

ACADEMIA REPUBLICII POPULARE ROMÎNE
COMISIA PENTRU STUDIUL FORMĂRII LIMBII ȘI POPORULUI ROMÎN

V

DICTIONAR ONOMASTIC ROMÎNESC

N.A.CONSTANTINESCU

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

www.dacoromanica.ro

N.A.CONSTANTINESCU

DICTIONAR
ONOMASTIC
ROMINESC

DICTIONAR
ONOMASTIC
ROMINESC

ACADEMIA REPUBLICII POPULARE ROMÎNE
COMISIA PENTRU STUDIUL FORMĂRII LIMBII ȘI POPORULUI ROMÎN
V

N. A. CONSTANTINESCU

DICTIONAR
ONOMASTIC
ROMÎNESC

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE
1963

P R E F A Ț Ă

1. Un nume de persoană sau de loc trebuie căutat în cele trei părți din care se compune Dicționarul: I-a, Nume calendaristice (biblice), a II-a, Nume laice, a III-a, Nume rar folosite. Prin caractere de tipar se disting: numele-tulpină redată cu majuscule aldine (capitale), derivatele acestora în cursive, trimerile în minuscule aldine, etimologiile (cuvinte, nume) în aldine cursive sau în alfabet străin.

Derivatele formează o familie în jurul numelui tulpină, dar trimeri în ordinea alfabetică s-au făcut numai pentru acelea a căror legătură cu numele-tulpină, unde ele au fost inserate și documentate, era mai greu, uneori imposibil, de găsit.

2. Pentru a lămuri filiația numelor derivate, care pot fi destul de numeroase la un nume-tulpină, s-a folosit linia genealogică prin care se pune în evidență, fără a recurge la explicații pentru fiecare dintre ele, înrudirea formală (morfologică) cu numele-tulpină, cum și derivarea succesivă a unor forme de nume, în conformitate cu regulile valabile în antroponimia română ce s-au consemnat în studiul introductiv.

3. Aplicând această sistemă, nu mai poate fi vorba de clasificarea numelor în raport cu funcția lor (prenume, nume unic, nume de familie, patronim etc.) știut fiind că toate prenumele, mai rar în trecut, destul de frecvent astăzi, fără nici un adaos de sufix, au servit ori servesc ca patronim și ca nume de familie, și invers, patronime cu sufix și chiar unele nume de familie s-au aplicat noilor născuți ca prenume.

4. Derivatele s-au înșirat după ordinea alfabetică a sufixului folosit, neținând seama de vechimea lor, adică de ordinea cronologică a apariției lor în izvoare, care a fost întâmplătoare; de aceea, în înlănțuirea genealogică a derivatelor, un nume din actualitate poate face verigă între două forme de nume istorice, ceea ce înseamnă că numele actual respectiv a circulat în trecut fără să fi avut șansa de a fi fost consemnat în vreun document — ori că documentul s-a pierdut.

5. Pentru a îmbrățișa întreg materialul antroponimic din secolele XI—XIX s-au inclus și unele toponime formate din antroponime — există și

nume de persoană formate din toponime sau din termeni topografici — de pe teritoriul locuit de români. Relația dintre acestea a fost expusă în art. „Rapports entre toponymes et anthroponymes“ din Contributions Onomastiques, Ed. Academiei R.P.R., 1958.

Numele hagiografice s-au dat așa cum se găsesc în vechile ceasloave sau în sinaxarele mineelor ce au servit ca izvor direct, în decursul secolelor, la alegerea unui nume de botez (prenume) ca : Tadeu, Teodor, Varvara (în loc de Thadeu, Theodor, Barbara); această formă calendaristică, românească, reddă, cu puține diferențe, forma slavă sau greacă a numelor hagiografice (Gheorghie din sl. Gheorghii, gr. Γεώργιος). Era deci fastidios și inutil a repeta după fiecare nume explicația „formă calendaristică”, sl. „cutare” sau gr. „cutare”, căci textele românești religioase sînt unele traduse din slavă, altele direct din izvorul grec bizantin; modernizările de nume din calendarul ortodox ca : Ambrozie, Laurențiu, George în loc de Amvrosie, Lavrentie, Gheorghe s-au trecut ca forme actuale. Nestabilitatea izvoarelor noastre în ce privește transcrierea formei corecte a unor sunete : ca în Loghin și Lovin din lat. Longinus, prin intermediul gr. Λογγίνος se lămuresc în studiul introductiv.

Pentru numele laice din partea a II-a s-a luat ca bază forma actuală a numelui sau vocabula cînd numele-tulpină rezultă dintr-un substantiv, verb, adjectiv etc.

6. Numele mai interesante s-au documentat în paranteză cu mai multe izvoare spre a fixa vechimea și răspîndirea lor geografică, notînd regiunile onomastice.

7. Este posibil ca, uneori, două-trei citații din volume diverse să privească același document, reeditat, în diverse ediții, și ca forma numelui unei persoane să apară, cu diferențe de scris, la diverși editori ai aceluiași izvor, căci verificarea acestor cazuri este uneori imposibilă ori greu de executat. Pentru a înlesni identificarea unui nume sau a persoanei respective s-a adăugat, adeseori, în prescurtare sau numai cu inițiala, numele însoțitor (prenume, patronim etc.), care ne ajută să recunoaștem și funcția numelui în acel document; uneori funcția se indică prin cuvinte : pren(ume), n(ume unic), fam (n. de familie), s(at), t(oponim) etc.

8. Forma unui nume-tulpină poate să apară în același timp ca formă derivată a altui nume sau a mai multora, cum este cazul cu Arca (Arcoe — Arcești) provenit din substantivul arc, ca și din Arcadie, sau Monea care vine deopotrivă din Filimon, Pantelimon, Solomon. Cazuri similare există și în antroponomia altor popoare. S-au notat toate originile posibile ale unei forme.

9. Trecerea lui a în ă din tema unor forme în cazuri ce n-au raport cu accentul (Dănul și Dănul) precum și alunecarea lui a în î, produc o mare confuzie în distingerea originii unor forme de nume omografe sau omofone.

10. Deoarece formele cu ă sau î sînt adeseori echivalente, adică privesc aceeași formă de nume, n-am modificat grafia sau transcrierea după chirilică din edițiile de documente, și am așezat formele cu î imediat după cele cu ă : Varlam — Vărlan — Vîrlan < Varlaam, Barla — Bărle — Bîrlă < Barlaam, Barna — Bărnuț — Bîrna < Barnaba, Varvara — Vărvara — Vîr-

vara. Documentele aduc surprinzătoare identificări între două-trei forme de nume purtate de aceeași persoană, identificare ce nu s-ar putea admite fără expresă mărturie a izvorului.

11. Indicarea genului masculin (b) și feminin (f) a fost necesară deoarece prenume în formă feminină sînt purtate de bărbați (Paraschiva logofăt) și invers, nume obișnuit bărbătesc ca: Preda, Sima, Stoica, apar uneori la femei. Nu rareori numele cu flexiune de gen reprezintă origini diferite pentru fiecare gen: Nița vine de la Ioan, dar Nița de la Anița (Ana); Tincu < Eftimie, dar Tinca < Ecaterina etc.

12. Anul se notează uneori spre a fixa vechimea apariției în documente a unui nume sau a unui sufix de împrumut. Cum unele colecții de documente privesc numai o domnie, o epocă sau o regiune, citația izvorului este suficientă pentru a indica timpul și locul. Regiunea se indică prin prescurtările: ar, ard., băn., buc., dobr., mar., mold., moț, munt., olt. sau printr-un nume de sat, raion, ori de județ pentru cele dispărute.

13. Accentul este uneori necesar, deși lipsește în izvoare, spre a distinge omonime ca: Bába < babă și Babă (Novac) < te. babă „tată”, precum și unele sufixe omografe ca: -iu (din genitivul grec -lov) în Vasiliu, Gheorghiu, și -iu fără accent din lat. -ius, în Todiriu; s-a folosit și semnul i (i scurt) cînd era necesar.

14. Izvorul citat se dă în paranteză, conform tabloului bibliografic: cifrele romane indică volumul, cele arabe pagina. Dacă pagina lipsește înseamnă că volumul are index complet. Toponimele de origine antroponimică, aflate în Marele Dicționar Geografic sau aiurea, s-au notat numai cu s (= sat și cătun) și t (alte toponime).

15. La numele frecvente, larg răspîndite în izvoare și pe teren, s-au citat două-trei izvoare mai vechi; la numele mai interesante, a căror derivație este mai dificilă, s-au citat cît mai multe izvoare, spre a dovedi frecvența lor și răspîndirea geografică sau caracterul regional.

16. Citarea unui singur izvor, la un nume straniu, face dovada că el s-a găsit numai odată și că autenticitatea lui, supusă cauțiunii, depinde de starea manuscrisului sau de seriozitatea ediției.

17. Aplicarea strictă a ordinii paragrafelor în sistema genealogică I, II etc. și 1, 2, 3 etc. a suferit schimbări cînd interesul apropierii sau înruderii unor ramuri a cerut-o.

18. Pentru conciziune și claritate am folosit, de altfel ca și Albert Dauzat în Dictionnaire des noms de personne et de famille, Paris, 1951, termenii clasici: afereză, apocopă, sincopă etc., expuși de J. Marouzeau în Lexique de la terminologie linguistique, Paris, 1933. În loc de patronimic însă am preferat forma scurtă patronim, nediscordantă față de termenii similari: omonim, sinonim, paronim, toponim; forma se întîlnește și la Dauzat (op. cit., p. XVII) și ea circulă și în neogreacă:

πατρώνυμος alături de -μικος (Emile Legrand, Nouveau dictionnaire grec moderne français, Paris). Spre deosebire de măștrii citați am fost nevoit să creez doi termeni noi: adelfonim și nume marital (gamonim) pentru cazuri particulare onomasticii române; ei disting un nume după frate sau după soție. Lipsește un termen special pentru fenomenul frecvent în acest domeniu: „schimbarea de terminație” sau „substituirea de sufix”.

Apariția acestei lucrări se datorează sprijinului cald și indicațiilor utile din partea președintelui Comisiei, acad. prof. Iorgu Iordan; mulțumiri datorez și pentru revizia de specialitate ce i s-a făcut de către acad. prof. E. Petrovici și prof. Gh. Ivănescu.

Menit a servi, înainte de toate, cercetărilor istorice și lingvistice, prin materialul documentat și sistematizat, Dicționarul utilizează pentru întâia oară izvorul hagiografic, confirmă prin documente numeroase forme de nume derivate și etimologii care în mod formal ar părea neverosimile și revizuește o sumă de explicații eronate cuprinse în lucrări anterioare de onomastică (v. și art. „Revizuire antroponimice” din revista „Limba română”, 1962, nr. 5). El se poate considera și ca un rezultat al cursului de Științe Auxiliare ale Istoriei ce am predat la Universitatea din București precum și al studiilor privitoare la „Istoria claselor rurale” din Sud-estul european.

N. A. CONSTANTINESCU
februarie 1962

BAZELE ISTORICE ALE ONOMASTICII ROMÎNE

I. ORIGINILE SISTEMULUI ONOMASTIC ROMÎN

§ 1. Onomastica este studiul tuturor numelor proprii de persoană (antroponime), de alte ființe vii (zoonime) și de locuri (toponime). Unii lingviști întrebunțau însă în mod impropriu termenul onomastică numai pentru prima categorie de nume, cele de persoană, și astăzi încă el se mai folosește, cu sensul acesta restrîns; cel mai recent studiu sovietic în acest domeniu, al lui V. K. Čičagov, limitează însă onomastica la primele două categorii de nume¹, neincluzînd toponimele. Întrucît privește limba romînă, deoarece materialul antroponimic este parțial repetat în toponimie și, invers, din unele toponime s-au creat nume de persoană, am folosit, uneori, pentru conciziune, termenii onomastică și onomastic în sensul vechi, restrîns, ca și Čičagov, pentru numele de persoană.

§ 2. Cercetarea numelor de persoană romînești a devenit o preocupare mai vie la începutul acestui secol², dar numai în al patrulea deceniu au apărut două încercări de sinteză regională³, fără însă ca vreuna din acestea să ajungă a stabili baza hagiografică și nici principiile ce domină această ramură a onomasticii. În ambele lucrări se acceptă fără rezervă etimologii sau deducții, privitoare la antroponime romînești, ale unor cercetători străini, ca Miklosich și Maretic sau ca Weigand, care afirmase că poporul romîn nu are un sistem onomastic propriu⁴. Nu s-a luat în considerație, în acestea sau în alte lucrări, necesitatea colectării pe teren a materialului onomastic din țară, nici

¹ Из истории русских имен, отчеств и фамилии, Москва, 1959, cap I, § 1.

² În 1930 Șt. Pașca constată „O epocă de înflorire a studiilor onomastice” (*Dacoromania*, VI, p. 448), referindu-se la cele de antroponime.

³ V. notele 2 și 3, p. XII. O naivă clasificare pentru Ardeal, în 19 capitole, a dat Al. Viciu, *Etnografica. A. Nume de familie la Romînii ardeleni...* Blaj, 1929.

⁴ G. Weigand, *Die bulgarischen Rufnamen* (Jahresbericht Rum. Sprache, vol. XXVI—XXIX), 1921, pp. 104—173. Trecînd sub etichetă bulgară tot elementul slav din onomastica romînă, el afirmă că „influența bulgarei asupra limbii romîne, îndeosebi în ce privește numele, atât porecle cît și cele de familie, a fost extraordinar de mare” (ib., p. 105). Cf. art. *Revizuirea antroponimice* („Limba romînă”, an. XI, nr. 5).

a celui foarte abundent, conținut în izvoarele scrise din sec. al XI-lea pînă în al XIX-lea.

§ 3. În dezvoltarea antroponimiei romîne se pot distinge patru faze : În epoca de formare a poporului și a limbii romîne au circulat nume daco-romane, ca cele menționate de inscripțiile aflate în provinciile dunărene romanizate, precum și nume de sfinți, îndeosebi ale martirilor creștini din această regiune. Transformate ulterior după legile fonetice ale limbii romîne, acele nume s-au menținut, ca și toponimele ce cunoaștem din opera istoricului Procopius, pînă în epoca de conviețuire cu slavii, dispărînd treptat din uz, în curs de cîteva secole — epoca fără documente scrise. Dintre acele nume n-au supraviețuit în grai, pînă în epoca izvoarelor scrise, decît puține nume de sfinți și de sărbători, care circulau însă și ca nume de persoană : Barbura, Barbu, Crăciun, Flor, Giorzu (Singeorz, Semjordzu, Sînzor, Zorj), Simzian, Îndrea, Întoni, Măria, Mărin, Medru (Simedru), Nicoară, (Simnicoară), Paștiu, Paul, Pietrul (Sempietru, Sîmpetriu)¹, Toader (Sîntoader) etc. și încă unele care se pot confunda cu numele transmise prin calendar, ca : Adam, Daria, Gordu, Lazăr, Marcu, Tit etc. Tot din epoca formării limbii romîne pot proveni și unele nume laice formate din cuvinte de origine tracă : Bitu, Brad, Bucur, Cota, Moș, Murg sau din limba latină, privind culoarea ca : Albu, Căruntu, Negrea, rudenia : Fătu, Fecior, Fratu, Sora, Tatu etc., sau alte motive : Aura, Bunea, Corbu, Cucu, Faur, Leu, Luna, Lupu, Micu, Mîinea, Marțu, Păun, Puiu, Soare, Șerb, Ursu, Vulpe etc.²

A doua fază începe după așezarea slavilor în Dacia și în cele două Moesii. Sub influența conviețuirii cu slavii, o dată cu toponimia slavă s-au transmis romînilor și numeroase nume de persoană, de origine veche slavă ca : Boga, Bogdan, Bran, Buda, Cernea, Dobre, Dragu, Neagu, Preda, Radu, Stan, Stoe, Stroe, Vîlcu, Vlad, Voia etc. Tot în acest timp s-au primit de la pecenegi-cumani o serie de toponime cum și nume de persoană ca : Batie, Basarab, Berindei, Coman, Talabă, Tartabă, Tîncabă, Uzu etc., apoi de la unguri și ucraineni altele.

A treia fază este dominată de influența cultă a ierarhiei bisericii ortodoxe de limbă slavă din statele romîne, întemeiate după 1185 și din voievodatul Ardealului : în acest timp biserica ortodoxă impune onomastica de formă greco-slavă, conținută în cărțile de ritual slavon (Ceaslovul și sinaxarele Mineelor), așa-zisele nume biblice sau nume calendaristice, numite astfel după calendarele care încep să circule de la începutul secolului al XIX-lea. Alături însă de numele purtate în forma oficială, cultă ca : Antonie, Dimitrie, Gheorghie, Ioan, Vasilie etc. se adaugă o sumedenie de derivate ale acestora, unele create de romîni, altele împrumutate de la vecinii sîrbi, bulgari, greci, albanezi, ruși, unguri și sași. Începînd din secolul al XII-lea și pînă în secolul al XIX-lea, antroponimia romînă, sub influența culturii bisericești, capătă progresiv un aspect hagiografic precumpănitor, în raport cu numele laice de creație populară romînească, sau împrumutate de la vecini.

Ultima fază, cea modernă, se deschide cu seria de nume luate din istoria romană, sub influența „școlii ardelene” ; seria aceasta este urmată

¹ O. Densusianu, *Probleme de toponimie*, Curs, p. 154, crede că aceste nume „sînt păstrate nu atît în onomastică cît în calendarul nostru”, deci ca nume de sărbători.

² S. Pușcariu, *Dacoromania VI*, pp. 527, 533, enumeră o parte din aceste nume laice.

de un val de nume exotice aduse de modă în decursul epocii capitaliste, sub influența culturii apusene, după 1848, val care a sporit neconținut pînă la alterarea majorității numelor de botez ale burgheziei de la orașe, extinzîndu-se apoi progresiv la satele supuse influenței urbane. Se constată și o reluare, fără discernămint, a numelor istorice : Decebal, Radu, Bogdan, Mircea, Dan, Anibal etc. Acest aspect nou nu prezintă nici un interes pentru studiul de față.

§ 4. Cercetarea materialului antroponimic conținut în mărturiile scrise din secolul al XI-lea pînă în al XIX-lea proiectează o lumină nouă în ce privește originea, filiația și sensul celor mai familiare nume de persoană actuale, precum și a multor toponime derivate din acestea, care adevărateori au fost greșit înțelese în studiile istorice. Ușurința cu care s-a procedat, cîteodată, la explicarea antroponimelor noastre este surprinzătoare. Miklosich, folosind *Documentele salvo-romîne*, editate de Venelin în 1840, trece la sîrbești nume ca : Bucuria, Dragul, Dinul, Secul, Marin, Mareș, ori la bulgare sau sîrbo-bulgare nume ca : Bratul, Brîncovan, Neagul, Pîrvul, Radul, Răducan, Tatul, Vlaicul etc. Pentru Tiktin, Mărcuța, diminutiv din Marcu, rămîne un nume enigmatic, pentru că a denumit, pînă la 1910, un azil de alienați¹. Ovid Densusianu trece între iranice cîteva nume de origine biblică : Fanu, Galea, Sim², iar N. Iorga atribuie origini trace la vreo 40 de nume din aceeași categorie³, pe cînd G. Weigand consideră bulgărești nume ca : Secul, Bunea ș. a., sîrbești nume ca Barbul, Frate, grecesc numele Cocona, iar N. Drăganu primește etimologia, dată de alții, pentru Vlășia, nume de vale și codru, din Vlasi, pl. slav < Vlah care, de fapt, derivă din numele calendaristic Vlasie = lat. Blăsius.

§ 5. Deși cercetările de amănunt sporeau, o sinteză, fie după modelul dat pe la jumătatea secolului precedent de Fr. Miklosich, pentru onomastica slavă (de fapt sîrbo-croată, bulgară și cehă)⁴, de T. Maretić pentru cea sîrbo-croată⁵ și, mai de curînd, de G. Weigand pentru cea bulgară⁶, sau o expunere de popularizare ca aceea a lui Ath. Buturas pentru onomastica neogreacă⁷, nu s-a încercat la noi. Impresionat de „marele număr de nume necunoscute nouă, care se întrebunțau odinioară” și, cu drept cuvînt, nemulțumit de faptul că nimeni nu folosise pînă atunci listele „onomastice” adăugate la volumele editate de dînsul, sau de alții, N. Iorga încercă, în 1934, a schița o clasificare a lor în broșura : *Numele de botez la Romîni*, deosebind cîteva „perioade” în evoluția onomasticii romîne pe care o clasifică în mai multe „categorii de nume”; deși întemeiată pe criterii deosebite, ea merită a fi luată în seamă, însă cele mai multe nume prezentate ca inexplicabile prin vreuna din limbile străine, ceea ce ar justifica pentru dînsul originea lor tracică, sînt simple scurtări sau deformări din nume calendaristice. De altfel și cele patru studii străine,

¹ H. Tiktin, *Rum.-deutsches Wörterbuch*.

² *Curs de toponimie*, pp. 174—175.

³ N. Iorga, *Nume de botez la Romîni*, București, 1934.

⁴ *Die Bildung der slavischen Personennamen* (Denkschriften der Akad. Wiss., Phil. Classe, X. Band, Wien 1860).

⁵ T. Maretić, *O narodnim imenima i prezimenima* (Rad. jugosl. Akad. Zagreb, vol. 81—82 (1886—7)).

⁶ *Die bulgarischen Rufnamen* (Jahresbericht des Sem. für rum. Sprache, XXVI—XXIX), Leipzig, 1921.

⁷ Ath. Buturas, *Tá νεοελληνικά κύρια ὀνόματα*, Athena, 1912.

de care am vorbit mai sus, prezintă o lacună de seamă în ce privește categoria numelor creștine (calendaristice), tratate numai tangențial¹.

În anul următor, abia, apar cele două studii amintite la început : al lui Pașca², folosind un material abundent, adunat personal din satele „Țării Oltului” și din documentele vechi ce o privesc, lucrare sistematică și model pentru acest fel de monografii locale, și al lui I.-A. Candrea³, pe un cadru mai larg, privind Oltenia și Țara Hațegului, dar cu o slabă informație asupra onomasticii actuale și referindu-se prea puțin la documente. Tratarea elementului biblic, folosind numai dicționarul lui Timuș⁴, este plină de erori⁵. Prezintă rolul regulilor de scurtare (afereză, apocopă, sincopă) în modificarea numelor derivate, Pașca n-a observat că, excepționând un mic număr de nume laice, aceste reguli se aplică numai numelor biblice. Același lucru se poate spune despre cercetarea lui I.-A. Candrea care confundă un nume persan Arsache cu gr. Arsenie, iar derivatele din Elena ca : Iliana, Ilinca, Lina, Lincă, le explică din Ilie sau din Ilarie.

§ 6. Necesitatea de a cunoaște formele vechi ale numelor din documente, în scopul de a găsi etimologia unui nume și derivația formelor, a relevat-o V. Bogrea, vorbind însă despre toponime. Fără cercetarea documentelor, zice el, „etimologiile cele mai plauzibile în aparență pot fi false de fapt și, din contra, cele mai neverosimile se pot dovedi juste”⁶. Cu dreptate el încheie : „Ajutorul în dezlegarea enigmelor toponimice trebuie căutat în documentele istorice, care oferă forma arhaică sau una intermediară ce denunță originea”⁷. Acest principiu este cu atât mai valabil în studiul antroponimelor pentru că ele circulă în vorbirea curentă mai frecvent decât toponimele, se repetă la infinit și dau naștere unor forme derivate, numeroase. Documentele mai fac dovada că unele sufixe create în limba română și parte dintre cele împrumutate de la vecini sînt mult mai vechi de cum se crede, ca și unele forme de alintare, și că multe ipocoristice căpătaseră rolul de patronime încă din secolul al XV-lea sau și mai înainte.

Prin metoda criticii istorice se explică de asemenea sensul și derivația multor nume ce ni se par stranii, exotice, inexplicabile.

§ 7. Adunînd materialul onomastic din colecțiile de documente, din studii și din tot felul de izvoare editate sau inedite și grupînd formele în jurul numelor-tulpină, laice sau calendaristice, prin aplicarea metodei comparației și a spiței genealogice, au ieșit în evidență

¹ G. Weigand derivă : Antul < Antim, Fetka < tc. feta, Mika < Maria, Marin < Maria, Ghiga < Grigorie, Nanul < Antim, Stratil < Stratimir, Savina < Savva, Sentila < Polixenia, Stere < gr. στερεός „solid”, în loc de, respectiv : Anton, rus. Fedka (< Theodor), rom. Mica, Marin, Ghigantie, Anania, Stratilates (Theodor), Sabina, Auxentius, Stelian. Maretić derivă Sako < Sabbas, în loc de Isak, Vlah confundat cu Vlasie < Blasius, și ignorează originea la Makul < Makabaeus, Matul < Stamatie, Mitul < Dimitrie ș. a. Cf. ert. *Revizuirea antroponimică*, de N.A.C. în „Limba română”, an. 1962, nr. 5.

² Nume de persoană și de animale în Țara Oltului, 1936.

³ I.-A. Candrea, *Onomastica română, cu privire specială la onomastica Olteniei*. Curs litografiat, 1935—1936, 196 pp.

⁴ Gh. Timuș, *Dicționarul hagiografic*, 1898, compilație fără valoare. Cf. însă tabloul sumar : „Calendar cu toți sfinții... din Biserica Răsăritului” de Gr. Popescu, în „Biserica Ortodoxă Română”, an. 74, nr. 1—2, 1956, pp. 151—196.

⁵ Asinetei, nume ebraic, i se dă etimologie greacă iar numele calendaristice, de origine greacă, ebraică, latină etc., se dau ca bulgare, sirbe, din cauza formei lor greco-slave.

⁶ În sprijinul acestei aserțiuni *Dicționarul* aduce numeroase exemple cum este acesta : „Isac zis și Sacul din Otești”, 1625 (17 A V 27).

⁷ *Dacoromania* I, p. 211.

o serie de principii sau reguli de scurtare și modificare datorită cărora s-a format mulțimea derivatelor din acele nume de persoană mai frecvent folosite de români, principii care disting un *sistem onomastic specific poporului român*.

II. EVOLUȚIA ONOMASTICII ROMÎNE

§ 1. Onomastica popoarelor europene moderne nu mai înfățișează acea unitate care se observă la popoarele vechi : evrei, greci și romani. Datorită calendarului ortodox, comun ariei de cultură bizantino-slavă sau ortodoxă pentru răsăritul Europei și a calendarului catolic pentru apusul și centrul Europei, datorită însă și unor puternice influențe etnice care s-au exercitat în bloc asupra mai multor popoare, precum a fost cea germană în Apusul neolatin și cea slavă în Răsărit, antroponimia fiecărui popor modern are un aspect eteroclit. În consecință, aspectul antroponimiei istorice române se prezintă, cu acest caracter, în aceeași măsură ca și antroponimia popoarelor romanice din Apus, chiar dacă poporul român, prin situația lui geografică, a fost cu mult mai expus influențelor externe decât celelalte. Dacă în locul calendarului catolic punem pe cel ortodox și în locul influenței germanice pe cea slavă situația este echivalentă, sub raportul onomastic, între cele două romanități, dar nu cu elemente comune. Calendarul ortodox de o parte, cel catolic de alta, apoi influența etnică germană în apus și cea slavă în răsărit creează, sub raportul antroponimic, două regiuni în Europa ; fiecare din acestea oferă un fond comun onomastic popoarelor din aria respectivă.

§ 2. În aria culturală sud-est europeană, fondul comun onomastic este alcătuit din calendarul ortodox, adică din elementul hagiografic în forma greco-slavă, și dintr-un număr de nume slave de persoană, comune în primul rînd popoarelor : bulgar, sîrbo-croat și ucrainean, nume dintre care unele au pătruns și la greci, la albanezi și unguri. Cultura bizantină al cărei produs este calendarul ortodox, folosirea limbii slave în administrație și biserică, exceptînd pe greci, cum și influența primitivă de la popoarele turcice care au dominat succesiv în aceste regiuni, toate acestea au contribuit la formarea aceluși fond comun în antroponimia popoarelor din sud-est, fond care diferă puțin la suprafață, de la un popor la altul, astfel că este dificil a distinge aportul fiecăruia în creațiunea unor forme derivate ce au la bază fondul comun.

La acel fond comun, poporul român a adăugat moștenirea veche latină, păstrată din prima fază dar și o bogată creațiune populară în neconținută căutare de forme noi și de adaptare a elementelor primite de la vecini.

§ 3. Impregnarea antroponimiei române cu elemente vechi slave, sau cu elemente mai noi : bulgare, sîrbe și ucrainene, apoi cu elemente turanice, ungurești și neogrecești, nu este însă mai accentuată în raport cu impregnarea care se observă în onomastica popoarelor romanice din Apus cu elemente germanice ; căci atît la noi, cît și la apuseni, moda a jucat în toate epocile un rol important în acceptarea de către clasele dominante a numelor străine. Influența model, semnalată de N. Iorga pentru unele epoci ¹, este un fenomen obișnuit în onomastică, căruia Albert Dauzat i-a dat cea mai

¹ *Revista istorică*, XIII, p. 195, r. 30—40.

clară formulare, referindu-se la raportul dintre Galia romană și Franța primelor două dinastii. „Moda făcu pe gali să părăsească vechile nume și să accepte pe cele romane — zice el. Când vin barbarii, galo-romanii la rîndul lor iau nume folosite de aristocrația francă; mai tîrziu burghezul botează copiii cu nume folosite în familiile nobile, țăranul imită pe burghez”¹, fenomen întîlnit și la noi în trecut, dar mai evident în perioada capitalistă.

§ 4. Tot pentru Franța, Giry constată germanizarea onomasticii galo-romane în curs de patru secole (V—VIII) pînă la completa dispariție a numelor de origine galică și greco-romană, exceptînd pe cele hagiografice²; fenomenul s-a petrecut fără ca pătura dominantă franco-burgundă să fi alterat limba romanică din care s-a născut limba franceză. Un fenomen similar se observă și în onomastica italiană de pe urma regimului longobard în nordul peninsulei sau franco-normand în sudul ei, precum și în onomastica spaniolă din cauza stăpînirii vizigoților³.

§ 5. Nu este de mirare deci că fenomenul dispariției onomasticii daco-romane s-a petrecut într-o egală măsură și la noi, ca o consecință a conviețuirii poporului român cu slavii în faza obștiilor sătești, apoi a colaborării în voievodatele slavo-romîne din secolele IX—XI. Dar, să nu uităm că unele nume, sau laice sau calendaristice, au o valoare enormă de circulație, marcată și de mulțimea derivatelor (numele Ioan prezintă peste 650 forme), pe cînd circulația altora este mai mică sau numai regională (numele Bogdan e folosit numai în Ardeal și Moldova). Prin urmare: nu cantitatea sau numărul de nume, ci valoarea lor circulatorie are importanță în onomastică; rezultă din aceste premise că teoria circulației cuvintelor, din vocabular, creată de B. P. Hașdeu și reînnoită de D. Macrea cu date noi⁴, se poate aplica și în antroponomia romînă⁵.

§ 6. Conform principiului admis, derivatele unui nume, indiferent de proveniență, fie că sînt romîne, albaneze, slave etc., sînt grupate în dicționar la numele-tulpină, deși uneori nu se mai poate distinge, în mod cert, dacă unele forme de nume sînt creațiuni romînești, folosind teme ori sufixe străine, sau dacă s-au împrumutat *tale-qual* de la vecini. Multe dintre acestea s-au format pe aria sud-est europeană, care a prezentat, începînd din secolul al VII-lea pînă în al XIII-lea, cele mai complicate și variabile granițe etnice, cu infinite enclave, cu nebănuite strămutări etnice de la un capăt la altul, rezultînd din aceste condiții o întrepătrundere reciprocă a influențelor și o pașnică colaborare a popoarelor de pe aria culturală bizantino-slavă, fenomene ușor de înțeles, dar greu de urmărit, din lipsă de informație, în intensitatea și conturul lor.⁶ La sporirea fondului onomastic comun, poporul român și-a dat contribuția sa, transmi-

¹ *Les noms de personne...* Paris, III éd., 1928, p. 9.

² *Manuel de Diplomatique latine*, p. 356.

³ P. Aebischer (apud Pașca, *op. cit.*, p. 34) constată „dispariția aproape desăvîrșită a elementului latin în onomastica Cataloniei, prin secolele IX—XII, înlocuit cu nume de origine germanică”.

⁴ *Fizionomia lexicală a limbii romîne*, în „Transilvania” an 73 (1942), nr. 4, pp. 268—288 și în „Studii și cerc. lingvistice”, 1956 (7).

⁵ În statistica făcută pentru *Țara Oltului*, Șt. Pașca nu ține seama de acest fapt și nici nu distinge numele calendaristice de cele laice cînd stabilește numărul celor de origine slavă (*op. cit.*, p. 37).

⁶ Un fenomen similar cu „Teoria inovațiilor paralele și independente, ivite în dialectele unei limbi” formulată de Al. Rosetti (JLR, IV, p. 79) s-ar putea invoca spre a explica prezența unor derivate similare în aria sud-est europeană.

ținând vecinilor sîrbi, bulgari și greci, forme de nume din creația sa proprie ; ele apar în documente pe un vast teritoriu ce se întinde de la golful de Corint pînă la Raguza și pînă în Slovacia.¹ O ușoară influență apuseană, ce radiază din aria de cultură romano-catolică, prin franco-italieni și unguri, s-a mai exercitat asupra onomasticii noastre.

§ 7. În concluzie, în ceea ce privește raportul dintre numele calendaristice și cele laice, contrar celor afirmate în mai vechi discuții asupra rarității numelor creștine în comparație cu cele de origine străină și, de asemenea, contrar afirmației lui G. Weigand privind pretinsa „influență covârșitoare” din afară asupra antroponimiei romîne², aceasta apare, atît de la prima vedere, cît și după o examinare critică, cu un aspect propriu, un sistem propriu și cu o precumpănitoare proporție de nume calendaristice. Numai în cele două volume de documente ale lui Ștefan cel Mare, editate de Ioan Bogdan, proporția este de 64% nume calendaristice și 36% laice, inclusiv porecelele, la un total de 1950 nume, iar I.-A. Candrea a arătat că, din numele culese pe teritoriul Olteniei, 70% din bărbați poartă numele Ioan, iar 75% dintre femei numele Maria!³. Acest calcul este concludent pentru valoarea teoriei circulației numelor de persoană.

III. COLORITUL PROVINCIAL AL ONOMASTICII

§ 1. Coloritul provincial se observă la numele de persoană atît sub raportul fonetic cît și în preferința acordată unor nume sau influenței străine ce s-a exercitat îndeosebi asupra unor regiuni. În Banat și Oltenia se resimte vecinătatea cu sîrbii, influența fiind accentuată și prin subordonarea bisericii ortodoxe ardelenе, cîtva timp și a celei oltene, pe timpul stăpînirii austriece, către ierarhia sîrbească din Carlovăț; astfel se explică folosirea sufixului *-ovici*, la unele nume de familie, care se menține pînă astăzi în aceste regiuni. Din alt punct de vedere, Banatul împreună cu fostul județ Mehedinți și cu Țara Hațegului formează o regiune onomastică ce se caracterizează prin frecvența sufixului *-oni*, transcris literar *-oniu*.

§ 2. Transilvania cu Crișana și Maramureșul formează o regiune în care conviețuirea cu ungurii, în pofida deosebirii confesionale, a lăsat urme sensibile. Se disting totuși înăuntrul ei trei subdiviziuni : 1. marginea sudică (Sibiu, Făgăraș, Țara Birsei) este mult apropiată de onomastica Munteniei ; 2. Țara Moșilor, are un caracter aparte, prin folosirea unui strat de nume exotice, recunoscut prin studiile lui Frîncu și Candrea și ale lui Ov. Densusianu ; 3. Maramureșul, unde influența ucraineană se resimte în fonetism, ca și în nordul Moldovei. Legătura între aceste două provincii se face și prin stratul de nume unguerești adus în Moldova prin colonizările succesive pornite din Maramureș, conduse de Dragoș și de Bogdan. În fondul lor comun onomastic se observă însă și unele diferențe neînțelese : nume ca Dan și Radu, cu derivatele lor, abundă în Maramureș, dar lipsesc în Moldova ; lipsește aci și fonetismul maramureșan *g > d'* din *D'ord'e*, *D'erman*, *And'ilina* (Anghelina), *Sid'it* (Sighet) etc., fonetism care se prelungește însă și prin Ardeal (Năsăud).

¹ T. Maretic recunoaște în colecția sa de nume sîrbo-croate că „vreo 90 de nume vin din limba romîină”.

² Vezi p. IX, nota 4.

³ *Op. cit.*, p. 96.

§ 3. Moldova se distinge limpede de Muntenia, incluzînd Vrancea și radiînd pătrunderi fonetice în Dobrogea. Ca moldovenisme cităm: Leciul (Liciul), Ioniți, Vasăli, Vraghii (Vrabie), Zăneacă (Zinica), Frăsina (Frusina), Lizor (Lazăr)¹, Cavul (Cahul), Leavul (Leahul) etc.². În afară de cazul numelor derivate din teme paronime, trecerea vocalei *ă* din temă în *â* sau *î* nu ne dă dreptul să căutăm o etimologie deosebită pentru variantele numelor: Bandea-Băndea, Bantăș-Bănte-Bîntea, Bara-Băra-Bîra, Barda-Bărde, Bazu-Băzu, Bazga-Băzga-Bîzgu, Candre-Căndre-Cîndrea, Danu-Dănul, Dragul-Drăgul, Fratea-Frătea, Gagu-Găgul, Galda-Gîlda, Pacul-Păcul, Racul-Răcul, Rade-Rădea, Taba-Tăba, Tamba-Tămbul-Tîmba, Tarbu-Tîrbu, Tatul-Tătul, Vlaga-Vlăge-Vlige etc.; în variantele verbului: pîrpăli, perpelii, pîrpăli este însă alt caz.

§ 4. În general vorbind, creațiunea derivatelor este mai bogată în Moldova, dar cea din Maramureș este surprinzătoare prin fonetismul local; apar și nume neașteptate din Vechiul Testament ca Efraft, Iudita, dubletul Iacob-Israel etc.

§ 5. Grație unui bogat pomelnic din 1859³, onomastica dobrogeană prezintă un aspect deosebit, însă mai apropiat de cea moldovenească.

§ 6. Onomastica aromînă, cea mai particularistă dintre toate, a fost pusă la contribuție numai în ce privește elementele comune cu dacoromîna și cele aduse în țările romîne prin curente de imigrație destul de vechi sau prin elementele mai noi aduse de companiile „grecești” de comerț, în Oltenia și Ardeal: nume ca Goga, Goma, Caliani, Șaguna, apoi cele precedate de *cara-*, *papa-* și *hagi*. Ea cere un studiu aparte.

§ 7. Onomastica urbană prezintă un caracter eteroclit, datorit elementelor alogene: unguri, sași la orașele de munte și în special balcanici în celelalte orașe, deci străin fondului romînesc. Ca exemplu tipic de penetrație etnică de origine balcanică cităm pomelnicul bisericii Adormirea din tîrgul Drăgășani, redactat de Dionisie Eclesiarhul între anii 1794—1800 și editat de Th. Bălășel⁴; el conține numeroase elemente sud-slave, albaneze și grecești, neîncetățenite la noi, deoarece urmașii desnaționalizați le-au părăsit; elementul romînesc este însă precumpănit. În genere, toate pomelnicele bisericilor de oraș din Țara Romînească și Moldova conțin asemenea elemente, dar în proporții mai reduse.

§ 8. Total deosebită apare și onomastica țiganilor robi, din care s-a ales numai ceea ce pare că aparține limbii romîne; încă din secolul al XV-lea mulți țigani poartă nume autentic romînești, uneori ele capătă la dînșii o formă distinctă. Ca și robii din epoca sclavagistă, ei împrumută deseori numele stăpînului.

În concluzie, se poate afirma că deosebirile regionale privind variantele (fondul fiind aproape același) nu alterează unitatea onomasticii romîne. Rămîne de cercetat circulația interdialectală a unor nume și a unor forme care ar dezvălui interesante curente de emigrație în diferite secole, de la o regiune la alta, așa cum indică unele nume aromîne ca Păpană, Trămîndan etc.

¹ N. Iorga, *Studii și documente* VII, p. 97, deși în unele cazuri *ă* transcris *â* are valoarea de *î*.

² *Doc. Ist. Rom.* 17 A IV 210, 216.

³ Publicat în *Revista istorică* X, pp. 204—220.

⁴ În *Arhivele Otteniei* XIV, pp. 272—294.

IV. ASPECTUL NUMELOR CALENDARISTICE

§ 1. Mineatul bizantin, colecția celor 12 minee „lunare” cu slujba pentru fiecare dintre cele 365 de zile ale anului, cuprinde la sinaxarul zilei peste 1200 nume de sfinți, unele de origine ebraică, altele din greaca veche și din latină, iar câteva numai din persană, egipteană, siriană, neogreacă ori slavă; toate însă au primit forma impusă de fonetismul medio-grec, în care: *b* ebraic, grec vechi sau latin este redat cu *v*, ca în Abraam Avraam, Bakchos — Vakchos, Barbara — Varvara; *ce* și *ci* latin este redat cu *ke*, *ki*: Celsius — Kelsios, *ge*—*gi* latin cu *γ*: Germanus — Γερμανός *au* și *eu* latin sau vechi grecesc cu *av* — *ev*: Augustus — Αύγουστος și invers Eutropius Εὐτρόπιος, grupul *bl* latin cu *pl*: Publius — Πόπλιος, *v* latin, adeseori, prin *u*: Valerius — Οὐαλέριος. Traducerile slave ale cărților de ritual acceptă toate aceste fonetisme bizantine, cu toate că vechea slavă dispunea de sunetele *b*, *ce*, *au*, *eu* etc.

§ 2. Cărțile slavone nu prezintă altă modificare specifică limbii slave decât redarea lui *ϑ* bizantin în slava rusă cu *ft* sau *f* ca în Fteodor — Fedor < Θεοδόροσ și, bineînțeles, a terminației greco-latine *us*, *-os* → *ŭ*, și a lui *-ius*, *-ios* → *ij*. De observat că, în sinaxare și ceasloave, *y* cirilic are valoare de *v* sau *u*, de obicei în diftong, și de *i* înăuntrul cuvintului, ca în Akylina scris și Akilina (rus Akulina), Anykit, Akyndin, Kyril etc.

§ 3. Traducerile în limba română, avînd ca model cînd textul medio-grec, cînd cel slav, prezintă fonetismul grec *b* > *v*, *ce* > *ke*, *ge* > *gh*, dar pe *ϑ* l-au transcris cu *th* sau *t* (rareori cu *ft*, ca Dosoftei < Dositheos), pe εὐ grec cu *ey*, *ev*, *ef*, pe αὐ cu *ay*, *av*, pe *nt* latin uneori prin fonetismul neogrec *nd* (ca în Andonie < Antonios, Constandin < Constantinos), iar terminația gr. *ιος*, slav *ij*, a redat-o cu *ie* (ca în Ἀλέξιος — Aleksij — Alecsie); tot așa s-au format: Gheorghie, Antonie, Vasilie etc. Grupul grec γγ (lat. *ng*) în Λογγίνοσ (< Longinus), din ignoranță a fost redat uneori cu *g*, de unde rezultă Loghin și, prin hiperurbanism, *ghi* > *vi*, forma Lovin(escu). Exceptînd numele terminate în *-ios*, toate numele fără terminația greco-latină *-os*, *-us*, păstrează forma originală, nealterată, din sinaxarul bizantin: Adam, Avraam, Luca, David, Simon etc. iar numele de origine latină: Candid, Cassian, Co(n)stantin, Flor, Iustin, Maxim, Silvan, Tit, Victor etc. se reproduc ca în textul grec, dar fără terminație. În aceste condiții, numele creștine din sinaxarele slavone, pe care onomastica română le-a folosit cel puțin din sec. al XII-lea sau din sec. al XIV-lea, de cînd s-a organizat ierarhia bisericească română, împreună cu derivatele lor, create în urmă, alcătuiesc un fond de proveniență „cărturărească, cultă”, fond care nu se confundă cu derivatele religioase primite direct, pe cale populară, ca împrumut de la popoarele vecine, cum sînt: Ivan, Iani, Haneș (Ioan)¹.

Numele de sfinți deci, acceptate direct din cărțile de ritual: din Mineat, din Orologhion (Ceaslov) sau din Calendar, în forma originală, reprezintă un produs al culturii bizantine, tradiția bisericii ortodoxe ca un tot unitar și, în consecință, nu este just a le confunda cu numele, tot religioase, care s-au primit pe cale populară de la vecinii bulgari, sîrbi,

¹ Șt. Pașca, *op. cit.*, p. 37, *passim*, trece toate numele acestea terminate în *-ie*, la categoria „celor primite din slavonă”, pe altele le consideră primite „direct din grecește”, ori „din latină”, fără a distinge tradiția cultă, adică transmiterea lor prin intermediul cărții. Tot așa Candrea, *op. cit.*, p. 79, *passim*.

greci, unguri, ucraineni. Întrucît ele au circulat în curs de secole sub influența directă a cărții de ritual, din care, după 1800 s-au trecut în calendare, le numim și *calendaristice*. Aceste forme culte au înlocuit de timpuriu numele creștine de origine latină populară, formate ca moștenire latină în sînul limbii romîne, și din care au rămas puținele vestigii amintite mai sus — Nicolae înlocuind pe Nicoară, Gheorghie pe Georz etc.

§ 4. Deși calendarul este, cu puține deosebiri, același la toate popoarele ortodoxe, formele derivate ale unui nume-tulpină capătă aspecte diferite în graiul fiecărui popor. În secțiunea formelor derivate din numele calendaristice distingem două categorii: cele create de poporul român, adică formate pe aria limbii romîne ca: On(u), Onea, Ionică, Onică, Nică, Ionac, Nacu, Onigă, Niga, Oniță, Niță, Oana, Oancea, Oaneș etc. toate din Ioan și cele, tot de creație populară, dar împrumutate de la vecini, ca sl. rus. blg. Ivan, srb. Iovan, ung. Ianoș, sas Han(eș), ngr. Iani și Ene, toate din greco-lat. Ioannes. Această subcategorie din urmă (elemente străine de creație populară) a intrat în circulație la poporul român cu puține modificări, cerute de particularitățile foneticii romîne. Important de reținut însă este că o limită sigură între cele două subcategorii nu se poate trage sau este prea greu de stabilit ¹.

§ 5. Sistema de clasificare în antroponimia romînă se prezintă deci astfel:

I. Nume creștine: **A.** Populare, vestigii din latina vulgară, din faza I. **B.** Calendaristice: a) nume-tulpină în formă oficială; b) derivate populare, create în limba romînă; c) derivate populare împrumutate de la vecini.

II. Nume laice: **A.** Fondul vechi de nume, formate în faza I, din cuvinte de origine tracă sau latină. **B.** Creația nouă romînească din faza a II-a și a III-a. **C.** Nume laice împrumutate de la vecini: a) de la vechii slavi (în sec. VII—X); b) de la popoarele vecine din sec. XI—XIX.

§ 6. Numele calendaristice, servind din secolul al XII-lea încoace ca îndreptar sau izvor la alegerea unui nume de botez, toate formele care au circulat în textele bisericesti au devenit prototip al numelor tulpină folosite de poporul român. Încă în cele mai vechi traduceri romînești apar unele modificări la numele calendaristice sub influența graiului popular și a grafiei; ele constau din modificări de sunete și de articulație: ca în Alixandru, Aritina, Aura < Avra, Costantin, Lauru, Loghin < Longhin, Calea < Calista, Dinu < Dima, Diul < Diu și Dias, acomodat cu Dii = Vidinul, Furtunian < Fortunian, Miercurie < Mercurie, Silevestru < Silvestru, acomodat cu Sile < Vasile, Septemin < Septimiu, Prepădoamna < Prepodobna etc., sau calificative traduse ca: Chelsie „Coconul”, Ioan „Colibașul” (Calivit), Ioan „Scărarul”, „Domnitoarea”, „Maica” etc.

§ 7. Ca fenomen specific de adaptare fonetică se consideră acomodarea terminației slave *-ij*, și a sufixului gr. *-ios* = lat. *-ius* de la numeroase nume calendaristice în *-ie*, care s-a redus apoi în *-e*, ca la: Antonie, Atanasie, Dionisie, Gheorghie, Vasilie, Vlasie etc. Terminația romînească

¹ Neținînd seama de teoria circulației numelor, adică de coeficientul de repetiție al lor, nici de categoria specială a numelor de calendar, pe care le include în bloc la numele slave sau bulgărești, Șt. Pașca calculează greșit proporția numelor de botez de origine străină la două treimi (*op. cit.*, p. 37). Deși recunoaște că „încongruența formelor slave cu cele romînești e semnificativă”, vorbind de ipocristice (derivate) la numele biblice, el este dispus a conchide că multe dintre ele, „de formă identică și la slavi sînt la noi de împrumut”, și citează, ca exemplu de împrumuturi străine: Ghiță, Niță, Nica (*op. cit.*, p. 125), care sînt formațiuni romînești.

-ie ia funcția de sufix cînd se aplică la alte nume, calendaristice sau laice, care la origine se terminau în consoană: *Archirie* din Archir < Ahikar, prin acomodare cu Arghirie. Tot prin acomodare, calendaristicele în *-entie* și *-etie*: Arventie, Meletie, Dometie, schimbă partea finală în *-inte*: Arvinte, Terinte, Melinte, Dominte, proces de încadrare morfologică (la declinarea III)¹ iar biblicele: Daniél, Gavriél, Mihaél, Rafail, se modifică în Dănilă, Gavrilă etc.².

V. IZVOARELE

§ 1. Colectarea materialului onomastic din documentele editate întîmpină mari dificultăți datorite mai multor cauze: a) în primul rînd lipsește o bibliografie generală a documentelor editate, multe fiind risipite în diferite publicații periodice (reviste, buletine, anuare, ziare) sau în extrase, în afară de colecțiile, mari sau mici, speciale; b) în al doilea rînd, multe din colecții n-au un index de nume sau, dacă au, forma lor este defectuoasă, prezentînd lacune grave, trimiteri greșite și lipsă de referințe necesare etc.; index model găsim, în ce privește vechile ediții ante 1945, numai la volumele editate de Ioan Bogdan și de Mihail Costăchescu; c) nestabilitatea formelor numelui la aceeași persoană, constatată, pe de o parte în însuși izvorul hagiografic care a servit de model, pe de alta în documente. Cu atît mai greu se poate folosi materialul inedit din arhive și depozite; ca manuscrise am folosit mai mult colecțiile adunate personal și pomelnicele din biblioteca Academiei R.P.R. Istoricul literar va putea preciza motivele variantelor la unele nume calendaristice care apar în același sinaxar: Atinoghen — Antinoghen — Autoghen, Asincrit — Asigrit, Adrian — Andrian, Antonie — Andonie, Alifie — Alfeu, Alipie — Alimpie, Antip — Andyp, Avxentie — Evxentie, Codrat — Condrat, Kintilian — Kindilian, Eyfimiia — Ethimia — Efimia, Poplie — Puplie — Puple < Publius etc.; d) nestabilitatea se observă mult mai des în documente, cu deosebire în textele de limbă străină: latină, polonă, germană, ungară: Sorban (Șerban) Bokor (Bucur), Berszan (Bîrsan), Belan (Bălan), Bretoi (Brătoi), Bredicean (Brăducean) etc., din care unele au rămas în circulație (Tiberiu Brediceanu). Un caz interesant este al enigmaticului Dugoiu, dintr-un document latin, solul lui Petru Mușat în Polonia; un mare boier Drăgoiu se află pe timpul lui Alexandru cel Bun³.

§ 2. Uneori variația formelor numelui la aceeași persoană se datorește particularismului ortografic al slavei documentelor în care lipsește semnul ʋ (ğ) înlocuit prin ž: Jurja pentru Giurgea⁴, și în care *ra* și *la* au două valori fonetice: *Dărdul* și *Drădul* pentru *Dridul*, ori *Bărnat*, *Brănat* și ung. *Bernat* pentru Bernard, sau *Cărste*, *Crăste*, *Cîrste* pentru Cristea. Sînt cazuri cînd este dificil a se restaura forma autentică între Băldești

¹ Fenomenul a fost lămurit expus în § 1: Adaptarea fonetică, din studiul prof. Gh. Ivănescu și L. Leonte, *Fonetica și morfologia neologismelor române de origine latină și romanică*, Studii și cercetări științifice, Filologie. Anul VII, fasc. 2, 1956.

² V. și cap. XI, suf. *-ilă*, adaptare morfologică modernă semnalată de Gh. Ivănescu.

³ I. Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare I*, p. 68, Indexul toponimic al colecției de Documente, editat de Academia R.P.R. pentru volumele din sec. XIII—XVI, B. 1956, prezintă destule cazuri de nestabilitate; dar indexul antroponimic nu s-a editat pînă azi.

⁴ Ioan Bogdan, *op. cit.*, notează neconținut la index această identitate.

și Blădești, Brazul și Barzul (BCI III 81), Brăzești și Bîrzești; unii dieci înlocuiesc pe *o* cu *u*: Ruman, Cuman, și invers, ca în: Negol, ori scriu rusește cu *e* pentru *io*: *Cebrau* în loc de *Ciobrau*¹.

§ 3. Adeseori varietatea formelor pentru aceeași persoană ajunge a fi deconcertantă și este greu a stabili dacă ea se datorează neștiinței, sau altor cauze. Astfel: *Slabciul* = *Slavciul* și *Măniul* = *Manul*; înlocuirea lui *-u* sau *-ul* final cu *o* se consideră elegantă de stil: Pătrașco, Dumitrașco etc., probabil și „*Calo* fiul lui *Nan Căluț*”². Notăm încă unele exemple interesante: Șt. Tabără vornic de poartă se scrie și *Tabăra* sau, ca în slavă, *Tabora* (Sd XX 246–250), *Cleopa* devine *Clapa*, *Clap* și *Clipe* (Sd XXI), *Marena* = *Marina*, *Marica* = *Mariuța* (Sd XXI 300, an 1540), *Fugușilă* = *Fugușel* (Giur. 117, 120), *Farcenii* = *Frăcenii* = *Frîncenii* în 1502 (C. Ștef); un *Drăghici* schimbă sufixul la fiecare pas în: *Dragoș*, *Drăgûșan*, *Dragomir* și *Dragu* (Șt. Greceanu p. 345, n. 1); *Iane* devine *Iano*, *Condrea* < *Cudre*, iar *Hrizu* < *Hris* și *Hîrsu* (Cat); *Nan Pascal* se mai scrie: *Pashalie* și chiar *Păcal*; *Mircea* devine *Milco* (Div. 73, 79), iar *Albu* devine *Negrilă* (ib). *Bulcoiu* < *Bule* + suf. *-oiu* e scris în cinci forme, ca și toponimul *Bumbueni* < *Bumb* etc. Mai inexplicabile sînt cazurile de alunecare la altă temă, în variantele numelui aceleiași persoane, ca în: *Iarcu* = *Iarcia* = Ercea ce se pot explica din sl. *jara* „primăvară” + suf. *-cu*, *-cea*, sau din srb. *jarka* „șanț”; cf. însă și ture Iarkîn.

Boierul Vîlcsan Florescu sau al Florei este identificat cu Vîlcsan Florev, cu V. Viorin (Div. pp. 41, 89, 101, 120) și cu Vîlcsan Vlorin (Ț. Rom. 128). Palatalizarea lui *fi* în *hi* provoacă confuzii și mai grave: Fiera, nume derivat din fier, se scrie Hiera, Hera, Herea, iar satul Fierăști, r. Oltenița: Hierăști, Herești, Hărești, ducînd la confuzie cu Hîrtești din Muscel scris Hărtești și Herăști. Cel mai interesant este cazul lui Ioan, vornic de Suceava, care vrea să împace toate gusturile variîndu-și prenumele în: Ona, Oană, Vană, Ivan, Ioaniș, Ianuș; chiar Miron-Vodă Barnovschi dă cinci forme numelui său în pecetie și în semnături (A Gen II 277). Uneori *s* inițial se elimină, ca în Scolofendie, Scutelnicu ș.a., scrise și fără *s*, ori se adaugă ca în Scărpenișanu. Mai grav este însă cînd pe Stanciul Moenescul un editor îl descifrează în „Stoica Ciulmoenescu”³, pentru ca altul că caute o etimologie acestei lecturi greșite⁴, în loc de a o corecta.

§ 4. Procedul slavizării creează încă o dificultate în căutarea formei autentice a numelui. Limba slavă bisericească, folosită și în cancelarii, fiind considerată ca limbă literară, așa cum era latina în țările catolice, nu este de mirat faptul că de multe ori diacul traduce în slavă un nume de loc sau de persoană. Privitor la toponime este de ajuns ca să amintim câteva cazuri cunoscute: *Dîlgopole* (= Cîmpulung), *Slam-Rîmnic* (= R. Sărut), *Vel-Ocna* (= Ocelele Mari), *Star-Chiojd*, azi Chiojdul-Mare, numit în Actele Drajei, Chiojdul cel Bătrîn⁵, apoi Gorj și Dolj, două foste județe oltene, care în actele din secolul al XVII-lea apar în forma de « Jiiul de sus » și « Jiiul de jos », sau nume mai puțin cunoscute: *Dolbîsca* (= Bîsca de

¹ L. Boga, *Documente*, XI, p. 37.

² *Doc. Ac. Rom.*, sec. XVII, B III 477.

³ *Revista Arhivelor*, II, p. 73.

⁴ Șt. Pașca, *op. cit.*, sub voce: Ciulmoenescul.

⁵ *Acte Draja*, mss. nr. 91.

jos)¹, *Cearaşov* (= Ceraşu) etc. Istoricii și filologii sînt de acord a recunoaște că „traducerile în slavonește ale toponimelor latinești din limba noastră sînt foarte frecvente în documentele slave de pe vremuri”² deoarece „cancelaria slavonă a slavizat nomenclatura mai mult decît se crede”³. Era firesc să descoperim în actele vechi, prin urmare, slavizări și la numele de persoană. Bejan Roșul devine : *Besan Rufus* într-un act latin și *Bejan Cerven* într-unul slavon ; diacul Stan Roșu semnează în 1533 *Stan Cerven* (Cat.) ; Fetița, nume de femeie, este tradus în *Docica* „fiică”, și aiurea în *Deava* „fată”⁴. Alte cazuri sînt semnificate de Ioan Bogdan, ca : Danciu Cernii „Negrea”, Jurj Dolha „Giurcea Lungul” etc.⁵, iar alipirea sufixelor slave *-vici*, și *-ovici*, în loc de *-escul*, era o modă pentru dieci sau pentru boierii cărturari în formarea numelui de familie : Gr. Fierescu semnează : Fierovici sau Fierăvici, Udriște Năsturel : Năsturelovici, iar Dinicu Golescu : C-tin Radovici din Golești, Margire Malai : Malaevici.

§ 5. În urma acestor constatări se impune încheierea că elementul slav în onomastica romînă este rezultatul unei stratificări de lungă durată. La vechiul strat slav pe care-l avem în comun cu bulgarii și sîrbo-croații s-a adăus altul, în epoca folosirii limbii slave în cancelarii și biserică, pînă în secolul al XVII-lea : unul de formă sud-slavă în Muntenia, altul datorit influenței ucrainene, dovedită „prin deasa aplicare a supranumelor și prenumelor rutene la familii curat romînești”, nume care s-au romînit apoi cu timpul ca Ciortoriiski, care devine în 1490 Ciortorescul⁶, aceasta în special pentru Moldova și Maramureș. Ultimul strat, al treilea, este rezultatul imigrației de elemente ostășești sîrbo-bulgare, lefegii din sec. XVII încoace, în Țara Romînească și influenței exercitate, după 1700, de ierarhia sîrbească din Carlovăț asupra Banatului și Ardealului, sau de administrația austriacă în Bucovina⁷.

§ 6. Pentru a cunoaște prototipul numelor de origine calendaristică ce au servit ca izvor preoților la alegerea unui nume de botez, este necesar să recurgem la cărțile slave care au circulat la noi pe timpuri și la cele mai vechi traduceri ale lor, precum sînt sinaxarele Miniaturii tipărit la Buzău în 1698 de Mitrofan, în care numele aceluiași sfînt apare în două-trei forme diferite (dovadă că autorul folosea cîteva versiuni diferite de traduceri mai vechi), variante ce apar și în unele ediții vechi ale Ceaslovului (*Orologhion*)⁸. Am utilizat astfel, pentru întîia oară, onomastica hagiografică ortodoxă în forma ei autentică, aceea care a servit de model și a avut un rol precumpănitor în formația numelor de botez la romîni.

¹ N. Iorga, *Studii și documente XVI*, p. 73. Bezdead „fără moș”, deci fără drept la composesorat intră probabil în aceeași categorie.

² Iorgu Iordan, *Nume de locuri*, p. VI, n. 1.

³ N. Iorga, *Revista Istorică* X, p. 74. Traducătorul de acte slave Pavel Debrîț scrie Gabrove în suretul din 1816 în loc de Cărpiniș, ca în actele din 1818. (C. Bobulescu, în *Rev. Arhivelor* I, p. 271).

⁴ *Doc. Ac. Rom.*, 16 A I 492.

⁵ *Doc. lui Ștefan cel Mare*, vol. II, la index.

⁶ G. Weigand, *Flussnamen*, p. 52 ; el mai citează prenume ca : Andrejko, Fedko, Fedor, Iurij, Ivan și derivatele lor.

⁷ „Moda numelor cu finală slavă” la romîni din Bucovina între 1775—1830 : V. Radevici, Gh. Dașchevici, I. Onciu Alexandrovici (*B-răz*, 11, 16, 19).

⁸ „*Orologhion*” ed. 1703, text slav cu explicații în limba romînă și *Ceaslov* (romînesc) ed. 1715 de Antim ; la p. 204 găsim termenul «minologhion» adică synaxar (=calendar). Dicționarul lui G. Timuș a modernizat fără criteriu multe nume de sfînți.

Materialul conținut în documente, începînd cu secolul al XI-lea pînă la jumătatea secolului al XIX-lea, face dovadă că numele vechi de persoană erau la noi infinit mai numeroase și mai variate decît acelea aflate astăzi în circulație.

Nume actuale, culese din graiul viu sau din publicistică, nu s-au folosit decît în măsura în care ele au servit de verigă înlănțuirii formelor ce se derivă succesiv dintr-un nume tulpină.

§ 7. Destinat în genere antroponimiei istorice, dicționarul îmbrățișează întreg domeniul onomastic vechi, utilizînd din actualitate numai puține nume în legătură cu evoluția formelor vechi. Dar și limitele acestea, se restrîng mai mult, lăsînd la o parte: a) numele al căror sens, destul de clar, n-are nevoie de explicație; b) cele formate din numirea rangului, funcției sau ocupației, din același motiv; c) cele formate din toponime cu adaosul sufixului *-anu*, *-eanu*, *-aru*, al căror număr este infinit; d) o serie de nume enigmatice, întîlnite o singură dată în texte și multe dintre cele de origine străină, acoperind originea străină a insului, cu deosebire din mediul urban; e) nume de țigani-robi, de aspect exotic. Cîmpul se lărgește în altă direcție, îmbrățișînd numeroase toponime, care la origine au fost nume de persoană, sau formate, prin adaos de sufixe, din acestea ¹.

§ 8. Condiții favorabile pentru un studiu de ansamblu s-au creat și prin editarea corpului de documente interne de către Academia R.P.R., privind secolele XI—XVII pînă la anul 1625 — al cărui index n-a apărut încă. O culegere sistematică a imensului material documentar era cerută în interesul cercetărilor, atît istorice cît și lingvistice, iar necesitatea unui dicționar general al limbii romîne ce se pregătește astăzi a fost semnalată de Ovid Densusianu încă din anul 1929 ². Culegerea pe teren a numelor de locuri și de *persoană* rămîne un desiderat încă și de prima ordine.

VI. REGIMUL ȘI FUNCȚIUNEA NUMELUI

A. NUMELE UNIC

§ 1. În stadiul comunei primitive popoarele foloseau numele unic la care, incidental, se adăuga acela al clanului, al tribului sau al tatălui. La greci, patronimul format cu sufixul *-ide*, pus la numele tatălui, este frecvent în poemele homerice (Odiseu Laertide, Atrid Menelau, Tidid Diomede), dar de regulă circulă numele unic: Solon, Licurg, Pericle etc.; spre a nu se crea confuzie între persoane, el se repetă foarte rar, pînă într-o epocă tîrzie (cea helenistică). Romanii se foloseau de regimul numelui triplu (praenomen, nomen gentilicium și cognomen, ca în: Caius Iulius Caesar, sau quadruplu, cu un agnomen în plus, ca în: Publius Cornelius Scipio Africanus, adăugînd uneori și patronimul: Marci filius.

¹ Această latură a problemei a fost tratată în articolul meu: *Raports entre toponymes et anthroponymes* din „Contributions onomastiques”, 1958, Ed. Academiei R.P.R., pp. 115—123.

² „Este greu de urmărit numele de persoană — spune el — fiindcă nu avem un dicționar complet în care să găsim derivația și înțelesul unui nume în fiecare țară” (*Curs de toponimie și onomastică*, 1928—1929, p. 113).

§ 2. Popoarele din evul mediu intră în istorie tot cu numele unic, care este un prenume : Clovis, Rurik, sau o poreclă : Atila ; după un timp se adaugă la prenume patronimul ori un supranume sau numele de apartenență locală (după satul sau moșia de reședință, pentru nobili) ca de ex. : Carol Martel, Pipin de Landen, la franci. Dacă în cronicile noastre domnii celor două principate se caracterizează prin epitete sau porecle : Mircea-cel Bătrîn, Mircea Ciobanul, Petru Șchiopul, în mod oficial, în documente, începînd cu Alexandru-Aldea, ei adaugă la prenume numai patronimul precedat de „fiul lui”, sau numele bunicului cum face Radu-Șerban „nepotul prea bunului Basarab Vvd”, fiindcă tatăl său n-a fost domn. Rareori ei se disting prin epitet în textul diplomatic : *senior, junior*, respectiv *starîi, mlad* : „cel bătrîn, cel tînăr” etc.¹

Prepoziția slavă *ot «de, de la»* apare în actele noastre vechi atît pentru boieri cît și pentru moșneni sau razeși, fără a designa un titlu nobiliar ca în țările catolice. La popoarele ortodoxe, cu excepția Imperiului Bizantin, numele unic dăinuiește cîteva secole după întemcierea statului, dar la ruși patronimicul apare de la început, format cu sufixele : *-ov, -ovici, -ici* care își păstrează funcția patronimică pînă astăzi ; totuși unele patronime din acestea au devenit nume de familie (ca în cazul fam. Orlov.). Cele trei sufixe slave s-au folosit și în cancelaria moldoveană pentru patronime, în secolele XIV și XV, în concurență cu sufixele *-ea, -escul*, de obicei ele fiind adăugate la patronim de către scriitorul actului slavo-romîn². Trecerea la regimul numelui dublu se face pe nesimțite, în curs de secole, încă din secolul al XV-lea, folosindu-se cînd numele unic, cînd cel dublu, adăugînd la prenume un patronim sau o poreclă ; uneori, lingă prenume, apare numele de apartenență locală : *Isvoranul* sau funcția : *Badea Vameșov* ; în acte „boierii fără titluri sînt arătați numai pe numele de botez însoțit de epitetul *jupan*”³.

§ 3. Pînă în secolul al XIX-lea sătenii apar în documente cu numele unic, care este un prenume, mai rar o poreclă ca Rătundul, Tălmaciu ; numai cînd era necesar să se indice cota-parte a insului într-o devălmășie, se adaugă patronimul, ori numele bunicului, al mamei, al soției sau al fratelui chiar, după cum dicta interesul juridic. Sufixele onomastice *-a, -ea, -otă, -ici* se pare că au avut la început funcție patronimică ; în epoca documentelor scrise ele apar însă și la unele patronime folosite ca prenume pentru bărbați : Lupa, Badea, Bădici, Calotă, Dragotă, Drăghici, Manea, atunci cînd patronimul respectiv a fost aplicat ca nume de botez, alături de : Lupu, Radu, Calu, Drag, Manu, prenume în forma inițială.

B. NUMELE DUBLU

§ 1. Începînd din secolul al XVI-lea regimul numelui dublu devine tot mai frecvent în clasa stăpînitoare în măsura în care se constituiau familiile cu domeniu ereditar, despărțit de hotarul obștei devălmășe a moșnenilor sau razeșilor. În curs de două secole exemplele sporesc de la

¹ I. Bogdan, *Relațiile Țării Românești cu Brașovul... în sec. XV și XVI*, București, 1905, pp. 47—53, 139—177, 332—335, 337—339.

² Vezi I. Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare*, vol. II, la index.

³ C. Giurescu, *Studii de istorie socială*, ed. 1943, p. 244. În actul mold. din 15 oct. 1426, 14 boieri apar cu nume unic și alți doi omonimi cu n. dublu.

20% la 40%. Accentul cade însă tot pe prenume, întrucît patronimul ori supranumele apare numai atunci cînd este necesar a se face distincție între doi sau mai mulți omonimi. Este cazul celor 12 boieri și curteni ai lui Ștefan cel Mare, care purtau toți prenumele *Duma*: dintre ei singur vărul domnului, *Duma Vlaiculovici* „fiul lui Vlaicu“, apare în acte numai cu prenumele, pe cînd ceilalți se disting regulat prin adăugarea fie a patronimului format cu suf. *-ici*, *-escul*: Benici „al lui Benea“, Braevici „al lui Brae“, Isăiescul, Mănescul, fie a unui supranume ca: Brudur, Negrul, a numelui de moșie: Tătăranul, ori de funcție: clucerul și de rudenie: văr sau frate cu x, sau prin transformarea prenumelui în diminutiv ca la Dumșa postelnic.

§ 2. Din cele arătate mai sus putem conchide că, în regimul numelui dublu, al doilea nume se putea forma în șase moduri: a) din patronim pus la genitivul slav: Jurj Husiva, Marina Husulova (Ștef. I 373, II 55) ori la genitivul român Vladul Caplii, sau format cu sufixele de filiație: *-escul*, *-ov*, *-ici*, *-ovici*, sau fără sufix, precedat de *sîn* „fiul lui“; b) din numele funcției: Badea Vameșov; c) din numele bunicului; d) din supranume: Coman Gură, Bejan Roșul¹; e) din numele moșiei format cu sufixul *-ianul*, *-anul*, sau precedat de prepoziția *de*, *de la*, *din*: Stan de Codru, Gligorescu de Grumăzoe, Stan de Cîne²; f) din numele fratelui, al mamei văduve, al socrului sau al altei rude de seamă.

Nume dublu se poate considera și cel domnesc, format la suirea pe tron, prin adaosul unui prenume de tradiție dinastică la prenumele purtat pînă atunci ca: Basarab, Radu și Vlad în Muntenia (Basarab-Neagoe, Radu-Paisie, Vlad-Vintilă), Alexandru și Ștefan în Moldova. Cronicile dau ambele nume, dar în documente apare numai numele cel nou cu filiația. Prenumele *Ioan* (Iw) era un element al titulaturii domnești, ca Caesar la primii împărați romani.

C. PRENUMELE

§ 1. Temelia onomasticii o formează numele de botez sau prenumele, care, în diverse cazuri, ajunge a îndeplini și celelalte funcțiuni, cu sau fără anumite modificări. Prenumele se formează din nume creștine sau laice. Cele dintii apar în forma transmisă din limba latină vulgară (Medru, Nicoară), de regulă însă în forma calendaristică (Dimitrie, Nicolae), sau modificate prin derivație din acestea Mitru, Nicu; uneori se ia ca prenume chiar numele sărbătorii: Crăciun, Sîmpetriu, Simnicoară, Sîmedriu, Simtion, Sînzien, Fetion, Aghiana, Ispas, Obreja, Blaga, Florea, Moșu, Paștu, Pobreajen, ori numai termenul de sfînt ca în Sfetea, Fetea, Sfîntea, Fîntea etc., ba chiar unele calificative ale sfîntilor ca: Sirul (Efrem), Damaschin (Ioan), Colibașul, Bogonos, Bogoslov, Trihina, Tiron, Botez, și nume de locuri socotite ca sfînte: Ierusalim, Iordan, Tabor, Sidon, Sinai, Samaria etc.

§ 2. Dintre numele laice unele sînt de tradiție străveche (Albu, Bucur), ori de vechi împrumut de la slavi (Dragu, Radu, Vlad), din cărțile

¹ I. Bogdan, *Relațiile Țării Românești cu Brașovul și cu Țara Ungurească*, index.

² N. Iorga, *Studii și documente XXI*, pp. 394—5; *Anuarul Institutului de istorie*, Cluj, III, p. 739.

poporane (Alexandru, Roxana, Archir), din creația mai veche sau mai nouă (Coca, Fătul, Fecioru, Soare), și chiar nume de conjurare a piezei-rele (Balaur, Groza, Ursu, Urita, Lepădat, Prodan, Răzvan). O categorie interesantă de nume de botez o formează etnonimele, luate pentru faimaneamului respectiv : Arman, Arvat, Cazacu, Grecu, Leahul, Rusu, Sasu, Șchiaul, Sîrbul, Tăut, Turcu, din care s-au format și feminine : Armanca, Căzaca, Greaca, Munteanca, Rusca, Sasca, Șcheia, Sîrbca etc.

§ 3. Numele se poate repeta într-o listă de săteni fără alt adaos : sau în aceeași familie ca în cazul lui Iancu Vodă de Huniad al cărui frate se chiamă Ioan ¹. Sub influența grupului numeros de nume terminate în *-ie* sau în *-e* (Gheorghie, Gheorghe) și alte nume au luat forma acestora : Petre < Petru și Ioane < Ion ; acesta apare des în Ardeal în secolele XVIII și XIX ; dar foarte numeroase, îndeosebi în Moldova, sînt cele scrise cu *e* final în loc de *-ea*, ca Bade, Bance(a), Marce(a).

§ 4. Spre deosebire de catolici care dau mai multe prenume unei persoane, la romîni, ca și la celelalte popoare ortodoxe, prenumele este unic ; cîteva excepții întîlnim la domni : Nicolae-Alexandru, Petru-Aron, Nicolae-Pătrașcu, sau la doamne : Maria-Oltea, mama, și Maria-Voichița soția lui Ștefan cel Mare, apoi la fii de domn : Bogdan-Vlad, fiul precedentului, și Mihail-Pătru fiul lui Alexandru Lăpușeanul. Cîteva cazuri găsim și în familiile boierești : Ana-Eftimia, fiica lui Ganea ², cneaghina Marta-Candachia ³, Odochia-Roxanda ⁴, Loghina-Domnița ⁵, „Solomia ce-i este porecla ei, Drăguța” ⁶ etc. Nu este aici cazul unei dublări a prenumelui laic cu unul calendaristic, procedeu observat în antroponimia rusească veche ⁷. Numai în două cazuri găsim încercarea neizbutită de a repeta în numele dublu, un nume calendaristic considerat echivalent, fără ca să fie : Ignatie zis Iuga vistierul ⁸ și Udriște Năsturel ce-și zice „uneori Orest sau Uril” ⁹.

D. PATRONIMUL LUAT CA NUME DE FAMILIE

§ 1. În primele două secole după întemeierea țărilor romîne tradiția de familie se observă numai la cele două dinastii, în care se repetă numele întemeietorilor Basarab și Radu, Bogdan și Ștefan. Atît domnii cît și boierii foloseau în acel timp numai patronimul, astfel că numele se schimbă la fiecare generație : Manea Udriștev este tatăl lui Dragomir Manev, care abia mai tîrziu își va zice și Dragomir Udriște ¹⁰. Nici supranumele nu se transmite : Constantin Făndărac fiul lui Chirilă Făcălă ¹¹. Abia în secolul

¹ I.-A. Candrea citează cazul a opt frați dintre cari doi se numeau Stanciul și doi Lupul (*op. cit.*, p. 68).

² *Documente privitoare la Istoria Romîniei* 16 A II p. 111, an 1558.

³ *Idem*, 17 A IV pp. 443, 418.

⁴ *Idem, ibidem*, p. 147.

⁵ *Idem*, 17 A IV p. 408.

⁶ *Idem*, 16 A II p. 12. Cf. și Despina-Calea soacra lui Matei Basarab.

⁷ V. K. Čiçagov, *Из истории русских имен*, cap. II.

⁸ I. Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare II*, index.

⁹ P. Ș. Năsturel, *Însemnări din Hîrlău și împrejurimi în Monumente și Muzeu* I. pp. 218—220.

¹⁰ I. Bogdan, *Relațiile Țării Românești cu Brașovul și cu Țara Ungurească*, pp. 290—293.

¹¹ N. Iorga, *Studii și documente XXI*, p. 355.

al XVI-lea se consolidează marile familii boierești, Craioveștii, Buzeștii ș.a. Patronimul ia atunci funcția de nume de familie, iese în relief față de prenume și apare uneori ca nume unic : Frunteș, Gangur, în loc de Ion Frunteș, Radu Gangur cum se zicea în secolul precedent¹.

§ 2. Patronimul format cum s-a arătat mai sus (A 2, 3 și B) a fost studiat, pentru onomastica română, de I. Bilețchi-Albescu care aduce o bogată documentație din izvoarele istorice și din actualitate²; studiul său, deși are unele scăderi, poate servi ca punct de plecare pentru capitoul următor în care se vor dezvolta alte laturi ale problemei.

E. CONFUZIA FORMELOR DE GEN PENTRU AMBELE SEXE

§ 1. De multe ori izvorul nu permite să cunoaștem sexul persoanei, este cazul mai ales cu pomelnicele care conțin numai liste de prenume. Faptul acesta dă loc la confuzii în determinarea sexului persoanei deoarece în afară de numele calendaristice terminate în *-a* și cunoscute ca fiind purtate numai de bărbați, ca Cosma, Duca, Foca, Luca, Toma etc., apar unele nume feminine, ca gen gramatical și ca uz, terminate în *-a*, dar care se aplică uneori și la bărbați, fără să-și schimbe forma. Invers, avem prenume terminate în *-a*, *-ea*, *-ie* specific bărbătești, dar aplicate uneori și femeilor. În toate aceste cazuri este vorba numai de prenume, iar nu de acelea care au servit de regulă ca nume de familie precum : Cuza, Dinga, Ghica, Goga, Iuca, Sturza. Distingem astfel grupele următoare : a) nume specific masculine dar purtate rareori și de femei : Mina, Preda, Sima, Sofronie, Badea, Nedelea, Oprea, Petrea etc. ; b) nume feminine, care apar și la bărbați : Fira³, Gherghina, Ghinda, Lucia, Paraschiva, Para, Petrica, deși există alături masculine ca : Firu, Luciu, Paraschiv, Petrică etc. ; c) nume de gen feminin purtate de bărbații robi-țigani : Lica, Năgara, Romașca, Țola etc.

§ 2. Confuzia în ce privește sexul apare și la nume cu formă distinctă pentru genuri la nominativ, dar care primesc aceeași flexiune la cazul oblic, deoarece și *Fira* și *Firu* nearticulat pot face în genitiv-dativ al, a Firii ; se distinge uneori o formă de alta prin menținerea diftongului din temă : fem. Neagra gen. Neagrei și masc. Negrea, gen. Negrii ; Fomea gen. Fomii (< foame sau sl. Foma = Toma) și Foaame, gen. Foamii. Avem și genitive neregulate : Dolții de la Dolca, Armanții de la Armanca.

§ 3. Interesul de a discerne sexul este și mai sporit când două forme de nume asemănătoare vin de la teme sau radicale deosebite, cum este cazul cu Nița masc. < Ioniță și Nița fem. < Anița, care fac genitivul la fel : Niții. Astfel de nume avem : Ghinuț < Ghenadie, și Ghinuța < Evghenia ; Lică < Vasile, Lica < Steliana sau Vasilia ; Lițu < Ilie, Lița < Calița ; Miu < Mihu și Mia < Eftimia sau < Eufimia ; Mitu < Mitru și Mita < Domita sau Mita mr. < D-tra ; Saftu < Hrisanth și Safta < Elisabeta ; Tineu < Timotei sau din Eftimie și Tinca < Catinca (Ecaterina) ; Vuța < Iacov și Vuța < Eva ; lăsăm la o parte ipocoristice ca Ică, Cuță, Uța, care se pot deduce din orice nume.

¹ I. Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare II*, index.

² *Un capitol de patronimie românească*, Cîmpulung mold., 1935.

³ *Documente privitoare la Istoria României* 17 BI 2-14, 22 și 16 B II 1.

§ 4. Claritatea în ce privește cunoașterea sexului este evidentă cînd numele se modifică schimbînd articulația masculină cu cea feminină (Radu > Rada) și invers. : a) la femininele formate cu articolul *a* din masculine : Ioana, Stana, Rada, din : Ioan, Stan, Radu etc., sau cu terminația *-ina, -ica, -ița* : Vasilina, Vasilica, Gherghița ; b) la masculine formate din feminine : Catrinul, Ileanul, Paraschiv, Evdochiu, Despinul (< Despina). Nume alintătoare în forma masculină pentru femei ca Irinel, din nuvela lui Delavrancea, găsim și în trecut : „Dochiul fata Crăiței”¹.

§ 5. În sistemul onomastic al satelor, matronime ca : Ioniță al Voichii, D-tru Chirii, Petre al Creții sînt redade și prin numele mamei + sufixul *-an* : Voican, Chiran, Crețan, complicînd astfel categoria numelor în *-an*, ca Drăgan < Dragu etc.

VII. FORMELE DE PATRONIM

A. PATRONIMUL ÎN GENITIV SLAV CU *-a* ȘI CONFUZIA LUI CU PRENUMELE ÎN *-a*

§ 1. Scriitorii actelor slavo-romîne n-au urmat nicio regulă în redarea numelor romînești de locuri și de persoană pe care uneori le traduc în slavă sau cărora alteori le adaogă numai flexiunea slavă, în locul celei romînești. Patronimul apare și cu genitivul romînesc : N. sîn Bîzdigăei², dar de multe ori în forma slavă : Ioan sîn Vasilieva (sic). Fie din ignoranță³, fie din conștiința că numele nu trebuie tradus, un nume ca Jumătate primește, de cite ori se scrie, altă terminație : *-ev, -evici, -ici*⁴, de unde rezultă că numele a circulat fără vreuna din acestea. De aici se iscă greutatea pentru vechii traducători de acte slave (autorii suretelor), ca și pentru cei de astăzi, cînd vor să restabilească numele autentic, deoarece documentul, fiind un instrument juridic, din interesul de a se proba identitatea persoanei în relațiile de proprietate, pune în circulație forma numelui din originalul slav, unde fusese tradus total sau parțial, dînd uitării forma autentică, ca în exemplele Cerna pentru „Negru”, Căuia pentru Căuiu, Porca pentru Porcu⁵.

§ 2. Desinența genitivului slav *-a* apare la patronime, în actele slave, indiferent dacă numele este sau nu articulat : Buciuma, Frunteșa, Albula, Bratula, Mînzula, Niatedula⁶ — acestea sînt exemple dinainte de anul 1500, în loc de Buciumei, al lui Frunteș, Albului, etc. Numele intrînd în circulație în forma aceasta, *-a* își pierde sensul de genitiv patronimic și astfel se constituie o nouă subcategorie a numelor terminate în *-a*. Cea dintîi este a numelor calendaristice : Cosma, Duca, Foca, Luca, Mina, Sava, Toma, etc.⁷, a doua a numelor de origine albaneză : Ghica, Leca

¹ Documentele privitoare la Istoria Romîniei, 16 A III, pp. 159—160.

² Damian Bogdan, *Glosar, sub voce*, din 1640.

³ Cf. cazul citat de I. Bogdan, *op. cit.*, I p. 494.

⁴ Idem, *op. cit.*, I, pp. 499—500.

⁵ I. Bogdan, *op. cit.*, I 451 și II 122, a schimbat pe Căuia din text în Căuiu, dar a lăsat pe Oană Porca [„Oană al lui Porcu”].

⁶ O. Densusianu, *Histoire de la langue roumaine*, I, p. 395.

⁷ Cf. masculinele latine în *-a* create în sec. I e. n., din forme în *-us, -es* ca : Iunia, Prisca, Herma etc. după analogia lui Aquila, Barnaba (*Novum Testamentum*, Epistula b. Pauli ad Romanos 16, 3).

etc., și aromîne : Balaura, Bira, Bîra, Buia, Bura, Bușia, Mana, Miha, Meta, Nota, Pana, Tega, Tuta, etc. care au și forma în *-u*. La fel s-ar explica altele ca : Fulga, Ursa, Frata, Draca etc.; neputînd să le explice, Capidan conchide că fenomenul (articularea cu *-a* onomastic) a putut să fie general în limba romînă. Nume masculine terminate în *-a* se găsesc pretutindeni la poporul romîn, afirmă Sextil Pușcariu, citînd : Băra, Duca, Floca, dar el adaugă și cîteva terminate în *-ea*, fără să distingă cazurile cînd *e* aparține temei¹. Acest fel de nume masculine se găsește azi și la moți : Boca, Costa, Moța, Potra, Rauca, și în alte regiuni, cum sînt cele aduse de Bil-Albescu ; Boba, Boga, Baltaga, Berbeca, Burlaca, Dorca, Gala, Grumaza, Haraga² etc., nume care circulă și cu terminația în *-u*. Spre a completa categoria, putem aduce încă unele nume scurtate din calendaristice : Alexa(ndru), Arca(die), Chesa(rie), Condra(t), Costa(ndin), Chifa(nie) < Epifanie, Ghera(sim), Ghiga(ntie), Hara(lambie), Iorga, Igna(t), Ira(clie), Laza(r), Maca(vei), Miha(il), Misa(il), Nasta(se), Necula(e), Pala(die), Pana(it), Para(schiv), Stama(tie), Tara(sie), Varna(va) Zaha(ria) etc., precum și alte scurtări în care *-a* lipsește din temă, dar se adaugă : Blaga, Clima, Flora, Fota, Gavra, Gherga, Giorza, Griga, Iosipa, Siva (< Iosiv), Lupa, Mira (< Miron), Nica, Nistra, Ona, Sima, Toda etc. Aceste subcategorii ale numelor terminate în *-a* pot da naștere unor confuzii insolubile în ce privește originea și explicarea lor : astfel Jurja (= Giurgea) în loc de Jurj, presupune sufixul *-ea*, dar Maria-Cazaca³ poate fi sau un prenume feminin dublu, ca Maria-Vochița, sau un patronim : Maria Cazacului ; tot ca patronime formate cu *-a* din genitivul slav trebuie înțelese „Odochia Ciurca” și „Ilișafta Clanța”⁴ și deci traduse : Evdochia lui Ciurcu, Ilișafta lui Clanța.

§ 3. În cazul lui Jurja (= Giurgea) se află și alte nume terminate în *-a*, precum : Sturdza < Sturdzea,⁵ Cuza < Cuzea, Balșa < Balșea, Groza < Grozea.

B. PATRONIMUL DIN NUME TERMINATE ÎN *-ea*

Numele de persoană terminate în *-ea* cu funcție de patronim pot fi derivate din adjective și substantive cu tema în *-ă*, în *-u* sau consoană, în *-e*, precum și din alte nume de persoană terminate la fel ; o categorie deosebită formează cele provenite din genitivul patronimic slav în *†*.

§ 1. În prima categorie intră cele formate din epitete sau porecle ca : bală, barză, botă, bucă, burtă, buză, durlă, falcă, geană, ghiață, ghindă, groază, gură, horă, pită, rînză, secară : Balea, Berzea, Botea, Bucea, Burtea, Buzea, Durlea, Fălcea, Genea, Ghețea, Ghindea, Grozea, Gurea, Horea, Pitea, Rînzea, Secărea ; vin apoi numele formate din substantive și adjective terminate în consoană ca : alb, albul, ban, bob, bun, corb, drag, drac, fir, floc, gît, gînd, gol, geamăn, jos, lemn, maț, moț, motru muc, murg, must, neg, negru, orz, picior, por, porc, rac, sus, timp, vînt :

¹ *Dacoromania*, II, pp. 697—8.

² Bil.-Albescu, *Alte aspecte ale patronimiei românești*, 1937, pp. 3—5.

³ *Documente privitoare la Istoria României*, 17 A IV 418, 443.

⁴ *Idem*, 17 A IV 448—9, 456.

⁵ Mutația diftongului *-ea* în *-a*, la Sturza, s-a explicat de Gh. Ivănescu (BIFR I 166).

Albea, Albulea, Banea, Bobea, Bunea, Corbea, Dragea, Drăcea, Firea, Flocea, Gîtea, Gîndea, Golea, Gemenea, Josea, Lemnea, Mațea, Moțea, Motrea, Mucea, Murgea, Mustea, Negea, Negrea, Orzea, Picioarea, Porea, Porcea, Racea, Susea, Tîmpea, Vintea. Ele circulă ca porecle sau nume de familie, rar ca prenume. La această grupă se alătură și numele de persoană terminate în consoană sau în *u* lung : Balș, Costu, Cristu, Donu, Lupu, Petru, Todu, Floru, Giurgiu, Hus, Hot, Macru, Man, On, Radu, Stan, Tint, Voicu, care, primind suf. *-ea*, devin : Balșea (și Balșa), Costea, Florea, Giurcea, Husea, Hotea, Macrea, Manea, Onea, Tintea, Rădea, Stănea, Voieca. O altă categorie se formează și din apelative terminate în *-e* ca : bade, bufte, dinte, foale, foame, folte, frate, fuște, gîde, mîine, munte, etc., care primind sufixul *-ea*, fac : Badea, Buftea, Dintea, Folea, Fomea, Foltea, Fratea, Fuștea, Gîdea, Mîinea, Muntea ; apoi din calendaristice terminate în *-e* ca : Alexe, Ene, Frone, Ile, Mate (< Stamate), Pate (< Ipate), Pante (< Pantelimon), Sile și Vase (< Vasile), Stele și Stere (< Stelian), Tone (< Antone), Udre (< Adrian), Ule (< Iulie) etc., sau cu formă de vocativ, dar folosite ca nominativ : Alde, Criste, Done, Lupe, Mitre, Petre, Tode (< Toader), etc. După exemplul carte — cartea ele s-au articulat cu *-a*, ori au primit sufixul *-ea*, de ex. : Alde + ea, contras : Aldea.

§ 2. A doua categorie este a numelor formate din genitivul slav în Ț conținute în documentele slavo-romîne precum : Căuia din Căui¹, „Drăculea”, epitet sau patronim aplicat lui Vlad Țepeș, ca fiu al lui Vlad Dracul, deși în privința aceasta s-au emis și păreri contrare². Expresia bilingvă : „Nastea nepoata Mihaila Buzea” cuprinsă în textul slav, deci în arhetip³, este redată de I. Bogdan : „N.n. lui Mihăilă Buzea” ; de fapt și patronimul se putea reda printr-un genitiv „al Buzei” de la masculinul Buză, deoarece Buzea a devenit un genitiv cristalizat ; tot greșită poate fi traducerea dativului *нѣрсаѣ дѣмѣа* prin „lui Neagul Dumia”, din același act, în loc de : „lui Neagul Dumei”, adică prin genitivul patronimic⁴. Aceste două exemple de patronim ilustrează în chip concludent pătrunderea în circulație, datorită diecilor care scriau documentele slavo-romîne, a genitivului patronimic slav, și cristalizarea lui în forme care se confundă cu numele formate prin sufixul *-ea*, *-ia*, din prima categorie.

§ 3. Prin analogie cu Căuia din Căui și Dumia din Duma putem explica formele : Mălaia, Meia, Ochia, Puia, Puchia, nume bărbătești provenite din unele patronime mai vechi, formate din porecle : mălaiu, meu, ochiu, puiu, puchiu. Aceste patronime se întîlnesc în ceea ce privește forma, cu numele calendaristice : Zaharia, Isaia, Ieremia, pronunțate *-ia*. Pentru formele în *-ea*, *-ia*, Sextil Pușcariu are o singură explicație : „Nume ca Grapini, Seni, Negri, Negruți, Reli nu-s decît genitive de la :

¹ I. Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare I*, p. 102, n. 1.

² E stabilit precis că epitetele : *Dracul* și *Drăculea* se aplică, în izvoarele contemporane, primul tatălui și al doilea fiului, (I. Bogdan, *Vlad Țepeș*, pp. 60—61) exceptînd două cazuri cînd ele se aplică invers (I. Bogdan, *Relațiile...*, pp. 250, 324) ; să nu uităm că epitetul „Țepeș” s-a creat mai tîrziu, în cronici ; Ioan Bogdan explică primul epitet (Dracul) ca formă literară și pe al doilea (Drăculea) ca populară, dar I. B.-Albescu pare să fi văzut just în Drăculea un genitiv slav patronimic, ipoteză respinsă de Șt. Pașca (*Dacoromania IX*, p. 338), care ignorează izvoarele istorice.

³ I. Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare II*, pp. 54—55.

⁴ Idem, *ibidem*.

Agripina, Xenia, Neagra, Negruța, Reaua [de fapt < Hreli]... care ne conving că Florea... e fiul femeii numită Floare”¹, explicație neîndestulătoare pentru a lămuri originea tuturor subcategoriilor de nume terminate în *-ea*.

§ 4. Dacă unele din acestea s-au format, după cum am văzut, în cancelaria slavo-română, nu contestăm că altele s-au primit și din slavă, interpretate de I. Iordan ca diminutive bulgare, pentru a explica numele *Vâlcea*, al solului lui Basarab III, sau ca adjective posesive feminine slave, așa cum E. Petrovici a arătat pentru același nume, ca și pentru alte toponime ca : Cneja, Cobiia, Cozia, Orlea, Oslea, Voia, Vrancea². Dacă pentru toponime, explicația dată de E. Petrovici este logică, rămîne de lămurit numai raportul dintre cele două funcții, ca să zicem așa, ale acestor nume, deoarece mai toate circulă în aceeași formă, și ca toponime și ca antroponime.

§ 5. Cunoscînd obiceiul diecilor de a folosi genitivul slav patronimic, de origine diplomatică, cărturărească deci, în locul genitivului românesc în *-ei, -lui* (ca în Husei, Husului) putem admite că multe genitive de acest fel terminate în *-ea* au pătruns în circulație, și s-au menținut pînă azi, confundîndu-se în celelalte subcategorii produse din articularea cu *-a* sau cu sufixul *-ea*. În această situație ele și-au pierdut sensul patronimic, pentru motivul că flexiunea venea dintr-o limbă străină; considerate apoi ca echivalente cu prototipul (Lupu = Lupea, Badu = Badea) ele s-au putut folosi apoi în funcția de prenume. În aceeași categorie intră și patronimele cu sufixul compus : *-cea < -cu + ea* : Doncea, Marcea, Mincea, Oancea, Stancea, Stoicea, Voicea, Vrancea, formate din : Don(cu), Marcu, Mincu, On(cu), Stan(cu), Stoi(ca), Voi(cu), Vran(cu) < Vrană.

§ 6. Alături de grupele de mai sus trebuie să considerăm și moldovenismele terminate în *-e* în loc de *-ea* : Balșe, Bere, Bobe, Busne, Buze, Codre, Cuze, Foce, Giurge (în documentele slavo-romîne : Jurj), One, Mane, Mise, Sturdze³, Urse etc. În a treia fază Sturze — Sturzea devine Sturza⁴. În ce privește Cuze aceasta pare să fi fost forma inițială care se întîlnește în acte pînă la jumătatea sec. al XVIII-lea⁵; paralel circulă însă forma Cuzea (la genitiv Cuzei), între 1688 și 1784, alternînd, la același personaj, cu prima formă⁶, iar forma Cuza apare în sec. XVIII în alternanță cu ambele forme, pînă ce le înlocuiește definitiv⁷. La fel se întîmplă cu numele Balș, Balșe, Balșa. Sufixul *-ea*, după ce a îndeplinit funcțiile de mai sus, pare a se fi specializat astăzi în formarea supranumelor (porecle), cum ar fi : Colșea, Dintea, Ciutea etc.

¹ *Dacoromania* II, p. 698.

² E. Petrovici în *Studii lingvistice*, IV, pp. 65—76, 80—83; I. Iordan, *Nume de locuri*, p. 172 și *Rum. Toponomastik*, p. 279, passim.

³ Cf. G. Istrate, *Note despre articularea lui Neculce-a* în *BIFR* IV, p. 60 n. 1 referindu-se la cursul prof. Iorgu Iordan. Vezi și G. Ghibănescu, *Surete VII*, p. 269.

⁴ Gh. Ivănescu, *BIFR* I, p. 166 „prin mutarea lui *ea* în *a*”.

⁵ Toader Cuze în 1717 (*Surete VII*, p. 266), Ion Cuze 1742 (*ib.*, p. 272), R. Cuze 1748 (*ib.*, p. 473).

⁶ Dumitru Cuzea 1688 (*ib.*, p. 264), Miron Cuzea (*ib.*, p. 266), Ion Cuze în 1742 scris Cuzea în 1784, (*ib.*, p. 257).

⁷ Miron și Toader, citați mai sus, se scriu *Cuza* la 1720 (*ib.*, p. 267) ca și alți membri ai familiei (*ib.*, pp. 272, 473).

C. PATRONIMUL CU SUFIXELE *-in*, *-ici*

§ 1. Când văduva transmite o moștenire, în acest caz, pentru a-și afirma dreptul de succesori, fiii își formează numele dublu cu matronimul, în loc de patronim; așa s-a întâmplat cu dinastia Mușatinilor, numită după Mușata-Margareta, fiica lui Lațco Vodă; tot așa se întâmplă și când fiul postum sau un bastard se ridică în vază prin energia mamei sale. Matronimul se formează cu terminația *-in*, de adjectiv posesiv feminin slav: Mușatin < Mușata, Dobrin < Dobra. Sufixul *-in* se mai adaugă și la nume masculine în *-a*: Cosma > Cosmin, Fota > Fotin, precum și la cele în *-ea*, ca: Bădin (< Badea), Codrin (< Codrea), Cristin (< Cristea), care vor fi circulat ca patronime.

§ 2. Pentru a caracteriza mai precis funcția de patronim a unui nume, scriitorii actelor slavo-române recurg la flexiunile slave ce împlinesc acest rol: *-ov*, *-ovici*, *-ev*, *-evici*, *-ici* (sufixele posesivului slav masculin), înlocuind sufixul românesc *-escul*, a cărui funcție patronimică nu era clară: Popov și Popovici în loc de „al Popei, sau Popescul” sau: Braevici, Danovici, Manev, în loc de „al Manii, Dănescul, Brăescul”, ori: Bîrlîci, Draganici, Hudici etc. echivalate de Ioan Bogdan în edițiile de acte vechi cu: Bîrlescul (Oanța), Drăgănescul, Hudescul.

§ 3. Hrisoavele și toate actele de proprietate fiind instrumente probante în justiție, atît în vorbirea curentă cît și la traducerea actelor, numele de locuri și de persoane din act trebuiau menținute riguros în forma dată de diploma domnească (izvorul autentic), spre a evita confuzii sau contestații; datorită acestui motiv sufixele slave pătrund în graiul viu.

Spre a restabili forma autentică a onomasticeii române din secolele al XIV-lea — al XVII-lea, editorii moderni de documente au procedat cu multă prudență la revizia parțială a acestor sufixe slave. Astfel Ioan Bogdan redă pe Stubeeva prin „al lui Ștubei”¹, și la: Bîrlîci, Braevici, Costîci, Danovici, Draganici, Dulcici, Hudici, Julici, Jumătatevici, Manevici, Rugașevici, Șandrovici, Șerbici, Tautulovici, Tricolici, Vlaiculovici etc. el înlocuiește sufixele slave cu *-escul*, iar cînd este cazul traduce și tema: *Levici* „al Leului”, *Cholovatîi* „Căpățînă” (sic)² etc. Pe temeiul experienței de editor, N. Iorga, în „Observațiile” aduse volumelor de acte editate de M. Costăchescu, procedează la unele rectificări schimbînd: Hențăuți, Grigorăuți, Tominți, Negșinți, Grîncu, Spenea etc., în Hințești, Grigorești, Tomești, Necșești, Hrinco, Spînul etc.³, forme care probabil au circulat în realitate.

D. PATRONIMUL ÎN GENITIV CU FLEXIUNE ROMÎNĂ

§ 1. De cele mai multe ori diecii nu traduc în textul slav flexiunea romînă de genitiv: *-lui*, *-ei*, *-îi* pentru formarea patronimului ca: Radului, Codreei, Eremiei, Isaiei, Manei, Nechitei, Oancei, Tomei, Lucăei, Mogăei, Stoi etc.⁴, toate acestea însă precedate de termenul slav *sîn* „fiul”;

¹ I. Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare*, I, p. 117.

² Idem, *op. cit.*, II, la index.

³ În *Buletinul Comisiei Istorice* X, pp. 82, 88.

⁴ O. Densusianu, *op. cit.*, la index.

sîn a intrat în tradiția onomastică și s-a păstrat apoi chiar în actele redactate în limba română pînă la jumătatea secolului al XIX-lea, rareori fiind înlocuit cu *fiul* sau *feciorul*. Cuvintele *sîn*, *fiu*, *fecior* s-au folosit apoi și ca nume de persoană ¹.

§ 2. În loc de articol enclitic găsim uneori articolul proclitic de genitiv cu sau fără *sîn* : Apostu *sîn* lui Sîrghie ² ; Radu *a* Văsiu, armaș în 1523 ³. Întîlnim și forme dialectale ce par hibride ca : Dan *al* Chircă în loc de al Chircăi, sau fără *al* : Oancea Găoșanilor ⁴, cum se zice și astăzi în Banat : Nicolae Savii pentru N. al Savului.

§ 3. Mai tîrziu articolul proclitic se va lipi de patronim spre a crea forme noi : a) cu articolul enclitic : Alupii și Alupului, Albutii ; b) sau fără el : Algeorge, Almarinoiu. Potrivit cu unele exemple din 1605 ca : Toma Alivan, vâtaf și Aliov ⁵, s-ar putea explica și Toma Alimoș din baladă prin „al lui Moș” dialectal *a -li -Moș* ; găsim și forma Lufrație și Lupetruș ⁶. În sistemul onomastic de uz local, pe care-l creează sătenii pentru a distinge pe omonimi ⁷, se folosesc ambele forme de mai sus, dar și cele ce urmează.

§ 4. Patronimul articulat cu flexiune de genitiv, fără *al*, este astăzi frecvent în Ardeal, cînd este precedat de un prenume terminat în *u* sau articulat : Alexandru, Mitru, *Iuonu*, de ex. Nișu Savului ⁸. Astfel de patronime fără *sîn* găsim mai rar în documente : Stoica Barbului, Dobre Bîrliei ⁹, Lupu Galei, Coman Manului ¹⁰, cu sau fără articol proclitic : Grigoraș Savii sau *a* Savii ¹¹. Forma se menține în baladă. Avem uneori și formula bogată, cu ambele articole : „a lui Isaac Stîrcii”, sau „Vasiian feciorul lui Ioan Policeanului” ¹². Prin simplificare se ajunge la patronimul în genitiv fără articol proclitic, dar această formă duce la o confuzie din cauza nesigurăței accentului : genitivul lui Ciulă, Durlă, Floru, este Ciulei, Dürlei, Flórei, forme care se confundă cu sufixul *-éiu* din Ciuléiu, Floréiu etc.

§ 5. Ca procedeu pur cărturăresc, datorit diecilor, care voiau să simplifice forma patronimului, după cum s-a văzut, destul de nestabilă, considerăm înlocuirea genitivului cu nominativul precedat de *sîn* „fiul [lui]”, formulă ce apare de timpuriu, încă din sec. al XVII-lea și se menține, în actele scrise românește, pînă la jumătatea sec. al XIX-lea, cînd s-au înlăturat toți termenii diplomațici de origine slavă, : *sinŭ*, *bratŭ*, *zetŭ*, *vnukŭ*, *tizŭ*, *leatŭ* etc. „fiu, frate, ginere, nepot, idem, an”. Formula de patronim, simplificată astfel, după 1850, fără să mai exprime filiația (fiul, feciorul) și fără flexiunea de genitiv, a devenit regulă în registrele

¹ Sîn, -escu, -ești, -cu, -ca, Șinca etc., Fiul, -escu, Fecioru etc.

² N. Iorga, *Studii și documente XXI*, p. 489.

³ St. Nicolaescu, *op. cit.*, p. 254.

⁴ N. Iorga, *op. cit.* XXII, p. 343 și *Documente privilegiate la Istoria României*, sec. 16 B IV.

⁵ L. Boga, *Documente II* ; I. Velichî, *Documente de la Ștefan cel Mare*, 1934.

⁶ Șt. Pașca, *op. cit.*, art. Petru.

⁷ H. H. Stahl, *Arhiva pentru reforma socială XII*, p. 1—2. Cf. Documente inedite din Pucioasa nr. 397 (Muzeul de istorie Ploiești).

⁸ Documentele inedite din Pucioasa nr. 397 (Muzeul de istorie Ploiești). În sistemul onomastic din Seliște (Turda) se zice : Florica *lu* David, dar mai ales Al-dru Mutului, Mitru Sîntului, Petru Nonului, Iuonu Mărinii etc. (E. Petrovici, *Nume proprii de bărbați articulate (Dacoromania, V, p. 580)*).

⁹ N. A. Constantinescu, *Acte și monumente buzoiene*, n. 10 1941, p. 42.

¹⁰ *Buletinul Comisiei Istorice*, II, p. 257.

¹¹ I. Codrescu, *Uricarul XXII*, p. 384.

¹² G. Ghibănescu, *Surete VII*, p. 256 și *Doc. Ist.-Rom.*, sec. 17 A III 209.

de stare civilă și în actele oficiale redactate pe baza lor, datorită ignoranței scriitorilor de acte, producînd un haos onomastic în actele publice, căci folosirea acestui patronim negramatical a scos din uz vechile nume tradiționale de familie și supranumele prin care se distingeau între ele diversele ginți sau spițe ale comunității sătești de altă dată. Cu totul sporadic, ca nume dublu, formula aceasta apăruse din sec. al XV-lea : Dragomir Udriște¹, Toma Cînde, scris uneori și Cîndea².

E. PATRONIME CU SUFIXE

§ 1. Înainte de a se constitui numele de familie, patronimul se putea construi și cu alte sufixe : *-escu -oiu* ș. a. Din sufixul plural *-ești* care designă, nu oficial, ci în vorbirea curentă, pe urmașii unui ins : Ioneștii, Albeștii, etc., ulterior va intra în uz singularul *-escul*, pentru fiii lui Ion sau Albu : Ionescul, Albescul³. Constatat documentar din sec. XIII⁴, el se întâlnește frecvent în Moldova începînd cu sec. XV, înlocuit însă adeseori cu sufixele slave arătate mai sus ; după ce a servit ca sufix patronimic, *-escul* devine sufix al numelui de familie, atunci cînd patronimul se transmite ereditar.

§ 2. Și alte sufixe vor fi îndeplinit la început funcția de patronim, paralel cu sufixele *-a*, *-ea* și *-escu* ; în documente mai apar ca sufixe ale numelui de familie : a) *-oiu*, *-oi*, care în Banat, în Mehedinți și țara Hațegului sună : *o'iu*, *o'i*, transcris *-oni*, ca în : Zăroni < Lăzărōnu, Boloni < Bălo'iu < Bală etc. E. Petrovici derivă pe *oi* < lat. *-oneus* „sufix care derivă supranume patronimice” și arată că, în acest domeniu, funcția lui este „identică cu funcția ce o avea sufixul *-esc*, astăzi cristalizat în nume de familie”, iar *-oiu* < sl. *-oj* „se adaugă numai la prescurtări de nume slave”⁵ ca Rădoi, Stănoiu, Vlădoi etc. Probabil însă că cele două forme ale acestui sufix cu origini deosebite s-au contopit ori s-au confundat, pentru că *-oi* sau *oiu* se adaugă și la nume calendaristice : Costoiu, Ghițoi, Mitroi. b) Suf. *-ar(iu)*, ca patronimic este frecvent în Bucovina : Barariu, Catrinar, Gheorghinar, Fetigar, Maricar, Mărcar, Mincar, Monaru, (< Monea), Piticar etc. c) Sufixe : *-otă*, ca în Balotă, Calotă, Gerotă, Inotă etc. *-ilă*, ca în Băilă, Murgilă etc. și *-lea* : Mușlea, Caplea, Mislea (< Misail), Șteflea etc., se întâlnesc adeseori în nume de familie provenite din patronime sau din porecle. d) Tot patronime creează și flexiunea de plural feminin : *-ele*, *-ile*. (Exemple la p. LXVI).

F. ÎNLOCUIREA PATRONIMULUI CU MATRONIMUL, CU ADELTONIMUL, SAU CU NUMELE MARITAL

§ 1. Documentele oferă numeroase cazuri în care numele dublu se formează adăugînd la prenume numele mamei, al fratelui sau al soțului

¹ I. Bogdan, *Relațiile...*, la index.

² I. Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare* II, la index.

³ Vezi mai departe, la F, și cap. VIII, § 2, 3 și mai departe, cap. IX, § 2, 3.

⁴ Iorgu Iordan, *Nume de locuri*, p. 120 : „Lucescul” nume de sat, la an. 1280. Nestabilitatea se vede în cazuri ca al lui Șteful Cernat, zis în alte acte Cernătescul (I. Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare* II, la index).

⁵ În *Dacoromania* V, p. 576.

(respectiv al soției). Beneficiul domnesc sau confirmarea posesiunilor cîștigate prin cumpărătoare se acordă uneori unui grup de frați și nepoți și, în acest caz, actul se adresează fratelui mai mare, în calitate de cap al cetei posesorale și de păstrător al actului; documentul enumeră apoi pe ceilalți frați: „lui Micul cu frații săi anume: Vladul și Stan și Șerban, fiii lui Drăgan din Tomșani”¹. În această situație cei trei frați înșirați după titular nu-și pot valorifica dreptul fără să facă uz de numele fratelui care deține actul, căpetenie în posesoratul familial; relația se exprimă prin termenul diplomatic *brat* „frate”, care precede numele fratelui pus în genitiv sau nominativ; în listele de martori trecuți în josul actului, frații mai mici vin după el, cu formula: *brat ego* „fratele lui”. Pentru că acest soi de formație onomastică înlocuiește patronimul în multe cazuri, îl putem numi *adelfonim*. Termenul se transmite actelor scrise în limba română care-l mențin, ca și pe *sîn* „fiu”, pînă la jumătatea secolului al XIX-lea. *Bratul* e folosit și ca nume de botez, paralel cu *Frate*.

§ 2. Cînd actul domnesc se adresează unei văduve, fiii și nepoții își asumă în loc de patronim, numele mamei, titulara actului, care este deținătoare în linia întîia a dreptului de proprietate; pus în cazul genitiv, precedat de termenul *sîn* „fiu”, numele mamei constituie astfel un *matronim* cu valoare juridică, deci obligator pentru urmași, deoarece prin el se afirmă și se legitimează dreptul de copărtaș la moștenirea mamei. Folosirea matronimului se obișnuiește și în cazul cînd nu există un atare act, dacă mama a fost personal deținătoarea unui fond însemnat ori numai administratoare timp îndelungat a averii soțului răposat. Fiii postumi sau bastarzi poartă de regulă matronimul: a Irinii, a Stancăi, a Stratinii; după un timp articolul de genitiv *al*, *a* se lipește de nume formînd un singur cuvînt: Airinii, Astratinii, Astancăi. În documente întîlnim și articolul genitival feminin proclitic *îi*, *i* ca în „Ionu *i* Mărie”².

§ 3. Vechiul sistem onomastic românesc a creat și pentru soție o formă de nume, alipind la numele soțului sufixele: *-aia*, *-anca*, *-easa*, *-iasă*, *-oaia*, *-uia*, redată în graiul moldovean ca: *-oae*, *-oi*, *-ue*, cu sau fără prenumele respectivei soții: *Șerbaia* (este soția lui Șerbu); tot așa: Brătășanca, Petreasa, Luponeasa (< Lupone), Tudorineasă, Niculăiasă, Ilioasa etc. Ele apar din sec. al XV-lea: Ana Nemăiasa, Naroteasa³; Ursoaia Lupoia⁴, Mitroaia, Bădioae, Crețoae, Timpoae, Spiridonoi, Mihălciue; sau în forma: „jupînița Lăudătoaia anume Maria”, „jupîneasa Neaga, vorniceasa Mitrei vornic”, numită într-alt act: „Mitra vorniceasa” (= a lui Mitrea), sau „jupîneasa Mitroaia”⁵. Și în Banat-Hațeg sufixul *-oia*, varianta lui *-oi*, formează nume — pe care le vom numi *maritale* — pentru femeie, din prenumele soțului și invers⁶, pentru bărbați, în anumite cazuri numai, din prenumele soției.

§ 4. Uneori sufixul se adaugă la funcția soțului: Băneasa, Stolniceasa, etc. Acestei formațiuni de nume i se potrivește termenul de *gamonim* sau *nume marital*, căci el formează o tradiție în diplomația română pentru

¹ Documente privitoare la Istoria României (17 B I, p. 274).

² I. Coteanu în *Studii și cercetări lingvistice* 1—2, an VII, p. 57.

³ I. Bogdan, *op. cit.*, II.

⁴ *Dacoromania* I, p. 472.

⁵ *Doc. privind Istoria României* sec. 16 BI, p. 155 și 17 B II, pp. 1, 19.

⁶ E. Petrovici, *Sufixul oia în onomastică. (Dacorom. V, p. 577)* unde dă ca ex. „Mindoana, nevasta lui Minda”.

designarea soției¹. Rareori vreunul din aceste sufixe servește pentru a forma un patronim al femeii precum: „Floarea Coșotoaia sin Radu Coșotă”². În actele moldovenesti sufixul marital *-oia* se scrie *-oae*: Bădioae, Davidoae, Donoae, Groșoae, Iroae, Lupoae, Moisoae, Pătroae etc. Dacă numele marital se formează din porecla sau din numele profesiei soțului, i se adaugă sufixul *-ița*: Chihăița, Ciobănița, Dăscălița, Olărița. Numai în mod excepțional *-ița* se adaugă la nume obișnuite: Neașa Stroevița³, Stana Scăunița etc.

§ 5. Tot un nume marital este și acela al bărbatului care, instalat în casa și averea soției, ia numele soției la care se adaugă sufixul *-oiu*: Prohiroiu, Catrinoiu, Dochițoiu⁴ etc.; „Radu [Buzescu] Floricoiu” era soțul Floricăi, fiica lui Mihai Viteazul; aceasta însă pare o numire familiară deoarece, în mod oficial, soțul își adaugă, în loc de patronim, numele socrului precedat de termenul slav, de uz diplomatic, *zet* „ginere”.

§ 6. Numele marital se poate transmite fiilor în funcția de matronim pus în cazul genitiv format cu articolul genitival *al*, *a* și flexiune: N. a Mitroaei, a Neculăesei, a Ilioasei, a Pătroaei, a Iroaei, a Grosioaei etc., a Ciobăniței. În imensa lor majoritate aceste nume maritale folosite ulterior ca matronime sînt moldovenesti; din Muntenia notăm forme ca: Stan al Tudoroaei, Dan al Stănesei⁵ etc.

§ 7. Aceste formații de matronim au traversat o serie de schimbări, ilustrate prin exemple numeroase culese din publicistica actuală de I. B. Albescu⁶. În a doua fază, articolul genitival se lipește de nume: Alinei, Airinei, Airoaei; în a treia fază el se suprimă: Mihai Neculăesei; în a patra cade și articolul genitival enclitic, revenind la maritalul din care se formase matronimul: M. Niculăiasa. Cele patru faze se rezumă astfel: din numele marital Mitroaia, se formează succesiv: a Mitroaei, Amitroaei, Mitroaei, Mitroae. Prin această evoluție se explică numele actuale de familie: Ilioasa, Neculăiasa, Iroae etc.

Matronimul și numele marital părăsesc astfel forma oblică și după cum un patronim ca Ionu Badii devine Ion Badea, tot astfel Gh. Airinei devine Gh. Irina ceea ce sună straniu. Ajungem astfel la ultima fază de simplificare a patronimului și a matronimului, cînd ele se reduc la un simplu prenume masculin sau feminin; dacă se transmite la cîteva generații, el ia rolul de nume de familie.

---

¹ Elena Ciobanu, *Observații asupra formelor de nume de familie feminine de la masculin*, în „Studii și materiale privitoare la formarea cuvintelor în limba română”, I, 1959, p. 142, zice: „forma feminină” a numelui soției apare „aproape cu regularitate și numai rareori cea masculină” și că procedeul acesta „e vechi în limba română”. Dînsa constată cinci sufixe folosite la această formație de nume 1) *-a* (Lungu — Lunga, Brăiloiu — Brăiloaia, Ionescu — Ioneasca); 2) *-ca* la n. de familie în *-eanu* (Băleanca); 3) *-easa* (Poenăreasa, Longhineasa, < Poenaru, Longhin) care, la numele terminate în *-u*, se articulează: Hîncu — Hînculeasa; 4) *-ina* la numele grecești (Paleologhina); 5) *-oia* < lat. *-onea*, la prenume (Vasiloaia). Se notează și pluralul acestor feminine: Neașele, Brăiloaele, Delencile etc., la care trebuie să alăturăm: Toancele (< Toncu < Anton); cf. cap. VII E § 2.

² Condița Belu, Arhivele Statului, nr. 55, unde *sin* „fiu lui” în loc de „fiica” are un sens juridic, fata fiind socotită ca băiat, cu drept deplin de moștenire.

³ *Documente privind Istoria Romniei*, ibid., p. 230.

⁴ Exemple la I. B. Albescu, *Un capitol de patronimie*, p. 19.

⁵ Al. Ștefulescu, *Gorjul istoric*, p. 101; *Actele Drajnei*, nr. 32.

⁶ *Op. cit.*, pp. 9—16.

VIII. NUMELE DE FAMILIE

§ 1. Înainte de a se fi statornicit tradiția numelui de familie, un personaj de seamă era designat prin prenume și poreclă (sau patronim), adăugînd uneori numele bunicului : „Radu Zmăul, fiul lui Albul, nepot lui Neagul”¹, sau numai cu porecla ambilor : Ioan Păgubaș, fiul lui Dragoman Papareț²; Drăghici al Stoicăi (Stoicov), numit în alt loc Vintilescu (Vintilov) este fiul lui Stoica Vintilov³; notăm și un C-din Milona cu fiul său Teodor Dinculeț, unde Dinculeț, luat ca patronim, este diminutivul lui Costandin.

Încercări de a statornici un nume de familie din patronim cu sufixul *-escul* se cunosc din secolul al XV-lea; formula aceasta s-a menținut secole de-a rîndul — fiul lui jupan Iorga din Cîmpina semnează la 1800 : Scarlat Iorgulescu — și ea se folosește și astăzi pentru a crea un nume nou de familie. Același lucru s-a petrecut în onomastica bulgară nouă cu patronimul în *-ov* și *-ovici*⁴. Frații Buzești (Radu Buzescul, Preda, Stroe) sînt însă fiii lui Vladul, mare ban⁵.

§ 2. În evoluția semantică a sufixului *-escu* găsim oglindirea condițiilor social-agrarare din trecut : el derivă din sufixul adjectivului posesiv *-esc* aplicat și la proprietatea colectivă a unui sat sau a unei cete devălmașe ca în formula : „hotar telegesc”, al Telegei, „hotar diaconesc”, al cetei care scoboară din Negoită Diaconul de la 1800 și care întemeiază un sat nou, pe la 1820, lângă Pucioasa. Ceață și sat primesc numirea de „Diaconeschi” (faza a II-a) și, abia mai tîrziu, la a treia generație, cînd se sparge devălmășia, una din familiile componente își asumă numele de familie „Diaconescu” (faza a III-a). În consecință, forma de plural în *-ești* pentru designarea cetei, a precedat, din cele mai vechi timpuri, pe aceea de singular în *-escul*, căci logica socială diferă de cea gramaticală. Numai așa s-ar explica și o serie de nume bizare ca : Stan Cortoflești din 1472⁶, ori Toader Scorțești, din 1663⁷, Iurașco Bașotești⁸, Ion Grămești cu cetașii lor⁹, Ichim Boești¹⁰ etc.

§ 3. Gentiliciul în *-ești*, format din numele „moșului”, titular inițial al compozitoratului, servește mult timp ca nume al cetei devălmașe. Partea de sat posedată odinioară de strămoșul Ghiga se numește „moșul ghigesc” ceea ce este echivalent cu „hotarul ghigesc”; cetașilor devălmași ai acelu compozitorat li se zice, în colectiv : Ghighești, fără ca vreunul dintre aceștia să poarte numele de familie Ghigescu; tot așa este cazul cu „moșul Măcăești”¹¹ etc. Faptul este și astăzi confirmat de sistemul onomastic rural, în care gentilicul în *-ești* se menține în circulație pentru

¹ Al. Ștefulescu, *op. cit.*, p. 340.

² *Documente privind Istoria Romîniei*, 16, B II 82. Exemple de poreclă dublă sau de nume de familie însoțit de o poreclă în documente latine, ardelen, legate prin *alias* „zis și” sînt numeroase la Șt. Pașca, *op. cit.* pp. 67—70.

³ Gh. Florescu, în *Bul. Comisiei Istorice*, IX, p. 17.

⁴ L. Beaulieu, în *Revue des études slaves*, XIX 1—2, 1939, pp. 17—18.

⁵ *Documente privind Istoria Romîniei*, 16 B IV 169, 178; Buză va fi fost porecla lui.

⁶ I. Bogdan, *Relațiile...*, p. 270, nota; cf. și Hrisovul, vol. I, p. 135, Stanciu Cortoflești.

⁷ C. Caradja, *Dosarul unei moști*, Răcăciuni, p. 19.

⁸ *Documente privind Istoria Romîniei*, 17 A III, p. 187.

⁹ *Revista istorică* XXII, pp. 331, 334.

¹⁰ *Ibid.*, VI, p. 53.

¹¹ *Revista istorică*, XII, p. 233.

ceată, în timp ce fiecare familie în parte poartă numele moșului fără sufix : grupul de familii ce descind din „moșul Cazan” sau „moșul Furtună” se chiamă Căzânești și Furtunești, cota lor din hotarul satului „moșul căzănese” sau „moșul furtunese”, dar fiecare familie în parte poartă numele moșului fără sufix ¹.

§ 4. În secolul XV găsim încercări de a crea un nume de familie cu numele localității, adică al domeniului, ca în cazul lui Dragomir Isvoranul din Muntenia ², Ioan Buoreanul, „Ioan și Giurgea și Pătru Oniceanul din Oniceni” ³, cu sufixul de apartenență locală *-ianul*, *-eanul*, *-anu*, ca să lăsăm la o parte numele format cu sl. *ot*, „de”, „de la”, pus înaintea toponimului. Uneori scriitorul oscilează, ca în cazul lui „Mihai logofăt din sat din Bratia”, în sec. al XVII-lea, scris în același act : „Mihai Bratiia” și, în altul, „Mihai log. Brătianul” ⁴. În lista „marilor familii” de boieri dată de Sulzer (în fragmentul privitor la Oltenia) 90% au numele format din numele satului cu sufixul *-eanu*. Tot astfel s-a format numele familiilor : Greceanu, Bălăceanu, Brîncoveanu, după satele Greci, Balaci, Brîncoveni. Numeroase cazuri se află în „Catagrafia” boierilor munteni din 1829.

Sufixul *-eni*, la plural se aplică unei obștii de moșneni sau unui sat ⁵, după numele unui ipotetic moș : Scorțea — Scorțeni, Bordea — Bordeni, sau după un termen topografic ca : Văleni < vale, dar numele de familie : Scorțeanu, Bordeanu nu s-au format din antroponim ci din toponim. Este împotriva specificului limbii procedeul de a crea patronime sau nume de familie adăugînd suf. *-eanu* la un antroponim. Un Comăneanu, veche familie olteană, vine de la top. Comana, dar Comănescu de la prenumele Coman. Se obișnuiește însă a se romîniza cu sufixul *-ianu* nume de origine străină (Evolceanu, Suchianu, Șăineanu). Din adjective ca : muntean, cîmpean, vălean etc. s-au format cîteva nume de familie, dar cele formate din toponime cu suf. *-anu*, *-eanu*, sînt infinite.

§ 5. Există rareori însă și cazul invers : sufixul *-escu*, prin derogare de la funcția lui patronimică, să înlocuiască pe *-ianu*, *-eanu* la formarea numelor de apartenență locală, alipindu-se la toponime. Astfel din titlul slav *kralevski ban* „ban al Craiovei”, unul din titularii acestei dregătorii își formează un nume de familie : *Barbul Krlevski*, tradus în „Barbu Craiovescul”, în loc să-și zică Craioveanu, potrivit gramaticii romîne ⁶, Craiova fiind în centrul domeniilor acestei familii ⁷ ; familia este cunoscută în istorie și sub numele de Pîrvulești, după Pîrvul, cel mai mare dintre frați (adelfonim). În același mod s-a format numele lui Andreico Ciortorovschi, numit într-un act „[de la] Ciortoria” ⁸ și un alt nume rămas în istorie, al lui Miron Vvd Movilă, numit și „Barnovschi”, pentru că era ctitor al mînăstirii Bîrnova. Tot după o moșie, anume satul Floreștii, s-a numit boierul Vintilă Florescu din secolul al XV-lea ⁹. Astfel de cazuri

¹ Exemplu luat din satul Scorțeni, r. Cîmpina.

² I. Bogdan, *Relațiile...*, index.

³ I. Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare* II, la index.

⁴ *Buletinul Comisiei Istorice* II, p. 257.

⁵ Vezi Iorgu Iordan, *op. cit.*, p. 121 ; Idem, *Rumänische Toponomastik*, cap. II § 20.

⁶ *Documente privind Istoria Romîniei*, 13—15 B pp. 188, 219, 206.

⁷ G. D. Florescu, în *Buletinul Comisiei Istorice* IX, p. 15.

⁸ I. Bogdan, *op. cit.*, II la index : Andreico.

⁹ G. D. Florescu, *op. cit.*, ibid.

foarte rare la început ¹, se vor înmulți pînă în prima jumătate a secolului al XIX-lea, cînd mulți boieri și negustori de origine străină, unii spre a se împămînteni, ca „Proca cupețul” din Tîrgoviște zis „Brănescul”, după ce cumpărase sfori de moșie în Brănești (Doc. Pucioasa nr. 12), ori spre a crea un pretext de înrudire cu moșul eponim, își fabricau un nume de familie din numele satului de reședință : Băldănescu din Băldana, Boldescu din Boldești, Rumînescu din Rumînești, ș.a. ²; este și cazul lui Tudor Vladimirescu, numit după satul natal Vlădimiri din fostul județ «Jiul de Sus». La fel pare că s-ar explica numele cronicarului Nicolae Milescu din satul Milești, al lui Nicolae Bălcescu din Bălcești-Vîlcii, și al lui Dinicu Golescu, cel care, oficial, își formase numele cu patronim în *-ovici* : Constantin Radovici *din Golești*, formă corectă după regula onomastică. Ioan Eliade, fiul polcovnicului Ilie Radu, la patronimul format cu sufixul grecesc *-ade*, ca elev al școlii grecești, și-a adăugat, ca nume de familie, Rădulescu.

Părerea eronată a lui C. Negruzzi din schița „Daniil Scavinschi” că dintre cele două sufixe : *-escu* și *-eanu*, considerate de el ca echivalente, primul este specific moldovean și al doilea muntean, la numele de familie, o repetă și V. Alecsandri în „Istoria unui galbăn”.

IX. PRINCIPIILE ANTROPONIMIEI ROMÎNE

REGULI DE SCURTARE, DE MODIFICARE FONETICĂ ȘI DE AMPLIFICARE

§ 1. Sistematizarea formelor derivate din același prototip sau nume tulpină este condiționată de respectarea unor principii verificate prin comparația și frecvența cazurilor similare. În evoluția lui, numele de botez sau prenumele se modifică în trei chipuri : prin amplificare cu sufixe, prin îmbinare cu alt nume, prin scurtare. a) În primul caz el primește sufixe alintătoare care produc diminutivele menite etății fragede ; ele se mențin pentru unii, pînă la bătrînețe, chiar în vechile documente : Cosmița, Dănuță, Ionel, Mărica, Neculăiță, Petrica etc., sau primesc sufixe ce împlinesc alte roluri : augmentative, peiorative etc. ca : *-an*, *-oiu*, *-otă* etc. ; b) în al doilea caz prenumele se alătură ori se îmbină cu alt prenume sau cu un patronim, dînd naștere la o formă compusă ori contaminată, obișnuită mai ales la porecle ; c) în al treilea caz, indiferent de funcția ce are, numele se scurtează, își modifică fonetismul și se amplifică apoi cu tot felul de sufixe.

§ 2. Modificarea numelui-tulpină în acest din urmă caz, se face în trei moduri, potrivit unor norme onomastice, care nu se aplică toponimelor : A. Scurtarea prin : afereză, apocopă și shismă sau segmentare. B. Modificarea fonetică prin : metateză, asimilare, epenteză, sincopă, contracție sau alte schimbări de sunete. C. Amplificarea temei, astfel scurtate sau

¹ Boierul Sinescu din Sinești (*Revista Istorică* VIII, p. 83).

² Vezi I. C. Filitti, *Catagrafie oficială de toți boierii Țării Românești la 1829* (*Revista Arhivelor*, vol. II, p. 290).

modificate, adăugându-i alte sufixe prin substituire de sufix sau prin schimbarea părții finale, ori fără aceasta.

Modificarea numelor, îndeosebi a celor calendaristice, prin A) scurtare : căderea unor sunete (foneme) și silabe chiar, la începutul numelui (*afereză*), la sfârșitul lui (*apocopă*), sau la mijloc (*sincopă*); B) modificare fonetică și C) amplificarea, produce numeroase forme noi ale unui nume; cunoscînd acestea putem rezolva principial o sumedenie de etimologii. A nu ține seama de aceste reguli însemnează să rătăcim calea în cercetarea originii numelor.

Invechiți sau improprii, termenii ce designă aceste modificări s-au folosit pînă în prezent de lingviști străini : Marouzeau, în *Lexique de la terminologie linguistique*, Paris, 1933, Dauzat, în *Dictionnaire des noms*, Paris, 1951 și romîni ca I.-A. Candrea, Șt. Pașca ș.a.

A. REGULI DE SCURTARE

a) *Afereza* elimină primul sunet, primul grup de sunete sau primele două silabe de la începutul unui nume : Adam — Damu, Grigore — Gore, Anastase — Stase și Tase. Zilnic aplicăm afereza, chiar cînd numele circulă nemodificat ; de regulă zicem : Tone, Sandu, Ghiță, pentru Antone, Alexandru, Gheorghe. Deoarece afereza se aplică și în antroponimia altor popoare, prezența unui derivat asemănător la două sau mai multe din popoarele vecine, ca de ex. gr. *Mitros*, blg. *Mitre*, srb. *Mitra*, rom. *Mitru*, din Dimitrie, nu înseamnă că forma este împrumutată. Împrumutul se recunoaște numai atunci cînd el prezintă caracterul specific al formei străine ca *Șandru* < ung. *Sandor* pentru Alexandru.

b) *Apocopa* înseamnă eliminarea unuia sau mai multor sunete de la sfârșitul numelui ca în : Mihai(1), Andron(ic), Ghiga(antie) etc. În graiul provincial din Maramureș se aude pronunțarea fra' pentru frate, în Moldova : Ghio', Ioa', pentru Gheorghe, Ioane¹.

c) *Shisma* sau *segmentarea* este tăierea unui nume în două sau în trei părți, dîndu-se naștere la două sau trei teme secundare din care, apoi se creează mai multe forme derivate. Alecsandru se taie în : Alec(u) și Sand(r)u; Pantelimon în trei : I. Pan (Panu-Pana), II. Teli-Telescu, III. Mon-Monea sau în două părți : Panteli și Mon, iar Pangratie în Pan și Gratie, dar și în Pang, Ratie etc.

Remarcabil este faptul că aceste trei moduri de scurtare a temei se aplică numai numelor calendaristice, din cauza frecvenței lor foarte mari. Dintre aceste trei moduri de scurtare numai afereza se aplică, și aceasta în mod excepțional, la cîteva nume laice, dar nu mai mult de zece.

B. MODIFICĂRI FONETICE

Modificările fonetice rezultă din : a) *metateză* ca în Lavrenție > Larventie > Arventie, devenit, prin contaminare : Arpentie; din N(icoara) a Pinteii avem N. Anpite. b) *asimilare progresivă* : Iosip > Iosop sau c) *asimilare regresivă* : Panteliiu > Penteleu; d) *epenteză*, cînd se intercalează un sunet, ca în Izdrail < Izrail. e) *sincopă*, cînd se eli-

¹ Șt. Pașca, *op. cit.*, p. 118.

mină un sunet din mijlocul numelui : Nifor < Nichifor ; sînt cazuri cînd se elimină și mai multe sunete : Nae < Nicolae, Costin < Constantin. f) Aceeași temă poate suferi două sau mai multe reguli de scurtare și modificare fonetică deodată : aferează și apocopă ca în Manu < Emanuel, sau ambele și în plus o metateză ca în : Arvinte < Lavrentie etc. g) În afară de cele arătate, se mai produc și alte modificări de sunete, cum ar fi trecerea lui *e* și *ev* inițial în *o*, de origine rusă-ucraineană : ca în Oghene, Odochia < Evghenie, Evdochia ; adaosul unui *h* parazit sau epentetic : Hursu, Păhucești, Pahulea, ori căderea lui *h* ca în : Ristea < Hristea, Rast < sl. hrast, Reli < Hrel etc., și alte modificări de caracter provincial : ca în *Hilip*, *Șilip* și *Pilip* din Filip. h) De multe ori scurtările și mutările de sunete produc forme de nume a căror origine este greu de recunoscut ca în : *Sip*, *Sib*, *Siv* < Iosip, Iosib, Iosiv, sau altele cu neputință de explicat. Sînt foarte frecvente cazurile cînd un derivat se poate explica din două sau din mai multe teme diverse, ca *Mache* din Toma și Stama(te) + suf. -ache, *Nache* din Ștefan și Ene, *Nușu* din Ion și Ștefan, *Tache* < Mitu și Costea, *Rașcu* < Pătru, din Dumitru sau din Grigore + suf. -așcu, *Monea* din toate numele terminate în -mon, *Filea* din cele terminate în -fil sau începînd cu acesta, în fine *Rache* din orice nume care se termină în *r*. Pentru a se cunoaște preferințele locale ar fi necesar să se întocmească dicționare antroponimice pe provincii sau regiuni cu material din actualitate, deoarece unele sufixe sună diferit în dialect, ca *onu* pentru Banat, Hațeg și Mehedinți, ori au sens deosebit după regiuni ca -ău (= -ianu) la Moți unde Tisău designă pe cel originar din localitatea Tisa.

C. AMPLIFICAREA

Amplificarea numelui-tulpină sau a formelor derivate se face prin o serie de sufixe speciale, unele create în limba romină, altele împrumutate, al căror număr, uimitor de mare, contribuie la elaborarea vastului material onomastic ; sînt unele nume scurte, de mare circulație, ca Dan și Ioan care pot primi zeci de sufixe, în timp ce altele au o valență redusă. De o bogăție și varietate neîntrecută, sufixele onomasticii romine aduc un aport considerabil de forme noi provenite din teme vechi care se adaugă la creațiunea de nume noi.

Numele de mare circulație din ambele categorii, calendaristice și laice, prezintă și o seamă de forme derivate avînd fonetismul străin sau sufixe de origine străină ; dar o limită precisă între cele împrumutate și cele formate pe terenul limbii romine nu se poate stabili, multe fiind formate, în diverse epoci, pe aria de conviețuire etnică sud-est europeană.

CONDIȚII DE APLICARE A REGULILOR ONOMASTICE

§ 1. a) Regulile de scurtare, modificare fonetică și amplificare se aplică numai la numele de persoană nu și la cele de locuri. b) Scurtările efectuate prin cele trei procedee : aferează, apocopă, segmentare, ca și modificarea fonetică după cele patru procedee, afectează numai categoria

numelor calendaristice și nicidecum pe cele laice; dintre acestea numai afereza atinge câteva nume laice, iar modificările fonetice la acestea sînt mai toate de altă natură. Amplificarea prin sufixe nu se aplică la toate numele de persoană.

§ 2. Numele laice la care se aplică afereza sînt, probabil, următoarele : 1) din Dragu, Draglea > Răgleni, 2) din Bărbat, Bărbătea și Bărbătei > Batea și Batei, 3) din Bob, Bobeicu > Beicu; 4) Dobre > Obrescu, 5) Neagu-Neagoe > Guia, Guțu și Goe; 6) Radu, considerat ca nume domnesc, și avînd o mare circulație, a produs, prin afereză, mai multe derivate, dintre care unele se pot explica și prin Vlad, alt nume domnesc : Domir (< Radomir), Daia, Diea, Diță, Duță, Duțu, Ducu, Doiul, Duică, Duiul, Dulea. 7) Din Stan : Tan și Tanislav, 8) Toe din Stoe; 9) Troie din Stroie; 10) Ladu din Vlad și Laicu din Vlaicu. În mod excepțional documentele dau : Dobă = Udobă, Nezu = Cnezu.

Scurtarea prin apocopă se observă numai la Bucur, dacă admitem opinia lui N. Drăganu, după care : Buca, Buceșa și Bucșoiul sînt ipocoristice sau alintatoare de la acesta ¹.

§ 3. Din numele laice se creează, în genere, puține derivate cu ajutorul cîtorva sufixe și a unor modificări în temă. Dicționarul conține numai 25 nume-tulpină laice, mai bogate în forme derivate : Albu, Baiu, Bal, Banu, Băr (Ber), Bob, Bran, Brat, Bud, Dobre, Drag, Făt, Frate, Neagu, Negru, Oprea, Radu, Rus, Stan, Stoia, Șerb, Vilcu, Vlad, Voia.

§ 4. Pentru a explica un nume derivat, tema calendaristică are precădere față de tema laică : Rămescu se poate explica mai curînd din Avram, cu afereză, decît din subst. aramă, la care nu se poate aplica afereza; tot așa explicăm Doca, Docan etc. din Evdocea (< Evdochim), care este un nume calendaristic frecvent, iar nu din Handoca, nume laic fără circulație.

§ 5. Din circa 1200 nume calendaristice, numai vreo 600 s-au dovedit a fi în circulație; în consecință numai acestea pot servi ca prototip sau nume de bază pentru explicarea numeroaselor derivate, iar celelalte 600, neconstatate în uz, nu pot servi ca etimologie opozabilă unei teme laice. Astfel Roma ² se poate explica din Roman prin apocopă, dar din Hromatie nu-i posibil, acesta nefiind dovedit în circulație; mai puțin plauzibilă ar fi etimologia din sl., *hrom* „șchiop”, în nici un caz însă din etnicul *rom* „țigan”, care n-a circulat în limba romînă.

§ 6. Dintre două nume calendaristice care pot servi de prototip, egal îndreptățite prin uz, are precădere cel de mai mare frecvență. *Dică* ipocoristic din Todică < Todea se poate deriva din Toader (Teodor), prin apocopă și din Metodie, prin afereză. Valabilă este însă prima etimologie întrucît ea se verifică în onomastica actuală : *Dică* servește de ipocoristic al lui Toader, nume frecvent, pe cînd Metodie are o circulație foarte redusă la romîni ³.

§ 7. Numele calendaristice folosite mai rar circulă numai în forma inițială; modificări se constată la cele de mare circulație. Cu cît un nume

¹ *Dacoromania*, VII.

² Numele unui sat din r. Cislău, al unei foste stații de poștă lângă Călărași și al unui răzeș din 1575.

³ Respingem deci ca nefîntemeiate explicările aduse de Pașca : *Dica* ard. 1788 < slav *dika* „faimă”, sau : *Dicu*, ipocoristic slav < Constandin, după Weigand, pentru că *Dica*, nume masculin este o articulare cu -a a lui *Dică* sau *Dicu*, prea obișnuită în trecut la masculine.

este mai frecvent cu atât derivatele lui sînt mai numeroase, intervenind succesiv procedeele de scurtare la temă, de modificări fonetice și adăugarea de numeroase sufixe. Scurtarea temei merge succesiv atât de departe pînă ce nu se mai păstrează decît ultima consoană de care se agață un sufix, ca în cazul lui Tache din Dumitru > Mitru > Mitache, sau ca în formele : Ducu, Dițu, Doiu, Duică din Rad(u) ș.a.

§ 8. Relația dintre prototip și o formă derivată nu se admite pînă ce nu se descoperă formele intermediare ; odată stabilite în mod prealabil, ca simplă ipoteză, ele se verifică, în cursul cercetării, prin documente, care le confirmă. Nu odată se întîmplă ca izvorul însuși să afirme identitatea între două forme a căror legătură pare neplauzibilă. Etimologia multor forme derivate rămîne o enigmă dacă nu se pot construi sau descoperi acele forme intermediare : nu putem explica pe Iftodi pînă ce un izvor nu aduce pe Miftodi, care duce la Methodie scris și Mehtodi, gr. θ = rus. ft.

§ 9. Se construiește astfel înlanțuirea succesivă a formelor derivate, care, rînduite sistematic, duc la formarea unui adevărat arbore genealogic.

§ 10. O categorie specială de nume se formează din derivatele care pierd, prin aplicarea repetată a aferezei, întreaga temă inițială, și fac temă dintr-un sufix care se alipea de predilecție la unele nume : Canu și Cănuță < Radu ; Uță < Tuță < State, sau Uța < Mariuța ; dar aceste sufixe se pot adăuga la o serie de nume, astfel că este fără sens a le mai căuta prototipul.

§ 11. În rezumat, modificările aduse unei teme prin procedeele de la § 2 B a—c și cele rezultate din adăugarea sufixelor (§ 2 C) se efectuează la toate numele de persoană. Ele nu se aplică însă toponimelor, la care se alipesc o serie de sufixe speciale ; toponimele fiind, de obicei, denumiri unice, nerepetate în nomenclatură, ca antroponimele, ele n-au trebuință de acele modificări al căror rost este de a singulariza un nume ce se repetă enorm de des în același mediu social. Cîteva excepții pot numai să confirme regula, cum este haplogia : Hurezi < Huhurezi, sau contractia : Proava și Praova < Prahova. Cînd însă un termen geografic este luat ca nume de persoană, el se supune regulii onomastice : este cazul cu Dumbravă din care probabil se derivă : Brăvești, Bravicea, Brăviceni, Bravița, nume de sate provenite din acest antroponim ; tot așa : Bărșia Constantin¹ provenit din toponimul Obîrșie.

ETIMOLOGIA

§ 1. Ținînd seamă de principiile expuse mai sus și de condițiile în care ele se pot aplica, putem să căutăm și să verificăm etimologia unui nume. „În genere se poate zice, că etimologiile numelor proprii sînt nesigure” a spus celebrul lingvist A. Meillet² și dovada s-a făcut în consecință de către mai toți cercetătorii onomastici. Uneori numele-tulpină sau unul derivat poate avea două sau mai multe origini diferite, de care sîntem datori a ține seama, cum de ex. este cazul cu *Tatu*, nume ce se poate explica prin trei limbi : cumană, greacă și romînă. Pentru onomastica sîrbo-croată și cea bulgară, Maretic și Weigand oscilează între două, trei

¹ G. Ghibănescu, *Surete* IV.

² Citat de C. Tagliavini, *Un nome al giorno*, p. VIII.

ipoteze și nu din cele mai fericite, uneori ; dacă adăugăm și explicațiile date de Miklosich avem de ales între trei sau patru etimologii pentru același nume, iar Hasdeu a prezentat, el singur, în unele cazuri, și mai multe, pentru un nume. Dauzat arată că, de ex. la numele *Bart* trebuie admise două sau trei origini. Să nu uităm însă că sînt și cazuri cînd nu este vorba de o alternativă, ci de o contaminare între derivatele unor prototipuri diferite. De altfel, chiar o etimologie mai mult sau mai puțin probabilă poate fi utilă pentru sistematizarea materialului onomastic, pînă ce se va descoperi alta mai bună, căci enigme etimologice insolubile sînt și vor rămîne întotdeauna în onomastica generală a popoarelor.

§ 2. O condiție prealabilă pentru a descoperi originea derivatelor sau cel puțin o relație de care depinde sensul sau explicarea lor, este stabilirea precisă a prototipului calendaristic sau laic.

Cîmpul de investigație însă al cercetătorului român, din cauza strînselor raporturi despre care s-a amintit, se întinde și asupra onomasticii popoarelor vecine, puțin studiată la unele, cu totul necercetată la altele. Pentru numele de persoană cu valoare istorică se impun și prealabilele studii genealogice. Dar, și în lipsa unei etimologii sigure, este necesar a nota variantele grafice și fonetice, a distinge numele omofone și circumstanțele de timp, loc, cauză etc., în care ele au apărut.

X. CLASIFICAREA ANTROPONIMELOR

A. CATEGORIILE

§ 1. Dacă am lua de criteriu semantica spre a împărți numele de persoană în cele două mari categorii : de invocare (mistice) și de designare (indicative), ar rămîne pe dinafară acele nume, destul de numeroase, al căror sens nu se poate explica.

Dauzat a împărțit onomastica franceză după origine, în trei mari grupe : 1) nume mistice, cuprinzînd și pe cele hagiografice 2) nume avînd originea în anumite împrejurări externe și 3) porecle relevînd aspectul fizic, caracterul, profesiunea sau obiceiurile individului. Weigand împarte, după criterii diverse, numele bulgare în cinci categorii : a) biblice, b) vechi slave, c) prenume luate din regnul vegetal, animal și mineral, d) nume formate din verbe, adjective și cuvinte abstracte, și e) nume date după împrejurări externe.

§ 2. Pentru numele de persoană romînești se pare mai potrivită despărțirea în două mari grupe : 1° *creștine* sau hagiografice (calendaristice-cărturărești), împreună cu derivatele lor populare, — dintre care unele sînt împrumutate de la vecini, altele create de romîni — inclusiv numele privitoare la cult ; 2° *laice*, în care intră : nume de creație populară, nume împrumutate de la vecini și cîteva luate din cărți poporane. Înglobăm aici însă destul de multe nume, străni în genere, enigmatice ca sens și ca origine.

Cele care se întîlnesc numai odată sau de două ori în izvoare s-au grupat ca anexă la numele laice (Partea a III-a).

Aceste două mari categorii se disting nu numai prin origine, ci și prin caractere formale nete: numele laice (cu excepția citorva) nu se supun, ca cele hagiografice, acelor norme de scurtare și de modificări descrise în capitolul precedent; arborele genealogic al unora dintre cele hagiografice poate însuma, cum se întâmplă cu numele Ioan, pînă la 650 de forme ale numelui.

§ 3. Numele creștine (biblice, hagiografice) se subîmpart, la rîndul lor, în patru categorii:

I. *Străvechi* populare, din epoca formării limbii romîne, în legătură cu sărbătorile mari oficiale sau cu cele populare grefate pe anumite reminiscențe de sărbători păgîne: Bun,-a (< Bunavestire), Crucea, Barbu și Barbura, Batea (< Basilius?), Foca, Florea și Florica (< Floriile), Sîngiorz sau Giorzu și Zorj (< Georgius), Sîmzian și Simțion și Sinion (< Ioannes), Îndrei și Îndrea (< Andreas), Întoni (< Antonius), Măria (< Maria), Mărin, -a (< Marinus), Moșu (< Sîmbăta Moșilor), Sumedru și Medru (< Demetrius), Simnicoară și Nicoară sau Necora (< Nicolas), Paștiu (< Paschae), Paul (< Paullus), Sempietru și Pietru (< Petrus) etc.

II. *Cărturărești sau calendaristice*. A) nume din Vechiul Testament, trecute în calendar: Avraam, Azaria, Daniil, David, Iacov, Ieremia, Ilie, Iov, Isaia, Moise, Naum, Rafail, Samuel, Sion, Sofonia, Veniamin; altele netrecute în calendar: Adam, Avel, Aron, Asineta, Dan, Eva, Ghedeon, Hamat, Hus, Isac, Iudita, Macovei, Manase, Natan, Noe, Rahela, Reveca, Serafim, Set, Solomon.

B) din Noul Testament și din martirologii: a) nume vechi: de origine ebraică, greacă, romană, egipteană, persană etc. b) nume elaborate în epoca creștină precum: Cristian, Cristofor, Cristina, Emmanuel, Sotir, amintind pe Iisus; nume ce privesc idei sau sentimente creștine, ca cele formate cu θεός „dumnezeu”: Teoctist, Teoclit etc., Dositei, Timotei; c) nume ce designă virtuți creștine: Agapie, Agapet, Agatope, Climent, Evlavie, Evloghie, Evsevie, Inochentie, Irina, Irineu, Iust, Iustina, Macarie etc. Este de observat că unele dintre numele calendaristice circulă în două forme; cea calendaristică, greco-slavă și cea cu fonetism latin sub influența catolică: Avram și Abram, Gheorghie-George, Savin-Sabin, Veniamin-Beniamin etc.

III. *Prenume și porecle create de popor*. a) Unele constau din chiar numirea sărbătorii: Botez, Crăciun, Duminecă (= Chiriace = Nedelea), Duhu și Pogor și Sfîntu (Pogorirea Sf. Duh), Ispas (Înălțarea), Mucenic (Cei 40 de Mucenici), Praznicea, Sărbătoare, Florea (Floriile), Paștiu, Obreja (Tăierea-Împrejur și Tăierea Capului sf. Ioan), Obretin-Bretu-Aflatu (Aflarea capului sf. Ioan), Pobraj (Schimbarea la față), Sînzian și Simțion (24 iunie), Sîmedru, Sîmnicoară, Sîngiorz etc. b) Numele calendaristice ale sfinților mai în vază se repetă în numeroase forme derivate de creație populară, unele romînești, altele străine, împrumutate de la vecini. Luînd ca exemplu numele calendaristic Ioan, care a circulat mai mult ca oricare altul, găsim următoarele categorii de derivate: α) romînești: Oan, -ă, Oanică, -Nică, Ioaniță, Niță, Ioanță, Oanță, Ioanca, Oanca, Oance, -a; din Ion: On, -ă ea, -escu, -u; Ionac, Onacu, Onacă, Onacea, Naca, Nacu; Ionache; Ionaș, Onaș etc. etc. β) slave: Ivan, Van, Ivașcu, srb. Iovan, blg.-rus. Ivan, blg. Itu, srb. Iota; γ) grecești: Iane, Ene, Ianachi, Nache și greco-venețiene: Zane, Zanet; δ) ungurești: Ianoș, Ioaneș, Oaniș,

Enăș etc. ; ε) germane : Han (< Iohann), Hanea, Haneș, Hanțul etc.
ζ) italiene : Gioan, Giani etc.

IV. Nume privitoare la cult, ca : preot, diacon, sfânt etc. și la diverse locuri „sfinte” ca Iordan, Ierusalim, Galilea, Samaria, Sinai etc.

§ 4. Numele laice se pot despărți în cinci categorii :

I. De veche creație românească din cuvinte de origine tracă sau latină ca : Albu, Aurica, Brađu, Brumar, Bucur, Căruntu, Cerbu, Corbu, Cucu, Faur, Făt, Fecior, Frate, Lupu, Marele, Marțu, Micu, Mamu, Mușat, Negru, Păun, Soare, Sora, Tatu, Ursu, Vulpe etc.¹.

II. De origine cărturărească, luate din cărți poporane, sînt foarte puține : Archir, Aladin, Alexandru, Candachia, Cleopatra, Machedon, Medena, Ruxanda, Sevila (< Sibila) etc.².

III. De origine *veche slavă*, care formează grupul cel mai important. Ele ocupă același loc, în onomastica romînă, ca și elementul germanic în aceea a popoarelor romanice din Apus³. Numele împrumutate de la vechii slavi, în epoca migrațiunii acestora, au sporit din secolul al X-lea înainte, imitate prin modă, datorită ascendenței politice și culturale a țaratelor din sudul Dunării care au durat pînă la dezmembrarea și căderea lor sub Turci ; după aceea, s-au adăugat altele prin traducere, datorită folosirii îndelungate a limbii slave în stat și în biserică. Multe au fost apoi aduse direct de numeroasele elemente sud-dunărene, care căutînd un refugiu de apăsarea jugului otoman s-au adăpostit la noi, pătrunzînd în cler, în clasa boierească și în cea negustorească, prin tîrguri.

IV.—V. A patra categorie se formează din numele împrumutate de la alte popoare și a cincea din cele de creațiune romînească.

§ 5. *Nume slave*. Primii voievozi romîni și rudele lor poartă nume slave ca : Dragoș și Bogdan, Litovoi, fratele lui Bărbat, Seneslav și Tîhomir, cunoscute din documente și cronici ; Udobă și Voislav au apărut în inscripțiile din necropola domnească de la Argeș. Cele mai cunoscute nume din această categorie sînt : Balc, Bogdan, Bran, Brae, Buda, Buia, Cerna, Crasneș, Dobre, Dragu, Grada, Hrană, Hod(co), Iaru, Mil, Neag(oe), Pîrvu, Preda, Radu, Slavu, Staie, Stan, Stoe, Strez, Strez, Tihu, Vîlcu, Vlad, Voia, Voicu, Voina, Vrană etc., unele din acestea însoțite și de o sumă de derivate de origine slavă, la care s-au adăugat altele create în limba romînă. Ele au circulat ca prenume pînă în secolul al XIX-lea ; în secolul nostru numai cîteva au rămas ca prenume sau ca nume de familie, iar altele au ieșit cu totul din uz.

Parte dintre aceste nume au fost primite de romîni în forma inițială în care ele circulau la slavi, compuse cu termenii *-mir* și *-slav*, pe care Miklosich⁴ îi explică „gloriam habens”, „nomen habens” : Branimir, Budimir, Dobromir, Dragomir, Neagomir, Radomir, Stanimir, Vladimir,

¹ S. Pușcariu (*Dacoromania* VI 525) dă o parte din aceste nume, dar Rodia, Rodica și Zinca sînt derivate din calendaristice, iar nu „rustice din epoca romană”, cum afirmă dînsul.

² Ca efect al influenței cărturărești, putem socoti și numele rezultate din folosirea în actele de limbă veche slavă a unor termeni ca : Brat „frate”, Sîn „fiu”, Deva „fată”, Dead „moș”, Deat „copil” etc.

³ V. și S. Pușcariu în *Dacoromania*, VI, p. 527.

⁴ *Op. cit.*, p. 240.

toate alternînd pe *-mir* cu *-slav*; cîteva s-au întîlnit avînd numai terminația *-mir*: Tihomir, Vitomir, unul singur format din ambii termeni: Miroslov. Tratați în urmă ca sufixe, cei doi termeni slavi s-au alipit și la nume de altă origine ca în: Aldomir, Bunislav, Stratimir (< calend. Eustratius) etc.

O altă serie de nume slave s-a primit, după anul 1400, de la popoarele slave vecine, sîrbi, bulgari, ucraineni, — ca porecle, care au devenit apoi nume de familie: Begu (< *sbeg* „adăpost”), Bejan (fugar), Bol (tare), Boi și Bor (luptă), Bui (violent), Drug (tovarăș), Dub (stejar), Gîrde (mîndru), Ghizdav, Glav, God, Hrabor, Hote, Iubu, Jite, Lepa, Modru, Muja, Scorea, Socol etc.

§ 6. *Turcice și turcești*: a) de la pecenegi și cumani: Aga, Asan, Aslan, Babá, Balaban, Basarab, Baș, Buga, Bulat, Borcea, Borza, Buzdugan, Cazan, Colceag, Dîrman, Dușman, Olan (< *oglan* „fiu”), Posoba, Selte (după un șef peceneg), Taban, Talaba, Tîncaba, Togan etc.; b) de la turcii osmanlii: Aman, Baraitar, Caraiman, Mischie, Deșliu, Djuvara, Faca, Hamza, Mardagiu, Maxut, Muruz, Soliman, Sultana etc. Este de remarcat că o seamă de nume tătărești au venit în Moldova prin armeni, care purtau în majoritate astfel de nume: Aslan, Cerchez, Ciolac, Caracaș, Melik, Misir, Șadbei, Ulubei etc.

§ 7. *Ungurești*: Almaș, Arpa, Cananău, Ciomortan, Cionca, Coposu, Corlat, Delteș, Farcaș, Fîrău, Feir, Frenț, Ghimiș, Habîș, Hang, Hasnăș, Herța, Hodoi, Horga, Hurja, Jinga și Genga, Laslău, Lehaci, Moga, Mogoș, Potra, Raos (eponim al satului Răuseni), Reașeș, Roita, Suci, Tarco; afară de cîteva, acestea sînt în genere nume de familie singulare, fără circulație.

Mai frecvent se întîlnesc însă formele unguerești ale unor nume calendaristice: Blaj (Vlasie), Dămăcuș (Dominic), Dieniș, (Dionisie), Endreș (Andrei), Gabor (Gavril), Ianăș (Ioan), Ișfan (Ștefan), Miclăuș (Nicolae), Șandru (Alexandru), Tamaș (Toma), Tador (Teodor), sau etnonime ca: Arvat (croat), Orăș (rus), Rațiu (sîrb), Tăut (slovac).

§ 8. *Grecești*. Imigranții greci au adus mai mult nume grecești moderne, formate din calendaristice în Moldova și Țara Romînească, precum: Iorga și Iordachi (< Gheorghe), Iani și Ene (< Ioan); Mihali (< Mihail), și mai ales uimitor de răspîndita folosire a sufixului grec *-ache*, *-achi*, adăugat însă numai la numele calendaristice din principate. Nume laice neogrecești sînt puține: Chera, Chirața, Defte, Frangu, Iamandi, Mahera, Marghiol, Matraca, Moscu, Pantazi, Zisu etc.

§ 9. Cu totul sporadic apar nume *italiene*: Baldovin, Loiz (Aloisio), Medeu (Amedeo), Visențea (Vincenzio) scris și prin fonetism german: Fisențe; și *germane* ca: Aldea (Aldo), Han, -eș (< Iohann), Hărman (Hermann), Dridu (< Dietrich), Lu-ău (< Ludwig) etc.⁸

§ 10. Secolul al XIX-lea aduce în uz nume de origine cărturărească din istoria romană: August, Aurelian, Cicerone, Decebal, Duiliu, Mariu, Octav, -ian, Pompei, Remus, Romulus, Silvia, Tiberiu, Traian, precum și fonetizarea latină a numelor calendaristice ca în Cezar (pt. Chesarie), George (Gheorghe) etc. Pau și Paul însă, au fost în uz din vechime alături de Pavel. După exemplul dat de „latiniștii” ardeleni, care și-au latinizat

numele : Maior și Maiorescu din Maier, Treboniu-Laurian și Cipariu din Trifan și Țipar, apar și alte latinizări fanteziste ca : Paulian, Pomponiu, Pretorian, Colorian, Pictorian etc ¹.

B. NUME «ETNICE», ETNONIME

§ 1. Etnicele, sau denumirile diverselor popoare, folosite ca nume de familie sau ca simplă poreclă, nu arată totdeauna apartenența la poporul respectiv ci, de multe ori, numai țara de unde a venit insul sau ascendentul; luat însă ca *prenume*, fenomen ce se întâmplă mai frecvent în onomastica română decît în aceea a altor popoare, etnicul exprimă simpatia, prin evocarea calităților unei nații străine. Relativ la etnice, lingvistul sovietic Čičagov conchide : „Nu urmează totuși să credem că designarea după numele vreunui popor oarecare dovedește totdeauna, și în mod absolut, descendența acelei persoane din acel popor” ², iar Albert Dauzat (*op. cit.*, p. X) „Numele etnic poate fi o poreclă; cei cu numele Langlois [„Englezul”, în Franța] sînt prea numeroși pentru a fi designat totdeauna englezi autentici”, aceasta cu toate că Franța fusese în bună parte dominată de englezi, în cursul războiului de o sută de ani. „Sub numele de Bulgar, din cronici și documente, și sub numele de Șchei, întrebuițat azi ca toponimic, se ascundea o populație romînească”, afirmă Gh. Ivănescu, privitor la elemente venite din Balcani ³.

Datorită situației geografice, poporul român cumulează în onomastică mai multe nume etnice decît orice alt neam. Atrăgînd atenția asupra unor etnice folosite ca toponime : Sîrca (explicat din Sîrbea, Sîrcea), Romîncea, Franțusca, Rusca, Sasca și blg. Gîrcina < Greaca, Vasile Bogrea zice : „Etnice, ca nume de femeie [prenume], nu sînt ceva neobișnuit” și aminteste, după Jirecek, două nume de femei în Dalmația medievală : „Englesa”, „Ūngara” ⁴.

§ 2. Ioan B.-Albescu, cercetînd în mod special etnicele ⁵, spune : „Numele etnic în patronimia romînă [luate deci ca patronim] semnalează un element alogen, confundat cu timpul în masa romînească și astfel numele de popor devine nume de persoană și toponim”; el citează douăzeci de toponime formate din etnice : Arman, Arnăut, Arvat, Bulgaru, Cazacul, Comanul, Frîncul, Grecul, Jidovul și Jidul, Leahul, Ovriul, Picineagul, Rusul, Sasul, Secuiul, Sîrbul, Tătarul, Turcul, Țiganul. Spicînd apoi documentele vechi, același cercetător citează antroponimele : Abăza, explicat de Iorga din Abasgi, popor din Caucaz, Bălgarin, P., din 1434, Grecin, M. din 1436, Rus Toader și Rusin din 1456, Simeon Turcul, boier în divan la 1436, Bodea Sîrbul opus lui Bodea Rumîrul în 1468 și 1489, Ivașcu Armeanul din 1456, Petir Tătarul, Tăutul etc. El pune în legătură pe Gh. Sîrbul și doi „Sîrbescul” cu satul Sîrbi și cu

¹ Nume date elevilor săi de prof. G. M. Fontaninu din Craiova între 1860—1880, v. rev. „Ion Maiorescu”, III, 7—8, p. 84. Nu este locul de a aminti numele pe care snobismul burghez le-a importat din Apus după anul 1848. Vezi lista de nume latine și latinizate dată de Al. Viciu, *op. cit.*, p. 13—14.

² *Op. cit.*, p. 32.

³ *BIFR IX*, p. 129.

⁴ *Dacoromania*, I, p. 213, nr. 1.

⁵ *Nume de popoare și elemente slave în patronimia romînă*, 1939.

Sîrbu, boier de divan din 1447. Numele de ungar apare în Moldova în forme ucrainene : Ugrinul, Ugrinco, Grinco, Hrinco, -ovici, Ugrinești, Uhrinești și Hrinea spătar în 1448. Notînd formele străine pentru „romîn”, el citează : Costea Valașin, din 1402 identificat cu Costea Viteazul, un Valahin boier în 1436 și alți Vlașin. Recunoaște apoi în etnicile feminine : Armanca, Greaca, Romînca etc. calitatea de romînca sau cea de romîn în masculinele : „Sas-Vodă” din 1360 și Tatar din 1368, și admite că aceste prenume s-au luat „din simpatie”, fapt dovedit pentru Constantin Cantemir de Sever Zotta și pentru boierul Abază, nepotul lui Vasile Lupu, de către N. Iorga. După acestea Albescu stabilește regula că astfel de nume pot indica : a) apartenența etnică imediată sau îndepărtată, b) proveniența dintr-o țară, c) o însușire specifică neamului respectiv, d) simpatie, admirație sau interes pentru acel popor. Analizînd aceste cazuri la 20 de etnice, Albescu conchide că numele Cazacul poate indica alogeni, dar și romîni, admiratori ai eroismului căzăcesc ; Frîncul, negustori genovezi sau venețieni, Rusul descendența rusă sau ucraineană, ori pe urmașii unuia poreclit Rusu, iar forma ungurească : Orîș, Oviș designă familii romînzate din Maramureș ; că, în fine, Tăutul nu este slovac, după cum Sas-Vodă nu este sas¹.

§ 3. Se poate afirma în mod sigur că etnicul purtat de femei ca *prenume* nu acoperă un alogen, ci numai sentimentul purtat unei nații, cum rezultă din exemplul luminos al celor trei surori : Armanca, Greaca, Șcheauca, fetele unui răzeș², sau cazul surorilor lui Eremia Movilă : Greaca și Șcheauca. Deci numele de botez, atît la femei : Armanca, Greaca, Rusca, Sasca, Țiganca, cît și la bărbați : Abăza, Armean, Frîncu, Rus, Sas, Țigan, Tătar etc. nu exprimă niciodată apartenența etnică. Porecle ca Ioan-Vodă Armeanul și Iancu-Vodă Sasul fac aluzie la neamul mamei acestor bastarzi domnești.

§ 4. Arbănaș și Arnăut designă pe albanez, Armeanu și Armanu, Armanca, folosite uneori ca prenume, exprimă admirația pentru elementul urban armenesc din țîrguri. Arapu („arab”) indică culoarea. Arvat („croat”) după numele mercenarilor croați din Ungaria, la noi poate fi prenume evocativ, dar și poreclă. Baranga ar putea aminti pe varegii ruși, element militar la Bizanț prin secolele al X-lea și al XI-lea : Βαράγγου.

§ 5. Alte etnice amintesc popoarele turce venite pe la nordul Mării Negre : Beleuz și Beleuja < tc. Palauz (etim. Bogrea) pe pecenegi, Calmăș și Calmuș pe calmuci, Berendei pe berendeii din sec. al XII-lea, Cozar pe kazarii din sec. X ; Picineag, -a și Coman, -a popoarele respective din sec. al XI—XIII-lea, Tătar, luat și ca prenume, pe tătarii din sec. XIII și cei de mai tîrziu : erau și tatari botezați în Moldova. Caraman sau Caraiman, Turcu și Turculeț, designă pe turcii osmanlii, iar Misir, Misirliu elemente venite din Egipt.

Caucazienii sînt amintiți prin nume ca : Abăza și Abazu sau Bazu (< abhazi), Cerchez pe cerchezi, Grizun, pe gruzini (georgieni), Lazu pe lazii, veniți ca negustori în Dobrogea prin sec. al XVIII-lea, din Caucaz (dar și < ipoc. Lazăr), Ivireanu pe iberii tot de acolo.

¹ I. B.-Albescu, *op. cit.*, p. 16, 19—21. V. și Tagliàvini, *Divagazioni semantiche rumene e balcaniche*, Genève, 1932, Partea II, p. 10.

² L. Boga, *Documente*, V, pp. 35, 43.

§ 6. Popoarele germanice se recunosc în nume ca *Aliman* (< *alamani*), *Flanda* și *Flondor* (< din Flandra), *Neamțu*, folosit numai ca nume de familie, iar *Sas* și *Sasca* apar, din Moldova pînă în Oltenia, fără a indica originea etnică, ca o referire la iscusința sașilor din Transilvania.

§ 7. Francezii și italienii, răspîndiți în „Orientul Latin” și în porturile Mării Negre, se recunosc în nume ca *Latinu* păstrat numai ca toponim, dar mai ales în *Frîncu*, așa de răspîndit ca prenume, cu variantele lui de formație greacă : *Frîngu*, *Frangu*, *Franța*. *Brancu* însuși de la care derivă numele lui Brîncoveanu, pare un sinonim al acestuia prin fonetismul sorab.

§ 8. *Litu*, *Litean*, *Litva* amintesc pe lituani, vestiți războinici din secolul al XIII-lea și al XIV-lea. De remarcă că etnicul „ungur” sau „maghiar” nu apare în onomastica romînă decît prin fonetisme rusești : *Ugrin*, *Ogrin*, *Grinco*, *Hrinea* etc.¹, și foarte rar : *Ungur*, *-iu*; numele *Magiari* provine de la armenii din Ardeal, iar Ungureanu este nume de familie pentru românii veniți din Ungaria. *Secuiul* și *Sechil* indică originea secuiască, dar și pe românul din Scaunele secuiești.

§ 9. Vechii slavi, dar și bulgarii pînă în sec. al XIV-lea, sînt *Șchei* și numele acesta apare în onomastică în formele : *Șcheau*, *Șchiaua*, *Schiaul*, *Scheia* etc. atît ca prenume cît și ca nume de familie, precum și în toponime. Etnicul *slav*, termen savant din epoca modernă, n-are circulație în popor; iar nume ca *Slav*, *-a* și *Slavna* (*Slamna*), *Slăvitescu* se pot explica prin cuvintele : „slavă”, „a slăvi” și prin suf. *-slav*.

O neașteptată răspîndire la dacoromîni are etnicul *Sîrbu*, ca prenume, la bărbați de cîteva ori, mai frecvent însă ca nume de familie; prenumele feminine *Sîrbca*, *Sîrbsca*, *Sîrca*, apare și ca toponim. În Țara Romînească mai ales, din sec. al XV-lea încoace, etnicul *sîrb* designă în genere pe slavii de sud, sîrbi și bulgari, iar limba slavonă se zicea pînă în sec. al XVIII-lea : „sîrbie”, „limbă sîrbească”; *Rațiu*, nume folosit în Ardeal este etnicul maghiar pentru „sîrb”. Alături așezăm pe *Bosanc* și *Bosnă* (< Bosnia) și *Arvat* „croat”. *Leahu* și *Lehu*, tc. *Lehliu*, ung. *Lenghel*, înseamnă „polon” și indică originea etnică sau sînt luate ca poreclă; apar însă și formele înrudite cu acest etnic : *Leș* (< pl. leși), *Leavul*, *Leafu*, *Leahotă*, *Leaotă*, ceea ce denotă un sentiment de admirație pentru poporul polon.

O și mai largă răspîndire ca prenume și ca nume de familie are etnicul *Rusu*, *Ruse* la bărbați, *Rusa*, *Rusca* la femei și variantele lui : *Rusan*, *Rusin*, *Rusman*, *Rusor*, luate ca nume de familie. În Moldova s-a răspîndit, prin maramureșeni, forma maghiară a acestui etnic : *Orăș*, *Oroș*, *Orîș*, *Orîș*, de unde derivă și *Orășanu*.

§ 10. *Greco*, ca antroponim, poate designa originea etnică, dar și o poreclă pentru aromînii emigrați din „țara grecească”; *Greaca* însă, luat ca prenume feminin, exprimă admirația pentru finețea culturii grecești.

Mai inexplicabil ca prenume, socotim etnicul *Țigan*, purtat de romîni (săteni, răzeși, sau moșneni); *Țiganca*, prenume la femei, apare o dată ca epitet lingă numele calendaristic; s-ar putea bănui un sens mistic : spre a îndepărta piaza-rea; ca poreclă el indică culoarea pielii : *Țigănaș*, *Țigănilă*, *Țigănoiu*.

Cu totul sporadic apar curioase etnice ca : *Tonguz*, *Tungujei*, *Tajic*, numele unor popoare din Siberia (U.R.S.S.), sau etnicul „spaniol”, trans-

¹ V. mai sus § 2.

mis prin fonetism grec și bulgar : *Ispan*, *Span* și *Spancioc*, antroponime, iar *Spanțov* toponim (cf. lina „spanță”); acest etnic s-ar putea explica prin acțiunea aventuroasă a Companiilor Catalane în Grecia din secolul al XIV-lea, sau a dominației aragoneze în regatul de Neapole, de unde spaniolii exercitau o influență asupra Albaniei.

C. CREAȚII ROMÎNEȘTI — SUPRANUME

1 a. CATEGORII DUPĂ FORMA NUMELOR

§ 1. Numele de formație românească fiind destul de numeroase, se impun clasificări după două criterii : al formei lor și al sensului. Din punctul de vedere al formei ele se disting în nume sau în porecle simple și supranume compuse. Majoritatea poreclelor au devenit nume de familie. Din punct de vedere semantic nume și porecle laolaltă se împart în mai multe categorii.

§ 2. Porecle simple. Încă din epoca formării limbii romîne dispoziția satirică a poporului a creat supranume a căror utilitate s-a simțit mai ales pentru a distinge omonimii din toate clasele sociale. Regula numerotării fiilor în familie se aplică extrem de rar și nu era folosită nici spre a distinge în acte pe domnii ce purtau același nume ; în mod oficial ei adaugă la nume patronimul spre a-și legitima dreptul la tron, poporul însă și cronicarul îi deosebește prin epitete : „cel Bătrîn, cel Bun, cel Mare, cel Tînăr, cel Rău, Viteazul”, prin ipocoristice : Iliăș, Alexandrel, Vlaicu, Ștefăniță, ori prin porecle : Dracul, Drăculea, Țepeș, Țepeluș, Laiotă, Călugăru, Schiopul etc. — numiri care au rămas în istorie.

Cum este firesc, poreclele abundă și pentru boieri, pentru țărani și robi, luate uneori ca nume unic, alteori însoțind prenumele ; unele s-au format din apelative curente, cu sau fără sufix și, în cazul acesta, n-au nevoie de explicație : Arbore, Boul, Fusea, Lemnea, Măciucă, din adjective : Albu, Bunea, Micul, Marele, Ușurelu, — folosite uneori chiar ca nume de botez — din verbe : Aflatu, Cădere, Frigea, Lăudatu, Lepădatu, Mergea, Scornea, Svîrlescu, Speriatu, Uscatu etc., din profesii : Blănaru, Cojocar, Purcaru, din expresii adverbiale : Dendrum, Încasă etc.

§ 3. Chiar pentru numele ce par ușor de înțeles, este prudent a face legătura cu antroponime vechi, înainte de a le explica prin cuvinte moderne sau de a recurge la neologisme ; deci nu vom deriva : Bărcuță < barcă, Cănești < cană sau ciine, Fătoae < fată, Fusei < vb. a fi, Guțești < guț (porumbiel), Hănești < han, Julești < vb. a juli, Nimirești < vb. a nimeri, Rădeaiu < rădiu, Răgulenii sat, din anul 1624 < regulă, Rîmești < rîmă, Sacea < sac¹, deoarece critica diplomatică aduce etimologii corecte : Bîrcă, Răducanu, soția lui Fătu, Fus, Negoț, Han (< Iohann), Giulea (< magh. Gyula), Stanimir, Radu, Drăglea, Avram, Isac.

§ 4. Supranumele compuse relevă mai pitoresc și pregnant, prin metafore, caracterul fizic sau moral al persoanei, o deprindere, un gest, un cuvînt spus la un moment dat, o atitudine. De natură trecătoare la început, supranumele urmărește pe ins cu tenacitate pînă cînd el însuși, biruit, îl acceptă, îl lasă moștenire vrînd-nevrînd, „schimbînd porecla în renume”, grație personalității sau activității sale în mediul social.

¹ Cf. Damian Bogdan, *Glosar... ad verbum*.

Din cele o sută de exemple culese din documente distingem : supra-
nume formate dintr-un nume comun și un adjectiv : Capalb, Părlat,
Bunămasă etc., dintr-un verb și un substantiv : Frige-vacă, Plînge-
banul etc., dintr-un verb și un adverb : Fuge-bine etc., din două verbe :
Calcatinge, din două substantive : Buzgurilă, din expresii ca : Hara-grij,
Rogu-te etc.¹.

O categorie aparte formează numele compuse din două antroponime,
mai adesea calendaristice, alăturate sau chiar contaminate într-unul
singur : Antanasii (Anton-Atanasie), Babaoan, Babanica, Babaliescu
(Baba-Ilie), Cosmandin (Cosma-Damian), Celibidache (Celebi-Iordache?),
Costaforu (Costea-Nichifor), Costapetru, Filipetru, Chirfotea (Chiru-Fotie),
Chirvăsuță (Chiru-Vasea), Chiraftei (Chiru-Maftei), Colibaba (Nicola-
Baba), Comarca (Coman-Area), Ifticar (Eftimie-Carp?), Iordosia (Iorga-
Teodosia?), Ionuz (Ion-Uzun), Mitibun (Mitu-Bun), Nastanasie (Năstase-
Atanasie), Năcălie (Nică-Ilie), Stăncălie (Stancu-Ilie), Petruția (cf. expresia :
„Petre și Ilie, sfinți mai cu tărie”)², Silvăsan (Sile-Vasan), Șilianco
(Vasile-Iancu), Tomoiaga (Toma-Oiaga?), Tomirco (Toma-Mirco), Vla-
dumitrel etc.

Contaminări se produc și între nume laice de veche tradiție : unele
pe teren slav ca : Drăgudan (Dragu-Dan), Dragobrat, Dobroneaga
(Dobre-Neagu), Dobrovoe (Dobre-Voia), Voineagul (Voinea-Neagul), altele
în l. română : Buzgurilă, Radupisc, Stăniga și Stănuga (Stan-Iuga),
Stănișoiu (Stan-Iuga + suf. -oiciu), Stănciurea, Vladupiscul, Orghidan
(prob. < Iorga-Dan) etc.

b. CATEGORII DUPĂ SENS

În această clasificare nu se vor cita decât cele mai caracteristice
nume din materialul cunoscut și fără derivatele lor.

§ 1. După aspectul fizic : a) *Caracterele feței* : Albu, Dalbu, Barzu,
Bălan, Belu, Belgea, Breazu, Căruntu, Cernea, Galben, Laiu, Murg,
Negru, Netedul, Ocheșel, Piele-albă ; Barbăalbă, Barbălată, Barbărasă,
Barbăroșie, Bărbărie, Barbosu, Chelu, Cioc, Crețu, Flocea, Moțul, Părlat,
Pleșea, Rareș, Spînu, Tunsu ; Capmare, Capgras, Caproșu, Capverde,
Falcă, Rătundu ; Frunteș, Fruntețelă, Caraochea, Genea ; Ochialbi,
Ochit, Orbul, Sprînceană ; Cîrnu, Nasoi, Ciutea, Ciulei, Surdul, Șut,
Ureche ; Botea, Buzea, Buzatu, Buză-de-iepure, Colțea, Dintea, Limbă,
Știrbei. b) *Statura* : Grasul, Grosu, Lateș, Lungu, Măruntu, Măciat,
Micu, Mititelu, Marele și Mareș ; Bufta, Burtea, Foale, Foltea, Pintecel ;
Cărnos, Gîrbă, Macrea, Pieleș, Slabul, Uscatul. c) *Membrele* : Brîncă,
Buși, Ciolac, Ciungu, Ciuntu, Crăcea, Fundea, Mînea, Ologu, Palmeș,
Picioarea, Picior-gros, Pulpă, Stîngă, Șchiopul, Țurlea, Urmeș, Vinea.

§ 2. După însușiri morale : a) *Caracterul* : Amar, Bunea, Blîndul,
Bucur, Bucuriia, Bărbat, Cap-bun, Caprău, Căptare (Capta-
rencu), Chibzuitul, Dibaciul, Dichis, Dulcescul, Fală, Flămîndu, Foa-
me, Golea, Gură-molie, Gurălungă, Gurămultă, Gurăneagră, Gureș,

¹ Altele la Șt. Pașca, *Nume de persoană și de animale din Țara Oltului*, pp. 95—106 ;
Idem, *Dacoromania*, VII. Cf. și I. -A. Candrea, *Porecle la romîni*, neutilizată aici.

² G. Dem. Teodorescu, *Literatură populară romînă*, p. 35.

Jalbă, Limbă-dulce, Mîndru, Mîță-blîndă, Muțit, Nădejde, Norocea, Oeblîndă, Răzbici, Retezat, Sîngealb, Smucilă, Smucicîne, Spulber, Șova, Tăcutul, Tîrîlă, Turbure, Țipilă. b) *Lacomî și avari* : Bea-zăce, Belibabă, Belibou, Belicîne, Belivacă, Bună-masă, Buteseacă, Brînză-veche, Chișcă, Chirvai, Doibani, Frigea, Frige-linte, Frigevacă, Friptulea, Furul, Gură-largă, Gură-gata, Maț-gros, Mațe-arse, Mălai-Mare, Mălai-negru, Mălai-rău, Mămăligă, Mățil, Meriacre, Multea, Patru-bani, Paos, Plînge-banul, Pîrlea, Pîrligras, Pîrhoală, Plug-rău, Roade-mei, Roadideal, Roade-oală, Sacmare, Scobihorn, Scobioală, Țară-lungă, Vai-vai, Vai-de-el etc. c) *Le-neșul* este : Cherdivară, Pate-rele, Păcală, Pești-rău, Haragriji. d) *Sprintenul* : Calcatinge, Fugă, Fugătă, Fuge-bine, Fuge tare, Fugușilă, Repede, Sprinten, Ușurelu, Vioiu. e) *După alte împrejurări* : Azimă-galbenă, Bou-negru, Bou-roșu, Calab, Cudalb, Calorîpă, Codre-merie, Carterea, Decusară, Doine-mîndre, Frunză-lată, Barbă-ndeal, Ciobote-noi, Cîntă-bîne, Joacă-bine, Mic-ruptură, Pișcă-babă, Rogu-te, Sarealbă, Șapte-frați etc.

§ 3. După acte sau invocații privind *superstițiile* : piaza rea, deochiul, boala, moartea trebuia să ocolească pe cei numiți astfel, în familiile bîntuite de molime și accidente rele (nomina omina) : Aflatu, Deochetul, Dragu, Frumosu, Ghioc, Iubu, Lăudat, Lepădat, Mușat, -a, Negritul, Nimeni, Prodan, Răzvan, Singur, Șerbu, Ulțat („uitatul”), Uritul, Urita. Toate acestea au funcție de prenume.

§ 4. Prenume de relație familială : Bade, Cătărigă, Coca, Coconu, Copilu, Cucoana, Dodă, Doică, Durlă, Fata, Fătu, Fetic, Fecioru, Fiul, Fiica, Fîrtat, Flăcău, Frate, Geamănu, Mamu, Mătușa, Nenea, Neniul, Sora, Tatu, Uncheata, Verea : privind ordinea nașterii : Prim și Pîrvu, Mezinul, Țîrțea, Pătrulea, Cinciul, Șeptică, Optaș, Zeciul, luate tot ca prenume.

§ 5. Porecle privind viața ostășească : Arcu, Buzdugan, Catană, Cazac, Călăraș, Chivăran, Darabant, Dragon, Durda, Fuștea, Hînsar, Haiduc, Joldea, Levint, Măciucă, Muscalu, Ostașu, Oțelea, Pală, Paloș, Pușcașu, Rotompan, Săgeată, Seimen, Spătaru, Strajă, Strejnic, Suliță, Țintă, Tabără, Tunaru, Voinic, Voruntar.

§ 6. După ranguri sau titluri și profesii : Armașu, Banu, Ceașu, Chiajna și Cneaghina (prenume), Chihaiia, Cluceru, Craiu, Crainic, Despina, Economu, Jude, Jupînu, Logofăt, Mîrzea, Postelnicu, Slujescul, Vornicu etc., Băeșu, Brăgărea, Cerașu, Ciobanu, Cotaru, Dascălu, Faur, Gîdea, Medaru, Mocanu, Păcurar, Plugar, Purcaru, Uricarul, Vătafu.

§ 7. După starea socială : Boieru, Breslașu, Ciocoiu, Cnez, Mazilu, Mitocanu, Nemeș, Șerbu, Șerban, Robu, Țăranu.

§ 8. Porecle după ființe : Ariciu, Berbec, Bivol, Boambă, Bogză = Buhnă, Boul, Breahnă, Breb, Buor, Bursuc ; Cal, Calotă, Capră, Cățel, Cegă, Cerb, Cioară, Ciocîrlie, Ciocîrlan, Ciovlică, Ciuf, Cî ne, Cîrlan, Cocor, Colun, Corui, Cotoi, Coțofană, Cucu, Curcă ; Epure, Epanu ; Gangur, Gligan, Graur ; Ied, Juncul ; Leul, Lupul ; Măscurel, Măgar, Miefu, Mierlă, Mioară, Mîță, Motan ; Nămae, Oae ; Pardos, Pasărea, Păstrăv, Păun, Pîrșu, Porcu, Porumb, Puiul, Pupeză, Puchiu, Purcel ; Racul, Stîrcea, Sturz, Șarpe, Șoldan, Șoimu ; Taurul, Țapu, Țipar ; Ursu, Vacă, Vătui, Vidră, Viezure, Vrabie.

§ 9. După plante : Arbore, Bob, Boboc, Bradu, Brîndușă, Bujor, Busuioc, Calomfir, Carpen, Călin, Ceapă, Cetină, Cimbru, Ciupercă, Cînepă,

Copaciu, Creangă, Dafin, Droc, Dud, Fagu, Fragă, Frunză, Ghindă, Gorun, Iarbă, Inotă, Leurdă, Mazăre, Meiu și Meiotă, Mura, Neghină, Orzea, Ovesea, Paiu, Păpușoiu, Pălte (< Paltin), Părincea, Pepene, Plop, Pomuț, Pora, Pur, Ruja, Salce, Sămînță, Secară, Sînger, Socotă (< soc), Șofran, Tufă, Verzea.

§ 10. După fenomene climatice și termeni geografici: Brumă, Fulger, Fumărel, Furtună, Gerul, Ghiață, Iarnă, Lumină, Lună, Negură, Nour, Ploae, Recea, Soare, Scîntee, Vicol, Vifor, Vijelie, Vîntul, Zorea; Bahnă, Baltă, Bara, Bucovina, Bunget, Calea, Cărare, Cătuna, Cîmpu, Ciucă (vîrf), Dîmba, Dorna, Drume, Dumbravă, Grebenea, Gruia, Holmu, Luncă, Malu și Malotă, Moghilă, Muchie; Muntea, Oașea, Padeș, Padină, Pădure, Piscul, Pîrîu, Podescu, Podașcă, Preseacă, Renie, Rîpă, Rîuleț, Runcu, Stîncă, Tega, Tilvescu (< tilvă), Țuțea, Vădescu (< vad), Văgăunescu, Văliște, Zăvoiu, Zvoriște.

§ 11. După metale, pietre scumpe și alte obiecte: Aramă, Argint, Aurică (< aur), Bălaș, -a, Diamant, Fier, Mărgărit, -a, Rubin, Safir (Samfir), Smaragda; Bardă, Cenușă, Cîrjă, Cociorvă, Cremene, Conțu, Cotigă, Covăltir, Cujbă, Fulga, Furcă, Fusea, Găvan, Ghilț (laț), Hirtie, Horzoba, Pulbere, Roată, Rugină, Scule, Scoarță, Spuză, Teleagă, Topor, Țițeică. Obiecte de îmbrăcăminte: Bumbăcea, Căciulă, Călțun, Cîlțea, Cîrpoi, Cojoc, Fășie, Fuioru, Lîină, Mătase, Năsturel, Peneș, Petică, Pungă, Talpă etc. *Alimente*: Bragă, Brînză, Cașul, Lăptea, Mămăligă, Păsat, Piper, Pitea, Unteș, Urdea, Zamă, Zărul.

§ 12. Defăimătoare, a) pe terenul limbii romîne: Blegu, Capdebou, Mortu, Năgărea, Nătărău, Nebunul, Netotea, Pacoste, Prostul, Răul, Secul, Tontea, Tutu; b) împrumutate: Bădărău, Balmez, Beleuj, Bosie, Caba, Crast, Durnea, Faca, Șersea.

XI. CREAȚIA DERIVATELOR PRIN SUFIXE

§ 1. La formarea numelor derivate dintr-un nume-tulpină se folosesc, pe lângă sufixele obișnuite în lexicul limbii romîne și alte sufixe, specific onomastice, unele de origine străină. Cele de origine slavă au fost cercetate și amplu exemplificate de I. B.-Albescu¹, iar un tablou general a dat Șt. Pașca², ilustrînd cu exemple 72 sufixe simple și 22 compuse, fără a le fi cuprins pe toate și a le fi dat cea mai clară definiție.

§ 2. Era de observat, în primul rînd, că numele create din orice fel de cuvînt se folosesc puțin, sau de loc, de sufixele obișnuite în lexic, luînd în schimb pe cele cu funcție special onomastică. Să luăm ca exemplu două nume, unul format din substantiv, altul din adjectiv. Substantivul *bob* își formează derivatele lui prin sufixele: *-ic*, *-iță*, *-ușor*, *-uleț*, iar numele propriu *Bobul*, reține unul din cele patru, folosînd în schimb peste 30 de alte sufixe: *-a*, *-an*, *-ariu*, *-ănă*, *-e*, *-ea*, *-ei*, *-eia*, *-eica*, *-eică*, *-eiță*, *-en*, *-enc*, *-eș* = *-iș*, *-ia*, *-ic(a)*, *-icești*, *-ici*, *-iciul*, *-il*, *-in*, *-inca*, *-încă*, *-inț*, *-ișul*, *-iștean*, *-oiug*, *-oiul* etc. Adjectivul *alb* primește sufixele: *-ișor*, *-it*, *-iță*, *-iu*, *-oiu*, *-uleț*, *-uș*, *-uț*, dar ca nume de persoană, *Albul*, reține

¹ *Nume de popoare și elemente slave în patronimia romînească*, 1939, pp. 39—70; *Elemente ungherești în patronimia romînească*, 1941.

² Șt. Pașca, *op. cit.*, pp. 135, sqq.

numai două din opt sufixe obișnuite și primește alte 25 speciale : -a, -ăia, -ac, -an, -e, -ea, -ean, -enică, -eț, -eu, -ic, -ici, -icea, -in, -ineț, -iș, -ișor, -oi, -oe, -oiță, -otă, -otîn, -uș, -urus, -uta -uț.

§ 3. Rolul sufixelor în formarea numelor de persoană din limba română a fost considerabil. Numele scurte și frecvente în circulație primesc cele mai multe sufixe, iar cele lungi se scurtează înainte de a le primi (substituire de sufix sau de terminație). Cele mai multe sufixe sînt de origine latină sau slavă veche ; vin apoi cele neogrecești, ucrainene, sîrbo-bulgare. Dificultăți la distingerea originii unor sufixe se ivesc atunci cînd, identice în formă, dar diferite ca sens ori ca funcțiune, ele au proveniență dublă, cum este cazul sufixelor : -an, -at (-ați), -in, -oi etc.

§ 4. Aplicarea sufixelor la un nume format din apelative nu ține seama de număr și de gen : Porc apare ca nume de bărbat în forma feminină : Porca, iar femininul burtă produce formele de gen masculin : Burtul, Burtel, Burtin, Burtuș etc. ; alte derivate se formează din pluralul burți : Burtea, Burțan, alături de Burtea, Burtan, cum este și Burețea din pl. bureți.

§ 5. Două sau trei sufixe se combină uneori, creînd sufixe compuse cu sens și funcțiune deosebită, ca în cazul diminutivelor : Bădicean, Bărbucean, Drăghicean, Răducan, formate cu suf. -ici sau -uc + -an ; ele se scriu greșit cu -u pe baza analogiei cu sufixul de apartenență locală (e)anu din Munteanu. Adăugînd pe cele compuse și variantele avem 180 sufixe.

-A, sufix onomastic adăugat la masculine pentru a crea patronimul, ca în Porca, sau femininul din masculin : ca în Dumitra < Dumitru și Stana < Stan¹. Multe feminine sînt primite în această formă din afară, cum este cazul cu Ioana, Marina, Teodora. S-a arătat la cap. VII A cum a fost influențată onomastica română de grupul numelor biblice terminate în -a (Iuda, Sava, Toma) în chipul cărora sînt „multe nume străvechi la popoarele indoeuropene și se găsesc și în latină”² ; în același sens a influențat genitivul patronimic slav în -a. Capidan semnalează o serie de nume la aromîni în -a : Bura, Gușia, Mana, Mitra, Nota, Pana, sub influența albanezei, trecînd în aceeași categorie nume biblice terminate în -ia : Eremia, Isaia³.

-ABA, sufix de origine cumană, numai la nume cumane : Talaba și Toxaba. Basaraba (scris din sec. al XVI-lea încoace Basarab) a fost explicat ca nume cuman din cauza sufixului ; din același motiv pot fi cumane : Tîncaba, Turtaba și Posoba. Acesta din urmă circulă și fără sufix : Posa, Posești.

-AC, sufix cu origine dublă : latină (alintător), slavă (peiorativ), în Bălac, Brătac, Bubulac, Budac, Dîrdîiac, Geracu, Ionac, Năstac, Tanacu.

-ACHE, (-ACHI), sufix neogrec de alintare, apare încă din sec. al XVI-lea, la alogeni⁴ ; el se răspîndește în Muntenia și Moldova, treptat, în așa măsură, mai cu seamă în epoca fanariotă, încît, în sec. al XIX-lea pătrunde, prin modă, în pătura de jos la orașe și la sate, adaos la prenume, ca un sufix dintre cele mai productive. Din prenume unde-și are funcția

¹ T. Capidan, *Dacoromania* II, p. 500 ; Șt. Pașca, *op. cit.*, p. 135.

² S. Pușcariu, *Dacoromania* III, p. 697.

³ Capidan, *ib.*, pp. 500, 698.

⁴ În epoca bizantină -*αχις*, sporadic din sec. al VII-lea.

semantică, se fac și multe nume de familie : Veniamin Costache, Costachi Negruzzi, Costachi Conachi etc. Aplicat de regulă la nume calendaristice — din care a rezultat o serie de ipocoristice ca : Lache, Mache, Nache, Pache, Rache, Sache, Tache, a căror temă este greu de recunoscut, el nu apare decât excepțional la nume laice, ca în Condurachi, Stănachi.

-ACIU, sufix de origine latină ca în stîngaci : Bunaciu, Corbaciū, Spînaciu¹.

-ADE, -IDE, sufix vechiu grec patronimic, neproductiv la romîni, apare excepțional, ca formă savantă, în numele lui Ioan Eliade Rădulescu, fiul lui Ilie Radu și al editorului de acte, Stoida.

-AG(Ă), cf. suf. rus -*aga* din *brodiaga* „vagabond” și srb. -*aga*², apare sporadic : Vănaga, și probabil în : Boboiaga și Tomoiogă sau < Toma + -*oiu*, -*agă*, sau < Toma + *Oiaga*.

-AIE, -AIA, sufix pentru nume maritale : Brătae, Drăgae, Rădaia, Stănae, Vlădae și Vlădaia, formate din numele soțului : Bratu, Dragu, etc. ; uneori apare în prenume și matronime. Nu poate fi același cu cel din toponimele : Sūhaia, Suraia³.

-AI(U), -AICEA, AILĂ, - în Albeaiu < Albea, Bobaiu, Cotaescu (< Cotai), Dragai.

Compus : + suf. -*cea* : -*aicea*, Dragaicea ; + suf. -*ilă* : -*ăilă*, ca în Drăgăilă.

-AL(Ă), suf. de origine slavă : Bărbală, Cotal, Dirdală ; dar în Păcală și Tîndală, -*ală* este tematic.

-ALĒ, ca în Agale, Dunale, Darmale.

-AN, -ANU, -ANCU, -ĂNESCU, -EAN, -ENIȘ. Sufixul -*an* cu sens augmentativ și peiorativ, ca în *lungan*⁴ : Adăman, Alexan, Bădan, etc. nu trebuie confundat cu suf. -*anu* (= -*eanu*, -*ianu*) din Cîrțan, Cincan, Cunțan, Dejan, nume de familie derivate din toponime (Cîrța, Cincu, Cunța), care indică apartenența locală. Sufixul augmentativ -*an* adăugat la prenume ca în : Brătan, Dumitran, Dobran, Ghergan, Lupan, Opran, Pașcan, Răducan, Vișan, Vitian etc. dă impresia că avem a face cu patronime. Prin analogie cu sufixul similar de apartenență locală -*anu*, unele din acestea se scriu greșit cu -*u* final, ca : Opranu, Pașcanu, Răducanu. Adăugat la nume în -*ea* ca : Rădea, Stanea, produce un sufix compus : -*ean* : Rădean, Stănean (vezi și suf. *ean(u)*). Sub influența numelor de origine latină în -*ian* ca Adrian, Traian, aceste nume apar după 1850 în mediul urban și în forma : Radian, Stanian. Avem însă trei nume vechi inexplicabile din sec. al XVI-lea : „Neagoe cu fii săi Brătian și Neaga” (16 BÎ 46) ; (v. suf. -*ian*).

Trebuie să amintim aici și formația de matronime în -*an* (cap. VI E § 5). Categoria numelor folosite în decursul vremii ca prenume sau patronime, formate cu sufixul augmentativ -*an* este atît de numeroasă încît s-a putut întocmi o listă de cca. 300, fără a le cuprinde pe toate⁵. În schimb

¹ Șt. Pașca, *op. cit.*, p. 136.

² Al. Belić, în *Archiv für slav. Philologie*, vol. 23, p. 140.

³ Șt. Pașca citează numai nume de animale : Bălaia, Lunaia, etc. ; v. și V. Bogrea, *Dacoromania* IV², p. 866.

⁴ O. Densușianu, *Histoire de la langue roumaine*, I, pp. 249, 254 ; Gh. Pascu, *Sufixe românești*, la suf. -*an* citează nume de vite, formate cu -*an* : Boian, Cerban, Joian, Mărțan, Florian etc. ; la care adaug : Miercan, Vinerean, Duman.

⁵ N. A. Constantinescu, *Sufixul -AN* în „Limba română”, 1963, sub tipar.

cele de familie, formate cu sufixul de apartenență locală *-an*, *-eanu*, *-ianu*, sînt, prin firea lucrului, infinite.

Compuse: + suf. *-cu* = *-ancu*: Bobancu; + suf. *-escu*: Scurtănescul; + *-iș* = *eniș*: Stoieniș < Stoia.

-ANDRU, sufix cu sens de simpatie, adăugat la substantive¹; la nume de persoană se confundă cu derivate din Andronic.

-ANȚ (cf. *-inți*), sufix de origine sîrbească pentru nume de apartenență locală: Gataianț < Gătaia, Rîmneanț < Rîmna, Șerbanțu etc.

-AR(IU), -ĂREA, sufixe de orig. latină, derivă *nomina agentis* (de ex. albinar, care pot deveni toponime ca Buștenari etc.): Berbecaru, Pușcariu. Pus la toponime ce se termină în *-n* (*-na*, *-ni*) acest sufix uzurpă funcția lui *-eni*, în derivate indicînd proveniența: Căinar < Căianul Mic², Obedenaru < Obedeni; el designă și grupul social: Vălenari, Bordenari, al celor din Văleni, Bordeni, dar aici poate fi o disimilare a sufixului *-eni* spre a evita repetiția³; în alte cazuri: Silistraru top. < Silistra. În Bucovina el are funcție patronimică (v. cap. VII E § 2 b): Bărariu, Piticar, Ruxândariu, Tonegar (< Tonigă) etc.; la Irinar și Sindilar nu este sufix (< Irinarh, Sinda-Ilariu); însă Bărcaru derivă din top. Berca + suf. *-aru*, sau din *barcar* „păstor” sau < subst. *bărc* „pădure”.

Compus: + suf. *-ea*, *-ărea*: Brăgărea, Purcărea. Cf. art. V. Bogrea (DR III p. 804—807).

-AȘ, -AȘA, -AȘCU, -AȘIN; *-aș* este sufix diminutiv (ca în copilaș), sau indică profesiunea (călăraș, ostaș); în antroponimie are aceleași sensuri: Dumitraș, Mărtinaș, Grigoraș etc. sau: Cîmpoiașu, Flueraș, Pușcaș; tot cu sens calificativ în: Mîndraș, Albaș, Lungaș; din Dobre + *-așa* avem Dobreășa. Compuse: a) + *-co*: Dumitrașcu, Grigorașcu, Ionașcu, Pătrașcu, Romașcu, etc.; b) + *-in* = *-așin*: Dumitrașin, Vilcașin, Vulpașin etc.

-AT -AȚI, suf. de orig. latină la nume ca Fîiat, Fărtat, prin care s-ar explica și forme ca: Bănat, Mușat, Necșat, Unchiat, Ursat, apoi feminine ca Bunata, Mușata, și plurale ca Urlați, Urșatii. De origine greacă la nume calendaristice: Anghelat, Cosmatu, Vasilat (> s. Vasilati); la Tohilat este tematic < Teofilact; *-at* este și de origine slavă în nume laice ca: Orlat. Prin analogie cu toponimul Vasilati < Vasilat, s-ar putea explica, în mod logic, toponimele Galați și Romanati din singularele: *Galat și gr. Romanat. Conf. și Dănăiaț < Dănău, Bănățoiu < Banu + *-at* + *oiu*, ca Bogățoiu < bogat.

-ĂREA, v. -AR(IU).

-ĂȘ, -ĂȘAN, apare în: Bardăș < bardoș = barză, Bantăș, Bontăș < bont, Bratăș explicat de Pascu < *bratăș* „văr, firtat”.

Compus: + *-an* sufix augmentativ, Brătășan(u).

-ĂU, -ĂUȘ, ca în: Brînzău, Buzău, Dănău, Mățău, Vlădău; cf. și Mițeu. Compus + *-uș*: Brătăuș, Codăuș.

-ĂUȚ, sufix slav toponimic ca în: Pătrăuți, Rădăuți; antroponimele terminate în *-ău* ca: Dănăuț, Mirăuț, se explică prin suf. *-uț* (Dănău + *-uț*).

¹ S. Pușcariu, *Dacoromania*, II, p. 698.

² Iorgu Iordan, *Notes de toponymie roumaine* (BL VI 30).

³ S. Pușcariu, *Dacoromania*, I, p. 327.

-CA și -CĂ (din suf. slav. *-ĭkŭ, -kŭ*) în nume slave împrumutate : Balc(a), Borca, Crimca, Danca, Donca, Giurca, Iarca, Milca, Raica¹. Sub influența acestora și a etnicelor feminine în *-eanca* : armeanca, țigancă, olteanca etc. — căci etnice ca bulgarca, rusca sînt forme împrumutate ; suf. *-ca* a devenit productiv în limba romînă la nume a căror funcție nu este clară : Cotorca, Florinca², Frățcan (< *Frățca), Lupca, Necurca (< Necora), Negrușca, Roșca, Tatorca, Tăbîrcă etc.

-CO, -CU, același sufix, masculin, circulă în forma originală la nume slave împrumutate : Baico, Bîlco, Boico, Hodco, Hrinco, Iațco, Ivanco, Lațco, Panco, Pașco, Petco, Raico, Vlaico, Voico ; acomodat în limba romînă în *-cu*, la toate formele împrumutate, nu este posibil a distinge formele străine de cele romînești, ca în : Bancu, Bencu, Braicu, Iarcu, Milcu, Mircu, Staicu, Stancu, Tincu³. Diecii afectau însă, și după acomodarea în *-cu*, să folosească forma slavă, spre a marca o pretenție savantă, ca în Șerbcu, ce apare și în forma *Șerbaco* schimbînd și pe compusul *-așcu* în *-așco* : Dumitrașco etc.

-CIU, -CEA, sufix slav (*-ĭa*) la nume direct împrumutate ca : Donciu, Stanciu⁴, sau formate în limba romînă ca : Banciu, Danciu, Onciu.

Compus, + *-ea* = *-cea*, sufix care înlocuiește adesea sufixul *-ciu* din numele mai sus amintite : Grigorcea, Mincea, Oancea, Stancea, ori se adaugă la alte nume : Buncea, Vrancea etc. V. Bogrea invocă fără temei trei derivate cu acest sufix : Capcea, Tomcea, Topcea, paralele cu Capșa, Tomșa, Topșa, spre a explica (greșit) pe rom. Mircea din srb. Mrkša < Marcus⁵.

-CIUC, sufix ucrainean, mai nou, pătruns în onomastica romînă din Bucovina sub regimul austriac : Sauciuc < Sava, Vacarciuc < Văcaru etc.

-E, -EA. Numele terminate în *-e* pot fi vocative ca Petre din Petru și Ioane (frecvent în Ardeal) de la Ioan, sau fonetisme moldovene, în loc de *-ea*, ca în : Balșe, Brate, Carpe, Chinde, Ciure, Cuze, Lupe, Lupșe, Mane, Nicule, Sturze, Tite etc. sau variante grafice Cîrje⁶, sau tematice : Bade.

-EA, -ĂA, -EAG(Ă), sufix studiat de E. Petrovici, S. Pușcariu⁷ și Al. Graur⁸, foarte productiv în limba romînă la cîteva nume calendaristice : Petrea < Petru, dar mai mult la cele laice : Badea < Bade, Barbatea < Bărbat etc. unele cu valoare de patronime sau simple supranume : Albea, Cernea, Negrea. Cu această terminație se potrivesc și unele forme provenite din genitivul patronimic slav în *-ea, -ia*⁹. Caplea și Ștefla au sufixul *-lea*.

¹ I. Bil-Albescu, *Nume de popoare și elemente slave...*, p. 46.

² Florinco, în Balada Miului (Gr. Tocilescu, *Materiale folcloristice...*, I, pp. 61, 185).

³ Pentru circulația acestui sufix în l. romînă, v. Th. Capidan în *Dacoroman'a*, I, p. 204.

⁴ Exemple la I. Bil-Albescu, *op. cit.*, p. 41.

⁵ În *Dacoromania*, IV², p. 863.

⁶ Părerăa lui I. Bil-Albescu, *Patronime cu sufixe ungurești*, p. 48, că acestea au relație cu suf. ung. *-e*, nu este admisibilă.

⁷ În *Dacoromania*, II, pp. 697—8 și V, p. 900.

⁸ În *BL*, IV, p. 80 și V, p. 60.

⁹ V. cap. VII, B, §§ 1—3, 5.

Compus : + *-ag* = *eag(ă)*, sufix diminutival, ca în Toleagă (< Postolea).

-EAN(A), -EAN(U), -ĪANA, -ĪANU, -EANCA. Sufixul *-ean* cu variantele lui derivă în genere nume de familie de apartenență locală din toponime : Albeanu < Alba, Budeanu < Buda, Cîmpeanu, Băicoianu etc. ; tot așa David Davideanu din Davideni (16 A IV 167). În Dobrean avem suf. augmentativ *-an* pus la Dobre. La numele terminate în *c, ș, ț*, sufixul de apartenență locală *-eanu* ia forma *-an* : Surducă, Hușan < Huși, Cunțan < Cunța etc. În Bădicean, Drăghicean, avem însă sufixele *-iei* + *-an* ; în Bălcean (din Balc) suf. *-ea* + *-an* augm. ; v. și suf. *-an*. Sufixul *-eandă* în Cruceană < cruce, Tălceană < tîlc.

-EASĂ, -ESU, sufix de origine latină, creează nume maritale pentru femei : Băneasa, Luponeasa, mai frecvent în Bucovina ; ele devin toponime. Din acesta se reface un masculin *-esu*, în funcția de matronim, provenit din marital.

-EAȚĂ, sufix de origine latină : Dobrineață, Mineață < Mina.

-EC, sufix slav pentru diminutive : Danec, Simenec, Voitec ; în Bădeca și Coteca poate fi grafie pentru *-ica*.

-ECI(U), sufix diminutival (cf. troneci „hambar mic”) de origine slavă¹ : Bedeciu, Berheciu, Dîreciu, Comăneci, Ioneciu, Măneci, Moeci, Stăneciu, Stireciu, Șerbăneci, Tigheci, Todeci.

-EGA, -EGEA, -EGIU, în : Patega, Varega², Armega și Tomegea < Toma ; Rătegiu < Ratea ; cf. și top. Coslegiu.

-EI, sufix format și sub influența numelor calendaristice : Andrei, Matei, Timotei. I. Bil.-Albescu citează vreo 30 de nume, care se pot admite numai dacă accentul cade pe sufix *-ei*, între care : Albei, Aldei, Bodei, Brătei, Frătei, Cîrdei, Știrbei, Strîmbei etc., la care adăugăm : Bărbătei, Brînzei, Ciulei, Florei(u), Gîdei, Gorovei, Galei, Macrei, Scorei, Spinei, Șovei, Ursei ; sufixul *-ei* se poate confunda în scris cu genitivul unor nume : Manea — Mănei și cu pluralul numelor în *-el* : Călugărei < Călugărel ; în cazul lui Dragomir Pînteii (16 B I 102) nu știm dacă este flexiune de genitiv sau sufix, accentul nefiind notat.

Compus : + suf. *-a* = *-eia* : Bobeia, Popeia, Rădeia.

-EL, -ELEA, sufix diminutiv de origine latină, folosit la cîteva nume vechi : Alexandrel Vvd., Bucurel, Rădel, Onela, dar foarte frecvent actualmente.

-ENCU, -ENCIU, este sufixul ucrainean *-enko*, pătruns în Moldova prin nume străine : Boicencu, Cazacenco : el s-a aplicat și unor nume românești : Captarenco < cap tare, Cerbulenco < cerbul, Cherdivarenco < pierde-vară, Focenco, Șirbulenco, Țaranenco etc. ; s-a modificat în *-encu* : Bobencu, Cuparencu, Dumencu, Gafencu (din 1672). V. și *-incu*.

-ESC, -ESCU(L), sufix patronimic vechi (v. cap. VII C § 2 ; E § 1 ; VIII § 1—3) apare uneori în forma *-esc* : Stăesc etc. Al. Graur³ și Iorgu Iordan⁴ îl consideră de origine tracă ; el se adaugă la nume articulate și nearticulate : Bădescu și Bădulescu < Badu, Lupescu și Lupulescu <

¹ N. Drăganu, *Romnii în veacurile IX—XIV*, 1933, p. 279, n. 2.

² Nume actuale din Gorj.

³ În *BL* V, p. 60.

⁴ În *Nume de locuri*, p. 120. Greșit îl socotea „de dată recentă”, Th. Capidan în *Dacoromania*, I, 208.

< lup etc. Numele cu teme terminate în -a sau -u pierd vocala finală : Săvescu, Mărcescu (v. cap. VII E 1 și VIII 1—3).

-EȘ, sufix neaccentuat, de origine slavă, după Pașca; cunoscut și la toponime de origine maghiară ca : Ghimeș, Tulgheș și la nume ca Nemeș, Vermeș, el devine productiv în românește la adjective ca : gureș, verdeș, și la nume de familie ca : Bobeș, Cindreș, Meteș, Rădeș. V. Bogrea citează alte 40 de nume printre care : Badeș, Buneș, Codreș, Daneș, Dumeș, Na eș, Padeș, Petreș, Rareș, Șepteș, Temeș, Vremeș¹ etc.

-ÊȘ accentuat; Pașca îl distinge de precedentul, ca sufix diminutival, citind : Andriేశ și Mănేశ, la care adaog : Iliేశ.

-ÊTE, sufix de origine latină și slavă ca în scăete, puete : Blănete, Brăete, Buzete, Bulete, Ciucurette, Crăete, Frunzete, Ionete, Marinete, Mărculete, Nicorete, Păsculete, Robete, Sorete, Sulete etc.; + suf. -a, Șerbetea. În Ranete (< Araniti) ortografiat Ranetti, -ete aparține temei.

-EȚ, -ĂȚ, sufix latin indicând calitatea, în adjectivele : măreț, pădureț etc. dar în slavă este diminutiv : Dobreț, Ioneț, Lunguleț, Maneț, Mihuleț, Oneț și Rădeț; scris cu ă în Știrbăț, din 1691, Gîrbovăț (1479), Ghizdavăț (1476).

-EV, -EVICI, sufixe slave cu funcție patronimică, folosite de dieci în documentele slave spre a forma patronime : Manev sau Manevici pentru „al Manii” sau „al lui Manea”, Udriștev etc. Neproductive în limba română, ele s-au impus sub regimul austriac în Bucovina, slavizînd multe nume de familie.

-I, sufix unguresc pentru nume de familie formate din toponime (= rom. -ean), s-a impus de timpuriu, cu același sens, unor familii supuse influenței maghiare din Transilvania : Dordai, Patai, sau : Fratai (< Frata), Tordai < Turda (în loc de Frăteanu, Turdeanu), ca și în numele scriitorilor : Ioan Budai-Deleanu (« de la Buda »), Gh. Șincai (« de la Șinca ») și al pictorului Carol Pop-Szatmari (« Sătmăreanu »). I. Bil.-Albescu citează numeroase exemple circumscrise la Ardeal și Banat, multe însă din acestea nu sînt patronime ci prenume, terminate în -i final, de altă natură : Corneli, Creți, Gavriluți, Mogoși, Morari, Petri, Tudori etc., sau la porecle, ca : Berari, Ciotori². Cu sens nelămurit, această formă apare și în Moldova încă din sec. al XV-lea : Birai la 1499, Bunai și Cioflai³.

-IA, v. -EA.

-IA, accentuat la aromîni : în Bașaria, Artaria și, neaccentuat, ca terminație de aspect ortografic latinizant, în nume ardeleni : Leucuția, Moruția; totuși apare și în nume de familie mai vechi muntene : Rădîia, Stăniia. Un grup deosebit fac femininele create în limba română cu suf. -ia, din masculine terminate în -a, ca : Savia și Varsavia, din Sava și Varsava⁴, sau din cele terminate în -ie : Anastasia, Vasilia, din Anastasie, Vasilie.

¹ În *Dacoromania*, IV, p. 868 și în *Revista Istorică*, VI, p. 227—8.

² *Op. cit.*, pp. 56—57.

³ Th. Codrescu, *Uricarul*, XV, p. 265.

⁴ Șt. Pașca, *op. cit.*, p. 135.

-IAGA, v. -AGA.

-IAN, -IANA, v. la suf. *-an, -ean*. Cu alt sens, și probabil de altă origine, în prenume vechi ca: Brățian din 1497, Dobrian, Opriian și în prenume feminine: Opriana, Trestiana. După 1850, în nume de familie ca: Provian < Proava, Radian, Radulian, Stanian; acestea s-au format și sub influența unor calendaristice ca: Adrian, Casian, Chi-prian, Demetrian, Emilian, Stelian etc.

-IAȘ, în: Dobriașul.

-IC, -ICA, -ICĂ, -ICU, -ICEA, -ICEL, sufix ipocoristic de origine latină ca în bunic, -ă: Bădica-Radu Vvd, Bănică, Costică, Dobric, Fetic < făt, Ionică, Mitică, Stănică, Ticu (<Costicu). Frecvent la prenume feminine: Anica, Florica, Marica, Rodica, Stănică etc.

Compuse: + *-ea* = *-icea*: Dobricea, Șerbicea; + suf. *-el* = *-icel*: Dobricel.

-ICI, -ICEAN, -ICINA, -IȘCU, sufix de origine slavă cu două sensuri în onomastica română. La sîrbi și la ruși formează patronimul: srb. Pašić, Ristić, rus. Alexii Levici Tolstoi — deși la origine era diminutiv. În actele slavo-romîne apare cu același rol, explicat de Ioan Bogdan prin *-escul*: Hudici (Hudescul), Julici (Giulescul), deci ca patronim¹; fiind dovedit că diecii slavizau uneori patronimele, nu se mai pot distinge cazurile cînd numele slav a fost împrumutat în această formă și cînd sufixul este adăugat de un diac la un nume romînesc, ca de ex: Babici, Bîrlici, Hudici, Julici, Radici, Stravici, Stroici etc. Cu atît mai întemeiată este presupunerea că multe nume cu suf. *-ici* în actele din secolele al XIV-lea și al XV-lea vor fi circulat în graiul zilnic fără *-ici* ca: Albici, Bădici, Bădilici, Bălici, Bol'ici, Bradici, Bunici, Căpotici, Culici, Mateici, Milici, Misici < Misail, Minotici < Mina, Mintici (< minte), Nichitici, Pîrlici, Șeptelici (< al șaptelea), Șerbici, Severici, Tighici, Vintici etc. La unele din aceste derivate sufixul *-ici* pare alintător ca în subst. glumici, păcălici etc. O dovadă că sufixul nu era în grai găsim în faptul că în sec. al XIX-lea numai cîteva nume de familie, din cele vechi, mai păstrează sufixul *-ici*: Donici, Negulici, Ponici, Virgolici, și cîteva prenume: Drăghici, Bădici, Cîrstici, Mitici, Rădici, Stănici; acestea din urmă sînt considerate ca alintătoare și nu sîntem siguri dacă ele au jucat rol de patronime. Tot ca diminutive consideră Pașca numele ortografiate latinizant: Comănicu, Nicoliciu. La același sufix G. Pascu citează ca nume de agent: Păcălici < vb. a păcăli, asemeni căruia putem adăuga: Clipici, Sdrobici, Tremurici, Zorici, formate din verbele respective, și altele din substantive ca: Păcurici, cu toponimul Păcuricea. Același sens pot avea o parte din cele 70 de nume citate de I. Bil.-Albescu² din care cităm: Badici, Codrici, Cuculici, Morărici, Negrici, Rotărici, Totolici, Udrici etc.

Compuse: a) *-ișcu* < *-ici* + *-co*: în Velicico, fratele lui Miron Costin, Onicico, Mîndricico ș.ă., nume moldovene, sub influență ucraineană; sufixul s-a modificat ulterior în *-ișcu*: Velișcu, Onișcu etc. b) *-icean* < *-ici* + *-an*,

¹ Documentele lui Ștefan cel Mare, vol. II, index.

² I. Bil.-Albescu, *op. cit.*

sufix augmentativ, adaos la prenume ca : Bădicean, Băicean, Beldicean, Drăghicean, greșit scrise cu -u final, prin analogie cu derivatele în -eanu¹, sufix de apartenență locală. c) -icina < -ici + -ina, în nume ca Dobricina, Petricina etc.

-IE și -E, terminație frecventă la numele calendaristice, devine «acomodare» când se adaugă unor nume terminate în consoană ca Archir, scris în documente Archirie, prin analogie cu Arghirie și Adamie < Adam, acomodat după Avram < Avram, care însă este nume calendaristic.

< Tot așa Tudorie, Ion, 1890 din Păcureți, cf. cap. IV § 7.

-IGĂ, -IGA, -IGAN, -igă, sufix de origine slavă la apelative luate ca supra-nume : Cotigă, Chițigă, se adaugă și la nume creștine ca în Oniga < Ioan, Mâniga < Manu. Alte exemple : Bâniga, Beriga, Bibiligă, Buliga, Țuligă, *Stâniga > Stânigoiu și toponimul Scariga. Dar în Barliga avem un schimb de terminație din Barliba, ca în Basaragă < Basaraba.

Compus : + -an = -igan : Petrigan, Vasigan, dar nu în Beligan.

-ILĂ, -ÎLĂ, sufix de origine slavă pentru diminutive, ca în rotică < roată, indică însă și calitatea (lungică, setilă) ; este frecvent la antroponimele formate din acest fel de apelative : Buzilă, Desilă, Fugilă, Gerilă, Mîndrilă, Murgilă, Negrilă, Păsărilă, Plesnilă, Setilă, Vintilă, Zorilă etc., sau de altă natură : Bădilă, Băncilă, Bucurilă, Cornilă, Cîrstilă, Curcilă, Moasilă, Onilă, Rădilă, Stoichilă. Acest sufix a înlocuit, prin acomodare fonetică, terminația numelor biblice -iel, ca în : Dănilă, Gavrilă, Mihăilă, Rafailă. Din verbul a țîri, cu forma -ilă : Țirilă².

-IN, -INEA. Sufixul -in are două origini : una greco-latină,³ la numele calendaristice de origine greacă sau latină : Antonin, Constantin, Eufrosin etc., de la care a trecut și la unele derivate din nume calendaristice : Florin < Flor, Galin < Gal, Timotin, Tudorin, Vlasin, ori la nume laice : Stamatîn, Șerbin, Ursin. Paralel cu acesta se distinge sufixul slav -in din flexiunea genitivului feminin slav ca în : Mușatin¹, „fiul Mușatei”, cf. Dobrin³ ; acest sufix s-a adăugat și la masculine terminate în -a : Cosmin < Cosma, sau în -ea : Belcin, Bodin, Fălcin, Husin, ori în consoană, ca : Draghin, Drăgușin. Compus : -inea < -in + -ea : Rădinea.

-INA, sufix latin pentru feminine, ca în Anghelina. În Rădina și Stânina, avem forma feminină de la masculinele terminate în -in.

-INCU, -INCA, sufix slav, cf. suf. ucr. -encu, în nume de familie ca : Bratincu, Buzincu, Petrașincu, sau : Bobinca, Bojinca, Buzinca (1637).

-INȚI, -INȚA, sufix slav ca și -anț, formează nume de apartenență locală, pe teren slav și romînesc ca în toponimele : Mehedinți și Mehedința < Mehadia. În documentele lui Ștefan cel Mare apar multe toponime cu acest sufix : Basinți, Binți, Bîrlinți, Brainți, Gîdinti, Oprișinți, Șipinți, Stroinți, Tominți, Vaculinți ; alte exemple mai aduc Bogrea

¹ V. nota 5 p. LV.

² V. și valorosul studiu : Sufixul -ilă de Mioara Avram în *Studii privitoare la formarea cuvintelor în limba romînă*, II, 1960, pp. 149—178.

³ G. Pascu, *Istoria literaturii și limbii romîne din sec. XVI*, București, 1921, p. 165, consideră pe „Dobrin și Dobriin”, act din 1576, ca „greșeli” de diiac care a amestecat pe rom. Dobre cu adj. slav *dobriinŭ* „al lui Dobre”.

și Capidan¹, toate provenite din antroponime. Compus : *-ințel* < *-inț* + *-el*, în Stoințel.

-IȘ, -IȘAC, -IȘAN, -IȘCU, -IȘEL, -IȘIȚĂ, -IȘOI, -IȘOR. Sufixul *-iș* apare în nume ca : Longhiniș, Opriș, Petriș, Smărăndiș, Stăniș(ești) ; mai frecvent însă în compuse : a) + *ac*, Oprișac, b) + *-an*, Oprișan, Dobrișan, Drăghișan ; c) + *-el*, Stănișel ; d) + *-iță*, Oprișiță ; e) + *-oi*, Oprișoi ; f) + *-or*, Albîșor, Bădișor, Bunișor, Onișor, Petrișor, Rădișor, Stănișor, Stăncișor.

-IȘTE, sufix de origine slavă în apelative, cu accent, ca în cînipiște, și fără accent ca în îniște² ; accentuat probabil la nume de persoană ca : Berliște, Caliște, Calea, Cătăriște, Eniște < Ene, Macoviște < Macovei, Melișteni < Melea, Obriște < Dobre, Prediște < Preda, Raciște < rac, Siliște (< Sile) „feciorul lui Crucian” (17 A III 143), Udriște < Udrea, Văliște < vale, Vroiște, Zvoriște (< izvor) ; cf. și Nădăiaște ; dar Batiște < it. Battista.

-IT, în : Anghelit, Neagoit, Negrit, Slavit, Stăit, Stoit.

-IȚĂ, -IȚA, sufix diminutival. Pentru masculine *-iță* : Chiriță < Chiru, Dănița și Dăniță < Dan, Gheorghită, Grigoriță, Iliță < Ilie, Ioniță, Oniț, Lupiță, Măniț(ă), Udriță etc. ; pentru feminine *-ța* : Anița, Dochița, Efimița, Marița, Luxița, Sița, Zefirița, Stanița etc.

-IU, fără accent, adaptare morfologică modernă a terminației numelor calendaristice în *-ie*, refăcute după modelul latin : Antoniu, Arcadiu, Claudiu, Corneliu, Dionisiu, Ignățiu, Iuniu, Iuliu, Metodi, Patriciu, Terențiu, Valeriu, etc. ; este suprimată în limbajul curent, la unele dintre acestea : Anton, Cornel, Ignat, Valer ; adăugat de ardeleni și la nume laice : Vulcuțiu < Vile etc.

-ÎU, accentuat, provine din genitivul grec patronimic, prin care se formează nume de familie grecești ; s-a folosit ca sufix patronimic abia în secolul al XIX-lea, sub influența greacă în mediul urban și mai ales în Moldova de sud, la nume ca : Anastasiu, Atanasiu, Dimitriu, Eftimiu, Gheorghiu, Grigoriu, Vasiliu etc., unele din acestea fiind nume originale grecești³. Inexplicabil în toponimul Unguriu din r. Cislău.

-IUC, sufix de origine ucraineană, rar în actele vechi : Frenciuc, moșul lui Sînger și al Stanei, din 1490 ; el s-a impus în Bucovina sub regimul austriac la nume românești pentru a forma patronime : Ariciuc, Babiuc, Bogdaniuc, Buraciuc, Cozmiuc, Crainiciuc, Greciuc, Negriuc, Sauciuc (< Sava), Ursaciuc < Ursachi etc.

-IVOE, terminație slavă, apare în nume de formație străină : Berivoe, Brativoe.

-LEA, sufix pus la teme scurte, de o silabă : bîc, cap, mic, mac, mir, muc, din care provin : Biclea, Caplea, Miclea, Maclea, Mirlea, Muclea, sau la scurtate laice : Buhlea < buh (ă), Cădlea < coadă, Ceplea < ceapă, și calendaristice : Goglea < Gogu, Mislea < Mis(ail), Steplea < Step(an), Șteflea < Ștef(an), Raflea < Raf(ail), Triflea < Trifon. Se adaugă și

¹ *Dacoroman a*, I, p. 218.

² Schiopul, *Romnii în secolul XIII–XIV*.

³ G. Sion, în *Arkondologia Moldovei*, citează multe exemple de nume de familie românești formate după cele grecești.

la nume cu origine nesigură : Droslea, Dublea, Giuglea, Jiblea (< Jipa), Ruflea, Țeglea, Țiflea. Burlea însă < Burlă + suf. *-ea*.

-LIE este terminația citorva nume compuse cu Ilie : Nicălie, Pintilie, Stăncălie, Văsălie (sau < Vasilie), luînd aspectul unui sufix.

-MAN, scris și *-oman* în unele studii¹, sufix cu sens augmentativ ca în hoțoman; cf. germ. *-mann* în : Aliman, Cîrloman < Karlmann, tc. *-man* din : Caraman, Osman etc. și srb. *-man* din : Vukman. Productiv în l. rom., creează nume ca : Beldiman, Chiciorman, Cotroman, Coțman, Dragoman (< Dragu), Ghițiman, Frățiman, Petriman, Rădman, Rusman, Stenoman; cf. „Turcuman feciorul Turcului”². V. Bogrea aduce o serie de alte exemple : Aldoman, Butiman, Chircoman, Darman, Goțman, Marghiloman, Neguman, Nicoman, Todorman, și un Cojman < Cósma (DR IV 2 p. 859),

-MIR este terminația vechilor nume slave, explicată la cap. X A § 5.

-OAE-, -OAIA, -OAICA, feminin al sufixului *-oiu*, folosit pentru a deriva numele marital al femeii : Bădioae, Crețoae, Goioaia, Ionoaia, Lupoaia, Tîmpoae, Ursoaia etc., de la numele respective : Badea, Crețu, Goia etc. Compus, + suf. *-ca*, Corboaica, cu același sens.

-OARA, -ORÎȚA, sufix diminutiv feminin : Marghioara (< Marga), Mărioara (< Maria). Compus, + *-ița* : Mariorița.

-OASA, sufix cu același rol ca *-oaia* : Ilioasa, Goioasa din Ilie și Goie.

-OC(A), -OCEA, sufix de origine latină : Băcioc, Bărtoc, Bondoc, Catoca, Ionoc, Stăncioc; cf. Mănioc. Compus : + suf. *-ea*, Rădocea.

-OG, -OGA, -OAGĂ, -OGAN, -OGEA, de comparat cu suf. *-ag(ă)*, în : Finog și Mirciog; Handoga, Manțoga; Băcioagă, Cîrloagă, Cîrtoagă și Mincioagă.

Compuse : a) + suf. *-an* = *ogan* : Cîrlogan, Mociogan; b) + suf. *-ea* = *-ogea* în Finogea.

-OIE sau -OE din suf. slav. *-oje*, frecvent la sîrbo-croați în nume ca : *Beroje*, *Bogoje*, *Branoje*, *Budoje*, *Dobroje*, *Radoje*³. Sufixul pătrunde în onomastica romină împreună cu aceste nume slave sau sîrbești, apoi se adaugă și altora de aceeași origine, devenind productiv la romîni : Baboe, Brătoe, Dragoe, Neagoe, Radivoe. E. Petrovici observă că sufixul slav *-oje* derivă ipocoristice din prima silabă a numelui întreg slav ca Dragoje din Dragomir⁴. Sufixul *-oe* circulă un timp în acte cu această formă, apoi se scrie *-oiu* prin confuzie cu vechiul suf. romînesc *-oi(u)* = *-oi* : Băloiu, Brătioiu, Drăgoiu, Neagoiu și Negoiu, Rădoiu, Stănoiu, Vlădoiu etc.

-OIU, -OAE, -OŃ, -OAŃA, -OICĂ, -OICEA, -OANEA, suf. de origine latină, din lat. *-oneus*, derivînd, în lexic, nume masculine din feminine : cioroi din cioară, și augmentative : buboi < bubă. În antroponomie el formează nume maritale : Sturzoae < Sturza (v. mai sus), patronime : Costoiu < Costea și matronime : Profiroiu, fiul Profirei. În Banat, Hațeg

¹ *Dacoromania*, II, p. 882 și III, p. 835.

² Documente din 1660, L. Boga, *Documente*, XI, p. 11.

³ *Rad*, vol. 82, p. 116.

⁴ *Dacoromania*, V, p. 577.

și parte din jud. Mehedinți se menține însă forma arhaică în *-oñ*, scris *-on(iu)*, *-one*, ca în exemplele : Alboñ, Barboñ, Ignatoñ ; Angheloni, Todoni, Zăroni (< Lazăr sau < Zaharia), Iovițone, Oprone, Imbroane, Trimbițoiu ; într-un document oltean : „fiii Miclăușoanei” (16 B I 102). Privitor la acest sufix E. Petrovici arată că : a) în Banat sufixul *-o'i* designă un patronim sau nume de familie, înlocuind pe *-escu*¹, b) că în patronimele mocănești din țara Oltului : Dobroi, Grămroi, Gogoi, Mărcroi, Oncroi, Opröi, Procoi, el arată apartenența familiară² ; c) că tot prin el se derivă numele femeii din al bărbatului (numele marital) ca în exemplul Mindoana < a lui Minda, sau invers, în cazul când femeia este mai bogată, ex. : Bălășonii³ ; tot el arată că S. Pușcariu a greșit explicând sufixul *-oiu*, din Băloiu, Crețoiu, de la slav. *-oje*, fiindcă „distanța între sufixul slav și cel latin o dă sensul, cel slav derivă ipocoristic...” și anume dintr-o temă slavă, dar Crețoiu ar suna în Banat : Crețoi și Dimoiu : Dimoi⁴.

Numele făcute cu suf. *-oiu* din substantive : Cătănoiu, Garofoiu, care nu pot fi luate nici ca augmentative nici ca diminutive, sau împrumutate din slavă, Al. Graur le consideră masculine refăcute din femininele în *-oia* (n. maritale), deci cu sens de filiație : Cernătoiu este fiul Cernătoei, dar nu pentru că femeia ar fi fost mai bogată⁵. Alte patronime mocănești : Andrițoiu, Floroiu, Ispășoiu, Pătrășcoiu, Stoicoiu⁶ ; tot prin colonizări de ardeleni se poate explica frecvența sufixului *-oiu* la Vălenii de Munte : Barțoiu, Chivoiu, Onoiu, Ogirnoiu, Slămnöiu, Țicoiu, Țigoiu etc.⁷.

Compus : + suf. *-a* = *oana* : Badeoana ; + suf. *-că* = *-oică* : Rătoică < Brat ; + suf. *-cea* = *-oicea* : Drăgoicea ; + suf. *-ea* = *-oanea* : Grecoanea, Turcoanea.

-OLEA, sufix format din terminația verbală *-oli*, ca în pîrjoli : Ciogolea, Mozolea, Pîrjolea ; de la acestea sufixul *-ar* fi extins la alte nume : Bibolea, Modolea, Uzolea⁸ ; la care putem adăuga : *Bobolea (> top. Bobolia), Dragolea, Neagolea, Ursolea.

-OȘ, suf. de origine slavă, după G. Pascu : Androș, Bancoș, Bartoș, Beloș, Boboș, Dragoș, Hodoș, Neagoș, Pipoș etc.⁹.

-OT, -OTĂ, -OTICI, -OTEI, -OTIN, sufix de origine slavă, pentru care Maretić citează șase nume sîrbești : Balota, Bratota, Brzota, Kalota, Dragota, Hranota¹⁰, dar care se întîlnesc și la romîni. Ghibănescu citează 40 de nume în *-otă* din colecțiile sale, dînd unele etimologii greșite¹¹. Sufixul formează porecle, patronime și nume de familie. El se adaugă : a) la nume de origine slavă : Bealotă, Bîrzotă, Cernotă, Dobrotă, Hromotă, Milotă, Neagotă, Radotă, Sirota, Slipotă, Voiotă ; b) la derivate calendaristice : Gogotă, Lomotă, Marcotă, Mănotă, Nanotă, Pancotă, Palotă, Pascotă ;

¹ E. Petrovici, *Dacoromania*, V, p. 576, VIII, pp. 182, 577.

² *Idem*, *ibidem*, vol. IX, p. 339.

³ *Idem*, *ibidem*, vol. V, p. 576 ; există însă și masculinul Bălașu.

⁴ *Idem*, *ibidem*.

⁵ Al. Graur, *BL*, vol. VIII, p. 108 ; cf. studiul aceluiași, în vol. VII (1939), pp. 105—114 : *Extinderea suf. -oiu în sud-vestul Ardealului, Banat, Oltenia și vestul Munteniei*.

⁶ V. Bogrea, *Dacoromania*, I, p. 414.

⁷ Pomelnicul bisericii Mînăstirii din acest orașel.

⁸ Citate de V. Bogrea, *Dacoromania*, IV, 2.

⁹ Cf. I. Bil-Albescu, *Patronime cu sufixe ungurești*, p. 52.

¹⁰ *Rad*, vol. 82, p. 125.

¹¹ *Surete și izvoade*, XXIII, pp. 2—3 ; cf. și V. Bogrea, în *Dacoromania*, I, 212.

c) la teme necunoscute : Bărhotă, Borbotă, Cosotă, Grănot, Horhotă, Lopotă ; d) dar mai ales la nume vechi românești : Albotă, Balotă, Barbotă, Bașotă, Bootă < bou, Bumbotă, Calotă < cal, Capotă, Cașotă, Cocotă, Coșotă, Crețotă, Dracotă, Epotă (Iapotă), Fumotă, Gerotă, Inotă, Jacotă, Junotă, Laiotă, Leotă, Malotă, Marotă (< măr), Meșotă, Meiotă, Micotă, Narotă (< nară), Ochiotă, Ootă, Oprotă, Piscotă, Plumbotă, Racotă, Sacotă, Secotă, Socotă, Șerbotă, Tacotă, Țicotă, Vacotă. Unele dintre acestea sînt toponime provenite din nume de persoană¹. În Arnota, însă -ot este tematic < ung. árnot.

Compuse : + -ei = -otei, Șerbotei ; + -ici = -otici, Dobrotici ; + -in = -otin, Dobroțin.

-OV, -OVICI, -OVAN, sufix slav patronimic la nume purtate de alogeni ; neproductiv în limba romînă ca și -ev (-evici), -ov ; s-a folosit de dieci la formarea patronimelor dintre care unele vor fi rămas în uz². Este limpede că bărbații purtînd astfel de patronime în actele vechi pot fi ruși ori slavi de sud, însă nu puțini sînt autohtoni ca : Stoica Vintilov din 1452, Varticov din 1546, Barbulov, Buzatov, Ianovici, Limbovici, și mulți alții. Sufixul s-a păstrat la cîteva patronime : Ioanovici, Petrovici și mai frecvent Popovici. Administrația austriacă supunînd biserica din Bucovina patriarhiei sîrbești de Carlovăț la 1783, de care depindea și biserica romînă din Banat, și cîtva timp, cea din Ardeal, s-a ajuns la slavizarea, în epoca mai nouă, a multor patronime romînești din aceste provincii ca de ex. : „Barbulovici, Blajevici, Ciupercovici, Diaconovici, Iancovici, Iorgovici, Marcovici etc. ; în deosebi în Bucovina, pe timpul episcopului Danilo Vlahovici” (1789—1822)³, s-au slavizat, zice Bilețchi-Albescu, enorm de multe nume în Bucovina, dintre care citează : Albovici, Minovici, Procopovici, Țurcanovici, Sidorovici, Tanovici (< Stan) etc. Familia bucovineană Onciul își adăuga patronimul Alexandrovici⁴. Încă un contingent de nume cu aceste sufixe aduc elementele sud-dunărene refugiate la noi din cauza jugului otoman (ca Minovici). Faptul este relevat de Carcalechi la 1830 prin fraza „Nu toți sînt bulgari, a căror nume iasă în -vici ; mulți dintr-acești sînt curății romani”⁵. La începutul sec. al XIX-lea încă, sufixul -ovici apare sporadic, ca modă, sub influența rusă, la unii boieri : Dinicu Golesecu, fiul lui Radu, semnează „C-tin Radovici din Golești”, iar fiul lui Vasile Balș : A. Balșovici.

Compus : + -an = -ovan : Borgovan, Petrovan, Tatovan.

-SAN, pare a fi sufix în : Bîcsan, Vilcsan.

-SIN (sau -OSIN), de asemeni, în : Dragosin, Dragsin (scris și Draxin) și în Marosin.

-SLAV, ca și -mir, este al doilea element în componența unor nume slave ca : Dragoslav, Miroslav, Vladislav etc. V. cap. X A § 5.

¹ Cf. E. Petrovici, art. în *Contributions onomastiques*, Bucarest, 1958, p. 33.

² De ex. Hodco Crețean din 1436, scris și Crețovici și Crețescul (Damian Bogdan, *Acte moldovenești din anii 1426—1502*, București, 1947).

³ I. Bil.-Albescu, *Elemente slave...*, p. 65—66.

⁴ N. Iorga, *Boieri și razeși în Bucovina...* An. Ac. Rom. Mem. s. ist. t. 35, 1912, pp. 11—12 și 17—19.

⁵ *Bibl. rom.*, VIII, p. 25 seqq., apud N. Iorga, *Istoria Romînilor*, VIII, p. 362.

-SCHI, sufix slav, folosit în actele slavo-române, în locul prepoziției *de, de la*, alipit la toponime pentru a designa funcția : ban *Krălevski*, „de Craiova”, sau originea locală la boieri : Bîrlea *Hîrlovski* „din Hîrlău”. Apare la numele de familie străine : Krupenski, Vocinski, și rareori la cele românești : Cuculschi, Dragulschi, Baculinschi, Corbinschi, Mociulschi, Porcinschi, Udrițchi etc.¹, și în numele scriitorului Daniil Scavinschi.

-ȘA, sufix slav, socotit ca albanez de către S. Pușcariu², din suf. -ș + *-ea* în Balșa, el aduce exemple că este productiv în limba română atît în lexic cît și la nume proprii : Balșa, Capșa, Focșa, Lupșa, Micșa, Popșa etc. Adăugăm : Bocșa, Bucșa, Dumșa (< Duma), Neagș/u, -a modificat în Neacșu, -a, Purșa, Romșa < Roman, Simșa < Simon, Tomșa < Toma.

-UGĂ, -UGOIU, cf. suf. *-igă* : Mănuță, Stănuță.

Compus, + *-oiu* = *-ugoiu*, Rădugoiu.

-UC, -UCA, -UCEA, sufix diminutival de origine latină la masculine : Ionuc, Răducu și *-uca* la feminine : Băluca, Chivuca, Fîruca, Mîndruca.

Compus + *-ea* = *-ucea* : Răducea ; cf. și Băbuciu.

-UI, -UIUL, -UIAN, -UICĂ, -UINEA, sufix diminutival ca în fâgii : Cuțui, Nuțui, Țugui ; Răduiul, Stănuiul.

Compus + suf. *-an* = *-uian* : Ursuiian, Țuțuiian ; + suf. *-că* = *-uică* : Răduică, Tănăsuică ; + suf. *-in, ea* : Răduinea.

-UL, -ULEA, articol masculin românesc, considerat ca sufix în onomastica sîrbo-bulgară³, este frecvent în onomastica veche la prenume : Albul, Budul și la patronime : Andreescu, Necoescu etc.

Compus + *-ea* = *-ulea* : Banculea, Bărbulea, Burdulea, Budulea, Manciulea, Rădulea etc.

-UN, sufix, ca în : Bociun, Bodun, Boreciun, Dobrun, Rădun, Tătun.

-UR, pare a fi sufix în Biliciur (< Bilcea), Brudur, Budur etc.

-URĂ, -UREAC, ca în Ștefură. Compus + *-ac* : Ștefureac.

-UȘ, -UȘIL, -UȘOR, în : Angheluș, Andruș, Burcuș, Dobruș(a), Lepăduș, Pielmuș, Trepăduș.

Compuse : + *-ilă* = *-ușil(ă)* : Vlădușil ; + *-or* = *-ușor*, formează diminutive : Nicușor etc.

-UȚ, -UȚA, -UȚAN, sufix de origine latină : Adămuț, Băluțu și Băluță, Dănuț, Dobruț, Mirăuț, Neguț, Răduț, Stătuțu, Ursuț, Vlăduț ; și feminine : Maruța, < Mara, Stăncuța, < Stanca etc.

Compus + *-an* : Răduțan.

FLEXIUNEA *-ele, -ile*, formează patronime pentru un grup de fiice : Albutele (< Albotă), Bănesele, Iacovile, Ivăneatele, Năculele, Nechițele, Niculițele, Onelele, Preutesele, Procopioaele, Toancele, Șotrile, Văronicele, toponime ; Antanasiile (sărb. 17—18 ian.).

¹ I. Bil.-Albescu, *Elemente slave...*, pp. 67—69.

² În *Dacoromania*, III, p. 821, explicație ignorată de Șt. Pașca, op. cit., p. 143, după care ar fi slav și neproductiv în limba română. Cf. și N. Drăganu, *Nume cu suf. -șa (ISFR II p. 269)* și broșură, Cluj, 1933.

³ V. *Dacoromania*, IV.

BIBLIOGRAFIE*

- Ac Bz = N. A Constantinescu, *Acte și monumente buzoene* [Buzău], 1941, Partea I.
- Acte Bor = Colecție de acte din satul Bordeni, mss la Muzeul de Istorie, Ploiești.
- Acte Sc = Colecție de acte din Scorțeni, r. Cîmpina, mss (în Arhiva autorului).
- AECO = Archivum Europae Centro Orientalis I, Budapest.
- A Gen = *Arhiva Genealogică*, I—II, Iași, 1912—1913.
- A Ist = *Arhiva Istorică*, III, București, 1867.
- Am = N. Iorga, *Corespondența lui Dim. Aman* (Sd XXV). București, 1913.
- An C = *Anuarul Institutului de Istorie Națională*, Cluj, I. 1922, II—VI.
- An Cm = *Anuarul Comisiei Monumentelor Istorice*, București, 1942.
- An Com = *Anuarul Învățământului comercial din România*, București, 1927, index.
- An Pit = *Anuarul Șc. Normale de băieți din Pitești*, 1928, index.
- An Pl = *Anuarul Liceului S-ții Petru și Paul din Ploiești*, 1936, index.
- Ant Ar = Tache Papahagi, *Antologia aromână*, București, 1922, index.
- AO = *Arhivele Olteniei*, an. I—XXII, Craiova, 1922—1943.
- Ard = N. Iorga, *Scrisori și inscripții ardelenе și maramureșene*, I—II, 1906 (Sd XII—XIII) index necomplet la vol. XIII.
- Arh. = C. Sion, *Arhondologia Moldovei*, ed. Gh. Ghibănescu, Iași, 1892.
- Aș Br = Emil și Ion Virtosu, *Așezămintele Brncovenești*, București, 1938.
- BA gen = I. Bilețchi-Albescu, *Un capitol de patronimie românească: Genitivul patronimic*, în *Anuarul Liceului Dragoș-Vodă*, C-lung mold., 1935.
- BAP IL = P. Gîrboviceanu, *Biserici cu averi proprii*, vol. II, București, 1910.
- BA sl = I. Bilețchi-Albescu, *Nume de popoare și elemente slave [sufixe] în patronimia română*, în An. Lic. „Dragoș-Vodă”, 1939.
- BA ung = Idem, *Elemente ungurești în patronimia română*, ibidem, 1941.
- Băl = T. Bălan, *Documente bucovinene*, I din anii 1507—1653, II, 1519—1662, III, 1573—1720, IV, —1745, V, —1760, VI, 1760—1833, index.
- BCI = *Buletinul Comisiei Istorice a României*, vol. I—XV, București, 1915—1936.
- B Cr = C. Bobulescu, *Crucea de sus*, București, 1926.
- Bez I = G. Bezviconi, *Din alte vremi*.
- BG = *Buletinul Soc. R. R. de Geografie*, București, 1934.

* Operele care au index s-au citat, în Dicționar, numai cu volumul (în cifre latine), fără pagină (cifre arabe), trimiterea privind indexul; la numele netrecute în index s-a dat vol. și pagina.

- Bi A = I. Bilețchi-Albescu, *Alte aspecte ale patronimiei române*, în *Anuarul Liceului „Dragoș-Vodă”*, C.-Lung mold., 1937.
- Bianu = I. Bianu, *Documente românești*, I¹, București, 1907.
- Bibl. rom. veche = I. Bianu, Nerva Hodoș, *Bibliografia română veche I—III*.
- BIFR = *Buletinul Institutului de filologie română*, Iași, vol. I, 1924.
- Bih = N. Iorga, *Vechimea... elementului românesc în Biharia*, București, 1921.
- BIR = *Buletinul Institutului român din Sofia*, An. I, nr. 1, București, 1941.
- Bis R = N. Iorga, *Istoria Bisericii românești*, I, Vălenii, 1908, II, București, 1932, index.
- Bîr = Pr. I. Antonovici, *Documente bîrlădene*, I—II, 1911—1912; III 1915; IV—VI, 1924—26, Bîrlad, index lacunar.
- BL = *Buletinul Lingvistic*, București.
- Bogr. = V. Bogrea, articole în revista *Dacoromania*, Cluj.
- Bord = Informații orale din s. Bordeni, r. Cîmpina.
- Br = N. Iorga, *Primii ani în Brăila românească*, București 1930.
- Braș = Idem, *Acte românești și grecești... Compania de comerț din Brașov*, București, 1932.
- B. răz, = Idem, *Boieri și răzeși* (An. Acad. Rom., Mem. ist. s. II, t. XXXV), 1912.
- Brock = *Der grosse Brockhaus*, Berlin.
- Buc. = I. V. Ștefanelli, *Documentele din vechiul ocol al Cîmpulungului moldovenesc*, 1615—1840... 1915, index.
- Bucur = Acte și inscripții bucureștene (mss).
- Buf = Informații din Buftea, reg. București (mss).
- But = 'Αθ. Μπούτουρας, Τα νεοελληνικά κυρία όνόματα Atena 1912.
- Bz = Informații din fostul județ Buzău (mss).
- Calendar = Gr. Popescu, *Calendar cu toți sfinții... în revista Biserica Ortodoxă Română*, București, 1956.
- Cand = I. A. Candrea, *Onomastica română cu privire specială la onom. Oltenei*, curs litografiat, 1935—1936, cu index.
- Cant = Vezi Fil C
- Cara = I. Caragiani, *Studii istorice asupra Românilor din Pen. Balcanică*, București, 1899.
- Car M = P. Caraman, în *Balcania*, VI, București, 1943, p. 464—497.
- Cat = I. R. Mircea, *Catalogul documentelor Țării Românești 1369—1600*, ed. Arh. Statului, București, 1946, cu index.
- Cat gr I. = Arhivele Statului, *Catalogul documentelor grecești din Arh. Statului de la Brașov*, vol. I, București, 1958, cu index.
- Cat mold = *Catalogul documentelor moldovenești din Arhiva ist. centrală a Statului*, vol. I, 1387—1620; vol. II, 1621—1652, București, 1957, 1959.
- Cat tc = M. Guboglu, *Catalogul doc. turcești*, vol. I, București, 1960, ed. Arh. Statului.
- C Bog = M. Costăchescu, *Documente moldovenești, de la Bogdan II Vvd.*, Iași, 1940, cu index.
- C Dom = *Curtea Domnească din Argeș* (BCMI an. X—XVI) București, 1923.
- Cat Braș = *Catalogul documentelor românești din Arhivele Statului de la Orașul Stalin [Brașov]*, vol. I, 1521—1799, București 1955, ed. Arh. Stat. fără index.
- Ceas = *Ceaslov*, tradus de Antim Ivireanul, București, 1715 și *Orologhion* din 1703.
- Сеп = D. Furtună, *Documentele moșiei Ceptura*, București, 1934.
- Cern = Athanasie Mironescu, *Istoria Mănăstirii Cernica*, Cernica, 1930.
- Čičagov = V. K. Čičagov, *Из истории русских имен, отчеств и фамилии*, Moscova, 1959.
- Cîmp = St. Teodorescu, *Monografia orașului Cîmpina*, Cîmpina, 1924.

- CL = Th. Bălan, *Noui documente cîmpulungene* [din Bucovina], 1929.
- Cl = C. Rădulescu-Codin, *Cîmpulungul-Muscelului*. Istoric. C-lung, 1925.
- C Lit = *Convorbiri Literare*, București, 1941.
- C. Neamț = M. Costăchescu, *Documente moldovenești din județul Neamț*, 1940 [I—II extrase din reviste].
- CO = Académie de la R.P.R., *Contributions Onomastiques*, Bucarest, 1958.
- Cob = G. Potra, *Mănăstirea Cobia*, București, 1936.
- Col. = Sabin Drăgoi, *303 colinde*, Craiova, 1925.
- Costin = Miron Costin, *Opera*, ed. critică ... București, 1958, cu index.
- Cotr = G. M. Ionescu, *Istoria Cotrocenilor*, București, 1902.
- Cras = Al. Ștefulescu, *Schitul Crasna* [din Oltenia], T. Jiu, 1910.
- C răz. = V. Caraivan, *O delegație de răzeși în capitală*, Buc., 1911.
- C. Ștef = M. Costăchescu, *Doc. moldovenești de la Ștefan cel Mare*, Iași, 1933, index.
- C. ștef = Idem, *Documente moldovenești de la Ștefăniță Vod*, Iași, 1943, index.
- C 10 Ștef = Idem, *Zece documente de la Ștefan cel Mare*, 1948.
- D Buc = G. Potra, *Documente privitoare la istoria orașului București (1594—1821)*, București, 1961, index.
- Deal = C. Nițescu, *Mănăstirea Dealul și Liceul Militar*, 1932.
- D ec = *Documente privitoare la economia Țării Românești (1800—1850)* vol. I—II, București 1958, ed. Arh. Statului.
- D Cpol = P. Mihail, *Documente moldovenești de la Constantinopol*, Iași, 1948 (anii 1607—1800).
- DG = Lahovari, Gh. I., gen. C. I. Brătianu și Gr. Tocilescu, *Marele Dicționar Geografic al României*, 5. vol., București, 1898—1902 (numele de sate din Dicționar și din Indicatorul Statistic al României, s-au citat numai cu s, alte toponime cu ț).
- D Gorj = Al. Ștefulescu, *Documente slavo-române relative la Gorj (1440—1665)*, București, 1908, index.
- Dicț. j Prahova = Brătescu, P. și C. Moruzi, *Dicționarul geografic al județului Prahova*, Tîrgoviște, 1897.
- DH = G. Timuș, *Dicționar hagiografic*, București, 1898.
- Div. = G. Florescu, *Divane domnești din Muntenia în sec. XV*, studiu în *Revista Arhivelor*, II, pp. 50—125, 360—388.
- DLR = *Dicționarul limbii române*, Ed. Academiei Române, tom. I—II, 1910—1914; materialul inedit s-a consultat în mss, la Institutul de lingvistică.
- DLRM = *Dicționarul limbii române moderne*, Ed. Academiei R.P.R., 1958.
- DM = I. Bogdan, *Documente moldovenești din arhiva Brașovului, pînă la 1500*, București, 1905.
- Dm = M. Costăchescu, *Documente moldovenești înainte de Ștefan cel Mare*, I—II, Iași, 1942, index la v. II.
- Doc = *Documente privitoare la Istoria României*, Ed. Academiei R.P.R. (indicații pentru volume v. la sfîrșit pp. LXXIV—LXXV).
- Dos = Dosoftei mitropolitul, *Vițața și petrițacerea svinților*, ... 1682.
- DR = *Dacoromania*, Cluj, I—VII, 1921, Cluj.
- Drag = C. Rădulescu-Codin și I. Răuțescu, *Dragoslavele*, Cîmpulung, 1923.
- Drăg = N. Drăganu, *Romnii în veacurile IX—XIV pe baza toponimiei și a onomasticeii*, București, 1933, index.
- Drj = Dosarul Drăjnenilor... mss, fotocopii la Muzeul de istorie al orașului București, cf. *Acte Drăjnene*, ed. A. Sacerdoțeanu în BCI XIII.

- DZF = D. Z. Furnică, *Industria și dezvoltarea ei în Țările românești*, București, 1926, index.
- EI = *Enciclopedia Italiana*, Roma, 1938.
- Enc = I.-A. Candrea, *Dicționarul Enciclopedic „Cartea Românească”*, Buc., 1931.
- Enc. Brit. = *Enciclopedia Britanică*, Chicago, London, 1950..
- Erb = C. Erbiceanu, *Cronicarii greci în epoca fanariotă*, București, 1888, index.
- Fărș = Th. Capidan, *Nume de persoană la Fetrșeroși*, în *Dacoromania*, vol. VI,
- Fil = I. C. Filiti, *Catagrafie oficială de toți boierii Țării Românești la 1829*, București, extr. din *Revista Arhivelor*, II, pp. 290–388.
- Fil A = Idem, *Arhondologia Munteniei 1822–1828*, în *Revista Arhivelor*, II.
- Fil C = Idem, *Arhiva Gh. Gr. Cantacuzino*, București, 1919, index.
- Flor = G. D. Florescu, vezi „Div”.
- G. Dem = G. Dem. Teodorescu, *Poesii populare române*, București, 1885.
- Giur = C. Giurescu, *Studii de istorie socială*, București, 1943.
- Glos = Damian C. Bogdan, *Glosarul cuvintelor românești din documentele slavo-române*, București, 1946.
- Gorj = Al. Ștefulescu, *Gorjul istoric și pitoresc*, Tg.-Jiu, 1904.
- Grai = Graiul nostru, *Texte...* de I.-A. Candrea ș.a., I–II București, 1906, 1908.
- Gr Buc = E. Grigorovița, *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București, 1908.
- Grd = D. Ionescu, *Anuarul Școlii Normale din Grădiștea-Vlașca*, București, 1930.
- Grinc = Boris Grincenko, *Словарь украинского языка*, 1909.
- G Roș = G. Ghibănescu, *Roșeștii, documente moldovenești*, Iași.
- Grș = A. Sacerdoțeanu, *Pomelnicul bisericii Grușeșu*, în *Arhivele Olteniei*, XII, 1933.
- Guide = Ch. Macrides, *Guide de la Grèce*, Athènes, 1899.
- Has = B. P. Hasdeu, *Magnum Etimologicum Romaniae*, București, I–III.
- Haș = N. Iorga, *Condica Hașegului*, 1725–1847, București, 1940.
- Hris = *Hrisovul*, vol. I, Buletinul Școlii de Arhivistică, București, 1941.
- Hur = N. Iorga, *Hrtii din arhiva mânăstirii Hurez* (Sd XIV), București, 1907,
- Hurm = Hurmuzachi, Eudoxiu, *Documente privitoare la Istoria Românilor*, Ed. Academia Română, vol. III etc. index.
- I Bot = N. Iorga, *Numele de botez la Români*, București, 1934.
- Ind 13–16 B = Academia R.P.R., *Indicele numelor de locuri la volumele documentelor din secolele XIII–XVI B (Țara Românească)*, București, 1956.
- Ins = N. Iorga, *Inscripții din bisericile României*, I, București, 1905; II, 1907, (vol. II = Sd XV 1908).
- IO = I. Ionașcu, *Biserici, chipuri și documente din Olt*, Craiova, 1934,
- Iorga I–X. = N. Iorga, *Istoria Românilor I–X*, București, 1936–1946.
- IS = M. Popescu-Spineni, *Contribuțiuni la Istoria Învățământului Superior*, București, 1928.
- Isp = G. Ghibănescu, *Ispisoace și zapise I–VI*, Iași, 1906–1933 index lacunar la fiecare volum : I¹ 1400–1600 ; I² 1600–1632 ; II¹ 1631–1641 ; II² 1641–51 ; III¹ 1651–63 ; III² 1663–75 ; IV¹ 1675–92 ; IV² 1692–94 ; V¹ 1694–1780 ; V² 1695–1803 ; VI¹ 1730–1837 ; VI² 1766–1814 ; volumele cuprind documente moldovene. Index la fiecare volum, cu erori.
- Ist Rom. = *Istoria României* I–II, Editura Academiei R.P.R., 1960, 1962.
- IT = N. Iorga, *Izvoarele contemporane asupra mișcării lui Tudor Vladimirescu*, București, 1921.
- Î Div = Arhivele Statului, *Înaltul Divan al Principatului Valahiei*, 1831–1847, București, 1958, index.
- Jiul ard. = *Nume de familie culese din valea Jiului ardelean*, mss. Inst. Lingv. Cluj.

- Kog = *Cronicele Romniei*, ed. de M. Kogălniceanu, I—III, București, 1872—1874.
- LB = I. D. Suci, *Literatura bănățeană*, București, 1940, index.
- Lex = *Lexiconul slavo-romnesc*, mss 312, Bibl. Ac. R.P.R.
- Lex. Paleosl. = Miklosich Fr., *Lexicon Palaeslovenico-graeco-latinum*, Viena, 1866.
- LeM = *Letopisețul Țării Moldovei*, 1661—1705, ed. C. Giurescu, București, 1913.
- Loc = Iorgu Iordan, *Nume de locuri românești*, București, 1952.
- L Pl = St. Teodorescu, *Istoricul Liceului din Ploiești*, Ploiești, 1940.
- LU = *Letopisețul Țării Moldovei... de Simion Dascălul, după Gr. Ureche*, ed. C. Giurescu, Buc., 1916.
- Mag Br = *Arhiva Magistratului orașului Brașov. Inventarul actelor netnregistrate*, vol. I, București 1959, Editura Arh. Statului.
- Mano = C. G. Mano, *Documente din secolele al XVI—XIX-lea privitoare la familia Mano*, București, 1907.
- Mar. = I. Bîrlea, *Însemnări din bisericile Maramureșului*, București, 1909 (= Sd XVII).
- Meșt Cr. = *Meșteșugari și negustori din trecutul Craiovei, Documente (1666—1865)*, București, 1957, Editura Arh. Statului.
- Met = Șt. Meteș, *Vieța agrară și economică a Romnilor din Ardeal*, I, 1508—1820, ed. 1921.
- Met BTr = Șt. Meteș, *Istoria Bisericii românești din Transilvania*, I, [1935].
- Mih. = P. Mihailovici, *8 documente moldovenești dinaintea de Ștefan cel Mare*, 1933.
- Mikl. = Fr. Miklosich, *Die Bildung der slavischen Personennamen* (Denk. Ak. Wien, Ph.-hist. Classe, X, Wien. 1860).
- Mikl. O = Idem, *Die slavischen Ortsnamen aus Appellativen*, ibidem, XX, 1872.
- M. mar. = Mihaly de Apșa, *Diplome maramureșene din sec. XIV și XV*, București, 1900.
- M. O. = *Monitorul Oficial*, cu datare și pagină.
- Morl. = N. A. Constantinescu, *Despre Morlachi*, Craiova, 1921 (în *Omagiu N. Iorga*).
- Moț = T. Frîncu și G. Candrea, *Romnii din M-ții Apuseni*, 1888.
- Moxa = *Hronograful lui Mihail Moxa*, ed. N. Simache, T. Cristescu, Buzău, 1942.
- Mss 1081 = *Sinaxar cuprins în mss 1081 BAR fol. 64 seqq.*
- Mss 1668 = „*Începutul sinaxarului*” în *mss 1668 BAR fol. 130 seqq.*
- M Put = Dim. Dan, *Mănăstirea și comuna Putna*, București, 1905.
- Mus = C. Rădulescu-Codin, *Muscelul nostru*, Cîmpulung-Muscel, 1922.
- Mz Pl I = *Din activitatea Muzeelor noastre*, I, Ploiești, 1956.
- Mz Pl acte. = Acte mss în dep. Muzeului de Istorie al orașului Ploiești.
- Nepos = G. Istrate, *Graiul din satul Nepos-Năsăud* (BIFR IV, p. 82).
- Nif = Gr. Popescu, *Monografia Seminarului Nifon*, București.
- Ocina = Mss. Pomelnicul bisericii din comuna Ocina, r. Cîmpina.
- O Dens. = Ovid Densusianu, *Histoire de la langue roumaine* I, Bucarest, 1929, index.
- O Dens. T. = Idem, *Curs de toponimie*, litografiat, București 1928—9, cu index.
- Olt = T. G. Bulat, *Contribuții documentare la Istoria Olteniei*, sec. XVI—XVIII, Râmnicu-Vâlcea, 1925.
- Olte = *Oltenia*, revistă, I, nr. 8, Craiova.
- OR = Al. Philippide, *Originea Romnilor*, I, II, Iași, 1925.
- OS = Mat. Hilleri, *Onomasticon Sacrum*, 1706.
- P. Gov = *Pomelnicul* [scris de ieromon. Visarion] *m-rii Govora*, studiu de Aurelian Sacerdoțeanu (după mss nr. 257 BAR din 1777), cu lista de nume : boierii lui Radu de la Afumați „tăiași de turci”, notați cu anul 1523 † „cei vii cu 1521—29” în *Mitropolia Olteniei*, XIII nr. 10—12.

- P = Pomelnice msse în Biblioteca Academiei R.P.R. :
- P¹ = Pomelnic muntean nr. 1258 din sec. al XVIII-lea.
- P² = Idem. oltean, din Costești, 1831, nr. 1245.
- P³ = Idem, muntean, nr. 1257.
- P⁴ = Pom. mănăstirii Hurez, din 1699, nr. 1396.
- P⁵ = Pom. mănăstirii Pionul (Hangu), nr. 1530.
- P⁶ = Pom. moldovean din sec. al XVIII-lea, nr. 1554.
- P⁷ = Pom. Mitropoliei Moldovei din 1754, nr. 1567.
- P⁸ = Pom. oltean din sec. al XIX-lea, nr. 2066.
- P⁹ = Pom. mănăstirii Brîncoveni, nr. 2076.
- P¹⁰ = Pom. muntean (din Argeș) din sec. XVIII, nr. 2081.
- P¹¹ = Pom. Mitropoliei Tîrgoviște din 1697, nr. 2101.
- P¹² = Pom. mănăstirii Bistrița (Moldovei) din sec. al XVI-lea, nr. 5698.
- P¹³ = Pom. muntean, din Buzău 1806, mss 4385.
- Paș = Șt. Pașca, *Nume de persoane și de animale din Țara Oltului*, Buc., 1936.
- Păc = A. Niculescu, *Monografia comunei Păcureți*, Ploiești, 1912.
- Păs = M. C. Băcescu, *Păsările în nomenclatura și viața poporului român*, Buc., 1961.
- Păsc = N. Păsculescu, *Literatură populară românească*, București, 1910.
- P Bor = Pomelnic mss din biserica Bordenii-Mici, cca. 1834–1838, 115 p. (cu lipsuri) + VIII p. nenumerotate, conținând liste de familii cu pomelnic din 20 sate, din fostul județ Prahova, depus la Muzeul de Istorie Ploiești.
- Petr. = E. Petrovici, *Numele de persoană Laiotă în toponimia românească*, Romano-slavica, III, p. 13–20, București, 1959.
- Pol = Al. Ștefulescu, *Polovragii* [m-rea], Tg-Jiu; 1926, index.
- Pom. = vezi P 11.
- PP = P.P. Panaitescu, *Mircea cel Bătrîn*, București, 1944.
- Prah. = Informații culese din satele fostului județ Prahova.
- P. suf. = G. Pascu, *Sufixe românești*, Iași, 1916.
- Puc. = Documentele Pucioasei, colecție de acte mss, inventariate de autor, depuse la Muzeul de Istorie al orașului Ploiești.
- Pușc. = Ioan Cav. de Pușcariu, *Fragmente istorice despre boierii din Țara Făgărașului*, Sibiu, vol. IV, Documente.
- RA = Revista Arhivelor, cifrată fără sistemă : vol. I, = an I, nr. 1–2, Buc., 1924–5, și an. II (= nr. 3) 1926; vol. II = nr. 4–5; vol. III = nr. 6–8, 1936–7; vol. III² = 8bis 1939; vol. IV (1–2) 1940–1; vol. V (1–2) 1942–3; vol. VI (1–2) 1944–5; vol. VII (1–2) 1946–7; fără index la acte
- Rad = T. Maretić, *Narodna imena i prezimena*, Rad jugoslovenska Akademija, vol. 81 și 82, Agram, 1886.
- Răc = C. Caradja, *Dosarul moșiei... Răcăciuni*, București, 1926.
- R Crit = *Revista critică*, dir. George Pascu, Iași.
- Rel = I. Bogdan, *Relațiile Țării Românești cu Brașovul și cu Țara Ungurească*, I, 1413–1508, București, 1905.
- Rep D = Marta Andronescu, *Repertoriul documentelor Țării-Românești, publicate pînă azi*, I, 1290–1508, București, 1937.
- R Gr = Radu Greceanu, *Viața lui Constantin Vvd. Brîncoveanu*, București, 1906.
- RI = *Revista Istorică*, dir. N. Iorga, an. I–XXXII, Vălenii de Munte, București, 1915–1943, fără index la documente *.

* Adj. „dobr” indică : nume dobrogean, în lista din RI XI, pp. 205–215.

- R On = M. Th. Morlet, art. în *Revue internationale Onomastique*.
- Sauvageot, A. = *Dictionnaire général hongrois-français* IIe partie, Budapest, 1937.
- Scriban = Aug. Scriban, *Dicționarul limbii românești*, Iași, 1939.
- Sc = Informații din satul Scorțeni (r. Cîmpina).
- Scan = *Istoria lui Gh. Castriotă Scanderbei*, traducere 1847, București, nume luate din lista de prenumerații.
- Sd I—XXV = N. Iorga, *Studii și documente cu privire la Istoria Romnilor*, București, [doc. interne și externe, cu subtitluri la unele volume] I Socotelile Bistriței; II Acte priv. la cultul catolic, 1901; IV. Legături cu Ardealul (1601—1692) 1902; V. Cărți domnești, Zapise, partea I (1427—1820); VI idem (1467—1820), 1903—4; VII idem (1582—1833), 1904; VIII. Scrisori către casa Hagî Pop, 1906; IX. Povestiri, scrisori, 1905; X. Brașovul și Romnii; XI. Cercetări și regeste... în mare parte mold. 1906; XV. Inscricții din bisericile Romniei, vol. II, 1908; XVI. [Documente, regeste, inscripții], 1909; XIX Documente felurite și inscripții, 1910; XXI Documente interne, 1911 [p. 1—107 muntene, 107—531 moldovene]; XXII Doc. interne 1913 [pp. 64—5, 359—377, muntene; pp. 45—52 și 141—203, oltene; [p. 53—63, 97—141, 204—359, 378—402 moldovene]*.
- Serbia = *Nume de vlahi din documentele țarilor Ștefan Milutin (1318) și Ștefan Dușan (1325—1355)* reeditate în *Dacoromania*; vezi și VI. Srb.
- Stngeorgiu = Acte mold. din Colecția fostului muzeu Saint-Georges.
- Stavr = P. V. Năsturel, *Biserica Stavropoleos*, București, 1906.
- Sucev = Dim. Dan, *M-rea Sucevița*, București, 1923.
- Sur = G. Ghibănescu, *Surete și izvoade I—XXV (1906—1933)*: I 1410—1700, A. muntene, B. moldovene; II—XXV numai moldovene: II 1433—1632; III 1632—54; IV 1488—1670; V 1423—1690; VI oltene 1474—1715; VII Cuzeștii; VIII 1400—1828; IX. bas.; X. Racovișeștii; XI. bas.; XII Dorohoiul; XIII 1600—1830; XIV, XV Vasluiul; XVI, XVII diverse; XVIII 1400—1546; XIX 1546—1587; XX 1587—1618; XXI 1400—1653; XXII 1412—1722; XXIII (Pomîrla); XXIV 1428—1757, XXV 1529—1878; index la fiecare volum, cu erori și lacune.
- Syn = Synaxarele sfinților în cele «12 Minee sau mineate slavo-romîne», Ian.-Dec., tipărite de episcopul Mitrofan, Buzău, 1698.
- Syn Del = Hippoliti Delehay, *Synaxarium ecclesiae Constantinopolitanae e codice Sirmondiano*. Propylaeum ad Acta Sanctorum, Bruxellis, 1902.
- Șchei = Sterie Stinghe, *Documente privitoare la trecutul Romnilor din Șchei (1700—1783)* vol. I—IV, Brașov, 1901—1903, cu index.
- Șez = A. Gorovei, *Listă de nume actuale din județul Baia* în rev. *Șezătoarea* an. II, Fălticeni.
- Șincai = G. Șincai, *Chronica Romnilor*, I—II, București, 1886.
- Ștef = I. Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare* I—II, București, 1913, index.
- Șoim = Pomelnicul mss al bisericii din s. Șoimari, r. Cricov.
- Tagl. = Tagl'avini, *Un nome al giorno* [Roma, 1955].
- TC = „Teodor Codrescu” rev., an, I (1915) — V (1936), Iași.
- Tec = C. Solomon și C. Stoide, *Documente tecucene*, I—II, Bîrlad 1938—1939.
- Tel 58 = Cartea de Telefoane pe anul 1958 București.
- Tg-Jiu = T. Gilcescu, *Anuarul Liceului „Tudor Vladimirescu”*, Tg.-Jiu. 1935.

* Celelalte volume privesc acte externe, ori sînt citate aici cu alte prescurtări. Unele volume n-au index, altele cu index necomplet.

- Tik = H. Tiktin, *Rumänisch-deutsches Wörterbuch*, Bukarest, 1903–1911.
- Tis = Al. Ștefulescu, *M-rea Tismana*, București, 1909, index lacunar.
- Tit-Bud = T. Bud, *Poesii populare din Maramureș*, București, 1908.
- Top = I.-A. Candrea, *Vrncipii de toponimie*, Curs litografiat, Buc. [1935].
- Ț-Rom = P. P. Panaitescu, *Documentele Țării Romtnești*, I, București, 1938.
- Traci DRI = G. Mateescu, *I traci nelle epigrafi di Roma in Ephemeris dacoromana I*, Roma.
- Tut = I. Antonovici, *Documentele fostelor schituri din județul Tutova*, Brlad, 1929.
- Ul = Gh. Nestor, *Monografia com. Ulmeni, Buzău*, 1938.
- Ur = Th. Codrescu, *Uricarul*, vol. XV, XXII, Iași 1893.
- Var = G. Niculescu-Varone, *Monografia s. Șăulești, plasa Deva*, București, 1945.
- V Bistr, = Nume de familie din Valea Bistriței-Bicaz, mss la Inst. de lingvistică – Cluj.
- Vel = I. Velichi, *Documente de la Ștefan cel Mare ptnă la Ieremta Movilă*, București, 1934, index.
- Viciu = Al. Viciu, *Etnografice. Nume de familie la Romnii ardeleni*, Blaj, 1929.
- Vieri = N. Iorga, *Din viața moșnenilor vieri ai finutului Săcuenilor*, An. Ac. Rom. Mem. ist. s. II, t. 34, 1911.
- Vigouroux = Vigouroux, *Dictionnaire de la Bible*, Paris, 1912–1928.
- Vit = Al. Vitencu, *Vechi doc. moldovenești (1601–1768)*, 1925.
- Vit B = Idem, *Doc. moldovenești... (1667–1848)*, 1929.
- Vlah PB = S. Dragomir *Vlahii din Pen. Balcanică în evul mediu*. București, 1959.
- VI-Srb = *Dania lui Șt. Milutin, 1318* (Convorbiri literare an. 1890, p. 488).
- VM = Pomelnice mss aflate la bisericile: Minăstirea, Berceni și Valea Gardului din Vălenii de Munte.
- Vr = A. Sava, *Documente putnene*, vol. I: Vrancea, Odobești, Focșani etc. 1929, index.
- Vra = N. Iorga, *Din Vrancea*, articol în revista „Cuget Clar”, I, nr. 1–4, Vălenii de Munte, 1928.
- Vr C = C. Constantinescu Mircești – H. H. Stahl, *Documente vrncene*, I, București, 1929.
- VT = Emil Vrtosu, *Tudor Vladimirescu*, București, 1927.
- Weig = G. Weigand, *Die bulgarischen Rufnamen...*, Jahresbericht d. Instituts für Rum. Sprache, vol. XXVI–XXIX, Leipzig, 1921.
- Weig-Flus. = Idem, *Flussnamen* (ibidem, pp. 15–100).
- Xen = A. D. Xenopol, *Istoria Romnilor*, București, ed. III-a, 1925–1930.
- 11–17 A, B, C. – Academia R.P.R., *Documente privind Istoria Romniei*, A: Moldova, B: Țara Românească, C: Transilvania, din secolele XI–XVII, fără index.

SERIA A. MOLDOVA

14–15 A	I	Veacul XIV–XV (1381–1475) ed. 1954.
15 A	II	„ XV vol. II (1476–1500) ed. 1954
16 A	I	„ XVI „ I (1501–1550) „ 1955
16 A	II	„ XVI „ II (1551–1570) „ 1951
16 A	III	„ XVI „ III (1571–1590) „ 1951
16 A	IV	„ XVI „ IV (1591–1600) „ 1952

17 A	I	Veacul XVII vol I (1601–1605) ed. 1952
17 A	II	„ XVII „ II (1606–1610) „ 1953
17 A	III	„ XVII „ III (1611–1615) „ 1954
17 A	IV	„ XVII „ IV (1615–1620) „ 1956
17 A	V	„ XVII „ V (1621–1625) „ ...*

SERIA B. ȚARA ROMÎNEASCĂ

13–15 B		Veacul XIII–XV (B.) (1247–1500) ed. 1951
16 B	I	„ XVI B vol. I (1501–1525) „ 1951
16 B	II	„ XVI B „ II (1526–1550) „ 1951
16 B	III	„ XVI B „ III (1551–1570) „ 1952
16 B	IV	„ XVI B „ IV (1571–1580) „ 1952
16 B	V	„ XVI B „ V (1581–1590) „ 1952
16 B	VI	„ XVI B „ VI (1591–1600) „ 1952
17 B	I	„ XVII B „ I (1601–1610) „ 1951
17 B	II	„ XVII B „ II (1611–1615) „ 1951
17 B	III	„ XVII B „ III (1616–1620) „ 1951
17 B	IV	„ XVII B „ IV (1621–1625) „ 1954

SERIA C: TRANSILVANIA

11–13 C	I	Veacul XI–XIII C I (1075–1250) ed. 1951
13 C	II	„ XIII C vol. II (1251–1300) „ 1952
14 C	I	„ XIV C „ I (1301–1320) „ 1953
14 C	II	„ XIV C „ II (1321–1330) „ 1953
14 C	III	„ XIV C „ III (1331–1340) „ 1954
14 C	IV	„ XIV C „ IV (1341–1350) „ 1955.

PRESCURTĂRI

act.	= actual	asem.	= asemănare
adj.	= adjectiv	as. progr.	= asimilare progresivă
afer.	= afereză	as. regr.	= asimilare regresivă
alb.	= albanez		
an.	= anul	b.	= bărbat
antr.	= antroponim	BAR	= biblioteca Academiei R.P.R.
ap.	= apelativ	băn.	= bănațean
apoc.	= apocopă	bibl.	= nume biblic (V. Test.)
ar.	= aromîn	blg.	= bulgar
ard.	= ardelean	bot.	= termen botanic
arhim.	= arhimandrit	buc.	= bucovinean
arm.	= armean	Bucur.	= București

* Consultat în registul dat în Cat mold II.

calend.	= calendaristic, nume hagiografic cu fonetism greco-slav.	ib.	= ibidem
cat.	= catolic	inform.	= informație dată de
căp.	= căpitan	infl.	= influență
cca.	= circa	ipoc.	= ipocoristic
celt.	= celtic	ipot.	= ipoteză, ipotetic.
ceh.	= cehoslovac	iran.	= iranic
cf.	= conferă (compară)	imp.	= împărat
com.	= comună	inv.	= învățător
cont.	= contaminat		
cr.	= croat	jud.	= județul
		jup.	= jupan
dial.	= dialectal	j-să	= jupineasă
dim.	= diminutiv	j-ță	= jupniță
disp.	= dispărut		
dobr.	= dobrogean	l.	= limba
doc. orig.	= document original	lat.	= latin
dr.	= dacoromân	lat. med.	= latina medievală
ed.	= editat de	lat.-cat.	= nume latin din calendarul ca- tolic
ebr.	= ebraic	lit. s.	= literatură străină
eg.	= egumen	lit. pop.	= literatura populară
		log.	= logofăt
egipt.	= egiptean		
elem.	= element	m.	= mare
epent.	= epenteză	magh.	= maghiar
ep.	= episcop	mar.	= maramureșan
etim.	= etimologie	masc.	= masculin
etn.	= etnic	meh.	= mehedințean
ex.	= exemplu	met.	= metateză
expl.	= explicare dată de	mit.	= mitologic
		mitr.	= mitropolit
f.	= nume de femeie	mod.	= modern
fam.	= nume de familie	mold.	= moldovean
fem.	= feminin	mon.	= monah
fi.	= fiul lui	mona.	= monahie
folc.	= folclor	moșn.	= moșnean
fo	= folio, la msse.	mss.	= manuscris(e)
fon.	= fonetism	munt.	= muntean
fr.	= francez		
frecv.	= frecvent	n.	= nume unic sau de familie
		neg.	= negustor
gen.	= genitiv	ngr.	= grec modern
germ.	= german	num.	= numeral
gr.	= grec		
grăm.	= gramătic	obscur	= temă obscură
g-ral	= general	olt.	= oltean
gr.-sl.	= greco-slav, formă calendaristică	orig.	= origine
		ort.	= ortodox (calendar)
hațeg.	= hațegan	ortg. lat.	= ortografie latinistă
hiperurb.	= hiperurbanism		

pah.	= paharnic	sec.	= secolul
p. fin.	= părții finale	sinc.	= sincopă, sincopat
pîrc.	= pîrcălab	sl.	= slav
pl.	= plural	srb.	= sîrb(esc)
pol.	= polon	sf.	= sfînt
polc.	= polcovnic	s-ta.	= sfînta
pom.	= pomelnic	subst.	= substantiv
pop.	= popular(ă)	suf.	= sufix
post.	= postelnic	ș.a.	= și altele
pr.	= preot	t(t.)	= toponim(e)
pren.	= prenume	tăt.	= tătăr(ă)sc
presc.	= prescurtare	term.	= terminația
prob.	= probabil	tc.	= turc(esc)
prof.	= profesor ¹	tr.	= trac
prot.	= proteză	țig.	= țigan
prov.	= provincial	ucr.	= ucrainean
por.	= poreclă	v.	= vezi
pt.	= pentru	var.	= variantă
r.	= raion	vb.	= verb
răz.	= răzeș	vist.	= vistier
reg.	= regional, regiune	vs., vo	= verso
rom.	= român(esc)	voc.	= vocativ
rum.	= „rumîn”	vol.	= volum
s(s).	= sat(e)	Vvd.	= voievod
sărb.	= sărbătoare		

S E M N E

* asterisc, la o formă neatestată sau neuzuală.	— repetă numele precedent întreg.
( ) izvorul folosit.	- repetă tema sau o parte din numele precedent.
= între variantele de nume ale aceleiași persoane.	+ în contaminare cu numele sau sufixul ce urmează.

¹ Nume de profesori luate din *Almanahul învățămintului*, București, 1890.

Partea I

N U M E   C A L E N D A R I S T I C E

A

ABEL bibl., ebr. *Hebel* „fiu”. 1. Forma ort. *Avel* (Syn); *Avilu* (Nif). 2. Forma lat-cat.: *Abel* (Paș); cf. *Abila* mona., mold. (RI V 225), fem. din Abel sau din lat.-cat. Babila (Vavila).

Abesalom v. **Avesalom** II.
Abraham, Abram v. **Avram** III 1, 2.
Abrosie v. **Amvrosie** II 1.
Abrozie, Abruzachie v. **Amvrosie** II 3, 7.
Absalom, Absolom, Absolon v. **Avesalom** II 1, 2.

Aburel v. **Avram** III 3.

ACACHIE gr. Ἀκάχιος. 1. *Acachi* eg. (Băl II). 2. + Aga > *Agachi*, sau < *Agapie*.

Acaidia v. **Arca die** 2

ACHILA, gr. Αχίλα, lat. *aquila* „vultur”. 1. *Akyła* (Syn). 2. Cu afer: *Chilu* mold. 3. -ie: *Chilie* (17 A I 79; Sd VI 143) mold.; *Chilia* f. (16 A I 536); feciorii *Chiliei* (Sur XVI); *Chilia* f., dobr. RI XI 206). 4. *Chiliaș*, E. (I. Div) prob. < subst. *chilie*.

ACHILINA lat. *Aquilina* 1. *Achylina* (Syn 4 iul), cf. rus. *Ахилина*; *Achilina* f. (16 A III 397). 2. Cu schimbarea p. fin.: *Achiliana* (16 A IV 239). Cf. ucr. *Килина* și *Кулина* < *Акилина* (Grinc); *Culina*, fam. act.;

Achim, -ian, -ie v. **Ioachim** I, 3, 4.

ACHINDIN gr. ἀκίνδυνος «fără pericol». 1. *Achyndin* (Syn). 2. Cu met.: *Anchinida* f, 1664, mold. (Băl. III). 3. *Chindina* t. (Băl II). 4. *Acidina*, modern 5. Cu afer.: *Chidin*, ard. act. (Nepos).

Achița v. **Chiriachi** 2.

Acidina v. **Achindin** 4.

Aenița v. **Agni** 4.

Acob v. **Iacov** II 2.

Aesenie v. **Avxinie** I 1.

Aesica v. **Avxinie** II 8.

Actimie v. **Eftimie** III 2.

ADAM ebr. „humă” (?) nume frecv. în folclor. 1. -escu, -achi (Arh), -iu, -oiu, -uș. 2. *Adămül*, Neagoe (BCI IV 114). 3. -an: *Adăman*, Mircea olt. (Sd. VII 49); — Oprea (16 B VI 381) zis și Oprea *Dama* (ib 377) din Pitești; cu afer.: *Dăman*, Ion (17 A V 56) 4. *Adama* f. (C Ștef). Derivate cu afer.: *Dama*, pren. (P¹¹ verso fila 14); *Damu*, ar. (Cara 268; Cat. gr. I) cf. ngr. Δάμος (But); *Damciu*, (osta (Cat gr I) și *Damcea* fam. act. (Jiul ard). 5. *Damșa*, I., băn. (LB); *Dămiș* s.; *Dămici* t. (Dm). 6. *Adămilă*: *Dămil|a*, -ești ss. (Vr.; Ur XXII 178); -eni s.; cu o < ă: *Domilescu* (An Com). 7. + -oc: *Dămoc* s. 8. + -uș: *Adămuș*, -e ss. 9. *Adămóiu* (Paș); *Adămoñ* băn. (Cand 80). 10. *Dămțeni* s. < *Adămut* cu sinc. lui *u*. 11. Din forma magh. *Adamus*: *Adămuș* s. ard. și *Dămușița* s. (C Bog). 12. *Adamia* eg. (TC V 164), nume acomodat cu term. -ie, după **Avramie** < **Avram**.

Adăm/an, -oiu, -ul -uș, -uș v. **Adam** 2, 3, 8.

Adăniloaei v. **Dan** I 1.

ADJUD ortogr. greșită pentru **Agiud**, oraș, < magh. *Egyed* < lat. *Egidius* (RI XIII 196). 1. *Agiud* tt (Hurm XI; Met. 230).

2. *Ajud* b. (Dm; Tec II); *Ajudii*, ținutul (16 A I 197). 3. *Egidiu*, nobil din Sîncel, catolic (14 C IV 371).

Adonoaia v. Antonie III 2.

Adrefana v. Adrian I 1.

ADRIAN, lat. *Hadrianus*. I. Forma corectă apare rar în doc. vechi. Synaxarul din 1697 pune *Adrian* la 17 apr. și 26 aug. iar la 3 febr., *Andrian* formă provenită din transcrierea greacă $\nu\delta$ a lui *d* latin; ea apare la toate popoarele ortodoxe; cf. gr. $\text{Ἀνδριανός} < \text{Ἀδριανός}$ (But); pentru epenteza lui *n*, cf. și fr. *Andrinople*, format fără contaminare cu *Andrei*, căci grupul grec *nt* sau *nd* redă latinul *d* nu pe *-nd-*. 1. *Adrian* din Baia, catolic, 1526 (C Ștef); *Adriiciana* sau *Adriiana*, soția vorn. Șerban Cantacuzino din 1710 (BCMI XXIV 122 și Ins 926), corectat A(n)driiana de M. Romanescu (AO XX, 40, 43) pentru a susține teza eronată că numele provine din *Andrei* + *-iana*; *Adriiana* (P³ fila 3vo); *Adriiana* (Popescu-Runcu, *Catagrafia jud. Dîmbovița*, p. 7 și 62); *Adrian*, imp. (Nic. Costin). 2. cu *nd*: *Andriian* imp. (Moxa); – b., munt. (Cat.; T-Rom 392; – munte, doc. din 1468 (AO XX 40; vatag mold. (Isp. II¹); răzeș (16 A I 513; 17 A IV 415) etc.; *Andriiana* (RI XI 95; Băl II; Hur 83) etc.; cf. srb. *Andrijana* (Rad. vol. 82, p. 89). 3. Prob. *Andrian*, sihastru 1788 (M. Put, 104). 4. Cont. cu *Andrei*: *Andriean* (Cat mold. II).

II. Forma rom. veche directă sau prin filieră slavă. 1. *Udre* < lat.-gr. *Andrianus*, ca *Undrea* < *Îndrea* < *Andreas* (cf. și *Bogrea* DR IV², p. 871); *Udrle* (C Ștef); *-ea* (Moș; Paș); frecv. mai mult în Oltenia; *-escu*; *-ești* s. 2. *Udrica*, Șt., act.; *-n* b. (Sd. XIX 44); *-ni*, str. în Bucureștii vechi; *Udrecan* clucer, 1734 (Ins 290). 3. *Udrița* comis, 1534. 4. *Udroiu*, act.; *Udroae*, Mărica, mold. 5. Cu afer. : *Droia* (Sd XXII 245). 6. + *iște*: *Udriște* zis și *Udre* post., 1569 (BCI 52); *Udriște* Năsturel, marele cărturar muntean, din sec. al XVII-lea care-și zice uneori *Uriil* n. ebr. și *Orest* n. grecesc (Monumente și Muzeu I, p. 219, n. 7); inacceptabilă derivarea *Uriil* < blg. *Udriil* < *Adrian*, (*Bogrea* DR IV², p. 870); *Udriște*, Becer (16 B III 7); *Udriști*, olt. (ib. 193), frecv. olt. (Sur VI); *Udrește* din

Cîmpina (17 B IV 203). 7. *Udriștoiu*, act.; *Udriștio*, 1688, ard. (Paș). 8. Cu metat. : *Urdis-teciu*. act. 9. Cu *h* protetic : *Hudrea* și *Hudrici* (Moș); *Hudreș*, Vas. (Bir I). 10. *Udriu*, *-l* (Kog I 23, 69, II 13), orașul Adrianopole la cronicarii Miron și N. Costin : „*Andrian* împărat au făcut *Udriu* pe numele său”. 11. Cu mutarea lui *an* inițial în alte vocale, sub influența lui *Andrei* – *Îndrei* – *Indrea* – *Undrea* : a) Cu *i* < *an* : *Idrea* < *Udrea*; *Idrea* b. (Cat); – din Rușetu (16 B II 397); *Idrea* zis *Edrea*, mare spătar (ib. 375, 386) b) *ia* < *an* : *Iadre*, pentru *Andrei*, la istroromîni (*Bogrea*, DR IV², p. 871, nr. 2); *Iadra* t. la Chiojd (Ind 13–16 B); e, *e* < *an*, + *-ici* : *Edrici* s. (Isp. I², V²); *Idriciu* sau *Iadriciu* vale în r. Fâlcui (Ștef); *Idriceanul* (Isp. V²).

Adrunie v. **Andronic** I 3.

Aenoaei v. **Ioan** VI B 9.

Aemia v. **Eufimia** I 7.

Afia v. **Agatha** II 5.

Afimia v. **Eufimia** I 7.

Afina v. **Atinodor** 3.

Aflatu v. **Obretenie** 5.

Afioarei v. **Flor** II 2.

Afrem, Afrim v. **Efrem** 3, 6.

Afrenie v. **Efrem** 9.

Aftan v. **Natan** 2.

Aftanasie v. **Atanasie** I 3.

Aftanom, Aftonom v. **Avtonom**.

Aftemie v. **Eftimie** II D 1.

Aftenje, -le v. **Eftimie** II D 3, 4.

Aftidor v. **Atinodor** 1.

Aftim v. **Eftimie** II D 2.

Aftim|a, -e v. **Eftimie** II C 2, D 2.

Aftin|a, -e -i, -ia v. **Eftimie** II D 5.

Aftira v. **Estera**.

Aftodor v. **Metodie** 3.

Aftoghen v. **Atinoghen**, 2.

Afton|a, -i, -elu v. **Agathon** I 5.

Afxente v. **Avxentie** I 1.

ĂGA ipoc. comun celor șapte nume, rezultat din scurtarea lor : *Agapet*, *Agapie*, *Agapion*, *Agatha*, *Agathon*, *Agathope*, *Agav*; el apare din sec. XIV, cînd nu era cunoscut tc. „aga”. 1. *Aga* Ban, 1400 și 1415 (T. -Rom. 79, 105); *Barbul*, fiul lui *Agă* din *Agești*, proprietar în sat (16 B II 341); *Agești* s. (17 B IV 216); *Aga* megieș (17 B IV 19);

Aga din Soc, 1696 (AO XVII 311); — fam. buc. (M. Put. 131); *Agale* sătean (17 B II 78) cf. și adv. *agale*. 2. *Agoiu* t. (Sur V). 3. *Agu*, P., mold. act.; *Aguş* (G. Dem. 611); *Aguşiță* (Păsc).

Agachie v. **Agapie** și **Acachie**.

Agafi, -a -ța v. **Agatha** II 3, și **Agapia** 2.

Agafina v. **Agatha** III 1.

Agafonia v. **Agathon** I 2.

Agafita v. **Agatha** I 2.

Agafitia v. **Agatha** II 2.

Agafion, -a, **Agafin** v. **Agathon** I 2, 6.

Agahia v. **Agatha** II 4.

Agale v. **Agapia** 1.

AGAPIA < gr. Ἀγάπια < ἀγάπη, „afecțiune, agapă”. 1. *Agapi*, -ța (Sur XI), *Agăpițeni*, -oaiă, -oasă tt. Cu afer. *Gapia* (Isp V²) 2. Cont. cu **Agatha** > **Agafitia*** > *Agafia* (16 II 36) etc.; cu afer.: *Gafie* (ib. 144 și Sd. XVII); *Gafia* (Sd XXII; Paș). 3. Cf. *Anafia* f. (Olt); — dobr. (RI XI 208) probabil cont. cu **Ana**.

AGAPIE < gr. ἀγάπη. 1. *Agapie* rumîn, olt. 1655 (AO nr. 13; P 1; Sur V); *Agapiescu*. M-rea *Agapia* numită după ctitorul ei, monahul *Agapie*. 2. Cu afer.: *Gapie*, 1634 (Sur III, Isp III¹). *Găpia* f. „Gapini snû” TC II 150) 3. *Agapin*, act. 4. *Agachi*; Candrea citează documente din 1776, 1777, 1783—7 (Isp III² p. 163 etc.) unde alternează **Agapie** cu un **Agapie** zis și **Agachi**. Cu această formă de nume mai avem: *Agachi* (Sd XXII); -e 1675 (Isp III²); -e popa și *Agache* (ib.) Fără să indice cum s-a produs foneticește, Candrea admite derivarea lui *Agachi* din **Agapie**, iar Hasdeu < tc. *aga* + -*achie*, (Has) etim. incorectă, pentru că suf. -*ache* nu se aplică la nume comune ca *aga*, *ban* etc.; și terminația -*achi(e)* sau -*ache* de la acest nume nu este sufixul dim. grec, ci provine din fon. **p** urmat de *ie* ca în *chîept* < *piept*. din mold. *Agapi*, Tec. I.

Agapin v. **Agapie**.

AGAPION gr. Ἀγάπλων. 1. Contaminat cu **Apion** și **Pionie** ar da toponimul *Pionul*, m-te și m-re. 2. Prin afer. și schimbarea părții

fin. prob.: *Poni* fam. mold.; *Ponea*, M., munt. (RI XII 114).

AGAPIT gr. Ἀγαπητός „iubit, amabil” *Agapel*, mold. (Sd. XXVI; Sur VII).

AGATHA gr. Ἀγάθη (< ἀγαθός „bun”)

I. 1. *Agatha*; cu afer.: *Gatha* (17 A II 89). 2. *Agafita* (Mar); cu afer.: *Gafita* (ib; 16 A III 19; Sd XVII, ard); *Gaftea* (Paș); *Gaflița* (Isp III¹). 3. *Agafa, cu afer.: *Gafa* (Dm; 16 A I 463; 16 A III 26); matronim *Agafei*, Ion (17 A V 26). 4. *Agaha, cu afer.: *Gaha* (Sur III). 5. *Agata*, cu afer.: *Gata* (16 A III 214); cu suf. slav -*in*, ca în Mușatin: *Gătin*, Lazăr mold, cca 1620 (TC II 82).

II. + -*ia*, (sau + *Agapia*) ce apare chiar în sinaxar: 1. *Agathiea* (Syn); *Agalia* (Sur V); cu afer. *Gatia* (16 A I 130) 2. Cu fonetism slav. *th* > *ft* > *f*. *Agafitia* (Sd XVI); — Balș 1817 (Sd XIX 71); cu afer. *Gafita*, mold. 1628 (BCI VII 19). 3. *Agafia* (C. Șef; RI II 204 și VI 251); *Agafia* (Tec); cu fon. sl. *a* > *o*: *Ogafia* (P¹¹); *Agafița* (Băl IV), cu afer. *Gafia*, *Gafie* (Sd. XXII); *Gafița* P⁵); *Gafiuța* (Mar). 4. *Agahia* (16 A III 62; Sd XI 273); *Ahahia* (Sd. VI 57); cu afer.; *Gahie* (Ard I 245); *Gahia* (Sur III); *Gahița* (Sd XXI). 5. În Maramureș: *Gafie*, *Gahie*, *Gasie* și, sub infl. ucraineană, *Hafie*, *Hahie*, *Hahica* (Mar); cu afer.: *Afia* dobr. (RI XI 209).

III. 1. + -*ina*: 1. *Agafina*, Vlasa (R. Lib. 14 apr. 1953); cu afer.: *Gafina* (Mar; Băl III). 2. *Agafina; cu afer.: *Gafina* (Sd XVI; Paș) 3. *Agafincu, cu afer.: *Gafincu* (Sd XXI); *Gafencu*, Miron 1711 (Gane); *Gafenco* (Băl V). 4. *Gătin*, Lazor (Sur III).

Agathiea v. **Agatha** II 1.

AGATHON papa, gr. Ἀγάθων < ἀγαθός „bun” și **AGATHONIC** gr. Ἀγαθόνικος. I, 1. *Agaton*; -a f. (C Bog); -a f. (17 A I 57 și 143; C. Ștef); cu afer.: *Gatona* b (P⁵); f. (16 A III 910). 2. *Agafion* (Băl II); -a, mold. (Sur II); cu *f* < *ft*: *Agafon, -*ia* f. (Sur IV). 3. Cu afer.: *Gafion* (Ard); -a (Dm; Sd XVI); *Gatona* f. (17 A I 258; Băl III). 4. *Cafton* (etim. Paș) -a foarte frecv. (Cat mold II); + *ia*: *Gaftonia*, f. (ib).

5. *Aftona* = *Athona* b. (Isp II¹); *Aftonirăzeș* (Isp. VI¹; Sd XVI); *Aftonelu*, olt. (AO XII 243). 6. *Agafin* ep. (Sur XXIV).

II. Cu afer. și schimbarea p. fin : 1. *Gafteș* 1668 mold. 2. *Gafțiș* (Bir I). 3. *Gaftoi*, -escu. act. 4. Cu sinc. lui t : *Găfoe*, Neagoe (17 B IV 286).

AGATHOPE < gr. ἀγαθο-ποιός „binefăcător”. Prin diviziune probabil s-au format două nume : *Aga* și *Thope*. I. *Aga*, v. mai sus. II. *Tope*, care se confundă cu *Topa*, v. *Teofan* 8 și Partea II-a : *Topan*.

Agăstin v. *Avgustin* 3.
Agești v. *Aga* 1.
Aghenia v. *Evgghenia* 3.
Aghiana v. *Ana* III 1.

AGHIE gr. Ἀγίας și Ἀγία Cu afer. : *Ghia*; *Ghiuță* Moldovan, 1760 ard.; cf. și calend. *Agheu*.

Aghiniei v. *Evgghenia* 3.
Agiu v. *Hagi* 2.
Agiud v. *Adjud* 1.

AGLAIE, < gr. ἀγλαός „strălucit”. 1. *Aglaia Ghica* (sec. XVIII). 2. *Aglăița*, act.

AGNI lat. *Agnes* gr. Ἀγνή „casta”, nume folosit numai din forma ngr. Ἀνέζα (But). 1. *Aneza* (AO XIV 277). 2. *Anezina* fam. din Făgăraș (RI VIII 144) < ngr. Ἀνεζίνα (But.) 3. *Anzeana* f. (ib.). 4. Prob și *Acnita* (P¹³ fila 45). Cf. din lat. *Agnes*, n.pt. f. < *agnus* „miel”, din care derivă it. *Agnese*, fr. *Agnes*, span, *Inés*.

Agoiu v. *Aga* 2.
Agostin v. *Avgustin* 3.
Agrăpina v. *Agripina* I 4 a.
Agripina, *Agripina* v. *Agripina*. II 1.

AGRIPINA lat. *Agrippina* < *agrippa* „născut cu picioarele înainte”. I. 1. a. *Agripină* f. (Ard); b. cu afer. : *Gripina*, țig. (16 A III 7, 63); c. *Gtrpina* f. (Mar). 2. *Agripena; cu afer. : *Gripena* (Mar). 3. *Agripă* f. (Ard); cu afer. : *Gripă*, Vasile, 1820 (Sur. XI); cu apoc. : *Grip* b, act.; *Grip*le (Sur II și III); -*ei*u b. (17 B I 329). 4. a) *Agrăpina*, dobr., 1859 (RI XI 206); b) cu afer. : *Gră-*

pina (Sd XX1); *Grăpeni* s. (Dm); *Grapina* f. mold.; *Grapini* (An Com; DR II 698); e) forma ucr. *Hrăpina*, dobr. (RI XI 209) și *Horpina* (ib. 210). d) cu met. : *Garpiaan* b. (Mar). 5. Ipoc. : *Pina*, *Pinica*; *Pină* f. ar. (Fărs); *Pinca* Greceanca (I O 237).

II. Contaminări: 1. *Agripina* (Paș). 2. *Agritina* (Paș).

Agu, -ș -șiță v. *Aga* 3.
Agustin v. *Avgustin* 1.

AHIA ebr. (V, Test.) 1. *Ahias* (Syn); *Ahie* (Sd XVII) mar. 2. Prob. *Achiea*, f. (AO XIV 287).

AHILIE gr. Ἀχιλλεύς numele eroului Iliadei. 1. *Ahilie* și *Ahil* (Syn). 2. Cu afer. : *Hilie* nepot lui T. Rohat (Sd VI 143) mold.; Tănasă fecior lui *Hilii* Rohotă (RI XXXI 192). *Hilei* b. (16 A III 63). *Hilita* s. (Sd VI 160) mold.

Ahimia v. *Eufimia* I 8.
Aiave v. *Ehova* 2.
Aiftine/a, -ei v. *Eftimie* II C 5.
Aioanei v. *Ioan* IX 3.
Ajud v. *Adjud* 2.
Alaci v. *Alexandru* IV 3.
Alechia v. *Helchia* 2.
Alampie v. *Haralambie* I 4.

ALDO în calendarul catolic, V. *Aldea*, Partea II-a.

Alee, -a, -u v. *Alexandru* I 4.
Aledar, -ești v. *Iliodor* 2.
Alena v. *Elena* III 2.
Alent v. *Valentin* I 3.
Aleodor v. *Iliodor* 2.
Aleon v. *Leon* I 2.
Aleonte v. *Leontie* I 3.
Alessiu v. *Alexie* I 1b.
Alestar, -i v. *Aristarh* 4.
Alevit v. *Calivit* 2.
Alex/a, -ă v. *Alexandru* I 3 și *Alexie* I, 1 e.
Alexan v. *Alexandru* I 3.

ALEXANDRA < *Alexandru* 1. — (Sd XI 279); j-ța (17 B IV 66) etc.; *Alizandra* (Syn.; Sd XI 75; Băl III); *Alicsandra* (B Cr 75); *Alisandra* (P²); cu afer. : *Lizandra*.

2. *Alexandria* (Syn.); *Alixândria* (Syn.) *Alic-sandriia* f. (B Cr 75). 3. Actuale: *Alexandrina*, *Lisândrina* > *Drina* și, familiar: *Didina* și *Dida*; *Sandra* (P⁴), din *Ruxanda* sau *Casandra*, și *Sanda*.

ALEXANDRU gr, Ἀλέξανδρος <adj „care protejază pe oameni” (Bailly). Nume domnesc în ambele țări, luat sub influența cărții populare, *Alexândria*, dar boierii și poporul preferau derivate și ipocoristice ale numelui.

I. 1. *Alexandru* Vvd. Basarab; *-escu*, Gr., poetul; cu *i* neexplicat: *Alexandri*, boier muntean (Sd V 344); mold., 1630 (Sd XI 100); *Alecsandri* V., poetul; *-ni* act; cu afer.: *Drini*, D., olt. (Sd. V 489); *Alexandriju* act.; *-oiul* (Vr C 53). 2. *Olexandru* (Ștef.) cu *o* < *a* fonetism rus. 3. Scurtat; *Alexan*, N., act. *-i* s. (Cat); *Alexa* (Ștef; C Ștef; Sd XI 276; 16 A III 26) și *Alexă* (Bîr I) sau din *Alexie*; 4. *Alecu* frecvent; *Aleca* b., 1576, mold. (C Ștef); forme identice la greci, sîrbi, bulgari. a) Cu afer.: *Lec*, *Lec|o* (Tec); *-utescu* olt.: *Leca*, din Oradea, 1235 (Iorga III 135 și 11–13 C I 55; P Bor 7; Paș); — agă, 1619. Frecv. mold. (Sd. XVI; Arh) etc.; b) *Lecă*, *Lexi*, *Lexu* ar. (Fărș); c) *Leceni* s.; *Lechița* b., ard. (Paș). Cf. alb. *Lek a*.

II. 1. *Alixandru* (Syn 25 feb), cu afer.: *Lizandru* frecvent; *Lixândroi* (Drag; RI XII 113); acomodat cu term. calend. *-ie*: *Aliesandrie* D. Ghica Vvd. 1842 (Ac Bz 59) 2. Ipocoristice: a) *Droi*, *Droia* v. și *Adrian*. b) *Druca*, Șt., act.; e) *Druță* b., mold.; *Druțu*, N., act.; *-i* (17 A II 102); *Druțe*, I. (Sur IV); *-a* (16 A II 49; III 22 și 153). 3. *Alisandru*, cu afer.: *Lisandru*, *-escu*, M. (AO XV 140); Scurtat: *Sandru*, I., act; f. *Sandra* (P⁴) sau < *Casandra*. a) *Sandrin* (Mar; G. Roș 46); — Vvd, fiul lui Ștefan cel Mare, numit „Sandrinus” în doc. latin 1488 (Ștef); cu afer.: *Andrino*, olt., 1640 (Sur VI), cf. it. *Sandrino*. b) scurtat: *Drinu*, Marin (Fil A); *Drina* b., 1662 (Sur III și IV); — f. actual. 4. *Sandu*, *Sändu|lescu*; *-lești*, *-leni* ss.; *Sändoiu*, I. act.; scurtat în *Doiul*, sau < *Rădoi*, *Vlădoi*; *Sänducu* și *Ducu*, act.; *Sänduleț* act.; *Asande*, V., act.; *Sändache* (Sd XXI), *Sändulache*.

III. Din magh. *Sándor*, avem forme răspândite în Ardeal și Moldova: 1. + *Alecu*: *Alecsandor*, L., preot (Mar 145) din sec. XIV–XV. Cu *a* în temă: *Șandru* (Dm; Ștef; C Ștef; Paș) etc.; *Șandre*, *-a*, *Șandrica* (Ștef); *Șändrescul* (Ștef) și mai rareori cu *ă*: *Șändru* = *Șändrea* (Dm I 50); *Șändrela*, ard. (Paș); *Șändr|olea*, *-uc*, *-ucă*, ard. (Paș); *Șändreșor* = *Șendrișor* (Dm); *Șändroń* (Hațeg; Cand 94). 2. Numele este redat cu *e* în surete: *Șendre*, *Șändreia* (Paș; Tec II); *Șendroi*, *Șendrieni*, *-uleni*, *-iceni*, ss; *Șendranul* (16 A IV 174). 4. Cu afer. *Șendre* zis *Endria* (A Gen II 71).

IV. Alte influențe: 1. Ucraineană: *Oleşa, > *Oleşești*, *-eni* ss.; *Olešno*, *Oleşco*, *Oliușca* = *Olușca* (Ștef), forme ce apar numai în sec. XV, acoperind uneori și originea etnică străină. 2. Din turc. *Iskender*: *Schindir*, Maxin „sluga” (16 A III 10); *Schindir*, frate cu Sima, Andrei și Mihuța (16 A I 158). 3. Cf. srb. *Alač* < „Alexander” (Rad vol. 82 p. 86): *Alaci* act; v. acesta Partea II-a.

ALEXIE, gr. Ἀλεξίς.

I. 1. a) *Alex|e*, frecv.; *-a* (Sd IV 42; LU) *-ani*, s; *-anul* (R. Gr); b) *Alexi, *-anu*, *-ci*, *-u*; cu ortogr. latinistă: *Alessiu*, *Alessianu*. e) *Alexa*, sau din *Alexandru*; cu *i* protetic: *Ialexa* (Mar), ca Iorest pt. Orest; cf. srb., blg. *Aleksa*. d) *Alexoi*, V. (Buc.); *-ul*, N. (Puc), *-a*, Toader, 1663, mold. (RI II 144). *Alexoae*, soția lui *Alexa* (17 A V 156); *Alexo(n)iu* (Cand 95). e) *Alexu*, ar. (Fărș). 2. *Alixă*, dobr., 1859 (RI XI 215), *Alixeni* s. (16 B V 464). *Alexiea*, mona. (AO XIV 277).

II. Din forma ucr. *Алекса*: *Olexa* (Ard; mar; Sd XVI, mold.).

Alex|oi, *-oni*, *-u* v. *Alexie* I 1 d, e. *Alibiana* v. *Olimpie* 2.

Alifia v. *Alipie* I 3.

Alimescu v. *Alipie* II 2.

Alimpescu v. *Alipie* II 1.

Alin/a, *-escu* v. *Elena* III 3.

Alion, *-escu* v. *Leon* I 1, 4.

Aliontie v. *Leontie* I 1.

ALIPIE Stîlpnicul, gr. Ἀλύπιος, numele plantei ce calmează durerea. **I. 1.** *Alipii* eg. (Sd XXI). **2.** Cu afer.: *Lipie* și *Lipioaia* marital, olt. (Cand 96); cf. *Lipia* s. r. Buzău etc. **3.** Cont. cu *Alfie* sau cu *Alfeu*: *Alifia*, mona. (AO XVI 277).

II. Cu epenteza lui *m*: *Alimpia* stolpnic (sinax. slav în Mss 1668); cf. și srb. *Alimpie*, sub infl. lui *Olimpie*: **1.** *Alimpescu* fam. act.; *Alimpești* s. după Hasdeu < *Alipius* + *Olimpius*. **2.** Cf. *Alimescu*, Simeon 1763, mold. (Băl V).

Alisie v. *Elisei* 9.

Alistar, -h, v. *Aristarh* 3.

Alivan v. *Ioan VB* 3.

Alixandra, -ândria v. *Alexandra* 1, 2.

Alixandru v. *Alexandru II* 1.

Alixă, -eni v. *Alexie* I 2.

Alontie v. *Leontie* I 2.

Alpidia v. *Elpis* 2.

Altulești v. *Antonie II* 2.

Alvirescu v. *Arghir* 6.

Amalei v. *Mal* 7.

Amblăsoae v. *Amvrosie III* 2.

Ambrino v. *Lambru* 5.

Ambroci v. *Amvrosie II*, 6.

Ambrofi și *Ambrohie* v. *Amvrosie II* 4, 5.

Ambrosi, -e v. *Amvrosie II* 1.

Ambrozie v. *Amvrosie II* 3.

Ambruș v. *Amvrosie II* 2.

AMFIAN, zis și **AFIAN** și **Apian** (DH). *Fianu* > *Fieni* s.

Amfilofie v. *Amfilohie* 3.

AMFILOHIE gr. Ἀμφίλοχος **1.** *Amfilohu* ep. de Rădăuți (Sur XX). **2.** Cu afer.: *Filohie* (Sur XXIV); *Filohi* mon. (RI XIII 285). **3.** *Amfilofie* ep. (16 A IV 175); cu afer.: *Filofi*, mold.; -e (17 A III 182); *Amfilomfie* 1586 (AO VII 305). **4.** *Anhilohie* (17 A IV 119) și ep. 1666 (Băl I II); cu afer.: *Hilohie* (RI IX 275). **5.** *Anhilofie; cu afer.: *Hilofie* „fecior Vintului” (Sd VI 22) mold.; + *Filoteu*: *Anhilotie, cu afer.: *Hilotie* (17 B III 493; Isp III¹) **6.** *Cilotie* (Sur IV). Și formele scurte duc la *Amfilohie*.

Amfim v. *Antim III* 1.

Amion v. *Simeon I* 6.

Ampul v. **Haralambie II B 5.**

AMVROSIE, episcop de Milan, lat. *Ambrosius*, adj. „mirositar ca ambrosia”. **I.** Forma ortodoxă: *Amvrosie* eg. (Sur VIII); mon. (AO XV 34); *Amvrosă*, Toader (B răz. 68).

II. Forma lat.-cat. cu *b* pt. *v*, folosită numai în Ardeal și Moldova: **1.** *Ambrosie*, 1604 (Sur XIX; PGov f° 28); fiul Avrămiei (Isp III¹, V¹); — Andrei, 1709 (Sur VIII); *Ambrosi*, mold.; sinc. *Abrosie*, 1645 (Sur XV); *Brosu* (Tel 58). **2.** *Ambrus*, Dim.-Bondoc, ard., 1794 (Cat gr I); *Ambruș* (BA ung 7) și cu afer.: *Broșu*, Ion, ard., act.; *Bruju*, *Bruja*, ard. (ib.), sau < subst. ard.-mold. *bruju* „bulgăre” (com. de Al. Cristureanu); *Breș* și *Broj*, -u, ard. (Paș). Cf. croat. *Ambrošič* (Rad vol 82 p. 134); acestea sub influența pronunțării magh. *s* > *š*. **3.** *Ambrozie* eg., București, 1839 (Î Div); sinc.: *Abrozie* (Sur XV, cu explicări) și *Ambrogiu*, fam. act. (Bicaz). Aceeași persoană cu trei forme de nume: *Ambrosie*, fiul Savei, 1642 = *Abrosie*, fecior Savului, 1641 = *Abrozie*, fiu Savului... strănepot Tomei Prigorcei, 1671 (Sur XV) Cu afer., probabil, *Rozu* (Puc); *Rozescu*, T., act.; *Rozin*, N. (act.). **4.** *Ambrohișe*, mold. (Sd VI 108; 16 A IV 84; Isp. III¹ și V¹) -a b, 1610 (Cat mold I). **5.** *Ambrofi* megiaș (16 A IV 84; Sd VI 108; Isp III¹). **6.** *Ambroci*, 22 familii mold. act. **7.** *Abruzachie* (Cat mold II) din cont. cu Hurmuzachi.

III: **1.** Pentru toponimul *Rosila*, *Rosilei* (Bîtsca), scris eronat *Bîtsca Rozilii*, afluent al râului Buzău, se poate presupune tema *Ambrosilă*. **2.** *Amblăsoaii*, Anicăi, dublu genitiv (Sd V 70) mold., pare a fi un marital din *Amblosie, cu *l* = *r*.

ANA ebr. *Hannah* „îndurare” sau „buna” (Cand). **I.** *A. Ana*; *Anești* s. În folclor zina *Ana* și sărbătoarea pop. *Ana-foca* (Has). **B.** Derivate: **1.** *Anica*, frecv.; cu afer.: *Nica* f. (Paș); *Nicuța* (ib; RI XI 206). **2.** *Anișca* și *Nișca*, ard. (Paș); *Anișor*, mar. (SdXVII); *Anișoara*. act. **3.** *Anița*, soția lui C. Cantemir Vvd, pe cînd era serdar; — 1681 f. mold. (Sd VI 35); frecv. buc. (LM); *Aniței*, V., act.; *Anițan*, T. (CL); *Anițescu*; *Anițoiu* (Drj 52) cu afer.: *Nița* a Nițului (Aș Br 186); *Nița* (AO XI 83)

dar și din Anisia. 4. *Anuca*, olt. (Cand 98). 5. *Anușa* (Sur XI); cu afer.: *Nușa* (16 B II 32). 6. Formă ucr.: *Anușca* (Dm; Ștef; 16 A II 103; Sd XI 272); cf. și magh. *Annuska*. 7. *Anuța*, Bibeasca (Sd VI 490); cu afer.: *Nuța* și *Uța*; *Anuț f* (Cand 98). C. Nume de fam.: 1. *Anuței*, G., act. 2. *Anuțoiu*, I. (Puc 297). 3. *Anoca*, D., pr. (Mar). 4. *Anoiu: *Anoaița*, Floarea, act. și cu afer.: *Noița*, D. (act.) sau < *Noe*, cf. blg. *Nojka* < *Noe* (Weig) și srb. *Anojka* (Rad 82 p. 122, fără etim.) 5. *Aneasa*, olt. (Cand 98).

II. -ca: 1. *Anca*, frecv. în doc. și actual. 2. Diminutive: *Ancușei*, Florea (Șchei I); *Ancuța* (Pom); — fiica lui Radu Șerban și a lui Ct. Brîncoveanu Vvd (AO XI 312); — olt. (Sd VI 491); cu afer.: *Cuța* > *Cuțescu*; și *Uța*, etc. 3. Contaminări: + *Efimia*: *Anafimie*; + *Sofia*: *Anafia f.* (Olt); — dobr. (RI XI 208).

III. *Aghiana* < gr. ἀγία Ἄννα, cu sens ca în t. Sîntana. 1. — (RI XI 94–5) în pomelnicul lui Andrei Buzianu; prenumele apare la familii de origine balcanică: (P¹³ fila 18; PBor 11); *Aghiana* fam. (Tel 58). 2. Mai frecv. în forma de hiperurbanism *Aviana*: — (P¹³ fila 11; PBor 11; Cotr 77; Ul 63 și RI XI 94); *Avișana* preoteasa (Aș Br 111); *Aveana*, f. (Hur). 3. *Aviona f.* (AO XIV 287) în pomelnicul lui „Arnăutu”. 4. *Ighitana* (PBor 57).

Anachi v. Ioan VI A 8.

Anafia v. Ana II 3.

Anafimie v. Ana II 4.

Anaisa v. Anisia 4.

Anan, -ul v. Anania I 3.

ANANIA, ebr. *Chanania* I. 1. — (11–13 CI 107; 17 B II 117, 234 și III 576; Băl IV); *Ananie*, Vuc. (AO IV 316); *Aninie* diac (Mar 156); cu *o* < *a*, ca oltar < altar: *Onanie* popa (17 A IV 411). 2. Cu afer.: *Naniescu*, Iosif, zis *Naniat*, ierom., 1857, viitor mitr. (AO IV 192); frecv. în Bucovina dublat de ipocoristicul *Nani*, și în Maramureș (M mar). Cu afer și apoc.: *Nani*, boier mold. (Sd XXI); *Nania*, munt., 1627 (RI X 128); — Marin (BAP II 303); *Naniș*, mold. (Sd XXI); -*anu*, B. (AO XVI 64). 3. Cu apoc.: *Anan*, dobr., 1859 (RI

XI 206); -*ul*, t. (16 B III 239); aceste două cazuri sînt decisive pt. derivarea formelor: *Nan*, *Naneș*, *Nanaș*, *Năniș*, *Nancu* etc., care circulă și la bulgari; ele pot deriva și din alte teme. Cf. și ucr. АНАН (Grinc).

II. 1. *Nan* (Ard; Rel; Moț, etc.); = *Nanul* (Flor 37–39); *Nanu*, frecv.; -*l* (Dm; Ștef; T. Rom 134; Tec); -*lescu*; *Nanea*, Ion, act.; *Năn/escul*; -*ești* s.; *Nănău*, Gr. (T-Jiu) -*l* t.; f. *Nana* (P⁴) sau < subst. *nănă* (= lele); marital: *Năneasa*. 2. *Ananaș, cu afer.: *Nănășești* = *Nănișești* s. (Cat; 13–15 B 200); + *cu*: *Nanașcu* (Mar); *Nănașca f.* (16 B V 8), sau < subst. *nănaș*. 3. *Naneș* (Dm; Ștef; Cat; Tec II) 4. *Nănilă*, olt. 1626 (Sd VI 467); *Nănișești* = *Nenelești* s. (16 B V 89). 5. *Naniș* (17 B I 355); *Nănișești* (v. mai sus); *Nănișori* s., cu ortogr. greșită: *Nenișori*. 6. *Nănișă* (Tec I). 7. *Hananic* (Moț). 8. *Nanoescu*, E., act. 9. *Nanotă* (Dm; 16 A III 177; Cat mold. II; Tec I; Sd XI 257); *Nannotă*, Oancea (Sur XIX); *Nanoși* s. (16 B I 159). 10. *Nanuca*, țig. (16 B II 3). 11. *Nanuș b.*, olt., 1620 (Sd VI 465). 12. *Nănușel* (17 B III 517). 13. + -*cu*: *Nanc*, -*a*, „*Nancăi*” în gen. (17 B I 317); *Nancul* popa (16 B IV 50); -*escu*, act.; *Neancu* 1726, ard. (Paș). 14. + -*ciu*: *Nanci*, Al., act.; -*u* (Cat; 17 A III 101); -*ul* (Rel; Giur 160; 16 B I 168; Puc). 15. *Năncioiul* s. Cf. blg. *Nank o*; -*čo*.

III. Prob. + *Udrea*: *Nandrea*; + *Tăna* se: *Nănasă*, dobr. (RI XI 215); Cf. *Nanora*, Radul, 1619, olt. (Sur VI).

Anasie v. Atanasie I, 4.

Anasăia, Anasia v. Anisia 3.

Anastas/achi, -ă v. Anastasie I 1, II 4.

ANASTASIA fem. de la Anastasie, I. 1. — fiica lui Lațcu Vvd.; *Anăstasia*, mold. (P⁶; C Ștef). 2. Cu afer.: *Nastasia* (C Ștef). 3. Marital: *Năstăsoaia*. 4. *Nastasca* (Dm; 16 A I 216). 5. Cu apoc.: *Nasta* (Tec II; P³); *Naste*, -*a* (Dm). 6. *Nastasăia* (Tec.). 7. Cu afer. *Tasăia* și *Tasia*, dobr., 1859 (RI XI 205); *Sii*a (PBor 54); *Tastă* (Șez); *Stia*, ard. (Paș). 8. *Nastastica*, doamna; cu afer.: *Sica*, *Sifa*, munt.; *Sică* f. ar. (Fărș); *Siica* f. (Vieri 69; BCI V 220) 1693. 9. *Naste* + -*ina* sau cont. cu *Cristina*: *Nastina*.

II. Forme maramureșene (Mar. 83, 141, 154, passim): **1.** *Nastasi*, cu afer.: *Tasia*. **2.** *Naste*, -a. **3.** *Nastaca*, *Năstăcuța*. **4.** Cu sinc.: *Năstuța*, *Năstăfă*. **5.** *Nastahie*. **6.** *Năstafă*, *Nestafă*, *Nustafă*, *Năstăfuța*. **7.** *Nesteca*.

Anastasiu, Anastasiu v. Anastasie III 1, 3.

ANASTASIE gr. Ἀναστόσιος < ἀνάστασις „învie”. **I. 1.** *Antstasie* vist., 1692 (Sd VII 297); *Anastasă*, mold. (Sur VII). **2.** *Anastase*; *Anăstase* (P Bor 8) cu afer.: *Năstase*, frecv.; *Năstasa* (Aș Br 178); *Năstăs* Iescu; -eni, -ești ss; *Nastasioiul*, N. (Buc; Cand); — ar. (Ant Ar). **3.** Cu afer. de două silabe: *Stasii*, Vasile, act.; *Stase*, Gorcă, munt., 1840 (BCI X 113); *Stași*, mold.; -e, V., mold., act.; cu *i* protetic: *Istasie*, b., 1662 (Sur X); + -ac: *Stasacu* fam. ar. (RI IX 114). **4.** Cu afer. de patru sunete: *Tasie* și *Tasia* (Ard I 248); *Tasi*, ar. (Fărș.); *Tase*, ar. (ib.) și munt. act.; *Tasu* fam. act. **5.** + -cu: *Anastașcu* (Has), cu derivatele prin afer.: *Stașco*, (16 A IV 239; 17 A IV 368); *Tașcu* pren. ar. act.; *Tașcă* fam. mold. (Bîr I), probabil de orig. ar.; *Tăsculești*, fam. (Tec II); cf. blg. și srb-cr. *Taško* (Rad vol. 82). **6.** Cf. și *Tascău* și *Tăscău*, olt. (Cand 99), < * *Anastasa* + -co, redat greșit în loc de *Tăscău* (T-Jiu). **7.** Prob. *Tașa*, St. (Drag 126) și *Tașula*, ar. (AO VII 219).

II. Segmentat în Anastasie: A. 1. *Nastă* (C Ștef; Sd XVI 157; Fărș); *Naste* (Dm; C Ștef; 16 A I 237); -a (Ștef; C Ștef; Sd XVI 157; 17 B II 44) etc.; *Nasta* b, olt. și hațeg. **2.** *Nastu*, ar. (Fărș); munt. (P¹⁰); ard. (Ard). **3.** *Nastoiu*, olt. (Cand); — ar. (Ant Ar). **4.** + -ac: *Nastac*, -ul, -ești (Tec II); *Năstacu*, Toader, mold. (RI XXIII 177). **5.** Prob. cu afer.: *Tacu*, ar. (Fărș; Sur XIII); *Taco*, Șt., munt., 1388 (Rep D 25); *Tăcul* (17 B II 28); *Tăcea*, act. și *Taciu*, Vas., act.; cf. și blg. Таѿо sint. < *Anastase* (Weig). **6.** + -otă: *Tacotă*, olt. (Sd VI 507); Buturas derivă gr. Τάκος < Dimitrie, etim. care poate fi eronată. **7.** *Nesteac* (Dm; Băl I; Sur V) etc.

B. 1. *Sie*; -ști s. (RI XI 264); *Sîta*, fiul lui Moran (16 B IV 301). **2.** *Siicul* pren. ard. (Met B Tr.). **3.** *Sica* b. (17 B II 21).

III. Alte forme actuale și compuse: 1. *Anastasian* fam. act. **2.** Cu afer.: *Tassian*, Al. (act.). **3.** *Anastasiu*, cu suf. gr. -iu. **4.** *Anastasachi* boier 1760 (Sd XIX 43); de unde prob. *Asachi* (Arh). **4.** + *Atanasie*: *Năstasie*, Vlad, log. (Drj nr. 7) și cu afer.: *Stanasie*, 1623 (Sd V 15).

5. Din alb. *Tsatse*: ar. *Țațu* act.

Anatolie v. Anatolie 9.

ANATOLIE gr. Ἀνατόλιος < ἀνατολή „răsăritul”. **1.** Cu afer.: *Netolea*, Filep, (Ard). **2.** Din tc. *Anadol*: a) *Nadolu*, act.; cu apoc.: *Nadu*, C. (act.). b) Cu afer. formele p-la 7: *Dolu* b. (Mar) și s. ard.; *Dole* (17 B I 381); —. Ș. (Bîr I); -a, *Scarlat* (AO III 531) *Dolă*, fiica lui M. Pojar (16 A II 108); *Dolești* s. (Sd XVI); *Doliești* s. (C Bog); **3.** *Doleian*, act. **4.** *Dolinescu*, act. **5.** *Dolete*, M. boier (Fil 40); **6.** + *man*: *Doluman* (16 A IV 239). **7.** + *cu*, *Dolcu* (Ur XXII; Gorj 350); *Dolca* f. (C. Ștef; Ur XXII 394; Sd XVI 298; 17 A II 218 etc; — b (cat. mold II) și n. de cățea în baladă; *Dolcești* s.; *Dulca* (Giur 274). **8.** *Odoleanu* (16 B IV 133) „anadolean, din Anatolia”. Derivatele **2–8** n-au raport cu calendarul. **9.** Probabil: + *Metodie*: *Anatodie*, pîrîu (C Ștef).

Anea v. Ana II 1–2.

Ane/aș,ăș, -ău v v. Ioan VI A 10.

Anehinida v. Achindin 2.

Aneul, -escu, v. Ioan VI A 10.

Aneușa v. Ioan VI A 10.

Aneuța v. Ana II 3.

Andănuț v. Antonie IV 4.

Andea v. Constant 3.

Anderea v. Andrei I 4 bis.

Andrian v. Adrian I 3.

Andilînă v. Anghel II 5.

Andim, -ir v. Antim II 1, 2.

Andin v. Antim I 5 și C-tin I. B 3.

Andipat v. Antipatru 2.

Andon, -i, -ie etc. v. Antonie III 1.

Andonin v. Antonin 1.

Andor/ă, -nae v. Andrei II 4.

Andrae v. Andrei I 3.

Andras v. Andrei II 1.

Andre, -a v. Andrei I 1.

Andreea v. Andrei III, 3.

Andre/escu, -ești v. Andrei I 1.

ANDREI gr. Ἀνδρέας < ἄνδρεῖα, „bărbătesc”.

I. 1. *Andre, -i* (C Bog); *-a* (Rel; C Ștef; Sur V; 17 B I 283); *-escu*; *-ești* s.; *Nărea*, b, ar. (Fărș); formă mold. *Andrii*; *-escul* (Ștef); **2.** + *-aș*: *Andriiăș* (Rel); *Andriăș* și *Andriiș* (Ștef; C. Bog; Paș); *-escul*, I., prof.; *Andriișanul*, I. (Isp I²); *Andriiaș*, act. **3.** *Andrae*, I., act.; cu afer.: *Draia* (Moț); *Drăești* (17 B III 73). **4.** + *-ica*: *Andric/a*, olt. (Gorj p. XX); — ard.; cf. gr. Ἀνδρίκος (But); *-ă*, Angăl (17 B III 212); *-u*, olt. (AO XIV 275); *-u*, Pan (C Ștef). **5.** *Andriița* (Ștef); olt. (Cand 101); *-oiu* (Ștef.). **6.** *Andriu*, dobr. (RI XI 206); *-ș* (Sur VIII); *-fă*, olt., 1690 (Sur VI); *Andriiu* (C. Bog). **7.** *Androae* (Sur VII); *Andreoiu*, olt. (Cand 101). **8.** *Andru*, S., act.; *-l* (17 A V 193); *-fu*, A., act.; cu afer.: *Druful* (Sur XXIV); *Druțe*, I. și *-a* diac (Sur IX); Formele de la 7—8 pot veni și de la Alexandru sau de la Andronic. **9.** *Andriș* (Cand); *-or* (Paș). **10.** *Andriița* b., mold.; cu (Ștef). **11.** *Andrici*, Z., munt. (BCI X 115). **12.** *Andreucă* (Paș). **13.** Cf. *Andreidar* b. (D Buc).

II. Sub influența magh. A n d r á s : **1.** *Andraș* (BA ung. 7—8). **2.** *Andreș*, (Cand); *-ăști* s. (R Gr). **3.** *Ondraș*, ard. < magh. A n d r á s . **4.** *Andora* b. ard. (Viclu 31) și + *-ca*: *Andorca* b., ard. (Paș); + N a e : *Andornae* fam. mold. act.

III. Sub infl. slavă : **1.** *Andrei/ca* b. (Ștef; C. Bog; 16 A I 63); f. (AO XV 276); *-că* pah. 1489 (Isp I¹); *-co* (Ștef; C Bog). **2.** *Andreicuță* 1474 (ib). **3.** *Andreca*, olt. (Cand 101) și cu metat.: *Anderca* (Moț; M Mar) sau < ung. Anderko. **4.** *Andrușco* (Ștef); — Hirlău (C Ștef).

IV. Forma veche rom. A. Cu *tn-*. **1.** *Îndreiu*, 1676. mold. (Sur XXII); — de Tătăreani (Sur XVI); *Îndreiasa* f., marital (Ard II 191). **2.** *Îndriiu* (Ard). **3.** + *-eș*: *Îndreeși* (Ard. II 142). **4.** *Îndrieș* (Mar), **5.** + *-ca*: *Îndreica* (Ard); v. și S. Pușcariu (DR III p. 387). **B.** Cu *in-*. **1.** *Indre* spătarul (Cand 102); *-a*, 1469 (14—15 A 365); *-a*, N. (Met 129). Cf. U n d r e á , numele popular al lunii Decembrie; v. și Petrovici (DR IX p. 339 seqq). **2.** *Indrei* (Met 146 și Mar); *Indrii* (Ard II 191). **3.** *Indrieș* (Moț); *Indreș* (Ard II 130). **4.** *Indrul*, 1579 (16 A III 117). C. + A d r i a n : *Andreian*; *-a* (RA I 57); sau gr. fie neogr. Contaminare cu I d r e a

și U d r e a < A d r i a n avem în cazul spătarului *Indrea* (D Gorj la 1549), scris *Idru* (ib, 1552) și *Iudrea* în doc. munt. din 24 aug. 7059 (1551).

Andreian, -a v. **Andrei IV C.**

Andreiaș, v. **Andrei I, 2.**

Andreic/a, -ă, -o v. **Andrei III 1.**

Andreieufă v. **Andrei III. 2.**

Andreoiu v. **Andrei I 7.**

Andreș, -ăști, Andriș v. **Andrei II 2.**

Andreucă v. **Andrei I 12.**

Andrian, -a v. **Adrian I, 2.**

Andri/aș, -iaș, -ieș, v. **Andrei I 2.**

Andri/ea, -că, -ci, -eu v. **Andrei I 4, III 3.**

Andrii v. **Andrei I 1.**

Andrii/ea, -eu v. **Andrei III 4.**

Andrișanul v. **Andrei II 2.**

Andrina v. **Alexandru II 3 a.**

Andriș, -or v. **Andrei I 9.**

Andrița, Andrițoiu v. **Andrei I 5.**

Andri/u, -uș, -uță v. **Andrei I 6.**

Androae v. **Andrei I 7.**

Androin/ă, -ie v. **Andronic I 2.**

Andron, -ache v. **Andronic II 1, 2.**

Andron/e, -i -ie etc. v. **Andronic II 1 a, b.**

ANDRONIC Ἀνδρόνικος, „victorios” < ἄνδρ + νική, **I. 1.** *Andronic, — escul* (Bc; CL); *-a* f.; *-ă* hațeg (Cand 103). **2.** Cu epenteza lui **i**: *Androinic* (Dm; 17 A I 139); cu apoc.: *Androină*, 1632 (Sur II). **3.** Cu sinc.: *Adronic* popa (Sd XI 276); cu afer. *Dronic* b (Cat. mold II).

II. Pierde finalul *-ic*, tratat ca sufix, spre a primi altul: **1. a)** *Andronie* (Aș. Br. 111; Tis; 17 B I 202); *Androni* (Tec I); *Androniu* vist. (16 B VI 26); **b)** *Andron* (Ac Bz 37; Ard I); *-e*, 1613 (Giur 271); *-e* mold. act.; *-ii*, mold. (BCI IV 190); *-ile* (Cand 103); *-oiu* (ib) **2.** *Andronache* (17 B III 586), suf. *-ache* apare sporadic în sec. 17; *Andrunache*, mold. (Tec. I); *Adronie* (P²). **3.** Cu afer.: *Dron* (< A n d r o n) pr., București; *Drona* b., mold.; *Drone*, Pitic (Sur IV); *Dronea* (Sd XI 76). **4.** + *-ca, -ciu*: *Dronca* (Sur VII); *Dronciu* (Băl III). **5.** + *-fa, -fu*: *Dronța* f. (16 A IV 197; 17 A II 214; V 291, 302); *Dronță* b. (Sur VII); *Dronțu* (Sur XXIV). **6.** Cu apoc.: *Andru* (Moț); *Andruț* (Mar). **7.** Cu afer.: *Druțu*, Nemiș (Sd VII 89); *-l*

(Sur II); *Druțe*, Ion (Sur IV); -a, mold. (Hasdeu, *Cuvenle den bețrani* p. 28).

III. Din ucr. Андрушко: *Andrușco* (Ștef; Băl II; 16 A III 9); *Drușcă*, Lupul (17 B III 155); *Drușca*, St. munt. (17 B IV 23), sau din *Andrei*.

Andru, -l, -șeo, -uț v. **Andrei I 8, III 6** și **Andronic II 6, III 1**.

Andurea v. **Alexandru III 5**.

Andyp v. **Antipa 2**.

Aneasa v. **Ana I C 5**.

Anescul v. **Ioan VI A 4**.

Anesia v. **Anisia 2**.

ANESTI gr. Ἀνεστis 'inviat' < Χριστός ἀνέστη **1**. — Hagiopol, gr. sau ar. (AO III 531) *Aneste* serdar, 1828 (RI XIV 151); — **Anghel**, act. **2**. + -in, *Anestin*, V.3. Cu afer.: *Nestea t. 4*. + -an; *Nestian*. **5**. Prin analogie cu adj.: *neștiut*; *Neștian*, N. (IS 264); — C., 1805 (Isp V²).

Anez/a, -ina, **Anzeana** v. **Agnes**.

Anfimu v. **Antim III 1**.

Angăl, -ina v. **Anghel III 3 a**.

Angel -a v. **Anghel IV 7**.

Angerești v. **Anghel III 1**.

Anghe, -i, -a v. **Anghel IV 1, 2**.

Anghen/e, -i, -ie v. **Anghel IV 5**.

Angherești v. **Anghel III 2**.

ANGHEL gr. ἄγγελος, lat. *angelus*. **1**. *Anghel*; -a, -ea (Paș). **2**. Derivate: -escu; -ița f. (RI V 225 și XI 207); -lu, N. (Î Div); -oiu, act. -uș (Păsc); -ușa f., mold.; -uși (Tec. I); -uși act. **3**. Cu afer.: *Ghelea* (Ard; Tec. II); *Ghelețul* (17 B II 78). **4**. Cu sufixe grecești: *Anghelil* negustor din Curtea de Argeș (17 B IV 63); *Anghelache* (17 B II 353) și act. **5**. *Anghile* boier argeșan, 1638 (AO XIV 125).

II. Feminine: **1**. *Anghela* (Hur; VM; P Bor). **2**. *Angila*, 1822, munt. (Sd XXII). **3**. *Ngelă*, ar. (Fărs). **4**. *Anghelica* (I Div); *Anghelina* (Olt; 16 A IV 47); *Anghilința* (Băl III; 17 A III 207); -ă (Ard II 175). Cf. gr. Ἀγγελίνα (But) și srb. *And'elina* (Rad. vol 81 p. 82). **5**. Cu *di* < *ghi* (ca *Dor de* < *Gheorghe*): *Andilina* (Mar); *Angileana*, ard. (Nepos) **6**. *Anghelușa* (P⁵).

III. Cont. cu *inger*: **1**. *Angerești* fam., olt. (AO XV 65). **2** *Angherești* t. (16 A III

44). **3**. Deformare: *Angăl* a lui *Andrică* (17 B III 212); *Angălina* f. (C. Dom); *Anigăl*, 1596 și *Angl* (Sur VI).

IV. **A n g h e l u ț ă**, dim. divizat în: **A n g h e - L u ț ă**: **1**. *Anghe*, -a, formă cont. cu **A g h e u**, scris **A g g h e a** = *Anghea* (Ceaslov) sau cu **A g h e u** (Ἀγγλας, scris greșit *Aghie*, la DH). Cf. și alb. **A n g j e** (Cand) și srb.-cr. **A n d' a** (Rad. vol. 82 p. 82). **2**. *Anghiei* genitiv < *Anghe* (17 A III 117); *Anghie* 1613 (Isp II¹); *Anghioiu* (Tel 58) **3**. + Ion: *Anghion* (Isp II¹) și deformat *Angoneseu* (Arh). **4**. *Anghina* f., 1690 (RI XII 243; Răc 8). **5**. + *Evghe* *nie*: *Angheni* (Puc); -ci, mold., 1690 (RI X 275); -e (Tec); *Anghene*, P., act.; *Anghinești* s.; *Anghenia* f. (Sd XV 184) și *Anghinia* (Isp III¹ și V¹; Sd VI 92). **6**. *Luță* (partea finală de la *Angheluță*): — (Vr); *răzeș* (Isp V²); *Luța* (Ard); *Luțea* postelnic munt. (Sd V 519); *Luțea sin Luția* din Buzău (Sd V 528); *Luția*, Ilie, prof. buc.; *Luțăș*, ard.; *Luțoiu* (Am 157 și T. Jiu); *Luți* (Tut); *Luțescu* fam.; *Luțeni* s.; acestea s-au putut crea și din alte nume terminate în -l ca: *Gavriil*, *Mihail* etc. **7**. Modern: *Angel*, -a, *escu*; scurtate: *Gelu*, *Angica* ard. (Paș).

Anghi/e, -oiu v. **Anghel IV 2**.

Anghina, -ești, -ia v. **Anghel IV 4, 5**.

Anghion v. **Anghel IV 2**.

Angi/ea, -la v. **Anghel II 2, IV 7**.

Angoneseu v. **Anghel IV 3**.

Anbilohie v. **Amfilohie 4**.

Anica v. **Ana I B. 1**.

ANICHIȚ < gr. Ἀνιχιτος „nebiruitul”: *Anichita* t. (Bogrea DR IV¹, 170).

Anigăl, **Angl** v. **Anghel III 3**.

ANIN sau **ANINA** (DH) gr. Ἀνίνας **1**. *Anina* (Syn); b., olt. (Sd VI 472); *Aninu*, mold., fiul lui *Dămăcuș* (C Bog.) Cf. și subst. *anin*; *Aninoiu*, olt. (RI VI 262). **2**. Cu afer.: *Ninu*, dobr. (RI XI 208); -l, *Flori* (Ard II 94); *Ninea* pren. (Meșt Cr); afereza vădește originea calendaristică a formelor de la § 1; cf. și *Nin*.

Aninie v. **Anania I 1**.

ANISIA gr. Ἀνοσία (Syn Del), Ἀνηστιά, cf. ἀνησιδώρα, epitulul Demetrei „dona ferens”; Buturas o pune în leg. cu gr. ἔνθος „floare”.
1. — (Sd XXII; 16 A III 26); *Anisiica* (Isp III²), *Anistia* buc.; *Anisăia* numită și *Anișa* (Tec. I—II), care vine de la A n a. **2.** *Anesiia* (16 A I 528); *-iia* (Sd XI 87; 16 A III 162).
3. + A n a : *Anasia* (Ștef; 16 A I 96; Băl VI); *Anasăia* (Sd XI 87). **4.** Cu metat. : *Anaisa* (Aș. Br. 204). **4.** *Niesiia*, fata Dașcului, 1806, f., mold. prob. < *Aniesiia.

Anișea, -șor etc. v. A n a I B 1—3.
Anișa v. A n a I b și A n i s i a I.
Anistatie v. A n a s t a s i e I 1.
Anoacia, *Anocea* v. A n a I C 3, 4.
Anoiță v. N o e 5.
Anpite v. P a n t e l i m o n I V E 3.
Ansentie v. A v x e n t i e I V 5.
Anta, -che v. A n t o n i e I 2 a, d.
Antahe v. A n t i o h I I 2.
Antal, -ă v. A n t o n i e I I 1.
Antanasie și *Antănăsiile* v. A n t o n I V 3 și A t a n a s i e I I I 1, 2.
Antel/i, -ești v. P a n t e l i m o n I I 4.
Antemia v. A n t i m I 2.
Anteș v. A n t o n i e I 2 e.
Antha v. H r i s a n t I 3.
Anthamia v. A n t i m I I I 2.
Antil|ești -ie v. P a n t e l i m o n I I 4, 6.

ANTIM gr. Ἀντιμος. I. 1. Nume monahal, — mitropolit 1708—1716. **2.** + *-iu*; *Antimiu* (Tel 58); + *-ie*: *Antimie*, Dumbravă (16 A III 311); — țig. (Vit 11). Frecvent. fem. mold: *Antimia* (Sd XVI); *Antemia* (Sd XIX 27). **3.** + suf. slav — *mir* ca în *Stratimir* < Evstratie): *Antimir* (Vr; Ac Bz 50); *-escu*, M., act.; *Coca Antimirească* s. Bz. **4.** Cu disimilație *n* < *m*: *Anti/na* s.; *-escu*, Z., prof.; *-ia* f. (Ard); cf. și Constantina sau de la Anton; prob. *Antiniza* f. (P Gov fol 47 vo) **5.** Cu fon. grec.: *Andin*, țig., 1702, mold. (BCI IV 41); V. și Constantin I B 3.

II. Cu fon. grec.: **1.** *Andim* Cobianu, eg. (Cob. 60) ca *Andone* < Anton. **2.** *Andimir* (16 B III 99) < *Antimir*; cu afer.: *Dimir* (16 B V 163).

III. Contaminat cu gr. *Anthemios* < ἀνθήμεον „înflorit” sau cu nume grecești

derivate din ἔνθος „floare” ca de ex. *Anthuza*.
1. *Anthim > *Anfimu* eg. (Sd V 248); *Amfim* arhim. (D Buc) cf. și *Athem* (Ceaslov 3 sept.), scris greșit pentru *Antim*. **2.** *Anthamia* f. (17 A I 199).

Antim|ie, -ir, -ireseu, -iu v. A n t i m, I 2, 3.

Antin|a, -eseu, -ia v. A n t i m I 4 și A n t o n i e I 2 e.

ANTIOH gr. Ἀντίοχος. I. 1. Obișnuit în Moldova din sec. XV, numele este „la modă la finele sec. XVII-lea” (Has). *Antioh* Vodă Cantemir; *Antiohi* (Tec. I); *-e*, N., clucer (Băl III); *-e*, Al. agă (Isp VI²); *-el* hatman, 1693. **2.** Sincopat *Antoh* (Sd VII 64); *-ești* s.; *-e* (Bir); *-e* (Ștef; etc.); *-ie* (Tec I); *-ilă* (Sd XXII). **3.** Cu *h* > *f*: *Antofși*-*ie*, olt. (Cand 105; Mar); cu afer.: *Tofia* t. (16 B I 52) și *Tofic* (Sd VI 262). **4.** *Antofiță*, în folclor (Pâsc). **5.** *Antofoiu*, olt. (Cand 105). **6.** + *-il*: *Antofil, *-ie* (Puc); *-oiu*, act.

II. Diverse contaminări și deformări: **1.** *Antosia* b. (Isp. III¹) și f. 1646 (Cat mold II). **2.** *Antahe*, Ioan act. **3.** *Antoci*, G., mold. act. < *Antofi*; v. și *Antonie* I 2 g. **4.** Cf. *Tohace*, N. (17 B IV 368). Greșit ucr. АНТОХ < *Anton* (Grinc.).

ANTIPA gr. Ἀντίπας „în locul tatei” (Hil). **1.** — (Arh); cu afer.: *Tipa*, D., 1707 (M. Put 210), — Al. (MO. 10 feb 1949); *Tipei*, ca *Gîdei* < *Gîdea*; prob.: *Tepei*, Stan, 1472 (Div. 91); *Tepeiu* (Mar; T. Rom 353, an 1486) **2.** *Andyp* (Syn.).

Antița v. A n t o n i e I 2 e.

Antinas v. A n t o n i e I V 2.

Antoana v. A n t o n i e I 1.

Anto|ec, -chi, -ci v. A n t o n i e I 2 f, g, și A n t i o h I I 3.

Antof, -il, -lloiu, -iță, -oiu v. A n t i o h I 3, 4.

Antoh, -e, -i, -ie, -ilă v. A n t i o h I 2.

Antoni|ada, -da, -u v. A n t o n i e I 1 bis.

ANTONIE lat. *Antonius*. I. 1. *Anton*; *-a* f., olt. (Sur VI); *-aș* (Tec II); *-e*, *-escu*; *-ică* (Sd XXII); *-ică* f. (17 A V 378); *-ița* f. (Aș Br 204); *-oe* (Gorj 10); *-oiu* (Cand 106);

-u (Sd XI 176); *Antoana f.* olt. (Cand 106; D Buc). 1 bis. Cu sufixe grecești: *Anton/iada f.* (17 A III 82); *-ida f.* (Băl II), *-iu fam.* 2. Cu schimbarea părții finale: a) *Antul*, sec. XIV (DR IV), cf. srb-cr. *Antul* (Rad vol. 82 p. 127); *Anth* (P¹¹); *Anta*, Ioța, din Țiria (BA ung 8); b) *A n t u l e > *Tule* (17 A V 298); *Tulești* (Sd XVI); *Antula* Hagiica, f. (Aș Br 203); — prezvitera (AO XII 95); —f., olt. (Sd VII 28); e) *Antița* (Var 21; Arh. 170; RI X 266); + -in: *Antinescu*, Z., prof., 1890; cf. ucr. Антич. *Antina s**; V. și *Antim*; d) + -ache: *Antache*, act.; e) *Anteș* (Ard); f) + -oc: *Antoce*, act.; *Antoci*, C., mold., ar.; g) *Antochi*, Șt., act.; formele e, f și g se pot referi și la *Antioh* II 3. Cf. și srb. -cr *Ante*. 3. Cu afer.: *Ton*, 1766 (Paș); ar. (Ant Ar); a) *Tonja* b. (16 B VI 154); f. (17 A IV 271); -ea b. (ib. 112); -e frecv. actual; -ea s. > *Toneanu*, act.; -i act.; -ie (Paș); -ița pictor; -u, act.; -ul fam., mold. b) + -ca, -cu: *Antonca f.* (Bezv XVII p. 15); *Tonca* (Dm); *Toncu*, Ioan (Cat gr. I. e) din fem. *T o a n c a (cf. *Antoana* și *Doanca*) s-a format un plural feminin: *Toancele*, toponim pentru cheile Bistriței, nume luat probabil după stăpînele locului pe vremuri; cf. forme similare citate în Introducere, cap. VII E, F § 4 n. 7; greșită explicația < *toană* (Gh. Pascu, *Sufixe*, etc.) d) + -cea, -ciu: *Tonțe* (Dm); -escu, act., -ești neam brașovean (BCI XII 88); *Tonciu* b. (Ard) — 2 ss ard; -lescu, act.; *Toncian*, act.

II. Din magh. A n t a l : 1. *Antal* (Sd XXI); -ă fam., mold.; 2. Cu disimilare n > l: *Attălești* s. (17 A III 87).

III. Cu fon. grec. nt > nd: *Andonie* (Syn 23 febr), formă ce apare și în doc. slavo-romîne din sec. XIV și în vechille sinaxare din ambele țări, paralel cu *Antonie*. 1. *Andon* (Has); — olt. (Sd VI 504; 17 B IV 4); -i (Arh); -ie (13—15 B; Ștef; Băl II; etc.); -iu (Arh). 2. Sincopat: *A d o n e > *Adonoaia* (DR I 458) sau < *a l D o n o a i e i; *Donoaia*, M. (Băl VI). 3. Cu afer.: *Ndona* b., ar. (Fârș). 4. Ipocoristice: prin afer.: *Don*, care primește

*) N Cartoian, *Cdrăși povorane* . . . p. 229 derivă numele satului *Antina* din *Atena* al cărei nume apare în această formă în legenda „Alexandriei”, dar pe această cale nu se putea da nume unui sat Cf. gr Ἀντινα nume de persoană în Epir și Tracia (But).

aceleași sufixe ca și *Ton*: a) *Don* Cotoară (Met 290); *Don* Duca Supil și *Don* Todor Stănescul (Div 80); *Donul*, V. (Sur XVII); b) *Dona* b., 1646 (An C 746; 17 B II 80; P⁸); — F. (16 A III 117); călăraș, 1655 (Sd V 23); b. ar. (An Ar); — f., 1646 (16 A I 232); *Doană* b., olt. (Cand 107), *Donă*, Marin, 1804, olt. (AO XXI 172); e) *Don/e* (C Ștef; Arh; Ant. Ar; A Gen 106); -ea b. (C. Ștef); -ea ard. (Paș); -ea f) (16 A I 327); -escu fam.; -ești s. d) *Doneci* pah., 1790, mold. (BCI IV 127); e) *Doni*, Pan, 1641 (D Buc); *Donie* (R Gr; Fil 42; Băl VI); — vistier, 1755 (BAP II 207); — I., munt. (Fil 42); f) *Donic* pren. (Isp VI²; -a, G., 1668 (Sur XVI); *Donici*, 1619 (BiA 56; Sd XVI 391); — comis (17 A I 57); — Nicoară părcălab (17 A II 96); fabulistul Al. —; prenume, (17 A I 100); *Doniga*, Z. (IS 274); *Donoiu* și *Donju* olt. (Cand 107); *Doniță*, *Donițoiu* (ib). g) *Donca* b. (16 A I 225; Moț); *Doncă*, olt. (RI VI 263). h) *Donce* t.; *Doncescu*, S., act; -ești s. (Ștef); -ea, P., ard (Var 35); *Donciu* (Dm); *Doncioiu*, Gr. (Puc).

IV. 1. Formă veche rom. cu suf. -ie: *Întonie* (Ard II 154). 2. Contam. cu A t a n a s e: *Antnas*, 1587 (Sur XVI). 3. *Antânănsiile*, zile nefaste, 16—17 ian. (Has). 4. + -uț: *Andănuț*; -ă, olt. (Cand 106).

ANTONIN lat. *Antoninus*, -a. 1. *Andonin*, -a (Syn 20 apr., 1 mart), pe lângă forma cu t. 2. *Ninul* și *Nina* v. și *Anin*.

Antosia v. Antioh II 1.

Antul, -a v. Antonie I 2.

Anuea, Anușa, Anuța etc. v. Ana I B 4—6, C 1, 2.

Aoneioaci v. Ioan III B 9.

Aonofriesei v. Onufrie 2.

Apetroaia v. Petru IV 10.

APION, gr. Ἀπίων < lat. *Appius*. Cu afer.: *Pionul*, sau < *Agapion*.

APOLON gr. Ἀπόλλων. 1. — (RI X 215).

Apopii v. Popa III 9.

Apopuțeaia v. Popa II 13.

Apost, -a, -ari, -e, -leă, -iu v. Apostol I 3, 4, 5.

Apost/oaia, -oiu, -ul v. A p o s t o l I 3, 4.

APOSTOL gr. 'Απόστολος „trimesul, solul”. **I.** 1. Nume purtat în sec. al XVII-lea de diverși boieri; — spătar, 1672, zis și **Postolachi**, frate cu Nic. Milescu (RI XXXII 114). **2.** Cu sufixe: *Apostol/ache* (17 A III 1) și s.; -*achi*, mold., din care ipoc. *Lache*, dar și din *Mihale* și *Vasile*; -*escu*, -*eanu*. **3.** Cu apoc.: *Apost* *Mila* (Ard II 174) ca pren.; -*u* (PBor 52); -*u*, I. (Ocina); -*ul* (Bir V); -*ul*, *Uzum* (GRoș 69); -*a mona*. (Sd XV). **4.** Cu schimbarea p. finale: *Apost/ie* (Paș); -*ică* (Cand); -*iu* (Tel 58); -*oiu* (Cand); -*oaia*, marital (RI V 225). **5.** *Apostari* s. **6.** *Postol/ea* (Paș); -*ia* f., 1782 (BCr 75); *Pustoli*, ar. (Fărș).

II. Cu afer. și apoc. ***Post**: **1.** *Postul* *Lupul* (Isp V²) **2.** Cu sufixe: *Postan*, E., buc.; **3.** *Post/ea*, -*ia* (Hur 99,128); -*escu* (Hur 47); **4.** *Post/eca* (Sd XXII 355); **5.** *Poștescu* (Ard II 174). **6.** *Post/ică*, mold. (Sd XVI); -*ici*, mold. act; -*iță*, mold.; -*ărescul* (Vel); — 1605 (RI XX 257).

III. Cu afer. a două silabe *Apos/ol*: **1.** *Tolu* (AO XVI; I Bot). **2.** *Tolan* (Ard; Paș); -*u* t. (Gorj 214). **3.** *Tolaș* act. **4.** *Tol/ea*, 1492 (Flor 313); -*ea*, I. (Sd I—II); -*escu*, M. (T-Jiu). **5.** *Toleac* diac (Cat; 16 B IV 343); *Tolecanu*, C., act. **6.** *Toleagă*, 1566 (Gorj 374). **7.** *Tolică* (Tel 58). **8.** *Tolici*, olt. (Cand 108) și prob. prin reduplicare: *Tololici* fam. act. **9.** *Tolocică*, Dinu (Tel 58), modelat din vechiul *Tolocico*, Șandre (Dm; C Ștef); — Șendrică (17 A IV 421; RI XI 322). **10.** *Tologea*, S. (Tel 58). **11.** *Tologaci* (16 B IV 483), cf. și vb. mold. a *tologi*. **12.** *Toloi* Grecul (17 B I 291) din Tîrgoviște, **13.** *Toloș* (16 A IV 37; AO XXI 188); -*ca* (17 A V 201), cu suf. -*șca* < -*cica*. **14.** Forme aromîne: *Tolî* (Cara 34); *Tulî*, -*a* (Ant Ar); *Tuliu*, Nuși, scriitor. Scurtarea *Tol* poate proveni și din *Anatol*, care este un nume mai rar.

APRILIE, luna, lat. *Aprilis*. **1.** *Aprilian*, Ioan, act.; -*a*, Medianu, (act.) **2.** *Aprier*, luna (Ard II 205).

Apsolon v. Avesalom II 3.

Aptsenie v. Eftimie II D 6.

Arampie v. Haralambie I 4.

Aranghel v. Arhanghel 3.

ARCADIE gr. 'Αρκάδιος, lat. *Arcadius*. **1.** v. și *Arcadi*; -*an*, act. **2.** Cu sinc.: *Acadiia* (Hur 83). **3.** Cu apoc. *Arca* și derivatele lui sau din *Marcu* (v. și *Arc Partea II-a*).

Arehip v. Arhip 2.

Areulin v. Erculin 1.

Ardan, -ovici v. Mardarie 7.

Ardar/e, -ie v. Mardare 2, 4.

Ardănești v. Iordan 5.

Ardimi v. Artemie 1 b.

Arefte v. Areta 3.

Aremia v. Ieremia II 4.

Arentie v. Lavrentie I, 2.

Arestea v. Aristion 3.

ARETA, zis și *Harit*, gr. 'Αρετή „virtute”. **1.** — eg. (17 B II 182); — mona. (Sd XIX 62). **2.** *Areti* (Paș); *Aretha* mona. (P⁵ f⁰ 19^v) sau < *Filareta*. **3.** *Arefte* fam., olt. (Bul. Soc. geogr. LIII 157); grupul *ft* după analogia cu dubletele altor nume în *ft* și *t*.

Arfa, v. Marta 3.

Arfenescu v. Partenie III 2.

Arhip v. Arhip 3.

Arghel v. Arhanghel 6.

Arghie v. Arghir 4.

Arhir, -e, -i, -ie v. Arghir 5.

ARGHIR < gr. 'Αργυρός, „argint”, numele de fam. al imp. bizantin Roman II (1028—34), intrat în hagiografie numai la 1720 (*Arghira*) și 1806 (*Arghir*). **1.** — și -*i* (Bir I); -*a*, doamna lui Radu Mihnea (17 B II 75); -*escu*. **2.** *Arghirie*, (Sd XVI) + -*ie*, calendaristic. **3.** Cu afer.: a) *Ghira* b. ard. (DR II 697); *Ghirea* (16 B VI 338); — moșu, 1598 (AO X 128); — Arhip, mold., act.; *Ghirjești* (C Ștef); -*eașca* s.; b) *Ghircioaș*, Ioan, act.; c) *Ghiruța*, 1694 (Sd V 95); d) prob. *Ghirca* (16 B I 127). **4.** Cu schimb. de sufix: *Arghie*, Stan, olt. (Sd VI 482). **5.** Modificat după *Archirie* (v. *Partea II-a*): *Arhirie*, 1690 (Sur VII); *Arhir/e* b.; -*a* f. (Sur IV); -*i* Plăcintă, 1725, mold. (BCI VII 19). **6.** Prob. *Alvirescu*, cu disimilarea *r* > *l* și *ghi* > *vi*, ca hiperurbanism, nu din *Elvira*.

ARHANGHEL subst. 1. — căp. (Sur XII); -ul (17 B III 618). 2. *Arhanghil* (17 B II 30). 3. *Aranghel* și *Haranghel*, sărbătoarea. 4. *Varanghelul* t. (17 B IV 69). 5. Cu afer.: *Ranghela* b. din Chiojdeani, 1620 (Sd VII 271), cf. srb.-blg. Rand'el (Rad vol. 82, p. 135); *Rtnghilești* s. (RI IV 110) neprobabil din *Ringala*, doamna lui Alexandru cel Bun. 6. Sinc. prob. *Arghel*, clisiarh (16 B I 171).

ARRHIMANDRIT subst. 1. *Arfiemandritul* M-rea, nume vechi al bis. S-ții Apostoli din București (Stavr 23). 2. *Arhimandrescu*, D. (Meșt Cr).

ARHIP gr. Ἄρχιππος „cel care conduce cai” 1. — mold. (BCI VII 10; Arh); 2. *Archip*, T., act.; -escu, V. act. 3. *Arfip* (Tocilescu, *Mat folc.* I). 4. *Arsip* (16 A I 524).

Arifton v. *Hariton* 3.
Arimera v. *Ieremia* III 2.
Arimi/e, -a v. *Ieremia* II 4.
Arion v. *Visarion* 3 b.

ARISTARH gr. Ἀριστάρχος «optimus princeps» 1. *Aristarho* ban (Giur 236); 2. *Aristarchi*, N. (Sd XI); 3. *Allstarh* (Băl IV; P⁵); *Alistar*, Ciulei (Sur VII); cf. și explicațiile date de G. Ivănescu (BIFR I 166). 4. *Alestar* căp. (B răz 30), *Alestari* mold.

ARISTION < gr. Ἀριστίων < ἄριστος „cel mai bun” 1. *Aristia*, C., grec. traduce Iliada 1837. 2. *Aristița*, Romanescu, artistă dram.; cu afer.: *Ristița* (Bz). 3. *Arestea* (AO XIV 284). Cf. și gr. mod. Ἀριστέα (But).

Aritina v. *Haritina* 1.
Ariton v. *Hariton* 1.
Arizan v. *Hriza* 7.
Arjanu v. *Arsenie* 6.
Armag, *Armega* v. *Parmeniu* 4, 5.
Armen/escu, -ești, -la, -ie, -iu v. *Parmeniu* 2, 3 b.
Armina v. *Parmeniu* 3.
Armula v. *Erma* 2.

ARON < ebr., fratele profetului Moise. 1. *Petru-Aron* Vvd; *Aron-Vodă* și *Aroneanu*, m-rea întemeiată de acesta. 2. *Aronița*, soția unui *Aron* (Ard). 3. *Arontea* (Ard II 194), formație ca *Leonte* din *Leon*; 4. Cu afer.: *Ronta* (Moț). Cf. *Rone*, *Roncea*, la tema *Ron*.

Arod v. *Irodion* 5.

Arpanti v. *Lavrentie* II 3.

Arpentii, -e, *Arpintii* v. *Lavrentie* II 1, 2.

ARSACHIE pers. *Arsakes*. 1. *Arsachi* (Sd XVIII) 2. *Arsăci*, Munteanu (Vr C).

Ars/anca, -eanea v. *Arsenie* I 2.

Arsântii v. *Arsenie* II 3.

ARSENIE gr. Ἀρσένιος < tema ἄρρενο = bărbat. I. 1. *Arseni* s. olt. 2. *Arsăni*, mold. (Tec I); *Arsanca* și *Arseanca* tt., olt., din nume marital, iar nu de la adj. *ars*. 3. *Arsini*, buc. 4. *Arsin*, -ești t.; -easa, mold. (Sd XXI) și -ca f. (Cand 109) ambele n. maritale < *Arsin*. 5. *Arsu*, ard., 1726 < *Arsene* (după Pașca), nu din srb.-blg. *Arso* (cum crede Candrea la p. 109). 6. Din magh. *Arzén* cu ș < s: *Arșanu*, olt. (Sd XXII); *Arșani*, *Arșasca* tt., olt. Cf. și *Arjanu*, Banul v. *Partea* II-a.

II. + *Axenti*: 1. *Arsentie*, ard. (RA II 411) deformat: *Astrenie* cojocar (Meșt Cr). 2. *Arsinte*, ard. (An C II); -scu, If., act. 3. *Arsântii* (Ard II 161).

Arsentie v. *Arsenie* II 1 și *Avxentie* IV 6.

Arsin, -ea, -easa, -ești v. *Arsenie* I 4.

Arsineta v. *Asineta* 3.

Arsinte v. *Arsenie* II 2.

Arsip v. *Arhip* 4.

Arsini v. *Arsenie* I 3.

Arsu v. *Arsenie* I 5.

Arșanu v. *Arsenie* I 6.

Artan v. *Artemie* 3.

ARTEMIE gr. Ἀρτέμιος (cf. și *Artema*, *Artemidor*, nume cu aceeași temă: Ἄρτεμις = *Diana*). 1. a) *Artimi*, dobr. (RI XI 210); -a f. (BCI VI 51); b) *Ardimi*, ard. 2. a) *Artenie*, mold. (Sd XXI); — T. (Sur XV); — *Bantăș* (RA I; Sd VI 251); b) *Hartenie* (Sd

XVI); — răzeș, 1659 (BCI IV 218); e) *Artina* t.; *Artinie* (Ard I; BCI IV 208). 3. *Artan* t. și s. Formele 2, 3 pot proveni și din *Partenie*. 4. Prob. *Artiu*, dobr. (RI XI 215), sau < *Cartiu*. 5. Cu afer.: *Tenie*, v. și *Eftimie III* 7, 8.

ARTEMON < gr. Ἀρτέμων. *Artimon* eg. (Sd V 413).

Artenie v. **Artemie** 2 a și **Partenie** I 2.
Artimi v. **Artemie** 1.
Artimon v. **Artemon**.
Artin, -escu v. **Martin** I 2.
Artinie v. **Artemie** 2 c.
Artiu v. **Artemie** 4.
Arva v. **Varvara** I 6.
Arvasi/a, -e v. **Ghervasie** 8, 9.
Arvint/e, -le v. **Lavrentie** I 5.
Arxana v. **Avxenie** II 9.

ASACHI Gh., Numele scriitorului mold., contras din **Anastasachi** sau din **Isachie**. Bogrea (DR II) îl pune în legătură cu patronimul tatălui său, Lazăr Isakievici, cu etim. lui Hașdeu, Asanachi și cu titlul Sultanei favorite, tc. *assaki*. Cf. însă **Hasaki**, cadu turc (Tis 358) și agă tc. (Cat tc).

Asaffel v. **Elisaveta** 10.
Asande v. **Alexandru** II 4.
Asenie v. **Avxinie** II 4.
Asmendria v. **Dimitrie** V 3.

ASINCRIT gr. Ἀσυγγρίτος < lat. *σ secretis*. cf. Exaporitul, ca sens. 1. — (Syn 4 ian) > *Scrita*, *Scritea* tt. (Ind 13—16 B); *Sicrita* s. > < *Secrețeanu*, C. act. 2. *Asygrit* (Syn. 8 mai).

ASINETA ebr. bibl., soția lui Isaac. 1. *Asinefta* (Ard II 43; Sd XVI); — mona. (Bîr V). 2. cu afer.: *Sinefta* și *Nefta* (Paș); *Stinefta* f., ard. act. (Nepos) 3. + *Arsenie*: *Arsineta* f. act (V. Bistriței-Bicaz).

Astratinii v. **Evstratie** II 5.
Astronie v. **Arsenie** II 1.

ATANASIE și **ATANASIA**, gr. Ἀθανάσιος < ἄθαναστα „nemurire”. I. 1. *Athanasie* (Syn 18 ian) și *Athanasia* (Ib). 2. Cu afer.: *Tha-*

nase căp. (Ins 337). 3. *Aftanasi* (Băl II); -e eg. (Bîr III); *Aftânasie* (BCI I); cu afer.: *Ftanasie* popa. 4. Cu sinc.: *Anasie*, Șt. (Teț 58); deformat: *Afuftasie* (Ard II).

II. 1. *Atânasie*. 2. Cu afer.: *Tânasie* (Olt)-2. *Atânase*, 1760 (Ins 338); *Tânase*, frec. 3. *Tânas* (Tec); *Tânăs/escu*; -oiu, act. 4. Cu afer.: *Nasul*, 1680 (Paș); *Nasa* f. (Ib); v. și Partea II < subst. *nas*. 5. *Tânăsică*, act. 6. Ipocoristice: *Tâsică*, *Sică*. 7. *Tânâsuică*, olt (Erbiceanu, *Cronicarii greci*). 8. *Tânâsucă* (Sd. XXI). 9. *Tânâscu* fam. act.; *Tânâscă*, D. (Cl); * *Tânașcu* > *Nașcu* ar. (Has), sau < *Ionășcu*. 10. Probabil, cu sincopa lui s: *Tanacu* s., ca *Nastacu* < *Nastascu*; *Tânacul* pren. mold. (BCI IV 20); cf. și srb.-cr *Tanak* (Rad. vol. 82 p. 78); 11. Cu afer.: *Nacu*, derivat la aromîni din *Tanacu* (< *Atanas*) după Weigand și Capidan (DR II 803); cf. și gr. Νάκος folosit în regiunea macedonică (But) pe cînd în dacoromîna *Nacu* este ipoc. din *Ionacu*. 12. Pentru femei: *Tanasia* (P²); *Tânâsiia* (Olt; Sd XXII); *Tânasia* (Ins 342) și *Nasia* fam. ard. (Paș), *Thanasiia* mona (P Gov fol 30).

III. Contaminări și sufixe străine. 1. + **Antonie**: *Antânâsiile* nume colectiv pentru unele sărbători mici (Bogrea DR IV¹) 2 *Antanasie*, olt. (Candrea, care explică forma prin epenteza lui n). 3. + suf. grec. -iu: *Atanasiu*, frecv., mold. înlocuind pe *Atanasescu*; *Tânâstu* (Bîr I). 4. + suf. grec -ache: *Tânâsache* și ipoc.: *Sache*, *Sachi* (Sur XV). 5. Formă străină, din srb.-cr. **Taca** (c=ț) < **Athanasie** (Rad vol 81 p. 84): *Țațul* săpunarului mold. (Sd VII 67). Cum este greu a admite o influență pop. sîrbă în Moldova, se poate explica mai ușor ca formație pentru masculin din fem. ucr. Таця < **Tati**-ana (Grinc).

Athanail v. **Natanail** 1.
Atimie v. **Ioachim** I 3.
Atina v. **Atinodor** 2.

ATHINODOR gr. Ἀθηνόδωρος „darul Athenei”. 1. *Aftidor* (Tec. I, II). 2. *Atina* f. mar. (Sd. XVII) 3. Cu fon. ucr. f < ft: *Afina* dobr. (RI XI 206), sau < subst. a fin.

ATHINOGHEN gr. Ἀθηνογένεος 1. *Fino-*
ghen, act. 2. *Aftoghen*, mold. act., sincopat
din *Aftinoghen, cu *fl* < *th*. 3. *Antino-*
ghen, în unele calendare (și în DH) cu epen-
teza lui *n*, «născut de Athena».

Athona = Aftona v. *Agathon* I
Atimie, v. *Ioachim* I 3.
Audea v. *Avdela* 2.
Auvran v. *Avram* II 7.

AVACUM ebr., 1. — buc. sec. 17; preot
(Băl V).

Avastîței v. *Sevastian* II 3.
Avăr v. *Averchie* 3.
Avărvarel v. *Varvara* I 1.
Aveana v. *Ana* III 2.
Aver, -e, -ești, -escu v. *Averchie*
3, 4, 6.

AVERCHIE 1. — (Sd XVI 356; 17 B I
449); — neg. (Olt); — eg. (Cat); — mon, ar.
la 1865 în București. 2. Cu schimbarea p.
finale: *Averche* (Paș); *Avercă* (Isp IV¹) 3. Cu
apoc.: *Avăr* și *Aver* (Ștef; C. Ștef; Isp I¹).
4. *Averești* și *Avirești* ss. (Dm); *Averescul*,
Dragotă (16 A I 347); — Oancea (16 A II
63); — Mihail (ib. 117); *Averescu* (17 A III
88; Arh); — Alex., act. 5. Prob. *Vărăștii* s.
6. *Avere*, I. (Isp V¹) prin etim. populară.

AVESALOM ebr. bibl., fiul lui David, *Ab-*
salom (OS) I 1. — (Pom; P¹¹); *Avisalom*
(Pom); — Șerb (Ard). 2. *Avisalon* (I Bot 11).
3. Cu afer.: *Visalon*, ard. (Paș) și scurtat
Lom (ib).

II. Din forma lat.-cat., *Abesalom*:
1. *Absalom* și *Absolom*, în sec. XIV, ard. (Paș).
2. *Absolon* și -i, ard. (Paș). 3. *Apșa* s. <
Apsolon (etim. Pașca). 4. *Băsălom*, V.
1674, mold. (Isp III²).

Avghinia v. *Evghenia* 3.

AVGUSTIN lat. *Augustinus* cognomen ro-
man < *Augustus*. 1. — cu soția *Frenghita*
(16 B IV 188). 2. *Agustin* din Buzău
(17 B II 235); 3. *Agăstin* t. și cu fon.
magh. *s* < *ș*: *Agoștin* t.; cu afer. *Gostin*,
Hannes, sas (Mag. Br); *Gostinu* s. munt.:
cf. și sl. *gosty* „oaspe” + *in*, v. *Gost* (Partea
II-a). 4. *Avğusti*, Sofia (Aș Br 204). 5. Cu

afer. *Gust*, Martin sas (Mag. Br); *Gust*
fam., *Gustea* (Arh; Sur XVI); v. și *Gus*^t
(Partea a II-a). 6. Prob. *Stineru*, C., din Ba-
cău, act. cu afer. < germ. *Augustiner*
„călugăr din ordinul Augustinilor”.

Aviana, Aviona v. *Ana* III 2.
Avirești v. *Averchie* 4.
Avisalo/m, -n v. *Avesalom* I 1, 2.

AVIV ebr. ? cf. Tel-Aviv. Cu afer., ipotetic:
Viv, -escu, C., act.; -ian (act.); *Vivițul*, olt.
(16 B VI 360).

AVRAAM patriarh biblie, ebr. *Abrahām*
„tatăl este înălțat” (R On). I. 1. *Avraam*,
olt., 1710 (Sur VI). 2. *Avrămescul*, D. (Băl V);
Avrăm/ică, -ior, -ilă, -oiu, forme oltene (Cand
117); -uță, buc.; cu afer.: *Vrămoai*, *Ileana*
(Bir II 380); *Vrămuț* 1722 (Paș); *Avrămăscul*,
mar. (Ard); *Avrăm/eani* s. (Dm); -ilă diac
(17 A IV 477). 3. *Avrămănel* fon. dialectal buc.
4. *Avramuș*, M., olt. (AO VII 305). 5. *Avră-*
miasă nume de plantă și de zână (Has).
6. *Avran*, dobr., 1859 (RI XI 208, cu *m* > *n*
cf. *Virlan* < *Varlaam*). 7. *Auvran*,
I., 1683, mold. (Has).

II. Probabil cu afer. silabei *av-*: 1. *Rămescul*,
Socol (Giur 158); *Rămești* s. (16 B II 79), sau
Rtmeștii s. (Hur) prin etim. pop., după subst.
rîmă. 2. + -șea: *Ramșea* popă (16 A III
398).

III. Din lat.-cat. *Abraham*: 1. — (Mar 145).
2. *Abram* (Ard); *Abrămiasă*, Murgă (Ard II
255), marital; *Abramovici*, Crăciun, mold. din
Polonia (Băl VI). 3. Din arm. *Abro* <
< *Abraham*: *Aburel*, Fl., mold. (An
Com), etim. H. *Siruni* (com. orală).

AVRAMIE < gr. Ἀβράμιος < ebr. *Abrahām*.
1. — nume monahal. 2. *Avramia* f. (17 A III
24); *Avrămia* (16 A III 29; Has); *Avrămie*
(Isp IV¹; Vit. 20); *Avrămiuț* (Cand 117).

Avran v. *Avram* I 6.
Avrăm/ăseul, -eani v. *Avram* 2.
Avrăm/escu, -ia, -ică, -ilă etc. v. *Avram* 2.
Avrentie v. *Lavrentie* I 2.
Avrig v. *Lavrentie* I 3.
Avrintie v. *Lavrentie* I 4.

AVTONOM < gr. Ἀυτονόμος «autonom».
1. A y t o n o m = A f t o n o m (Syn 12 sep).
2. Aftanom dobr. (RI XI 210). **3.** Antonom
 Georgescu, act. (comunicare Iorgu Iordan).

AVXENTIE < lat. *Auxentius* gr. Αὐξέντιος
 < αὐξή „creștere” **I.** **1.** *Auxentie* (Syn
 14 feb); *Evaxentie* (Ceas); *Auxente* și *Afxente*
 (R Gr). **2.** *Axentie* mon. (AO XV 34). **3.**
Axinte, frecv; — Uricarul; -a, doamna lui
 Ștefan Tomșa; *Axintele* s. **4.** *Axanti* și
Axănti mold.; *Axănte* (RI XIII 286).

II. *A x i n t u : **1.** *Xintu* (Oit). **2.** *Sintie*.
 mold. (Sd XXII); *Sintie* (Paș); -a (BCI II
 225); *Sintești* s. **3.** *Sentu*, an. 1202 (11—12
 C I 26); *Sente* (Paș); *Senti*, Tatiana, act.;
 -i (Ard) **4.** *Șentescul* = *Șintescul*, St. (16 B
 II 79); *Șintea* (Sur XV); *Șintești* s. (16 B
 IV 266); *Șentesți* (13—15 B 144). **5.** *Șinșea*
 și *Șinșior*, Gl. (RI II 197). Formele cu ș
 inițial sub infl. fon. magh. ș < s.

III. **1.** Cu fon. grec. *nd* < *nt* : *A x i n d e >
 *S i n d e : *Sindești* t. Vaslui, 1630;
Sindia s. (Giur 338) azi Dîrza. **2.** Cont.
 cu Ile și Ilie: *Sindile*, Ion munt,
 1814 (Sd VI 136); — I. act., *Sindtle*. R.,
 1745, din Drajna (BCI XIII 189); *Sindilă*,
 Manea, din Bucov, 1718 (BCI XI 67); *Sindél*
 (Sd X) d.n Bîrsa. **3.** + *Ilie* : *Sindilie* (17 B
 II 77); *Sindiile* (Tis 217). **4.** Prin etim. pop.
 + subst. și *ndilă* : *Sindil*, G. (Tec I); *Șin-*
dilă (Mneci). **5.** + -ar : *Sindilaru*, v. Ilarie.
4. *Șindelari*, v. Ilarie 5.

IV. Sub infl. slavă, *a* > *o* : **1.** *Ozentia*
 t. (16 A III 36); *Oxintia* s.; *Oxinlea* s. (17
 A IV 196); *Oxindie* Vizirescu armean 1690
 (Iorga Ist. Bis. Rom. I 408). **2.** *Oxănte*, mold.
 (RI XIII 287). **3.** *Ocfintie* (Sd XXI) s., mold.
4. *Osintia* s. (ib). **5.** Prob. sub infl. lui A n t o n :
Ansentie, Oiaga, 1705 (Sd VII 106).
6. + *A r s e n e : *Arsentie*, Ilie. ard., 1757...

AVXINIE episcop, gr. lat. (?) **I.** **1.** *Acsenie*,
 Rădnic (Ard. I 262). **2.** Cu afer. : *Seni*, ard.
 (An Cm 12) **3.** Prin cădere succesivă a
 silabe'or -ie, -inie, tratate ca sufixe : *Áxin*,
 1726 (Paș), sau de la Maxim. **4.** *Ax*, fam. act.

II. Numeroase forme pt. femei : **1.** *Axinia*
 (Ard.; Sd XI 278; Sd XXII; Mar) etc.;

Azina (BCI IV 192); *Axinița* (Răc 8).
2. *Áxenia* (17 A III 136; C. Ștef.); *Acsenița*
 (17 A IV 68); *Axenie*, frecv. (Mar; Ard I 258);
Axene (ib. p. 4, 5, 8. 35); *Axena* (Ard I 255;
 Mar 20). **3.** *Axănie* (Ard I 258 etc.);
Axănia și *Axana*, dobr. (RI XI 206); —
 mold. (Sd XI 280) etc. **4.** *Asenie* (Ard I 259).
5. Cu afer. : *Seni*, genitiv cu funcție de
 nom. (S. Pușcariu, DR II 698); **6.** *Oxana*,
 mold. (Sd XVI) și dobr. (RI XI 206)
Ocsii, Radul (Cat. Braș.). 1762; *Ocsine*
 (RI XI 215), cf. ucr. АКСАНА și ОКСАНА.
7. *Axanina*, d-na lui Tomșa Vvd.; *Axantna*
 (Sd XV 14); ipoc.; *Axa* (Ard); **8.** În
 Maramureș; *Axenia*, *Axene*, *Axena* și *Acșica*
 (M mar), *Axenie* și *Axene* (Mar), numai
 pt. femei. **9.** Probabile : a) *Arxana* f. mold.
 (Sd VI 225) : b) *Axemiia* (17 A IV 68);
 c) *Xenia*, dar și < *Xenia* și < *Polixenia*.

III. Scurtări prin afereză și schimbare de
 terminație justificate prin forma interme-
 diară *Asenie*, cu afer. *Seni* : **1.** *Sena*
 t. (Dm); *Senă* f. ar. (Fărș) din *Asenie*
 și *Acșena*. **2.** *Sană* f. ar. (Fărș); *Săniia*
 f. (Sd VII 338); *Sănuși* s. și *Sănescu*, N.,
 mold., act. toate din *Axana* și *Axănia*.
3. *Sănilă* b., ard. (Moț; Paș) și *Sănuș*, P.
 (Ard II 103), tot din acelea. **4.** + -că :
Săncăuși s. (Sur XXII). **5.** + -ica : *Sinica* f.
 mold.; *Senecăuși* toponim. cu fon. mold. :
 din *Axin*, *Axene* etc. **6.** + -tc, -aș :
Sănicaș fam. (Am), din *Axănie*.

Ax, -a, **Axan/a**, -ina, -ina v. **Avxinie**
I 4; II 3, 7.

Axanti și **Axănti** v. **Avxentie I 4.**

Axăni/a -e v. **Avxinie II 3.**

Axemiia v. **Avxenie II 9 b.**

Axen/a, -e, -ia, -ie v. **Avxinie II 2, 3,**

Axentie v. **Avxentie I 2.**

Axim v. **Maxim 1.**

Axin v. **Avxinie I 3** și **Maxim 4.**

Axin/a, -ia, -ița v. **Avxinie II 1.**

Axinte, -le v. **Avxentie I 3.**

AZARIE ebr. *Chazaria*. *Azarie*, pr.
 (Ard); — autorul Letopisețului Moldovenesc;
Azaria post. mold. (Hurm XI).

B

Bah, -ova, -u v. **Vach II**.

Balas/aehl, -ia, -in, -inești v. **Vlasie IV 5**.

Balint, -ele, -ești v. **Valent 4**.

Balosin, -ești v. **Vlasie IV 5**.

BALTASAR bibl., n. chaldeian, *Balthasar* 1. *Boldisar* (Ard I 269); *Boldișar* (Sd XXII); — ard., 1578 (Paș) < magh. *Boldizsár*. 2. *Boldojar*, Ivan, 1838 (P Bor 89); *Boldăjar* (Ard II 252); *Boldujariu*, magh., doc. rom. (Sd. III 3); — „de Cîmpina” (17 B IV 263). 3. *Boldizar* din Deta, băn., act. Toate variantele vin din Ardeal sub infl. formei maghiare < lat. *Balthasar*. 4. Cu schimbarea p. fin.: *Baltasiu*, act. 5. Modern; *Baltazar*, act. 6. Armean: *Bagdasar*, act.

BAPTISTA (Ioannes) lat-cat., it. *Battista* 1. *Batiște* C-tin, 1630 mold. (TC I 53); -a, *Veveli* grec levantin (Costin); — C-tin, 1621 (17 A V 5); — Nestor, 1665, mold. (Sd V 578). 2. Cu fon. grec, *Vaptista*, C-tin, boier (17 B IV 126); prin studii genealogice s-ar stabili raportul de rudenie sau identificarea persoanelor. 3. *Bătiște*, biserică și stradă în București, mai probabil < subst. *Bătîște* e.

BARABAS lat. -cat. < ebr. *Bar-abbas* „fiul tatălui”. 1. Din magh. *Barabás*: *Bărbăș*, ard.; cf. *Barabaș* hatman cazac (Costin). 2. < magh. *Barlabassy* (Hurm XI): *Barlabas* comis, 1460 (Flor 175) zis și *Bărlăbaș* comis (Div 84). Această formă duce la înrudirea cu mold. *Barlibaș* și variantele lui. 3. *Barlibaș* (16 A II 173) frate cu Ion

Dupniță și cu „Armanca” din Tg.-Neamț; *Bărlibaș*, mold. (Sd V 15; 17 A II 81); — C., din Focșani, 1650 (RI II 161); prin confundarea p. fin. cu tc. *bașa*: *Btrlibașa* (C Bog.). 4. *Berlibaș* s. (Ard). 5. Cu schimbarea p. fin., *aș > a*, luată ca sufix: a) *Barliba*, Tg. Neamț, act.; *Bărliba*, țig. (Sd. VI 251); b) *Berliba*, D-tru, act.; c) *Btrliba* fam. act. (Nif). 6. Prin etim. pop. după vb. *a bîrlîga*, sau prin schimbarea p. fin. -*ba* în -*ga*: *Barliga*, țig. (Tec); *Bărliga* b. (16 A IV 289).

BARAC bibl. ebr. „fulger”; cf. și subst. ard. *barac* rasă de cîine < tc. *baraq* „cîine”, și srb. cr. *Barak* ipoc. < *Bartholomeus*. 1. *Barac*, olt., 1679 (Sd V 305); — N., elev (Dealu 130); -ul t., munt.; -ești t. 2. *Bărac*, Ioan, scriitor ard.; -u, N., dobr. (RI XI 212); *Bărăceja*, -el tt.

Barb, -a, -ea etc. v. **Barbura II 1, 3**.

Barbălea v. **Barbura I 4**.

Barb/ăr, -ur v. **Barbura I 3**.

Barberi v. **Barbura I 3 e**.

Barbeș v. **Barbura III 4**.

Barb/oloviei v. **Barbura III 21**.

Barb/ocea, -ovschi v. **Barbura III 7, 21**.

Barbon/a, -cea, -ie v. **Barbura III 8**.

Barbos v. **Barbura III 9**.

Barbue, -a, -in, v. **Barbura III 10, 12**.

Barbuia, v. **Barbura III 19**.

Barbul, -ov v. **Barbura II 2, III 21**.

BARBURA, nume de tradiție populară < lat. *Barbara*, în calendar: *Varvára*.

I. 1. — f. (AO XIV 276). I-A. Candrea derivă *Barbură* < *Barboră < **Bar-*

bără, ca botez < *bătez, și tot așa masc. *Barbur* „păstrat numai la bulgari”, din care avem *Barbul*, prin disimilare (Cand 118–120), sau -l fiind luat ca articol. 2. *Bărburea* t. 3. *Barbur* s-a păstrat însă un timp și de români pentru că-l găsim, cu mici modificări, în toate regiunile, ba încă într-o formă mai apropiată de prototipul latin, a) *Barbăr*, ard. (Ard. II 86), cu derivatele: *Bărbărești* (16 B III 5; AO XVII 305) și *Bărbărigeni* ss.; b) *Bărbari*, mold. act. e) prob. ar. *Barberi* (Cara 34), redat și cu fon. grec: *Varveri*, nume actual. 4. Prin disimilare din *Bărbăr* < *Bărbăl cu derivatele: *Barbălea*, ard. (Paș); – Șt. (Ard. II 94); *Bărbălăscu* (Puc); – *ăul* t.; – *ăi*, – *ani*, – *eni*, – *etești* ss. 5. Contaminat cu *Barbu*: *Bărbulea*, 1670 ard. (Paș); – munt., 1596 (Sd VII 270; 16 B II 161; Cat); olt. (Cand 121).

II. *Barbul* nume străvechi de tradiție rom., format prin disimilare din *Barbur formă constatată de Candrea la bulgari (Cand 118), iar finala -ul, tratată ca art. masc. 1. *Barb*, 1582, ard. (Paș), nume format la noi (nu adus din Italia, cf. Iorga, RI XIII 194), frecvent și la sudul Dunării, unde primește sufixe slave. 2. *Barbul*, boier (Dm; Rel; Ard II 141), cu derivate: *Bărbulescu*; – *lești* s. – *leș* (Paș). 3. + -a: *Barba* fam. act. 4. Cu art. fem. -a, *Barba* f. (16 B V 197) care nu poate fi din „barbă”. 5. Derivate: *Barbea* (Paș); *Bărbăscul* (Isp. III¹) *Bărbălescu*; – *ești* s. (Gr. Buc), iar cu asimilare regresivă: *Berberbești* (Dm; Ard 21, 117; Hur; 17 B II 376) și *Berbescu* (Hur).

III. Derivate din *Barbu* cu diverse sufixe: 1. -an: *Bărbănuț*, Drăgușan (17 A II 63, 67). *Bărbănescu*, ard. 2. + -ău: *Bărbău*, T., mold. (Sd VII 304). 3. + -el: *Bărbel*, I., ard. (An C III). 4. + -eș: *Barbeș* (17 A I 148). 5. + -ică: *Bărbicești* s., olt. (Sd XXII). 6. + -ior: *Bărbghior*, mold. (RI V 225); – Pădure, mold. (Sd VII 65). 7. + -ocea: *Barbocea*, mold. (Sd. VI 15). 8. + -oî (< *oni*) + suf. -a: *Barbona* (Puc); *Barbonie*, M. (Grd. 11); *Bărbonle* olt. (Sd VI 491); – *ie* (Î Div); *Bărbioane*, act. (Jiul ard); + -oiu: *Bărboiu*, Ursul (Isp I²), *Bărboiu* vornic (Costin); + -cea: *Barboncea* (16 B IV 402). 9. + -os: *Barbos* fam. mold. act.; *Bărbosea* (Mano 23), care se

confundă cu „bărbos”. 10. + uc: *Bar buc* I. (An PI 116); – a, b. munt. (RI X 136); *Bărbăcuți* t. < *Bărbuc uț; 11. + -ucea: *Bărbuci* (17 B I 368); olt. (Cand 121); *Bărbucea*, ard. 1680 (Paș); – *cești* s. (17 B II 235). 12. + -ucea + -an: *Bărbucean* pren. olt. (Cand 121); – Știrbei, 1825 (RI XIV 115) = *Barbu Știrbei*; – Nic., ard. (Șchei III); cf. și *Barbucin*, Pav., 1841 (BAP II 272). 13. + -ui: *Bărbuiu*, Ursu, mold., 1618 (Sd V 15); – l (Sd XXI); *Barbuia* (17 B I 167; IV 132; Giur 86); băn. (17 B II 186); *Bărbuea* (AO XIX 158). 14. + -uică: *Bărbuică*, olt. (Cand 121; Sd XXII). 15. + -uicea și -uincea: *Bărbuicea*, *Bărbuincea*, – *cești* s. (Giur 315). 16. + -uița: *Bărbuița* (17 B I 186). 17. + -uș: *Bărbuș*, mold. act.; ard., 1680 (Paș); – a (Ur XXII 224); – *ani* s. (Dm). 18. + -uș + -că, -co: *Barbușcă*, -co (16 A III 197, 215). 19. + -uț: *Bărbuț*, act. (Paș); – *ă*, act.; – *oiu* (Cand 121). 20. Asemănări: *Bărbuza*, Banul, munt. (Sd V. 176). 21. Cu sufixe slave: *Barbulov*; *Barbovski* (Băl II; Arh); *Barbolovici*, ard. (Ard.) 22. Reluare din magh. *Borba* < *Borbála* „Barbara” (Drăg, Paș): *Borbota* (etim. Paș).

Barla v. *Varlaam* III 1.

Barlabas v. *Baraba* 2.

Barl/an, -e -ea, -escu, -ești, v. *Varlaam* III 2.

Barliba, -ș v. *Baraba* 3, 5 a.

Barliga v. *Baraba* 6.

Barnat v. *Bernard* I 2 e și II 1.

Barn/a, -ă, -e, -ea v. *Varnava* II 1–3.

Bart, -a, -ă, -le etc. v. *Bartholomeus* I 1.

BARTHOLOMAEUS; lat-cat. < ebr. *bar-ṭholmaj* «fiul lui T.», fon. ortod. Vartolomei; Forma latină trecută din Ardeal în Moldova sau adusă de străini boierii la noi – ca Bartolomeo Brutti, mare stolnic sub Radu Mihnea, numele acestuia variind în acte, cu a trecut în e sau i. Varietatea formelor face dovada că numele, introdus prin sec. XV, a fost adoptat și de români, de la unguri și sași dar numai în formele ipocoristice: *Barta*, *Berla*. Pentru originea acestora v. B L II 38. I.1. *Bart*, Peter, sas (Iorga VIII 94); – a (16 A I 285;

DM 62; Ștef; 17 A V 202); -ă, Toma (BCI VII 25); -ă, Gh., mold. act.; -ic, olt. (Sd VI 474); -ic, Cazan, olt. (Sur VI); *Bărticu-lești* (16 B VI 333); *Bartoe* (17 B III 309); *Bartoș* (Dm); *Bartuș*, M., sas (C Ștef). 2. *Bărta* = *Btrta* = *Berte*, Pătru (Cat); *Bărte*, Gh., dobr. (RI XI 212); *Bărtan*, olt. (17 B II 314); -ul (A Gen II 79); *Bărtilă*, S. (17 A V 351); *Bărtoc* (Mar); *Bărtuș* din tg. Trotuș (Sur II; Paș). 3. *Btrta*, Pătru, din Birtcovești (13–15 B 179); -n (16 B III 342); *Btrtoi* buc. sec. 18; *Btrtoș*, mold. (RI V 224).

II. Cu *e* în temă: 1. *Bertolomei*, brașovean (Rel); *Bertolomei* = *Bartolomeu* Brutti (17 B IV 261; Sd V 519) și *Bertolomi* (Sd V 6). Din această formă s-a creat ipocristicul *Berte*. 2. *Berte*, Sp. (Btr I); *Berte* scris și *Bărta*, *Btrta*, P., munt. (Cat; T-Rom 342; 13–15 B 179); *Bertea* popă, munt. (Sur I); - P., mold. (C Ștef); - ard. (Paș); - fam. mold. act. etc.; *Bertea* și *Bertești* ss.; *Berta*, I., companist, 1780, ard. (Braș); *Bertha*, Șt. (Ard I 269). *Berte* = *Bertea* = *Beartea*, mold. 1645 (RI II 143); *Bertescul*, Stanciu (Drj. nr. IV). 3. *Berti*, S. (Tut); *Bertil*, fam. act., -ă, S. (17 A V 365). Pt. aceste forme cf. și Berto < Alberto, Umberto (Pallazi, Diz. it.).

III. 1. Forma magh. *Bertalan* în uz la ardeleni (BA ung 9), a dat: *Birtălan*, mold. (C Bog; Sur XX; 16 A I 346 și IV 220). Cf. și *Birtolomei* Brutti (Sd XI 100); *Birtolom* ard (Viciu). 2. *Bartolomeu* Drăgffy, voievod ard., aliat cu Ștefan cel Mare în 1492, numit în cronică: *Birtok* (Kog I 144, 146, 171, 285), < magh. *B erto k*, diminutiv < *Bartholomaeus* (com. de Al. Cristureanu). 3. *Birtoc*, 1698 (Vr C); - I., aprod. 1634 (Tec I). 4. Variantă dialectală: *Ghirtoc*, Ioan - (Sd VII 64) ș.a. (Sur X). 5. *Birt*, Gh. (Mag Br); -a, băn. (AO III 481); -ic, Gh. (Sd VII 324).

Bartoe, -oș, -uș v. *Bartholomeu* I 1.
Bas/a, -ă, -ea -ica, -ina, -cu -oe, *Basu*, v. *Vasilie* VIII.

Batîște v. *Baptist* 1, 2.

Bădrăgan, *Bădro* v. *Petru* V. 6.

Bălint, -eseu, v. *Valent* 4.

Bărae v. *Barac* 2.

Bărăbaș v. *Baraba* 1.

Bărb/anul, -ănesu, -ău v. *Barbura* III 1, 2.

Bărbari v. *Barbura* I 3 b.

Bărbăcuți v. *Barbura* III 10.

Bărbăl/ăul -ăi -ani, -eni, -etești v. *Barbura* I 4.

Bărbăr/ești, -igeni v. *Barbura* I 3.

Bărbel v. *Barbura* III 3.

Bărbicești v. *Barbura* III 5.

Bărbosea v. *Barbura* III 9.

Bărbue/ea, -ean, -i v. *Barbura* III 11, 12.

Bărbu/ieă, -ineea, -ița v. *Barbura* III 13–16.

Bărbulea v. *Barbura* I 5.

Bărbuș, -a, -ani, -că v. *Barbura* III 17–18.

Bărbuț, -ă -oiu v. *Barbura* III 19.

Bărбуza v. *Barbura* III 20.

Bărgnior v. *Barbura* III 6.

Bărlăbaș v. *Baraba* 2.

Bărliba, -ș v. *Baraba* 3, 5 a.

Bărliga v. *Baraba* 6.

Bărnad -e v. *Bernard* 1 d.

Bărnat v. *Bernard* I 2, II 3.

Bărnoul v. *Varnava* II 4.

Bărnuf v. *Varnava* II 6.

Bart/a, -an, -e, -ilă, -oe, -uș v. *Bartholomeu* I 2.

Băsălom v. *Avesalom* 4.

Băs/a, -an, /ăseul, -eni, -oe -oi v. *Vasilie* VIII.

Bedea v. *Benedict* II 11.

Bedreag, *Bedros*, *Bedrule*, -a v. *Petru* V 6.

Bena v. *Benedict* II 10.

Benart v. *Bernard* I 2 e.

Bene/ea, -ești, -iul, -ul v. *Benedict* II 7 8.

Ben/e, -ea, -ești v. *Benedict* II 1, 2.

Benedee v. *Benedict* I 3.

BENEDICT forma catolică < lat. *Benedictus* cognomen în uz din primul secol al erei noastre; ortod. *Venedict* de Nursia (Syn.) I. 1. *Benedict*; -a (11–13 C I 147); cu apoc.: *Benedic*, toponim lângă m-rea Vintilă Vodă (16 B IV 102) numit și *Menedic* < magh. *menedék* „adăpost”, corupt în *Meledic*; *Benedicl*, ungar, 1660 (Sd IV

3). 2. *Benetic* (cont. cu *venetic*) boier mold. (17 A II 201 și IV 279) fratele lui *Bernard* Borisi mare post.; *Benetiuc* (Cand 14); olt., 1638 (DGorj). 3. *Benedec*, ard. (Sd V 514) < ung. *Benedek*; munt., 1495 (Rel). II. Cu apoc.: 1. *Bene*, mold. (Sd XI și XXI), cf. magh. *Bene*, 1135, (BL II 38). 2. *-a*, mold. și munt. (Dm; Ștef; Sd XIX și XXI; Drj nr. 28) *-a*, I. (Paș; Ard); *-ști* s. 3. *Benia*, *Benic* ss.; *Beniuc* fam. act. Cf. și blg. *Benjo* (< *Benedictus* (Weig)). 4. *Benici* (Dm; Ștef); — Duma din 1529 (C. Ștef) 5. + *-iga*, *Beniga* 1680 (Paș) și + *-ilă*: *Benilă* (ib.). 6. *Benu* (P Bor 27); *Benul* (Puc). 7. + *cu*: *Bencul*, orașan (16 B V 219). 8. + *-cea*, *-ciu*: *Bencea* (Moș; Puc); *Benciul*, mold.; *Bencești* s. (17 B II 383). 9. Din magh. *Bence* < *Benedict*, (cit. *Beñe*); *Beñul* t; *Beña* pren. ard. act. (Var 22); — mold. (Sur X); *Beñe* (17 B II 286); *Beñea* 1758, ard. (Paș); — Drag. (Isp II²); — Gr. (17 A IV 197); 10. *Bena* (11—13 C I 25 Dm); pt. acest ipoc. cf. și magh. *béna* „olog”. Pentru derivatele II 1—9, Capidan admite etim. lui Miklosich < tema sl. *sen* „a ucide”, mai probabilă însă etim. < *Benedictus*, în legătură cu influența catolicismului în Moldova, forme adoptate și de ardeleni. 11. Cf. ard. *Bede* < magh. *Benedek* (etim. Paș), puțin probabil.

Benefacii v. **Bonifatie** 3.

Beneti/c, -ue v. **Benedict** I 2.

Beni/a, -e, -ei, -ga, -lă v. **Benedict** II 3—5.

Beniuc v. **Benedict** II 3.

Beñ/a; -e, -ea, -ul v. **Benedict** II 9.

Benul v. **Benedict** II 6.

Berliba, -ș v. **Baraba** 4, 5 b.

Bernad, -ie v. **Bernard** I 2 b.

Bernaldinus v. **Bernard** I 1.

BERNARD lat. cat. < it. *Bernardo* < germ.

Bernhard. I. 1. Nume purtat de străini: primul este *Bernaldinus*, pircălab de Cet. de Baltă sub Ștefan cel Mare (Ștef) zis și *Bernardus* (C Bog). 2. Al doilea, *Bernardo*, Borisii, mare post. sub Iancu-Sasul Vvd., nepot marelui post. Bartolomeo Brutti albanez italianizat, care semnează *Bernard*. Numele acestuia este deformat în acte astfel; a) *Bernarea*, ca pirc. de Neamț (Iorga V 191); b) *Bernad* (17 B II 176); *-ie* (ib. 209); e)

Bernal post. Borisi (Sd XI 89, Isp I); *Benart* (Băl II); d) *Bárnad* (17 B II 182); *-e* (ib. 135); *Btrnade* (ib. 211); e) *Barnat* (17 B II 195); *Bárnat* (16 A III 140); f) *Bránad* m. post., 1613 (Sd XXII); *Bránat* (Sd XXII); g) *Vernadea* m. post., 1612 (Cern. p. XIII). Cf. gr. — cretanul *Vernardos* tipograf la Iași (N. Iorga, Hist. des Roumains VIII 284).

II. Numele e acceptat în Moldova ca și acela al lui Vitold, mare duce lituan din sec. XIV, sau al mîrzacului tatar Cantemir de la începutul sec. al XVII-lea. 1. *Barnat* fam. mold. act. 2. *Btrnat*, țig. (17 A III 17). 3. *Bárnat* diac, 1622 sep. 11 (Sur XXII). 4. *Bernart*, C-tin, olt. 1780 (acte valea Jeleș). 5. Prob. *Btrnariu* b. (Mar) și m-tele; *Bárnaru* (Puc). Din srb. -cr. *Brlc* < *Bernarduš* (Rad. vol. 82 p. 110) Pașca derivă nume ardeleni: *Btrlea* pren., 1534, *Btrlescu* și *Étrleț*, 1726; cf. însă *Varlaam* III 3. Cu apocopă s-ar explica însă și *VERNA* (Partea II-a).

Bernarea v. **Bernard** I 2 a.

Bernat v. **Bernard** I 2 c.

Bertalan v. **Bartholomeu** III 1.

Bertha, Bertl, -lă v. **Bartholomeu** II 2, 3.

Bert/e, -ea, -escul, -ești v. **Bartholomeu** II 2.

Bertolom/ei, -i v. **Bartholomeu** II 1.

Beta v. **Bonifatie** 4.

Bethlehem, v. Vitleem.

Bgirosin v. **Gherasim** I 4.

Bic/a, -an, -ă, -ăș, -ău, -u v. **Iacov** II 8.

Bincea, Bint/escul, -inți, nîu v. **Vichentie** 4.

Birt/a, -ie v. **Bartholomeu** III 5.

Birtălan v. **Bartholomeu** III 1.

Birtoc v. **Bartholomeu** III 2, 3.

Birtolomei v. **Bartholomeu** III 1.

Birl/ă, -ea, -escu, -eș v. **Bernard** III și **Varlaam** III 3.

Birliba v. **Baraba** 5, c.

Birnade v. **Bernard** I 2 d.

Birn/a, -ea, -eclu, -ova v. **Varnava** II 5.

Birnarul v. **Bernard** II 4.

Birnat v. **Bernard** II 2.

Birt/a, -an v. **Bartholomeu** I 2, 3 și II 2.

Birtcovești v. **Bartholomeu** I 3.

Birt/oi, -oș v. **Bartholomeu** I 3.

BLAGOVEȘTENIE <sl. Благовѣщеніе. var. *Blagovește*. Segmentat în Blago-Vește. **1.** *Blaga* apare ca nume b. în Ardeal și Moldova (Dm; 17 A II 233; Sd XI și XVI; Răc 15; Ard), rar în Muntenia: f. (Sd XI 87) și s. **2.** *Blagu* pren. (IO 255); -l (Ard II; Met. 96). **3.** Derivate: *Blagea t*; *Blăgan*, *Blăgleni*, -ești, -eri, *Blăgoi* ss. **4.** Probabile: *Blaghe*, *Dragul* (17 B IV 485); + sl. А҃҃҃҃ „dar” · *Blagodești* s. (17 B II 241); + -otă, *Blagoț*, I. (Sur XXV). **5.** Prob. *Blaha*, N. act.; *Blașcă*, ard., -acestea sub infl. ucr. și slovacă (com. G. Ivănescu). **II. 1.** *Veștea*, T., olt. (Sd XXII 351). Cont. cu subst. veste: *Vest/ea*, act.; -escu (Scan).

Blaha v. **Blagoveștenie** 5.

Blaj, -a, -ani, -ari, -e, -ea, -eni, -eri, eu, -iul, v. **Vlasie** IV 1, 2.

Blașcă v. **Blagoveștenie** 5.

Blasul și Blaz v. **Vlasie** IV 6.

Blăj/el, -eni -eri, -ești -olul v. **Vlasie** IV 1, 3.

Blej/a, -an, -eru, -ești, -ol v. **Vlasie** IV 4.

BOG-BOGOI scurtare onomastică din: **1.** *Bogoiavlenie*, «Boboteaza» gr. Ἐπιφάνεια folosit deseori în cronici; **2.** *Bogomateri*. **3.** *Bogonosie*, *Bogorodița*, *Bogoslov*; v. derivatele la **Bogoslov**.

Bog -a, -an v. **Bogoslov** II 1-3.

BOGDAN traducera în slavă a gr. Theodoros, ebr. Nathanael, lat. Deodatus, numele însă nu e calendaristic. Din Maramureș, unde apare întâi, și Ardeal, el trece în Moldova, prin întemeietorul statului moldovean. Conform unui obicei propriu turcii au numit, după dñsul, țara, *Bogdania* (Kara-bogdan) și pe locuitori *Bogdani*. **1.** *Bogdan* 1200-1235, în Bihor (Iorga III 135); frec. în Țara Oltului (Paș); -u, -a ss.; *Bogdăn/ea*, -el, -ești sate vechi ardeleno și moldovene. **2.** Tratată ca sufix, terminația -an se suprimă: *Bogd/ul*, vlah din Serbia, 1318 (DR IV); -a b. olt., 1598 (AO X 127); *Bogde* (16 B V 447); -a (16 B I 129; VI 337) etc.; -a, Ursulovici, vlah din Serbia (DR IV). **3.** *Bogdăneful* t. (AO XVI).

BOGDAPROSTI formulă slavă de caritate creștină < sl. бога да простиши «d-zeu să

ierțe» 1. *Bogdaprostești* „neam” mold., 1795 (BCI IV 224).

Bog/ea, -eiu, -ești v. **Boje** II.

Bogo/е, -escu, -lu v. **Bogoslov**.

BOGOMATERI slav. Sub infl. ucr. $g > h$: *Bohmatea*, Cazan, 1538 (Sur III); *Bohmatescul*. G. (Sur V); *Bohmotești* s. (Isp. I² și Sur V).

BOGONSIE epitet slav, traduce pe gr. Theoforos. **1.** - (Isp I²; 17 AI 15). **2.** *Bogonos* (Arh); - Ioan mold. (A Gen I 167); - Gh., olt. (Sd XXII).

BOGORODIȚA slav. «Maica Domnului». **1.** *Bogorode*, R., 1789 (AO XII 381) -a, I. (ib. XV 152). **2.** *Bogorodă* megiaș, 1654 (Puc).

Bogos u. **Pavel** IV 3.

BOGOSLOV slav, calendaristic, traduce pe gr. Theologos, epitetul lui Ioan evanghelistul și al lui Grigorie de Nazianz. **I. 1.** -b. (AO X 129, XI 217; XXII 129); - Gr. (17 B IV 469); - Pătru, munt. (BCI V 199); - și -a (Ard II 74, 184).

II. Scurtări: **1.** *Bog*, Ion (Ard II 202); -ul, vlah din Serbia, sec. XIV (DR IV). Cu sufixul -a sau în genitivul slav: *Boga*. pren. (16 B I 144; Pom; P¹¹ fila 27); neg. în T-viște (16 B III 177); aprod. mold. (Isp III¹); munt., din r. Buzău (17 B IV 32); idem (17 B I 93); - Leon, ar. act. **3.** + -an: *Boganul*, Sandu (Bir II 385). **4.** *Bogo/е* (Vr; 16 B VI 39); -escu, act; *Bogoiu* (16 B IV 324). **5.** Cf. și *Bugoiu* act. (Sc) **6.** *Bogoș* (Buc), dar cf. și magh. b o g o s „noduros” (B A ung 18). **7.** *Boguș*, 1422 (Dm; Isp I¹). **8.** *Bugmoi* din Chiojd (Mz PI I 44) probabil din expresia slavă b o g - m o i. **9.** Din forma blg. și ucr. Box-: a) *Bohjan* s. (17 B II 289); -ul, D. mold. (Sd I-II); b) *Bóhuș*, 1436 (Sd XIX 11).

Bog/oș, -uș v. **Bogoslov** II 6 7.

Boh, -an v. **Bogoslov** II 9.

Bohomat/ea, -escul v. **Bogomateri** 1.

Bohuș v. **Bogoslov** II 9.

BOJE vocativ < sl. Боръ **I. 1.** *Boje* b. (16 B III 157); -a (Cat). **2.** *Boja* b. (16 B III 241; Sd XV 31) și s. **3.** Derivate: *Bojan* pren. (AO XIV 275; 16 B VI 155; VT); -a f., de origine balcanică (ib. 287; P²). *Boji*

căp. de lefegii (Costin); *Bojian* (Băl VI); *Bojică* (16 B II 33; 17 B II 43); *Bojilă* (Tec I) și s.; *Bojin* (16 B III 221); — popa (17 B IV 132); *Boj/eni* s.; -ești s. (Dm). *Bojinca*, Damaschin, băn. — D. (Sd XVIII); — S., ard.; *Bojdariu*, Tudor, 1634 (AO XIX 118) < blg.-srb Божидар (Weig); *Bojdărești* pe Răut (Cat. mold II); *Bojoiu*, D-tru (AO XVI); *Boju* s. 4. Cf. *Bujoiu* fam. și s.; *Bujan* ar. 5. *Mațcăbojă* (BA sl 38), formă blg. nouă «maica domnului».

II. 1. *Bogescu*, Gh. (Bîr V). 2., *Bogea*, *Bogeiu*, *Bogeshi* ss.

Boji, -că, -lă v. **Boje** I 3.

Bojin, -că v. **Boje** I 3.

Bojoiu, **Boju**, -că v. **Boje** I 3.

Boldăjar v. **Baltasar** 2.

Boldi/jar, -sar, -șar, -zar v. **Baltasar** 1, 3.

Boldojaru, **Boldujariu** v. **Baltasar** 2.

Bolintin, -eanu v. **Valentin** 2.

Bonaș v. **Bonifatie** 2.

Bonaventura v. **Ventura**

BONIFATIE lat. *Bonifatius*, transcris și Bonifacius < adj. lat. *bonifatus* „cu destin fericit” (ROn). 1. — Milostivul (Syn); *Bonifati/i* (Lex); -a mona (Ard II 255). 2. Cu apoc.: *Bonea*, R. (AO XVII 307); *Bonaș* fam., 1688 și *Bonea*, ard. (Paș). 3. *Bonifația*, 1765, ard. < blg. *Bonifacij* (Weig), sau magh. *Bonifac* (Sauvageot). 4. *Beta*, ard., 1725 < blg. *Beto ipoc.* din *Benefacij* (Weig) lat. *Bonifacies* „cu față bună”. 5. *Vonifatie* (Lex), variantă ortodoxă.

Barbota v. **Barbura** II 22.

BOTEZ subst. = „Bobotează”; — (Sinaxar, Mss. 1081 BAR f° 64) numele se dădea noilor convertiți. 1. — pren. (Șez) și n. frecv. în sec. XIII în Ungaria (Drăg). *Botez*, ard. în Ungaria, 1233, comes; *Botez* = *Botiz(a)* cel Bătrîn (16 A II 107); — S. (Sd. XI 55); *Botez/ăști*, Ir., mold. (Sd XXI); — -oia (Buc); *Botedz*, I., 1686 (RI III 145). 2. + -an, *Botezan*, Ioan, ard. act. 3. *Botezatu* (Ștef; Paș; D Buc); *Botezătoae*, G. (Bîr I) din vb. a b o t e z a, marital. 4. *Botegiune* t. (Bîr II). 5. Din arm. Ovanes Măgărdiç „Ioan Botezătorul” nume pt. armeni: *Măgărdici*, arm. 1788 (RI IX 129); *Mogtrdici* (Sd XXI); — prieten lui Manuk-bei (Cat tc).

Brăja v. **Obrejie** I 5.

Brănad și **Brănat** v. **Bernard** I 2 f.

Breajen v. **Pobreajen** 2.

Breație v. **Obrejie** II 2.

Breaten v. **Obretenia** 5.

Brejan v. **Obrejie** I 3.

Breș v. **Amvrosie** II 2.

Bretoi v. **Obretenia** 5.

Broj, -u v. **Amvrosie** II 2.

Brosu, **Broșu** v. **Amvrosie** II 1, 2.

Broz v. **Amvrosie** II 3.

Bruj/a, -u v. **Amvrosie** II 2.

BRUMAR numele popular al lunii noiembrie. — b. (Dm; Ștef; Mar; 17 B I 58,324); — Gh. (Sd XV 241); -u, C. (AO XVI 369); -iu, Vlaicu (Sur XVIII).

Bug/mol, -oiu v. **Bogoslov** 5, 8.

Buj/an, -oiu v. **Boje** I 4.

Bușică v. **Harlambie** II B 4.

Buță v. **Iacov** II 9; v. **Partea** II-a.

C

Cadachia v. **Candachia** 7.

CAIAFA bibl. ebr. și subst. *caiafă*, poreclă. — Matei (AO IX 190); — Radu, olt. (Sd VII 37); t. (NL 201).

CAIN bibl., ebr. — țig. (RI XV 168).

Cajpar v. **Gaspar** 5.

Cafton v. **Agathon** I 4.

Calan v. **Nicolae** III 12.

***CALE** temă comună din: **Calist**, **Calistrat**, **Calinic** și **Caliopi**, **Calisa**, **Calista**, **Calistena**; cf. și **Calia** (Syn Cf. și frecv. neogr. Καλλιὰ ipoc. acestora. **I.** Pentru bărbați: **1.** *Calie* (Sd XVI); *Calia*, țig. (16 B I 139; P12); *Caliu* (ib. 12; 17 B IV 434). **2.** *Cale*, A. (Cîmp 183); — dobr. (RI XI 210); —a, Radul (17 B IV 160); — b. act. *Călescul*, N. (Cras); — Mihu (Gorj); — Nacula, olt. (Sur VI). **3.** *Călea*, 1625, munt. (Sd VII 272). **4.** *Cilea* (Sur V).

II. Pentru femei: **1.** *Calea*, frecvent pretutindeni — chiar în Maramureș — și în baladă, *Calia* f., sec. XVII (P Gov f° 12). **2.** *Calia* (Băl VI; IO 43; 17 B III 388 etc.); dobr. (RI XI 205). Podul *Calii* în București, azi Calea Rahovei, numit, prin etimologie populară și „Podul Calieilor”; *Călița* f. (P³); *Calioiu*, D. (AO XVI) n. marital sau matronim. Cf. neogr. Καλιτσα.

III. Derivate probabile: **1.** + *man*: *Căliman*, nume balcanic purtat în dinastia Asăneștilor de Ioan Căliman Asan (sec. XIII); *Căliman*, munte; —ești ss; *Calim*(an) (16 B

IV 259); *Căliman* (C Bog; 16 A I 555). Cf. *Găliman*, alunecare fonetică, olt. (Donat AO XX 281). **2.** + *-otă*: *Calotă*, pren. (P²; PBor 45, 93, 97); n. frec., sau din subst. *cal* (DLR), ca : Bootă, Iapotă; numele se găsește și la sud-slavi; alte etimologii: V. Bogrea din gr. Καλή „Frumoasa”, „Mușata” (DR II), Miklosich din sl. КАЗ „negru”, iar Maretiș de la Calinic. V. și *Calce* (Partea II-a).

Calen v. **Calinic** II 5.

Calestru v. **Calistrat** 2.

CALIAN etim. nec. **1.** *Calian* (Dm; Mar; Paș); —u prof; —ăuși s, azi *Călinești* r. Botoșani; —i, s. (Ard). **2.** *Caliin* (13–15 B 67); — 1743 (AO XXI 189). **3.** *Călian* (Dm; Ștef; Sd XXI; Mus; 16 B I 159); —i (Tec); —ul t. (Mus). **4.** *Căliean* (C Bog); *Călienji*, —ești ss. (Dm). Legat de tema comună *Cale* < *Calist*, acest nume se apropie și de *Caloian* și apare din sec. XV în cele trei țări. *Calian* este și variantă mold. din *Caloian*.

Calin/aș, —*cea*, —*ița* v. **Calinic** II 2.

CALINIC gr. Καλλινοχος „glorios, învingător”. **I.** **1.** — n. monahal. **2.** *Călinic* (Am). **3.** *Calinichia*, doamna lui Radu I. **4.** Cu mutația *k > g*: *Galnicu*, dobr. (RI XI 210)

II. Din contaminarea cu blg. Калин, derivat de Weigand < Καλλινικος și cu blg. калина „afină” sau „sora soției” (Cand 124–6) rezultă: **1.** *Calin* (C Ștef); — vâtaf (16 A IV 116); — popa (17 B II 440; IV 320) etc.; —a f. (16 A III 30) și t. **2.** *Calinaș*, G. (Buc). **3.** *Calincea* (Ștef). **4.** *Calinița* (16

A II 187). 5. *Calen* din *Urлаți* cu $e < i$, ca și în exemplul *Crecov* (ib, BCI V 201). 6. Tot din *Kallinikos*, Weigand derivă bg. *Калотъ*, *Калчо*, *Калъо*, pe care Miklosich le explică < sl. *калъ* „negru”.

III. *Călin*, frecvent în toate regiunile, (fie că se explică din *Calinic* sau din subst. *călin*), și -ă: (*Ștef*; *Mar*; *Paș*) etc.; *Călin/a* f.; -ești s.; -uță f. (*Mar*); -oiu (*Ard*).

CALIST gr. *Κάλλιστος* „prea frumos” și **CALISTA**. 1. *Calistu* mitr. (*Dm*). 2. *Caliștea* s. (13—15 B 167); terminația -*sta* s-a schimbat cu sufixul -*iște*.

CALISTRAT gr. *Καλλιστρατος* „frumoasă oaste”. 1. *Calistru* mon. (*CL*); eg. (*Ștef*); preot (*Sd XXII 242*) etc. 2. *Calestru*, mold.; — *Vlad* (*BCI X 107*); vătav, 1679 (*RI II 145*). 3. *Stratul* (*C Ștef*), sau < *Evstratie*.

Calit/a, -oiu v. **Cale II 2**.

Caliu v. **Cale I 1**.

CALIVIT < gr. *καλυβίτης* „locuitorul unei colibe” epitet tradus *Colibașul* (*Syn 15 I*). 1. — (16 B V 422; *Sur III*; *Sd VII 305*) -ierom. (*PGov*, f° 25). 2. *Alevit*, V. diac. (*Isp IIII*); — bacalul (*DZF*). 3. *Călivă*, D., ard. (*Cat gr. I*). 4. *Coliban*, D. (*Șchei III*) cu schimbare de sufix din *Colibaș*.

Caloi v. **Cale IV 1, 3**.

CALOIANU subst. Numele vine de la sărbătoarea populară „Caloianul” (*Ist. Bis. R. I 1957 p. 45*), < gr. *καλός* „frumos”, *Ἰωάννης* cu sensul „Ioan cel viteaz”, după cum rom. *Făt-Frumos* înseamnă „Tinărul viteaz”, epitet purtat de împărații *Ioan I Comnenul* și *Ioniță*. 1. *Caloian* (*Dm*; *R Gr*; *Sd X, P13*; *Cat*; — fiul lui *Mihu* (*T-Rom 103*); *Caloian* (*Rel*); ca prenume (*Vr*; *Ac Bz*); -a b., diac. 1482 (*Flor 243* și 13—15 B 173). 2. *Căloian* (*Tec I*) *Sur VI*). 3. *Caloinescu*, act. 4. *Călăian* (*Sd VI 484*), formă vrinceană pentru *Caloian* (comunicare G. *Ivănescu*). 5. *Căluian* (*Vra*), dar cf. m-ra *Căluu*. 6. *Călion* s. (*Șincai III 305*). *Ene*, din refrenul „*Ene-Caloeene*” nu este un prenume, ci abreviere ca în „*Lie-Ciocrlie*”.

Calotă v. **Cale III 2** și **Calinic II 6**.

Cananău v. **Canonic**.

Canda, -lă, -le v. **Candid I 2, 3**.

CANDACHIA gr. *Κανδάχι*, titlu etiopian dinastic pt. regina Etiopiei, care se creștinează (*Fapt. Apost. 8, 27*) prin apostolul *Filip* (*Dos 4 sept*), amintită și în „*Alexandria*”; nume frecv. la femei în familiile boierești. 1. *Candachia* (*N. Iorga, Cronici muntene, 86*; 17 A II; *C. Bog*; *Băl III*; *Tec I*; *Ur. XXII, 184*; 16 A 42 și 80). 2. *Candachie* (*Dm*; 17 A III 169 și 222; *P14*). 3. *Canduachia* (*Ard II 169*); — din *Bălăceni* (*DR I*). 4. *Cantachia* (*Sd XI 74*) soacra lui *Țasile Lupu*. 5. *Cândăfia* ard. (*Var. 23*). 6. *Candeașă* j-sa *Ghiocăi Ocnariul* (*AO VII 32*). 7. *Cadachia* *cneaghina* (*Ștef*; 17 A V 28, 157). 8. *Cantachie* b., 1622 (*Cat. mold. II*)

Candeașă v. **Candachia 6**.

CANDID lat. *Candidus*, „alb, curat”. I. Forme noi, după *synaxar*: 1. *Candidă* f., ard. (*Nepos*); cu afer.: *Didu > *Didești* s.: vezi și tema *Didi*. 2. cu apoc.: *Canda* b. (16 B II 30; 17 B III 289); *Canda* din *Tetoi*, 1640 (*Pol 39*) *zis* și *Ctnda*. 3. Derivate: *Candin*, *Magda* (*Met 96*);

II. Forme vechi, cu apoc.: 1. *Ctndu* și *Ctnda* (13—15 B 143; 16 B III 147; *AO XVIII 474*; *Cat*; *Giur 266*, an. 1535; *Ard II 166*; *Cotr*; *Olt*; *Gorj 298*); — din *Hațeg* (*AO XVI 231*); olt. (16 B III 147); post. (*RA V*). 2. *Ctnde*, fam. ard., sec. XIII (*RI XII 68*); — T., 1452 (*DM 38*); — V. (*Met 65*); *Ctndea*, frecv.; comis, olt. (*AO XVI 93*) m-te (ib. 236) ard. 1534 (*Paș*); mold. (*P14*) *Ctndescu*, C., log. (*AO XVI 331*); -l (*Dm*); *Ctnd/ești*, frații (*Ard II 166*); -eni s. *Ctndea* = *Condea* (*Ind 13—16 B*). 3. *Cîndelea: *Ctndelești* s.; *Ctndiliță* și *Ctnduleț*, ard. (*Paș*). 4. *Cândea*, 1761 (*Acte Sc*); — I. (*Ard. II 38*); *Cândoiu* (*Ard*); *Ctndonii*, 1504 (16 B I 22).

III. Relație prob.: *Candrea* și *Ctndreș* b.; *Ctndreni* t. Pt. *Ctndea* < *Candidus* (*OR I*) V. și *Chindeas*. *Kende* = *Candidus* (*M mar 70*). Pentru numele lui *Chendi*, *Ilarie*, scriitor ard., cf. magh. *Kendefy* < rom. *Ctndescul*.

Candin v. **Candid I 3**.

Candit v. **Cantidie 1**.

Candrea v. **Candid III** și **Codrat 13**.

Canduachia v. **Candachia 3**.

CANONIC termen modern < lat. *canonicus*. Din magh. k a n o n o k : *Cananău* (Ath; Sd XVI) fam. de boieri mold.; acte privind pe Iancu *Cananău* (Sd XXI pp 187–500). Cf. și *Κανονός* eponin bizantin, din care s-ar deriva neogr. *Κανωνίω* (But); v. și ZELOS.

Cantachi/a, -e v. **Candachia** 4, 8.

CANTIDIE și **CANTIDIAN** 1. Cu metat.: *Candit* (Ard; CO 59). 2. cf. *Cânta* (17 B II 205); *Cântea*, Albu 1820 (Vieri 84). Cf. Vălceaua *Cntii* zisă și „*a Cntdii*” (Sc). 3. *Cntnu*, *Cntel* moșneni (AO XVI).

Caragiani, **Cariani** v. **Ioan IV C 4**.

Caraivan v. **Ioan V B 11**.

Carapan, **cea** v. **Pantelimon V A 5**.

Carioan v. **Ioan IV C 4**.

CARP gr. *Κάρπος* < *καρπός* „fruct”. 1. – fam. (Băl VI), –*ești* (16 B II 19). 2. *Carpu* Brenevig, mold., 1660 (Sd VI 105). 3. *Carpe*, I. (Buc). 4. Cu met.: *Crăpești* s. (Cat) sau < subst. c r a p. 6. Prob. *Carpis* (Arh); *Cărpiș*, V. (Ard). Uneori și ca prescurtare din *Policarp*. 7. *Cărpina* f. (Ant Ar) sau < subst. c a r p e n.

Carstofle v. **Cristofor IV 2**.

Cart/ea, -eul v. **Cartu** 2, 3.

CARTU, temă provenită din calendaristicele: **C u a r t**, lat. *Quartus* „al patrulea” sau din **C a r t e r i e**, < lat. *quartarius* „pătrar”, o măsură latină. 1. *Cartu*, apă (AO XVI 326); – C., prof., 1875; -l, V. (Bîr VI), -l diac (Sur XIX). 2. *Cartea*, Orbul (Cotr 82); 3. *Carteul* t. (17 B IV 424). 4. *Cărtușă* (Tel 58). 5. *Cartiu* t. în raionul Tirgu Jiu. *Cartianu* fam. 6. + -un : *Cărtunești* s. (13–15 B 213) și cu metateză *Cătrunești* s.; 7. *Cartojani* s., ipotetic prin forma intermediară *Cartogani, din *Cartu* + suf. *ov* > *og*, ca în *Cîrlogani* din *Cîrlojani* (AO XVII 299).

CASIAN lat. *Cassianus* < *Cassius*, cf. *casus* „gol”. I. 1. *Casian* (Arh.); *Căsiian* pren. (17 A IV 128). 2. Cu apoc.: a) *Casu* (Ur XXII 338; Arh); -l, mold. (Sd XXII); -l, Nica (An. C III 740); b) *Casin* spătar, 1576 (Sur XIX); – pîrc. (16 A III 465). c) *Casan* fam. mold. Cf. *Casota*, *Cașota* ss. sau de la

subst. c a s ă, c a ș. 3. Prob. *Costan vecin*, 1633 (D Gorj).

II. Feminine: 1. *Casițana* f. (Aș Br 112); *Casăiana*, mona. (Sd XIX 62). 2. Cu apoc.: *Casia* f. (RI XI 92); a *Căsăii*, mold, (Sd XXI); *Căsuța* (Sd XVI și XXII).

Casan v. **Casian I 2 c**.

Casăia, **Casia** v. **Casian II 1, 2**.

Casin v. **Casian I 2 b**.

Casu v. **Casian I 2**

Cat/a, -ea, -i, -ina, -inea v. **Ecaterina II 1, 2, 5, 6**.

Catalina v. **Ecaterina III 1**.

Catarina v. **Ecaterina I 1**.

Caterina v. **Ecaterina I 2**.

Cătina v. **Ecaterina II 3**.

Catrina v. **Ecaterina I 1 b**.

Cat/oea, -oiu v. **Ecaterina II 9, 12**.

Cătrleș v. **Gheorghie IV F 4**.

Catrea v. **Ecaterina I 3**.

Catrin/a, -ar, -u, -escu v. **Ecaterina I 1 b 3, 5**.

Catu v. **Ecaterina II 2**.

Căbulea v. **Iacov II 11**.

Cădrea v. **Codraț II 2**.

Călae, **Călăeasa** v. **Nicolae III 13**.

Călăian v. **Calian 5**.

Călămeant v. **Climent III 3**.

Căl/ea, -eseul v. **Cale I 2**.

Căl/ian, -ean v. **Calian 3, 4**.

Călman v. **Cale III 1**.

Călin etc. v. **Calinic III**.

Călion v. **Calian 7**.

Călivă v. **Calivit 3**.

Căloian v. **Caloianu 2**.

CĂLUGĂR subst. 1. *Călugărul*, **Vlad Vvod.**; -a t. 2. Derivate: *Călugărjeiu* moșie (AO III nr. 11); -*enii* s.

Căluian v. **Calian 6**.

Cândăfia v. **Candachia 5**.

Când/ea, -oiu, -onil v. **Candid II 4**.

Cânta v. **Cantidie 2**.

Căprilan, -a v. **Chiprian 3**.

Căreor v. **Crigorie V C 2**.

Căriș v. **Macarie 3**.

Cărpiș 4. **Carp 6**.

Cărst/a, -ăna, -e, -ea v. **Cristofor II A 1, 2**.

Cărsti/an, -na v. Cristofor II A 2.
Cărst/ocea, -one v. Cristofor II A 3, 4.

Cărstov v. Crucea II 1.
Cărtunești v. Cartu 6.
Cărtușă v. Cartu 4.
Căstanie v. Epifanie 4 a.
Căslan v. Casian I 1.
Căsuța v. Casian II 2.
Căt/a, -escu, -ilă, -ina, -incea, -ița v. Ecaterina II 1, 2, 4, 8.

Cătălin, -a v. Ecaterina III 2, 4.
Cătina v. Ecaterina II 3.
Cătrea, -nu v. Ecaterina I 8.
Cătrin, -a v. Ecaterina I 6.
Cătrior v. Ecaterina I 8.
Cătrinau v. Ecaterina I 7.
Cătrunești v. Cartu 6.
Cătu/lești, -lu, -ța, -țu v. Ecaterina III 3, 10, 11.

Chealsia v. Chelsie II 2.
Chefa v. Chifa 2 și Petru V 5.
Chelemen v. Climent III 1.

CHELSIE lat. *Celsius* „mai înalt”. I. 1. *Chelsie*, mold, 1708 (BCI) 2. *Chelsoiu* (Ur. XXII 401); *Chelsioi*, I. (CL); *Chelsienii* s.

II. Forme pt. femeii: 1. *Chelsia* mona. (16 A II 64); *Chelsița* (Sd XI 258 și XVI; Buc; 17 A I 106; BCI I); — „fata Giurgii Păcurariului” (RI VI 75). 2. *Chelsiea*: *Chilsăe* (Isp IV¹); *Chealsia* (Sur XXIV); 3. Prob. cu *i < e*: *Chilisia*, fiica Urtei (17 A IV 456). 4. *Chelstna* f., 1609 (Cat mold I).

Chelsoiu v. Chelsie I 2.
Chende v. Candid III.
Chendi și -rion v. Chentirion 2.

CHENTIRION lat. *Centurio*, < *-onis*, grad militar, «Sutașul». 1. *Chentirion* (Dos). 2. *Chendirion* (Syn 20 aug., 4 sept. etc). În relație cu *Ctndea* și *Chendi*.

Cherana v. Chirana 2.
Cheran, -o, -oiu v. Chirin III.
Cherbe, -lea, -leț v. Chir II 4.
Cheruvica v. Heruvim 2.
Chervasie v. Ghervasie 10.

CHESARIE gr. *Κα이사ρίος* < lat. *Caesar*, I. 1 *Chesar* (Sur VI; 17 BI 2; P¹¹; — log.,

1586 (Tis); vornic, 1613 (Cras); moșu. (16 B III 300); Al. (Fil A 27); — *ie*, H. (IS 270) 2. *Chesaru* t. (Mus); *Chesariu* (Șez). 3. Cu apoc. *Chesa*, M. act.

II. 1. *Chisariu* (Isp III¹); *Chisar*, frecv. (Giur 280; AO XIV 114; Sur VI; Isp. V¹ etc.); — din Tăulești (BCI V 187); — pah. (17 B II 30); 2. *Chisăr* fam. (din Băilești); —ești s. (G. Roș 70). 3. *Chisăroaia*, moșie (Cat.) 4. *Chisa*, M., ard.; *Chisul* (Sur VI) 5. *Cisar*, 1636, munt. (BCI V 190). 6. *Chesarion* eg. (Cat. mold. II).

III. Forme frecvente, scurtate: 1. *Isarie* (Vr; Tut; Paș TC II 5); — grec (A Gen II 188). 2. *Isariu* (Ard.; RI XI 204). 3. *Isar* (Isp V²; Tec; Ard; Paș); — Posa (din Posești); — vameș (BCI IV 176); log., 1697 (AO V 31) etc.; — *Isar/a* b., 1655 (Sd IV 39); — a f. (P² fila 143; Conv. Lit. 1922, p. 410); —*escu*, act.; —*ești* s. (Tis).

IV. Cu afer.: 1. *Saru* (Cat); stolnic, 1426 (Ț.-Rom. 149); munt., 1601 (17 B I 71); —*l*, vlah Serbia sec. XIV (DR IV¹); *Sarul*, jupan (AO XI 219), —*lești* s. 2. *Sară* (Sd XVI 157); *Saria* b., 1695 (IO 135); *Sărescul*, Drag. (17 B IV 368); *Sărăști* s. (17 B II 344). 3. *Săroi*, munt. (BCI IX 112); *Săroaia* t. 4. *Sarogea*, I. (Tg-Jiu). 5. *Săriian*, mold. (Sur VIII). 6. + *-lea*: *Sarlea*, Al., act. Toate acestea n-au relație cu subst. *sare* — dar unele pot fi din *Visarion*.

Chetr/lan, -oiu v. Petru I B 6.
Chidin v. Achindin 5.
Chidu v. Nichita III 1.
Chieruua v. Chirana 4.

CHIFA (Syn) și numele ebraic al lui Petru, „piatră”. 1. *Chifa*, b. (17 A IV 198); țig. (Sd V 542). 2. *Chefa* (gen. *Chefii*), Șt., munt., 1658 (BCI XII 104). Dar *Chiful* < *Epifanie*; v. și Petru V 5.

Chifan, -ă, -e, -ie v. Epifanie 3.
Chifor v. Nichifor 4.
Chiful v. Epifanie 3.
Chihul v. Epifanie 4 b.
Chilat v. Pilat 2.
Chili/a, -aș, -e, -la v. Achila 3, 4.
Chilian, -a, -ea Luchilian.
Chilliment v. Climent III 2.

Chlîsia v. **Chelsia** II 3.

Chlsăe v. **Chelsie** II 2.

Chilu v. **Achila** 2.

Chim/a, -el, -oae, -n v. **Ioachim** II 5.

China v. **Trihina** 2.

Chin/a, -ea, -le, -u v. **Ioachim** III 4.

Chind/a, -ă -e, -ea, -ești, -lei v. **Chintilian** II 1-4 și **Chindeas** 1.

CHINDEU gr. Κινδαῖος, lat. **Quindeus**, nume probabil trac (Barnea și P. Năsturel, în rev. Ortodoxia VI p.586); cf. și Κινδαλας sau Κινδέος. 1. Prob. **Chindă** b., olt. (RI VI 263). 2. Cu s protetic: **Schinda** t. în m-ții Buzăului. 3. Pentru **Ctndea** propus de P. Năsturel ca derivat etimologic din **Chindeas**, v. **Candidus** II.

Chindi/e, -lia v. **Chintilian** I 2, II 5.

Chindina v. **Achindin** 3.

Chint/ea, -escu, -ilă v. **Chintilian** I 2.

CHINTILIAN, lat. **Quintilianus** < **quintus** „al 5-lea”. I. 1. **Chintilian**, **Chindilian** și **Chindinian** (Syn. 13 apr. și 2 aug.). 2. Prin schimbare de suf.: **Chintilă** fam.; **Chintea** (16 B VI 154); — **Trifan** (C Bog; 16 A I 74); **Chintescu**, P. (AO X 401; Î Div) frecv.; **Chintești** s. (AO V 115) etc. 3. ***Chindil/ă**, -lia, sora lui **Lupul** (17 A V 17).

II. 1. **Chinde**, T. (Sur II); -a, **Adam** (Ard II 111). 2. **Chinda**, b. olt. (RI VI 263); — poreclă f. (s. **Scorțeni**); **Chindești** s. (Dm). 3. **Chindici** (Mar); 4. **Chinde**, -a, zis și **Ctnde** (C Ștef). 5. **Chindie** (Sd XVI) sau <subst. **chindie**, depinde de accent. Pentru temă cf. și **Chindeu**.

Chipră v. **Chiprie** 1.

CHIPRIAN lat. **Cyprianus** < ins. **Cyprus**. 1. -a, t. (Sur. XIX); **Chiprieni** s. (Dm); cu afer.: **Prian**, Gh., mold. (Sd XXII 392); **Prianul** t.; cf. și **prian** nume de bou „bălțat”. 2. Cu schimbare de suf.: **Chiprin** (Dm; C Bog); -a (Sd XVI). 3. Prin etim. pop. **Căprian**, mon., 1848, (Acte Pietroasa de sus-Bz); **Căpriian**, mold. (Sur V); dobr. (RI XI 211); -a sau **Chipriana**, m-re. 4. **Ciprian** n. actual.

CHIPRIE gr. Κύπριος „din Cipru”. 1. **Chipră**, Șt., mold. (RI XXIII 94). 2. Cu afer.

prob: **Prie** (Ard; Mar 143); **Nan** al **Priei** (17 B I 282); **Moșu Priea** (Olt); **Pria** t. (16 B II 28). Cf. și srb -blg. **Prija** < tema slavă **прѣ** „favere” (Mikl). V. și **PREIA** (Partea II-a.)

Chiprin v. **Chiprian** 2.

CHIR Κύρος, (Cyrus) n. persan și gr. κύρος „autoritate”. I. 1. **Chirus** mold. sec. 17; **Chiru** (Bîr I); -l(P⁸); -lescu, act. 2. **Chire** (Bîr I); -ea, olt., lit. pop.; -escu fam. 3. **Chiriță** (Ștef; Sd XXII); -escu; -ești s.; **Chirițoiu**, G. (BAP II 210); cu afer.: **Rițoiu**, Stan, dobr., 1838 (Sd XV 54). 4. **Chiroiu**, act.; cu afer.: **Roiu**. 5. **Chiraș** (17 A III 219); — I. (Buc); 6. **Chiruță** (Băl III și IV). 7. **Chireful**, L., mold. (BCI II 214).

II. Porecle. Calificativ de respect, rar în sec. XVII, mai des în sec. XVIII, pentru **domnul**, **d-le** și luat în sens peiorativ după 1850, **Chir** a produs nume compuse: 1. **Chirateu** < **chir** **Datcu**. 2. **Chiraftei** „pușcar” (17 B II 278) și sat, < **chir** **Maftei**. 3. Prob. **Chiraleu**, C., act. de la expresia „chiraleisa” (Creangă, **Amintiri**) < gr. **kirie eleison** „doamne miluiește”. 4. **Chiribelea**, I. (Mus 11); **Cherbel/ea** -eș (16 IV 160) și **Cherbe** (17 B I 341). 5. **Chiribon**, Ion, mold. (BCI XII 182). 6. **Chirfote** „Județ” (17 B I 51). 7. **Chirion** pren., ard. (CO 59); **Chirvan**, olt., 1570 (Sd VI 457) < **chir**-**Ivan**. 8. **Chirvai**, Ig., ard. act. < **chir**-**vai** (sărăcie). 9. **Chirvasiu**, M., act.; **Chirvasia** (Paș), **Chirvăsuță**, < **chir**-**Vasile**, sau < **Ghervasie** (v. 10).

CHIRA gr. Κύρα (febr. 28). 1. — f. (Ard; Mar), frecv.; b. jupan **Chira** (Sd XV 313). 2. **Chirița** f. frecv. 3. **Chiria** f., dobr. (RI XI 206). 4. **Chiran**, poreclă pt. fiul ori soțul **Chirei**. 5. Compuse: a) **Chira-Chiralina** (G. Dem 643). < **Chira** + **Elena** «doamna Elena». b) **Chirivana** f. (Isp IV¹). < **Chira** + **Ivana**, c) **Firulina**, „horea **Firulinei**” (cîntul **Chiralinei**), (Tit Bud). d) **Chirianca** s. < **Chira** + **Ianca**; **Chireanca** f., 1483 (C 10 Ștef 34).

Chiraftei v. **Chir** II 2.

Chiraleu v. **Chir** II 3.

Chiran, -o v. **Chira** 4; **Chirin** II 1, 3.

CHIRANA 1. *Chirana* f. (Grd 6; P Bor 116), sau < *Chira*+*Ana*; *Chirena* f. și *Chireana* f. (Cat mold II). 2. *Cherana* f. (16 B I 60; III 53) sau un feminin format din *Cheran* (Partea II-a). 3. *Cherana-Ana*, d-na lui Vlaicu-Vodă. 4. Cf. *Chieruna* j-ța (17 B IV 525). U. Bogrea (RI XII 7 n. 2).

Chiraș t. *Chir* 5.

Chirateu v. *Chir* II 1.

Chirân/aș, -uș v. *Chirin* II 4.

CHIRCĂ temă comună din *Chiric*, din arm. *Kirkor* „Grigorie” sau < blg. *Кирко* < *Kiriakos* (Weig) sau < srb.-cr. *Kirk* < *Cyrillus* (Rad vol 82 p. 146); cf. și *chircă*, grîul de primăvară. 1. *Chirea* pren. (P¹⁰; Rel; Tis; 16 B II 15; 16 B IV 423). *Chirca* = *Chera* (17 B I 258). 2. *Chircă*, frecv. 3. *Chircan*; *Chircani*, -ea, -ești, -ăești ss. 4. *Chircea* (Puc); *Chirciul* (Am; Sd XI 77). 5. + -ete: *Chirculete*, olt. (Cand. 128).

Chirean v. *Chirin* II 2; -ea v. *Chira* 5 d.

Chir/e, -ea, -eseu v. *Chir* I, 1, 2.

Chireaea v. *Chiriachi* 5.

Chirfote/a v. *Chir* II 6 și *Fota* 3.

Chir/ia, ița v. *Chira* 2, 3.

CHIRIAC < gr. *Κυριακός* „dumincal”, cf. lat. *Dominicus*. 1. Frecv. ca n. și prenume modern. 2. *Chiriaca* f. (16 A I 203; III 352; Sd V 481).

CHIRIACHI < gr. *Κυριακή* „duminică”. 1. *Chiriachița*. 2. Cu afer.: *Achița* f. (baladă N. Păse). 3. *Chița* f. sau din *Dochița* < *Evdochia*; cf. pren. gr. *Κίτσα* (But).

Chirianea v. *Chira* 5 d.

Chiribelea v. *Chir* II 4.

Chiribon v. *Chir* II 5.

CHIRIC gr. *Κήρυκος* < *κῆρυξ* „crainic”. I. 1. *Chiric*, Capșa (Sd VII 259); -ești s.; sincopat, *Chircești* s. sau < *Chircă*. 2. *Chiric/a* (Ard; 17 B II 357); -ă (P^b; P^u; 17 B III 614); -ă fam. act. 3. *Chiricel* (Tec I). 4. *Chiricuț/ă*, act.; -u, C. (Bfr IV; 17 B III 176); *Chirică* nu este un diminutiv din *Chir* cu suf. -ic, -ică „Chiru cel mic”, etim. greșită (DR IX 339) ci nume plin calendaristic.

5. *Chirici*, curtean, 1667 (BCI VII 37); cf. alb. *Kirits* (Weig).

II. „*Chirie* pruncul și mama sa Iulita”, zis *Ciurica*. 1. *Ciurică*, Cornea (Meșt Cr); - b. (17 B III 32); *Ciuricești* s. (Cat). 2. *Ciurecul* (17 B IV 132). 3. Probabil sincopat: *Ciurcu* fam. mold. (Tec II); - ard., editor Sibiu; *Ciurca* f. (17 A V 198). v. și Partea II: *Ciurc*. 4. Prin schimbarea p. fin. -ic luat ca sufix: a) *Ciura* fam. ard. (Paș) și *Ciurea*; b) *Ciurel*, G. (æct.); *Ciurești*, *Ciurii* ss. c) *Ciurilă*, ard. (Paș); acestea însă prin contaminare cu subst. ciur. Pentru ultimul v. *Chiril*.

CHIRIENA gr. *Κυρίαίνα* (1 nov. și 13 dec.) sau < *κύριος*-γενει „barbă”. 1. *Chirighena*, f. (Sd XI 273) an. 1600; *Chirighina*, f., 1605 (RI VI 251), poate aceeași persoană. 2. *Chirig/ă*, -el, olt. (Cand 128). 3. *Chirigina*, b. (Cat. gr I).

Chirigel v. *Chirienea* 2.

Chirighena v. *Chirienea* 1.

CHIRIL fratele lui Methodiu, apostolii Slavilor, gr. *Κύριλλος*, v. *Chir*.

1. *Chirilă*, frecv.; -eni s; -ean fam. (Buc.); -eanu, Gh. T., folcloristul; -oae, M., act. 2. *Ciril* (P¹). 3. Prin filieră slavă din tema *Койр* < *Kyrillus* sau < *Kyriakos* (Rad vol. 82 p. 91): *Curea*, 1725, ard. (Paș); *Curoiu* și *Curulea*, 1633, ard. (ib.); dar acestea s-ar putea deriva și din rom. *Bucur*. 4. Din srb.-cr. *Cirk* < *Cyrillus* (Rad vol. 82 p. 136): *Țirca*, ortografiat de ardeleni cu *č*: *Circa*, Ioan, pr. ard., 1700, calvinist. 5. Prin fonetism vechi rom. *Ciuril*, 1318, vlah. Serbia; -a (Dm); -ești s. (C Bog; 17 B IV 372). Cf. *Ciurla* (17 A I 147) și prin fon. srbesc = *Țurlea* (Ard II; B-râz 47); + -ic: *Giurlic* (17 A IV 284). Cf. și srb.-cr. *Ćure* < *Cyrillus* (Rad vol. 82 p. 98), din care s-ar putea explica și un nume ca: *Țura*, b.; v. și Partea II-a.

CHIRIN lat. *Quirinus*. I. 1. *Chirina* f. (16 A IV 169); olt. (Cand 129).

II. Cu schimbarea p. fin.: 1. *Chiran* (Mar.) 2. *Chirean*, 1608 (Sd XI 276); -a (Sd XXII); 1605 (RI XX 257). 3. *Chiran/ă* jup. (17 B III 441); -ov (17 B II 349). 4. *Chirănuș*, I. (Bfr III); *Chirănaș*, Nas. (Sd VII 304);

III. Contaminat cu Chera nume bărbătesc (Partea II-a): 1. *Cheran* (Olt); -a ar. 2. *Cherano* frate cu Tudor, Pătru și Dobra (17 B II 416). 3. *Cherănoiu*, C. (Tg.-Jiu).

Chirion v. Chir II 7.

Chiriț/ă, -eseu, -oiu v. Chir I 3.

Chirivana v. Chira 5 b.

Chirman v. Gherman 6.

Chir/oiu, -u, -uleseu, -uță v. Chir 1, 4, 6.

Chirval v. Chir II 9.

Chirvas/ia, -iu, -uță v. Chir II 9 și Vasilie VII 1.

Chis/a, -ar, -ăr, -ul v. Chesarie II 1-4.

Chisceop v. Episcop 4.

Chit/a, -an, -ă, -ea v. Nichita I 5.

Chitila v. Nichita I 6.

Chița, -na v. Chiriachi 3 și Evdochia I 17.

Chiț/an, -ă, -ăș v. Evdochim II 6, 7.

Chiț/eseu, -oiu, -u, -uleseu v. Evdochim II 7.

Chiul v. Evdochim II 4.

Chiv/a, -u, -uleseu v. Parascheva I C 3, III 4.

CHR- v. CR-

Chrestus v. Cristofor II 1.

Clea v. Ioan VI B 13.

Cifor v. Nichifor 5.

Cillimon v. Filimon 4.

Cimoca v. Simon II 3.

Cimon, -ea v. Simon II 3.

Cirea (Țirea) v. Chiril 4.

Cirvasă v. Chir II 9; Ghervasie 10.

Cisar v. Chesarie II 5.

Ciur/a, -ea, -el, -ești v. Chiric II 3, 4.

Ciure/a, -u v. Chiric II 3, și Partea II Ciurc 1.

Clurecul v. Chiric II 2.

Clurie/a, -ă, -ești v. Chiric II 1.

Cluril v. Chiric II 4.

Cluril, -ă, -ești v. Chiril 5.

Clurlie v. Chiril 5.

Cilea v. Cale I 4.

Cind/a, -e, -ea, -u etc. v. Candid II 1-2, Chindeas 2 și Chintilian II 4.

Cind/ele, -litiță v. Candid II 3.

Cindr/eș, -eni v. Candid III și Co-drat II 1.

Cint/ea, -el, -u v. Cantidie 2, 3.

CÎRNELEGI subst. 1. *Ctrneleagă*, Stan, olt., 1611 (Sd VI 461). 2. *Cărnileaga*, V. (Vr C182). *Cărnleagă*, R., 1684.

Cîrst/a, -e, -ea, -ean v. Cristofor II C 2.

Cîrsti/a, -an, -ana, -eel, -ei v. Cristofor II C 3-5.

Cîrsti/eni, -enești, -lă v. Cristofor II B 5, 6.

Cîrstin, -a, -oiu v. Cristofor II B 7, 8.

Cîrștița, Cîrst/oace, -ocea v. Cristofor II B 9, 10.

Cîrst/oiu, -ui, -ulicea v. Cristofor II B 11, 12.

Cîrstov v. Crucea II 2.

Cîrstu, -l v. Cristofor II C 1.

Cîrstulcea v. Cristofor IV C 12.

CLAUD/IE, -IAN lat. Claudius, -dianus < *claudus* „schiop”. 1. *Claudian*, mod. 2. *Claudatu*, cu suf. neogr. -at.

Cleamintoi v. Climent I 5.

Clej/a, -an, -ani v. Eclesia 1, 2.

Clem/an, -u v. Climent I 4, 6.

CLEOPA gr. Κλεόπας < Κλεοπάτρος „gloria patris” (On S). 1. Prob. *Clapo*, I., zis *Clapa* și *Clipa*, (Sur XXI) < *Cleopa*, cu sincopa lui *e* și metateză; *Clapa*, I. (Bir I); *Clăpăniasa*, Baba (Bir II 347) marital < *Clăpan. 2. *Clipa*, Gr. diacon (Sd VII 300); -V. (Băl VI); - ard, 1726 (Paș); v. și *Clipa*. (Partea a II-a). 3. *Glipa* b. (16 A III 129).

Clesie v. Eclesiarh 3.

CLET al III-lea papă al Romei. *Clită*, Istratie, „feciorul Hiei” 1654 (RI XII 236).

Clijan v. Eclesia 3.

Clim, -a, -e v. Climent II 1, 3.

CLIMENT gr. Κλήμεντος < lat. Clemens „blînd”. I. 1. - (Sd XVI 76; Olt 182); 2. *Climentie*, popa (17A II 3). 3. *Climinte* dobr. (RI XI 206). 4. *Cleman* vecin (17 B II 159) -

5. *Cleamintioi* pitar (Sd XXII 273). 6. Cu apoc.: *Clemu*, ard. (Paș).

II. Cu apocopă sau < CLIM (23 feb): 1. *Clim*, Gr. (Băl IV; Dm); -a (Sur VII; Tg.-Jiu). 2. *Climu* (Sd XXI). 3. *Clim/e*, -escu, fam., -ești s.

III. Din magh. Kelemen < Clemens: 1. *Chelemen*, Tanasie, olt. (17 B IV 310). 2. *Chiliment*, olt. (Cand 129). 3. + Căliman: *Călămeant*, Ion, „gojman” (Ard II 182).

Clej. -a, -ani, v. *Eclesia*.

Climinte v. *Climent I 3*.

Climu v. *Climent II 2*.

Clis/eru, -u v. *Eclesiarh 4, 5*.

Clită v. *Clet*.

Cloșan v. *Nicolae VIII B 2*.

Cluj v. *Nicolae VIII B 1*.

Clușoi v. *Nicolae VIII B 1*.

Coban v. *Iacov II 2*.

Cob/eș, -eș, -lea v. *Iacov II 7*.

Coecea v. *Constantin IV 1*.

Codieă v. *Constantin II A 21*.

Codîn, -lea v. *Constantin II A 21*.

Codrana v. *Codru 3*.

CODRAT gr. Κωδράτος < lat. *Quadratus*, nume b. „pătrat”; cf. și retorul latin, transcris în l. greacă, ca mai sus. I. Grafia greacă pentru *d* latin a produs forma cu *nd* în ceaslov și unele minee. 1. *Condrat* (Ard; Lex) — dobr. (RI X 207); — N., mold. (RI VI 87); *Condrătești* s.; *Condrăchești*, cu *che* < *te* s. 2. Cu apoc.: a) *Condre* (Sur XI; C Bog; Sd XVI; Arh); b) *Condrea* = *Condra*, Alix. (Ins 323); c) *Condrea* (Dm; Ștef I 413; 16 A III 182); — Bucium (16 A IV 40); — Rugină (16 A III 63, 69), ca prenume; (17 A IV 59); *Condreni* s. (cf. *Căndreni*); *Condrean* (Ins 325); d) *Condriță*, mold. (Isp II²; RI I 225) și s.; *Condroae* f. marital (Sd XI 87); 3. Formele cu *-n-*, frecvente în sec. XV—XVII dispar apoi; recent apare *Candrea*.

II. cu *o>u* sau *ă*: 1. *Condrea*, Maliță, prenzis *Cudre* (16 A I 6); *Cudre* (Dm); — Mitre, mold. zis și *Cudrea*, D-tru (Sd VII 239; 16 A I 6, III 84); *Cudrea* (Dm; Ștef); — „bătrîn” din s. *Cudrești* (17 A IV 404), *Cudrescul* (Dm); „*Cudre* este forma rusă

a lui Căndrea”, etim. I. Bogdan (Ștef). 2. *Cădrea* (Rel). 3. Prob. *Contra*, T., ard. 4. Cont. cu *codrean*: *Condrenu*, Sandu (Tec I).

Codr/e, -ea, -eanu, -eseu, -eș v. *Codru 2, 3*.

Codrie/a, -el v. *Codru 3*.

Codr/in, -ișan etc. v. *Codru 5, 6*.

CODRU gr. Κόδρος. 1. *Codrus* (Ard); (*Codru* (Paș); Ion-Codru Drăgușanu, ard. 2. *Codre* (Ard); -a (17 A IV 67; DR II 697; Drag 118); — log. (Mano 23; Cat); — din *Codrești* (16 B V 54). 3. *Codr/escu*, -eanu fam.; -ana f. (Ard II 130); -enița, Tofana (Bfr I); -ica, Panait (Sd I—II); *Codricel* (17 B III 149). 4. *Codreș* (Cat); -an, țig. (16 B II 250) -ești t. (Cat). 5. *Codreș* por. ard. (Viciu 33). 6. + *-in*: *Codrinescu* (Arh). 7. *Codrișan*, țig. (16 A IV 260), -ăști s. (16 B IV 476). Apelativul *codru*, contribuie în mare măsură la formarea acestor nume, cum este cazul și cu sinonimele: *pădure*, *dumbravă*.

Coica, Coie v. *Constantin IV 4*.

Colan v. *Constantin IV 5*.

Colă, Col/e -ea, -eseu v. *Nicolae III 14*.

Col/ea, -cea, -cești v. *Nicolae III 10, 15*.

Coleș, -a, -iu v. *Nicolae III 4, 14*.

Cole/ti, -ți v. *Nicolae III 16*.

Colibaba v. *Nicolae III 16*.

Colib/an, -așul v. *Calivit 4*.

Coliei v. *Nicolae III 9*.

Colin v. *Nicolae III 6*.

Colintină v. *Nicolae III 17*.

Coliță v. *Nicolae III 3, 14*.

COLIVĂ subst. — Chirilă, căp., 1677, cu mulți urmași (Sur 1; BCI IV 187); — Mihai, răzeș (17 A IV 11).

Comăndare v. *Comindare 1*.

COMÎNDARE sau *comînd*, subst., dătină ortodoxă. 1. *Comăndare*, sau *Comîndare* „bătrîn” mold. (Isp III²); *Comîndărești* s. (Dm). 2. *Comîndășescu*, M. (Mus 11). 3. Cf. și *Comendarie* (Syn); cf. *Atanasie Comendarisie* (Syn).

Comîndaş v. Comîndare 2.

Comu v. Iacomî 4.

Conea v. Constantin IV 3.

Condra, -t v. Codrat I 1, 2.

Condre, -a, -an, -ni v. Codrat I 2 b, e.

Condrişă v. Codrat I 2 e.

Conomu v. Economu.

CONON, gr. Κόνων; n. monahal; *Conon* laic (RA V 380); -ov s. (Sd VI 165).

Contra v. Codrat II 3.

CONSTANT lat. *Constans, -tis*, împărat roman, fiul lui C-tin cel Mare. 1. *Constan* popa, 1800 (IO 7), -e, Tiberiu, act.; -a f., dobr. (RI XI 205). 2. *Constant* preot mold. 1783. 3. *Costand* (AO XVI 373); - diacon (Grş 12); - Danciu (AO XVIII 153); *Costanda* f. (16 A III 24; Sd XI 272; P1; BCI IV 206; 17 A IV 112; Ac Bz 50) etc.; *Costandie* (Syn); *Costand* popa (Cat mold II), -a f. (Ac Bz 50); cu afer.: *Andea*, Traian, băn. act. 4. *Costandoiu* (Loc); *Costândache* (Tec I).

CONSTANTIE după lat. *Constantius* Chlorus împărat roman, tatăl lui C-tin cel Mare, redat, la Moxa (p. 113) și în Synaxare: *Costantie* și *Costandie*. Deși nu este calendaristic, ca precedentul (Constant), pentru marea faimă a împăratului Constantin, ambele au fost folosite chiar ca nume monahale. 1. *Constantie* (Sd XV 120). 2. Cf. *Costida* în pomelnic (Sucev 174). 3. *Costanție* eg. (Sur XV); modern: *Constanțiu*.

CONSTANTIN împărat roman, lat. *Constantinus*. I. A 1. *Constantin/escu*, Gh., 1759 (Băl V). 2. -ață log. (Sur XII), cu suf. -eață. 3. Fără n; în genere n se suprimă pînă la jumătatea sec. XIX, cînd reapare ca formă cultă: *Constantin* (Syn); pren. (Sd XXXI 34); olt. (Sur VI); -ești s.; -aș, T. (Buc); -ache, Caracaș. 4. + suf. blg. -ciu: *Constantinciu*, V. (Bîr I); cf. *Costandinciu* Fiștovanul („din Șiștov”) (Bîr II 349).

B. Cu nt > nd (sub infl. fon. grecești, ca A n d o n e < A n t o n e): 1. *Costandin*, frecv. (Sd XV 210, 216); -a f. ar (Fărș); -a mona. (P2); -ești s. (IO 21). 2. *Costandinița*, b. nepot Milescului (RI XIII 375). 3. Cu afer. *Tandin*

ipoc. act; *Andin*, ban † 1523 (PGov 14) sau < Antim I 5.

II. Divizat Costan - Tin sau Costan - Din.

A. 1. *Costan* (Moț; Met 96; Hur 72; CL; Ard; Mar; Paș; Vr C 200; RA II 418; Șez) etc.; - Grasul (Mz Pl I 65); *Costana* f. (AO XII 46). Această formă, frecventă, va fi contribuit la popularizarea numelui Stan, socotit ca o scurtare a ei. 2. Prin căderea lui n final: *Costa* b., frecv. (Ard I 271; Tec I; Mar; M mar; Met 15; Ant Ar); *Costă* f. ar. (Fărș). 3. + -ac: *C o s t a c; -ea, O., act.; *Costăcan*, Iancul, mold. 1666 (RI VI 77) 4. + suf. grec -ache: *Costache*, Veniamin mitr.; frecv. ca prenume în sec. XIX-XX; *Costăchiță*, act.; < *Stăchiță*, olt. (AO XXI 162); dar *Tăchiță* < *Tache* < *Mitache* < *Dumitru*; *Costăchel* și *Costăchescu* fam. actuale. 5. + -ar: *Costariu* (Moț). 6. + -aș: *Costaș*, olt. (Sd V 406; D Cpol; + -aș -cu, (-co): *Costașcu* Turculeț (LM); *Costașco* Pancul (Sd V 226) etc. 7. *Coste* (Dm; Ștef; C Bog etc.); -a, frecv. (Dm; Xen III; Sd I 2 etc.); -an boier † 1523 (P Gov 14); *Costel*, cca. 1400 (Giur 215); ard. 1771 (Paș); *Costela* t (Sur III); *Cost/ei*, -eni, -ești ss.; -escu. 8. *Costoiu*, munt. (Se); *Costoae* (Moț). 9. *Costi* formă ar.; -an, munt. (Cat tc); -escu, Gr. (Fil). 10. *Costiul* (17 A I 154, IV 148). 11. *Costică*, frecv. act., scurtat: *Tică* (Paș); *Tică* Costin (17 A III 182). 12. *Costici* (Dm; C Ștef); *Costic/ea* (16 B III 40; DR II 697) ard.; -eni s. 13. *Ticu* < *Costicu, 1789 (Paș); *Ticușul* s. *Vezi* și *Tic* (Partea II-a). 14. *Costilă* (17 A IV 148). 15. *Costiș/el*; -or, ard. (Paș). 16. *Costița* (ib). 17. *Costuc*, Ig. (Isp IV1). 18. *Costul* (17 A IV 276); -eni s. 19. *Costu* + -in: *Costin*, frecv. mold. și ard. (Dm; C Ștef; Moț; Mar) etc. Miron *Costin*, cronicarul; *Costinaș* (Mar); *Costina* f. (Moț; Met 48; 16 A III 22 și 162; IV 289; 17 A IV 96; 17 B II 184; Cat mold II; P Gov 36); *Costinca* f., țig. (13-15 B 144); *Costin/escu*, -ia, -oiu, act. 20. *Costin* (Mar); -a s. (Dm); -aș (Sd XI 77). Coincidență pentru formele § II, cf. dac. *Costas*. 21. *Codin* frecv., scurtat din *Costandin*, forma populară actuală; *Codina* f. (Bufta); *Codinică* popa, olt. (BCI XII 160), și prob., cu fon. olt.: *Godinești*, etim. Donat (AO XX 281) ca lat. *Gaius*

< Caius; *Codică* rar. *Dic/ă*, -u și derivatele acestora provin din *Todică* < Teodor.

B. TIN, partea finală de la Constantin :
1. *Tin/ă*, -ica f., frecv.; -ică răzeș (Btr I).
2. *Tinașco* vătav (Sur XIV). Dar : Tincu, Tincea < Eftimie.

C. DIN < *Costandin* : 1. *Din* frecv. dr. și ar. (Ant Ar); *Dina* f. (P Bor 71 etc.), cf. și *Dina* biblic; *Dinăuși* s.; *Dineață*, Ioan, act.
2. Forma special olteană folosită și în Moldova, din sec. XV—XVII : *Din/că*, -cu, ultima luată și ca ipocoristic pt. C-tin, fiul cel mare al lui Constantin Brâncoveanu. *Din/că* b. (Olt); -ca f. (Ins 344; 17 A IV 119); -cani s.; -coșiu, hațeg (Cand). 3. *Din/cea* (17 B I 201; Dm; Ard II 194); -cescu, act.; -ciul (CL). 4. *Dincu* (Tec I; Vr); -l (U6 B III 177; P⁸); -lescu, olt., act.; -lești s.; -loiu, C. (Olt). 5. *Dini/că* : -cu, 1660 (C. Lit 1922, p. 410). 6. *Dini/ă* (P¹³). 7. *Dinoci*, S., act.; *Dinoiu*, olt. (Cand; Ocina); *Dinu/ă*, -ă, olt. (Cand 131). 8. *Din/ă*, frecv.; -ică și -icu pren. și fam.; *Dinul/escu*; -ică (Cand 131) olt. 9. *Dinuliu*. Cf. formele balcanice : gr. Ντιύος (But), blg. Диню, alb. Dini (Weig) etc.

III. Alte scurtări : 1. *Custe*, Cîrje (Sur I); *Custandini* ar. (Ant Ar); *Standin* (P Bor 4).
2. *Tandîn* (Sc); *Tand* (M Mar); acesta folosit și în expresia : „Tanda și Manda”.
3. Compuse : ar. *Costa-Foru*; *Costa-Petre* (IO 68). 4. Cu sincopa lui s, probabil : a) *Cota*, ar. (Ant Ar); *Cotan*, I., diac (Isp I¹); — Gl., 1691 (BCI VII 10); *Cotânic*, R. (Isp IV¹). Cf. și blg. Кота, Коте (Weig). b) Prob. *Cotela* diac (Sur II); *Cotelin* (ib); *Cotelea* t. (Isp I¹). e) *Cotin*, V. (Isp IV¹); -a t. (Sur II); -ici, N. (Isp. IV¹); *Cotenciu*, olt. (Cand 130). d) *Cotean : *Coteanescul*, Oprea, vâtaf de Cote-nești (Muscel) stăpîn al muntelui Coteanul (RI VII 177); *Cotenescu* fam. (Muscel); -ești s. Coincidențe : Cotus, Cotys, Cotelas, regii traci.

IV. Forme sirbo-bulg. 1. *Cocea*, 1766 < blg. Коцо < Konstantinus (Weig), sau subst. coc + suf. -ea (etim. I. Iordan); v. Coce (Partea II-a) 2. *Coșa*, 1788, ard. (Paș) < blg. -srb. Коца < Konstantinus (Weig. și Maretić, Rad. 82). 3. *Conea*, ard., 1633 (Paș). cf. sr.cr. K o n j a (etim Pașca) sauscortat din <subst. cocone. 4. *Coie*, *Coica*, boieri munteni din

sec. XV (Rel) < srb.-cr. *Kojo*, *Kojka* (v. și Coia (Partea II-a). 5. *Colan*, N. (17 B III 95); — I. (Cîmp); — ard. (T-Rom 366), < < srb.-cr. *Kole*, *Kolan* < Konstantinus (Rad vol. 82 pp. 90, 98).

CONSTANȚA < lat. *Constantia* „statornicie” n. latin de femeie, și a patru orașe în Imperiul roman. 1. *Constanța* și *Tanța*, f. actual și orașul. 2. *Costăncioară* = *Costănfariu* b. (Am 157) 3. *Stanțica* (16 B II 156) dintr-un vechiu Costanța.

Conuț, v. *Diaconu* 7.

Cop/eea, -șa v. *Procopie* 6.

Copul v. *Procopie* 6.

Coras/a, -e v. *Coresi* 4.

Cord/i, -u v. *Gordie* I 5.

CORES bibl. ebr., cf. grec. Κορέσης, Γ, (Gerland, Erzbistum Patras, la index) 1. *Cores* log., 1581 (Sd XI 100); neg., 1499 (RS 78). 2. *Coresi* diacul, 1525 (16 B I 192); — *Diaconul*. 3. *Corefi* (17 B K 499) 4. Cf. *Coresie*, țig. (17 B I 97); *Corasia* moșn. (16 B IV 326).

CORINTENI (Epistolele lui Pavel către —) < orașul gr. Corint. *Corintescu*, Gh. (S 273).

Coriță v. *Nicolae* I B 3.

Corneală v. *Cornilie* 3.

CORNILIE, lat. *Cornelius*. 1. — (17 A IV 63; Puc nr. 16); — Brăiloiu zis *Corniță* (AO XV 37). 2. Prin schimbare de sufix : *Cornilă* (Braș. Paș). 3. *Corneală*, act.

Coru v. *Nicolae* I 1.

Cosinziana v. *Ioan* IV 6 și VI.

COSMA „doctorul fără arginți” < gr. Κοσμάς, cf. κόσμος, ordine, podoabă”; sărbătoare populară, (1 nov.). I. 1. — frecv. 2. *Cosmache*; cu afer. : *Osmache*, mold. (Sd X 160; Ard); iar afer. *Mache*, sau de la Toma. 3. + *Cosman*, act. 4. + -at, *Cosmatu*, D. act. 5. -ac, -oniu : *Cosmacon* buc. sec. 18. 6. Cu alte sufixe : *Cosmăști* s.; -ie (Mar); -in, *Codrul* t.; -oiu, act.; -uță și -ulescu act.

II. Contaminări : 1. + *Damian* : *Cosmandin*, în folc. 2. + *Mirea* : *Cosmirești* t. (16 B I

96); *Cosmirin* (Dm). 4. Deformat: *Cosuma* (11–13 C I 44).

III. Cu *z*: *Cozma*, frecv. (Dm); *Cozman*, Stan. ard. (RI VII 210); – *Popei* (17 A V 367); *Cozmea* (C Ștef); *-escul* (Dm); *-eni*, *-ești* ss.; *-in* b. (16 A I 404); *-iș*, *-iță* (Dm); *-iță* (DM 38; Ștef; Tut); *Cozmușan* (Mar). 2. Cf. *Cozna* f., dobr. (RI XI 209). 3. Sub influența ucr. Къзьма > Къзьа (Grinc): *Cuzma*, ard. (11–13 C I 171); olt. (AO XIX 85); *Cuzmulescu*, Iovan (AO IV 181); *Cuzmescu*, Gh. (AO III 427). 4. Cf. etim. Drăganu: *Cuza* < *Cozma*, la bulgari.

Cosman, -din v. *Cosma* I 3, II 1.

Cosmir, -in v. *Cosma* II 2.

Costa, -aceea, -ache, -ăcan v. *Constantin* II 2–4.

Costa/foru, -petre v. *Constantin* III 3.

Costan, -a v. *Constantin* II A 1.

Costand, -a, -ie -oiu v. *Constant* 3, 4.

Costandin -a etc. v. *Constantin* I B 1.

Costant v. *Constant* 2.

Costantin, -ache, -aș v. *Constantin* I A 3.

Costanțele v. *Constantie* 3.

Costariu v. *Constantin* II A 5.

Costaș, -eo, -eu v. *Constantin* II A 6.

Costă, -ean v. *Constantin* II A 2, 3.

Costăch/el, -escu, -iță v. *Constantin* II A 4.

Coste, -a, -i, -l, -ni etc. v. *Constantin* II A 7.

Costi/an, -că, -cea, -ceei, -ei v. *Constantin* II A 9, 11, 12.

Costilă v. *Constantin* II A 14.

Costin, -a, -aș, -ea, -escu, -iu, -oiu v. *Constantin* II A 19, 20.

Costi/șel, -șor, -ța v. *Constantin* II A 15, 16.

Costiul v. *Constantin* II A 10.

Costin, -a, -aș v. *Constantin* II A 20.

Cost/oea, -oiu v. *Constantin* II A 8.

Costne, *Costul*, -eni v. *Constantin* II A 17, 18.

Cosuma v. *Cosma* II 3.

Cot/a, -an, -ănie v. *Constantin* III 4 a.

Cotârleci v. *Gheorghe* IV F 4.

Cot/eanul v. *Constantin* III 4 d.

Cotel/a, -ea, -in v. *Constantin* III 4 b.

Coten/ciu, -escu, -ești v. *Constantin* III 4 e, d.

Cotin, -a, -iei v. *Constantin* III 4 e.

Coța v. *Constantin* IV 2.

Cova, -n v. *Iacov* I 1, 2.

Cov/lea, -Iescu, -u v. *Iacov* I 1, 3.

Coz/a, -ăe, -ea v. *Cosma* III 5.

Cozma și derivate v. *Cosma* III 1.

Cozna v. *Cosma* III 2.

Crătiia v. *Pancratie* I A 2.

CRĂCIUN subst., personificat în folclor: *Moș Crăciun*. 1. – frecv. (Dm); ar. (Ant Ar); *-escu*; *-el*, *-eni*, *-ești*, *-ei* ss.; *-oiu* (Puc). *Crăciuna* b. (17 B III 495); f. (AO XVIII 124; P¹³ fila 33); – dobr. (RI XI 205); – cetatea *Crăciunei*. 2. *Crăciunaș* fam. mold. (CL; Buc.; 17 A II 256); ard. (Cat Braș 100); *Crăciunu*, Alba (Ard II 191). 3. + crap: *Crăpciunești* s. (Dm). 4. Probabil cu metateză: *Răcăciuni* s., din ung. Karacsony „Crăciun” 5. *Născut*, b. (Sb X 94) < *Născutul*, sinonim cu *Crăciun*.

Crăpciunești v. *Crăciun* 3.

Crăpești v. *Carp* 4.

Crăst/ea, -ești v. *Cristofor* II B 1.

Crăst/ian, -ina, -ocea v. *Cristofor* II B 2, 3.

Crest/ina, -ina, -u v. *Cristofor* I A 2.

CREȘȚIN, subst. 1. – fam. (I. Bot 7); – Stan, munt., 1572 (Glos), *-u* (Șez); *-a* f. (Ard; Paș).

Crezantu v. *Hrisant* III 2.

Crina v. *Macrina* 1.

Crisant, -a v. *Hrisant* III 1.

CRISOGON, lat. *Chrysogonus*, < gr. Χρυσόγονος < χρύσος-γόνος „născut din aur”. 1. *Crisius* (în doc. latin) sătean ard., 1216 (11–13 C I 105); *Crisul*, Vasile, 1856 (Ac Bz 50). 2. *Criș* (Moț; Mar) și *Crișan* (ib), folosite ca prenume; *Crișu*, act. (v. Bistr.) Drăganu admite pentru *Criș*, -an etimologia lui *Jirecek* < latin *Criscius* < gr. Χρυσόγονος < *Chrysogonus* (ort. *Hrisogon*), pătruns prin srb.-cr. *Kriš*, omofon cu numele râului *Criș*

< lat. *Grisia*. Dar antroponimul se putea transmite în l. română pe cale populară din aceeași temă cu toponimul. **3.** *Crișanul* b., r. Buzău (17 B I 499). Numele *Criș* poate sta în legătură și cu *Criscent*, (Syn. 4 ian) sau *Crischend* (Syn 15 april), lat. *Crescentius*. **4.** *Criștior* s. pe *Crișul Alb* < *Crisior*, diminutiv < *Criș*, (etim. Al. *Cristureanu*).

Cristache, Cristănel v. **Cristofor I B 3, 5.**

Crist/e, -ea, -el, -escu, -ești v. **Cristofor I B 2.** și **Hristodul.**

Crist/iian, -ina, -ior, -iu v. **Cristofor I B 5-7.**

Cristocea v. **Cristofor I B 8.**

CRISTODOR formație ngr. după Theodor.

1. *Cristodor, -escu.* **2.** *Istodor* (Sd VII 3; Gorj 256; AO II 217); *-escu, N., act.*; *Istudoru,* Drag. (Pietroasa de sus, r. Mizil).

Cristodul v. **Hristodul 2.**

CRISTOFOR gr. Χριστο-φόρος. **I.** Scurtat :

A. cu *e* în temă : **1.** *Chrestus* M. Aurelius (inscripție, RI XIII 194) și *Cristus* b. inser. la Trop. Traiani (OR I 560). **2.** *Crestu,* dobr. (RI XI 211); *Crestina* f. (AO XV 37; Ard II 194); *Crestina* f. (Tut 116).

B. cu *i* : **1.** *Cristul* scris și *Crăstiul* (Sur XV). **2.** *Crist/e, C.,* mold. (RI V 58); *-ea,* frecv.; *-escu*; *-ești* s.; *Cristel,* act. **3.** *Cristache,* act. **4.** *Crist/iian* (C Ștef); *-ian,* frecv., ard. (Paș); — olt. 1500 (P Gov 10) și munt. act. **5.** *Cristin; *Cristănel,* vlah din Galiția, 1476 (Drăg 649); *Cristin/ă* (C. Ștef; Sur III); *-ești* s. **8.** *Cristiu* și *Criștiu* (Tel 58). **7.** *Cristocea* (ib.) **3.** *Cristoman,* I., act.

II. Cu *r* semivocalic transcris din slavă în patru forme :

A. **1.** *Cărsta* jup. (RI XI 46), *Cărste, -a* (CL; P Bor 11). **2.** *Cărstian* pren. (P¹; P²); — cu sora *Cărstina* (Div 379); *Cărstăna* (17 A I 218); *Cărstian* Șupitul (16 B I 194); **3.** *Cărstocea* (17 B III 212). **4.** *Cărstone* (16 B II 207).

B. **1.** *Crăstea* (C Bog); *Crăștești* (ib.) **2.** *Crăstian* (BCI VIII 10); *Crăstina* (Ștef). **3.** *Crăstocea* (Olt). **4.** *Crustian,* 1629 (A Gen II 188).

C. **1.** *Crstu* (16 B III 149); *-l* (17 B II 209). **2.** *Crsta* (Acte Se); *Crste,* frecv. buc.; *-a*

(Dm; Rel, etc.) *Crstean* al lui Căpușă (17 B I 489); *Crstănești* s., olt. (Sd XXII). **3.** *Crstici* (16 B IV 484; *Crsticel* (Puc.) **4.** *Crstia* b. (16 B I 100). **5.** *Crstian* (P¹¹; Paș, Băl VI); — munte (AO XVI 259); *-u, -a* tt, (Mus); *-a* f. (16 B VI 117). *Crstien/ți -ești* ss. **6.** *Crstilă* (Cat; 16 B IV 306; 17 B II 395). **7.** *Crstin,* S. (Buc); *-a* (Mar). **8.** *Crstinoiu* (Mus). **9.** *Crstița* f. (pomelnic din București). **10.** *Crstocea* (Paș; 16 B I 450, II 101); *Crstoace* (17 B IV 83). **11.** *Crstioiu* (Paș); *Crstui* fam. (Bucur); **12.** *Crstulicea* (17 B III 326).

D. **1.** *Crstea,* frecv. (Dm; C Ștef; Mar); *Crstoiaia* (16 B II 56); **2.** *Crstocea* (17 B II 429).

Cf. etim. dată de Al. Graur (BL IV 80): *Cristea* și *Cirstea* < *Christianus* printr-un intermediar bulgar.

III. **1.** Fonetism ngr. : *Hristofor* (Dm). **2.** Cu afer. și metateză : *Istrofor,* Ilie, munt; 1800 (Sd VII 283). **3.** Cu afer. : *Forăscu Forăști* s. sau < *Nichifor.* **4.** *Hrist* t. (D Cpol); *-u,* act.; *Hrista* (Moț); *Hristea* (Dm); *Hristan* (Sur XX); cf. și gr. Χριστιανός și Χριστινα. **5.** *Hrstie* (Dm). **6.** *Hărst* (16 B II 16). Cf. și formele bulgare *Христ/о, -а, -ина, Рист/о, -а*; și cele albaneze : *Risto, Ritsi, Tsiko* (Weig). **7.** Fără *h* : *Rista* (Sd XVI); *Ristea,* Cucu (Acte Se), *Ristache* (P Bor 118); *Răstea* (16 A IV 15). **8.** Cu afer. : *Istina* (Sd VII 222); — mold. (Isp IV²); — dobr. **9.** (RI XI 205) etc.; *Istinii,* Ioan al —, mold. (RI XIII 287); acestea și din *Iustina.*

IV. Din magh. *Kristof*; **1.** *Criștof* (Paș). **2.** *Carstofie,* *Cristea,* 1798 (Draj).

Crist/oman v. **Cristofor I B 9.**

Cristul v. **Cristofor I B 1.**

Criș, -an, -anul v. **Crisogon 2, 3.**

Criști/ă v. **Cristofor I B 7; -or,** v. **Crisogon 4.**

Criștof v. **Cristofor IV 1.**

Crist/ea, -oiaia, -ocea c. **Cristofor II D 1, 2.**

CRUCE subst. **I.** **1.** *Cruce,* Năstăsie (Sur IV). **2.** Pren, cu suf *-an,* ca *Drăgan* < *Dragu*; *Crucian* fiul lui *Drăghici,* mold. (Sd VII 61); *Crucean* (16 A IV 93; 17 A III 143); — Ioniță, zis și *Cruceiul* (Tec I); — fiul lui *Petrică,*

mold. (Sd VIII 323); — D-tru (Sur IV); nume unic, 1676 (BCI VII 8); *Crucian* pren. ard. (Viciu). 3. *Cruciță* (Moș). 4. *Crucieru*, Păun (Sd XXII 147); Cu afer. prob.: *Ruceri*, Ilie (17 B IV 329). 5. *Cruciatu* pren. în Lovișteea (BG vol. LIV 159). V. Clucer 2. (Partea II-a).

II. Slav. bis. Кръстов-день: «ziua crucii». 1. *Cărstov* boier (17 B III 32). 2. *Ctrstov*, olt. (AO V 29). 3. *Ctrștov* al Radului (17 B IV 83), prenume.

Cruciatu v. Cruce I 5.

Crucieru v. Cruce I 4.

Cruciță v. Cruce I 3.

Crustian v. Cristofor II B 4.

Cuart v. Cartu.

Cul/a, -ă, -ea, -escu v. Nicolae VI 1, 2.

Cub/a, -ăe v. Iacov II 10.

Cudr/e, -ea, -escul v. Codrat II 1.

CUCUZEL (Ioan) din Durazzo. *Cucuzel*, D., 1811, mold. (BCI VIII 11).

Culaiu v. Nicolae IV 2.

Cule/ea, -escul, -iul v. Nicolae VI 8.

Culețu v. Nicolae V 3.

Cullei v. Nicolae VI 4.

Culin, -a, -ă v. Nicolae VI, 5.

Culiță v. Nicolae VI 6.

Culue v. Nicolae VI 2.

Culuși v. Nicolae VI 7.

Cupa, -n v. Procopie 3, 11.

Cup/aș, -ee, ul v. Procopie 4.

CUPRIE. 1. *Coprie* (Syn 23 sept). 2. + *-in*: *Cuprin* clucer, 1512 (Deal 18), cf. rus Куприн, scriitorul.

Cur/ea, -oiu, -ulea v. Chiril 3, Mercurie 2, și Bucur (la Partea a II-a).

Curie v. Mercurie 2.

Custandini și *Custe* v. Constantin III 1.

Cuța, *Cuțescu* v. Ana II 3.

Cuzma și derivatele v. Cosma III 3.

D

Dacu v. **David II 6.**

Daghid v. **David I 3.**

Daid v. **David II 1, 3.**

Dam/a, -ciu -şa, -u v. **Adam 4, 5.**

Damaneuş v. **Dominic 6.**

DAMASCHIN gr. *Δαμασκηνός* „din Damasc”. **1.** — frecv.; 1718 (BCI IV 208); *-a* f. (P¹; Sd XXII 262). **2.** Cu afer.: *Maschin*, olt (Cand 131); prob. *Mascan* popa (17 B II 45). **3.** Prob. *Schina* hatman (Hurm. XIII); dar *Shina* (Arh) < gr. *σχινα* „fringhier”. **4.** Cf. *Mischie* act. < tc. „oşel de Damasc”.

DAMIAN medic, gr. *Δαμιανός*, cf. *Δαμίλα*, zeită. **1.** *Dâmian* (Bîr I); *Dâmien/i, -eşti* ss.; *-escu*. **2.** *Demian*, Ioan, act. **3.** Cu asim. regresivă: *Dimian*, A., act.; *-a* t.; *Dimieni* s. **4.** *Domian* (Buc). **5.** Cu schimbarea p. fin.: *Dâmen*, Berbea, mold. (Sd VII 329); *Demenescu*, I., act.; *Deminescu*, act. (Jiul ard); *Diminescu*, D., act.

DAN, ebr. „jude” şi **DANIEL**, ebr. *Danihel* „judecător-domnul”. **I. 1.** *Daniil* judeţ (AO XVI 114); *Daneil*, mold. (BCI II 220); contras: *Danil* (Dm; Ard II 181); — Herteg = *Dânila* H. (C Bog); *Danilescu*, act.; *Adâniloaei*, act. **2.** *Dânil* Cîrstii (Bîr III); *-ă* (Cat; Dm; Paş; Mar); *-eşti* s.; cu afer.: *Nită* (Paş); *Dânealescu* (Buc). **3.** *Dănăilă* (Sur III) ca Mănăilă < Manuel; — scris şi *Danailu* (P Bor 12, 51); — Prepeleac (folc). **4.** *Danale*, D., act. **5.** *Denilă* (Tec I).

II. D a n, sau scurtare din *Daniel*: **1.** *Dan* I Vvd. şi *Dâneştii*, dinastie munteană; frecv.

în Maramureş şi în Moldova în forma *Dan* (Dm, C Bog) şi derivatele. **2.** *Dana* f. (Cat; 17 B III 167; RI VIII 199); *Danu* (Ştef; Arh); *-l*, sec. XI (Morl 6). **3.** *Daneş* (Tec I). **4.** Cu suf. latinist *-iu*: *Danêşiu*, I., ard. act. **5.** *Danic* (17 A III 162); *-a* b. („fiul Danic/ei” 17 B II 49); *-el*, moţ act. **6.** *Daniş* (Tec I); *-or* (13—15 B 54) boier. **7.** *Daniţă* (17 B II 168). **8.** *Daniul* (C Bog; 16 A I 98). **9.** sinc.: *Danşescu* (Puc); *Danşiş* (Vr). **10.** *Danovici* (Dm). **11.** + *-ie, -ia*: *Danşie* pren. (Cat mold II); *Dania* f. (ib. I).

III. Dan + suf. *-co, -ce*: **1.** *Danco* (Ştef; Isp J²; Băl III); *Dancu, -l* (Mz Pl I 94); *-uş* (Ard). **2.** *Danca* b., 1483 (TC I 35); *Dancă, Şt.*, b. (17 A IV 344); — f. (16 B III 170); *-ş, ard*; *Dancaneş*, olt. (Cand 132). **3.** *Dancov*; *-ici* (Isp I¹). **4.** *Dance, Danciu, -l* (Dm; Ştef; Mar; P²; Vlah PB) frecv. munt. şi ard. (Jiul ard.); *Dancea* b. (17 B II 395; RI X 266); — f. (17 B II 256) etc.; *Danci* (Met 39); *Dâncel*, olt. (Paş).

IV. *D ä n : **1.** *Dănescul* (Ştef); *Dân/eaşa, -eşti* ss.; *-ese* (Mar). **2.** *Dănul* Bole (16 A III 37); *-eş* (Arh; Bîr I), *-escu* fam.; *-eşti* s. Pentru *Dănac* v. Partea III-a. **3.** *Dănae*, T. (Vr C 72). **4.** *Dănăiaş*, Lupul (Sd VI 478). **5.** *Dănăiaş*, Lupul (Sur VI). **6.** + *-aş, -el*: *Dănăşel*, I. (Tg.-Jiu; Puc). **7.** *Dănăşoiu* (Gorj 9). **8.** *Dându* (Isp III¹; 16 A IV 28); olt. act. *Dănăuţă*, mold. **9.** *Dăneiu* (17 B IV 468). **10.** *Dăneciu*, olt. **11.** *Dăneş*, P. (Tg.-Jiu); *-i* s.; *Dănăşi* s. (16 B IV 275). **12.** *Dăneuşă*, V. (Isp IV¹). **13.** *Dănică*. **14.** *Dănicel*, olt. (Cand 132); *-cei* s. **15.** *Dănici*, Cr. (Isp I¹). **16.** *Dăniş* t. (Mus); *-or* (Puc). **17.** *Dăniţă* ard. act.;

-fa s. 18. *Dăniuș* t. (Mus), cf. subst.ard. *dăniuș* (=săniuș) (com. de Al.Cristurean). 19. *Dănoiu*, olt. 20. *Dănuț* (Mar etc.); -ă, mold.; -eni s.

V. Tema Dă n + suf. -co, -ce: 1. *Dăncău*, olt. (Cand). 2. *Dănceu*, Sava (17 A IV 267); *Dăncei*, -ești, -eni ss. (C Bog); *Dănceu* = *Dăncioiu*, olt. (Cand 132). 3. *Dănci/lă*, -loiu, olt. (ib.). 4. *Dănciu* (17 A II 136); -lea (17 B III 422). 5. *Dăncuș* (Mar). 6. Prob. *Dă-năricu*, G. (Tg.-Jiu); *Dănărtcu*, olt. (RI VI 263). 7. Prob. *Dăncăuți* s.; *Dănceu* (17 A III 217). 8. *Dănăș* (Vra).

«Daniil din Babilon», biblic, este deajuns de popular pentru a nu mai invoca etimologia Dan < Bogdan, cu excepția ținutului Maramureș unde circulă ambele nume.

Dan, -a v. și Iordan.

Dana, -eu v. Dan II 1, 2.

Danale v. Dan I 4.

Dancaneț v. Dan III 2.

Dan/eă, -eăș v. Dan III 2.

Dancee, -a v. Dan III 4.

Dancel, -u, -ul v. Dan III 4.

Danceo, -v, -viei v. Dan III 1, 3.

Danceu, -ș v. Dan III 1.

Dan/eil, -eș, -ești v. Dan I 1, 3, 4.

Danie, -a, -ei, -el v. Dan II 5.

Dani/el, -il, -l v. Dan I 1.

Daniș, -or, Dani/ță, -ul v. Dan II 6-8.

Danoviei v. Dan II 10.

Danț/eseu, -iș v. Dan II 9.

Danu v. Dan II 1.

Dar/a, -ul v. Daria II 6.

DARIA și DARIE gr. Δαρειός, n. persan.

I. *Daria* b. (17 B IV 104); -n, act. *Daria* f. (17 B I 100).

II. 1. *Darie*, freqv. (Dm; Isp I¹; Băl III, Paș; Arh); *Dari*, V. (BAP II 169); — Miron (Băl IV); *Dăriescul*, C. (Sd XIX 8). 2. *Dariu*, A., act). 3. *Dăriciu*, 1763 (Paș). 4. *Derioiu* = neamul lui *Darie* (Drag 304). 5. Pentru temă cf. și *Darie* împărat din „Alexandria” și *Mardarie*. Vezi Partea II-a: *Dara*.

Daru v. *Mardarie* 4.

Dațo v. *David* II 6.

Davel v. *David* II 3.

DAVID bibl. rege-profet, 'ebr. „iubit”.

I. 1. *David*ești, -oala, -u ss.; -escul (Ștef); -a

f. (16 A III 303); s. (Isp VI²); -el, Al., mold., 1687 (RI VII 44; Băl VI). 2. *David*, -eni s.; -escul (Dm; 16 A II 10). 3. Dialectal: *Daghid*; *Dagyd*, 1766 (Paș); cu apoc.: *Daghii* (Sd XXI).

II. Scurtări: 1. *Daid*, Ion (Puc 286); -u Fr. (Ard II 122; Paș). 2. *Didu* < *Davidu* (etim. *Viciu* și *Pașca*). 3. Cu apoc.: *Davjul* t. (Puc); -el, munt. (BG LIII 157), fam. act; -ița f., țig (Sd VII 273; 17 B I 242); -ițoiu, G. (Tg.-Jiu); -oca fam., Bz. 4. Cu afer., (vezi tema *Vid* (Partea II-a). 5. *Detu* ipoc. ard. < *David* (etim. *Pașca*); cf. satul băn. *Detă*. 6. Din blg. Дaцo < *David* (Weig): *Dațu*, 1533, ard. (Paș); din blg. Дaкo < *David* (Weig), v. tema *Dacu* (Partea II-a).

Dav/ița, -ițoiu, -oca, -ul v. *David* II 3.

Dăjan v. *Disiderie* 4.

Dăman v. *Adam* 3.

Dămăe/a, -eni, -ian, -uș v. *Dominic* 2, 3, 7, 9.

Dămăneș v. *Dominic* 6.

Dămen v. *Damian* 5.

Dămi/an, Dămien, -ești etc. v. *Damian* 1.

Dăm/iei, -lla, -iș, -ocu, -țeni, -ușița v. *Adam* 4-11.

Dămid v. *Diomid* 1.

Dăn/ae, -ae v. *Dan* IV 3, 4.

Dănăi/aș, -aț v. *Dan* IV 5.

Dănăllă v. *Dan* I 3.

Dănărtcu v. *Dan* V 6.

Dănășel v. *Dan* IV 6.

Dănăți v. *Dan* IV 11.

Dănățoiu v. *Dan* IV 7.

Dănău, -ță v. *Dan* IV 8.

Dăncău v. *Dan* V 1.

Dăne/el, -eni, -ești, -eel, -eu v. *Dan* III 4. V 2.

Dăneil/ă, -oiu v. *Dan* V 3.

Dănciu, -lea v. *Dan* V 4.

Dăneș v. *Dan* V 5.

Dănealesu v. *Dan* I, 2.

Dăn/easa, -ese, -escul v. *Dan* IV 1.

Dăn/eciui, -eiu v. *Dan* IV 9, 10.

Dănăț v. *Dan* IV 11.

Dăneuță v. *Dan* IV 12.

Dănie/ă, -el, -i v. *Dan* IV 13-15.

Dănil, -ă v. *Dan* I 2.

Dăniș, -or v. *Dan* IV 16.

Dăniț/ă, -a v. *Dan* IV 17.

Dăniuş v. Dan IV 18.
 Dăneiu v. Dan IV 19.
 Dănţaş v. Dan V 8.
 Dănul, -escu, -eş v. Dan IV 2.
 Dănuţ, -ă, -eni v. Dan IV 20.
 Dărleiu v. Daria II 3.
 Dărlescul v. Daria II 1.
 Dăspina v. Despina 1.
 Dăvideseul v. David I 2.
 Deac, -onu, -ul v. Diaconu I 2; II 4.
 Deanis v. Dionisie VI 9.
 Deconul, v. Diaconu I 3.
 Deiniş v. Dionisie VI 3.
 Dej, -a, -an, -eşti etc. v. Disiderie 2, 3.
 Dejenariu v. Disiderie 3.
 Del/a, -anu, -u v. Nedelea I 3, 5.
 Dele/a, -ă, -ea, -escu v. Nedelea II 2, 3.
 Dele/a, -anu, -ni, -neea v. Nedelea I 5 şi Pantelimon VI 2.
 Demeuş v. Dominic 7 e.
 Demeneşu v. Damian 5.
 Demeşeo v. Dominic 8.
 Demetr/eanu, -ian v. Dimitrian.
 Demian v. Damian 2.
 Demisie v. Dionisie IV 3.
 Denighie v. Dioghen.
 Denilă v. Dan I 5.
 Denis, -cu, -e v. Dionisie IV 4, VI 10.
 Deodor v. Diodor.
 Deodosie v. Teodosie I 3.
 Deodul v. Teodul.
 Deomid v. Diomid 1.
 Dereşeu v. Teodor II D 9.
 Derioiu v. Daria 4 şi Teodor II D 8.
 Deseu v. Teodor V 2.
 Desp/a, -an, -e, -ea v. Despina I 4.

DESPINA gr. Δέσποινα, epitet luat de soţia sau fiica unui „despot”; în mediogr. «Madona». I. 1. *Despina*, Miliţa, soţia lui Neagoe Vodă; — Calea, soacra lui Matei-Basarab. 2. *Despinian*, Ioniţă, mold. (Sd VI 92). 3. *Dăspina* f. (16 B III 210). 4. Scurtare populară: *Despa* f., act.; *Despe* f. (Olt); -a b., olt.; *Despan*, Gr. (Puc.). 5. Sub influenţă ucr.: *Odespa* (Tut).

II. Cu mutarea lui *e* în *o*, prin etim. populară, asemănat cu vb. a dospi: 1. *Dospina* f. (IO 169; Ins 332) şi act. 2. Cu term. de masculin: *Dospinu* b. (Sd XV 34). 3. *Dospinescu* (Puc; Arh). 4. *Dospinoiu*, act. matronim ca „Floricoiul” < Florica. 5. *Doschin*, Zanet şi -ul, Gh. mold. (Bir II).

DESPOT < gr. Δεσπότης, titlu princiar acordat membrilor familiei imperiale la Bizanţ şi celor înrudiţi cu aceasta prin căsătorie: calificativ acordat prelaţilor ortodocşi, tradus prin sl. „vlădică”, rom. „stăpînul”. 1. *Despot* (Vodă), asumat ca nume domnesc de Ioan Vasilie Eraclidul. 2. *Dispot* = Despot, fiul lui Şuşan, munt. (17 B I 175, III 612) etc. 3. *Dispod(i)* b. (17 B III 141).

Deşiu v. Disiderie 5.
 Det/a, -u v. David II 5.

DIA, DIU < gr. Δίος „divin”. La formarea derivatelor din această temă au contribuit şi alte nume de calendar ca: Avdie, Eladie, Ghenadie, Metodie, sau acelea care încep cu Dio Διός, genitivul < gr. Ζεύς: Diodor, Dioghen, Diomid, Dion, Dionisie. 1. *Dia* jupan (13—15 B 135, 231); log., 1464 (Div 86); ard. (Paş). *Diia* şi *Dia* ss. (Index 13—16 B). *Diia* folosit ca prenume olt., munt., mold. (Sur VI; Bir I; Tec II; Arh; Cat). 2. *Die* (ib; ib; Paş); din Brăila (Cat mold II); log. (Sur VIII). 3. *Dia* s.; — Popa (RA IV); acestea pot proveni şi din Rădia sau a afer. (v. Partea II-a). Srb.-cr. *Dija* n-are temă în limbile slave. 4. *Dianu* s.; -l, b. olt. (Sd VI 484), prob. nume de apartenenţă locală < Diu (Vidin). 5. *Diul* sătean olt., eronat la nr. 12 şi 13 de Bulat (Olt). Forma *Diul* se află în Synaxar 19 iulie în loc de Dia. 6. Diminutive probabile: *Diicul* boier (PGov 11); — spătarul, 1630 — 60, munt; *Diicu*, Gh. (I Div); *Diculescu* zis şi *Diiculescu* (ib); v. şi Teodor II G 3 şi Radu, Partea II-a.

DIACONU, subst., frecvent luat ca patronim şi nume de familie, scurtarea *diac* indicînd pe scriitorul de cancelarie. I. 1. *Diacon*, Gr. (Băl VI) -eşti s., -escu; numele cătunului Pucioasei, scris deseori în acte *Ditconeschi*, (eponim Năstase Diaconu) se poate lua în

considerație și pentru a explica pe Diicul; (v. acesta). **2.** *Deaconu* (Sc). **3.** *Deconul*, Oprea (Puc 317).

II. Scurtat. **1.** *Diacul* (CL; Mar; Dm) luat și acesta ca nume; *Diiacul* (Ard; Buc); *Dieac*, M. act. **2.** *Dieci*, *Diecheni* ss.; *Dieceanul*, n. de apartenență locală (17 A I 9). **3.** *Diacăuți* (act. Briceni) s. (Cat mold II). **4.** Sub infl. magh.: *Deac*, 1711, ard. (Paș); *Deacul* (Gr. Buc.) în Ardeal și Moldova deac și diac, „cîntăreț de biserică” și „școlar”; *Diacoi* fam. (ib.). **5.** Cu afer. *Conuș* (v. Bistr.).

Dianiș v. Dionisie VI 8.

Diann, -l v. Dia 4.

Die/ă, -eseul v. Teodor II G 3.

Dieu, -leșeu v. Teodor II G 3.

Did/a, -e, -ea, -ești v. Didim 1, 2 și Candid I 1.

Didl, -eă, -lă, -leă v. Didim 4-6.

DIDIM gr. **1.** *Dida* (Moș). **2.** *Dide* b. (17 B III 344); *-a*, țig. (16 B I 60), *-a* olt. (< C-tin elim. Pașca după Weig); *-scu*, act. **3.** *Didu* pren. ar (Cara 34). **4.** *Didi*, C., neg. (Sd XXII); *-că* fam. (Hur 128); *-cescu*, V., act.; *-lă* și *-lică* (Buftea) *-lești* s. **5.** *Didoi*, D., act. **6.** *Didiliciu* (17 B I 59). Cf. și *Candid*.

Did/oi v. Didim 5.

Didu v. David II 2, Didim 3 și Candid I 1.

Die, -a v. Dia 2, 3.

Dieac, Dieci, v. Diaconu I 1; II 2.

Dienș v. Dionisie VI 2.

Dileoneseu v. Diacon.

Diecu v. Dia 6.

Diineț v. Dionisie VI 7.

Diiul v. Dia 5.

Dijanul v. Disiderie 4.

DIMA, gr. $\Delta\eta\mu\acute{\alpha}\varsigma$ și $\Delta\eta\mu\omicron\varsigma$ (But). În Synaxar sub forma: *Dimu*. La greci și bulgari Dima este ipocoristic din Dimitrie. **1.** *Dima*, frecv. (Paș; Sur III; P Bor 9; Băl V; zis și *Dema* (Tec II). **2.** *Dimu* (Am); *-l t.*; *-lescu*; *-lești* s. **3.** *Dimaci* s. (Dm; Tec I); *-ul b.* (Sur XXII); cf. *Maciu* fam. act. **4.** + *-an*: *Diman* (16 B VI 234; Ard). **5.** + *-cea*: *Dimancea*; + *Duman*: *Dumanciu*, Ioan (Cat gr I). **6.** Derivate cu afer.: *Mancea* (Ur XXII 70);

Manciul (Cat; Am 108); *Mancioiul* s.; *Manco* (Cat < *Dimanco, dar aceste patru forme pot proveni și dintr-un nume tătăresc. **7.** + *-cea*: *Dimcea* clucer (A Gen I 106). **8.** + *-achi*: *Dimachi* (Isp III²) cf. gr. $\Delta\eta\mu\acute{\alpha}\chi\eta\varsigma$ < Dimitrios (But). **9.** *Dimoiu* s. **10.** *Dimuș*, Gh. (Isp III¹); *-e*, Gh. (Cat mold II). **11.** Cont. cu Dominic: *Dimicel*, Crăciun (Băl VI). **12.** Cont. cu Timofte: *Dimofte*, dobr. (RI XI 206) și frecv. mold.; *Dimoftiu* și *Dimoftache*, act. **13.** *Dima* și *Dimu* la aromîni ipoc. < Dumitru (Cara 25); V. și Nicodim **1.**

Dimăceeni v. Dominic 9.

Dimeea v. Dima I 4.

Dimian v. Damian 3.

Dimiceni v. Dominic 9.

Dimidenii v. Diomid 1.

Diminesen v. Damian 5.

Dimir v. Antim II 2.

Dimisie v. Dionisie IV 3.

DIMITRIAN v. Dimitrie + suf. latin *-anus*. **1.** Cu afer. *Mitrian* (Sd XI 55, 60). **2.** Modern: *Demetrian*; *Demetrianu* prof., 1876 (cu suf. *-eanu* pentru *-ian*).

DIMITRIE gr. $\Delta\eta\mu\acute{\eta}\tau\rho\iota\omicron\varsigma$; primii cu acest nume: D. din Phalera și D. Poliorketes, regele Macedoniei, < $\Delta\eta\mu\acute{\eta}\tau\eta\rho$, zeița Ceres. **I.** Terminația calend. *-ie* se elimină în practică. **1.** *Dimitr/ă*, frecv. (Rel; 16 B I 30); *-a f.* (Dm; P^{II}); *-an* (16 B I 79); *-ana*, j-ță (Sd XI 101); *-escu*; *-ești* s. **2.** + *lu*, sufix grec: *Dimitriu*, variantă la Dimitrescu.

II. 1. *Dumetru*, cu e în temă, ca Sumedru (17 B IV 191). **2.** *Dumetraș*, unchiaș, munt. (Sd XXII 371). **3.** Literar: *Demetr/ă*, *-iescu*.

III. 1. *Dumitr/ă*, b., *-a f.*, este forma comună, cea obișnuită; *-e* (Mar) vocativ, (ca Petre), *-escu*; *-escul*, Matei fiul lui Hrizea, 1692 (RI XII 253); *-ești*, *-eni* ss.; *-ică*. **2.** Cu afer. și sincope progresive: *Mitru a)* *Mitra* jupan (16 B IV 417); *- f.* (P²); *- dobr.* (RI XI 210); *- f.*, olt. (AO XV 368); *Mitru* și *Mitra* ar. (Fărș); *Mitr/ă* (Bîr II); *-ea*; *-eni* și *-ești* ss.; *Mitroi*, act.; *Mitroniu > *Metroniu*, Aurel. **b)** *Mitu*, frecv. (Dm); *-f* (Dm; Sd XXII 385); *-l*, vlah Serbia (DR IV¹); *Mita* însă < *Domita* < *Dometie*; *Mită f.* ar.

(Fărș); b. (Sd XVI); *Mitt*, ar. (Ant Ar). + -ac; *Mitacu* din Iași (Cat gr I); + -ache: *Mitache* (Bîr II) > *Tache* Ionescu; *Mitachi* > *Tachi*. ar (Fărș); cf. gr. Τάχος (But); e) *Mitje*; -ea; -escu, Filon, prof.; -ești s.; d) *Miti/că*, frecv. -ci, -ciu (Bîr I și II); *Mitică* > *Tică*; *Ticioiu*, Șt. (VM); e) *Mitiu*, dobr. (RI XI 204); - Gh. (Șchei III); f) *Mitoi*; g) *Mituș*; -a f. (16 B I 36); -ca, *Badea* (17 B III 213); > probabil *Tușchie* (17 B II 1) și *Tușa* f. (16 B I 36); h) *Mituc*, S. (Mih; C. Bog); i) + adj. bun; *Mitibun*, Stan, 1616 (Mus 50). 3. *Dumitrache*, frecv.: *Mitrache* (IO 47); *Mitraichi* (Am); *Trache*, Cereșanu (BCI XII 141); - din Măneci; *Trăchioiu* (Ceraș, r. Teleajen). 4. + -an: a) *Dumitran*, munt., 1604 (17 B I 2; II 408; BCI X 99); - mold. (ib. IV 185); ard. (Ard I 238) -a (P Bor 41, etc.); b) *Mitran* (Am); - călăraș, 1655 Sd IV 38); *Mitrană*, Șt. (Mz Pl. acte); *Mitrani*, act.; *Mitrănescu*, M.; *Mitrângești* moșneni (17 B I 91). *Mitrana* f. (Sd XI 264; Puc); cu sincopa lui r, *Mitana* f. (RS); e) *Tranea* (Ard); *Trănescu*, act. 5. a) *Dumitraș* (Sd XXII 156). b) -co, *Dumitrașco*. frecv. în doc. și cronici; e) *Dumitrașcul* (AO XXII 156); d) *Mitrașcul* (Ard; Paș); e) *Trașcă*, Morcov (AO XXII 78); *Trășculescu*, Ioan, act.; prob. *Trașco* (Sd XI 77); f) + -așin: *Dumitrașin* (16 B VI 47). 6. *Dumitrel*, -ea (17 B II 410); + Vlad: *Vladumitrel* (Paș). 7. *Dumitrică*: *Mitrică* (Meșt Cr); *Mitreacu* (Vit 5); *Trică* (Sur XXII). 8. *Dumitriță*, Lupul (AO XVIII 474) și numele unei plante; *Mitriță*, Constantinescu, prof.; *Triță*, Făniță, act.; 9. *Trițul*, 1727 (Paș). Sincopat *Mitiță*; *Tiță* (Buc.). 10. *Dumitrucu: *Trucu*, Cîndea (An C III 315); *Trucă*, R. și *Truca* (16 B I 144); *Trucă*, Vas., act.; *Trucul* (16 B V 366); prob. cu sincopa lui r: *Túčă*, C-tin (Paș) 11. *Dumitruș*: a) -el (17 B I 306); *Trușeni*, *Trușești* ss. b) *Trușan* din Laiova (16 B I 80; 17 B I 172); -i s. *Trușăneanu* (Sd XXI). e) *Trușcă* (Am); - Bratu, frate cu Dumitru Bratu (AO XXI 199); *Trușco* (C Ștef); -vici (Dm); *Troșcă* act. *Trușculescu*, C., act. 12. *Dumitruță* cu afer. succesivă: *Mitruț* (Meșt Cr); *Truța*, Ioan, moț (Met 100); *Truță* și *Truțu*, V.; *Trușea* (13-15 B 44); *Trușie* boier (Div 50); *Trușescu*, act. 13. *Dumitruț* > *Trulescu*, olt.,

zis și Stancioniu, act.; *Dumitreasa*, marital. 14. + Mină: *Mintronuț*, S. buc. s.c. 18.

IV. Din lat. Sanctus Demetrius:

1. *Sămetru*, sârbătoare (Enc.). 2. *Sămedru*, idem (Cara); *Smedru* sârb. olt.; *Simiedriu* sârb. ard. (Ard II 74); *Sîmedrea* b. (Moț); *Sumedru*, ar. (Ant Ar); - Tec I; Ard; R Gr); *Sumedrea* (Viciu 31). 3. *Simedru* (id. ibidem); - fiul lui St. Drăgoș (17 B IV 410); *Simedriu*, vecin (17 B III 54; Ard II 194); *Simedrea*, fam. act; *Simidreni* s. (16 B I 181); m-rea *Simidreni*, 1524. 4. *Medru*, Nezu, munt. (BCI XII 141); *Medra*, S. (Met 179); *Medre*, S., ard. (Met 100); -a, pictor. 5. Apropieri: *Mădrin*, olt.; *Medrega*, D. (Cras 124). 6. Prin metateză *Semendria* oraș srb pe Dunăre, < *Simendru < *Sinmedru* scris și *Smederevo* (An C III 283, 511). Cf. și *Asimendria* nume ar. de persoană în „Macedonia” greacă (But), și *Smedorova* (cetatea veche din tg. Roman (< *Sumedrova), amintită de D. Cantemir.

V. 1. Iporicistice la aromîni: *Mitri* și *Mitruș* bb., *Mitra* f., *Mitu*, *Tușta* și *Tuștu* (Cara). Cf. ngr. Μήτρος, cu met. Μήτρος; Μήτρος, Μημηής, iporicistice din Dimitrios (But). *Mirta* b. (D Cpol). 2. Din gr. Μημηής a) *Mima*, țig. (16 B I 8); b) *Mimi*, Nicolioan, birău al Companiei de negoț (Braș); - Ianachi, 1821 (Sd XXII; Am 58); *Mimit*, t. (Mus); -u t. lîngă Iași (Sd XV 116) și s.; *Mimiu* cartier în Ploești. 3. Din blg. Мицо ipoc. < Dimitrie (Weig): *Mișu*, ard. (Paș).

Dimoft/ache, -e, -i, -iu v. **Dima 12** și **Timotei I 4**.

Dim/oiu, -u etc. v. **Dima 1, 9, 13**.

Din, -a, -ăuși v. **Constantin II C 1**.
Dinea, -ni, **Dinea/ă**, -ea, -eseu, -iu v. **Constantin II C 2, 3**.

Dineoñiu v. **Constantin II C 2**.

Dineu, -lescu, -loiu etc. v. **Constantin II C 2, 4**.

Dineață v. **Constantin II C 1**.

Dini/că, -eu, -ță v. **Constantin II C 5, 6**.

Dinisu v. **Dionisie IV 1**.

Diniș, -eo v. **Dionisie VI 5, 6**.

Din/oei, -oiu v. **Constantin II C 7**.

Dinu, -lescu etc. v. **Constantin II C 8**.

DIODOR gr. Διόδωρος „darul lui Zeus”
Deodor (Syn); — b (17 B IV 202).

DIOGHEN gr. Διογένης „născut din Zeus”.
1. *Dioghen* sau *Diogen*, act. 2. + -ie : *Dioghenie*,
cu met. sau cont. cu *Denisie* : *Denighie* (Hur).

DIOMID gr. Διομήδης. 1. *Deomid* (Romano-
slavica III 289). 2. *Domide*. pr. 1918. 3. *Dă-
mid : *Dămideanii* = *Dimidenii* s. (17 A IV
438, 444).

DIONISIE gr. Διονύσιος < Διόνυσος „Bac-
chus”. I. 1. *Dionis* (Dm); -ie pren. (Sur IV);
-ia mona. (16 A III 356; 17 B IV 76); -fia f.
(C Ștef); -iu (Fil A 34); *Dioniș* s. (Dm). 2. *Dio-
nești*, sinc. (Tec I). 3. *Diunease*, D. (Isp. III¹).

II. 1. *Donisie* (AO XII 243). 2. *Donisă* b.
ard. act. (Nepos); — Condre (CL). 3. *Donisan*,
N. (CL); — V., buc (act). 4. Cu afer. : *Onisie*
ard.; — R. (s. *Racoviță*, R.-Sărat); *Onisia* b.
(Isp IV¹); *Onisei*, V (Sur X). 5. *Oniscu*, dobr.
(RI XI 207). 6. Cu afer. : *Nisi* ar. (Ant Ar);
Nisioi, buc.; *Nisioiul* = *Nesăoiu* (Buc).

III. 1. *Dunăsăc*, 1676, mold. (Sd VII 297),
2. *Dunusia* mona. (17 B IV 491).

IV. 1. *Dinisu* (17 A I 141). 2. Cu afer. :
— *Nisa* b. ar. (Fărș); — Șt., ard. (Met 271);
+ -an, *Nisanul*, 1722 (Paș); *Nisescu*, N. act.
3. *Dimisie*, I. (Sd XXII) și *Demisie*, Ig. (Sur
IV). 4. *Denise*, *Deniscu* (Dm) *Deniase*
fam. act (Jiul ard.).

V. 1. *Donos* (Arh); -ă (Tec I); -e, A., act.;
-oe = *Dosoe*, 1601 (Isp I²). 2. *Onose* și *Onosei*
(Arh). 3. *Onosul* mold. 4. *Onosie : *Nosievici*,
Șt. 5. *Onosica : *Osica* s. (17 B III 591).

Importanța acestui nume în sinaxar jus-
tifică ipoteza că formele : *Onisie*, *Onisei* și
celelalte care încep cu O, sînt ipocoristice de
la *Dionisie*, iar nu derivare din *Onisifor*.

VI. Din magh. *Dienes*, *Denes*, cu s > ș (cf.
BA ung 9). 1. *Dienes : *Neșu* b. (pom. St.
Elefterie, Bucur.); + -cu *Neșcani* s. mold.
2. *Dieniș*, 1428 (C Ștef; Băl I; C Bog; 16 B
II 85); spăt., 1437 (Sur XVIII); — log. (Isp
I¹). 3. *Deiniș* (16 B VI 381). 4. *Diiniș* (C Bog;
16 B III 191; Ur XXIII 255). 5. *Diniș* (Dm);
— Vas. (Sur IV); cu afer. : *Nișul* (Cras 88).

6. *Dinișco* (Dm); cu afer. *Nișcu > *Nișcov* t., sau
< Ioan. 7. *Diineș* aga (Sur XVIII); *Dieneș* t.
(C Bog). 8. *Dianiș* spăt. (C Bog; 16 A I 231).
9. *Deanis* log., 1436 (Sd XIX 11). 10. *Denis* =
Deniș (Dm); *Denișă*, Tofan, 1663 (Sur IV 97).

Diorde, -i v. **Gheorghie I D 2**.

DISIDERIE lat. *Desiderius* < *desiderium*
„dorință”, dar cu derivate numai din forma
magh. *Dezsö*. 1. *Dej* b. olt. (16 B IV 208);
orașul ard. *Dej*. 2. *Deja*, *Dejeu*, *Deju*, fam. (Mus);
+ suf. magh. i, de apartenență locală : *Deji*
ard. (Paș); *Dej*, -a, -an, -ești, -oiu, -ușiu ss;
Dejișul s. (Sd XXII) 3. *Dejica*, I., act.; *Deje-
nariu*, I., act. < sat. Dejan. 4. *Dijanul*,
Stanciul, din *Dijani*, 1453 (13—15 B 127).
Dăjan (Sd IV 38). 5. Prob. *Deșiul* s. (Gorj
352). *Drăganu* derivă 1—3 din tema slavă
Acc —, cf. Desl-slav, -mir, -rad, fără a explica
trecerea lui s în ž (j).

Dispodi v. **Despot 3**.

Dispot v. **Despot 2**.

Diu v. **Dia**.

Diunease v. **Dionisie I 3**.

Diurdea v. **Gheorghie I D 2**.

Dixache v. **Evdoxie 5**.

Dînceuși, **Dînceu** v. **Dan V 7**.

Doe/a, -an, -ani, -ă v. **Evdochia I 8**
și **Evdochim III 1—3**.

Doe/ea, -iul v. **Evdochim III 4**.

Doch/e, -ie, -ia v. **Evdochia I 13, 16**.

Dochian, -a v. **Evdochim II 3** și
Evdochia 16.

Dochieru v. **Evdochim II 5**.

Dochliul v. **Evdochim II 4**.

Dochlm v. **Evdochim I 1**.

Dochina v. **Evdochia 16**.

Docea v. **Evdochia I 13**.

Doe/oe, -olu, -u, -ul, -uleț v. **Evdochim**
III 1, 2, 4.

Docuța v. **Evdochia I 15**.

Doder v. **Teodor II B 4**.

Dodoriei v. **Teodor V 5**.

Dohia v. **Evdochia I 3**.

Doichia v. **Evdochia I 14**.

Doiul v. **Alexandru II 4**.

Dolă, **Dole/a**, -ești, -u v. **Anatolie**
3, 7.

Dol/e, -ea, -ete, -ian v. **Anatolie 3, 5**.

Dol/lești, -inescu v. **Anatolie 3, 4.**
Dolotelu v. **Dorotei 7.**
Dolu, -man v. **Anatolie 2 b.**
Domacuş v. **Dominic 7 b.**
Domen, -euş v. **Dominic 2, 3.**
Doment/e, -i v. **Dometie II 1.**
Domentian v. **Dometian 1.**

DOMETIAN, lat. *Domitianus*. **1.** *Domentian* Hierom. (16 A I 403). **2.** *Domențian* eg. (Dm; Cat). Cf. lat. vulgar *Domențiolus* (Cronicarul bizantin Theophylactos). **3.** Prob. *Domețian: a) *Meșianu* ep. ard; b) cu schimb. de term. *Meșul* de Suceveni (16 B VI 144); c) *Meșulescu*, G., act. **4.** *Domățian*, A., act.

Buturas derivă gr. Μετοχος din Thōmas.

DOMETIE lat. *Domitius* < *domitio* „în-
toarcere acasă, în patrie”. **I. 1.** *Domete* (Brăila). **2.** Cu afer.: *Omet*, I., act. (Bucur). **3.** Cu afer. silabei *Do-*: *Meta*, Gh., act; *Metu*, Anghel (Meșt Cr); *Metea*, olt. (Sd VI 494); – ard. (Ard; Paș); *Melești* = *Mălești* s. (Bz). **4.** *Metulescu*, act. **5.** + *-eș*: *Metes*, C. (Met 96); – Șt., prof. ard. **6.** *Mătășești* s. (17 B II 331); *Metes* două sate ard.; *Metiș* s., nume discutat de Drăganu (DR IV 1130), și de Giuglea (ib. 1154) care-l consideră sășesc. **7.** *Meteul* t., olt. (Am; Sd XXII 199). **8.** *Metin*, A., act. **9.** *Domit* (11–13 C I 25); –a, dobr. (RI XI 205); *Mita* (P Bor 104) sau fem. < Mitu. **10.** Cu schimbarea p. fin. *Domșa* f. (Moț).

II. Cu *en* pentru *e*, rezultat din acomodarea cu Terentie, Axentie și alte nume la fel: **1.** *Domente* (Brăila); – dobr. (RI XI 211); *Domenti*, mold. (BCI XI 4). **2.** *Dominte* (Mar); *Duminte* (Buc). **3.** Cu afer.: *Mint* (Tel 58); –a f. (Sd XVI; 17 A IV 304); *Mint/lea* b. (ib 115); –*escu*, I. (Vit 329); *Mintici*, A., mazil (Vit. B. 53); *Măntici*, Ax. (ib); *Mintoiu*, 1787 (RI I 21); *Mintuță*, I. (IS 263). **4.** *Domențian* eg., 1441 (Rep D 71); *Mințică* b., olt. (16 B II 400).

Domian v. **Damian 4.**

Domide v. **Diomid 2.**

Domileseu v. **Adam 6.**

Domineul v. **Dominic 1.**

DOMINIC lat. *Dominicus* < *domini-*
-cus dies „duminecă”. **1.** Cu sinc. lui *i*: *Do-*

mincul, morlac sec. XIII (Morl 6). La daco-români numai prin magh. *Domokos*. și lat.-cat. *Dominicus* (cu *s* > ș). **2.** *Domencuş* stolnic 1411, scris și *Domocuș*, *Dămăcuș*, *Damacuş* (C. Bog 133; Mih 4). **3.** Cu apoc.: *Domen* (C. Bog), din *Domencuş* și *Dămăca* (Romanoslavica III 289) din *Dămăcuș*. **4.** *Domoneuş* = *Domencuş* (C Bog 133). **5.** *Domuncuş* (RI I 48); *Dumuncuş* (DM 38). **6.** *Dămăneuş* (Dm); *Damancuş* Tader, „fiul lui Domocuș” (ib) zis și *Damacuş*. **7.** Cu denazalizare < magh. *Domokos*: a) *Domocoș* (Dm; Ștef); b) *Domacuş*, 1436 (Sd XIX 11); c) *Dămăneuş* (Ștef; RI VI 184; BCI X 35; Bir IV); –eni s. ard.; –*escu*, St. (Ștef) scris și *Demecuşescu*. **8.** Cu schimbarea p. fin., *Demeșco* (C Bog); *Domocșiita* t. (16 A III 36). **9.** Aprorieri: *Dămăcian*, G. (Tec. II); *Dămăceni*, s., mold. scris și *Dimăceni*, *Dimiceni* (Cat mold II), prin contaminare cu *Dima* (v. *Dima* 11); *Dimaci* s. (ib). **10.** Nume echivalente ca sens: *Duminecă*, *Chiriac* și *Nedeale*.

Dominte v. **Dometie II 2.**

Domit v. **Dometie I 6.**

Domitian v. **Dometian 4.**

DOMNICA, lat. vulgar *Domnica*. Cf. și **DOMNA**. **1.** –vistireasa (Cîmp 180); frecv., ard. **2.** *Dumnica* f., ar. (Fărș). **3.** Cu schimbarea p. fin. sau diminutiv din doamna: *Domnița* f., ard. (Ard; Mar; P Gov f⁰. 47); – fiica lui Gr. Ghica Vvd. (R Gr). **4.** *Dumnița* f., dobr. (RI XI 206); **5.** *Adomnichii*, V. (Tel 58).

DOMNU lat. *Domnus*, formă din lat. populară, gr. Δόμνος. **1.** *Domnești* s. **2.** *Dumnești* s. (17 B III 423). **3.** *Domnariul* P., ard. (Sd IV 15). De fapt 1 și 2 pot fi n. de „sate domnești”, proprietatea domnului.

Domoc/oș, șlia, -uș v. **Dominic 2, 7 a, 8.**

Domoneuş v. **Dominic 3, 4.**

Domșa v. **Dometie II 3.**

Domuncuş v. **Dominic 5.**

Don, -a, -ă, -e, -ea, -eel, -eseu v. **Antonie III 4 a-c.**

Don/ea, -ee, -cea, -cești, -ciu, -ciolu v. **Antonie III 4 f, g.**

Doni, -e, -c, -el v. **Antonie III 4 d, e.**

Doniga v. **Antonie III 4 e.**

Donis/an, -ă, -le v. **Dionisie II 1-3**.
Doniță, -țoiu v. **Antonie III 4g**.
Donoala v. **Antonie III 2**.
Donoiu, **Donțu** v. **Antonie III 4g**.
Donos, -ă, -e etc. v. **Dionisie V 1**.
Dora, -n v. **Teodor III 7b** și **II F 2**.
Doraș v. **Teodor II F 7**.
Dore/a, -oș v. **Teodor II F 9**.
Dorceșeu v. **Teodor III 7c**.
Dord/a, -e v. **Gheorghie I D 3**.
Dori/a, -ca, -ța v. **Teodor III 7b**.
Dorift v. **Dorotei 4**.

DORIMEDONT, gr. Δορυμέδων. — (Dori) Popovici, buc. actual.

Dorin, -a v. **Teodor II F 5**.
Doroățese v. **Dorotei 6**.
Dorolu v. **Teodor III 7b**.
Dorofei v. **Dorotei 5**.
Dorofte v. **Dorotei 2**.
Dorosan v. **Teodor V 4**.

DOROTEL, gr. Δωροθέος = «Teodor», «Bogdan» 1. -u, State (Puc); -u al Bocăi, ard. (RI IX 104); -ul s. (Dm); -a, P., 1703 (AO XVI 323) și s. 2. **Dorofte** (Sur X); - Ion (Isp VI¹); **Doroftia** f. (Sd XXI; 17A II 267). 3. Probabil cu afer. + suf. -iana: **Oroftiana** s. 4. **Dorift**, Șuteu, act. 5. **Dorofei** (Buc). 6. **Doroățescă**, fam. (17 B IV 17). 7. Cu r > l **Doloteiu** (16 B VI 199).

Doru, -l v. **Teodor III 7b**.
Dosănești v. **Teodosie II 4**.
Dosehin v. **Despina 5**.
Dos/ei, -escu, -ie, -inescu v. **Teodosie II 4**.

DOSITEI, gr. Δωσιθεος, sens ca **Dorotei**; n. monahal. 1. **Dositheu** arhiepiscop (P⁶). 2. Cu fon. sl. ft < th: **Dosoftei** mitropolitul Moldovei.

Dospin/a, -u, -escu, -olu v. **Despina II 1-4**.
Doș, -lea v. **Evdochim III 5**.
Dote, **Dotie** v. **Evdochim II 1**.
Dotosia v. **Teodosie I 3**.
Doxachi v. **Evdoxie 4**.
Drafa, **Drăești** v. **Andrei I 3**.

DRĂGAICA subst. 1. — f. (17 A IV 160); — soră cu **Danciu** 1638 (D Buc).

Drin/a, -i, -u v. **Alexandru I 1** și **II 1, 3 b**.
Droia, **Droi** v. **Alexandru II 1 a** și **Adrian II 4**.
Dron, -a, -e, -ea, -ca, eiu v. **Andronic II 3**.
Dronț/a, -ă, -u v. **Andronic II 5**.

DROSIDA fiica împ. Traian, gr. Δρόσιδα, < δ:όσος „rouă” 1. **Drozila** (Syn). Numele urm. vin din neogr. **Drosos**. 2. **Dros/ul** postelnic (AO XV 35; Tis 356; 17 B I 90 și 402) etc. **Drosu** (Arh); -l (P⁴ fila 26); **Drosescu**, act.; **Drosina** f. 3. **Drozu**, Er. (17 A I 240).

Drozul v. **Drosida 3**.
Druca, **Druță** v. **Alexandru II 2 b, c**.
Druțe, -a, **Druțul** v. **Alexandru II 2 b, c**; **Andrei I 8** și **Andronic II 7**.
Dueu v. **Alexandru II 4**.
Dudure v. **Teodor IV 6**.

DUH 1. **Duha** cel bătrîn, mold., 1670; Popa **Duhu** (I. Creangă, Amintiri). V. și **Duh** Partea II-a.

DULA, cf. gr. Δούλος „sclav”. Coincidențe trace: **Dulus**, **Dula**, **Dules** (An C III) și iranice: **Dula** (O Dens T). 1. **Dulo** b. (17 B I 368). 2. **Dula**, moț (O Dens T); — țig. (16 B II 29). 3. **Dulea**, sau ipoc. < **Rădulea**. Cf. blg. Дуля prob. de aceeași origine.

Dulea v. **Anatolie 3 c**.
Duman v. **Duminecă 5**.
Dumetr/aș, -u v. **Dimitrie II**.

DUMINICĂ, personificată în folklor. 1. — Gh. (Drag 305); călăraș, 1655 (Sd IV 38); olt. (Hur 47). 2. **Dumeneică** (Sd XVI). **Dumeneică** b. (Glos; 17 B III 382); **Duminecă** b. (P¹¹). 3. **Dumnicatu**, M., act. 4. Prob. **Duman** b. (Hur; AO XX 145; Sd XVI 298) cu derivatele: **Dumănescul** (Sd XVI), **Dumeni** s.; **Duman**, n. preferat pt. vita ce se naște în ziua aceasta; cf. și tc. **duman** „negură” ca Măgurean, Murgan etc. Pt. sens cf. **Nedelea**, **Dominicus** (magh. Domokos) și **Chiriac**.

Dumiute v. **Domietie** II 2.
Dumitra, -n v. **Dimitrie** II 1, 4 a.
Dumitraș, -co, -cul, -ln v. **Dimitrie**
III 5 a, b, e.
Dumitr/e, -easa, -el, -escu, -ești, -iță v.
Dimitrie III 1, 6, 8, 12.
Dumitr/ucu, -uș, -uță, -ul v. **Dimitrie**
III 9-14.

DUMNĂDZĂU, 1. — Simion di Pătrăș-
cani, vinde ocini din Șărbănești, Brănești și

Băloșești (17 B VI 144); *Dumnezău*, Vasile,
din Drăgoești, 1638 (Cat. mold. II)

Dumnești v. **Domnu** 2.
Dumni/ea, -ta v. **Domnica** 2, 4.
Dununcuș v. **Dominic** 5.
Dunăsăe v. **Dionisie** III 1.
Dunusia v. **Dionisie** III 2.
Dur/a, -an, -ăseul v. **Teodor** IV 6.
Dur/e, -ilă, -oîu, -u v. **Teodor** IV 6.

E

Eana v. Ioan VI B 4.

Eanache v. Ioan VI A 8.

ECATERINA gr. *Ἐκατερίνα*, nume transcris și cu *e* inițial, socotit ca feminin de la *Ἐκάτερος* sau *Ἐκάτος* „care lovește de departe” atributul lui Apollo, sau ca derivat din *Ἐκάτη* zeiță (Tagl). **I.** 1. *Ecaterina* (Mar); *Catarina* j-ta (17 B III 524); *Catirina* = *Catrina* (17 B III 226). 2. *Icaterina*, dobr. (RI XI 211); *Caterina* și *Catrina*, act. 3. S-a format și un masculin: *Catrinu*, destul de frecvent pentru a produce derivate: *Catrin/escu* (Drag 302); *-oiu*, act.; Munții *Catrinului*, supranume ar. pentru m-tele Olimp, numit și „Codrii Cadrinului” în epos (AO IX 65) după portul Ecaterina, centru pastoral aromân, situat la poalele lui. 4. Cu afer.: *Trina* f.; *Trinea* b., olt. (Sur VI); *Trinu* s.r. Teleajen. 5. *Trincă* b. (C Bog; Sd V 40; Isp IV¹) și t. (Bez I 23); *Trincea* (ib); *Trincu*, A., act. *Trincoi* (Tec I). Cf. *Trincă*, ard. (Paș). 5 + *-ar*: *Catrinar* (Buc); — *Dochița*, act. 6. *Cătrin* b. și *-a* f. (Mar); cu afer.: *Rina* ar. (Weig); 7. *Cătrnău* (17 B III 208) 8. *Catrea* f. (17 A I 88; V 112); *Cătrea* b. (16 B IV 193); *-nu* (Am). 9. *Cătrior, *-ești* fam. (17 B III 73).

II. Subinfl. germ. *Katy*, rus *Катя* și magh. *Kati*, *Katica*. 1. *Cati* (Ard; AO XI 219); *Cata* f. (Paș); *Catea* fam. (Scurtești Bz); *Cățița*, T.; *Căta* f., ard. (Var 22); — fam. băn. (Iugoslavia). 2. *Catu* Ioan, act. *Căt/escu*, act.; *-easca* s. 3. *Cătulești* s. (Mus 24). 4. *Cătil/ă*, b. (16 B V 119); *-ești* (Sur III). 5. *Cătina*, ar. (Weig); *Catina*, Miclăuș (Dm; Ștef); — ard., 1338 (Drăg 57 nr. 1); *Catina*,

Ioan, poetul; *Cătina* s. (r. Cislău), nu < subst. cătină. 6. *Catinca* f. (P¹³; P Bor 29), frecv. în genere. 7. Cu afer.: *Tinca* f. și s. act; — și *Tinca* fam. (Jiul ard). 8. *Cătincea* b., olt. (Cand 133). 9. *Catoiu*, ard. (Paș). 10. *Cătuiu*, Gh. (Vr C 126). 11. *Cătuș*, V. (Tg-Jiu), *-u* s; *-a* f. (Ard). 12. *Cătoca* b. (Vr), < ung. *Katoka* ipoc. < Ecaterina.

III. Forma cu *l* < *r*, comună limbilor: română, albaneză: *Katalina*, spaniolă: *Catalina* (Palazzi, Nuovo diz. della l. italiana 1940) și ungară (*Katalin*): 1. *Catalin* fam. buc.; *Catalina*, f. ar.; ard. — (RI VIII 144); — munt. (17 B II 316; P¹¹); olt. (Grș 12). 2. *Cătalina* (Moș). 3. *Cătelina* f. (Mar; 17 A V 19). 4. *Cătălin*, *-a* (Sd XI 272; 16 A II 124); *-a* doamna lui Radu cel Mare (BCI VII 68); *-oiu* (Cand 133).

Echemet v. Ioachim II 4.

Echim v. Ioachim II 3.

ECLESIA lat. *ecclesia* „biserică”; prin filieră magh.: *eklézsia* „parohia”.: eclejie subst. ard., cu var. eclejie, clejă „sesie parohială” (com. de Cristur.). 1. *Clej* fam. act.; *-a*, Ioan, ard. și s. 2. *Clejan*, Preda Popa Radu (AO XXI 171); *-i* s.; *-ul*, Șt. (Cat. mold. II). 3. *Clijan*, G. act.

ECLESIIARH subst., funcție clericală. 1. *-ul*, Dionisie, cronicarul; *Eclisierescu*, D-trache, 1826 (RI XIV 145). 2. Prob. cu apoc.: Valea lui *Ecle* t. Rucăr (Mus). 3. *Clesie*, M., mold. (Sd XII). 4. *Clisu*, V., mold (Grai I). 5. *Cliseru*, N. (Puc 396), < subst., „para-

cliser". 6. *Gliseru* (Mus), prin alternanța *cl* – *gl* la unele nume proprii (Loc 201).

ECONOMU, subst., titlu bisericesc.

1. – frecv. fam. 2. *Iconomu*. 3. *Conomu* mr (Cara 34).

Ecobeseul Iacob II 1.

Ecobiei v. Iacov II 6.

Eesarhu v. Exarh.

Eușani v. Iacov I 5 d.

Edochia v. Evdochia I 7.

Edrea, Edriei v. Adrian II 11.

Efemi, -a v. Eufimia I 4.

Efimița v. Eufimia I 3.

Efrasla v. Eufrasia 1.

Efracim v. Efrem I 1.

EFRAFT bibl., ebr. *Ephrath* „podoabă”, supranume al orașului Bethleem «Casa Efracitului». *Ifrac* (Ard II 194).

EFRASIE gr. *Εὐφράσιος* < *εὐφρασία* „veselie”. 1. *Frasie*, Ioasaș, act.; *Frasian* = *Frăsăian* (Vit. 15,30). 2. *Frăsican* Ptrjolta (17 A 1 258). 3. *Frăsuleni* s. 4. *Frăsie*, S., act. Acestea pot fi în legătură și cu Eufrosin.

EFREM < ebr. *Efracim* < vb. *phareh* „a fructifica”. 1. *Efracim* post. (Băl VI); *Efrem* mon. 2. *Ifrem* (AO III nr. 11) 3. *Afrem*, olt. (RI VI 263). Cu afer: *Frem* (Paș); -*ul* (17 A V 284). 4. *Efrim* (Sd XVI 185) semnat „Frimu”; – (Sur IV și XXII); -*escu*, C., act. 5. *Iefrim* t. (Mus). *Ifrim*, frecv. mold.; -*esti* s. 6. *Afrim* (Ard II 175). 7. *Ofrim* (Mar), sub infl. ruteană (*o* < *a*). 8. Cu afer.: *Frim* G., oct.; -*a* b. (17 A II 253); -*u* și -*ul* (Sd XVI; 17 A IV 371); -*oiu*, olt. 9. Prob.: *Frumoiiul* (17 B II 230): și *Framie*, I., diac (C Bog) 1690 < Efrem + Avramie. 1°. + Sofronie: *Ifronie*, dobr. (RI X 210). 10. *Afrenie*, Ilie (Tel 58). Cf. ucr. *Охрим* < Efrem (Grinc).

Efrim v. Efrem 4.

Efrosin, -a, Efrus, -ina v. Eufrosin 2 a 1, 4.

Efstati v. Evstatie I 2.

Elstrati v. Evstratie 2.

Efta, -na Eftimie II B 4.

Eftasia v. Evtasia.

Efteme, -ia v. Eftimie II A 2.

Eften/e, -ia, -oiu v. Eftimie II B 1,

EFTIMIE gr. *Εὐθύμιος* < *εὐθύμια* „voe bună” I. 1. *Eythymie* (Syn); cu *y* < *u*: *Eulimie* (16 B IV 174). 2. Cu *e* < *ev*: *Etimia* f. (C Bog); trunchiat, *Mia*. 3. *Etheme* (Vr C 109); *Ethimie* (P⁶). 4. *Ithimie* mon. (17 A I 129); cf. *Ethimia* (Syn 16 sept.) = *Efimia*; *Itimii*, țig., 1675 (M Put 232). 5. *Ethenca* (17 A III 146) și *Ithinca* f. (P⁵).

II. Cu *ef* < *ev*. A. 1. *Eftimjie, -escu, -iu*, act. 2. *Efteme*, I. (Ul 19); *Eftemia* f. (Sur IX; Aș Br 178). B. 1. *Eftene* (Ard); *Eftâne*, seimen, (D Buc); *Efteniia* (Aș Br 178); -*oiu*, olt (Cand 154). 2. *Eftin/a, -ia* f., ard. (Paș). 3. + -*ca, -cu*: *Eftinca* (17 A III 83; Sd XVI). 4. * *Eftincu* > *Tincu*, Velea, băn. (LB). 5. + -*cea*: *Tincea*, 1568 (RI I 21). 6. Cu apoc.: *Efta* (P¹⁴) pren.; - C., act.; *Eftana* f. (17 B. 99). C. 1. *Iftemi/e* V. (BCI VII 59); -*i* (CL 94). 2. *Iftimie* (Tec II; Buc); -*escu*, act.; -*ia* sau *Aftimia* f. (Tec II). 3. *Iften/e* (MO 16 nov. 1944); -*ie* (Hur). 4. *Iftine* (Ur XXII 193); *Iftini* (Sd XXI). 5. *Iftinca* (AO XVIII 124; Sd XVII; Tec I; Sur VII); *Aiftincei*, P., mold; *Aiftinca* (Tel 58). 6. *Iftincăi*, I. (Buc). D. Cu *af*. < *ef*: 1. *Aftemi/e* (C Bog); -*a* (Băl II; Sd XVI). 2. *Aftim* (Băl VI); -*ie* (Sd XI 279; BCI VII 63; Tut 98; Bîr III; -*ia*, olt. (Sd. V 406); mold. (Băl IV). 3. *Afteni* (Sd XVI); -*e*, mold. (17 A I 169; Sd XXI); olt-(Sd VII 59); -*a* f. (Tec I). 4. *Aftene* episcop ard. 5. *Aftin/e, Popa* (Met 100); -*i*, mold.; -*ia*, f., dobr. (RI XI 204); *Aftina* (Mar). 6. *Aptsenite* b. hațeg (Cand 134). E. Cu *s* < *f*: 1. *Estimia* f. (Sur V). 2. *Isten/e* (Paș); -*ire* (Ard); *Istinca* f. (Sur IV). 3. Fără *t*: *Isimița* (Sur II); -*e* (Ard II 86).

III. Alte deformări: 1. Cu *o* < *ef*, sub infl. ucr. *Отимй*: *Otimie* (Mar). 2. *Actimie* f. (Mar). 3. *Ifticar*, V. (CL) < *Iftincu* + -*ar*. 4. Cu afer.: *Timică* artist dram. sau < *Timotei*. 5. Cu afer. + *su*, of., -*an*: *Timovan*, Gr., ard. 6. Cu afer. și apoc.: *Tem*, Popa, ard. martir în răscoala din 1848 zis și *Eftemie* P o p o v i c i. 7. Cu afer.: *Teni* (Bîr I); *Tenie*, C. (Bîr I) scris și *Tanie*; *Tenie*, prof., 1890; – munt., 1846 (BCI XII 140); *Ten/ea, -escu*, act.; *Tenă* Brumaru (Moț). 8. *Tenciul* (16 B IV 403). 7 și 8 se pot raporta etimologic la *Artenle* (< *Artemie*) și *Partenie*, dar nu este

probabil, sub raportul importanței eponimului. 9. *Neftinia* este prnnume f. (AO XV 290).

Eftin/a, -ea, -la v. Eftimie II B 2, 3.
Egidiu v. A dj ud 3.
Egnatie v. Ignatie I 2.
Ehava v. E h o v a .

EHOVA ebr. zeul unic. *Ehava*, țig. (Dm)

Eldoxia v. E v d o x i e 1.

ELADIE gr. Ἐλλάδος < Ἑλλάς „Grecia”.

1. — (Sd XVI); — deregător, 1665, mold. (BCI IV 169) scris și: *Eladia* dregător (Br III). *Eladescu* act. 2. Prob. *Ladu*, ce poate fi și din Vladu.

Elava v. E l i s a v e t a 13.

ELEAZAR < ebr. «D-zeu e ajutorul» (Cand). *Ilizaru* b. (Sur IV).

Elefterie v. E l e v t e r i e 2.

Elemafu v. I l i e III B d.

ELEN < gr. Ἐλενος 1. *Elenescu* și *Elinescu*, act. 2. *Ilinu*, Răuță, munt. (BCI VIII 35 și XII 114); — fam. (Drag 159) sau < Elena; cu afer.: *Linu*: v. și E l e n a I 6.

ELENA, mama împ. Constantin cel Mare, Ἑλένη, lat. *Helena*. I. 1. *Elena*, cu afer.: *Lena* (17 B IV 61); *Lenă*, ar. (Fărș); *Lenești* s. (16 A IV 83). 2. *Elina* doamna lui Radu-Mihnea și a lui Matei Basarab; jitelnița (17 B I 492 și III 6). 3. *Eliana* (P⁶); *Ileana* (BCI VII 75), forma cea mai frecventă în popor; în epos: — Cosînzeana; cu afer. act.: *Leana*; *Ilena* (P Bor 51); *Ileni* s. ard.; *Ileanu* fam. olt. (Sd XXII; Tg-Jiu); *-l* (Sd XXII; Tis 419). 4. Cu afer.: *Lean* fam. (Moț). 5. *Ilanea* și *Ialena* (Mar). 6. *Ilina* (P Bor), frecv., ard., 1688 (Paș); munt. (P¹¹; Puc. 37); dobr. RI XI 206); *Ilinu* fam. (v. Elen). 7. Derivate: *Ilinuța*, Bașotă (RI IX 32); *Ilinoiu* și *Linoiu*, olt. (Cand). Cu afer.: *Lina* f. frecv. act. și *Linu* b. (16 B III 141) sau + subst. lin.

II. + *-ca*, *-ița*, *-uța*: forme apropiate de cele balcanice: A 1. *Elenca*; formă rusă: *Elencu* (Puc etc.); *Lenca* (Dm); *Lencă* și *Lenchiță* (Hur); + *-an*: *Lencan*, olt. (Cand

134). 2. *Leanca* f., frecv. și fam.; *Leancu* fam. (Ard); *Liancă*, I. (B răz 5). *Lencuța* f. 3. *Elincă* f. (Cat. mold. II). 4. *Ilinca*, frecv., munt. 5. Cu afer.: *Linca*, olt. (AO XII 240; Paș); *-nu*, Al., mold. act. *Lincariu* fam. ard. (Viciu 16). 6. *Lincjo* (17 B III 10); *-u*, F., act.; *-uța* (Ard); *-oiu* (Cand 134). *Lincești* neam brașovean, 1770 (BCI XII 88). 7. Cu afer. și suf. *-cea* *-ciu*: *Lințea* s., *-ciotu*, olt. (Cand). 8. *Ilincel*, Antohi, olt. (Sd VII 220). Cf. blg. ЛИНКО.

B. 1. *Ilena* (P¹³); *Ilenuța*; cu afer. frecv.: *Lenuța*. 2. *Lența* f., mold.; fam. (Băl I); *Lență*, D., fam. (17 A IV 82); *Lența* b. (Isp I²); *Lențu* (Arh); *Lențe* (17 A IV 294); *-ea* (Dm); *-ești* s.; *Lențoe* n. marital (17 A III 177 și IV 294). 3. *Leanță* = *Lențea* staroste (17 A I 10. Cat mold I) *Leanțea* (Dm). 4. *Lința* (Ard; Paș); — dobr. (RI XI 210); la gen. *Linții* f. (17 A 177).

III. Alte influențe: 1. Din magh.: *Ilona* (Ard II 194). 2. Forme, de infl. ucr.: *Olena* (16 A II 134); *Olina* (Sur II; 16 A III 4; RI XI 206); *Oliana* (16 A III 414); *Alena* Drăg) 3. *Olenca* b. (16 A I 338, III 39; Sur II; Ard II 175). 4. *Olin/escu* Al. buc.; *-in*, Toma (17 A I 143). 5. Prob. și *Alin/a*, Rosetti, 1888; *-escu* < *Alena*; la catolici *Alina* < *Adelina* (Pallazzi, Diz. italiano).

Elen/ca, -eu v. E l e n a II A 1

Elesia v. E l i s e i 2.

ELEVTERIE gr. Ἐλευθέριος „liberal, generos”. 1. *Elytherie* (Syn); *Eletherie* (P⁶ fila 22). 2. *Elefterie*, *-escu*. 3. *Lefter*, *-iu*. 4. *Lifter*, dobr. (RI XI 208); *-ie* (Sur VII).

Eliade v. I l i e III 3.

Elian v. I l i a n 3.

Elina v. E l e n a I 2.

Elincă v. E l e n a II A 3.

Elisaf/a, -ia, -ta v. E l i s a v e t a 6, 7, 12.

Eliescu v. I l i e III 1.

Elieș v. I l i e III 1.

Elimbu v. O l i m p 2.

ELISAVETA mama lui Ioan Botezătorul ebr. *Elizewa* (Pallazzi, Diz. it.). 1. *Elisava*

(M mar). **2.** *Ilisaveta*, dobr. (RI XI 205); cu afer.: *Lisaveta*, frecv. și *Saveta* (Paș). Formă modernă: *Eliza* și *Liza* (după fr. Élise, din germ., în Ardeal). **3.** Divizat în două teme secundare: **a)** *Elisa* și *Lisa* f. (17 B IV 557 și s; **b)** *Veta*, act. **4.** *Elisavta* (P^{II}). **5.** Cu afer.: *Savta* Neculea (RI XII 20). **6.** *Elisaftha* (Ștef; C Bog); — (Ilisafthă) doamna lui Ieremia Vvd. (RI VI 80). **7.** *Elisafa* (C Ștef). **8.** *Eisaftha* (Dm; 16 A II 131; Sd XI 183). **9.** *Safta* act.; *Saftia* f., 1782 (BCr 75); *Săftica* f. și s.; *Săftița*, olt. (Cand); derivat: *Tița* f. (etim. Paș) sau < Sevastia. **10.** *Asaftei*, N., act. **11.** *Ilisahtha* (16 A III 186); *Ilisatha* mona. (RI VI 86); *Satha* f. **12.** *Elisafiia* (16 A III 372). **13.** Prob. *Elava* (RI XI 205). Pentru Saftu b. și derivatele lui v. Hrisant.

ELISEI bibl. ebr. **1.** — sau *Ilisăi* (Isp III¹). **2.** *Elesia* (Ard II 176). **3.** *Ilisie*, L. (Ard); — 1726, frecv. (Paș). **4.** *Ilisaiu* Cantacuzino, 1826 (Sd XV 228). **5.** *Ilisău* Sacotă (16 A I 114); *Ilisăiu* (Sd XXI); *Ilisăi*, Buna (Isp V¹). **6.** *Ilisel* (Paș); *Ilisoi* fam ard. **7.** Cu afer. *Lis*, N. și *-u*, M., mold. act. **8.** „La *Lisei* leagă bobul grîului” (9 iunie) folc. (AO XXII 260). **9.** *Alisie*, 1788 (Paș).

Elișor v. **Ilie III 2.**

ELPIS < gr. Ἐλπίς-ἰδος „speranța”. **1.** *Elpidiia* mona. (Sd XIX 62). **2.** Cu fon. rus *a* < *e*: *Alpida* f. (Vaslui). **3.** Tradus: *Speranța*, Th; v. și Nădejde.

EMANOIL sau **EMANUEL** bibl. < ebr. *Immanoil* (Cand 134). Vezi: *Manuel* și derivatele —

Eme, -lian v. **Emilian 2.**

EMILIAN lat. *Aemilianus* < *Aemilius*, **1.** *Emelian* (Syn); cu apoc. *Eme*, preot (Cîmp 183). **2.** Modern *Emil*, -ia. Cu afer. *Milian* fam; *Milu* (Paș); *Miluț*, ard. act. (Nepos), *Milia* f., *Milica* fam. mold. ipoc. < Emilia.

Enacache, **Enachie** v. **Ioan VI B 3, 6.**

Enaeu v. **Ioan VI B 5.**

Enăș/el, -escu v. **Ioan VI B 7.**

Ene/ea, -iea, -iu v. **Ioan VI B 13.**

Encu, -lesen v. **Ioan VI B 12.**

Endria v. **Alexandru III 4.**

En/e, -ea; -esen v. **Ioan VI B 1.**

Eneșoiu v. **Ioan VI B 7.**

Eni, -ea, -n v. **Ioan VI B 3.**

ENOH fiul lui Cain, bibl., ebr., v. apocriful «Cartea tainică a lui Enoh». **1.** — mon.; diacon, 1615 (Sucev 131); b., ar. (Ant Ar). **2.** *Inoh*, mon. (17 A III 187).

Enoiu v. **Ioan VI B 9.**

Enulescu v. **Ioan VI B 8.**

Enuș v. **Ioan VI B 10.**

Enuț, -a, -ă v. **Ioan VI B 4, 11.**

Eodoe/a, -chia v. **Evdochia I 6, 8.**

Eofimia v. **Eufimia I 2.**

Eonichie v. **Ioanichie 2.**

Eonn v. **Ioan II 7.**

Eosaf v. **Ioasaf 2.**

Epatie v. **Ipatie II 1.**

EPIFANIE gr. Ἐπιφάνιος < ἐπιφάνεια «Arătarea». **1.** — (17 A IV 123; V 161); diac (Isp I²) etc.; armaș (Sur III); olt. (AO XI 217); etc. **2.** *Ipifanie* (Isp IV¹); — Gh (Sur IV; Sd XI 69, XXII 62). **3.** Cu afer.: *Chifanie* (Sur VIII; 17 A III 238); *Chifan*, V., act.; -ă (DR IV² 870; Sur VIII); -e (Isp V¹; Sur VIII); -escu, Gh. act. Terminația *-an*, *-anie*, *-ană*, deși tematică, privită ca sufix augmentativ, este suprîmată; *Chifu* fam., -l (P^{II}; RI VIII 118; Băl VI; 17 A II 325). **4.** Prob. **a)** *Căsfanie* < *Chifanie*, etim. Ghi-bănescu (Sur VIII); **b)** *Chihul* < *Chiful* fam. (Șez).

EPISCOP subst. **1.** *Piscop* t. (17 A IV 55). **2.** Cu afer.: *Scopul* (Isp. V²); — Ioniță, mold. (Sd VII 61); *Scopescu* (AO XXII 78; Î Div). **3.** *Piscup, cf. „arhipiscop” (Sd. XV, 10); *Piscupești* s. (Glos). **4.** *Chiscop* (Sd. XVI). **5.** Cu fon. magh. < püspök: *Pișcop* t. (Sur XVI). **6.** Prob. *Ipliscoe* b. (17 B III 572).

Epolite v. **Ipolit 2.**

Epot/escul, -ești v. **Ipatie II 1.**

ERACLIE gr. Ἡράκλειος < Ἡράκλῆς, n. semizeului Heracle. **1.** *Racleș* (Isp V⁶) < ngr. Πάραλης (But); *Raclîș*, Eftimie pribeag la 1711;

— căp. (Cat, mold. II) 2. Prob. *Ricle* fam. (Isp. V²). *Răcle*, V. (G. Roș 70). 3. V. și *Rale* (Partea II-a).

Erbiceni v. Gheorghie VII C 2.

ERCULIN lat. *Herculinus*. A dat numai nume actuale: 1. *Arculin* fam. act. Cf. *Erca* și derivatele (Partea II-a). 2. *Erculescu*, C. (L Pl 388), *-lești* s., sau < Iarca.

Eremeiu v. Ieremia I 2 a.

Eremi/e, -e -in, v. Ieremia I 1, 2 b.

Eren/a, -ue v. Irin 4, 5.

Ereteiu, v. Ierotei 1.

Erimi/a, -ea, -eseu, -țul v. Ieremia I 4.

Erimin, -u v. Ieremia II 2.

Erin/a, -i v. Irina 5.

ERMA Temă comună la 12 nume calendarice < gr. Ἑρμῆς-*Hermes*: Erman, Ermi, -a, -e, -l, -n, -p; Ermo/crat, Ermoghen, Ermolae, Erminigheld gotul și Ermiona. Er m și Er m u. 1. *Ermon* b. 1483 (Flor 265); *-ești* t. (Cat) și s. < Erman cu schimb. de terminație, dar cf. m-tele Hermon din Palestina și subst. er(o)monah, cu eliminarea lui o, întâlnit uneori (Tec I). 2. *Armulai*, 1726, ard. (Paș) < *Ermolae*, 3. Asemănări: a) *Ermurachi* „bătrîn” răzeș, 1801 și vornic, 1802 (Isp VI²), cu un r parasitar; b) *Erneiu* s. (Ard) cu n < m, ca Eftene < Eftimie; e) *Ernilă* (Tec I); *Ernescu* (Puc), sau de la subst. iarnă. 4. *Hermesți* s. (17 A II 164).

Ermon v. Erma 1.

Ermurachi v. Erma 3 a.

Ern/eiu, -ilă v. Erma 3 b, c.

Erod/i/a, -e v. Irodion 1, 4.

Erosia v. Eufrosina 10.

Ervasia v. Ghervasie 7.

Esaula v. Saul 8.

Eseu v. Iosif II 4.

Esfan v. Ștefan V 2.

ESTERA bibl. < ebr. *Ester* „stea” (El) *Aftira*, fata lui Toader Calmăș, 1727; cf. fenom. invers f > s: *Estimia* pt. *Eftimia*.

Estimia v. Eftimie II E 1.

Estivan v. Ștefan V 1.

Estratie v. Evstratie I 4.

Estioan v. Ștefan V 2.

Etheme v. Eftimie I 3.

Ethenea v. Eftimie I 5.

Ethimie v. Eftimie I 4.

Etimia v. Eftimie I 2.

Eudii v. Evdochia I 5 a.

Eudochia v. Evdochia I 5.

Eudoxiu v. Evdoxie 6.

Eufemia v. Eufimia I 1.

EUFIMIA < gr. Εὐφροῦσα „vorbă bună, laudă”. I. 1. *Eyfimia* sau *Ethimia* (Syn); *Eufemia* (Puc); *Eufimia*. 2. *Eofimia* (Bibl. rom. veche III). 3. *Efimița*, act. 4. *Efemi* b. (Sur IV); *-a* (Ceas. 16 sept.). 5. *Ifimie* (Mar); *Ifemie*, Gh., mold. (Sd VII 334). 6. *Ifenie*, mold., 1687 (RI II 146). 7. *Afemia* j-ța (17 B I 45); *Afimia* (Hur 193; 17 B I 478). 8. Cu f > h: *Ahimia* (Sur II; Ard II). 9. + Iustina: *Eustenia* f. (valea Bistriței-Bicaz).

II. Cu afer.: 1. *Fimia* (17 B III 8). 2. *Himia* f. (Sur II). Cf. ucr. Хима < Evfimia (Grinc). 3. *Fima* b. (13–15 B 212; 16 A II 79); *-n* (17 B II 88, 160); *Fimești* t. 4. Cu u < y: *Fume*, Gl. (Sur IV), ca *Aculina* < *Akylina*. 5. Cu afer.: *Mia* f.; dar *Miu* < *Mihu* < *Mihail*. 6. Cu n pt. m: *Finie* = *Fenii* b., 1710 (BCI VII 37). 7. *Fentie*; *Fene* popa (Sur III).

EUFROSIN sau *Evfrosin*, gr. εὐφρόσυος „bucuros, vesel”, cf. *Eufrosina*. 1. *Eufrosin*, *-a* modern. 2. *Efrosin*, grupul *Eyf-* citit *Euf* și *Euf-* redus la *Ef-*; cu apoc.: *Efrus* (pom. Bucur); 3. *Ifrosi*, mold.; *-e* (Sur IV; Tec II); *-i Cornii* (BCI VII 38); *-n* (16 A IV 37). *Ivrosin* (Isp II¹), sub infl. lui *Amvrosie*. 4. *Frosin* (BCI V 187; Puc). 5. *Frusin* mon. (P¹⁰); *Frăsin* (Vr). 6. *Frujin* popa (17 B IV 246); *-a* f. (16 B VI 189; 17 B II 281) etc.; *-ia* f. (AO XII 239); *Frujana* soția lui Udrîște Șomănescul (Sd VI 492); *Fruja* b. (16 B IV 118) Cf. blg. Фружин fiul lui Șişman țar 1402. (Iorga IV 18).

EUFROSINA gr. Εὐφροσύνη „bucurie” (una din cele trei grații). 1. *Eyfrosina* (Ceas.); *Efrosina* (Ștef). 2. *Frosina* (AO XII 241; 16 A I 81); *Frostna* și *Frosa* ff. (Mar). 3. *Ifrosina* (Isp II²). 4. *Efrusina* (P Bor 83); cu afer.: *Frusina* (ib). 5. *Ifrăsina* f., dobr. (RI

XI 206). *Frāsina* popadia (Sd V 80); *Frasina* (16 A II 460); *Frāsina*, mold. *Frāstna*, mold.; – olt. (Cand 135); cu sinc.: *Fāstna* (Mar). 6. *Frāsiana* (Băl V). 7. *Ftr̄sina*, olt. (Cand 135). 8. Cu rotacism: *Frāsira* (16 A I 225). 9. Cu fon. ucr. *Hrusina*, dobr. (RI XI 210). 10. Cu sinc. lui *f*: *Erosia* mona. (AO XV 370).

Eugen, -la v. Evghenie 4 a, 5.

Eul v. Evvul 4.

Euloghie v. Evloghie 3.

Eusebiu v. Evsevie.

Eustaflu v. Evstatie V 1.

Eustenia v. Eufimia 9.

Eustratie v. Evstratie 3.

Eutimie v. Eftimie I 1.

EUTROPIA gr. Εὐτροπία „character bun”.
Evdropia mona. (P⁵).

EVA ebr. *Chavva* „viață” (etim. Cand).
1. – (P³; Cand 136). – (C Ștef). 2. *Evuța* f. (Ard). *Evuțan* (Moț); *Evuțian* fam. băn. 3. Prob. *Eni*, -an act.; *Evoescu* act.

EVANGHEL și -IA gr. Εὐάγγελος „bine vestitor”. 1. *Ivanghele*, dobr. (RI XI 215); 2. *Vanghel*, -e. cf gr. Βάγγελος. (But). 3. *Ghelea*, Șt., act. *Gheliescu* (Hur). Cf. alb. Gjeli (Cand 136).; 4. + Anghenie: *Evanghenie*.

Evanghenle v. Evanghel 4.

EVANTIA, gr. Εὐανθία < εὐανθής „bine înflorit”. 1. – actual. 2. Sub infl. lui „Evantie împărat” din „Alexandria”: *Vantie* b. mold.

Evda v. Evdochia I 4.

EVDOCHIA Samarineanca etc. gr. Εὐδοκία „bună voință”. 1. *Ivdochia* (17 A IV 183). 2. *Evdohia*, dobr. (RI XI 209). 3. *Ivdohia* (ib. 208); > *Dohia* (Tec I). 4. *Evda* f., mold., 1660 (Sur IV; 17 B III 528); 5. *Eudochia* (Mar); derivate: a) cu apoc.: *Eudii*, M., b (Mar); b) cu afer.: *Udochia*, 1633 (Sd XXII 206–7). 6. *Eodochia* (Ard); 7. *Edochia* (17 BI 242 și IV 281). 8. *Eodoca* (Mar); cu afer.: *Doca* (17 A V 116). 9. *Ivdoha*, dobr. (RI XI 209). *Odochia* (Dm; 16 A I 541 și III 34); *Odochie* 10. (Ard); mar. (Sd XVI). 11. *Odoche* și *Odotie*,

frecv. (Mar; Ard) *Odochița* (CL). 12. *Contras Ochița*. 13. Cu nazalizare: *Ondochie* f., mold., 1607 (BIR 231); cu afer.: *Dochia*, frecv.; Baba –, folclor; *Dochie*, *Doche* (Maș 38); *Docia* f., ard. (Nepos). 14. *Doichia*, olt. (Cand 136); *Chiia* (Sur IX). 15. *Docuța* = *Dochița* (Isp VI²); *Dochița* f. (Tut 117). 16. + -iana: *Dochiana*, dobr. (RI XI 207–8); + -ina, *Dochina* (ib; Ra VI). 17. Cu afer.: *Chița*, frecv.; cf. dobr. (RI XI 205) și ar. (Ant Ar); – Portăreasa, 1711 (Ins 342); *Chițana* f., mold. (Sd V 89).

EVDOCHIM dreptul, din sec. IX-lea, gr. εὐδόκιμος „stimat”. I. 1. *Ivdochim*, dobr. (RI XI 205). 2. Cu afer.: *Dochim*, buc.

II. Dar un masculin răspîndit s-a format mai ales de la *Evdochia*, legenda patroană a „zilelor babei”. 1. *Dote* și *Dotie* (pronunțat *Doche* și *Dochie*) la maramureșeni (Mar), frecv. la bărbați. 2. *Evdochiu*, olt. (Cand 136). 3. Cu schimb. de term. *Odochean*, G. (CL) și cu afer.: *Dochian*, olt. (Cand). 4. Cu afer. *Dochiul* nume masculin, dar purtat de o femeie „fata Crăiței” (Isp I²); *Dochiu* b. (Vr; Cand 136); cu afer.: *Chiul*, Ion b. (Sur IX). 5. Probabil: *Dochieru*, olt. (Cand 136). 6. *Chiță* b. (16 B IV 39). < *Dochiță sau ca masc. format direct de la *Chița*; *Chițan* (Sur IV); *Chițăș* (Sur IV); *Chițești* s. (17 B II 290); *Chițescu* (Fil A 43); – N., 1826 (RI XIV 145). 7. *Chițul*, frecv. dr.; – ar. (An Ar; Cara 24, 25) derivat < *Tache* (etim. Cara); alte derivate: *Chițulescu*, *Chițoiu*, act.

III. Cu *c* depalatalizat, ca în *Eodoca*, *Doca*, forme mold. < *Evdochia*: 1. *Docu* și *Doca*, ar. (Cara 34, 42), derivate greșit din *Handoca*; *Docă*, frecv. mar. și *Docali* (Mar). 2. *Docu*, Gh., olt. (Sd XV 67); -l pah. (Sur III). 3. *Docan* răzeș din satul *Docani* (Arh); – (16 A I 545; Sur VII); *Docăneasa* s. 4. *Docoiu*, *Docoe* și *Doculeț* (Vr). 5. + -cea, -ciu: *Docoa*, act.; *Dociu* (Sd I–II; Băl II; Ur XXII 69); -escu. 6. Din blg. Доща < *Evdokim* (Weig); *Doș*, P. (Met 138); + -lea: *Doșlea*, Ion, act. (MO 14 mart 1944).

EVDOXIE gr. Εὐδόξιος „celebru, glorios”. 1. *Eydoxie* (Syn); *Eidoxia* f. (Moxa). 2. *Evdoxie* (calend). 3. *Idoxie* (17 B III 269; Puc); *Idoxii* gramătic (Sd VII 272). 4. *Dozachi*

Hurmuzachi (Sd XI). 5. *Dixache*, Iord. (Băl VI). 6. *Eudoxiu*, act.

Evdropia v. *Eutropia*.

Evfimia v. *Eufimia* I 1.

Evtrasia v. *Eufrasia*.

Evfrosiu, -a v. *Eufrosin*.

EVGHENIA gr. Εὐγενία < εὐγενής „nobil”. 1. — (Syn; 17 A I 194); *Evghenița*, zisă și „coana Vienița” Poenaru, 1830 (AO XXI 133); *Iughenia* (Isp II¹). 2. *Iovghina*, dobr. (RI XI 206); 3. Cu au- < eu-: *Avghinia* (id. ib; 17 A V 221); *Aghenia* f. (Sur III; AO XV 291); *Aghinieii*, N. (Tel 58). 4. Cu afer.: *Ghenia* f. (Tec II); ard. (Var 23); *Ghena* (Aș Br 113); *Ghenuța* și *Ghinuța* (Buc). 5. *Eugenia*, *Gena*, *Genica*, forme actuale.

EVGHENIE gr. Εὐγένιος. 1. — (Syn.); cu afer.: *Ghenie* (Ard II 147). 2. * *Eoghenie* (cf. *Eodochia*) > *Oghenie* (Vr); *Oghene*, H. (Sd XV 210). 3. Cu afer.: *Ghene* (17 B II 300; Btr I; Sd XVI); -a, *Copilul* (17 B 1363); *Ghenu*, dobr. (RI XI 206); *Ghenoiiu*, T., act.). 4. *Ogene*, fam. act., *Buftea*; *Eugen* și *Genu*, act.

EVGRAF < gr. εὐγραφος „bine scris”. *Graful* (Btr I 368) sau < germ. *Graf* «Conte».

Ev/i, -ian, -oeseu v. *E v a 3*.

EVLALIE gr. Εὐλάλιος < εὐλαλος „bine vorbitor, vorbăreț”. În contaminare cu tc. *l a l à*, *l a l ù* „moș, unchiu”, cu ar. *l a l a* „unchiu”, alb. „tată”.

1. *Lal* (Cat; T-Rom 259; BCI III 78, din an 1539; 16 B I 52, IV 157; 17 B II 261; Gorj 241); *Lal/u* (Dm); -a b. (16 B III 206); ar. (Cara 34) și s.; -*escu*, *Traian*, prof.; -*ești*, -*oiaia* -*oș*, -*ova* ss. 2. *Laleș* munt. act. 3. *L a l o ș, -*elul* t. 4. *Lăluță* (Ard).

EVLAMPIE gr. Εὐλάμπιος < εὐλαμπής „strălucit”. *Vlambie* boier (Fil).

EVLOGHIE gr. Εὐλόγιος < εὐλογία „frumoasă vorbire, elogi”. 1. — (C Ștef); diac (Isp I¹, Sur XXII); dascăl, 1701 (16 A IV

265); *Evloghi*, Gh. (Sd XI). 2. Cu afer.: *Loghi*, Chimon, pictor. 3. *Euloghie* meglăș (16 A III 331); — frecv. (C Bog). 4. *Ivloghie* ep. (17 A V 204; Cat mold II). 5. * *Evloga* > *Loga*, I. (C Ștef); C. Diaconovici-*Loga*, băn.; *Logul* (Isp V²).

Evoeseu v. *E v v u l 3*.

EVPRAXIA gr. Εὐπραξία „fericire, succes” 1. — mona (P⁵); *Prazia* f. (Ard II 184); mona. (16 A IV 227); s. și t.

EVSEVIE gr. Εὐσεβιος < εὐσεβεία „pietate”. 1. *Evsebie* (Lex). 2. *Eusebiu*, act.

EVSTAFIE personaje din sec. XIII cu nume deformat din *Evstatie* (v. acesta II 1).

EVSTAHIE gr. Εὐσταχὺς „cu spice frumoase” (Baillly), transcris lat. *Eustachius*, (dar catalogul Gr. Popescu dă *Eustatie* mărturisitorul din sec. IX, la 29 mart.); în *Synaxar* poate fi contaminare din *Evstatie* (I 1-4) cu *Stahie*; v. aceștia.

EVSTATIE gr. Εὐστάθιος < εὐστάθεια „fermitate”, explicat de Kretschmer prin ἰνὰ σταθῆ ζῶν (But) avînd același sens ca n. *Oprea*. Numele s-a confundat cu altele apropiate în formă, dînd naștere la derivate a căror legătură precisă este greu de fixat.

I. 1. *Eystatie* (Ceas 20 sep.); *Aystatie* (ib. 13 dec). 2. *Efstati* vameș (Bir V). 3. *Istatie*, episcop (16 A III 89; Sur II etc.). Prin afer. lui *ev-* se confundă cu *Statie* < lat. *Status*; v. acesta.

II. Numele *Evstafie* (provenit la sîrbi din gr. *Evstathios*) arhiepiscop sîrb, sec. XIII, este trecut la *Synaxar* pentru *Evstathie-Placida*. 1. — (P⁵; Ștef); *Eustafie* (M Put 118) 2. Cu afer.: *Stáfii*, 1676 (BCI VII 8); *Stáfie*, mold. (Șez); — olt. (P Gov 24); — munt. (Sd IV 38); *Stafiescu* act.

III. Confundat cu *Stahie*: *Evstahie* (Syn). 1. *Stáhii*, mold.; *Stáhie* (Ștef); Ur XXII 401; Puc; Sd XXI); *Stáhiescu*, D. (IS 279); 2. Cu afer.: *Tahie* (Mar.). 3. *Stáchii*, N. (Tec; CO 59); *Stachiea* f., mold. (Sd V 87); acestea pot deriva < lat. *Eustachius*, dar această formă este numai în ca-

lendarul catolic. 4. Cf. Stăncescu, E. (IS 278) sau <Stăncescu denazalizat.

IV. Sub infl. ucr. Остан: 1. *Ostafie* (Sd XVI; 16 A III 461). 2. *Ostahi* frate cu Lohan (17 A IV 454); -e, mold. (Sd XI 278); *Ostahiei* (Tec I). 3. *Ostap*, I., mold. (Sd VII 239); + -cu: *Ostapeu* (Dm); *Ostăpčiani* s. (16 A IV 256).

V. 1. Modern: *Eustăfiu*, pronunțat greșit cu accent pe ultima, sub infl. suf. -lu. 2. Alte contaminări posibile v. *Anastasia* I 4. și *Evtihie* 3.

EVSTRATIE gr. Εὐστράτιος „bine armat” sau „oaste frumoasă”. I. 1. *Ivstratie* (16 B III 349). 2. *Efstrati* (RI XV 137). 3. *Eustratie* popa (17 B II 342). 4. *Estratițe* gram. (16 B I 185); -i (B -răz 8). 5. *Istrație*, 1764 (AO XXI 223); *Istrăța*, olt. (Cand 136); *Istrățoiu* (Sc). 6. *Istrat* (Tec I); -i (Arh; 17 B I 201); -e, munt. act.; -e, ard. (Paș); *Istrătescu*.

II. Contaminat cu *Straton* și *Stratonic*, sau cu *Calistrat*, prin afer: 1. *Stratie* (Tec); *Stratei*, M. (Met 114); 2. *Stratul* (Sd V 89 etc.); *Strătul*, mold. (Sd XVI; Tec; etc.); *Stratia* f (Sc); - dobr. (RI XI 207); *Stratița* (Sc). 3. *Stratilă* (Ștef); -escu. 4. *Stratin* mold. (17 A II 71; Sd XXI); -a, f. (ib.; Sd VI 88). 5. *Astratinii* fam. act. 6. *Stretian*, Florea, diac, 1512 (Deal 18). 7. *Străfiul* = *Străfiță* (16 A I 304).

III. Din blg.-srb. Стратимир < *Efstratie* (etim. Weig): 1. *Strățimirul*, olt., ispravnic de Craiova, 1642 (Sur VI). 2. *Strațimir* boier, 1437 (Ț-Rom 177; AO XVII 289); *Strățimir*,

olt., rumîn (Sd V 443; P Gov 1° 18 vo). 3. *Stratomir*, mold. (Sur XIX).

EVTALIA din Sicilia. 1. *Talița* f. mold. fiica lui Ioan giudele 1628 (TC I 55); *Talea* s.

EVTASIA gr. Εὐθασία. *Eftasia* mona. (Sd. XIX 64).

Evtechie v. *Evtihie*.

Eythymie v. *Eftimie* I.

EVTIHIE gr. Εὐτύχιος „fericit, prosper”. 1. *Eutyhie* (Syn). 2. *Eutechie* (Olt). 3. Cont. cu *Evsahie* a dat forma din Ceaslov: *Evtihie*, din care derivă: a) *Iestihie* eg. (Sur V); b) cu afer. *Stihi* (Arh) răzeș mold.; - (Sd XVI) etc. 4. Cu afer.: *Tihia* (BCI IV 165); *Tichie* b, 1683 (D Cpol).

Evuț/a, -an, -ian v. *Ev a* 2.

Evulescu v. *Ev vul* 1.

EVVUL gr. Εὐβουλος „de bun sfat”. 1. *Evvul* și *Efvuli* (Syn); *Evulescu*. 2. *Vuluț; *Vuluță* (Arh); -ăști s.; -i (Bîr I); 3. Prob. *Văluță* fam., sau din Pavel. 4. *Eul*, Lucia, act.

Evxentie v. *Avxentie* I 1.

EXARH, titlu ecles. < gr. „Ἐξαρχος: *Esarhu* (Arh); *Exarhu* act.; *Esarcu*, C., diplomat.

EZECHIL bibl. ebr. *Jechezkel* (Brock). *Ezechiel*, mon. (BCI I).

F

FABIANUS, în calendarul catolic, < lat. *Fabius* < *fabā* „bob”. Nume purtate de catolici. *Fabie*, din calendarul ort., n-a circulat. 1. *Fabian* (11—13 C I 110); băn. (14 C I 304). 2. *Fabian*, pîrgar în Baia, (sas) (16 A III 310); — județ (Dm); mold. (Arh); frate cu diacul Bahluian, 1754. 3. *Făbian* din Belceni-Fălciu (17 A IV 406); — șoltuz de Bacău (Cat mold II); prob cu afer.: *Bianu*, I., act.

Fadei v. **Tadeu** 3.

FALON var. la subst. felon «veșmint bisericesc», dialectal cu *a*. 1. *Falon* (Mar). 2. *Fălon* (Ard; Isp IV¹); -ești s. (ib.) 3. *Fălănica* s. Cf. și *Valan*, *Falan*, n. etnic pt. Cuman.

Fan, -a, -aca, -ă v. **Ștefan** I 2.

Pancei v. **Ștefan** I 11.

Fane, -a, **Fani** v. **Ștefan** I 2.

FANTIN sec. IX—X. 1. Cu schimb. de sufix *Fante*, Gh., 1865, mold. (RI I 13); -a, Gh. (Gorj 267). 2. *Fântoi*, olt (Sd VI 500).

Fanu, -lul v. **Ștefan** I 2.

Fădor, -a, -așcul v. **Teodor** VI B.

Fălănica v. **Falon** 3.

Fălon v. **Falon**.

Fănachi v. **Ștefan** I 7.

Făncei v. **Ștefan** I 11.

Făn/el, -eseu v. **Ștefan** I 2, 3.

Făne/a, -ă v. **Ștefan** I 4, VI.

Fănișă v. **Ștefan** I 5.

Fântoi v. **Fantin**.

Făreăș etc. v. **Lupu** III.

Fărvara v. **Varvara** I 4.

Făsina v. **Eufrosina** 9.

Fătea v. **Teodor** VI D 1.

FĂURAR luna Februarie, numită și *Favore*, într-o inscripție din anul 1814 (BCI II); cf. *Faur* n. fam.

Fed/ea, -eo v. **Teodor** VI A 4.

Fede, -a, -ști v. **Teodor** VI A 3.

Federea v. **Teodor** VI A 5.

Fedor, -a, -ca, -el v. **Teodor** VI A 2.

Fedureo v. **Teodor** VI A 4.

Featea v. **Sfînt** III B 3.

Feltin (**Fealtin**) v. **Valentin** II 3.

Fen/e, -ie, -ii v. **Eufimia** II 6, 7.

Feodor v. **Teodor** VI A 1.

Feolipt v. **Teoclit**.

Feonat v. **Teona** 4.

Feotoea v. **Teotechi** 3.

Ferm/ă, -ie, -ul v. **Firm** 2, 3.

Fermin v. **Firmin** 2.

Fetea v. **Teodor** VI D 2.

Fet/e, -ea, -eș, -ești v. **Sfînt** III B 2, 3.

Fetie v. **Sfînt** III B 5.

Fetion v. **Ioan** VA 1.

Fetochie v. **Teotechi** 2.

FEVRONIA, fiica împ. Heraclius, gr. Φεβρωνία < lat. *februo* „a purifica”. 1. — f. (16 A I 115). 2. *Frivonia* f., ard. (Valea Bistriței. Bicaz); *Frivonica* f., ard. (Var 23). 3. Cu fonucr. *Hevrona* f., dobr. (RI XI 210), sau < Hebron, muntele. 4. *Febronie* b. (Lex).

Fia v. **Sofia** I 7.

Fie/a, -ă, -ău v. **Sofia** I 7; **Filip** V 3.

Fleşin v. **Filip V 3.**

Fidea v. **Teodor VI C 2.**

Fidor v. **Teodor VI C 1.**

Fieni v. **Amfian și Sofia I 2.**

Filaet/ache v. **Teofilact 5, 6.**

Filaeton v. **Filoctimon.**

FILAGRIE gr. φίλαγρος „care iubește ogorul” 1. *Filăga* (Pom), cu schimb, părții finale. 2. Prob. *Griești* s.

FILARET gr. φιλάρετος „virtuos” 1. Cîmpul. —; cițiva prelați; *Filariotis* mitr. munt., 1761 (Cat tc) 2. *Finareta* f. (Vaslui); (TC I 9) 3. *Ftnareta* f., act.

File/a, -e, -o, -u v. **Filic 5.**

Fil/ea v. **Filic 1.**

Filep v. **Filip V 1.**

Fill, -aș, -orul etc. v. **Filic 2.**

FILIC < gr. φίλικοος „atent, ascultător cu plăcere”. Tema *fil* „amic, iubitor” intră în formația multor nume calendaristice (*Filic, Filip* etc., sau *Teofil, Pamfil* etc.), și a servit la formarea unor nume. 1. *Fil/ua* (I Bot 6); *-ea* (16 B III 5; Paș); *-eni* (Giur 43; 17 B I 31, 360); *-ești* s; *-eanca* t; *-uță* pren.; *Tatomir* al *Filei* (AO XVII 293). 2. *Fili* (Ard II 37); *-ași, -oara, -orul, -ul* ss; *-uță*, act.; *Filiiaș*, D-tru, stolnic, 1649 (BCI XI 62); *-ul*, D. (Mano 20); *Filieșanul* = *Filișanul* fam. olt. „de la Filiiași” (Cras 41) 3. Cu *hi* < *fi*, ca *Hilip* < *Filip*: *Hilie* b. (D Cpol); *Hilii*, Rohotă (RI XXXI 192); *Hilina* (Isp III² și V²; C Bog; Sur XXIV); *Hilian* (Isp II¹); *Hiliaș* Gh. (BCI VII 53); *Hilița, Hiliuși* ss.; *Hiliuță* (Btr I). 4. Cu *hi* > *și*: *Hilișeu* = *Șilișeu* (Sur XIV). 5. + *-ca, -cu, -cea*: *Filca*, Crașovean, băn. (AO III 481; *Filco* (Sd XV 61); *Filcu* (Sd XVI și XXII 208); *Filce*, V., mold. (Băl IV); *-a*, munt. (P Bor 26; AO X 128); *-a* diac (Cat; Rep D 122). 6. Cu *hi* < *fi* și suf. *-ce, -cea*: *Hilce* (16 A III 165); *-a* (Ur XXII 72; Sd XVI); *Hilcești*, 1469 (T-Rom 270). 7. Cu afer. prob.: *Liul*, P., olt. (Sur VI) < *Hiliu. 8. Forma greacă: *Filos* diac, 1392 (T-Rom 59); — logofăt (Flor 15), grec de origine.

FILIMON gr. Φιλήμων, „cel ce sărută” (OS) 1. — diacon (Băl III); N. — scriitorul; — frecv. în urbariile ardelene. 2. *Hilimon* (Dm; Sd XI 86; 16 A III 9; Ard; Isp II¹; Mar) etc. — *ești* (Ștef.) 3. *Șilimon* (16 B IV 212); + Sile < Vasile: *Silomon* episcop mar. 4. Cu *ș* = *č*: *Cilimon* vătaf mold., 1639 (Sd VII 364). 5. *Limonea* b. (Paș); *Limonia* fata lui Șerban Șelarul, 1795 (BAP II 102) sau ambele < Pantelimon, poate și din neogr. λειμόνι „lămie”.

Filion v. **Filimon 6** și **Pamfilion.**

FILIP gr. Φίλιππος „iubitor de cai” I. 1. *Filipii*, sărbătoare populară; *Filipescu* fam.; *-eni, -ești* ss., *-oiu* t.; *-ea* t. (Dm); *Filipa* f. (P²); b. țig (16 B IV 265). 2. *Filipaș* (Dm; 16 A II 170); *-oiu* t. 3. *Filipan* (16 B VI 193); cu afer.: *Lipan*, 1626 (Glos; Sur VI); — C. (A Gen I 103); *Lipăn/jești* s.; *-escul*, G. (BCI X 106); cf. și subst. *lipan*. 4. *Filipin*, Ec. (AO XVI 31); *-a* f., act. 5. *Filipșanu* = *Filișanu* (în doc. de la Matei Basarab), cf. *Filiesanu*.

II. Cu *hi* < *fi*: 1. *Hilip* (Sd XXII; 16 A III 466; Mar; Ur XXII 70; Buc) și act. popular; *Hilipjești* de Tîrg (16 B II 272) etc.; *-ăscul*, Matei (Sd V 107). 2. *Hilipeț* (17 A III 40). 3. *Hilipiel* (Isp II¹). Cf. și Φίλιππος (But), evident nume de aromân. 4. *Contras*: *Hilina*, cf. ngr. Φιλίνα < Φίλιππος, (etim. But), v. Filic. 3. 5. Cu *ș* < *h*: *Șelip*, Gav. (Sur XIV); *Șilip*, ard. (DR V 582).

III. Cu *pl* < *fi*, cf. trac. Pulpudeva < Philippopolis: 1. *Pilip* (17 B II 172); *Pilipi* sau *Hilipi* numele sărbătorii populare (14—16 nov.). 2. *Pilipcea* s. (16 A I 216). 3. Probabil, cu apoc.: *Pilea*, v. acesta.

IV. Scurtări și contaminări: 1. cu afer.: *Lipa* b., olt. (Cand 137); *Ilipescu*, olt. (Sd XXII). 2. *Lipoiu*; *Lipoianu*, C. (Cîmp 180). 3. + sl. *-ov*: *Lipov*, Gavril (Sur XVI) și *Lipov/a, -ul* ss. (Sur VI), scurtări din *Filipov*, mai puțin din sl. Анна „teiu” 4. + *-an*: *Lipovan*, popa, mold. (Sur XVI; 17 A V 330) din an 1625, străin de secta cu acest nume ce apare pe la anul 1650. «Lipovenii», numită tot după un *Filipov*, întemeietorul ei.

5. *Lipia* s. < *Filipia* sau < *Alipie*. 6. + *Petru* : *Filipetru* (Ard II 103).

V. Diverse origini: 1. După magh. *Fülop* : *Filep* (Ard) ; *Filep zis și Hilip* (Sd XXII 248-9) ; *Hilep*, munt. (Sd XI 119). 2. Prob. *Fulea*, ard. (RA II 419). 3. După blg. *Фико* < < *Filip* (Weig), sau ca ipoc. din *Soffica* — *Sofica* : *Fică*, Tâmaș, mold. (Sd VII 63) ; *Ficău*, Iacob (Sur II) ; cf. *Ficșinescu* (Puc.) 4. Din spaniol. *Pepano* < „*Filip*” : *Pepano*, Paon (Stavr 23) ; — *Pană-Bucur* 1670 (BCI XI 31) : *Pepanul*, Donea (Cotr 56) ; cf. *Peponas*, Ion, ar. (RI V 75).

Filp/an, -in v **Filip** I 3, 4.

Filipetru v. **Filip** IV 6.

Filipov v. **Filip** IV 3.

Filișanu v. **Filip** I 5.

FILOCTIMON gr. *Φιλοκτήμων* „lacom” Prob. *Filacton* (Ard) sau din gr. *φυλάκτης* „paznic”.

Filofi, -e ; **Filohi**, -e v. A m **filohie** 2, 3.

Filoftei v. **Filothiei** 2.

Filoftia v. **Filoteea** 3.

FILON gr. *Φίλων* „iubit, drag”. 1. — *Mitescu*, prof. 2. *Firon* (Bz) ; -ie, mold., 1667 (Sd XXII) sau < **Fir** (Sanfir).

FILOTEEA gr. *Φυλοθέα* „pioasa” 1. — *zis și Holoteia* (17 A IV 226 ; Sur II). 2. *Filofteia* ; *Teia*, act. 3. *Filoftia*, olt. (Cand) ; *Tia*, act. 4. *Hiloti* mona. (Cat mold II).

FILOTHEI gr. *Φιλόθεος* „piosul” 1. *Filotei* ep. (Bis R). 2. *Filoftei*, ierom. (17 A IV 247). 3. *Filoti*, act. 4. *Hilotei* (Sd XI 55) ; *Hilote* (Isp V²) ; *Hiloti*, Gr., călăraș (Sur XV 259) ; -e, Bene (Cat mold II). *Hilotoae* f., marital (Sd XVI). 5. Prob. contras : *Fiote*, Tănase, dobr. (RI XI 204).

Filos v. **Filic** 8.

Filujă v. **Filic** 1.

Fim/a, **an**, -ești, -ia v. **Eufimia** II 1, 3.

Fimv v. **Serafimi** II 3.

Finareta v. **Filaret**.

Finfe v. **Eufimia** II 6.

FINIC, subst. 1. — *popa* (Sur XII) < *finic* sau *smochin*, nume ce amintește Floriile.

Finoghen v. **Athinoghen** 1.

Fint/ea, -ești v. **Sfint** II 4, 6.

Fin/ești, -i, -ul v. **Sfint** II 5, 6.

Fiote v. **Filothiei** 5.

Fira, -an v. **Porfirie** II 2 ; **Rahela** 6 și **Safir** (Partea a II-a).

Firdon v. **Spiridon** I 4.

FIRM lat. *Firmus* „tare” 1. *Firmul* Vărzova (AO VII 463) 2. *Fermul* (11—13 C I 24) ; *Fermă*, M. buc. sec. 18.. 3. + *ie* : *Fermie*, T., idem.

FIRMIN lat. *Firminus* < *firmus*. 1. *Firmin* (Olt). 2. *Fermin* (Syn 25 iun).

Firon, -a și **Firoana**, **Firina** v. **Filon** 2 și **Veronica** 2.

Fir, -oiu, -u v. **Porfirie** II 2.

Firulina v. **Chira** 5 e.

Fisențe, -ea v. **Vichentie** 3.

Fitești v. **Neofit** 4.

Fition, -ești v. **Ioan** V A 1.

Fișa v. **Sofia** I 7.

Finareta v. **Filareta**.

Firsina v. **Eufrosina** 7.

Floar/e, -eș -ea v. **Flor** I 14 ; II 1.

FLOR lat. *Florus*. Antroponimul stă în legătură și cu subst. floare I. 1. *Flor*, mold. (Sd XV 31) ; — G. (Met. 70) ; *Flora* (Syn. 18 aug ; Moț) ; *Lora* (16 B II 213) ; *Flor/a*, I. (Met. 70) ; -ea, frecv. ; -escu ; -ești s ; *Florlu* pren. (P⁶) ; -ul (Sd XVI) ; -ea și cu met. : *Forlea* (Mar.). *Florescul*, Vintilă, 1483 (Ț-Rom 338) ; — *Socol*, *popa* (Sur IV). 2. *Florac*, I., ard. 3. *Floran* s. 4. Cu suf. -ciuc *Florciuc*, Nifor (Băl III). 5. *Floreciu*, Gav., șoltuz (Sd VII 376) ; *Floriciu*, Gh., mold., act. 6. *Floriei* (16 B I 59) ; -ul m-te (Sd XXI). 7. Latinizat ; *Florian* (cf. lat. *Florianus*) mod ; cu afer. : *Lorian*, I., act și *Orian*, Nelu act. ; *Orian Andrei*, școlar la Blaj 1755, ard. (RA II 407) 8. *Florică* b. ; *Floriceii* s. ; *Floricult* t. ; *Floricoiul*, Preda (AO VII 289) soțul *Floricăi* fiica lui M-Viteazul, n. marital al soțului după soție. 9. *Flórie*, moț., act ; *Flurie* (TC II 177) *Floriul* t. 10. *Florin*, A., act. ; > *Lorin* (17

A III 89); *Florin/cu*; -ca f. (Moț); *Lorinca* t.; *Florescu*, I., 1820 (AO IX 39). 11. *Floriță*, C., act.; - *foaia* și *Floroaica* ss. 12. *Floroiu* (Șchei I). 13. Rotăcizat: *Frorea* diac (Cat); - preot (Sd XV 85); *Frorica* f. (ibid.), alături de alți *Florea* și *Florica*. 14. *Floareș*, Ioan, act. 15. *Vlorin* Vlăcsan = Vlăcsan al Florii (13-15 B 76 și 96 și T-Rom 128) an. 1421; zis și *Florei* Vlăcsan, 1434 (Div 67); numele *Vlorin* genitiv slav feminin < alb. *Vlora*, ca *Mușatin* < *Mușata*. Pentru *Vlora* (vezi *Balotă*, Albanica I). 16. Cu *h* < *f*: *Hloru*, Leonard (Cat gr. I)

II. 1. Feminine: *Floara* (Grș 15); *Floare* (Glos; P^{II}; - fiica lui Efr. Huru (16 A II 79); *Floarea*, frecv. 2. *Afloarei*, Anton, 1792 (AO XXI 198). 3. *Florica* „jitelnița”, fiica lui Mih. Viteazul (17 B II 78). 4. *Florina*; 5. *Florița* (17 A V 184); *Floruța* (Moț).

FLORENTIE lat. *Florentius* „infloritor”. 1. *Florente* (Sc.) 2. *Florint* s., 1572 (AO XXI 126); -a t. (Gr. Buc; Băl IV); -ești s. (16 A I 342; C Bog). *Florent, -ină f. (Puc). 3. *Florență*, I act.; *Florenți* (C 10 Ștef 52); *Florinț*, mold. (RI VI 77), acestea în contaminare cu *Lorenț*.

Floren/ță, -i v. *Florentie* 3.
Florint, -a v. *Florentie* 2.

FOCA gr. Φωκάς, cf. φώκη „focă”. Prin etim. populară, «apărător de foc, de incendii». 1. *Foca*; -n, St. (An C III 739-746); -nul, Savu (Aș Br 156); -nescu, C. (Mus 11). 2. *Foce* (Isp V²), -a (Isp I²); Sd XVI 62; 17 A V 180); -a uricar (Sur III); șoltuz (Bîr IV). 3. Cu suf. ucr. -enco: *Focenco* (Sd XVI 62); *Focinco*, mold. 4. *Foculeț* (Sd XXII); *Focușor*. 5. *Focș/a*, frecv. (Isp V¹); -an, olt. (Cand 138); -an, Gh. (Ard I 200); -ani oraș; -asca s.; *Focșea* (Sd XVI 62); *Focșescul*, I. (Sur XVII); *Focșănei* s.

Foce, -a, -neo v. *Foca* 2, 3.
Focș/a, -an, -ea etc. v. *Foca* 5.
Foculeț, -șor v. *Foca* 4.
Fodi v. *Teodor VI C 4*.
Fodor, -in v. *Teodor VI C 3*.
Fon/e, -ea, -escu, ie v. *Sofonie* 2, 3.

For/ăscu, -ăști, -ești v. *Cristofor III* 3 și *Nichifor* 6.

Forlea v. *Flor I 1*.

Formi/nte, -tescu v. *Frumentie* 1, 2.

For/ov, -u v. *Nichifor* 6.

FORTUNAT < lat. *Fortunatus* „norocosul”. 1. *Furtunat*, răzeș, 1644 (M Put 197). 2. *Furtună* (v. *Partea a II-a*).

FOTA și **FOTIE**, gr. Φώτιος < φῶς-τος „lumină”. 1. *Fot*, 1152 (etim. Drăg. < lat. *foetus*, greșită ca și a lui *Lukinich-Galdi* Doc. p. LXIII) < magh. *fol*; *Fota* pren. (P^{II}); -n. (Giur 73; Tls; Ard; Hur 47; P^{II}; Fărș); -Bălăcescu, olt., 1716 (AO III 19) și *F. Bălăcescu* (Gorj. 237); -Rugină, 1722 (Pol 121); -post. (SdV 480) zis și *Fote* și *Fotin*, m. post. (17 B I 80) și *Foti* (17 B II 6). Cu afer.: *Ota* moșnean (16 B VI 122). 2. *Fote* (Sd XVI); -a (Arh); cu afer.: *Otea* (17 B I 90, 248); -ard. (Paș); -olt., din *Hurezi* (Sd VI 474); olt. (Sur VI); *Fotescu*; < *Otescu* act; *Fatești* s.; < *Otești* (Sur XX); *Oteșani* s.; *Fotă* f. ar. (Fărș). 3. *Chirfotea* (17 B II 371; BCI X 99). 4. *Fotache*, D. (Olt). 5. *Fotu*, ar. (Fărș); *Fotu* mare ar. (Cara 25) -l; *Otulescu*, act. < *Otuleasa* (B răz 10) 6. *Fotiu* (Am); < *Otoiu*, act. *Fotoțu*, olt. (Cand 139). *Otoescul*, Stroe (17 B III 557). 7. *Foti*, I., ar.; -mold. (Sd XXI); cf. gr. Φωτή. 8. *Fotin* (Arh); < *Otin*, Cr., act.; cf. și *Hotu* pentru derivatele cu afereză. 9. *Otincescu*, A., act. Forma 1. poate fi în relație cu gr. Τὰ Φῶτα „Luminile” adică *Boboteaza*. 10. *Pașca* dă etim. *Otea* < *Hotimir*, dar cf. ucr. *Xotiū* < *Fotiū* (Grinc). O contaminare cu *Telea* (< *Pantele*) ar explica top. *Oteteliș*. Afereza lui *f* în formele *Ots-a* impus pt. eufonie.

FOTINA gr. Φωτινή „luminosă”. 1. *Fotin/a* f., mold.; -ia (P³); -ica (Ard). 2. *Fotoșca* f. (16 A I 286). 3. Cf. ucr. *Xorúna* < *Fotina* (Grinc).

Foti, -n v. *Fota* 7, 8.

Fotoc, **Fotochi** v. *Teotechi* 4.

Fotoșca v. *Fotinia* 2.

Fotu v. *Fota* 5.

Framie v. *Efrem* 9.

Frași/an, -e v. Efrasie 1.
Frasina v. Eufrosina 5.
Frăsăian v. Efrasie 1.
Frăși/ana v. Eufrosina 6.
Frăși/can, -e v. Efrasie 2, 4.
Frășin, -a, -lea v. Eufrosin 5; -a 5.
Frăsira v. Eufrosina 8
Frăsuleni v. Efrasie 3.
Frem v. Efrem 3.
Frim etc. v. Efrem 8.
Friwonica v. Fevronia 2.
Fromel v. Frumentie.
Fron/ea, -escu v. Sofronie I 3.
Fror/ea, -lea v. Flor I 13.
Fros/a, -ina, -ina v. Eufrosina 1, 2.
Frosin, -a v. Eufrosin 4; -a 1.
Fruj/ana, -in, -ina v. Eufrosin 6.
Frum/a, -e, -ei v. Frumentie 3.

FRUMENTIE lat. *Fruventius* < *frumentum* „cereale” 1. *Forminte*, I. (CL; Buc). Cf. it. *Formento*, Gr. genovez ante 1400 (13—15 B 9). 2. *Formitescul*, Ianeș (Șchei II). 2. *Frumendie* (Syn): *Frumandî*, mold. *Frume*, olt., 1620 (Sd VI 465); *Frumeii*, ceată de moșneni (Gorj 356—7); *Fruma*, fiica lui Laudat, 1545 (Gorj 356). -n, N. (Deal 130). 3. *Fromei* (genit. < *Froma*) b. (16 A III 30).

Frumoiul v. Efrem 9.
Frusin, -a v. Eufrosin 5; -a 4.
Ftanasie v. Atanasie I 3.
Fteofan v. Teofan 2.
Ftudor v. Teodor III 6.
Fulea v. Filip V 2.
Fume v. Eufimia II 4.
Furtun/at, -ă v. Fortunat.

G

Gab/a, -ăr v. Gavriil IV 3, 10.
Gaber, -a v. Gavriil IV 3.
Gabi, -a v. Gavriil IV 10.
Gaboran v. Gavriil IV 5.
Gabre, -a v. Gavriil IV 6.
Gabrian v. Gavriil IV 3.
Gabriel v. Gavriil IV 1.
Gabrov, -l v. Gavriil IV 7.
Gabru v. Gavriil IV 2.
Gab/ū, -ur, -ură etc. V. Gavriil II 4, 10.
Gafa v. Agatha I 3.
Gafeneu v. Agatha III 3.
Gafi/a, -e v. Agapia 2 și Agatha II 3.
Gafin/a, -eu . Agatha III 1, 3.
Gafi/ța, -uța v. Agatha II 5.
Gafta v. Agatha I 2.
Gafteș v. Agathon II 1.
Gaftia v. Agatha II 2.
Gaftina v. Agatha III 2.
Gaft/iș, -on, -oi v. Agathon I 3 și II 1, 3.
Gaha v. Agatha I 4.
Gah/ia, -ie, -ița v. Agapia 3 și Agatha III 4, 5.
Gale/a, -u V. Gaie 2.

GAIE lat. *Caius* cit. Gaius, cont. cu subst. gaie. 1. *Gaiu*, l (Bir I—II); -l și *Găești* ss.; *Gaia* fam. (Moț; Isp V²); s. (Giur 317); *Gaiia* (17 B IV 540). 2. + -ca, -cu: *Gaiculescu*, act.; -lești s.; *Gaica* boier (17 A IV 52); *Găiceana* s. 3. Formă cultă, mod.: *Caiu* fam. (Puc); pren. Caius Brediceanu.

Gailian b. Galian 3.
Galaclu v. Galie I 1.

GALACTION gr. Γαλάκτιον < γάλα -κτος „lapte”. 1. *Galation* (Ceas). 2. *Galaftion* eg. (17 B II 144); *Galafton* zis *Garafon*, mold. 3. *Galanton*, mold., 1804 (Iorga, Sd XXI). 4. *Calateen* eg., schit Tarcău, 1851. V și Galatie.

Galaft/ion, -on v. Galaction 2.
Galan v. Galie I 3.
Galanton v. Galaction 3.

GALATIE cf. gr. Γαλάτης (But), nume format din Galaction în contaminare cu Galatea (nimfa), cu *Galata*, etnic celt și *Galatenii*, cărora se adresau epistolele apostolului Pavel, acomodată cu term. -ie după cele calendaristice. 1. *Galatie*, 1693 (Hur; Ard 22). 2. *Galata* b. (17 B II 5): „Stoica al Galatei”; cf. și m-rea *Galata*, zisă și *Galatia* (16 A III 92; 17 A V 40), numită după cartierul Galata din Constantinopole; *Gălăt/lești*, -eni ss. (17 B IV 292); -escu, D., act. 3. *Galați* (plural de la sing. *Galatu), 3 sate ard. și orașul; *Galați*, Gh., transcris în magh. Galáczy Gh. funcționar la 1600 în orașul ard. Bistrița (Sd I 36); cf. și etim. lui Philippide (OR II 373). *Gălăfescu*, act. din pluralul Galați; *Gălăfuiul* t. (17 B II 309). Cf. și sl. галъ „negru” + suf. srb. -aŝ, ca în Radaț, Mladenaț (etim. Drăg 280-1).

Galaton v. Galaction 1.
Galați v. Galatie 3.
Gale, -a, -l v. Galle I 1, II 3.
Galenia v. Galini 2.

GALERIE lat. *Galērius* < *galerus* „caschetă de piele”; cf. și adv. gr. γαλερωῶς „calm,

senin". 1. — mon. (Sd VI 93; Isp IV¹ și VI¹; P⁵); eg., 1601, mold. (Hurm XV¹ 786): tot eg. 1705 (Sd VII 105); popa (Isp V¹). 2. *Galeri*, Toader, mold. (Sd VII 259); I. (Btr I); C. (Băl IV; Sur XX); -i fam. (17 A V 89). 3. *Galer* (Arh); — Tudor, mold. (RI VIII 118); — Mih. (B răz 70); — Lupu, ante 1750 (Băl VI) 4. Prob. *Ghelerie*, mold. 5. Cu apoc.: *Ler/ul* t.; -a b., olt., 1662 (AO XVII 311); — b. din Patrlage (16 B III 267); *Lera*, popa (16 B IV 206); — I. (Tg.-Jiu); *Ler/jescu*, Dincă (Fil); -easca t.; -eni, -escu, -ești, -ișani ss. *Galer*, numele împ. roman, persecutor de creștini, apare des ca nume monahal și laic; nefiind n. de sfânt, el trebuie pus în relație cu Valerie, (la Syn: Ualerie), sau cu Valerian și Valerin. Frecvența lui explică derivatul Ler. Există și Kaleria, din Cesareea Palestinei (Sinaxar), care ar putea explica folosirea numelui la monahi; pentru *g* < *k* sînt și alte exemple. Pentru „Lerul Ler” din colinde, — duplicarea cu „Ler” fiind o simplă reducere ca în „lie — ciocrlie”; — v. și etim. lui Al. Rosetti din subst. *aleluia*.

Galeș v. Galie I 5.

GALIAN lat. *Gallienus* < Gallia. 1. Stoica al lui — 1495 (Flor 347). 2. *Galion*, 1680, mold. (Isp IV¹), cf. lat. Gallion proconsul. 3. + Gae: *Gailian* (Ard). Acest nume din Syn. lipsește în DH și în recentul Catalog al lui Gr. Popescu.]

GALIC lat. *Gallicus* „gal” 1. *Galicea* s.; *Galicia* s., olt. (Ind 13—16 B); Bărbuleștii de — s. (17 B II 303); 2. *Galicieni* s.

GALIE lat. *Gallus* + suf. calend. -ie; cf. lat.-magh. Gál < Gallus, pentru Ardeal (DR V). I. Din forma catolică 1. *Gal* (Dm; Cat; Ard); -u și -ul ss.; -e b., (16 B II 179); -ea (Moț; Ard; 17 A I 90 etc.); -ei, Lupul (AO IV 182); *Gălești* (C Bog); *Gălescu* (Dm; Ștef; Arh; Puc); Mic—(C Ștef). 2. *Galaciu* t. (Vr C 118); *Gălăcescu* fam. (I Div) și *Gălăceasca* t. (ib). 3. *Galan*, F., act. 4. *Galaș: *Gălăș/eni* s.; -escu (Petr 15); -ești s. (Dm). 5. *Galeș* (Dm; Ștef; Cat; Giur 46; Isp I¹; Tis; Hur; 16 A II 74; Met 15); -escu (R Gr; Sd X); -ești (Ștef); cf. și adj. galeș, mold. galiș;

Găleșești s. (Dm); *Găleșoia* s. (Sd XXII)- 6. *Galiș* (Dm); *Gălișești* s. (C Ștef); *Gălișești* s. (16 B I 164). 7. *Galina* b. (Ștef; Arh; Sd XXI Puc); — mon. (Sur V); cf. calend. *Galina*, și blg. Галин. 8. *Galiț* ard. sec. 18; -a fam. act. 9. *Halița* fam. și s. Cf. sl. галити = exsilire și subst. găliță. Pentru formele cu *h* = *g* vezi E. Petrovici, Romanoslavica IV 45: *Halu > Haleasa; adaug t. *Haleș*. 10. *Galșa* s.

II. Cu *ă* și *t*: 1. *Gălu*, olt. (Sd VI 484); *Găle*, popa (16 B III 322); *Gălea* (17 A III 182); *Gălan* (An C II); *Găliești* neam (Isp V²). 2. *Gtle* fam. (Isp² V); -a (16 B II 16) 3. Cf. *Galea* n. iranic la moți (O Dens T).

GALILEU, etn. de la ebr. *Galilea*, provincie a Palestinei. 1. *Gălilea*, țig. (16 B II 16); *Gălilești* s., mold. sau < tc. Halil, fiind pe „hotarul lui Halil-Pașa”; aceste nume s-ar explica și < *Gal* + — *ilă*. Pentru *Liliești* s. s-ar putea presupune un *Lilie < Galilie.

Galina v. Galie I 7.

GALINA gr. Γαλήνη < adj. γαλινός „senin” 1. *Gălina* f. (17 A III 172) fiica lui Roman Pleșea. 2. *Galenia* mona.

Galineu v. Calinic 4.

Galion v. Galian 2.

Galiș, -ești v. Galie I 6.

Galiț, -a v. Galie I 8.

Galșa v. Galie I 10.

Galul, -i v. Galie I 1.

GAN temă obscură, contaminată și cu forma bulgară Га̀на, -e < Ghergana < Gheorghe (Weig). 1. *Gan* (Moț). 2. *Gane*, Costea 1524; — N. scriitorul; -a (17 B II 422; Arh); -a, Taurul, 1487 (Ț-Rom. 366); -eș (Moț); *Gănescu*, I. (Am); *Gănești*, *Găneasa*, *Gănicel* ss.; *Găneasa* (16 A II 8). 3. *Ganul* (Bih; Ard; Băl III); *Gănuleasa* f., mold. (Sd XXI). *Gania* s. (M mar); *Gănușa* f. (Tut 89). 4. + -cu, -ciu: *Gancul* (Mar 50); *Ganciu* (ib). 5. Forme apropiate: *Gtnea* (16 B VI 139); *Gtneci*, V. act.; *Găneci*, G. (An Pit. 27).

Gane, -a v. Gheorghie I B 2, și **Gan** 2.

Gapi/a, -e v. **Agapi/a** 1; -e 2.
Garafon v. **Galaction** 3.
Garasim v. **Gherasim** III 1.

Garbul v. **Gavriil** IV 9.
Gardul v. **Gordie** 4.
Garpitan v. **Agripina** I 4 d.
Gaste v. **Agatha** II 5.

GASPAR, unul din cei trei magi, gr. Γάσπαρης din iranicul *gaspār* „vistier” (Tagl). 1. — (Dm; Sd I—II; Giur 120); „vecin”, olt. (17 B IV 511); — din Bucur. (BCI V 196). 2. *Gaspār* (AO XVIII 141); *Gaspar* = *Gaspar* (Dm). Formele cu ș sub infl. lat.-magh. 3. *Gaspar* (Ștef; RS 69; Hur 47; Sd XI 69); — Lupul, olt. (Sur VI); — T., diac (Isp VI¹); G. Grațiani Vvd. *Găspăroi* 1821 munt. 4. *Gaspār* și *Gaspar*, olt. (Cand 139), 5. *Cajpar*, S. (Sur XV 270).

Gaspar, -er v. **Gaspar** 4.
Gata, (**Gatha**) v. **Agatha** I 1, 5.
Gatia v. **Agatha** II 1.
Gatona v. **Agathon** I 1.
Gațea, -ul v. **Gavriil** V 1, 3.
Gav, -a, -alin, -ig v. **Gavriil** II 7.
Gavr/a, -ea v. **Gavriil** II 2.

GAVRIIL ebr. *Gabriel* I. **Gavril** 1. -ă (C Bog); -aș (Sd XI 49; Arh); -can fam. (Buc.); -ei (CL); -escu; -ești s.; -iță (Sur IV); -ișoae, mold.; -icior, mold. (Sd XXI) -iu, act.; -oiu (act.); -oîn, hațeg (Cand 139); -ugă, P., mold. (Grai I 474). 2. + -cea: *Gavrilcea* (16 A IV 138; Băl II; Sd XVI).

II. **Gavru**: 1. *Gavrul*, mold. (Sd XV 210). 2. *Gavr/a*, băn.; -ea (Hur 102; Sd XXII); -escu (Hur 101) cf. și gr. Γαβρῆς (Hur XII 1). 3. + -in, -ince: *Gavrin/a* f. (16 A IV 200); -cea b. (AO XII 448) etc., *Găvrince* (Mar). 4. *Gavr/iș ard*, frecv. în f. jd. Someș (inform. Cristureanu); -ița b., mold. 1638 (BCI VIII 71; Sd VII 91); -iță (Sur II și IV); -ițe, T. (Ard II 135); -uț (Sur IV). 5. *Găvroi* (Hur 102); *Găvruş* (Mar). 6. Cu metat. *Gtrva*, D. (17 A IV 458). 7. Cu apoc.; *Gav* și -a (Sd XXII); -a, ar., act.; -alin neg. (T-Rom 134); -ig, Ioan, act. 8. + -an: *Găvan* (v. Par-tea a II-a).

III. Sub infl. ucr.: 1. *Havril/ęști* s. (Dm); -ăuși s. 2. *Havrış* (17 A IV 373; Isp VI¹) 3. *Hovrileta* t. (Tut 70—71); *Hovrileții* apa, în genitiv (Tut). 4. Cf. prob. prin metat.: *Hovrla* munte. Vezi și E. Petrovici (Romanoslavica IV 45).

IV. Din lat.-magh.: *Gabriel* — *Gábor*: 1. *Gabriel*, Valahul, doc. latin (C. Bog), formă răsp. în Ardeal și Moldova, sub influența catolică. 2. *Gabru* s. 3. *Gabâr* (Ard; Sd XVI; Sur III și VII); *Gaber*, I., act.; -a s. 4. *Gabur*, mold. (Șez); -ă și -ești s. (BA ung 10); cf. *Gabur* Batâr = *Gabriel Bathory* (17 B II 258). 5. *Gaboran* (M mar). 6. *Gabre* 1722 și -a fam. ard (Paș). 7. *Gabrov* s. (17 B I 405); -i b. (16 B IV 128); cf. orașul blg. *Gabrovo*, și, după coloniștii veniți de acolo, „ulița *Gabroveni*” în București. 8. *Gabrian*, I. (Met 277). 9. Cu metat.: *Garbul* (Mar); *Gărbul*, M. (16 B I 79); 10. Ipoc.: *Gaba*, *Gabi* b. și f.; *Gabu* (Puc); *Gabia* f. (Tec I). 11. Prob. + -unea: *Găbunea*, C. (IO 139); *Găbănea* (Sd X).

V. Din blg. Гаґо sint. < **Gavriil** (Weig): 1. *Gațu*, Stan (Sd XXII); -l fam. (Sur XXV). 2. *Găța* b. (17 B II 175). 3. *Gațea*, mold. (Sd XI 48). 4. *Gățilă* (ib 74).

Gavr/ina, -incea, -iș, -iță, -ițe v. **Gavriil** II 3, 4.

Gavr/ul, -uț v. **Gavriil** II 1, 4.
Gavțona v. **Agathon** 3.
Găb/ănea, -unea v. **Gavriil** IV 11.
Găfoe v. **Agathon** II 4.
Găiceana v. **Gaie** 2.
Găl/an, -e, -ea v. **Galie** II 1.
Găl/ășeni, -escu, -ești v. **Galie** I 2.
Gălăt/ești, -eni V. **Galatie** 2.
Gălăt/eseu, -niul v. **Galatie** 3.
Gălilea v. **Galie** II 2.
Gălîman v. **Cale** IV 4.
Gălina v. **Galina** 1.
Găne/asa, -seu, -ști v. **Gan** 2.
Găneci v. **Gan** 5.
Găn/icele, -uleasa v. **Gan** 3.
Gărbul v. **Gavriil** IV 9.
Gărgan v. **Gheorghie** III 6.
Gărmăntasa v. **Gherman** I 2.
Gătîn v. **Agatha** III 4.
Găț/a, -ilă v. **Gavriil** V 2, 4.

Găvan etc. v. Gavriil I 7.
 Găvrince v. Gavriil II 3.
 Găvr/ol, -uş v. Gavriil II 5.
 Gean/e, -et, -i, -oglu v. Ioan VI C 3.
 Gen/a, -lea v. Evghenia 5.
 Genet, -e v. Ioan VI C 3.
 Georza v. Gheorghie VIII 3.
 Gervasi/a, -u v. Ghervasie 5.
 Gervescu v. Ghervasie 5.
 Ghedeiu v. Ghedeon I 2.

GHEDEON judecător bibl., ebr. *gīdōm* „tăiere”. I. 1.—(Hur; 17 B IV 135); — cinci prelați (Bis R); — mitr., 1664 (Băl VI) = *Ghedion* (Răc 19); *Ghedeoni* fam. (Șchei IV). 2. Cu schimbarea fin.: *Ghedeiu*, l. (Sur XXII); *Ghediu* din Ocna (17 B II 37). 3. *Ghidion* (Ștef; 16 A II 102); — ep. (Isp II²); -ul s.; -escu fam. 4. *Ghidioanu* Tăoanu (16 A I 237). 5. *Ghideon*, 1647 (Răc 15; Sd XV 120; Buc); — Papa (17 A II 309). 6. *Ghidinescu*, I., munt (BCI VIII 34).

II. Cu apoc.: 1. *Ghidu* s.; -l (16 A I 454, II 67; Sur XVI; Isp III²); — C. (BCI XI 35; RI XV 270); — comis, 1643, olt. (Sd V 299) etc. — *leni* s. 2. *Ghid/a* s., ard. -an, V. (Isp II²); -e (P³); -ea (Dm; Ștef); -eia, N. (17 B III 102); -el, C., act.; -ești s. (Dm). 3. *Ghidia*, olt; *Ghidiu*, A., băn. (LB); — C. (Gorj 117). 4. *Ghidoneni* s. (Sd XXI). 5. *Ghidoul* (17 B I 184). 6. *Ghiduş*, -eni s. (17 A V 222). 7. + Banu: *Ghidiban*, Sim. (16 A IV 204). 8. + Gole: *Ghidigol* (Dm).

Ghedl/on, -ul v. Ghedeon I 1, 2.
Gheiorghie v. Gheorghie I A 3.

GHELASIE ngr. γελασεω „a rîde”. 1. *Ghelasăe* (17 A III 170). 2. *Ghelase* act. 3. Cu apoc. *Ghelea* (Tec. II; Ard) sau < Anghel. 4. *Velase* fam. mold. act. 5. *Ghilasie* (Sur XV 255, XVI; Isp II²); *Ghilasă*, mold. 6. *Ghilea* (v. Partea II) sau < Anghel. 7. + Mafei sau Timofei: *Ghilafei*, Dubău, 1765 (An C III 767; RA I 276). *Ghelafi* Dubău (Cat mold II) 8. Cu afer.: *Lasie* (Sd IV 38); *Laseascu*, olt. (Sd XV 40).

Ghelea v. Anghel I 3. și **Ghelasie** 3.
Ghel/ea, -iescu v. Evanghel 3.

Ghelerie v. Galerie 4.
Ghelețul v. Anghel I 3.

GHENADIE, gr. Γεννάδιος, cu sens ca și Evghenie: „nobil”.

I. 1. — (Bis R II). 2. *Ghenadiu* (Arh). 3. Cu apoc. și în contam. cu alte nume ca t Evghenie, Dioghene, Theaghene: **GHEN**: a) *Ghen/ea*; -escu; -eu, mold. (Bfr IV); -eș (Șchei I) -oiu (Paș); *Ghen/ū*, -oiu, -ovici (Șchei III) sau < Evghenie; b) + -ca, -cea, -ciu: *Ghenca* (Paș); *Ghen/cea* (G. Dem 623); -ciul (16 B IV 498); cf. blg. Генко, Генчо < gr. Gennadios (etim. Weig).

II. **Ghinadie** (17 B I 109; Vit 13). A. Cu apoc.: **Ghin**.

1. *Ghin* (17 B I 56, IV 216; P⁴); — boier, 1521—29 (P Gov 17) — Diaconu, 1659 (AO XXI 219); — popa (17 B II 270, III 24). 2. *Ghin/e* (17 B I 311); -ea vist. lui Matei Basarab; -ea (P Bor 28; Olt; 17 B I 311, II 319); -ea fam. ard. (Paș); -escu; -ești s.; 3. *Ghinia* (Isp IV¹); *Ghiniș/a* b. (BCI VII 24); -ă (Șez); *Ghiniu* (16 B II 322). 4. *Ghinu* mr (DR II); *Ghinū*, Ion (Șchei III). *Ghinoiu* (Ard); *Ghinuș*, buc. 5. + -cu: *Ghin/cul*; -căuși s. 6. + -cea: *Ghincea* (16 B VI 312; Sd V 451; Ard; Hur 99); — clucer (RI VIII 170); — Văleanul, 1684 (AO VII 124) etc. 7. + -ciu: *Ghinciul* (17 B III 167). Cf. și alb. **ghin** „spată”.

B. Cu afer.: 1. *Nadia* f. 2. *Nad* (17 B I 214) -u, C., act. 3. Prob. + -eș iș: *Nadeșu*, I (C Ștef); *Nadiș* 1497 (Dm; 16 A II 207); -a s. (Dm). Acestea nu pot fi în relație cu magh. n á d a s „stuf”, exceptînd toponimele ardelenene și t. din raionul Moinești.

Gene, -a v. Evghenie 3.

Ghen/ea, -eș, -ca, -cea, -ciu v. Ghena die I 3.

Ghen/a, -e v. Evghenia 4 și 1.

Ghen/olu, -u v. Evghenie 3 și Ghena die I 3.

Ghenovia v. Zinovie 6.

Ghenuța v. Evghenia 4.

Gheordache v. Gheorghie IV E 2.

Gheordle v. Gheorghie ID 1 și IVE 1.

Gheor/e, -oe v. Gheorghie IV B 1, 2.

Gheorgan, -i v. Gheorghie I B 1.

GHEORGHIE gr. Γεώργιος „agricultor”.

I. A. Gheorghie forma comună; -a (Ard II 146). **1.** Cont. cu Gherghel: *Gheorghelaș* (G. Dm 591). **2.** *Gheorghie* formă mold.; -e formă cultă, literară; cu afer.: *Orglie*, P., munt. (BCI XI 20); *Gheorghieș* (Sur IV; Șez); -an, Preda, buc., 1790 (Băl VI); -an, Iosif. mitr.; *Gh.orghie/nă* (Cand 141); -oiu, T. (Vr C 103); -oń, hațeg (Cand 141); *Gheorghisor* V. (AO XXI 173; Sc); - I. (UI 137); *Gheorghiu*, Ian. (BCI X 106); - Coste (Băl VI); *Gheorghiu*, + suf. ngr. -iu, obișnuit la nume străine și răspândit la noi, prin imitație, în locul lui -escu, în sec. XIX. **3.** *Gheorghie* Părtoacă, munt., 1629 (BCI V 187). **4.** *Gheorghin/a* f.; -oiu (Am); -escu act. **5.** *Gheorghii/a*, f. (Grș 12; Î Div); -ă (Dm), frecv. act.; -an. **6.** Cu afer., ipoc. obișnuit: *Ghiță*, frecv. act.; - nume unic (17 B II 317); *Ghițau* fam. (Racovița r. R-S); *Ghița*, ar. (Ant Ar); -n, olt. (Cand 142); *Ghițea* (Dm); -escu, Ille (Băl VI); -ești s.; *Ghișeș* megiaș (16 A III 331); *Ghișoi*; -oiu, olt.; -uică; -un, Gh., act.; -ulescu, act.; -ulan (Cand 141); -ulele (ib); cf. *Giulescu*, T. (Bîr I).

B. *GHEORGA: **1.** *Gheorgan*, 1789 (AO XIX 108); - N. (AO XII 385); *Gheorganii* fam. olt. (AO XV 65). Cf. blg. Γεοργα (Weig). **2.** Cu afer.: *Gane*, -a, cf. blg. Гане (Weig); v. *Gan*. **3.** + -man: *Gheorgoman* (Cat.)

C. + -ică: **1.** *Gheorghică*, mold. (Sd XXI); - olt. (Cand 141). **2.** Cu afer.: *Ghica* moșu (16 B IV 295), formă ce se întâlnește cu alb. GHİKA, adus de emigranți din Albania; boierul Ghika își ia numele, ca Domn, „Gheorghie Ghika”, făcînd din prenume un nume de familie „Ghiculeștii”; *Ghica* pren., 1746 (B Cr 53, 74). **3.** *Ghican* (Bibl. rom. veche III); - V. Bălaru (Șoimari); -i s. **4.** *Ghicul*, Coman, 1658, munt. (BCI XII 104); -eț (Sd XVI); -escu, L. (IS 274).

D. Cu fon. ard. ghe > di: **1.** *Gheordie* (Hur 222). **2.** *Diorde* și *Dîurdea* (Mar 183); *Diordei* An., ard. act. **3.** *Dorda* f., mold. act.; *Dorde* (Mar 183); -a, I., act.

II. GHERGHE: **1.** *Ghierghie* banul Băleanul (Aș Br 34); *Ghierghie* (Mano 20). **2.** *Gherghi* spătar (16 B II 194) -e (Pom; 16 A II 72). **3.** *Gherghe* (Dm; Cat; Rel; Sd XVI 140; Ard I 59; 17 B II 77; An C III 746),

etc.; - Ungurul; - Sasul (17 B II 37, 225); *Ghergh/easa*, -ești ss. (Sur II); -escul (Bîr III). **4.** *Gherghei*, V. (BCI VII 10). **5.** *Ghergăe* (17 B IV 302). **6.** *Ghergheș*, frecv. (M mar); -an, dobr. (RI XI 208); *Gherghiș* diac (D Buc); *Gherghișanu*, act. **7.** *Gherga* sasul, transcriere a germ. *Georg*, burgmelster din Sibiu (RS 77); *Ghergani* s. **8.** *Gherghiu* pren. (RI XV 137). **9.** *Ghergul*, V. (Bîr IV); -escu act. **10.** *Gherguș* (C Dom; 16 B VI 160). **11.** *Gherghin*, Chelbe (AO XXI 143), în contaminare cu subst. *gherghin*, -ă; *Gherghina* pren., 1664 (Acte Sc; P Bor 50) etc.; - boier (Rel; Giur; 17 B I 1); - diac (Cat); - f.; *Gherghena* b. (17 B I 243); *Gherghinica* jude (Cat); *Gherghinoiu*, olt. (VM). **12.** + -ar; *Gherghinar* fam. (Buc). **13.** *Gherghiță* (Cand 140); -a țirg, -oiu, olt. (Cand 140). **14.** + Grighentie: *Gherghentie*, R., mold. (Isp II²). Forma *Gherg* - se poate explica și prin germ. *Georg*, ca mai sus, prin ngr. Γεργίου, prin alb. *Gyergi*, *Gergj*, sau blg. Γεπρα. **15.** *Ghirghi* (17 B I 19); - diac (ib 183; 424); -e, vornic (Sur V). **16.** *Ghirgiu*, Stepan (BCI IV 108).

III. Cu o < eo: **GORGHE**, formă ce apare deseori ca eroare de scriere sau scurtare, dînd lui *g* cirilic valoarea de *ghe*; este evident însă că forma a circulat și în graiu. **1.** *Gorghie* (Mar 183; Isp I¹; 17 A II 206); - Iura (Ard I 242). **2.** *Gorghe* (P³; Sd XVI 189, 192, XV 243; Ard I 45; 16 A I 441); *Gorghea* (Ard II); *Gorghești* s.; *Gorgești* s. (C Bog); *Gorgea* și *Gorjea*, mold. (16 A I 441); *Gorgescu*, 1644 (RI XIII 279); *Gorgiulescu*, act. **3.** *Gorga* (Paș; 13-15 B 223; 16 A III 129; 17 B I 346; III 371; (Puc); - f. și fiica sa Ana; *Gorgoae*, Ana (Cat mold II); *Goarga* t. (Mus). **4.** *Gorghie* = *Gheorghie* (Sd XVI 189); *Gorghieș* (Cat mold II); *Gorghieță* (Isp III²); *Gorghuș* (17 A III 162). **5.** *Gorgul* (Sur XII). **6.** *Gorğan* (P¹² Bîr III; Kog I 308; Tis); -u, Stan, zis și *Gorgon* (Puc nr. 286, 323); cu afer. *Orgon*; *Gărgan* (17 B III 354). Pentru etim. cf. și subst. *gorgan* și calend. *Gorgonie*. **7.** *Gorgoiu* (Puc); *Gorgoești* t. (Mus). **8.** *Gorghină*, țig (Vit 30). **9.** *Gorgocea* (17 B I 297). **10.** + -otă: *Gorgota* (Mînăstirea), și *Gorgotescu*, A. (Puc nr. 37); cf. însă și ebr. *Golgota* cu rotacism și srb.-cr. *Grgota* derivat din *Grigorie* (Rad vol. 82 p. 125). **11.** Pt. *Gorgos* (Vr; Isp VI²) și *Gorghias*,

Ion, mold. (Sd V 263), cf. și gr. ῥόζῳός „vehement” și gr. Ῥορῳάς. **12.** Cu mutarea lui *g* în *h*: *Horghie*, Stan, călăraș din Rușii de Vede zis și *Horghia* (BCI XI 18), și cu afer. : *Orghie* (Paș); se poate conchide și la o relație între *Horga*, *Orga* (v. Partea a II-a) și *Gorga*.

IV. Forme de origine balcanică. **A. GOG/U**, -A. **1.** *Gog*, -a fam. (Ard; Paș). **2.** *Goga*, frecv. ar. (AO VII 224); — munt. (16 B IV 53, 444; 17 B I 463, III 54; Am); — mold (Sd XVI 160; Cat mold II; Arh); — ard. sec. 18; topice : — pîrîu (Ștef) și sat lângă Rîfov. **3.** + -an *Gogan*, I., munt. (RI XVI 372); -ul t.; cf. arm. *gogan* „prună sălbatică” și antroponim (DR II). **4.** *Gogancea*, act. **5.** *Gogănici* (Giur 274). **6.** *Gogea*, T. (17 A II 95); *Goșa* ar. (Fărș); + -eală : *Gogea*, Vlad, 1721 (Pol 117); *Gogean* (Vr); *Gogescul* (17 B I 368); *Gogiulescu*, olt. (Nif); *Gogoiul*, I. (Puc 364); cf. și subst. *gogea* (de sare). **7.** *Gogă*, N. (Ocina); *Goagă* comis, originar albanez (Cotr 45); *Goaga*, C-tin, ar. (Cat gr I), cf. subst. mold. *gogă* (coață de nucă). **8.** *Gogolea*, C., 1643 (Vit 7); *Goglea* (Nif); *Gogolina* s.; cf. și rus Гоголь. **9.** *Gogoiu* (AO XII 83; Vr; Paș); —s. (Dm). **10.** *Gogoncea* (Vr; 17 B I 168). **11.** + -otă : *Gogotă* (Sd XXI; Mar); — ard., 1726 (Paș); *Gogotan* Mar); *Gogoșea*, olt. (Sd XXI). **12.** *Gogu*, Mihaîl (Cat mold) II); —ar. și dr. act.; *Gogul* (C Ștef; Tec I; Sd XXI; 17 A V 322); -escu. **13.** *Goguș* și scurtat : *Guță* ușer, mold. (Sur V); *Guță* olt. (17 B II 274; P Bor 59); dar *Guțu* și *Guțan* < Neguțu sau < Griguță. **14.** *Gogă* este și supranumele dat aromînilor de către albanezi, cf. „Gogii aromîinii vestiți zidari” (BIFR I 70); obișnuit la aromîni, numele apare de timpuriu în Vrancea (*Gogoi*, -asa, -ești etc.) și în genere în Muntenia și Moldova.

B. Cu sincopa lui *g* final : **1.** *Gheore*, ard. (Paș). **2.** *Gheoroe*, Stanciul (17 B I 240) zis și *Ghioroae* (17 B II 60; Cand); *Gheoroaia* t. (16 A I 304). Această formă se întîlnește și se confundă cu cea sîrbească *Đora*, *Đura* (Rad v. 82 p. 83) și srb.-blg. *Đypa*, *Đopa* (Weig). **3.** *Ghiura*, 1489 (T-Rom 377; Cat; Ard); — călăraș, 1655 Sd IV 42); — paharnic (16 B II 67); — log. zis și *Giura* (Cat; 16 B II 128, 130, 233, 390; 17 B I 453); *Ghiura*, ar. (RI IX 144). **4.** *Ghiureș*, mold. (Sd XXI).

5. *Ghiurca* (Met 135; Moț); cf și magh. Gyurka.

C. GIURA, cf. blg. Džuro, Džurko (Weig).

1. *Giura* pren. (P⁴); *Giur/ea*, -escu; -ești, -oiu, ss.; *Giurău*, act.; *Giuran* (VT); *Giurul*, mold.; *Giurica*, olt. (Cand). **2.** *Giurca* (Dm; Cat; Moț; Sd X; RS 14; Mar); *Giurcă* rumîn (AO III nr. 73); *Giureă* sau *Jurcă* Pîntece (Ștef). **3.** *Giurcu*, -lescu. **4.** *Giurcanu* (Vr; Cand 141). **5.** *Giurconiu*, P. (Tg-Jiu). **6.** *Jurca*, mold. (P Gov 18); *Jurchescu*, R.; *Giurcani* = *Jurcani* (Ștef).

D. IORG(A)-U, fonetism ngr. **1.** *Iorgu*, ar. (Cara 28); — frecv. dr.; -lescu. **2.** *Iorga* pren. (P³; P Bor 7, 55); — ar; — mold (Ștef; Arđ); — olt., 1604 (17 B I 120); *Iorga* post., unchiul lui Vasile Lupu; — (RA II 277); *Iorgă* f., ar. (Fărș). **3.** *Iorgea* (Sur V); prob. *Orgești* (Sur IV) cu afer. **4.** + -ociu : *Iorgociu*, I. (Tg-Jiu). **5.** + suf. gr. -ache : *Iorgache* (Sd XXII); — Mavrodin (Ins 278) < gr. Γιωργάκης (But); cu afer. : *Orgache* zis *Iorga* (17 B III 442), identitate ce confirmă derivația *Orga* < *Iorga*, prin afereză; *Iorgachi* = *Iurgachi* (Cat mold II). **6.** + -an : *Iorgan*, olt. și hațeg. (Cand 142). **7.** *Iorghiceni* = *Iurghiceni* (Cat mold II).

E. Cu *g* > *d* : IORDACHE. **1.** *Iorda* armaș (D Buc); — Pelin, mold. (Sd V 226); cf. *Gheordie* (Hur 222). **2.** + -ache : *Gheordache* popa, 1760, munt. (RI XI 516); *Ieordache*; *Iorgachi* devine din sec. XVII, *Iordache* (P Bor etc.) frecv; — Cantacuzino, doi cu acest nume după 1600. *Iordachia* f. (Grș 9; P¹; P²). **3.** *Iordăcuță* (Sd XVI); *Iordăch/escu*; -ești, -eni ss.; -ioiu, act. Cf. alb. *Jordi*, pren. lui Gheorghe Castriota.

F. Din srb.-cr. JUKO (Rad v. 82, p. 111) : **1.** *Iuca* (Dm); — vistierul lui Dim. Cantemir; *Iucaș* (Dm; Ștef); *Iucașanul*, Cîrstea (16 A I 133); *Iucul*, 1750 (Paș). **2.** *Iucuș*, T. (16 A II 86); *Iocușeni* și *Icușeni* ss. (Sd XVI). **3.** *Iucă* (Dm); *Iucșa* Piteș (16 A I 133). Cf. blg. Юка (Weig) și srb. Юко < Gheorghie (Rad 82 p. 135—6). **4.** Din tc. *kid:elez* sărbătoare musulmană la 23 april, „prima zi a primăverii” : a) *Caltrleț* nume vechiu al portului Sf. Gheorghe; b) *Cotârleci* moșier buzoian (16 B I 153).

V. GIURGIU, cf. it. *Giorgio*. **1.** *Giorgia*, ar. (Ant Ar); *Giorgiu*, mold. (16 A III 379). **2.** *Giurglea*, mold. (Dm; Ștef; C Bog); -ea (Ștef);

Moț; Ard; 16 B II 160); -escu, act.; -eni, -ești ss. 3. *Giurgi*, olt. (Cand 141; 17 B IV 18); *Giurgi/că* (Dm); *Giurgilă*, olt. (Cand 141). 4. *Giurgeaca*, D., munt. (Sd VI 528); *Giurgeală* b. (16 A I 542, III 171). 5. *Giurgeu*, Moga (Sd IV 16). 6. *Giurgin* (Sur V). 7. *Giurgița* s. 8. *Giurgioana* s. 9. *Giurgiu* b. (Dm, frecv; Moț; M mar); - băn. (Cat); -lești s. 10. *Giurgiuca*, Em., poet; cu afer.: *Giuca* Zănescul, olt. (Sd VII 6); *Giucă*, olt. (Am); 11. *Giurgiuman* (Isp VI²; 17 A I 97). 12. + suf. sl. -ov: *Giurgiu* și *Giurgiov* (formă cultă pentru orașul Giurgiu în doc. slave: v. N. A. Constantinescu, *Cetatea Giurgiu*, 1916). *Giurgiu*-ul, munte (Drj V); -an (Băl VI); -ean, locuitorul orașul Giurgiu. 13. *Giurja* păcurar mold. (Sd V 212); *Giurjea* (17 A I 149) și cu metat.: *Jurjea* (v. mai jos). 14. *Girgina* (16 A II 8); cf. blg. Гиргина. 15. *Ghiurghiu* și -leș, bb. ard. (Paș) 16. *Giurg*, ar.; -achi (Ant Ar)). Înainte de a se introduce litera Ț în scrierea cirilică a doc. slavo-române, consoana ȝ era redată cu Г + І, cu чж, cu ач, cu аж sau simplu ж (v. Ioan Bogdan, Doc. lui Ștefan cel Mare II, numele *Giurgiu*, la index. Grafia cu ж a avut ecou în pronunțarea *Jurja* pentru *Giurge(a)* și *Jurcă* pt. *Giurcă*, etc.

VI. Cu ȝ > j: JURG, JURJ, cf. srb.-cr. Žurg < Georgius (Rad II p. 135). 1. *Jurg* Costi (Sur XV); *Jurga* (Bih). 2. *Jurjea* (C Ștef; 16 A III 413, IV 263). 3. *Giurjea* zis și *Jurja* vornic (Ștef); *Jurj*, frecv. (Dm; Ștef; C Ștef; Ard II 42; Băl II; Sur XIX). 4. *Jurja*, frecv. mold. (Ștef); - Tomășcul (16 A IV 258); *Jurjă* (C Bog); *Jurjiu* (Mar); *Jurjoaia* (Băl IV); 5. *Jurje* (Dm; C Ștef); -a (17 A IV 105); -a Stravici (16 A III 157); *Jurjești* s. (Tec I), 6. *Jurjani* s. (Ț-Rom 366); *Jorjanii* s. (16 B I 5); *Jurjanescul*, act.; *Jurjoș*, hațeg (Cand 141). 7. *Jurjuman* (16 A III 310). 8. *Jorj*, ar. (Cara 26-28); -a, mold. (C Ștef 136); -a boier, 1436 (Sd XIX 11); *Jorje* (Tec I); *Jorjeni* = *Giurgeni* s. munt. (Cat).

VII. Sub infl. ucr. A. 1. *Jura* fam. act. (Țiul ard). - (Ard; Mar). 2. *Jurea*, țig. (Ștef); *Jurescul* (16 A IV 201); *Jurești* (Sur II) și s. 3. *Jurel*, ard. (nu din juratu, etim. Paș). 4. *Jurca* (Ard; Măr); *Jurcă* = *Giurcă*.

B. 1. *Jora* b. (Ștef; Tec; Arh); s.; - frecv. (Băl II; Tut; Șez). 2. *Joran* (Deal 127). Cu grafie greșită: *Ioranu* (deputat în Adunarea ad-hoc). 3. *Jora* = *Jorea*, 1669, mold.; *Jorea*, Sim. (16 A IV 268); - I. (Isp II⁴), *Jorăști* s. 4. *Joriță* (C Ștef). 5. + -ca: *Jorca* vornic (Isp I²). Cf. srb. *Zore* (Rad vol. 82, p. 99).

C. IURG. 1. *Iurg* (C Ștef); -a b. (17 B II 125); -a fiul lui Dinga (17 A V 276); *Iurghiu*, Ieș (Ard); + Iorgachi: *Iurgachie* (D Cpol). 2. *Iurghici* (Dm; Ștef); *Iurghiceni*, devenit prin etim. pop. *Erbiceni* s. (Dm I 467) > *Erbiceanu*, C.

D. Din ucr. Юр, Юра, Юрић, Юрко (Grinc): 1. *Iura* (Dm; Ștef; Ard; Mar); *Iurani* s.; *Iurașcu* (Sd XVI; Dm; Băl II); cu lectură greșită: *Iorașcu* (Tec II); cu afer.: *Urașcu* (Cat mold II). 2. *Iurie*, *Iurii*, frecv. (Dm; Ștef; C Bog); - Dăvidescul (Ștef); *Iuriescul*, Gav. (17 A II 293). 3. Cu afer.: *Urie* cleric (Bis R); *Uriia* s.; *Uriian*, Mincul (Aș Br 139); *Urianu* (An C III 747; Ț Div; IO 32); - Iancu (AO X 382); - Istrati (RI I 22). 4. *Iuriaș* (16 B III 134; C Ștef); *Iure* (Ard; Mar); *Iurea > *Urea*, Gh. (AO XXI 222); *Iurești* s.; *Iurescul* (Băl II; 16 A III 152). 5. *Iureș* (Ștef). 6. *Iuriceni* s. (Dm). 7. *Iurineu* (Sur II). 8. *Iurș/a* (Dm; Ștef; C Bog); -u, ard., 1696 (Paș); cf. srb.-cr. *Iuroș* > *Uroș* (Weig). 9. + -cu: *Iurc*, -ă, -a (Dm; C Ștef); -ani, -eni, -ești ss. (Dm); -o (C Bog; 17 A II 260); -u (Orh). 10. Cu o < u: *Iorc* log. (Tut); -u (CL); -ani s. (Dm). Formele derivate din ucr. *Iurg* și *Iurie* au pătruns în Maramureș și Moldova la persoane cu patronim românesc. Din ucr. Ir, -ia ipoc. din *Iurii*: *Irea*, v. Ire.

E. IUGA. *Iuga*, frecv. mar. și mold. (Mar; M mar; Dm; Ștef; CL); - ard, 1680 (Paș); - olt. (13-15 B 153; Sd VII 50). „Ignatie zis *Iuga* mare vistiernic” (Ștef I 70, 211). *Iug/ani*, -ești, ss. 2. *Iugaș* (ard). 3. *Iugș/a* (Dm; Sur II).

F. Din blg. Гоцо, Гоцо, Гомо, Гото, sintome < Gheorghie; 1. *Gociu*, -l, *Goc/lești*, -ilă, *Goceanu*, care se pot raporta și la subst. *Gociu* (DLR), v. aceasta (Partea a II-a). 2. *Goș/a*, -ul, -e, -eală etc., care se pot raporta și la subst. *Goșă* (var. la gogo-

riță), v. aceasta (Partea a II-a). 3. *Goșu*, -ea -oiu, -ești, cf. expresia goș-gogea (Partea a IIa). 4. *Got*, -a, -e, -ea, -eș, -ar etc., care se pot raporta și la Sava Gotul, și la scurtarea Gotă < Neagotă, v. *Got* și *Neagu* (Partea a II-a).

VIII. Direct din lat. *Sanctus Georgius* : 1. *Stngeors* (Mar); *Singeorz*. T. (RI XIV 159). 2. *Stngeorz* (Mar; cf. și DR VI 321); — b., munt., 1593 (Cat); — olt. (Hur 240); -eni s. mold.; *Stngeordz* s. (Năsăud); *Singeor(d)z*, sărbătoarea (Candrea, Enc.); *Sângiorz*, Toader (Isp VI²; Sur XI); *Stngirogi* ar. (Ant Ar); *Stngeorgiu*, ard. 3. Fără *stn* : *Giorzu*, olt. (17 B IV 84); mold. (16 A IV 229); -l (Sur V); *Giordzu* b. și *Giordzești* s. (17 A III 24); *Giordzu*, zis și *Giorgiu* de Urzici (16 A III 379); *Georza* (Moț); 4. Cu *g* pentru *ge* : *Gorza* (M mar); cf. *Groza*, ca metateză (?). 5. *Semjordzu* din Plăcicoi (16 B VI 64); *Stnjorz*, sărbătoare (Ard II 187); *Jordzeanul* (16 A I 428); *Stnjorj* răzeș dorohoian (Arh). redat la 1711 în forma : Ion sin Giorziu (Acte mss *Singeorgiu*). 6. *Somdzordz*, meglenoromîn (DR I). 7. *Stnzor*, datină (Sc). 8. *Zorza* stolnic, 1400 (Iorga III 267; T-Rom 79); Prob. cu grafie germană : *Sors*, V. ard. (Met 69); *Zorzi*, Iancu, zis și *Jurge*, I. vornic, 1837 (Bîr II). 9. *Zorge* zis și *Zorj* mold. (Sur VII). *Zorzilă* s. (Gorj). 10. Prob. *Zuze*, *Zuza* mar. (Ard I 258–9). 11. În cont. cu forma calendaristică : *Sânghiorghii*. Ioan, mold. (RI XIII 286); *Singheorghie*, Ileana (Acte Sc).

Gheorgoman v. *Gheorghie* I B 3.
Gherma, -n v. *Gherman* II 1, 2.
Gher/a, -achi v. *Gherasim* II A 1.
Gheran v. *Gherontie* 3.
Gherasăm v. *Gherasim* I 1.
Gherase, -a v. *Gherasim* I 3.

GHÉRASIM gr. Γεράσιμος, cf. γέρας „dar de onoare” și γεράσιμος „onorat”. I. 1. — (Ștef); *Gherasăm* (Tec I; Bis R.). 2. *Gherăsîn* (Ard II 161). 3. Cu apoc. : *Gherase*, frecv.; -a (17 A I 21); *Gherasi* act.; acomodat cu term. -ie : *Gherasie* (Olt); *Gherăseni* s.; *Gherăsoiu* (Nif). 4. *Bgirostn*, fon. ard. (Petrovici, DR V). 5. *Gherazie*, ard. sec. 18 6. *Ghersa* (etim. Drăg).

II. Scurtat : **GHÉR** : 1. *Gher/a*, mold.; olt., 1679 (Sd V 305); -achi, C. (Sur XI);

-an act.; *Ghera*, înv., 1890; *Ghereanu* (Puc); *Gher/eni*, -ești ss. (Dm). 2. *Gheroiul* (Sd XXI). 3. *Gherăești* s., mold. 4. *Gherăș, -anca t. (Mus). 5. *Gherușa* f. (Isp I²; 16 A III 111). 6. + -cu : *Ghercu*, Șt. act. 7. *Ghercea* munt. (17 B I 186 : Sd XI 263). Aceste scurtări se pot raporta și la : *Ghervasie*, *Gherontie* și *Gherman*. *Gherciu*, P., act.; *Ghercești* s. Cf. srb.-cr. *Đera* < *Gherasim* sau *Gherman* (Rad vol. 82 p. 83) și blg. Герцо (Weig). 8. *Gherachina* b. 1523 (P Gov fol 14) < *Gherache sau cont. cu *Achim*.

III. Din ucr. Гарасим (Grinc) : 1. *Garasim*, mold. (Sd XXII 356). 2. Cu *g* = *h* : *Harasima* f., dobr. (RI XI 210). 3. *Harasam* b. dobr. (ib).

Gherazie v. *Gherasim* I 5.

Gher/ăești, -ășanea v. *Gherasim* II 3, 4.

Gherăs/eni, -in, -oiu v. *Gherasim* I 2, 3.

Gherg/a, -ani, -ăe v. *Gheorghie* II 5, 7.

Ghergh/e, -easa, -ei v. *Gheorghie* II 3, 4.

Gherghel, -eu, -i v. *Grigorie* V B 1, 2.

Gherghena v. *Gheorghie* II 11.

Gherghentie v. *Gheorghie* II 14 și *Grighentie*.

Gherghes, -an v. *Gheorghie* II 6.

Gherghi, -e v. *Gheorghie* II 2.

Gherghileu v. *Grigorie* V B 1.

Gher/cea, -ciu, -cu v. *Gherasim* II 6, 7.
Gherghin, -a, -ar, -lea, -oiu v. *Gheorghie* II 11.

Gherghiț/ă, -oiu v. *Gheorghie* II 13

Gherghiu v. *Gheorghie* II 8.

Ghergul v. *Gheorghie* II 9.

Gherguș v. *Gheorghie* II 10.

GHÉRMAN lat. *Germanus* „frate”. I. 1. — post. (Ștef); — comis (17 A I 17); *Ghermân/escul*, Sava, din -ești (ib); Cu *đ* : *Derman*, Sava (Ard II 123); — I. 1646, mold. (Sd VII 292). 2. *Gărmăniasa*, T. (Isp III²). 3. *Jermonești* s. (16 B II 393).

II. Cu *e* > *io*, fon. rus : 1. *Gheorman* log. munt. (Sd XI 101); — olt., 1622 (RI VI 244); *Ghiorman* (17 B IV 178, 511). 2. Cu apoc. :

Gheorma banul, sec. XVII, mold., scris și *Ghiorma* mold. (Sd V 85); *Ghiorma* (P¹¹; Paș; Șchei I); — pah. fiul Ghiocăi căp., 1671 (Cotr. 13); — fiul Fierei căp. (Cotr 54). **3.** *Ghiurman* comis (Sur II), scris și *Ghiorman* și *Ghiurma* (17 B I 251, 264); *Iorman*, olt. (Cand 142), ca *Iorga* < *Gheorga*. **4.** Cu apoc. : *Ghiurma* (17 A I 11); *Ghiurmescul*, Iane (17 B IV 174). **5.** *Giurma*, -oiu < *Gherman* (etim. Cand. 143). **6.** Cu *ch* < *gh* : *Chirman* (RI XIII 396). **7.** Venerat în Bulgaria ca reminiscență a cultului unei divinități trace (Weig), cf. pt. datini. Candrea (op. cit. p. 143).

Gheroitul v. Gherasim II 2.

HERONTIE gr. Γερωντιος < γέρων „bătrn”. **1.** *Gherondie* (Syn); eg. — (Ștef; Băl II; Buc; Lex). **2.** *Ghirodie* (Vr); *Gherodie* (Cat mold II). **3.** Cu afer : *Ronte*, N. (Sur XXIV); cf. *Ronta* (Moț) și *Runtea* s. (13–15 B 198). **4.** *Gheronița* mona. (B Cr 80).

Ghersa v. Gherasim I 6.

Gherușa v. Gherasim II 5.

Gherv/an, -ar v. Ghervasie I 2.

GHERVASIE lat. med. *Gervasius*, prob. < germ. *ger-was* „lance puternică” (Pallazzi Nuovo Diz. italiano) sau < gr. Γερβάζ (RON). **1.** *Ghervase* act.; *Ghervasăia* (17 A I 169); *Ghervasăe* b., mold. **2.** Cu schimbarea p. fin. : *Gherv/an*, M (Buc); -ar, I. (CL). **3.** *Ghervina* diacon (Cat); cf. germ. *Gervinus*. **4.** *Ghirvasă*, mold.; cu apoc. : *Ghirva* (Dm). **5.** *Gervasiu*, ard. (11–13 C I 6); *Gervasia* (Ur XXII 71); — cneghinea pom. (Sucev 189); *Gervescu* inv., 1890. **6.** *Hervasia* (Sur XIX). **7.** *Ervasia* (Sd XVI). **8.** *Arvasia* f. (16 A I 578; 17 A I 211; Sd XI 272; Sur IV; Isp VI²); — străbuna Calimachilor (Sd VI 553). **9.** *Arvasi*e b. (17 A IV 107) f. (17 A V 283); -a f. (Cat mold II); *Arvasi*, mold. (Sd VII 218). **10.** *Cirvasă* (Sur II); cont. cu Chir-Văsii : *Chervasie* (Sd XI 100; Cat mold II). **11.** *Servaste* mon., mold. (BCI I). Nume de origine neclară, german sau grec (Tagl).

Ghervina v. Ghervasie I 3.

Ghia, Ghiuță v. Aghie.

Ghiarghil v. Grigorie V B 3.

Ghica, -n v. Gheorghie I C 2, 3.

Ghicul, -escu, -eț v. Gheorghie I C 4.

Ghid/a, -an, -ea, -eia, -el v. Ghedeon II 1, 2.

Ghideon v. Ghedeon II 5.

Ghidi/a, -ban, -gol v. Ghedeon 3, 7, 8.

Ghidineseu v. Ghedeon I 6.

Ghidio/anu, -n v. Ghedeon I 3, 4.

Ghido/neni- ul v. Ghedeon II, 4, 5.

Ghid/u, -ul, -uș v. Ghedeon II 1, 6.

Ghiergh/e, -ie v. Gheorghie II 1.

Ghig/a, -ăești v. Ghigantie 1, 3.

GHIGANTIE gr. Γίγαντιος < γίγας „gigant”. **1.** *Ghiga* (Sd XXI și XI 56; Tg-Jiu; Î Div; IS 282). *Ghigă*, frecv. (Tut); neamul *Ghigulesc* (ib). **2.** *Ghigul* (17 B I 409; Paș), *Ghiguță* (CL). **3.** *Ghigoiasca* t. (Cat); *Ghigoești* = *Ghigăești* s. (Ștef). Pașca (după Rječnik) derivă *Ghigul* < srb.-cr. *Gigo* < Grigoriu. **4.** Prob. *Ghigonța* f. (17 A II 290).

Ghigoiasca, -ești v. Ghigantie 3.

Ghigonța v. Ghigantie 4.

Ghig/ul, -uță v. Ghigantie 2.

Ghilafei v. Ghelasie 3.

Ghilasă, -ie v. Ghelasie 7.

Ghilea v. Ghelasie 4.

Ghiu, -a v. Gheorghie II 10 și Ghenadie II A 1.

Ghinadie v. Ghenadie II 1.

Ghine/ea, -iul v. Ghenadie II A 6, 7.

Ghineul v. Ghenadie II A 5.

Ghin/e, -ea v. Ghenadie II A 2.

Ghin/iță, -iu v. Ghenadie II A 3.

Ghin/u, -uț v. Ghenadie II A 4.

Ghinuța v. Evghenia 4.

Ghiorm/a, -an v. Gherman II 1–3.

Ghioroae v. Gheorghie IV B 2.

Ghiotu v. Panaghiot II 1.

Ghiprina v. Agripina III.

Ghir/a, -ea, -ea v. Arghir 3.

Ghirghi, -e v. Gheorghie II 15.

Ghirghilicea v. Grigorie V B 4.

Ghirgiu v. Gheorghie II 16.

Ghiricolas v. Arghir 3.

Ghirodie v. Gherontie 2.

Ghirtoc v. Bartholomeu III 3.

Ghirva, -să v. Ghervasie 4.

Ghiț/ă, -ea, -escu, -eș, -oi, -uică, -un, -ulan v. Gheorghie I A 6.

Ghiur/a, -ca, -eș v. Gheorghie IV B 3—5.

Ghiurghiu, -leș v. Gheorghie V 15.

Ghiurma, -n v. Gherman II 3, 4.

Ghiurmescul v. Gherman II 4.

Gioan v. Ioan IX 1.

Giol, -ța v. Joi 2.

Gior(d)zu, -l v. Gheorghie VIII 3.

Giorgi/a, -u v. Gheorghie V 1 și VIII 3.

Girgina v. Gheorghie V 14.

Giuce/a, -ă v. Gheorghie V 10.

Giul/a, -că, -e, -ea, -escu, -ești v. Iulie II 1, 2.

Giuli/ci, -u v. Iulie II 3.

Giur/a, -an, -ău v. Gheorghie IV C 1.

Giure/a, -anu, -ă v. Gheorghie IV C 2—4.

Giure/oniu, -ul v. Gheorghie IV C 3, 5.

Giure/a, -ești v. Gheorghie IV C 1.

Giurg, -achl v. Gheorghie V 16.

Giurge, -a, -aca, -ală v. Gheorghie V 2—4 și VI 3.

Giurg/eni, -escu, -ești v. Gheorghie V 4 și VI 8.

Giurgeu v. Gheorghie V 5.

Giurgi, -că, -lă v. Gheorghie V 3, 4.

Giurgin v. Gheorghie V 6.

Giurgioana v. Gheorghie V 8.

Giurglov, -an, -ul v. Gheorghie V 9.

Giurgița v. Gheorghie V 7.

Giurglu, -ca, -lești v. Gheorghie V 9, 10.

Giurgtuman v. Gheorghie V 11.

Giurgiuv, -an, -ul v. Gheorghie V 12.

Giurica v. Gheorghie IV C 2.

Giurj/a, -ea v. Gheorghie V 13.

Giurm/a, -oiu v. Gherman II 5.

Giurul v. Gheorghie IV C 1.

Gihe, -a v. Galie II 2.

Giin/ea, -eel v. Gan 5.

Giirpina v. Agripina I 1 C.

Giirva v. Gavriil II 6.

GLAFIRA gr. Γλάφισα „delicată”.

1. — Nacu act.; mona (P⁵); — (Bicaz).

Gliceneo v. Glicherie 5.

GLICHERIA. 1. *Glichera* (Ceasl). 2. Cu $u < y$: *Glucheria* (Lex); 3. Cu afer. *Lucheria* f., dobr. (RI XI 210); *Lucherie* f. (P¹⁴ fila 24). 4. *Luchiria*, boier 1521—29 (PGov f⁰17) cu fon. ucrainean $y=u$; cf. rus Лухерия f. (Cehov, Opere). 5. *Lachira* (ib).

GLICHERIE ngr. Γλυκεριος < γλυκερός „dulce”. 1. *Licherie* (Sur III); *Licherii*, dobr. (RI XI 210). 2. *Lichiri* moșn. (AO X 130; 16 B VI 339); -e, ard. (Viciu 14); -e dascăl (D Cpol); *Lichirești* s., azi orașul Călărași, etim. dată de N. Iorga. 3. *Glicuța* armaș (17 A V 228). 4. *Licer*, Popa, 1701 (Mano 470); *Licerio* (C Lit 1922, p. 410). 5. Sub infl. ucr. *Gliceneo* (17 A I 210 și III 119); — T (16 A IV 267). 6. *Luchiria* 1530 (P.Gov f⁰ 17).

Glicuța v. Glicherie 3.

Glig/a, -an, -ana, -ă v. Grigorie IV A 1, 3.

Gligace v. Grigorie IV A 4.

Glighira v. Grigorie IV A 7.

Gligor, -an, -aș, -e v. Grigorie III 1, 2.

Gligorce, -a v. Grigorie III 3.

Gligor/ia, -ie v. Grigorie III 1.

Gligoruța v. Grigorie III 4.

Gligul v. Grigorie IV A 2.

Gliguța v. Grigorie IV A 5.

Glipa v. Cleopa 3.

Glireea v. Grigorie III 3.

Gliseru v. Eclesiarh 6.

Glucheria v. Glicheria 2.

Goagă v. Gheorghie IV A 7.

Goarga v. Gheorghie III 3.

Godinești v. Constantin II A 21.

Gog, -a v. Gheorghie IV A 1, 2.

Gogan, -cea v. Gheorghie IV A 3, 4.

Gogă, -niel v. Gheorghie IV A 5, 7, 14.

Gog/ea, -ealea, -can -escul v. Gheorghie IV A 6.

Gogoiul v. Gheorghie IV A 6.

Goglea v. Gheorghie IV A 8.

Gogoiu v. Gheorghie IV A 9.

Gogol/ea, -ina v. Gheorghie IV A 8.

Gogoncea v. Gheorghie IV A 10.

Gogot/an, -ă v. Gheorghie IV A 11.

Gogot/ea v. Gheorghie IV A 11.

Gogu, -lescu, -ț v. Gheorghie IV A 12, 13.

Gole, -a v. Grigorie I 16.

GOLIAT bibl., ebr. 1. *Goliaf* (Arh). 2. *Goilav* < *Goliath* (etim. Iorga, An C III 513).

Gora, -n, -ș v. *Grigorie* I 2, 3, 7.
Gorea v. *Grigorie* I 9.
Goree, -a v. *Grigorie* I 10.
Gorei/a, -lă, -u v. *Grigorie* I 10.
Gord/așu, -e, -en, -in v. *Gordie* I, 1, 2; II, 1, 2.

GORDIE lat. *Gordius*, la origine numele unui rege frigian. I. 1. *Goarde* (Vr). 2. *Gordașu*, T. (Hur 129). 3. *Gordul* (Tec I; Tut; Șur IV; Isp V²); 4. *Gordul* = *Gardul*, L., vornic, 1779 (BCI VII 55; Bîr III). 5. Prob. cu *c=g*: *Cordi*, A. (Ard II 185); -n, Săcăluș (17 A IV 413); *Cordul*, moșul fam. Meleghi, mold. (Sur XI 137). 6. *Gordîță* (Moț). *Gordilă*, olt. (16 B VI 276). 7. *Hordou* satul poetului Gh. Coșbuc, expl. de E. Petrovici (Romanosl. IV 49) < ucr. Гopдiй + -oy < -oe.

II. 1. *Gordin*, D-tru (17 B I 346 și III 417); -ești s. 2. *Gorden* (17 B I 490). Pentru acestea cf. și subst. *gordin* (un soi de struguri).

Gordi/lă, -n, -jă v. *Gordie* I 6, II 1.
Gordul v. *Gordie* I 3, 4.
Gore v. *Grigorie* I 4.
Gorga, -n v. *Gheorghie* III 3, 6.
Gorg/ea, -eseu, -ești v. *Gheorghie* III 2.
Gorghe, -a, -ești v. *Gheorghie* III 2.
Gorghias v. *Gheorghie* III 11.
Gorghie v. *Gheorghie* III 1.
Gorghină v. *Gheorghie* III 8.
Gorghîță v. *Gheorghie* III 4.
Gorgiuleseu v. *Gheorghie* III 2.
Gorgocea v. *Gheorghie* III 9.
Gorgo/ești, -ju v. *Gheorghie* III 7.
Gorgon v. *Gheorghie* III 6.
Gorgos v. *Gheorghie* III 11.
Gorgot/ă, -eseu v. *Gheorghie* III 10.
Gorgul v. *Gheorghie* III 5.
Gorguța v. *Gheorghie* III 4.
Gori, -e v. *Grigorie* I 5, 6.
Gorilă v. *Grigorie* I 11.
Goriță v. *Grigorie* I 12.
Gorjea v. *Gheorghie* III 2.
Goroi v. *Grigorie* I 14.
Goroveiu v. *Grigorie* I 17.
Goruia v. *Grigorie* I 15.
Gorul v. *Grigorie* I 1.

Gorza v. *Gheorghie* VIII 4.
Graful v. *Evgraf*.
Grapin/a, -i v. *Agripina* I 4 b.
Grat/ă, -ia, -ie, -iești, -il v. *Pancratie* I B 1.

Gratin, -ești v. *Pancratie* I B 2.
Grăbin/a, -u v. *Agripina* II 2.
Grăga v. *Grigorie* II 2.
Grăp/eni, -ina v. *Agripina* I 4 b.
Grătiana v. *Pancratie* I B 3.
Greșa v. *Grigorie* V A 1.
Grie/a, -ea v. *Grigorie* II 9.
Griești v. *Filagrie*.
Grig/a, -ă v. *Grigorie* II 1.
Grig/aeiu, -aș v. *Grigorie* II 5.

GRIGHENTIE ep., cf. lat. *Agrigentum* oraș. Contaminat cu *Gheorghie*: 1. *Gherghentie* mon. (17 A IV 494; Sur IV). 2. *Gherghintie* mon. (P⁵).

Grigoe v. *Grigorie* II 6.
Grigole v. *Grigorie* I 16.
Grigoran v. *Grigorie* I 3.
Grigorașeu v. *Grigorie* I 8.
Grigoree v. *Grigorie* I 10.

GRIGORIE gr. Γρηγόριος „treaz, veghetor” < vb. γρηγορέω „veghez”. I. 1. *Grigor* (Dm; Ștef; Ard; Mar); -escu; -eni, -ești ss.; -iu, act.; cu afer. și art.: *Gorul* t. 2. *Grigora cu afer.: *Gora* b. (Băl IV; Vr; Ur XXII 87; Sd XXII 248; 17 B II 166) — nobil (Mag Br). 3. *Grigoran*, mold.; olt. (Cand 144); cu afer.: *Goran* (Ștef; Hur; P¹²); — R. (16 B II 34); — Turcu (RI XI 44); *Goran*, Stanciu Oltenescul, log., 1699 (Tis); *Goranul* t.; *Gorănescu* (Breaza). 4. *Grigore*, forma comună; cu afer.: *Gore*, Pavel, mold.; *Gorea* act.; *Gorescu* (Sd XVIII). 5. *Grigori*, mold.; -aș (Mar); cu afer.: *Gori* (RI XI 220). 6. *Grigorie*, forma literară, cultă; cu afer.: *Gorie*, C. (Isp II²); — Pînzarul, mold. (Sd VII 341); *Gregorie* (Tis); cu afer.: *Oriești* (17 A IV 22). 7. *Grigoraș* (Dm) etc.; cu afer.: *Goraș* fam. 8. + -cu: *Grigorașeu*, mold. și de aci, prob. *Rașcu* (v. acesta); *Grigorașeu* (B răz 33). 9. + -ca: *Grigorca, cu afer.: *Gorca*, Ursul (Băl IV); *Gorcă*, Stase, munt. (BCI X 113). 10. + -cea: *Grigorce*, mold.; — olt. (Cand 144); cu afer.: *Gorce*, mold. (Sd XXII); -a (Dm;

Moț; Ur XXII 64; Sd XVI); *Gorcia* (17 B I 167); *Gorceiu* act.; *Gorcilă*, olt. (Sur V). 11. + -ilă, și afer. : *Gorilă*, Ioan, act. 12. + -iță : *Grigoriță* (Mar); cu afer. : *Goriță*, R. (Vr C 53), și *Oriți* Guduman (Tec I), prenume etc. 13. + -uță : *Grigoruță*, olt. (Cand 144) și prin asim. regresivă : *Guruță* act. 14. + -oiu și afer. : *Goroi*, act. și *Roiu*. 15. + -uia : *Goruia* s. (16 B II 366) altă afer. *Ruia* t. (v. și Par-tea II). 16. Cu disimilare : *Grigole* (Ard II 94; Paș); cu afer. : *Gole*, -a pren. ard. (Paș). 17. + -ov, -ei și afer. : *Gorovei* (Arh; Sd XVI 300); -u, 1665, mold. (Sd V 88).

II. Cu apoc. *GRIG : 1. *Griga* (C Ștef; Mar; 16 A III 25; Sur IV; Sd XIX 21) etc.; la genitiv *Grigăi*; *Grigă* (Isp III¹). 2. *Grăga* (17 B III 349). 3. *Grigul* (16 A III 26) 4. Frecvența formelor 1—3 explică afereza lui *g* în formele; *Riga* (Puc); — căp. (D Buc); *Rigu* (AO XVIII 128; BAP II 246); *Regea* b. (Cat mold II). 5. + -aciu, -aș : *Grig/aci*, -aș (Mar). 6. *Grigoe* (Isp III¹). 7. *Griguță* (Mar; Ard), cu afer. : *Gufă*. 8. *Griguș* (Mar). 9. Prob. *Grica* (Mz Pl I 44); *Gricea* vatag (16 A II 226).

III. Cu $r > l$: 1. *Gligor* (Ștef); -e, formă comună; -ea, -ești; cu afer. lui *g* : *Ligore* (Buc); *Gligorța* (16 A III 246); *Gligorie* (Dm; Mar). 2. *Gligor/an*, olt. (Sd XXII); -aș (Sc). 3. *Gligor-ge* (Isp IV¹); -a (Sd XVI); Contras : *Glicea*, mold., 1623 (RI II 142). 4. *Gligoruș/ă*, mold. (Sd XXII); -a (ib 334). Cf gr. Γληγόρης (But).

IV. A. Cu $r > l$ și apoc. : 1. *Gliga* (Dm; C Ștef; Mar; D Gorj; Moț; CL; Buc; Sur XVI; 16 A II 92 etc.); *Gligă* fiu Onului (Isp I¹). 2. *Gligo* (13—15 B 227); *Gligul* (16 B VI 125; 17 B I 368). Frecvența acestor forme explică ipocoristicul *Liga*. 3. + -an : *Gligan* (Moț); -a b. (Sur XVI) sau <subst. gligan. 4. + -ace : *Gligace* (Sd XI 85); cu afer. *Ligace : notarul *Ligădesc* (16 B II 167) și, cu $g > h$: *Lihăceni* (ib. 183); v. Partea II-a : Leh, Lehaci. 5. *Gligușa* b. (17 A III 182, IV 415). 6. Cu asim. regresivă : *Glighira* (Mar).

B. 1. *Liga* b. (< *Gliga*) mold. (Arh; A Gen I 79; Btr I); — olt. (Sd XXI; AO XVIII 132). — I., mold. (Sd VII 101); — munt. (17 B I 409); Mirciu *Liga* (16 A III

98). 2. *Liga* f., 1490, mold. (Sd VI 139; 16 A I 310); *Ligă*, I. 6 (Sur XI). Coincidente : *Liga*, *Ligomarus* (OR I 569).

V. Forme străine : A. Ucrainene : 1. *Greșa*, Ilie, olt. (AO XV 66); — mold. 2. *Grișani* s. (Dm). 3. *Grișca* b. (Dm). 4. *Hrișcan* b. și -i s. (Dm). 5. *Grișa* (Mar); a) *Hrișa* b) (Dm); *Hrișjanul* fam. (Sur XX); -eni s. *Hrișoae* t. (Dict. Frunzescu); b) + -co : *Hrișco* (Dm); -cani și *Grișcani* s.; e) + -one : *Hrișone* (Dm); d) *Hreașca* s. 6. *Hrihul* (Dm) < *Grigul*. 7. *Horil/ă*, -ești s. (Dm) < *Grigoriță*. 8. Prob. *Gurca* b. (Mar 203).

B. 1. Din magh. Gergely „Grigore” : *Ghergheli*, mold. (BA ung 10); *Gherghelu* s. (Dm); *Gherghilău* t. (Mus). 2. *Gherghel* (Sd XXII); — nemiș (Ard I 234); — Gabr., ard. (Sd VII 63); -escul, 1602 (17 B I 59). 3. *Ghiarghil*, St. (Sd V 34). 4. *Ghirghilicea*, act.

C. Din srb.-cr. Grgur : 1. *Gurgur*, R. (Olt XIX 166; 17 B II 132). 2. *Gurgă* (17 B I 318); *Gurgu* și *Gurgușă* act. 3. *Gurgoi*, Barbul (16 B IV 100). 4. Cont. cu goangă : *Gurgongă* (17 B III 166). 5. Din arm. Kirkor : *Cărcor*, mold. sec. 18.

Grigul v. Grigorie II 3.

Griguș v. Grigorie II 8.

Griguță v. Grigorie II 7.

Grip, -ă, -e, -eiu, -ena v. Agripina I 1 b, 2, 3.

Gripina v. Agripina I 1 b.

Grișani v. Grigorie V A 2.

Grișea v. Grigorie V A 3.

Grița v. Grigorie V A 5.

Gurea v. Grigorie V A 8.

Gurgur v. Grigorie V C 1.

Gurlanul v. Gurie 2.

GURIE ebr. *Gurion*. 1. *Gurie* monah; *Gurianul* mold. 2. Cu *gh* trecut în *h* sub infl. ucr. : *Hurie* eg. de Sucevița (Sucev 138), scris și *Hurea* (ib. 201). 3. Prob. *Huru* (v. Partea II).

Guril, -ă v. Grigorie I 13.

Guruță v. Grigorie I 13.

Gust, Gust/ea, v. Augustin 5.

Gufă v. Gheorghie IV A 13 și Grigorie II 7.

H

Hafie v. **Agatha** II 5.

HAGIU subst. < tc. *haci* „pelerin”, luat ca epitet, în compunerea unor nume, mai ales de aromîni și de balcanici în genere: Hagitudoșe, Hagibira, Hagioanu, Șt., Papahagi etc. 1. *Hagiul* t. 2. Cu afer.: *Agiul* portar (D Buc). Numai în 2 vol. de doc. (Î Div și Cat gr I) găsim 110 nume compuse cu Hagi.

Hahie, Hahica v. **Agatha** II 5.

Hal/easa, -eș, v. Galie 9.

Hali v. **Mihael** VII 1.

Halișa v. **Galie** I 3.

HAMAT bibl. ebr. — medic; librar; — u (Sur V).

Han, -a, -ă, -ea v. **Ioan** VIII 1.

Hananie v. **Anania** II 7.

Han/cea, -cești v. **Ioan** VIII 4.

Hanei/oe, -u, -uleșu v. **Ioan** VIII 4.

Han/eo, -cu v. **Ioan** VIII 4.

Han/eș, -iș v. **Ioan** VIII 2.

Haneș v. **Ioan** VIII 3.

Hanoș v. **Ioan** VIII 2.

Hanș, -a, -ae v. **Ioan** VIII 6.

Hauu, -l v. **Ioan** VIII 1.

HARALAMBIE, gr. Χαράλαμπης. I. 1. *Haralampie* (Syn). 2. *Haralap*, dobr. (RI XI 207). 3. *Contras, Haramb* (Syn 7. II). 4. Fără h: *Arampie* și *Alampie*, olt. (Cand 96).

II. Segmentat: Hara-Lamb: A. 1. *Harea*, mold. (RI VI 76); *Haria* (Sd XI 77) sau < Zaharia. 2. *Hariu*, dobr. (RI XI 215). 3. *Haruful*,

A. (17 A I 21). 4. Prob. cont. cu Hira: *Hăra* (Băl I; RI I 276); *Hăre* (Sd XVI); -a (Băl II); *Hărești* s. care se confundă cu Herești < Hiera < fier. 5. *Hăruca* (Vr).

B. 1. *Lambul* (Giur 317; 17 B III 349). 2. *Lamba* b. (Tec I; Cîmp; Olt; Băl II; Acte Sc). 3. *Lambi*, ar. (Ant Ar); *Lambești* s.; *Lambovici*, Badea, 1677 (BCI VII 9). 4. Cu afer.: *Bușică*, ar. (etim. T. Papahagi, Ant Ar). 5. *Ampul* (Ard) < *Lampu*, nu din Anghel (etim. greșită Iorga).

Haralap v. **Haralambie** I 2.

Haranghel v. **Arhanghel** 3.

Haramb v. **Haralambie** I 3.

Haras/am, -ima v. **Gherasim** III 2, 3.

Haratini v. **Haritina** 2.

Har/ău, -ea, -ia v. **Zaharia** 5 și **Haralambie** II A 1.

Haret, -a v. **Harit** 1, 2.

Harintov v. **Hariton** 4.

HARISIM gr.; — (B răz47). *Harisia* mona.

HARIT gr. Χάρις, ιτος „grație” sau < arm. v. Hariton. 1. *Haret*, 1647 (Vr); -u, Parfeni (Isp V²). 2. *Hareta* b. (17 B I 366); — eg. (17 B III 40); zis și *Harita* b. (Cat mold II). 3. *Harittea* f. (Mar 179).

HARITINA gr. Χαριτινή < χάρις. 1. *Haritina* (Syn), formă curentă. 2. *Haratini* f. (Lex).

HARITON gr. Χαρίτων, cf. arm. Harutium „învie”, (expl. Siruni). 1. *Hariton*, 1661 (Isp III¹); *Ariton* (Sd XXI; Tec I; Nepos) cu

afer. : *Ritón* (Paş). *Aretonea*, 1670, pren. (D Buc). 2. Cu met. : *Hiraton*, sâtean (Sur V). 3. *Arifton* (Paş). 4. Cu met. şi suf. -ov : *Harintov* moţ (Cand 145).

Harin v. **Haralambie II A 2.**
Harnav v. **Varnava I 2.**
Hartenie v. **Artemie 2 e.**
Haruţul v. **Haralambie II A 3.**
Havr/ileşti, -iş v. **Gavriil III 1, 2.**
Hălacl v. **Alexandru IV 3.**
Hălehiu v. **Helchia.**
Hăn/escu, -eşti, -ţeşti v. **Ioan VIII 1, 6.**
Hănuţ v. **Ioan VIII 3.**
Hăr/a, -e, -ea, -eşti v. **Haralambie II 4.**
Hărs/escul, -ova, -u v. **Hîrs 2, 3.**
Hărst v. **Cristofor III 6.**
Hărşeşti v. **Hîrs 4.**
Hăruca v. **Haralambie II 5.**

HELCHIA nume biblic (I-a Paralipomene IX 11), ebr. *Hilkiah*. 1. *Hălchiu* s. ard. 2. Cu afer. : *Alchia*, N. (Meşţ Cr.).

Heuţeşti v. **Sfînt II 6.**
Heraclu v. **Iraclie 3.**
Here/e, -eşti v. **Erculin 2.**
Hermeşti v. **Erma 4.**
Herovin v. **Heruvim 1.**

HERUVIM, ebr. *Cherub/im*. 1. — b. (Scan); *Herovin*, I. act. 2. *Cheruvica* f., pren., din „heruvic” cîntare bisericească. 3. *Herovic*, Radu (Î. Div).

Hervasia v. **Ghervasie 6.**
Hevrona v. **Fevronia 3.**
Hicol v. **Vicol.**
Hiina v. **Trofim 3.**
Hillec, -a v. **Filic 6.**
Hillep v. **Filip V 1.**
Hill/an, -na v. **Filic 3.**
Hill/e, -iia, -ei v. **Ahlie 2.**
Hillimon v. **Filimon 2.**
Hillua v. **Filic 3: Filip II 4.**
Hillp şi deriv. v. **Filip II, V 1.**
Hillvăstru v. **Silvestru I 3.**
Hills, -eu v. **Filic 3.**
Hilliţa v. **Filic 3.**
Hillofe şi **Hilohie** v. **Amfilohie 4, 5.**
Hillote, -i v. **Filoftei 4.**

Hilotie v. **Amfilohie 5.**
Himlia v. **Eufimia II 2.**
Hina v. **Trofim 3.**
Hinţ/a, -ea, -escu, -eşti v. **Sfînt II 6.**
Hira v. **Rahela 2; v. şi Partea II-a: Safir IV 13–15.**

Hiraton v. **Hariton 2.**
Hirină v. **Irina 6.**
Hirotei v. **Ierotei 2.**
Hitloana v. **Ioan V A 2.**
Hiueu, -i v. **Ioan VIII 5.**

HÎRS nume derivat din Hrisant sau din Hrisostom, („Gură de aur”) epitetul sf. Ioan patriarhul Constantinopolului, cu mutarea grupului Hri în Hîr, ca la Cîrstina < Cristina, Cf. şi gr. Χρόση-χρόσος „aur”, χρῆσις „folosire” sau χρῆσις „ungere” şi antrop. gr. Χρῆσιος. 1. *Hîrs*, vlah Serbia; — ţig., 1508 (16 B I 43); -u (16 B V 102; Paş); -ul (Cat); -ulescu, P., 1775 (AO XVI 328); *Hîrs/a*, -eni, -eşti ss.; *Hîrsova* f. (Tis 376–8; — preoteasa (Gorj 390). 2. *Hărsu*, Gh. (Şchei I); *Hărsescul* (16 B VI 296). 3. + -ova : *Hărsova* f. (P⁴; Sd XV 9; AO XX 104; BCI VIII 23); — jupîniţa, 1650 (Ins 209). 4. Această formă se înlocuieşte uneori cu cea în ş : *Hîrşa*, I., ard.; *Hărşeşti* (Tec I); *Hîrşova* f. (Gorj 217); — sat în r. Vaslui şi oraşul dobrogean. 5. Prob. cu afer. : *Şova*, fam. act.

Hîrş/a, -ova v. **Hîrs 3.**
Hloru v. **Flor I 16.**

HOLOFERN bibl., din asiriană. *Olifern*, pren. act., ard. (Paş).

Holoteia v. **Filofteea.**
Hom/ă, -ea, -escu, -eşti v. **Pahomie 5** şi **Partenie II 4.**
Hom/ăţa, -ul v. **Pahomie 5.**
Horban v. **Urvan 4.**
Hordou, v. **Gordie 7.**
Horga, **Horgh/ea**, -le v. **Gheorghie III 12.**
Horlă v. **Grigorie V A 7.**
Horpina v. **Agripina I 4 e.**
Hortolomei v. **Vartolomei III 1.**
Hortomei v. **Vartolomei III 2.**
Horul v. **Prohor 3.**
Hotîna v. **Fotinia 3.**
Hotu v. **Fota 7.**

Hovrla v. Gavriil III 4.
 Hovrl/eta, -eata v. Gavriil III 3.
 Hrăpina v. Agripina I 4c.
 Hreața v. Grigorie 5d.
 Hreazea v. Hriza 2.
 Hrihul v. Grigorie V A 6.
 Hris, -a, -ava v. Hrisant II 1.
 Hrisaftu v. Hrisant I 4.
 Hrisanfi v. Hrisant I 8.
 Hrisanft, -ia v. Hrisant I 3.
 Hrisandu v. Hrisant I 2.

HRISANT gr. Χρυσανθής, „floare de aur”. I. 1. *Hrisantie* (Ard). 2. Cu fon. gr. *Hrisandu* eg. (Cob 26). *Hrisanft* eg. (Băl V); -u pren. b. (P¹⁸); -ia f. (Ard II 184). 3. Cu afer. : *Antha* (P¹¹). 4. *Hrisaftu* arhieru (RI X 192); cu afer. : *Saftu* (Am 97), nume ard. și munt. 5. *Säfteiu* (Cras 104; Gorj 101; Fil 56); *Säfteșcu* (Tg-Jiu). 6. *Saftel*, Jup., 1638 (AO XIX 119). 7. *Săftian*, mold. (Șez), sau <subst. saftian, „marochin”. 8. *Hrisanfi* (Ștef). 9. *Hrisafi*, P., act. 10. + Sofia: *Hrisofia* f. (Î Div). Cf. și Hrisaf.

II. Cu apoc. : 1. *Hris* (Ștef), cf. gr. Χρῶση; -u (Dm); -a b. (16 B I 4); -in, G., act.; -icu, V., ar. act.; -ava, dobr. (RI XI 205); -cu (ibid). 2. *Hristia*, Cehan, f. (Tut 107).

III. 1. *Crisant* (DR II), -a f. act. 2. *Crezantu* fam. 1915. Vezi și Hrizan și Hirs.

Hris/eu, -iecu, -in v. Hrisant II 1.
 Hristia v. Hrisant II 2.
 Hrisofia v. Hrisant I 10.
 Hrisogon v. Criscent 4.
 Hrist/a, -an, -ea v. Cristofor V 1.
 Hristina (sinaxar) gr. Χριστινά vezi Cristofor.

HRISTODUL, gr. Χριστόδουλος «robul lui H.». 1. — diiac (16 B IV 177). În onomastica neogr. apare și Χρίστος, Χρηστός ca nume de pers. de unde vine Χριστάκης (But). Direct sau prin intermediu blg. avem *Hristea* și *Cristea* sau < Cristofor. 2. *Cristodul*, act. 3. Acomodat cu numele terminate în -dor ca Teodor : *Hristodol* și *Hristodor* (Î Div); -escu.

Hristofor v. Cristofor III 1.
 Hrist/a, -an, -ea, -u v. Cristofor III 4 și Hristodul 1.
 Hrișcan v. Grigorie V A 4.
 Hrița și derivatele v. Grigorie V 5 a—d.

HRIZA nume ce poate deriva din Hrisant sau din Hrisostom, cu mutarea lui s în z, în cadrul limbii grecești. 1. *Hriza* (Sd X; Giur 170); cu afer. : *Riza* pren. (Puc); — olt. (Sd XXII). 2. *Hrize* log. (17 B II 224); -a și *Hreazea* (Hur); *Rizea*, frecv., pren. 3. *Hriza > *Rizu*, dobr. (RI XI 210); boier, 1674 (Fil C 286); ar. (Cara 34); -l t.; -lui, Piscul, t.; *Rizescu* (Puc); *Rizoiu*, act. 4. *Hrizan* (Mano 21); — armaș munt. (Sd I—II); — post. munt., sec. XVII (RA I 221); *Rizan* (17 B II 308; Sur XX); — Cârstoiu (Sd XV 243); cf. *Rizan* (C Ștef). 5. *Hrizica* spătar (Sd IV 36); *Hrizicu* ar.; cf. gr. Χρυσικός „aurar”. 6. *Rizescu* și < *Izescu* act. 7. *Arizan*, A. (Tel 58) „a lui Rizan”.

Hrize, -a v. Hriza 2.
 Hrizi/ea, -eu v. Hriza 5.
 Hriste v. Cristofor III 5.

HROMATIE gr. Χρωμάτων „de culoare” Prob. *Hrom* (Sd XVI) etc., sau < sl. χρομ „șchiop”, v. Partea II-a : Hrom.

Hroneseu v. Sofronie 4.
 Hrusina v. Eufrosina 9.
 Hudr/ea, -eș, -iei v. Adrian II 9.
 Hurban v. Urvan 4.
 Hurlună v. Fortunat 2.
 Hur/ea, ie, Huru v. Gurie 2, 3; v. și Huru (Partea II).

HUS ebr. fiul lui Ham; Ioan Hus reformator ceh; cf. ceh și ucr. Хус < русь „glscă”. 1. *Hus* (11—13 C I 147; Dm); -ova s. (C Ștef); -ul (Dm; Ștef; Băl II; C Bog); -ea (Dm; Ard); -ea, Stanciu (Sur IX); -an, Oghene, mold. (Sd XV 210). 2. *Husa*, I., ar. (Cara 92). 3. *Huscovici*, D-tru (16 A IV 255). 4. *Husin* (Ștef; Băl III). 5. *Husia* s. ard. și -ni s. (C Bog); *Husei* s.; *Husești* (Husești) (Ur XXII 288); *Hușii* s. și oraș < *Huși*, după I. Bogdan (Ștef II 191). B. P. Hasdeu și Iorgu Iordan admit expl. top. *Huși* < antroponim Hus, dar E. Petrovici (Romanoslavica IV 51—2) îl derivă < ucr. руси «glște». Forma *Husa* la aromâni ar justifica originea biblică a numelui.

Huș/ești, -i v. Hus 5.
 Hușu v. Mihael III 17.

I

Iacă v. **I a c o v I 5 b.**

Iachim, -eseu v. **I o a c h i m I 2.**

IACHINT gr. 'Υάκινθος „iacint” 1.— mitr. Ungrovl., 1360. 2. *Iacint*, mod.

Iaciu v. **I a c o v I 5 e.**

Iacob, -au, -ieă etc. v. **I a c o v II 1.**

Iacodin v. **I a c o v I 6.**

IACOMI lat. *Jacomus*, varianta lui *Iacobus*, din care derivă it. Giacomo. 1. *Iacom* (Ard II 198); *-achi*, 1679 (BCI VII 9). 2. *Iacom*i, grecul 1619 (D Gorj); — b 1662 (Isp III¹; 17 A IV 16, 105); *-e*, mold. (Sd XI 88); *Iacom*i, dascălul lui Dim. Cantemir; — sluger (f. Div). *Iacumi* pircălab 1645 (DCpol). 3. Cu sinc. și suf. *-an*: *Icoman* (16 B II 57). 4. *Comu* (P¹¹).

Iacoș v. **I a c o v I 5 d.**

IACOV ebr. *Ya'aqobh*, „știitor de călcî”, „geamăn”, patriarh biblic, lat. Iakob. I. Forma ortodoxă: 1. *Iacov*, sătean (17 B III 54 etc.); *-ești* s. vechi; *-escu*; pl. feminin: *Iacovile* s ca Toancle > Anton; s.; *-iță*, olt. (Cand 146); *-ache* (Arh). 2. Cu afer.: *Covu* act.; *Cova* (Tel 58); *Covan* (Cand 146). 3. Cu afer.: și suf. *-lea*: *Coblea* (Gorj 94). 4. *Vuță*, act. 5. Cu apoc. sau schimbarea fin. *-ov*, tratată ca suf.: a) *Iacul* (17 B I 282); b) *Iacă*, Mărie (Ard II 104); e) + *-in*: *Iacin șoltuz* (16 A IV 238). d) *Iacoș* vist. (Isp I¹) = *Iacuș* (Dm); — vist. (C Ștef; 16 A I 85); *Ecuşani* s. (16 A I 85); azi *Icușeni*; *Icușești* s. (Dm). e) *Iacșa*, olt. (Tis 379); — căp. zis și *Iasco*, *Iacșa* (AO III 10, 332); *Iacșa* din Suceava

f. (Sur XXI); f) *Iaxa*, M (Met 172); formele e și f sînt sîrbești. 6. + Codin: *Iacodin* (G Roș 69; Sur XXI; Arh).

II. Forma lat.-cat. 1. *Iacob* (Ștef); *-escul*, Luca (Ștef) zis și *Ecobescul* (C Ștef); *-eni, -ești, -oala* ss.; *-an* (Buc); *-ică, -uș* (Cand 146); *Iacobăscul*, Fetea (16 A I 75). 2. Cu afer.: *Acob* (17 B I 491). 3. + *-an*: *Iecobăn* (CL); *Icoban* (CL). 4. Cu afer.: *Coban* (Sd XXII 334; Isp III¹). 5. + *-oniu*; *Iecoboń*, hațeg (Cand 146). 6. + *-ici*: *Ecobici* (Tg. Jiu). 7. Cu afer. și alte sufixe: *Cobeș*, Neagul (Sur XXIV); *Cobeș*, E. (An Pit 24); *Coblea*, olt. (Cand 146). 8. *Iacobică*, cu derivate prin afer. citate de Candrea (p. 146): *Bică*, *Bicu*, *Bican*, *Bicău*, *Bicăș*, folosite în Oltenia. *Bica* f. (P¹³; s. Cătina Bz; f Div); *Bicu*, N. și *Bicești*, ceată (f Div). 9. *Iacobuș*, -ă (Cand 146), din care se pot explica: *Bușa* f. (P³); *Bușa* b. (Sc); v și *Bușa* Partea II-a; *Bușu* (Viciu 15) explicat de acesta < Iacob. 10. *Iacub, din care s-ar explica: *Cuba*, I. „act. și *Cubăe* f. (Bogrea An C III 766); — porecla Anei, soția lui C-tin Cantemir Vvd, ca serdar (RA I 67); *Cuboae* f. ard. (DR III 799). 11. Prob. *Căbulea*, V., act. < magh. Iakab.

Iae/oș, -uș, -ul v. **I a c o v I 5 a, e.**

Iacovile v. **I a c o v I 1.**

Iacșa v. **I a c o v I 5 e.**

Iad, -a v. **I o a d.**

Iadr/e, -a, -ieiu v. **A d r i a n II 11.**

IAFET bibl., fiul lui Noe. — (ard).

Ialena v. **E l e n a I 5.**

Ialexă v. **A l e x i e I 1 e.**

Ian/a, -ă v. Ioan VI A 1, 5 și B 4.
 Ianaeachi v. Ioan VI A 3.
 Ianaeh/e, -i, -ie v. Ioan VI A 3, și B 3.
 Ianăș v. Ioan VII A 1.
 Iancea v. Ioan VI A 12.
 Ianetul v. Ioan VI A 11.
 Iane, -a, -o v. Ioan VI A 10.
 Ianeu, -leu v. Ioan VI A 10.
 Ian/e, -ea, -eș, -iș v. Ioan VI A 1, 2,
 VII A 2.
 Ianev v. Ioan VI A 9.
 Iani, -u v. Ioan VI A 2, 3.
 Iano, -li v. Ioan VI A 2, 7.
 Ianoș v. Ioan VII A 1.
 Ianotă v. Ioan VI A 6.
 Ianov/a, -iei v. Ioan VII A 9.
 Ianpotă v. Ioan VI A 6.
 Ianu, -lă v. Ioan VI A 2, 7.
 Ianuș v. Ioan VII A 1.
 Iaremia v. Ieremia II 4.
 Iasaf, Iasof v. Ioasaf 3.
 Iaseo v. Iacov I 5 e.
 Iaxa v. Iacov I 5 f.
 Iacaterina v. Ecaterina I 2.
 Iachim, -eni, -ești v. Ioachim II 2.
 Ienat v. Ignatie I 5.
 Ieoban v. Iacov II 5.
 Ieoman v. Iacomii 3.
 Ieușeni v. Gheorghe IV F 2 și Iacov
 5 d.
 Ida, Idu v. Iuda 2.
 Idita v. Iudita 3.
 Idor v. Isidor 4.
 Idoxi/e, -i v. Evdoxie 3.
 Idrea, Idriceanu, Idriclu v. Adrian II 11.
 Iechimăuși v. Ioachim II 1.
 Iecob/ăn, -oîn v. Iacov II 3, 5.
 Ienăchiță v. Ioan VI A 3.
 Iefrim v. Efram 5.
 Iencea v. Ioan VI A 12.
 Ien/e, -ea, -u, -ia v. Ioan VI B 2.
 Ien/iște, -oiu v. Ioan VI B 2.
 Ienușă v. Ioan VI B 11.
 Ieordache v. Gheorghie IV E 2.

IERAZ, gr. Ἰεραζ, acomodat cu subst. irează
 var. munt. la ires = eres. 1. *Irezul* din Gârlești
 (BCI VII 10). *Irizul*, Ioan, mold. (Sd VII
 323); *Irizan*, Matei (Î Div): putem apropia
 de acest nume prin afereză, următoarele:

2. *Razo* (16 B I 81); *Razu*, mold.; -l (Buc;
 Giur 236; Olt); - V. (Vit. 47); *Râzjești* s.
 (C Ștef); -oaiă, f. mold. 3. *Răzuș* prof. 4. *Rtzea*
 (Ard). cf. și *Rizea* < *Hriza* 2, 3. și subst.
 ard. rîză „otreapă”. 5. + -an: *Rtzan*, C.
 (C Ștef); *Răzana* t., nume de pîriu și de tîrg
 mold., cu variantele din documente: *Răzina*,
Rezina, *Rizina*, *Rtzeni*.

Iercluleseu v. **Erculin** 3.

IEREMIA, ebr. *Yirmeyah* „înălțarea d-
 lui”, lat. *Ieremias* (EI). 1. 1. *Eremie* (Ștef);
 - Movilă Vvd. (în cronici); -escu act.
 2. *Eremeiu* (Mar); - E., ard. act.; *Eremic*
 (Mar 171); *Ieremica*, Jora (B răz 46);
Eremin sec. XVII (P Gov fol 13 vo) *Ieremiță*,
 ard. sec. 18. 3. *Ieremie*, ard. (Paș); *Irema*
 b. (17 A IV 368). 4. *Ierimie* (Met 132); *Eri-*
mescu act; *Erimica* (Ard II 180); *Erimișul*
 (Buc); 5. *Irimia*, frecv.; *Irimie* și *Iriție* (Paș);
Irimescu; *Irimic/a* (Sd XVI); -e vornic (Sur
 IV); -ea, -el; *Irimiță* act. 6. *Irimășul* t.

II. Sub influența fon. slav, dela *Arimin-*
deni: 1. *Arminden* numelesărbătorii de 1 mai;
 2. *Ormindea* s; *Erimin* (17 B III 421); -u,
 1787, munt. (RI I 22). 3. *Irmin* (16 B IV 198).
 4. Din ucr. Ярема (Grinc): *Iaremia* (Hur
 129); *Aremia* b. (16 A I 266, IV 34); *Arimia*
 b. (Sur II; 17 A I 170; Sd XVII; Tg-Jiu);
Arimie, mold. (Sd VII 61). 5. Din ucr. *Веремія*
 (Grinc): *Virimia*, dobr. (RI XI 207).

III. Probabile 1. Scurtări: *Irea*, *Ir/escu*;
 -ești, -easca ss.; cf. și ebr. *יָרֵם* „vigilent”.
 2. Contaminări: *Arimera* ard. (Paș).

Ieremi/ea, -ță v. **Ieremia** I 2 b, c.
Ierimie v. **Ieremia** I 4.

IERONIM gr. Ἰερώνυμος „nume sffnt”.
 1. *Ieroni* m-te (Tis). 2. *Roni*, vezi acesta.
 3. Prob. dim. *Nimel*, 1725 (Paș).

IEROTEI gr. Ἰερότης „august (sffnt) și
 θεός „d-zeu”. 1. *Irotei* (Syn); *Ereteiu* mon.
 (Sucev. 179). 2. *Hirotei*, Soldan, eg. (Sd
 VII 365). 3. *Irofti*, Pia, act.; -e t.; *Iroftiea*
 eg-na m-rii Ețcani (Băl V).

IERUSALIM orașul, gr. Ἰεροσόλιμα <
 ebr. 1. *Ierusalima* (Syn). 2. *Rusalim*, ard.

Paş); pren (Haţ 65). 3. *Rosolim* (Ard). 4. Scurtat: *Silim* (Sd XV 85). 5. *Rusalin* pren. ard. (CO 60). 6. Cu apoc.: *Rusalu > *Rusăleşti* s. (Î Div). sau < *Rusalii*

Iestihle v. *Evtihie* 3 a.
Ievon v. *Ioan III F 6*.
Iemie, Ienie v. *Eufimia I 5, 6*.
Iimie v. *Eufimia I 5*.
Iiraft v. *Efraft*.
Iirăşina v. *Eufrosin 5*.
Iirem, Iirim v. *Efrem 2, 5*.
Iironie v. *Efrem 10*.
Iirosi, -e, -n, -na v. *Eufrosin 3; -a 3*.
Iitemie v. *Eftimie II C 1*.
Iiten/e, -ie v. *Eftimie II C 3*.
Iitlear v. *Eftimie III 3*.
Iitmie v. *Eftimie II C 2*.
Iitin/ea, -căi, -e v. *Eftimie II C 4-6*,
Iitod/e, -ie, -lu, -u v. *Metodie 7*.
Iitodor v. *Metodie 8*.
Iga v. *Ignatie II A 2*.
Ige/seu, -şti v. *Ignatie II A 4*.
Ighiiana v. *Ana III 4*.
Igiescu v. *Ignatie II A 4*.

IGNATIE lat. *Ignatius*, în latina veche *Egnatius*, refăcut în raport cu *ignis* „foc”, prin etim. pop (Tagl). 1. „*Ignatie* zis Iuga, mare vist”. (Ştef). 2. *Egnatie* episcop (Mano 20). 3. *Ignat*, forma populară, „*Ignatul* porcilor”; *escu*; *-eni, -eşti* ss.4. *Ihnat* (Ard); mold., 1609 (Sd VI 58, XI 87). 5. *Icnat* (Ard); *-e* (Cand 147). 6. *Igna* (Moţ); *Ignea* ban (P⁵; An Com); *Ignul* (16 A IV 81). 7. *Ignăţel* (Sur I); *Igânăţei* s.

II. Segmentat în: *Ig-Natu*. **A. 1.** *Iga* (Moţ; Ard II 185; Paş). **2.** *Igul* (Sd X; 16 B I 164); s. (Sd XXII). **3.** *Igoiu* s. (Hur); *Igoianul* (Sd XXI); cf. şi magh. *iga* „jug” şi bg. *Ига* din еслика „aglica” (după Weig). **4.** *Igea > *Igeşti* (Gr. Buc); *Igescu*, I., mold. act.; *Igiescu* (Bîr I).

B. 1. *Nat*, Valea lui, t. *Nath*, Teodor, ard., 1566 (Hurm XI 586) *Nate*, munt. (BG LIV 195); *-a*, ard. (Viciu) *Natu* (Drăg); — Florea, ard. *-l* (16 A III 7; 17 A II 416; Isp IV³). **2.** + *-in*: *Natin*, I. (Isp III¹); cf. şi subst. (ard) *nat* „om” „ins”.

III. 1. Cont. cu magh. Ignacz: *Ignăţi*, măr.; cu afer.: *Naţii*, mar. (Ard I 200); *Ignăţur* (17 B I 222); *Naţul*, E. mold. act.; *Ignăţel* (Sur I); *Ignăţei* s. **2.** Prob. din ucr. ГНАТ (Grinc): *Natco* (17 A III 42) şi *Inăţco*, frate cu Grozav, mold., 1644 (BCI X 41). **3.** *Ognat*, dobr. (RI XI 210). Dovada segmentării stă în forma *Nat* şi *Naţii* din *Ignat*, pe când în ucr. ГНАТ s-a produs numai afereza lui I.

Iguai, -ţu v. *Ignatie III 1*.
Ignăţ/el, -ei v. *Ignatie III 1*.
Igoiu, Igul v. *Ignatie II A 2, 3*.
Ihnat v. *Ignatie I 4*.
Iiuova v. *Ioan V C 4*.
Ilanea v. *Elena I 5*.

ILARIE lat. *Hilaris*, gr. Ἰλάριος < ἰλαρός „vesel” 1. Cu afer.: *Larie* (16 A IV 31; Isp I¹); *Lare*; *Lar*; Nistor (Ard); *Larca* (17 A I 141). **2.** *Ilaris*, în text latin, (11-13 C I 25). **3.** *Ileroe* b. Bz. (17 B III 553). **4.** + *Sinde* (Axente): *Sindilar*, mold. (RI VIII 119); *-u*, I. (MO 16 mart 944). **5.** Cont. cu apel. şindilă: *Şindilar*, Ion (Şchei I); *Şindelari* Varnava mon. buc. (Suceava 183).

ILARION < gr. Ἰλαρίων < ἰλαρός „vesel” 1. — ep. de Argeş, 1821. **2.** *Larion*, mold. (Sd XI 77, 289; RI II 146); ard. (Ard II 161; Sd XV; Mar); fiul Ulianii, mold.; — *Ticşa* (CL); — din Verneşti (17 B II 286); *Lariion*, ard. act. (Nepos). **3.** *Larior* (Mar). **4.** Cu met.: *Ralion* (Ard I 72; Sd XV 68). *Rarion* Pleşcar (Cat mold II). **5.** Cu schimbarea p. fin. şi afer.: *Arianu*, D. (IS 279). **6.** + *Leonte*: *Lărinteşti* s 1611 (Cat mold I).

Ipaş, -eu v. *Ilie II 1*.
Ipe/a, -u v. *Ilie II 4, 5*.
Ipehe, Ipeişor v. *Ilie II 5*.
Ipe, -a, -aş v. *Ilie II 2*.
Ipean/a, -u v. *Elena I 3*.
Ipenuţa v. *Elena II B 1*.
Ipeni v. *Elena I 3*.
Iperoe v. *Ilarie 3*.
Ipeş, -escu, -uţ v. *Ilie II 3*.
Ilga v. *Olga 2*.

ILIAN lat. *Aelianus*, > *Aelius* n. roman.
1. *Ilian* (Syn); — *Al*. act; *-a f.* (17 A III 12);

Iliianu (P²); *-ul*, 1688 (Paş). 2. *Lianu*, C. (Tg-Jiu); *-l*, Nicola (AO XXI 163). 3. Mod. *Elian*.

Ilana v. **Ilie I 3** și **Ilia n 1**.

Ili/a, *-ea* v. **Ilie I 2**.

Ilias/a, *-ă* v. **Ilie I 11**.

Iliat v. **Ilie III 4**.

Ilie/a, *-el* v. **Ilie I 4, 9**.

ILIE ebr. *Eliyâhû* > *Elohim* + *Yahve*. (Tagl). 1. *Ili/e*, frecv.; *-escu*; *-ești*, *-eni* ss.; cu afer. : „*Lie*, sfânt *Ilie*”, folclor (Col 16); *Lie*, mold. (C Bog; Paş; Sd XI 87). *Liei*, dativ (16 B II 404); *Lia* și *Lie* f. ar. (Fârş); *Liescu* (Tg-Jiu; Cat mold II; *Liești* (C Bog). 2. *Ilia* comis (16 A I 64); — Vvd. (Sur II); *Ilita* (P¹¹; Sd XIX 70); mold. (Sd XI 257); ar. (Cara 34); — Hristea, munt. (RI XIV 192). 3. *Liia* b. (16 A II 52). 4. Feminine: *Ilia*, *Ilica* (Băl VI) și *Iliuța*, luată și ca matronime; *Iliana* f. (17 A III 23); *Ilia* fiica Neniului (17 A IV 117); *Liiana* f. (AO X 22); *Ilioara* s. 5. *Ilias*, frecv. (Ștef); *Ili/ași*, *-eș*, *-eaș* Vvd. (C Bog); *Liașu-Vodă* (RI VII 38). 6. + *-co*: *Iliașco* (Sur V); *Iliașcu* (Dm). 7. *Ilieș* (sub infl. magh. *Iliies*) ard. și mold. (Moț; Mar; Băl VI); mold. — (Sd VI 279); *-i* s.; *-escul* (Dm); *-ești* s. dispărut; *Ilieșiu*, Iustin poet. 8. *Ilică* zis și *Leica* b., munt. (BCI V 203); *Liică* (RI XVIII 24); *Liica* (Sd VI 507; 16 B II 389); — diacon (Cat); — t. (17 B I 369); *Liiceni* s.; prob. *Liăcești* (17 B II 59). 9. Contraz: *Ilica* f. (Mar); *Ilicel* (Br I); cu afer. : *Lică* b., munt. (Sd XVI; P Bor 74); *Lica* b. (17 B II 205); f. (17 B II 285); *Licescu* (Ard II 141); *Licoi* t. Bz; *-ul* (Ard). Aceste ipocoristice reprezintă și pe Vasile, Iuliu etc., astăzi. 10. *Ilioiu* (satul Măneci; Paş); *Ilion* (17 A II 293); *Ilioniu*, I. mold. sec. 18. *Ilioae* (Paş) 1725; *Ilio* (Paş; Ard II 94). 11. Maritale: *Ilioasa*; *Iliasa*; *Iliasă* (Paş); *Liasa* f. (16 B II 281). 12. *Iliu*, I., act.; *Liu*, C. act.; *Iliucă* (Paş); *Liuca* murariul (16 A IV 229). 13. *Iliuș* (Paş); *-a* (Sd XI 258); *-ă*, buc; *Liuță* fam. (Șez).

II. Il: 1. *Ilă*, Niță din Slon (RI XVIII 39); *Ilaș*, C., act.; + *-co*, *-cu*: *Ilașco*, P. (CL); *Ilașcu* (Buc; Șez); cu afer. : *Lașcu* și *Lășcuși* (Am157). 2. *Ile* (Dm; Mar); *-a* (Dm; Ștef; Băl II; Sd XI 276; Tec I etc.); *Ileaș*

(Mar; Ard II 103). 3. *Ileș*, V. (Sur V); *-escu* (Ard II 102); *-uș* (Mar); cu afer. : *Leș* s. ard.; *-u* s. și fam. actor; cf. și magh. *Illés*. 4. *Ilcu* (Ștef); *Ilica* f. (Dm; Mar; Vr; Ștef. 16 A II 29) etc.; — b (PGov f° 18 vo.; cf. blg. *Илка* (Weig), iar pentru Ardealul de NV cf. magh. *Ilka* < Elena. (com. de Al. Cristurean). Sinc: *Icu > *Icaș* și *Icușești* s. (Dm). 5. *Ilche* (M mar); *Ilicișor* (17 A I 108). 6. *Iliș: *Iliș/ăscu* (Șez); *-eni*, *-ești*, *-ua* ss.; *Lișu*, olt. (Băilești). 7. *Iliță*, mold.: *Lița* pren. (P²); *ib.* (Cat) și s.; *Liță* b. ard. (Paş); *Lița* și *Liță* f. (Fârş); *Ilițu: *Lițu* (Ard; Buc); *-l* fam. frecv. (Buc). *Lițescu* Inv., 1890. 8. *Ilițică: *Lițica* prof.; sinc.: *Lițca* (C Bog); — din Gherghița, 1650 (Sd IV 35). 9. *Iloiu*, C., munt. (BCI VIII 34); *Loiești* s. (17 A IV 300); *Iloaie*, Iinca (Băl V). Podul *Iloaiei*, oraș, este o etimologie pop. pt. Podul *Leloaii* zis și „Podul fi Leloae” (Isp IV¹). 10. *Iluș*; *-a*, G. act.

III. Elie, sub influența gr.-lat. *Helias*. A 1. *-escu* act.; *Elieș*, Condre (CL). 2. *Elișor*, ard. 3. + suf. gr. *-ade*: Ioan *Eliade* (Heliade) Rădulescu. 4. + suf. gr. *at*: *Iliat*, C., mold. (Sd XXII).

B. Combinat cu *sînt* < lat. *sanctus*: a) *Stntilie*, Filip, ard. (Haț 82); *Stntilite*, ziuă; *Stntilia* munte (Mus); *Stntilia* s. în Valahia Mică a Slavoniei medievale (Morl 14); *Stntilie*, Sîrbu, [romîn venit din Serbia] ard. (Met 100); *Stntiliei*, Albul feciorul, mold., 1665 (BCI IV 169 și A Gen II 66). b) *Simtilia*, biserică la Suceava (17 A III 153); sau *Sintelița* (*ib.* 131); *Stmptilia* t. (Muscel). c) Cont cu Axinte: *Sindile* (v. Avxentie). d) + *Maftei*: *Elemaftu* · popa, 1822 (Puc 54).

Ilina v. **Elena I 6**.

Ilin/ea, *-eel* v. **Elena II A 4, 8**.

Ilin/oiu, *-u* v. **Elena I 6**.

Ilioae/e, *-ia* v. **Ilie I 11**.

Ilioara v. **Ilie I 4**.

Ili/oiu, *-oîn*, *-oniu* v. **Ilie I 10**.

ILIODOR gr. *Ἡλιόδωρος* „darul soarelui”. 1. *Ilvodor* (Syn 28 sep.) 2. *Aledodor* (Has) și *Aledar*, *-ești* s., < *Iliodor* (etim. Has).

Ilipeseu v. **Filip IV 1**.

ILIRIE lat. *Illyrius*, etnic < *Illyria*.
*Iir > *Lirești* s. disp. reg. București, 1645
(BCI XI 60).

Ilsafta v. **Elisaveta** 6.

Ilsahta și **Ilsatha** v. **Elisaveta** 11.

Ilsaveta v. **Elisaveta** 2.

Ils/ălu, -ău, -ei, -el -le, -oi v. **Elise** 1,
3-6.

Iliș/ăscu, -eni, -ești, -ua, v. **Ilie** II 6.

Iliță v. **Ilie** II 7.

Ilizara v. **Eliazar**.

Iloael, **Iloale**, **Iloiu** v. **Ilie** II 9.

Iloa v. **Elena** III 1.

Ilu v. **Ioil** 2.

Iluț, -a v. **Ilie** II 10.

Ilvodor v. **Iliodor** 1.

Inaș/ul, -escul v. **Ioan** VI B 7.

Inațeo v. **Ignatie** III 2.

Indr/e, -ea, -ei, -eș, -ieș, -ii, v. **Andrei**
IV B 1-4.

Indrul v. **Andrei** IV B 4.

INOCHENTIE lat. *Innocentius* < *innocens* „inofensiv”. 1. *Inochint*, I. (Bîr II). 2. +
Ioan: *Ioanichentie* ep. (Isp VI¹; BCI IV);
Ionichintie mon., mold. (Sd VII 107). 3. Cu
afer.: *Chint*, -escu sau < *Chintilian*.

Inochint v. **Inochentie** 1.

Inoh v. **Enoh**.

IOACHIM bibl., ebr. *Jehōjakim*. I. 1. *Oachim*
act.; *Iochim*, dobr. (RI XI 210). 2. *Iachim*
(Dm; Ștef; Ur XXII 382; 17 B II 28, 357);
-escu (Ștef). 3. Cu afer., *Achim* (RS 20);
+ -ie; *Atimie*, (Mar). 4. *Achimian* (Puc).

II. 1. *Iechim; -ăuși (Ștef). 2. *Ichim*,
act.; -eni, -ești ss. 3. *Echim* (Bîr IV; Isp I²;
Tec I; Sd IV 38, XI 54 și XVI 182; Mar).
4. *Echemeș* (Mar). 5. Cu afer. *Chima* (17 B I
169 și III 586; Met 303; P¹¹; *Chimu*, -l și
Chimoae (Paș); *Chimel* (Tel 58).

III. 1. *Oahim. 2. *Ohim* (Mar). 3. Prob.
Văchim, *Dijmărescu*, 1765 (AO XIX 100) ca
Iuvon < *Ion*. 4. Cf. și tema *Chin* < *Chim* <
Ioachim, ca *Aftene* < *Eftemie* și *Antin* <
< *Antim*: *Chinu* diacon (17 B II 225); *China*,
Al., 1871 (L Pl. 354); *Chin/ea* fam. și munte
(Ard); -escu (IS 282). 5. cf. *Chinie*, V. (IS 281).

IOAD bibl., ebr. cont. cu subst „iad” :
Iad din Chiojd, 1636 (Sd XIX 85); *Iadul* b.
din Argeș (Sd VII 352); *Iad* s. ard. în r.
Năsăud; *Iada*, jupîneasă (D Buc).

IOAN ebr. *Iochanan* sau *Iohanna*, gr.
Ἰωάννης, lat. *Ioannes*. I. **IOAN**. Numele
cel mai frecvent la romîni; repetat în dinastia
Asăneștilor, devine supranume domnesc, IŃ,
la munteni, parte integrantă a intitulăției.
1. *Ioan*, forma cultă; - Gură-de-aur, b. dobr.
(RI XI 208); cu afer.: *Oan*, „sluga” (curtean)
mold., 1461 (M Put 175); - fratele lui D. Bratu
(AO XXI 199). 2. *Ioana* sau *Ioană*, f. luat
și ca nume bărbătesc, cu afer.: *Oana* b.
(Moș; Paș); - Preseacă, mold., 1463 (Sd
V 386); *Oană* nume purtat de 25 boieri ai
lui Ștefan cel Mare ș.a. (Dm; Ștef). 3. *Ioane*
(Mar), vocativul pt. nom., ca *Petre* < *Petru*,
formă curentă ard. între anii 1850-1870;
Oane (Mar; Buc; CL); -a (Ard; Moș). 4.
Ioanele (Moș). 5. + -eș, sau contam. cu magh.
Iános: *Ioaneș*, ard. (Paș); *Oaneș*, Tudoran
(16 A IV 128; Sd XVI); prob. *Neș*, Haideu
(AO XXI 198); *Neșu*, M. (Î Div); -l vataș
1679 (BCI VII 9): *Nesu* (cu s pt ș, grafie
străină) 1671 (Paș). *Ioanăș* (Ard). 6. **Ioan-*
nică: *Ioanicești* s.; *Oanică* (Dm); *Oaneca* (C
Bog). 7. *Ioanin* (Ard I 248). 8. Țarul
Ioaniță, redat în latină: *Ioannicius rex*; *Io-*
nițlu, act., sub infl. sufixului grec -lu. 9.
Ioanță (Ard); *Oanță* (Dm; C Ștef; Mar;
Vel) etc; *Oanța* (Dm; Ștef; 17 A III 89);
Oanțe, I. (Ard); -a (ib.); *Oanțul* s. 10. Cu u
pentru o, prob.: *Unș/ăști*, -eni ss., v. și *Uncu*,
Unce. 11. *Ioanca* fiul lui *Cosma*, ard. (14 C
I 18); *Oanca* (Ștef); *Oancă*, T., mold. (RI
XI 315); -Turcul (16 A II 121). 12. + -cea;
Ioancea (Î Div); cu afer. *Oance* (Mar; Ștef);
-a, frecv. ard. (Paș) și mold. (Dm; Ștef; Ț.
Rom. 128; P Bor 55); *Ioanci* (Paș), cf. magh.
Ianci.

II. **ION** 1. - frec. (Dm) și act.; -escu; frecv.;
-easa, -easca, -ești ss. 2. *Iuon* formă curentă
în urbariile din Ardeal (Met 39; Paș; Ard)
etc. *Iuonea*, *Iuoneasă* (Paș). 3. *Iuon*, ard.
(Paș). 4. *On* (Ard; Met 95; Sd XVI, etc.);
On, Isă (Ard II 123); *On*, Birza (Met 95).
5. *Iona* b. (P Bor 34); *Onă* f. ar. (Fârș); *Ona*
b. (Dm; C Ștef; 13-15 B 158; P Bor 2, 64);

— diacu, 1734 (Acte Sc), sau din Ioná profetul. **6.** *Ionea* (Mar); — munt. 1596 (Sd VII 270): *One*, -a (Dm; Ștef; Ard; Vr; Sd XI 27 și XV); *Oneasa* f. (16 B II 43; Cand 156), marital; *Niasa*, 1688, ard. (Paș); *Onesc*, hațeg. (Cand 156); *Onescu* luat ca prenume dobr. (RI XI 215); -l fam. mold.; -l, olt. (17 B IV 511); *Oneasca* t.; *Onoae* fam. (Paș). **7.** *Eonu*, mold., 1692 (BCI XV 87); *Onu* (Ard); -l (16 A II 89).

III. Derivate din ION: A. + -ac (1—3), -ace (4), -ache (5)—aș (6): **1.** *Ionac* fam. mold.; *Onac*; -a (Sd XI 87; 17 A III 84, IV 189, 291, V 275; BCI IV 204); -a f. mold. (Sd XI 87); *Onacă* (17 A II 233); *Naca* b. (17 A II 217; Sd VI 30; P Bor 6); *Naca*, *Nacu*, *Nachi*, ar. (Fărș); *Ionacu* (Mar); *Onacu* (ib); *Nacu* (Mar; Moț; Paș; Cara 96); — olt. (Sd XXII); -l (Tec I; Ur XXII 69); Ion Ferdinand *Nacul* boier mold., 1672 (Sd I—II); + -a: *Năcula* (Puc) și *Năculele* m-te Bz. sau < *Nicolae*. **2.** *Ionăcani* = *Ionici* s. mold. (BCI IV 132). **3.** *Năcușu* (Sd XVI); *Năcușa* f. (17 A IV 149); *Nacoe*, țig. (16 B II 16). **4.** *Onacea* (17 A V 330; Sur XXIV) *Ionaciu*, Șt., din Putiła (Băl VI); + -ian; *Nacian*, I., prof. **5.** + -ache: *Ionache* (17 B III 523); *Nache*, ar. (Weig) și dr., sau < *Enache*; *Onachi*, mold., 1642 (Isp II²); *Nachi*, ar. (Ant Ar). **6.** *Ionaș* (Mar; Ștef; Ard; Tis; 16 B V 155); *Ionașiu* (Mar); *Onaș* (Ard); *Ionăș* (Ard); — olt. (Cand); *Onășan* (Cand 156); *Ionășel* (Mar; Ștef); *Ionășești*, — eni ss. **7.** *Ionaș* + -co, -cu: *Ionașco* (Dm; Mar; Ștef); *Onașco* Bucelescul, mold., 1623 (RI II 143); *Nașco* (Ard II 194); Pătru *Nășcăi*, munt., 1581 (Sd VII 269); *Nășcoi*, I. (Sur IV); *Ionașcu* (Ștef) frecv. (Cat mold II); *Onașcu* (16 A III 443; Sd XVI); *Ionășcuță*, I. (Sur XIII); — Cupărelul (Costin).

B. + -cu, -cea, -cel, -ciu: **1.** *Oncu* (Moț; Viciu 16); -l (P⁵ fila 23); *Ionca* (Haț 71); *Onca* (16 A III 9, IV 35; P Bor 30. 64); *Vonca*. (Dm); **2.** *Ioncea* (Mar; R Gr; P Bor 2, 6). **3.** *Once* (Dm; C Ștef); — mon. (Acte Sc); *Oncea* (Paș; 13—15 B 44; Rel; 16 B I 41, 69; Tis; Cat; AO XVII 321; P Bor 12, 13, 35). **4.** *Ioncel* (Paș). **5.** *Ioncescul*, Ilie (Băl VI); *Oncescul*. **6.** *Ionciul*, 1514 (AO XX 91; Cat mold II: 16 A IV 14); *Onciul*

(Dm; C Ștef; Băl I) etc. — D. istoric; *Vonciul* = *Onciul* buc. (Braș 19). **7.** *Oncica*, Staicu (P Bor 97); cu afer.: *Cica*, ard. (Paș); *Cicu*, mold. actual (Șez). **8.** *Oncilă* (Ard II 172; Paș); *Voncilă* vecin (16 B III 175; 17 B III 54 etc.). **9.** *Oncioiul* (Paș; Drag 308); *Aoncioaei*, Gh., mold., act. **10.** Cu u pentru o inițial: *Uncu*, V., prof. (Nif); *Uncuță*, P. act. **11.** *Unce: *Uncescu* (Puc); *Uncești* = *Oncești* și *Unciul* ss.

C. + -ec, -eciu, -encu, -el, -ete, -ef, -eață: **1.** *Onecu*, mold.; — V. (Tec. II). **2.** *Ioneca*, V., act. **3.** *Ioneciu*, G., act.; *Onci*, olt. (Cand 156); *Neciu*, D., act.; -lea 1500 PGov f° 10; *Necea*, țig. (13—15 B 144). **4.** *Ionencu*, I., act. **5.** Prob. *Nenciu* fam. Bran; -lești s. -lescu boier, 1821, munt. **6.** *Ionel*, frecv. (Mar; Moț; Buc; CL; Isp III; 17 A II 6), frecv. dim. actual; *Onela* (Moț; 17 A III 84); *Onelele* s. (D Ec); *Iunel*, Petre (Vît V 114); *Nela* (11—13 C I 25); *Nelu* (Paș) frecv. act. **7.** *Ionete* pren. olt. (BCI VIII 49); — fam. (Grd 11); — moț (Cand); *Onet* moț și -e, olt. (Cand 156); -e, I. (An Pit 27); -ie (Sur XXIV); -ea (Drj 30); *Ionâte* (Ard); *Onetica* pren., 1664 (Acte Sc); *Ionetecu* (Drag 311); *Nete*, I., act; -a prof.; *Netești* și *Netoești* ss. **8.** *Ioneț* (Tec I); — sin Lupului 1768 (Sucev. 148); *Oneț* (Moț); -a (Ard); *Nețu* (Mar); — Catană, 1810 (IO 115); *Ioneță* = *Ioniță* (Bir I); *Neță* f. ar. (Fărș). *Nete* < *Ionete* și *Nețu* < *Ionețu* n-au raport cu big. Нето și Нето sintome < Нето date de Weigand; + -cu: *Netcu*, I. act. **9.** *Ioneață*, N., din Teleorman, act.; *Oneață*, (Cand 156); — V. (Șoimari); *Ioneață* zis și *Neață* (Tirlești). *Neață*, Ion, act. **10.** Prob. *Ionez: *Nezu*, Medru, munt. (BCI XII 141).

D. + -ică, -igă, -ilă, -iș, -iță, -in: **1.** *Ionica* (Ard); *Onica* pren. (Ștef); *Nica* (Ant Ar) sau din formula greacă *niká* „învinge”; *Onică* (Dm; C Ștef); *Nică*, act.; + Ilie: *Nicălie* (Bordeni) *Onic*, Gl. (Sur XIV); *Onicea* (Mar); *Onicel*, act; *Ionicescul* (Hur 92); *Onicescu* (Arh); *Oniceni* s.; *Oniceanul* (Ștef); *Onicu*, I., act.; de aci se poate forma: *Nicu*, -lă, ca în Țara Oltului (etim. Pașca), de regulă însă *Nicu* < < *Nicolae*. **2.** *Ioniciu* (Moț; Gorj 109), ca Drăghici, Mitici, luat ca prenume; *Onciu* (16 A I 44; Moț); *Niciu*, N., mold. (An Com);

Nicioaia t.; *Onicifă* (Dm). **3.** + *-ca*, *-co*: *Onicica* = *Onicico* boier mold. (Dm; Ștef); *Onicică* (ib); cu *ș* < *ci*; *Onișcă* (17 A II 14); *Onișcani* s.; *Nișcani* (Sd XXI); + *-ov*: *Nișcov*, Vlad 1757 din Zărnești (Cat Braș. 100, 116); pîrîu Bz; *Nișcov* t. (Cat. mold II); *Nișcoveni* s. **4.** *Ioniga: *Oniga* (Ard); *Onigă*, (Cat mold II) ard.; *Niga* (11–13 C I 25; Buc); *Oneaga* s.; *Onigaș*, Ionașco (Isp II²); cf. arm. Onnig (Imprumutat); *Nigu* a lui Tudor (16 B III 141); *Oneguș* (Cat mold II); *Nigean*, V., act.; *Nigești* s.; *Nigoe: *Nigoești* s. (16 A IV 252). **4**^{bis} + *-șa*: **Nișș/a*, *-ani* t. (Sd XIX 93); cu *gș* > *cș*, ca în Neacșa < Neagșa: *Nicșa* b., 1503 (16 B I 20, 131; – olt., 1606 (Sd VII 4); țig. (Cat; 16 B I 131); *Nicșul* pîrcălab (17 A IV 231); *Nicșana*, *Nicșoiaia* și *Nicșeni* ss; *Nicșoiu*, Ioniță, ar. (RI V 113). **5.** *Ionilă; *Ionil* (16 B V 296); *Onilă* (16 A III 9; 17 A I 232); *Onila* (Met 95). **6.** *Ionis: *Oniș*, frecv. (Mar); *-a* (M mar); *Ionișoară* b., olt. (Cand). *Onișor* (Dm; Mar); – cărturar ard. (Bis R); *Nișul* 1666 (AO VIII 296); coincidențe, fără relație: *Niș* oraș în Serbia < lat. Naissus și blg. Нишо < Nikola (Weig); *Nișului*, Florea al (Cras 88); *Nișa*, D., olt. act.; – f., 1716, munt. (BCI XV 62); *Nișulescu*, A. (Tg-Jiu). **6** bis. – Cu suf. *-it*: *Nitul* Palcău (Cat mold II); *Nitești* s 1604 (ib I). **7.** *Ionifu*, ard., 1766 (Paș); *Ionifiu*, P., act.; *Oniș* (Ard; Moț); – Nicoară (Sur XIX); *-iu* (VT); *Iuonițe* 1766 (Paș); *Ionifoiu*, olt. (Cand.); *Onifoiu* (Mus); *Nișoiu*, N. (Buftea); *Nișu*, 1700 (P Bor 57; P⁴ fila 29); *-l* (G Dem 305); *-l*, C., 1801 (DZF 208); *-lescu*; *-lești* s.; *Nișicu*, Stan (Șoimari); *Nișuca*, Lupul (CL); + *-co*: *Onișcani* s. **8.** *Ioniță* (Dm; Mar), frecv. act.; *Oniță* (Dm; Ștef; Mar; Sd V 220; 17 A I 149); *Ionifa* b. (Paș); *Onița* (M mar); – din Tintești (Cat mold II); *Onișești* fam. (ib). *Niță* b. frecv.; – f., ar. (Fărș); *Nița* fam. (Moț) etc.; – f. (P²; P Bor 73, 90) sau < Ana; *Nișan*, ard. sec. 18; *Ionifescu*; *Nișescu*; *Nișeni* s.; + *iș*, *-ar*; cu afer. *Nișari*, fam. (Jiul ard). **9.** *Ióniu: *Oniu*, mold. (Sd XVI și XXII) și act.; *-l* (16 A III 24; 17 A II 31; Sd XI 86; Băl II); *Niul* t. (r. Brăila); *Niulfă*, Isac (Cat mold II).

E. + *-oc*, *-oiu*, *-ot*: **1.** *Ionocu*, P. (L Pl 381). **2.** *Ionoiu > *Onoiu* (VM) sau < *Donea* cu afer. + *oiu*. **3.** *Ionot, cu afer.: *Noti*, ar. (An Ar); cu sinc.: *Iontă* (Ard); *Ontea*, Ion și *Onteni* s. (Sur VII) sau < Leonte.

F. + *-uc*, *-uș*, *-ut*, *-uț*: **1.** *Ionuc: *Onucu*; *Onucă* s.; *Nucă*, M., ard. act.; *Nuc* (Moț). **2.** *Ionuș* (Paș); + *-ca*: *Onușca*, 1606, mold. (Sd VI 126). **3.** *Ionuț*, mold., 1605 (RI VI 251); cu afer.: *Onuț* s. mold., 1626 (BCI X 22). **4.** *Ionuț* (Mar; Met 22; 17 A I 214, IV 176 și V 331); *-u* (17 A IV 268); *Ionuța* f. (Mar); *Onuț* (Moț; Mar; Ard II 123) *-a* moț (Cand); *-u* s.; popa *Onuță* scris și *Vonuțu*, ard. (RI VII 55, 56); *Nuț* popa ard. 1848; *-ă* (Sc; P Bor 43, 74); *-u* (Mar; Ard); *-iu*, act.; *-ică*, M., act.; *Nușescu*, G. (Buc); *Vonuț*, Nemeș, zis și Nemeș al Vonului (Ard II 122). **5.** Sinopat: *Onța* (Dm; Vr); *Onț*, *-ești*, *-eni* ss. (Dm; Ștef); *Onțanii* s. (16 A IV 126); *Onțești* = *Unțești* (Dm); *Vonuț* cu *v* protetic din fonetism maghiar. **6.** Ion + Vonu: *Ivon* (Ard; Mar); *-aș* (Mar); *-escu* (Răl VI); *Ievon* (ib). *Iuvon* (Ard II 122) etc. formă frecv. în urbariile din Ardeal (Met. passim).

IV. Forme de tradiție din moștenirea latină.

A. Din *Sanctus Ioannes*: **1.** *Stmțion*, sârb. (DR I 438, S. Pușcariu), luat și ca prenume; *Simțion* moșn, 1598 AO X 128); – olt. (Sd V 305; 16 B VI 183); – ard. (Ard); *Simționă* f. (ib); *Sămtion* pren (P² fila 8); *Stncion* = *Stncion* sârbătoarea, băn. (AO III 382). **2.** *Stntion* b. (Sd XVI) etc.; *Stntioana* f. moț. act.; *Sintion* și *Stntion* bb. (P³; Met 152); *Sintiona* s. (Sd IV 17) și f. (Arh); – popa, ard. (An C III 61). **3.** *Stnion*, Anita (Acte Sc. Grefa IV); *Stniuon*, „cu frate-său Ion” (Met 39); – pren. frecv. în urbariile ardeleni (Met passim). **4.** *Stmniūon* ard. (Nepos).

B. Din *Sanctus dies Ioanni* (etim. Cand): **1.** *Sânziene* (DR I); *Stmziene*, *Stmzuiene*, *Stnziene*, *Stnzenii*, toate folosite ca nume al unei sărbători (Candrea, Enc). **2.** *Stmzian* b. (Moț); *-a* b. (Vr); *-ă*: *Stnzioana* f. (Mar). **3.** *Stmzeană*, țig. (16 A II 73); *Stmzinești* s. (DG). **4.** *Simzian* (17 B III 403); *-a* (Ard; Glos; 17 A II 233); *Simdziana*, mold., 1609 (Sd XI 87); *Simzean* b. (17 B IV 409); *-a* f.,

munt., 1805 (D Buc). *Simziana* f. (17 A IV 96); BCI IV 206) și prob. cu afer.: *Zana*, fam.; *Simzea* (17 A II 231). 5. *Stnzian/ă*, M., act.; -a f., moț. act.; Iana *Simziana* (Păsc 182) în epos. 6. *Costnzeana*, Ileana (în epos); cu afer.: *Osinziani* s., mold., 1701 (RI VIII 144). 7. Prob cu apoc.: *Sănză* din Orhei (17 A I 153). 8. *Zitanu* moșn. (16 B I 60); *Zeanu* din Lipănești, 1843 (RI XIV 205). 9. *Zan* temă veche în onomastica română: a) *Zana* t. (16 B I 165); - f.; *Zaná*, Gr., olt. (Tg-Jiu; Gorj 360). b) + -ce, -ciu: *Zance* (Ștef); -a (ib; 16 A I 15); *Zanciu*, I. (17 A II 171, 182, zis și *Zinciu*); -l (Dm; C Ștef). e) prob. *Zanco*, dobr. (RI XI 206). 10. *Zan* coincide și cu forme mai noi ce pot proveni din influențe sud-dunărene prea noi spre a explica pe cele de mai sus. Vezi cap. V C.

V. Sub infl. slavă: A. Din *свѣтъ Іоанъ* „Sfete Ion.” 1. *Fetion* boier (Ștef; Tec I; 16 A I 253); *Fetion* = *Fition*, 1660 (BCI VII 8); *Fition* (ib 334; Bîr III); -ești s. 2. *Hitioana* (17 A I 48).

B. IVAN. *Ivan*, frecv. (Dm; Ștef; Ard; etc.). 1. *Ivăn/escu*; -ești, -ețu, -easca, -uș, -ușca ss. 2. *Ivan/ço*, și -cu (Dm; Ștef); -co Dobrotici despotul (1360—85); -cu, vlah, guvernator bizantin în Filipopole, la 1200 și fratele Mitos (N. Akominatos VIII 2). *Ivan/cul*, 1711 (C Bog; Paș); -ca (Dm); v. Iancu. 3. *Alivan*, Manciul, 1546, nepotul lui Manciul Maica (16 A I 458); - vataf (17 A II 225); - T., mold., 1605 (RI XX 256). 4. Cu afer.: *Van* (Giur 268); *Van*, b. 1432 (Sucev. 121); - Julici (CL); -a „portar” de Suceva (Cat mold II); -ă (17 A I 11); -a, -ea (Dm; Ștef); *Vaniul* (C Bog); *Vanco* (16 B IV 104); *Vanca*, P. (Met 70); *Vancu*, -leț (Dm; Vel). 5. *Ivancje*, -ea (Dm; Hurm XI); -ești, -eni ss.; *Ivancia*, 1622 (RI VI 244); *Vancea* (Dm); - popa (AO XIX 118). 6. + Ioneață: *Ivâneafte*, stolnic, 1563, mold. (Sd V); 7. + Oniș: *Ivaniș* (Dm; Div 100, etc.); boier (P Gov f° 12); - *Ivâniș* (16 B II 361); *Ivânoiu*, I. (Ocina); *Ivânuș* (P Bor 107). 8. *Ivașca* (Ștef; Ard; C Bog; Mar); *Ivașcu* (Dm; Ștef, etc.); *Vașcu* pren. ard; *Ivăscescu*, I. (AO XVI 369); *Ivășcan* (Mehedinți). Cf. blg. *Иванско* (Weig). 9. Cu apoc.: *Iva* b (17 B III 510; Gorj 12); - f. (16 B IV 118; 17

B III 510); v. și *Parascheva* III 5, cf. blg. *Њба* < *Ivan* (Weig). *Ivul* și *Ivoești* s. v. *Parascheva* (ibidem). 10. + -aciu și -ac: *Ivaciu* (Ard); *Ivăchești* s. 11. Compus cu te. kara „negru”: *Caraiivan*, Pancu (RA IV). 12. Din srb.-blg. *Њro* sintoma < *Ioannes* (Weig): *Itu* pren. ard., 1726 (Paș); -l (Dm; Ștef; 17 B III 41; Ard II 178); *Itul* din Itești (16 A III 300); *Itești* s. (Isp IV¹); *Iteu* s.; *Iteanu* fam.; *Itivoiul* din Drajna, 1673 (BCI XIII 184); *Iota*, ipoc. < srb.-cr. *Iovan* (AO XVI 3 cf. și Loc); v. și Panaghiot. 13. Din srb.-cr. *Іоца*, *Ioco* < *Ioannes* și *Iovan* (Rad vol 82 pp. 83, 136): ar. act. *Ioju*.

C. În Oltenia *Ivan* se confundă cu srb. *Iovan*: *Ivan* zis și *Iovan* (Sur VI). 1. *Iova* boier sec. XVI (PGov f° 70 vo). *Iove* și *Iovan* (Tis; Moț; Sd XI 261; 16 B I 67); forme sîrbești din Ioan, s-au extins în Banat, munții Apuseni și Oltenia, prin contaminare atât cu bibl. Iov, cit și cu formele ardelenene cu *v* (Iuon, Iuvon, Ivon, Vonu); „*Iovan* sîrbul” (17 B I 364); - Latinul din Bosna (Giur 341); *Iovan* Iorgovan al baladei; *Iovana*, fiica lui Neagoe Vvd (P Gov f° 8 r); - f. (17 B I 181, 276). 2. *Iovan/ciu* (IT); -cea (Sd XV 70); *Iovân/escu* act.; -iță (Ard). 3. *Iovin/ă* (Sur XXI); -escu, act. 4. Prob. *Iuva* (16 B V 313; 17 B I 213, 283); *Iuova* (17 B II 166); *Iuovan* (16 B, V 113). 5. Cont. cu Evepalin, numele originar al Iovei Chiprovicianul (Sd XV 213), așezat în Craiova, a dat variantele: *Iovipalin* (ib. 315), *Iovepale* și *Iovipale* (Ard I XIV), nume de fam. actual.

VI. IAN. Sub infl. greacă mod., *Ἰαννῆς* < *Ἰωάννης*, avem două forme, cu *i* și cu *e* inițial: *I a n e* și *E n e*, dar forma veche din Ardeal și Maramureș, *I a n*, indică de bună seamă altă origine; cf. magh. *J a n i* și pol. *I a n* < *Ioan*. Pentru Iana Cosînzeana v. Tagliavini (DR VI 453).

A. 1. *Ian* călăraș, 1655 (Sd IV 38); -ă (Ard II 191; 17 B I 15, 436); -u (Cand 155); -ul (16 B I 156); -ulescu; *Iana* f. (Șoimari; P Bor 27: *Î* Div etc.); *Ianuța* f., dobr. (RI XI 205); *Iană* b., mar. (Ard I 264); *Iane* (P¹¹; P²; Cand 155; 17 B I 14, 120, 254). 2. *Iani* = *Ianu* = *Iano*, mare ban (Cat); *Iano* din Pitești (17 B II 43); *Iani* și *Ianota*, ar. (Cara 96); *Ianotă*,

băn. (Petr 15); *Iani* (Ard); *Ianea* (Ard; Hur; 17 B II 314; AO VI 426); *Iania* ste-gar (17 B III 539). 3. *Ianiu* (Giur 282; Tis; 16 B IV 104; 17 B I 111, 247; IV 11; Sd V 305); — „coșovlah din Tirgoviște”, 1644 (Viața Feudală, 1957; p. 167); *Iani* = -u = *Ienișor* paharnic (16 B VI 68–9). 4. *Ianescu*; cu afer.: *Anescul*, Giurca, 1696 (AO VII 292). 5. Feminine: *Iana* (P¹¹; P¹; P²; AO XIX 89); -țig. (BCI XI 76; 17 B I 398; Olt etc). 6. *Ianotă* moșn. (17 B IV 583); — ar. (Cara 96); cont. cu Iapotă: *Ianpotă*, Ivan (16 A IV 69). 7. *Ianoli* (Sd XI 51); -u (Arh); *Ianulă* f., ar. (Fărș). 8. + -ache: *Iane zis Ianache*, 1468 (Ț-Rom 103, 134; R Gr); *Ianache* mare spătar (17 B I 400; Sd XV 29); *Ianachi*, 1601 (17 B I 1; Tec I); -e (P¹¹); cu afer.: *Anachi* (16 B I 195; M Put 207); *Eanache* zugrav (IO 145; cu dublu suffix: *Ianacachi* (Olt); *Ienăchiță*, Văcărescu, poetul. 9. Cu sufixe slave: *Ianev*, țig (16 B II 16); *Ianova* s., *Ianovici*, mold. (Sd XXII). 10. Cu suf. slav -co, -cu; *Ianco* (16 A IV 174), care poate proveni și din scur-tarea lui Ivanco: *Ianc* (Met 39); -u, -a (Cand 156); *Iancu* (Ștef; Sur V, etc.) — ar. (Weig); *Iancu-Vodă* de Huniad și *Iancu-Vodă Sasul*; *Iancul/eu*, Al. (Isp V²); -escu; cu afer.: *Ancul* (16 B VI 242; 17 B III 277); -escu, M. (Tel 58); *Ancăș* și *Ancău* fam. (Moț); *Ancăș*, I., act.; *Ancovici*, Dimciu, bulgar din Brașov (Cat gr I); *Ancușa*, R. (LB). 11. *Ianciul* (16 A II 70); olt. (Sur VI; 17 B IV 511). 12. *Iancea* (Ard); *Iencea* Sibiencea, supra-nume de baladă a lui Iancu Vodă de Huniad. Pentru 11–12 se poate lua în seamă forma srb-blg. mai de grabă de cît magh. Iancsy.

B. ENE scris și *Iene*, frecv. 1. *Ene* (P Bor 22); -ea, Ioan, act.; -escu. 2. *Iene*, Gl. (Băl III); *Ieni*, Gav. (Băl V); — Țica, post. (Bez I 28); *Ieniă*, Călina, băn. (LB); *Ienescu* (IT); *Iene*, -a, 1766, ard. (Paș); -a, olt. (Cand); + -iște *Ieniște*, C. (Hris I); *Ienoiu*, C. (Cîmp 138), 3. *Eni* postelnic (Băl VI); *Enica*, O., act.; *Eniu* banul, zis și *Ena-chie* și *Ianachi* (16 B III 52, 87). 4. Feminine: *Eana* (Ins 342); *Iana* și *Enuța*, dobr. (RI XI 209). 5. *Enacu* (Sur V) și scurtat: *Nacu*, cf. gr. Νάκος (But), v. m. sus III 1; *Ena-*

covici. 6. + -ache: *Enachie* (Sur IV); *Nachie*, olt. (Cras 60; Sd XXII); *Enache*, frecv., olt., munt., mold. etc.; cu afer.: *Nache*; *Nă-chescu* (Deal 138); cu suf. dublu: *Enacache* Cantacuzino (CL). 7. + -eș: *Enășel*, C. (Tg-Jiu); -escu act.; *Eneșoiu* (Sd X); prob. *Inașul* (Sd XI) și *Inășescul* (Drag 121) < *lenaș., cf. și subst (ard) inaș „ucenic” de orig. magh. (com. de Al. Cristurean). 8. *Enul; -escu, act. 9. *Enoiu* (Braș); *Aenoaei*, mold. act., matronim. 10. *Enuș* = *Ianuș* Hagi, neg. din Sibiu, sec. XIX (Cat tc). 11. + uț: *Enuț*, -ă (Sd XXII 305; Hur); *Ienuță* Cră-ciunescu. 12. + -cu: *Encu*, Mărin (Mz Pl. acte); *Enculescu*, act. 13. + -cea: *Encea*; *Encica*; > *Cica*, ard. (Paș); *Enciu*, cf. blg. Енчо. Cele două forme: *Ian*, -e și *Ene* cu derivatele lor au rezultat din influențe complexe: cf. blg. Ене < gr. Ἰωνί (Weig), gr. Ἰων, -ι apoi și rom. Iene din Stnziene.

C. Din neogr. Ζῆνεσ, Ζοῦνοσ < venețian Zanni it. Gianni, : 1. *Zoan* sărdar, mold.; (Isp; VI²; Sur VII). 2. *Zane*; a) *Zanne*, Iuliu, autorul colecției „Proverbele Romînilor”; *Zania*, Lucia (Sur XV); *Zanet*, V. (Bîr II); -e (Tec); *Zanica*, I. (Bîr II). Cf. *Zanet* Zaraful, care sem-nează grecește, pitar, 1815. (Bîr I); Wei-gand explică blg. Зане < Zacharia (?). b) + Ioan: *Ionzan* (16 A II 115). 3. Prob. *Geani*, Lațcar (AO VI 51); — T. (Bîr I); *Geane* (Olt); *Geanoglu* (Am); *Geanet*, Iordachi AO (VI 51); *Genet*, -e (Bîr I), nu din tc. d j a n i „criminal” (etim. DR I 287), cf. Zanetto dimin. venețian < Giovanni: *Zanet*, V. pitar (Bîr I-II); -e (Tec I). 4. + tc. Kara „negru”: *Caragiani* și *Caraiani* ar.; *Caroian*, Ion, mold.

VII. Din magh. *Iános* și sub infl. lui.

A. 1. *Ianoș* = *Ianăș* (Băl VI); *Ianașu* (Șchei I); *Ianuș*, olt., 1655 (AO III 13, 243; Gorj 368); — vornic de Suceava, redat și sub numele: *Ion*, *Oană*, *Ona*, *Vană*, *Ivan*, *Ioaniș* (Dm I 85. 118; II 625); *Ianuș* Negrescul, mold. 1495 (Ștef); *Ianăș*, munt. (16 B IV 104; BA ung 10). 2. *Ianeș*, 1478 (Flor 225); *Ianiș*, olt. (Sur VI).

B. Contaminări: cu Ioannes al doc. la-tine, prin fonet. magh.: 1. *Ioanoș* boier (P Gov I^o 10 vo); (Mar); *Ioanaș* (Sur I);

Ioaneș și Iaoniș (Dm); *Oaniș*, olt. (Sur VI); *Ioanăș* (Dm; Rel); *Ioanț* (Ștef). 2. + Ion: *Ionăș* (Rel); *-ești, -eni* ss. 3. + Ene: *Enăș și Enuș*, v. mai sus.

VIII. Din germ. *Iohann, -es*, Hannes, Hans: 1. *Han* (16 B I; Moț); — David, 1418 (Flor 65); — țig. (16 B I 13) — Vas. (C răz 13); *Hana* Hopândeii (Rel); *Hană* (Ștef); *Hanu*, ard (Paș); *-l*, țig. (17 A IV 166); *-l* Gavril, fiul Dolcâi (17 A IV 124); *Hanea* (Dm; C Ștef; Ard) etc.; *Hăn/escu* (Mus 11); *ești* s. Nu este probabilă etim. < subst. *han*, avînd în vedere derivatele următoare. 2. Cu ș, prin fon. magh: *Haneș*, sas (Rel); — ard. (Paș); *-ul* t. (Petr 15); *Hanăș*, nume de romîni brașoveni (Rel. Dm); *Haniș* (Dm); *Hănășeni* s. (Dm); forme explicate din GANE de E. Petrovici (Romanosl. IV 45); *Hanoș*. 3. + *-eș, -uș*: *Haneș*, Mirauș, mold., 1722 (RI VII 53); *Hănuș*, act. 4. + *-co, -cu, -cea, -ciu*: *Hanco* (Ștef); *Hancu* (Dm); *Hanciu*, I. și *Hănciulescu*, act.; *Hancea*, 1527 (Paș); — I. (Sd XV 107 și XXI) etc.; *Hăn-cești* s.; *Hancioc*, P., mold. act. cf. *Hanca* f. (la armeni). 5. Prob. *Htncu* fam. (Șez); *Htncul*, mold. (A Gen I 61); — I. (Isp V²); — Armeanul (Sd XIX 35) 6. Din germ. *Hans*: *Hănsăni* (17 A V 155); *Hanț* (Dm; Met 15); *-a*, fam. (Mar; Isp II¹; Șez); *-ac* și *-ic* (Mar); *Hanțul* (Sur XVI) și s. Cf. Ioanță și Oanță, I 9.

IX. Alte forme: 1. Din ital. *Giovanni* prob.: *Gioan*, boier (Sd XVI); — Ianachie (Isp VI²); și contras: *Giona = Zona* f. jupineasă, 1668 (BCI VII 52). 2. Cf. tc. *Iogan* (Ioan) Bogdan, cadîu (Cat tc). Femininul *Ioana* se formează < Ioan; *Oana* f.; *Aioanei*, C. (Tel 58) matronim; *Ióna* f. (16 A III 24) < Ion; *Ioneasă* f. (Ard), marital.

Ioana f v. Ioan IX 5.

Ioanăș v. Ioan I 5, VII B 1.

Ioan/ea, -ei v. Ioan I 11, 12.

Ioan/eș, -ete v. Ioan I 4, 5.

Ioan/eș, -iș, -iș v. Ioan VII B 1.

Ioanichentie v. Inochentie 2.

IOANICHIE lat. *Ioannicius*. gr. Ἰωαννι-κιογ. 1. Trei prelați romîni; — Kogîlniceanu, ieromonah, în mirenie *Ianache* (Sd VI). Cu afer.: *Onichi* (16 A I 598). 2. *Eonichie*, Călu-

găru (AO VI 429); Cu afer.: *Onichie* vist. (17 A IV 388); — mon. (RI X 118). 3. + Ionac *Ionachia* sulger (16 B VI 8). 4. *Onuchia*, 1618, f. mold. (RI XI 311).

Ionit/ă, -iu v. Ioan I 8.

Ioanin v. Ioan I 7.

Ioanoș v. Ioan VII B 1.

Ioanță v. Ioan I 9.

IOASAF personaj legendar al romanului religios „Varlaam și Ioasaf”, fiu de rege indian, încreștinat, georgian *I a d a s a p* < pehl. *Bodhisattva*, o formă a lui Buddha (EI). 1. *Iosaf* (Ștef). 2. *Eosaf* mon., mold. (Sd VI 64). 3. *Iasaf* (Ștef); *Iasof* (16 B VI 354). 4. *Isaf* eg. (Sd XXI 149). 5. *Iosufat* arhim. Snagoveanu (Bir V) < ebr. *Yehōšāphat* (EI).

Ioachim v. Ioachim I 1.

Ioeușeni v. Gheorghie IV F 2.

Iof, -cea, -u, -ul v. Iov I 4.

Ioica v. Ioil 3.

IOIL ebr. 1. — eg. (Cat; Dm; Băl III); *-evici*, Jurj (Mih 22); *Ioelă* pren. ard. (CO 59); cu afer.: *Oilești* cătun Bz. 2. *Iilu*, popa (Ard II 155). 3. *Ioica*, popa (Cat; 16 B III 321). 4. *Iole*, 1630 (Paș).

Ioia, -iea v. Iosif II 2.

Iole v. Ioil 4.

Ion v. Ioan II 1.

Ióna v. Ioan IX 6.

IONÁ ebr. *Ionas* „porumbiel”. 1. *Iona* (Sd XVI; P¹¹); — Mircea (Hur 47); 2. *Ona* (Dm). Lipsind accentul în scriere, numele se confundă cu formele în *-a* dela Ioan.

Ionae, -u v. Ioan III A 1.

Ionache v. Ioan III A 5.

Ionachia v. Ioanichie 3.

Ionaciu v. Ioan III A 4.

Ionăș, -eo, -cu, -iu v. Ioan III A 6.

Ionăcani v. Ioan III A 2.

Ionăș, -euș, -el, -eni, -ești v. Ioan III A și VII B 2.

Ionăte v. Ioan III C 7.

Ion/ea, -cea, -eel v. Ioan III B 1, 2.

Ioneceul v. Ioan III B 5.

Ioneciul v. Ioan III B 6.

Ionea, -ea v. **Ioan II 6, III C 2.**
Ion, -easa,, -escu ect. **Ioan II 1.**
Ioneața v. **Ioan III C 9.**
Ioenciu v. **Ioan III C 3.**
Ionel v. **Ioan III C 6.**
Ionenu v. **Ioan III C 4.**
Ionete, -eu v. **Ioan III C 7.**
Ionet v. **Ioan III C 8.**
Ionie/a, -eni v. **Ioan III D 1 și A 2.**
Ioniehintle v. **Inochentie 2.**
Ionieiu v. **Ioan III D 2.**
Ionil v. **Ioan III D 5.**
Ionlșoară v. **Ioan III D 6**
Ionlș/a, -ă, -eseu, -oiu, -u v. **Ioan D 7 b.**
Ionlșiu, v. **Ioan III 7 a.**
Ionocu v. **Ioan III E 1.**
Iontă v. **Ioan III E 3.**
Ionuș v. **Ioan III F 2.**
Ionut v. **Ioan III F 3.**
Ionuț, -a v. **Ioan III F 4.**
Ionzan v. **Ioan VI C 2 e; B 10 e.**
Iopul v. **Iosif I 13.**
Ior/anu, -așcu v. **Gheorghie VII B 2 și D 1.**
Iore, -ani, -u v. **Gheorghie VII D 10.**
Iorda, -ehe, -ehia v. **Gheorghie IV E 1, 3.**

IODAN riul sfânt, ebr. **Iordanes** <ebr. **jarden** „cu două repejuni” (OS) 1. — (P^s; Hur); -a (Sd XXII); -ca f. (Cand 157); **Iordân/escu**; -ești, -eni ss.; -ete, I., act. 2. Cu schimbarea p. fin. **Iordian** (Tec I); **Iordăicel** (Am 157). 3. Cu apoc.: **Iordă**, M., act.; prob. prin diftongare și afer.: **Oardă** (Băjescu-). 4. Cu afer. și o > u: **Urdan** (Buc); cf. și subst. urdă. 5. Prin fon. o > a: **Ardănești** (Băl IV) azi s. **Iordănești**. 6. + Teodosia: **Iordosia** f. (16 A IV 258, 17 A I 214).

Iordăch/escu, -eni, -lotu v. **Gheorghie IV E 3.**
Iordăcută v. **Gheorghie IV E 3.**
Iordian v. **Iordan 2.**
Iordosia v. **Iordan 6.**
Iorel, Iorest v. **Orest 3, 4.**
Iorg/a, -ache, -an, -ă v. **Gheorghie IV D 2, 5, 6 și E 2.**
Iorgea v. **Gheorghie IV D 3.**
Iorgoieiu v. **Gheorghie IV D 4.**
Iorgu, -lescu v. **Gheorghie IV D 1.**

Iorman v. **Gherman II 3.**
Iosa, -și v. **Iosif I 3.**
Iosaf, -at v. **Ioasaf 1, 5.**
Iosăp, -esen v. **Iosif 4.**
Iosib v. **Iosif I 8.**

IOSIF fiul lui Iacov, patriarh biblic, ebr. **Yôseph** «d-zeu să adauge» (Tagl); „contractie” din **Iostphjah** (RO). I. 1. **Iosif**, -escu; **Osif** (Ard II 170) -ovici, mold. (Ștef); cf. alb. **Sif**. 2. **Iosu**, olt. (Cand 157); -l, 1680, ard. (Paș); **Iosa** s. ard., cf. srb-cr. **Joso** (după Rječnik, apud Paș). 3. **Iosip** (16 A III 29; Tec I; Sd XI 257); — Moțoc (16 A III 141); -a (Sd XXI). 4. Cu afer.: **Osip** (Sd XI 53); cu afer.: **Sipeni** s.; **Iosăp** (Sd XXI), -escu. Cf. **Săptnța** s. (Mar) și numele înrudite: **Siptnea** b. (16 A III 10), **Sepența**, V. (Mar 81) și **Septnța**, V. (ib). Cf. gr. **Ἰωσέπος** (Tagl); cu s > ș, fon. magh: **Șipeniș** și **Șipiniș** s. (C Ștef). 5. **Iusip** (Isp II¹); — olt. (Cand 157); — Corlătescul (17 A I 96). 6. **Iosupeni** s.; **Osup**, mold. (Sd XV 28); cu afer.: **Supu**, 1711, ard. (Paș). 7. **Iosop**, V. ard.; cont. cu subst. isop: **Isop**, Ion-Udrea (Î Div); **Isopescul**, buc. 8. **Iosib** (Hur); cu afer. și -an: **Siban** (ib). 9. **Iosiv** diacon olt. (RI XI 50); **Iosiv** și **Iosift**. olt. (Paș). 10. **Siv**, munt. (Sd XV 324); -u, ard. (Ard II 194; Sd XXII 342); -oi, olt. (Cand 157); **Siva** (Sd VII 91 XVI). 11. **Iosov**, hațeg. (Cand 157); **Iosuv**, ard. (DR V 580). 12. **Iosim**, olt. (ib). 13. Prin căderea lui **si**: **Iopul** sau **Iupul** (Sur XXI) < **Iosip**, **Iusip**. 14. Cf. **Sipot** și **Iosip**, mold., 1661 din satul **Sipoteni**, prob. < **Sipu** (Iosif) + suf. -otă.

II. Alte forme străine: 1. Din tc. **Y u s u f**: **Iusuf** Apostol, 1815 (Sur XIII); **Isuf** (Hur 129); — post. (16 B IV 167). 2. Din magh. **I ó z s i** Iozsika, **Ioska**: **Ioja**, ard. (Paș; Ard II 191); **Iojica** și **Ioșca**, ard. 3. Din srb-cr. **I o v š a**: **Ioșa** și **Ioși**, 1726, ard. (Paș). 4. Din ucr. **Есип**, **Еска** și **Еска** (Grinc): **Escu**, fam., v. și **Partea a II-a**; pt. **Iscu** v. **Iscos**.

Iosim v. **Iosif I 12.**
Iosip, -a v. **Iosif I 2.**
Ios/iv, -iv v. **Iosif I 9.**
Iosop v. **Iosif I 7.**
Iosov v. **Iosif I 11.**

Iostin v. Iustin 2.
Iosu, -I, v. Iosiv I 3.
Iosupeni v. Iosif I 6.
Ioș/a, -ea, -i v. Iosif II 2, 3.
Iota v. Ioan V B 12.
Ioțu v. Ioan V B 13.

IOV cel drept, ebr. *Iyyōbh* „dorință mare” gr. Ιωβ, lat. Iob. I. 1. *Iov* (Sur VI); -u (Paș); -ul (ib): -escu (Ard); -ești = *Iuvești* s. (Tec I) azi *Ivești*; *Iov/ița*, 1758 (Paș); -iță călăraș 1655 (Sd IV 38); -ițiu prof., 1890; cu afer.: *Viță*, Șt., act; 2. *Viciu*, prob. < *Iovici; cu acomodarea -ie: *Iovie*, mold. (P¹¹). 3. *Iova* f. (Paș) n. folosit în Ardeal și Oltenia (Cand 157). 4. *Iof*, -u < Iov (etim. Paș), sau din Iosif contras; *Ioful*, mold. (Sd VII 340); + -cea, *Iofcea*, 1579 (AO XXI 187). 5. *Iobuleasa*, 1785, munt. (RI I 22), din forma lat. Iob.

II. Confundat cu srb-cr. *Jova* „Ioan” această formă s-a răspândit în Oltenia ca nume bărbătesc: *Iova* comis, 1460 (T Rom 238); spătar (13—15 B 131); — olt. (Tis). *Iova* b. și *Iovoiul* (Sd XV 310—311).

Iovan, -a, -cea, -eiu v. Ioan V C I, 2.
Iov/e, -eseu, -ești, -inu v. Ioan V C I, 3, și Iov I 1.
Iovipal/e, -I, -in v. Ioan V C 5.
Iovghina v. Evghenia 2.
Ip, -u v. Ipatie II 4.
Ipatele v. Ipatie I 1.

IPATIE gr. Ὑπάτιος < ὄπατος „consul”. I. 1. — Murguleț (BCI X 30); *Ipate*; -le. s. 2. Cu afer.: *Pate* (Brăila 71); -a (16 B III 2). *Ipățescu*, Ana; *Pățescu*, Ion (Î Div); *Ipățești* și *Pățești* ss.; *Pațița* (Cand 157).

II. 1. *Epatie* (16 A IV 270); *Epoțești* azi *Ipoțești* s. (Sd V 180, 191; IO 39; 16 B II 302). *Epotescul*, doc. 1617, mart. 2. 2. *Opățești* s. (17 B I 266) < *Epoțești*. 3. Prob. prin etim. populară, cont. cu verbul a păți: *Pățești* s., 4. *Ip*, -u ss., ard. (la Drăganu < *Ipolif*), etim. neprobabilă, nume rar la monahi. Cf. expresia pop. „Stan pătitul” zis și «Ipate» la Ioan Creangă).

Ipățeseu, **Ipățești** v. Ipatie I 2.

IPERCHIE, gr. Ὑπερέχιος, cf. gr. ὑπέροχος „superior”. Prob. *Iperie* s. mold. (Sd XXI).

Iperie v. Iperchie.
Ipifanie v. Epifanie 2.
Ipiscoc v. Episcop 6.

IPOLIT gr. Ἰπόλυτος „care dezleagă cail”. 1. — mon. (Sucev 179). 2. *Epolite* crom. mold. (Sd VII 106).

IRACLIE gr. Ἡρακλῆϊος < Ἡρακλῆος „gloria zeiței Hera”. 1. *Iraclē*. 2. *Racleș*, mold. (Sd V 55), cf. ngr. Ἡρακλῆς (But); *Raclis*, act.; cu fon. magh. *Raclis*, G. (BAP II 169). 3. *Heraclu*, Vasilie Despot (LU); dar: *Răclușa* s. < raclă „tarla”, cu metateză *Lacrișu* > *Lacrișeanu*, 4. *Rali* fam., ipoc. ngr. (Ράλλι) < Eraclios; v. Partea II-a.

Iranie v. Irina 4.
Ireă v. Ire 2.

IRE formă derivată din teme ca: Irimia, Irina, Iraclie, Spirea și ucr. Ир, -я < Юриѣ < Gheorghie (Grinc). 1. *Irea*, *Irescu*, fam.; *Irești* și *Ireasca* ss.; *Iriștea* s. (cont. cu iniște). 2. *Ircă*, olt. (G Dem 609), cf. blg. Сирка. 3. Cf. și *Iricioe* b. (17 A III 162).

Irem/a, -ie v. Ieremia I 3.
Ir/escu, -ești v. Ieremia III 1 și Ire 1.
Irezul v. Ieraz 4.
Iricioe v. Ire 3.
Irimia v. Ieremia I 5.
Irimi/ea, -ce, -cea, -cel v. Ieremia I 5.
Irimiță v. Ieremia I 5.

IRINA gr. Εἰρήνη „pace”. 1. *Irina* f., *Irinel*, ipoc. feminin act.: *Irinești* s.; cu afer.: *Rina*. ar. (Fărș). 2. *Irianoi*, I (CL). 3. *Irinca* (Mar); — Ion, ard. (Var 20). 4. *Erenuc* = *Iranieuc*, Gr., răzeș (Vit B 28). 5. *Erina* (C Bog); 16 A I 206 și II 16; Mar; Ard etc.); *Erini* (Ins. 320); *Erena* (Tec I: Isp I²); cu afer.: *Reni* b. (BCI I). 6. *Hirină* (Mar). 7. *Orena* f. (17 A V 215) cu fon. slav.

IRINARH gr. εἰρηναρχος „polițai” în Egiptul vechiu. *Irniar* (CL), prob. pt. *Irinar*.

Iriz/an, -ul v. Ieraz 5.

Irmin v. Ieremia II 3.

Irnîar v. Irinarh.

Irod, -ia v. Irodion 1, 2.

IRODION Ἡρώδιων < Ἡρώδης, patronimic < "Ἡρώς „semizeu" (Bailly). 1. Scurtat: *Irod* Toadir, diacon (Tec I), prin contaminare cu numele regelui iudeu; *Erodie*, Pricopie, mold. (RI XII 243); -a f. (AO IV 191). 2. Cu schimbarea p. fin.: *Irodia* f. (Isp I²; 17 A I 36; Sd XXI); *Irodie* f. soția lui Burceluș (BCI IV 211); C. fiul *Irodiei* (BCI VII 49); *Irodiea* pren. act. (Șez) și în refren de poezie pop. (Pâsc); — ard. (Var 23). 3. Frecvența n. feminin *Irodia* explică ipocoristicul *Rodica* (< Irodica), popularizat prin idila lui V. Alexandri; greșite etim. lui S. Pușcariu < *rodie* + *-ica* și Pașca < sl. родъ „generatio”. 4. *Erodie* b., 1690 (Răc 25); *Erodia* f. (17 A II 197). 5. Cu *a* pentru *i*, ca Arminden < Irimin-denî: *Arod* (Sd XIX 82); *Arodia* mona. (Sd XIX 63). 6. Prob. *Rodea* post. 1482 (Cant); *Rodescu*, act. 7. *Radivon* (veche firmă București), cf. ucr. Радивон < Irodion (Grinc).

Irofteia, -i v. Ierotei 3.

Irotel v. Ierotei 1.

Isa, -nie v. Isaia 10.

ISAC patriarh biblic ebr. *Isaak* (*Yshâq*). 1. *Isaac* (16 A I 317); — Balica (17 A II 252). *Saac* b., 1743 (RI IX 133). Un doc. prezintă Urлаții sub numele „Saac” — este explicabilă acum forma Saac, variantă sau obișnuită prescurtare pentru jud. Săcueni, desființat în 1844, după un ipotetic jude Saac. 2. *Isca* vist. (Ștef); frecv. mold. (Băl II); *Isac* = *Isaica* (Ștef); *Isaci*, -ova ss.; -u (P Bor 62); *Isăcescul*, mold. *Isac* zis și *Sacul* din Oțești, 1625 (17 A V 327). 3. Cu afer.: *Sac* s. de șes în Banat, (din subst. sac, după Cand. 45) de fapt un ipoc. din Isac; tot așa, + art. -a: *Saca*, An. (Isp II²); *Săcescul*, Andr. 1633 (Cat mold II); *Săceni* s. (Sur XXIV); *Sacul*, țig. (16 B II 250). 4. *Săcuful*, mold (Sd VII 285); *Sacului*, Fundul s. (BCI V 186) 4. + -iu: *Saciu* pren. (P Bor 121). 5. + -olă: *Sacolă* (16 A III 101; Gorj 356; 17 A IV 11), — Ilisău (16 A I 114); *Sacoți* s., 1711 (AO XX 138);

Săceni s.; *Săceanu* act. Cf și ucr. Сак, -a < Isak (Grinc).

ISACHIE gr. Ἰσαάκιος 1. *Isachie* și *Isachiee* (Sur IV); v. și Asachi. 2. Prob. prin disimilare: *Sapie* fiul lui Bândor (Isp IV²).

Isaf v. Ioasaf 3.

Isai/u, -eo, -eu v. Isaia 6.

Isail v. Isaia 3.

Isanie v. Isaia 10.

Isar, -a, -ie, -iu, etc. v. Chesarie III 1—3.

Isau, **Isavea** v. Isaia 7.

Isăesul v. Isaia 1.

Isădor v. Isidor 1.

Isăilă v. Isaia 3.

ISAIA, ebr. *Yshayâh* «Iahve e mintuirea» (etim. Tagl). 1. *Isaiea*, frecv. (Dm; Ștef; Isp VI²); *Isaiescul* (Dm); *Isăescul* (Ștef. Isp VI²); — Duma (16 A I 75). 2. Cu afer.: *Saia* (Ard II); *Saia* pitar mold., 1689 (Sd V 86; VII 337); *Saie* Negriță (BCI IV 169); *Saești* s. (Dm). 3. Prob. prin aspirație: *Saia*, Alex., scriitorul. 4. *Săia*, R. (VT); *Saica* (RS 78). 5. *Isai* (Ștef); -u (ib; C Bog; 16 A I 3). 6. *Isaico* (Ștef; Sd XVI; 17 A II 304 etc.); *Isaicu* (Paș; Sur XXII); *Isaicani* s.; *Isăicușa* b. (Sur IV). 7. + Isav (fratele lui Iacov): *Isau* (Hur); *Isavea* (Pom). 8. *Isăilă* (Sur III și IV; Isp II²); *Săilă*, I. (Isp V²); *Isail* răzeș (16 A III 342); — Vulpaș (Cat mold II). 9. + Irimia, sau prin disimilare: *Isimia*, fata Helgiului (Sur III). 10. Prob. *Isanie*, Mîrza (Isp VI²); *Isa*, On (Ard II 123).

ISCARIOT supranumele lui Iuda, originar din Keriot < ebr. *ish-geryyot* „omul din K”. (EJ). 1. + suf slav-*skii*: Skariotskiï, din care s-a format rom. Scaraoțchi, epitet pentru diavol; *Scariotschie*, Petrea, staroste (17 A III 177; Băl II). 2. Cu *d* parazitat: *Scardosche* pîrcălab în 1612 (B răz 21).

ISCOOS sau ISCON, cf. top. Oescus din Moesia, sau Iscos (OR I 433). *Isco* (Syn); *Iscu* (I Bot 6); — (Băl VI); *Iscul* log. (AO XVII 298; 17 B II 24), sau < ucr. Ісько < Iosif (Grinc).

Iseu, -I v. Iscoos.
Isdrail v. Israil 1.

ISIDOR gr. Ἰσιδωρος „darul Isidei”. 1. *Isădor* (Vr); *Sădor* dobr. (RI XI 207). 2. *Sidorie*, 1595, mold. (Sd XI 68; Băl I). 3. *Sidorie* (Giur 270); -*ovici*; *Stdor*, mold. (Dm); - ard. act. (Nepos). 4. Cu sinc.: *Idor* Busiioe, munt. (BCI VIII 33).

Isimiia v. Eftimie II E 4 și Isaia 9.

ISMAIL n. ebr. 1. - (Syn); - Todiriu, act.; -ă pren., 1758 (Paș). 2. *Smail* aga, serdar de Galați (Sd XXII 124). 3. *Ismail*, este și nume musulman, impus de Turci cetății zidite la satul Smil pe Dunăre; el amintește pe fiul lui Avram cu serva sa Agar, strămoșul Ismaeliților.

Isopeseul v. Iosif I 7.

ISPAS < slav; blg. Спасовдень 1. *Ispas*, 1599 (Glos); -*iu*, Clime, act.; *Ispăsoc*, ard. (DR V 582). 2. + -*oiu*: *Ispășoiu*, act, cont. cu vb. a ispăși. 3. *Spastul*, Manoli, 1842, mold. (RI XIII 287).

Ispășoiu v. Ispas 2.

Ispir, -escu -i v. Spiridon II A 3.

ISARIL bibl. supranumele lui Iacob, ebr. *Yisrael*, «luptă cu Elohim». 1. *Israil* b.; -a f. (P Bor 47); *Isdrail*, act. 2. *Izdrail*, Măneea, pr. ard., 1658 (Met BTr); - diacon zis și Iacov (Ard II 155); - Ilie (AO XVI 349). 3. *Isrală* (AO XV 369). 4. *Zdrăilă* (Ard II 178); - Rucur (Braș). 5. *Zădrăilă* țig. (BCI IV 152). 6. Prob. *Railă*, *Railean*, buc. sec. 18 și *Răileanu* sau < adj. rău + suf. -ilă.

Isrală v. Israil 3.

Istasie v. Anastasie I 4.

Istatie v. Evstatie I 3.

Istăvoiu v. Ștefan V I.

Isten/e, -ie v. Eftimie II E 2.

Istepăncasa v. Ștefan III 2.

Istfan v. Ștefan V 2.

Istina v. Cristofor III 2 și Iustin 3.

Istinea v. Eftimie II E 3.

Istioan, -a v. Iustin V și Ștefan V 4.

Istodie v. Metodie 9.

Istodor v. Cristodor 2.

Istrat, -e, -i, Istrație v. Evstratie I 5, 6.

Istrăț/a, -oiu v. Evstratie I 5.

Istrea, Istriță v. Nistor II 2.

Istrofor v. Cristofor III 2.

Ișuf v. Iosif II 1.

Ișefan, Ișfan v. Ștefan V 3.

Iștfan v. Ștefan V 2.

Iștifan v. Ștefan V 2.

Iștion, -escu v. Ștefan V 4 și Iustin 5.

Iștoc v. Ștefan V 5.

Ișvan v. Ștefan V 3.

Ita, Iteanu v. Panaghioț III B.

It/eanu, -ești, -ev, -ivoiu, -u v. Panaghioț III B și Ioan B V 12.

Ithimie, Ithinea, Itimii v. Eftimie I 4, 5.

Itodie v. Metodie 9.

Iuca, -ș, -șanul v. Gheorghie IV F 1.

Iuc/ș-a, -șă -uș v. Gheorghie IV F 2, 3.

IUDA < ebr. *Yehūdāh* „celebratio” (OS; EI) 1. *Iudul*, frate cu Pădure, olt. (17 B III 504); *Iudul* = *Idul* din Damiani, r. Buzeu (mss. 3699 p. 29, BAR); 2. *Ida* sau *Iuda* s. în reg. Cluj. *Iuda* t.; cf. și termenul „iudă” pt. surpătură sau ripă abruptă (Vilcana, r. Pucioasa). 3. + -*ca*: *Iudca*, P. (Dm; Ștef; Băl I).

Iudca v. Iuda 3.

Iudifta v. Iudita 2.

IUDITA bibl. ebr. *Judith* „femeie din (orașul) Jehud”. 1. *Iuditha* (P¹¹). 2. *Iudifta* și *Iudita* (Paș). 3. *Idita* (Ins 282; Tis; Ard II 175; AO XXII 156); *Idita* sora Calpei (AO XVIII 454).

Iudul v. Iuda 1.

Iuga, -ni v. Gheorghie VII E 1.

Iugaș v. Gheorghie VII E 2.

Iugești v. Gheorghie VII D 3.

Iugșa v. Gheorghie VII E 3.

Iula v. Iulie I 1.

Iulecești v. Iulie II 4.

IULIAN lat. *Julianus* 1. *Iulian* (Sur XXI). -a f. (C Ștef; 17 A V 181). 2. Cu afer. *Ulian*, C., act.; -a f. (16 A II 166); *Uliana* f. (Sd VI 92 și XVI; Mar 83); *Uleiana*, mold. (Sd VI 88); *Uliena* f. (17 A II 253); *Ulianca* f. (17 A V 303). 3. *Lian* b. (17 B IV 206); *Liana* f. Cf. ucr. Уліан < *Julian* (Grinc).

IULIE lat. *Julius* n. de fam. roman < *Iulus* fiul lui Aeneas, scurtat din *Iuvilius* (OS) I. 1. *Iula* (11—13 C I 19 și 81). 2. Cu afer.: *Ule*, I. (Sur XVII); -N. (Tec I); *Ulea* b. (Ștef; 17 B IV 153); f. (16 A I 327 și III 117); *Ulești* s. 3. *Uliia* (P¹¹); *Uliești* s.; *Uliea* (Bir I 18). 4. *Iuliu: *Uliu*, 1722 (Paș); — jude mold., 1448 (Glos); unele dintre acestea cont. cu subst. uliu. 5. *Ulic*, C., act. 6. *Ulina* f., mold. Cf. și ucr. Уля < *Iulian* (Grinc). 7. Prob. *Uliță*, Pascal (Drj 93) < *Iuliță*; *Uliștești* t.; cf. și subst. uliță.

II. Din magh. Gyula = *Iuliu*, cf. Drăg. p. 508: 1. *Giula* (M mar); *Giule* (Dm; C Ștef); -ea (16 B III 382 și VI 185; Dm; Cat); -escu (Hur; Î Div); — N olt. 1824 RI XIV 143); -*escul* (Sd XI 54) -ești s. (Cat). 2. *Giulecă*, P. (16 A I 537). 3. *Giuliu* și *Giulici* (Dm); *Ghiula*, argeș. (P¹⁰). 4. *Iulcești* s. (C Ștef); *Iuliș*, Eremia (Isp II¹). 5. *Ulișăști* s. (16 A II 8).

III. Prin fonetica și grafia slavă: j pentru ģ: *Giulești* = *Julești* s. pe Birlad (16 A IV 263). 1. *Jul* bătrînul (Sur XXI); -a b. (Dm; C Bog, Moș; Vel; 16 a II 144). 2. *Jula* zis *Julea* și *Julca* Pintece (Ștef); cu afer.: *Ulca* f. (16 A I 327; C Ștef). 3. *Julici* = *Julescul* (Dm; Ștef; CL etc). 4. *Julei*, P. (Buc.); *Julisor*, M., zis *Julea* cel Mare (16 A II 96).

IULITA cf. gr. Ιουλιττης < Ιουλις, un pește. 1. *Ulita* f. (17 B II 81); *Uliștești* s. (16 B IV 271). 2. *Ulida* b. moșn. (17 B III 375); cf. ucr. Уліта (Grinc). 3. *Olita* f., dobr. (RI XI 206).

Iunanie v. **Iunia** 2.

IUNIA n. calend., masculin, lat. *Iunius*. 1. *Iuniea* (Syn); mai curînd din numele lunii iunie vin formele de masculin: *Iunie*, P., ard. 2. + Anania: *Iu-*

nanie, munt. (Sd XXII). 3. Cu afer.: *Uniul* s. 1723 (AO III 117); *Unică* fam. (Șez).

Iuon, -ea v. **Ioan** II 2, 3.

Iuonițe v. **Ioan** III D 7 b.

Iuovan v. **Ioan** V C 4.

Iupul v. **Iosif** I 13.

Iura -ni, -șeu v. **Gheorghie** VII D 1.

Iure, -ă, -a, -ani v. **Gheorghie** VII D 9.

Iure/eni, -ești v. **Gheorghie** VII D 8, 9.

Iure/o, -u v. **Gheorghie** VII D 10.

Iur/e, -ea, -eni, -escul-eș v. **Gheorghie** VII D 4, 5.

Iurg, -a v. **Gheorghie** VII C 1.

Iurghi/ci, -u v. **Gheorghie** VII C 1, 2.

Iuriaș v. **Gheorghie** VII D 4.

Iuriceeni v. **Gheorghie** VII D 6.

Iuri/e, -escul, -i, -neu v. **Gheorghie** VII D 2, 7.

Iurș/a, -u v. **Gheorghie** VII C 5.

Iusp v. **Iosif** I 5.

IUSTIN lat. *Iustinus* < *iustus* „drept”.

1. *Iustin* și *Ustin* (Moxa 127, 130); 2. *Iostin* (17 A V 131), probabil transcriere greșită pentru *Iustin* (ю cirilic = *iu*). 3. *Istin*, -a (Ard II 87). 4. *Ustin* (Mar). 5. *Stinea*, act. și *Stino* fam. Brăila, sau < *Augustin*; *Stineiu*, act. (Jiul ard). 6. + *Ioan*: *Istioan*, mold., 1610, și *Iștionescu* (Ard) sau < magh. *Istvan* = Ștefan. 7. *Iustina* (sic) f. 1601 (Cat mold I).

IUSTINA fem. < lat. *Iustina*. 1. — (Ins 342); *Iiustina* (Sd XXII). 2. *Ostina* f., dobr. (RI XI 205). 3. *Stina* f. (Puc).

Iusuf v. **Iosif** II 1 și **Iov** I 1.

Iuv/a, -ești v. **Ioan** V C 4.

Iuvon v. **Ioan** II 3 și III F 6.

Iva, -elu v. **Ion** V B 9 și **Paraschiva** III 5.

Ivan, -ea, -eo, -cul v. **Ioan** V B 1, 2.

Ivancee, -a, -eni, -ești v. **Ioan** V B 5.

Ivanghele v. **Evangel** 1.

Ivaniș v. **Ioan** V B 7.

Ivaș/ea, -cu v. **Ioan** V B 8.

Ivăchești v. **Ioan** V B 10.

**Ivăn, -easca, -ești, -ețu, -uș etc. v. Ioan
V B.**
Ivănețe v. Ioan V B 6.
Ivăceseul v. Ioan V B 3.
Ivășcan v. Ioan V B 3.
Ivdochia v. Evdochia I 1.
Ivdochim v. Evdochim I 1.
Ivdoha v. Evdochia I 9.
**Iv/ești, -oești v. Ioan V B 9 și Io v
I 1.**

Ivloghie v. Evloghie 4.
Ivoești v. Parascheva III 5.
Ivon, -aș, -escu v. Ioan III F 6.
Ivroșin v. Eufrosin 3.
Ivstratie v. Evstratie 1.
Ivu, -l v. Parascheva III 5, 4.
Izdrail v. Israil 2.
Izescu v. Hriza 6.

I

ÎNCHINATU. 1.—calificativ dat celui care a făcut pelerinaj la Ierusalim. 2. *Proschinitu* b. (RI XI 206). < gr. προσκυνήτης, cu același sens ca „h' gi” și „închinător”, epitete din pomelnice (AO XIV 283).

Îndreeși v. **Andrei IV A 3.**
Îndrei/ea, -u v. **Andrei IV A 1, 5.**
Îndrieș v. **Andrei IV A 4.**
Îndriiu v. **Andrei IV A 2.**
Întonie v. **Antonie IV 1.**

J

Jermonești v. **Gherman I 3.**
Jinea v. **Zinaida 5.**
Jolie v. **Sofia I 8.**

JOI, ziua (cf. Drăg). 1. *Joi*, Anastase; — Criste (AO XV 38) probabil aromîni; *Joie*, Fronescu (Acte mss M-rea Mislea); *Joia*, b., țig. (Sur III); *Joica* b., țig. (16 B II 250); *Joicel* t. (16 B IV 421); *Joianu*, VI, mold. act.; *Joiana* b, sau f. (?) 1521 (P Gov f° 17). 2. *Gioi* = *Joi* b., ar. (Ant Ar); *Gioița* s. mold. (Sd XXI). 3. *Zoița* [< Zoe] zisă și *Joița* (BAP II 116).

Joița v. **Zoe 4, 5 și Joi 3.**
Jor/a, -an, -ea Gheorghie VII B 1, 2, 5.
Jordzeanul v. Gheorghie VIII 5.

Jor/ea, -iță v. Gheorghie VII B 3, 4.
Jorj, -a, -ani, -e, -eni V. Gheorghie VI 6, 8.
Juj/a, -an, -eseu, -iea, v. **Susana 2.**
Jul, -a, -ea, -ea, -ei v. **Iulie III 1—2, 4.**
Jul/iei, -ișor v. **Iulie III 3, 4.**
Jura v. Gheorghie VII A 1.
Jure, -a, -ani, -ă v. Gheorghie IV C 6.
Jur/ea, -el, -escul v. Gheorghie IV A 2, 3.
Jurg, -a v. Gheorghie VI 1.
Jurgea v. Gheorghie V 13, VI 2.
Jurj, -a, -ă v. Gheorghie VI 3, 4.
Jurjan, /-eseu, -i v. Gheorghie VI 6.
Jurj/e, -ea, -ești v. Gheorghie VI 5.
Jurjiu, -joaia v. Gheorghie VI 3.
Jugoń v. Gheorghie VI 6.
Jurjuman v. Gheorghie VI 7.

L

LABAN bibl., ebr. „alb” (OS), fratele lui Avraam. *Lăban*, dobr. (RI XI 212) sau din subst. labă + suf -an.

Lac/ea, -iu v. **Lazăr IV 6.**

LACHE ipoc., cu suf. -ache din : Anghel, Apostol, Mihale, Vasile, Manole, ca Apostolache, etc. „Vasălachie” zis și *Lachie* (Ard I 189, 193); *Lăchioaei*, Maria (ibid).

Lache v. **Apostol I 3, Mihail VII 2, Manuel II 4.**

Lachira v. **Glicheria 5.**

Lacrița v. **Iraclie 3.**

Lad/a, -u **Eliade 2; Paladie 3; v. și Vlad (Partea a II-a).**

Lae v. **Nicolae VII B 1.**

Lal, -a, -u etc., v. **Evlalie.**

Lamba v. **Haralambie II B 2.**

Lamb/a, -ad, -oi v. **Lampadie.**

Lamb/ești, -i v. **Haralambie II B 3.**

Lambr/a, -e, -ea v. **Lambru.**

Lambri/no, -or v. **Lambru 3, 4.**

LAMBRU neogr. $\Lambda\mu\pi\rho\acute{\eta}$ „Paștele”, < gr. $\lambda\alpha\mu\pi\rho\acute{\omicron}\varsigma$ „strălucit”. 1. *Lambru*. 2. *Lambre* (Ac Bz 30); -a; *Lambra* (pomelnic); *Lămbrița* inv., 1890; 3. *Lambrior*, Al., prof. 4. *Lambrino* (Bîr I; Arh; Răc 20) < $\Lambda\mu\pi\rho\iota\nu\delta\varsigma$. 5. Cu afer. *Ambrino*, L., mold. 1705 (Sd V 99).

Lamb/a, -ul v. **Haralambie II B 1.**

LAMPADIE gr. $\lambda\alpha\mu\pi\acute{\alpha}\delta\iota\omicron\nu$ „făclie mică” 1. *Lambad* (Syn). 2. *Lamba* (P¹¹) sau din Haralambie. 3. *Lamboii* fam. Băicoi.

Lamu v. **Varlaam I 2.**

Laor v. **Laur II 3.**

Laorentie v. **Lavrentie I 1.**

Lar, -ea -e, -ie v. **Ilarie 1.**

Lari/on, -or v. **Ilarion 2, 3.**

Laseu, v. **Lazăr IV 2.**

Laseaseu v. **Ghelasie 5.**

Lasie v. **Ghelasie 5.**

Lașeo v. **Vasilie II 3, a.**

Lașeu v. **Lazăr IV 3, Mihail I 1 și Vasilie II 3, a.**

Lașeu v. **Lazăr IV 1.**

LAUR – LAVRU, < lat. *Laurus*, „laur”.

I. 1. *Lavru* scris *Layru* (Ceas). **2.** + -ie : *Lavrie* b. (16 A 224); *Lavric* (Tut); *Lavrești* s. (Dm); *Lăvrești* zis și *Lăureni* s., ard., mold. **3.** Prob. *Lavu*, V., ard. (Grd 42).

II. 1. *Laur*, 1443 (Dm; Glos; 16 A IV 44; Băl I); — și *Lăurel* (Vlah PB); *Laur/a*, t.; -escu, act. **2.** *Lăuran* prelat; *Lăureni* s. **3.** *Laor* (17, A II 75). Forma Laur s-a menținut și prin infl. subst. laur. **4.** *Laurian*, Aug. Treboniu, formație cultă.

Laurenti v. **Lavrentie III. 2.**

Laurențiu v. **Lavrentie III. 1.**

Lavrantie v. **Lavrentie I. 3.**

LAVRENTIE, lat. *Laurentius*, nume amintind cetatea Laurentum; după Diehl < *laurus* + *-entius*, supranume pentru atleți ca și Viencentius (RO_n) **I. 1.** *Laorentie* eg., 1816 (AD VIII 212). **2.** cu afer. : *Avrentie* (Has); — 1825 (Cep); *Arentie* (17 B IV 72). **3.** *Laurantie* (Mar 94); **4.** *Laurintie* = *Avrintie* (17 B IV 102);

Avrintie (Sur II). 5. Cum et.: *Arvintie*, 1679 (Sd XI 279) și *Arvintle*, frecv., ca *Terintle* < *Terentie*. 6. *Livrintul* t. (Mus). 7. În legătură cu acesta după V. Bogrea (An C I): *Nevrintul*, pădure în Banat, și *Nevrinți* s. 8. Iar, după Hasdeu (Has) *Avrig* s., prin filiera < *Avrie* < rus-ucr. Лаврик < *Laurentie*. de fapt din Лавро = *Laurus* (Grinc).

II. Cu *p* în loc de *v*, contaminat prob. cu *Panti*, *Penti*: 1. *Arpentii*, mold, act.; -e pîrgar de Neamț (Sd VII 374); -e, ginere lui *Ponici* (Sur III). 2. *Arpintie* post. mold., 1610 (Sd V 11); - Prăjescul (17 A I 315); *Arpindiu*, Sandul (Bîr II 377). 3. *Arpantii* în sec. XVI (Băl I).

III. Din forma latină, direct, cf. *Laurentius* comes de Longo Campo la 1300, probabil sas de origine. 1. *Laurențiu* (Dm). 2. *Laurentii* staroste, 1746 (Sd V 414).

IV. Din magh. *Lörincz*: 1. *Leurint*, ungur din Hîrlău (BA ung 12). 2. *Leurinț* (Ștef); *Leorinț* s. ard.; *Lerinț*, pîrgar Baia (16 A III 310). 3. *Liurinț* vieru (Sur II); *Liorinți* (16 B III 247). 4. *Lorinț* (16 B I 85; Mar); - diac ard. discipolul lui *Coresi*; - *Jipa*, post., 1633 (RI X 264); *Lorinț* și *Marcu*, fiii *Lorei* f. și ai lui *Curalici* (17 B IV 291, 352); *Lorinfe*, fiul popei *Cîrstian* (ib). Aproape toate formele (IV 1-3) acoperă originea etnică străină.

Lavri/e, -e v. *Laur* I. 2.

Lavrintie v. *Laurentie* I 4.

Lavu v. *Laur* I 3.

Laz, -a, -ea v. *Lazăr* III 1.

Lazau/a, -u v. *Lazăr* III 3.

Lazar, -ul v. *Lazăr* I. 1.

LAZĂR cf. „Sîmbăta lui Lazăr”; aramaic *Lăzăr*, presc. < ebr. *Elcāzar* n. teoforic < <el, *azar* = doamnă ajută (Tagl). I. 1. *Lazar* (Moț); -ul, C (RI XII 287). 2. *Lazăr*, frecv.; 3. *Lăzarea* s. 4. *Lăzărjel*, -ică, -iciu, -uc (Paș); -oiu, olt. (Sd XXII); -oniu, hațeg.; -uț (Ard II). 5. *Zăroni*, hațeg. 6. *Lăzăreanci* (Ard. II 191); *Lăzărina* f. (Grd 11).

II. A. *Lazăr* = *Lazor*, frecv. (Dm); *Lazor* (Ștef; C. Ștef. CL; Mar; Ard; 16 A I 48; Vit 28).

B. *Lazor* din cauza frecvenței se scurtează în *Zor*, cf. și subst. pl. *zorii*. 1. *Zor*

-ă și *Zorică* f. ar. (Fărș), derivat de *Capidan* din *Lazor*. 2. *Zori* b., mold. 3. *Zorea* (Dm; 16 B I 178; 17 B I 439). 4. *Zorel* (17 B I 66); *Zorescu*, act.: *Zoreni*, *Zorești* ss. 5. + -ca: *Zorca* (16 B I 178); *Zorcești* s. (ib). 6. *Lazoreci* (17 A III 182). 7. Cu disimilare: *Lazol* Pitărel (Sd XI 274).

C. 1. *Lazur* (Ard); *Lăzurești* s.; -escu (Î Div). 2. *Lăzurea*, mold. (Sd XXII). 3. *Lăzurcă* (Sd XX 282). 4. *Lazer*, Gh. (Răc 29).

III. Cu apoc.: *Laz*: 1. *Lazu* (Arh; Sd XXI și XXII); -ul, N. și C. (Kog III 64; P⁶ fila 20); *Lazja* G., act.; -e (17 B I 311 și II 124; Met 224); -ea (Sd XVI; G Roș 79; Paș; Dm; Moț; Ștef); -ia, pan (16 A III 63); -ie (Sd XVI). 2. *Lăzascu*; *Lazoe*, I. (Buc). 3. *Lăzan*, mold. (Sd XXI); *Lazan/a* t.; -u pren. (Tut). 4. *Lăziian* (17 A I 99); *Lăzian* 1613 (Sur II). 5. *Lăzău* (Moț).

IV. Din srb.-blg. *Lacko* = Лакко (folosit și de unguri) < *Lazar* (Weig): 1. *Lațcu*, olt. (Sur VI; Sd VI 467). 2. *Lațco* = *Lascu* fam. ard., 1789 (Paș); *Lațcu* *Lazea*, munt., 1785 (RI I 22). La ardeleni și moldoveni însă *Lațcu* < magh. *Lack*, ipoc. < *László* = *Vladislav* (BL II 38) cf. și *Iorga* (I Bot 14). 3. *Lațcu* *zis* și *Lașcu* (Ștef II 11); *Lașcu* *Danilă*, răzăș de *Scorțâni*, 1782 (Sur XI 142); *Lațc*, frecv. mar. (Mar); *Lațco* *Vvd.*, fiul lui *Bogdan I*, domnul *Moldovei*; *Lațco*, munt. (Giur 90; 16 B I 24; 17 B I 364); - diac (Cat); - ard. (Ard); *Lațcu* *jupan* (Olt); - mold. (Ștef; Dm); *Lațcani* s. (Ștef) azi *Lațcana*. 4. *Lăscău*, *Lăscoiu*, și *Lăscuț*, ard. (Paș), acestea pot fi în legătură și cu *Lascăr*. 5. *Lazu* s. (Constanța), fost *Laz-mahalè* ante 1878, < etn. *Lazii*, popor caucazian 6. Din blg. Лачо sint. < *Laz*. r (Weig): *Laciu*, Nicu. ar. (Cat. gr I); *Lăcescu* (Tg-Jiu); *Lacea* M. (Cras 46); m-tele *Lacei* t.; *Drăganu* îl derivă < slovac *Vlačă* a < *Vlačič* a etim. posibilă pentru toponimele din *Ardealul de Nord*.

Lazer v. *Lazăr* II. C 4.

Laz/jia, -ie v. *Lazăr* III 1.

Laz/oaie, -u v. *Lazăr* III 1, 2.

Lazol v. *Lazăr* II B 7.

Lazor v. *Lazăr* II A.

Lazoreci v. *Lazăr* II B. 6.

Lazu v. *Lazăr* IV 5.

Lazur v. **Lazăr** II C 1.
Lăban v. **Laban**.
Lăiță v. **Nicolae** VII B 2.
Lăi/ești -oia, -uță v. **Evlalie** 1-4.
Lămășeni v. **Varlaam** I 3.
Lămăt/escul -ești v. **Varlaam** II 2.
Lămot/ă, -escu, -ești v. **Varlaam** II 1
Lănești v. **Varlaam** I 6.
Lăronțești v. **Ilarion** 6.
Lăsc/ău, -oiu, -uț v. **Lazăr** IV 4.
Lășcuți v. **Ilie** I 6.
Lăuran v. **Laur** II 2.
Lăureni, Lăvrești v. **Laur** I 2.
Lăzan v. **Lazăr** III 3.
Lăzarea v. **Lazăr** I 3.
Lăzaseu v. **Lazăr** III 2.
Lăzăreanci v. **Lazăr** I 6.
Lăzăr/el, -ieă v. **Lazăr** I 4.
Lăzărina v. **Lazăr** I 6.
Lăzăr/oiu, -oniu, -uț v. **Lazăr** I 4.
Lăzlan v. **Lazăr** III 4.
Lăzur/că, -că, -ești v. **Lazăr** II C 2, 3.
Lean, -ea, -en v. **Elena** I 4, II A 2.
Leanț/ă, -ea v. **Elena** II B 2, 3.
Lec, -a, -o, -ă, -ulescu v. **Alexandru** I 4.
Leceni, Lechița, Lechința v. **Alexandru** I 4 c.
Lef, -esen v. **Leon** II 4.
Lefter, -iu v. **Elefterie** 3.
Leloa/e -ii v. **Ilie** II 9, **Lolian** 4 și **Lal** 3 (P. a II-a).
Len/a, -ă, -ești v. **Elena** I 1.
Lenc/a, -an, -ă v. **Elena** II A 1.
Lenehiță v. **Elena** II A 1.
Lent/e, -a, -ul v. **Leontie** I 7.
Lenț/a, -ă, -e, -ea, -ești v. **Elena** II B 2.
Lențoe v. **Elena** II 2.
Lenuța v. **Elena** II B 1.
Leoa — Leva v. **Leon** II 2.

LEON, papa, lat. *Leo*, -nis „leu”, ideea de forță și curaj. I. 1. *Leon* (Tomșa) Vvd., zis *Alion-Vodă* (Sd XV 366). 2. *Aleon* Vvd. (AO XIX 130); — fam. (Sur XI). 3. *Leoncea*, *Oancea*, munt. (Sd XXI). 4. *Lion*, Gr., mold. (Sd VII 334); *Alionescu*, olt. (Cand 160).

II. Din sl. ЛѢВЪ (Syn), tradus în Leu: 1. *Leu* pren (P¹³ fila 13); *Leul* (BCI V 185). 2. *Leoa* zis și *Leva*, C-tin aprod. (Sur VII 209; A. Gen II 79; 17 A V 212; — Gavr.

(17 A IV 377); — G. (Sur I); — D., mold. (Sd VI 19). 3. Din ucr. ЛЕВ: *Lev/a, -ești, -uș* (C Bog). 4. Prob. *Lef*, Gh. (Cat gr. I) și *Lef*, Iacov (Î Div); *Lefescu*, act.

Leoncea v. **Leon** I. 3.

LEONTIE lat. *Leontius* 1. *Leontie* (P⁶). *Leontieș*, G. (Buc); *Liontie*, 1642 (Răc 14); *Aliontie* (Giur 144). 2. *Alontie*, Pojar (16 A III 139). 3. *Leont/je* (Dm); -ești s. (16 A I 310); -escu, act. *Aleonte* t. 4. *Ont/je*: -ea, I. (16 A I 508; C Bog); -ești s. (ib 44); *Ontilă*, D. (17 A II 324); *Onteni* s. 5. *Leunte*, mold., 1803; — Oxănțe, mold. (RI XIII 287). 6. *Leontin* (16 A II 107); -ești s.; -a.f. 7. *Len-tea, Lentul*. tt.

Leontin, -ești v. **Leontie** I 6.
Leorinț v. **Lavrentie** IV 2.
Ler, -a, -eni, -escu, -ul etc. v. **Galerie** 5. și **Valerian** I 2.
Leșu v. **Ilie** II 3.
Leul v. **Leon** II 1.
Leunte **Leontie** I 5.
Leurint v. **Lavrentie** IV 1.
Leurinț v. **Lavrentie** IV 2.
Lev, -a, -ești, -uș v. **Leon** II 3.
Lexi, Lexu v. **Alexandru** I 4.
Lian, -a, -u, -ul **Elian** II și **Iulian** 3.
Liancă v. **Elena** II A. 2.
Liasa v. **Ilie** I 11.
Liașn-Vodă v. **Ilie** I 5.
Liăcești v. **Ilie** I 3.
Lie/a, -ă, -eseu v. **Ilie** I 9 și **Vasilie** II 7, b.

LICARIŢŢON gr. Λυκάριον < λύκος „lup” 1. *Licar + -eț: *Licăreți*, C. (AO XVII 329). 2. Prob. *Licoară*, mold., 1610 sub influența lui *Nicoară*. 3. *Licura* s. (13-15 B 107).

Liccer, -io v. **Glicherie** 4.
Licherie v. **Glicherie** 1.
Lichir/ești -i, v. Glicherie 2.
Licoară v. **Licarion** 2.
Licoi, -ul v. **Ilie** I 9.
Licura v. **Licarion** 3.

LIDIA gr. Λυδία nume etnic. 1. *Lidiei*, va-lea (17 B II 93); cf. *Lidoul* t.

Li/e, -eseu, -ești v. Ilie I 1.
Lifter, -ie v. Elefterie 4.
Liga v. Grigorie IV B 1, 2.
Ligăceșe v. Grigorie IV A 4.
Ligore v. Grigorie III 1.
Lihăceeni v. Grigorie IV A 4.
Liia v. Ilie I 3.
Liiana v. Ilie I 4.
Liie/a, -ă, -eni Ilie I 8.
Liliești v. Galileu.
Limbi/ada, -e v. Olimpie 3.
Limon/ea, -ia v. Filimon 5.
Limpianu v. Olimpie 4.
Lina v. Elena I 6.
Linca, -nu -riu v. Elena II A 5.
Linea, Lineioiu v. Elena II A 7.
Line/o, -oiu, -u, -uța v. Elena II A 6.
Linoiu v. Elena I 6.
Linte v. Meletie 5.
Lința v. Elena II 4.
Linu v. Elen 2 și Elena I 6.
Lion v. Leon I 4.
Liontie v. Leontie I 1.
Liorinți v. Lavrentie 3.
Lip/a, -an, -ănescul v. Filip I 3.
Lipia v. Alipie 2 și Filip IV 5.
Lip/ie, -ioaia v. Alipie 2.
Lipoianu v. Filip IV 2.
Lipov, -a, -an, -ul v. Filip IV 3.
Lirești v. Ilirie.
Lisa, -veta v. Elisaveta 2.
Lisandru v. Alexandru II 2.
Lisăndr/eseu, -ina v. Alexandru II.
 și Alexandra.
Lis, -ei -u v. Elisei 7, 8.
Lisieiei v. Elisei 1.
Lișu, v. Ilie II 6.
Liț/a, -ă, v. Ilie II 7 și Natalia.
Lițeseu v. Ilie II 7.
Lițea, Lițea v. Ilie II 8.
Lițu, -l v. Ilie II 7.
Liu, -l v. Filic 7 și Vasilie V 3.
Liu, -ea, -fă Ilie I 12, 13.
Liurinț v. Lavrentie IV 3.

LIVERIE lat. *Liberius*, n. derivat din lat. *liber*. 1. *Liver* Casap. (16 B 476); cf. și rus. либер „ficat”. 2. *Liverea, sinc. : *Livrea* vist, (Sd XV 367; 17 B II 86 și 298) și *Livriț* Radul, munt. (Sd VII 31). Prob. și din

Oliverius, nume folosit de srb-croați, de ex. Oliverița (Rad 81 p. 107).

Liv/eni, -eseu v. Olivian 2.
Livian v. Olivian 1.
Livrea v. Liverie 2.
Livrintul v. Lavrentie I 6.
Liza v. Elisaveta 3, a.
Lixandru, Lixândroiu v. Alexandru II 1.
Log/a, -ul v. Evloghie 5.
Loghi v. Evloghie 2.
Loghin, -a, -eseul etc., v. Longhin 1.
Loiești v. Ilie II 9.
Lola v. Lolian 1.
Lolea v. Lolian 5.
Lol/e, -ea, -eseu, -ești v. Lolian 2, 3.

LOLIAN lat. *Lollianus*: cf. și *Lolion* < lat. *lotium* „neghină”. Dacă se admite apocopa terminației *-ian*, avem următoarele derivate. 1. *Lola* b. (Dm); f. (16 A I 515 și 16 B III 36). 2. *Lole*, țig. (17 B II 69); *-a* (17 B I 408; Sd XI 77); la genitiv „a lui *Lolii*” (ib). 3. *Lolul*, Stan (Cat Braș 111); *Lolescu*, Tegan (17 V I 377); *Lolești* s. (Cras). 4. *Lol/in* t. (Dm); *-iș* (Moț); *-ică*, T., ard.; *Lol/oiu* b. ard. (Viciu 34); t. (Dm); *-oiul*, Șt. (Sd XI 119); *-oaia, -oiasca, -oești* ss.; *-ușa* s. (16 A I 515); Podu-*Loloai*, azi prin etim. pop.: Podu-Iloaei. G. Pascu (Revista Critică XIII 164) susține că la origine a fost Eloai, bazat pe o greșeală de copist, — cu *e* pentru *i*, obișnuită la moldoveni — deci forma cu *e* se reduce la Iloai; forma Eloaia nu există. 5. + *-ca*: *Lolc/a* (Dm); *-ă*, Marena (16 A II 96). Pentru 2–5 cf. subst. (ard). lolă „soră, țată” (DLR).

Lol/ică, -in, -iș v. Lolian 4.
Lol/oaia, -oești, -oiasca, -oiul v. Lolian 4.
Lolușa v. Lolian 4.
Lom, -ei Avesalon I 3; Vartolomei II B.
Lomot/ă, -ești v. Varlaam II. 4.

LONGHIN lat. *Longinus* < *longus* „lung”. Grafia greacă *-γγ-* pentru *-ng* latin a impus chiar în sinaxare forma Loghin. 1. *Logghin* (Syn 24 apr. și 16 oct.); — sotnic (In Mss 1668 BAR f° 132); *Loghin* (Syn. și Ceas.;

16 A III 29; 17 B I 436; Sd XVI); -a f. (Mar; Ard II 161; 17 A IV 224, 408); cneaghina (17 A III 128); -ul t.; -escul, mold. (Sd XI 77). *Lughin* b. (Cat mold II). 2. *Longhiniș* (Șez). 3. Ca nume frecvent, prin hiperurbanism devine: *Lovin* (Mar; Puc); -diacon, mold. (Sd VII 237); - Glicherie mold (An C VI 762); -escu, Eugen. 4. Act.: *Longhinescu* și *Longinescu*.

Longinescu v. **Longhin** 4.

Lora v. **Flor I**. 1.

Lorian v. **Flor I**. 7.

Lorin v. **Flor I**. 10.

Lorinea v. **Flor I**. 10 și **Lavrentie IV**. 4.

Lorinț, -e v. **Lavrentie IV**. 4.

Lovin, -escu v. **Longhin** 3.

Luamătă v. **Varlaam II**. 3.

LUCA lat. *Lucas*, ipoc. din Lucanus, etnic <Lucania, sau <*Lucius*. (Tagl.). Sărb. populară: „Lucinul” 18 oct. I. 1. *Luca* b. (Dm) *Lucești* s. (Sur VII); - ceată, olt. (Î Div). 2. *Luculești* s. 3. *Lucan* (RI XX 246; Mar; Vel; Buc; CL; Cand 162); -a, olt. (Cand); -ul (Buc); *Lucănescu*, act. 4. *Luceni, Lucești* ss. 5. + -șă: *Luța* și *Luțoiu* (Cand 162); *Luțășăneasa* f. (14-15 B 187). 6. + -oci: *Lucoci* (Dm; C Neamț); - T., diac (16 A IV 197) etc. 7. *Lucăci* (cf. Tecuci) (17 A I 230). 8. *Luțaș*, fam., buc.

II. Din magh. Lukacs și srb.-cr. Lukač: 1. *Lucaci*, Crăciun, din Bereg, 1360 (Iorga III 23); *Lucaci* (Dm; Ștef; 16 B II 362; Paș); - ban 1424 (Rel); *Lucăcești, Lucăceni* ss. 2. *Lucăcilă* t. 3. Prob. + -ut: *Lucula*, Ioan, act. cf. ar. *Ucula*. 4. + -leș, *Lucăleș*, R. (Șchei II). 5. Cu rotacism, probabil: *Rucărea*, R. (Șchei I) și RUCĂRE s.

Lucaci v. **Luca II** 1.

Lucan etc. v. **Luca I** 3.

Lucăcești, -eni, -ilă v. **Luca II** 1. 2.

Lucăeni, -ești v. **Luca I** 3.

Lucheri/a, -e, Luchiria v. **Glicheria** 3, 4.

Lucești v. **Luca I** 1.

LUCHIA și **LUCHIE** lat. *Lucius, Lucia* de la *lux, -cis*, „lumină”. 1. *Luchiet*. 2. *Luciu* b (16 A I 267) și s. 3. „*Lucia*” f., act. 4. *Lucina* b. (16 A I 46). Toponimele: *Luciu, Lucia* derivă din adj. *luciu*.

LUCHIAN lat. *Lucianus*, cognomen latin din *Lucius*, adoptat și de greci (Tagl). 1. *Luchian* mon. (Isp IV¹); stolnic (Sur X); -u (Tec I; Sd XVI); -a b. (Sd XVI; XXI; Mar); -a, f., mold., 1691 (DZF 211). 2. *Luciani* s. (16 B I 59; IV 310). *Lucianca* s. 3. Cont. cu subst. plur. în formă mold. lupchi < lup: *Lupchian*, G., act.

LUCHILIAN, lat. *Lucillianus* ca și *Luchian*, în leg. cu *lux* „lumină”; *Chilian* b. (Vr; 11-13 C I 25; Isp III¹); - Vasile din Tichiriș-Vrancea, erou 1917. -a f., mold.; -a sau *Chilianca* t. (Cob. 38); *Chilieni* t (Î Div). Pentru Ardeal, cf. și *Kilian* < *Chilianus* Scolus în calend. cat. (Paș).

Luci/a, -ia v. **Luchia** 3.

Lucian/ca, -i v. **Luchian** 2.

Lucina v. **Luchia** 4.

Luciu v. **Luchia** 2.

Lucioi v. **Luca I** 5.

Luț/șă, -șăneasa, -șoiu v. **Luca I** 4

Lucuci v. **Luca I** 6.

Luculești v. **Luca I** 2.

Lucuța v. **Luca II** 3.

Lughin, v. **Longhin** 1.

Lumaș v. **Varlaam I** 3.

LUMINATUL. 1. -N. pentru cel „născut în săptămâna luminată”. 2. *Luminița* f. act. (Valea Bistriței-Bicaz).

Lumot, -ă v. **Varlaam II** 1, 5.

LUNI, ziua. 1. *Lunea*, ceauș, sec. XVIII, munt. (RA I 273).

LUP < lat. *Lupus* din *Novae* (Șiștov), sec. VI (P. Năsturel în Monumente și Muzeu I). Deși este un nume foarte frecvent ca *Ursul, Vulpea* etc., derivatele lui, în legătură cu calendarul sau cu superstiția populară, s-au trecut în Partea II-a. Acomodat cu suf. -ie: *Lupie* pren. (Cat mold II).

Lupătruș v. **Petru III** 16.

Lupchian v. **Luchian** 3.

Luș/a, -aș, -ă, -ea, -i, -oiu v. **Anghel IV** 7.

M

Maca, -vei v. Macovei I 1, 2.

MACARIE, gr. Μακάριος „fericit” 1. *Macarie*, nume mai ales călugăresc; — doi egumeni (Ștef); *Măcăr/escu, -ești* s. 2. *Măcare*, olt. (Cand 164). 3. Cu afer.: *Căriuș, Maria* (Sur XIII).

Mace -a v. Matei V 1.

Macedon v. Machidon 3.

Mache v. Cosma I 2 și Stamate 6.

Machedonu v. Machidon 1.

MACHIDON gr. Μακεδών, lat. *Macedo*, u. etnic, celebru ca supranume al eroului macedonean. 1. *Machedonu*, Nechifor (17 A V 284). 2. *Machidon* (Syn; 17 A V 367; Tec I; Sd VII 272; 17 A I 102; Met 259; Bál I); *-ești* s. 3. *Macedon* și *Macidon*, 1750, ard. (Paș; Neps). 4. + Marcu: *Marchidon* t. (Mus).

Maei/eo, -o v. Matei V 2, 3.

Maclie v. Mucenic 4.

Maeiu v. Dima I 3 și Matei V 2.

MACOVEI bibl. ebr. *Macchabaei*, frații. I. 1. *Macavei* (Syn; Ard); *-u* (Paș). 2. Cu afer.: *Mac*, M. (Î Div); — buc.; *Macá* (Sd XVI), cf. gr. Μακάζ, și *maca*: 1° ziua Macoveilor, și 2° joc de cărți (DLR); la genitiv: „al *Machiei*” (17 B I 497). 3. *Măcă* (Sur IX); *Măcăești* „moșul” (RI XII 233); *Măc/escu* și *-ești* ss. (Î Div) 4. *Măcăeț* (Ard). 5. *Măcău* (Dm; C Ștef; Sur III; DZF), cf. subst. reg. măcău = toiag. 6. + *-lea*: *Măclea* (Moț); *Maclescu*, M. (AO XXI 171).

II. 1. *Macovei*, frecv.; *-eș* (Ard); *Macoviște* s., băn.; *Macoveanca* t. 2. *Macuvei* (Ard I; RI XIV 207). 3. *Măcui* (Ț-Rom 344); *Măcuescu*, Barbu, 1593 (Gorj 365).

Macre/a, -iu v. Macrina 3.

MACRINA < lat. *macer* „slab” 1. *Macrina* cu afer.: *Crina*. 2. *Măcritean* (16 B VI 309). 3. Cu schimb. p. fin.: *Macriu*, D. (Bir I); *Macriiu* (Sd XI 56). 4. Cu apoc.: *Macra* (Moț); *Macri* armaș, mold. (Sd XI 274). 5. *Macrea* (Moț; Glos; 13—15 B 182); — din *Măcrești* (16 A I 280); *Măcrești* s. (Ștef); *Măcrulești* s. 6. *Macreș* (17 B I 390).

Maeuvei v. Macovei II 2.

MADONA ital. — (17 A IV 304). — f. țig. (16 A II 132).

Mafte/a, -i v. Matei IV 1.

Maftena v. Matei IV 2.

Mag, -a v. Magdalina 10.

MAGDALINA Maria, lat. *Magdalene*, după cetatea Măgdala (Migdol), patria sa. 1. *Măgdălin/ă* (Dm; Ștef); *-escu*, I. (AO V 223). 2. *Măgdălia* folc. (DR II). 3. Scurtat: *Magda* (C Ștef; Sd XI 272). *Magdu* b., băn. 4. *Măgdoiul* (17 B I 16). Cu schimb. p. fin.: 5. *Măgdăcești* s. 6. *Măgdășani* s. (Dm); *Măgdișanul*, Ivan (16 A II 140); *Magdușca* f. (ib. 565). 7. *Măgduț*, hațeg. Cand 165). 8. *Mădălina* f. (RI X 275); *Maggalena* (P Bor 73); *Mădăluța* f. (Sd XI); *Mandalina* (P Bor 6); *Măgălina* (Paș). 9. + Marga: *Mărgălina* (Paș).

10. Prob. *Maga*, b. 1722 (< Magdalina, după Weigand); *Mag*, Ion, act., sau < subst. mag; *Magu* răz. (C răz 13).

Magdu, -șea v. **Magdalina** 3, 6.

MAGHERUL < gr. *Μάγειρος* „bucătar”. (Syn 1 IX). 1. *Mágherul*, Evfrosin (Dos. 11 sept). și *Maghéru*, Gh., general, accentul pe *e* este necorect. 2. *Mágher*, Gh., olt. (AO IV 111); *Mágheraș* (Ard); *Magherești* s. 3. *Mágher* (Hur); -*iu*, I. (Gorj 394—5); -*ița* t. (Mus); *Mághirescu*. 4. *Mágheariul*, P., olt. (Sur VI). 5. Prob. *Maghiritești* (Sd XXII). 6. *Magherfú* act. (Jiul ard).

Mahtei v. **Matei** IV 5.

MAI, luna: *Maiu* b., 1750, ard. (Paș); numele evocă ziua de 1 mai.

Maierul v. **Maior** 2.

MAICA. În multe zile se amintește în sinaxare cît o „maica” anonimă, cu „fiicele” sau „coconii” săi. 1. *Maica* f., mold., 1645 (RI VI 87). v. **MAMA**, partea a II-a. 2. *Maican* boier 1521—29 (P Gov f° 14 vo).

MAIOR lat. *Maior*. 1. *Mairu*, (Sd XXII); de regulă însă în Ardeal numele *Maior-escu* este latinizarea lui *Măier* < germ. *Mayer* „locuitor de suburbie”. 2. *Maierul*, N. (Ard II 59).

Mairu v. **Maior** 1.

MAL, cont. și cu subst. *mal*. 1. *Malu*, A. mold. (Sd XXI); -*l*, băn. (AO III 481); -*lescu*, Șerban (AO IV 466); cf. subst. *mal*. 2. *Male* f. (6 A II 8); *Mali* f. (16 A II 228); -*a* b. (17 B IV 343). 3. *Malea* b. (Dm); 16 B II 56; Mus; BCI XI 58; An Pit 27); f. (16 A I 277; 16 B II 262 P^{II}; C Bog etc.); *Mălea* (Ștef; 17 B IV 343); *Mălești* s. (Dm); *Măleasa* t. (Dm). 4. *Malotă* b. (17 A V 57); — 1636, din Chiojd (Sd XIX 85); călăraș, 1655 (Sd IV 307); — t. (Sc) 5. + -*man*: *Maloman*, mold. Cf. prin asimilare regresivă: *Moloman* (17 B III 309). 6. Din alte teme: *Maloșu* t. (Mus); *Maleuș*

boier, 1450 (13—15 B 118); *Malușcă* b (Ștef). 7. *Amalei*, în genitiv (C Bog).

Mala v. **Malahia** 4.

Malach/e, -*i*, -*ie* v. **Malahia** 2, 3.

MALAHIA sau **MALEAHI** 1. *Mălăhi* (Tec I); -*e* (Sur VII 239). 2. *Malachie*, C., hagi (Sd XV 307). 3. *Malache*, T. act.; *Malachi* = *Mălăcă* (Ard). 4. *Mălăhița* sau *Mălăhie* f., 1680 (Sd VII 320; Sur XVII; BCI VII 9); scurt., *Mala* f. (Dm; Tec I). V. și **Mal**.

Mal/oman, -oșu, — otă v. **Mal** 4 6.

MAMANT gr. *Μαμάντος*. De acest nume poate fi legat **Manta**, cf. gr. *Μάντος* cu derivatele lui, iar nu, cum crede Buturas (p. 144), exclusiv de **Diamant**; acesta va fi contribuit, pe aria l. grecești, la formația lui **Manta**, nume obișnuit la greci și bulgari (Weig) ca și la romîni. 1. *Mamant*, Dimitriu, act. 2. Cu afer.: *Mant/ă* Costea hagi (Î Div); -*ul* (Bih; Bîr); -*ea*, ard. (Paș); *Mîntulescu*. 3. *Mânta*. ard., 1216 (11—13 C I 119); Banul *Manta*, căpitanul lui Mihai Viteazul. 4. *Mânta* f., sora jup. *Manta*; soție: Stanca *Mîntuleasa* (Ins 324). 5. *Mant/e*, -*ea*, -*escu*, act.; *Mantie* boier (17 A IV 52). 6. *Mîntea* (17 B III 167). 7. *Mântul*, Glig., 1718 (BCI IV 208); -*e* (Ard II 172); *Mântei* (ib 207).

MAMONA ebr. *māmon* „lume” „cîștig lumesc” (Enc. brit). Aga Ienachi — (Sd XXII 117); — Lascăr, grec. (Hurm XIII); — Alex., 1633 (Fil C 273); *Maman*, por. ard. (Viciu 34).

Man/a, -*ae*, -*ache* v. **Manuel** III 1. 7.

Manaflea v. **Manase** 4.

Manar v. **Manuel** III 14.

MANASE bibl. *Manassch*, eponim al unuia din cele 12 triburi din Israel. 1. *Manas/e*; -*escu*, I. (AO XVI 361). 2. *Manasi* popa (D Buc); -*e* arnaș, olt. (Sur VI); -*escu* (Î Div); *Manasița* egumen (16 B IV 343); — vecin, 1715 (Iris I 204); olt. (Sd VI 483); mona. (P⁵); *Manasița*, -*iești* ss. 3. + *Mina*: *Minasița* mona. (Sd. XIX 61). 4. Prob. *Manafica*, 1859 (P²).

Man/ea, -caș, -câș v. **Manuel V 2.**
Mancea v. **Dima I 6** și **Manuel V 3.**
Manefu, -l, -leșeu v. **Manuel V 4.**
Mane/o, -u v. **Manuel V, 1.**
Mandalina v. **Magdalena 8.**
Mandrea v. **Adrian IV.**
Mane, -a, -alcă, -la v. **Manuel III 1, 4, 5.**
Manega v. **Manuel IV 16.**
Man/escul, -eș, -evtei v. **Manuel III 1—3.**
Maneța v. **Manuel III 7.**
Manți v. **Manuel III 15.**
Mani -tă, -țiu v. **Manuel III 8, 9.**
Maniga v. **Manuel IV 16.**
Manioe v. **Manuel IV 9.**
Mani/u, -ul, -us v. **Manuel III 10.**
Manliu v. **Manuel IV 20.**
Manoil, -ă, -escu v. **Manuel I 1.**
Manolache v. **Manuel 4.**
Manol/e, -ea, -easa v. **Manuel II 1.**
Manol/ieă, -iță, -iu v. **Manole II 1, 3.**
Mant/a, -e, -ea, -eseu v. **Mamant 3—5.**
Mantie v. **Mamant 6.**
Mantul v. **Mamant 2.**
Manțul v. **Manuel III 9.**
Manu v. **Manuel III 11.**

MANUEL ebr. **Emmanoil.** I. Căderea lui *e* inițial s-a produs în greaca medie, ca în numele împ. Manuel Comnen. 1. **Manoil** (Dm; Ștef; Cat; C Bog; Cand etc.); -ă (Dm; C Ștef); -escu; -ești s.; -easa (Cat). 2. Cu afer.: **Oilești** s. 3. **Manuil** (Syn); -o (Dm; C Bog); -ă (Mar); -ă zis și **Manoil** și **Mânăilă**, cu asim. progresivă pîrcălab de Neamț (Ștef); **Mânăilă** (Dm; Mar; Ard; 16 B II 22 etc.). 4. **Minăil/ă** (Mar; Ard); — pan (AO VI 43); -ești s. (G ur 237); **Măniilă**, Ghighă, 1763 (Tut 37). 5. Cu apoc.: **Mănu** (17 B IV 3).

II. **Manole**, frecv., cf. ngr. Μανώλης 1. **Manol, -ea** (P^{II}; Ard; Cand 135); -a f. (P Bor 73); -easa (Puc); -ică; -iu. 2. Cu afer.: **Nole** pîrcălab de Roman, 1617 mart. 12; -a și **Nolică** (Cand 135); Candrea îl dă ca ipoc. < **Manole**. 3. **Manoliță** (17 B I 437; Cand 135); -eșu. (Cat mold II) 4. + -ache: **Manolache**; ipoc. **Lache**; **Mănlachi** Costachi vornic (B răz 29).

III. **Man**, cf. ipoc. gr. Μάνος și sl. Mano; coincidente: trac. **Manius** (An C III Onom. tracă). 1. **Man** (Mar); — jude (16 A II 67); -a, țig. (17 A III 152); **Man/e**, mold. (Dm); -ea, frecv.; -escul (Ștef). 2. **Maneș** (17 B II 349). 3. **Manevici** (Dm). 4. **Maneică** (Cand). 5. **Manela**, țig. (16 B II 16). 6. **Măn/escu; -ești** s.; -easa (17 B II 114); -easă, I. (RI XI 317). 7. **Manac**, act.; **Manache** eterist (IT); **Maneța** b. (16 B VI 329). 8. **Mani**, olt. (Cand; Met 58); **Mănioaia** s. 9. **Maniță** (17 B IV 406); **Manițiu**, ard. (Paș); cf. subst. **maniță** „ștofă groasă” (Tiktin) și ngr. μάνιτσα „manșon”; prob. cu sincopă: **Manțul**, mold. (Sur VII). 10. **Măniu** (Tis; Moț; Ard; Paș), **Maniu** este o lectură greșită sub influența suf. grec -iu; -l (Giur 256; 16 B I 86); **Măniul** = **Manul**, 1525 (Gorj 269). 11. **Manu**, munt. (P Bor 73); ard., 1534 (Paș); **Manu** = **Emanoil** (C Ștef); **Manul** (Mar); -e (Tec I); -a f. (P Bor 11); **Manuș** (Șez). 12. **Mănul/ești** s. (Tec); -eș (Isp 1²); -escu. 13. + -ușca: **Manușca** (17 B II 357; Sd XXI).

IV. **Mănu**: 1. **Mănăești** s. (Ștef) < ***Mănae**. 2. **Mănea**, munt. (Cat; Sd XI 263). 3. + -eciu: **Măneci**, fiul lui Mițan (17 B IV 382), omofon cu numele satului act. **Măneciu** din r. Teleajen, scris în documente: 1425 **Mănieaciul** (Ț-Rom 147) și **Maniaciul** (13—15 B 83) < **Man** + -eciu (etim. S. Pușcariu DR VII 114), care s-ar putea explica din vb. a mînea, sau mîneca, satul fiind situat la ultimul popas al vechiului drum de negoț cu Țrașovul, prin Bratocea sau Tabla Bujiilor; **Măniacul**, Alexe (Sur XVI). 4. **Măneș**, 1722 (Paș). 5. Prob. **Mănetu** t. (Mus). 6. **Mănic** (Paș); -a, I. (Puc 253); **Mănic/ea** -ești ss.; -el (Paș); **Măniciul** (17 B II 380). 7. **Mănie**, R. (17 B IV 18). 8. **Mănilă** (Paș; 17 B II 304). 9. **Mănioc** 1437 (13—15 B 97). 10. **Măniș** (17 A IV 352); -or (Olt; Ard I 189; Paș); -ora t. (16 B III 296). 11. **Măniș** (Ard I și II 146); -escu, act. 12. **Mănoe** (17 B II 380); **Mănoiu** (Cand 138); -l (Drag 121). 13. + -otă: **Mănotești** s. (16 B IV 188). 14. + -uc: **Mănucu**, Ion, act.; -l s. 15. + -uș: **Mănușoia** t.; **Mănușca** b. (Giur 281); — f. (16 B IV 247); **Mănușcă** (17 B IV 462). 16—18 Contaminări: 16. + **Iuga**: **Măniugu** (16 B II 181); -l (17 B III 116); prob. **Maniga**, mold. (Sd V

251); ard. (Paş); *Măniga*, Gr. (Bir III); *Manega* fam. (Î Div); *Mănugă*, olt. (16 B V 37).
17. + *Negoi*: *Măneguia* b. (17 B III 356).
18. + *Neguş*: *Măniguş* (Ard II 146–7). **19.** Contaminări neclare sau apropieri: *Măneaza*, munt., 1581 (Sd VII 269); *Mănicir* (17 B IV 448); *Manioniu* Cristian (Mag Br). **20.** *Manliu*, I., autorul gramaticilor, n. latinizat după lat. *Manlius* < *Manilius*, n. gentiliciu format din *Manius* < *mane* „diminează” sau < zeii *Mani* (Tagl); sau scurtare din *Caramanliu*.

V. *Man* + sufixele: *-cu*, *-ca*, *-cea*, *-ciu*:
1. *Manco* (16 B I 109; 17 B II 27); *Mancu*, V., ard. sec. 18; cf. şi tatar *Manku*: *Mănculescu* (Nif). **2.** *Manca* (16 B II 70); *Mancăş* (Sd XXII) şi *Mancaş*, act. **3.** *Mancea* (Ur XXII 70) sau < *Dimancea*; *Măncea*, *Măncete* şi *Măncioiu*, olt. (Cand). **4.** *Manciu*, olt. (Cand); *-l* (16 B II 31); – pren. (Dm; C Ştef); ar. (Cara 99; Moţ); *-lescu*.

VI. *Mtn* = **1.** *Manea* se confundă şi cu *Mtnea* provenit din subst. *mtnă* sau *mtine*: *Manea* zis *Mtnea* pren. (Dm 333; RS 28). *Mtnea*, mold. (Dm; C Ştef), scris şi *Mtinea*, munt., olt. (T-Rom 263; Giur 273; 16 B II 249, 281, 385); popa (Tis 265); țig. (16 B I 59) etc.

Manuil, *-ă* v. **Manuel I 3.**

Manul, *-e* v. **Manuel III 11.**

Manuşea v. **Manuel III 13.**

Manuș v. **Manuel III 11.**

Marja, *-ăi* v. **Marana 1.**

MARANA (la DH) sau **MARATO** (la Calend. Gr. P); aramaic: *mārana-thā* (Brock).
1. *Mara* (Dm; 57; Cat; C Ştef; Moţ; 16 B VI 81; 17 B I 334) etc.; – doamna lui Mircea cel Bătrîn. **2.** *Măra* (17 B I 354); t. (Mus); *Marea* (16 A III 449). *Marăi*, Badea (17 B II 270). Acestea pot fi şi din *Maria* sau *Smaranda*.

Mareău v. **Marcu 10.**

Maree, *-a*, *-ni* v. **Marcu 6.**

MARCHIAN lat. *Marcianus* < *Marcus* sau *Marcus* „consacrat lui Marte”. **1.** – (17 B III 289); – Folescu, prof. **2.** Sub infl. italiană: *Marcion* diac (Cotr 554).

Marchidon v. **Machidon 4.**

MARCHIL lat. *Marcellus*, dim. din numele zeului Marte. **1.** *Marchel* t. **2.** *Mărchel* (16 A II 151).

Marebiş v. **Marcu 12.**

Marei v. **Marcu 11.**

Marcion v. **Marchian 2.**

Mareoel v. **Marcu 13.**

Mareoiu v. **Marcu 14.**

Mare/oñ, *-oñe* v. **Marcu 14.**

Mareoş, *-ul* v. **Marcu 15.**

Mareot/ă, *-eş* v. **Marcu 16.**

MARCU lat. *Marcus*, n. ce înseamnă «dedicat zeului Marte». **1.** *Marc* (Moţ; Fărş). **2.** *Marca* f., olt. (AO XI 219); f. ar. (Fărş); *Marcă* act. (v. Bistr.), + *-an*, *-aş*: *Mărcănaş* (ib). f., mold. (16 A III 229). V. şi Arca. **3.** *Marcu*, frecv.; *Mărculeşcu*; *-eşti* s. *Mărcăuşi* s. **4.** *Marco*, formă cultă (Syn; Dm; Ştef; Tis); *Marco* Vvd.; – Bălaur (C Ştef). **5.** *Mărco* (Sur VII). **6.** *Marce* (17 B I 328; Ard I 51); *-a* b. (16 B I 162; 17 B I 479 şi III 392; RS 67); *-a* post. (AO XII 444) etc.; *Marcea* f. (16 B III 217); *Marceni*, *Mărceşti* ss., *Mărcioiu*-Schiaul, Pătru, 1629, munt. (DZF). **7.** *Mărcan*, olt. (Cand); *-ul* t.; *-i* t. (Tec I). **8.** *Mărcăş* (16 A I 511); *Mărcăş* (Ard). **9.** *Mărcar*, mold. (Sd XXI), ca *Bărcar* < *bărc*. **10.** *Mărcău*, haţeg. (Cand.; Viciu 34). **11.** *Marci*, Pătru (RA V); *-u* (17 B I 204); *-ul*, 1485, munt. (Rep D 181). **12.** *Marchiş* (Mar). **13.** + *-oci*, *Marcoci*, țig. (Vit 30); *-ul* t., cu rotacism < *Malcoci*; *Marcoceni* s. (Dm). **14.** + *-oi*: *Marcoiu* (Puc); *Mărcoiu*, 1633 (Paş); *Marcoñ*, haţeg. (Cand); *Marcone* s. (Dm). **15.** + *-oş*, *Marcoş*, *-ul* t. **16.** + *-otă*: *Mărcotă*, mold. (Sur XXV; Isp V²); *Mărcot*, Gr. (Sur VII 209); pren. (ib 211); *-ă*; *Mărcoteşul* t.; *Mărcotoaia* 1631 VI 19 (mss Singeorgiu). **16.** *Mărcuş*, I.; *-ul* (RI I 22); *-a* s.; *-in* (16 B VI 326). Formele: **8**, **15**, **16**: *Mărcăş*, *Marcoş*, *Mărcuş* par influenţate de lat.-ung. *Mareus* (s = ş), cf. Bogrea (DR II 425 n. 4). cf. şi *Moarcăş* (Cat Braş). **17.** *Mărcuș*; *-ă* (Sd XVI); *-a* (mănăstirea lui Marcu Vvd.); *-iu*, act.

Mardal/e, -i v. Mardarie 5.

Mardan v. Mardarie 6.

MARDARIE gr. Μαρδάριος. **1.** — Cozianul, autorul Lexiconului slavo-român. **2.** Cu afer.: *Ardarie*, Gloăescul (C Bog), al cărui nepot semna: *Precopie Ardarievici Gloăescul* (17 A I 75); *Mărdaria*, Cerboae, f. (BCI VII 10). **3.** *Mardari*, P., act.; -u, act. **4.** *Daru*, R. (MO 10 feb. 1949) < *Mardar; *Ardare*, C., act.; *Mărdari* (Tec I); *Mărdărescu*. **5.** Cu disimilare: *Mardale* (UI 134; Î Div); *Mărdale*, Florea, olt., zis *Mărdeali* și *Mărdile* (Sd XXII); *Mardal/i*, I. (C. Lit. 1941 p. 1387); -e (Cand); -escu; *Mărdăloi*, olt. (RI VI 262), cf. și subst. vechi pl.: *mardale* „vechituri”; cu afer.: *Ardaloaia* (Gr Buc). **6.** Cu met.: *Mărdărești* s. **7.** Scurtat și cu schimbarea finalei: *Marda*, olt. (AO XVI 361); *Mardăști* (Puc); *Mardan* (Isp III⁴); ard. (Paș); *Arđan* t.; -ești t. (Cat mold II) (16 A III 48); *Arđanovici* (Dm; Ștef); cf. și Iordan. *Mărdan* (17 B I 490; Cand). **8.** Cf. *Mordan* fam., în Chiojdu Mare; -a t. în *Cătina*, r. Cislău. **9.** *Medardie* (Ceas) în loc de Mardarie.

Mar/ea, -ena, -enea v. Marina 2, 3.

Marghioara v. Maria I B 13.

MARIA, ebr. *Maryam* cu sens neclar. **I. A.** Din lat. *Sancta Maria*: Simtă-Mărie (BCI II 212) și Sântămărie sau Stămărie. Feminine: **1.** *Maria* și *Măria* (C Ștef); *Mărie* (Ștef); *Marie* și *Rie* f. (A Gen II 71). **B.** Diminutive: **1.** *Marica*, d-na lui Brincoveanu; *Mărica* (Dm; C Ștef); *Mariica* (C Ștef; 16 B II 379); *Măriica* (C Ștef; 16 A III 54); *Marică*, olt. (Sd XXII). **2.** *Maricuța* (16 A III 460; Băl II; Ard I 212 etc.); *Măricuța*. **3.** *Maricica*, ard. (Paș). **4.** *Marița* (Ștef; C Bog; Paș; 16 A I 430; 17 A II 279); *Mărița* = *Mărica* (17 A I 219); scurtat, *Rița* (Ard; Cand 166); *Rițești* s. Dm; 16 A 53). *Marișica* și *Țica* (etim. Paș). **5.** *Marioară* (Paș); cu afer.: *Oara* (Paș); *Măriorița* (Sd XIX 126). **6.** *Măriucă* și *Uca* (etim. Paș). **7.** *Măriuța* (Ștef) și *Mariuța* (16 A I 400); *Măriuță* și *Uța* (Paș; Cand); *Mariușan*, Gh. (D Buc); **8.** + -ca și cu sinc.: *Maruca* Rosetti. **9.** Cu sinc. lui *i* + -ușca: *Marușca* și *Mărușca* (Dm; Ștef; etc.). **10.** + -ța și cu sinc.: *Maruța* (C Ștef;

17 B IV 266); cu afer.: *Rușica*, ard. (etim. Paș). **11.** *Marula* f. (Sd XV 97), fiica Tudorei din Tirgșor, la an. 1600, soția banului Mihalcea (17 B I 233). **12.** Alte ipocoristice: *Mia*; *Mița* (Cotr 55); *Riși* etc. **13.** *Marioara* + *Marga*: *Marghioara*. Unele diminutive românești au trecut la greci în epoca fanariotă: *Μαρίκα*, *Μαρίτσα*, *Μαριώρα*, *Μαριωρίτσα* (But). **14.** + Ioane: *Marioane*, act. (Jiul ard.).

II. Masculine: **1.** *Mariescu* (M mar). **2.** *Maricu* b. (17 B I 357); olt. (Cand). **3.** *Marica* b. (Sur VI); *Măricești* s. **4.** *Măruș* (< *Măriuș*), Ion (Vr C). **5.** *Marușcin*, Dan, mold., 1606, matronim și -a f. (16 A I 426) marital, format din n. precedent. **6.** *Maricar*, I. (Buc.). **7.** *Mărișă* cojocar, 1620, munt. (Viața Feudală 1957 (p. 54), sau < *adj.* mare.

MARIAN, lat. *Marius*, luat azi ca un derivat din *Maria*. **1.** *Marian*, 1676 (BCI VII 8); -i s. (Tis); *Măriian*, I. (AO XIX 110); — D. (Ard II 123, 146), frecv. în urbariile ardelen; călăraș, 1655 (Sd VI 38). **2.** *Mariana* mona (P⁷ fila 20); *Marianca* și *Marienești* ss. *Marienescu*, Ath. **3.** *Marien* diacul, discipolul lui Coresi (Iorga, Ist. Lit. rom. I 203).

Marianca v. Marian 2.

Maric/ea, -ar, -ă v. Maria I B 1 și II 3, 6.

Maricica v. Maria I B 3.

Maricu v. Maria II 2.

Maricuța v. Maria I B 2.

Marlen/escu, -ești v. Marian 2.

Marlescu v. Maria II 1.

MARIN, lat. *Marinus*. Numărul patronilor calendaristici exclude o influență dalmatină, propusă de N. Iorga (RI XIII 194), în ce privește răspîndirea numelui la noi; nu poate fi vorba nici de o relație cu *Maria*. **1.** *Marin*, frecv., actual, nu lipsește în doc.; derivate: -ești, -canca și -ici ss.; -escu. **2.** Diminutive: *Marinjele*, I., olt., act.; -ică; -cu; -cea; -cel act.; -clu, act. **3.** *Mărin* (Șchei I); -aș (Hur 47); -el (Șchei III); -oiu; -icul, olt., 1620 Sd VI 465). **4.** *Marinceaș* (Mar); *Mărin*cu, Gr. (16 B II 260). **5.** *Măriniciu*, Gr. (16 A I 578). **6.** *Mărtnea*, T., ard. (Ra II 418); *Marinoglu*, Hr. (Fil A). **7.** Din lat. *sanctus Marinus*: *Sumarin* (13—15 B 93; Rel); — Bratu lui (Isp

IV p. 97); *-ești* s. (Cat; 16 B I 43), ca Sumeru < Sanctus Demetrius. 3. Prob. *Samarina* s. în Pind, cu asimilare regresivă < *Sumarina*. Cf. *Samarinești* s. în Mehedinți (Sur VI).

MARINA lat. *Marina*. 1. — și *Mărina* (Ștef); *Mărină*, G., act. 2. + *-ca*: *Marinca* (Dm; Ștef; C. Bog; Mar; Ard etc.); *Mărinca* (16 A III 30); —, *Marenca* sau *Mărenca* (Ștef). 3. *Marena* (Dm; 16 A I 236; Sd XXII); *Mărena* (16 A III 457). 4. *Mărincea* f., mold. (Sd XI 274). 5. *Măronca* f. (17 A IV 454).

Marloară v. **Maria I B 5.**

Mariț/a, -ica v. **Maria I B 4.**

Mariu/eă, -ja v. **Maria I B 6.**

MARTA, sora lui Lazăr din Betania, ebr. *Marta* „domina” (OS) sau < siriacă *Martha* (Tagl), cf. și lat. *Marta* cogn. din epoca republicană (R On). 1. *Martha* (P¹); *Marta* (Ștef; 16 B II 187); la genitiv Radul Marti(i), 1748 (AO XXI 217). 2. Cu afer. prob.: *Arta*, act. 3. Forma slavă cu *ft < th*: *Marfta* (16 A III 152); din ucr. *Марфа*: *Marfa* (Dm; 16 A I 372; BCI VIII 73); prob. cu afer.: *Arfa* b. (16 B II 116).

Martăn v. **Martin II 3.**

Martea v. **Martin II 1.**

Martian v. **Martin II 1.**

Martie v. **Marț 10.**

MARTIN, lat. *Martinus*, nume derivat din Marte, zeul războiului. *Martin*|*ii* de iarnă, sârb. populară; **I. 1.** — (Dm; Ștef; Vr C) etc.; — 1408 (T-Rom 103); *-ul* s.; *-a f.* (16 A III 9). 2. Cu afer.: *Artin*, C., mold., act.; *-escu* prof. 2. *Mărtin* călăraș, 1655 (Sd IV 38; 13—15 B 183); — fiul lui *Mărtiniță* din Birsa (Sd X); *Mărtin*|*ul* t. (Mus); *-escu*; *-ești*, *-eni*, *-iș* ss. 3. Diminutive; *Mărtin*|*aș*, ard., *-iță*. 4. *Sămărtin* s. (Ard II 107), rominizat din magh. Szent-Márton. 5. *Mărtina*, fiica lui Alex. Lăpușneanu.

II. Cu schimb. de sufix, terminația *-in* tratată ca sufix: *Mart*|*lea*, V., act.; *-ian* (Lex); *-iș* (Tec I); *-ul* (17 B IV 306). 2. *Mărt* + *-ac*: *Mărtăcești*, cf. și subst. *mărtac*. 3. + *-an*: *Mărtan* (Vra; BCI XII 181); *Mărtân* (Ard II

141); *Mărtana* t. (Mus); + *-anuș*: *Mărtănuș*, sau din lat.-magh. *Martinus* s. 4. *Mărtou* (Vr; Sd X ard).

Martul v. **Martin II 1.**

MARȚ, „Marțu”, numele lunii Martie la aromîni < lat. *Martius*, cf. Mărtișor sau Marți. 1. *Marțu*, Dănică (17 B IV 467); — N., act. 2. + *-ea*: *Marțea*, Bucur (Met 284). 3. + *-in*: *Marțin*; + *-ian*: *Marțian*, Pop Iuliu (AO XVI). 4. + *-iu*: *Marțiu*, I., din Baia (16 A III 365) — acesta prob. și sub influența magh. *Marcus* „luna martie”. 5. *Mărtăști* s. 6. *Mărțea*, olt. (17 B II 240); *Mărțani* s. 7. *Mărțcan* jup. (16 B VI 160). 8. *A Merțencei*, mold. (Șez). 9. Prob. *Morșun*, mold., din Baia (Arh) < *Marț* + *-un* ca în tătun, sau < magh. *marcona*, „feroce, sălbatic”; — Pavel, 1758 (M Put 188). 10. Din forma calendaristică a numelui lunii: *Martie*, jude, 1462 (C 10 Ștef 12).

Maruca v. **Maria I B 8.**

Marula v. **Maria I B 11.**

Marușea v. **Maria I B 9.**

Marușein v. **Maria II 5.**

Maruța v. **Maria I B 10.**

Masai v. **Misail II 2.**

Mascan v. **Damaschin 3.**

Massim v. **Maxim 8.**

Maș v. **Toma I 3.**

Mata v. **Matei II B 2.**

MATATIA bibl., unul din Macabei, ebr. *Matatici* (16 A IV 57).

Mateăbojă v. **Boje I 5.**

Mate, *-a* v. **Matei II A 5.**

MATEI ebr. *Matithyâh*, gr. *Ματθαῖος* lat. *Matthaeus*. **I. 1.** *Matei*, frecv.; *-u* (Ștef etc.); *-ul* t. (Mus); 2. Scurtat: *Teiu*, act. (etim. Paș; Cand). 3. + *-aș*: *Mateiaș*, fiul lui Matei Basarab Vvd; *-așul* t. 4. + *-ca*: *Mateica > *Teica* (16 B III 367); *Teican*, Florea, mold., act.

II. A. 1. Cu eliminarea lui *i* final: *Mate*|*escu*, *-ești*, *-eni*, *-uți* ss.; + *-eș*, *Mateeș*, olt. (Cand); *-escul* (17 A V 134); *-ița* f. (Bz); 2. + *-iță*, *Mateiță* Portărescul (AO XXII 79). 3. + *-oiu*,

Mateoiu (Sc); *Matioiu* (17 B I 199); *Mation* (17 B III 443); *Mateoñiu*, olt. (Cand).
4. + *-ucă*, *Mateucă* (Paș). **5.** *Mate* Giurgiu, mold. (Sd VII 63); *-a*, ard., act. etc.; *-ș* moș., act.; *-șiu*, Avr (An Com), formă comună și la bulgari și sîrbi. Prob. *Măcheș*, M. (Met 12).
B. Cu schimbarea finalei: **1.** *Matiul*, olt. (Gorj 269 și Isp III²). **2.** *Mata* t. și b. (Am; Sd XVII 29). **3.** *Matu* 1830 (RA III 272); *Matul*, *-ic* (Vlah PB). **4.** *Matica* și *-n*, olt. (Cand). **5.** *Matui*, P. (Met 150). Pentru § II cf. și *Matia*.

III. Derivate din tema *Măt*: **1.** *Măt/Jan* (16 B II 225); *-ea* (Ard; 16 B I 108); *-ei*, frecv. (Ștef; Met 152); *-eica* și *-eican* (Am 157); *-ești* s. (Hur); *-eușu* (17 A IV 380). **2.** *Măt/i* (Ștef); *-iu* (16 A III 9); *-eni* s (Ștef); *-ești* (Hur). **3.** *Măt-ocul*, I. (Gorj 344). **4.** *Mătuiian*, I., munt. (BCI XII 141); *Mătulești* s.; *-escu*, Maria (I S 281). **5.** *Mtlei* (Ard).

IV. Din forma slavă cu *ft* < *th* folosită rar în Moldova: **1.** *Maștei*, act.; *Maștea*, mold. **2.** *Maștheiu* (P Bor 66); *Maștena* b. (Dm; C Bog). **3.** *Mașfei* (Ștef); *Mașvei*, Cantacuzen (Brăz 58); *Mașfeu* (Tec I; Arh). **4.** Din srb.-cr. *Matica*, ipoc. din *Matei* (Rad 83 p. 107): *Matița* s. **5.** *Maștei* (P Bor 46).

V. Din ruso-blg. *Маѿо* sint. < *Matei* (Weig): **1.** *Mace*, ar. (Cara 99); *-a*, țig. (16 B I 187) și s. **2.** *Macio*, A. (B răz 58); *Maciu*, act.; *Măcești* t. (Cat); *-escu*, olt. (Am; AO V 228; Sd XVI); cf. *Măceu* s. **3.** + slav *-co*: *Macic/o* și *-u* („Mateias”) Rusul din Măci-căuți (Dm; 17 A IV 220), deci forma est și ucraineană.

VI. Din magh. *MÁTŸÁS*: **1.** *Matiăș* Corvin. **2.** *Mătiaș* (Dm; C Ștef). **3.** *Mătietș* (16 A II 8); *-escul* (17 A III 15; Sd VII 104.)

Mate/oiu, **-oniu** v. **Matei II A 3.**

Mateș v. **Matei II A 5.**

Mateucă v. **Matei II A 4.**

Matte/i, **-u** v. **Matei IV 3.**

Matiăș v. **Matei VI 1.**

Matica, **-n** v. **Matei II B 4.**

Mati/oiu, **-on** v. **Matei II A 3.**

Matița v. **Matei IV 4.**

Matiul v. **Matei II B 1.**

Matra v. **Matrona I 3.**

Matriana v. **Matrona I 2.**

Matrina v. **Matrona I 2.**

MATRONA lat. *Matrona* < *mater* „mamă”. Nume familiar la ruși, derivatele lui sînt aproape omonime cu unele toponime și cuvînte din limba romînă de altă origine. **I. 1.** *Matrona* f. (Ard). **2.** Cu schimbarea p. fin.: *Matrina* f. (16 A III 54) și *Matriana*, dobr. (RI XI 207). **3.** Scurtat: *Matra*, Tănase (Met 290); similitudini: masivul *Matra*.

II. Cf. ucr. *Мотрона*, *Мотрунiя*, *Мотря* < *Matrona* (Grinc). **1.** *Motrița* fiica lui Șt. Tă-rîță (17 A II 290); *Motrea* f., mold. (Isp II¹; 17 A IV 112; RI XV 162; 16 A I 306, 541). **2.** *Motruna* f., mold. (P¹⁴ fila 18; Dm; Băl I), cf. adj. *motrun* „posac”; *Motronea*, ard. (DR II 697). **V.** și *Motru* (Partea a II-a).

Matu, **-i**, **-lescu** v. **Matei II B 3, 5.**

Matuica v. **Stamate 3.**

Matvei v. **Matei IV 3.**

Mavr/a, **-ea** v. **Mavru 2.**

Mavrichi v. **Mavru 3.**

MAVRU lat. *Maurus*, n. etnic. Cf. și *Ma-vra*, *Mavros* și *Mavrachie*. **1.** *Mavruș* preot (AO XVI 355); *-co* boier (C Neamț 14). **2.** *Mavra* t.; *Mavrea*, Neagul (17 B IV 359); țig. (16 B VI 147). **3.** *Mavrichi* < *Mavrachie* calend. < lat. *Mauricius*; — Ion (Sd XII 54 și XVI); — fam., mold.; *-e* (Î Div).

Maxa v. **Ma xim 2.**

Maxen, **-a**, **-iia** v. **Ma xim 5.**

MAXIM, lat. *Maximus* superlativul lui *magnus*, vechiu supranume roman, luat apoi și ca prenume. **1.** *Maxim* vătav (Sur IV); s. (16 B II 238); *-u* popa (17 B III 257). Cu afer.: *Axim* ard., 1726 (Paș). *Maxâm*, mold., 1733; *Maxân* (P Bor 48). **2.** Cu apoc.: *Maxa* f. sau b., mold., 1611 mart 20. **3.** *Măximești* s. **4.** *Maxin* (Syn; C Ștef; 16 A II 67); *Măxin/eni* și *-ești* ss. (Ștef); *-oiu*, A. (Î Div). Cu afer. *Axin*, 1726, ard. (Paș). **5.** *Maxen* (Sc); *-a* f. (16 A II 108); *-iia* f. (17 A V 277). **6.** *Mexana* f. (Sur XI). **7.** *Maxin* (Bîr I). **8.** *Massimu*, Ioan, prof., în ortogr. latinistă.

Maxin v. **Ma xim 4.**

Maxin v. **Ma xim 7.**

Măcare, Măcăresen v. Macarie 2.
Măcă, -ești, -eț, -n v. Macovei I 3-5.
Măceinic, Măcin v. Mucenic 3.
Măc/eseul, -ești, -en v. Matei V 2.
Măcheș v. Matei II 5.
Măcerești v. Macrina 5.
Măcri/na, -ian v. Macrina 1, 2.
Măcui, -esen v. Macovei II 3.
Mădăl/ina, -uța v. Magdalena 8.
Mădrin v. Dimitrie IV 5.
Măgăliua v. Magdalena 8.
Măgdă/cești, -șani v. Magdalena 5, 6.
Măgdăl/ia, -ina, -inesu v. Magdalena
1, 2.
Măgdășanul v. Magdalena 6.
Măgd/oiul, -uț v. Magdalena 4, 7.
Măgher, -ița v. Magherul 3.
Măghiresen v. Magherul.
Măgirdiei v. Botez 5.
Măiță v. Mihail II 3.
Mălahi v. Malahia 1.
Mălan/ea, -ia v. Melania 2, 3.
Mălăcă v. Malahia 3.
Mălăn v. Melania 4, b.
Măl/ea, -easa, -ești v. Mal 3.
Măldărești v. Mardarie 6.
Mănăești v. Manuel IV 1.
Mănăilă v. Manuel I 3.
Mănălachi v. Manuel II 4.
Măn/cea, -cete v. Manuel V 3.
Mănculescu v. Manuel V 1.
Măn/ea, -eci v. Manuel IV 2, 3.
Măn/ea, -esen, -ești v. Manuel III 6.
Măneguia v. Manuel IV 17.
Măneaza v. Manuel IV 19.
Măn/eș, -etn v. Manuel IV 4, 5.
Mănie, -a, -ea, -el, -ești v. Manuel
IV 6.
Măniecioiu v. Manuel V 3.
Măniec v. Manuel IV 19.
Măniecui v. Manuel IV 6.
Mănie, -aciul v. Manuel IV 3, 7.
Mănignuț v. Manuel IV 18.
Măniiaenl v. Manuel IV 4.
Măniilă v. Manuel I 4.
Mănilă v. Manuel IV 8.
Mănioaia v. Manuel III 8.
Măniș, -or, -ora v. Manuel IV 10.
Măniț, -esen v. Manuel IV 11.
Măniugu, -l v. Manuel IV 16.

Mănoe v. Manuel IV 12.
Mănoiu, -l v. Manuel IV 12.
Mănotești v. Manuel IV 13.
Măntei v. Mamant 8.
Măntiei v. Dometie II 2.
Măntul v. Mamant 8.
Mănueu, -l v. Manuel IV 14.
Mănușă v. Manuel IV 16.
Mănuși v. Manuel I 5.
Mănul/eseu, -ești, -eț v. Manuel III 12.
Mănuș/ea, -că, -oaica v. Manuel IV 15.
Măra v. Marana 2.
Mărauț v. Miron IV 3, b.
Mărean, -nl v. Marcu 7.
Măre/aș, -ar v. Marcu 8, 9.
Măre/ăuți, -ești v. Marcu 3, 4.
Măre/o, -uleseu v. Marcu 5, 6.
Mărehel v. Marchil 2.
Măre/uș, -uț, -nța v. Marcu 16, 17.
Mărdari, -a v. Mardarie 2, 4.
Mărdăloiu v. Mardarie 5.
Mărd/eali, -ile v. Mardarie 5.
Mărenea v. Marina 2.
Mărgălina v. Magdalena 9.
Mări/a, -ea v. Maria I A, B 1.
Măricești v. Maria II 3.
Măriența v. Maria I B 2.
Mărie v. Maria I A.
Măriian v. Marian 1.
Mărin, -aș v. Marin 3.
Mărin/a, -ă, -ea v. Marina 1, 2.
Mărinea v. Marina 4.
Mărin/eu, -ieiu, -ieul v. Marin 3-5.
Măriorița v. Maria I B 5.
Măriță v. Maria I B 4.
Mărinț/a, -ă Maria I B 7.
Mărinea v. Maria 6.
Măronca v. Marina 5.
Mărtan v. Martin II 3.
Mărtăcești v. Martin II 2.
Mărtănuș v. Martin II 3.
Mărtin, -aș, -iță v. Martin I 2, 3.
Mărtoin v. Martin II 4.
Mărțean v. Marț 7.
Mărțești v. Marț 5.
Mărțișor v. Marț.
Măruș v. Maria II 4.
Măschin v. Damaschin 2.
Măsiin v. Moise 5.
Mătache v. Stamate 3.

Măt/an, -ea, -ei, -eica v. **Matei III 1.**
Mäte/ști, -uțu v. **Matei III 1.**
Măti/aș, -eș v. **Matei VI 2, 3.**
Măti/i, -eni, -ești v. **Matei III 2.**
Mătioe/a, -ul v. **Matei III 3.**
Mătu/ian, -Icseu, -lești v. **Matei III 4.**
Mecă, Meehe, Meehiia v. **Mihee a.**
Mecola v. **Nicolae VIII B 3.**
Mecu v. **Nicolae VIII B 3.**
Medardie v. **Mardarie 9.**
Medr/a, -e, -ea, -ega v. **Dimitrie IV 4.**
Medrihan, Medru v. **Dimitrie IV 4, 5.**
Medinte, Medinți v. **Mehedinț 3.**
Mefodi v. **Metodie 6.**
Mehodie v. **Metodie 5.**

MCHEDINȚ derivat prin suf. *-inț* din numele cetății Mehadia bănățeană și, din sec. XII, aplicat județului vecin, care o cuprindea la început în limitele sale, ajunge mai târziu nume de persoană; originea lui pare a fi calendaristică, deoarece Mehadia apare în documente întâi în forma *Miháld* (1323–1428), explicată de Drăganu prin magh. *Mihály* „Mihail”, + suf. magh. *-d*; ca și satul vecin Mehadica ce se numea Kis-Miháld între anii 1400–1600. Drăganu atribuie acciași origine și Mehadii din Vaslui, pe care Bogrea o explică prin ucr. *Mehed* < *Methodius* (DR I). După ambii, deci, originea numelui este tot calendaristică. **1.** *Mehedinț*, Radu, 1610 (BCI XI 53; 17 B I 223); — Stanciu (Sd V 479); log. Mihai *Mehedinț* (17 B I 254 și 354); alt *Mehedinț* în pomelnicul olt. din s. Grușetu (AO XII 46); *Mehedințul* b. (16 B III 81); — Calotă, olt. log. în 1612 (AO XIV 112); — Miloș, 1517 (Ard) și un alt Radu, alături de mai mulți cetași, toți cu numele de fam. Mehedințu, la 1800 (AO XXI 177). Întocmai așa se numea marele spătar Lupu, capul răscoalei contra grecilor din 1618, cunoscut în istorie în forma greșită „Mehedințeanul”. Un document din 1643, pentru satul Ponorălu, primit de el în dar de la Mihai Viteazul, îl numește clar „Lupu Mehedințul” (AO XVIII 430 și 449). Alt *Mehedinț* apare în fostul jud. Săcueni (16 B II 31; Ac Bz 49) prob. moș al satului act. *Mehedința*; alt *Mehedinț* olt., la 1834, Gh. M. (AO XVI 353). Deci 7 persoane, o familie, câteva sate și un județ poartă acest nume. **2.** Cf. *Mehedințu*

fam. act. **3.** *Medinți* s. la Morlachi (Morl 14); *Medințe, -ți*, „meciinți”, este termenul care desemnează pe bănățenii din Mehadia (G. Pascu, Revista Critică XIII 122). **4.** Cf. toponimul vasluian: „Valea *Mehediei*” pe Telejna (Sur VIII și XV) și *Medieștii*, sat dispărut (Sur VII). Prezența albinei în stema fostului județ Mehedinți, dacă s-ar raporta la etimologia din magh. *mél.* „albină” fixează heraldic o legendă etiologică. **5.** *Mihidințul* din Frânciști (17 B III 574).

MELA — scurtare din numele Mel, Melion, Melanip, Melasip, Meletie etc. **1.** *Mela: Pătru al *Melii* (17 B I 213); *Melea* (ib 282); — vâtaf, 1734 (Cimp); *Melescu* (Dm). **2.** + *-ilă*: *Meleilă* (Mar). **3.** + *-eș*: *Meleşeni* s.; *Meleşești* fam. (Cat). **4.** + *-eșcu*: *Meleşcu* t. (Dm); > *Meleşcani* s. **5.** + *-iște, -eni, Melișteni* (Dm). **6.** + *-in*: *Melin*, ard.; — *escu* act.

MELANIA gr. „negrita”. **1.** *Milania* mona. (Sd XXI 62). **2.** *Mălania* (Sd XVI). **3.** Cu schimbarea p. fin.: *Melana* (Dm); *Milana* = *Milanca* = *Mălanca*, dobr. (RI XI 210–215); *Melașca* f. (16 A I 542). **4.** S-au creiat și masculine: *Melan*, I., munt., 1738 (BCI XI 69) și *Măltan*, dobr. (ib. 211).

Melașca v. **Melania 3.**
Mele/a, -hă v. **Mela 1, 2.**
Melentie v. **Meletie 3.**
Melet/jca, -in v. **Meletie 2.**

MELETIE gr. μελέτη „grijă” **1.** *Meletie*, n. monahal; *Melitie* eg.; cu asim. regr. *Militie*, olt. **2.** Cu apoc.: *Meletu* (Ard II 150); derivate: *Melitescu*, act., *Meletica* b., mold., *Meletin* s.; -a f. (P⁸); *Miletin* riu. **3.** Cu nazalism, după Terentie și Maxentie: *Melentie* (Sd XVI; Mar; 16 A III 348); *Melentii* (Lex). **4.** Cu *r* < *l*, sub infl. lui Terentie: *Merentie* (Mar); *Merintia* (Ard II 160). **5.** Cu schimbarea p. fin.: *Melinte* (Paș; BCI VII 7); > *Linte*, N., mold., act.; **6.** *Melintiana* f. (Sur V; Isp II¹). Cf. și calend. f. *Melitina*. **7.** *Milenti*, munt. (Cand); *Milente*, mold. (Sd XXI). **8.** *Militenie* (C. Lit. 1941 p. 1384).

Meletin v. **Meletie 2.**
Mel/escu, -eșcani, -eșcu v. **Mela 1, 4.**

Melidon v. **Meliton** 1.
Melin, -eseu v. **Mela** 6.
Melinte v. **Meletie** 5.
Melintiana v. **Meletie** 6.
Melișteni v. **Mela** 5.
Melit/eseu, -le v. **Meletie** 2.

MELITON gr. Μελίτων, cf. μελίτεια „melisă” 1. **Melidon**, N., act. 2. **Milidon** Huețu, ard. act. (Var 20).

Meluha v. **Mil** I 13.
Menedie și **Meledie** v. **Benedict** I 1.
Menești, **Menea** v. **Parmena** 6.
Mera v. **Miron** II 3.
Mercore v. **Mercurie** 3.

MERCURIE lat. *Mercurius*, zeul negoțului < *merces* „marfă”. 1. **Miercurie** (Ceas. 24 nov). 2. Cu afer.: *Cărie* Crăciun (Isp III²); *Curie*, C. (An Pl 130) și probabil *Cărea* (RI I 22), sau din Bucur. 3. **Mercore** și **Merçuș**, mold., act. (Șez). 4. La 1100—1150 se menționează un *Mercurius* principeș ultrasylvanus în Ardeal (Lukinich-Galdi, Doc. p. LVI), după care se va fi numit Miercurea Ciucului, prin retraducere din magh. 5. **Miercan**, -ănești, mss (Mz Pl., Actele Chiojdu) provine direct din Miercuri, n. pt. cel născut în această zi.

Merçuș v. **Mercurie** 3.
Merea v. **Miron** II 2.
Merentie v. **Meletie** 4.
Mereuță v. **Miron** IV 3, e.
Merintia v. **Meletie** 4.
Merislău v. **Miron** II 11.
Merșu v. **Miron** II 9.
Merșeanca v. **Marț** 3.
Met/a, -ea, -eș, -eul, -in v. **Dom etie** I 3, 5—8.
Methodiu v. **Metodie** 4.

METODIE apostolul slavilor († 885), gr. Μεθόδιος < μέθοδος „cercetare, metodă”. 1. **Metodie**, doi episcopi (Bis R); pîrc. (Sur XXII); **Metodica** t. 2. **Mitodi** (Vr). 3. **Mithodi**, Dichiu, mold. (Sd XXI); -e popa (17 A IV 247). 4. **Methodiu** t. (17 A V 2). 5. **Meh-todie** t. (17 A IV 29); cf. ucr. Метрод (Grinc). 6. Cu *ft* < *th*: **Meftodi** (Vr); **Miftodi** (Bîr; CL); -e (17 A IV 306; Sd XVI 160); pren.

(Sd XXI). 7. Cu afer.: **Iftodie** (Tec I); — zis și **Miftodie** 1642 (Cat mold II); **Iftode** (Isp V²); — C. (An Pit 78); **Iftodu**, Țițială (Răc 29; RI XII 247); **Iftodiu**, D., act. 8. + **Todor**: **Aftodor**, (Tel 58); **Iftodor** (Isp V¹). 9. **Istodie** și **Itodie** (Cat mold II). Folosit exclusiv în Moldova, acest nume nu poate justifica ipocoristicul ard. **Meta** (explicat < *Methodius* în blg. de Weigand) și derivatele lui, creat la noi din Dometie, nici ipoc. Todu cu derivatele, creiat din popu-larul Todor — Toader.

Metrofan v. **Mitrofan** 1.
Metroniu v. **Dimitrie** III 2 a.
Metuleseu v. **Dom etie** 4.
Meșlanu v. **Dom etian** 3.
Meșul, -eseu v. **Dom etian** 3.
Mexana v. **Maxim** 6.
Mia v. **Maria** I B 12.
Mi/a, -ești, -uleseu v. **Eufimia** II 5.
Miai v. **Mihail** II 3.
Miche, -a v. **Miheea**.
Michita v. **Nichita** I 3.
Mielau, -ș v. **Nicolae** VIII A 1.
Mielău, **Mielăuș**, -ani, -eni, -oia v. **Ni-colae** VIII A 2.
Miel/e, -ea, -eseu, -ești v. **Nicolae** VIII B 5.
Mieleuș v. **Nicolae** VIII A 3.
Mielin v. **Nicolae** VIII B 6.
Mieloș/ani, -u v. **Nicolae** VIII B 2.
Mielu, -ța v. **Nicolae** VIII B 6.
Mieluș v. **Nicolae** VIII B 1.
Mienea v. **Mihail** IV A 2.
Micod/ani -im, -in, -oiu v. **Nicodim** 2, 3.
Micola v. **Nicolae** VIII B 2.
Micora v. **Nicolae** I B 5.
Mictor v. **Victor** 5.
Mieud v. **Nicodim** 4.
Mieul/a, -ă v. **Nicolae** VIII B 4.
Mieul/ea, -cea v. **Nicolae** VIII B 4.
Mieuletin v. **Nicolae** VIII B 4.
Mieuliț/a, -ea v. **Nicolae** VIII B 4.
Mieurie v. **Nicolae** I B 5.
Mieilă v. **Mihael** V 5.
Mierăuță v. **Miron** V 3, d.
Mierean v. **Mercurie** 5.
Miftodi -e v. **Metodie** 6.

MIGDONIE, cf. gr. Μίγδων popor trac: *Mindonita mona*. (Sd XIX 63).

Mih, -a v. **Mihail III 1, 2**.

Mihai, -ea v. **Mihail II 1**.

MIHAIL gr. Μιχαήλ < ebr. *Mikhā'el*, nume teoforic < *mi kha'el* (Tagl), sau *Mikhāyāh* (EI). **I. 1. Mihail**, -ă (Dm; Ștef) frecv., act.; -escul (Tec I); -aș, frecv. (C Ștef); -ești s.; -așcu (Nif); ipoc. *Lașcu* sau și < Vasile; -eș (CL). **2. Mihăil** (Rel; Tis 36); -ă (Ștef; Tec I); -aș (Ștef); -aș Vvd. Movilă; -eju t.; -eanca, -eni, -ești ss.; -oñ, hațeg. (Cand); -uș (17 A II 102).

II. MIHAI: **1.** — frecv.; -ca b. (16 B VI 274). **2. Mihăeș** (Mar); *Mihăjeni*, -ești ss.; -escu; -eș (Ard II 78). **3. Diminutiv: Mihăiță**; sinc.: *Măiță*, act.; *Mihăiasă* f. marital (BCI VII 81); *Miai* (Ard I 89).

III. MIHU, cf. ngr. Μίχος **1. Mih**, olt. (Cand); -u (Cat; C Ștef.; Paș; Cand); -o Cotrăceanul (17 B I 5); *Mihul*, frecv. (Ștef); -a f. (17 A III 164); -eni s.; -escu; -eș. **2. Miha** (Mar; Cara 96, 268; 17 B I 432; Ur XXII 288; Sd XI 258); *Mihă* (Răc 24; RI XII 242). **3. Mihașco** (Sd XXII; 17 A II 33); *Mihașca* b. dobr. (RI XI 210). **4. Mihău** (Ștef). **5. Mihov/a**, -eni ss.: *Mioveni* s. (Mus). **6. Mihea**. **7. Miheci**, C., mold. (RI XI 314). **8. Miheș** (Moș; Paș). **9. Mihel** = *Mihil* (Sd VI 485); *Mihil* (Dm; Ard; Giur 325; Sd X; Sur VI și VII); — călăraș, 1655 (Sd IV 42); — olt. (Sd V 451); *Mihel/ie* (Sur XXII); -ea (Paș). **10. Mihi**, C., act.; -ul (17 B II 357). **11. Mihicescu** boier, 1829 (Fil). **12.** + -oi: *Mihoi*; -ul, olt. (Sd XXII). **13.** + -oñ: *Mihon* (Moș). **14.** + -oc: *Mihoc* (Ard; Mar; Met 120); *Mihociu* (C Ștef; Tec I); *Mihocel*, V. (Sur IV); fără h: *Mioc*, G. (An Com); -u, R., băn., act. **15. Mihuc**, ard. (Braș); -eni s. **16. Mihuș** (Cand; Ard); -iu; -ești s.; -ă (Dm 57; Ștef); -a, b., băn., act.; prob. cu afer.: *Hușu*, Pachița, act. **17. Mihancea**, de V. (Pușc.; Paș); *Mihanciu* (Paș). **18.** Cf. *Mihart* (Tis; Giur 104, 145; Sd XI 261; AO XXI 193) etc. **19.** + -lea: *Mihlea*, I. (Met 30).

IV. Alte forme: **A. MIHNEA** **1. Mihne** (Mar); -a (Dm; Cat); *Mihnea* Vvd. **2. Mic-**

nea, Gh. (AO XVII 318; P Bor 55). **3. Mihna** f. (Cat; 16 B VI 33); — j-să, 1688 (BCI XI 65). **B. Contaminări**: **1. Mihorca**, olt., 1623 (Sd VI 465). **2. Mihoarcă** (Gorj 101). **3. Mihord/a**: -ea (Isp V²). **4.** Cu met.: *Mihodra* și -ea ss. (Dm); *Mihodriciu* (Ștef).

V. MIU, scurtat < Mihu, cf. Mihuceni s., zis și Miuceni. **1. Miu**, Ciocirlan (Acte Sc); *Miul* Cobiul, din baladă; -escu; -ești, -eși ss.; *Miești* s. **2. Miuș**, 1687 (AO III 149); -ă (AO VI 361); -ă, Cotoraga (Sd XI 269); *Miușoiu* (Cand). **3. Miia** (16 B II 156); — țig. (16 B I 156). **4. Miul** (G Dem). **5. Mieilă** (IO 136). **6. Stn-Mihai** (Col 115) și *Simihai* s., ard. (Bis R), < magh. Szent Mihály.

VI. Din magh. Mihály (cit. Mihai) și ca filiație + -i: *Mihali* „al lui Mihai” (expl. Al. Cristurean), sau < ucr.; Mihali forme ardeleni și moldovene: *Mihali* (Mar); *Mihală* (17 B II 102); *Mihalje*, -escu, act.; -ea s. **2. Mihăleni** s. **3. Mihal** (Dm); -aș (ib; RI VI 78); -așa s.; *Mihălaș*, -a s. (Sd XXI); -eni s. **4. Mihole**, Gh., act. **5.** + -uc: *Mihălucă*, Ciogolea (Arh).

VII. Din gr. Μιχαήλης și Χάλης: forme aromine: **1. Mihali** și ipocor. *Hali*: *Mihalina* f. **2.** + -ache, *Mihalache* și *Lache*.

VIII. Cu sufixe slave -co, -cea, din ucr. sau strbo-blg.: **1. Mihal/co** (C Ștef; 17 B I 320); -cu (Ștef); -ca (M mar). **2. Mihal/ce** (C Ștef); -cea Banul, căpitan sub Mihai Viteazul; -cea Păușasca, f. (AO XIX 130). **3. Mihăl/teni**, -cești ss.; -cescu (R Gr). **4. Mihăl/cioiu**, Gh. (Ocina); -ciue băneasa (17 B IV 123).

IX. Din srb.-blg. Миха ipoc. < Michael. **1. Mișa** b., ar.; — f., ard. (RI VIII 145). **2. Mișu**, Gh., ar. (RI V 78). **3. Mișea** b. (Dm); *Mișescu* (Hur 128). **4.** + -ca: *Mișca* b. (Sd XI 57); *Mișcul*, olt (Sd XXII). **5.** + suf. turc -oglu: *Mișolu* (Arh). **6.** Ipoc. act. *Mișu* reprezintă pe fr. Michel.

Mihailaș, -cu v. **Mihail I 1**.

Mihail/ă, -eș, -ești v. **Mihail I 1**.

Mihal, -ache v. **Mihail VI 3** și **VII 2**.

Mihal/aș, -așa v. **Mihail VI 3**.

Mihal/ă, -e, -ea, -eseu v. **Mihail VI 1**.

Mihal/ea, -ee, -cea v. **Mihail VIII 1, 2**.

Mihal/eo, -cu v. **Mihail VIII 1**.
Mihali, -na v. **Mihail VI 1** și **VII 1**.
Mihan/cea, -ciu v. **Mihail III 18**.
Mihart v. **Mihail III 19**.
Mihase/a, -o v. **Mihail III 3**.
Mihă, -u v. **Mihail III 2, 4**.
Mihă/eni, -eseu, -eș, -ești, -eț v. **Mihail II 2**.
Mihă/iasă, -iță v. **Mihail II 3**.
Mihăil, -aș, -ă, -canca, -eni, -ești -ețu v. **Mihail I 2**.
Mihăil/oă, -uț v. **Mihail I 2**.
Mihălaș, -a, -eni v. **Mihail VI 3**.
Mihăle/eui, -eseu, -ești v. **Mihail VIII 3**.
Mihăl/cioiu, -ciue v. **Mihail VIII 4**.
Mihăleni v. **Mihail VI 2**.
Mihălucă v. **Mihail VII 3**.
Mih/ea, -eci c. **Mihail III 6, 7**.

MIHEEA ebr. *Mikaya*. *Michea* vameș (Cîmp); — mare vistier, scris și: *Michia*, *Miche*, *Mechiia*, *Meche*, -a, *Mechiul*, *Mecă* (17 B III 233–255); *Michiu* = *Mighiu*, *Ion* (Sur XVII).

Mihel, -ea, -ir v. **Mihail III 10**.
Miheț v. **Mihail III 9**.
Mihl, -ceseu, -ul v. **Mihail III 11, 12**.
Mihidințul v. *Mehedinț* 5.
Mihil v. **Mihail III 10**.
Mihlea v. **Mihail III 20**.
Mihna v. **Mihail IV A 3**.
Mihne, -a v. **Mihail IV A 1**.
Miho, -oala v. **Mihail III 1, 13**.
Mihoarcă v. **Mihail IV B 2**.
Mihoc, -el, -iu v. **Mihail III 15**.
Mihodr/a, -ea, -iciu v. **Mihail IV B 4**.
Mihoi, -ul v. **Mihail III 13**.
Mihole v. **Mihail VI 4**.
Mihon v. **Mihail III 14**.
Mihorea v. **Mihail IV B 1**.
Mihord/a, -ea v. **Mihail IV B 3**.
Mihov/a, -eni v. **Mihail III 5**.
Mihue, -eni v. **Mihail III 16**.
Mihul, -a, -eni, -eseu, -eț v. **Mihail III 1**.
Mihuf, -a, -ă, -ești, -iu v. **Mihail III 17**.
Miia v. **Mihail V 3**.
Mitul v. **Mihail V 4**.

MIL, temă comună în care se îmbină cîteva nume de calendar: *Mil*, *Emilian* din *Duro-*

stor, *Ermil*, *Romil* etc. precum și tema slavă *mil* „misericors” (din care avem *milă* și alte cuvinte) sau terminația slavă *-mil* a unor nume slave ca *Bogomil*.

I. Mil 1. *Milu* (Dm; Ștef; Ard I 174; Vr) etc.; — N. (Sur XXV); — *l* (Ur XXII 341); — *l* vecin (17 B III 532). **2. Mile** (Dm; Ștef; 17 B II 190); ar. (Cara 88). **3. Mile** = *Milea* (16 B V 175); *Milea* mold. (Dm; Ștef); ard. (Sd X; Ard); olt. (Hur; Sd XXII); munt. (P³); călăraș, 1655 (Sd IV 38). **4. Mito** fam. (Sd XXII); *Mito* = *Milu* stolnic (Sd XVI); *Mito*, I. (Isp VI²); — Iord. (BCI VII 82); „*Milo*” artistul dram. din Iași. **5. Mila** b. (P¹; Ard 174); vecin (17 B I 432 și III 68); *Milă* al Iovaei, olt. (Tis 316); *Milăi*, *Virful*, olt. (Sd XXI 310). **6. + aș**: *Milaș* (16 A IV 221). **7. + eș**: *Mileș* boier, 1424 (T-Rom 135); — *euși* s. **8. Mileș** vist. (13–15 B 78; Flor; Tis). **9.** Alte derivate: *Miljeni*, -ești, -eanca ss.; *Milescu*, N. cronicarul; — *l*, *Barbu*, m. ban, 1684 (AO VII 124); *Milia* fam. (Am 157); *Milie*, mold.; — *Ion*, zis și *Milo*, mold. (Sd XI 258). **10. Milici**, I. (Băl II; Am 157). **11. Milică** b., *Milicescu*, C. (Î Div.) **12. Miliș** (Dm); *Milișoara* sec. XIV (DR IV¹). **13. Compuse**: *Milodan*, mold., 1800; *Milostan* (Grș 14); *Miletin* t.; *Milingă* ar. (Cara 268); *Miluha* și *Meluha*, mold., 1617 mart 12. **14. + oi**, -oni: *Miloiu* (Vr); — Sămen, olt. (Sd XV 327); *Miloică*, *Lupul* (AO XVIII 474). **15. + ota**, *Miljota* b. (Dm); — *otina* jupîneasă (AO XIX 95); — *otinești* s. (Dm). **16. + on**: *Milona*, C-din, cu fiul său *Teodor Dinculeț* (AO XXI 143). **17. + un**: *Miluna*, *Dima* (17 B I 237). **18. + uș**: *Milușu* (Ard II 141).

II. Forme slave: **1.** sîrb.: *Miloș*, mold. (DM 57); munt. și olt.: (Flor; 17 B II 364; 16 B V 39; Gorj); + *-ca*: *Miloșca* (16 B III 87). **2.** *Mil* + *-co*, *-cu*: *Milco* (Cat; 16 B II 238; III 126; Hur; 17 B II 139); stolnic, 1489 (13–15 B 196); diac (ibid); *Milcul* (Olt); — G. (Sd XXII 150). **3. + -ca**: *Milca* b. (Ștef; 16 B I 79); *Milcoiu* s.; *Milcoșan* boier (AO III 516). **4. + -cea**: *Milce* (17 B I 368); *Milcica* (Hur 129); *Milciu* (Bîr I); *Milcin*, Șt. (Dm; Ștef); *Milcești* s. (Dm; Ștef). **5. Milcov** popa (17 B IV 173); riul;

sate (Olt); t. (17 B II 318); -a s. (16 B I 79); -eni s.; -ici, act. 6. Contam. *Milcudiță*, R. (Sd XXII 69). 7. Feminine, de orig. slrbă: *Milița* f. (16 B III 220); — doamna lui Neagoe Vvd.; *Miliță* b. olt. (AO XVIII 124); *Milostina* j-sa (AO XVIII 474).

Mila v. **Mil** I 5.

Milan/a, -ea v. **Melania** 3

Milania v. **Melania** 1.

Mil/aș v. **Mil** I 5, 6.

Mil/ă, -ăi v. **Mil** I 5, 6.

Mile/a, -e, -ești v. **Mil** II 3, 4.

Milei/ca, -n, -u v. **Mil** II 4.

Mileo, -in, -șan v. **Mil** II 2, 3.

Mileov, -a, -eni v. **Mil** II 5.

Mileudiță v. **Mil** II 6.

Mileul v. **Mil** II 2.

Mile, -a v. **Mil** I 2, 3.

Mil/eni v. **Mil** I 9.

Milent/e, -i **Meletie** 7.

Mil/esen, -eș, -ești v. **Mil** I 7, 9.

Miletin v. **Meletie** 2 și **Mil** I 13.

Milia, -n v. **Emilian** 1.

Milică v. **Mil** I 11.

Milidon v. **Meliton** 2.

Mill/e, -ei v. **Mil** I 9, 10.

Milingă v. **Mil** I 13.

Miliș, -oara v. **Mil** I 12.

Militenie v. **Meletie** 3.

Militie v. **Meletie** 1.

Miliț/a, -ă v. **Mil** II 7.

Milo, -dan v. **Mil** I 4, 13.

Mil/oiu, -ona v. **Mil** I 14, 16.

Milostan v. **Mil** I 13.

Milostina v. **Mil** II 7.

Miloș, -ea v. **Mil** II 1.

Milot/a, -ina v. **Mil** I 15.

Milu, -l v. **Mil** I 1.

Miluha v. **Mil** I 13.

Miluna v. **Mil** I 17.

Milușu v. **Mil** I 13.

Mim/a, -ii, -u v. **Dimitrie** V 2.

MINĂ gr. Μηνᾶζ. I. *Mina* b. și f.; accentul mutat pe prima în toate derivatele, cînd nu este atras de anumite sufixe ca: -ăciu, -ăciu, ș.a. 1. *Minea* (Sd XXII) și frecv. act.; *Minéaia* t.; *Mineasa*, pfrîu. 2. *Minéață* b, ipoc. (Sc); 3. *Mineș* (Ard); *Minești* s.; *Minescu*, act.; *Minovici* fam, de

orig. ar. 4. *Minăciu*, act. 5. + -ar: *Minăru* t. (Mus); *Minar* fam. act. 6. + -ica; *Minica* b. (17 B III 137); f. (Sc). 7. + -oiu: *Minoiu* (Cand); *Minoești* fam. olt. (AO XV 65); *Minoiu* (Cand). 8. *Minu* (AO XV 278); -l (P¹⁴ fila 17); -lescu, I. poetul; -lici (Buftea); *Min/uf* Cojocariu (AO XV 283); -ușescu, N. 9. *Mină*, Oprea (Șchei II). *Minul* 1505 (D Gorj).

II. + -cu, -co: 1. *Minco* (Dm; Băl II); *Mincu* pren. (Sd XVI; P³); -lescu. 2. *Mincă*, Stan (RA III 272); b. (Buftea); f., ar. (Fărș); *Minca*, T., fam. act.; „cucoana *Minca* zisă și *Mica* (BCI XI 81). 3. + -ar: *Mincarul* t. (Mus). 4. + -uș: *Mincuoia* t. (Mus). 5. Prezența de timpuriu în Moldova a derivatelor în -cu, -că, denotă o influență slavă mai veche decît cea modernă bulgară, căreia s-ar datora formele cu suf. -ciu, -cea: *Mincea*, fam. munt.: *Minciu*, act. -l, mar. (Drăg); -lescu act.; *Minceni* s. și *Mincioagă* fam.

Minaciu v. **Mina** I 4.

Minarul v. **Mina** I 5.

Minasia v. **Manase** 3.

Mine/a, -ă v. **Mina** II 2.

Mincarul v. **Mina** II 3.

Mine/ea, -eni v. **Mina** II 5.

Mincioagă v. **Mina** II 5.

Mineiu, -l, -lescu v. **Mina** II 5.

Mine/o, -u v. **Mina** II 1.

Mineuș v. **Mina** II 4.

Minca, -ia, -sa v. **Mina** I 1.

Mineață v. **Mina** I 2.

Min/eș, -ești v. **Mina** I 2, 3.

MINEU gr. Μινᾶζος (OS) < ebr. *Minai* *Minei*, C., act.; cf. și subst. minei.

Mino/ești, -iu v. **Mina** I 7.

Minoiu v. **Mina** I 7.

Mintronuș v. **Dimitrie** III 14.

Minovici v. **Mina** I 3.

Mint/a, -ea, -iei, -oiu, -ușă v. **Dometie**

II 3.

Mintieă v. **Dometie** II 4.

Minu, -lesen, -licii v. **Mina** I 8.

Minuș, -escu v. **Mina** I 8.

Mioe v. **Mihail** III 15.

Mloveni v. Mihail III 5.
 Mtra, -n, -neea v. Miron II 3, 4.
 Miră/ești, -ul v. Miron III 1.
 Mirăuț, -ă, -i, -ul v. Miron IV 1.
 Mire/a, -an v. Miron II 7, 3.
 Mire, -a, -asa, -asea v. Miron II 1, 5.
 Mir/eni, -eseu, -eș, -ești v. Miron II 5.
 Mireu, -ț v. Miron II 5, IV 3 a.
 Miri, -a v. Miron III 2.
 Mirie/a, -an, -ă v. Miron III 3, 4.
 Mirieută v. Miron III 4.
 Miril, -a, -ă, -ești, -ița v. Miron III 5.
 Mirin v. Miron II 5.
 Mirioara v. Miron III 2.
 Mirion v. Miron I 2.
 Mirislău v. Miron II 2.
 Mirlan, -ea, -fel v. Miron III 7.
 Mirodon v. Miron II 10.
 Miroiu v. Miron II 5.

MIRON gr. Μύρων, cf. μύρον „parfum lichid”. I. 1. *Miron* (Dm; C Ștef); -aș, mold.; -easa s.; -escu; -eș, I., ard. 2. + Ion: *Mirion*, Goia (Met 70). 3. + -cu: *Mironcu* (Sur III).

II. Derivate ce se pot explica din Miron scurtat, sau din sl. мѣрѣ „pace”, din subst. mir (de ungere) sau din subst. mire „insurățel”. Capidan explică pe *Mire* b., 1348 prin ar. *Miru* și alb. *mire* „bun, frumos” (DR II). 1. *Mire* b. sec. XIV (DR IV¹). 2. *Mirea* (C Ștef; Paș); *Mirea* = *Merca* (Dm); *Mirea* pictor. 3. *Mira* b. (Hur; Sd XVI); -ar (DR II); -f., munt. (16 B VI 285; P³; P Bor 9, 35, 50); f., dobr. (RI XI 208) etc. *Mira* = *Mera*, m-re pe Milcov sau n. luat după „Mira Lichiei” titlu arhieresc „in partibus” după 1280, cf. „Matei al Mirelor” < gr. Μύρα, πέων pl. 4. *Miran*, T. (RI X 274); -cea, Ioan, act. 5. *Mireasa*, *Mireasca* ss., nume maritale; *Mirjeni*, -ești ss.; -escu; *Mireș* s. Bz cf. și magh. nyres „nucet” (com. de Al. Cristurean); *Miréu* t. (Revista Critică XIII 160); *Mirin*, act.; *Miroiu*, act.; *Miroaia* s. 6. *Miru* b., ar. și băn.; -l, mold. (Sd XVI; Isp V¹ 85-6); -l, munt. (17 B II 77). *Mir(on)* sau din sl. мѣрѣ „pace” + sufixe: 7. + -ca: *Mirca* b. (17 A 226); - Gav. (Sd VI 13). 8. + -ca + -an: *Mircan* (17 B II 75). 9. + -șa: *Mirșu* zis și *Merșu*, Stan

(17 B I 113). 10. + Don < Andonie: *Mirodon* (Isp IV¹). 11. Tema slavă мѣрѣ „pace”, intră indiscutabil în compunerea numelor slave împrumutate ca *Miroslav*, *Dragomir*, *Stanimir*. *Vladimir*: *Miroslav* (Ștef; Sd XVI); - vis-tier (Flor 88; BCI IX 87); -a, s.; *Miroslon/jeni*, -ești ss.; *Merislău* b. (Ard) și *Mirislău* s., ard.

III. Derivate din Miron, prin schimbarea părții finale -on cu diverse sufixe: 1. *Mirăul*; *Mirăești* s. (Tec I); *Miri* din Bughea (Sd XV 243); *Miria* pren. (Hur 128); *Mirioara* t. (Mus). 3. *Mirica* pren. (P Bor 54; BCI X 113); -f. (P³); *Mirică* (Hur; pomelnic București); - paharnic (Aș Br 3). 4. *Mirican* (17 B II 75; AO XVII 297); *Miricuță*, O. (Ul 20). 5. *Miril*, -a t.; -a, -ești, -ița ss. (Ț-Rom 298); -ea vecin (17 B II 313). 6. *Miriță* (Drag 162; P³ fila 13). 7. + -lea: *Mirlea* (17 B I 178); *Mirlan* (16 B IV 104); *Mirlici* (17 B IV 139).

IV. Miron cu apoc. + suf. -ăuț, ca în Rădăuți: 1. *Mirăuț*, mold., 1656 (RI VI 86; Băl I); -ă, T., scris și *Merăuț*, T., 1746, mold. (RI II 148-9); -ă b., munt. (17 B II 204; Sd XVI); -i diac (17 A IV 35); -i m-re, mold.; *Mirăuțul* popa (Sd V 222). 2. Derivate: *Mirăuțeni* s.; -oi (Buc; CL). 3. Variante: a) *Mireuț* (Tec I; Sd XXI); - din Eși (Vr); b) *Mărăuț* (Sd XI 91); c) *Mereuță*, ard. (Sd XVI); d) *Mierăuță*, Coșescul, mold. (Sd VI 126). 4. Frecvența numelui *Mirăuț* în câteva variante și originea lui calendaristică, justifică scurtarea, obișnuită la această categorie de nume, în ipocoristicul: *Răuț* din Bîrsa (Sd X); -u (17 B IV 290); *Răuță* (P³ fila 23 verso; Sd XXI; 16 B IV 252; BCI VIII 35; Drag 80, 128); *Răuț/el*, -eni ss.; -escu, P. (Mus 11). - (Drag 80, 128); *Răuți*, C., olt. (BCI XII 110); t. (Bz); *Răuțoiu*, act.; *Reuțu* (Puc), forme ce n-au relație cu adj. rău.

Miron/aș, -cu, -easa, -eseu, -eș v. Miron I 1, 3.

Miroslav v. Miron II 11.

Miroslav/euți, -ești v. Miron II 11.

Mirșu v. Miron II 9.

MIRT ipoc. gr. Μῆρτος din Dimitrios.

1. *Mirto*, 1960, băcan (Sd XVI). 2. *Mirtea* boier, 1570 (Olt). 3. *Mirtian* (Mar).

Miru, -l v. Miron II 6.

Misa, -iu v. Misail II 1, 3.

MISAIL ebr. *Miśā'el*, I. 1. *Misail* eg. (Ștef) și patru episcopi (Bis R); frec., mold. (Isp IV¹); aprod (RI XX 252); -ă (Tg. Jiu; Isp V²); -*esă* (Isp II¹). 2. Cu sinc.: *Misale*, act.

II. Grație frecvenței se scurtează: 1. *Misaiu*, ca Mihai < Mihail: - Irimie, mold. (Sd V 63; DZF); - de Buhușești (Sd XI 68); frecv., act. munt. 2. Variante: *Mizai*, Lazăr, dobr. (RI XI 212); *Masai*, Al., ard., cu asim. regresivă. 3. *Misa* (BCI X 90); - boier, mold. (Sd V 394). 4. *Mise*, -a (DM 57; Dm; Ștef; Sd XIX 11; Băl II; 16 B II 30). *Misul* (Vlah PB); *Misică* Iarca (Cat Braș 224); *Miseac* 1588 (TC II); *Misescul*, Voico (16 B II 288); *Misești* s.

III. Cu schimbarea p. fin.: 1. + -ac: *Miseseac* (16 B V 349). 2. *Misie*, Duca (17 B II 270); *Mislu*, ar. (Cara 34). 3. *Misicu*, act.; *Misici*, M. (Ștef; Băl I). 4. + -lea, ca în Șteflea < Ștefu, formează numele *Mislea*, justificat prin frecvența temei scurtate, *Misea*, fără relație cu vb. sl. мислѣти „a gândi”, nici cu srb.-cr. Mislen < Mislav (Rad v. 83 p. 102); *Mislea*, pren. găsit în pom. log. Al. Lămotescu de la m-rea Găvanu-Bz. (RI XI 94); pîrlul și m-rea Mislea; *Misleanu* designarea egumenului acestei m-ri; *Misleanca*, toponime, moșiile m-rii Mislea. 5. Ct. *Miso*, *Misco* (Dm). 6. *Misuc*, Moisë, ard.

Misale v. Misail I 2.

Mischie v. Damaschin 4.

Miseo v. Misail III 5.

Mise, -a, -ae v. Misail II 4, 5 și III 1.

Mis/eseul, -ești v. Misail II 4.

Misi/ci, -eu, -e v. Misail III 2, 3.

Mislea v. Misail III 4.

Miso, Misue v. Misail III 5, 6.

Miș/a, -ea, -cul, -ea, -eseu, -olu, -u v. Mihail IX.

Mita v. Dimitrie III 2 b și Doimetie 9.

Mitach/e, -i, Mitacu v. Dimitrie III 2 b.

Mită v. Dimitrie III 2 b.

Mit/e, -ea, -eseu v. Dimitrie III 2 c.

Mithodi v. Metodie 3.

Miti, -bun v. Dimitrie III 2 b, i.

Miti/că, -ei, -ș, -u v. Dimitrie III 2 d, e.

Mitiță v. Dimitrie III 9.

Mit/oi, -u, -ue, -uș v. Dimitrie III 2 b, f-h.

Mitodi v. Metodie 2.

Mitra v. Dimitrie III 2 a, V 1 și Mitrofan 2.

Mitran, -a, -ă, -eseu, -i, -gești v. Dimitrie III 4 b.

Mitra(i)che v. Dimitrie III 3.

Mitrașeul v. Dimitrie III 5 e.

Mitr/e, -ea, -ecu, -eni, -ești v. Dimitrie III 2 a, 7.

Mitrian v. Dimitrian.

Mitri/că, -ță v. Dimitrie III 7, 8.

MITROFAN gr. Μητροφάνης „mamă-torță”

1. *Metrofan*, Lupul, 1798, mold. (Sur VII).

2. Cu schimbarea finalei: *Mitrofie*, mold.

(Sd XXII). 3. + Motrea: *Motrofan*, V., act.

4. Cu afer.: *Trufan* (Ard).

Mitrofie v. Mitrofan 2.

Mitroi v. Dimitrie III 2 a.

Mitru, -că v. Dimitrie III 2 a, 10.

Mituș, -a, -ea v. Dimitrie III 2 g.

Miț/a v. Maria I B 12; -n v. Dimitrie V 3.

Miu, -eeni v. Mihail V 1.

Miul/eseu, -ești, -eți v. Mihail V 1.

Miuț, -ă, -olu v. Mihail V 2.

Mivdoniia v. Migdonie.

Mizai v. Misail II 2.

Miinea v. Manuel V 1.

Miñăil/ă, -ești v. Manuel I 4.

Minea v. Manuel VI 1.

Miñt/ea, -uleasa, -ulesu v. Mamant 4, 7.

Mirtana v. Martin II 3.

Mirțani v. Marț 6.

Mirțea v. Marț 6.

Mitei v. Matei III 5.

Moeclu v. Moise IV 4.

Moeneseul v. Moise III 3.

Moeș, -ești v. Moise V 2.

Moftei v. Timotei I 2.

Moftinul v. Timotei I 5.

Mofie v. Timotei I 6.

Moi, -a, -an, -asa v. Moise III 1-3

Moica, -n v. Moise IV 1, 2.

Moic/eni, -esenl, -ești v. Moise III 3, IV 3.

Moico v. Moise IV 1.

Moii v. Moise III 1.

Moin/escu, -ești v. Moise III.

Moisa v. Moise II 1.

Moisăil, -u v. Moise I 2.

MOISE ebr. *Mōsheh* < rad. egipt. *ms(w)* „fiu” nu „scos din apă”, explicația lui Fl. Josephus (EI și Brock), gr. Μωυση̅ς și Μωυση̅ς I. 1. *Moisi*, frecv. (Sd XXII; RS 45; P⁵) etc. Accentul original pe ultima a produs formele: 2. *Moisiu* pronunțat *Moisăi*, *Moisăiu* (Mar; Bir II). 3. *Moisėi* și *Moisėu* (Syn 23 feb); *Moiseiu* (Mar; Sd XVI, XXII) și s., ard. 4. *Moisia* b. (16 A I 266 și II 197); *Moisica* f. (D Buc). 5. *Moiseiu*, zis și *Mășliu* (17 B IV 576).

II. M ó i s e. 1. *Moisa* (Buc); — țig. 2. *Moise*, frecv.; cu afer.: *Oise* (Ard). 3. Derivate: *Moisjești*, *-ica* ss.; *-in*, moț. (Moț; Paș); *Moistn* (RA V); *-ea* (Sur III); *Moisici*, M. (Dm); *Moisil* fam. ard. < *Moisilă; *Moisiuc* buc., act.; *Moisoiu*, *Moisoñ* și *Moisuc*, hațeg. (Cand). 4. Cu sinc. *Mosă* (Ard II 174).

III. Scurtat: *Moi* 1. — b. (Giur 109); *Moi* s. (ib); 2. *Moia*, act.; *Moiasa* t. 3. Derivate: *Moi/an* pren. (P¹⁴ fila 16; Ard); olt. (17 B I 24); — munt., și *Moenescul*, 1440 (13—15 B 109); *Moian*, ard., 1726 (Paș); — din *Moenești* (16 A I 336); cf. și srb.-cr. *Mojan* < *Moyses* (Rad vol 81 p. 91) 4. Cu met. sau < subst. moină: *Moina*, I. act. < *Moian*; *Moinea*, I. (VM); *Moinești* s.; *Moinescu* (Am); — *l* (Dm; C Ștef). La fel blg. *Moio* < *Moisi* (Weig).

IV. 1. + -co: *Moico* = *Moica* (Dm; Ștef; P¹⁴; AO VI 425); *Moica* (16 B II 33); vornic (16 A I 458). 2. + *-an*: *Moican*, fratele Tocabei (17 B I 393). 3. + *-cea*: *Moiceani* și *Moiceni*, *Moicești* ss.; *Moicescul* (Dm; Ștef). 4. + *-ėciu*: *Moėciu* s. Pt. tema *Moico* cf. calend. *Moico*, sf. din Dacia și *Moicus*, nume iliric sau celt (BiA 25).

V. 1. Moış (Mar; Ard); *-a* s. (Ștef); *-escul* (Sd XVI); *-ea* (17 A II 196); *-ă* filosoful, cu fiii *Danciul* și *Marușca*, „probabil un profesor al uricarilor noștri” (N. Iorga, BCI X 85); *-an*, Costin (17 A IV 387); 2. *Moeș* (Mar); *-ești* s. (Cat; 16 B III 335). 3. *Moscu*, ar. din blg. *Mocko* < *Moisi* (etim. *Capidan* — *Weig*).

Moisi, *-ei*, *-l*, *-n* v. Moise I 1, II 3.

Moiselu v. Moise I 3.

Moisi/a, *-ea* v. Moise I 4, II 3.

Moisiu, *-e* v. Moise I 2, 3.

Moisn, *-ea* v. Moise II 3.

Mois/oiu, *-on* v. Moise II 3.

Moisue v. Moise II 3.

Moış, *-a*, *-ă*, *-escul* v. Moise IV 1.

Mol/ă, *-ieă* v. Samuil 8.

Mofoman v. Mal 6.

MON temă comună, formată din terminația numelor: Pantelimon, Solomon, Filimon, Simon, Timon, Paramon etc. 1. *Mon/e* (Mar); *-escul*, M. (16 A III 457; 16 B IV 119). 2. *Monea* (Ard; 16 B V 17; Paș); *-sa* s. 3. + *-ar*: *Monaru* s. (Ard). 4. + *-ilă*: *Monilă* (16 B VI 452). 5. + *-ca*, *-cea*, *-ciu*: *Monca*; *Moncea* (16 B I 161); *Monciu*, act.

Monaru v. Mon 3.

Mon/e, *ea*, *-easa*, *-escul* v. Mon 1, 2.

Mone/a, *-ea*, *-iu* v. Mon 5.

Mordan, *-a* v. Mardarie 8.

Morțun v. Marț 9.

Mosă v. Moise II 4.

Moseu v. Moise IV 3.

Moșoiu v. Toma I 13.

Monilă v. Mon 4.

Mota, *-ș*, *Motăș*, *-ăști* v. Timotei II B 1, 2.

Mot/ea, *-ești* v. Timotei II B 3.

Mot/iea, *-iu*, *-iș*, *-ișan* v. Timotei II B 4—6.

Motin v. Timotei II 2.

Motoc, *-a*, *-i*, *-ești* v. Timotei II B 7.

Moto/escu, *-ești*, *-iu* v. Timotei II B 8.

Motoșeni v. Timotei II B 9.

Motr/a, *-ea* v. Matrona II 1.

Motriia v. Matrona II 1.

Motrofan v. Mitrofan 3.

Motronea, *Motruna* v. Matrona II 2.

Motu v. Timotei II B 1.

MUCENIC subst., termen calendaristic. 1. *Mucenic* pren. (Mus 11). 2. *Mucinicu*, Z. (AO XIV 104). 3. *Măcenic*, ard. (RA II 419); olt. (Sd XXII); *Măcinic* (Viciu 16); cu apoc. *Măcin*, t. 4. *Macinic* (Ard; Met 70). Cf. ital. *Mocenigo*, dogele.

Mușoiu v. Toma I 15.

N

Naca v. Ioan III A 1.

NACE 1. *Nace* (Mar); *-a* (Ard); *-a* armatol ar. (Ant Ar); *Naciu* (Moț); *Năcescu* (G Dem). **2.** *Nacian*, C. (L FI). **3.** Compus: *Papanace*, ar. Cf. blg. *Начо* sintoma < *Atanase* (Weig). Dacă aromânii l-au împrumutat de la bulgari, rămîne neexplicabilă etimologia aceasta pentru Maramureș și Ardeal, unde numele poate proveni din formele *Naca*, *Nacu* < *Ionac* și din *Ioneciu* (< *Ioan*).

Nach/e, -i, -ie v. Ioan III A 5; VI B 6.

Nacian v. Ioan III A 4 și Nace 2.

Naciu v. Nace 1.

Nacoe v. Ioan III A 3.

Nacu, -l v. Atanasie II 11; Ioan III A 1; VI B 5.

Nad, -eș, -la, -iș v. Ghenadie II B 1-3.

Nadeja v. Nădejde 2.

Nadolu și Nadu v. Anatolie 2 a.

Nae v. Nicolae VII A 3.

Naftailă v. Natanail 3.

Naftali v. Natanail 4 a.

Naftan v. Natan 2 și Natanail 4.

Naftanail, -ă v. Natanail 2.

Naftanain v. Natanail 4 e.

Naftanase v. Natanail 4 d.

Naft/llă, -oilă v. Natanail 3, 4 b.

Naftue v. Natan 3.

Naiecu, -lescu v. Nicolae VII A 4.

Naiu v. Nicolae VII A 3.

Nan, -a, -așeu v. Anania II 1, 2.

Nane, -a, -l, -iul v. Anania II 13, 14.

Naneu, -l v. Anania II 13.

Nanea v. Anania II 1.

Nandrea v. Anania III; Adrian IV.

Naneș v. Anania II 3.

Nani, -a, -anu, -at, -e, -escu v. Anania I 2.

Naniș v. Anania II 5.

Nanoescu v. Anania II 8.

Nanotă și Nanoți v. Anania II 9.

Nanu, -ca, -ța, -l, -lescu v. Anania II 1, 10, 11.

Nas/a, -ul v. Atanasie II 4.

Nasia v. Atanasie II 12.

Nasta v. Anastasie I 3.

Nastac, -a, -ul, -ești v. Anastasie I 6 și Anastasia II 3.

Nastahie v. Anastasia II 5.

Nastas/ia, -ăia, -ca, -ie v. Anastasia I 1, 4-6, II 1.

Nastasioiul v. Anastasie I 2.

Nast/a, -ae, -e, -ea v. Anastasie II 1, 4 și Anastasia I 5, II 2.

Nastina v. Anastasia I 9.

Nast/oiu, -u, v. Anastasie II 2, 3.

Nașe/o, -u, -ul v. Ioan III A 7 și Atanasie II 9.

NATALIA < lat. *Natalis* (dies) 1. — fiica lui Ioan Movilă, 1680, n. redat și în forma *Nedelea*, din necunoașterea sensului (RI XIII 48). 2. — actual; ipoc. *Natalița*, dar ipocristice ca: *Liț/a, -ă, -oiu*, ce par corecte lui Candrea, din *Natalia*, nu se explică decît prin *Iliță* < *Ilie*, nume de mare frecvență.

NATAN ebr. *Nathan* „d-nul a dat”. 1. *Natan* sihastru (Bis R). 2. *Naftan* (UI 136); > *Aftan*, (Met 39). 3. Cu schimbarea p. fin.: *Naftuc* (Paș; Braș). 4. *Nătănețu*, D. (I Div).

NATANAIL ebr. *Nathanael* „dat de d-nul” (Brock), *Nethan'el* (E. IEI) zis și „Simon Zilotul” (Syn).

1. *Nathanail, > *Athanail eg.*, mold. (Sd VI 87). 2. *Naftanail* Comanicî (Met 259); -ă (Ard). 3. Scurtat: *Naftailă*, munt. (Sd XXII); — Gr. (BCI XV 166); *Nathfailă* și *Naftoilă* (P Bor 29 și 93). 4. Cu schimb. p. fin.: a) *Naftali*, N., act. b) *Naftilă* (Paș; Met 277). c) *Naftanain* (Paș). d) + Atanase: *Naftanase* (Paș).

Nat. -co v. *Ignatie II B 1; III 2.*

Nathailă v. *Natanail 3.*

Nat/in, -ul v. *Ignat II B 1, 2.*

Nații, Națul v. *Ignatie III 1.*

NAUM, ebr. *Naum*; -escu, act.

NAVI bibl. ebr. *Navin*, Popa, pren. (Ard II); — 1726, ard. (Pașca admite etim. lui Weigand < blg. *Hev'bn* „nemuritor”!

Nazaret, v. *Nazarie 5.*

NAZARIE ebr. *nazar* „consacrat d-nului”

1. *Nazarița* f. (Sd XVI 160); *Nazarie* f. (P⁵). 2. Cu apoc. *Nazar*, dobr. (RI XI 206); -e (Ștef); -i I., mold. (Sd XIX 89). 3. *Năzarioaia*, marital, s. 4. *Năzăreneu* (Ard II 191) sau < nazarinean. 5. *Năzărîca*, ard. act. (Nepos). 6. *Nazaret* b. (D Buc), după orașul biblic.

Năcesu v. *Nace 1.*

Năcheață v. *Nichita IV 2.*

Năchescu v. *Ioan VI B 6.*

Năcul/a, -ele v. *Ioan III A 1* și *Nicolae IV 6.*

Năcuț/a, -u v. *Ioan III A 3.*

NĂDEJDE gr. *Ἐλπιδος* tradus *Nădejde* (Syn) < subst. *nădejde* (speranță). 1. — pren. (Isp II¹) etc. 2. *Nadeja* f., dobr. (RI XI 210). 3. „Nedeajdea, Credința și Dragostea și maica lor Sofia” (Dos, 16 sept). 4. *Neadejde*, V. (Buc); *Nedejde* (Isp IV¹); *Nădejde* (Puc); — I., prof. 5. În traducere: *Speranța*, Th. D., folclorist.

Nă/eni, -escu, -ești, -ița v. *Nicolae VII A 3.*

Nănașca, Nănășești = Nănișești v. *Anania II 2.*

Nănău, -l v. *Anania II 1.*

Năncioiul v. *Anania II 15.*

Năn/easa, -escu, -ești v. *Anania II 1.*

Nănilă, Nănillești = Nenelești v. *Anania II 3.*

Nănișești, Nănișori = Nenișori v. *Anania II 5.*

Năniță v. *Anania II 6.*

Nănușel v. *Anania II 12.*

Năs/oiu, -ulea v. *Atanasie II 4.*

Năstacu v. *Anastasie II 4.*

Năstanasie v. *Anastasie III 4.*

Năstafă v. *Anastasia II 6.*

Năstas/a, -e v. *Anastasié I 2.*

Năstă/euța, -fuța v. *Anastasia II 3, 6.*

Năstăs/eseu, -eni, -ești, -oia v. *Anastasié I 2, 3.*

Năstăță, Năstuța v. *Anastasia II 4.*

Nășe/ăi, -oi v. *Ioan III A 7.*

Nătănețu v. *Natan 4.*

Năvrutul, v. *Diavol.*

Năzar, -e, -i v. *Nazarie 2.*

Năzăreneu v. *Nazarie 4.*

Ndona v. *Antonie III 3.*

Ndrea v. *Andrei I 1.*

Neada v. *Nedelea III 3.*

Neadejde v. *Nădejde 4.*

Neaț/ă, -u v. *Ioan III C 9.*

Necanul v. *Nicanor 2.*

Necă, Neeu, -ia, -ău, -ța v. *Nicolae IV 5.*

Necca v. *Ioan III C 3.*

Nechid, -an, -ul v. *Nichita I 2; III 1, 2.*

Nechif/or, -ăr v. *Nichifor 2. 3.*

Nechit, -ue, -ul, -uș, -uță v. *Nichita I 4, 5.*

Nechiț/a, -ă, -ăl, -elea v. *Nichita II 1-3.*

Neciu v. *Ioan III C 3.*

Necoar, -a v. *Nicolae I A 1.*

Năseut v. *Crăciun 5.*

Necola, -e v. *Nicolae II 1, 2.*

Necor/a, -escu, -ieiu, -iț, -iță v. *Nicolae I A 1.*

Necul, -a, -ache, -ae, -aiu v. *Nicolae IV 1-3.*

Neculce, -a v. **Nicolae** IV 4.
Neculciolul v. **Nicolae** IV 4.
Necul/ea, -eaşa v. **Nicolae** IV 3.
Necul/eni, -ele, -escu v. **Nicolae** IV 2.
Necul/l, -iţă v. **Nicolae** IV 2, 3.
Necul/oaie, -oiu, -uţă v. **Nicolae** IV 3.
Neda v. **Nedealea** III 2.
Nedeajdea v. **Nădejde** 3.
Nedealea v. **Nedealea** I 2.
Nede, -a, -ico, -leu v. **Nedealea** III 2—5.
Nedela v. **Nedealea** I 2.
Nedel/cea, -cescu, -eu v. **Nedealea** II 2, 3.

NEDELEA numele slav НѢДѢЛА al duminiciei, gr. Κυριακή. I. Feminine: 1. **Nedele** f. (BCI VII 10); -a, doamna lui C-tin Şerban Vvd. (RI VI 183); -a f. (17 A IV); -a b., ard. (Paş); **Nedealea** (P²; Ard II 176). 2. **Nedela** f., dobr. (RI XI 205). Cf. blg. **Nedelja** (Weig). 3. **Nedelu**, Oprea (RA V 390). **Delu**, Barbu (Meşt Cr). 4. Derivate: **Nedel/escu**, -oiu, olt. 5. Cu afer.: **Delea**, olt. (Cand); — Danciu, mold. (Ştef; 16 A I 17); **Delea** şi **Delea/ni** ss. (Dm); -nu prof.; -ncea (Ard I); **Dela** şi **Delanu** (Hur 129) etc.; **Nasta Deloae** (17 A IV 398); **Delia**, mold. Aceste scurtări se pot explica şi din **Pandele**. 6. **Nedelian**, H. (Sd VII 61); cf. **Nedelean**, ca şi **Duman**, „bou născut duminica” (RI VI 184).

II. Masculine: 1. **Nedel** b. (Ard II 147). 2. + -cu, -ca: **Nedelcu**, 1726 (Paş); -frecv.; cu afer.: **Delcu**, fiul lui Vasile (RA IV); **Nedelca** (P¹¹); **Nidelca** (Drj 32); cu afer.: **Delca** f. (RS); **Delcă** b. (Cand). 3. + -cea: **Nedelcea**, olt. (Cand); cu afer.: **Delcea** (ib); **Nedelcescu**.

III. Cu apoc. NED, forme sud-slave: 1. **Nedu**. 2. **Neda** b. (Hur 129); **Neda** = **Nede** a f. (16 B III 265); **Neda** Săraca, f. (Hur 100); **Neada** b. (Aş Br 83). 3. **Nede** (Ard I 264); -a (Ard; G Dem 550). 4. **Nedeu** b. (17 B III 556). 5. + -co, -cu: **Nedeico** (16 B III 149); **Nedeicu** (17 B I 453). 6. Cu alte sufixe: **Nedici**, Gh., prof.; **Nedin**, P., act; **Nediţă**, Gl. (RI XII 245; Răc. 27); **Nedioglu**, Gh., prof.; **Nedoiu** şi **Nedoñ**, olt. (Cand).

Nedel/escu, -ian, -oiu, -u v. **Nedealea** I 3, 4, 6.
Nedeu v. **Nedealea** III 4.
Ned/ici, -in, -iţă v. **Nedealea** III 6.
Nedioglu v. **Nedealea** III 6.
Ned/oiu, -oă, -u v. **Nedealea** III 1—6.
Nefta v. **Asineta** 2.
Neftinia v. **Eftimie** III 9.
Nel/a, -u v. **Ioan** III C 6.
Nenelu, -leşti v. **Ioan** III C 5.
Neneleşti = **Nănlleşti** v. **Anania** II 3.
Nenişori = **Nănişori** v. **Anania** II 5.

NEOFIT, gr. νεόφυτος „convertit nou”
 1. — paharnic (Sur XVI). 2. **Nofit** neg. (16 A IV 134). 3. **Nofit** = **Nohit**, mold.; **Nohit** (Tec I; Isp IV¹; 17 A II 119; RI XI 207). 4. Cu afer.: **Fiteşti** t., mold. (Sd VII 238).

Neofrie v. **Onufrie** 5.

NEONILA gr. Νεονίλλα. 1. **Neonil** mon. 2. Cu afer.: **Onil** din Hîrlău, mold.

Nesăolu v. **Dionisie** I 5.

Nestafă v. **Anastasia** II 6.

Nestea v. **Anesti** 3.

Nestea, **Nestea** v. **Anastasia** II 7.

Nestian v. **Anesti** 4.

Nestor, -a, -escu v. **Nistor** III 1.

Nestra, **Nestruşi**, **Nestur** v. **Nistor** III 2.

Neş v. **Ioan** I 5.

Neş/eani, -u v. **Dionisie** VI 1.

Netă v. **Nichita** IV 3.

Nete, -a, -şti v. **Ioan** III C 7.

Netetea v. **Nichita** IV 1.

Netit/a, -esa, -uea v. **Nichita** IV 1.

Netolea v. **Anatolie** 1.

Netu v. **Nichita** IV 3.

Neţ/ă, -u v. **Ioan** III. C 8.

Nevrin/tul, -fil v. **Lavrentie** I 7.

Nezu v. **Ioan** III C 10.

Ngelă v. **Anghel** II 3.

Niasa v. **Ioan** II 6.

Nica v. **Ana** I B 1 şi **Ioan** III D 1.

Nicelan v. **Nicolae** III 12.

NICANOR gr. Νικάνωρ < νίκη „victorie”, ἄνωρος „precoce” 1.— (17 A V 276). 2. **Nicanor** = **Nicanul** = **Necanul** mon. (P⁵ fila 15) şi mitropolit (17 A II 216, 242). 3. Cu apoc.;

Nican, Șt., mold (RI VIII 147); -i s.; -ul (17 A I 183). 4. *Nica* b. (Sd XVI); olt. (Sur VI). 5. Prob. *Nicea* și *Niciu* fam. (act.); *Nicioaia* t. Cf. pt. temă și *Nicandru*.

Nică, -ălie v. **Ioan III D 1.**

Nicăläu v. **Nicolae III 13.**

Nicăruș v. **Nicolae I B 6.**

Nic/ea -ioaia, -iu, v. Nicanor 5.

NICHIFOR, gr. Νικήφορος „victorios”. 1. *Nichiforescu* (Hur 47); sinc.: *Nifor* Florciuc (Băl III). 2. *Nechifor* (Ștef); -eni t. 3. *Nechifăr*, olt. (Cand). 4. Cu afer.: *Chifor* (Ard I 242; Mar); olt. (Cand). 5. *Cifor* (?) (Ard II 161). 6. Cu afer.: *Foru* boier, 1436 (Sd XIX 11); *Forăscu*, Alecu (I. Creangă); *Forești* s.; *Forov* (16 A I 385); *For* < *Nichifor* sau < *Cristofor*.

Nichil v. **Nichita IV 4.**

NICHITA gr. Νικήτης „biruitorul”. I. 1. *Nichit/a*; -eni, -oaia ss. 2. *Nichit* = *Nechid* (DR II). 3. Cu *m* < *n*, ca sl. Микоула < *Nikolaos*; *Michita*, mold. 4. *Nechit* b. (Paș) și s.; -a b. (Ștef; Ard); f., mold., -u (Paș); -ul t.; -oaia s.; -uș (Ard; CL). 5. Cu afer.: *Chita* b., ar. (Ant Ar); *Chită*, olt. (Cand); *Chitea* (17 B III 347); *Chitu* Predescu (AO XX 126); -i, Lupul (Sur IV); + sufixe: *Chitan*, *Chituc*, *Chituță*, olt. (Cand). 6. *Chitila* s < *Nechitilă.

II. Scurtări din dim.* *Nechitiță*: 1. *Nechiță*, G., mold. act. 2. *Nechițal*, D., pîrc. mold (Sd VII 376); *Nechițele*, vornicul, mold., 1683 (Kog II 30); -a, Ursul (Isp II²). 3. *Nichița* f., dobr. (RI XI 206).

III. *Nichit* = *Nechid* (Dm); *Nechidul* t. munt. (Sd VII 284); cu afer.: *Chidu*, Toma (RA V 386); 2. *Nechidan*, mold., variantă a fîi *Nechit*; în unele cazuri, *Nechid* nu se leagă de tc. *n e k i d* „mișel” (etim. lui *Bogrea* DR II).

IV. Cu fonetism maramureșan *ti* < *chi*: 1. *Netila*, *Netetea*, *Netileta*, *Netituca* (Ard I 4, 247 etc). 2. *Năcheată* (ib. 124). 3. *Netu* (Moș); *Netă* f. (Fărș). 4. Prob.: *Nichil*, „vôit” (Dm), sincopat din *Nichitilă.

Nici/oaia, -u v. **Ioan III D 2.**

Nicoar/ă, -ea v. **Nicolae I B 1, 2.**

NICODIM apostol, gr. Νικόδημος cu același sens ca *Nicolae*. *Nicodim* eg. *Tismanei*, organizatorul vieții monastice în Țara Rom. (între anii 1360–1406). 1. Derivate: *Dima*, *Dimescu* socotit ca ipocoristic din *Dimitrie*. 2. Sub influența slavă, ca în *Micolai*, sau prin metateză: *Micodim* t. (17 A III 159); *Micodir* (BG LIII 156); olt. (Grai I 13; Tg-Jiu).. 3. Probabile: *Micodani* s. (Dm); *Micodoiu*, act. 4. Prob., prin apoc. și cu *u* < *o*: *Micud* (16 B V 220); – 1639 (An C III 739); – – popa (17 B III 239).

NICOLAE, arhiep. de Mira Lichiei, gr. Νικόλαος I. Din lat. *Nicolas*: A. 1. *Necora* (16 A II 60) în text slav; această formă circulară în Moldova în sec. XVII; *Necorescu*, *Jurja* sau *Giurgea* (Ștef; C Ștef; Sur XI); -i (P Bor 23, 37); *Necoriș*, -a f. (Tec I); -ă hatman, 1628, mold. (RI VI 84); *Necoricu* (17 A I 11); cu afer.: *Coru*, Vlad, 1808 (Acte Sc). 2. *Necoar*, frecv. (Sur IV); -a t.; -ă (P Bor 64; Sur IX). 3. + -ca, *Necureca*, Costin, mold., 1606 (RI VI 76) sau eroare pt. *Necurea*. B. 1. *Nicoară* frecv. mold., din sec. XIV (DM 57; Dm; Ștef); ard., 1726 (Paș). 2. *Nicoară*, curent în toate reg.; *Nicora* = *Nicorie* (Mar). 3. *Nicor*, mold. (Sd V 223); -a b. ard., 1616 (Moș; Paș); -a, olt. (AO XV 290); -ă (Ard I 264); -e (P Bor 107); *Nicoreța* = = *Nicoară* m. vornic; *Nicorșescu*, *Nicula* (Giur 105); -ești s.; -ina f. (17 A I 52); -ete, I. (Bir II); + -ici: *Nicorici*, *Brahă* diac (Cat mold II) și cu afer.: *Corici*, N. (Sd XXII 150); *Coricescu*, I. (Tg-Jiu); *Nicoricu* (M mar); *Nicoriță* armaș (Costin); – (LM); cu afer.: *Coriță*, T. (Sur VIII). 4. *Nicoarea* b. mold.; *Nicoara* f. (D Buc). 5. Cu *m* pentru *n*: *Micora*, 1726 (Paș); *Micurici*, Ioan, olt. (RI XI 51). 6. *Nicăruș* și *Nicuruș*, ar. (Fărș). C. Din lat. *Sanctus Nicolas*. 1. *Simnicoră* ctitor (Ins 346); *Simnicoară*, olt., nepot lui *Nădăiaște* (Sur VI); – olt. (Sd VI 474); – din *Buzău* (Sd V 526); – 1615 (Sd XVI); – moșnean în jud. Saac (17 B II 77). 2. *Stmnicoară* b. (Mar); – din *București* (16 B V 440). 3. *Stmnicoară* și *Stnicoară* (Enc). 4. *Stmnicon*, băn. (AO III 382). 5. *Semnicoară* b. (17 B I 460).

II. 1. *Necola* (Sd X 261; Cat; Ur XXII 215); – pîrc. olt., 1639 (Sd 262); jup.,

1638 (AO XVII 79; XIX 91). 2. *Necolae* (Cat). 3. *Neca*, Al. (D Buc).

III. 1. *Nicola* (Cat; Moț; Olt); — „stolnicul Romînul” mold., sec. XVI (Iorga V 158); -e, forma oficial calendaristică; *Nicol//ău*, mold.; -*aescu*; -*eni*, -*aești* ss. -*ăi*asa f. (Sur VII); *Nicolau* Ioan, 1688 (D Buc). 2. *Nicoljeanu* poet, cu sufix de apartenență locală, din s. *Nicoleni*; -*escu*; -*ești*, -*eni*, *ina*, -*inși* ss.; -*ea*sa f. mold. (Sd XI 279); -*ea*sa și *Coleasca*, I. (Băl VI), nume maritale. 3. *Nicola* Vvd., fiul lui Mihai-Viteazul, scris și: „*Nicula*, *Necula* sau *Nicolae-Pătrașcu* Vvd” (17 B II 82, passim). 4. *Coleș*, munt. (BCI VII 34) < *Nicoleş; *Coleșiu*, P. (17 B I 395); *Coleșa* (17 B II 172). 5. *Nicolef*, N., 1635 (Sur XVI). 6. *Nicolin* (Puc); -a I. și s.; *Colin* b. (Sur XI). 7. *Nicolîș* olt. (RI VI 263). 8. *Nicolîfă*, act.; *Colîfă* (P⁴ fila 26); -ă, olt. (Cand); *Nicolîfel* D-trescu, act.; -t. dobr. 9. *Nicolici*, act.; *Nicolîcioiu*, (C. Lit 1941, p. 1386); -*cescu* (IT); cu afer.: *Colici* (Dm; Sur XV). 10. *Nicolce* (17 B II 242); -a (Tis; Paș; Sd XV 85); -a, băn (LB); cu afer.: *Colcea* (Sd XXII 373); *Colcești* (Sd XI 85); *Nicolcioiu*, olt. (Cand). 11. *Nicoloiu*, olt. (Cand). 12. *Nicalan*, Ioan, act.; din acesta prob.: *Calan* s. 13. *Nicăldu* (Paș); cu afer.: *Călae* și *Călăeasa*, M. (Puc). 14. Alte ipocoristice: *Colă* și *Cole* bb. olt. (Cand); — mold., 1683 (BCI IV 206); *Cole*, -a, *Colife* și *Colescu* (Bir I, II); *Colești* s. 15. + -ca, *Colca*, olt. (17 B II 389). 16. *Cola*, *Colea*, *Coleti* și *Colefi*, ar. (Cara 27); + Baba: *Colibaba*, Șt. (Sur XI). 17. Prin analogie cu Bolintin, probabil: *Colintină* t. (16 B II 372) azi Colentina pîrlu și cartier (București); pentru terminația -*tin(a)* cf. *Miculetin* la VIII 7 și *Nicolantîn*, Ant. 1770 olt. (Iorga, Scris. de neg.)

IV. 1. *Necula* b. (Cat; Sur IX; Sd XI 271; Paș); — log. munt., 1655 (RI I 60); — f. (C. Lit. 1922, p. 410). 2. *Necul* (Tec I); -a pitar (D Buc); -ae (C Ștef); -ai și -aiu actuale cu afer.: *Culaiu*, 1730 (Vr C 14); *Neculau* (Bir I, II); *Neculi* (Puc 203) și t. (Mus); *Neculjeni*, -ele ss.; -*escu*, Al. (Fil; Arh). 3. *Neculache*, 1622, pîrc. de Neamț (17 A V 163); *Neculea*, Savta (RI XII 20); -fa (17 A III 34); *Neculiță*, act.; *Neculoiu*, Gh. (Braș); -oae, Micul, 1658 (BCI XII 104);

-uță, poet, 4. + -cea: *Neculce*, Ioan, cronicarul; -a (17 B II 138); -a pren. (P¹); -a t. (Mus); *Neculcioiu*, D. (AO XIX III), *Neculce* = *Necolce* = *Nicolce* (17 B II 242). 5. Cu apoc.: *Necu* Iord. (D Buc); — *Andrei* și *Necuiu*, D., munt. (BCI XV 143, 155); *Necuia* s. (Hur); *Necă*, Ion, act.; *Necufa* b. (Tec I). 6. *Năcula*, R. (Puc 192).

V. 1. *Nicula* (Rel; Cat; Dm; Moț; Cand; Olt) etc.; — „județul”, 1571 (RI I 60); -e și *Culae*, munt. act.; *Culai*, Ioniță. 2. *Nicu//ea* (Dm); -eni, -ești ss.; -*escu*; -ina f.; -iță (CL; Paș); -ițel (Sd XVI); -ițele t. 3. *Niculcea*, olt. (Cand). 4. *Niculici*, olt. (Cand). *Niculcef*, Miron (Sucev 147).

VI. Alte ipocoristice din Necula și Nicula: 1. *Cula* f. (AO XV 291); — t. (Dm); — b. (Paș); *Culea*, Ap., act. 2. *Culă* și *Cule*, olt. (Cand); *Culescu*, P., act. 3. *Culefu*, P., act., dobr. 4. *Culici*, olt. (Cand). 5. *Culin* și -ă, olt. (ib); -a, A., act. 6. *Culița* (Paș). 7. *Cuși*, ar. (Ant Ar). 8. + -cea: *Culcea* (RA IV); *Culciul* s. băn (14 C I 199); *Culcescul*, Iane, munt. (Sd VII 351); cu afer.: *Ulcescu*: „Drumul Ulceștilor” (BCI XI 27), cf. și *ulcea*.

VII. Segmentat: Nicu — Lae: A. 1. *Nicu*, mold., 1610 (BIR 244) „Floarea sin Nicului”; — pren. (P¹³ fila 43) și ipoc. act.: — fam., 1511 (Paș); -l din Glogova, olt., 1658 (Sur VI). 2. Cu sufixe: *Nicomán* (Dm; Sur I); *Nicui* = *Nicula* (Isp III²) și *Nicuia* t. (Cat); *Nicucel*, olt. (Cand); *Nicușor* pren. act.; *Nicușu* și *Cușu*, 1726 (Paș); + -ar; *Nicușari* t. 3. Cu sincopă < *Nicolae*: *Nae* pren. și fam. act.; *Naie* (P Bor 8); *Năeni* și *Năița* (Tec) ss.; *Năescu*, V., act.; *Năiu*, Ioan., act.; *Năilă* (Sur VII). 4. + -cu, -co: *Naicu* act; -lescu, act. B. 1. *Lae*, Chiorul, ard. (Goga). 2. *Lăiță*, ard. (Paș).

VIII. Forme străine. A. Din magh. *Miklós* și srb cr. *Miklous* < lat. *Nicolaus*: 1. *Miclaus* Faur (C Ștef); -oana f. (16 B I 102), marital. 2. *Miclăuș* (Ștef; Ac Bz 6; AO XVIII 474; BCI IX 87); — Săcuianul (17 A IV 73); -ani, -eni, -oaiă ss. 3. *Micleuș* (16 B II 211) etc.; cu apoc.: *Miclau*, *Miclău*, fam. act.

B. Din sr-bcr. *Mikluš*: 1. *Micluș* (Dm); cu afer.: *Cluj*, orașul < sl *Kluš* < Mikluš (etim. Drăg 440—441) sau < germ.

Niklaus; pentru Cluj, Iorga (III 48) propune etim. < lat. Clausae „chei”; Cluj, Ella, act.; Clușoi, 1722 (Paș). 2. Din srb-cr. *Mikloš*: *Micloșu*, -ani ss.; cu afer.: *Cloșan* fam.; -i s. olt.; *Cloșenești* s., zis și *Clăjenești* (AO IV 323-5). 3. Din sl. Миколај: *Micola* (16 B II 375); *Mecola* (AO XV 367; P⁴); cf. ar. *Mecu* fam. 4. + adj. mic: *Micula*, *Miculifă*, -ea (Dm); + -ca, -cea: *Miculca* (16 A III 436); *Miculcea* (P¹⁴). 5. Prob. sincopat: *Micle* (M mar; Ștef; Met 30); -a (Dm; Ștef; Moț; P Bor 5) etc.; *Miclea*, Costin Costan, ard. (RA II 418); *Miclesc* (Ștef); -ești s., 6. *Miclu* b. (Vra); *Micluța* (Moț); *Miclin* (Băl I). 7. Prob. *Miculetin*, Gr. (L Pl 354).

Nicola, -e, -eni, -escu, -ești, -iu v. **Nicolae III 1**.

Nicolăia v. **Nicolae III 2**.

Nicol/ce, **cea**, **cioiu** v. **Nicolae III 10**.

Nicol/eanu, -easa, -easca, -eni, -escu, -ești, -inți v. **Nicolae III 2**.

Nicoleț v. **Nicolae III 5**.

Nicolf/el, -eescu, -cioiu v. **Nicole III 9**.

Nicolin, -a v. **Nicolae III 6**.

Nicolif/ă, -țel, -ș v. **Nicolae III 7, 8**.

Nicoloiu v. **Nicolae III 11**.

Nicoman v. **Nicolae VII A 2**.

NICON gr. Νίκων. 1. Nume monahal. — (Lex); ard. (11-13 C 84). 2. Prob. cu *m* < *n* și suf. -ie: *Nicomie*, olt. (16 B VI 125).

Nicor, -a, -ă, -escu, -ești, -ete, -eța, -ieiu, -ina, -iță v. **Nicolae I B 3**.

Nieș/a, -ana v. **Ioan III D 4**.

Nieș/eni, -oiaia, -oiu v. **Ioan III D 4**.

Nieu v. **Ioan III D 1** și **Nicolae VII A 1**.

Nieu/cel, -i, -ia v. **Nicola VII A 1, 2**.

Nieul/cea, -iei v. **Nicolae V 3, 4**.

Nieul/a, -ae, -ea, -eni, -escu, -ești, -ina, -iță, -ițel, -ițele v. **Nicolae V 1, 2**.

Nieurus v. **Nicolae I B 6**.

Nieuşor v. **Nicolae VII A 2**.

Nieuşa v. **Ana I B 1-3**.

Nieuf/ari, -u v. **Nicolae VII A 2**.

Nieuşă v. **Ioan III D 1**.

Nidelea v. **Nedelea II 2**.

Niesiia v. **Anisia 4**.

NIFON patriarhul († 1508) gr. Νήφωνος. *Nifon* sătean (17 B III 309); — m-rea din Buzău; — mitropolitul primat al României † 1875.

Nifor v. **Nichifor 1**.

Nig/a, -u v. **Ioan III D 4**.

Nig/ean, -ești v. **Ioan III D 4**.

Nigoești v. **Ioan III D 4**.

Nigşani v. **Ioan III D 4**.

NIL nume egiptean, frecv. ca n. monastic (Bis R).

Nilă v. **Dan I 2**.

Nimel v. **Ieronim 3**.

NIN 1. *Ninul*, 1725, ard. (Paș); *Nineasa* t., n. marital; *Ninici* b. (16 A IV 134). Cf. și sl.-blg. Нинослав (Weig.). 2. Fem. *Nina*, < calend. f. *Nina*, an 335, georgiană și ipoc. < Antonina.

Ninu, -l v. **Anina 2**, **Antonin** și **Nin**.

Nis/a, -an, -escu v. **Dionisie IV 2**.

Nisi, -oi, -oiul v. **Dionisie II 5**.

Nisim v. **Onisim 2**.

Nispor/eni, -escul, -ești v. **Onisifor I**.

Nist/oaia, -oiu v. **Nistor**.

NISTOR gr. Νέστωρ. I. 1. *Nistor* (Syn); -a f. (Ard II 153); fam. (Moț). -escu; < *Orescu* sau din *Teodorescu*; -ești s.; cu afer.: *Storești* s.; cu apoc. *Nista* boier (P Gov f° 10 vo). 2. + -an; *Nistoran*, P. (AO IV 323); -i s.; scurtat: *Torana*, Stana, 1746 (AO XVII 314); *Nistoreni* s. (17 A IV 403). 3. + -oiu: *Nistoroiu* (BCI VI 54; Vr). 4. *Nistorin < *Storin* artist dramatic. 5. *Nistóriu* (Mar); *Stória*, N., ard. 6. *Stornești* s. (Dm; BCI I) probabil din *Nistorin*. 7. *Nistur* (17 A III 108); cf. *Sturul* t. 8. Cu *p* < *t*: *Nispor* b., 1400 și nepotul său Șteful *Nisporescul* (C Ștef); — Oanță (16 A I 155) *Nispor/jești* -eni ss.; cu afer. *Isporești* s. (17 A IV 317).

II. Cu schimbarea p. fin.: 1. *Nistru* b. (16 A I 461) și sat în Bihor; *Nistru* de Cacova, 1654 (Olt); *Nistra* s. ard., și b. mold. (Isp

II¹); *Nistre* b. (16 A IV 277); -a (Ștef; 16 A, III 63; Isp II²; etc.) 2. Cu afer.: *Istria* fam. greacă (?) în Tracia sec. XIX (Cat tc); *Istrea* b., 1660 (C Lit., 1922, p. 410). 3. + -iță. **ca** în Mitrea > Mitrîță, ar da *Istrîță, accentuat **ca** în balada Gheorghelaș (G Dem), numele plaiului Istrița, dacă s-ar lămuri mutarea accentului. 4. *Nistrina*, Oprina, 1824, mold. (Sur XXV).

III. 1. *Nestor*, -escu; -a f. (Ard II 176). 2. *Nestur* (Puc); *Nestra* b. (Sur VII); diminutiv, *Năstruți*, v. 3. Cu apoc. *Nistu: *Nistoiu* și -oia ss. Prob. cu afer.: *Strușco*, țig. (17 A III 17).

Nistr/a, -e, -ea, -ina v. *Nistor* II 1. 4.

Nistru v. *Nistor* II 1.

Nistur v. *Nistor* I 7.

Nișa v. *Ioan* III D 6.

Nișca, -ni v. *Ana* I B 2 și *Ioan* III D 3.

Nișcov, -eni, -ul v. *Ioan* III D 3 și *Dionisie* VI 6.

Nișul, -escu v. *Ioan* III D 6.

Nița v. *Ana* I B 3.

Niț/a, -an, -ă, -eni, -escu v. *Ioan* III D 7 b.

Nițicu, *Nițuca* v. *Ioan* III D 7 a.

Nițoiu v. *Ioan* III D 7 a.

Nițul, -escu, -ești v. *Ioan* III D 7 a.

Niul v. *Ioan* III D 8.

NOE bibl., ebr. *Noach* „consolație” (OS) 1. *Noe*, act. 2. *Noi* t.; -ani s. (16 B I 60). 3. + -ac: *Noiacul* (Tec II). 4. + -an: *Noian*, *Ilie* (Mag Br); + Ianoș: *Noianoș* ard. 5. *Anoiță*, *Moise*, ard. sec. 18. 6. + -ca: *Noica* (17 B III 495); *Nuică*, C., olt. act. cf. blg. *Нойка* < *Noe* (Weig).

Nofit v. **Neofit** 2.

Nohit v. **Neofit** 3.

Noia/cul, -noș v. **Noe** 3, 4.

Noica v. **Ana** I C 4 și **Noe** 2.

Nol/e, -ea, -ieă v. **Manuel** II 2.

NON și **NONA** gr. *Νόνν/ος*; -α' < lat. *nomus* „tată” *nonna* „mamă” 1. *Nona*. C-tin, 1763 (BCI XI 37; D Buc); — Otescu, muzician; — fost s. Ilfov; — jup. din Brașov, 1690 (Stavr 24); — Șt., neg. din Șchei-Brașov (DZF 31). 2. *Nonea* (Cept 36). 3. *Nonu*, M., act. sau o formă < ard. *Iuân* (E. Petrovici, DR V 580).

Nosievici v. **Dionisie** V 4.

Noti v. **Ioan** III E 3.

Nue, -ă v. **Ioan** III F 1.

Nustafă v. **Anastasia** II 6.

Nușa, **Nuța** v. **Ana** I B 5. 6.

Nuț, -ă, -ăseu, -lu, -u v. **Ioan** III F 4 și **Ștefan** I 9.

O

Oachim v. Ioachim I 1.
 Oan, -a -ă v. Ioan I 1.
 Oane, -a v. Ioan I 3.
 Oanea v. Ioan I 11.
 Oance, -a v. Ioan I 12.
 Oaneca v. Ioan I 6.
 Oaneș v. Ioan I 5.
 Oanieă v. Ioan I 6.
 Oanichi v. Ioanichie 1.
 Oaniș v. Ioan I 5.
 Oanț/a, -ă, -e, -ul v. Ioan I 9.
 Oardă v. Iordan 3.
 Obrăj v. Obrejie I 5.
 Obrăte v. Obretenia 4.
 Obreaș/e, -le v. Obrejie II 1, 3.
 Obreajen v. Pobreajen 1.
 Obreată v. Obretenia 3.
 Obreazie v. Obrejie I 2.
 Obreș/a, -an, -ă, -ea v. Obrejie I 4, 8.

OBREJIE < sl. *Обрѣзаніе* „circumcizie”

I. 1. *Obrezania* (Syn), s.: 2. *Obrejenia* sârb. (AO XXI 261). 3. *Obrejie* b. (16 AI 262 și III 29) etc.; — b., 1698 (Vr C 7); — V. (Sur VIII); pren. (17 A I 102; IV 119, 425 și V 374). 4. *Obreșă* b. (Tut); *Obreșa*, ard. (Paș) și s. și fam. mold. (Arh); dr. *Obreșa*, Alex.; *Obreșea*, act. 5. *Obrăj* călăraș, 1655 (Sd IV 38); cu afer.: *Brăja* (17 B III 54). 6. *Obreș*, -e (Tec II). 7. *Obrijeni* s. 8. *Obreșan*, I. (An Pl 128); cu afer.: *Breșan*, Gav. (Băl VI). 9. Prob. *Obăja* mold., (Sd XXI).

II. Cu -ea în temă: 1. *Obreazie*, fiul lui Ghițivoie (Isp II¹). 2. *Obreajie*, mold (Sd VI 89) b. — 1650 (RI II 161); — fiul Stanei, mold, (RI XII 257). 3. Cu afer.: *Breajie* b., 1663.

mold. (Sd VI 84). 4. *Obreaje*, mold., 1642 (Răc 12). Nume specific moldovenesc, cu unele forme venind poate și din termenul geografic ard. *obreajă* „tăietură” de pădure, ca în expresia : „hotarul merge pe obrejie” (16 B I 81), sau „muचे de deal”, cum s-a explicat cuvîntul.

OBRETEŢIA (Aflarea) capului lui Ioan, popular „Cap de primăvară”, < sl. *Обрѣтєніє* < vb. sl. *обрѣсти* „a descoperi”. 1. *Obretina* f. (Dm; 16 A I 265); Costin, fiul *Obretinei* (C Neamț 8). 2. *Obretin* (Cotr 101; 16 A III 297; Hur 128); 3. *Obreată* b. (17 B II 271). 4. *Obrati* b. (Cat mold II) *Obrăte*, dobr. (RI XI 215). Cu afer.: *Breaten* (17 B IV 420) și prob. + -oiu: *Bretoi* și *Bretu*; pt. ambele v. Brat 25 (Partea II-a). 6. Nume tradus: *Aflatu*, personaj în lit. pop. (C Lit 1941, p. 1390) < subst. aflatul (Aflarea capului lui Ioan).

Obrijeni v. Obrejie I 7.

OCHEAN gr. *Ὠκεανός*, zeul mării. 1. — (Syn); — b. vecin (17 B III 54); — M., mold. (Vr C 71); -ă, mold. (Sd XXI) etc. 2. *Ochian*, Sandul, mold (RI VIII 147); -i s. (C Bog); -u t. (Bz); -ul (17 B II 139). 3. *Ocheianul* (17 B IV 544). Aceste forme se pot deriva și din Odochean < Evdochim prin afereză; cf. și subst. ochiu.

Ochița v. Evdochia 12.

Oesil, Oesine v. Avxinie II 6.

Oeșintie v. Avxentie IV 3.

Odea v. Teodor II 2
Odespa v. Despina 5.
Odina v. Teodor II 5.
Odoche -an v. Evdochia 11, Evdochim II 3.

Odochi/a, -e, -şa v. Evdochia 10, 11.
Odoleanu v. Anatolie 3.
Odotie v. Evdochia 11.
Odor v. Teodor III 7 aşi Iliodor 3.
Odra, Odriiu, Odrişti v. Adrian III 1.
Ofrii v. Onufrie 6.
Ofrim v. Efrem 7.
Ogene v. Evghenie 4.
Oghen/e, -ie v. Evghenie 2.
Oguaţ v. Ignatie III 3.
Ogost v. August 6.
Ohim v. Ioachim III 2.
Oileşti v. Ioil 1.
Oise v. Moise II 2.
Olehno, Olenca v. Alexandru IV 1.
Olen/a, -ea v. Elena III 2, 4.
Olenie v. Valent 2.
Oleş/a, -eşti, -eni, -eo v. Alexandru IV 1.
Olexa v. Alexie II.

OLGA <rus. Ольга <scand. *Helge*. 1. *Olga* f. (Dm; Ştef) 2. Prob. formă ucr. *Ilga* (Dm).

Oliana v. Elena III 2.
Olifern v. Holofern.

OLIMP gr. Ὀλυμπος, nume dat unor munţi, derivat din tema λαμπ- „a străluci” (Bailly) 1. — (Ant Ar) şi act. 2. Cu e pentru o: *Elimbu*, ar. (Ant Ar), după numele muntelui în greaca vulgară.

OLIMPIADA, gr. Ὀλυμπιάς, -άδος „locuitoare în Olimp”. 1. *Olimbiada* (P²). 2. *Limbiada* sau *Lipiada* ff act. (V Bistr.).

OLIMPIE gr. Ὀλύμπιος 1. *Olimbie* (Sd XVI). 2. Cu a pt. o, + -ana: *Alibiana* f., ard. (Paş). 3. Cu afer.: *Limbie* f., mr. (Fărş). 4. *Limpianu* t. (Mus). 5. Scurtat: *Pia* munte la Bisca şi *Piescu* (Tis 39) sau < Alipie.

Oliu/a, -eseu, -iu v. Elena III 2, 5.
Olita v. Iulita 3.
Oliuşea, Oluşea v. Alexandru IV 1.

OLIVER, v. Partea a III-a.

OLIVIAN lat. *Olivianus* < *oliva* „măslin”. 1. *Livian* fiu de domn (Sd XVI).

2. Prob. *Livescu* (Puc; Arh); *Liveni* s.

Oma, -t v. Toma I 1, 4.
Omăta v. Toma I 14.
Omea v. Toma I 1.
Omet v. Dometie I 2.
Omotă v. Toma I 14; Varlaam II 4.
Omşu v. Toma II 3.
On, -a, -ă v. Ioan II 4, 5 şi Iona 2.
Onac, -a, -ă v. Ioan III A 1.
Onacea v. Ioan III A 4.
Onachi v. Ioan III A 5.
Onacu v. Ioan III A 1.
Onanie v. Anania I 1.
Onaş, -eu v. Ioan III A 6, 7.
Onea v. Ioan III B 1.
One/e, -ea, -eseul v. Ioan III B 2.
Onei/ea, -lă v. Ioan III B 7, 8.
Oncloiu v. Ioan III B 9.
Oneiu, I- v. Ioan B 6.
Ondochie v. Evdochia I 13.
Ondraş v. Andrei II 3.
One, -a, -asa v. Ioan 6.
Oneaga v. Ioan III D 4.
Oneaţă v. Ioan III C 9.
Onee/iu, -u v. Ioan III C 1.
Onel/a, -ele v. Ioan III C 6.
Onese, -ul v. Ioan II 6.
Onet, -e, -ie v. Ioan III C 7.
Oneţ, -a v. Ioan III C 3.
Onie, -a, -ă v. Ioan III C 1: D 1.
Onie/ea, -el, -eni, -eseu v. Ioan III D 1.
Onichie v. Ioanichie 2.
Onicie/a, -ă, -o v. Ioan III D 3.
Oniei/şă, -u v. Ioan III D 2.
Onieu v. Ioan III D 1.
Onig/a, -aş, -ă v. Ioan III D 4.
Onil v. Neonila 2.
Onil/a, -ă v. Ioan III D 5.
Onis/ei, -ia, -ie, -eu v. Dionisie II 4, 5.

ONISIFOR gr. ὀνησιφόρος „care aduce folos”. 1. — act. 2. *Nispor, cu $p < f$ ca Iosip < Iosif, scurtat prin afer, şi sinc. lui $i < (O)nis(i)for$, sau < Nistor: *Nisporescul*, Oanţă (16 A I 155).

ONISIM gr. ὀνήσιμος „util, profitabil”. 1. *Onisim* (Syn; 17 B V 43). 2. Cu afer.: *Nisim*, F., act.; + Ion: *Ionisim*, moni. (Sucev 180).

Oniș, -a, -or Ioan III D 6.
 Onișe/ani, -ă v. Ioan III D 3.
 Oniș/a, -ă v. Ioan III D 7 b.
 Oniș, -cani, -iu v. Ioan III D 7 a.
 Onișoiu v. Ioan III D 7 a.
 Oniu, -l v. Ioan III D 8.
 Onofie v. Onufrie 6.
 Onofrie v. Onufrie 2.
 Onoiu v. Ioan III E 2.
 Onos/e, -ei, -ul v. Dionisie V 2.
 Ontilă v. Leontie I 4.
 Onte, -a, -ni, -ști v. Leontie I 4 și
 Ion III E 3.
 Onț, -a, -ăni, -eni, -ești v. Ioan III F 5.
 Onu, -că, -cu v. Ioan II 7; III F 1.
 Onuchie v. Ioanichie 4.

ONUFRIE pustnic egiptean, ca și Pinufrie, lat. *Cnuphrius* < egipt. *Onnophris*, calificativ al zeului Osiris (Tagl 190). 1. *Onufrie* dichiu (Puc 17). 2. Cu asim. progr.: *Onofrie* (Sd XXI) și *Aonofriesei*, D., mold., nume marital, act. 3. Cu asim. regr.: *Unufrie* (Bibl. rom. veche III). 4. Cu mutări de vocale: *Unofrie* (16 B III 142). 5. Variante: *Neofrie* eg. (16 B III 174); *Onufrei* (Ard); *Onofrei* Vrânceanul (17 A IV 125), și s. *Onofreești*. 6. Deformări: *Onofie* b. (Ard); *Ofrii*, în genitiv, t. (BCI XI 20).

Onuș v. Ioan III F 2.
 Onuț v. Ioan III F 3.
 Onuț, -a, -ă v. Ioan III F 4.
 Opățești v. Ipatie II 2.

OR. 1. *Orul*, munte. 2. *Orescu* și *Orăscu* fam.; *Oreasca* și *Orești* ss. (Cat; Giur 267). Acestea se pot explica și din alte nume ca: Orion, Orest sau din cele cu terminație în -or: Nestor, Nicanor, Teodor etc.

Orănesu v. Teodor II F 3.
 Orăseu, Oreseu v. Or și Teodor III 7 d; Nistor I 1; Grigorescu, Nicorescu etc.
 Orban, Orbăn v. Urvan 2.
 Orena v. Irina 7.
 Orendi, -e v. Orentie 1, 3.

ORENTIE gr. Ὠρέντιος. 1. — (Syn 25 (un) și *Orendie* (ib)). 2. Cu afer., prob.: *Rentea*

(17 A II 330). 3. *Orendi*, Iuliu, armean din Ardeal (Revista de cultură armeană I).

OREST gr. Ὠρέστης, cf. Ὠρεστιός „muntean”. 1. — clisiar(h) (BCI III 84); -u ep. (Sd V 51). 2. *Oris* = *Orestie*, olt. megiaș, 1680 (Hris I p. 199–200). 3. Cu *i* protetic: *Iorest*, cinci prelați (Bis R); — strănepot lui Tazlău (G. Roș 69); — Năsturel (Udriște) (Ins 91); *Ioriste*, 1726 (Paș). 4. Cu căderea p. fin.: *Iorei* Roșul, 1697, megiaș (AO V 29).

Orgache v. Gheorghie IV D 5.
 Orgești v. Gheorghie IV D 3.
 Orghidan v. Gheorghie IV D 7.
 Orghie v. Gheorghie I A 2.
 Orgon c. Gheorghie III 7.
 Urian v. Flor I 7.
 Orist v. Orest 2.
 Ormindea v. Ieremia II 2.
 Oroftiana v. Dorotei 3.
 Osica v. Dionisie V 5.

OSIE ebr. *Hōsha'a* (EI). *Osiescu* (Giur 84) sau < Teodosie cu afereză.

Osif v. Iosif I 1.
 Osinziani v. Ioan IV B 6.
 Osp v. Iosif I 4.
 Osintia v. Avxente IV 4.
 Osmache v. Cosma I 2.
 Ostafie v. Evstatie IV 1.
 Ostah/ei, -i, -le v. Evstatie IV 2.
 Ostap, -cu, -ciani v. Evstatie IV 3.
 Ostinia v. Iustina 2.
 Osup v. Iosif I 6.
 Ote/a, -escu v. Fota 2.
 Oteteliș v. Fota 10.
 Otimie v. Eftimie III 1.
 Otin v. Fota 8.
 Otoiu v. Fota 6.
 Otulescu v. Fota 5.

OZAN nume biblic. (I-a Paralipomene VII 24): 1. *Ozana* pîriu mold. 2. *Ozanulo* (Vlah PB).

Oxana v. Avxinie II 6.
 Oxănte v. Avxentie IV 2.
 Oxentia, Oxindie, Oxintia v. Avxentie IV 1.

P

Pach/e, -ița v. **Parascheva I C 3**.
Pafom, -ei, -i, -ie v. **Pahomie 8**.
Pahole/e, -ești v. **Pahomie 7 c**.

PAHOMIE nume egiptean. **1**. — munt., vătaf (Drag 34); mold., 1668 (RI V 120); ceauș (RI XV 271). **2**. *Pahomețe* Brehoe, mold. (Sd VII 231). **3**. *Pahomiu*, I., ard. (RA II 404); *Pahomi* mon. (Buc); — Crupenschi (Sd XXII). **4**. *Pahome*, act. **5**. Cu afer.: *Homă* (Sd XVI); *Homescu* (Tg-Jiu), -i, I. (Tis 338); -ești s. munt. și mold. (RI VIII 200; Dm); *Homea*, St. (16 B V 48); *Homul* (16 B III 208); -ița h. (Dm); cu *o > u*: *Humulești*; *Homotă*, fam.; v. și Partenie II 4. Cf. ucr. *Xoma* < *Thoma* (Grinc). **6**. *Pahon*, -e și -i, act; -ie (17 B III 406). **7**. Cu apoc. *Pahu: **a**) + *-lea*: *Pahulea* jup., 1450 (13—15 B 117); (16 B I 56); jup. (17 B II 411); **b**) *Pahul* + *-aș*: *Păhuleași*, „Radu lu”, munt. (RI XIII 391); **e**) + *-cea*: *Pahulcea*, Ion (17 A II 46); *Paholce*, olt. (Sd V 400); *Paholcești* s. mold. (Sd XXII 235). **8**. *Pafom* mitr. (Sd XXII 118); -i, frecv. (17 A I 38) etc.; -ie ep. (17 B III 352); *Pafomei* (Romanoslavica III 289). **9**. Prob.: *Pavon* b. (Isp. II²).

Pahon, -e, -i, -ie v. **Pahomie 6**.
Pahulea v. **Pahomie 7 c**.
Pahulea v. **Pahomie 7 a**.

PAISIE **1**. — Frecv. n. mon. (Bis R).
2. *Pais* (Ard I 280); olt. (RI VI 262); -u, mold. (Isp V); *Păiseni* s. **3**. + *-an*: *Paisan*.

Pal, -ache v. **Paul IV 1**.
Paladian v. **Paladie 4**.

PALADIE gr. Παλλάδιος < Πάλλας „Athena”. **1**. *Păladi* (Giur 236; Sd V 107 și XXII); -e (Sd XI; Bir I; Ard); *Pălădi/ești* neam (Sd XVI 191) și s.; -uță (Sur XI). **2**. *Palade* (Arh; Moț); *Pălade*, mold. (Sd VII 60). **3**. Cu afer.: *Ladu* și *Lada* sau < *Vlad*; *Lăduță*, olt., 1620 (Sd VI 465). **4**. *Paladian*, act. **5**. + *Pelaghia*: *Palaghian* (CL). V. și *Pala* (Partea a II-a).

Pelaghia, -n v. **Paladie 5** și **Pelaghia II 1**.

Palaghi/e, -ița, -oiu v. **Pelaghia II 1, 5**.

PALAMON gr. Παλάμων, cf. gr. παλάμη „palmă, mână”. Scriitorul Al. *Pelimon*, semnat și *Palemon* (la 1860 sub poema „Traian în Dacia”), ambele forme disimilate din *Palamon*.

Pal, -cău, -eu v. **Pavel IV 2**.

Palemon v. **Palamon**.

PAMFILIE gr. Παμφύλιος „originar din Pamphylia”. **1**. *Pamfili* (Tec I). **2**. Scurtat: *Filtu*, *Filiași*, *Filenii* ss.— v. *Filic*. **3**. *Panhil*, mold. (Sd VII 324); -ă (Tec); -e mold. (Sd VII 65); -ie (Sd XVI; Sur X; Isp II²); cu afer.: *Hilie* (Sur VIII); *Hilii*, Rohotă (RI XXXI 192). **4**. Cu apoc.: *Pampu* pîrîu (Mus) și fam., < *Pamfu, ca *Pilip* < *Filip*.

PAMFILION gr. Παμφύλιον, același sens. Scurtat: *Filion* (Hur); -escu.

Pampu v. **Pamfilie 4**.

PAN temă formată din Pancratie, Panaghia, -ot și Pantelimon, cu derivate asemănătoare în română și limbile balcanice; cf. gr. Πάνος < Παναέτης (But), blg. Панае-но < Panajotis (Weig), srb.-cr. P a n a < Pantelimon (Rad vol. 82 p. 84). Mai verosimilă pare ultima etimologie. **I. 1.** *Pann*, Anton, folcloristul; *Pan* boier (Tis; Olt 115); — izbașa (IO 75). **2.** *Panu*, Anastase, boier mold.; -l, 1451 (Băl I); -l, N. (AO IV 322); *Panu* și *Pană*, ar. < Panaghia (etim. Caragiani); *Pănu* s.; *Pană*, zis și *Pano* (17 B II 226); *Pană* b., frecv. act.; *Pana* f. (17 A III 12; B răz 65). **3.** *Pane* (Sd XVI); -a (17 A IV 106); *Pănești* s.; *Pănescu* (Hur).

II. Cu sufixe: **1.** *Panaclu* s.; -i t. **2.** *Panăș* (16 A III 298; 17 A III 82). **3.** + -co: *Pănășcoae* f., marital (C Ștef). **4.** *Panica*, Gh. (Bîr I); *Panici* (Dm). **5.** *Pănoi*, mold.; -u (Puc; Î Div). **6.** + -otă: *Pândătești* s. (16 B III 372); dar cf. *Păndătău* s. < subst. „tinguire”. **7.** *Panuță* (Sd XVI 41); *Pănuță*, act. **8.** Prob. *Peneșor* și *Penișoara* bb (Cat mold II); *Penescu*, sau < subst pană, pl. pene.

Panacu v. **P a n II 1.**

Panaet, -e v. **P a n a g h i o t II 3.**

Panaghia v. **P a n a g h i o t I 1.**

PANAGHIOT < gr. Παναγιώτης derivat la rîndu-i din Πανάγια „prea sfînta”. **I. 1.** *Panaghia* f. (Mar; Tec; RI XI 205); f., țig. (16 A IV 173); s. (AO III 118) și piscul cel mai înalt al muntelui Pionul din masivul Ceahlău; Naca fiul *Panaghiei* (Sd VI 30). **2.** *Panighia* f., dobr. (RI XI 208).

II. Masculinul, purtat numai în sec. XVIII, este cu mult mai vechi și a venit la noi prin greci, încă din sec. XVI. **1.** *Panaghiot* stolnic (16 A IV 40); cu afer.: *Ghiotu*, ar. (Cara 28), adoptat sub forma *Panaiot* (17 B IV 176, III 23); -e, Cantacuzino (P⁶); -ache (LM); *Panaicut* (17 B II 200); -ea, Sandul, 1776, mold.; -ea (P⁶); *Panaiuti* = *Panait* (17 B I 258). **2.** Cu schimbarea p. fin.: *Panaguță*, S. (Buc). **3.** Din ngr. Παναέτης (But): *Panaet* (17 B I 226, III 32); *Panait*, -escu, act.; -e (Ștef).

III. Divizat: *Pana-Itu*. **A.** *Pana*, contaminat cu Pan < Pantelimon, v. Pan. **B.** *Itu*.

și derivatele lui; în legătură și cu srb.-blg. Ито sintoma < Ioannes (Weig), v. Ioan V B 12.

Panaguță v. **P a n a g h i o t II 2.**

Panait, -ea, -escu v. **P a n a g h i o t II 3.**

Panaioțe, -ut v. **P a n a g h i o t II 1, 3.**

Panăș v. **P a n II 2.**

Panc, -a, -ea v. **P a n t e l i m o n V A 1-5.**

Pan/ciova, -clu v. **P a n t e l i m o n V A 6.**

Pan/co, -ota, -u, -uleseu v. **P a n t e l i m o n V A 1.**

PANCRATIE gr. < Πανκρατής „a-tot puternic”. **I. A. 1.** *Pancrate* (Sur IX). **2.** Scurtat: *Crătia*, Mic., b. (16 B III 230). **3.** *Pangratię* (Syn; -olt. (Cand); -a t. (r. Buzău); *Pangrat* mare vist., 1594 (D Buc). **4.** Cu met.: *Prangatji* (Arh); -e (Bîr II).

B. Segmentat Pan-Gratie. Pentru *Pan*, v. acesta. Din *Gratie*: **1.** *Grată* b. (Sur III); *Grătan* s. (Sur XXII); *Gratii* b. mold., 1617; — Toader, „din niamul Șapte-Epi”, mold. (Sd VII 222); *Gratjie*, T., mold.; -ea, And. (Sd VI 264); *Grătești* s. (Tis); *Gratia* s.; *Grătiești* s., mold. **2.** + -in: *Gratin*, C. (Sur X); *Grătinești* s. (Sur VI). **3.** *Grătiana* f. (Cand 171).

II. A doua segmentare, Pang-Ratie: **A. 1.** *Panga* b. (16 B III 107, 243); *Pangu* (Cand 171); *Păngulești* t. **2.** *Panghe*, Al. (UI 19, 133); *Pănghiță*, G., mold. act.

B. Ratie. **1.** *Ratię* (Sd VII 50); -escu, -ești ss.; *Ratia* și *Valea Ratii* (BCI IX 108); acestea s-ar putea explica mai greu, conform sistemului, din *Bratie*, *Brătia*, *Brătia*. **2.** *Rata*, genitiv *Ratei* (17 B I 165); *Rate* (ib 366; Drj XIV); *Ratea* (Cat; 16 B IV 40; Drj XI; 17 B I 417, II 215); — *Mircea* (13-15 B 170). **3.** *Rătea* (16 B I 139); *Rătjescu*; -easca, -ești, -eni ss. **4.** *Răteiu* t., cf. și *Brăteiu*. **5.** *Rătan* b. (17 B IV 133) < *Grătan*; cf. și *Brătan* (17 B I 449). **6.** *Ratina* b. (Cat și 13-15 B 111), cf. *Gratin* v. mai sus, sau < subst. rătină. Mai apropiate de *Bratu* par derivatele: *Rătulești*, *Rătivoiul*, *Rătivoești*, *Retivoiu*, *Rătegiu*.

III. Din magh. Pongrácz < lat. *Pancratius*: *Pîngărași* m-re, sau *Pangarași* (16 A IV 39) și *Pongrati* vist. (AO XIX 84).

Pande, -le v. **Pantelimon** VI 2, 7.
Pandelimon v. **Pantelimon** VI.
Pandia v. **Pantelimon** VI 4.
Pandi/ehiu, -eo v. **Pantelimon** VI 6.
Pandolion v. **Pantoleon** 3.
Pandu, -l, -șea v. **Pantelimon** VI 5, 7.
Panga v. **Panocratie** II A 1.
Pangarați v. **Panocratie** III.
Panghe, **Pânghiță** v. **Panocratie** II A 2.
Pangratie v. **Panocratie** I A 3.
Pangu, -lești v. **Panocratie** II 1.
Panhil, -ă, -e, -ie v. **Pamfilie** 3.
Panica v. **Pan** II 4.
Panighia v. **Panaghiot** I 2.
Panta, -leon v. **Pantelimon** IV A 1.
Pant/e, -ea, -eș, -ie, -oe v. **Pantelimon** IV A 2—5.

PANTELIMON gr. Παντελεῖμον, I. **Panteleimon**: A. Scurtat în **Pantelei**, **Pentelei** sau **Pintelei**: 1. **Pantelei** zis și **Pintelei** (Ștef); **Panteleiu** (16 A III 186). 2. **Păntelei**, olt. (Cand); mold. (Sd XI 87; Sd XVI); -u (17 A V 143); -iu, mold. (Sd V 533). 3. **Panteleești** (16 A I 117); **Pnteleești** s. (Ștef). 4. **Păntilei**, mold. (17 A III 239).

B. Scurtat în **Pentelei**: 1. **Pentelei**, 1600, mold. (Sd XXII 205; 16 A III 219, IV 70); -u (Ștef); -iu (17 A II 143). 2. **Pentele** (M mar); -u, **Lupu** (Bîr II 45) scris și **Pinteleiu**, L. (ib. 31); **Penteleu**, muntele. 3. **Penteliți** (17 A IV 119); -e (Sd XVI; Sur IV).

C. Scurtat în **Pintelei**: — (Bîr I); călăraș, 1655 (Sd IV 38) etc.; -iu (P⁷); -u **Puiul**, mold. 2. **Pintelev** (Mar); **Pintelescu**, P. (CL). 3. **Pntelei** (Ștef).

II. **Panteli**(mon), **Pantili**- sau **Pentili**(mon)- 1. **Panteleț** pîrc. (16 A IV 79). 2. **Panteli**, -e act. 3. Cu met.: **Telipan**, Ioan, act. 4. Cu afer.: **Anteli** frați neg. (AO XVI 301); **Antelești** s., 1670 (BCI I); **Antilești** s. (Dm). 5. **Pantilimon**, olt. (Cand). 6. **Pantilie** (Ard II 232; Cîmp); — hațeg. (Cand); cu afer.: **Antilie**, **Oprea** (17 B III 197). 7. **Păntilie** (Ur XXII 76); olt. (Cand); **Păntelie** (16 A III 37). 8. **Pentilicul** t.

III. + Ilie: 1. **Pintilie**, frecv. mold. și mar. (Mar); -scu. 2. „**Pintilei** călătoru” (Grai I 269). 3. **Pintiloaia** t.; **Pintiliu** (Tec I);

Pintilică. Identitatea între forme o dau și „Documentele lui Ștefan cel Mare” (ed. Ioan Bogdan), aceeași persoană fiind denumită cu mai multe variante ale numelui: **Pantelei** se scrie și: **Pentelei**, **Pintelei** și **Pinte**, iar **Pante** se mai scrie: **Pantea**, **Pîntea**. Teme secundare scurtate: **Pantele**, **Tele**, **Telimon**, **Mon**.

IV. Scurtarea: **Pante**, **Pănte**, **Pînte**, **Pinte**. A. 1. **Panta** (16 B VI 319; Hur 123) din **Pantoleon**, n. inițial din care ital. **Pantoloni**. 2. **Pante**, -a (Ștef; Dm; Moț; Ard; Sd XVI). 3. **Panteș**, olt. (Cand). 4. **Pantie** (Hur); **Pantia** (Ard I 210); **Pantiul** (Sd XVI; Isp III²). 5. **Pantoc**, olt. (Cand).

B. 1. **Păntea** (Sd XI 271 și XXII). 2. **Pănti** (Vit 32). 3. **Păntel**, munt. (Sd XXI). 4. **Păntoșești** s. (Bih).

C. **Pnt/le** (Dm; 16 A I 351); olt. (Cand); -ca (Ștef; Șez); -escu, act.

D. 1. **Pente** (Mar); -a, zis **Pantea**, I. (Isp II²). 2. **Pentîn** (16 B VI 87); **Pentenoaica** t.

E. 1. **Pinte**, frecv. mar. (Mar; Met 114); -a, frecv. (Ard). 2. **Pinta**, Ioan, act.; **Pintlescul** (Băl II). 3. **Pinteiu** (Mar); **Pintei**, Nicoara, în genitiv (Mar) și cu met.: **Anpile**, Nicoară (ib. și Mar 117). 4. **Pintie** postelnic (17 A II 314). 5. **Pintoi**, ard.

V. Divizat în: **Pan-Telimon**. Vezi tema **Pan**: A. Derivate cu sufixele -co, -cu, -ca, -cea, -ciu, imprumutate (?) de la slavii din Pen. Balcanică: 1. **Panc** (M mar) și s.; **Panco** (Sd XVI); **Pancu** (P Bor 123; Sd XI 73); -l, -lescu, act. și **Ptnculescu** (An Pl 123). 2. + -oi: **Pancoi** (16 A I 548). 3. + -olă: **Pancota** (M mar); **Ptncota** s.; **Păncăuți** s. (Dm). 4. **Panca** f., 1638 (AO VII 29) și s. 5. **Pancea**, Ștefoae, f. (17 A IV 127); **Păncești** s. 6. **Panciu** oraș; — M., act.; **Pănciu**, 1638 (AO VII 29); -lescu, act.; **Panciora**, Radu, din Brașov (Sd XI) și oraș băn. 5. + tc. Cara „negru”: **Carapan** și **Carapancea**, act.

B. ***Telimon**, deformat în: **Teliman** (Isp V²; Arh); **Teleman** = **Teliman** 1851 (Gorovei, Fălticeni p. 125); **Tiliman** (Isp II²; Bîr I); **Tileman**, P., act.; aceste variante, determinate de formele **Panteli**, **Pantili**, **Pantile**, iar sufixul -man fiind activ în l. română, fac dovadă că **Teliman** nu e de origine tc.-cumană.

C. Din Telemon, segmentat în: Tel, (Teli, Tili, Tele) și Mon: 1. *Tell*, general Cristian, nu din tc. *tel* „colină”, etim. V. Bogrea (DR I); *Tel* (Ul 134); *-ul* (Tec I); *Teloe* (16 B IV 345); *Teloae*, Neaga (16 B V 199). 2. *Telje*, P. (16 A I 237; 17 A IV 35; Sur XI); *-ea* (17 B I 228); *-ean* (Paș); *-eanu*, Ion (An Pl 118) cf. *Telii*anu, nepot Ieremieii Rugină (17 A V 45); *Telescul*, olt. (Sd XV 323; 17 B I 144); *Teasca*, *Telești* ss.; *Tălăești* (17 A II 63); + *-eș* *Teleş: *Teleşca* (Buc); *Teleşjeu*, *-euca*, *-mani* ss.; + *-eț*: *Teleşul* t. 3. Din Teli: *Teli* b., mold. (Sd XXI); *Telița* s.; *Telițoiu*, G., olt. act.; *Teliu* s.; *Teliuc* s.; *Teliuță*, G., act. 4. Tili (< Pantilimon): *Tile*, I. (Sur VII); — Mihu, 1677 (D Buc); *Tilea*, Nistor, 1781, olt. (AO III nr 13); — ard., 1726 (Paș); *Tilia* fam. (Mus 11); *Tilic/ă*, A., act.; *-ești* s. (13—15 B 179); *Tiloiu*, olt. (Cand 172); *Tilichi*, E., act.

D. Pentru derivatele lui Mon, din segmentarea Panteli-Mon sau: Pan-Teli-Mon, v. Mon, *-ea*.

VI. *Pandeljeimon* cu *nd* < *nt* (PGov f° 46): 1. — *-imon* sârb. (Cob 62); — Negoescu (R Gr). 2. Cu apoc.: *Pandelje*, frecv. în mediul urban; *-escu* (Sd XVI); cu' afer.: *Delea*, v. și Nedelea; cf. și adj. gr. παντέλης „perfect”. 3. *Pandalia* neg. (16 B V 181) sub influența subst. pandalii. 4. Scurtat: *Pandia*, C. (Olt). 5. *Pandu* b., ar. (Fărs); *-l* (17 B III 601) etc. 6. *Pândic* (17 B IV 310); *Pandichiu*, zis și *Pandico*, olt. (17 B II 109), cf. și gr. πάνδικος „prea just”. 7. *Panduşca* f. (17 A I 82); *Pande* f., ar. (Fărs).

PANTOLEON gr. Παντολόων. 1. — (Syn) numele dintii al lui Pantelimon. 2. *Pantolie*, olt. (Cand 172). 3. *Pandolion* (la Synaxar).

Pantolie v. **Pantoleon** 2.

Panuță v. **Pan** II 7.

Paos v. **Paus** 1.

Pap v. **Popa** V 3.

PAPA lat. *papa*, *pappa* „tată”. I. 1. *Papa* Jup., 1450 (13—15 B 117); — spătar (16 B I 104); moșn. (16 B III 139); — din Șchei (16 B IV 309); — 1690 (Ins 342) pren. și n. frecv. în Oltenia (Sd VI); munt. (P Bor 16); — Ion,

mold. (17 A I 153); — Brîncoveanu, tată Voievodului; *Papescu* (L Pl 381); *Paapa*, V., filantrop prahovean. 2. *Păpeni* s. (16 B VI 40); *Păpești* s. 3. *Papoe*, Gh., 1782 (AO III nr. 12). 4. *Pap* în Ardeal și Maram., < magh. Pap „preot”; *Papu* (Mar).

II. În componerea unor nume de fam. ar., + ngr. παπᾶς „preot”. 1. *Papacrstea* (17 B IV 210) negustor; *Papacostea*, *Papadimitriu*, *Papagoga*, *Papahagi*, *Papanaumi*, nr. (RI IX 182), *Papanicu*, *Papasima*, *Papavornic*, 1450 (13—15 B 117); pentru alte n. compuse cu *Papa* v. Cat. gr. I și Î Div. la index.

Papanae v. **Nace** 3.

Papela v. **Papil** 1.

Paplia v. **Popa** V 3.

PAPIA lat. *Papia* b. și f. < lat. *papa* „tată”. 1.—I., act. 2. *Papiu*, Ilarian, istoricul, sau < magh. Pap + suf. *-iu*.; *Papiu*, C. (L Pl 370); 3. Probabil: *Papua*, Șt. (16 B IV 266); cf. lat. *Papus* b.

PAPIL și -IN lat. *Papilus* < *papa* „tată”. 1. *Papela*, S. (Tis 217). 2. *Papilian*, fam. act., nume de formă cultă.

Papiu v. **Papia** 1, 2 și **Popa** V 3.

Pap/oe, *-u* v. **Papa** I 3, 4.

Papua v. **Papia** 3.

Par, *-a*, *-ea* v. **Parascheva** III 1, 2.

PARADIS gr. παράδεισος „grădină, raiu”. 1. *Paradis* Saula (= al lui Saul), mold., 1633 (Glos). *Parades* = *Părădes* = *Părădie* din Băloșeni (Isp II¹).

Parase/a, *-an* v. **Parascheva** I B 2. II 5.

PARASCHEVA, din calendarul ortodox, după numele grecesc al zilei vineri, Παρασκευή „pregătirea” care la slavii de Sud se cheamă Petka „a cincea” [zi] din săptămână = vineri. Din numele feminin s-a creat și un masculin, frecv. munt. și mold.

I. Feminine: A. 1. *Paraschiva* și cu ș (P Bor 29). 2. Cu schimbarea p. fin.: *Paraschevia* (P¹⁰). 3. *Paraschi/a* (Dm); *-ia* (16 A IV 15). 4. *Paraschița* (CL; 16 A III 389); cu

afer. : *Schișea* b. (16 B IV 66); Chișa însă este Iloc. < Evdochia. 5. *Părăștița* (Sd XV 218). 6. *Paraslia* (16 A IV 256). 7. Sincopat : *Parava* s. : *Paravii*, Toader, zis Puravii și Purava (17 A IV 453).

B. Forme maramureșene și ardelenale de orig. ucraineană : 1. *Parascovea* (Mar 192). 2. *Parasuca* și *Parasca* (Mar; Dm; Ștef); *Părasca* (CL; Ard; Sd XVI și XXII). 3. *Parosca* (16 A II 214) și prob., prin deformare, *Paruschi* act.

C. Segmentat : Para-Schiva. 1. *Para* f., act.; + *șă*, *Parașă > *Părășești* s. (16 B VI 367). 2. *Schiva*, mold. (Tec : Sd V 215, VI 88, VII 326, XI 258; C Răz 9); dobr. (16 A IV 138). 3. Alte ipocoristice : *Chiva*, *Chivușă*, *Vușă*, ard. (Var 22); *Pache* f.; *Pachișă*, mold. (Sd XXI). 4. + *Iustina* : *Paristina* (Paș). 5. *Paraștița* f., ard. (Nepos).

II. Pentru bărbați : 1. În forma feminină, în special la munteni : *Paraschiva* b. olt. (Sur VI) cinci persoane; — meșter, 1729 (Aș Br 12, 29); — paharnic, fiul Agăi Neagul (R Gr 339—340); — log. (Cîmp); — popa (17 B I 121); — călăraș, 1655; — armaș (17 B III 137). 2. În formă masculină : *Paraschiv*, frecv. act.; — *escu*; — *ești*, — *eni* ss. 3. *Pereschiv* (Sur XXII); — *ul* (Tec I) și t. 4. Cu apoc. + *-cu*, sau din segm. Paras-Chiv : *Parascu*, mold. (Sd XV 292); *Parasca* log. (D Buc); *Părasco*, Er. (Sur XXII); *Parascan*, G., act. 5. Sinc. : *Parscul* (Ard).

III. Masculin segmentat : Para-Schivu (Chivu, Ivu). 1. *Para* post. (17 B I 113); — pah. (An C III 739); clucer (17 B IV 222). 2. *Par* jupan, 1557 (Olt); — *u*, V., mold.; — *ea* (17 A II 17). 3. *Schivu*, dobr. (RI XI 208). 4. *Chivu* b. frecv.; — *lescu*. 5. *Ivu*, I., ar. (RI IX 144); — *I* (Cat; 13—15 B 180; 16 B I 134; 17 B I 368; Dm; Ștef); *Ivesc* fam. act. (Jiul ard); *Ivești* s.; *Ivoești* s. (16 A II 51); v. și Ioan V B 0.

IV. Din blg. Петка(-ко) : 1. *Petca* f. (17 A II 92); — b., pircălab (17 A IV 9). 2. *Pătcă*, *Petca*, *Petco* (Ard; Moș). 3. *Petcu*, — *I*, — *lescu*, — *leasa*, și — *lești* ss. 4. *Petcuș*, act.; *Petcani* fam.; „*Peci* adică *Petcu*”, Anghel (Ard I 159); *Peciu* fam.

Parasch/ia, — *ița* v. *Parasch*. I A 3, 4. *Paraschiv*, — *escu* v. *Parascheva* II 2. *Parase/ovea*, — *u* v. *Parascheva* I B 1, II 6.

Parasia v. *Parascheva* I A 6. *Parasuea* v. *Parascheva* I B 2. *Parava* v. *Parascheva* I A 7. *Parfeni*, — *e*, — *i* v. *Partenie* III 1. *Parhon* v. *Partenie* 4. *Paristina* v. *Parascheva* I C 4.

PARMENIU gr. Παρμενίων, cont. cu subst. armean : 1. *Parmenești* s. (Isp IV²). 2. Cu afer. : *Armenești* s. (Dm); *Armenescul* (Sur X); *Armeniu* s. (Sd XII—XIII); f. *Armenta* (16 A I 347; 17 A IV 271; P⁷ fila 34 vo.; P¹⁴). 3. Cu schimbarea părții finale : a) *Armina* f. (Sd XVI 401); b) *Armeni*, I., diacon (Tut); — *e* (ib); — *i* b., mold., 1683, din Folești (BCI IV 206); — *ca* b. fiul Gligorței, 1692 (Isp IV¹). 4. + *-ega* : *Armeaga* (Isp VI²); — popa (Sur VI și Sd VI 488); — ban al Craiovei (Cat); olt. (17 B I 371, 402); ban, 1589 (16 B V 420) zis și *Armag* Banul, 1589 (AO III 437). 5. + *-ag* : *Armagul* serdar, mold. 6. Cu afer. primei silabe : *Mena > *Menești* s. (17 A II 234); + *-că* : *Dima* al *Mencăi* (AO V 233).

Parosea v. *Parascheva* I B 3. *Parseul* v. *Parascheva* II 4.

PARTENIE gr. Παρθένιος „virginal”. I. 1. *Partenie* moșn. (16 B IV 210); — frecv. mold. (Sur II). 2. Cu afer. : *Artenie* mon. (17 B IV 531) sau < *Artemie*. 3. Scurtat : *Tenie* v. Eftimie III 7, 8.

II. Ipocoristic. 1. *Partea > *Partești* s. (Dm). 2. *Partoș*, băn. m-re (LB), cf. și subst. (ard) *părtoș* < *părtaș*, reluare din magh. (inform. Al. Cristurean). 3. *Părtea* (Am 108). 4. *Părtin*, munt., 1620 (Sd XI 261). 5. Probabil : *Prtan* și *Prtrea* (Dm); *Prtrești* s.

III. Parthenie, cu fon. slav : 1. *Parfeni* mon. mold., 1654; — *i* (Tec I); — *e* (Sd VI 251). 2. Cu afer. : *Arfenescu*, G., log., 1693 (Cob 34). 3. *Feni* (Isp II²); *Feniș* și *Finie* (BCI VII 37). 4. Din ucr. Пархома < Parthenie (Grinc), prob. *Parhon*, C. I.; cu afer. prob. *Homia* (explicat de Grincenko < Thoma : v. și *Parhomie* 5.

Partești, v. Partenie II 1.
 Partoș v. Partenie II 2.
 Paru v. Parascheva III 2.
 Pase, -a, -ă v. Paște III 1, 2.
 Pascal, -e, -ie, -ina v. Paște IV B 1.
 Pasehîia, Pasesi v. Paște III 3, 5.
 Pashal/e, -ie, -ul v. Paște IV A 1-3.
 Pase/oi, -otă, -ul v. Paște III 2-4.
 Pastul v. Paște II 7.
 Pașa v. Pavel IV 5.
 Pașca, -n v. Paște II 1.
 Paș/co, -eu, -eul v. Paște II 1-3 și
 Pavel IV 5.

PAȘTE < lat. *Paschae* < ebr. *Pesah*.
 I. 1. *Paște*, n. de persoană (Cras; Sd VI 486);
 - Radul (17 B II 389) zis și Radul *Paștii*
 (Giur 271), adică R. fiul lui Paște; - Dra-
 gotă, 1613 (Gorj 191); *Paști* b. (Moț). 2. *Paș-
 tea*, G., pr. ard., 1918. 3. *Paștiu*, pr. ard., 1677;
 4. *Paștiu*, S. act.; *Păștina* f. (P⁵ fila 23;
 Paș); *Păștești* fam. (Cras 72) 5. Compuse:
Paște-Rău supr (16 B IV 168); *Pașta-golea*
 poreclă (Sc).

II. Din contaminarea Paște + Pascu :Pașcu
 poate fi și sub infl. lui Lupașcu dar cf. și
 ipoc. ucr. Пашко < Pavel (Grinc). 1. *Pașcu*
 ard. și mold. (Dm; C Ștef; P⁵); -l (Răc
 25; RI XII 243; Mar); art. -l alternează la
 aceeași persoană, cu forma cultă *Pașco*
 (Dm; C Ștef; DM 57; Mar; Ștef; Sd VI 73;
 17 A IV 35). 2. *Pașca*, ard., olt. (Mar; Hur).
 3. Cu suf. augm. -an: *Pașcan* mold., (Dm;
 C Ștef; Buc); -u (Sd XVI); -i s. mold., azi
 oraș. 4. *Pășca*, V. (Ștef); -n (Dm; 16 A I
 447); -nul, pren. (17 A V 155); diminutiv
Pășcăne s. (Sd XI 54). 5. *Pășcu* (Dm; Ștef;
 C Ștef); *Pășco* (ibid); *Pășcălat*, Ion (Șchei III).
 6. *Pășcu*, alternativ cu *Pășca* (Dm; C Ștef).
 7. Nesigure: *Pastul* (grafie străină pt. *Paș-
 tiul), Flor, ard. (Met 70); *Pescuț* (Ard), -gra-
 fie străină pt. *Pășcuț.; *Pașchița*, Ilie (Î Div)

III. Din subst. pască: 1. *Pasc* și -a b.
 ard. (Moț; Cand 173). 2. *Pască* și *Pascal*
 (Ard); *Pascu*, frecv.; *Păscuțescu*; -ești s.
 3. *Pasci* (?) moț. (Cand 173). 4. Cu sufixe:
Pascotă (16 B III 195; AO XII 87); - Barbul,
 mold. (RI XII 257); *Pascoi* (16 B III 195).
 5. *Paschița*, olt. (Sd VI 495). 6. *Păscul* (16
 B III 322). 7. *Pășcan*, mold. (Răc 18); munt.

(Sd VII 321). 8. La moți și hațegani: *Pășcori*,
Pășcôiu, *Pășcuiu*, *Pășcuț*, -a (Moț; Cand
 173). 9. *Pășcău*, -ăești neam (Hur 59; IO
 110); -ăescul, Pană (AO XXI); -ăuși s.

IV. A. Din ngr. Πασχαλιζ „ziua de Paști”;
 1. *Pashalie* (Ard). 2. *Pashale* (13-15 B 161).
 rg. *Pashul*, Burunici, olt. (Sd VI 492). B. Din
 gr. Πασκάλης, -λίνα., cf. și italian Pasquale,
 -lina: 1. *Pascal*, -ina (Sd XVI 245); -ie vornic
 (Deal 21); -e (17 B I 272); -e dobr. (RI XI);
 -oñu, meh. (Cand 173). 2. *Pascălina* f., frecv.
 (16 A III 123; 17 A II 77; Sd VI 92; Băl
 II); - dobr. (RI XI). 3. + Para(schiva):
Prascalina și *Rascalina* (Acte Mislea).

V. și L a m b r u.

Paști/n, -u v. Paște I 3, 4.

PATA temă de origini diverse: a) Patapie.
 b) Ipatie c) blg. Пато ipoc. < Paschal (Weig),
 d) ar. < alb. *pata* „gîscă”, e) subst. pat.

1. *Pata*, -s, ss.; *Patea* b.; *Păt/eani*, -ești
 ss. (Cat). 2. *Patifă* (Ard; Moț; Met 48).
 3. *Patin*, P., act. 4. *Pătapie*, (Cat mold II);
 prin afer. s-ar putea explica top. băn. *Ta-
 pia* s.

Pate, -a v. Ipatie I 2 și Pata 1.

Pat/in, -ița, v. Ipatie I 2 și Pata
 1-3.

Patra, -na v. Petru IV 7, 8.

Patranie v. Petru III 4.

Patraroi v. Petru VII 5.

Patrașe/o, -u v. Petru III 6.

Patraulea v. Petru VII 3.

PATRICHE lat. *patricius* „patrician”,
 gr. Πατριχικός.

1. *Patriche* (Sd XVI); -ni s. 2. Scurtat:
Trichioiu, M., act. 3. *Patrichia* f. (17 A IV
 96). 4. Formă act. *Patriciu*.

Patriciu v. Patriche 4.

PATROVA lat. *Patroba*. 1. *Pătrov/a*
 (Mar); -an (ib). 2. + Petru: *Petrovan*, act.

Patrușeni v. Petru IV 3.

Pau, -l, -liau v. Pavel II 1, 4, 8.

PAUS, subst. 1. — S. (Schei II). *Paos* vornic (LU). 2. Cf. *Pous* (11—13 C I 24); -a, Ștefan (14 C IV 263).

Pav/a, -ea v. **Pavel I 5**.

Pavâl v. **Pavel I 2**.

PAVEL-PAUL lat. *Paulus* și *Paullus* < adj. *paulus* „mic”. gr. Παῦλος. I. Din forma calend. 1. *Pavel*, -escu; -ești s. 2. *Pavâl* (C Ștef; Isp II²). 3. *Pävâl/aș* (Sd XV 54); -eș, țig. (B răz 47); -oiu (Ul 20); -oae, marital (Cand); -oñ hațeg. (Cand 173). 4. *Pëvelescul*, Stan (16 B I 144). Scurtări din Păvelică: *Velică*, Brânză (Bir I); + -an: *Velean* (16 B VI 306), v. și *Vel* (Partea II-a). 5. Cu apoc.; *Pava* (Sd VI 243); *Pavea*, țig. (16 B II 16); *Pavu* etc. 6. *Paveu* (Moț), explicat de O. Dens. (Curs 180), ca iranic.

II. Forma veche românească *Paul* < lat. *Paullus*; 1. — frecvent în sec. XVI—XVII (16 B I 30, 125 și IV 176); — mold. (16 A I 524); — olt. (Sur VI); reluat ca n. modern *Paul*, Păulică. *Paul* cel bătrîn din *Păulești* (17 B II 361). 2. *Păulel*, I., mold., 1605 (Sur XXII; 17 A I 36, V 313); — Lupul (Isp II²). 3. *Paulovich* (Vlah PB); *Păul/escu*, Mogoș (Sur VI); — eani s., 1597 (Hasdeu, Cuv. I. 79) -easa, -ești, -eni ss.; -eș act.; -eș, P., mold. (Sd VII 63); -ică (Șez); -ina f. (Mîneci); -iș s. ard. (An C V). 4. Fără -l, socotit ca articol: *Pau* (17 A I 36); pren.: — Băsărabescu (AO XXI 192); Piscul *Paului* (RA V 71); v. și *Donat* (AO XX 281). 5. *Păuța* f. mold., (Sd XXII 355). 6. + -uc: *Pauc*, *Păucescu*, dar cf. și rus. паук „păianjen”. 7. + ușa: *Păușa*, *Păușești* ss., cf. subst. *paus* și blg. паук „ciocan mare”. 8. Actual: *Paulian*.

III. Din gr. Παῦλος: 1. *Paulu*, C., act. 2. *Pavle*, țig. (16 B II 16). 3. *Pävligu* (Am 157).

IV. Alte origini: Din magh. Pal: 1. *Pal*, Virfu lui *Pal* t. (Bz). 2. + -ache, *Palache* din Cotenești (16 B IV 308). 3. + -cu: *Palcu* (Ard); *Palcău*, Ion (Bir I). 4. Din arm. Bogos „Paul”: *Boghos*, Seb., armean (RI IX 132); *Bogos*, mold., 1750. 5. Din rus Паша, *Pașa* act.; din ucr. Пашко < *Pavel*: *Pașcu*, v. *Paște II*.

Paveu v. **Pavel I 6**.

Pav/e, -u v. **Pavel III 1, 2**.

Pavon v. **Pahomie 9**.

Pavu v. **Pavel I 5**.

PĂGÎN subst. 1. — fam.; + suf. -iște, *Păgîniște*, oronim buc. (M. Put 245). 2. Din magh. *pogány* „păgîn”: *Pogan*, munt. (17 B I 320); — mold. (16 A II 6; Sd VI 88; Isp I¹); -u și -q ss.; *Pogân/lel* (Ștef)- *ești*, satul lui Ne-coară *Pogan* (Tut), acomodat azi prin etim. pop., în *Pogonești*.

Păhuleași v. **Pahomie 7 b**.

Pălad/e, -i -ie v. **Paladie 1**.

Pălag/a -ă v. **Pelaghia II 6**.

Pălădi/ești, -uță v. **Paladie 2**.

Pălăguța v. **Pelaghia II 7**.

Pănăt/ău, -ești v. **Pan II 6**.

Pănțești, **Păn/eiu**, -leșeu v. **Pantelimon VA 4**.

Pandie v. **Pantelimon VI 6**.

Păn/escu, -ești **Pan I 4**.

Pănoi v. **Pan II 5**.

Pânt/ea, -el, -i, -oș v. **Pantelimon IV B**.

Păntelei etc. v. **Pantelimon IA 2—4**.

Pănu v. **Pan I 1**.

Păpadița v. **Popa II 14**.

Păp/eni, -ești v. **Papa I 2**.

Păpone v. **Popa II 6**.

Părad/es, -ie v. **Paradis 2**.

Păras/ea, -eo v. **Parascheva I B 2, II 4**.

Părășești v. **Parascheva I C 1**.

Părăștița v. **Parascheva I A 5**.

Părt/ea, -in v. **Partenie II 3, 4**.

Păse/an, -ău, -ăseul v. **Paște III 7, 9**.

Păscălina v. **Paște IV B 2**.

Păse/on, -uiu, -uț, -ul v. **Paște III 6, 8**.

Pășea/a, -ălat, -ănei, -o, -u v. **Paște II 4, 5**.

Păștina v. **Paște I 4**.

Păteă v. **Parascheva IV 2**.

Păt/eani, -ești v. **Pața 1**.

Păt/escu, -ești v. **Ipatie I 2**.

Pătiul v. **Petru V 2**.

Patrlage v. **Petru V 4**.

Pătra, -na v. **Petru IV 7, 8**.

Pătran, -a, -ie, -oiu v. **Petru III 2, 3**.

Pătraș, -ean, -eo, -eu v. **Petru III 4—6**.

Pătrășc/an, -oiul v. **Petru III 6, 7**.

Pătrău, -ș v. **Petru III 9**.

Pătreașă v. **Petru IV 10**.

Pătri/că, -lă v. Petru III 10, 11.
 Pătroi, -oale v. Petru III 12, și IV 10.
 Pătros v. Petru III 13.
 Pătru, -că v. Petru III 1, 14.
 Pătruș, -a v. Petru III 15.
 Pătruș, -a, -an -ean v. Petru III 16 și IV 9.
 Pătu, -leșeu v. Petru V 1.
 Pățești v. Ipatie II 3.
 Păuceseu v. Pavel II 6.
 Păul/el, -eni, -escu, eș, -ești, -eș, -ieă, -ina v. Pavel II 2, 3.
 Păuș/a, -ești, Păușa v. Pavel I 5, 7.
 Păvăl/aș, -eș, -olu, -on v. Pavel I 3.
 Păvelescu v. Pavel I 4.
 Păvligu v. Pavel III 3.
 Peatră v. Petru I B 5.
 Peci, -u v. Parascheva IV 4.
 Pei/a, -eu, -ul v. Petru V 3.
 Pel/a, Pella v. Pelaghia 2 c.
 Pelaga v. Pelaghia I 2 a.

PELAGHIA gr. Πελαγία, „marină” < <πέλαγος „marea”. I. 1. *Pelaghie* f. (Mar 83). 2. Cu schimbarea părții finale : a) *Pelaga* (Mar 83); b) *Peliga*, mold (Sd VII 218); c) *Pela* b (PGov f° 32) și *Pella*, act.; *Pelea* (17 A I 101)etc.; d) *Peleașă*, N. (An Pit 80). Cf. și srb.-cr. *Pela* < *Pelagia* (Rad vol 82 p. 98).

II. Cu asim. regresivă : 1. *Palaghia* (Tec I; Buc; 17 B I 429); starița (16 B III 174) 2. *Palaghie* f. (16 A II 114); Ard; (Mar) etc. 3. *Palaghian* (CL). 4. *Palaghia*, neam (CL). 5. *Palaghioiu* (Buc). 6. *Pălagă* f. mold., 1634 (Sd VII 90 și XVI; 16 A III 167); *Pălăgea* f. ard. (Nepos). 7. *Pălăguța* f. (Ard.)

Pelca v. Apelie și Pelaghia 2 c.
Peleașă v. Pelaghia I 2 d.
Pelegrin v. Peregrin.
Peliga v. Pelaghia I 2 b.
Pelimon v. Palamon.
Pene/a, -iu, -u v. Petru V 1.
Penescu v. P an II 8.
Pent/e, -ea, -in v. Pantelimon IV D.
Pentelei etc. v. Pantelimon I B.
Pentenoaia v. Pantelimon II 9.

PEON gr. Παιών, cf. Παιών „vindecătorul”, epitetul lui Apollo, sau < etnic Παιονες.

Peon m-te (17 A III 64), sau cu fonetism mold. *e < i*, din Pionie.

Pepano v. Filip V 4.

PEREGRIN lat. *Peregrinus* „străin”. 1. *Pelegrin*, vlah 1348 (Serbia) cf. it. Pellegrino și lat. med. Pelegrinus.

Pereschiv v. Parascheva II 3.

PERSU n. etnic, epitet purtat de : Iacob, Anastasie și Dometian. 1. *Persu*, olt. (RI VI 263); —, Anastase (Cat gr. I) — Ion (Hur 128); -l (17 B III 535); -l Gh. prof. (+ 1903). 2. *Pers/e* (M mar); -*escul* t.

Peseuț v. Paște II 7.

Petea, -ni v. Parascheva IV 1, 2.

Peteo, Peteu etc. v. Parascheva IV 2-4.

Peteu, -ș, Peti/a, -ș, -ușa v. Petru V 2.

Petr/a, -ea, -easa v. Petru IV I 2, 10.

Petra, -n v. Petru I B 1, II B 1 și IV 1.

Petrache, -ști, -l v. Petru II B 4.

Petraș, -eo, -cu, -incu v. Petru II B 3.

Petră, -că, -ia v. Petru II B 2.

Petrădaia v. Petru VII 2.

Petr/ă, -ean v. Petru II A 2.

Petr/e, -ea, -easa v. Petru II C 1, IV 10.

Petreman v. Petru II D 11.

Petree, -ani, -escul v. Petru II C 3.

Petr/eni, /escu, -eșan, -ești v. Petru II C 1, 2.

Petresa v. Petru IV 10.

Petreu v. Petru II C 4.

Petria v. Petru IV 3.

Petrie, -a, -ă, -an etc. v. Petru II D 1, 2 și IV 4.

Petrie/ea, -eai, -el v. Petru II D 3, 4.

Petrici/an, -că v. Petru II D 5.

Petrici/n, -na, -oiu, -ua v. Petru II D 6-8.

Petrigan v. Petru II D 9.

Petril, -a etc. v. Petru II D 10.

Petriman v. Petru II D 11.

Petrina v. Petru IV 6.

Petrin, -că, -eo v. Petru II D 12.

Petrinda v. Petru II D 13.

Petrini v. Petru II D 14.

Petriș, -ana, -or v. **Petru II D 15.**

Petriul v. **Petru II D 16.**

Petr/oi, -oman v. **Petru II A 7.**

Petrolie v. **Petru VII 4.**

Petrusae v. **Petru VII 1.**

Petrov, -an v. **Petru II B 5** și **Pa-trova 2.**

PETRU apostolul; lat. **Petrus** gr. Πέτρος, nume create spre a traduce pe ebr. Keph a „stincă, piatră”, nefolosite anterior ca nume de persoană (expl. Tagl). **I.** Din lat. **sanctus Petrus**¹: **A. 1.** *Simpietru* sârb.; *Sempietru* b. (17 B I 355); *Simpetriu* și *Simpetru* din Bărbuș (16 B VI 86, 185); — vecini (17 B IV 116, 525); *Simpetriu* și *Simpietru*, mold. (Sd XXI 486, 489); *Simpătru*, Ion, olt. (RI XI 49). **2.** *Sinpetru* răzeș (Sur VII). **3.** *Sân-pătru*, C. (Sd XXII 144). **4.** *Sânchitru* = *Sânchetriu* (Sd XXI 498). **5.** *Sum-Chetru* sâr-bătoare la ar. (Ant Ar).

B. Din lat. **Petrus**: **1.** *Pietrea* din Bălești (16 B VI 132); *Pietra* = *Petra* b. (17 A II 115); *Pietra* f. (Sd VII 59 și XI 87); — fam. (Isp IV¹). **2.** *Pietro* (Sur XXII); *Pietrul* bătrîn (Sur VII). **3.** *Pietrana* f. (17 A IV 105). **4.** Cu sufixe: *Pietrițești* s.; *Pietrimanul*, olt. t. **5.** *Piatra* f. și fam., — Iașco (16 A I 414, 485); *Peatră*, Gh (Dm; C Ștef). **6.** *Chetrian* și *Chetrou* (Vr).

II. Forma calendaristică: **A. Petru 1.** — frecv. (Dm; Ștef etc.); *-l*; *-lian*, *-iu* (Moț). **2.** *Petruc*, *-a* f. mold. (RI II 14); *-ă*, Șt., act; *-ean* (Moț). **3.** + *-on* *Petronia*, Dichifil, act. 1691 (Acta Hina-Șubin (mss. Ac. R.P.R.); + *-ea*: *Petrunea* s., cf. lat. Petronius). **4.** *Petr/oi*, *-oaica*, olt. (Cand); *Petrosul*, moț; *Petroșel*, olt., cf. și subst. (o pasăre). **5.** *Petruse* (Moț). **6.** *Petruș*, moț. (Cand); *-or* (Ard); *-ca*, act. **7.** *Petruș*, ard. (Cand); *-a* f.: cu afer.: *Trușă*, *-escu*, sau < Dumitru,

B. Petra. 1. — b., ard. (Horia Petra-Petrescu); *Petra* al Hudei (17 B I 130); *Petran*, ard. (Mar); *-i* s. **2.** *Petră-Vodă*, mold. (BCI IV 170); *Petrăcă* b. (Ard II 123); *Petrăia* agă (Sur X). **3.** *Petraș* (Mar; Ștef); —

moț (Cand); *Petrașco* (Dm); *-cu* (Ștef; Ard; Paș); *Petrașincu*, ar. act. **4.** Cu suf. grec: *Petrach/e*; *-ești* s.; *Petrăchel*, olt. (Cand); — mold. (Șez). **5.** Cu suf. slav: *Petrov*, *-an*, *-ici*, *-icescu*, nume actuale.

C. Petre, voc. **1.** — frecv. act.; *-a* (Dm; Ștef); *Petr/escu*; *-ești*, *-eni* ss. **2.** *Petreșan* (Paș). **3.** *Petrec*, *-an* (17 B II 495); *-anu* fam. (Î Div); *-escul*, Gh. (17 B I 324). **4.** *Petreu* s., ard.

D. Petri. 1. *Petric* (Cand; Moț; Băl II); *-u* (Mar). **2.** *Petricița* b. (Ștef); *-an* (Sur XXIV) etc.; *-ă* (Dm; Ștef); *-ănești* s. **3.** *Petricea*, ard. (Paș), cf. și *Pietrică* s. < piatră; *Petriceai* log. (Băl I; Isp II¹); *Petriceicu*, Ștefan-Vvd. **4.** *Petricel* din Pelinei (BCI VII 54). **5.** *Petrician*, Ioan, vistier (16 A II 87). **6.** *Petricică*, olt. (Cand); *Petricioiu* (ib); *Petriceni* s. **7.** *Petricin* (Băl I); *-a*, Ion (Sur I; Isp I¹). **8.** *Petriciua* popa (17 A V 155) sau eroare de scris u pt. n. **9.** *Petrigan* (Sur V). **10.** *Petril* (Cand); *-ă* (Dm; Paș); *-a*, *-eni*, *-ova* ss.; *-ești* s. (Ștef). **11.** *Petriman*, mold. (Ștef); — olt., 1425 (T-Rom 145); — munt., 1603 (BCI X 99); *Petreman* moș în ținutul Iașilor, 1808. **12.** *Petrin*, moț. (Cand); *Petrin/că* (Băl I; Met 39); *-co* (Ștef); *-coe* (16 B VI 326). **13.** *Petrind* s.; *-a*, *Danciul* (16 A I 275). **14.** *Petrini*, Paul, prof. **15.** *Petriș*, b. (Șchei II) și hațeg. (Cand); *-or* (Dm; Ștef; Paș); *-orul* și *-ana* ss.; cu afer.: *Trișor* (Dm). **16.** *Petriul* (Sur VII; 17 A V 190; Sd XVI).

III. Pătra. 1. — (Ștefan; C Ștef; Mar). **2.** *Pătran* (Mar; 16 A III 137); *-a* f. și *Pătranoiu* (Ul 55, 63). **3.** *Patranic*, R., munt. (BCI V 191). **4.** *Pătraș* (Ard; 16 A III 60); — *Pătru* (Ard II 94); — *Cautiș*, mold. (RI II 146); *-eni* s. **5.** *Pătrașco* (C Ștef); *-cu* (Cand; Ard II 94); *-cu* Vvd; *Patrașcu* (C Ștef); *-co* (Mar). **6.** *Pătrașcan*, 1657 (Sd IV 38, VI 64, VII 294); *Pătrașcan* (Vit 11); — Ursul (RI X 194); *-ul* (16 A III 164); *-i* s.; cu afer.: Rășcanu. **7.** *Pătrașcoiu*, olt. (Cand). **8.** Prob. *Rașcu* < Pătrașcu. **9.** *Pătrău*, Gav. (Sur XXI); — Cîrlig (17 A I 68; Sd XXI); *Pătrăuș* (Mar). **10.** *Pătrică* (Mar); ipoc. *Trică* sau < Mitru. **11.** *Pătrilă* (BCI V 243); — Coleșiu (17 B I 395). **12.** *Pătr/oi*, *-oiaia*, *-oaica*, olt. (Cand). **13.** *Pătros*, Vlad, popa (BCI X 106).

¹ S-a dat precădere acestei categorii pentru că derivatele trecute la categoriile II—IV se pot confunda cu cele provenite direct din lat. Petrus.

14. *Pătrucă* (Paș). 15. *Pătruș*, mold. (RI VI 86); *-eni* s. 16. *Pătruș* (Ard; Paș); articulat: *Lupătruș*, 1726 (Paș); *Pătrușan* (Ard); *ean*, ard. (RA II 409).

IV. Feminine. 1. *Petra* (16 A II 196). 2. *Petrea* preuteasa (16 A II 131). 3. *Petri/a* (17 B IV 97); *-ia* (P³). 4. *Petrica* (Sd XXII); *-na* (P Bor 50). 5. *Petra* (Ur XXII 76); *Pietra* (16 A III 381) și *Piatra* f. (ib 32), < < Petru contam. cu subst. piatră; tot așa s-ar putea explica și top. Piatra-Olt (unde nu există stîncă, așa cum este cazul la Piatra-Neamț, Piatra Craiului etc. 6. *Petrina* (17 B I 152). 7. *Patra* (Mar 11); *Pătra*, olt. (Cand). 8. *Patrana*, soția lui Palaloga (17 B IV 455); *Pătrana* (17 B II 245; Mar; Cimp). 9. *Pătruța* (P¹² fila 39). 10. Maritale: *Petreasa* (Sd XVI 100); — fata lui Pătru Sterpul (16 B III 235), n. luat aci ca patronium; *Petresa* (Ard); *Pătreasa* (Mar); *Pătroaia* s. (greșit scris Pietroaia); *Apetroaia*, C. act.

V. Din forme străine: 1. Din blg. Пeнкo- < Пeтpункo (Weig): *Penca* (Sd IV 304); *Pencu*, *lescu*, act.; *Penciu*, ard., 1582 < blg. Пeнчo (Weig). 2. Din tema Пeт comună la ruși, bulgari, albanezi (blg. Пeтo, rus. Пeтpя, alb. Peti): *Petia*, *Petiș* ss.; *Petu* (11–13 C I 84); *Peteu*, 1428 (Cat; Ț-Rom 152); *Peteuș*, Făt (Met 30); *Petiușa* t. buc.; *Pătu* (Ard II 175); *-lescu*, V., act. sau < subst. pătul; *Pătuiul* (C Ștef). 3. Din srb-cr. P e j a < Petrus (Rad vol 84 p. 98); *Peiul* român din Serbia (ib 127); *Peia* P¹¹; *Peicu*, ard., 1722 (Paș) < blg. Пeйкo. 4. Din germ.-magh. P e t e r : *Pătrlage* < *Peterlager sau Peterlak „sălașul lui Petru”. 5. Din ebr. K e p h a : *Chifa*, Iacob pr. ard., 1918; *Chefa* (Drag 126; 17 B II 171), sau < Epifanie. 6. Din arm. B e d r o s : *Bedros*, armean Mold. (Sd XXI); — N. (Sur VII); *Bădro*, Ionașco, șoltuz în Dorohoi (RI XI 323); + *-lea*: *Bedrule* (Buc); *-a* (Buc; CL; Sd XXI); + suf. *-eag* sau < rus. бpоdягa : „vagabond”: *Bedreag* act.; *-ă*, M. (Hur 98), *Bădrăgan*, mold. (din Găești).

VI. Contaminări sau compuse: 1. + Isac; *Petrusac*, A., mold., 2. + Daia: *Petrădaia* t. olt. 3. + Ulea: *Patraulea*, munt. (RI I și XXI). 4. + Ilie: *Petrolie*. 5. + roiu: *Petraroi*,

V. (Buc). 6. *Peirealești* s. mold 1641 apr. 22 (mss Singeorgiu).

Petu v. *Petru* V 2.

Pia, *Pieseu* v. *Olimpie* 5.

Piatra v. *Petru* I B 5 și IV 5.

Pietri/a, *-ana*, *-ea* v. *Petru* I B 1, 3 și IV 5.

Pietri/lești, *-manul* v. *Petru* I B 4.

Pietro v. *Petru* I B 2.

PILAT, procuratorul Iudeei: Pontius Pilatus. 1. *Pilat*, mold. (Dm; Băl II; 16 A I 260); *-u* (Giur 73); diac (16 A II 18); munt. (17 B II 276); *-a* f., 1599, mold. (Sd XI 272). 2. *Chilat*, I., mold. 3. *Vezi* Pile.

Pil/ea, *-eo* v. *Pile* 5.

PILE temă comună formată din Pilip (< Filip), Pilat și Spiridon. 1. *Pile* (Hur 129) *-a* (16 A I 216; Ard; Sd XXII; Olt); fam. ar. *Pili*, *Pilea*, (Fărș; Cara 96); — log (Cat; 13–15 B 71). 2. *Pileiu* (Ard I 194). 3. *Pilul* (17 B I 172, 341 etc.) *Pilescu*, Dr., olt. (Sd VI 481). 4. *Piloii* (Puc; BG LIII 156). 5. *Pilca* (16 A I 542); *Pilco* (17 A I 106). Cf. alb. Pili ipoc. < Spiridon (Weig), dar numai pt. formele în uz la aromîni.

Pilea v. Filip III 3; Spiridon II A 5.

Pili v. *Pile* 1.

Pilip, *-eea* etc. v. Filip III.

Pil/oiu, *-ul* v. *Pile* 3, 4.

Pin/a, *-ă*, *-iea*, *-ea* v. Agripina I 5.

Pint/ie, *-oi* v. Pantelimon IV E 4, 5.

Pint/a, *-ea*, *-eiu*, *-escul* v. Pantelimon IV E 1–3.

Pintelei, etc. v. Pantelimon I C.

Pintilie etc. v. Pantelimon III.

PIONIE gr. Πίων, lat. *Pion-nis*. Numele, probabil de origine tracă, repetă pe al orașului Pioni/e -es, din Mysia. 1. *Pion*, munte în masivul Ceahlău; — plai în Vrancea; *-escu*, învățător, 1890; toponimul poate deriva și din Agapion, sau Apion. *Pionul*, m-re amintită în doc. din 1638, 1641 (Revista Critică XIII 159), numită, se crede, după egumenul fondator; etimologia lui G. Pascu < gr. Παιών nu pare acceptabilă, căci varian-

ta Peon, citată de dñsul apare odată în loc de Pion și poate fi greșită sau este datorită fonetismului provincial cu *e* pentru, *i* ca în Mera < Miră. V. și Peon.

Pionul v. **Apion** și **Agapion**.
Piscop, Piscup v. **Episcop** 1, 3.
Piștești v. **Ștefan V** 6.
Pineulescu v. **Pantelimon V A** 1.
Pinte, -a etc. v. **Pantelimon IV C**.
Pinteleești v. **Pantelimon I A** 3.
Pirt/an, -ea, -ești v. **Partenie II** 5.
Pișca/a -u v. **Paște II** 6.
Platin v. **Platon** 3.

PLATON, gr. Πλάτων < πλάτος „larg și plat”. 1. *Platon*, munt. (BCI VIII 34); mold. (17 A IV 149; Sd XI 87); — Cîrstea (17 A II 245) etc.; -a f. 2. *Platonîța* și *Plătănești* tt. 3. Prin schimbarea părții finale: *Platin*, Șt., act.

Plătănești v. **Platon** 2.
Pobrajle v. **Pobreajen** 3.

POBREAJEN < slav: прѣображеніе „transfigurare”, «schimbare la față».

1. *Preoobrajenița* (Syn); cu afer.: *Obreajen* b. (16 B VI 272); cu apoc.: *Poalele Pobrajii* t. 2. Scurtat: *Breajen* Vas. (Șoimari), luat aici ca prenume. 3. Cu met.: *Probajie*, fam. olt. act. din *Probaj*, alt nume al sărbătoarei.

Pogan v. **Păgîn** 2 a.
Pogân/el, -ești v. **Păgîn** 2 b.
Pogonești v. **Păgîn** 2 b.
Poleitul v. **Polieuct** 2.
Poleleu v. **Polileu**.
Polaxe v. **Polixenia** 2.
Polhire v. **Pulheria** 2.
Poliefet v. **Polieuct** 1.

POLIEUCT gr. Πολύευκτος „mult dori tul” 1. *Polieuct* și *Poliefet* (Syn). 2. Probabil prin etim. populară: *Poleitul*, T., mold., 1739.

Polifroni v. **Polihronie**.
Polihir v. **Pulheria** 3.

POLIHRONIE, gr. Πολυχρόνιος „care viețuiește mult”. *Polifroni* (Sd XV 195).

POLIELEU subst. «multă milă» (cînt liturgic) < gr. Πολύ și ἔλεεω «a avea milă» *Poleleu*, Ioniță, mold. „paj” (Sd VI 165).

Polițeni v. **Polixenia** 3.

POLIXENIA gr. Πολυξένη „prea ospitalieră”. 1. *Xenia*, frecv., sau < Avxinie. 2. *Polexe* (Mus 11). 3. Cf. *Polițeni* (?) s. (16 A III 296).

POMANĂ subst. *Pomănaș*, R. (RI XI 44).

Pompe, -i v. **Pompie** 3, 4.

POMPIE lat. *Pompeius*. 1. *Pombie* (Syn). 2. Cf. tema *Bie*. 3. *Pompe*, N., 1812 (Haț 65). 4. Actual: *Pompei*.

Pomplie v. **Puplie** 3.
Pon/i, -ea v. **Agapion** 2.
Ponta v. **Terapont** 2.

POPA subst. I. 1. *Popa* și *Popescu*, două din cele mai frecvente nume de familie, încă din sec. XV (Dm; C Ștef), folosite de urmașii unui preot; în Moldova, Ardeal și Banat de obicei cu sufixul slav-*vici*: *Popovici*. Adăugăm și derivatele ce pot veni din apelative asemănătoare ca: *pop*, *popoiac*, *popic*, *popic*, *poponete* etc. fie că sînt înrudite sau nu, precum și contaminările. 2. *Popadia*, (Sd XI 272), < gr. παπαδία „preuteasa”. *Păpadiia* f(P⁶) 3. *Popace* (Ard). 4. *Popară*, -țig. (16 B II 16). 5. *Popăscul* (Dm; Ștef; Buc); diac (17 A II 245); *Popescul*, Radu, cronicar muntean. 6. *Popi*, *Popjeasa*, -easca, -eni, -ești, -oiu cca. 50 toponime; -ina t. *Pochi* t. (Dm); în genitiv: *Popei*, Ioana (Buc). 7. *Pop*, nume de fam. ard., sub infl. magh. pap „preot”; -ul (16 A IV 253). 8. *Popazu* frecv. (Șchei IV) -l, mold. (Sd XXI); — Pană (17 B IV 195), cf. planta *popaz* și gr. παπάς.

II. Cu sufixe: 1. *Popea*, ard.; *Popeea*, ard., act; *Popiia*, Sandu din Săcele (RI XI 95); *Popica* (Sd XV 245). 2. *Popeiu* (Isp III¹); *Popeica*, act.; *Popca*, G., act.; *Popuca*, N., olt. (Sd VI 488). 3. *Popica* (Ard); *Popică*, Ioan, act.; *Popiciu* (Sd XVI); cf. *popic*, -e. *Popcești* (Sd XVI). 4. *Popisul*

(Giur 256). 5. *Popiș*; -u, I., mold. (Sd VI 263; 16 A IV 13); -ă (Păș); -ești fam. (17 B III 572); *Popoșii* s. 6. *Popoe*, zis și *Păpone*, țig. (16 B I 187). 7. *Popoiul* (17 B II 429; Bîr I). 8. *Popoia*c (17 B III 182); *Popoicul* (Isp I¹). 9. *Popoc*, ard. (Paș); *Popocea* din Bîrsa (Sd X). 10. *Poponea*, C., act.; *Poponeț* t. (16 A IV 287); - Ion (Glos). 11. *Popoșea* (16 A III 294); - diac (17 A III 142). 12. *Popoșia*, Șt. mold. 1693 (Sd XV 9). 13. *Popușea*, -ia, țig. (Ștef); *Apopușea*, Ioan mold. 14. + -an: *Popan* (M mar); - Ion, (Vr C 174); -ă, 1680 (Paș); + -ici, *Popănicu* (Paș). Parte din acestea se pot explica și prin compunere: *Poponea* (< Popa Onea), *Poponeț* (< Popa Ioneț) etc. 15. + -șa: *Popșa* (Dm; Ștef; Ard; 16 A I 542); *Popșe*, feciorul lui Petrilă (16 A II 124); -ești (Dm; Sd XVI). 16. *Popșor* (Paș); - vist., 1394 (13-15 B 54); -i t. (Glos); -ul, Toader (16 A II 124).

III. Compuse: 1. + Andron: *Popandron* (Drăg 346); + Dan, *Popdan* (Drăg 346). 2. + Andrei: *Popăndri* (17 B III 572). 3. + Enciu: *Popenciu* (Paș); - I., ard.; *Popincea*, N. (Puc 364); cf. și subst. *popinci* = un soi de bureți. 4. + Iuga: *Popoiugii* s. (Dm; Isp III¹) și prob. *Popoiuc* (Dm). 5. + Ion, Ivan: *Popionea* și *Popivan* (Paș). 6. + Luca: *Popluca* (Drăg 346). 7. + Radu și Roșca: *Poparad* (Paș); *Poparoșca* (Ard). 8. + Stan: *Popistan*. 9. *Apopii*, Iuon (Băl V).

IV. Alte derivate sau compuse neînțelese: 1. *Poplcea* (17 B II 429), cf. interj. *popic* l. 2. *Popătaru* (Sd XXII 333). 3. *Poparda*, P., mold. act.; *Poptrda* (Ur XXII 409); *Poptrdea*, V. (An Pl 131). 4. *Popoanță*, T. (17 A IV 159); - Gh. (Buc); *Popoșea* (Isp III¹). 5. *Popoșean* (M mar); *Popolan*, D. (Hur). 6. *Popnzelești* s. (17 B II 317). 7. *Poptrlan*, act. 8. *Poptrșea* (17 B IV 439). 9. *Popișcani* s. (Dm). 10. *Popiștea > *Popișteanu* fam.

V. Cu sufixe străine: 1. + tc. -oglu „fiu”: *Popazoglu* refăcut din *Papazoglu*. 2. Cu sufixe slave: -vici: *Popovici*; -ov: *Popoveni* și *Popăuși* ss. 3. Din magh. *pap* „papa”: a) fonetic *Pop*; b) scriptic: *Pap*, I., ep.; *Papșiu*, Iustin act. < magh. *Papfy*.

Popan, -ă v. *Popa* II 14.

Popandron v. *Popa* III 1.
Poparad v. *Popa* III 7.
Poparda v. *Popa* IV 3.
Poparoșca v. *Popa* III 7.
Popaz/u -oglu v. *Popa* I 8, V 1.
Popăndri v. *Popa* III 2.
Popănicu v. *Popa* II 14.
Popătarn v. *Popa* IV 2.
Popoștii v. *Popa* II 14.
Popdan v. *Popa* III 1.
Popoșeanță v. *Popa* IV 4.
Pop/ea, -eca, -eea, -ei, -eica v. *Popa* I 6, II 1, 2.
Popoșean v. *Popa* IV 5.
Popenciu v. *Popa* III 3.
Popoștea v. *Popa* IV 4.
Popoșii v. *Popa* II 5.
Popi, -ca, -că, -ciu, -ea v. *Popa* I 6, II 1, 3.
Popincea v. *Popa* III 3.
Popionea v. *Popa* III 5.
Popiștea v. *Popa* IV 8.
Popistan v. *Popa* III 8.
Popisul v. *Popa* II 4.
Popișcani v. *Popa* IV 9.
Popișteanu v. *Popa* IV 10.
Popi/fă, -fu v. *Popa* II 5.
Popicea v. *Popa* IV 1.
Popinzelești v. *Popa* IV 6.
Popîrd/a, -ea v. *Popa* IV 3.
Popirlan v. *Popa* IV 7.
Poplie v. *Puplie* 3.
Poplcea v. *Popa* III 6.
Popoc, -ea v. *Popa* II 9.
Popoe v. *Popa* II 6, 7.
Popo/lac, -leni v. *Popa* II 8.
Popoiu/c, -gii, -l v. *Popa* II 7, III 4.
Popolan v. *Popa* IV 5.
Popon/ea, -eț v. *Popa* II 10.
Popoșia v. *Popa* II 12.
Poprad v. *Popa* III 7.
Popș/a, -e, -ești v. *Popa* II 15.
Popșor, -i, -ul v. *Popa* II 16.
Popușea v. *Popa* II 13.
Popov/eni, -iei v. *Popa* V 2.
Porfie v. *Porfirie* I 2.

PORFIRIE gr. Πορφύριος < πορφύρα „purpură”. I. 1. *Porfir*; -a f. și t.; -ă (Mar; Ard); -iu (Bîr I); -u (Br 85); -i b. mold. act. și -iu,

act. 2. Scurtat, *Porfie* f. (Ard). 3. *Porhira* f. (Mar; Sd XXI); *Porhiriia* f. (P¹³); *Porhirii* b. (Buc).

II. Cu met.: 1. *Profir* vameș, 1644, mold. (RI VI 86); -a, -e, -ă, olt. (Cand); *Profil*, Cojocaru (D Buc). 2. Cu afer.: *Firu*, *Fira*, *Firan*, *Firoiu*, olt. (Cand) sau < Sanfir; 3. *Prohir*, Gav. (RI XXIII 181); -a și -oiu (Sc). 4. *Profer*, Ion (Buc). 5. + Prohor: *Profor* (Sur XXI). 6. Cf. *Profa* s. > *Profeanu* fam.

Porhir/a, -ia, -ii v. Porfirie 3.

Postan v. Apostol II 2.

Postărescul v. Apostol II 6.

Post/ea, -eca, -escu, -ică, -ici, -iță v. Apostol II 3, 4, 6.

Postol/achi, -ea v. Apostol I 6.

Postul v. Apostol II 1.

Posteseu v. Apostol II 5.

Potrop/ești, -opești v. Protopop 2.

Pous v. Paus 2.

Prangat/e, -i v. Pancratie I B 4.

Praxia v. Evpraxia.

Prăculești v. Procopie 3.

Preacopie v. Procopie 2.

Precop, -ie, -ul v. Procopie 2, 5.

Precu, -l v. Procopie 7.

Precupul v. Procopie 3.

PREDA n. frecv., provenit din sl. *Πρκαλτρεα* „înainte mergător” (expl. de N. Iorga), (Syn 7 ian.); la 24 iunie scris numai *Prediteci*, fără Ioan (mss 1081 fol. 64, BAR). I. 1. *Prediteciul* și *Predetici* (Syn). 2. *Predidici*, Ioan, h., 1847 (Puc 364; Î Div); *Predetici*, Ioan (Șchei II).

II. După Miklosich și Weigand Preda < sl. *πρκαλ* „antiqua pars”, ceea ce n-are sens; cf. însă blg.-srb. Predimir, Predislav și ceh. Prěda. Numele *Preda* apare la noi în Oltenia, Muntenia și Ardeal pentru ambele sexe. 1. - b. frecv. olt. (Sur VI); - Buzescul; - b. ard. (Paș); *Preda* f., soția lui Radu Buzescu, fiica Banului Mihălcea (17 B I 232, III 397); - f. (AO XV 282); *Predjescu*; -ești s. 2. *Predea* postelnic (17 B I 326). 3. *Predan*, ard., 1219 (11-13 C I 92); - Oprea, olt. (Sd XXII 342); - Mitu (ib). 4. *Predica*, țig. fiul lui Prebușilă (BCI XI 74); *Preduca*, Romanescul,

1749 (Gorj 198); -n, olt. (Sd VI 489). 5. *Predușca*, N. (Met 297). 6. *Predoiu* (Ard); - Ion (BCI 39). 7. *Preduță* (Hur 124). 8. *Predeșel* fam. 9. *Predîște* t. (16 B V 32). 10. *Predoana*, Piscul, t. 11. Nume asemănătoare: *Predovici* log. (16 A IV 250); *Prida* (Ard II 90); *Pre-doleanu* fam. act. 12. Arm. *Garabel*, cu același sens.

Pred/ea, -eseu, -eșel, -iște v. Preda II 1, 2, 3, 9.

Pred/etici, -idici v. Preda I 2.

Pred/oana, -oiu, -oleanu, -oleseul v. Preda II 6, 10, 13.

Predu/ea, -șea, -ță v. Preda II 4, 5, 7.

PREOT subst. 1. -escu; -easa; -esele t. 2. *Preuta* m-te (Olt); -escul (Dm). 3. Din pl. preuți: *Preușescul*, St. (Dm; C Ștef).

Prepia v. Teoprepie.

Prian, -ul v. Chiprian 1.

Prieoch/e, -i v. Procopie 12.

Pricop, -an, -ul v. Procopie 9, 10.

Prieu v. Procopie 13.

Prida v. Preda II 12.

Pridon v. Spiridon I 5.

Prie, -a, v. Chiprie 2.

PROCA temă comună formată din: Procopie, Procul și Proclu. 1. - (Dm; Isp IV²; 17 B III 169 etc.). 2. *Procu* popa (17 B II 207); *Procești* s. (Dm). 3. Cu afer. prob.: *Roca* fam. ar. (Cara 88) și s.; - Traian (Buc). 4. Prin schimbarea părții finale -ca, luată ca sufix și înlocuită cu suf. -ciu: a) *Rociu*, ard.; -l s. argeșan. b) *Roce*, Preda, 1780 (IO 7); -a, F., act.; *Rocescu* (Grș 13). 5. + -otă: *Rociot*, R. (17 B II 222). Pentru *Roca*, *Rociu*, cf. subst. *rociu* „plasă de pește” (Paș) și magn. *roka* „vulpe”.

Proc/ești v. Proca 2.

Procopan v. Procopie 10.

PROCOPIE gr. *Προκόπιος* < *προκοπή* „progres”. 1. *Procop*, -e, -ie (Dm; Ștef); cu apoc.: *Proca* (etim. S. Pușcariu DR II). 2. *Precopie* (13-15 B 189); *Preacopie* (Sd XXII 233). 3. *Precupul*, sărbătoarea; fără art. *Precup* b. ard. act. (inform. Al. Cristurean). 4. Cu afer.: *Cupa* (Mar); *Cupul*, *Cupaș* (Ard); *Cupan*

(16 B III 176). **5.** *Precop*, mold. (Sd XI 276; CL; 17 A III 1). **6.** Cu afer.: *Copul* și *Copșa* ss. ard.; *Copcea* < Pricop (etim. Pașca). **7.** Cu apoc.: Moș *Precu* (M. Sadoveanu); *Precul*, Marin (BCI XV 162). **8.** * *Prăcu*, -lești t. (Mus). **9.** *Pricop* (Mar; Paș); -ul s. (16 B I 60). **10.** + suf. augm. -an: *Pricopan*, muncel în Dobrogea; cu apoc.: *Pricu*, I. (Șchei IV). **11.** *Procopan*, Eugen, mold. **12.** *Pricoch/i* (Sd VII 304); -e, mold. și dobr. (RI XI; Bîr I). **13.** Cu apoc.: *Pricu*, Ion (An Com 92). **14.** Actual: *Procop/țu*; -iescu, -ioaia, -ioaie ss.

Prof/a, -eanu v. Porfirie II 5.

Profer v. Porfirie II 4.

Profil, Profir, -a, -ă, -e v. Porfirie II 1.

Profor v. Porfirie II 5.

Prohar v. Prohor.

Prohir, -a, -oiu v. Porfirie II 3.

PROHOR diacon, gr. Πρόχορος < πρo și Χόρος „cel ce conduce corul” (OS). **1.** — eg. (16 B IV 208). **2.** *Prohar* (17 B III 254) sau eroare de mss. **3.** Prin afer. s-ar putea explica *Horul*, *Horia* etc. (v. Partea a II-a), dar Prohor nu este atât de venerat, nici numele frecvent spre a justifica acele scurtări.

PROOROC, subst. **1.** -ul (NL. 203); *Proroci* s. (17 B IV 177).

Prosie v. Protasie 4.

Protar, -ie v. Proterie.

PROTASIE lat. *Protasius*, < gr. πρότασις „protasă”. **1.** — mon. (Cotr. 555); — 1674 (Răc 24). **2.** *Protasiu*, V. (Cîmp). **3.** *Purtasia*, mold. (Sd VI 146). **4.** Cu sinc.: *Prosie*, Gh. (Cat gr I).

PROTERIE cf. lat. *protero* „a zdrobi”. **1.** *Protarie* (Syn). **2.** *Protar*, rus.

PROTOPOP, subst. **1.** — (Dm); -a, I. (C Ștef); -escu. **2.** *Potropopești* și *Potropești* ss. (Dm).

Pulcherie v. Pulheria 4.

PULHERIA lat. *Pulcheria* „frumoasa”. **1.** *Pulheria* mona. (Sd XIX 61); — doamna lui Nic. Mavrocordat (Sd XVI 46); *Pulheria* - Profira Brătășanca (BCI XI 80—81). **2.** *Pol-hire, -a* (Moxa 118). **3.** *Polihir*, Stan, olt. (RI XI 315). **4.** *Pulcherie* (Ins 10).

PUPLIE, lat. *Publius*, prenume roman în legătură cu adj. publicus. **1.** *Puplie* = Puple (Syn). **2.** *Puplion* (Syn). **3.** *Pomplie* zis și *Poplie* (Sd XXI 29). **4.** *Puplina*, Ghica (RI VI 261).

Puplina v. Puplie 4.

Purava v. Parascheva I A 7.

Purtasia v. Protasie 3.

Pustoli v. Apostol I 6.

R

Rab/i, -lea v. Rabula.

RABULA sirian —. Cu *b* în Synaxar 1699 (în calendar cu *v*). De această temă se apropie: 1. *Rabi*, Gavr., ard. 2. + -lea: *Rablea* (17 B II 171).

Rache v. Teodor III 1.

Rachina v. Rahela 3.

Rael/eș, -iș v. Iraclie 1, 2.

Radion v. Rodian 2.

Radivon v. Irodion 3.

Raf/a, -ă v. Rafail 5.

RAFAIL ebr. *Rēphāel*, gr. Ραφαήλ (Tagl 362). 1. — b.; -a s.; -escu. 2. *Răfăila* t. (Tis 285). 3. Cu contracția *ai > i*: *Rafil* b. (Ard II 86) sau < *Rahila*. 4. Cu sinc. lui *i* + suf. -et: *Rafalet*, act. 5. Cu apoc.: *Rafa*, *Rafă* și *Răfilesc* (Cand < Rafael); *Rafea*, Mînta (Sur XXI). 6. + -eiu: *Rafei* vătav (Sur XXI); *Rafeiu* (Ștef; 17 A I 51 și V 171) etc.; f. *Răfieasa* (17 A III 194). 7. *Rafei* b. (Tis 361); țig. (17 B I 97); -u (17 A IV 123 și 214; V 17) — Cobăleanu (16 A I 545). 8. + -lea: *Raflea*, -lescu, -lești (Tec I); *Rafă* b. 1628 și *Răflești* s (Cat mold II). 9. Prob. Răf + suf. dublu -acea: *Răfacea* m-te. 10. + -in: *Rafin > *Rafinești* s. (Isp VI²). 11. Cf. *Rif. + -ov: *Rtfov* = Rîhov s. (16 B II 342).

Rafalet v. Rafail 4.

Rafeiu v. Rafail 6.

Rafil v. Rafail 3.

Rafila, Rafi/na, -ra v. Rahela 3, 4.

Rafiroiu v. Rahela 6.

RAHELA, Soția lui Iacob, ebr. *rāhēl* „pecora”. (Tagl). 1. *Rahila* f. (Ard; Paș); *Rahil/ia* mona; -ieb. 1609; -escu act. 2. *Rahira* (P²; Ard; Paș); cu afer.: *Hira* (etim. Paș) sau < *Porfirie* ori < *Safir* (v. Partea a II-a); *Rahirești* t. (Mus). 3. Prin schimbarea părții finale: *Rachina* pren. ard. (Paș) și *Rafina* (Hur 129). 4. Hipurbanism: *Rafila* (Moș; Var 23) și *Rafira* (Ard; Paș). 5. Cu afer.: *Fira* și *Firuca* (ib). 6. *Rafiroiu* pr., 1916.

Rahil/a, -ie v. Rahela 1.

Rahir/a, -ești v. Rahela 2.

Rail/ă, -eanu v. Israil 6.

Ralion v. Ilarion 4.

Ramșea v. Avram II 2.

Ranghela v. Arhanghel 5.

Rarion v. Ilarion 4.

Rascalina v. Paște IV B 3.

Rasie v. Tarasie 1.

Rasova v. Tarasie 4.

Rast, -i v. Erast 1.

Rașeu v. Grigorie I 3 și Petru III 8.

Rat/a, -e, -ea v. Pancratie II B 2.

Rati/a, -e, -escu v. Pancratie II 1.

Ratina v. Pancratie II B 6.

Raveca, Ravica v. Reveca 1, 2.

Raz/o, -u v. Ieraz 3.

Răchilă v. Teodor III 1.

Răel/e, -ușa v. Iraclie 3.

Rădea v. Rodion 4.

Răfacea v. Rafail 9.

Răfăilă v. Rafail 2.

Răf/ei, -ieasa v. Rafail 6, 7.

Răfilese v. Rafail 5.

Răm/escul, -ești v. Avram II.

RĂȘPOP subst. < vb. a rășpopi. **1.** — (Ard) Calificativ luat ca nume unic sau de familie frecv.; -a și -ă (Dm; C Ștef); -ul, Isar (17 B I 237); -escul (Hur 124); -eni s. (Dm). **2.** *Răs-pochi* s. (Dm).

Răst/ei, -eni v. Erast **2.**

Rătân v. Pancratie **II B 5.**

Răt/ea, -eni, -escu, -ești v. Pancratie **II B 3.**

Răteul v. Pancratie **II B 4.**

Rătiești v. Pangratie **II B 1.**

Răuț, -ă, -i, -oiu v. Miron **V 4.**

Răveca v. Reveca **1.**

Răz/ești, -oiaia, -uș V. Ieraz **3, 4.**

Răzina, Răzana v. Ieraz **6.**

RĂZVAN < sl. *raz-zvan* „rebotezat”, (după Pașca), deci anabaptist; — I., mold., 1726 (RA IV 262); — por. ard. (Viciu 34). — Ștefan Vvd., domnul Moldovei; cf. arab Rizvan (AOr).

Regea v. Grigorie **II 4.**

REMET < magh. *remete* „sihastru” < lat. *eremitus*. **1.** *Remetea* și *Remeși, Rîmeși* diverse sate și toponime în Ardeal. **2.** Deformat probabil: *Remot/a*, și -ea bb. (Paș). **3.** Cf. și t. *Rîmata* (s. Pucioasa) contaminat cu verbul a rimă.

Remot/a, -ea v. Remet **2.**

Reni v. Irina **5.**

Rentea v. Orenție **2.**

Reuț v. Miron **V 4.**

REVECA soția lui Isaac, ebr. *Rebekka* „splendoare” (OS). **1.** *Raveca, Răveca* și *Veca*, ard. (etim. Paș). **2.** *Ravica* și *Reveica* f., dobr., 1859 (RI XI 210). **3.** *Riveica*, act. munt.

Rezina v. Ieraz **6.**

Rie v. Maria **I A.**

Rîga, -ni, Rîgu, v. Grigorie **II 4.**

Rina v. Ecaterina **I 6** și Irina **1.**

Rist/a, -ache, -ea v. Cristofor **VI 1.**

Riton v. Hariton **1.**

Rița v. Maria **I B 4.**

Rițoiu v. Chir **3.**

Riveica v. Reveca **3.**

Rizan v. Hriza **4.**

Riz/ea, -escu, -ina Hriza **2, 3** și Ieraz **6.**

Riz/oiu, -u v. Hriza **3.**

Rifele v. Eraclie.

Rifov v. Rafail **10.**

Rimata v. Remet **3.**

Rîmești v. Avram **II 1.**

Rîmeși v. Remet **1.**

Rînghilești v. Arhanghel **5**, v. și Par-tea a II-a: Rang **5, 6.**

Rîz/an, -ea, -eni v. Ieraz **5, 6.**

Roana v. Veronica **2.**

Roca v. Proca **3.**

Roe/e, -ea, -escu v. Proca **4 b.**

Rociot v. Proca **5.**

Rociu v. Proca **4 a.**

Rodea v. Rodion **5.**

Rode, -a v. Rodion **4.**

Rodescu v. Irodion **6.**

Rodian v. Rodion **1.**

Rodia v. Irodion **3.**

RODION cf. ῥόδιος, din ins. Rodos sau „de trandafir”. **1.** Deformat: *Rodian* (Syn). **2.** Cu met.: *Radion* (P^{II} fila 30). **3.** Cu apoc.: *Rod*, A. (Ard II 225). **4.** Derivate: *Rode* (13—15 B 174); — R. (16 B IV 269); -a (Giur 247; Tis); -a jupan (Div 100), scris și *Rădea*, 1476, 1482 (T-Rom 295, 324, 329, 332). **5.** + -ca: *Rodca* (Sd XVI); v. Irodion.

Roiu v. Grigorie **I 14.**

ROM temă comună de la: Roman, Romano, Romil și Romul, lat. *Romanus, Romilus, Romulus*. **1.** *Romul* (Ur XXII 239). **2.** *Roma*, răzeș mold. (16 A III 44); — din Sîrbî, 1575, b. mold. (C Răz 9); — I. (A Gen I 61—65) și s. r. Cislău. **3.** *Romeea*, C., Popa Ion, preot (AO XVI 355). **4.** + *aga*: *Romaga* (CL; Buc); **5.** + *-otă*: *Romota* b. (Paș); *Romotea* (Paș; Gorj 104). **6.** + *-cea*: *Romcea*, ard. (Paș); din Bîrsa (Sd X); olt., 1619 (Sd V 439, VI 464; Gorj 118); și 1638 (AO VII 29); munt. (16 B V 385); *Romceni* s. (17 B IV) și *Rumceni* sat disp. r. Buzău (RA I 210). **7.** + *-șa*: *Romșa* (Sur IX; Isp II²), cf. însă Hromșa < Hrom (Partea a II-a).

Roma v. Rom **2.**

Romaga v. Roman **4.**

ROMAN lat. *Romanus*, etnic. **1.** Nume răspândit din sec. XIV în Moldova, Ardeal, rar în Oltenia. *Roman I*, Vvd. (Dm; Ștef; Moț) etc.; - vecin (17 B); -i, -ești ss.; -ul oraș; -escul, Pr. (Gorj 198); -a, f. mold. (P¹⁴). **2.** *Românel* (C Ștef); *Românescul*, Nicoară (Ștef; Sd XVI; 16 A I 508). **3.** + suf. maritale: *Româneasa* f. (ib); *Romanesei*, Oprea (BCI VII 44); asimilat cu român: *Româneasa* f. (16 B II 176); *Româneasca*, Marica, în doc. slav 1617 (17 A IV 109). **4.** + -ete: *Românele* (Paș). **6.** + -co, -cu, -ca: *Romanco*, -cu, -ca (Băl II); -covăf s. (Ștef). **7.** + -așco: *Romașco* (17 A IV 160) ipocoristic mold. din Roman. **8.** *Romașcani* b. (17 A V 216) < romașcan, originar din orașul și ținutul Roman. **9.** *Romășcel*, V. (17 A V 262; Isp II¹; Sur XXIV).

Romanca, -cu v. Roman 6.

Romașeo v. Roman 7.

Român/eașă, -el, -eseul, -ete v. Roman 2-4.

Romașean v. Roman 8.

Romășeel v. Roman 9.

Rome/ca, -eni v. Rom 6.

Romeca v. Rom 3.

ROMIL, lat. *Romilus*: *Romilă*, mold. (Sur VII).

Romîneasa v. Roman 3.

Romota, **Romotea** v. Rom 5.

Romșa v. Rom 6.

Romul v. Rom 1.

RON temă comună din finalul numelor:

Aron, Sofron(ie), Andron(e) etc. **1.** *Rone* b.; *Rona* s. **2.** *Roncea*, *Ronciu*, *Roncioiu* forme oltene (Cand 108), pe care Candrea le derivă din Romcea (vezi Rom 6.) atestat în Oltenia, pe cînd Romșa este obișnuit în Moldova (Cand ib); *Roncîa*, D-tru (Șchei II).

Roni v. Ieronim 2.

Ront/e, -a v. Gherontie 3.

Rosila v. Amvrosie III 1.

Rafil/ea, -eseu v. Rafail 8.

Rosolim v. Ierusalim 3.

Rovin v. Ruvin 2.

Roz/escu, -in, -u v. Amvrosie II 3.

Rubina v. Ruvin 3.

Rucărea v. Luca II 5.

Ruceri v. Crucea I 4.

RUFU, lat. *Rufus* „roșul”. **1.** - M. (Sur X); *Rufa* f. (Pom). **2.** *Rufeni* t. mold. (Sd XI 78) și o biserică în Iași (Sd XV 193). **3.** + -ina *Rufina* f (Sucev 177). **4.** + -lea: *Ruflea* pren. (VM).

Ruf/a, -eni v. Rufu.

Ruia, v. Grigorie I 15.

Rumcenii v. Rom 6.

Runta v. Gherontie 3.

Rusalim, **Rusălești** v. Ierusalim 2, 5, 6.

Rușica v. Maria I B 10.

RUVIN bibl. ebr. *Rē'uben* fiul lui Iacob. **1.** *Ruvin*, 1792 (Paș); *Ruvin* eg. (Î Div). **2.** *Rovin* (Paș). **3.** Sub infl. romano-cat.: *Rubina* f., 1680, mold. (Isp IV¹).

S

Saba v. Sava 9.

Sabian și Sabiu v. Savin 6.

Sac, -iu, -otă, -ul, -uțul v. Isaac 4, 5.

SACHELAR/IE titlu clerical. —; -escu.

Saești v. Isaia 2.

Safta v. Elisaveta 9.

Saft/el, -u v. Hrisant I 4, 6.

Saghin, -a, -escu v. Savin 2.

Sahia v. Isaia 3.

Sai/a, -ca, -e, -ia v. Isaia 2, 6.

Sain v. Savin 4.

Sala și Sali v. Solomon I 4 și Ierusalim 5.

Salevestru v. Silvestru I 5.

Salivăstru v. Silvestru I 4.

SALOMIA ebr. *Satōme* „domnia păcii” (Brock). **1.** — f. (17 B I 489; Paș). **2.** S-a format și un masculin: *Salom*, V. (Isp I²); — I. (Isp II²); vătav, mold., 1652 (RI II 142) sau < Avesalom. **3.** *Solomia* (Sur XI; Sd XVI; Mar; Var 23); *Solomia* poreclită Drăguța (16 A II 12). **4.** *Solomca* f (Cat mold II).

Salomon v. Solomon I 2.

SALONA lat., cf. orașul Salona. **1.** *Salun* de Cindești, 1663 (RI II 144) zis și Xalom în 1686 (ib). **2.** Cf. *Serună* (Moț) cu *e* în loc de *a*, ca Sevuț pt. Săvuț, amintind numele aroîn în Săruna pentru Salonic.

Salun v. Salona 1.

Sam v. Samuil 6.

SAMARIA ebr. ținut și oraș în Palestina; cf. și sârb. Dumineca Samarincei, **1.** *Samaria* f. (Drăg 100); *Samaria* mona., zisă și *Samara* (Sd XVI 77–78; D Buc); cf. *Simeria* s. **2.** *Sămara* f. și s. (Hur); *Samara* s. **3.** *Sămărancea* s. (17 A III 194).

Samarin/a, -ești v. Marin 8.

Samașeani v. Seman I 8.

Samăi v. Samuil 5.

Samoil, -ă v. Samuil 2.

Samonida v. Simon III.

Sampson v. Samson 1.

SAMSON judecător în Israel, ebr. *Shim-sōhn* „solar” < *shemesh* „soare”: (EI). **1.** *Samson* (Ceas și Syn); — pivnicer (17 A II 30), cf. gr. Σαμψών — orașul Samsun din Anatolia, ngr. Sampson (But). **2.** *Sanson*, ard. și mold. (Ard II 43; Isp II²; 17 A V 207); — 1652, mold. (RI II 142); -el (Cat mold II). **3.** Cu afer.: ard. *Son* (v. și Paș); *Son*, Von (Met 69). *Son* fam. act.; elev (Deal 132); — firmă Cîmpina; *Sonea*, act.; *Sonescu* prof. **4.** Cu *ș* < *s* fon. lat-magh.: prob. *Șona* s. ard. > *Șoneru*, 1722 (Paș) „locuitor în Șona”; *Șona* fam. ard., 1738 (Paș), dar nu din germ. Schönau. *Șonea*, Bucur (BCI IV 13); *Șonescu* (1st Pl 360); *Șonca*, M., olt. (Tg-Jiu).

SAMUIL ebr. *Shēmuel* (Brockhaus). **1.** *Samuilă*, olt. **2.** *Samoil* (Ard II 43; 16 A III 10); —ă (Ard I 200; Mar; Isp II²) și *Sămoilă* (Cand). **3.** *Sămăil/ă* băn. și t. (Mus 55); -ești (Sur VII și 16 A III 126); -eni s. (16 B III 368). **4.** Cu met.: *Sămălia* t. (16 B IV 259).

5. Cu apoc.: *Samăi*, Zaharie (Ard II 150); pren., 1771 (Paș). 6. Trunchiat: *Sam*, și *-ul* (Mar); *Sămești* (Dm). 7. Cu fon. lat.-magh. *Şamu* (Ard II 86). 8. Cu afer.: *Molă*, *Molică* (etim. Paș).

Samul v. Samuil 6.

San v. Vlasie II 3.

Sană v. Avxinie III 2.

Sanadin v. Sinai 4.

Sanate v. Sinetos 3.

Sanda v. Alexandra 4 și Ruxanda.

Sandr/a, -in, -u v. Alexandru II 3a și Alexandra 3.

Sandu etc. v. Alexandru II 4.

Sanson v. Samson 2.

Saoiu v. Sava 7.

Sapie v. Isachie.

SARA soția lui Avraam, ebr. „prințesă” (Brock). 1. — f. 1618 (AO XIX 88; P Bor 73). 2. Sub infl. fon. lat.-magh. *Şara* și *Şarica* (Paș). 3. Dim.: *Sarica* t. dobr. sau < subst. sarică, depinde de accent.

Saracinești v. Serafim 4.

Sarafim, -a v. Serafim 2.

Saraffinești v. Serafim 4.

Sarafin v. Serafim 7.

Sarapion v. Serapion.

Sarica v. Sara 3.

Sar/ă, -ia, -u v. Chesarie IV 1, 2.

Sarchez v. Serghie 10.

Sar/lea, -ogea v. Chesarie IV 4, 6.

Sauca v. Sava 6.

SARANDI < neogr. *σαραντα* „cei 40”. 1. — fam. (Isp IV²; RI XIV 147). 2. *Săranda* bătrîn în f. jd. Fălciu 1744 (Sur XXV); t. (D Cpol) 3. *Sarandino* boier 1430 (T-Rom 162).

Satha v. Elisaveta g.

SAUL ebr. *Šiaul* „obținut” (Brock). 1. *Săul* (Ard); *-escu* (Arh); *-ești* s. 2. *Saula* b. (16 A I 177 și III 320; 17 A IV 412) etc.; — f. (C Ștef). 3. *Saule*, Toader (16 A I 76) și nepotul său *Sauleș* (16 A II 22). 4. *Saulea* = *Saula* (Ștef); *Saulea* (Puc 286 și 386; Vr) etc. 5. *Seulescu*, act. 6. Cf. *Saur*, I., act., poate direct din lat. *Saulus*, pe cale populară. 7. Cu fon.

lat.-magh.: *Şaul* t. (Mus). 8. + *Isau*: *Esaula* b. (Cat mold II).

Saur v. Saul 6.

SAVA popular „Sînsava”, gr. *Σάββα* rege hindus. 1. *Sav*, Medre, ard. (Met 100); *-a* și *-u*, frecv.; *-ucă*, mold. (Sd XXII); *-ul* (P³). 2. *Săv/a* (Ard); *-a*, C-tin (AO VII 33); *-escu*, *-ulescu*, *-oiu* fam. (Î Div); *-ești*, *-eni* ss. 3. *Săvăscul* (C Ștef; Sd XI 73). 4. *Săvăncea* (Paș). 5. *Sevuș* (Moș); *Sevăscul* (16 A III 45); *Sevescul* (Sucev 142); *Sava zis Soban*, I. (16 A III 63). 6. + *-ca*: *Savca* = *Sauca* b. (16 A III 26; 17 A IV 214) și s.; *Săuca*, *-cești* ss. 7. Cu sinc. lui *v*: *Saoiu* fam. act.; *Săoani* pe Siret s. (16 A III 285); *Săunica* (ib. 310). 8. *Săotescu*, D. (AO XIII 130). 9. Sub infl. cat. *Saba*, M., ard.

Savast/a, -an v. Sevastian I 1, II 2.

Savast/î/a, -u v. Sevastian I 2, II 3.

Savastu v. Sevastian I 2.

SAVATIE gr. *Σαββάτιος* < trac *Sabbatius* (tatăl lui Iustinian), cf. *Sabadios* = *Sabazios*, zeul trac (OR I 4n). 1. — (P¹¹); eg. (Cob 6). 2. *Săvatie* (Sd XVI). 3. *Savatin* fam. 4. Forma lat. *Sabatie* (Sucev 179).

Savca v. Sava 6.

SAVEL cf. lat. *Sabellus*. 1. *Savel* (Ard; Sd XI 51; I Bot 11).

SAVIN lat. *Sabinus*, etnic. 1. *Savin* (Sd XXI); *-escu*; marital; *Savieneasa* (Sd XVI); *Săvinești* s. 2. *Saghin* (IS 270); *-escu* (Puc); *-a* f. (Sd VII 65) etc.; *-a*, Mara, buc. act. 3. Cu fon. lat.-magh. și pentru s: *Şaghinescu*. 4. Scurtat: *Sain*, Rad-Pinciu (Ard). 5. Sub infl. latinistă, *Sabin*, Andrei, căp. tîlmaciu la 1800 (Ștef) și *Sabian*, Alexe (Tec I). Modern *Sabin*, *-a*.

SAVINIAN lat. *Sabinianus* < *Sabinus*. Cu sincopa lui *a*: *Savinin*, fiul Tacului (16 A III 339).

Savta v. Elisaveta 4.

Savu, -că v. Sava 1.

Sădor v. Isidor 1.

Săftian v. Hrisant I 7.
Săfti/ea, -ța v. Elisaveta 9.
Săftolu v. Hrisant I 6.
Săia v. Isaia 4.
Săiastră v. Sevastia II 7.
Săilă v. Isaia 3.
Săimanu v. Seman I 7.
Sălăman v. Solomon I 3.
Sălăvăstru v. Silvestru I 6.
Săle v. Vasilie II 5.
Sălevestru v. Silvestru I 4.
Sălie v. Vasilie I 2.
Săliman v. Solomon II 6.
Sălioan v. Vasilie VII 2.
Sămanul v. Seman I 7.
Sămara v. Samaria 2.
Sămăil/ă, -eni, -ești v. Samuil 3.
Sămălia v. Samuil 4.
Sămăn v. Seman I 9.
Sămăranca v. Samaria 3.
Sămărtin v. Martin I 4.
Sămedru v. Dimitrie IV 2.
Sămen, -ul v. Seman II 4.
Sămești v. Samuil 6.
Sămglorz v. Gheorghie VIII 2.
Sămîna v. Simeon II 1.
Sămî/on, -oana v. Simeon I 7.
Sămmetru v. Dimitrie IV 1.
Sămolă v. Samuil 2.
Sămtion v. Ioan IV A 1.
Sănat, -a v. Sinetos 2.
Sănadon v. Sinai 2.
Sănăt/ăuca, -eseul, -ești v. Sinetos 2.
Sănăuți v. Avxinie III 2.
Sănbatiș v. Sîmbătă 3.
Sănbotin v. Sîmbătă 2.
Săneăuți v. Avxinie III 4.
Sănehetriu și Sănehitru v. Petru IA 4.
Săud/ache, -oiu, -ueu, -ulache, -uleț etc. v. Alexandru II 4.
Sănesu v. Avxinie III 2.
Sănetești v. Sinetos 1.
Săughiorghii v. Gheorghie VIII 11.
Sănicaș v. Avxinie III 6.
Săni/ia, -lă v. Avxinie III 2, 3.
Sănpătru v. Petru IA 3.
Sănuț v. Avxinie III 3.
Sănză v. Ioan IV B 7.
Sănzlene v. Ioan IV B 1.
Săoani v. Sava 7.
Săoteseu v. Sava 3.

Săpînța v. Iosif I 4.
Săraflm v. Serafim 3.
Săranda v. Sarandi 2.
Sărăcin, -ești v. Serafim 6.

SĂRBĂTOARE subst. 1. — b. (16 B III 100); — Florea (Hur 99). 2. Toponim: Piscul *Sărbătorirei* (16 B I 122) sau al *Sărbătoarei* (ib 119).

Săr/eseu, -ian, -oiu v. Chesarie IV 2, 3, 5.

SĂRINDAR subst. < gr. σαραντάρι.
 1. *Sărindar* (Bih); -u Școlearu „dascălul” (explic. N. Iorga, Sd VII 326); -iu, țig. (16 B I 8).

Sărghi/e, -r v. Serghie 2, 9.
Sărjieț v. Serghie 7.
Săue/a, -ești v. Sava 6.
Săul, -eseu, -ești v. Saul 1.
Săunicea v. Sava 7.
Săva, -tie v. Sava 2 și Savatie 2.
Săvastru v. Sevastian II 7.
Săvăneea v. Sava 4.
Săvăseul v. Sava 3.
Săvăstru v. Silvestru II 3.
Săv/eni, -eseu, -ești v. Sava 2.
Săveri v. Sever I 2.
Săvinești v. Savin 1.
Săv/oiu, -uleseu v. Sava 2.
Searadosche și Seariotschie v. Iscariot.
Schida v. Spiridon II A 6.
Schlna v. Damaschin 5.
Schinda v. Chindeas 2.
Schindir v. Alexandru IV 2.
Schridon v. Spiridon I 2.
Schifea v. Parascheva I 3.
Schiv/a, -u v. Parascheva I C 2, III 3.
Scop/eseu, -ul v. Episcop 2.
Seridon v. Spiridon I 5.
Serit/a, -ea v. Asincrit 1.
Seamen v. Seman II 3.
Seaverin v. Sever II 2.
Sebastian v. Sevastian I 3.
Sefron v. Sofronie I 2.
Selevestru, Selvestri v. Silvestru I 3.
Selvestru v. Silvestru I 3.
Sema v. Seman I 2 și Sim I 3.
Semae v. Seman I 6.

SEMAN-SEMEN. Temă incertă, de origine complexă, cf. ucr. СЕМЕН < Simeon (Grinc), omofon cu *Semen* de altă origine, în uz la moși și crișeni (O. Dens); cf. și unele cuvinte ca: subst. semen și verbele omonime: a semăna („a pune sămînța” și „a fi la fel”).

I. *Seman* : 1. — munt. (16 B II 160); călăraș, 1655 (Sd IV 38); „județ” (17 B III 353); olt. (Hur); — vătămănuț 1634 din Chelmești, mold./1 și un sat. 2. Scurtat: a) *Sema* (16 B VI 312); — vameș (17 A IV 217); b) *Semul* din Paia, olt. (Sur VI). 3. + Andrei sau Andron: *Semandra*, A., act. 4. *Semăn*, munt. (16 B II 233); cf. *Semănauca* t. 5. *Semeanu*, I., munt. act. (Mz Pl I 138). 6. Cu schimbarea părții finale: *Semac* (16 B VI 254). 7. + subst. seimen: *Săimanu*, Ioan, act. și *Sămanul*, Gh., mold., 1804 (Sd XXI). 8. Cu schimb. p. fin.: *Samașcani* s. 9. *Sămăn*, munt. (16 B I 100).

II. *Semen* : 1. — olt. (Rel; Tis; 13–15 B 97; 16 B I 100, II 53, 233); — ard. (O Dens); 1202 (11–13 C I 25); boier (Flor 95); *-escul*, Vlad, mold. (16 A II 138); — zis *Seman*, *Simeon* și *Simion* stolnic (15 B 97, 105 etc.) an. 1437–45). 2. *Semenea* și *Seminea* b. (C Bog); *Semenea* și *Semeni* ss. Cf. m-tele *Semenic* din Banat. 3. *Seamen*, Virlan, olt. (AO III 249). 4. *Sămen*, Miloiu, olt. (Sd XV 327); *-u*, I. și *-ul*, C., olteni (Sd XXII). 5. + *-șa*: *Semsa* din Răsnicele, olt. (Sur VI).

III. Srb.-cr. S e m k o, S i m k a < Simeon (Rad 82 p. 147): 1. *Semca* spătar (16 B I 62, IV 367); — sulger (ib 131); — olt. (Tis). 2. *Semcuța* b. (Ard). V. și Siminic Partea II-a.

Semandra v. **S e m a n I 3.**

Semăn, -uea v. **S e m a n I 4.**

Seme/a, -ușa v. **S e m a n III.**

Semeanu v. **S e m a n I 5.**

Semen, -ea, -eseul, -i v. **S e m a n II 1.**

Semendria v. **Dimitrie IV 6.**

Seminea v. **S e m a n II 2.**

Semion v. **S i m e o n I 2.**

Semjordzu v. **Gheorghie VIII 5.**

Semleoeară v. **Nicolae I C 5.**

Sempietru v. **Petru I A 1.**

Semșu v. **S e m a n II 5.**

Semul v. **S e m a n I 2 b.**

Sen/a, -ă, -ecăuți v. **Auxinie III 1, 5.**

Seni v. **A v x i n i e I 2.**

Sent/e, -i, -ii, -u v. **A v x e n t i e II 3.**

Sepeța, **Sepința** v. **Iosif I 4.**

Sera, -ein v. **Serafim I 6, II 1.**

Ser/an, -ian v. **Serafim II 2.**

SERAFIM ebr. *Sērāphīm* pl. din *sārāph* „ardere” (EI). 1. *Serafim*, T. (Haț 65). 2. *Sarafim* (Tec); eg. (BCI V 217); *-a* f. olt. (Sd XXII). Cu apoc: *Saraful*, P., 1823 (RI XIV 139) sau < zaraf. 3. *Sărafim* (Sd XI 58 și XXI). 4. *Sarafinești* sau *Saracinești* Sur XIX 62) fost Sorocinăuți s. 5. *Serahin* act. 6. Cu e < f: *Sărăcin*, mold. și *-ești* s. (C Bog); — Radu, olt., 1828; *Seracin*, olt. (AO XX 281). 7. *Saraftin*, D. (Ard). 8. *Serafil*, eg. Argeș (16 B V 68).

II. Divizat în: Sera-Fim. 1. *Sera*, Botnaru, mold.; *Serescu*, Isaia (Puc 259). 2. + *-an* și *-ian*: *Seran*, Elena, ard. (act.); *Serian*, R. (G. Dem). 3. *Fimu* (Paș).

Serahin v. **Serafim 5.**

SERAPION gr. Σεραπίων < zeul Serapis. *Sarapion* ierom. (Flor 15).

Serg/eseu, -iu v. **Serghie 8.**

SERGHIE lat. *Sergius*, de la tribul *Sergia*.

1. *Serghi/e* (Sd XI 279), *-escu*, Ioniță (I Div); *-ești* s. 2. *Sărghie* (17 A II 17). 3. *Strghie* (Sd XVI și XXI; C Ștef; 16 A I 164). 4. *Strghe* (Sur XIII). 5. Prin schimbare de sufix: *Strgul*, C., log., 1814 (Sur XVIII). 6. *Sirghie* (Buc; Ur XXII 409); *Sirghii* (Tec). 7. Cf. *Sărjici*, mold. (16 A III 299). 8. Actual: *Sergiu*, *Sergescu*. 9. + Arghir: *Sărghir* fam. (Șez). 10. Dim arm. *Sarkiz* < *Sergius*: — b. (RS 35; 17 B I 305, 491, II 83, 218) etc.; — Stanciul (AO XIX 120); *Sarchez*, popa (16 B III 159); — otaș (P Gov f° 18).

Serună v. **Salona 2.**

Servasie v. **Ghervasie 11.**

SET fiul lui Adam, ebr. *Shēt* „repositus” (OS). 1. *Sit* (Tis); *-a*, *-ani*, *-ești*, *-oia* ss.; *-escu*, L. (Tg.-Jiu). 2. *Sitea* (Ard);

— I. (Giur 266); — Stan, olt. (Sd V 305); — Badea (17 B IV 552), zis și *Sete* (ib 193). 3. *Sitilă* (Mus); *Sitilești* ceată de moșneni în Chiojdu. 4. *Sita*, N. (Met 259). 5. *Sete* (13—15 B 231). Aceste nume se pot lega și de apelativele: *sită* și *sete*.

Sete v. **Set** 2, 5.

Seulescu v. **Saul** 5.

Seva v. **Sevastian** I 4.

SEVASTIAN și **SEVASTIANA** lat. *Sebastianus* -a < gr. σεβαστός „venerat”.

I. Cont. cu Sava: 1. *Savastian* (Sur X); — mon. (RI XI 94). 2. *Savastiu*, dobr. (ib 208). 3. Modern: *Sebastian*, -a. 4. Cu apoc.: *Seva*, Muchia, neg. T-viște, 1424 (13—15 B 77). 5. *Sevastos* (Arh) < ngr. Σεβαστός.

II. Fem. 1. *Savastia*ni (Syn); -na (P³). 2. Cu schimb. părții finale *Savastia* f. (RI XI 91) mona. (Sd XIX 62), cf. gr. Σεβαστή „Augusta”. 3. *Savastița*; *Avastiței*, V., mold.; *Savastu* b. (Tec); cf. *Savasta* (P Bor 122). 4. *Sevastița* Calimachi; *Sevastie* Bădulescu (Aș Br 204); cu afer: *Vastie* b. (I Div); *Sevastița* (Sd XV 234). 5. Ipocoristice: *Vastița*, *Tița* (P³); *Tițoiu* b. olt.; *Stiea* (VM); *Tiia*. 6. + Stana: *Sivistana* mona. (Pom). 7. + -stru, -stra: *Săvastria*, mold. (Sd XI 54). Cf. *Săiastră*, zină în folc. mar. (DR IV). 8. Mod. *Sevastie*, olt. (Cand); *Sevastiana*, cu afer: *Vastiana*, ard. (Paș).

Sevastos v. **Sevastian** I 5.

Sevastru v. **Silvestru** II 2.

Sevăseul v. **Sava** 5.

SEVER și **SEVERIN** lat. *Severus* și *Severinus* < adj. *severus*. Sinaxarul ortodox conține trei nume Sever, doi Severin și trei Severian; aceste nume explică satisfăcător pe cele de mai jos, folosite în trecut și chiar astăzi, pentru locuri și persoane, spre a nu mai recurge la alte etimologii; în calendarul catolic este și Severinus din Noric, după care un rege ungar a botezat castrul Severin, construit la 1230—33. Greșită etim. lui D. Dan, după tribul slav Severi, și a lui Drăganu din sl. *severŭ* „vînt nordic” (Drăg p. 261—264). Forma calendaristică explică suficient toponimele iugoslave, ungurești și românești;

I. **SEVER**, 1. -a f. mold., sec. XV (Ștef). 2. *Săveri*, 1674 (Răc 24). 3. Actuale: *Sever*, -a, -ia (Paș). 4. + -an: *Severani* (16 A IV 250) sau *Severeni* s. (Ștef).

II. **SEVERIN**, frecv. începînd din sec. XVI. 1. — mar. (M mar); — mold. (Sd V 221); — cu soră-sa Dronța (16 A IV 196); — munt. (16 B II 304 și VI 26; 17 B II 69 și III 491; Puc; etc.); — Ivan (Sd XVI 217); — ard., 1726 (Paș, Ard); — olt., 1636 (Sd VII 5); *Severin* sat morlac (Morl 14) și -u fost s. lângă T-viște (17 B III 112). 2. *Seaverin* clucer, 1719, mold. (Sd VII 339). 3 + -ca: *Severinca* f. sec. XVII (Tut 90).

III. **SEVERIAN**. 1. *Sevirian* (Syn). 2. *Severian* diacon (Băl I); *Severiiian* (17 A V 303); mon. (17 A III 187); pren. act. (Paș).

Severian v. **Sever** III.

Sevestreni v. **Silvestru** II 1.

Sevuț v. **Sava** 5.

Sevila v. **Sibila**.

Sfântoai v. **Sfînt** II 2.

Sfeteu v. **Sfînt** III B 4.

Sfetea v. **Sfînt** III B 3.

Sfeti/eescu, -ei v. **Sfînt** III B 6.

Sfetulescu v. **Sfînt** III B 1.

Sfînt/eni, -eș, -oai v. **Sfînt** II 2, 3.

Sfînteseu v. **Sfînt** II 5.

SFÎNT-SÎNT subst. I. Cu subst. vechi romînesc *stnt-* (*stn-*, *stnt-*) < lat. *sanctus* s-au format numele unor sărbători în compunere cu numele patronului zilei: Sfintion, Sfintămărie, Simpietru etc., luate uneori și ca prenume sau nume de familie; fără numele patronului aflăm câteva cazuri, care s-ar putea explica și prin Axinte (< Auxentius): 1. *Stntu* s. ard; *Stntescu*, Ion, 1783, ard. iobag (Var 14). 2. Prezența acestei forme în numirea unor sate ardelenca ca Sintandrei, Sîncrai, Sindominic, Sfintimbru, Sfîmihai etc. se explică prin romînzarea toponimelor ungurești, formate sub influența confesiunii catolice, cu magh. *szent* „sfînt”. Pentru top. ard. Săvădisla < Sănvădislav, vezi Petrovici (Balcania, VIII 233).

II. **SFÎNT**, ca nume de persoană: 1. *Sfntu* (Sd X). 2. *Sfîntoai* = *Sfîntoai*, Bălașa, n. marital (Sd XXII 62, 64); *Sfînteni* s. vechi mold. 3. *Sfînteș* pren. (P¹³ fila 43; Ac Bz 42).

4. Cu afer.: *Fintea* jupan (13–15 B 62); *Fintești* s. (ib 229). Derivatele lui *Fintea* s-au confundat cu cele formate din alt nume, *Fintea*, probabil de origine ungurească (v. Partea II-a). 5. Din pluralul SFINȚI: *Sfinț/escu* fam.; *-eni* și *-ești* ss. (Ur XXII 176). 6. Cu afer.: *Finți*, artist dramatic; *Fințul* (Sd XVI); — N. (Bîr III); *Fințești* s. (r. Buzău), numit în acte vechi: *Fintești* (16 B I 23, II 166) sau *Hințești* și *Hențești* (Sd XVI); cf. *Hința* s. olt. (16 B II 392); *Hințea* b. (C Ștef; 16 B I 15, 127); *Hințescu*, Lupașco (Aș Br 155); — *ești* s. (C Bog).

III. Din sl. *svent* СВАТЪ „sftnt”, forme străine:

A. Sub influență cultă, 1. *Svințiu*, T. (IS 276). 2. *Sventești* s. (16 B II 373 și V 47). B. Forma populară: *Sfele* < sl. СВАТЪ: *Sfetulescu*, 1642 (Gorj. 366) 2. *Sfete, *Fete* b. (Dm; Ștef; C Ștef); *Fete*, R. (16 B I 79). 3. *Sfetea*, C., ard. librar; cu afer.: *Fetea* (16 B I 153; 17 B I 388; Tec); *Featea* b. mold., 1636 (BCI V 189); *Feteș*, I. (Sur VII); *Fetești* s., sau din Fātu, Fata. 4. + *-cu*: *Sfelcu*, și *Felcu*. 5. + *-ie* *Sfetic > *Fetic* act. sau din făt, fată. 6. + *-ici*: *Sfetici*, Giura, balcanic (Hur 100); *Sfeticescu* zis *Sfetișescu*, G. (Hur 124, 129).

Siban v. Iosif I 8.

SIBILA < lat. *Sibylla* în lit. relig. apocrifă: *Sivila* și *Savila*. 1. *Sevila* b. (VM). formă a numelui și la M-rea Sucevița: „*Sevila țarîța*” la pictura exterioară; iar la M-rea Vatra Moldoviței: *Sivila*, privind legenda Sibilă (profețița unică); în alte texte apar zece sibile. (Dan I. Simonescu, *Sibilele în lit. rom.*, Buc. 1928).

Sie/a, -ă v. Anastasia I 7, 8 și Atanasie III 2.

Sierita v. Asincrit 1.

Sidor, -ie v. Isidor 2, 3.

Sila v. Anastasia I 7.

Ste, Slla, Slic/a, -ul v. Anastasia I 8 și Anastasia II 1–3.

Situlul v. Vasilie III 3.

SILA lat. *Sylla*. *Sila* b. ard., 1722 (Paș). *Sil/a*, *-ea*, *-eni* ss., sau < *Vasila* (v. Vasilie II 1).

Silăvestru v. Silvestru I 2.

Silea v. Vasilie VI 1.

Sil/e, -ea, -eni, -iv. Vasilie II 2, 3 d.

Silevestru v. Silvestru I 2.

Silianco v. Vasilie VII 3.

Sillea v. Vasilie II 7 b.

Sili/e, -oana v. Vasilie I 1, VII 2.

Silim v. Ierusalim 4.

Silimon v. Vasilie VII 4.

Silinești v. Vasilie II 3 f.

Silloan v. Siluan 2 și Vasilie VII 2.

Silion v. Siluan 3 și Vasilie VII 2.

Silvestru v. Silvestru I 2.

Silloan v. Siluan 1.

Silomon v. Filimon 3.

SILUAN gr. Σιλουανός < lat. *Silvanus*, zeul pădurilor. 1. *Siluan* (Dm; Sd XXII); — eg. (Bis R) zis și *Silloan*. 2. *Silloan* zis și *Silioan*, v. Vasile; *Silolian* mon (P. Gov f° 28). 3. *Silion*, v. și Vasile VII 2. 4. *Silvan* în calendarul modern.

SILVESTRU lat. *Silvester*, „de pădure, sălbatic”. I. 1. *Silvestru*, act. 2. *Silivestru* (Syn; Lex; Paș); *Silevestru* (Syn); *Silăvestru* (Sd XVI 135). 3. *Selvestru* (BCI V 204); *Selevestru*, mold. (Ștef; Sd XI 272); *-treani* s. (Ștef). *Selivestri* s. (Dm). 4. *Sălevestru* (Dm); *Salivăstru* (Tec). 5. *Salevestru* (Vr). 6. *Sălăvăstru*, mold. (Tec II; Sd XXI). 7. *Solovăstru* s. (Ard); cu sinc. lui *o*: *Slovastru*, Ioan, act. 8. + Filip: *Hilivăstru* (Paș).

II. Scurtat: 1. *Sevestru, *Sevestreni* s. (13–15 B 133); *Sevestrean*, act. 2. *Sevastru*, act. 3. *Săvăstru* (Tec I); *Săvăstreni* s. ard. 4. Cf. ipoc. *Vestir* b. (CL).

SIM temă comună formată din truncherea numelor: *Simeon*, *Simon*, *Zosim*, *Gherasim*. I. 1. *Sim* (Moț; Ard II); *-ești* s. (Dm); *-escu*. 2. *Simu*, ar. (Ant Ar; Cara 92); *-l*, *Țicău*, mold., sec XVIII; *-lescu*. 3. *Sima* b., frecv. pren. mold. (Dm; Ștef; Mar; M mar; P Bor 42); ard., 1138 (11–13 C I 3); olt. (Hur 324); — f., 1713 (Sd XV 88). *Sima* soția lui Stroe stolnicul Buzescu. *Sima* = *Sema* sora lui Iane (17 B II 267);

Șima erei (PGov f° 40 vo). 4. *Stma* = Sima b. (16 A I 587); + *-ache*: *Simache*, N., prof. 5. + *-an*: *Siman* (17 B IV 183); *-ul* t. și fam. (16 A III 133), mold., (Sd VII 343); *-u* (Sd XVI); *Simăneasa* f. (17 A II 238), marital.

II. Cu sufixe: 1. + *-ac*: *Simaca*, Gh., mold. (Sd V 416). 2. + *-așco*: *Simașco* 16 A III 331); — vătăman (Băl II). 3. + *-co*: *Simco* și *Simcă* (17 B I 93, 137); *Simca* b. (Dm; Ștef; 16 B I 112; 16 A III 332); + *-cea*: *Simcea* (Hur 324); *Simcelescu*, act. 4. + *-icel*: *Simicel*, pictor. 5. + *-iș* + *man*: *Simișman* (Ard II 150). 6. + *-oc*: *Simoc*, act. 7. + *-ota*: *Simota*, ar. fam. (Cara 88). 8. Cu fonetism lat. magh. *ș* < *s*: *Șima* (16 B IV 361); *Șimanu* (Mar 8); *-l*, Oana, b. (Sd X 347) 9. Probabil + *-ilă*: *Simișila* t; *-ilea* b. (Grd 11); *-ilescu*; *-ileasca* u.; *-ilachi* (Arh).

SIMEON ebr. v. Simon. I. 1. *Simeon* (Ștef; Cand); — Movilă Vvd.; *-a* f. (Cand). 2. Cu met.: *Semion* (17 B I 313). 3. Cu asim. progresivă: *Simion* (Dm; M mar); *-escu*; *-ești* ss.; *-aș* (Moț); *-el* (16 A III 396; Hurm XV¹ 787); *-ilă* (Vra). 4. *Simioana*, mold. f. (Sd XI 273). 5. + Oancea: *Simioancea* (17 A II 196). 6. *Simion* zis *Amion* Buză (17 A II 295); *Simion* zis *Sion* călugărul, munt., 1642 (BCI V 193). 7. *Stmion* (C Bog); *Sămi|on* (Vr); *-oana* (P²).

II. Cu eliminarea lui *o*: 1. *Simin*, fiul lui Voicu (17 B IV 262); *-a* f (Tec I; P¹³; Aș Br 186); *Sămina* f., dobr. (RI XI 206); *Stmina* b. (C Bog), sau din *Stmmina* < sf. *Mina*; *Asiminei*, C. (IS 271); *Simincea*, Iovu (Șchei II); *Simionce* (Cat mold I și II). 2. *Siminel*, act.; *Simin|escu* mehed.; *-ești* s. (Dm). 3. + *-ic*: *Siminic*, (Ard); — I. (Buc). *-a* Coca (CL și Buc); *-eni* s.; *-escul* (Buc); cf. și plantele siminic și siminoc. 4. + *-ariu*: *Siminicariu* (Șez). 5. Cu schimbarea părții finale: *Simi*, P. (Sd XXII 345); *-e* (Ard); *-an*, fam. olt; *Simianu* (Mar; M mar; Hur 206). 6. Cu sincopa lui *-io-*: *Simnicescul*, Oprea (17 B I 170). 7. Cu sincopa lui *o* din Simeon: *Simen*, 1758, ard. (Paș; Ard); + *-ec*: *Simenec* (17 B III 249). 7. + *Ilie*: *Similie*, ard. (CO 59) 8. *Cimon*, *-ea*, moț (Viciu 14). V. și tema *Seman*.

Simeria v. Samaria 1.

Simi, *-an*, *-e* v. Simeon II 5.

Simihal v. Mihail V 6.

Similie v. Simeon II 7.

Simin, *-a*, *-el*, *-escu*, *-ie* etc. v. Simeon II 1–3.

Simnicescul v. Simeon II 6.

Simnie/oră, *-oară* v. Nicolae I C 1, 2.

SIMON Zilotul, ebr. *Šim'on* „împlinirea (dorinței)” (EJ) I. 1. *Simon*, frecv., ard. (M mar; Moț; Paș); — log. (Dm I) zis și *Stmion* (Dm II 73) și *Sima* log. (Dm II 116). 2. Derivate: *Simonesc*, hațeg. (Cand); *-u*, Dan prof.

II. Cu fon. magh. în Ardeal ante sec. XV, cu *ș* < *s*: 1. *Șimon*, ard. (Mar; Ard; Paș); — olt. (Rel; Sd VI 455). 2. + *-ca*: *Șimonca* adv. romîn ard. din Bekes-Csaba, < magh. *Simonka* „Simionel” (inform. Al. Cristureanu) 3. Cu fonetism provincial: *Cimon*, *-ea*, *Cimoca* (Moț).

III. Fem. *Samonida*, mama lui Radu Șerban Vvd. (16 B I 128) < *Simonida*.

Simpetriu, Simpietru v. Petru I A 1.

Sim(p)tilia v. Ilie III 5 e.

Simtion v. Ioan IV A 1.

Simzana v. Ioan IV B 4.

Simz/ea, *-ean*, *-ian* v. Ioan IV B 4.

SIN, temă comună formată din terminația numelor: Eufrosin, Sisin(ie), Avxin(ie) și a celor care încep cu Sin: Sina, Sinetos, Sinesie etc.; s-a mai contaminat și cu slavul *сѣнь* „fiu”, termen folosit în actele vechi românești, alături de *brat* „frate”, *zet*, etc., dar nu cu blg. *сѣнь* „albastru”, greșit propus de Weigand ca etimon la blg. *Сѣно*. Coincidențe: trac *Sinus* și *Sinna*, din Ratiaria (OR I 535, 584).

1. *Sin* b., mold., munt. și olt. (Dm; Ștef; Cat; RS 72; Giur 147; Rel; Olt; Hur; Tis); — ard. 1633 (Paș); *Sinoaia* f., (Paș) marital. 2. + sufix onomastic *-a*: *Sina* ar. pren. (Cara 87; Ard II 126); — Gh., ar. (RI IV 7): baronul *Sina* ar. (Bis R); *Sinna* b., ar. (Ant Ar); munt. *Sina* b. (17 B I 489; CL). 3. *Sin/u* (Mar); *-ul* (Dm; Ștef); *-uleț*, Gh., mold. (Isp III¹); *-escu* (Arh; Sd XVI);

-ești, -ăuși ss. (Dm) și act.; *Sinișleanu* fam., act. < *Sinești* s. 4. + -ea: *Sine*, Danil (Met 150); — moș în *Sinești* (16 A I 487); *Sinea*, ard. (Paș; Ard II 126); — s în Slovacia. 5. + -eciu, *Sineciu*, ard. (Paș). 6. + suf. slave -ov, -schi: *Sinov/a*, -schi ss. (Dm). 7. Feminine: *Sina*, ar. sau < Frusina; *Sinaia*, la rominii din Craina (Jugoslavia), n. marital „soția lui Sin”. 8. + -co, -cu, -că: *Sinzis* și *Sinco* (Dm); *Sinco* zis *Stnco*, probabil fără raport cu blg. *sinko* „fiu-meu”; *Sinca* b (Cep 14); — popa (BCI V 193, 231); și s (Dm; 17 B IV 107); *Sincă*, unchiaș (Hur); — Gh., ard., 1916; *Sinca*, portar (D Buc); *Sinculeț*, P., act. 9. Cf. și *Stncu* (Dm); pentru *Stn/co*, -cu, vezi și *Sin* 4 (Partea II-a) 10. Cu mutarea lui s în ș, prin fonetism lat. magh. la numele calendaristice, se poate explica și numele *Șinca*, antroponim și toponim totodată: a) *Șinca* părcălab., 1615 (RI X 60), și două sate ardeleno: *Șinca* veche și nouă, scrise și *Ștnca* în acte (Ard); etim. din germ. *Schenke* „cîrciumă” dată de Drăganu (p. 443) pentru toponim, ignorează originea antroponimică. Cazuri de mutarea s > ș găsim și la nume laice: Segarcea, Serdan, Sisești, care se pronunță și cu ș inițial. 11. + suf. magh. -i de apart. locală: *Șincai*, Gh., istoricul ardelean, care înseamnă „Gheorghede la Șinca”. V. și *Sin* la Partea II-a.

SINA, persan de origine. 1.

Sina, baronul, ar. (Bis R); — boier † 1523 (PGov f° 10). v. și *Sin*.

Sinad/In, -on v. *Sinai* 1—3.

SINAI muntele; variantă greacă Σινᾶ (Hurm XIII).

1. *Sinaia* t (orașul și m-rea); *Sinaitul*, St. (Mag Br); — Samuil (IO 48) zis și „Sinadon”, epitet bizantin echivalent, designînd persoana care vine de la m-rea din m-tele Sinai. 2. *Sinadon*, mold. cf. „s-t Mihail mărturisitorul de la *Sinad*” (Viața Feudală, 1957 p. 517); *Sinade* oraș în Anatolia (Ist. Rom. 1962 II 665); *Sánadon*, Nicodim mon. (DCpol). 3. *Sinadin* al Căpitanului, sec. XV (Rel); — megiaș din Călugăreni (17 B I 48). 4. *Sanadin* (Pom; P¹¹); cf. Συναδηνός supranume bizantin: Theodor Synadinos

protostrator la 1342 în Bulgaria, unchiu al țarilor: Ioan Alexandru și Șt. Dușan, ♦ din Sinai ♦ (expl. I. Bogdan (Rel 280).

Sinaia v. *Sinai* 1 și *Sin* 7.
Sinat, -a, -ești v. *Sinetos* 1.
Sine/a, -ă, -o, -uleț v. *Sin* 8.

SINCLITICHIA < gr. Συγκλιτικός „senator”. 1. — cneaghina (17 A II 228, IV 436); — Bilăe vornic (Sur XXI) și cu met. *Sinticlichia* Bilăiasa (Cat mold II).

Sind/el, -ești, -ila v. *Avxentie* III 1, 2.
Sindiile v. *Avxentie* III 3.
Sindilaru v. *Ilarie* 4 și *Avxentie* III 5.
Sindil/ă, -e, -ie v. *Avxentie* III 2, 3 și *Ilie* III 4.
Sin/e, -ea, -eciu, -ești v. *Sin* 4, 5.
Sinefta v. *Asineta* 2.

SINESIE, gr. Συσίσιος. 1. *Sinesie*, ep. (Cras), și ep. de Arad (Bis R); — Grozav, ard., luptător la 1848, din Aciuța.

SINETOS, gr. συνέτος „intelligent” și, coincidență: *Sinat*, principe gal din Galatia (Plutarh, apud Bailly).

1. Aceste două nume s-ar putea pune în relație cu enigmaticul *Sinat* din doc. moldovenești din sec. XV (Dm; Ștef; C Ștef); — 1467 (RA I 117); — moș în *Sănețești* (16 A I 268); *Sinat/a* b., -ești (Tec I). Această indicație justifică identitatea *Sinat* = *Sănat*, nume ce apar în același timp în doc. moldovene. 2. *Sănat*, -a, b. (Dm); *Sănăt/jești* s, -escul (Ard; Hur; Sd X), nume dovedit în cele trei țări romîne, fără legătură cu subst. sănătate, dat ca etimon, prin haplogogie, de I. A. Candrea; *Sănătescu*, Ianache, olt (Fil A și RI XIV 147) în 1827. Cf. *Sănătăuca* s. 3. *Sanate*, moț, n. de origine iranică, după O. Dens. (Curs 164).

Singeorz v. *Gheorghie* VIII 1.
Singheorghe v. *Gheorghie* VIII 11.
Singiorz v. *Gheorghie* VIII 6.
Sinica v. *Avxinie* III 5.

SINOD subst., for suprem bisericesc.
Sinodie Silvan, eg. mold (Bis R).

Sinov/a, -sehi v. Sin 6.
Sint/e, -ea, -ești, -ie v. Avxintie II 2.
Sintili/a, -e v. Ilie III 5 a, b.
Sintion, -a v. Ioan IV A 2.
Sintoader v. Teodor II A.
Sinul, -eț v. Sin 3.

SIONIE < ebr. *Sion*, muntele.

1. *Sion* (Tec I; Arh); — „sluga” (16 A II 113 — Samoil, ard (BCI II 215); -u (Puc).
2. *Siion*, Bărsan (Ard II 35); v. și Simeon 6.

Sipeni v. Iosif I 4.
Sipot, -eni v. Iosif I 13.
Sipinea v. Iosif I 4.
Sirea v. Sirul 1.
Sirghie v. Serghie 6.
Siria, Siritian v. Sirul 2, 3.
Sirina v. Sirul 4.
Siriul v. Sirul 2.

SIRUL etnic, „sirian” < gr. Συρία.

1. — epitetul scriitorului bisericesc Efrem din Siria; *Siru* (Puc); *Sirea* (16 B VI 259); — Vîjdea, ard., 1916; în cazul genitiv „a *Sirei*” (17 B I 300). 2. Coincidențe: *Siria* s și *Siriul* munte în m-ții Buzăului. 3. *Siritian* ginerele Șoldei de Solești (BCI IV 189); — fiul lui Profir (Cat mold II). Cf. „*Neeman Sirianul*”, pomenit în Noul Testament. 4. + -ina: *Sirina* b., mold.

Sit, -a, -ani v. Set 1.
Sit/ea, -eseu, -ești v. Set 2.
Sitil/ă, -ești v. Set 3.
Sița v. Anastasia I 8.
Siv, -a, -oi, -u v. Iosif I 10.
Sivila v. Sibila.
Sivistana v. Sevastian II 6.
Sidor v. Isidor 3.
Silucă v. Vasilie I 2.
Sîma v. Sim I 4.

SÎMBĂTĂ subst.

1. *Simbotin* b 1409 (13—15 B 55; Giur 135; Ard; Bîr I; 17 B II 55, 357; 17 B III 477); -a f (16 B V 221); nume și pentru vita ce se naște într-o sîmbătă. 2. *Sănbotin* pren. (BCI V 218); — căp., munt. (Sd V

491); *Sămbolin* = *Simbolin* (Șchei I) 3. Cf. *Sănbatiș*, Mușat (16 B V 221).

Simeion v. Ioan IV A 1.
Simedr/ea, -u v. Dimitrie IV 2.
Singeorz v. Gheorghie VIII 2.
Sîmcoară v. Nicolae I C 4.
Simicou, v. Nicolae I C 5.
Simidreni v. Dimitrie IV 3.
Simina v. Simeon II 1.
Simion v. Simeon I 7 și Simon I 1.
Sîmnicoară v. Nicolae I C 2.
Simniūon, v. Ioan IV 4.
Simpietru v. Petru I A.
Sîmtoader v. Teodor II A.
Simțion v. Ioan IV A 1.
Sîmzeană v. Ioan IV B 3.
Simzian, -a, -ă v. Ioan IV B 2.
Simziene, Sîmzuilene v. Ioan IV B 1.
Sîmzinești v. Ioan IV B 3.
Sincion v. Ioan IV A 1.
Singeorgesan v. Gheorghie VIII 3.
Singeor(d)z v. Gheorghie VIII 2.
Singeorgiu v. Gheorghie VIII 2.
Singeors v. Gheorghie VIII 1.
Sîmcoară v. Nicolae I C 3.
Sînlion, Sîniuon v. Ioan IV A 3.
Sînjorj v. Gheorghie VIII 5.
Sînjorz v. Gheorghie VIII 5.
Sînmihai v. Mihael V 6.
Sînpetru v. Petru I A 2.
Sint/escu, -u v. Sfînt I 1.
Sintili/a, -e v. Ilie III 5a.
Sintioana, Sintion v. Ioan IV A 2.
Sintoader v. Teodor II A.
Sîuvăsiliu v. Vasilie III.
Sînzénii v. Ioan IV B 1.
Sînzian/a, -u v. Ioan IV B 5.
Sînzlene v. Ioan IV B 1.
Sînzor v. Gheorghie VIII 7.
Sîrgh/e, -ie v. Serghie 4.
Sîrgul v. Serghie 5.
Smail v. Ismail 1.
Smedorova v. Dimitrie IV 6.
Sobțea v. Sofia III.

SOFIA gr. Σοφία „înțelepciune”. I. Femele: 1. *Sofia* f (Ștef) 2. *Sofian* și *Sofieni* ss.; cu afer. *Fieni* s.; *Sofian/ū* (Arh); -a f. (P⁵ fila 23). 3. *Sofie* (Mar); *Sofița* (C Ștef). 4. *Sofitata* și *Sofiica* (Ștef; Șez). 5. *Sohita* (P

Bor 15); *Sohica* (Sd XV 28); *Sohiica* (Sd XVI; etc). **6.** Contraz: *Soia* < *Sohia* pren. 1671. (Paş). **7.** Ipocoristice actuale: *Sofica*, *Fica*, *Fia*, *Sofiţa*, *Fiţa*. **8.** Forme maramureşene: *Sohia*, *Sosia*, *Jofie* < ung *Zsófi* (Mar).

II. S-au creat şi masculine: **1.** *Sofie* Popescu, elev (Nif). **2.** *Sofică* b. (16 B I 102); *Sofiicu* (Arh). **3.** *Sofioiul* (16 A II 8). **4.** *Sohian* fam. (Isp IV¹); *Sohuleţ* (ib).

III. Forme ucr.: **1.** *Sobţea* fata lui Iuga romîn (RI I 48). **2.** „*Sopţea* = *Sofia*” (C Bog).

Sofi/ea, -ă, -e v. *Sofia* I 3, 7, II 1, 2.
Sofiata v. *Sofia* I 4.
Sofii/ea, -cu v. *Sofia* I 4, II 2.
Sofioiul v. *Sofia* II 3.
Sofiţa v. *Sofia* I 3, 7.

SOFONIE ebr. *Zephania*. **1.** *Sofónea* ard. (Paş). **2.** *Fonie* (17 B I 223). **3.** *Fon/je*, -ea, -escu.

Sofran/a, -ea v. *Sofronie* II 2.

SOFRONIE gr. *σωφρων*, „cu spirit sănătos, înţelept”. **I. 1.** — (Sd XXII 355) etc.; — log. (BCI V 236); *Sofronea* (P Bor 53). **2.** *Sefron* (Ard). **3.** Cu şfer. *Frone*, (Î Div); — Şarban Acte Pietroasa de sus, r. Mizil; *Fronlea*, -escu, act.; -iu. Dinu (Î Div). **4.** Cu *f* > *h*: *Hronescu*, Gh. 1827 (RI XIV 150). **5.** Feminine: *Sofroniea* (Ard; Tec I; Ur XXII 70); *Sofronica*, ard; *Sofronie* f. (16 A III 9).

II. Cu *s* > *ş* sub infl. lat-magh.: **1.** *Şofrón* 1780 (Paş); -ie (CO 59); -a, -ia f. (Ard). **2.** + subst. şofran: *Şofrana*, *Şofránea* b. (Paş). **3.** Cu schimbarea părţii finale: *Şofroc: *Şofrac/eni*, -eşti ss. (Dm), azi: *Şofrăceşti* s.

Sohia, -n *Sofia* I 5, 8; II 4.
Sohi/ea, -iea v. *Sofia* I 5.
Sohuleţ v. *Sofia* II 4.
Soia v. *Sofia* I 6.
Sol/ea, -ce, -cea v. *Solomon* III 5.
Sol/ea, -escul, -eşti v. *Solomon* III 1.
Soli v. *Solomon* III 1.
Soliceşti v. *Solomon* III 2.
Solin v. *Solomon* III 3.
Solomea v. *Solomon* I 6.
Solomia v. *Salomia* 3.
Solominea v. *Solomon* I 6.

SOLOMON rege în Israel, ebr. *Salomo* < *Shēlōmōh*, „pacific, norocos” (EI). **I. 1.** *Solomon/escu*; -eşti s. **2.** *Salomon*, -eşti s. **3.** *Sălăman* (Syn). **4.** Prob. cu apoc. *Sala*, V, sulgeariul mold.; — act., moţ; „*Sala* Ioan = Szalay Iános” (Costin); *Sali* (Moţ); cf. şi *Sala*, biblic, nepot lui Sem (Luca 3, 33) şi trac. *Salas* şi *Salu* (OR I 27, 28). **5.** Cu *s* > *ş* după fonet. latino-magh.: a) *Şolomon* (Ştef); -u (16 B VI 155; 17 B I 385, II 85); b) *Şulomon*, V., mold. (Sd VII 292); c) *Şalamon*, Ioan, ard (RA II 418). **6.** Cu schimb. părţii finale: *Solominea* f. şi s. (Sur III şi XIX); scurtat *Solomea* f. (Tut 114; 16 A I 542; 17 A II 104; V 193); — fiica lui Vladica (17 A IV 158).

II. Cu eliminarea silabei -lo-: **1.** *Somon* (17 A V 13); -iş s. (17 B III 269); -eşti şi *Şomoneşti* ss. (AO X 20). **2.** Cu *s* > *ş*: *Şomonescu* Dincă (Sd XI 253). **3.** *Şomăn/escu*, Sava, olt.; -eşti (Tis; Gorj). **4.** Scurtat în ***SOLON**: *Solonea* (B răz 48); *Solun* din Focşani (17 B II 197. **5.** *Solonca* f., mold. (16 A III 158; 17 A IV 43; RI XII 238). Pentru explic. formelor **II 4** şi **5** cf. calend. Solohon. **6.** + tc. *Solimán* v. *Sălman* birar, olt. (Sur VI).

III. Divizat în Solo-Mon. **A. Sol**, cf. şi coincidenţa cu dacul *Sola*. **1.** *Soli* Rusul, mold. 1618 (BCI IV 204); *Solea*, act.; *Solescul*, T (C. Ştef.), *Soleşti* s. **2.** + -ic: *Soliceşti* s. **3.** + -in: *Solin* (Tec). **4.** Cu fon. ung-lat. *s* < *ş* *Şole* 1478 (Mus 32); -a b. (Cat; T-Rom 303; 13—15 B 161; Moţ; Bz); *Şolea* s. în Argeş; *Şolescu*. **5.** + -ca, -ce: *Solca*, Ivul, boier (Ştef); *Solca* sătean (Braş); — s. (Buc); — f. (A Gen 67); *Solce* b. (Sd XVI; -a, Radul (13—15 B 196; AO XVII 291). **6.** *Şolca* f. (16 A I 259) şi s. **B. vezi**: Mon şi derivatele lui.

Solon/ea, -ea v. *Solomon* II 4, 5.
Solovăstru v. *Silvestru* I 7.
Solun v. *Solomon* II 4.
Somgiordz v. *Gheoghie* VIII 6.
Somon, -eşti, -iş v. *Solomon* II 1.
Son, -ea, -eseu v. *Samson* 3.
Sopţea v. *Sofia* III.
Sorocinăuţi v. *Serafim* 4.
Sosana v. *Susana* 1.
Sosia v. *Sofia* I 8.
Spastul v. *Ispas* 3.
Speranţia v. *Nădejde* 5.

Spilea v. Spiridon II A 4.

Spir/a, -ea, -ea, -escu, -ești v. Spiridon II A 1, 2.

SPIRIDON gr. Σπυρίδων < σπυρίς-ιδος „paneraș de piine”. **I. 1. Spiridon**, act.; -i, -ești ss.; -escu. **2. Schiridon** (Paș); - vătășel (BCI VII 67). **3. + Sterie: Stiridon** (Paș). **4. Cu afer. lui ș și cu ƒ pentru p** (cf. Filip-Pîlip): **Firidon** (Paș; Nepos). **5. Spridon**, de unde **Scridon**, prov. mold. 1648 (TC II 102); **Pridon**, G., act.

II. Prin segmentare: Spiri-Don: A. Spiri, cf. gr. mod. Σπύρος. **1. Spiri/șu și -a ar.** (Fărș); -ea, act.; -oiu; -escu; -ești s.; Dealul **Spiri t.** (București). **2. Spirca** < blg. Спирка. **3. Cu i** protetic, sub infl. turcă: **Ispir**, prep. (P¹ fo 5 vo); -escu folcloristul (nu din tc. *ispir* „groom” propus de Bogrea, DR I); **Ispiri**, N. căpitan (Sd XV 193). **4. Cu l** pentru **r**: **Spilea** popa (17 B I 59 și II 44; D Buc); - Vlaicul din Pitești (16 B V 468). **5. Cu afer. Pilea**, cf. alb. **Pîlîo** < **Spîlîo** și gr. mod. Πύλιος (But). **Vezi și Pile**. **6. Schida** fam. (Sur VIII) < „Schidon (< Spiridon)” ipocoristic dat de Ghibănescu (ib). **B. Don**: terminația numelui a contribuit la formarea derivatelor din Andone: **1. Don, Donică** (Paș), Donciu, Dona, Donici, Donescu etc.; v. Anton.

Spridon v. Spiridon I 5.

Stachi/ea, -i v. Evstatie III 3.

Staci v. Statie 9.

Stafi/e, -i v. Evstatie II 2.

STAHIE, gr. στάχος „spic” sau < Εὔσταχος= lat. **Eustachius** „cu bun spic”, fr. Eustache; v. și Evstatie III 1-2. **1. Stahi** mold., pictor act.

Stama, -ehe v. Stamate 4, 6.

STAMATE gr. mod. Σταμάτης nume grec avînd același sens ca rom. Oprea și Statie. Pentru sens cf. Buturas (op. cit.) **1. Stamate** frecvent, act., munt. și mold.; dar **Mate**, **Mătești** s. și **Mătea** b. (16 B I 108) pot deriva și din **Matei**, care este mai frecvent; **Stamal/escu**; -in (Ștef; Tec; Arh); -ian și -iu fam.; -oane f., băn. **2. Stemat** (P Bor 24); -e (ib. 101); **Stematin** (Dm); **Stemala** f. (Buc); **Stimata** (P Bor 97). Cf. **Stematiu**, act. **3. Stămata** (P³); **Stămătache** (Brăila 30); cu afer.: **Matuica** f.,

dobr. (p. 211); **Mătache** (folosit ca ipoc. și pt. **Matei** și **Dumitru**). **4. Cu apoc. Stama** (Ard) și **Stema**, I., olt. (AO III 45); **Stamu** (Brăila 48; Î Div; Grș 8). **5. Stamulea**, act.; cf. ar. **Stamult** (Ant Ar). **6. Cu schimb. părții finale: Stamache**, C. (Gra I 489); > **Mache**; **Stamin**, M., act.; **Stămata** f., dobr. (RI XI 207).

Stamin v. Stamate 6.

Stamu, -lea, -li v. Stamate 4, 5.

Stanasi v. Anastasie III 4.

Standin v. Constantin III 1.

Stanșie v. Constanța.

Stas/aeu, -e, -ii v. Anastasie I 3.

Stas/co, -i -ie v. Evstatie II 5 și Anastasie I 3, 5.

Stata; -chiu v. Statie 4.

STATIE lat. **Status** < **statio** „repaos, oprire”. **1. Statie** (Băl II); - clucer, 1668 (BCI VII 7); **Stati**, răzeș mold., 1803. **2. Statu** (Sd XVI; Ins 338); -l fiul lui Chelariul, mold., 1709 (BCI IV 214). **3. Statiul** călăraș, 1655 (Sd IV 38). **4. Stata** f., dobr. (RI XI 211). **5. -achi: Stalachi**, mare vistier (16 B VI 59); -u mold. act. **6. Stale**, frecv., act.; derivate: **Stâl/escu**; -ești s.; -uță b. **7. Cu afer. Tuță** b., **Tuța** f. (P³); **Tuțescu**. Actual **Tuți** f. < Veta. **8. + Isar: Statar**, orășan (16 B V 431). **9. Cf. Staci**, Goria, mold., moș, 1605. Toate aceste nume se pot referi ca sens și etim. și la Eustatie, prin afereză.

Statar v. Statie 8.

Statu v. Statie 2.

Stavăr v. Stavru 1.

Stavrat v. Stavru 4.

Stavre, -seu v. Stavru 2.

Stavriia v. Stavru 2.

Stavrinov v. Stavru 5.

STAVRU gr. σταῦρος „cruce”. **1. Stavăr** (16 B IV; 16 A V; Tec I; Arh. etc.); - arđ., 1726 (Pașca); cu etim. greșită < stăvar „herghelegiu” (Paș); **Stăvaru** însă < subst. stăvar, iar **Stăvărești** s. poate implica ambele origini. **2. Stavre** olt., 1635 (Hris I 229); -escu; -ita f., 1840 (P Bor 121). **3. Stăvru**, M. (Sd XVI). **4. + suf. gr. -at: Stavrat** (Arh). **5. Cf. gr. Stavrinov**, vistierul lui Mihai Viteazul.

Stăchiță v. Constantin II A 4.

Stăhiescu v. Evstatie III 2.
 Stămăța v. Stamate 6.
 Stămătache v. Stamate 3.
 Stăcescu v. Evstatie III 4.
 Stăpan v. Ștefan III 4.
 Stăvaru v. Stavru 1.
 Stăvărești v. Stavru 1.
 Stăvru v. Stavru 3.
 Ștefan v. Ștefan I 1.
 Stela v. Stelian I 2.
 Stel/e, -ea, -escu v. Stelian I 2.

STELIAN, gr. Στωλιανός < στῶλος „coioană”, „sprijin”. I. 1. *Stelian*, -a act.; 2. Cu apoc. *Stele* pren. (AO XIX 89); *Stelea* ard. 1722 (Paș); — ctitorul bisericii din T-viște din sec. XV; — spătarul (17 B I 4 și II 23); ipoc. *Stelică*; *Stel/a* f. (C Bog); -escu. 3. *Stilian* < *Tilian* (17 A III 182); *Stilea* > *Stilescu* (Lic. Pl. 97); *Tilea* Ortacul (Glos.); ipoc. *Tilică*, sau din Pantele.

II. 1. *Sterian*, formă pop. act.; *Stiriano* boier (17 B III 45); *Stirițan* 1617 (Olt); — Grecul, olt. 1631, probabil ar. (Sd VI 468). 2. *Steriian*, act.; -ul s.; -a f. ar. (Fărș); cu afer. *Terianu* act.; *Tărian* s. 3. Scurtat: *Sterie*, în special ar.; -nescu; *Steria* f. (Sc); — t.; cu afer. *Terie*, Toader log. mold., 1593 (RI XX 252); *Steriu* act.; cu afer. *Teriul* t. 4. *Ster/e*, -ea (Arh; Ard); -escu; > *Tere* (16 B VI 35). 5. + -ac: *Sterac*, I., buc., act. 6. + -ică: *Sterică* > *Terică* (17 B II 350) și prob. *Tăriceni* s. 7. + -ca: *Sterca* (Rel); — olt. (Sd VI 494); — Șuluțiu mitr., ard.; cu fon. magh., *Șterca* ard., 1481 (Paș), nu din sl. strak „stîre” (etim. Pașca); cu afer. *Terca* și *Terchești* ss. 8. + -iu: *Sterchiu* (Ard); din acesta probabil: *Tărchiu* s. (în Săcele). 9. + -ilă, *Terchilă* (Glos; Sd XVI); — ard. (Paș) și *Terchiul* mold. (Sur XX); *Tărchilă* (Ac Bz 30); *Tirchilești* s. 10. *Stira* de Hurez (Pușcariu); > *Tira* b. (Mar); *Tire* (scris: Tyre Lupuț (Met 234); *Tirea*, olt. (16 B V 98). 11. -eciu: *Stireciu* și *Stireaciu* (Ard II 42 etc.). 12. + Serghie: *Sterghiu* ar. (Ant Ar; Cara 26). cf. gr. Στέργιος (But 170). Pentru formele II 3–10 cf. și calend.: Stirachie și Stirachin.

Stema, Stemat/a, -în, -iu v. Stamate 2, 4.
 Ștepan v. Ștefan III 1.

Ștepa, -cea v. Ștefan III 6, 7.
 Ștepan v. Ștefan III 3.
 Șterae v. Stelian II 5.
 Șterea v. Stelian II 7.
 Șterchiu v. Stelian II 8.
 Ștere, -a v. Stelian II 4.
 Șterghiu v. Stelian II 12.
 Șteria, -n -na, -nul v. Stelian II 1–3.
 Șteri/că, -e, -enescul v. Stelian II 3, 6.
 Șteriu v. Stelian II 3.
 Ștese, -u v. Ștefan IV 3.
 Șteșcani v. Ștefan IV 4.
 Șteș, -cani, -eo, -eu, -u v. Ștefan IV 1, 2, 4.
 Știea v. Ștefan II 5.
 Ștîhi v. Ștefan 3b.
 Ștîl/ea, -escu v. Stelian I 3.
 Știmata v. Stamate 2.
 Știna v. Iustina 3.
 Știn/ea, -el, -o v. Iustin 4.
 Ștîneru v. Ștefan 6.
 Ștîra v. Stelian II 10.
 Ștîreciu v. Stelian II 11.
 Știrian, -o v. Stelian II 1.
 Știridon v. Ștefan I 3.
 Ștofil v. Ștefan 3.
 Ștoști v. Ștefan I 1.
 Ștoria v. Ștefan I 5.
 Ștorin v. Ștefan I 3.
 Ștornești v. Ștefan I 6.
 Ștratan v. Ștefan 2.
 Ștrat/el, -ia, -ie, -ița v. Ștefan II 1, 2.

STRATILAT gr. στρατηλάτης „general”,
 1. *Strătîlat* (Tec I); cu apoc.; *Ștratil* (ib.); -ă (Arh); -escu; *Ștrătîlescu*, act. 2. *Ștrătulat* (Ștef); — pah. (BCI VII 56). 3. *Ștratul* (Sd XXI). 4. *Ștratulativ*, act. Vezi și Ștefan.

Ștratin, -a v. Ștefan II 4.
 Ștratomi v. Ștefan III 3.

STRATON gr. Στράτων < στρατός „oaste”.
 1. *Ștraton* (Bz). 2. Cu asimilare progresivă: *Ștratan* (Sd XI).

Ștratul v. Calistrat 3 și Ștefan II 2.
 Ștratulativ v. Ștefan 4.
 Ștrațîmir v. Ștefan III 2.

Strătii/at, -escu v. Stratilat 1.
Străt/ilă, -ileseu, -ul v. Evstratie 7, 8.
Strătimirul v. Evstratie III 1.
Strătina v. Evstratie II 4.
Strătulat v. Stratilat 2.
Străți/lă, -ul, -mir v. Evstratie II 7,
III 2.
Stetian v. Evstratie II 6.
Sturul v. Nistor 7.
Sumarin, -ești v. Marin 7.
Sumetru v. Petru I A 5.
Sumedru v. Dimitrie IV 2.
Supu v. Iosif I 6.

trandafir" (Lex); *Susan* b. (Ard); -u; *Sosana*
 mona (B Cr 80); cu apoc. *Susa* țig. b. (17 A
 IV 278), sau cu afer. < Iisus Navi. 2. Prob.
 cu fon. magh. ș<s: *Șușan*, -i s. (Cat); *Șușa*
 (Moț); și *Jujan* (Mar) < ung. *Z s u z s a n a*.
 Cu apoc. *Juj/a* f. (Grș 12); -escu act.; -ică
 16 A III 71); cf. magh. *Z s u z s i k a* frecv.
 în Trans. (com. Cristurean). 3. *Suzana*, act.;
 cu apoc. și z din grafie germană: *Suza*, I.
 ard. sec. XVIII; *Suzeni* s.

Sus/a, -ă, -ea v. Iisus 1 și Susana 1.
Suslănești v. Iisus 2.
Suz/a, -ana, -eni v. Susana 3.
Sventești v. Sfint III A 2.
Svințiu v. Sfint III A 1.

SUSANA ebr. *Shushan* „crin”, > gr.
 Σουσαρνά și Σωσάννα. 1. *Susana* „ulmăcătă

S

Şaghineseu v. Savin 3.
 Şalamon v. Solomon I 5 a.
 Şamu v. Samuil.
 Şandr/e, -ea, -eşor, -iea v. Alexandru III 1.
 Şar/a, -iea v. Sara 2.
 Şaul v. Saul 7.
 Şändr/e, -ea, -eia, -eseul, -eşor v. Alexandru III 1, 3.
 Şändr/olea, -u -ue, -ueă v. Alexandru III 1.
 Şändroń v. Alexandru III 2.
 Şelip v. Filip II 3.
 Şendranul v. Alexandru III 3.
 Şendr/e, -ea, -eni v. Alexandru III 2, 3.
 Şendri/ea, -că, -eo, -eeni, -şor v. Alexandru III, 2, 3.
 Şendroiu, Şendruleni v. Alexandru III 2, 3.
 Şent/eseul, eşti v. Avxentie II 4.
 Şilimon v. Filimon 3.
 Şilişeu v. Filic 4.
 Şima, -nu Sim I 3, II 3.
 Şimon, -ea v. Simon II 1, 2.
 Şinea, -i v. Sin 10, 11.
 Şind/il, -ilă v. Avxentie III 4.
 Şindilaru v. Ilarie 5.
 Şindrea v. Alexandru III 2.
 Şin/ea, -eşti v. Avxentie II 4.
 Şint/ea, -işor v. Avxentie II 5.
 Şipeniţ, Şipinţi v. Iosif I 4.
 Şiul v. Vasilie III 3.
 Şofrana v. Sofronie II 2.
 Şofroe/eni, -eşti v. Sofronie II 3.
 Şofron, -a, -ia, -ie v. Sofronie II 1.

Şolea v. Solomon III 6.
 Şol/ea, -eseu v. Solomon III 4.
 Şolomon v. Solomon I 5 e.
 Şomăn/eseu, -eşti v. Solomon II 3.
 Şomon/eseu, -eşti v. Solomon II 1, 2.
 Şon/a, -ea, -eru, -eseu v. Samson.
 Şova v. Hirs 4.
 Ştef, -a v. Ştefan II 1, 2.

ŞTEFAN arhidiaconul, gr. Στέφανος „cerc, coroană”.

I. 1. Forma greco-slavă cu S: *Ştefan*, frecv. (Dm; Ştef); *Ştefan* Vvd; — (Pom); 2. Ipcoristice: *Fan* (Var 20); *-e* act.; *-ea*, Ion (Isp I²); *Fani* ar. (Cara 87); *Fanu* (Moţ); — moş 1667 mold. (Bir III); *Fanului*, T. (Tut); *Fană* b., țig. (Sur IV); *Fanaca*, mold., act. 3—10. cu ş: 3. *Ştefan*; *Ştefănel* (Dm; Ard); — Ioan (CL); *Ştefăneii*, neam (CL); italianizat: *Ştefanelli*, T. V. scriitor; *Fănel*; *Ştefăn/escu*; *-eşti* s.; *Fănescu*, act. 4. *Ştefănică*; *Fănică*. 5. *Ştefaniţă* (P⁶); *Ştefăniţă* Vvd = *Ştefan* cel Tânăr; *Făniţă* Triţă, act. Cu suf. grec *-iu*: *Ştefăntu* (Bir; Arh). 6. *Ştefănoiu* (Sc). 7. *Ştefănache*; *Fănachi* (Sd XXI 393). 8. *Ştefănucă* ard. (Paş). 9. *Ştefănuş* (Mar); cu afer: *Nuş/ă*, *-escu*, V., act.; *Nuşă*, C. răzeş mold., 1797; *Nuşăscul* (CL). 10. + *-cu*: *Ştefancu* act. 11. + *-ciu* şi cu afer.: *Fanciu*, *Făncel* an 1400 (Drăg). Cf. blg. Φανχο (Weig).

II. Fără finala *-an*, confundată cu suf. *-an*: 1. *Ştef* Foale (C Bog); *-u* 1726 (Paş); *Şteful*, frecv., mold. (Dm; Ştef. C Ştef); *-escu*, Al. erudit oltean; *-eni*, *-eşti* ss. 2. *Ştefa*, olt. (Sd XXI); — mold. (16 A III 455; 17 A I 165); *Ştefa* (Sd XXII; Paş). 3. *Ştefa* (Sd

XVI și XXII). 4. *Ștefei* (Ard). 5. *Ștefin* (13–15 B 230; 16 B I 2, 4; Rel); -a b. (RS 37); -a pîrgar în R-Vîlcii olt. (16 B I 39) zis și *Ștefonia*. 6. -lea, *Șteflea* fam., ard.; *Șteflești* s. 7. *Ștefură* fam. (Șez); + -ac: *Ștefureac*, Șt. prof. 8. *Ștefiră*, Mac., mold. (BCI VII 119).

III. Din blg-rus Степан. 1. *Stepan* (Dm); Ț-Rom 387; Cat; Giur 281); – popa (17 B II 381); -escu, olt. 2. Cu i protetic, *Istepăneasa* (16 B VI 8). 3. *Stepean* (Dm). 4. *Stăpan*, L., munt (Sd XI 262); – pren. (AO XXI 189). 5. *Stepa > *Tepa*, D. (Sur V; Met 15). 6. *Stepca* (17 B II 225, 435). 7. *Stepcea* (17 B I 491); – popa (17 B III 24). 8. + Ștefan: *Ștepan*, – -escu (Sd XXII)

IV. Din ucr. Стецю: 1. *Ștefco*, -cu (Dm; Ștef; Ard); *Ștef* și -co (M mar). 2. *Ștefu* și *Ștefco* (Mar); *Tețul* (17 A III 152) 3. *Ștesc* (ib); -u, act. 4. Cu afer. *Tețcu* (Ard); *Ștefcani* s. (Ștef) azi *Tețcani* s.; *Ștefcani*, 1679 = = *Tețcani* = *Tescani*, sat. Pentru a explica pierderea lui S inițial, caz obișnuit de afereză în onomastica calendaristică, I. Bogdan trimete numai la cazul Calafindești < Scolofendie (Ștef II 579); *Șteșcani* s. (Sd XVI); *Tescanul* (Tec I); *Teascu* b. din *Tescani* (16 A III 81), poate și din subst: *teasc*.

V. Din ung. *István*. 1. *Estivan* (Cost I); *Istăvoiu*, Oană (C Bog). 2. *Istfan* (17 B I 463); *Ișțfan* (Ștef I); *Ișțifan* (16 B IV 303); 3. Fără t.: *Ișefan* (17 B II 336); *Ișfan* (Pom);

Esfan Pătru (17 B I 256); *Ișvan* (17 B II 172). 4. + Ioan: *Eștioan* (Sur IV); *Iștion* (Sur V); *Istioana* Blaj (Sur II). 5. *Iștoc*, ard., 1758 (Ard; Paș) < ung *Istok*; – (BA ung. 12), cf. și srb. *Istok* (Rječ apud Paș); -u, Luca mold. 1507 mart 1 (mss Singeorgiu) 6. Din ung. *Pista*: *Piștești* s (Gorj). Formele ș V provin de la maghiarizarea oficială a onomasticeii române din Ardeal, înainte de 1916.

VI. Feminine: *Ștefana* (16 A IV 148; AO XV 291); *Fana*; *Fănica*; *Ștefanita* (Isp III⁴); *Ștefania* act.; *Ștefanca*, mold. 1764 (Sur XVII).

Ștefan/ea, -cu v. Ștefan act. I 10 și VI. Ștefănache v. Ștefan I 7. Ștefăni/ei, -el v. Ștefan I 3. Ștefăni/că, -fă, -u – v. Ștefan I 4, 5. Ștefăn/oiu, -ucă, -uș v. Ștefan I 6–9. Ștef/ea, -ea, -ei v. Ștefan II 2–4. Ștefin, -a v. Ștefan II 5. Ștefiră v. Ștefan II 8. Șteflea v. Ștefan II 6. Ștefonia v. Ștefan II 5. Ștefu, -l, -leșeu v. Ștefan II 1. Ștefur/ă, -eae v. Ștefan II 7. Ștepan v. Ștefan III 8. Șterea v. Ștefan II 7. Șulomon v. Solomon I 5 b. Șuș/a, -an, -ani v. Susana 2.

T

TABOR, m-tele, forma lat-catolică, cu *b.*
Tabor pren. (P¹⁴ I^o 17); *Tabâr*, I. (act.);
Tabora, mold. (Sd XXII). dar cf. și ung.
tábor „tabără”. Pentru numele derivate din
 subst. tabără v. Partea II-a.

Tache, *Tachi* v. *Dimitrie* III 2 b.
Tac/iu, -otă, -u v. *Anastasia* II 5, 6.
Tacoșa v. *Tecusa* 2.
Tader v. *Teodor* II C 1.

TADEU ebr. *Thaddäus*.
 1. — (Ard II 172). 2. *Thadeu* (Syn).
 3. Cu *f* < th. fon. rus: *Fadei* Hîjdău
 (BCI VII 116).

Tador v. *Teodor* II C 2.
Tabie v. *Evstatie* II 3.

TAISIA gr. Θαΐς.
 — *Geroae* (BCI VII 112); — *mona* (P⁸).

Tala v. *Talaleu* 3.

TALALEU gr. Θαλαλαῖος.
 1. *Tălălăul*, Radu., post. (Mano 23).
 2. *Teleleu* în expresia populară: „Teleleu-
 Tănase”: 3. Scurtat cu apoc. din *Talaleu* sau
 cu afer. din *Vitalie*: *Tala* t. (16 B III 99);
 — b. (ib. 403); — ard 1726 (Paș); diminutiv:
Talica, Drag. (AO III 336 nr. 14); *Tale* (17
 B II 404); funia *Tălească* (ib.); *Talea* b.,
 ard. 1726 (Paș); — s. (raion Cîmpina); b.,
 Stoica lui — (16 B II 389); — I. (Puc 391)
 din an. 1863. Cf. blg. Тапа < *Talaleu* (Weig).
Tălălău (§ 1) poate fi socotit o contaminare
 de formă și de sens cu subst. tololoi (Iarmă)

pe care Pascu (R Cr. XIII 125) l-a explicat
 din rus, *talaly* „zarvă”.

Tale, -a v. *Talaleu* 3.
Talea, *Tallia* v. *Evtalia*.
Talica v. *Talaleu* 3.
Tama, -ș v. *Toma* III 1, 2.
Tamuș v. *Toma* 4.
Tanaeu v. *Atanasie* II 10.
Tanasia v. *Atanasie* II 12.
Tand, -a, -in v. *Constantin* III 2.
Tapia v. *Patapie* 5.

TAMARA < ebr. *Thamar*, n. de femeie în
 V. Testament.

1. — State, șetrar (Î Div); *Tamaru*, Z.
 (ib).

TARAH cf. gr. τάρραχος „turburare”.

1. *Tara*, olt. (Sd XXII). 2. *Taru*, E. (Rom.
 Lib. 31 III 1953); ambele pot deriva și din
Tarasie.

TARASIE gr. Ταράσιος, cf. gr. Τάραξ,
 întemeietorul Tarentului.

1, *Taras* s. și riu (M mar); b. (Puc); -i,
 act.; -ie, din care *Rasie*, etc. 2. *Tărașă* dobr.
 (RI XI 209); *Tărsăuși* s., mold. Cu apoc.
Tara (BG LIV 159) 3. Cu ș lat-magh. < s:
Taraș, ard. 1758 (Paș); -fam (Bz); *Tărseni*
 Cu afer. prob. *Rasa*, *Rasova* ss.
 s. 4. Cu sinc. lui a: *Tars, *Tarsia* f. (BCI VII
 112); + -ița: *Tarsița* f. (Șoimari; Grș 8;
 Sd XV 236); *Tărsleiu*, V, 1670 (D epol);
 -ești. s., dar cf. coincidența cu trac. *Tarsas*,
 (OR I 27)

Taraș v. Tarasie 3.
Tarsi/a, -ța v. Tarasie 4.
Taru v. Tarah 2.
Taseău v. Anastasie I 6.
Tas/e, i, -ia, -ie -u v. Anastasie I 4.
Tasian v. Anastasie III 2.
Tasă/ia, -e v. Anastasia I 5, 7.
Taș/a, -ula v. Anastasie I 7.
Taș/că -u v. Anastasie I 5.
Tatine v. Tatian II 4.

TATIAN lat. *Tatianus*, -a, < *Tatius* < lat. *tata* „tată”.

I. Din *Tatian*, — cu asim. regresivă: *Tilian* b. (Mar; Ard); — Ungoci, ard.

II. 1. *Tatiana* f. (16 A I 494) zisă și *Titiana* (ib. 473). 2. *Tetiana* (Mar). 3. *Titiana* (Dm; Ștef; Mar; 17 A I 5; Sd XI 86); — dobr. (RI XI 206). 4. Cu schimbarea părții finale: *Tatine* s. (17 B I 408). 5. Cu afer. *Tiana* și *Teana* (Mar).

III. Din ucr. Тація < *Tatiana* (Grincenko), respectiv *Tatian*: 1. *Tața* sau *Tața* f. (Ștef); *Tața* f., mold. (Sd V; 16 A III 398); — b. (17 A II 3). 2. *Tafinco*, Ion (17 A III 101). 3. *Tațul* săpunarul, mold. (Sd VII 67). v. și *Atanasie* III 5.

TATION și **TATUL**, v. Partea II-a, **Tatu**.

Taț/a, -ea, -ineo, -ul v. *Tatian* III.
Taudor v. *Teodor* II C 3.
Tavă v. *Tavita*.
Tavefta v. *Tavita* 3.
Tavista v. *Tavita* 4.

TAVITA ebr. *Tabitha* „căprioară” (Faptele Apost. IX 36).

1. *Tavit* și -a, ard., 1827 (Paș). 2. *Tavitha* (Ard; Paș). 3. *Tavefta*, Corhan mona. mold., 1915. *Tavița* f., ard. (Nepos). 4. *Tavista* și *Vista* (Paș). 5. *Tavă*, M. (Dm), sau < subst. *tavă*; *Tăveștii* s. (Ștef; Glos).

Tăe/ea, -ul v. *Anastasie* II 5.
Tăflan v. *Teofan* 6.
Tălăești v. *Pantelimon* V C 2.
Tălălăul v. *Talaleu* 1.
Tămala v. *Toma* III 4.
Tămaș, -a v. *Toma* III 3.
Tămăș/elu, eni etc. v. *Toma* III 3.

Tămîș v. *Toma* III 5.
Tămșeseul v. II 2.
Tămuș v. *Toma* III 5.
Tănas, -că, -eu, -e, -ie, -ia v. *Atanasie* II I, 3, 9.
Tănăs/ache, -escu, -la, -ică, -lu v. *Atanasie* II 3, 5, 12, III 4.
Tănăs/olu, -ucă, -uică v. *Atanasie* II 3, 7, 8.

Tănaeul v. *Atanasie* II 10.
Tăsică v. *Atanasie* III 2.
Tărlan v. *Stelian* II 2.
Tăriceni v. *Stelian* II 6.
Tărasă v. *Tarasie* 2.
Tărăsăuți v. *Tarasie* 2.
Tărășeni v. *Tarasie* 3.
Tărehilă v. *Stelian* II 9.
Tărești v. *Tarasie* 4.
Tăseău, Tașeău v. *Anastasie* I 6.
Tăvădar, -ești v. *Teodor* VII 3.
Tăvești v. *Tavita* 5.
Teana v. *Tatian*, II 5.
Tea v. *Tecla* 4.

TECLA, lat. *tecla < *tegula* „îgără”

1. — (16 A II 96). 2. *Teclu* b., act.; *Teclicii* (16 A III 50; Sur XVII). 3. Cu epenteza lui *u*: *Tecula*, Irimia 1611 (Sur II); *Teculescu*, Iustin, episcop. 4. Cu apoc. *Teca*, *Tecu*, nume în Pannonia mediev. (Drăg); *Teca* (11—13 C I 26). 5. Din grafia *Thecla*, sub infl. fon. ucr. *Fecla > *Vecla* (Mar).

Tecliel v. *Tecla* 1.
Tecsa v. *Tecusa* 3.
Teu, -la, -lescu v. *Tecla* 3, 4.

TECUSA, lat. *Tecūsa*, din Galatia, cf. arm. Takuș, n. de femeie < takuhi „regină”. 1. — 1202 (11—13 C I 26). 2. Cu *a* pentru *e*: *Tacoșa* f. (17 A IV 150) — b. (17 A I 52). 3. Prob. cu sincopa lui *u*: *Tecsa*, Sav (Met 95).

Teder v. *Teodor* V 1.
Tedescu v. *Teodor* V 2.
Tedor v. *Teodor* V 3.
Tela, Tia v. *Filoteea* și *Sevastian* III 5.
Teica, -n v. *Matei* I 4.
Teiu v. *Matei* I 2.

Tel, -e, -ea, -ean, -eanca v. Pantelimon V C 1, 2.

Teleleu, v. Talaleu 2.

Teleman v. Pantelimon V B.

Tel/escul, -ești, -ețul v. Pantelimon V C 2.

Telianu v. Pantelimon V C 2.

Teliman v. Pantelimon V B.

Telipan v. Pantelimon II 3.

Teliț/a, -oiu v. Pantelimon V C 3 b.

Teli/u, -ue, -uță v. Pantelimon V C 3 a, e.

Tell, Tel/oe, -ul v. Pantelimon V C 1.

Tem v. Eftimie III 6.

Temeș v. Timotei II A 3.

Temșeseul v. Timotei II A 4.

Temoe v. Timotei II A 7.

Temofte v. Timotei I 3.

Ten/ă, -ciul, -ea, -i, -ie v. Eftimie III 7, 8.

Teoe v. Teoctist 3.

TEOCLIT gr. Θεόκλητος, „chemat de d-nul”. Sub infl. ucr. cu f < th: *Feolipt* mon. (17 A III 187).

TEOCTIST, < gr. Θεόκτιστος „creat de d-nul”.

1. — mitrop. Moldovei în 1457. 2. Cu afe-reză: *Tistū*, n. act., sau < ung. *tiszt* „ofițer”. 3. Prob., ard. *Teoc* (Moț) sau < sbst. tioc.

TEODOR, Tiron gr. Θεόδωρος, tradus cu sl. Bogdan, lat. Deodatus.

I. 1. *Theodor*, astfel semna și Tudor Vladimirescu; *Theodóru*, actual, format din genitivul grec. 2. *Teodor* (Dm), formă curentă, cultă; -a f.; -escu; -ești s.; -eanu; 3. *Tiodor* (17 B I 20).

II. SÎNTOADER sau *Sîn-Toadir* (Grai I 265) < lat. *sanctus Theodorus* dar cu finala -er, neexplicată, n. vechiu popular, al sârb., luat și ca prenume: A. 1. *Sînloader* b. (17 B II 168); *Sintoader* b. (17 B III 375); *Sînloader* din Bărăști (b. 17 B II 330).

B. Fără „sîn”, 1. *Toader*, frecv. și *Toadăr* (Dm; Ștef; CL). 2. *Toadir* (16 A III 9). 3. *Toadea*, 1600 (Sd X 87; 16 A I 29; 17 A III 97, IV 160) etc. În exemplele ce

urmează forma veche rom. se contaminează cu cea oficială bisericească din sinaxare și cu influențe străine. 4. *Doder* (17 A IV 369). 5. *Toador* pren., ard.; *Toager* (Băn). 6. *Toadru* f., dobr. (RI XI 206). 7. Cu schimbarea părții finale: *Toadin*, -a b. (16 A III 125).

C. Cu reducerea dift. oa > a: 1. *Toader* zis *Tader* și *Tador* ceașnic (Ștef); *Tader* (Mar). 2. *Tador* (Dm; C Bog). 3. *Taudor*, I. act.

D. Cu reducerea diftongului la o: 1. *Toder*, -aș (Ștef; Mar; Tec); *Toderașco* (Dm; Tec); *Toderan* călăraș 1655 (Sd IV 38). 2. *Toderică*, L. (Ștef). 3. *Toderin*, D., mold. (Sd VII 313). 4. *Toderiță*, Balș mold; -ița s.; -iți (Tec I). 5. *Toderel* (Buc). 6. *Toderoiu* fam (Puc 386); — Ecaterina, eroina de la Jiu. 7. + -canu: *Todercanu* (Dm; Buc). 8. Afer. *Derioiu*, S., act. 9. *Derescu* (Arh).

E. *Todir*. 1. — (16 A IV 226; Sd XXII 274); -așcu act.; -ean (CL); -el, -eni, ești ss. (Ștef); -i (Tec). 2. *Todiriță*, mold.; -eni s. 3. *Todriiu*, D., din Focșani, 1649 (BCI VII 6). 4. *Todir* / oae, act.; -uț Ioana, mold., 1914.

F. 1. *Todor*, ard. (Mar; Ard; Paș); -a b. Ur XXII 71); -el 1722 (Paș); -an (Sd X; 17 B I 123). 2. Cu afer. *Doran*, Șt. (MO). 3. Cu afer. *Orănescu*, act. 4. *Todorlică* (Ștef); -in (Sd XVI). 5. Cu afer. *Dorin* (Tec; Sur V); -a f. 6. *Todoriță*, 1633 (Paș). 7. *Todoraș > *Doraș*, mold. 8. *Todorjoiu* (Mar); -uț, ard.; -uță (Ard). 9. + -ca: *Todorea* b. (Mar); f., mold.; *Dorca*, N., pr. ard., 1916; *Dorcoș*, P. (Băl III). 10. *Todoara* f. (Mar.)

G. Cu apoc. 1. *Toda* b. (Ard; RI XI 207); ar. (Fărș), etc.; - f (Isp I¹; 16 A III 422; 17 A II 216); *Todan* act.; *Todașcu* fam. și -an (Buc); *Todl*, ar. (Ant Ar). 2. *Todle* (17 A IV 323); -ea (Moț; Paș); cu afer. *Odea*, Gh. (Șchei IV) *Todeciu* (BG LIV 197); *Todei* 1743 (Paș). *Todie* (Cat. mold. II). 3. *Todic* (Isp IV¹); -ă (Sur VIII; Mar); Cu afer. *Dică* zis și *Dicu* al lui Stan (Am); *Diculescu*; *Todica* (17 A I 17, V 284); — pircălab mold. 1615 (RI X 60); *Dicescul*, Ioan (A Gen I 61-5). 4. *Todilă*, G. (MO 10 febr. 1949). 5. *Todin* (16 A II 13); cu afer. *Odina*, C-tin ard., 1794 (Cat. gr. I) *Todesc* (Jiul ard.). 6. *Todișcă* (Mar). 7. *Todiță* (Sur VIII). 8. *Toduță*, F., act. 9. *Todoaia* f. și *Todoș* (Sd XVI).

III. TUDOR. 1. — (Dm) și act.; -*ache*, -*achești*; cu afer. *Rache*; *Răchilă* (Sd XXI); *Tudoran* (Dm; Vr; Giur 299; Moț) etc; -*cea* (Bz); *Tudorașcu* 1831 (Acte Sc). 2. *Tudorje*, dobr. (RI XI 209); -*el* (G Dem 675); -*escu* (Olt). 3. *Tudórji* (Vr; Tec I; etc); -*ică* căp. (Olt); -*ici* (16 B V 174) -*in* (17 A II 63); -*ina* f. (Isp II²); -*iu*, act. 4. *Tudorjoiu* (Puc); -*uș*, P., ard. (RA II 417). 5. *Tudora* f., act.; *Tudorca* f. (17 A V); *Tudorița* f. dim., *Doara* f. (D Buc) < *Tudoara. 6. Cu ft < th din fon. slavă: *Ftudor* Cucul 1686 (BCI VII 9). 7. Ipocoristice, diminutive familiare: cu afer. lui To-, Tu- sau Tod-Tud-, din Teodor, Todor și Tudor: a). *Odor* (17 B I 328) etc; b). *Doru*, act.; -*l* (Sd XVI); *Dora* f. (17 B I 242); - d'Istria; *Doria* f. (RI XI 217); *Dorița* (ib); *Dorica* mona. (Sur XII); *Doroiu* (Vr C); c). *Dorcescu*, act. < Todorcea; d). Prob. *Orăscu* și *Orescu* act.

IV. TUDUR. 1. — (17 B II 212); -*a*, -*i* b. (Sd XVI); -*a* f. (17 A II 6); -*u* (Sd XXI 394; 17 B III 11; 16 A III 417) etc. 2. *Tuduran* sluger (17 B IV 52); -*ul* (Buc). 3. *Tudurian*, C. (Sur II); - I. 4. *Tudurenciu* (Paș). 5. Cu schimb. părții finale: *Tuda* f. (16 A I 563); - Ion (Sd XI 87); -*n*, Ioan (Băl II). 6. Tudure cu asim. regresivă: *Dudure* (16 B II 281) și cu afer.: *Duru*, Bădic Drag 138); - N. ar. (Cara 96); *Dura* (Moț); - Gr. (Sur XXII); *Dură* munt. (BG LIV 158); *Dure*, C. pr. act., 1916.; -*a*, ard. sec. XVIII; *Duran*, Ion, 1829 (Băicoi, Acte Sc); - (Băl I); *Durăscul*, Șt. (Sur XXII); *Durilă* (Vr C 74; Sur III); *Durca* (Sd XVI); *Duroiu*, munt. (BG LIV 194); *Durulea*, ard. (Viciu 33)

V. Alte forme: 1. *Teder* Robul (Sd XI 53). 2. Cu apoc. *Tedescu*, și cu afer. *Descu*, 3. *Tedor*, mold. (C Bog); -1532 (Sd V 212). 4-5. Probabile: 4. *Dorosan*, Sava (17 A I 90). 5. *Dodorici* (Băl III).

VI. Forme de origine ucraineană. A. 1. *Feodor* (16 A IV 32). 2. *Fedor* (Dm; Ștef; 17 A IV 112); -*a* și -*ca* b. (ib); -*ca* f. (16 A I 57); -*el* (Ștef); 3. *Fedje* (Dm); -*ea* (Ștef); -*ești* s. 4. *Fedco* și *Fedca* (Dm; Ștef; 16 A II 41). 5. *Fădurco* mold., 1606.; *Federca*, ard.

B. *Fădor* (Dm; Ștef) etc.; -*a* f. (17 A IV 147); -*așcul*, Teodor (Sur IV); *Fădorman*

= *Fidărman*, sas din Trotuș (C Neamț 14) = *Fodorman* (Sur V).

C. 1. *Fidor* (C Ștef). 2. *Fidca* f., mold., (Sd VI 74). 3. Prob. *Fodor* și -*in* mold., ard. (Moț); cf. și ung. *fodor* „creșuri”, care poate explica n. ardelen. 4. *Fodi*, Al., act.

D. 1. *Fătca* (17 B III 322) < *Fedca*. 2. *Felca* mold., 1606. Numele din această grupă (a VI-a) apar în actele din sec. XIV—XV în Maramureș și în Moldova, lăsând puține urme după aceea.

VII. Din ung. *Tivadár* = Teodor; tot prin maramureșeni pătrund câteva forme în Moldova: 1. *Toader* zis și *Tivodar*, mold. (Sur XX). 2. *Tivodor* (ib). 3. *Tăvădar*, răzeș, 1400 (Cost I); -*ești* s. (BA ung 15).

VIII. Din blg. *Toka* < Todor (Weig): *Toca*, ard. (Paș); prob. și *Toca* b., 1202, din Bihor.

TEODOSIE, gr. Θεοδοσίος, același sens.

I. 1. *Todosje* (Mar); -*ia* f. (Dm; Tec I; 16 A II 72). 2. *Todosă*, I. (Sd XXI); *Todosca* f. (Ard; 17 A IV 147). 3. Cu met. *Dotosia* f. (Paș); cu disim. *Deodosie*, olt. (AO XVI 367). 4. *Todosiica* f. (16 A II 153).

II. 1. *Tudos* vameș 1640 (D Cpol); -*e* b., act.; *Tudosăe*. mona. mold. 1654 2. *Tudosca* d-na. 3. *Tudosoiu* (Ocina). 4. *Dosie* (Hur); *Dosjei*, P., act.; -*escu* (Lic Pl 354). 5. + -*in*: *Dosinescu*, I., act.; *Dosănești* (13-15 B 242).

TEODUL, < gr. Θεοδοῦλος „robul d-lui”. *Deodul* pren.

TEOFAN, gr. Θεοφάνης < θεοφάνεια „arătarea d-lui”, Boboteaza.

1. *Teofan*, frecv. (Bis R); - Seachil cu soția *Tufânasa* zisă și *Tufâneasă* Săcheloaie; *Teofănescu*; cu apoc. *Teof* boier 1521-29 P Gov f° 16); + Paisie *Tofanisie* b (Cat. mold. II). *Tufana* f. 2. Cu fonetism slav: *Fteofan* (Ard). 3. *Tofan* -*a* (Dm; Mar; Vr; Isp IV¹; Sd XVI). 4. *Tofu* (Sd XXI). 5. + -*lea*: *Toflea* (Ard; A Gen I 67; Tec; 17 B II 302; III 514); - pren (Sd XVI 185). 6. *Toflă* Murgoci (17 A II 274; IV 406); cu met. *Tofă*, M. (17 A I 51). 7. *Toflă* + -*an*: *Toflan* (Sd X) ard., din Birsă; *Tăflan* (Ard; Paș), nu < *Tecla* (etim. Pașca, după Weigand). Tohan

derivat din < Tofan de Bogrea (DR IV² 870) pare mai verosimil din Antoh < Antioh, + suf -an. **3.** Cu f > p: *Topan* (Ard); -a s.; scurtat (terminația -an tratată ca sufix) și cu schimb. de sufix: *Topa* și derivatele, care pot fi și de altă origine, folosite de aromâni, moldoveni, ardeleni și munteni, v. Partea II-a. **9.** *Tohleri* s (Cat. mold. II) prob. < Toflea sau < Antoh.

TEOFIL < gr. Θεοφίλος „iubit de d-nul”.

1. — frecv. (Bis R). **2.** *Tofil*. Șteful, moș în *Tofileni* (16 A I 367); -escu (Hur 47). **2.** *Tofil* și *Tohil* (Sd XVI; Isp IV⁴). **3.** Cu s, protetic, prob. *Stofil*, pren. actual (Paș).

TEOFILACT gr. θεοφύλακτος < θεός, și φυλάκτης, „protector”¹. — clucer (Bis R). **2.** *Teofilat* (C Bog). **3.** *Tiofilat* (C Neamț 2); — mon. (16 A II 10). **4.** *Tohilat*, mold (Sur IV și VIII; Sd XXII); cf. și Bogrea (DR IV 870). **5.** Cu afer. și suf. -on: *Filacton* popa (BCI XI 72). **6.** + -ache: *Filactache* Căplescu, mold. (RI VI 72).

Teofilet v. **Teofilact 2.**

TEOFOR, gr. Θεοφόρος < θεός și φόρος „purtător de d-zeu”: *Tifor* (Ard).

TEOHARI gr. θεοχάρης. din expresia < θεός și χάρη „mila” **1.** *Teoharie* Codin; -escu (ib). **2.** *Tuhari*, act.

TEOLOGU subst. epitet calend.
— Căpitan (Scan).

TEONA, gr. Θεωνάς. **1.** — arhim. (Sur IX). **2.** *Theoan*, pr. (17 A II 222). **3.** Cu fon. rus, *Feona* mare vornic, mold. **4.** Cu suf. gr. -at: *Feonat*, eg. la Cașin (Sur IV).

TEOPREPIE gr. Θεοπρέπια „maiestate divină”.

Prepia mona.

TEOTECHI < gr. Θεοτόκος. = lat. „dei-para” **1.** *Theotochie*. **2.** *Teotoche* prof. 1819 (Sur XI). **3.** *Fetochie* b. (Ard I 200; Paș). *Feotoca*, Ghinea neg. (D Buc) **4.** *Fotoc*, t., (Cat. gr. I)

Fotochi, N. din Făgăraș (ib.) **4.** *Fătoche* boier 1521—29 (P Gov f° 16).

Tepa v. **Ștefan III 5.**

Tepelu v. **Antipa 1.**

TERAPONT < gr. θεράπων, -όντος, „servitor, devotat”.

1. *Terapond* (Syn). **2.** Cu afer. *Ponta* Tatiana, mold. act. **3.** Cu apoc. *Tera*, Traian băn.

Terea, Terechești v. **Stelian II 7.**

Terehil, -ă v. **Stelian II 9.**

Tere v. **Stelian II 4.**

Terente v. **Terentie 3.**

TERENTIE, lat. *Terentius*, cf. *terentus* sector pentru jocurile seculare în Campus Martius. **1.** *Terindie* (Syn). **2.** *Terinte*, mold. (Sd XXI). **3.** *Terente*, munt. act. *Terențel* (17 B III 212). **4.** *Tirinte*, dobr. (RI XI 207). **5.** *Torintie* armaș (Isp I²).

Terențel v. **Terentie 3.**

TEREZA din calendarul catolic, prin infl. ungară. **1.** *Trezia* (Ard II 85). **2.** *Treja* (ib.) și *Trejia* f., ard. (Var 23) < magh. *Trezi*.

Terianu v. **Stelian II 2.**

Teri/că, -e, -ul v. **Stelian II 3, 5.**

Terinte v. **Terentie 2.**

Tescan/i, -ul v. **Ștefan IV 4.**

Tetiana v. **Tatian II 2.**

Tețe/ani, -u, -ul v. **Ștefan IV 4.**

Thanasie v. **Atanasie I 2.**

Theoan v. **Teona 2.**

Theodor, -u v. Teodor I 1.

Tiana v. **Tatian II 5.**

Tică v. **Dimitrie III 2 d.**

Tichie v. **Evthie 4.**

Tichina v. **Trihina 2.**

Ticolu v. **Dimitrie III 2 d** și **Tic** (Partea II-a).

Tieu, -șul v. **Constantin II A 13** și **Tic** (Partea II-a).

TIHON gr. Τύχων, zeul soartei. **1.** Nume monahal. **2.** *Tih* (16 B II 299); -an (17 B II 339); -ul (Dm; C Ștef; 16 B VI 337; 17 B I

297); *Tiha*, jupineasă (17 B IV 339); în cazul genitiv: Stoica al Tihii, munt. (Sd V 446). 2. I. Bogdan derivă Tihu < sl. Тихун „tăcut”, iar Jireček (Staat u. Gesellschaft I p. 35), îl dă ca n. albanez. Weigand derivă și alte nume slave cu terminația -mir din nume calendaristice (Srachimir < Evstratie etc.). 3. Pt. Tihomir v. Tih (Partea a II-a).

Tiia v. Sevastian II 5.
Tifor v. Teofor.
Tih, -a, -an, -ul v. Tihon 2.
Tihi/a, -e v. Stahie 3 și Evtihie 4.
Tihomir v. Tihon 3.
Tile, -a v. Pantelimon V C 4 și Stelian I 3.
Tileman v. Pantelimon V B.
Tilia v. Pantelimon V C 4.
Tilian v. Stelian I 3.
Tili/că, -cești **Tilichî** v. Pantelimon V C 4 și Stelian I 3.
Tiliman v. Pantelimon V B.
Tiloiu v. Pantelimon V C 4.
Tim/a, -anu v. Timotei II A 1.
Timca v. Timotei II A 10 a.
Tim/ică, -ina v. Eftimie III 4 și Timotei II A 1.
Timiș, -anu v. Timotei II A 3, 4.
Tim/oc, -oehl, -olu v. Timotei II A 1, 7, 8.
Timofte v. Timotei I 6.
Timoft/e, -eiu, -i v. Timotei I 2, 3.
Timohie v. Timotei I 7.
Timoș v. Timotei II A 5.

TIMOTEI din Efes, gr. Τιμόθεος nume teoforic.

I. 1. *Timothei* (Syn). 2. *Timofteiu*, ard. (Paș); cu afer. *Moftei* (Ard II 172). 3. *Timofte* mold., act.; *Temofte*, dobr. (RI XI 210); *Timofti*, Artenie, 1810, mold. (Sur XV). 4. Prin disimilație: *Dimofti*, mold. 5. + -in, *Moflinul* s., ard. 6. *Timofie* (Ard; Mar); cu afer. *Mofie* (Mar); 7. *Timohie* (ib.).

II. 1. *Timotei* formă frecv. 2. Cu schimb. părții finale, *Timotin*, mold. (Sur VI; 17 A II 171); cu afer. *Molin*, act. Prin scurtări se nasc două teme noi: Tim și Motel.

A. **Tim** ard., 1198 (Drăg 245) 1. *Tima* (Drăg; 16 B III 273); + -an: *Timanu* Dominte, act.;

Tim/ică artist dramatic; -ina f. (Sd XXI); -oiu t. (Bz). 2. *Timu* (Drăg); -l, buc. (Buc; CL); -l, ard. (sec. XVIII); 3. N. Drăganu recunoaște în majoritatea toponimelor: *Timiș*, *Timeș*, *Temeș* cu derivatele lor, „un nume de persoană la bază, derivat cu suf. slav -iș!, -eș!, din ipocoristicul *Tim*, -a, -u, al lui Timofteiu” (Drăg 245; cf. pp. 173, 244–5, 503). a) *Temeș*, fig. 1502 (D Gorj), adoptat și de unguri: *Temes* b. 1215 din Bihor (Drăg); – mold. (Dm); -escu (Dm; C Ștef); -ești (Dm); b) *Temis*: -escu, R. (Ștef); -ești (Dm); -ani s. e) *Timiș* b. frecv. mar. (Ard); – ard. (Drăg 108, 173, 214, 400); mold. (Dm); -escu și -ăscu (Dm); -ani, -ești ss (Dm); d) *Timeș* (Drăg. 244); cf. și *Timșor* două toponime în Ungaria (Drăg. 360 n. 1 și 361). Toate acestea n-au nimic comun cu omofonul *Timiș*, rîul din Banat de origine traco-dac (Drăg 245–6). Cf. și ucr. ТИМИШ < Timothei (Grinc), și *Timiș* mîrzac (Let. Urechi, ed. Giurescu). 4. *Temîșescul*, R. (Ștef); *Timîșanu*, St. olt. (RA VI 34), nume de apartenență locală, după rîul *Timiș*. 5. *Timoș*, mold. (Sd XXI), cf. ucr. ТИМОША < Timothei (Grinc). 6. *Timuș* mold. (Sur VII); – log. (Sd XI 81); – Fărîmă (RI XXXI 176); cf. ucr., *Timuș* Hmelnițki. 7. + -oc.: *Timoc*, *Temoc*, frecv., mar. (Ard I 240–241, 245–6, 248, 268) forme identificate de editor, N. Iorga, cu *Timotei*; coincidență cu *Timoc*, rîul < lat. *Timacus*. 8. *Timochi* (Ard II 142). 9. + -șă: *Timșă*, *Timșoiu* (Paș). 10. Din blg. ТИМКО, ТИНКО, ТИМЧО, ТИНЧО (Weig; Drăg; Paș): a) *Timca* diac (Sur XIX); b) *Tincu*, ard. (Drăg); *Tinco* (Băl II); – cel bătrîn (BCI X 26); c) *Tincul*, 1728, ard. (Paș); -ești s.; -escu; *Tincă*, mold. (Arh); – olt (Hur 124); cf. și Drăg. 53 n. 5. Pentru formele § 10 a-c se poate invoca și Eftincu < Eftimie. d) *Tinciu* 1680 ard. (Paș).

B. **Motel**. 1. *Mota*, D. (T-Jiu); *Motu* (Sd XV 197). 2. *Motăș*, M. (16 A II 93; Arh) *Motășu* și *Motășăști* (Dm; Tec); *Motaș* (Dm) *Motășeni* s (Dm). 3. *Motea*, Ion (AO XVI 349; -nu fam.; *Motescul*, St. (17 B II 130); *Motești* s. 4. *Motiu*, act. 5. *Motica*, act.; *Motiș* s.; -an, V., act. 7. + -oc.: *Motoc*, -i, -ești ss.; *Motoca* b (Vr); sau < subst. (ard-băn.) *motoc* „motan”. 8. *Moloi*, olt. (AO XX 146); *Motoleşti*; -escu. 9. *Motoșeni* s. (Dm; Tec I);

Timotin v. Timotei II 2.
Timovan v. Eftimie III 5.
Tim/șa, -șoin v. Timotei II A 9.
Tim/u, -ni, uș v. Timotei II A 2, 6.
Tina, -șeo c. C onstantin II B 1, 2.
Tine/a, -ă v. Ecaterina II 7; Timotei II 10 e.

Tin/cea, -cu v. Eftimie II A 4, 5; v. și urm.

Tin/cea, -ciu, -eo, -en v. Constantin II B 4 și Timotei II A 10, n, e, d.

Tini/că, -ă v. Constantin II B 2, 3.

Tiodor v. Teodor I 3.

Tiofilat v. Teofilact 3.

Tip/a, -ei v. Antipa 1.

Tipătescu v. Antipatru 1.

Tir/a, -e, -ea v. Stelian II 10.

Tirchilești v. Stelian II 9.

Tirinte v. Terentie 4.

TIRON (TEODOR-) lat. *Tiro* „recrut”.

1. *Tiron* luat ca pren. (17 A V 153) și ca nume de fam. în Moldova (16 A II 13 și IV 174; Tec I; Arh) etc. 2. Cu apoc.: *Tirul*, Vas. (Isp IV 1).

Tistn v. Teoctist 2.

TIT lat. *Titus*, prenume roman < *titus* „porumbiel”, cf. și trac. *Tit*, cu multe derivate (An C III 486).

1. *Tit* (Met 138; -a, fam. act; -a f. (17 A I 38). 2. *Titje*, b. (Mar; Isp II¹); -ea (Mar; 17 A I 79); țig., b. (16 B I 13); f. (16 A II 220); -escu (Ard); -ești s.; -eanu, act. 4. *Titila* f. (Sd XI 61 și 71). 5. *Titicul*, Cirste (17 A III 182). 6. *Titila* s. și pren. (Vr); -olt (RI VI 263). 7. *Titinul* (Tec I), 8. *Titul* (Isp III²). 9. *Titoiu* s. (Sd XXII); -l, b. (17 B III 129); -oianu, Drăg. (16 B VI 138) și *Tituoianul*, Gh., olt. (Sd VI 496). 10. *Titul*, banul (Hurm XI); -oraș; -escu; -ești s. *Titija* b (Cat mold II).

Titlana v. Tatian II 1, 3.

Tiș/a, -oin v. Elisaveta 9 și Sevastian II 5.

Tișă, v. Dimitrie III 9.

Tivodor v. Teofor VII 1, 2.

Tișaș v. Toma III 5.

Toadăr v. Teodor II B 1.

Toad/ea, -er v. Teodor II B, 1, 3.

Toadin v. Teodor II B 7.

Toadir v. Teodor II B 2.

Toador v. Teodor II B 5.

Toadra v. Teodor II B 6.

Toager v. Teodor II B 5.

Toancele v. Antonie I 3 e.

Tobiaș v. Tovia.

Toca v. Teodor VIII.

Tod/a, -an, -așen, -e, -ea, -ciu v. Teodor II G 1, 2.

Toder, -an, -aș, -așeo v. Teodor II D 1.

Todereann v. Teodor II D 7.

Toder/el, -ieă, -in, -ița v. Teodor II D 2-5.

Toderoiu v. Teodor II D 6.

Todi, -e, -ea, -că, -cesen v. Teodor II G 1, 3.

Tod/ilă, -in, -ișcă, -iță v. Teodor II G 4-7.

Todir, -așeu, -ean, -el, -eni, -ești v. Teodor II E 1.

Todiriț/ă, -eni v. Teodor II E 2.

Todir/iu, -uț v. Teodor II E 3, 4.

Todoara v. Teodor II F 10.

Todor, -a, -an v. Teodor II F 1.

Todorea v. Teodor II F 9.

Todor/ieă, -in, -iță v. Teodor II F 4.

Todor/oiu, -nț v. Teodor II F 8.

Todos/ă, -ca, -ia, -ie, -iea v. Teodosie II 1, 2, 4.

Todoș v. Teodor II G 9.

Toduță v. Teodor II G 8.

Toescu, -l v. Agathon II 3 și Stoe (Partea II-a)

Tofan, -a, -easa v. Teofan 1, 3.

Tofil, -eni, -esen v. Teofil 1.

Toflan și Toilă v. Teofan 6, 7.

Toilea v. Teofan 5.

Tofu v. Teofan 4.

Tohace v. Antioh II 4.

Tohan v. Teofan 7.

Tohil v. Teofil 2.

Tohilat v. Teofilact 4.

Tohin v. Trofim 2.

Tol/an, -aș, -ea, -eac, -eagă, -eean, -escu v. Apostol III 2-6.

Toli, -că, -ci v. Apostol III 7, 8, 14.

Tolocieă, -o v. Apostol III 9.

Tolog/aei -ea v. A p o s t o l III 10, 11.
Toloi, Toloș, -ea v. A p o s t o l III 12, 13.

TOMA, ebr. *Thomas* „geamăn”.

I. 1. *Toma* frecv., folosit, în derivatele lui, mai mult ca masculin; cu afer. *Oma*, olt., 1659 (Sur VI); *Tomana* jupineasa (AO XIV 117; 17 B IV 373); *Tom/ăscul*, Ioan (17 A I 113); -escu; -easca, -ești, -eni ss.; *Tomea > *Omea*, act. 2. *Tomul/escu -ești* s. Alte derivate prin sufixe: 3. *Tomaș* (Rel; Ard; Paș); - diac (Ștef). cu afer. *Maș* diac (Băl II); *Tomașciuc* (Rel). 4. + -at: *Tomat*, M., act.; cu afer. *Omat*, E. (act.); *Tomășca* (17 A III 182). 5. *Tomea-ciu* (Ard II 131). 6. *Tomeș* (RS 62); - Vvd la Morlaci, în sec XVI (Morl 15). 7. *Tomic/a*; ești s., mold. (Ștef) sau < *Tomici* b. (Ard). 8. *Tomina* b. (Dm; Ac Bz 50; Sur VIII; 16 A I 351); -a f. (P¹³ f° 42); -ă b. (Moț); *Tomini* s. (Dm). 9. *Tomif/a*, -ă b. (Tec I); -ă f., dobr. (RI XI 207). 10. *Tomiu*, mold., act. 11. *Tomoiă*, N., mold. act.; *Tom/oiu* (Paș); -oială, munt. (Sd XI 264). 12. *Tomon/ea*, olt (16 B I 123); -iu, C., olt. (Grai I 13). 13. *Tomoș* (DM 60); -iu, act.; -oiu prof., 1890; cu afer. prob. *Moșoiu* fam. sau < moș. 14. *Tomotă* și *Omotă* (Ard); *Omăta* (Moț). 15. *Tomuș* (Ard; Moț); + -oiu: *Mușoiu* (Ard II 150). 16. *Tomuș*, ard (Paș); -a b., act.

II. Cu sufixele: -ce, -șa etc. 1. *Tomcești* s., mold. (Sd XI 257). 2. *Tomșa*, mold. și ard. (Paș; Moț); - Ștefan Vvd., sec. XVI; *Tomșan/ca*, -i ss. + ung. *Tamaș*: *Tămășescul* (An C III 740). 3. *Tomșu > cu afer. *Omsu* act. 4. Probabile contaminări: *Tomegea* (Șez); *Tomaziu* (Puc); *Tomazichi* (Arh); *Tomuzea* (Ard); *Tomuzei* (Arh). 5 + suf. grec -ide: *Tomida* (Arh).

III. Din magh. *Tamás* = *Thoma*, frecvent cu a în loc de o în Ardeal și Moldova, rar în Oltenia: 1. *Tamaș* (Dm; C Ștef). 2. *Tama* f. (Mar); *Tămaia* și *Tămăoani* ss. 3. *Tămaș* (Mar; Ard I 244; BA ung 14); olt. (AO III nr. 13); -a s.; *Tămășelu* b., act.; -i t.; *Tămășeni*, -ești, -ani, -asa, -eu, -oaiia ss.; -oiu b. (I Bot 11). 4. *Tamuș*, olt., 1780 (AO I 218); *Tamus* (?) sătean (17 B I 481). 5. *Tămuș* (Nif); *Tămăș* (ib); - olt (Mz Pl 66); *Tlmaș* (Ard).

Tomazi/chi, -n v. *Toma* II 4.

Tomeești v. *Toma* II 1.

Tomegea v. *Toma* II 4.

Tomida v. *Toma* II 5.

Tomșa, -ni v. *Toma* II 2.

Tomul, -eni, -eseu, -ești v. *Toma* I 2.

Tomuz/ea, -ei v. *Toma* II 4.

Ton, -a, -ea, -e, -i, -ie, -ița, -u V. *Antonie* I 3 a.

Tone/a, -e, eseu v. *Antonie* I 3 b, d.

Tonci/an, -u, -uleseu v. *Antonie* I 3 d.

Toneu v. *Antonie* I 3 b.

Top/a, an, -ana v. *Teofan* 8.

Torana v. *Nistor* I 2.

Torintie v. *Terentie*.

Totoliel v. *Apostol* III 8.

TOVIA bibl., ebr. *Tobias*.

1. *Tovie* (Ard); *Tobiaș* (ib), acesta sub infl. magh. *Tobias*.

Trache, *Trăchioiu* v. *Dimitrie* III 3.

Tran/ea, -eseu v. *Dimitrie* III 4 e.

Trășcă, *Trășeuleseu* v. *Dimitrie* III 5 d.

Trațeo v. *Dimitrie* III 5 d.

Treboniu v. *Trifon* II 5.

Trefan v. *Trifon* II 1.

Trică v. *Dimitrie* III 7.

Trichina v. *Trihina* 1.

Trichioiu v. *Patrichie* 2.

Trif, -a, -an, -ăneseu etc. v. *Trifon* 1-3.

Trif/el, -in, -lea, -loi, -oilă v. *Trifon* I 3.

TRIFON din Frigia, gr. Τριφών „în deliciis vivens” (O S).

I. 1. Cu apoc. *Trif* (Ard; C Ștef; Isp I⁴); -ești s. 2. *Trifa* b. (C Bog; Ard; Moț; Puc; Tis; 16 B I 192; 17 B I 45; Sd XVI); mold. (Sd XXI); *Trifu*, frecv; -lescu. 3. Cu schimb. părții finale: -an, ard. (Paș), frecv.; -ana f., mold., 1602 (BCI IV 163); -ănescu; -ănești s.; -ei, I. (Lic Pl 243); -in, 1598, mold. (Sd VI 551); + -lea, *Triflea*, Gr., act.; + -oi, *Trifoi* (Mar); + -oi + ilă: *Trifoiilă* (Sd XVI); *Triflăilă*, 1514 (LU); 4. + -uț: *Trifuțiu*, ard. (An C III).

II. Deformări : 1. *Trefan* (Tec II). 2. *Trtfu* (Dm). 3. *Tripou* (Ard; Moț; Mar; Bih); -ești Sur XXII). 4. *Tripșa* (DR VII). 5. Cu *Treboniu* (< lat. *Trebonius* Gallus, numele unui împărat roman), și-a schimbat numele de Trifan, latinistul român din secolul trecut, August Tr. Laurian.

TRIHINA, epitet (sec. IX) după „haina aspră”, care se purta, de către ortodocși, la fel cu „ciliciei” de penitent, la catolici.

1. *Trichina* (Syn). 2. Cu sincopa lui r, *Tichina* f., dobr (RI XI 207); ipocor. *China*, Al. (Lic Pl); cu afer. *Hina*.

Trin/a, -ea, -eu, -u etc. v. *Ecaterina* I 4.

Tripon, -ești v. *Trifon* II 3.

Tripșa v. *Trifon* II 4.

Trișor v. *Petru* II D 15.

Triț/ă, -ul v. *Dimitrie* III 3.

Triftu v. *Trifon* II 2.

Trinea v. *Ecaterina* I 4.

Trofau, -a v. *Trofim* 4.

TROFIM gr. *Τρόφιμος* „nutritor, nutrit”.

Derivatele acestuia se confundă în genere cu ale lui *Trifon*. Finala -im trece în -in la toate derivatele. 1. *Trofin* vameș (Sd VI 58; Tec I); -a f. (Tut); 2. *Trohin*, mold. (Sd VI 81); fără -r: *Tohin* (Sur VI). 3. *Trufin*, -a f. (Sur V); -ești s. și cu apoc. *Trufești* s. (17 B II 22). 4. Cont. cu *Tofan* sau *Topan*: *Trofan*, 1609 (BCI VII 55); -a (17 A III 152; Sd V 94 și VI 81); -a, fiica lui Alex. Lăpușeanu Vvd (Sd XXIII 422). 5. *Trufan* (Cat); -a, *Pieleșoae* (Glos). 6. *Trohan*, Gr. (Isp II⁴); -eț, *Necula* (17 B IV 407); -ești s. (Sd VI 58). 7. *Truhina* mold. 8. Probabile: *Hiina* f. (16 A III 29); *Hina*, pren., din Vernești, 1639 (RI X 138). O familie *Hina*, poate fi de origine greacă, apare din sec. XVIII (Ghibănescu, Sur VII); *Hina*, Gh. prof., 1760; *Hina* Alecu, paharnic, 1840; derivația din

Χήνα „gîscă” ori *σχοινά* „sfoară” nu pare probabilă; cf. *Trihina* și subst.: *hină* (chină), *hină* < *hinna* („leagăn, partea dinapoi a plutei” (DLR), dar etimologia depinde și de accent, pe care documentele nu-l dau. 9. Echivalent; *Hrană*, v. *Partea* II-a.

Trofin v. *Trofim* 1.

Trohan, -eț v. *Trofim* 6.

Trohin v. *Trofim* 2.

Tronea v. *Petrona* 3.

True/a, -ă -u v. *Dimitrie* III 9.

Trufau, -a v. *Trofim* 5 și *Mitrofan* 4.

Trufești v. *Trofim* 3.

Trufin/a, -ești v. *Trofim* 3.

Truhina v. *Trafim* 7.

Trule/ă -nl, v. *Dimitrie* III 10.

Trulescu v. *Dimitrie* III 13.

Truș, -an, -că, -co, -eni, -ești v. *Dimitrie* III 11.

Truș/a, -ă, -ea, -escu, -ie, -n v. *Dimitrie* III 12 și *Petru* II A 6.

Tucă v. *Dimitrie* III 10.

Tuda, -n v. *Teodor* IV 5.

Tudor, -ache, -an v. *Teodor* III 1.

Tudorea v. *Teodor* III 5.

Tudor/e, -el, -escu, -i -ică etc., v. *Teodor* III 2, 3.

Tudor/oiu, -uț v. *Teodor* III 4.

Tudos/ăe, -ca, -e, -oiu v. *Todosie* II 1-3.

Tudur, -a, -an v. *Teodor* IV 1, 2.

Tudurenciu v. *Teodor* A 4.

Tuduri, -an v. *Teodor* IV 1, 3.

Tufan/a, -easă v. *Teofan* 1.

Tuhari v. *Teohari* 2.

Tul/e, -ea, -ești v. *Antonie* I 2 b.

Tull, -a, -n v. *Apostol* III 14.

Tușă v. *Agatope* II 2.

Tușă v. *Dimitrie* III 2 g.

Tușchie v. *Dimitrie* III 2 g.

Tuș/ta, -lu v. *Dimitrie* V 2.

Tuț/ă, -escen v. *Dimitrie* III 2 1 și *Statie* 2.

Țațu v. *Anastasia* III 5.

U

Uca v. Maria I B 6.
 Ucuta v. Luca II 3.
 Udre, -a, -can, -ște v. Adrian II 1, 2, 5.
 Udri/ea, -can, -ița, -iște etc. v. Adrian II 2, 3, 5.
 Udriu, -l v. Adrian III 1.
 Udr/oac, -oiu v. Adrian II 4.
 Udochia v. Eudochia I 5 b.
 Ulea v. Iulie III 2.
 Uleești v. Nicolae VI 8.
 Ule, -ea, -ești v. Iulie I 2.
 Uleiana, Ulena v. Iulian 2.
 Ulian, -a, -ea v. Iulian 2.
 Ulie v. Iulie I 5.
 Ulida v. Iulita 2.
 Uli/ea, -la v. Iulie I 3.
 Ulieș, -ți v. Iulie I 3.
 Ulin/a, -lei v. Iulie I 6.
 Ulișăști v. Iulie II 5.
 Uliț/a, -ești v. Iulita 1.
 Uliț/ă, -ești v. Iulie 7.
 Uliu v. Iulie I 4.
 Uneu, -eseu, -iul, v. Ioan III B 10, 11.
 Undrea v. Andrei IV D 2.
 Undrei, -aș, -eo, -ul v. Andrei IV D 1, 3.
 Uni/că, -ul v. Iunie 3.
 Onofrie v. Onufrie 4.
 Unufrie v. Onufrie 4.
 Urașcu v. Gheorghie VII D 1.
 Urban v. Urvan 1.
 Urbuești v. Urvan 5.
 Urdan v. Iordan 4.

Urdisteclu v. Adrian II 6.
 Urea v. Gheorghie VII D 4.
 Uri/e, -la, -lau v. Gheorghie VII D 3.

URIL, ebr. *Urf'el* «d-zeu e lumina».

1. — eg. (Cat); — Prenume ce și-a adaos învâțatul boier Udriște Năsturel, pe lângă cel de Orest, spre a interpreta, după moda uma-niștilor apuseni, și în sens calendaristic, pe Udriște, al cărui sens era uitat.

Uriil-Năsturel v. Adrian II 4.

Ursachi v. Ursichie 1.

Ursia v. Ursichie 2.

URSICHIE, lat. *Ursactus*,

1. Cu schimbarea părții finale: *Ursache*, (CL; Buc). 2. *Ursia* f. (Sc) 3. *Ursaciuc*, buc., cu suf. ucrainean. Pentru alte forme v. Ursu (Partea II-a).

URVAN lat. *Urbanus*.

Forma ortodoxă n-a dat nume; din cea lat-catolică, cu *b*: 1. *Urban*, Ioan (T-Jiu); 2. *Orban*, Anton (Cat gr I); -u, E. (Răc 29); 3. Cu *v* din fon. magh.: *Vurban*, olt (17 B IV 260). 4. *Hurban* (CCos II 47); *Horban* (Isp VI¹; 16 A IV 283); *Horbănești*, ceată Bz (Î Div) zisă și Holbănești 5. Cu apoc. *Urbu: *Urbuești* s. (Ț-Rom 177) etc.

Ustin v. Iustin 1, 3.

Uța v. Ana II 3 și Maria I B 7.

V

VACH, < gr. Βάχχος lat. *Bacchus*,

I. Vakh (Syn). 1. *Văceni* și *Văculești* ss. 2. *Vaculea* b. (Dm); cf. ucr. Вакула < Вукол (etim. Grincenko), și blg. Вако < Vasilie (Weig); nu este exclusă derivația din subst. vacă, la care se referă Vacotă (v. Par-tea II-a).

II. Din forma lat.-cat. Bacchus; *Bah*, nepot lui Alăman, 1515 (16 B I 109) și *Bahu*, act.

Vaculea v. V a c h I.

VADIM n. persan.

1. *Vadu*, din Bereg 1230, (11—13 C I 63) cf. și subst. vad.; *Vădescu*, R. (Hur 98). 2. *Vadicu* (Mar). 3. *Vădici*, vecin (IO 135).

Vafila v. V a t h u s 1.

Vafumie v. V a t h u s 2.

Val/e, -eș, -ești v. V a l e r i a n II 1.

VALENT lat. *Valens* „puternic, viguros”

1. *Ualint* (Syn). 2. *Olenie*, mold., 1656 (Sur X). 3. *Alent* împărat („Valens”), la Moxa. 4. Din ung. *Bălint* (Walint): *Balint* (Sd XV; 17 B II 349); *-ele* t. (AO XIII 428); *-ești* s (C Ștef); *Balinți* s.; *Bălint* (Ard I); *-escu* (AO XII 383).

VALENTIN, VALENTINA, lat. *Valentinus* < *valens*.

1. *Ualendion* (Syn); *Ualentina* (ib 9 feb). 2. Prob. cont. cu Bălint și cu *ă > o*: *Bolintin* s.; *Bolintineanu*, D. poetul. 3. Din sas. Velentin (Felentin): *Fellin*, șoltuz (17 A III

101 și Sd V 11); *Fellin* din Tg-Neamț (Sd V 18; Isp I²). Aceste două nume privesc numai pe orășenii sași.

VALERIAN, lat. *Valerianus*; **VALERIE** lat. *Valerius*; **VALERIN**, vb. latin *valeo*, *-ere* „a fi tare”.

I. 1. *Valerian* (Syn 1 apr) și — Coconașul (ib. 14 sep). Cf. *Velerin* și *Veler*, în folclor; *Valerom*, refren în folclor (Păsc). 2. Cu afer. *Ler* împărat (BCI VIII 49); *Ler/escul*, 1654 (An C III 740); *-ești*, *-eni*, *-ișani* ss.; *Ler/ul* și *-a* tt.; *-a*, b. (Cat); *-oae* f., marital, (17 B I 427).

II. Din tema comună Val: 1. *Vale* b. (Ard); *Valu*, act.; *Vălești* s., olt.; *Vălu* (16 B III 141). 2. *Vălineasa* (< Valin scurtat din Valerlin), Vasilica (17 A I 205). 3. Prob. + suf. *-otă*: *Vălotă > *Valuta*, I., act. 4. *Valeș* (16 A II 143; Isp I⁴); *Valeșoae* (Ștef). 5. *Vătaru* (Ard) designă apartenența locală „din s. Valea”

III. Cu *v* trecut în *g*: v. Galerie.

Valerom v. V a l e r i a n I 1.

Valeș -oae v. V a l e r i a n II 4.

Valu v. V a l e r i a n II 1.

Valuta v. V a l e r i a n II 3.

Van, -a, -ă, -ea v. I o a n V B 4 și VII A 1.

Van/ca, -cea, -co, -cu v. I o a n B 4, 5.

Vanghel, -e v. E v a n g h e l 2.

Vantie v. E v a n t i a 2.

Vaptista v. B a p t i s t.

VAR (Varuh), lat. Varus „cu picioarele întoarse în afară”.

1. *Uar* (Syn). 2. Contaminat cu alte nume care încep cu *Var-* sau din subst. var: *Varul* (17 B III 155); *Varu*, Al. act.; *Vărești* s (16 B III 208).

Varanghelul v. Arhanghel 4.

VARDAN în calendarul armean.
Vardenești s. (17 B III 34).

Vară v. Varvara I 7.

Varharoae v. Varvara II 5.

VARLAAM gr. Βαρλαάμ < n. georgian Balavari < sanscr. Bhaḡavān, epitetul lui Buddha „veneratul” cont. cu un n. sirian, *Birlahā* (EI)

Numele s-a popularizat însă prin cartea poporană „Varlaam și Ioasaf”.

I. 1. — frecv. la clerici (Bis R). 2. *Varlam* s., cu afer. *Lamu* b. (Mar). 3. *Vtrlom* s. (13—15 B 142); + suf. -aș: *Virlumaș, cu afer. *Lumaș* s. (13—15 B 230); *Lămășeni* s.; *Lămășanu* (Șez) < *Vărlămaș. 4. Cu *n* pentru *m*: *Varlan* mold. (BCI XII 180). 5. *Vărlan* (17 B III 372; Moț); — mold. (Sd VI 254, XVI; BCI I). 6. *Vtrlan* (Ard); — Domete, mold; — munt. (Drj 30); *Vtrlân/escul* (Arh; A Gen I 167); -ești s; cu afer. *Lănești* s. (17 A V 187). 7. Scurtat *Virl*: *Vtrl/eni*, -ezi, -oveni ss., -ița t. (Ț-Rom 44); cu met. *Vrelan* (Giur 279).

II. Cu suf. -olă, *Varlamotă și afer.: 1. *Lămotă*, *Lămot/escu* (Hur; Puc); -ești s.; *Lămotă* = *Lumotă* din Dălbănești, prahovean (17 B VI 272—281); *Lumotea* (Rep D 210). 2. *Lămătescu*, Al., boier din *Lămățești* (Ins 322); -l D., munt (Sd V 446). *Luamătă*, olt (Sd V 31). 4. *Lomotă* clucer, 1603, munt. (BCI X 100); *Lomotești* s. (Cern p. VI); cu afer. *Omotă* (Ard), sau vezi (Toma I 14). 5. *Lumot*, olt. (Sur VI); -ă (13—15 B 246; 16 B II 309; 17 B I 59, 188; III 413), scris odată: *Lumat*, 1499, (Rep D 188).

III. BARLA scurtare din forma lat.-ung. Barlaam: 1. *Barla* (Ard I); *Bărlan* (Ard I). 2. *Bărlle* (ib.); -a, munt. (Sur I); — mold. (Isp III¹), *Bărl/jești* s. (Isp II²); -escu, Șt. (Isp II²); -eș, Ioan (Sur IV); -ică Vas. (Sur XXIII). 3. *Btrlă* (C Bog); *Btrl/lea*, -escu, -eț (Paș).

Varlan v. Varlaam I 4.

Varn/a, -ă v. Varlava I 3, 4.

VARNAVA, gr. Βαρνάβας < ebr. Bar-Naba „fiul mîngierii”.

I. 1. — diac (16 B I 63); *Vărnáva*, Er. (17 A V 199). 2. *Vtrnav* stolnic (Sd XXII); cu *h* < *v*; *Harnav*, Iordache (Î Div). 3. Cu apoc. *Varnă* b., mold. (Sur VII 209); *Vărnă*, Al. (ib). 4. *Varna* f., mold, 1528 sora lui Luca Siurici, moș al Suricenilor; — Iustina, act.; — oraș în Bulgaria, după Tomaschek < *Vrana* (?). Cf. *Verna*, eventual, prin disimilare.

II. *Barno*, scurtarea din lat-cat. *Barnaba*: 1. *Barna* (Moț; Met 128; Isp III²; Sd X și XVI, etc); — ducele Timocenilor (Iorga III 303). 2. *Barnă*, O. act.; — diac (Sur IV); — fiul Urtei (Sur VIII). 3. *Barne*, Grigoriaș, din Miclăușani (Sd XIX 34—35); -a, N. act., cf. și v. rom. bărnee „folos” (DLR). 4. *Bărnoul* s., 1590 (Sur II). 5. *Btrna* V., (act.); *Btrnea* (Paș; T-Jiu); + -eciu, *Btrneciu*, ard, 1722 (Paș). Pașca explică aceste două nume prin subst. bîrnă — burnă (ceață) și le compară cu srb-cr. Brne < Bernardus (etim. Maretić); *Btrnova*, m-rea și *Barnovschî*, Miron-Vvd. 6. Prob. *Bărnuf*, Simion om politic ard., 1848; explicația prin ung. barnás „brun” (etim. BA ung) neverosimilă.

Varonieu v. Veronica 3.

VARSANUFIE

— eg. (BCI VII 113); mon. (P⁵).

VARSAVA ebr. *Barsabas*, numit și Iustus. I. Forma ortodoxă. 1. *Vtrsva* și *Vtrsvia* b. ard. (Paș). 2. *Varsavia* mona, f. (P⁵); *Vtrsvia* f. 3. Cu apoc. *Varsa, *Versa (etim. Drăg): *Vtrsa*, dar cf. st. *Varsu*; a) *Varsăa* spătar, 1450 (Iorga III 339), *Vtrsești* s. (Olt); b) *Varsca*, *Varța* tt. în Ungaria, cărora le corespunde (după Drăganul) rom. *Oarța*, *Vorța*; *Varsa* și *Versa* însă nu pot servi ca exemple pentru derivația cu suf. slav -su, -sa, căci silaba -sa aici face parte din tema *Varsa(va)*.

II. Forma catolică *Barsaba*: 1. *Bars* boier munt., 1390 (Iorga III 266; Giur 243); — (17 B I 177); -u boier mold. (Dm; Ștef;

16 A I 231); -u Roman, 1389 (T-Rom 53); -u, 1531 (RA I 120); *Barsul*, fiul lui Manciul (16 A I 329); *Barsă* b. mold.). 2. *Barsei*, Paul, buc. act. 3. Cf. *Barson* (Ard I). 4. *Bârsești* s.; *Bârsan* vornic, mold. (Isp III¹); -ul t. 5. *Bârsoiul* s. 6. *Bârșiști* t. (Ind 13-16 B); pentru § § 4-6 v. și *Btrsa* (Partea II-a).

Vartie v. **Vartolomei** II A 5.

VARTOLOMEI, ebr. *Bar Talmai* „fiul lui T.” patronimic al lui Nathanael (EI).

I. 1. *Värtolomei* (Ard); *Vartolomi*, stolnic, 1625 (IO 176). 2. Scurtat: *Vrtlom* (Ard). 3. Cu afer. *Tolomei* Lungu (Ard).

II. Segmentat în: Varto - Lomei. A. 1. *Vrtle* și *Vrtic* (Mar). 2. *Virtea*, Mircea (16 A I 52). 3. + -an: *Vrtan* (Sur VIII). 4. + -oc: *Vrtoc* (Ard) prin analogie cu ung. Birtok < Bartholomeus. 5. + -ic: *Vartic* (Sd XVI; LU) și pan (16 A III 48), omonim cu arm. Vartik < vart „trandafir”.

B. *Lomei* (Mar); *Lom*, ard.; coincidență *Lom*, rlu în Bulgaria, < lat. *Almus*.

III. Cu h < v și asim. regresivă: 1. *Hortolomei* (Sd XVI; Vr C 103; Sur V; RI VI 79). 2. Scurtat: *Hortomei* pren., 1726 (Paș). Pentru derivate din forma lat-catolică v. *Bartolomei*.

Varva, -r v. **Varvara** I 1, 3, 5.

VARVARA forma calend. ort. pt. *Barbura*, < lat. *Barbara*; **VARVAR** lat. *Barbarus*.

I. Feminine. 1. *Vărvara*, mold. (16 A IV 10); - ard. (Moț); *Avărvariei*, E. act. *Varvari* fam. ard. act., matronim (inform. Al. Cristurean) 2. *Vtrvara*, 1726, ard. (Paș; Ard; Mar); *Vtrvoară*, ard. (Viciu 35) 3. *Virvară*, mar. (Ard. I 245). 4. *Vilvari* (Ard II 141); Cu v trecut în f: *Fărvara* (B Cr 75). 5. Cu apocopă A) *Varva* (Moț); B) *Vtrva* f. (16 A I 63, 327); C) *Verpa* (Mar). 6. Scurtat: *Arva* v. ac. 7. Cu apoc. Var-: *Vară*, N. act. și derivatele, v. acesta Partea II-a; + -uca, *Văruca*, ard. (etim. Paș), cf. ard: *văruca* „verișoară”.

II. Forme de masculin: 1. *Varvăr: marital. *Vărvăroaia* f, olt. (Sd XXII); matronim: *Avărvăroaie*, N., act. 2. *Vărvora* b. (17 B I 269), 3. *Varvâriciu*, cu soția sa *Vărvara*

mold., 1696 (RI II 147). 4. Prob. *Vorvoreanu*, fam., olt., după un top. *Vrvor, cu asimilare regresivă. 5. Cu v < h: *Vărhare* b (16 B VI 185); *Varharoae* (16 B I 125) marital; cf. blg. Върхарн, în plural, „ramuri”.

Varvâriciu v. **Varvara** II 3.

Varveri v. **Barbura** I 3 e.

Vasal v. **Vasillie** III 1.

Vas, -ea, -eia **Vasilie** IV 1,

Vasalie v. **Vasilie** I 2.

Vasălea v. **Vasilie** VI 3.

Vasăle, -eia, -ie v. **Vasilie** I 2 II 5., 7 a,

Vasălța v. **Vasilie** II 6,

Vase/a, -an, -ău v. **Vasilie** VI 2 b, d, e.

Vasco, -c, **Vaseu** v. **Vasilie** VI 2 b, f.

Vaseli v. **Vasilie** I 2.

Vasi, -a v. **Vasilie** III 2, VI 2 a.

VASIAN, lat. *Bassianus*, cf. *Bassa* n. de f. roman, *Bassiana* oraș în Pannonia.

1. Contaminat cu *Vasile*, v. acesta III.

2. *Vasian* (Mar); *Vasiian* (Sur III; 17 A V 288); *Vășian* fam. (Șez); *Vasiiana* f. mold. (Sd XV 336).

Vasi, -i, -ica, -ieș, -iu v. **Vasilie** III 1, 2.

Vasila v. **Vasilie** II 7 a.

Vasilache, -a v. **Vasilie** V 1.

Vasil/aș, -așcă, -așcu v. **Vasilie** II 3 a.

Vasilași v. **Vasilie** V 2.

Vasile/a, -ă, -ău v. **Vasilie** VI 1, 3.

Vasileea v. **Vasilie** III 3 b.

Vasileo, -iu v. **Vasilie** VI 1.

Vasilență v. **Vasilie** II 3 e.

Vasile, -a, v. **Vasilie** II 1, 3 d.

Vasil/eu, -eva v. **Vasilie** VI 1.

Vasili/a, -ea v. **Vasilie** II 7 a, b

Vasilichi, -a v. **Vasilie** V 4.

VASILIE, cel MARE, ierarh gr. Βασίλειος cognomen grec < Βασιλεύς „rege”, lat. *Basilus*, luat ca nume numai la începutul erei noastre.

I. **VASILIE** forma calendaristică, cultă. 1. - (Dm; Ștef); cu afer: *Silie* (17 A IV 272). 2. *Vasălie*, *Vaseli*, *Vastlie* (Mar; Br); *Vasa-*

lie (Mar, Ard); *Văsălie* (Mar), scurta *Sălie* 1707 (BCI VII 11); diminutive: *Văsălică* și *Văsălucă*, *Silucă* (Paș) —

II. VASILE forma curentă. 1. *Vasil* (Rel; Drag); *-escu*; *-ești* și *-eni* ss. 2. Ipec.: *Sile*, b.; *Sila* s. sau < s-t *Sila*; *Sileni* s.; *Silî* ar. (Ant Ar). 3. Derivate: a) *Vasilaș -că*, *-cu* (Buc); *-co* (Sd XVI; LM), din care s-ar explica: *Lașco*, olt. (16 B I 59; Sd XXII) și *Lașcu*, mold. sau < *Mihalașcu*; b) *Vasil/cea* (Dm; 17 A V 135); e) *Vasil/lea* pren. (Mano 19), de unde avem: *Silea* (Dm; C Ștef; Ard) și s.; *Șilea* (Moț); d) *Vasil/ică*, frecv., act., e) sincopat: *Vasitcuță* și *Cuță*, act.; f) *Vasilin*, scurta în *Silinești* s. (Dm); *Silinescu*; g) *Vasil/ită*, mold. (Sd V 104; BAP II 169); h) *Vasiloiu* (Ard). 4. *Văsăle* (BCI IV 165). 5. *Văsdle*, scurta, *Săle*, C. (Sur XXI). 6. *Văsdla* t. (16 A IV 226). 7. Feminine: *Vasila* (Dm; Ștef; Ard; P⁸) etc.; *Vasilia* (Sc); *Văsdleia* (Ard I 64). *Vasilica* (17 A IV 517); < *Silica* (Sc); < *Lica*, frecv. (Sc) *Vastla* (Mar 167); *Vasilena* (Sucev 175); *Vasilina* s. (Dm); — f., dobr. (RI XI 206); *Văsdlina* (Sur VIII); *Văselina* = *Veselina*, mold., (Sd V 213—4); *Vesela* (P¹¹ f° 27 verso).

III. Din lat. vulg. *sanctus* *Vasilius: *Sinvăsiu* și *Sinvăziil* (Șincai II 53). Din lat. vulg.* *Vasilius*: *Văsiu* (Ard II 36); 1. * *Vasiiu*: *Văsiu* (Ștef); *Vasli*, Von (Met 123); *Vasii* ard, 1633 (Paș); *Vasi*, Ion (Drag 304); — Gr., olt. (Sd XXII 351), cu -iî contras în i; *Vasai*, V., ard.; *Vaste* (Mar 91); *Vasieș* (M mar); 2. *Văsiia* b. (16 A II 5); *Văsieș* (Mar; 16 A II 109); *Vasiica* f. (Sd XVI 298). 3. *Văsăi* (Cat. mold II); *Văsiu*, frecv. (Mar; Șchei I; R. Gr); *-u* (Ard II 36); *Văsiu* (16 B VI 375; 17 B I 252); cu afer *Sitului*, Apa (17 B IV 150); prob. *Șiul* t.; *Văsiia* (16 A II 5); *Văsie* (Mar; 16 A II 109); *Văsieni* s.; *Văsi-escu* act.; *Văsiou*, act. 4. *Văstiu* (17 B III 4); *Văsiu*, munt., 1644 (Vieri 66); *Văstești* s. 5. + *Vasian*: *Văsiian*, mold. (Sd XXII); *Văstian* (Vr.); *Văsdian* (Cat mold II).

IV. Cu apoc. și schimb. părții finale: 1. *Vas* (Ard) sau < *Vas* (lat. *Bassus*); *Vasu* (Făg); *-l* 1556 (Paș); *Vas/ea* (Ard); *-escu* (act.); *Vaseia* (16 A I 598). 2. *Vasoc* (Mar). 3. *Vasucici* (16 A II 115). 4. *Văsea*

(16 B III 194); *Văsel* (Ard I 242); *Văsișan*, mold. 1630 (BCI IV 165); *Văsiu* (Moț; 17 B II 430); *-ul* și *Văsoaia* ss. 5. Prob. cu rotacism *Văsișan*, C. (Sur VIII).

V. Cu sufixe grecești: 1. + *-ache*: *Vasilache*; cu afer. *Lache* formă ce se poate explica și prin < *Manole*, *Anghel*, *Mihail*; *Vasilachea* (Sd XVI 85.). 2. + *-at*, plural *-afi*; *Vasilași* s.; *Văselafi* s. (Giur 44), cf. gr. Βασιλάτος 3. + *-iu*: *Vasiliu* (Tec I); cu afer. *Liu*, C., (act.). 4. + suf. *-îki*: *Vasilichi*; *-a f* (*Puc*)

VI. Forme de origine slavă: 1. *Vasile* + suf. *-co*, *-ev*, *-ov*, etc.: *Vasileo* (Buc); *Vasilca* b., țig. (16 B II 16); *Silca* b. (16 B III 362); *Vasileciu* fam.; *Vasilcău* s.; *Vasileva*, *Vasileva*, *Vasileu*, *Vasilou*, *Vasliău* ss. (Dm); *Vasiliuși* s. 2. Ucrainene: a) *Vasta* (Ștef); *Vasiova* s. b) *Vasco* = *Vasca*, prenume la boieri mold. din sec. XV (Dm; Ștef); *Vasca* b. (Mar; C Ștef; Sd XVI); — f. (16 A I 216); e) *Vascu*, *Văscul* (Sur XVII); *Vescul* popa (16 A III 185); d) *Vascan* (Dm; Ștef); *-i* s.; *Văscan* (Dm; C Ștef; Sd XVI și XXII; 16 A I 530) *-i* s.; *Vlșcan* (Tut 7); e) *Văscău* (Dm); *Văscăuși* s.; *Văscufoiul* (Tis 317); f) *Vascoc* (Mar); g) *Văscunel* (16 A III 282); h) *Vescan*, act.; I) *Vășincă*, G. ard. (C Cos II 480). 3. Feminine: *Vasilca* (P⁴); *-ă*, olt. (RI VI 263); *Văsdca* (Tec I); *Vasliță* (Mar; Șez); *Vasolca* (17 A IV 420); *Vasiutca* (Dm); *Vasulca*, sec. XV (Ștef; RI I 48); *Vasuta* (17 A II 333) etc.

VII. Compuse și contaminări. 1. + *Chir*: *Chirvasie*; *Chirvăsuță* (Puc). 2. + *Ion*: (Va) *Silion* (Dm; C Ștef; Tec I; 16 A III 33); *Sălion* (Vit 27); + *Ioan*: *Silioan* = *Siloan* (16 A I 138, 392); *Sălioan* mon. (RI X 118) *Silioana* f. (Grș 10).

Formele 1 și 2 se pot explica și din *Ghervasie* (VII 1), sau din *Siluan* < *Silvan* (VII 2). 3. + *Iancu*: *Siliano* (16 A IV 232). 4. + *Filimon*: *Silimon*, T. (An Pl 125).

VIII. *Basilius* forma latină, dacă s-a reținut de tradiție, ar explica formele: 1. *Basu*, mold. 2. *Basa* b. (C. Ștef); m-te în *Muscel*. 3. *Băsa* (Mar). 4. *Basea* (Ț-Rom 77; Dm; C Ștef; 16 B II 75; 17 B II 159). 5. *Băsăscul* (Dm; Ștef); *Băsăști* și *Băsești*, *Băseni*, *Băsiși* ss. 6. *Băsan*, Gav., mold. (Sd VI 92); *-ul* (16 A IV 125); *Băseanu*

(Sd XI). 7. *Batea* boier sec. XVI (P Gov f° 11) și s., ard.; *Batea*=*Basina* (C Bog). 8. *Băsica* munt. 1821 (E. Vîrtoșu, Mărturii... 1941). 9. *Bastna* b (C Ștef; C Bog). 10. *Basoc* (Tec I); -u răzeș mold. 1770; *Băsoc*, N. (Sur XV 268). 11. *Băsoi*, Onța (Isp V¹). 12. Asemănări: *Basilca* f., țig. (AO X 22); *Basoba* b. munt. 1639 (RI X 138); *Bascu*, I., ard (Braș).

Vasilina v. **Vasilie** II 7 d.

VASILISA gr. Βασιλίσσα „împărăteasă”.
1. — (Dm; Ștef; C Ștef).

Vasilii, -ți, v. **Vasilie** V 3, VI 1.

Vasilou, v. **Vasilie** VI 1.

Vasiova, v. **Vasilie** VI 2 a.

Vasiutea, v. **Vasilie** VI 3

Vasi/e, -i, v. **Vasilie** III 2, 5.

Vasila, v. **Vasilie** II 7 e.

Vasilău, v. **Vasilie** VI 1.

Vasil/ea, -că, v. **Vasilie** II 3 e, VI 3.

Vasilie, v. **Vasilie** II 2.

Vasoc, v. **Vasilie** IV 2.

Vasolea, v. **Vasilie** VI 3.

Vastiana, -e, v. **Sevastian** II 4, 8.

Vastița, v. **Sevastian** II 5.

Vasu, -iei, -i, v. **Vasilie** IV I, 3.

Vasut/a, -ea v. **Vasilie** VI 3.

Vașineă v. **Vasilie** VI 21.

VATA gr. Βάττος.

1. *Vata* b., 1660 (Conv Lit 1922, p. 410); *Vătești* s. (Sd XXII); *Vătulești* s., 1639 (Sd XI 261). *Vatiești* s (Cat mold II) < *Vatie.
2. Probabil + suf -ca.: *Vătca* (Sd XXII; Moț). 3. *Vttcani* s. mold. r. Huși. + suf. -ie: *Vatiești* s. (Cat. mold. II).

VATHUS (Syn).

1 + -ie: *Vafii* fam. (Î Div). 2. Prin contaminare cu *Eftimie*: *Vafumie* (Mar).

VAVILA, și **VIL**, cf. asir. *Bab-iti* „poarta zeului”.

1. — eg (16 B I 83; Cat). 2. Cu schimbarea părții finale *Vavilin*, act. 3 — 5 cu afereză: 3. *Vil*, -a, -uca fam. (Moț); -an Ion (T-Jiu); -oiu, P., act. 4. *Vilaia* jupineasa (Giur 102,

188; Cras); preñ., frecv.; f., *Vilae* f. 1650 (Sd XV 359; 16 B II 16). Formule 3 și 4 pot avea și altă origine. 5. + -ie sau în genitiv: *Vilii*, D-tru (Șchei II)

Vavilin v. **Vavila** 2.

Văchim v. **Ioachim** III 3.

Văd/eseu, -iei v. **Vădim** 1, 3.

Văllneasa v. **Valerian** II 2.

Vălsan v. **Vlasie** II 3.

Văluca v. **Valerian** II 1.

Văluță v. **Evvl** 3.

Vănculeț v. **Ioan** V B 4.

Vântor v. **Ventura** 3.

Varhare v. **Varvara** II 5.

Vărlan v. **Varlaam** I 5.

Vărnava v. **Varnava** I 1.

Vărnă v. **Varnava** I 3.

Văronicele v. **Veronica** 3.

Vărtolomei v. **Vartolomei** I 1.

Văruca v. **Varvara** I 8.

Vărvora v. **Varvara** I 1.

Vărvăroaia v. **Varvara** II 1.

Vărvora v. **Varvara** II 2.

Văsale v. **Vasilie** II 4.

Văsâl/leă, -le, -ucă v. **Vasilie** I 2.

Văsălina v. **Vasilie** II 7 d.

Văsean v. **Vasilie** VI 2 d.

Văscăuți v. **Vasilie** VI 2 e.

Văseunel v. **Vasilie** VI 2 g.

Văseuțolul v. **Vasilie** VI 2 e.

Văseul v. **Vasilie** VI 2 e.

Văs/ea, -el v. **Vasilie** IV 4.

Văselaiji v. **Vasilie** V 2.

Văselina v. **Vasilie** II 7 d.

Văsi/e, -eni v. **Vasilie** III 3.

Văsișan v. **Vasilie** IV 4.

Vășii, -a, -an v. **Vasilie** III 3, 5.

Vășiiu, **Vășin** v. **Vasilie** III 3.

Vășloiu v. **Vasilie** III 3.

Vășiran v. **Vasilie** IV 5.

Văsiești v. **Vasilie** III 4.

Văși/ian, -iu v. **Vasilie** III 4, 5.

Vășlan v. **Vlasie** II 5.

Vășlan v. **Vlasie** II 4.

Văsoaia v. **Vlasie** IV 4.

Văt/ești, -ulești v. *Vata* 1.

Vătea v. *Vata* 2.

Vece v. *Reveca* 1.

Vecla v. *Tecla* 5.

Velase v. Ghelasie 6.
Velean v. Paul II 4.
Velicio v. Paul II 7.
Veler, -in v. Valerian I 1.
Ven/a, -escu v. Veniamin 3.
Venea v. Venedict 2.

VENEDICT, de Nursia, lat. *Benedictus* „binecuvîntat”.

1. — eg. (Bis R; Băl II; CL). etc. 2. ipoc. *Venea*, 1726, ard. (Paș). sau < Veniamin. 3. v. și Benedict.

VENIAMIN, ebr. *Binyāmin* „fiul dreptei” numele fiului lui Iacob, nume schimbat din ben'one „fiul durerii” (EI).

1. — ep. și mitr. (Bis R); cu apoc. *Venia* boier sec. XVI (P Gov. t^o 10) 2. *Veniemina*, mona. (Sd XIX 63). 3. *Vena* boier (Dm); *Venescu*, N. (An Pit 76); — Al. (G. Dem).

VENTURA, prin infl. gr.-mod. din *Bonaventura*, it. „bună întimplare”. 1. *Ventura* (Arh; Cat gr I). 2. *Vintura*, N. scris și *Ventura*, grec (Răc 27; Tec II; RI XII 245). 3. *Văntor*, Stan din satul Sîrbi 1622 (BCI V 185)

Verna v. *Varnava* I 3 și *Bernard* I 2 g.

Vernadea v. *Bernard* I 2 g.

Veroana v. *Veronica* 1.

Veron, -escu v. *Veronica* 4.

VERONICA gr. Βερενίκη sau Βερονίκη < maced. Φερενίκη „purtătoare de victorie”

1. — frecv., act.; cu apoc. *Veroana* (Ard; Paș); 2. *Viroana* și hipoc. *Roana*, ard. (etim. Paș); *Firon/a*, -ica, f. ard. (Nepos); *Firoana* mar.; *Firtna* în texte vechi 3. S-a format un masculin: *Varonicu*, moșie (16 B I 184); *Văronicele* t., 1387. (Ț-Rom 44). 4. Scurtat: *Veron* și -escu act.

Verva v. *Varvara* I 5.

Vesean v. *Vasilie* VI 2 h.

Veseul v. *Vasilie* VI 2 c.

Vesela v. *Vaslie* II 7 e.

Veselina v. *Vasilie* II 7 d.

Vest/ea; *escu* v. *Blagoveștenie* II 2.

Vestir v. *Silvestru* II 4.

Veștea v. *Blagoveștenie* II 1.

Veta v. *Elisaveta* 3.

Vic/a, -ă, -ul v. *Victor* 3.

VICHENTIE, lat. *Vicentius* „învingînd, cel ce învinge”.

1. — (AO XVIII; Ard; Cras 80) etc.; — ep. (Bis R); *Vichente* 1766 (Paș). 2. Din ung. *Vincze*: *Vinful* s.; *Vinfe* b. (Ard); *Vinfești* s.; *Vincești* s. (M mar). 3. Din ital. *Vicenzio*+fr. *Vincent*: *Visente* ard. (Viciu 35); *Visențea* sau *Fisențea*, paharnic sub Radu Mihnea Vvd (17 B II 17, 39); cu fonetism german v > f, *Fisențe* log., 1645 (Pol 49); *Fiseanțea*, Matei (Sd V 448); — olt., 1763 (Sd VII 497); *Fisența*, Manole, Olt. (I Div). *Fizantea* clucer, 1660 (BCI XI 13). 4. Din ung. *Bincze* < *Vincze*: *Bincea* rumîn (AO XVIII 135); *Bințuiu*, V. (Șchei I); *Bințescul*, St., 1720 (AO XVIII 466); *Binținși* s. ard. 5. *Vincențiu* (M mar) și act.

Viclu v. *Iov* I 2.

VICTOR, lat. — „biruitor”.

1. *Victor* și *Uictor* (Syn). 2. *Victor/a* (P⁴); -ia doamna lui Leon vodă Tomșa; *Victoriță* b. olt., 1821 (Sd XXII). 3. Ipoc. mod. *Vică*, *Vica*; vechiu: *Vica*, P., diac, olt. (Sd VII 3). *Vicul* (16 B III 215); *Vică* f., ar (Fărș). 4. *Vitorie* f. (P⁶) din fam. Hurmuzachi; *Vitora* f. (P Bor 18, 27, 28, 41, 56). 5. + *Micu*: *Mictor*, I. buc., act.

Vid, -a, -u v. *David* II 4.

Vidali v. *Vitalie* 2.

Vienița v. *Evghenia* 1.

Vil, -a, -aia, -ae, -ii v. *Vavila* 3 — 5.

Vincențiu v. *Vichentie* 5.

VINERI ziua, subst.

1. *Vinerica* fam. mold. (Sd XXI). 2. *Vinerean*, nume pentru vita născută în această zi. V. și *Parascheva*.

Vintura v. *Ventura* 2.

Vinț/e, -ești, -ul v. *Vichentie* 2.

Virimla v. *Ieremia* II 5.

Viroana v. *Veronica* 2.

Virtea v. *Vartolomei* II A 2.

Virvară v. Varvara I 3.
Visalon v. Avesalom 3.

VISARION gr. Βησαρίων, cf. Besara oraş în Gallia Narbonensis.

1. — eg (Sd VII 366); — Bogza (Sur XXI). 2. Cu schimb. părţii finale: *Visarie* (Ard II 194). 3. Prob. segmentat în: *Vis-Arion*: a) *Visul* diac (Cat; 16 B V 393; 17 B I 368); b) *Arion*, munt. (17 B III 143); — 1653 (Puc 4bis); ard. (Met 146); mold. (Sur III; Isp VI²); răzeş (16 A III 30); rumîn, 1689 (Sd V 188). Pentru Arion cf. şi Ilarion, iar nu Arion, numele poetului grec; *Vasarion* eg. 1660 (D Cpol).

VisenŃea v. Vichentie 3.

Visul v. Visarion 3a şi **Vis** (Partea II-a).

VIT lat. *Vitus*.

1. *Vitu*, b., în Panonia, sec. XIII, (Drăg); — Gh. (BAP II 197); — I. (Ist Pl. 381); — I, romîn din Serbia, sec. XIV (DR IV¹); — I, Lup (Sur III). 2. *Viteu* (Mar). 3. *Vită* f., ar (Fărş). 4. + *-ca Vitca* f. (16 A I 432 şi AO XV 290). 5. + *-an*: *Vitan* pren. (17 B I 167); — fam (AO XV 290). Frecv. act. ca nume de fam.: *Vitâneşti* s. Cf. *Vitomireşti* s. < sl. *Vitomir*, de aceeaşi origine calendaristică. *Vitioara* s., munt., de orig. necunoscută. 6. Din magh. *Vidó* < lat. *Vitus*: *Vida*, ard. (Viciu 13)

VITALIE, lat. *Vitalius*, < *vitalis* „cu viaŃă”.

1. *Vitali*, Chiriac ar. (RI V 77); *-a mona*. (P. Gov f° 30). 2. *Vidali* boier (Sd XXII). 3. Prob. *Vitila* b. (17 B I 356)

VITHONEE (Syn), cf. ebr. *Vithania* sat în Iudeea. 1. *Vitomia* (P Gov. f° 29 vo).

Vivtoniia mona. (Sd XIX 63). 2. *Vitanii* mona (P Gov. lb.)

Vitila v. Vitalie 3.

VITLEEM oraş în Palestina.

Bethlehem (tradus „Vifleim” de N. Iorga),

solul împăratului IoniŃă la Papa (Iorga III 92).

Vitor/a, -ie v. Victor 4.

ViŃa, -ă v. Iov I 1.

Viv/escu, -ian, -iŃul, v. Aviv.

Vivtoniia v. Vithonee.

Vilsan, -a, -ul v. Vlasie II 3.

Vilsu v. Vlasie II 2.

Vilvari v. Varvara I 4.

Virlan v. Varlaam I 6.

Virl/eni, -ezi, -iŃa v. Varlaam I 7.

Virlom v. Varlaam I 3.

Virloveni v. Varlaam I 7.

Virnav v. Varnava I 2.

Virsav/a, -ia v. Varsava 2.

Virseşti v. Varsava 3.

Virt/an, -r, -ie v. Vartolomei II A 1, 3.

Virtoc v. Vartolomei II A 4.

Virtom v. Vartolomei I 2.

Virva, -ra v. Varvara I 2, 5 a.

Viteani v. Vata 3.

Vladumitrel v. Dimitrie III 6.

Vlambie v. Evlampie.

Vlas/a, -ă, -ăe v. Vlasie I A.

Vlasea, Vlaşea v. Vlasie III 3, 4.

Vlase v. Vlasie I A 2.

VLASIE gr. Βλάσιος. < lat. *Blasius*, nume gentilic la romani, explicat de Tagliavini prin vechiul latin blaesus „bîlbîit” „şontorog”, it. Biagio, fr. Blaise (Tagl).

I. Forma ort. A. Cu accent pe prima silabă: 1. *Vlăsie*, frecv. 2. *Vlas*, Fl., ard., act.; *Vlasă*, mold., 1797; — Sim., ard (BCI II 268); *Vlasa*, Agafina act.. 3. *Vlasiu* (16 B II 148). 4. *Vlasăi* = Vlasie (BCI 58 — 60); *Vlasăe*, mold., 1668 (RI X 120); *Vlasi*, b. mold., 1803; *Vlase*, A. (Sd XXII 332). B. Cu accent mutat: 1. *Vlastia*, socrul lui Stănilă, munt., 1622 (BCI V 186). 2. *Vlăst/e, -a*, accentuat ca Manasia sat < Manásie, Vasilă f < Vaslie, Tănăsia f. < Tanásie. Această formă se prezintă în toponime ca: Codrul şi valea *Vlăstei* (fost jud. Ilfov); *virful Vlăstei* olt. (AO XVI 258), şi în expresia „părŃile Vlăstei” b. sau f. (16 B V 133). Codrul *Vlăstei* nu se mai poate înŃelege ca nume etnic „al Valahilor” (P. P. Pan. Mircea cel Bătrîn 62), nici prin expresia slavă *vá les* „în pă-

dure" (etim. I. Conea), care ar trebui să sune Vlėsia; pt. aceasta cf. Podlesul, pîrîu (17 A IV 179) ce înseamnă „sub pădure”, cu *-l-* nemuiat. Toponimul provine din nume de persoană: Codrul unui Vlasie, cum s-a numit și Codrul Cosminului după un Cosmin < Cosma. Cf. și discuția judicioasă din I. Iordan, *Nume de locuri*, p. 262).

II. VLAS + suf. *-an*, *-in* și cu metateze: 1. *Vlăsan* (Giur 267; Sd XVI); — olt 1475 (AO XIV 3; Sd VII 4) etc. 2. Cu met. *Vl̄su* boier, 1588 (Sd XV 50). 3. + *-an* *Vălsan*, fiul lui Ene (RI XIV 196); *Vl̄san* diacon (Cat; AO XIII 474); cu afer. *San* (Hur 128); *Vl̄sanul*, rîu; *Vl̄sana* f. (Sd XV 4; 16 B V 162); *Vl̄săn/ęști* s.; *-oiu* (Puc). Cf. și Weigand, *Flussnamen*: *Vl̄san* < *Vlas*. 4. Altă metateză: *Văslan*, mold. (RI XXIII 89). 5. + *Vasile*: *Văstlan*, olt (Grai I 62).

III. VLAS + sufixele *-in* și *-ca* produce omonime la numele derivate din Vlah: 1. *Vlăsin* (C Ștef; Puc); *-ęști* s., uneori scris cu *ș* < *s* (17 A II 325) ceea ce confirmă identitatea *Vlăsin* = *Vlașin*. 2. *Vlașin* (Ștef; Isp I¹); — din Cotova; — Gr. (17 A I 260); — pitărel (17 A II 243); — Șt. (Sur XIII); *Vlașen* s. (17 B III 580); *Vlaștn* (C Ștef). 3. + *-ca*: *Vlasca* și *Vlăscuța* f. (Puc); 4. Contaminarea *Vlasca* + *Vlașin* produce n. *Vlașca*, *visternicel* mold., 1619 (17 A IV 358) omonim cu t. *Vlașca* < etnonimul Vlah.

IV. Din forma lat. *Blasius* a calend. catolic prin srb-cr. *Blăž-a*, *-in* (Rad vol. 82 pp. 82, 116, 134), — cf. blg. Блаже < Blagoslav, (Weig), care poate fi o explicație greșită — avem *Blaj*, folosit mai întîi de ardeleni: 1. Forma *a* în temă: *Blaj* fiul lui Herbord

[< Htrbor] (14 C I 339; Dm; Vr); — orașul ard.; — Boria (Ard :I 269); — Stan (Gorj); — Cernii (16 B I 43, 85); *Blaja* t. (Orh); *Blajiu*, G. (Tec I); *Blajlani*, *-ari*, *-eri*, *-eni* ss. (Dm); cu *ă* < *a*: *Blăj/iel*, *-eni*, *-eri*, *Blăjoi* (azi Blejoi) ss.; *Blăjești* s. (Ind 13—16 B). 2. *Blaje* (Dm); *-eu* (Jiul ard.) *-a* din Păulești, b. (17 B II 351), cf. satul vecin *Blejoi*; Gh. al *Blăjioaei* (16 B V 219). 3. *Blăjul* s. (16 B II 302). 4. Cu *e* < *a*: *Blejja*, M., (act.); *-u* munt. (Sd XXI); *Blejjan*, *-ani*, *-ęști* ss.; *Blejeru*, M., mold., act. 5. Din ung. *Balas* < *Blasius*: *Balasia* t.; *Balasachi* boier, mold. (Sd IV); *Balasin* (Dm); *-ęști* s. (Ștef), aceste două apar și în forma *Balosin*, *-ęști* (Dm; Ștef) în aceleași documente; *Balosin*, vlah din Serbia, sec XIII (Has). 6. Cf. *Blasul* și *Blaz* (Vlah PB).

- Vlașen v. Vlasie III 2.
- Vlașin, -ęști v. Vlasie III 2.
- Vlașin v. Vlasie III 2.
- Vlăsan v. Vlasie II 1.
- Vlăsi/a, -e v. Vlasie I B 2.
- Vlăsin, -ęști v. Vlasie III 1.
- Vlorin v. Flor I 15.
- Vocotești v. Avacum 3.
- Vonea v. Ioan III B 1.
- Voneilă v. Ioan III B 3.
- Voneiul v. Ioan III B 6.
- Vonifatie v. Bonifatie 4.
- Vouuș, -u v. Ioan III F 4.
- Vorvoreanu v. Varvara II 4.
- Vrancea v. Avram II 3.
- Vrelan v. Varlaam I 6.
- Vuluș/ă, -ăști, -i v. Evvul 2.
- Vurban v. Urvan 3.
- Vuța v. Parascheva I C 3.
- Vuță v. Iacov I 3.

X

Xalom v. Salona 1.

Xenia v. Avxinie II 9^e și Polixenia 1.

Xintu v. Avxentie II 1.

Z

Zabulică v. Zavulon 2.

Zache, -i, -u v. Zaheu 1.

Zachia v. Zaheu 1.

Zahar/ea, -eo v. Zaharia 6.

Zah, -a v. Zaheu 3.

ZAHARIA ebr. *Zəkarjāh* (EI) 1. *Zaharia* 2. *Zaharā*, b., 1781 (BCI V 273) și dobr. (RI XI 205); *Zahar/escu*; -eni, -ești -iceni ss., *Zăhărești* s. 3. *Zăhăriică* (16 A II 102). 4. Scurtat: *Zarii* (17 B IV 145). *Zarii* (Ard II 191); *Zăriășan* (Moț). 5. Cu afer.: *Harea*; *Haria*, Ioan, mold., din Mereni 1605; *Hărești*, *Harău* ss. V. și *Haralambie* 6. Forme ucrainiene: *Zahar/ea* (Sd XVI); -eo (Sd XXII). 7. Din blg. *Zazul'ia* < *Zaharia* (Weig): *Zazulea* Gl. (Sur IX).

ZAHEU vameșul < ebr. *Zakkai* «curat».

1. *Zakheu* (Syn). *Zache*, *Paış*, ard.

(Met 259); *Zache/i* (Moț), -u, ard. (11—13 CI 26); *Zachia*, act. 2. *Zahe*, *Zaheu*, *Zahiiă* (Ard); *Zahiu*, act. 3. *Zah*, -a (Mar; Ard II 144); *Zahu*, M. (I Div) sau < *Zaharia*.

Zahiu v. *Zaheu* 2.

Zan, -a, -ă, -ee, -cea, -ciu v. *Ioan IV B 4, 9 a, b*.

Zane v. *Ioan VI C 2*.

Zanet, -e, *Zaune* v. *Ioan IV C 2 a*.

Zani/ea, -ia v. *Ioan VI C 2 a*.

Zanohie v. *Zinovia II 3*.

Zarila v. *Zaharia 4*.

Zavedeu v. *Zevedei*.

ZAVULON bibl., unul din cele 12 triburi din Israel, ebr. *Zəbūlān*.

1. *Zavul* fam. (Sur III și IX; Isp IV¹; Sd V 85). 2. În forma catolică: *Zabulon: *Zabulică* (17 A V 215); — *Lupul* (BCI VII 92).

Zazulea v. Zaharia 7.
 Zădraiță v. Israil 5.
 Zăneo v. Ioan IV B 9 c.
 Zăniea v. Zinaida 3.
 Zănofei, -a v. Zinovia II 4.
 Zănov/e, -ilea v. Zinovia II 2.
 Zăriășan v. Zaharia 4.
 Zăroni v. Lazăr I 5.
 Zdrăllă v. Israil 4.
 Zeanu v. Ioan IV B 8.
 Zenobi/a, -u v. Zinovie I, II 5.
 Zenovi/a, -e v. Zinovia II 1.

ZEVEDEI bibl., tatăl apostolilor Ioan și Iacob.

1. *Zavedeiu*, Crișan, ard. (RI VII 205).
 2. Cf. *Zăvideni* s.

Zilauu, v. Ioan IV B 8.

ZILOTUL, Simon, zis și Nathanael, gr. Ζηλωτής „zelos”, ebr. kan’ányya.

1. *Zilot* Românul, cronicar, sec XIX. 2. *Zilotis*, A. boier (Sd I); *Ziloti*, N. clucer mold., 1814.

ZINAIDA gr. Ζηναΐς.

1. — (Syn; Sd XIX 62). 2. *Ipoc. Zin/a* f. (16 A III 45); -escu; -ica, Gh. (Bîr II). 3. *Zăniea* f. mold. (Sd X 100; Bîr II), sau < subst. zină. 4. + suf. -cu, -că: *Zincă* b. (Sd XXII); *Zinculescu* fam.; *Zinca* f.; — *Bibeasca*, munt. (Aș Br 297). 5. Prob. *Jinca*, I. (T-Jiu).

Zin/a, -ea -euleseu, -escu v. *Zinaida* 2, 4.

ZINOVIE, ZINOVIA, gr. Ζηνοβία < Ζῆν= Ζεὺς+βία „Zeus, forță”.

1. *Zenovie*, I., (act.); mod. *Zenobiu*. 2. *Zinovia* f., ard. (Paș). 3. *Zănov*e (Ard II 175); *Zănoviica* (Sd XVI). 4. *Zănofeia* mona., 1782. = *Zonofei* = *Zonofia* (Acte Sc). 5. *Zanohie* b. mold. (Sur V). 6. Prin o cont. inexplicabilă: *Ghenovia* f., dobr. (RI XI 206).

ZLATAUST, sl. „Gură de aur” supranumele lui Ioan patriarhul C-polei din sec. V.; în Sinaxarul, mss 1081 f° 64 (BAR), simplu: „Zlatoust”.

1. *Zlat* b. (17 B I 222); — Stan (ib. II 357); -e (ib. 246). 2. *Zlata* f. (16 A I 275, III 125; 16 B V 49; Răc 10); *Zlătescu*. 3. *Zlatca* b. (16 A III 29).

Zoan v. Ioan IV 10 b și VI C 1.

ZOE, gr. Ζωή „viață”.

1. — frecv. 2. *Zoica* (Dm; Ard; Ștef). 3. *Zoian*, *Zoița* (Sur VII). 4. *Zoița* = *Joița* (17 B IV 54). 5. Cont. cu ziua Joi: *Joița* (Sd XV 236). 6. Formație de masculin: *Zoic*, Mihai (17 B II 278); *Zoicaru*, act; *Zoican*, D. (Î Div).

Zoița v. Joi 3 și Zoe 4.

Zor, -ă v. Lazăr II B 1.

Zore/a, -ești v. Lazăr II B 5.

Zor/ea, -el, -eni, -ești etc. v. Lazăr II B 3, 4.

Zorge, *Zorj* v. Gheorghie VIII 9.

Zori v. Lazăr II B 2.

Zorz/a, -ilă, v. Gheorghie VIII 8, 9.

Zosăn v. *Zosin* 2.

ZOSIMA, gr. Ζώσιμος < ζῶσις „centură”.

1. — (Sd XVI). 2. *Zosin* și *Zosăn* (Sd XI 56) mold. 3. *Zosa* (Moț). 4. Cu met. *Sozim* (Sucev 174). Cu apoc. v. *Sima*.

Zota v. *Zotic* 3.

Zot/ea, -ee v. *Zotic* 2, 3.

ZOTIC gr. ζωτικός „vital”.

1. *Zotic*, -ești, mold. 2. *Zotec*, Daria, act. 3. *Zota* 1647 (17 B IV 536; Arh; Ac Bz 50); *Zotă*, Ilie (Șoimari). 4. *Zotea* (17 B I 170). 5. *Zotu* și *Zota* ar., cf. alb. *zot* „domn”.

Zuz/a, -e v. Gheorghie VIII 10.

Partea a II-a

N U M E L A I C E

A

ABA cf. ebr. *abba* „tată” (gr. ἄββα — slav. *abba*). În onom. română prob. < cuman *aba*, ca în Tîncaba, Basaraba, etc. **1.** *Aba*, Samuel, ard. sec. 18; — f (17 A IV 160). **2.** *Abu* (Ac Bz 5); *Abești* s (Cat mold II) **3.** *Abotă* (Sd X).

ABAZĂ etnic, după abazi sau abkhazi, popor caucazian, cerchezi veniți o dată cu soția lui Vasile Lupu (Costin). **1.** *Abază*, Nicolae, nepotul lui Vasile Lupu, care și-ar fi luat acest nume după vestitul Abază-Pașa de Silistra, contemporan; *Abază*, sulger mold., 1660 (Sd VII 293); — mold. fiul lui Gavril hatmanul (RI VI 252); — Cerchezul, vist. mold., 1660 (RI II 197); — „vornicul Botoșenilor și cneghina lui, Sultana” (Sucev. 175). **2.** *Abăza*, Iliyaș, mold., 1690 (RI VII 44; Sd V 46); *Abăzești*, fam., mold. originară din Abazia (Has; Tec I; CL; Sd XVI). Alte exemple (BA sl. 13, 14).

Abilii v. B i l 13.

Abotă, Abu v. A b a 2, 3.

ABRUD, nume de persoană: **1.** — hagi Chiriac, 1812 (Xenopol); -*escu*, M., act. **2.** Cf. *Abradu*, ruine în Oltenia. **3.** Cf. și *Avrut* b. (16 B IV 186) formă apropiată de *Avrud* < *Abrud*, atestat la Drăganu (p. 485). Ca toponim este pe larg discutat de N. Drăganu în „Romînia în veacul IX — XIV”, p. 486 și în DR, I, pp. 129—135. Densușianu îi atribuie origine alană (O. Dens. T.).

Achirie, v. A r c h i r 4.

ACRU adj. **1.** Compuse: *Meriacre*, fam., mold. **2.** Dermat *Necreală*, P. (Met 117).

Ada v. R a d u IV 2.

ADAȘ subst. < ung. *adás* „dare”. **1.** *Adaș*, zis și *Adiș*, Vlad, 1945 (Dm; Ștef); *Adășeni* s. Cf. și blg. *adas* „tiz, omonim”.

Adimirești v. V l a d I 4 și Aldea II 1.

AFENDI < neogr. ἀφέντης < αὐθέντης „domn”, din care derivă tc. *efendî*. **1.** — V., 1706 (Sur VIII). **2.** *Afendule* clucer (D Buc); -a, mold. (Isp VI²). **3.** *Afendiciu* (16 A II 61). **4.** Prob. cu afer. *Fenda* (Grd 11).

Afetișii v. F a t a 7.

AGARICI subst. corupt din lat. *agaricus*, plantă (DLR). **1.** — (Sur X; Btr I). **2.** *Agăriciu*, mold. (Arh); *Agăricești* (Ur XXII 207). **3.** *Agărtci* (Sd. XVI). **4.** *Agărăciu*, Gl., mold. (Băl V). **5.** Cf. *Angărci* t. (17 A III 61); *Angăriciu*, Gr., 1747 (M Put 201).

AGRIȘA subst. **1.** *Agrișca* f. (16 A I 167; C Bog). **2.** *Angrîșca* f. (16 A I 528), cu nazalizare.

Agutii v. G u t u 2.

AIVAS < tat. *Aivas*, nume purtat de armenii din Moldova **1.** — Schiopul, mold. (Sd XXII); — căp. mold., 1831. **2.** *Haiwas*, mold., act. **3.** *Aiaz.*, Badea, m. post. 1534 (IO) zis și *Ioz*, uneori (16 B II 128, VI 185). **4.** Cf. *Iaza* b. (Dm; C Ștef), sau < subst. *ias*.

ALACI, nume străin, de origine incertă; cf.: 1° *Alaci*, nume tătăresc la armenii din Moldova (com. H. Siruni), 2° srb. Alač ipoc. <

Alexander (Rad vol 82, p. 86); 3° adj. buc. *alaciu* „pestriș” < tat. *alača* și tc. *alağa*; 4° tc. *halağ* „scărmănător” sau „plăpumar”.
1. *Alaci*, fam., act. 2. Cu h: *Halač* n. fam. la armenii din Ardeal; *Hălaci* ar. (Cara 34); *Hălăceanu*, fam. act.

ALAMAN etnic. germ., numele unui popor vechi german, subjugat de Francii lui Clovis.
1. — jupan (13—15 B 65). 2. *Alăman* (16 B I 109; Giur 153; Ard II 88; Mus; Has; Ard), luat ca prenume și nume unic.; -a f. (AO XIV 276—7, 287). 3. *Aloman* (Ac Bz 2; Ul 63; 16 B VI 349); cu afer. *Loman* s.; *Aluman*, ard. (Has). 4. *Alman* boier 1521—29 (P Gov f° 17). 5. *Aliman* (Has); -ii f. în genitiv, olt. (AO XV 65); *Alimănescu*. 6. Cu afer. *Leman* (Ard II 194), și cu ortg. ung. *Lemenyi*, Ioan. ep. unit, din care, prin etim. pop. s-ar fi format *Lemne*, *Lemni* (BA ung 29); cf. ung. *Iemenő* „descendent” (etim. B-Albescu, ib.).

ALB adj., cf. lat. *Alba*, *Albinus*, nume de persoană. I. 1. *Alb* (17 B II 380); -ești s; -escu, Dragoș, 1451 (Sur XVIII); *Albăscul*, mold. (Sur XIX). 2. *Albu*, pren. (P Bor 38, 99, 100); — cel Mare boier (16 B III 4) 1430; Moș — (Anton Pann); — Negrul (17 B IV 39); *Albul* (Hur); — comis, zis și *Albea* (T-Rom 361, 367); *Albul/ea* ard., 1582 (Paș); -escu; -eș act. și t. 3. *Albac* s., ard.; *Albeacu*, fam., act. 4. *Alban* (17 B I 453; 17 A II 197; Vr; Paș; Moț); *Albean* ard., 1680 (Paș). 5. *Albaș* (C. Bog; Băl II); — vorn. (17 A II 46); — din Tîrgșor (16 B V 57); -u (Ard); -u din Brașov (Mz Pl I 104). 6. *Albăia* t. (16 A III 17). 7. *Albea*, stolnic, 1492 (RA II). 7. bis, *Albéi*, I., act.; *Albeiu* (Bz); *Albeu*, ard. (11—13 C 24); *Albeico* (17 B II 78); *Albeiau* olt. (Sd VI 461). 8. *Albeș* (Șchei I); — Stan (Aș Br 71) -u (Sd X); *Albeașă*, Em. (Tel 58). 9. *Albic* (Sd XVI); -i 1623 (Bi A 56); -i, Stan zis și *Albeci* din Bojorani (17 B II 225); *Albici*, G. (Sur XIII), etc; *Albeci*, Moisei 1645 (Cat mold II); *Albicea* (16 B V 182). 10. *Albin* sau *Albini*, ofițer, ard., 1848; *Albenică* s. (Giur 344); *Albineș*, An. (Băl VI; Sur XIII); -u b. (Arh). 11. *Albiș* (17 B I 261); *Albișor* (Glos). 12.

Albia t. 13. *Atboe* (17 A II 230); *Alboiu*, Ion (Buc.); *Alboiță*, ard. sec. 18. 14. *Albot/a* s.; -ă, frecv. în sec. XV — XVI (Sur XVIII); -ă, *Barbul zis și Albotescul* (AO VII 463); *Albotin* (Bi A 59). 15. *Alburuș* (Tocilescu, Mat. folc. I). 16. *Albuș*, Ioan (Î Div); -el (BG LIII 156); -oiu (Sd X); -ca, mold. sec. XVI. 17. *Albut/a*, -ele tt. (Mus). 18. *Albuță* (16 B IV 79). 19. Feminine: *Alba* (C Ștef; 17 B I 172; Sd X; Cotr 78; Moț; 16 A I 245, II 128, III 9; Sur V; P¹⁴ fila 17) etc. 20. *Dalb* 1584 (AO XV 127); -u (16 B V 107); -ul, V. (Sur III). 21. *Dâlbea* (Ard II 31). 22. Cf. *Dolbe*, St., munt. (BCI VIII 34); -a, N., act.; pt. *Dolban* v. Dălban.

II. Forme corespunzătoare străine: 1. Din sl. *бѣлъ* „alb”: v. *Belu*, *Bil* și derivatele acestora. 2. Din ung. *fehér* „alb”, v. *Feier*.

Albaidu, v. *Baidu* 6.
Albala, v. *Băl I* 2.
Albeci, v. *Băl I* 9.

ALBINĂ subst. 1. — spătar (16 B IV 498); *Albinea* zis și *Albnat* (16 A I 147, 361). 2. *Albinaș* (Vra). *Albinița* f. act. (V. Bistr-Bicaz).

Albiș-or; *Albia* v. *Alb I* 11, 12.
Albot/ță, -u v. *Alb I* 13.

Albot/a, -ă, -eseul, -in v. *Alb I* 14.
Albucurei, v. *Bucur* I 3.

Albuș/ea, -el, -oiu, *Albu/ruș*, -ta, -ți v. *Alb I* 15—18.

ALDEA < germ. *Aldo*, sfînt în calendarul catolic, de origine longobardă; vechi germ. *ald* „bătrîn” (Tagl 11), sau „viguros”.

I. 1. *Ald/e*, -escu. 2. *Aldea*, Alex, Vvd; — boier, 1391 (Ra II 50); n., frecv., cu deosebire în Ardeal. 3. *Aldeș*, ard. 1680 (Paș); — Stan (Div 85). 4. *Aldica* (16 B IV 118). 5. *Aldiș/or* (Paș); -oiu (Ard I). 6. *Aldoiu* (Puc); *Aldioae* (Paș). 7. *Aldiucan* (ib.). 8. *Aldul/ea* (Sd X; Paș); -ean ard.; -escu act.; -i, Manea (Șchei I) 9. *Aldoman, cu afer. *Doman* b. (16 B IV 401) și s.; *Domf-neasca* t. (16 A III 48) și *Domănești* s. 10. *Alduși*, R. (Mag Br).

II. + *-mir*: 1. *Aldimir* (Hur; 16 B V 66; 17 B I 355; II 273; AO X 129; Sur VI). 2.

Cu afer. *Dimir* sau < tc. *dimir* „fier”, sub infl. lui Vladimir. 3. *Aldomir* (Ştef). 4. Cu căderea lui *l* și cu *i* protetic: *Iadomirești* (16 A III 41), *Idomirești* sau *Edomirești* s. (Ur XXII 338) și *Edumerești* (Dm), v. tema *Id*. 5. Cu afer. *Domirești* s. (16 B I 173), explicat de Candrea < *domamir*, prin haplogogie; prob. și < Radomir, v. Radu II 3, 4 sau Vidimir 3-4. 6. Cu *o* < *a* inițial, fon. slav: *Otde*, ar. (Cara 102). Pentru alte forme v. Drăganu p. 178 n. 1. 7. Compuse: *Aldeailie* și *Aldeapopii* (Paș); *Aldrofan* (I Bot 6), < *Aldea* + *Trofan* (< Mitrofan).

Aldrofan v. **Aldea** II 7.

ALEUȘ 1. — D., mold., 1660 (Sur VIII); — Luca, mold. (Sur XXV); — Stoian, munt. (16 B II 116). 2. *Aliuș*, V., mold., 1686 (Sur V și XXIV); — Gr., diiac mold.; -eni, s. (Sur XVII).

ALIC subst., pl. alic. 1. *Alic/u*, ard., act.; -escu, M., act; -eni s. 2. Din forma aspirată cu *h*: haliciu, -uri < *alic* (DLR): a) *Halic*, Ion ard. b) *Halici*, Maftei, mold. (Sd VII 330). c) *Halicu*, Apostol; (Vr C 92); — Mih., predicator (Bis R) și scriitor în sec. al XVII-lea.

Aliman, -eseu v. **Alaman** 5.

ALIMOȘ etim. necunoscută. 1. — Toma, erou de baladă; ipotetic < tc. „*vultur*” (DR II), dar mai plauzibil < Al lui Moș, ca: *Alivan*, *Alion*, *Algeorge* etc; *Lumoș* Toma (Grai II 9). 2. *Almuș* (Puc). Vezi și V. Bogrea (RI IX 39). Vezi: Moș I 12.

ALIOR subst. 1. — balta; -escul (Bîr I). 2. *Aleor*, munte.

ALINT subst., corespunde lui Neagoe, ca sens.; -ești s., olt. (Sd XXII); moș *Alinte*.

Alman, v. **Alaman** 4.

Almaz v. **Olmaz** 2.

Almușu v. **Muș** 5.

ALOIZ < it. *Aloisto*. 1. *Aloiz* și Marcu, fiii lui Gaspar, favoriții lui Radu-Mihnea Vvd. (17 B III 601), străini. 2. *Loiz* (P⁸ fila 3 vo și 19; Vr.) pren; — fam. (Isp IV¹)

-u, Ioniță negustor în Iași (Sd VI 258); -oala s.

Aloman v. **Alaman** 3.

Aluman v. **Alaman** 3.

Alupei v. **Lup** 9.

Alvoeii v. **Voicu** II 1.

Amand/achi, -i v. **Diamant** I 6, 7.

AMAR adj. 1. -u și -a ss. 2. *Amăr/a* pîrc. de Rucăr (Sd VII 31); -ăscu (Î Div); — N. zis și *Mărăscu*, olt., 1820 (AO XI 78); -l (Hur 92); *Amărăști* s.

Amățoaei v. **Maț** 4.

AMEDEU < it. *Amedeo* < lat. *amadeus*.

1. *Medeu*, M. din *Medeești* (16 A I 349) zis, și *Mediești* s. (17 A I 152); *Mediasca* t.; cu ș (Ştef). 2. *Media* t. 3. Prob. *Medea* = *Medeva*, Mihai, 1533 (Sur XVIII).

Amuz/a, -eseu, **Amz/a**, -eseu, -oiu, -uea, -uica, uloiu v. **Hamza** II

Aneul v. **Stan** III A 4.

Andoea v. **Handoca** 2.

Angăr/ei, -iel v. **Agarici** 5.

Angrîșea v. **Agrișa** 2.

Anoea v. **Stan** IV 23.

Aoaș, **Aoșa** v. **Auș** 5.

Arab/ești, -u v. **Arap** 5.

ARAMĂ subst. 1. — (Dm; Ştef; Sd XXI). 2. *Arame*, 1599 (Sd XI 85; 17 A IV 477); *Arămescu*.

Aranea v. **Hrană** 6.

ARANITI alb., mică dinastie albaneză, înrudită cu ramura Comnenilor din Epir; numele adus de emigranți, s-a răspîndit la noi modificat prin afereză. 1. *Aranita*, boier (Cat; Giur 23); — log. (16 B VI 31). 2. Cu afer.: *Ranite*, Gr. din Craiova (Ard II 58); — Gh., mold., 1780 (Sd VII 333); *Ranitt* din Focșani 1776 (Ct. Erbiceanu, Cr. greci; An C VI 42); *Raneti*, pîrc. mold., 1690 (Tec I); — C-tin din Tecuci, 1718 (RA IV² 261) zis și C-tin *Ranet*, 1741 (RI XI 265). 3. *Ranete* (Bîr I; Isp I); *Raneti*, Gh. 4. Contaminat cu nume ca: Hrană, Hranitul: *Hranită* Miriuță, mold. scris și *Hranete* sau *Hranite*, log. (16 B V 456, VI 58; 17 B III 454); *Hranitul* spătar 1493, olt. (D Gorj).

ARAP subst. de orig. etnică „*arab*”. 1. *Arapul* (Sur X; Sd XVI și XXII); — Alexa, 1661 (Sd V 40; 17 A II 239); — Gh., 1626 (Isp I⁴); etc. 2. *Harap* (Sd XVI); — Alb (din basmul lui I. Creangă). 3. *Arapa*, f., țig. (16 A IV 253). 4. *Arăpilă*, porecla unuia din frații Golești (Has). 5. Cf. *Arabu*, I., act. și *Arăbești*, fam., olt. (Sd VI 459).

Arânja v. Rinji 3.

ARBĂNAȘ etn. cf. ar. *arbinēs*, blg. și srb-cr. *arbanasin* „albanez”. 1. *Arbanaș*, Vladul, spătar, 1480 (Has). 2. În sens evocativ, luat ca prenume, ca și alte nume etnice: *Arbanaș*, nepot Bărescului, 1596 (Has). 3. Turcul, *Arbune* (16 B II 210). 4. + tc. *arnaut* < gr. ἀρναύτης : *Arbânatu*, D. (AO XV 285). 5. Din tc. *arnaut* „albanez” : *Arnăutoiu*, mold. (Sd XXI 393) *Arnăufoiu* (Mus 11). 6. Din ung. *arnót* „arnăut” : *Arnat* (Ard I); *Arnota*, m-rea (etim. dată de V. Bogrea, An C I); *Arnota* Paraschiiv (Braș). Neprobabilă etim. lui Hașdeu pentru *Arnota* < *arnum* + suf. *-otă*.

ARBORE subst. 1. *Arbure*, Luca, boierul lui Ștefan cel Mare; *Arbureștii*, fam. (Has). 2. *Arbori* (Ștef). V. și Copac 1.

ARC subst. 1. *Arca* b. (Giur 256; Tis 300; 17 B I 144, 330; Cat); — olt., 1484 (Gorj 114); *Arca*, fiul lui Arca, 1483 (Ț-Rom 343; 16 B II 291; 17 B II 389); — C-tin (RI V 74). 2. *Arcă*, 1505 (16 B I 29); 1590 (Flor 84); — N., olt. (Sur VI). 3. Cu *h* (aspirat) : *Harca*, olt. (AO XVII. 310); *Harcul*, Ilie, mold., 1746 (RI II 148); *Hărcul* (Sur XXII). 4. *Arcescul*, Iorga (Drj IV); *Arcești s.* (Giur 271). 5. *Arcoe*, Ion, rumîn, 1693 (AO XVIII 474); boier (17 B I 498); *Arcoaia*, *Arcușescu*, *Arcușești* (Cras 72–3). 6. *Arcariul* (Tec I). 7. *Arcaciul t.*

ARCHIR < asirian *Ahikar* „frate drag” (etim. N. Cartoian). Nume luat din legenda orientală Archir și Anadam (Anton Pann). 1. — act.; — Iancu, prof., olt. 2. Acomodat cu term. *-ie* a numelor calendaristice : „*Archerița*

boier” (DR III); *Archirie* = *Achirie* proto-pop ard. coautor al „*Paliei*” din Orăștie.

ARDEL 1. *Ardelja*, G. (Hris I 506); *-ea*, F., act; în genitiv: *Poiana Ardelei* (Drăg 365).

ARGEȘ râul. 1. *Argeșan*, luat ca pren., 1695 (Has). 2. *Argeșiu*, titlu purtat de episcopii și arhieriei titulari ai diecezei de Argeș. 3. *Arghiș* b., 1439 și *-a f.* (C Dom), formă ce se explică prin lipsa literei *ğ* din alfabetul slav; numele a trecut apoi cu *gh* în actele românești. V. expl. Magnum Etim. (Has). 4. *Arghișan* (17 B II 381). Drăganu stăruie pentru o etimologie pecenegocumană a hidronimului Argeș (pp. 531–532) < *arghiš* „înălțime”, ceea ce n-ar avea sens.

Argești v. Margareta III 9.

ARGINT subst. 1. — Nistor, 1677 (BCI VII 9); *-u*, mold. (RI V 225); *-u*, Gh., olt. (Sd VII 57). 2. *Argința* f. (P Bor 101).

ARICIU, subst. 1. — (Sd XI 87) etc. 2. *Aric/ea* (16 B II 75); *-escu*; *-ești s.*; *-el*, Drag., olt. (AO XV 66).

ARIN subst. 1. *Arinul*, Ioan (Buc). 2. *Ariniș*, Ion, preot munt., Muscel, 1916.

ARJA 1. *Arja* zisă și *Arânja* t. (Puc). 2. + *-in* : *Arjinu*, Gr. (Puc). 3. Cf. *Arzincu*, Ion, preot (BCI VII 49). V și Arjan.

ARJAN 1. *Arjanu*, Banul (Puc). 2. *Arjona* f. (Ard), 3. Cf. ung. Arsani căpitan al lui Tököly (Hurm XIII 12). 4. *Arșanu*, fam., olt. (Sd XXII).

ARJOC 1. Cu suf. *-a* : *Arjoca*, fam., olt. (Sur VI; Tg. Jiu) și *s.*; *Arjoci s.*

ARMAND < it. *Armando*. 1. — m. comis, 1628 (AO VII 298). 2. Prin canal ngr. *Ramandi*, Al., 1664, 1706 (Sd XI 258; Răc 20). 3. Cont. cu Ramadan : *Ramandani*, fam., ar. (Cara 34). Filitti identifică pe N. Ramadan (Ramantanis) de la Patriarhia din

C-pole 1646 cu *Ramandi* zis Ramadan comis munt. 1628, trecut apoi în Moldova (Fil C 289).

ARMĂ, ARMAȘ subst. 1. *Armă* b. (16 B IV 20). 2. *Armășlescu*, C. act.; -ești s.; -ei (Isp, I²).

ARMEAN etnic. Elementul armean, infiltrat din sec. al XIII-lea în Moldova va fi impresionat îndeosebi pentru ca acest etnic să fie luat ca prenume, mai frecvent decât numele altor popoare. I. 1. *Armean*, sătean (17 B I 71); — megiaș (17 B IV 415); — țig. (17 B II 426); -u „sluga” (16 A I 240); *Armen/escul*; -ești s. (v. și *Parmen*, Partea I). 2. Cu fon. mold. *Arman* (P Gov I^o 19; 16 A II 101); — fam., mold. (Sd XXI); — Ioan (Ard II 104); — ginerele popii Simion (17 A IV 283); — T., răzeș, 1623 (Isp VI²; 17 A V 228); — Adam (Buc); — Cârstea (17 A V 181); fiul Petrei, nepot lui Costin (ib. 158); — munt. (16 B V 119). 3. *Armanca* b., nepot Mircesii (17 A IV 458). În toate aceste cazuri etnicul este luat ca prenume de evocare sau ca patronim. 4. Cu suf. -ciu : *Armenciu*, Iftode, pren. (Sur XVII); — boier (17 B IV 356); *Armencea*, Călin (Tel 58); *Armencioc* (Dm). 5. Cu fon. magh. a > o : *Ormeniș* b. (Ard II 223) < ung. *örmeny* „armean” + -eș Cf. *Urmeniș* s.

II. Prenumele feminin este și mai frecvent în Moldova. Hasdeu, (*Magnum Etim*) afirmă că acest nume „se dădea la femei și la căini”. 1. *Armeanca* (Ștef; Ard II 223); — fiica lui Șt. Foale 1500 (Isp I²); — țig. (16 B II 193); — f. (P Gov I^o 11 vo). 2. *Armanca* frecv. (C Bog; Sur XVIII; Răc 10; 16 A II 102, 173); — soția lui Ion dărăbanul (RI II 161); — sora lui Oniul și lui Cirstea (16 A III 25, 45); — și Urita, fetele popii Cucului (16 A III 9); — sora lui Piteș (16 A I 206); — fiica lui Dragomir (16 B V 66); — j-ța (17 B I 223, 254); — preoteasa (17 B II 234); — olt. (Grș 12; AO XII 46); — (P Bor 60, 107); Alte exemple (Sd XI 87, 257, 270 din anii 1573, 1602; Tec I). 3. *Armana*, f., munt., 1593 (Cat). 4. *Armenica* f. (Isp IV²).

Arnat, Arnota, Arnăutoiu v. Arbănaș 5.

ARPAȘ după Drăganu Arpaș ar fi n. peceneg de persoană (Drăg). 1. — pren. (C Ștef; Isp II²; Sd XVI; 16 A II 18) și s., ard.; -u b. (16 A I 467); *Arpășești* s. (Dm). 2. *Hăr-pășești* s. (Sd XVI); cf. ung. *árpa* „orz”.

ARVAT etnic < magh. *horvath*, < srb. *xpbat* „croat”. 1. —, în sens evocativ, ca prenume (P⁹; Pom; Sur V); — Dragomir, m. post., 1752 (AO VII 31); olt. (AO XIII 128); — 1661 (Sd XI 263; BA sl 15); — armaș (17 A V 172); — comis (Isp I²); *Arvăt/escul*, -ești s. 2. Cu met. *Avrâtești* s., olt. (RI VI 262). Numele este luat și ca poreclă, la fel cu „Rusu, Strbu, Turcu” (Has) fără sens etnic. 3. *Harvat* (P¹²; Cat; 16 B II 10; Gorj 86; 17 B I 230; C Bog). etc.; — boier † 1523 (P Gov f° 14); — cu frații Radu, Iarca, Crăciun și Pătru (17 B III 514), deci luat ca prenume evocativ. *Hărvătești*, s. (13—15 B). Unul din cei de mai sus este numit și *Horvat* (Sd V 169). 4. Din forma magh. *horvath* : *Horvat*, megiaș (17 B II 63). 5. *Orvat* mold. 1700.

Arzinciu v. Arja 3.

ASAN nume cuman, cf. blg. *Асѣнъ* (Has). 1. *Asan*, nume purtat de doi țari de Tîrnova; — boier (R Gr). 2. *Asani*, C-tin cf. gr. *Ἀσάνης*, boier, munt., 1700 (Sd X). 3. *Asanachi* (Has). V. și *Hasan*.

Asmarandei v. Smaragd I 5.

ASPRU adj., pentru feminine intervine gr. *ἄσπρος* „alb”. 1. *Aspru* ar. (Cara 87); *Asproiu* (Sd XXII). 2. *Aspra* f. (Hur; Sd XVI 361; Gorj 217; Cras 117) etc. „alba”. 3. *Asprița* f. (Olt; P²); *Asprițoiu* N. (Puc 286), matronim.

Astaneai v. Stăn V 9.

AUR subst. 1. *Aur* Gh.; *Auru*, T. (17 A V 375); 2. *Aura* f. (Hur). 3. *Aurică*, pren. cu sensul de „dragă” (Has); -a f. 4. *Auraru*, C. (Tg-Jiu). 5. *Aurei*, s.

AUREL < lat. *Aurelius*. 1. — act.; -ia f. 2. *Aurelian*, după numele împăratului roman,

n. modern; *Avrelian*, forma veche, la cronicari (Costin).

AUȘ subst. dialectal „moș” < lat. *avus* + suf. -uș; cf. subst. aușel (pasăre). 1. *Aușul*, b. olt. (16 B VI 360) și t. 2. *Aușacă*, b. (16 B IV 108). 3. *Aușan*, mar. 4. *Aușun*, Stoica (16 B III 34). 5. *Aoaș*, s. (O Dens T) și *Aoaș* t. (16 A I 434), sau < ung. *ovás* „seciu”.

AVDELA. Numele, deși apare la Timuș (DH), nu pare calendaristic: *Avdeu* (Calend. Gr. P); hagiografia dă nume: ca *Avda*,

Avdia, *Avdiis*, *Avdiisus*, *Avdact*, *Avdon*; *Avdela* este însă numele unui emir arab pe la an. 700. Numele satului ar. *Avdela* este explicat de Capidan < gr. ἀβδελλα „lipitoare”.

Avradin, Avrodin v. Mavrodin 3.

Avru(t)d v. Abrud.

Azghir v. Ajghir.

AZAP < tc. „ostaș de gloată”, < arab, „celibatar”. 1. — comis (16 B III 265): *Azăpeni* s. (C Ștef; 16 A II 22).

B

BABĂ tc. „tată”. 1. *Babá-Novac*, generalul lui Mihai Viteazul; *Baba-Vergu* ar. (Cara 34), corespunde numelor aromine formate cu **Papa-**; *Babá-Celebi*, post. mold. (RI X 275). 2. *Babac* b. (Cat; Tis), < subst. **babác**; *Bábăcești*, fam., olt. (AO XV 63); *Baba/che* (16 B V 276); -chi din Mănicești (16 B VI 127).

BĂBĂ subst. I. 1. *Babă*, Ioan, act.; *Baba*, Ursul (Sd XVI); moșn, 1510 (16 B I 56); — *Babe*, țig. (ib. 60); *Babul* (Ștef); *Băb/jești*, -eni ss. 2. *Băban* (Hur; Sd XXI) sau < expresia : oaie **babană**; -a s. 3. *Băbău*, V. băn. act.; + -ar : *Babaru*, S., act. sau < subst. **băbar**; *Babare* s. (Dm); 4. *Babeș*, ard. (Paș); Victor — (Has). 5. *Băbeș*, ard. 1617 (Paș). 6. *Babic*, Șt. orășan 1822 (RI XIV 139); *Babici*, 1434 (Has); — mold. (Ștef; Băl II); *Băbiciul* s. 7. *Babin* s.; *Babinți* s. (Cat); *Babincu* (Ard I). 8. *Babițiu*, ard. (Paș); cf. și subst. *babiță*. 9. *Babiu*, ard. (Drăg); *Babițuc*, Ursul (Sur XI). 10. *Băboc* t.; *Băbocea* ard. (Paș). 11. Cu suf. -oiu : *Babo/je*, I. (An Com); -ia, D., act.; *Băboae*, Ghinița (Sur XXV), n. marital; *Băboești* s.; *Băbuești* (17 B II 58); cf. și subst. *baboiu*. 12. *Babónea*, ard. (Paș). 13. *Babotă* b. (Petr 15). 14. + -uc, -uci : *Băbuciu*, fam., ard. (Paș). 15. + -uș : *Babuș/ta*; -in, 1451 (Mus 33); — in, Petec (13—15 B 118) pren., scris și *Babucin*, 1450 (Ț-Rom 213); *Băbuș*, D., ard., 1726 (Paș); -a t.; -u, G. (Mîncei). 16. *Băbuș/ta* s.; -u, I., act.; -ea b. (17 B III 420).

II. Compuse și asemănătoare. 1. + Anica : *Babanica*, act. 2. + Anca; *Babanc/a* f., 1820 (vieri 84); -escu, post. (Bibl. rom. veche III).

3. + Ilie : *Babailiescu* și *Babaliescu*, C. (ib). *Babadacu*, D. (Meșt. Cr); 4. + rea : *Babără*, mold. (Sur XXIV). 5. *Babăverdea*, D-tru, 1686 (Sur V). 6. + Badea : *Băbadea* t. 7. *Babaroaga* s. 8. *Băbu*, I. (Vr C). 9. *Băbaița* s. 10. *Babța* s.

BAC, cf. blg.-srb. Bako ipoc. < Bare „nene” sau ipoc. din srb.-cr. **Brato**, după Maretič. 1. *Bacu*, fam., ard., 1617 (Paș); — mold.; -I Gr. (Sur VII 271); -lescu, pr., olt., 1916. 2. *Băcu*, mold. (Sur XXIV); -I, T. (Sur IV); aceste nume (§2) se pot explica și din Blcu. 3. *Baca*, munt. (16 B II 98); — mold., probabil un genitiv slav de la Bako. 4. *Băcuț*, fam., ard. (Paș). 5. *Bac/oš*, Gr. (Sur XXIV) și -uș, ard. (Paș), cf. ung. Bakos, numele unui lingvist. 6. *Bacota*, s. (Drăg 221 nota 1). 7. + -san : *Bacsan*, cneaz (16 A I 138), ca Vilcsan < Vilcu.

BACĂU orașul, cf. magh. **bakó** „călău”. 1. — fam., ard., 1722 (Paș); — Ion, act. 2. *Bactu* (Has), pus în legătură de Hasdeu cu numele orașului Bacău. 3. *Băcăoiu*, act. 4. *Băcăuan*, St., uricar (Isp I²), probabil fiind originar din ȋrgul Bacău. 5. *Băcăinț* s., ard.

BACIU subst., termen comun popoarelor din Sud-estul european, în sensul de „căpetenie de păstori” și „nene”, frate mai mare. 1. *Baciul* (C Ștef; Ștef; — boier 1521—29 (P Gov f° 16); -escu, act. 2. *Bacea*, Isac (17 A III 182); munt. (17 B II 168); — E., ard. 3. *Băcea*, Gr. (16 A IV 177). 4. *Băciu* (Ard I); -ț, s. disp. (Șincai). 5. *Băcica* (16 B VI 9).

6. *Băcilă*, Ioan, act. 7. Cf. *Băcin* (?) mold.; — ard. (Drăg). 8. *Băcioiul* s.

BADE termen vechi românesc de respect amical față de cel mai în etate, cf. și pers. *Baden*, n. calendaristic. Este atestat ca nume de persoană din sec. al XV-lea (Hasdeu, *Magnum Et.*).

I. 1. *Bad* s. (Dm). 2. *Badac*, act. 3. *Badașiu*, 1785 (AO III 140); *Badașcă*, Anton (Blr IV). 4. *Bade* (Dm), forma cea mai frecventă a numelui. 5. *Bădiu*, pren. ard. (Paș); — mold. (Dm) și munt. (Cat; 17 B II 349); -l, Stan (Șchei I); „Badiul și Bădiuleasa cea frumoasă” în lit. pop. (G. Dem. 538); dialectal *Baghiu* ard. (Paș); *Badiulești*, fam. (Ac Bz 32); 6. *Badica*, munt. (16 B II 389); *Badicea*, C., 1790 (BCI VII 21); *Badicea* s. 7. *Badióc*, D., ard. (din Bihor), cf. dim. *bădiuc*. 8. *Badoc, -ești s. (16 B III 100), cf. subst. *badoc*. 9. *Badul* (Has; Ard; 16 B I 67; Bih; Cotr 47); Radu *Badolui* (16 B II 389). 10. *Badunu*, R. olt. (AO X 340).

II. Cu *ă* în temă: 1. *Băda* (C Bog); Virful *Bădei* t. 2. + -ac, -in: *Bădăcin* s. < Bă d a c; Bădăci m-te. 3. + -ac, -el: *Bădăcel*, R., olt., 1630 (Sd IV 19). 4. *Bădăi* (Giur 105), cf. *bădiu* „putinică”. 5. *Bădăla* t. (Mus); -ălache (Ard); *Bădălan* (Sc), scris și *Bodolan* (Has); *Bădăluță* (MO 10 feb. 1949); mold. (Sd V 414); *Bădalea*, Gl. (Băl III). 6. + -an: *Bădan*, N., act.; *Bădănoiu* (Arh), sau < *bădan*, *bădăniu*, „putină, putinel”. 7. *Bădaș, + -că, *Bădașcă*, Ioan, pr., 1916. 8. + -ău: *Bădău* (16 B IV 353); Mot; Ard I), cf. și subst. *bădău*; + -uță: *Bădăuță*, A., act. 9. Derivate: *Bădăescu*; -eanu, fam. (Puc 386); -eni, -ești, -euți ss. 10. *Bădel* (Hur 129); -iță, mold. (Băl IV). 11. *Bădia*, cf. termenul mold. *bădie*, munt. (Cat; 16 B II 3); — V., mold. (Sur IV); *Bădie*, Puică, munt. (BCI VIII 32). 12. *Bădieș* (17 A I 53). 13. *Bădic* (Drag 124, 138); — Hrizea, munt. (BCI XV 62); *Bădica* - Radul Vvd; *Bădeca* (17 B II 81); *Bădecescu* (17 B IV 94); *Bădicul* (17 B III 619); *Bădicea* (16 B V 246). 14. + -ici, ca în Drăghici < Drag: *Bădici* (Cat); -u, 1680 (Has); -ul (Drag 124, 138). 15. + -ici, -an, augmentativ, ca în Drăghicean, Bărbucean, Oprișan, confundat în vorbire și în scris cu sufixul de apartenență

locală -anu, -eanu: *Bădicăan*, 1629 (Has); *Bădicean*, pren. ard. (RI VIII 146); *Bădicăeni* s., -escul t. 16. + -ici, -oiu: *Bădicăioiu*, I. (Șoimari); -l, En. (Drj XI); *Bădișău*, Stanciu (Șchei I). 17. *Bădilă*, 1737 (16 B II 10; Sd X) zis și Bădeanul și Bădan, Neagoe (Has); *Bădilă*, popa (16 B III 352); -ă, 1726, ard. (Paș); *Bădilescu* (L Pl); -l (17 B I 292). 18. + -ilă, -ică: *Bădilică*, Gh. (Ocina). 19. + -ilă, -ici: *Bădilici*, „ocinaș” (16 B V 209); -iciu t. (ib. 168); -icea b. (16 B III 152); *Bădilici*, Toader, 1719 într-un act cu Ilie Șiaptelici, stolnic (Sd V 101); cf. și dim. mar. *bădiuluț* „scump, iubit” (Tit Bud); *Bădiț*, Toader 1758 buc. (M Put 190) < *Bădiliță. 20. *Bădin* (17 A V 129) frecv.; -ei s. (Ind 13—16 B); -a f. (P Bor 44; R-Sărat); -ul t. (Mus); -că, 1501 (Has); munt., 1708 (BCI XI 91); -ca f. (ib. 242); *Badina* b. țig. (16 B II 193); 21. + -iș, -oiu; *Bădișoe* b. (16 B IV 168); 22. + -iș, -or: *Bădișoară* (Glos). 23. *Bădiș* mold. (Sd XXI); -a; -ă, M., act.; -oiu, N. (Șchei III) și s. 24. + -oiu, -oniu: *Bădoiu* (Acte Sc); *Bădioae*, 1743 (Paș); *Bădone*, Gh. (An Pit 79). 25. *Bădolă*, Ilie, olt. (AO XXI 174); -e (Sd VII 270). 26. *Băducă*, din Chiojd, 1652 (Sd XIX 85); -ă din Chiojd (Mz Pl I 44). 27. *Băduță* (17 B IV 357); *Băduți*, G., act. 28. *Bădislav*, n. în eposul dunărean (G Dem 653). 29. Feminine: *Bada* f (?) (P Gov fº 13); *Badea*, j-ța (17 B I 246); *Bădioae*, n. marital (Ștef); *Badeoana* (Ard I 256); *Bădina*; *Badeanca* (16 A I 106).

III. Asemănări: 1. *Bădărcea*, M. (Grăd 45); *Bădărcea*, V., act. 2. *Bădoși*, s. 3. *Bădujoara*, t. (Cat). 4. *Badidea*, t. (16 B I 80). 5. *Badinga*, țig., 1501 (16 B I 8).

BAG cf. vb. a băga. 1. *Bagul* pren. și ss. (Dm); *Băgul* 1742 (D C-pol). 2. *Băgaci* (Ard II) < adj. *băgaci* ca fugaci < a fugi. 3. *Băgan*, Gl., olt. (RI XI 45); — mold. 4. + -ău: *Băgău*, Țigănaș (Sur V); -l s. Vezi și BÎGU.

BAGIU 1. — (Ard II). 2. *Băgea*, Ihnat (Sur XV); — Arsenie (Sur VII); *Băgăescu*, Gh. (Nif); -ești s. 3. *Băgiuleasa* t.; -ești s. (AO VIII 292).

BAGRIN < subst. *băgrin* „salcîm”. 1. *Bagrînești* s. 2. *Bahrin*, mold. (Tec I; Sd XVI și XXII; Bîr II; 17 A I 65; Sur IV); — Micul (17 A II 47); *-ești* s. (Dm). 3. *Bahrimu* (Bîr I).

BAHNA subst. „mlaștină”. 1. *Bahnă* (Vr); — Postol (Vr C). 2. *Bahnea* (16 B VI 297). 3. *Băhnășol* (ol = ul), Epifanie, din s. Bahna (17 A V 161; Isp I²). 4. *Bahnari*, fam., mold. < bahnar.

Bahri/mu, -n v. **B a g r i n** 2, 3.

BAIC < blg. Байко < бай, бае, sintome < blg. бате „nene” (Weig). 1. *Baic* (Moț); — luon (Met 30); — a, țig., 1510 (16 B I 60); —ă (Bz); —ani s.; pentru derivate vezi C Bog 332 nota 13. 2. *Baico* (Rel; Ștef; 16 B II 245; 17 B I 328; AO XVI 79; P¹²; BCI III 81; Cîmp; VM) etc.; — călăraș, 1655 (Sd IV 38); — din Blejoi (13—15 B 185), probabil eponim al satului Băicoi. 3. *Baicu* (Dm; Tec I; Mus; P Bor 94); *-lescu*, act.; *Băiculești* s. 4. *Băican*, Radu, 1743 (Acte Sc); —i s.; *Băicănoiu*, Băluță, 1848 (AO XXII 75). 5. *Baicea*, act.; *Baiceani* sau *Băiceni* = *Baicoufi* s. (Dm); *Baicești* s. (Ind 13—16 B); *Baicean* (DM 33; C Bog); actualul Băiceanu ortogr. incorectă, cf. Drăghicean. 6. *Băicilă*, olt. (Sd XXII). 7. + -oiu: *Băicoi* s. 8. *Băicuș*, Ion (Î Div) și *Băicoasa* tt. 9. Prob. *Blicu* b. (Cat).

BAIA, BAIU, BAE, nume format din subst. *bae* sau din vb. a *băia* „a educa, a mîngia copilul” (Sex P). „a naște” (Ivănescu); cf. blg. Бај „nene” și tc. *bay* „bogat” (etim. Paș). 1. *Baia* b. (Rel; Flor 59); —iereu (P Gov f° 31 vo); — din 1536 (Has); — țig. (16 B II 193); *Baie* zis *Baia* b. (17 B II 245; III 182); — olt., 1679 (Sd V 305). 2. *Băia* b. (16 B VI 326); *Băiasa* f., mold., sec. XVII și *Baioae* (17 B II 107), n. maritale. 3. *Bai* pren., 1637 (AO XVII 74); *Baiu*, fam. în s. Zărnești r. Brașov (Cat Braș 112); b. (16 B I 102; Sd X; Grai I 15); m-tele *Baiu* zis și *Dihamul*; —l 1514 (AO XX 91); —l, N. (Șchei II); *-lescu* (An Com). 4. *Baia* și *Baița* ff. (Has). 5. *Bae*, mold. (Sur III); *Băescu* (Ac Bz 20); *Băești* și *Băiuș* ss. 6. *Albaidu*, V. (Tel 58) < al lui Baiu. 7. *Băicuș*

(Î Div) < subst. băicuș, pasăre (Păs); *Băiilă* (Dm; Glos; 16 A III 146; RS 29); *Băil/escu*; *-ești* s. 8. *Băiță*, Stan al lui (AO XVII 74).

BAJA 1. *Baja* b. (AO X 129; 16 B VI 338). 2. *Baju* (Sd XVI). 3. *Bajan*, V., act. V. și Beja, Biju Bija,.

Bajdechî v. **B e z d e c h i** 2.

BAL. Pentru numele derivate din această temă, în care se confundă origini diverse: subst. *bală* (fiară sălbatecă), subst. pl. *bale* (scuipat), subst. *bălă* (drăguță), adj. *băl*, —ă (bălan, frumos), sl. бална „vrajă”, alb. *bal* „frunte” (Philippide), s-au propus etimologii diverse. Drăganu admite un radical slav, ca și pentru Balc, pe care Miklosich îl explică din sl. *bal*; Capidan, după Weigand (DR II), tot o temă slavă *baljo* „tată”; Hasdeu cumanul *bala* „copil, ostaș”, v. Balamir (Has), iar Bil-Albescu explică ard. Bal, —a, —u, prin ung. *bal* „stîng, rău”; Pașca explică Balia din sl. *bal* și din srb.-cr. *Balja* < Brato (după Maretić). Adăogăm și biblicul Bala, fiul lui Veniamin.

I. 1. *Bal*, ard. (11—13 C I 24); —t (AO XIII 428); —ul b., munt. (16 B IV 388; 17 B I 45); —ul ard., 1726 (Paș); —u b. (I Bot 6); *Balu* și *Baliu* ar. (Cara 23, 99). 2. *Bala* mon. (Vieri 72); — s. (Giur 345; Mar); *Bală* b., 1222 (Has); Anton *Bală*, act. (Păcureți); *Albala* (Tel 58) < al lui Bală. 3. + -an, *Balan* (Dm), v. și Bălan < *băl*. 4. *Balai* olt. (AO III nr 13); *Balaeș* mold. (Arh; Bîr I); *Balaiș*, deputat în Adunarea ad-hoc; cf. adj. *bălai*. 5. *Balauș* (Ard II 18, 182); *-escu*, G., act.; *Bălăușeri* s. ard.

II. Din pl. *bale*: 1. *Bale*, Popescul, 1518 (Has); *Bale* zis și *Balea* frecv. mar. (Dm; Mar; M mar); *Balea* pren. (P¹¹ f° 27; Rel; Ștef); *Bălăscu*, Stan, munt. și *Bălescu*, Călin, 1710 (BCI XI 17—18), și *Bălteni*, *-ești*, ss.; *-eanul*, *-easa*; acestea pot deriva și din *băl-*, ca și din *Balea*, *Bălea*. 2. *Bali*, b (17 B II 208); *Balia*, ard., 1666 (Paș); — G. (Șchei III); *Băliescu* (Paș).

III. + -ac, -acî: 1. *Balac*, —a ss.; *Balacă* b., act., munt. 2. *Balace* (16 A III 44 0). 3. *Balaci*, fam., ar. (Cara 91); *Balacci*, Iordache, 1764 (BAP II 126); *Balaci*, —ul ss.; —ul b., mold.

(Isp I¹); *Balaciu* = *Bălaciu*, mold. (Dm; Ștef) ceca ce indică o confuzie între temele *bal* și *băl*. Pentru *Bălac* și derivatele lui v. *Bălac*.

IV. Cu alte sufixe: 1. *Balic* (Mar); -a (Cat; Ștef; Has; Arh; Vra; T-Jiu; Isp III¹) etc.; -a, despotul de Varna din sec. al XIV-lea; -a, Isac, vistier, 1708 (BCI VII 55; Costin); -ea, M. din Văleni (J Div). 2. *Balici*, Gav. (Isp I³); v. și *Bălici*. 3. *Balin* (C Ștef; T-Rom 145; Has); -ești s. (Dm); *Bălănescul*, 1683 (AO II 219). 4. *Balița*, Vvd. de Mar.; - Filip (16 A I 25); *Baliță* (Dm; C Bog); - Mândrica zis și *Balința* (cont. cu *Balinți* s. < *Balint* = *Valentin*) *Mândrița* (C Ștef); - pan, boier 1403 (Romanoslavica IV p. 339); *Balița* zis și *Bălici* (Dm); *Bălița*, Maria (Sur VII); - t.; *Bălițeni* s. (Ștef); -ești t. 5. *Baloe*, răzeș (16 A VI 185; 17 B III 371); *Baloi*, olt. (Sd VI 493; AO III 243); -u, M., act. 6. *Balomir* (Ștef; 16 B III 242; 17 B III 298; V M; Has); -ești, s. (ib); deformat: *Balomii* b. (Vr). 7. *Balinga* (16 B VI 3(6)). 8. + -otă: *Balotă* frecv. (Has; Sur I); - pren (P¹⁴); *Balotești* s.; *Bălot/tești* (Dm; Tec I); *Bălotescu* (Sd XXII); cf. *Bolotești* s. (Dm), prin as. regr. și *Balotești*, prin as. progr., t. munt. (16 B III 18). 9. + -os: *Bălos* (17 A I 188); -ul, R. (AO III 13, 245) sau din adj. bălos. 10. *Balosac*, B. (AO XIV 101). 11. + -oș: *Baloș*, fam. (C Bog; Isp V¹); - Ioan, ard. (Met 12); -, -i, -ani, -eni ss., mold.; *Baloș* = *Baluș* (Ur XXII 85); -ești (Dm). Pentru identitatea *Baloș* = *Băloș* (Dm), (16 A II 205, III 307). 12. + -os, -oș, -in: *Balosin* (Vlah PB 151) și cu as. regr. *Bolosin* act. (Jiul ard): *Boloșin*, Badea, boier (17 B I 298) și *Bolușina*, f. (ib. 397). 13. + -uș: *Baluș*, buc. 14. + -uță: *Băluță* Teișanul (AO V 209). 15. + -uta < -ota: *Balut/ta*, -escu, act., ca *Maluta* < *Malota* (Sc). V. și *BĂL*.

BALABAN < tc. *balaban* o rasă de șoimi (Păs). 1. - mold. (Has), nume folosit de armeni și de poloni (Costin). 2. *Bălăban* (Ard I; Paș).

BALALEU cf. vb. a bălălăi (a se clătina). 1. - T. (16 A I 302; II 96); *Bălălău*, M. (ib. 594). 2. Cf. *Balalla* fam. (Păcureți).

Balaș, Balășeu v. Bălăș 3, 4.

BALAU subst., luat ca prenume ca și alte nume de fiare: lup, urs, leu etc. 1. *Balaur*, fratele țarului Mihail de Vidin (DR II 466); jupan B. (16 B I 178, II 3); - olt. (Sur VI) 2. *Bălaur*, diac (Cat; Has); - Crăciun (17 B IV 357); - Marco (C Ștef); -u (17 B II 233); *Balaur*, moșu (16 B VI 178). 3. *Balahură*, D. (Buc). 4. *Balaușa*, haiduc (Păsc); - St., ar. (Cara 96); cf. „frigura balaura”, personificare în folclor. 5. Prin fon. grec, Valaori ar. (Capidan, DR II). 6. Cu sincopa lui *u*, *Bălariolul* (17 B II 421).

BALB 1. *Balboae*, Apostol (RA IV² 259); *Balboe*, C. (BCI II 212). 2. *Bălboc*, olt., 1620 (Sd VI 464). V. și *Bilbă*.

BALC, BĂLC, din temele *bal* și *băl* + suf. -ca, -cu.

I. 1. *Balc*, ard., 1205 (Drăg); *Balc* Vvd, fiul lui Sas Vv. zis și *Baliță* 1359-1398 (Has). 2. *Balco* (Cat); *Balcu* ar. (Iorga, Hist. des R. VIII 94); *Balca* s.; *Balcă*, Ioan, pr., 1916; - din Vernești (17 B IV 32). 3. + -ăș: *Bălcăș* (Sd X). 4. + -an: *Balcan/ul* t.; -i s., mold. (Dm) zis și *Bilcani* (Ștef); *Bălcan*, pren. (P¹⁴); *Bălcănașu*, act.; pentru toponimele *Balcani*, două sate moldovene scrise cu *a*, înainte de 1450 (Dm), și cu -ă, după aceea (Ștef), cf. și ung. *balcány*, „mlaștină”. 5. + -ău: *Balcău* s. disp. r. Huși (BCI VII 71) sau < subst. *balcău* (DLR). 6. + -ea, -iu: *Balcea* inv. din 1890; *Balcean*, Ion, 1436 (Has); *Balciu* (Dm; RS 64) și -l s. (16 B IV 384, V 272; Sd V 479). Derivate: *Bălcești* s.; *Bălcescu*, N., marele democrat revoluționar de la 1848. 7. *Bălcoci*, P. (Cat mold. II).

II. Cu *ă* accentuat: *Bălc. 1. *Bălcă*, I. (Sur VIII); *Bălcu*, Gh. (RI XIII 286) [fon. mold. pt. *Bălcu*]. 2. *Bălcaș* (Ard II 207). „Bălcoaia, Bălcoiul, Bălcu” sub influența derivatelor cu sufixe accentuate (I. Iordan, Loc. 124). 3. *Bălcea* b. (17 B II 440). V. și *Bălc*.

Baldă/ehiri, -lui v. **Baldovin II D**.

BALDOVIN < it. *Baldovino* < germ. *Baldwin* I. 1. *Baldovin*, boier (Rel; Cat; T-Rom; Has; P Gov I⁰ 14; 16 B III 104; 17

B II 20, III 491). 2. *Baldovin*a f. (16 B IV 1); -*escu*, M. (Meșt Cr); -*ești* s.

II. Scurtat : B a l d. Forma *Baldovici* (BCI VII 52) face dovadă că partea finală -*ovin* a fost tratată ca sufix -*ov* + -*in*, ca în Bucovina < buk „fag” — iar partea inițială Bald a suferit chiar modificarea vocalei *a* în *ă*, *î*; *o*, primind alte sufixe, caz excepțional în tratarea numelor laice. Hasdeu însuși explică formele Balde, Bâlde, Bâldana ca scurtări din Baldovin. *Bâldătui* s. (17 B II 235) însă este cuman, cu suf. -*lui* (CO 145) și sugerează o contaminare cu un radical cuman.

A. 1. *Baldea* (16 B II 228; 17 B II 204). 2. *Baldeș*, olt. (17 B IV 419).

B. 1. *Bâlda* b. (Sur XXII). 2. *Bâldi* v. și Beldi. 3. *Bâldlea* (Sd XXII; 16 B V 262); -*escu* (Tel 58). 4. *Bâldești* = Blădești s. (16 B II 375); *Bâldești* zis și Boldești s. (IO 149, 150). 5. *Bâldeni* s. (17 B II 289). 6. + -*an* : *Bâldan*a s., -*escu*, C. (IO 149, 150). 7. + -*ac* : *Bâldac* (Sd V 99).

C. 1. *Bîldea*, olt., 1620 (Gorj; Sur VI); — diac (16 B V 148); — munt. (17 B I 344); — Șt., ard. (Var 123). 2. *Bîldan* (16 B V 230); -*a* s. (Mus.)

D. Asemănări sau compuse : 1. *Bâldăchiri* (17 B I 383).

BALDÎR subst. < tc. *baldyr* „om burtos”. 1. *Baldirea* poreclă (Sc). 2. *Bardâr*, Gav., megiș (16 A III 331); -*ul* s., mold. (Sd XXI), explicat prin as. regr. l-r > r-r.

BALMOȘ subst. (o mîncare ciobănească). 1. — Gh. (Bîr I). 2. *Balmuș*, fam. (Sur XXV); — Ursul (Bâl III). 3. *Balmoj*, T. (Bîr IV); — Ap. (Isp IV¹). 4. *Balmăj* t. (Iași) 5. + tc. bilmez „prost” : *Balmez*, poreclă (V. Bogrea : DR I); *Balmuz*, N. (Sur XXII); cf. *Bâlmaz*, M. (AO VII 463).

Balog v. B o l o g 2.

BALȘ derivat de Hasdeu din *Bal* (ă) + suf. -*ș*, ca în Capșa, Lupșa etc., etim. admisă de S. Pușcariu (DR III), iar de Capidan din alb. *bal*, -*e* „frunte” (DR III 899); cf. Balșa, numele unei dinastii albaneze din sec. al XIV-lea. Alte explicații în DR V 839 și IIFR II p. 269—71. 1. *Balș*, -*e*, -*a* (Ștef); — familie de

boieri moldoveni, cu origini din sec. al XVI-lea (Has; Isp III¹; Arh); *Balșa* t., ard., 1407 provenit din n. de persoană (Drăg); — ard. (Moț); *Balșe*, Lupul (Isp II²; 17 A II 188); *Balșea*, Vasiliță, pah., 1776. 2. *Bâlș*, Al., vornic (Isp II¹); -*ioara* s. Baloș și Balașin din 1433 și 1442, date în Etim. Magnum ca „alte forme” din Balș (Has), se explică primul < *Bală* + suf. -*oș*, al doilea < ung. *Balas* (Blasius = Vlasie).

BALTAG subst. 1. — și -*a*, Vas., pr., mold., 1810; -*a*, Gh. (Balaur, Biserici mold. p. 44).

BALTĂ subst. 1. — b. (Ard II 38; Arh); — Gr., mold. (Sd VI 116). 2. *Bălțescu* (Puc); -*ești* s. (Sd XVI); *Baltiscu* (sic) (ib.). 3. *Bălțin* (16 A VI 234). 4. *Baltac*, Vl. (RI VII 178); — Isaac (Puc 67); *Bălta*, A. (AO XVII 314), cf. subst. *bălta*^o „vînt violent”, 2° „baltag”. 5. *Băltei*, I. (Tel 58). 6. Cf. *Bîlta* și *Bîltanele* ss.; *Bîltanul* t. 7. V. și Balț, nume ce se poate explica din subst pl. bălți.

BALȚ subst. (laț, vâl) sau bălți pl. < *baltă*. 1. *Balțu*, ard. (Drăg). 2. *Bălțea* (17 B III 517; BCI V 180) *Bălțești* s. 3. *Bălțăianul*, Gr. (17 A I 136), cu sufix enigmatic. 3. Cont. cu adj. bălțat : *Bălțatu* mold. sec. XVI; *Bălțătești* s.

BAMBU subst. (plantă arborescentă DLR). 1. — munt. (BG LIV 159); — ard. (Paș). 2. *Banboe*, Ion, olt. (AO III 249).

Ban/a, -u, v. Ș e r b I 8 și I u b u I 10,

BAN, nume frecvent în onomastica română și a țărilor vecine, după titlul dregătoriei din Ungaria, extinsă ca marchizat de graniță (banat) și asupra țărilor de la sud, organizate succesiv din sec. al XII-lea : banatul de Maciva, de Severin, al Bosniei, al Bulgariei de Vidin etc. Cel de Severin, alipit Țării Românești la 1330, devine prototip al celui de Craiova (Oltenia); de atunci apar și „bănișorii de județ”. „Toponimele moldovene formate din acest cuvînt sînt destul de numeroase” observă Iorgu Iordan „deși bănia e

foarte recentă în Moldova” (Loc. p. 170 n. 4). Originea lor este de căutat în onomastica maramureşenilor descălecători aici. Miklosich nu aduce niciun radical slav pentru toponimele formate din această temă, iar Weigand derivă blg. Банно, Банко, Банчо, din dregătoria „ban” de origine avară la Unguri, < tc. -avar **baian** „bogat, nobil”, termen primit de turanici de la perşi (după Hasdeu); de această origine şi în onomastica română, nu este exclus ca uneori numele să fie o scurtare din frecventul Şerban, precum ar dovedi femininul Bana < Şerbana, altfel inexplicabil.

I. 1. *Ban*, frecv. în Ardeal şi Maramureş; — b., 1205 (Drăg); 1301 (14 C I 16), de unde numele se va extinde peste Carpaţi: — (Moţ; Ard II 148; 16 B I 84, III 232); — sec. XIII (Vlah PB); post. (16 B VI 12); moşn. zis şi *Banea* (ib. 185); *Ban*, V. (Sur V). 2. *Bana* b. (16 B VI 139; Sd V 173); — Stan (17 B II 78); *Bana* f. (16 B III 367); — t. (Moreni); *Bană* b. (Mneciu). 3. *Banu* frecv. (Ard II 38). 4. *Banul*, apare în Moldova ca nume din sec. al XV-lea înainte de introducerea instituţiei: — (Ştef; 17 A IV 117, V 329; Isp II¹, VI¹; G Roş 69); — Ion (16 A I 258), frecv.; *Bănulef*, Ion (Sd XIX 25). 5. *Bănuleşcu*; -eşti s., 1649 nume schimbat în Băluneşti la 1780, iar azi Bălăneşti (Has). 6. *Banae* b. (17 B III 299) cf. şi subst. bănae, pasăre (Păs). 7. *Băna* f., țig. (17 A III 152); *Bănoae marital*. 8. *Banace* (Tec. I; Olt; 17 BI 32); *Bănăcești* neam braşovean din sec. al XVIII-lea (BCI XII 88). 9. + -ar: *Banar*, N, 1711: -ul, I. (R Gr); -iu, Gh. (Şur XIV); *Bănarul* (Sd XVI); -l, V. (Isp IV¹); *Bănărescu* (L Pl 337; Nif). 10. + -at: *Banat*, N. (Ul 37); *Bănat* t. (în s. Buzduc, olt); *Bănăfoiu*, M., 1730 (IO 136). 11. + -ău: *Bănău* (Has), ca Dănău < Dan; -l, R., munt. 1598 (RI VIII 151). 12. *Banea* frecv. (Moţ; 16 B II 304, III 161, 367, V 208; 17 B III 213; Sur II; IS 270) etc.; la genitiv *Banii* (17 B II 247); *Bănăşcu* frecv., -eşti, -easa, -esele ss., *Baneş* act. (Jiul ard). 13. *Bănică*, fam.; *Banica* f. (AO XX 126); 14. + -igă: *Băniğă*, călăraş, 1655 (Sd IV 42). 15. + -ilă: *Bănil* (AO X 130); -ă (Ştef; 16 B I 2, IV 487); -a s. (Băl III); *Bănitul* (Cat mold II). 16. *Bănişor*, N. act.

17. + -iğă: *Baniğă* (Ştef); — Udobă (16 B I 20); *Băniğ*, Dan (Şchei I); *Băniğă* popa (Sd V 21); *Băniğan*, Ion act. < s. *Baniğă* sau *Băniğă*; pentru top. ard. s-ar admite ipoteza < **bae** cu n palatal (etim. Al. Cristureanu); *Baniğul*, Ion (Şchei I.). 18. *Baniu* s., olt.; -l t.; *Bănie* b. (13—15B 174). 19. Cu suf. slave -ov,-ici: *Banov*, Drăgoi (Div 66), în doc. slav, traduce pe Drăgoi al Banului; *Banici*, M. (17 A II 11); *Bănicl*, Duma (Sur V); *Banicu* (Vr); *Bănicioiu* act. 20. *Bănuç, -i (17 B III 20); *Bănuş*, munt. (17 B II 81; Sur I); — fiul lui Vlăduţ 1604 munt. (Sur I); -i, act.; -ul, Ion, munt. (Sd V 122); -ă, I. (An Pit 82); -ă pren. (P² f° 16). 21. *Banuş*, M., act. 22. *Bănuşescu*, C. (Î Div).

II. Cu suf. -ca, -co, -cu, -cea: 1. *Banc* (M mar); — Floare (Met 224); -a s.; pîrîu (Bîr IV); *Bânca* b. (17 B I 353). 2. *Banko*, comite de Bihor, 1209 (11—13 C I 148); *Banco* (Mar 166; Dm; Sur II; P Gov f° 10 vo) *Banco* zis şi *Banul* (16 B IV 388); *Bancu*, Micu (Cat); -l (Ţ-Rom 197; 16 B III 5). 3. *Bance* (16 B I 12, 85; II 10; Ard; 17 B I 177); — Gh. (Buc); *Bancelea* pren. ard. (Paş); fam. (17 B II 237; Isp III¹); — olt. (Sur VI); -escu, buc. (M Put 131); *Bănciă* (17 B I 214). 4. *Bănculescu*, M. (Isp II¹); -easca t., -eni, -eşti ss. 5. *Băncilă* pren. (P³ f° 17); frecv., fam. (Has; Ard I; Puc); -escu (Puc). 6. *Bancina* b. (16 A I 428). 7. *Banciu* (Dm; Ştef; Has); — ard. 1722 (Paş); frecv., act.; -l şi -lea (Ard); -lescu act. 8. Prob. + suf. -otă: *Btncotă* munt. (17 B I 489) şi *Bancolescu* act.

Banboe v. B a m b u 2.

BAND. I. 1. *Bandju* act.; *Bandulovič*, Marco, vlah bosniac, ep. cat. (Romanoslavica II). 2. *Bandolea* (Moţ). 3. *Bandea* t. 4. *Bandiciu*, D., pr., ard., 1916. 5. *Bandiğaga*, V. (Sd VI 31). 6. *Bandesel* t., ard. (Drăg).

II. Bănd. 1. *Băndac* (Tec II; BCI IV 215). 2. *Băndea* zis şi *Bindea* t. (Mus). 3. *Băndoc*, mold., 1680 (Sd VII 321); — 1800 (BCI VII 13). *Băndac* şi *Bîndacu* (Răc 18), cf. subst. **bîndoc** „burtă de porc”; cele două forme ale numelui duc la identitatea teme-

Ior Bandu = Bîndu, ca și Bândea = Bîndea.
4. *Bânduș* (RI VI 263). V. Bendu și Bîndu.

BANDOR subst. (stomac de animale) 1. — (Sur V); *Bandur* (Sd XVI); — Iachim (Sur II; Isp II¹); — vornic (Sur III); *Bandâr* (Sur IV). 2. *Bândor*, V., mold. (Isp IV²). 3. *Bândăru*, T., munt. (BCI X 107). 4. + ung. badaró „bolborosit”. *Bândărău* (Ard II 231); *Bândăroae*, Dochia (Sur V). 5. Sinc.: *Bandre*, -a (Paș); *Bândreni* s. mar.; *Bândriul* (Isp V¹). Terminația formelor din § 5 va fi contribuit la formarea unui sufix ardelean -re sau -dre, ca în Candrea, Mandrea, Pandrea.

***BANG** cf. ung. *bangó* „nerod” (DLR). 1. *Banga*, V. (Sur IV). 2. *Bângă*, M. (Sd VII 352). 3. *Banghita* b. (16 B IV 139); — f. (16 B VI 332). 4. Cf. *Bangal* act.; -ă, Iarca (Mag Br); *Bîngală*, Dr. (17 B III 156) și *Bangara* (ib. 371; Puc).

BANT — BĂNT. 1. *Bânta*, S. (Isp IV¹); -e (Sd XVI); -ul, A. (Sd VI 109); -ul (A Gen II 188); *Bântești* t. (Mus). 2. *Bantaș*, C. (Has; Isp II²); — Gl. (Isp IV¹); *Bantăș* fam. (Tec I; Arh; Băl V; Sur VIII; RI II 142; Sd XI și XVI; Isp III¹); *Bântășești* neam (Dm). 3. *Bântoiul*, D., act. 4. Cf. *Bîntea*, fam. (ib). V. și Bent.

BANȚĂ subst. (var. la baniță). 1. *Banță*, A., act. 2. *Bănful* (17 A IV 454; Sur III); — răzeș (Sd VII 297); *Bănțești* s. 3. *Băniceru*, Șt. (Acte Bord 44), n. agentis.

***BANZ** 1. *Banzea*, I., act. 2. *Benzea*, călăraș, 1655 (Sd IV 38).

BARA, BĂRA, cuvînt vechi, coincide cu tracul *bara* din Zurobara, probabil cu sensul de cetate înconjurată cu mlaștină ca *terramare*-le Italiei preistorice; cu sensul de mlaștină și rîu s-a păstrat la sîrbi, cf. hidronimele: Colubara, Ibar etc. și la romîni din Banat.

I. B a r a : 1. *Bar* b. (Moț); — Oprea, ard. (RI VII 210); cf. orașul Bar din Podolia. 2. *Bara* (Vr); *Bară* (Cotr; Cîmp). 3. *Bareș*, A. (Scan; Isp III²; Cat mold II) 4. Cf. *Barageni* s. (Isp II¹).

II. Cu ă : 1. *Băra*, fam., ard., 1437 (Paș; Ard I); — munt., 1485 (T-Rom 349); alte exemple: (16 A II 73; 17 B II 289, 413; BG LIV 159; Ac Bz 21, 36; R Gr). 2. *Bără* (16 B I 109); *Bării*, Drag fiul (Puc 12). 3. *Bărea*, I. (Drag 133). 4. *Bărița* b. (Ard). 5. *Bărul*, V., mold. (Sd VI 28). 6. *Băroaia* t.; *Băroiu* s.; *Băroiul* t. 7. *Băroian* (Scurtești Bz), cu sufix de apartenență locală. 8. *Bărăș*, ard. (Paș); — olt., 1565 (AO IX 181); — ard. (Ard). 9. *Bărășel* (Isp III²). 10. *Băr/ăscu*, -ăști ss. 11. Cf. *Bărăia*cul s. (Sd XXI). 12. *Băriga*, M. (Meșt Cr) 13. Compus: *Bărălenghi*, M. (17 B IV 127). V. și Bîra și Bera.

Barabanț, v. D ă r ă b a n 4.

BARAN, cf. rus. баран „berbec”. 1. — Floarea (Șchei I); *Băranul* t; *Bărăneșcu*, E.; -ești t. 2. *Băreana* s. 3. *Baranca* t.

BARANGA subst. (lup bătrîn, cap de haită, zis și baragă (Has și Tiktin). 1. *Baranga*, V., 1679 (Has); — răzeș, munt., 1781 (BCI XI 81). 2. *Băranga*, St. (Has); *Bărenga*, Gh., munt. (BCI VIII 34). *Bărăngii*, în genitiv (cf. Viața Rom. 1916 p. 214; Scriban în Arhiva XXII 291; Bogrea în Omagiu Iorga p. 58). 3. *Bărăngi* s. 4.; *Băraga* olt. (Sd XXII); *Baranca* t. Cf. *Bărăgești* t. (Î Div). cf. etim. lui V. Bogrea barangă < gr. -bizantin βαράγγου „Varegii” (Omagiu lui N. Iorga).

BARBĂ subst. Unele nume de persoană derivate din acesta se pot confunda cu cele provenite din Barbu ((Partea I-a). 1. *Barbă* (Dm; Giur 272; Ard); — Stan (C Bog). 2. *Bărbălău* t. (cu suf. -lău). 3. *Bărbăleni* s. 4. *Bărbălțești*. 5. + -lea: *Barblești* s. (Băl V) 6. *Barb/oiu*, -oia (Olt; Sd XVI); *Bărboiu*, olt., 1640 (AO VII 33). 7. *Bărbos*, P. (Glos); *Barbosul*, Micul (16 A III 26); *Barboși* s.; *Bărboș* t. (Ind 13—16 B); *Barboșel*, Ioan, mold. 8. *Barbușă*, munt., 1569 (Ins 159). 9. Prob. *Berbeșu* t. (Sur XVIII), dintr-un * *Barbeș*; *Berbești* s. 10. Compuse: *Barbă-n deal*, Stoica, munt. (Sd V); *Barbă-geamără* (C Bog); *Bărbăgerii* fam. (AO V 209); *Barbălat*, Ioniș (16 B V 431); -ă (Olt; Sd XXII); *Barbă-rasă*, Fl. (An Pit 25). V. și Barbu < < Barbura (Partea I).

BARCA, cf. *barcă*, subst. ard. (femeie proastă) și *bărc*, ard. (dumbravă), omonimul *barcă* (luntre) fiind neologism nu intră în cauză. **1.** *Barc* (Dm); *Barcul* t. mold. **2.** *Barca* b., 1696 (RI IX 49). **3.** *Barcea* zis și *Btreea* fam. (Paș); — S. (Isp III²). **4.** *Barcianu* doi profesori ardeleni, cf. și ungh. *Barcsay*. **5.** *Barcioiul*, Drag. (17 B IV 97). Pentru *Barcan* v. și *Bărc*.

BARDĂ subst.

I. **1.** *Bardea*, M. (Sur IV). **2.** *Bardan* fam. (L B). **3.** *Bardașul*, C., act. **4.** *Barduui*, Gh. (Mîncei). **5.** *Barducilă* b. (17 B III 539).

II. Cu ă. **1.** *Bârda*, Vlad (17 B III 374). **2.** *Bârde*, R. (17 B IV 51); *Bârdea*, 1652 (D Buc); — C., munt. (Sd XIX 85); — Ștefu mold. (Isp II¹); — olt. (Sur VI; AO VI 46). **3.** *Bârdaș*, fam., 1776 (Paș) < subst. (dulgher). **4.** *Bărdicioiu*, Ion (AO XV 157). **5.** + -an : *Bărdan*, R., olt. (AO III 429); — D. (Buc); cf. și subst. *bărdan* (pîntece). **6.** Cf. *Bărdigan*, Oprea (Șchei I) și *Btrda* m. log. (D Buc).

Bardăr v. **Baldır** **2.**

BARON titlu feudal apusean (la origine : bărbat, om liber, ariman la Longobarzi), transmis de apuseni armenilor din regatul Armeniei Mici, în epoca Cruciaterelor și adus de aceștia la noi; explicat de H. Siruni < lat. *patronus*, (com. orală). **1.** *Baron*, răzeș (16 A III 29); — pren. în satul Obidiți (R-Sărat); -escu, -ea olt. (AO XXI 76). **2.** *Baroncea*, S. (Băl V) și t. < arm. *baronča* „domnișor” (explic. H. Siruni). **3.** *Bărun*, Tudor de Drajnă (Draj). **4.** *Băronii* s. (Cat; Flor 233; 13—15 B 165).

***BARȚ** **1.** *Barțea* (17 B II 431); *Bărță* răzeș (BCI VII 6). **2.** *Bărțoiu*, Gh. (VM). **3.** *Barțulea*, Ioan (Meșt Cr).

BARZĂ, subst. **I.** **1.** *Barzea* munt. (Sd V 433). **2.** *Barzu*, mold.; -l [scris Brazul alături de Zrână pentru Zărnă] (BCI III 81); *Barzul* Mihai (17 A III 143). **3.** *Barze* D. (Răc 11); cf. și ar. *Barzu* „Albul” (Cara 99) < alb. *barz* „alb”.

II. Cu ă. **1.** *Bărza* (Ștef); *Bărza* zis și *Bărzu* (17 B III 403); *Bărzul*, V. (Sur VIII).

2. *Bărzea* (17 B II 150); — R. (Șchei II); *Bărzești* s. (Ind 13—16 B). **3.** *Bărzilă* s. **4.** *Bărzuica* t. **5.** *Bărzan* și *Bărzănescu* act. **6.** Din pl. berze : *Berzea* (Ștef) din care s-a format apoi : *Berza* (Tec II; Arh) și *Berzul* (BCI VII 109).

BASARABA, nume răspîndit din sec. al XIII-lea în Sud-Vestul Ardealului, repetat în dinastia munteană, zisă a Basarabilor. Asupra originii s-au emis diferite ipoteze : < trac. *Bessapara* (D. Onciul), < *Bessaparos* (Giuglea, DR III 1099), < *ban* + *Sarab* „nobil dac” (Hasdeu), < *Bess-Rabo* (V. Pîrvan); originea cumană presupusă de N. Iorga, prin comparație (Iorga III 155), e admisă de O. Densustanu, care o explică din *bas* + *aru* „cel bun” + *aba* „tata”. Pentru Basarabii din Hațeg (AO XVI) v. și ampla documentare a lui N. Drăganu (pp. 520—527) și Etim. Magnum III. Pentru răspîndirea numelui, v. Drăganu (Drăg. 521—523) și I. Conea (G. 1934—36). **1.** „Beserabam” din 1241 (Cronica persană); *Basaraba*, forma numelui la domniile muntene; — m-te în Maramureș, de unde izvorăște Iza (M. mar); — b., buc; *Basarabă* (Has; AO XII 46). **2.** *Basarab*, forma nouă; -escu, Ioan. **3.** *Băsărab*, M. (Ard). **4.** Contaminare cu Radu : *Basarad*, deal (M mar), formă ce apare și în documentele latino-ungare privitoare la Basarab I. **5.** *Basarag* nobil din Șiria 1454 (Drăg 236), formă atestată și ca poreclă (Bordeni).

Bască, v. **B a ș 5.**

Basga v. **B a z g a.**

BASNĂ subst. **1.** *Basniu*, Ion (Puc 297, 397). **2.** *Basneșu* (16 B II 385). **3.** *Băsna*, boier (17 A IV 428); *Băsnești* t. (Glos).

BASTE, BAȘTE cf. subst. *baștă* „redută” < pol. *baszta*. **1.** *Baste*, Onuț (Ard II 123); *Bastea*, act. **2.** *Bastachi* (Arh); cf. de altă origine, Basta Georgio, albanez italianizat, ucigașul lui Mihai Viteazul, redat în cronici „Baștea Giurgiu”. **3.** *Baștea*, Drag., munt. 1631 (Sd VII 272); — Gh., post. munt., 1652 (Sd VII 272); — Stan (AO VI 425); — ard. (Viciu 15); ca prenume : — Bran, munt. (BCI IX 9). **4.** — Bălan (17 B II 228). **5.** Cf. *Beastea*, V. (Sd X).

BAȘ cf. tc. *bas* „căpetenie”; numele apare însă în Moldova înainte de influența otomană. **1.** *Baș* „neamș” (C Neamț II 2); *Bași* s. (Dm). **2.** *Bașu* b. (Dm; Ștef; Moț; Paș). **3.** *Bășeanu*, Floare (Ocina); *Bășeni* s. disp. și *Bășenești* s. Bz (Cat). **4.** *Bășac*, Neagu (RI X 268). **5.** *Bășco* = *Bășcul*, vecin (16 B VI 346); *Bască* (sic) și *Bășcoiu* porecle ard. **6.** *Bășcă*, Sărghie (BCI VII 52). **7.** *Bășcoe* (17 A III 101). (Viciu 32) **8.** *Bășolă*, 1590 (Isp 1⁴), n. frecv., mold; — Iurașcu (16 A IV 38); *Bășoleni* s. (Dm; Ștef). **9.** Cf. *Bășail* (13—15 B 160; T-Rom 300). **10.** Cf. Bișcu, fam., act.

Băștea v. **B a s t e 2, 3.**

BAȘTUR cf. subst. *boștur* (găunos). **1.** *Băștur/lea* t. mold.; -escu, act. **2.** *Băștiurea* munt., act.

BAT, temă în care se întîlnesc mai multe origini: 1° vb. *a bate*, 2° subst. *bată* (pl. bete), 3° sl. *бѣта* „tată”, 4° blg. *бате* „nene”, 5° ung. *bátya* „bade” și 6° tătar. *Bati* (Batukhan).

I. **1.** *Batul*, cnez (Vlah PB); — țig. (16 B I 84). **2.** *Bata* b. (Mar; 16 B II 16; 17 B IV 132; RI VIII 149). **3.** *Bate* izbașă (BCI VII 52); -a (13—15 B 63; T-Rom 79; 17 B II 24); -a țig. (16 B I 61). **4.** *Bateiu* munt. (17 B IV 409). **5.** *Batica* fam. (Bîr III); *Bătica* diac (17 A V 67). **6.** *Batin* pren. mold. (Sur I, din 1423; P 14); nume unic (Mar; Ștef; BCI IV 164; RI VI 87; Tec II; 16 A I 441); -ul (Sd VI 26); cu derivatele: *Batinaș*, B., act.; *Băținești* s.; *Bătânești* t. (Tec II). **7.** *Băta* (Sd XVI). **8.** *Bătașul* t. **9.** *Băteș*, (RI II 142); *Băteșani* s. **10.** *Băteală* b. (Sur II). **11.** *Bătoi*, Ilie (Mag Br). **12.** *Bătuță* b. (17 B III 423).

II. *Bati(e)* **1.** *Batie*, boier, 1483 (Div 101; T-Rom 330). **2.** *Batia* s.; *Batiia* b., olt. (Sd V 443); **3.** *Batiu* s. (16 B II 127); *Bătii* fiul lui Șoimul (17 A II 163). **4.** *Bătițe* (ib. 238); -ești (Cat); -asca s.; -oaiă t. **5.** + -man: *Batiman*, Gr. (Sur X); *Bătiman*, N. (Isp III¹, III²; Sur V). **6.** Din participiul „bătut”: *Batuta*, Hagi Ienache, vlah din Zemlin (Cat gr. I). **7.** Prob. compus < bate-cui: *Bătăcui* b. (16 B V 31).

BATCĂ subst. cu patru sensuri: nicovală, capcană, babiță, un fel de pește. **1.**

Batcă (Sur IV și VIII). **2.** *Bătcă*, I. (ib). **3.** *Batcul* mold., 1764.

BATOR, ung. Bathory < ung. *bátor* „curajos”. **1.** *Batorescul*, P. (Sur XXI). **2.** *Batăr* (C Ștef); -escul, Negrilă (ib.). **3.** *Bătăr* (BCI X 83); *Bătăr/ascul* (C Ștef); -ăști s. (Dm; 16 A I 539); -eni s.; -eni s.; -tnga t. **4.** Cf. *Batir/escul*, -ești s. (RI X 74).

BAZGA **1.** *Basga* sau *Bazga* zis și Băzgan, 1780, = Băzguștii (Acte Sc); *Bazga* s. **2.** *Băzgă* poreclă la ardeleni (sprincenat, mustăcios, expl. de Pașca). **3.** *Băzguța* și *Băzgărei* ss. **4.** *Bizgu*, Ioan (Isp V²); *Bizgan*, I., act. cf.; olt. *bizgan*, poreclă „bădăran” (AO). **5.** *Bozgan*, T., ard. (Var 122). **6.** Cf. *Băjgoi*, D. (Ocina).

BAZU cf. Abaza. **1.** *Bazu*, I. (Puc 292). **2.** *Băzu*, Stoica (17 B I 1686); *Băzul* b., 1598 (AO X 128); — Ion, căp., 1686 (BCI IV 189); — t. (Mus). **3.** *Băzan* (16 B III 256). **4.** *Băzaci* s (Cat mold II) **5.** *Băzic/i*, -ești (Olt). **5.** *Băzoi*, M., mold., act. V. și Băzu.

Băb/adea, -aița v. **B a b ă II 6, 9.**

Băb/an, -eț, -ieiu, -oae, -ocea, -oești, -ueiu, -uești, -uș, -uța v. **B a b ă 2, 5, 6, 10, 11, 14, 15.**

BĂCA, **1.** — fam., olt. (Sur VI; AO IV 180); munt. (16 B III 257; 17 B IV 132; Sd V 526); *Bacă*, T., eg., mold., 1668. **2.** *Băcoi*, D. (T-Jiu). **3.** + -lea: *Băclea* (17 B IV 273); *Băcleș* = *Becleș*, D. (16 B III 230). V. și Baca.

Băcă/inț, -olu, -uan v. **B a c ă u 3—5.**

Băc/ea, -ilă, -ioiu, -lu v. **B a c i u 3—8.**

BĂCIOC-BUCIOC **1.** *Bucioc*, ard., 1235 la Oradea (Iorga III 135). Familie mold. a socrului lui Vasile Lupu (Ūr II 254). Codrescu, Miron Costin și Bălan (vol III) îl scriu Bucioc, cu „labializarea lui *ă* în *u*, prin acomodarea cu *b*” zice Hasdeu, care propune patru etimologii dintre care preferă *băcioc* (măciucă). Forma corectă în hrisoave originale și semnături este Băcioc (Has). Coste *Băcioc* fiul pîrcălabului, mare vornic în 1611—1619, socrul lui Vasile Lupu este

scris Băcioc (Ins 52; Isp I²) și chiar Băciog (17 A IV 15), după ce trecuse prin alte ranguri: ciașnic (17 A II 225, clucer (Sd XI 74 și 274; Băl I în 1601, cf. (RI VI 76); mare comis (Isp III¹), stolnic (Băl I). Poate fi și o contaminare a formei vechi din 1235 cu subst. bocioacă (măciucă), dacă s-ar proba înrudirea acestui cuvânt cu ung. *bucok* „gălușcă” (DLR), aplicat în mod figurat unui prunc așa cum se zice azi „un boț”, sau „un nod” copilului mic. 2. *Bucioc* fam. mold. 3. *Buciocta*, Toma, 1784 (RA IV 267). 4. *Bocioc*, Coste, mold., 1610; — Ilea, vornic, 1608 (Sd XI 276) zis și Băcioc (17 A I 215). 5. *Bocioncă* olt. (RI VI 263). 6. *Băciog*, Drăgan, munt. (VM); *Băcioagă* munt. (BCI XI 95), cu diftongul *oa*. 7. *Bocioacă* ard. (Paș); — Ion (P Bor 46). 8. *Bocioagă*, I. (IS 274); — Pană din Vălenii de Munte (BCI X 108), o altă contaminare a formelor precedente.

Băe/lea, -leși, -oi v. Băca 2, 3.
Băda v. Băde II.

BĂDĂRĂU < magh. *badaró* „cel ce vorbește bolborosit, absurd”, din care derivă și bādăran (DLR); cf. sens ard. „mămăligă cu untură” cf. și magh. *badar*.

1. *Bădăreu* (16 A IV 119); *Bădărău* (17 B I 240; Arh); — V. (Tut); — mazil (Isp V¹); *Bădărău*, M. (B-răz 70). 2. *Bădăran*, V. (Isp V²) < subst. 3. *Bădătrlegiu* (s. r. Cislău), probabil o contaminare cu Bătăr < Batory (v. mai sus) + suf. *-legiu* ca în Cosleglu.

Bădăuță v. Bedă 4.
Băd/e -uță, toate derivatele, v. Băde II.
Băg/an, -ău v. Bag 3-4.
Băg/ea, -escu, -iulescu v. Bagiu 1, 2.
Băgul v. Băgu 2.
Băhnașol v. Bahna 3.
Băi/a, -asa, lă, -ța v. Baiu 2, 5, 7.

BĂIAT subst. 1. *Băiatu* (Puc); -l (Am; Hur 128). 2. *Băetul* fam., buc. *Băeșescu*, C. (AO XVI 353). 3. *Băețică* fam. (Buftea).

Băic/an, -ean -oi, -uș v. Baic 4-8.

BĂISAN. 1. — mold. (Sd XXI); frecv. (Sur VII); — Ieremia (17 A I 52); -ul, mold., 1668. 2. *Buisan* Irimia (B-răz 47).

Băj/a, -ești v. Bija 2.
Băj/an, -ănaru, -nar v. Bej 4-7.
Băjgoi v. Bazga 6.

BĂL-Ă adj. (alb, blond, drag).

I. 1. *Băl* ard. (Paș); — A. (16 A II 9). 2. *Băla* b. (Dm; Ștef; Sd XI 86; Ard II) și *Bălă* Pistică, b. olt., pren. (AO XV 66); *Bălă*, Ioan, olt. (Grd), cf. subst. bălă „drăguță”, „jele” (DLR băl. I 4°). 3. *Bălu* (Moș; Am 157); -lescu act.

II. Din adj. bălan, bălaiu: 1. *Bălan* Leurdă (Has), pren.; — fam., frecv. (Buc etc). 2. *Bălănaș* (Paș); -escu; -ești s. 3. *Bălăniță*, A. (Ocina); -ici (Sur VIII). 4. *Bălai*, C., act.; -a f., 1640 (AO VII 34; Sd XVI); *Bălae* f. (17 A IV 35). 5. *Bălăeș*, căp., 1708 (BCI VII 26). 6. *Bălăiță*, fam. 7. *Băl* cu suf. -ac: *Vezi Bălac*.

III. Cu alte sufixe: 1. *Bălat* (Hur). 2. *Bălău* (Gl. Isp III²); + -ca: *Bălăuca* epitetul Veronicăi Micle; — fam., act.; + -un: *Bălăun* (Has); + -uț: *Bălăuț*, (Tec I; Sd XI 54); — Gav. (Sur IV) -ă, mold., act.; *Beleuță*, N. (Î Div). 3. *Bălea* (17 B I 310; Paș); — călăraș, 1655 (Sd IV 38); *Bălăescu* (Has; Hur); -ești, -eni ss.; *Bălen* (sic) b. (17 B I 310); *Băleanu* fam. boierească din sec. al XV-lea (Has). 4. *Băleș* (Dm). 5. *Bălăci* (16 A III 298; 17 A III 146; Sur VIII; Isp II¹). 6. *Bălăică* fam. (Brăila) 7. *Bălin* (Mar; Ștef; Has); — olt. (Sd VI 469; AO XVII 300); -ești s. 8. *Bălăiești* s. (Sd XXI), cf. subst. balie. 9. *Bălăiță* (Has); -ești s. (17 A III 202; Sd XXII). 10. *Bălăișor* (Cat); -oara t. 11. *Bălăoe* (17 B II 225); -oiu, Ioan (Î Div); -oiul 1685 (Has); -oia (Sd XXII). 12. *Boloni* fam., act. < ard. *Băloniu, prin as. regr. 13. *Băloasa* t. 14. *Băloș* (C Bog; 16 A I 56, II 205; Isp III¹); -ani s (Tec II); -escul (Dm; Ard I; Ștef); -eni (Isp III¹); -ești scris și *Bălușești* s. (C Bog). 15. *Bătucă* f. (Paș) „blondă” 16. *Bălună*, Ioan, act. 17. *Băluș* (17 B II 429); -a, -ești, -eni ss. (Dm; etc). 18. *Băluț/a* (Isp III²); -ă (Răc 7); -ă, popa (Î Div); -el, mold. 19. *Compuse*: Fildoro-

gești (16 B IV 269) prob. < bäl + rus. дороз „drum alb”.

BĂLAC, -IU, din adj. *bäl* (alb) + suf. *-aciu* (Has), sau în legătură cu vb. a bälăci. 1. *Bălac* pren. (AO XVIII 474); *-a*, Voica, în baladă (Păsc 239). 2. *Bălaci* b. (16 B III 237); *Bălaci* ar (Cara); — munt. (17 B IV 129); mold. (16 A III 314; 17 A IV 126); olt (AO III 139, XI 217); din 1665 (Has); — Sava (Băl V). 3. *Bălacea* t. (17 A II 256). 4. *Bălaci*, patru sate; *Bălăcița* s. 5. *Bălăcel*, S. (AO XIV 106). 6. *Bălăceanu*, C-tin, aga, din Bălaci; — Giaicu, la 1400 alb. (Has); *Bălăc/-escu*, C., poetul; — fam. (Î Div); *-ești* s.; *Bălăcioiu* (Sd XVI). V. art Bălaci și Bălăcenii de A. Nour (RI XVIII 19–27).

BĂLAȘ numirea veche, din it. *balascio* (DLR), a unui soi de rubin. 1. *Bălaș* și *-a* (Ard; Has; D Buc); femininul este frecvent; *Bălaș*, Stan și Florea (Șchei II, III); *-u* pren. (P Bor 44, 57); *-u* Șarban din Ceraș (BCI XII 141); Domnița *Bălașa*. 2. *Bălăș/an*, *-el*, *-escu*, *-riu*, fam., act.; *-eni*, *-ești* ss. (Dm). 3. *Bălășcu*, 1748 (Has). Hasdeu le pune greșit în legătură cu adjectivele bälai, bälän. 4. *Balaș* 1663 (D Buc); — Gherasim, pr., ard., 1733 (An C II 265).

Bäl/ăseu, *-eseu*, *-ieseu*, *-ița* *-os*, *-uță* v. **B a l II 1, 2, III 9.**

Bälău, *-uea*, *-un*, *-uț* v. **B ä l III 2.**

Bälboe v. **B a l b 2.**

Bälbose, *-a* v. **B i l b ä 3.**

Bälte/än, *-aș*, *-ă*, *-ea*, *-escu*, *-ești*, *-oiul*, *-u* v. **B a l c I 4–6, II 1–3.**

Bäld/a, *-ana*, *-ae*; **Bäld/ea**, *-eni*, *-ești* v. **B a l d o v i n II B.**

Bäldi v. **B e l d i e 3.**

Bäl/ieă, *-iel*, *-iești*, *-ilă*, *-in*, *-ișor* v. **B ä l III 5–10.**

Bälmez v. **B a l m o ș 5.**

Bäl/oasa, *-oe*, *-oiul*, *-oș* etc., *-ueă*, *-ună*, *-uș*, *-uța* v. **B ä l III 11, 13–18.**

Bälöșin v. **B o l o s i n 1.**

Bält/ae, *-ei*, *-eseu*, *-in* v. **B a l t ä 2–5.**

Bälț/ăianul, *-ea*, *-ești* v. **B a l ț 2, 3.**

Bälunești v. **B a n I 5.**

Bämboești v. **B o m b u 1 și B u m b 3.**

Bän/a, *-aru*, *-at*, *-ățoiu*, *-ău* v. **B a n I 9, 13, 18, 19.**

Bänăcești v. **B a n I 7.**

Bänc/easa, *-eni*, *-eseul*, *-ești*, *-ila* *-ilă* v. **B a n II 3. 5.**

Bänd/ac, *-ea*, *-oe*, *-uț* v. **B a n d II 1–4.**

Bänd/ărău, *-ăru*, *-or*, *-riul* v. **B a n d o r 2–5.**

Bän/easa, *-eseu*, *-ești*, *-ieă*, *-iei*, *-ie*, *-igă* v. **B a n I 6, 8, 10, 12, 17.**

Bängă v. **B a n g 2.**

Bän/ilă, *-ișor*, *-ița*, *-ițan* v. **B a n 20, 14, 16.**

Bän/oe, *-ue*, *-uț* v. **B a n I 12, 14, 15.**

Bänt/a, *-ășești*, *-ești*, *-oiu* v. **B a n t 1–3.**

Bänț/ești, *-ul* v. **B a n ț ä 2.**

Bänul/escu, *-ești*, *-eț* v. **B a n I 4, 5.**

Bära v. **B a r a II 1 și B i r 3.**

Bära/ga, *-nga* v. **B a r a n g a 2, 4.**

Băran/ul, **Bărănești**, **Băreana** v. **B a r a n.**

Bărariu v. **B e r a r u 2.**

Băratu v. **B r a t 36.**

BĂRĂGAN; Iorga atribuie acestui toponim origine pecenegă, cu sensul de stepă, pus alături de curgan (Ist. Rom. III, p. 32, n. 3), ignorând părerea justă a lui Drăganu (DR VIII 133–135), că este la origine un nume de persoană; de fapt numele satului *Bărăgan*, azi Mihai Viteazul (Enc) s-a extins de timpuriu asupra câmpiei dimprejur, după ce circulase îndeajuns ca nume de persoană. 1. *Bărăgan*, Radu, munt. (RI VIII 199); — G. (T-Jiu); Puțul lui *Bărăgan*, 1615, doc., olt. (Has); *-ul*, Marin (16 B IV 240); *-ul* Radu din Mărăcineni, Bz. (17 B IV 182); *Bărăgan*, fam., act. în Bărbătești — Gorj, 1911; — fam., act. în Loviștea (BG LIV 195); — M. (Tel 58). 2. Numele se întâlnește de multe ori în funcția de toponim: Bărăganul, moșie lângă Glavaciog (16 B I 192), apoi în diverse regiuni din Oltenia și Muntenia, aplicat la văi, dealuri, fără nici o legătură cu ideea de stepă sau cu cea de mlaștină, cum îl explicase și Hasdeu; la origine rămâne tot numele de persoană.

Băr/ă, -ăiac, -ăș, -ea, -el, -ița, -lenghi, -oiu, -uiul v. B a r a II 1—12.

Băr/ăseu, -ăști v. B a r a II 10 și B e r 4.

BĂRBAT subst. folosit ca prenume din vechime. 1. *Bărbat* Vvd, fratele lui Litovoi, 1279; *Barbat*, vlah, sec. al XI-lea (Morl 6); *Barbatus*, Paul, în doc. latin din 1290 (Drăg); alte ex. (ib. p. 177 nr. 1); *Bărbat*, ard., 1680 (Paș). 2. *Bărbatea* (Ard; Paș); *Bărbătea*, munt., 1636 (BCI V 189); *Bărbăt/escu* (R Gr; Hur; Ard); *-ești, -eni* ss. 3. *Bărbăteiu* (16 B I 72, V 20; 17 B I 428; Glos; Paș; AO X 130); *Bărbăteaiu* pren. (Pom; PII f° 26vo); *Bărbatiū* (17 B II 210).

Bărbă/gerii, -lat, -lău v. B a r b ă 2, 9.

Bărbănțanu v. B ă r b ă n ță 3.

BĂRBIER subst. 1. *Bărbier* (Sd XXI); *Bărbiiar*, „medic” 1747 (Paș). 2. *Bărberu* (Olt).

Bărb/oi -os etc., v. B a r b ă 6—8.

BĂRBÎNȚĂ subst. (= berbînță, berbeniță) un fel de putinică, în vechime numele unui impozit. 1. *Bărbănță* b. (Isp IV⁴); — Ioan din Berbinceni (17 A IV 146); *Bărbnță*, Dr. (17 A II 239). 2. + bărbuncu: *Bărbunța* t. 3. *Bărbănțanu*, Preda (AO V 209).

Bărbunța v. B ă r b ă n ță 2.

BĂRC sau berc subst. ard. (dumbravă) și

BĂRCĂ (= btrcă, oaie creastă). 1. *Bărcă* pren. (Pom; PII f° 27; Aș Br 6, 20); — fam. și s. (Has). 2. *Bărcu* vatah (Isp I², II¹); *-ța* t; *-fă* mold. (Sd V 69); Valea *Bărcii* t. 3. *Bărce* log. (16 B VI 58); *-a* olt., 1620 (Sd VI 464; Isp III²; Ard). 4. *Bărco*, St., ard. (Sd X); *Bărcoi*, Iovan (17 B I 144). 5. *Bărciu* (Ard I). V. și BERC. 6. *Bărcilă* mold. (Sd XXII 283); — fam. act. (Jiul ard). 7. *Bărcuș*, D-tru (Mag Br). 8. + suf. *-an* *Bărcan*, v. acesta sau < tc. *Barkan*.

BĂRCACE subst. (oaie capricioasă). 1. *Bărcaci* b. (16 A IV 231); *-u* s.; *-ul* t., olt. (Sd XXI). 2. *Bărcăcilă*, A. (IS 263).

BĂRCAN 1. *Bărcan*, fam. (Tec I; Tis); — Stolnicul (Sur I); — Gh., mold., 1740 (RI II 149); *-ul* și *-a* tt; *Bărcănești* s. Cf. *Barkan* Omer, istoric turc actual.

Bărearu v. B e r c 6.

Băreă v. B ă r c ă 1.

Băre/e, -ilă, -lu, -o, -oi v. B ă r c 3—6.

Băreheciu v. B e r c h e ș 3.

Bărd/a, -an, -aș, -e, -icioiu, -igan, v. B a r d ă II.

BĂRGA, 1. — Șt., mold. (Sur I). 2. *Bărgan*, Ioan, mold. sau < Bîrg 2. 3. *Bărgău* b., 1644 (Sur V). 4. *Bărginești* s. (BCI I).

Bărhă v. B e r h ă 3.

Bărilă v. B e r 12.

Bărl/an, -e, -eseu, -eși, -ici, -ui v. B ă r l ă I.

Bărlat v. B ă r l a d 5.

Băr/onii, -un v. B a r o n 3, 4.

Bărț/ă, -oiu v. B a r ț.

Bărz/a, -an, -ănesu, -ea, -ilă, -uica, -ul v. B a r z ă II.

Băsărab v. B a s a r a b a 3.

Băsn/a, -ești v. B a s n ă 3.

Băse/ă, -oe, -oiu v. B a ș 6, 7.

Băt/a, -așul, -ănești, -eală, -eș, -ești, -iea, -ie, -ii, -uță v. B a t I 5, 7.

Bătăr, -etc. v. B a t o r 3.

Băteă v. B a t c ă

BĂTRÎN subst. luat ca nume, din vechime. 1. *Bătrnu* (Am); *-l* „fiul lui Radu”, pren. (17 B II 394); *Bătrna*, Ioan (Ard II 104); — f., țig. (16 A II 132); *Bătrn/jeasa* (16 B III 10) și *-oaica* (Am 135) n. maritale; *-ești* s. (Sd XVI; Dm; Glos); *-ești* s., buc. alternează în doc. cu Brătinești sub infl. ucr. 1627—1760 (M Put 199—201); *-i* s. 2. *Bătrân* b. (Sd IV 41). 3. *Bătrincea*, Serghie, mold., act.

BĂȚ subst. 1. *Bățul*, (Vlah PB); — G. (Sur IV). 2. *Bățea*, moșnean (16 B VI 185); *Bățâni* s., mold. (Sd XXI). 3. *Bețea* și *Bețești* s. (Ștef); *Beța* hân. din Crașova (AO III 481) și s. 4. Cf. *Băținac*, R (IO 73).

Băul v. B e u 3.

Băuran v. B e u r a 3.

Băz/an, -lei, -oi, -u — v. B a z u 2—5.

Băzavan, v. P a z a v a n 2.

Băzdigae v. B e z II² 3.

Băzea v. B i j a 3.

Băzgan, -ărei, -uța v. B a z g a .

BEA vb. În compunere : 1. *Beasecu*, T., olt. (Sur VI). 2. *Beazăce*, Radul (16 B IV 238). 3. *Berebună*, Gh.

Beable v. B l e b 3.

Beachea v. B e c h e 1.

Beacheș v. B e c h e ș 2.

Beal/ă, -ea v. B e l I 14.

Beanghea v. B e n g a 3.

Bear/eș, -iș, v. B e r 5, 15.

Beastea v. B a s t a 5.

***BEB**, cf. subst. ar. *bebea* „gogoriță” (Cara 96). 1. *Bebul* (16 B IV 292). 2. Cf., prob. de altă origine : *Bebelea* (Ard) și *Bebera* b., ard. (DR II 697 n. 1) sau < Biber.

BECU, scurtare familiară a subst. *berbec* ; cf. *beciu*, berbec bătrîn (DLR).

I. 1. *Becu*, Sterie, pictor ar.; -*lescu*, olt.; -*lești* s. 2. *Beca* b., ar. (Cara 82); — b., munt. (16 B V 55); 17 B IV 557); olt. (AO XXI 76); *Becan* olt., sec. al XVII-lea (Sd VI 470). Numele fiind în uz la aromîni nu se poate explica prin magh. *beka* „broască”, nici prin celt. *bekos*, propus de Bil. Albescu; cf. însă și blg. Бекo < Бекo (Weig), sau srb.-cr. *Beko* < Bogoslov (Rad vol. 82 p. 135).

II. Din subst. *beciu* : 1. *Beciul* b. (16 B VI 284; BCI VII 66). 2. *Becea* b. (Sd XXII); *Becescu*, C., prof.; *Bec/eni* și -*ești* ss. (Ur XXII 87). 3. Cu suf. -*sa* : *Becsa* b. (Moș). Omonim subst. *beciu* (pivniță); cf. și blg. Бечo sint. < Bonifatie (Weig).

BECHE 1. *Beche*, căp. (Tec II; Sur VIII); -*a* b. (16 A III 38); IV 352; V 42 și 133; Isp III¹); *Bech/lești*, -*eni* ss.; -*escu*, R. (Giur 335); *Bechla* b., ar. (Fărs); *Beachea* (C Ștef). 2. *Bechi*, T. (Bfr IV); *Bechii* b., la genitiv, (16 A II 151); *Bechiul*, Albul (17 B III 212). Numele fiind în uz și la aromîni, iar în Ardeal absent, legătura cu magh. b é k e „pace” nu este justificată.

BECHEȘ subst. „bundiță” bănațeană, sau haină țărănească în Ardealul de nord, < ung. *bekes*, cf. și magh. *békés* „pașnic”. 1. *Becheș*, Ioan, ard.; — Drag, 1788 (Paș). 2. *Beacheș*, Udrea, munt., 1666 (BCI III 92). Cf. și orașul ung. Bekes-Csaba.

BECHER subst. holtei < tc. *bek'ar*. 1. *Becher/iul* (Ard; Sd XXII); -*ete*, olt. (T-Jiu). 2. *Bicheru*, Ienache, 1831 (Acte Sc). Pentru ambele forme, cf. var. ard. *bicher* „scandalagi, tîlhar” < magh. *betyár* „hoț, hoinar”, cuvînt înrudit cu cel turcesc (com. Al. Cristurean).

Bed/eu, -*iuță* v. B e d ă 2, 3.

BEDĂ subst. ard. „pacoste”, „mizerie”. 1. *Beda*, V. (Vr C 200; Viciu 32); *Bede*a, ard. (ib). 2. *Bedeu* b., frecv. în Maramureș (M mar). Numirea satelor : *Bedei*, *Bedeni*, *Bede*ciu, ar semnifica „nevoiașii, sărmanii”, idee exprimată în Muntenia prin „Afumații, Pîrliții” etc. 3. Diminutiv : *Beduță* (17 B II 70); *Bădăuță* ard., act. 4. Cf. *Bedecan* ard.

***BEG** < sl. *sbeg* „fugă, refugiu, ascunzătoare”, iar ca poreclă, în sens de refugiat, sinonim cu „bejan”. Pentru toponime, situația satului Begu din r. Cislău este concludentă. 1. *Beg*, Ionuț (16 A III 14); *Begu* (Paș; Ac Bz); — Neagoe (AO III 44); *Begul*, Stan (Drj nr. 44); -*ești*, -*easa* tt. 2. *Bega* b. (DR III); — fam. (s. Racovița, r. R-Sărat); — b. (16 B IV 324) și canalul din Banat 3. *Beghea*, V., mold., act. 4. *Begoc*, țig., 1516 (16 B I 61). 5. *Beguș*, Ana, act. 5. *Zbaga* Ioan 1647 (Tec I).

***BEGHI** cf. magh. *begy* „gușă”. 1. *Beghiul* (Sur XXIV); — Toader (17 A II 293); — diac (17 A III 89). 2. *Begheiu* nume dublu al canalului Bega. 3. Cf. *Begiul*, V. (Isp II¹).

Beg/oe, -*uș* v. B e g 4, 5.

BEIDEMAN. Fam., mold., sec. al XIX-lea (Arh); — căminar (Sur XXV). O bogată corespondență a acestuia, privind două mînăstiri, între care Chițcanii — Noul Neamț, transcrisă de autor, pentru prof. N. Iorga,

s-a pierdut sub ocupația germană din 1916—1918.

BEI subst. < tc. *bey* sau *beg*, vechiu titlu princiar la turci. 1. *Beiu*, St., (act.); -*lescu*. 2. *Beia* b. (17 B IV 120). 3. Cf. *Beina* (VM). 4. Din blg. Бейко, derivat din tc. *bey*, (Weig): *Beicu*, E., act.; *Beica* t; *Beicea* vecin (17 B IV 511).

BEJ < sl. бѣжати „a fugi”. 1. *Beju*, Nic. ard. reg. Sibiu; -*lescu* (act.). 2. *Beja*, fam., ard.; *Bejești* s. (16 B I 74); *Bejan* (Sd XI 258); folosit și ca prenume: — Balșe, 1655 și *Bejana* f. (Sd XXII); — Gheuca, mold. (Sd VII 317). 3. *Băjescu* boier munt. (Sd I—II; D Buc); -*easca* t. 4. *Băjan*, V., act.; -i s. 5. *Băjăn/oaie*, soția lui Radu Tețoș (17 B I 479). 6. *Băjărnaru*, fam., act. 7. Cu sincopă: *Băjnaru* fam. (Bz). 8. Cf. *Biju*, Tr., prof. și *Bijoiu* t. (Mus). V. și *Blja*.

Bejdenul v. **Bez 2**.

BEL < sl. бѣла „alb”.

I. 1. *Belu*, n. de persoană și de sate: — Iordan (Sur X); — Stan, munt., 1610 (BCI XI 53); -l (17 B III 167); — olt. (Sd V 303). 2. *Bela* s.; — boier, 1437 (Costin I); — pren. (P Bor 5); în uz și la ardeleni ca imprumut din ung. *Bela*. 3. *Belani* s. 4. *Bélea* fam. (Sd XXII; Cotr). 5. *Beléi* (Moț); — Badea (17 B IV 260); -u (17 B III 432 și 17 A II 111 și IV 120); luat ca pren. (17 A V 229) etc. 6. *Beleș* (16 B II 180); -*escu* (Grș 12); -i moșneni din Muscel (Î Div) și s. 7. *Beleul* t. (Glos), cf. și subst. *beleu* (cine alb). 8. *Belia* b (?) (P Gov f° 17); + -*ica*: *Belic/a*, T. (Buc); -ă, Oancea (17 B I 303). 9. *Beliu* ar. (Cara 23), sub infl. blg. Беліо, numele familiei balcanice de boieri din sec. al XIX-lea, care semnează și Bellio; *Beliu* olt. (Sur VI); *Beliuță*, M. (Isp V²). 10. + -*in* etc.: *Belin*, *Belinț* și *Beliș* ss. 11. *Belojiu* s.; -*escu*, Stroe. 12. *Belotă*, 1409 (13—15 B 65). 13. *Beloțu* s. 14. *Beală* (16 B III 257); cf. și forma blg. Бѣла pt. feminin (Weig); *Bealea* b. (Ștef; Ac Bz).

II. Cu suf. -*co*, -*cea* etc.: 1. *Belco* părc. (17 B IV 190); *Belculescu* olt. (RI VI 203).

2. *Belcio*, m. vornic (16 B II 386) etc.; *Belciu* (17 B IV 566); -l (16 B III 12); -l zis și *Belcea* (16 B V 70). 3. *Belcea* (Sd XI 73; 17 B II 205); *Belcescul*, C. (Dm; 16 A III 121); — Cr. (Sur I). 4. *Belcin* (17 B II 24); -a (17 B III 392) -i s.; -*escu* (Hur 82). 5. Compuse: + Ivan: *Belibani* s. (16 B IV 451); cf. *Bălvan*; + subst. veghe (?): *Belveghea*, rumfn (17 B IV 209) zis și *Berveghea* (ib. 315).

Belei/rești, -uresu v. **Bilcir**.

BELDIE subst. 1. — b. (Bfr I); -s. 2. *Beldi*, nobil, ard. (Șincai, III). 3. *Băldi* și *Bâldeasca* tt. 4. *Beldea* (16 A I 534); — D., olt. (BCI VIII 23); *Beldei* fam. (Tec I). 5. *Beldiun* (Ard). 6. + -*man*: *Beldeman*, T., mold. (Sd V 18); *Beldiman* (17 A I 88; Tec I; Arh; Puc); Alecu — „scriitor; — po-reclă cu sens de „om înalt ca o beldie = pră-jină” (Sc). 7. + -*iei*: *Beldici + -*an* augmen-tativ, ca în Drăghicean, Bărbucean: *Beldi-cean(u)*, N. poet. 8. *Beldiu* s. 9. Cf. *Bildea*, Neceșat (16 B IV 187).

Bel/ea, -eș, -eu, -in, -io v. **Bel I 4—7, 9, 10**.

Beleg/a, -an v. **Beligă 1, 2**.

BELG adj. „alb” în expresia: berbec belg. 1. *Belgea*, fam., act.; Vasile *Belgiului* (17 A II 164). 2. *Belganul* (Șincai III 39).

BELGRAD, (Bălgrad) < sl. „cetate albă”; numele istoric al orașului Alba-Iulia. 1. *Beligrad*, P., negustor (Braș). 2. *Peligrad*, fam. (Ard I 81) de origine ard. din fosta Companie greacă de negoț de la Sibiu; *Păligrad*, D. zis și *Pelgrad* (Șchei III).

BELGUN subst. ar. „cojoc alb”. 1. — s; -ul olt. (RI VI 262). 2. *Belgunea*, supranume dat împăratului Ioniță (Bogrea, DR I 461); *Bălgunea* munt. (Sd VII 269).

BELI vb., în compuse: 1. *Belibou* (Sur X); — Năstase (Sd V 94); *Belibău*, fam. (M Put 131). 2. *Belicâne*, Stan (Isp IV²). 3. *Belivacă*, N., act.; — cartier în Craiova.

BELIGĂ subst. (coajă de tei sau de plantă textilă). 1. *Belega*, St., olt. (Sd V 305; XXII); — Mihai (AO XI 69). 2. *Belegan*, Dinu olt. (ib. 67). 3. *Beligan*, Radu, actor.

BELISAR, general roman, nume de orig. tracă, după Philippide, (OR I 6 nota), gr. Βελισάριος 1. *Belizarie* n., act. 2. După fon. n. greacă: *Velisarie* (Sd XV; Arh) și *Velisarea* (Mano 19) prob. familii de greci; *Velesar*, log., 1653 (AO XIV 120); *Vălisari* pren. (P¹² f° 32); *Velisar* căp. (Sd V 132; Aș Br 20).

Bel/ș, -iu, -oiu, -otă, -oț v. **B e l I 9—13**.
Belveghea v. **B e l II 5**.

***BEND** cf. pers. *band* „legătură, stăvilar”.
1. *Bendu*, fam. ar. (Cara 82). 2. *Bendea* (Moț; RI I 21; Aș Br 17); 3. Din alte teme: *Bendela* (Arh) și *Bendrea* ard. (Viciu 15).

BENGA subst. < țig. *beng* „diavol”. 1. — (Cat; 16 B V 55; Paș; Gorj). 2. *Bengea*, Toader din Telega (Acte Sc); *Bengjescu*; -ești s.; *Bengulescu*, act. 3. Asemănătoare: *Benghea* (17 B I 71, II 307) și *Benghești* neam brașovean (BCI XII 88); *Beanghea* ard. (Sd X) sau < subst. *benghiu* 4. + suf. turc -li: *Bengliu*.

BENT subst. < tc. *band* „dig” (DLR).
1. *Bentu* s.; *Benta* t. (Mus). 2. *Bentje*, G. și -oiu, act. 3. Cf. *Bența* ard < ung. (Viciu).

Benzea, v. **B a n z 2**.

BER cf. tema slavă *бер* „a răpi”, blg. берѣ din care Miklosich (p. 277) derivă nume slave ca: *Berisav*, *Berilo*, *Berivoi*; la rîndu-i însă, un nume ca srb. *Berislav* se scurtează în: *Berko* etc. (DR II). 1. *Bera*, mold. (Ștef); olt. (17 B IV 418); ard. (Has; Paș). 2. *Beran*, Al., buc., act.; -i s. (16 B IV 110). 3. *Bere*, mold. (Dm; Băl IV; Sur XXIV); -a (Dm; Ștef); -asa s.; -asca t.; *Berescul* (Cat; Dm; Ștef; 16 A I 508); *Berj-ești*, -eni ss. 4. *Bărăj-scu*, -ști, derivate de Hasdeu < *Bera*. 5. *Bereș*, P. (16 A I 494; Ard); *Bearjeș*, P., 1590 (Sur II). 6. *Beria* s.; *Berian* (Ard II 141). 7. *Berică*, 1627 (Has); *Bericica* (Dm;

Ștef). 8. *Beritac* = *Berieac* (17 A II 63, 233). 9. *Berin* din Bleajoi (17 B III 24); -i s. 10. + -ca: *Berınca*, log. (IO 126; 17 B I 492, II 130, 387 etc.). 11. + -ga: *Beriga* mold. 12. -ilă: *Berilă* (Dm; 16 B IV 490; Paș); — prenume (P¹⁴); cf. srb.-cr. *Berilo*; *Beriljești* s (Cat); -escul 1690 (Has); -ău fam. (17 B I 125); *Bărilă* (Has); — Dimitrie, numele laic al mitropolitului Dosoftei, născut din părinți „moldoveni de baștină”, Leontar și Misira, afirmă Hasdeu în Etim. Magnum. 13. *Berița* s. 14. *Beriu* b. (Ard II) și s. 15. + -iș: *Beariș* (Ur XVIII 154). 16. Din sl. Бериславъ: *Berislăvești* și, cu modificare: *Biroslăveni* ss. (16 B IV 268). 17. Compuse: *Beribaș* b. (17 A I 221; II 47); *Beribace* b. (Sur XXII).

BERARU. 1. — fam., buc., probabil scurta-re din germ. *Berard*; cf. *Berardi*, Iosif (Sd I—II). 2. *Bărariu* t.; *Barariu* fam. (Șez).

BERBEC subst. 1. — frecv. ca fam. și poreclă; -aru, act. 2. *Berbeciu*, C., act.; *Berbecje*, M. (16 A I 255); -ea (16 B I 8); -eni s. (Sur XVIII); *Berbeace* (Dm; IO 21; Sur XVIII). 3. *Berbeceag*, R. (16 B I 158).

BERC, temă a multor nume ce pot proveni din adj. *berc* (scurt de coadă) sau din subst. ard. *berc* — bărc — bîrc (pădurice), folosit de Ioan Barac în „Arghir și Elena”, sau din subst. ard. *bercă* — bărcă — bîrcă (oaie creață); v. mai sus; Bărc; cf. și srb.-cr. *Berko* < *Berislav*. 1. *Bercă*, călăraș 1655 (Sd IV 42); *Bercu*, T. (Ac Bz 43); — ard., 1726 (Paș); — V., mold. „mazil lepădat” din Vaslui (RI I 116). 2. *Bercjuș*, C., act.; -uța, -uță (Cat.). 3. *Bercja*, Ion, act., și s.; -ă, N. (Î Div). 4. *Bercan*, ard. (Paș). 5. *Bercar* „pădurar” (Lex); -u (Arh; Sc); -iu, Radu (P Bor 30). 6. *Bărcaru*, pronunțat și *Barcaru*, mold. < subst. *bărcar* „păstor de oi crețe”, (DLR), omofon cu *bercar* (pădurar); *Bărcare* b. (Vr). 7. *Birca* b (17 B III 231) < ung. *birka* „oaie creață”. 8. + -oc: *Bircoc* b. (16 A III 24).

***BERCHEȘ** cf. magh. *berék* „pădureț” + suf. -eș, sau altă temă. 1. *Berchiș* (C Bog); -ești s. (Dm). 2. *Berchej*, mold. (Băl III). 3. Prob. + -eci: *Bărcheciu* m-te (Hur).

BERCIU subst. vechi, cu sens de „crainic” (DLR). **I. 1.** *Berciu* mar. (M mar) etc.; — pren. mold. (P¹⁴); — *Ilea* (17 A V 116). **2.** *Berce* (Ard I); — mold. (Sd XXI); — *a* frecv. (Moț; Sd X; Cat; Bir I); — *i* (Bir I); *Berc/eni*, —ești ss.; — *ioiul* t.; *Bercineasca* (Dealu 16) < *Bercin.

II. Cu *i* în temă <subst. *birci*, „vestitor de porunci”, cf. srb.-cr. *birik*: **1.** *Birciul* (Glos; 16 B IV 112). **2.** *Bircie* b. (Mus); *Bircești* s. (Mus; Cat; 17 B I 403).

BERDA subst. „coastă de deal”, folosit ca n. personal în Ardeal și Moldova. **1.** *Berde*, mold. (Sd V 58; Sur V, XXII); — Coman, ard. (Ard II 208). **2.** *Berdan*, -mold. **3.** *Berdul* (Isp 1⁴). **4.** *Berdil* (Sur V); — *ă* (Sur XIII).

Ber/e, -ea, -eseul, -eș, v. *Ber* 3—5.

BERENDEI etnic, < *berendei* popor turco-peceneg, migrator în sec. al XII-lea; v. *Bogrea* (An C I). **1.** — boier mold. (Dm; C Ștef); — *u* (C Bog); — *ul* t. **2.** *Berendel* (în cronici). **3.** *Berendești* s. (Ștef); *Berend/ea* fam. (Șez); —ești s., munt. (Ind 13—16 B); — *ișul* t. **4.** *Berind/ă* (BA ung 56); — *e*, On (Met); — *el* fam., (Păcureți) — *i* b. (Sd XVII) și s.; — *ia*, —ești ss.; *Berind/an* (C Bog) și — *ic* (ib.). **5.** *Berinde* mar. (Sd XVII); — *a* (DR II). **6.** *Birindea* (17 B IV 522).

BERHĂ cf. germ. *Berchtold*. **1.** *Berhă* (Ard I; L Pl), fonetizat și *Perh*, *Perha* (Ard). **2.** *Berh/oi* t., munt.; — *uleasa* t. **3.** *Bărhă* (Ac Bz 20). **4.** + *eciu*: *Bărhăci* b (Cat. mold. II); *Berhăci* mold. log. lui Petru Șchiopul (Hurm. XI); — diac (Sur II); — S. (Isp. V¹); — *u* fam. (17 A V 142); — *u* boier mold. (Iorga V 158); *Berheaci*, fam. (Sur XXI; Băl I; 16 A I 568; II 16). **5.** Apropii: *Btrhală*, fam., act. V. și etim. lui Philippide (OR II 376).

Berl, -an, -că, -iac, -ga, -lă, -nea, -nța, -slav, -u v. *Ber* 6—15.

Berind/au, -ă, -ea, -ic v. *Berendei* 4.

BERIVOI nume slav format din tema *svp* „a lua”. **1.** *Beriv/oe* b. (17 B IV 509); — *oi* (Paș); — *oiu*, —ești ss. **2.** Cu afer. excepțională: *Ivoești* s. (Dm) sau < *Ivu* (< Ivan) + suf.

— *oiu*. **3.** Cu *e* < *i*; *Berevo/iu*, —ești ss. Cu fon. grec.: *Verevoe* sătean (17 B I 64). **4.** Cu *v* > *h*: *Bereho/e* mold. (Isp II¹); — *i* (Sur XVIII; C Ștef; Bir IV); — *i* s., r. Făgăraș; —ești s. pe Jijia (Kog; Mustea II 6 și LM). **5.** *Bereheiu*, C. (Vr I 59). G. Pascu explică pe *Berivoi* < rus. береровой „aflător pe țarm, taxă de trecere” (R Crit XIII 149), etim. inadmisibilă ca semantică, el fiind de origine antroponimică și fără sens la oronime.

Berinde, -a v. *Berendei* 5.

Berl/escu, —ești v. *Birlă* I 6.

BERNA cf., etim. puțin probabilă din iran. *bernă* „tînăr” (O Dens T 161). **1.** — *Sauca*, mold. (Sd VI 151). **2.** *Bern/ea*, —escu, act. **3.** + *agă*: *Berneagă*, P., act. **4.** + *ac*, — *el*: *Bernăcel*, St., mold., act. Vezi și *Bernard* IV (Partea I).

Berz/a, -ea, -ul v. *Barză* II 6.

BESA și **BEȘA**, cf. vb. romînesc derivat din lat. *bissire* — *vissire*. **1.** *Beșa*, T., ard. (An Com); Ionu *Beșii* (Măneciu); *Beșa* s., 1305 (Drăg); pt. acesta cf. și srb.-cr. *Besa* ipoc. < *Berislv* (Drăg). **2.** *Beșetea* (Isp II¹). **3.** *Besea* poreclă (Sc); *Besa*, S. (Met 117).

BESCHIE subst. (joagăr). **1.** — D. (Șchei I). **2.** *Beșchea*, fam. (Bz). **2.** *Bischiul*, olt. (17 B IV 118).

Beșa v. *Besa* 3.

Beșgu v. *Bejgu* 2.

BEȘTELEI, cf. vb a beșteli. **1.** *Beștelie*, Trofan (Sur VIII). **2.** *Beșteleia*, Stanciul, olt. (Sd VI 477); *Beștelei*, Ioan, act.

BETERIG **1.** *Beterigă* zis și *Veterigă* b. (16 B V 181); pentru asemănarea părții finale cf. subst. cătărigă. **2.** *Beteringhe*, Stan (Vr C 105).

Beț/ea, —ești v. *Băț* 3.

BEU **1.** *Beu*, Ilie, pr. ard., 1916 și s. ard.; *Beul* crașovean (AO III 481); *Beești* s. **3.** *Băul*, Bucur, ard. (Braș). Coincidențe: n. trace: *Beus*, *Beusas*, *Beuzas* (OR I 555).

BEUCA subst. „prăpastie”. 1. *Beuca* s. 2. *Beoca* b. (Ard I). Coincidențe : trac, *Beucus* (OR I 555).

BEURA 1. — Neagoe, 1778 (Gorj 171); — s. olt. (RI VI 262). 2. *Beuran*, Gh., olt. (AO XXII 211). 3. *Băuran*, P., 1703 (AO XVI 323); —ul mold. (17 A II 233).

BEZ¹ Ipoteze : trac *Baezus*, tc. *bez* „pînză” dat de Bogrea (DR I), dar nu din sl. *бѣз* „fără”. 1. *Bezu* ar. (Cara 34); 2. *Bezi* ar. (Cara 34). 3. *Beza* mold. (Vr); — Marcu ar. 4. *Bezea*, C., act.; — Iarul, munt. (RI XII 108).

BEZ² prep. slavă *бѣз* „fără” folosită în actele românești, după sec. al XVII-lea, expresie moștenită din diplomația slavo-română alături de alți termeni ca : *b r a t*, *s î n*, *z e t* etc., intră în componerea unor nume : 1. *Bezdead* „fără moș”, s. porecla moșului eponim. 2. *Bezđina*, contras din *Bezdedina* „fără moșie” s.; *Bejdenul*, Barbu, munt. 1823 (BCI XI 98); *Btđđna* s. 3. *Btđnoasa* s. < rus *безносый* = „fără nas”. Alăturăm, din cauza asemănării părții inițiale, câteva nume de origini necunoscute : *Băzdăga*, Gh. (Cat mold. II) < sl. *бѣзѣаѣгѣ*; *Băzdăgae* b. (17 A I 149); *Bezăghie*, S. (Tec. II); *Bezedei*, Ion (An Pit); *Bezid* s.; *Bezenci* b. (Dm). 4. *Bezin* act. (V Bistr.).

Bezdead v. **D e a d I 4.**

BEZDECHI 1. Numele elenistului de la Cluj, Ștefan B. († 1958), ploieștean, de origine ar.; numele apare sub formele *Bezdechi* sau *Bizdega* în sec. al XVI-lea, 1507 (C Ștef). 2. *Bajdechi* ar. (Cara 96); *Bajdechie* (DLR mss). Etimologia pare a fi < blg. *бездѣткня*, rus. *бездѣтны* „fără copii”.

BEZER cf. subst. *bezărâu* „osînză, prapor”. 1. *Bezărâu*, Cr. (Buc). 2. *Bizere*, Romînul, fam., Băn. (LB); — s., bân., 1436, numit înainte și *Bisra* (Drăg 237). 3. Prob. *Băzăr* b. (Aș Br 17); *Băztreea* (Puc 51). 4. *Bezerin* olt. r. Craiova act.

Bezin, Bezini v. **Bizinică 4.**

BIBA cf. subst. munt. *bibă* „gaură” și srb.-cr. *Biba* < lat. *Bibiana* (etim. Rjčnik apud Pașca). Numele fiind străvechi în Bihor, la moți și la aromîni, nu se poate explica prin magh. *bibi* „féri”, mai puțin din fr. modern *bibi* „drag”. 1. *Bib* (Ard; Bih 8; Paș, an. 1527); — Stanciu, munt., 1521 (Hurm XI) 2. *Bibi*, ar. (Cara 91; IT); *Bibeasa* mr. act. 3. *Bibea* olt. (AO VII 34); *Bibescu* fam. de boieri olteni, care și-a luat numele de la satul Bibești, olt. *Biba* b., ard., 1216 (11–13 C I 83); — (Moț); — mold. (Sur XXIV; 16 A I 255); — munt. (17 B IV 179 și BCI III 81). 5. *Bibu*, C., ard. (Sd IV 16); —l pren. (P¹⁴). 6. *Bibic/a* t.; —ă pren. (IT); —ă, C-tin din Ploiești 1770 (BCI IV 109); *Bibică* Rosetti din sec. al XVIII-lea; *Bibicu* act.; *Bibicescu*, Ioan, filantrop din T-Severin.

BIBER subst. < germ. *Biber* „castor”. 1. *Biberi*, M., mold. (A Gen I 61–65). 2. Prob. *Bibir/e* pitar, mold. (Sur VII); —i mold. (Sd. XXI); —ică (Bîr I). 3. Asemănătoare : *Bibar* fam., ard., 1722 (Paș). V. și *Beb 2.*

BIC cf. ung. *bika* „taur” din care subst. ard.-băn. *bică* (taur); cf. și blg.-srb. *бикъ* „taur”, dar e posibil și altă temă. 1. *Bic* fam., act.; *Bica* b. (Ard; Moț; 16 A III 25, 87); — pren, mold. 1577 (16 B VI 339); — Negul, sec. al XVII-lea (Acte Sc); — Ivașco, sec. al XIV-lea (Dm); *Bică* act. 2. *Bica* f. (G Dem 333; P Bor 6, 11, 33; Stavr 28). 3. *Bic/an* și *-escu* (Tel 58); *Bic/ani* s. (17 A III 112); *-ești* s. (Giur 339). 4. *Bicu*, St. (MZ Pl acte); —l (Olt); *-lescul*, Vladul, 1610 (BCI XI 53). 5. *Bicoiu*, St., munt. (ib. 95). 6. *Bichean* pren. (Ard II 86). 7. *Bichești* s. 8. Apropii : *Bicos* b. (17 B I 388).

BICAZ pîrfu, este numele unui mîrzac tătar, după cronica lui Urechi (Let. ed. Giurescu). Etim. dată de Drăganu (p. 543) din subst. *bicaș* „cremene”, pronunțat *bicaz* în Bihor < ung. *békásó*, și aceea a lui Weigand < ung. *Békás* „rîul broaștei”, neprobabile.

Bicheru v. **B e c h e r 2.**

BIDIVIU subst. < tc. *bedevi* „cal (arab)”.
1. *Bidiviu*, Radu boier (17 B II 126); — olt. (AO XIV 107); — D. 1646 (AO XVII 306). Pentru etim. cf. St. Nicolaescu, Doc. slavoromâne 294 și Sext. Pușcariu (DR I 329).

BIDU 1. — ard. (Șchei 1); *Bidiul* (ib I, III); *Bidulescu* (Puc). 2. *Bidoianu* fam., act.

BIE. *Bie* f., ar. (Fărș); *Biescu* (Puc); *Biești* s.

Bihol v. **Bivol** 2.

Biharea Bihor v. **Vifor** 4.

Bijoiu, -u v. **Bej** 8.

BIL < ucr. билий „alb”; unele derivate ca: *Bilai*, *Bilav*, -oi, *Bilca*, *Bilina* etc. sînt împrumutate tale-quala din ucr. 1. *Bila* b. (Ștef); *Bilan* (16 B II 196; 16 A I 487 și III 26; 17 A IV 416). 2. *Bil/ai* b. (C Bog); -ăi (Ștef; Băl III); *Ghilde* (Isp III⁴). 3. *Bilav* (17 A I 238); *Bilava* b. (C Bog); — E., diac (17 A V 26); — T. (Isp. II⁴). 4. *Bilavoe* b. (Isp III⁴) și *Bilahoi* (Isp III²). 5. *Bilaciu*, mold. (RI V 224). 6. *Bilaș* (Băl III). 7. *Bile* (Sd XXII); -a f. (16 A I 542); -a b. (Tec I; 16 B I 15 și II 398); cf. *Ghilea* fam., ard. (Var 20). 8. *Bileș*, D. (17 B IV 402). 9. + -ca: *Bilca* fam. (Ștef); — munt. (RI I 22); — f. (C Bog); cf. și rus. белка „veveriță”; *Bilcari* (Dm). 10. + -cea: *Bilcea* fam.; *Bilcjești* s.; -iu, act. 11. + -ina: *Bilina* f. (Ant. Ar). 12. *Bilijeni*, -ești, -cești ss. 13. *Abilii* fam. (Sd VII 61). 14. Prob. *Biliche* (Ur XXII 72) și sinc.: *Bilche* ard.

Bil/ca, -cea, -e, -ea, -eș v. **Bil** 7—10.

Bil/che, -eni, -na v. **Bil** 11—14.

BILCIR: 1. *Bilcirescul* (R Gr 70). 2. *Bilcerești*. (16 B I 151); *Belcirești* s. (Giur 294). 3. *Belciurescu*, T. (Scan); *Bilciur/escu* act.

BILȚ cf. subst. *sbilț* și *ghilț* (laț). 1. *Bilț* (Ard); -u (Gorj 204; 16 A IV 35; 16 B II 315); -ă (16 A I 374). 2. *Bilțigani* (Sur XXII), poate scriere sau lectură greșită pentru *Delțegani* s. în Tutova.

BINE adv. 1. *Binică*, munt. (RI XV 271); *Binescu*, Dim. (Sd XVIII); *Binești* s. (16 A III 42); *Bineș*, Iorest mold. (TC II). 2.

Ghineț, Ion, mold. (Sd VII 304), din var. dialectale: *ghine*, *ghinețe*. 3. Apropii: *Bincea*, olt. (AO XVIII 135); *Bineva* s. (Dm).

Bir/a, -an, -eseu v. **Biro** 1, 4.

BIRĂU subst. < magh. *biró* „jude, primar”. 1. *Birai* b. (C Ștef). 2. *Birău* ard. (Paș); *Birăești* s. (Dm).

Bire/a, -oe v. **Berc** 7, 8.

Bire/ești, -ie, -iul v. **Berciu** II.

Birindea v. **Berendei** 6.

BIRLA. 1. *Birla* b., ard. (Met 22). 2. -ici: *Birlici*, Stan, jupan, 1427 (Isp I⁴). 3. Cf. *Birlic* act. sau < subst. *birlic*. 4. Cf. *Birligiu*, Ion, 1839 (acte Sc).

BIRO subst. ar. (june) < alb. *bir* „fecior”; cf. și subst. *bir* (impozit). 1. *Biru* Ch. (Sur IV); *Birești* s.; *Birescu* (An. Pl 123). 2. *Birovescul*, Ivan, Sîrbul, 1683 (AO II 219). 3. *Bira* b., ar.; *Hagibira* ar., act. 4. *Biran* și *Biroild* (16 B VI 133, 181), nume aduse în Muntenia de emigranți aromâni și albanezi.

Bischiul v. **Beschie** 3.

BISORCĂ 1. — f. (Moț; 16 A II 111, 132) — b (?) (P Gov I^o 12 vo) 2. *Bisurca* sora Ghindei 16 A II 117. 3. Cf. *Bisovca* și *Biseocă* (16 B III 11) t., azi *Bisoca*; cf. *Bisorătu* (16 B III 43).

Bisra v. **Bezer** 2.

BIT. 1. — b. (Ard); -a act. Tema *Bit* e frecventă în onomastica tracă: *Bitus*, *Bitilla*, *Bitidius*, *Bitianus*, *Bituva*. 2. Cf. *Bitovoe* b., olt. (Sur VI) nume de orig. slavă.

***BIȚU**, 1. — ard. (Paș); -l (Braș). 2. *Bița* f. (P Bor 94; Stav 27; BCI VII 8. XV 165); — f., dobr. (RI XI 210). 3. *Bitan* fam. (r. Buzău).

BIVOL subst. 1. — Lupu, mold. (Sd VII 232). 2. *Bihol* (Băl II). 3. *Biolan*, M., act.; -escu (Nif).

Bizere v. **Bezer** 2.

Bizin v. **Bez** 5.

BIZINICĂ, 1. — fam., act. 2. *Bizineche*, M. (An Pl 119). 3. *Bizinacu*, 1843 (Acte Sc); cf. ar. bizilică < tc. *belezika* „brătară”. 4. Cu apoc., term. -ică, tratată ca sufix: *Bezin* b., mold.; *Bezin* zis *Bizin* s. (Sd XVI); *Bezân* și *Bezîni* ss. (Dm); *Bezâni* t. (Sur XI).

***BIZU**. 1. *Bizan*, N., pr., munt. 1916. 2. *Bizian*, Damian, act. 3. *Bizilă* (Dm).

BÎC temă în care se confundă sl. БИК „taur”, subst. *bic*, -ă (tată, mamă) (DLR) și expresia „[cade]bica”. 1. *Bîc* s.; -u fam. (Șez); -u, riul în RSS Mold.; -ul, haiducul (G. Dem. 605). 2. *Bîca*, Stan (16 B I 147); *Bîcă*, Ion (Puc 296); *Bîcani* t. (Glos). 3. *Băcu* (Ard I). 4. + -lea: * *Bîclea*; *Bîclești* s.; + -eș: *Bîcleș*, D. (Cat). 5. + -san: *Bîcsan* (C Ștef); *Bîcsănești* s. (Dm).

BÎGU 1. *Bîgu*, V. (Bir V); -l (Dm; Bir I); -l, A. și I. (BAP II 169); -lescu. 2. *Băgul* (Sd XXI); — Petre (16 A I 169); -ești s. 3. *Bîga* (C Ștef), cf. tc. *bigha*.

Bîicu v. **B a i c** 9.

BÎJA. 1. *Bîja* fam. (Ard II; Puc); *Bîjești* s. 2. *Bîjul* t. 3. *Băj* (Mus 35); -u și -ea (Ard II); -escu (Fil; R Gr); -escul, Radu, 1666 (BCI III 82); -ești s. *Băja*, *Băjoaica*, *Băjești* fam. în Bordeni (Acte Bor 44), azi numită *Bîja*; D-tru *Băzea*, din aceeași familie (ib.). DLR explică greșit *bîja* „foc” din limbajul copiilor, căci cuvîntul se leagă de sl. БѢЖАТЬ „a fugi” în sensul de : fugi, ferește-te [de foc].

Bîjnegi v. **B o s n a** 3.

BÎLA subst. *bîlă*, *bîlie* (buruiană). 1. — b. (17 A I 148); — f. (16 A III 42); *Bîlă*, Ion, act. 2. *Bîlea*, ard. (Paș).

BÎLBĂ 1. — Ioan, act.; *Bîlbea*, Ioan (AO XXI 195). 2. *Bîlbie* fam., act. 3. *Bălbose* olt., 1593 (Sd VII 49); -a, moșn. (16 B VI 72); *Bălboșani* s. (17 B III 1).

BÎLC cf. subst. *bîlc* „bahnă”; după Hasdeu, dim. < Bale. 1. *Bîlc/o*, -u (Dm; Ștef);

-ul (16 B V 39); *Bîlcani* s. (Ștef); *Bîlcoae* t. (Dm). 2. + -ciu: *Bîlcu* popa (16 B III 338); -l armaș (17 B I 230).

Bîld/an, -ea v. **B a l d o v i n** II C

Bîldorogești v. **B ă l** III 19.

Bîlta, -nul v. **B a l t ă** 6.

Bîncotă v. **B a n** II 8.

BÎNDA. 1. — ard., 1729 (Paș); — G., act; *Bîndea* (Ur XXII 87). 2. *Bîndici*, Duma (C Ștef).

BÎNDAC. 1. — mold., 1654 (Răc 18, 25); — megiaș mold. (RI XII 236, 243; Sur XXV; Isp. II²). 2. *Bîndac*, N. zis și *Bundacu* (RI XII 245).

Bîngală v. **B a n g** 4.

Bîntea v. **B a n t** 4.

BÎR. cf. exclamația *bîrr*. 1. *Bîr*, Florica act. 2. *Bîra* (Dm; C Ștef; Paș; 17 B I 152). 3. *Bîră* și *Băra*, 1690 (Has); Ion Duran zis *Bîra* din Băicoi, 1830 (Acte Sc). 4. *Bîre* boier (13—15 B 131). 5. *Bîran* s. 6. *Bîreș* (16 B III 211). 7. *Bîrul* (13—15 B 195). 8. + -lea : v. **Bîrlă**.

BÎRCĂ, v. berc., bărc. (pădurice) și bărcă — bercă -bîrcă (oaie creață). 1. *Bărcă*, Cojascul munt. 1718 (BCI XI 67). 2. *Bîrcă* fam., mold. (Dm; Isp. III¹, V¹); ar. (Cara 34); munt. (16 B I 112; Cat); *Bîrca* s. 3. *Bîrcan* olt., 1710 (Gorj 314); — log. (Cat); *Bîrcu* ard. (Viciu 32). 4. *Bîrcea* fam., ard. (Paș); *Bîrciu* ard. (Viciu 32). 5. + -ciu: *Bîrciu*, 1534 (Paș). 6. Cf. *Bîrchi/ul*, -oasa tt.

Bîre/ea, -iu v. **B a r c a** 3, și **B î r c ă** 4.
Bîrda, v. **B a r d ă** II 6.

BÎRG cf. germ *Berg* „munte”. 1. *Bîrga* b. (17 B III 54); *Bîrgan* fam. (Isp V¹); — haiduc (Z. Arbure). 2. *Bărgan*, E. (B-răz 48). 3. *Bîrgău* b. (Dm; C Bog) și m-te; — Micul (16 A I 341); — P. (C Ștef). 4. *Bîrglu* b. (Ard I).

BÎRLĂ. Sînt posibile trei etimologii: 1) *Bîr* + suf. -lea. 2) ucr. берло „baston”. 3) ung. *bérlő* „chiriaș”.

I. 1. *Bărlje* (Ard); *-ea*, apă (Sur III); *-ești* s.; *-escu*, Șt. (Isp II²). 2. *Bărlan*. 3. *Bărlieții* t. (Tec I). 4. *Bărlici* (CL). 5. *Bărlui* t. (16 B II 118). 6. *Berljescu* fam., act. *-ești* s.

II. 1. *Btrlă* (Dm; C Ștef); *Btrla* s. 2. *Btrle* b. și *-ea* (Dm; Tec I; Mar; BA ung 33); *Btrlești* (Giur 277). 3. *Btrlae*, Vladul (17 B II 369). 4. *Btrlan* (IS 270; 16 B II 33). 5. *Btrlui* s. (Giur 193). 6. *Btrloiu*, Aldea, munt. 1795 (BCI VIII 34) și s. 7. *Btrlinți* s. (Dm; Ștef) numit după moșul Sin Brlrici (16 A III 68). 8. *Btrlici* (Dm; Ștef; Sd XIX). 9. *Btrlișca* (Dm). 10. + *-otă*: *Btrlotești*. 11. *Btrlăilă* (Dm). 12. *Btrlătești* s. (Ștef).

BÎRLAD numele râului, și al târgului construit pe malul său, pare să fie la origine n. de persoană. 1. Cu acest nume (ca n. unic sau de familie) găsim trei persoane în documentele moldovenești dinainte de Ștefan cel Mare (Dm), patru în doc. acestuia (C Ștef), apoi, câte una, în alte colecții: (Sur II; Sd XXII). Însoțit de numele localității: *Btrlad* din Fălciu 1639, 1641 (Sur III și XXI). Interesant e cazul lui „Gavril cu frații săi, Toader, Cupcea și Dan” fiecare cu patronimul „Btrlad”, dar tatăl lor se cheamă „Petrea Btrlădescul din satul Btrlădești” (16 A I 188, 195, 441); Brlco *Btrlădescul* (C Ștef). Ca prenume: *Btrlad* fecior Fedcăi (Isp I¹; 16 A I 461). 2. *Btrlădcl*, apă. 3. *Btrlăgeul* t. 4. La plural slav: *Bărladt*, 1438 (Ulianițki, Doc. p. 15). 5. *Bărlat* din Halinga b., olt. (BCI XII 156) și *Bărlătești* s., mold. (RI VI 78). V. studiul lui Al. Philippide (OR II 362–370).

BÎRSU. Numele și derivatele lui, frecvente în Făgăraș și Maramureș, nu este legat exclusiv de „Țara” sau riul, „Brlsei”; explicația lui Drăganu nu satisface. La bază trebuie admis un radical trac: *Bars* – *Bers* din care derivă numirile dace: Barsames, Barsemis, Barsemon, Barsimia și Bersobia, Berzobim. 1. *Btrls*, *-u*, pren., 1680 (Paș); *-u*, Ion, act.; *-ul* (17 B II 64, 371). 2. *Btrsa* b., moșnean (16 B V 59); – b., mold. act.; – D. ard., din *Btrșău* (DR III); – ard. 1726 (Paș); *Btrșă* b. (16 B IV 484; Sur XXV). 3. *Btrsescu* (Hur; R Gr); *-ești* s. 4. *Bersescul*, N. 1672 (IO 72). 5. *Btrsoiu* fam., ard., 1722

(Paș); *-l* (16 B IV 69; Drăg). 6. *Btrsan* (Ac Bz 36; M mar; Ard II 35); – Zah. scriitor; *Btrșănjescu* act.; *-ești* s. (Dm). Acest nume nu implică apartenența locală la Țara Brlsei, dacă nu-i altă probă precisă; dovadă folosirea lui ca prenume: *Bărsan* (P Bor 22); *Btrsan* pren. ard., 1726 în Țara Oltului, ca și *Btrșănel* (Paș); *Bărsan* pren. (P¹) și transcris greșit: *Brăsean*, 1579 (AO XV 122). 7. *Btrsomeani* s. (Dm). 8. + *-că*: *Btrscă* și *Btrscan* (Ard II). Din forma aceasta, prin sincopa lui r s-ar explica enigmaticul Bisca, v. mai jos. 9. *Bursan* ard. și *Bursinel*, aduse de Drăgan, ca grafii străine pentru Brlsan, pot fi la originea numelui actual Bursan. 10. Cf. *Bursu*, Gr. (Sur XVII).

BÎRZ < sl. брзъ „repede”. 1. *Btrzu* (Puc; Șez; Arh); *-l* (16 A III 241); 17 B II 77). 2. *Btrza* s.; *Btrzanu*, Oașu (Ard II 40); *Btrzânești* s. (C Ștef). 3. *Btrze* țig. (16 B I 107); *-ea* (C Ștef; 16 B IV 182; V 412); *-ei*, *-eiul*, *-ești* ss.; *-escu*. 4. *Btrzetea* (C Ștef). 5. *Btrzic*, A., act. 6. *Btrzilă*, ard. 1758 (Paș). 7. *Btrzoiul*. 8. *Btrzotja*, *-eni* ss.; *-escu*, act.

BÎSCĂ (v. Birsu 8). 1. *Btscă*, Oprea (Ard II 155); – Andrei; – Traian (MO 10 febr. 1949); *Btscă* affluent al Buzăului. 2. *Btscul* t.; *Busculești* (DG).

BÎT, **-A** substantive: *btl* scurtare familiară din „bătrînul, bunicul”, și subst. *bttă* (măciucă). 1. *Btl* b. (Drj 29). 2. *Bttă*, Gh. mold. 3. *Btite* fam. act., ard., în f. s. Gîrba (r. Oradea).

BÎȘEU v. B a ș 10.

BÎTCA subst. (virf. de culme). 1. *Bttcul*, I. (Isp II¹); *-ești* s. (Mus). 2. *Bttcă* fam. (Isp II¹; Brl III).

BÎZU cf. interj. *biz* și vb. a bîzli. 1. *Btzu* (Grd 11); *-l* (Vr). 2. *Btzlă* (Dm). 3. *Btzocul*, Preda (AO XVII 314).

BÎZDÎGĂ cf. subst. *bizdoe* (bizdic) și *bizdoagă* (măciucă). 1. – Ioan (C Bog); *Btzdtg* (17 A V 276); *Btzdigă* (Glos). 2. *Btzdoc*, Ioan, act.

Bizdina v. **Bez** II 2.
Bizg/an, -u v. **Bazga** 4.
Blahuțu v. **Vlah** II 4.
Blăgărești v. **Brăgar** 3.
Blânde v. **Blind** 3.

BLEAH subst. 1. *Blehan* mold. (Sd VI 93); - N. (Fil A 45); -i s. 2 = *Blihan* Nicoară (17 A III 120; BIR 252).

BLEANDĂ subst. 1. - fam. mold. (Sur III, V). 2. *Blende* ard. (Braș); - Iftode, mold. (Sd VI 64); -a, munt. (Glos; Sur V; 16 A III 351; RI XVIII 39; Isp II¹; Paș).

BLEB cf. blg. *блбля* „a flecări” (Paș). 1. - t. 2. *Blebe*, Gh. (Btr III; Isp V¹); -a, ard., 1726 (Paș; Sd XV 245); -a din Săcel 1626 (D Gorj). 3. *Beblea*, boier (Isp V¹); *Beable*, vornic (Isp IV¹). 4. *Bleblea*, Mihulița, vornicel, mold., 1683 (BCI IV 212).

Blende v. **Bleandă** 2.
Blihan v. **Bleah** 2.

BLÎND adj. 1. *Blîndu* (Hur; Viciu 15); - l (16 A I 262); - Roman (ib. 140; C Ștef; C Bog). 2. *Blînd/lea*, V. (Sd XI 280; -escu ard. -ești s.; *Blînzii* s. 3. *Blânde* (Sd XI 281); *Blundean*, Gr. (17 A III 3), prob. lectură greșită.

***BLOJIN**. 1. *Blojim*, Lupul lui (17 B IV 183), probabil cu -im pt. -in, ca în următoarele: 2. *Bloajin* (17 B III 167). 3. *Blojnă*, Lazăr (ib. 522).

BOAMBĂ subst. ard. „bob” 1. - fam (Șez). 2. + -oi: *Bombolești* (13-15 B 161); -escu. 3. *Boamben*, N. și *Bonbân*, Toder (Șchei III). V. și **Bombu**.

BOANCĂ subst. (trunchiu scorburos). 1. - P., act. 2. *Boancăș* (CL; Moț); *Boncăș* (CL).

Boanea v. **Bon** 4.
Boanta, v. **Bont** 3.

BOB subst.

I. 1. *Bob*, Ioan ep.; tradus: Fabian, V. (= Bob) prof. Iași, nepotul episcopului; *Bobul* (Rel; Buc; Tec. II); -escu. 2. *Boba*

pren., fiica lui Radu cel Mare (D Gorj); și n. de familie (Cat; 16 B I 36, III 135; Ac Bz 36; 17 B II 40; IV 56; Am 108), dar mai frecv. n. de femeie (13-15 B 212, 16 A I 415; Sd XV 4; 16 BI 52) etc. 3. + -ai, -aia: *Boba*, -ia, -ița ss.; *Bobaiu* olt. (Sur VI); marital: *Boboia* (Cat); *Bobăești* s. 4. *Boban* (Mar; Cat; 16 B II 250; Sd XVI; 17 A I 146). 5. *Bobancu*, Ioan (Șchei IV). 6. *Bobanea* (16 B III 177); *Bobanga* ard. (Viciu 15). 7. *Bobanțu* (Paș). 8. *Bobîncă*, V., olt. act. 9. *Bobână* (Ard). 10. *Boboană* (17 B II 78). 11. *Bobar*, Costin (Ard II 151); -u, C. (Șoimari); -iu (Paș) „ghicitor”. 12. *Bob/je* (Hur; Sd XVI) -ea (Cat) și frecv. munt.; -escu; -eală ard. (Viciu 15). 13. *Bobéi* (Sd XVI; 17 B III 107). 14. *Bobeia* (AO IV 323). 15. *Bobei/ea* fam., 1702 (Paș); -că, Șt. (17 B II 53); -fă (Am 157). 16. *Boben* (16 A IV 301; Sd XVI). 17. *Bobenc*, Gr. (Sur V). 18. *Bobesș* (Paș; IS 276). 19. *Bobia* f. (16 B I 144). 20. *Bobic* (17 B III 105); -u (Ard); -ești s.; -iul (Sd XXII); *Bob/ica*, Iftode (Buc); -ici, Iv. (16 A II 118). 21. *Bobil*, Șt. (Băl V); -ă olt. (Sd VII 6). 22. *Bobin* (C Ștef; Sd XVI); -ă b., țig. (16 B I 188); -că, Iene (P Bor 104); -ca f (RI VIII 146). 23. Marital: *Bobințoae*, Dan (17 B I 395). 24. *Bobîșul* t. 25. *Bobîștean* țig. (16 B V 10) < subst. bobiște. 26. *Bobîț*, D. (Șchei I). 27. *Boboiul*, Stan (Drj 56). 28. *Boboș* (Ard II 174). 29. *Boabe*, Elena act.

II. Alte derivate și compuse: 1. *Bobulete*, B. (C. Lit. 1941 p. 1391); *Bobolat* (17 B I 493); -ă mold. (RI V 225). 2. + Iuga: *Boboiug* b. (C Ștef; 16 A II 234); -i scris și *Bubuiugi* (C Ștef), lectură greșită: *Boboiug* (C Bog); *Boboiag* boier, mold. (Romanoslavica I). 3. *Bobric* 1606 vâtav (Cat mold. I); *Boberrincu*, fam. din Brăila. 4. *Bobolina* f. (D Buc).

III. Cu fonetism mold, *boghi*, pl. pentru bobi: 1. *Boghea* b., mold.; *Bogh/eni*, -ești ss.; *Boghia* b. (16 A II 85) din satul Boghiești. 2. *Boghian* (Arh; Sd X; Sur II); *Boghean* ușerel (16 A III 461) sau < bodian, nume de bou (DLR). 3. *Boghici* (Ard); - C-din din Brașov (Cat gr. I). 4. *Boghi/cea* și -cenî ss. 5. *Boghin* act.; -a, D. (Șchei I); -ă (Ard; Sd X); -ești „neam” (Dm). 6. *Boghiș* (Ard). 7. *Boghița* (< bobița) și *Boghicea* (< Boghici?) bb. (C Ștef; Sd XXII); *Boghiul* (Glos).

BOBOC subst. 1. *Boboci* (sic) fiul Vișei (17 B II 81) și s. 2. *Bobocel*, Stan (17 B III 486). 3. *Boboacă*, A. (Grd 44). 4. + babă : *Babocil* (17 B II 37).

Boboi/ag, -ug, -ul, v. **B o b II 2, I 27**.

BOBÓLE. 1. *Bobolea* diac (16 B II 245 și IV 39) < bobul + suf. -*lea*; - t., olt. (Î Div); Valea *Bobolii* t. (din antroponim). 2. *Bobolia* s.; *Bobulia* pren. în pomelnic (Ocina). Coincidențe streine : Grădina Boboli din Florența; grec. Bobolis (But); Bobolecki, polon (Let. Urechi, ed. Giurescu). 3. *Boboleacă*, poreclă în Buștenari, cf. subst. boboloacă, variantă la boboloș (DLR); cu sincopă : *Bobleacă*, D. (Măneciu).

Boboș v. **B o b I 28**.

BOBOT < subst. *bobot*, -e. 1. - V. (Sur VIII); -ă t.; -ina b. (16 A I 358).

BOBRIC subst. cf. srb. -cr. *bubreg* „rini-chi” (DLR). 1. *Bobric* (Sd XVI); - boier, 1600 (Hurm XV¹ 774). 2. Prin lepădarea părții finale, tratate ca sufix : *Bobru* (ib.). 3. Prob. *Bobor* (Buc); -a, act.; *Buburoi*, Gh., mold. act.

Bobul, -escu. v. **B o b I 1**.

BOC subst. și interj. (DLR), cf. și blg. Бокa și Бочо sintome din Bogdan (Weig) pentru formele folosite de aromâni, sau sl. *сoкa* „coaste de om”; Bil-Albescu aduce și magh. *baka*, cit. *boko* „pede.traș” (BA ung 31) pentru formele de la Boca și Baca.

I. 1. *Boc*, A. act.; -u, 1263, frate cu Ivan Vvd de Beiuș (Iorga III 157); -u (Viciu 32); -ul (16 B IV 383; VI 122). 2. *Boca* n. folosit în toate provinciile, și la aromâni, iar în Ardeal și ca prenume : - ard. (Moș; Paș); - munt. (17 B II 77); - mold. (Băl V; Șez; Sd XXII); ar. (Cara 82). 3. + -*man* : *Bocman*, Lupu (Isp V²). 4. + -*ăș* : *Bocăș* (Sur IV; Ard). 5. + -*ociu* : *Bococi* mar. (Sd XVII). 6. *Bocoiu* ard. (Viciu 32). 7. *Bocolan* comis munt. 1556 (An C VI 490).

II. 1. *Bociu*, cu suf. -*iu*, sau < subst. ard. „vișel” (Drăg 68); *Bociu*, Profir, buc.,

act; *Bociul* (17 A IV 496); -ești s. (Isp II²); *Bocilești* s., mold. 1700 (RI II 142). 2. *Bocea*, fam. ar. (Cara 96); munt. (17 B II 43); *Boc/eni*, -ești; 3. *Bocean*, I. (T-Jiu); *Bocian*, Ștefa (16 A III 467). 4. *Boceica* b. (Vra); *Bocica* f. (16 A I 536). 5. *Bociun*, N. (C. Lit. 1941 p. 1387). 6. *Bocioală*, I., olt. (AO XXI 177), cf. și subst. *bociulă* var. ard. la băciulie (măciulie).

III. + -*an*, vezi Bocan.

BOCAN subst. „ciocan”, sau < *Boc* + suf. -*an*. 1. *Bocan* ard. (Paș); mold. (Isp VI²); munt. (Cîmp; Puc; Cătina); *Bocănescu* (s. Calvini). 2. + -*iță* : *Bocaniț*, S. (Met 95); + -*eț* : *Bocăneț*, prof. ard. 3. + -*ete* : *Bocănele*, E., act. 4. + -*ici* : *Bocanicu*, Ioan, pr. ard., act. 5. + -*cea* : *Bocanceă*, Șt., mold (A Gen I 61); munt. (16 B IV 429; 17 B II 282); *Bocanciu*, Radul (17 B III 422); *Bocăncescul*, Stancul (17 B IV 142).

Bocioa/că, -gă, **Bocioe** etc. v. **Băcioc 4, 7, 8**.

BOCȘĂ cf. subst. bucșă „bucea” (DLR). 1. *Bocș/ă*, -a, munt. (Cat; 17 B I 198); ard., 1758 (Paș); s., olt. 2. *Bocșe*, moș (17 A IV 140); *Bocșea* t, sau < Boc(a) + -*șa*. 3. Cf. + -*sa* : *Bocșești* s.

BOD 1. *Bod* b. (17 B I 30) și s. ard.; -ul, călăraș munt., 1655 (Sd IV 38); mold. (Sur XV 259) 2. *Bod/je* (Ștef; C Bog; Ard); -ea pren. (P¹⁴); -ea ard., 1726 (Paș); -easa t., -ești s. 3. *Bodea* zis și *Bodei* (16 A II 3); *Bodei* (Băl II; Sur XX); *Bode* zis și *Bude* (Dm). 4. *Bodan* (Bîr I; Paș). 5. *Bodeș* (Ard). 6. *Bodin* (Moș); -a t.; -ești t. < subst. un soi de uliu (Păs). *Bodenești* (Vrancea). 7. *Bodiman* (Vr). 8. *Bodiu* (Vra). 9. *Bodoc* s.; -an : *Bodocan* fam., ard.; + -*ea* *Bodocea* ard. (Paș). 10. *Bodoiul* (16 B IV 103). 11. + -*oni* < oñu : *Bodoni*, supranumele mitrop. Gavriil Bănulescu (Sur IX); *Bodoni* s. (13-15 B 181). 12. + -*oș*, -că : *Bodoșcă* (Bîr I). 13. + -*un* : *Bodun* olt. (BA sl 35); -escu, A. (T-Jiu). Etimologiile lui Pașca : Bodea și Bodin < sl. Бoгaѣ și Бoдaннoг n-au temeii. Cf. blg. бoдa „împunge”.

BODNAR subst. „butnar”. 1. — S. (Băl III); *Bodndrescu*, poetul.

BODOR. 1.—(Hur). 2. + -in : *Bodorin* (Sur I, III). 3. + -ca : *Bodorca* b., mold.; cf. *Budurecă* poreclă (Sc) și *Bodtrcă* s. (Dm). 4. *Bodroiul*, C. (17 B IV 580). 5. Cf. *Bodribeal*, uricar (Sur XIX). Pentru etim. cf. adj. bodor „creț” și blg. бодор „vioiu, curajos”.

BODROG 1. — b. (Ard). 2. *Bodrug*, A., mold. act. Cf. moș *Bodrtngă*, personaj din „Amintirile” lui I. Creangă.

Bodun, -eseu v. B o d 11.

Boer/că, -oi etc. v. B o i e r 3—7

BOGAT adj. 1. *Bogat*, D. (17 B II 207); -u, N. act.; -ești s. (Sd XXII). 2. *Bogățoiu* (Sc). 3. Cu fon. ucr. g > h : *Bohățiel*, ard. < adj. *bogățel*.

Boghean v. B u g e a n 1 și B o b III 2. și B o g h i u 3.

Bogh/ea, -eni, -ești v. B o b III 1.

Bogh/a, -an, -ești, -ei, -cea, -ceni, -nă, -nești, -ș, -fa, -ul v. B o b III 2—7.

BOGHIU subst., o specie de uliu (DLR). 1. *Boghiau* (Ard); -l fam. (C Ștef; Sd XI 27; Isp IV¹; BCI VIII 70; Sd XIX 27). 2. *Boghioru*, 1880 (BCI XV 72). 3. *Boghean*, olt. (Sd VI 495).

BOGREA. 1. — V., prof. 2. Cf. *Bohrinești* s. (Dm) < Bogr + suf. -in, cu g < h : Etim. după G. Pascu, < ar. b o g r u „sărac” și după *Bogrea* (DR IV²) < mongol b o g h o r i „scund” Bogoris; v. și Omagiu-Iorga 1921.

BOGZA subst. „bufniță” (DLR). 1. — (Dm; Tec II; Arh; C Bog); — Vis. (Isp I²); — Gl. (16 A I 267); — scriitor (Sd VI 139); 2. *Bogze* (C Bog); — Ioan. diiac, scris și *Bogzovici* (16 A II 103, 149). 3. Cu met. *Bogza* (17 B I 167). 4. *Bugza* logofăt (Sd XI 274), scris și *Bogza* (17 A I 2); *Bogz/ăni*, -ăști tt.; -eni, -ești ss.

Bohățiel v. B o g a t 3.

Bohorelu v. B o r i s 3.

BOI sl. бон „luptă” și cuman, t. ard. *Boiu* (Ist. României, 1962 II 70) 1. *Boi*, Dan, r.l. (Sd VI 480); *Boie* fam. ar. (Cara 87). 2. *Boe* b., olt. (17 B IV 520); — V., mold. (Sd V 36); *Boescu*; *Boiești* t. (Cat). 3. *Boia* b. (Rel; Am: 16 B I 67; Sur VI); — tătar (Ștef) — f., ar. (AO VII 220). 4. *Boian* (Moț) și s. 5. *Boiașu* (Sd XV 305); *Boișoara* s. 6. *Boilă*, ard.; *Boilea* t. 7. *Boiu*, ard., 1726 (Paș); *Boiu-Mare* (Drăg 445). 8. *Boiță*, A. act. 9. + -ca : *Boica* b. (Cat; 16 B III 136; IV 51 și V 354; 17 A IV 119); *Boaică*, Ion (Buc). 10. + -co, -cu : *Boico* (Rel; 17 B III 379), cf. blg. бойко; *Boicâiască*, partea (17 B I 409). 11. *Boichilă* (17 B III 319). 12. *Boicea*, olt., 1640 (AO VII 34); — Rădescu (Scan); *Boicjescu*; -ești s., scris și *Buicești* (Ind 13—16 B); *Boicani* s. (Tec II). 13. Cf. *Boinescu*, < boinic „luptător” (DLR).

BOIER subst., titlu și rang social, luat și ca nume de familie. 1. — 1680 (Ard; Paș); -iul, G. (Tec II; Sur XXV); -escu, V. 2. *Boiaru* (Sd X). 3. *Boeroi*, Ion din Ceraș (Drj VI); -u, N. (BCI XII 141). 4. *Boercă*, Badea (IO 91). 5. *Boeriuc*, diac (17 A V 213). 6. *Boernașu*, olt. (RI VI 263). 7. *Boerosul*, D., ploieștean, 1770 (BCI IV 111).

BOITA < sl. бoита (Drăg 13). 1. *Boita*, fam., ard. (Paș; BA ung. 33). 2. *Boite* (Buc). 3. *Buită*, fam. ard. 4. *Boitan* și *Buitan* (Ard).

Bojor, -an v. B u j o r 4.

BOL; sînt posibile trei etimologii: sl. бола „mai bun”, iranic *bol* (O Dens T) și *bolî*, pl. < subst. boală.

I. *Bole* și *Boli*: 1. *Bole*, fam. (Dm; C Bog; Btr I, III; Tec I); — n. unic, 1488 (T-Rom 377; 16 B I 43, VI 8). 2. *Bolea* (Paș; Mei 30; Sd XXII; RI VI 215); *Bolla* (Sd XVI) *Bole*, pren., ar. (Fărș). 3. *Boli* b., ar. (Fărș). 4. *Bolean*. Ene, moșnean (Drj 32). 5. *Boljescu* (Puc); -easca s.; -ești fam. (Puc); + suf. -ianu : *Boleşteanu* (Cep 31); -l (Cotr 53). 6. *Boleț* (Moț). 7. *Bolișor*, V. (Tec II; Sur VIII; Isp III¹); — Ionașco (17 A II 225). 8. *Boluf* (17 A III 118).

II. Alte derivate. 1. + -ac, -aciu : *Bolaci* din Cozmești zis și *Bolachi*, Gh., 1674, frate

cu Vasile Corcot (Isp III²); *Bolaciu* (Dm); *Bolăcești* s. (Dm); cf. însă și germ. *Bolach*, nume de persoană la sași < Valah (etim. Drăg 18 n. 3). **2.** + suf. *-iac*: *Boliac* fam. (Șez); cf. Cezar Bolliac, literat, cf. subst. boleac „bolnăvicios” și srb.-cr. *Boľak* < Boleslav (Rad v. 82 p. 88). **3.** + *-ca*: *Bolca* b. (16 A I 520; 16 B IV 186); f. (16 A I 268, III 391 și IV 262); *Bolcești* s. (Dm); cf. și subst. bolcă „bolfă” (DLR). **4.** + *-ca, -an*: *Bolcan*, V. (Sur XXV). **5.** + *-ca, -aș*: *Bolcaș*, Lucian, act.; *Bolcăș*, mold.; *Bolcoș* (16 A III 19). **6.** Bol + suf. *-oș*: *Boloș*, Toader (C Bog; 16 A II 10). **7.** + *-otă*: *Bolotești* s. (Dm), dacă nu-i diformare din Bolat < Bulat sau < Balotă. **8.** + *-șa*: *Bolșa*, popă (17 B I 383).

BOLAN. **1.** — (16 B II 304; 17 B III 166); *Bolan*, fam.; *Bolani* și *Bolănești*, ceată de moșneni în Scorțeni, r. Cîmpina (Acte Sc). Numele apare în raionul Teleajen la Drajna, în formele: *Bolăni*, *Boltnestii* (Drj 31 și XI); *Bolăn*, R., 1745 din Drajna (BCI XIII 189); *-u*, Ene, 1831 (ib.; RI XII 259). **3.** *Boltnu*, M., munt., 1776 (BCI XV 67); în această formă numele s-a apropiat de subst. bolfnu < bolînd „nerod” (DLR) de fapt „nebun - năstrăvan”; v. Bolînd.

Bolbonă v. **Borbonă** **1.**

BOLBOR(OSI) vb. **1.** *Bolborea* (Cat; 17 B I 220). **2.** *Bolborici*, M., act. **3.** sinc. *Băborea* (16 B IV 198).

BOLD subst. **1.** —, Ilie (Î Div) și s.; *-u* (Tec II; Sd IV); *-ul* (C Bog); *-ulești* (Sd XXII). **2.** *Bold/a*, Gh. (Ul 19); *-a*, Ile (16 A I 131); *-ea* (Dm; Ard; 16 B I 178); *-escul* (Dm) *-ești* s. **3.** *Boldăș* (Ștef; C. Bog). **4.** + *-an*: *Boldan* (16 BV 470) sau < subst. boldan. **5.** + *-ar*: *Boldar*, V., mold. (An Com). **6.** *Boldeață* (Grd 11). **7.** *Boldici* (Sur VI; AO XIX 156). **8.** *Boldiș* (Glos) < adj. boldiș; *Boldișor* (Isp II¹); *Boldeș* mold. (Sur I). **9.** *Boldoc* (Ard). **10.** *Boldoiu* (Aș Br 178); *-l*, R. (17 B IV 190). **11.** *Boldușca*, Șt., mold., 1709 (BCI IV 192). Pentru numele ardelene cf. și subst. ard. bold, și *boldar* < ung. *boldt* „prăvălie” (com.

Al. Cristurean). **12.** Cf. *Boldini*, D. log., munt. 1659 (D Buc).

Boldești v. **Bold** **2** și **Baldovin** **II B 4.**

BOLDUR. **1.** *Boldur* (Dm; Arh); *-a* (Moț). **2.** *Boldor* (Ștef, C Ștef; Bir I; Ard); *Buldur* (IS 278; An Com); ambele forme prin as. progr. și regr. **3.** *Boldări*, P., act.; cf. subst. mar. boldurel „prăvălie” (Tit Bud).

Boliac v. **Vol** **18.**

BOLÎND subst., var. ard. bolund < magh. *bolond* „nebun”. **1.** *Bolîndu* poreclă și epitet; *Bolându*, D. (Șchei III). **2.** *Bolunduț* moț (Viciu 32). **3.** *Bolândău*, Gl. (Sur III).

BOLOC. **1.** *Bolocul* t. **2.** *Boloca* pren., 1693 (AO XVIII 474); — Curuia, fiul lui Răduță (ib).

BOLOCAN, nume de bou; folosit și cu sensul de „grobian” (Buc). **1.** — paharnic, 1646 (AO XXII 111); — N. (LB); — Marin (Acte Sc); *-i, -ești* tt. **2.** Cf. *Bolohan*, act.

BOLOG < magh. *balog* „stingaciu”. **1.** *Bolog* (Paș; Tis 339; Met 100; Mano 24); — Ianăș (16 B IV 150); *-a* (Tis 362; Am; Ard; Sd XVI). **2.** S. *Bolog* fiul lui Ioan Balog (Ard II 195); *Bologan*, act. **3.** *Bologa* (BA ung).

Boloni v. **Băl** **III 12.**

BOLOSIN. **1.** *-a f.* (Xenopol VI 128); *Boloseni* s., la Huțuli (Drăg 412 n 1). **2.** Cu și în loc de s: *Boloșin* zis și *Băloșin*, Bădea, stolnic (16 B VI 190; Cob 23—24) scris încă și Bădea *Băloșan* (17 B III 266); *Boloșin*, Furdui (17 B III 213); *Boloșești* s. (Isp I¹). **3.** Cu sincopă: *Bolșin* (17 B III 324) zis și *Boloșin* (16 B II 67, 209); cf. *Boloh(oveni)*.

BOLUM. **1.** — fam. (Buftea); *-ul*, Turcul în lit. pop. (Păsc); cf. subst. *bolun*, numele unui soi de burete: *Bolun*, Drag. călăraș 1654 (D Buc). **2.** Cont. cu tc. *bilmez* „incult” (Südost Forschungen XIX p. 388); *Bolu-*

mezu, R. zis și *Bulumeju* munt.; *Bulemez* (17 B II 351) zis și *Bulmiază*, Lupe (16 A II 95).

Bomboești v. **B u m b 3** și **B o m b u 1**.
Bomborăști v. **B u m b a r a 4**.

BOMBU cuvint onomatopeic (DLR). 1. *Bombești* s. (13–15 B 161) scris și *Bămboești* (16 B I 138). 2. *Bomban*, Ioan (Șchei IV). 3. *Bomboș*, I., munt. (BCI VIII 34); – Stanciul din Urlați (17 A V 229) zis și *Bombaș*, într-un doc. din 1704. V. și Boambă.

*BON, -A. 1. *Bon*, Vlahus (Vlah PB); – act. (Jiul ard); *Bon/ę* b. (Ard); –*ea* fam. (Viciu 15; AO XVII 307); –*escu* (Puc); n. marital: *Bonoaia* (Băl VI). 2. *Bona* f. (pe un pomelnic din București); – fam., act. 3. *Bonaș* ard. (Paș), cf. și etimologice date acolo de Pașca. 4. *Boanea* (Moț); *Boneu* (Viciu 15). 5. *Bonoiu*, Gr., act.

BONCU. 1. – b. (Sd XVI). 2. + *-an*: *Boncănescu*, N. (Î Div). 3. + *-an*, *-el*: *Boncănel*, munt. (RI I 21). 4. + *-uș*: *Boncuș* (Moț). Maretič derivă srb. *Bonko* din *Bonaventura* (Rad vol. 82 p. 145). 5. + *-cea*, *-ciu*: *Bonciu* fam. (Sd X; Arh); – pren. (P Bor 123); *-l* zis și *Bunciul* iuzbașa, 1631 (Drj 78); *Boncea* (IS 279; Nif; BGL LIII 156). 6. *Boncilă* b. (16 A III 171). 7. Cf. *Bonchiciul*, St. (17 B IV 322).

BONDE, cf. magh. *Bondi* (cit. Boandi) ipoc. < Andrei, frecv. la maghiarii din Ardeal. 1. – munt. (16 B I 131); *Bondi*, Manu, mold. (Sd I); *Bond/ęa* (17 A I 88); – ard. (DR II 697); –*escu*. 2. *Bondici* (Mar). 3. + *-lea*: *Bondolea*, Iuon (Met 12). 4. Cf. *Bunda*, Lupul (Btr I, II), sau < subst. bundă.

BONDRE. 1. – D. (Sur X; Arh). 2. *Bondrea*, Ioan, 1699 (RI VIII 173). 3. Prob. *Bondor* (Mar). Cf. subst. *bondar*; pt. terminație, cf. *Candrea*, *Mandrea*, *Pandrea* etc.

BONT, adj. 1. *Bontul*, rumîn, 1625 (RA II 233). 2. *Bonte* (Dm; Isp VI²); *-a* (Dm; Ștef; Paș; Isp IV²); *Bont/ęeni*, *ești* tt. (Cat; Ștef). 3. *Boant/ęa*, ard., 1722 (Paș); *-ă*, G., act.

4. *Bonta* b. (Dm); – m-re (16 B IV 442). 5. *Bontaș* fam. (Isp II¹, V²); 6. *Bontăș* (Btr I; Arh; Sd V 25). 7. *Bont/ęica* b. (Ștef); *-ilă*, G., act. 8. *Bontuș*, V. (Răc 11, 28). Pentru etim.: Bil-Albescu < ung. *bontó* „desfăcător” și Ghibănescu < rus бунт „revoltă” (Isp IV²) pentru formele 5–8 cf. adj. *bontaș* „rebel” (DLR).

BONTU. 1. – (Scan); *-l* (16 A IV 56); *Bonți* s. (Bz); *Bonțești* sau *Bonțăști* (17 B II 403; Cat).

BOR(U), < sl. боръ „luptă”, din care Miklosich derivă nume ca Boris (I), Borșa. Drăganu confundă temele bor- și bors-, boros-, iar Weigand (p. 144) aduce blg. *bor*, *borika* „molid” și alb. *bora* „neauă”. În unele forme intervine și subst. *bor* contras din *bour* (v. Bou II 5, 6). 1. *Borul* t.; *-eni* s. (16 B III 127). 2. *Bora* frecv. mold. ca n. unic sau de fam. (Dm; Ștef; Btr IV; C Bog; Sd VI 11; 16 A I 498; Ur XXII 160); – ard. (Mar; Paș); – munt. (Ț-Rom 116; 13–15 B 71; Giur 245; AO XV 121). 3. *Boră*, Radu (BCI V 219). 4. *Bore*, Vasco (Sur IV); *Borea* (Dm; Ard I; Cat; 16 B II 121); – fig. (17 A IV 52); *Borăscu* (Gorj; Giur 82); *-l* (Glos; Isp I¹); *Borăști* s. (Cat; Ștef; etc.). 5. *Borelul* t. (Puc 18); *Boreș*. 6. *Borie* b. (16 A III 39). 7. *Boria*, Blaj (Ard). 8. + *-an*: *Boran*, *-a* (Ard); *Borănęescu* (VT; Scan; Fil A 35); *-ești* s.; + *-cea*, *-ciu*: *Boranęea*, St. (17 I 266); *-ciu*, M. (IS 278). 9. *Boraș: *Borășești* s. 10. + *-ilă*: *Borila* din 1080 „mysian”, slav sau turanic. Alt *Borilă*, n. purtat de Florilă, din 1207, nepotul împăratului Ioniță, scris și Ascenus Burul < rom. „bunul” (explicație dată de Iorga, *apud* Drăg. 150); *Boril/ęa* mold. (C Ștef); *-escul* (Ștef); *-ești* s. vechiu, sau *Borlești* (Dm); *Bortlă* (Dm); *Bortle* b. (C Ștef); *Bortl/ęa* s. (16 B IV 126); *-ești* s. (Dm); *Borăl/ęa*, Stan, 1678 (Drj 43); *-e* (Isp I²); *-escu*, Ioanăș (16 A II); *-ean*, uricar, 1635 (Sd XIX 24) zis și *Boroleanul*, în doc. mold. 1635 feb. 28 (mss. Singeorgiu). Cf. și *Burulean* lit. pop. (G. Dem.). 11. Prin as. progr.: *Borol/ęe* s. (C Ștef); *-ea*, *-ești* ss. 12. + *-oiu*: *Boroiu*, P., olt. (Sd VI 495); *Boroaia* s., > *Boroianu*, act.

BORC. 1. *Borc* b. (Ard); — Gr., olt. (An Com); -*u* act. (Jiul ard). 2. *Borca* b. (Mar; Giur 245) și s.; — T., act.; cf. subst. *borcă* „rochie de lână” (DLR). 3. *Borcoi*, I. (Isp IV²); *Boarcas*. 4. + -*an*: *Borcan* b. (13—15 B 161); — Pătru (17 B IV 8); *Borcănești* t.; acest nume se confundă formal, nu etimologic, cu subst. borcan. Din tema *Borc* + suf. -*cea*, -*ciu*, se pot explica: *Borcea*, *Borciu*, *Borcilă*, dar aici poate intra în joc tc.-cuman borč.

BORCE < tc.-cuman *Borča*; frecv. n. de fam. mold. 1. *Borce* (Isp I¹; Băl I); -*a*, 1420 (Dm; Ștef; Giur 245); -*a*, ard., 1417 (Paș); *Borcea* t, brațul Dunării și pren., act., ard. (Paș); *Borčescu* (Puc); -*ești* (Sd XVI); *Borcilă* mold. (ib.; Arh); — N., olt. (BCI XII 166). 2. *Borciul*, comis (Sur XIX). 3. Cu alte sufixe: *Borcină*, Chifan (Isp V¹); *Borciun*, olt. (Sd XI 263). Miron Costin transcrie magh. Barcsay prin Borcea (!).

BORD cf. subst. bord „bolovan mare, bordan”. 1. *Bord* (Sd XVI) și s.; -*u*, mold. (16 B III 1); -*ul* t. 2. *Borde* b. (Sd VI 269; 17 B I 90, 172); — din Huși (BCI VII 71). 3. *Bordea* (cf. subst. bordea „nălucă, sperietoare” f; DLR), n. frecvent pretutindeni: ard. (Moș; Paș; Ard II 202); olt. (Hur; 16 B I 15—6); munt. (16 B I 127, IV 236; 17 B I 90, 172; Giur 46, 153); mold. (Isp V¹; Dm); Stanciu *Bordii* 1618 (Condica Mislea mss. nr. 161 Arh St.). 4. *Borda* b., mold. (Ur XXII 288), format din bord + suf. -*a* sau < m: gh. *borda* „coaste de om”; — Ioan, ard.; *Bordlescu* C., act.; -*ești*, -*easca*, -*eni* ss.; -*ea*; -*ean*, S., ard.; marital *Bordoia*, Catrina. 5. + -*an*: *Bordan* pren. (Vr) (din subst. bordan); *Bordănicioi* (Tec II). 6. *Bordiianu*, D-trachi, 1828, Dorohoi; *Bordeanu* cu suf. de apart. locală < s. *Bordeni*. 7. *Bordenache*, pictor. 8. + -*aci*: *Bordaci* (17 B IV 407). 9. *Bordocel* (ib. 253). 10. + -*aș*: *Bordaș*, Șt. (MO 10 febr. 1949; Viciu 32).

BORDEI subst. 1. — b. (17 B II 317). 2. *Bordeiancu* (Ard I). 3. *Borduș* și -*anu* (Glos) < var. borduș < „bordei” (DLR).

BORDUN subst. un soi de strugure. 1. — mold. (16 A III 351; Sur XVI, XIX);

— Bărca (Isp IV¹), fiul lui Șofrac (17 A II 75).

Borghinești v. *Borha* 2.

BORHA cf. vb. a borhăi. 1. — mold; — Teodor, ard. 2. + -*in*: *Borhin*, Stanciu (AO XVII 318); -*easa* (Isp V²); -*ești* s. scris și *Borghinești* (Dm; Isp III¹, V¹). 3. Cu hiperurb.: *Borvin* (17 A II 261) < *Borghin < *Borhin*; -*ă* fam. (17 A IV 231, V 250, 300; Tec II); *Borvinescul*, Lupul (Isp III¹).

BORIS scurtat din n. vechiu blg. Bogoris, 1. *Boris* și -*ești* s. (Dm). 2. Bogor + suf. -*in*: *Bogorin* (Ard). 3. Fon. ucr. *g* > *h*: *Bohorelu* s. 4. Formație neogreacă: *Vogoride*.

BORLA. 1. *Borla* b. (Moș) și s. 2. *Borlea* pren., ard., 1726 (Paș); *Borleasa*, -*ești* ss. 3. *Borlova* s.; Pașca pune tema în legătură cu magh. Barla < *Barabás*.

BORNA. 1. — Gr., 1790 (BCI VII 21); — C. (Tis 338). 2. *Bornje* (17 B I 465); -*ea* și -*ici* (Mar). 3. *Bornaș*, D., act.

BOROBEL, prob. cu as. regr. < rus. боробел „vrăbie”. 1. *Borobeică* b. (16 B VI 155) și t. (16 B II 188). 2. *Borobeină*, Stan (16 B V 114).

BORODA, rus „barbă”. 1. — T., 1675 (BA sl); — Trohin (Isp III²); *Borodești* s. (Dm). 2. *Borodco*, diac (17 A V 36) < rus. 3. Cu *t* < *d*, *Borotco*, Dr. (17 A II 302). 4. + -*aci*: *Borodaci*, Gh. (17 A III 5, V 52). 5. *Borodel* (Moș). 6. Cu *g* < *d*: *Boroga*, D., olt. (BCI VIII 17).

BOROȘ < magh. *bcros* „chelar” și „amețit de vin”. 1. — Ioan (Băl III); frecv. în Ardeal și Moldova din sec. al XV-lea (BA ung 18). 2. *Boroșăscul* = *Borușescul*, 1725 (IO 90).

BORSA. 1. *Borsja* b. (16 B V 28); Neagoe al -*ei*, la genitiv (17 B III 505); -*ești* s. 2. *Borsan*, Ioan, act.; v. și Bursu 2.

BORȘ subst., dar poate fi alt radical. 1. — fam.; -*u*, Ioan, mold. (BCI IV 214); -*ul*, Ursul (Băl III). 2. *Borșa*, N., ard.; — Onofrei

(BCI VII 110); *Borșani* s.; -arul t.; -eni, -ești ss.

BORTĂ subst. 1. — popa (16 B II 385; AO XVII 308). 2. + suf. -in: *Bortin*, T. (Sd XI 77).

BORȚ subst. cf. *borșos*. 1. *Borțul* (Glos; 17 B III 157). 2. *Borțea*, St. (Olt). 3. *Borțoiul*, Ioan (17 B I 292, IV 192). 4. *Borțog* (17 B III 379). 5. *Borțun* (17 B I 186, III 285).

Borul v. **B o u r** 5.

BORUS, cf. ung. *borász* „vier”. 1. *Borus* s. (Cat); -ul, -i tt. (Ind 13—16 B); *Borusul* = *Burus* s. (ib.). 2. *Boros/oaia*, -eni, -ăști ss. Coincidențe: etnic Borusi, vechii locuitori ai Prusiei Orientale.

Borvin, -eseul v. **B o r h a** 3.

BORZ n. cuman, după N. Iorga (Bot 6), citind *Borzul* șef cuman la 1211; cf. tc. *borz* „datorie”, ung. *borz* „bursuc” și subst. *borză* „giză” (DLR). 1. *Borz/e* (16 A III 414); -ea (Dm; Paș); -ei t. 2. *Borz/a*, C. (Met 30); -ă, Ion (Ard II 133); -an, T. (D Buc); -aș, G. (MO 10 febr. 1949); *Borz/escul* (Ștef); -ești s. 3. *Borzare*, Ioan (Sur XXV). 4. De altă orig. probabil, *Borzum*, Strat (Sur V).

BOS cf. blg. *бос* „desculț”. 1. *Bos* b. (Ard). 2. *Bosia* s. (Dm). 3. *Bosie* (Dm; Arh); *Bosił* (Tec I); *Bosăe*, Șt., 1760 (BCI VII 39) și *Boste* (Sd XVI) moldovenisme pentru *Bosie*. 4. *Bosoiu* (Drag 258; B-răz 58; Scurtești Bz); -l (Sur XXIV). 5. *Bosianu*, C., juristul și *Bosarii* s., munt. (RI XVII 313); aceste derivate indică pe originarii din s. *Bosia*. 6. *Bosun* pren. (CO 161).

Bosăe v. **B o s** 3.

Bosăiue v. **B u s u i o c** 4.

Bosăncă, v. **B o s n a** II 2.

BOSCĂ. 1. — (17 A I 187, V 150); *Bosca* s. 2. *Bosculeasa* t., din marital; 3. + -otă: *Boscoteni* s.; toate acestea presupun un radical vechiu, anterior venirii în Iași a scamatorului *Bosco* (DLR). 4. Cf. *Bosga* și *Bozga* mar. (Sd XVII), cf. blg. *боска* „îlță, sugaci”. 5.

Bosle v. **B o s** 3.

Bosinceni, v. **B a s n a** II 3.

Bosioe v. **B u s u i o c** 5.

BOSNA etnic < Bosnia, în latina evului mediu, *Bosona*.

I. *Bosn-*. 1. *Bosna* (Dm; Sd XXI); — Ioan (Sur VII); — boier, mold.; *Bosna* zis și *Busnea*, V. (BCI VII 19); *Bosna* Carpu din fam. „*Busneștilor*” (ib. 21). 2. *Bosn/ea* t.; -ii, în genitiv (Vr). 3. *Boșneagu*, D. (Meșt Cr), < srb.-cr. *Bosnak* „originar din Bosnia” (expl. Candrea); *Btjnegi* s. olt. (DR I). 4. *Bosoancă*, M. (Meșt Cr).

II. *Bosan*. 1. + -cea, -ciu: *Bosancea*, *Bosn-cești* ss. (Dm); *Bosanciu* b. (16 A IV 92; 17 A II 226). 2. *Bosăncă*, Ilii, mold. (BCI IV 180). 3. *Bosinceni* s.

Bosoiu v. **B o s** 4.

BOSTEA. 1.—(Cat; 16 B V 86). 2. + -ac: *Bostaca* b. (Isp IV¹; Bîr I); — fam. (Tut; Bîr III); — N., mold., act. 3. Cf. *Boștiog* fam. din Vrancea; — fam., buc. (M. Put 131), v. și *Bust-*.

Bosun v. **B o s** 6.

BOȘ cf. blg. < *бoш* < tc. „gol”. 1. *Boș*, D-tru (Șchei III); *Boșul* ard., 1722 (Paș). 2. *Boșa* (C Ștef; 16 B IV 338); — moșnean, olt. (AO X 129); — fam. din Profa, r. Slatina. 3. + -man: *Boșman* fam. 4. + -otă: *Boșotă* (Ard); *Boșoteni* s. (Dm), sinc. în *Boșleni* (ib.). 5. + -ov, -ei: *Boșoveiul* t.

BOȘCA. 1. *Boșca*, fam. (Paș); — pitar (Cat); — C., olt. (AO XVIII 149; RI XI 45) zis și C. *Boscescu* (ib.). 2. + -an: *Boșcan* fam. în Vrancea. 3. Cf. *Boșga*, I., pr., ard.

Boșileă v. **B u s u i o c** 7.

Boșman v. **B o ș** 3.

Boșneag **B o s n a** 3.

BOT subst. 1. *Bot*, Petru (AO XXI 143); -a, Al. pr. băn.; -ul (17 B II 228); -ul Ursul (Isp IV¹). 2. *Bote* (17 B I 317); *Botea*, mold.; ard. (Paș); *Botean*, Nedelco (17 B IV

66). **3.** *Bot/escu, -ești, -eni*, ss. **4.** *Boteanfe*, Stan (16 B V 230) zis și *Boteiu* Stan (ib. p, 77), cf. subst. *botei* „turmă de oi” (DLR); *Botăiu* (17 B I 181). **5.** *Botic*, G., act.; -a (Vr); -a, Soare Văl-Munte (BCI XII 135). **6.** *Botici* (Moț; Cat mold II); — deregător de Dorohoi (17 A IV 506). **7.** *Botiman*, Ion (Cat mold II); **8.** *Botița* t. **9.** *Botiul*, Chr., mold. (Sd V 247); *Botin* (17 B III 430); *Botinești* s. (Cat mold II). **10.** *Botoc*, Ion; — M. 1697 (AO V 29); -an, Limba băn. act.; *Botoccea*, A. (RI XIV 152; Fil A 45); **11.** *Botoiu* (Sd XVI); — ard. (Braș). **12.** + -on: *Boton, -ești* (Isp IV¹). **13.** + -ou: *Botou* (Ard).

BOTA < subst. *botă* (vasul) și *botă* (bită); cf. și blg. бота sint. < Bogdan (Weig). Pașca consideră Botu (v. precedentul Bot) cu derivatele lui, ca un masculin refăcut din Bota, dar uită fenomenul contrar al aplicării frecvente a unui sufix onomastic -a, la forme masculine ca *Bot*, ș.a., fără a crea un feminin. **1.** *Bota* b. (Ard I; Paș; Met 95); — băn. (LB); *Boata* b. (Ard); *Botă*, mold. (Isp II¹); — jîtnicer, mold., 1655 (acte mss. Ac. Rom), sau < Șerb II 22. **2.** + -an: *Botan* (17 B I 32, 254); — Stavăr (Isp III¹); — Ioan, 1707 (BCI VII 11); — Șerban (AO XI 63); -ul t. **3.** + -ar: *Botarul*.

BOTĂȘ, radicalul numelui Botoșani, orașul, scris în acte *Botăș/ani, -eni*, oscilează între formele: *Botaș, Botăș, Botiș, Botoș, Botuș*, fiecare avînd derivatele sale; Bogrea îl explică greșit prin subst. blg. ботышар „cismar”, iar Iorgu Iordan, mai corect, din subst. *botușe(le)* < botișe, un soi de opinci. **1.** *Botaș* Ion (< bot), act.); -a (VM). **2.** *Botăș* (< botă = bită) mold. (Dm; Ștef; C Ștef; Sd XVI); — boier (17 A IV 52); > *Botășani* (16 A III 360); *Botășești* (Dm). **3.** *Botiș, -iș*, mar. (Sd XVII). **4.** *Botoș < „botoși sau hileri” (DLR): + suf. augm -an: *Botoșan*, Ion (Tec I; Meșt Cr); -i, -a ss.; -ul, Necula, 1693 (Ac Bz 8 și 17 B IV 530); *Botoșești, -enița* ss. **5.** *Botuș, > *Botușa* b. (17 B III 54); + -an: *Botușan* (Gr Buc); *Botușel* (Ac Bz 21). **6.** *Botușar* munt. (17 B III 54, IV 142) < blg. ботышар „cismar”. **7.** Prin as. progr., *Botoșariul*, N. (AO XVI 329).

Bot/ea, -eui v. Ș e r b II 22.

Bot/ea, -ean, -ie, -iu, -oe, -oiu, -on, -ou v. B o t 2-12.

BOTNA. **1.** — Gh., sec. al XVIII-lea (BCI VII 71); — fam., mold. (Sd XXI); — riul. **2.** *Botnari* fam., cf. butnar.

Botoș/an, -ariu v. B o t ă ș 4, 7.

Botuș/a, -an, -ar, -el v. B o t ă ș 5, 6.

BOȚ subst. **1.** *Boț* (Ștef); -u ar. (Cara 34); -ul, mold. (Isp II¹; Sd V 34; Vr; 16 A III 26; 17 A IV 356); *Boțulescu*, Vlad (Sd X). **2.** *Boț/a.*, olt. (16 B VI 339); -an, (Paș; Băl III; Arh). **3.** *Boțea*, fam., ard., 1696 (Paș); — neg. (Ț-Rom 145; 17 B I 383) zis și *Boțochi*; *Boțești* s.; -escu (Btr I). **4.** *Boțari*, Tușia, ar. (Cara 23). **5.** + -ia: *Boția* b., mold. (17 A V 284); *Boție* (17 B II 271); + -ia, -an: *Boțiean*, V. (Sd XIX 93); *Boțiu*, ard. **6.** *Boțone*, ard. (Paș). **7.** + oc: *Boțoc*, fam., ard. (Paș); — olt. (AO IV 462; V 29); munt. (16 B V 103); -u, R. (BCI XV 165); -ul (17 B III 322). **8.** *Boțocan* (17 A II 271). **9.** *Boțocă* (Sd XXII 65); *Boțoaică*, T. (Isp III¹). **10.** *Boțoață*, P., act. Cf. și *Boțoroga*, Gh. (Bîr I). Etimologia din subst. boț a acestor nume, este valabilă pentru numele moldovene și ardelen, mai puțin pt. cele muntene, care se pot referi și la blg. Боцо sint. din Bogdan (Weig).

BOUL subst.

I. **1.** *Bou* (Btr I; Băl II; Arh). *Dragoș Boul* vornic sub Ștefan cel Mare, moșul familiei *Boul* zisă și Bour; alții cu acest nume: (Băl III; BCI IV 175); *Boulescu* (Tel 58); marital: *Bouleasa* cneaghina (17 A V 135), zisă *Bonoae* (ib.) a lui Boul vistier. **2.** *Bouleș*, Stan (17 B III 511). **3.** *Boușor*. **4.** *Bouașu* (Hur). **5.** *Bootul* (Olt) < *Bootă. **6.** *Bouaru* (Buftea); *Boariu*, Ioana, act.; *Boar*, olt. (16 B VI 554); *Boorăscu*, Gr. (P²). **7.** *Bouțari* s., ard. „cultivatori de boi mici”, bouți.

II. Compuse: **1.** *Boubătrîn*, Gh., act.; — Ion, mold. (Sd VII 264). **2.** *Boulat*, Gh. (Sur IX). **3.** *Boon*, olt. (17 B II 364) < bou + Ion (?). **4.** *Bounegru* (mss. Călinești Ac Rom). **5.** *Bouroș(u)* (Dm; Tec II; 16 B II 401, VI 326 Am; Vr C); *Bouroșești* (Vr).

BOUR subst. 1. *Bouru*, Neagoe, olt., 1671 (Sd VI 482). 2. *Bourel*, Șt. (17 B I 172, 432). 3. *Bour/eanu* (Dm); *-eni* s. 4. *Bourceanu*, S., act. 5. *Borul*, contras din Bourul (Ind 13-16 B); *Boureful* < Bourețul m-te (ib.); cf. și ard. bor „melc” < subst. bour. (Candrea - Dens. Elemente latine).

BOZ subst. (bozie, boziu) plantă, cf. și sl. *bozъ* plural < *esr* „zeu”. 1. *Boz*, *-ea* (Dm). 2. *Boza* b. (Mar; Buc); - spătar (RI XV 162). 3. *Bozan*, Ion. 4. *Bozie* b. (Ștef); *Boziu* b. (16 B V 208); - P. stăpîn pe satul *Bozianii* 1537 mold (C Răz 9); *Bozi/eni*, *-oru* ss. 5. *Boziaș* b. (Ard). 6. *Bozău*, T. (Isp III¹). 7. *Bozoc* t. (Cat mold II). 8. *Bozolea* 1610 (Cat mold I). 9. Cf. *Bozum*, D. (17 A V 371).

Bozga v. *B o g z a* 3.

Bozgan v. *B a z g a* 5.

Brabănu v. *B r e a b ă n* 2.

BRAC, *-E* cf. subst. *brac* „cal reformat” < ucr. *брак*, și subst. *brace* „ismene” < lat. *bracciae* 1. *Bracea* s. (17 B III 580); *Brăcea*, Ion, vecin (ib. 54). 2. *Brăcan* t. 3. *Brăcău*, C., act. 4. *Brăcoasa* (17 B II 247). 5. *Brăcar*, D., din Săcueni, 1778 (BCI XI 79); *-u* 1720 (ib. 68). 6. Prob *Brăcic > *Brăcicoae*, Mic (16 A I 535); cf. și subst. *brăcie* - *brăcire*.

BRAD subst. 1. - munt. (17 B II 156); - Șt. mold. (Sd VII 217); - Marian (Met 63); *Brad*, Ioan (An Pit 78); - fam., ard., 1722 (Paș); cu sufixe streine: *Bradulici* și *Bradula* (Drăg). *Bradar*, *Bradel* și *Bradić* n. (Vlah PB) 2. *Bradea* (Moș). 3. *Brad/ăști* s.; *-escu* (Hur; Cras); *-escu*, Barbul (AO XVII 306); *Bradescul* (Glos). 4. *Brădel*, Mihu, 1348, vlah din Serbia (A Ist III 85; DR IV¹). 5. *Brădean* b. (16 B IV 410), cu suf. augm. *-an*. 6. *Brădilă* (17 B III 382). 7. Marital: *Brădoaia* (Sd XXI). 8. *Brădeș: *Brădeșești* s. (16 B I 173). 9. + *-ici*: *Bradici* b. (16 A I 439); *Brădic/eni*, *-ești* ss.; *-ean* ard. (Viciu 15); cf. Tiberiu *Brediceanu* compozitorul, sau < *Bred* + *-ici*. 10. *Brăduc: *Brăducean* învățător, mold., 1918. 11. + *-uș-că*: *Brădușcă* (16 B V 76). 12. *Bradosu* b. (BG LIII 157). 13. Din pl. brazii: *Brăzi*, olt. (Cras 80) și *Brăzi*, olt. (Sur VI). Explicarea numelor de mai sus ca

derivate din subst. *brad*, luat ca simbol de vigoare și tinerețe se confirmă și de circulația altor nume de copaci: *singer*, *carpen*, *frasin*, *dud*, *ulm* etc., ca prenume sau nume de persoană. Înțelegînd greșit pasagiul în care Drăganu (p. 214) pune în dubiu originea unor toponime ungurești (ca *Brdkovitz*) din rom. *brad*, Pașca atribuie origine streină antroponimelor de mai sus, explicîndu-le prin blg. *бpада* „bărbie” sau *бpада* „bardă”.

Brae, Braitca v. *B r a t* 37.

BRAGA subst. I. *Braga* 1. *Brag* armaș, mold. (Sd VII 317); *-a* b. (16 B III 153) etc.; fam., ard. (Paș); *-a*, Vvd (AO XI 169); *-a*, R., sec. al XVI-lea (Drag 43); *Bragă*, 1594 (Mus 52; 17 B II 422); - din Furești (Cat); - Pătru (16 B IV 19, 420); - Neagu (16 B II 19); - căp., insoțitorul lui Dim. Cantemir în Rusia (RI XI 143). 2. *Brăga* din Cărbunești, r. Teleajen, 1846; *Brăgescu* (17 B III 430); *-ești* s. (16 B II 19); *-eștii* (Drag 15). 3. *Brăgan*, T. (Șchei I). 4. *Brăgău*, Badea din Vălenii-de-Munte (BCI XV 72); *Brăgăiani* s. (Cat mold II). 5. *Bragheș* (Ard; Paș); *Bragăș* (16 A III 84). 6. *Braghiș* mold. (Dm); - munt. (RI VII 177). 7. *Braguș*, Oprea, munt. (BCI II 257).

II. Cu fon. ucr. *g > h*, sau din varianta *brahă* „drojdie”, din nordul Ardealului. V. și E. Petrovici (Romanoslavica IV 43). 1. *Brah*, Șt. mold. 2. *Braha* (17 B II 286); mold. *Brahă* (Băl III; Ur XXII 87); - C-tin 1711 (Kog II 332). 3. *Brahăș*, Ion (16 A IV 43, 270); - fam. (Bîr V); *Brahașul*, Z. (16 A I 267); *Brăhășești* s. (Tec II). 4. *Brahu* ar., fam. (Cara 34). 5. *Brăhuță* (ib.). 6. *Brăhoi* (17 B IV 439).

Coincidențe: tema *brag* se întâlnește în toponimia tracă: *Бpаγ* < *Бpεγ* (*Бpεγεδάζβα*) la G. Mateescu, Granița Tracilor p. 441) și în celt. *Bragodurum* (Iorga I¹ 234). V. și Brăgar.

Brahă v. *B r e a h n ă* 1.

BRAI. 1. *Brai*, V., mold. (Sd XXII); *-a*, munt. (17 B II 177); *-ul* t. (Mus). 2. *Braia* b. (17 B IV 132; Am; RI VI 263); fam., mold. (17 A II 283, V 360; Sur III; Vr C). 3. *Bră/escul* (Ștef); *-ești* s. 4. + *-an*: *Brăi/anu*,

-asca tt. 5. + -ete, *Brăete*, P., act. 6. + -eș, -iș : *Braeș*, Gr., mold. (Isp IV¹; RI II 148); *Braiș*, bon (RI II 149); *Brăișoru* s. 7. + -ilă : *Brăilă* I. olt. (Hur; Tis 352; AO XVIII 474); munt. (Sd VII 5; X); mold. (16 A III 31); pren. *Brăilă* popa (17 B I 417) și *Brăil* Dărjan (Șchei I) pren. și — Lepădat (17 B III 273); *Brăila*, orașul; *Brăilescul*, Ivan, olt. (AO XVIII 474). 8. + -oiu : *Brăiloiu* (Hur; R Gr; Am); — zis și *Brăilă* olt., (Sd VI 488). Coincidențe: prenume trace, *Brais*, *Braiola* (An C III) și blg. брѣно, sint. <Brate (Weig), dar circulația temei *Brai*, cu derivatele ei, în Moldova din sec. XIV, nu s-ar putea explica prin o influență bulgară medievală.

BRAICU < blg. брѣико < brate. (Weig), 1. *Braica*, Neagoe, țig. (Sd XI 264); *Braică*. Ion, act.; *Braica* nume de cățea, cf. și subst. *braică* „bragă” la moți (Tiktin). 2. *Brăiculești*, fam., olt. (RI XV 65).

BRAN < sl. бранѣ „luptă”, cf. sl. Branislav și Branimir. 1. *Bran* freev. pren., luat și ca nume de fam. fără altă desinență; — munt., sec. al XV-lea (Rel); — ard., 1688 (Paș); -ea, Șt. ard. 1848 (An C VI 759); *Brân/escu*, -eșli s. 2. *Brană* b., olt. (Sur VI); *Brana* f. (17 A I 229); — s.; cf. ceh. *brana* „poartă” (Mikl O), sens ce pare să fi avut și numele satului *Bran*, r. Brașov, dublat de top. vecin „Poarta”. 3. *Branislav*, 1445 (T-Rom 209) probabil alogen. 4. *Brăneiu* țig. (16 B IV 436). 5. *Brănete*, Stan, olt. (AO XVI 365); *Branetu* s. (ib.). 6. *Braneț* zis și *Brăneți* (13—15 B 206); *Braneț/ă*, olt. (RI VI 262) și s. (Sd XXII); -iu, olt. (AO X 201). 7. *Brăneși*, Ioan (AO XII 384). 8. *Brănilă* (16 B VI 226). 9. *Branici* (Dm); — zis și „*Brănescul*” (Ștef). 10. + -ciu, -cea : *Braniciu* b. (Ard) (cf. *Granciu*); *Brancea* vecin (17 B IV 373) cu afer. (excepțional); *Ranciul* (17 B II 228). 11. Asemănătoare : *Brănișteriu*, Dr. (C Ștef) < subst. brăniște „pădure oprită la vnat”. 12. Alte toponime: a) *Braniciov* t. (Ind 13—16 B); + -cioc (ca în Spancioc, Glavacioc) : *Branicioc*, cimpul la NV de Ploiești; Poienile *Branicioc* din Com. Crivina. Antroponim la origine, numele acesta s-a luat drept termen geografic, sinonim cu *stepa*, v. „bran-

ciogul sterp” (DLR), ca și *Bărăganul*, alt antroponim la origine.

BRANCO < srb.-cr. *Branko*, explicat de Miklosich ca fonetism al dispăruților Sorabi din Misnia, pentru n. Frank (Mikl O).

I. 1. *Branco* vlah (Vlah PB); — ard. (Mar); olt. (P Gov f° 10; 16 B I 87, III 362, 17 B I 283); cu afer. excepțională, *Ranco*, Toader (17 A II 227); *Brancomir*, D. 1830, (Romanoslavica III). 2. *Branca*, Ion, ard. (Hur 83; cu afer. excep. : *Ranca*, olt. (16 B VI 339); 3. *Brancul* t., olt. (17 B III 527); *Valea Brancului* „hotar în satul Brncoveni” (AO IX 51). 4. *Brăncău* b. (Isp IV¹).

II. Cu *g < k* : *Branga* t. 2. *Brăngău*. T. (P Bor 101). 3. *Brngulescu*, V. (An PI 120); aceste trei nume par să confirme etimologia lui Miklosich : *Branko* < ¹*Francu*, prin paralelismul *Brangu* < *Frangu* sau *Frngu* < *Francu*, fonetism grec. mod. cu *ng < nk*.

III. 1. + -ov : *Brncoveni* s. < *Brancov, care prin afer. a dat *Rancov*, A. act. Existența toponimelor oltene *Brancul* și *Valea Brancului*, ultimul chiar în hotarul satului *Brncoveni*, ar îndreptăți ipoteza că dintr-o formă, slavizată de dieci în documente, a numelui văii *Brancului* : *Brankov-dol (cf. *Sohodol* „Valea Seacă”, Dobridor „Valea Bună”) se trage numele satului *Brncoveni*. 2. Numele lui Constantin Vvd *Brncoveanu*, luat după satul *Brncoveni* reședința veche a familiei, de unde se trăgea și *Matei Basarab*, nu are deci nici un raport cu *Branco*vici, numele dinastiei medievale din Serbia.

BRANDABURI < germ. *Brandenburg*, n. etnic, dat unei clase de birnici (Sd XXII 135). 1. *Brandaburu* (pren) Dimitrescu (Arh); -l, N., Văl.-Munte, 1802 (BCI XII 126); -l, Meletie, ep. de Huși și Roman 1803—1844. 2. + *Tanda* sau *Toma* etc., *Trandaburu*, Radu (Drj 105). 3. Cu schimb. părții finale, *Brandoc* (Grd 11).

BRAȘ,-OV, circulă de timpuriu ca nume de persoană din care s-au format toponime, trei în Ardeal, în afară de vestitul oraș Brașov și altele la sud-est de Carpați, între care satul *Brașov*, muntean (17 B II sau III 41); *Brașoufi* s. (Dm; Mih 9). Drăganu II

derivă din antrop. slav Брашъ < sl. братъ „frate” (după Weigand) + suf. -ov. Coincidență: trac. Brases într-o inscripție la Apulum (An C III). 1. *Brașul* (Rad vol. 82 p. 128) vlah din Serbia. 2. *Brașov*, boier, 1582 (Giur 281); — b. (16 B IV 223); — cu soția Mănușca din Zeletin, r. Teleajen (16 B V 88); — fiul lui Costea (17 B III 37); — cel Mic, diiac (17 B IV 426); *Brașovu*, moș., munt., din satul Bărbulețu (RI XI 224); — fam. de moșneni din Filipeștii de Pădure.

BRAT subst. vechi < sl. братъ „frate”; folosit în mod exclusiv de dieci, în loc de „frate”, ca termen cărturăresc, alături de сын „fiu” ș.a., cu valoare juridică pentru raporturile de rudenie și proprietate, în toate actele oficiale și private, pînă după anul 1850, moștenirea din epoca scrisului în l. slavonă. Pătrunderea lui în onomastica romină reprezintă o influență cultă, oficială, nu împrumut popular de la vecini. 1. *Bratul* frecv. (Dm; Ștef) ca prenume; însoțit de un supranume calificativ: *Bratul Marele*, — Micu, — Neatedul, — Viteazul (Dm); prin analogie s-a format, echivalentul său *Fratul* (< frate). 2. Derivate principale: *Brățesc*; -eni (Dm); -ești s.; și din *Bratul*: *Brățulescu*, -eni s.; -ești s., cu afer. excep. *Rătulești* s. 3. Cu suf. onomastic -a: *Brata jude* (Cat); — boier (13—15 B 133); — armaș, 1509 (16 B I 52; IO 40); ca nume unic: (16 B III 179; IV 295; AO VIII 295; 17 B II 73, 317); *Brată* b., olt. (Sur VI); cronicarul Moxa traduce pe Filadelful (Ptolomeu) prin „Brata”. 4. În vocativ: *Brate*, ard., 1680 (Paș); munt. (17 B I 282); -a 1428 munt. (Rep D 47). 5. + -ae: *Brătae* (17 B I 168) etc.; — țig. (17 B III 229). 6. + -an: *Brătan* (17 B I 449; Dm; Olt); *Brătănescu* (Puc). 7. + -aș, -an: *Brătășan*, Barbul (Puc 13); -u (Olt); *Brătășoi* (17 B III 511). 8. -ăuș: *Brătăuș* (16 A II 8, 178). 9. + -ec, *Bratecu*, M. (AO XV 157). 10. + -egiu cu afer. *Rătegiu* s. 11. + -ei: *Brătei* din Crețești, 1560 (AO XXII 32); -u, Șt. (Ștef; 17 B II 298); -ul t. (13—15 B 118); *Brateiu* (Dm; Ard); *Brăteaiu* (Sd XVI). 12. + -el, -uș: *Brăteluș* (16 A II 228); *Brăteli* (?) stolnic (Flor 18). 13. + -eș: *Brateș* b. (Dm; Cat); Lacul —; cf. *Frateș*. 14. + -eț: *Bratef*, stolnic (13—15 B

54). 15. + -ia, *Bratia*, St., (Am) și s.; N. al *Brătiei* (17 B II 285); *Bratiia* pren. (P^u; Pom); *Brăția* (Giur 147); — log. (CL); *Brătiești* s. (Dm). 16. + -ie: *Bratie* (Cat; Am; 16 B III 25). 17. + -ic *Brățicul* t. (Mus). 18. + -in, *Brătinești* s. (Ștef). 19. + -ian, -itana, augmentativ: *Brătian* (17 B I 222, 380); — fiul lui Lalo, 1497; -a f. (Giur 157; 17 B III 507, IV 304; și de apartenență: *Brătian* din s. *Brătiiani* (16 B II 30, 179), ca și *Brăteanu* [din satul Brata sau Bratia] (Loc 124). 20. + -ilă, *Brățilă* fam. și -a t. (Mus). 21. + -ior, *Brățioara* t. (Mus; Drăg). 22. + -iță, *Brățiță* b. (16 B IV 145). 23. + -iv, -oiu: *Brătivoje*, olt. (17 B IV 520); -ești s.; cu afer. *Rătivoiul* t. (Prahova) și *Rătivoești* s. (Cat; Giur 276), contras în *Rătivești* s. (17 B II 218) și cu > e: *Retivojiu* m-te și -ești t.; scurtat: *Releva*, Ioan (Mag Br). 24. + -oc, -ocea, *Bratoc* (Olt); *Bratocea*, megiăș din Teișani, 1640 (Drj 106), eponim al muntelui cu ac. nume; *Bratociu* (17 B II 298). 25. + -oiu: *Bratoiu* (Btr I); *Brătioiu* (Ard); *Brătioe* (16 B III 135); *Brătioaia* s.; *Bratonie*, olt. (Sur VI); prin disimilare sau grafie străină, în urbarii ardelen: *Bretoi* (Met 175); -u, V. (T-Jiu), sau < Obretenie 15 (Partea I). 26. + suf. -osin (< sl. сынъ „fiu”?): *Bratosin* (Cat), cf. *Marosin*. 27. + -otă, *Bratotești* s. (16 B I 52; Cat). 28. -ov, -oi: *Bratovoiești* (Sd XXII). 29. + -uc: *Brătuc*, N., act. 30. + -ui, *Brătui* b.; -a s. (Gorj); + -ui, -ilă, *Brățuică* b. (Bz; 17 B III 288). 31. + -a: *Brățulă* (17 B II 376). 32. + -un, -eiu, cu afer.: *Rătuneiu* m-te (Puc 22), care se poate explica numai dintr-un *Brătuneiu. 33. + -uș: *Brățușeni* s. (Dm). 34. + -co (pe teren străin < blg. srb. *Брамко*): *Bratco* (13—15 B 178; 16 B II 393, III 227; 17 B III 189). 35. Forme asemănătoare: *Bratez*, stolnic (13—15 B 54); *Bratuhan* (17 B II 167; III 458). 36. Din ung. *barát* „frate”: *Băratu* m-te (Mus). 37. Din blg. Brae, Brai < Bratu (Weig): *Brae* numită și *Braitca* sau *Brita* f. (16 B III 62).

Brațeu v. B r e ț 5.

***BRAV** 1. *Brăvești* s. (Sd XXII 377). 2. *Bravice* și *Bravicenii* ss. mold. (Sd XXI). Tema poate fi scurtare din *Dumvravă*, v. acesta.

BRAZDĂ subst. și **BRĂZDEI** subst.
1. *Brizde*, 1681 (Tut 34). 2. *Brăzdeiu* (Sur IV).

Brăbea v. **Breabăn** 3.

BRĂCACE, **-CIU** subst. „căldare spoită”
(DLR). 1. *Brăcaci* pirtu (Băl V); *-ul* t. (17 A III 132); *Brărațea* s.; *-ciu* t. 1607 (Cat mold I) 2. *Brăcăcilă* (Tec I); — hînsar, mold., 1686 (RI I 58), cf. *Bărcăcilă* < bărcace (oae). 3. *Brăcăcescu* (Nif).

Brăe/an, **-ar**, **-ea**, **-etc.** v. **Brac** 1—6.

Brăd/ean, **-el**, **-eș**, **-ilă**, **-ue**, **-ușcă** v.
Brad 4—11

Bră/ete, **-eseul**, **-ianu**, **-il**, **-ilă**, **-lloiu**,
-îșor v. **Brai** 3—8.

Brăg/a, **au**, **-ău**, **-escu** v. **Braga** I
2—4.

BRĂGAR subst. 1. *Brăgarul*, *Brăgâr/ăi*,
-easa tt. 2. *Brăgărea* sau *Brăgărescu*, fam.
(Acte Sc; Cl) *Brăgărea*, Neagoe de la Breaza,
1694 (BCI XXII 185); *Brăgărești* neam
brașovean, sec. al XVIII-lea (BCI XII 88);
-i t. munt. (Glos, Giur 326), azi Pucheni;
-i de Cîmpie s. disp. Buzău (Ind 13—16 B);
Brăgăreni s. (Cat) sau eronat pt. *Brăgărești*.
3. Prin disimulare; *Blăgărești* s., 1510 (16 BI
56, 60). 4. *Brăgărescu*, Stan (Acte Sc);
Vladul — din Dărmănești, *ante* 1625 (17 B
IV 546). 5. *Brăgărel* scris și *Bărgărel* (17 B
III 326). *Brăhar/ău*, mold. (Sd XXI) *-iul*,
G., mold., 1645 (RI II 143). 7. *Brehar*, T.,
pr. ard.

Brăh/aș, **-oi**, **-uță** v. **Braga** II 3, 5, 6.

Brăișești v. **Brehău** 2.

Brăneău v. **Branco** I 4.

Brăne/ă, **-ea** v. **Brîncă** 1, 2.

Brând/a, **-ină** v. **Brînda** 2.

Brândușa v. **Brîndușa** 2.

Brăne/ău, **-ete**, **-ilă**, **-ișter**, **-uși** v. **Bran**
4—8, 11.

Brăngău v. **Branco** II 2.

Brăt/ae, **-an**, **-ășan**, **-ășoi**, **-ăuș**, **-ci**, **-eluș**,
-la, **-ian**, **-ieul**, **-ilă**, **-lor**, **-iță**, **-oe**, **-oiu**, **-uc**, **-ui**,
-uilă **-ulă**, **-ușeni** v. **Bart** 5—7, 10, 11,
15, 17, 19—22, 25, 29, 31, 33.

Brăziu v. **Brad** 13.

Bre, **-seu** v. **Dobre** 6 a.

BREABĂN subst. (floare), var. *brăbin*.
1. *Breabăn* t. (Telega). 2. *Brăbănu*, Gligore
(Isp II²). 3. Cu schimb de terminație: *Bră-*
bea, Maxim, mold. (Isp I²).

BREAHNĂ singular format din subst.
plurali tantum: *brehne* „genii rele” „năluci”
(DLR); cf. vb. a brăhni (ib.). 1. — A., act.;
Brahnă, N. (Tec I). 2. *Brehnești* s. (C Ștef).

BREAZU subst. 1. *Breazu*, *-l* (Ard);
Brezulescu. 2. *Breaza* b., inv., 1860; — Do-
brișan (17 B I 346). 3. *Breazea*, olt., 1623
(Sd VI 456). 4. *Brez*, N., ard. (Met 129);
-u (sic) fiica lui Antonie Grama (17 B IV
330). 5. *Brezoi*, Ion (AO XVI 347). 6. Prob.
Brizilii (Drj 78), la genitiv din *Brezilă.

BREB subst. (castor). 1. *Brebul* (Dm);
17 B I 481); — Ion (17 A I 120); *Brebu* s.
2. Compus: *Brebuciu*, Gh., munt. (BCI
VIII 34); — *Patrașco* (Sur IV). 3. Cf. *Briban*
poreclă (Viciu 32).

BREBENE subst. „un soi de salcîm”
(DLR) și un soi de sturz (Păs). *Breben* act.
(Jiul ard) 1. *Brebenje* P. (Puc 396; BG LIV
158); *-ești* s. (Mus). *Brebenescul* t., în Galiția
(Drăg). 2. Prob. *Brebonei* t. (Dm);

BRED. 1. — din *Urtați*, 1688 (BCI V
212); *-ea*, I. (Sur II). 2. *Brid*, Stoica, 1640
(BCI V 192), probabil aceeași persoană cu
Bred. 3. V. **Brad** 9.

Brediceanu v. **Brad** 9.

BREHĂU subst. (denumirea unui cîine
brehuitor „lătrător”). 1. *Brehoe*, Pahomie,
mold. (Sd VII 231); *Brehoi* (17 B III 204);
Brehuești s. (Dm); *Brehoaia* t. 2. + *Brehă-*
șești s. < **Breh(ău)* + suf. *-aș*; contras în
Brăișești s. (Isp II²). 3. De altă origine (?):
Brehețe (17 A IV 35).

Breici v. **Brîncă** 5.

BRENI 1. *Breni*, C. (Bir III). 2. Marital,
+ suf. *-eș*: *Breneșoae* (Sur V). Pentru etim.
cf. *brehău*, *brehnă*.

Bretoi v. **Bretu** 3, **Brat** 25, și
Obretenia 4 (Partea I).

BRETU cf. sl. брѣтн „a cîştiga”. 1. *Breta* s., olt.; *Brelea*, H. act. 2. + -an, *Bretan*, C., act. 3. *Bretoi*, ard., dar pot proveni < ***Obretu** scurtare < Obretenie (Partea I).

BREȚ 1. *Brețu*, A., act. 2. *Brițu*, Gav. (Sur III). 3. -cu : *Breț* s., ard., cf. dac. *Bricius* < *Bricius* (etim. DR VI); *Brețco* din *Brețculești* (16 B II 126). 4. *Brițcu* (C Ștef); *Brițcani* s. (17 A III 81), și cu metateză *Birțcu* (16 A I 25). 5. Cont. cu *Brat. Brațcu* mold., 1575 (Hurm XI 197) din **Brițcani**.

Brez, -oi, -nlesu v. **Breazu** 4, 5.

BRIA < subst. *brie* sau *breiu*, o plantă ierboasă (DLR); cf. și trac. *bria* din Mesembria, Selimbria etc. 1. *Brie* pren. (Vr; 17 B III 32); - fam. (Vr C; acte Telega); *Bria* b., munt. (Cat; 16 B IV 497; VI 382; 17 B I 343); mold. (RI V - 225); fiul Mușei și al lui Mușat (Cat mold II); *Briia* f. din Sibiciu (16 B II 165); *Brița* (P Bor 7, 70, 71, 97). 2. Derivate: *Briețeni*, -ești ss.; *Brianova* s. (Sd XXI); cu h: *Briheni* s.; + -otă, *Briotă*, fam., băn. (Petr 15) și *Breotă* t. (ib.). 3. Cf. *Brioști* și *Briota* tt.; *Briozăul* t. (Bz).

Briban v. **Breb** 3.

Brid v. **Bred** 2.

Brindu v. **Brînda** 4.

Brițe/ani, -u v. **Breț** 4.

Brizilii v. **Breazu** 6.

BRÎNCĂ subst. „labă, mînă”, pl. (pe) brinci. 1. *Brîncă*, Ionașco, mold. (Sd XI 119). 2. *Brîncea*, megiaș, olt., 1620 (AO XVIII 149); - R. (Șchei I). 3. *Brîncă* (Glos); - Ion, mold. 4. *Brîncia*, Ioan (Șchei III) 5. *Brenți*, Andrei (Șchei III); *Brînceni* sau *Brînceani* (17 B II 86). 6. *Brîncărea*, munt. (Mz Pl I 138). 7. Cf. *Brîncoveni* s.

Brîncov/eanu, -eni v. **Branco** III 1, 22.

BRÎNDA. 1. - f. (17 A I 198) sau *Brînda* f. (16 A IV 177) sau *Branda* f. (16 A I 542); *Brînda*, Sim., băn. act.; -ar fam. băn. act. 2. *Brînda*, Gh. (T-Jiu). 3. + -ină: *Brîndină* b., 1493 (Vel). 4. Cf. ar. act. *Brindu*,

preot. 5. *Brîndaș*, ard. (Viciu 15). 6. *Brînda*, fam. băn. (Iugosl.) act.

BRÎNDUȘĂ subst. 1. *Brînduș*, A., act.; -ă, D. (Bîr I; Ard II 186); -a f. (Ștef; Tis; Am 108; Grș 11); -ă, f. și -e, f. (Glos). 2. *Brîndaș*, f. (P Bor 14, 24, 31, 94).

Brîngulesu v. **Branco** II 3.

BRÎNZĂ subst. 1. - (Ștef; 17 B I 222); *Brînză*, Nica lui (Met 271); -ea (Ard). 2. *Brînzan*, Ana (Băl I). 3. *Brînzău* (Ard). 4. *Brînzei* (AO XVI 351). 5. *Brînzeș* (Drăg). 6. *Brînzilă*, Ion, ard. 7. *Brînzătorul*, Dan (16 B IV 240).

BROASCĂ subst. 1. - Giurgiu (16 A I 265). 2. *Broștea* (17 B III 610) din pl. broaște; *Broștoc* (16 A III 250; 17 A V 57).

***BROHNE**. 1. + -ici, *Brohnic*, boier, mold. (Sd VI 11). 2. + -iță, *Brohnițe*, spătar (16 A V 105), poate fi același preonaj cu *Brohnic*. 3. Fără h sau de altă origine: *Broina*, răzeș (Sd VII 297).

Broina v. **Brohne** 3.

BRUD cf. sl. брѹдъ „pod”. 1. *Brudu* mold. (17 A I 128; Sur II). 2. *Brudiu*, pr. < subst. (DLR). 3. + -ar, *Brudar „podar”; *Brudărescu*, Ion (16 A I 463). 4. Cu asim. progr. (u - a > u - u) *Brudur*, boier (Ștef) etc.; - olt., sec. al XVII-lea, pe Valea Jaleșului (Cărăbiș); -ești s. (Dm).

Brul/an, -eseu v. **Burla** 10.

BRUJAN cf. subst. *bruș*, var. *bruj* (bulgăre). 1. *Brujan*, olt. (Sd XXII); -ă, C. (AO IV 325). 2. Prob., cu schimb., părții finale: *Brujilă*, N., ard. sec. al XVIII-lea.

BRUM/Ă, subst. 1. - fam., act; -ărescu, 2. *Brumela*, R. (17 B II 80); -alin s. (16 B I 11). 3. *Brumeș* (16 B III 180); *Brumlești* t. (Drăg). 4. *Brumușescu*, pr. munt. 1916. 5. *Brumar*, C. (AO XVI 369) < subst. *brumar*.

BRUT. 1. Italianul Bartolomeo *Brutti*, postelnicul lui Petru Șchiopul (16 A IV; Isp I²), nume imitat, în secolul următor; 2. Pătrașco, fiul lui *Brut*, 1617 (17 A IV 122); prenume: *Brut*, frate cu Miron și Gheorghe 1668 (Isp III² p. 4); *Brut*, Toma, staroste (17 A I 104); *Bruta* al *Brutei* (17 B II 241); cf. și subst. regional *brut* „pline neagră”.

Bua v. Bui II 2.

BUBĂ subst. 1. — fam., buc. (M Put 131); *Bubăiță* (Am; Ard). 2. *Bubatu*, I. (AO XVI 361). 3. *Bubele*, Ion, mold. 4. *Bubin* (Giur 93). 5. *Bubu*, fam., ard., 1726 (Paș); -l, olt., 1605 (Sd VI 461), cf. expresia „bubu” în limbajul copiilor. 6. *Bubuia*, țig. (16 B I 85). 7. Cf. *Bubulac* prof., act. 8. *Bubulete*, C. act. 9. *Bubulică*, fam., ar. (Cara 34). 10. *Bubolea* t.

BUCATĂ subst. 1. — Ioan, mold. (BCI IV 200; Glos; 16 A I 219). 2. *Bucate-Direpte*, Ioan (17 A II 177), poate aceeași persoană cu precedentul, zis și *Bucată-dreaptă* I. (Sur XXI).

BUCA subst., cf. și *buc* de cîlți.

I. 1. *Bucă* (Dm; Olt; Sd XVI; Puc 28); — T. (Sur XXIV). 2. *Buca* b. (11—13 C I 25); — t. (Mus). 3. *Bucan*, A., act. V. și Bucur.

II. Din plur. *buci*: 1. *Búcea* (RI VI 263; 17 B III 147; Moț); *Búcia* (Sd VII 319 mold. 2. *Bucel* și *Búcea*, fam., ard. (Paș). 3. *Buceș* și *Bucești* ss.; *Bucescu*, Onașco, 1623 (RI II 143). 4. *Bucică*, poreclă dată pentru obraji rotunzi (Sc); — pan (RI XII 22); *Bucicani* s. 5. *Buciljă* (17 B I 356; RI XIV 162); -ești (Cat mold II)

Buce/agli, -eea, -eiul v. *Buciac* 3.

BUCHE subst. 1. *Buchi*, fiul lui Stoica Tătarul (16 B IV 172). 2. *Buchea* b. (Cat; 17 B I 297; Drj 113 an 1569); *Buchești* ceată de moșneni (16 B V 35). 3. *Buchiljă*, Ioan (Cat mold II); 4. Prob. *Buchin* s. 5. *Buchiarea*, călăraș, 1655 (Sd IV 38). 6. Cu s protetic: *Sbucnea* act. sau < vb. a zbughi.

BUCIAC, nume de persoană ce se confundă uneori cu o serie de toponime, în

primul rînd al culmii „Bucegi”, „alternanța č:ğ fiind obișnuită la finele cuvîntului” (obs. Gh. Ivănescu). S. Pușcariu (DR VII 114) îl derivă din Bucșa, ipoc. < Bucur, iar G. Pascu (Rev. Critică XIII 151) din subst. *bugeci pl. < bugeac „covor de mușchi verde”. 1. *Buciaci* moșnean (16 B II 215); *Buceacțu* țig. (ib. 250). 2. Variante la numele culmii Bucegi: *Bucecl* (16 B II 237), *Buclaci* (ib. 249), *Buclac* și -i (16 B I 59, 113), *Buceciul* (16 B IV 314); — alt t. neidentificat (16 B III 227). 3. Alte toponime: *Buceaci* s., olt. (16 B I 113); *Bucecea* pîrnu mold. (17 A IV 427) la 1620; — apă în s. Predeal, r. Teleajen (Mz PI acte); *Buceciul* m-te în Loviștea și în vl. Lotrului (Sd V 494); *Buceagii* m-tele din Argeș (AO XIII 428). *Buceag* zis și *Bucegi* lac, 1443 (CO 158); alte forme ale numelui (Ind 13—16 B); cf. orașul Buczacz din Podolia, redat de cronicarii moldoveni „Bucegi”. N. Drăganu (DR VII 114) derivă *Buceciul* < *Bucur* prin ipoc. *Buca*, iar S. Pușcariu (ibid.) derivă *Buceciu* < *Buca*, precum *Măneciu* < *Man* („Manole”). Lui Iorga numele i se pare slav (Ist. Rom III 47).

Bucioe, -eia v. *Băcioc* 2.

BUCIU adj. (DLR). 1. *Buciu* (Paș); -l (16 A I 338); -lești; -lescu, mold. (Sd IV). 2. + -oi, *Bucioi*, St., olt. (Sur VI).

BUCIUM subst. 1. — frecv. mold. (Dm 59; Ștef; Isp II²; *Buciuman*, Ieremia (Cat mold II; 17 A I 182); — zis și *Bucim* Candrea (16 A III 169—170). 2. *Buciumaș* (Glos); — St (17 B IV 184); — N. (Tut). 3. *Bucimeti* t. (17 B I 357). 4. *Bucina* b. (AO VII 34).

Buel/escu, -eș, *Bucee* v. *Bucur* II 5, 9.

BUCSĂ subst. (= *bucă*) sau < *buc* + suf. -șa (după Drăganu, DR VII). 1. *Bucșa* b. (16 B V 44); — fam. (17 B II 163); *Bucșă* (P Gov f° 12). și s. 2. *Bucșan*, am., mold. (Ins 325; Sd XXI); -a f., țig. (Gorj 219); -i s; *Bucșănescu*, (Ard II; Sd VIII); -l, Ion (IO 170); *Bucșenescu*, B., 1688 (D Buc). 3. *Bucșă* (Dm; Ard; Giur 147; Gorj); — boier (Cat; 17 B I 297, III 371); — fam., mold. (C Bog);

alte derivate moldovenești (ib. p. 389 n. 9).
4. *Bucșe* (13–15 B 195; 16 B V 44); – erei. pren. (P⁴); – S., mold., act. **5.** *Bucșea* (Hur); – călăraș 1655 (Sd IV 42); *Bucșești*, –enești ss.; –ănescu (Î Div); *Bucșinescu* (Arh); *Bucșoia* s.

BUCUR n. vechiu < vb. a bucura și subst. bucurie, cf. alb. *bucurë* „frumos”. Pentru vechimea și răspîndirea numelui Bucur v. N. Drăganu op. cit., 208, 284 nr. 2 etc.

I. 1. *Bucur* (Morl 6); – vlah din Serbia (DR IV); – eponimul capitalei și al multor sate cu numele *Bucur/jești*, –eni, –escu. **2.** Maritale: *Bucur/oaia* s.; –easă, R., olt. (Sur VI). **3.** Matronim; *Albucurei*, Gh. (Ocina). **4.** *Bucuraș*, P., ard., act. (Jiul ard). **5.** *Bucurecea* (AO XV 127; 16 B VI 106). **6.** *Bucurel*; *Bucurilă* (Paș). **7.** *Bucurenciu*, ard., 1722 (Ard; Paș). **8.** *Bucuroiu*, T. (Puc). **9.** *Bucuruș*, ard. (Paș). **10.** *Bucurăuți* s. (Dm).

II. Scurtări prin apocopă, sau cu schimbarea părții finale, numele fiind străvechi și foarte frecvent; probabil și pentru eufonie, privind partea finală a numelui. **1.** *Bucu* (17 B II 273); –l s. (17 B IV 208); –l b. din Crăești zis și *Bucur* din Crăești (Tec II 23 și 59); identitatea formelor e dovedită în aceste acte din 1658 și 1736 unde și moșia Mohorani își modifică numele în Mohoriți. Prin disimilare pt. eufonie r > l; „Bucul”. Cu sufixe: **2.** *Buculea* (Sd XI 87, XVI). **3.** *Bucul/iei* fam. (Băl III; Ul 136); –ei (Tec I); –eiu (16 B VI 159; 17 A I 201, IV 52, V 212; Sd XXII); –leaiu (16 A IV 41); –ăi (Mar); –ești, fam., olt. (AO XV 65). **4.** *Buculean* (16 B VI 274). **5.** *Buculuț* (Olt). **6.** Prob. cu sinc. lui u din articolul: –ul *Buc(u)lescu*, olt. (AO XV 157; Sd XXI) și *Bucleş* (16 B III 62). **7.** + –ui, –ilă: *Bucuilea* (17 B IV 511). **8.** + –uș: *Bucuș*, N., mold., act. **9.** + –oiu: *Bucoe*, olt., 1640 (AO VII 34). **10.** + –uț; *Bucufă* mold. care poate fi și o scurtare din „bunicuță”. **11.** *Bucurița* f. (Mikl. p. 220).

III. Scurtare prin afereză: **1.** *Curea* (Tec II; 17 B II 424) sau < subst. cureă; *Cur/escu*, Ioniță, 1847 (AO XXII 79); –ești t. (Cat); –eanul (17 B I 70). **2.** *Curilă* (Bîr I). **3.** *Curiș*, L., act. **4.** + –iș, –man: *Curișman*, olt. (17 B IV 401).

***BUD**, –Ă, cf. sl. боудати „excitare” și cf. „subst. *budă* „cocioabă”.

I. 1. *Bud* udvornic 1219 (11–13 C I 171), formă ard. nearticulată; – (Ard; Mar); Tit *Bud* mar.; –a, munt., 1388 (Rep D 25); *Bud/escul* (17 B II 99); –ești, fam. (Hur) și s.; –eni s.; –eanul t. **2.** *Bude* (Dm; Mar; Șchei I; 17 B IV 438); *Budeo* (16 A I 511; 16 B I 43). **3.** *Budu* (Bîr I; Sd XVI); – C. (IS 269); –l s., –l, vlah din Serbia (DR IV⁴). **4.** *Budul/ea* (Ard); –uca, fam., munt. (RI I 21); –escul, T., munt., 1598 (RI VIII 151). **5.** *Budulan*, N. (AO XVI 355); *Budulat* fam. (ib.). **6.** *Budulușa* b. (16 B IV 168). **7.** *Buda* (subst. budă) pren., mold. (RS 76; P¹⁴) și ss.; – b. (Ștef; Vr; Moț; 16 B IV 491; 17 A IV 122); – stolnic, 1458 (Div 84); – Miclăuș, ard. (Șd VI 491); *Budă* (17 B II 274); *Budăscul* (ib. 402)

II. Cu sufixe: **1.** Maritale: *Budaia* (Vr); –easa s. **2.** *Budac* (Sd XVI; Arh; VR; Sur V), cf. și subst. *budac* „vas” sau ung. *búdak* „ciomag”, la figurat „prost” (expl. Pașca); *Budac/uo*, Ioan, olt. (BCI VIII 17); –ul, mold. (Bîr III; Sd VI 14). **3.** *Budăln/escu*, M. (IS 271). **4.** *Budan* boier 1521–29 (P Gov f° 16); *Budănești* s.; *Budașcă* (Viciu 15). **5.** *Budei*, V., act.; –ul, V. ard. (Mag Br). **6.** *Budeci*, D. (C Ștef). **7.** *Budi* f., țig. **8.** *Budic* b. (Sur II; 16 A I 386, III 145); –i (Ard); *Budica* f., por. (Sc). **9.** *Budia* (Ard); *Budieni* s. (Ind 13–16 B), cf. subst. *budiana* „vizdoagă”. **10.** *Budil/ă*, 1600 (AO VII 29); –a s. **11.** *Budin* (Dm); – vătaf (16 B VI 24; 17 B I 172); –a s; –ești s. (Olt); *Budinea* f., (Grș 11; AO XII 46). **12.** *Budiu*, act.; –l s. **13.** *Budig* (Sd XVI). **14.** + –lea: *Budlea* fam., ard., 1722 (Paș). **15.** *Bud/oiu* (Paș); –oști s. (16 B II 361); *Budoi* zis și *Bodoni* s. (16 B I 11); **16.** *Budui*, –u (Vr); –ul t.; *Buduila* t.; *Buduinea*, olt. (16 B VI 340). **17.** *Buduiasca*, *Buduile* ss. **18.** *Buduna* f. (17 B II 235). **19.** *Budușea*, Ioan (16 A III 263). **20** + suf. ung. –i: Ioan *Budai*-Deleanu. **21.** *Budeșteni* s. (16 B II 29) < Budești. **22.** + –slav: *Buduslău* s., cf. Budislav și Budușlov, 1467 (T-Rom 266).

III. Forme enigmatice: **1.** *Budachi* t.; *Budăchilă* (Ard II 123). **2.** *Budelecun* ard. **3.** *Budola* (Ard); *Bodolea*, act.

BUDARA 1. — b. (17 B III 468). 2. *Budâr/âscu* (Hur); -*âști*, -*easa*, -*leni* ss.; cu asim. progr. : *Budureștii* fam. (Vieri 67).

***BUDRE** 1. *Budrea* (Ard). 2. *Budriman*, olt. (Sur VI); — M., popa (IO 208).

BUDĂIU subst., un fel de putinică. 1. *Budăi* (Vr; CL); — fam. (Paș); — frecv. (Buc); -*u* (C Bog); -*ul* (Dm; Ștef). 2. *Budaiu*, ard., 1726 (Paș).

Budu, -*I*, -*Ian*, -*Iat*, -*Iea*, -*Iușa*, -*na*, -*ușea* etc., v. B u d I 3—6, II 18, 19 etc.

BUDUR subst. „stîncă, jghiab”. 1. — țig. (16 B II 27); *Budur/i* s.; -*u* t. (Mus); -*escu*, act. 2. *Buduracul* (Glos). 3. *Buduran*, olt. (AO VI 426; Sd VI 472); -*a*: *Budoran* țig. (16 B V 125). 4. *Buduroi*, N. (AO XVI 365); — V. (T-Jiu).

Budurecă v. B o d o r 3.

BUF, -**Ă**, subst. (bufniță).

I. 1. *Buf*, Drag. (Ul 20). 2. + *-lea*: *Buflești* fam. (17 B IV 378).

II. Cu *h < f*: 1. *Buhescu*. 2. *Buhan*, S., mold., act. 3. + *-lea*: *Buhle*, V., mold. (Sd VII 104); -*u* (16 A III 396; Isp V¹); marital: *Buhloae* f. (17 A II 320). 4. *Buhoiul* s.; 5. *Buhoc*, Al., mold., act.; *Buhociu*, popa (Sd XI); — D. (Sur II). 6. *Buhuci*, Neagul (17 B III 358). 7. *Buhoș*, Lupu boier (D Buc); — *Buhuș* b. (Dm; Vr; Tec I; Bîr I; 16 A 216; Sd V 25, XI), cf. subst. *buhuș* „tufiș”; — cel Bătrîn (Isp III²); — Cîrstea (17 A II 229); *Buhușul* s. *Buhușel*, 1663 (C Neamț II 23; Isp III²). Cf. subst. *buhăș* „brad bătrîn” (Tit Bud).

III. Din *buhnă* (= bufniță): 1. *Buhnea* (Bîr I). 2. *Buhnîlă* (Bîr I). 3. *Buhnîț*, Vlad (17 B III 140).

BUFTE subst. (pîntece). 1. *Bufte* (Mar), poreclă pentru omul gros, pîntecos; -*a* s. 2. *Buhle* și -*a* (Ștef; Isp I); -*a* b. (16 B I 187; 16 A I 64); -*a*, pîrc. mold. (Let. Urechi ed. Giurescu). 3. *Buhta* (Dm). 4. Cf. *Puhtea*, boier (C Ștef).

BUGĂ subst. „taur”, pe alocuri cu sens de bufniță (Păs). I. 1. *Buga* (Dm; Mar; VT; Sur V; Paș; CL). 2. *Bugan* Gh. (Ocina); -*u* mold. 3. *Bugariu*, Vic., băn. (LB). 4. Prob. *Bugaești* s. (Dm).

II. B u g- 1. *Bug* b. (ard 11—13 C I 24); -*u* (16 B IV 369). 2. + *-lea*: *Buglea* (AO X 128). 3. *Bugoiu* fam. (Acte Șc). 4. *Buguța* b., mold. (Sd VI 21).

BUGEAC, toponim al cunoscutei regiuni unghiulare, vechiul Onglos. Rar ca n. de persoană: *Bugcac*, Șt., pitar, 1793 (BCI VII 34); — Ion (Sur VIII); — Octav, prof., Ploiești 1899.

BUGEAN, -**Ă** subst. 1° „cal gros și gras”, 2° „buruiană” (DLR). 1. *Bugean* zis și *Boghcan*, haiduc (Z Arbore); *Bugeanu* fam. Ploiești; -*I* t., mold.; -*I*, Pricop (Sur VII 212). 2. Cu *n* epentetic: *Bungeanu* fam. (Bîr I, II).

BUGHEA. 1. *Bughea* b. (Ard); — de sus și de jos = *Bughile* ss. 2. *Bughiu* fam. (Șez). 3. *Bughian* ard. (Paș), pus în legătură cu adj. ard. *bugean*, etim. Pașca; -*ă*, < magh. *boyan*. 4. *Bughenescul*, R., pitar (St. Nicolaescu, Doc. sl.-romîne 254). 5. *Bughici* act. 6. *Bughin* (17 B II 171). Bogrea explică *Bughea* < *Budea* (DR II 799), totuși forma *Bud(e)* și derivatele circulă frecvent în Ardeal nemodificate. 7. Cf. *Bugea: *Bugjești* t., -*ioaia*, -*iulești* ss.

Bug/lea, -*oiu*, -*ușa* v. B u g a II.

Bugza v. B o g z a 4.

BUHAIU subst. 1° „taur” 2° „bură”. 1. — (Dm); *Buhă/escu* (Bîr I); -*ești* s.; -*ilă* (Am). 2. *Buhaicea*, Laslău (C 10 Ștef 38); *Buhăic/eți*, -*eani* ss.

Buh/an, -*le* v. B u f II 1—3.

Buhn/ă, -*ea*, -*ilă*, -*iț* v. B u f III.

Buh/oe, -*oiul*, -*uei*, -*uș* etc v. B u h II 4—7.

Buhte, -*a* etc. v. B u f t e 2, 3.

BUIAC subst. (nebun). I. — (Giur 302; 16 B V 319; 17 B II 124); *Buiac*, vecin al

lui „Buiac cnezul satului” (17 B III 126); -ul s. (Ind 13—16 B); *Buiaci* b. (17 B IV 558); *Buiacă*, mold. (RI V 225). 2. *Buecilul*, Partenie (Tut). 3. Marital: *Buecoae* f. (17 A II 335); *Buecani* s. (ib.).

BUI cf. sl. *sojŕ* „crud, violent”.

I. 1. *Bui* și *Buiu*, D. act.; *Buiul*, ard. 1231 (O Deus 393); — mold. (Dm); — fam, ar. (Cara 6). 2. *Buescu*, Pană, stolnic (Fil. 44); *Bueasca* t.; *Buești* s. 3. + -il: *Buil* (17 B II 85); -a t.; -ă (17 B IV 154; AO XVI 345).

II. 1. *Buia* b., 1415 (Ț. Rom 111); — 1635 (Hris I 229). 2. *Bua* și *Buia* ar. (DR II); ca prenume: *Buia* lui Brebul (17 B I 481). 2. + -an, *Buian* pren. mold. (P¹⁴). 3. + -că: *Buic*, R. (Olt); -ă, munt. (RI I 21; 16 B V 47; 17 B I 307) etc.; *Buica* boier 1521 (P Gov f° 14 v°) — f., frecv. (16 B IV 320, 410, V 216, VI 210, 261; 17 B IV 18); — f. (Mus 27) etc. etc.; j-ța *Buica* (AO XVII 296; Sd V 14, din 1618). 4. *Buice* b., olt., 1631 (Sd. VI 468); *Buic/escu*, Diicu (R Gr; Sd XI) etc.; -ești s. 5. *Buicea*, 1619 (Gorj 118); — olt. (AO VII 29; Sur VI). 6. *Buiceale*, Tanasie (Tut). 7. *Buicioiul*, Vlad., olt. (Sur VI). 8. *Buiculescu*, C., act. 9. Cf. + -it: *Buit* b. (16 B III 206); -ul, G. 1630 băn. (LB; Met IB).

Buic, -a, -e, -ea, -eseu, -ioiu, -ulescu v. **Bui** II 3—8.

Buisan v. **Băisan** 2.

Buit v. **Bui** 9.

Buit/-an, -a. v. **Boita** 3, 4.

BUIUC < tc. *böyük* „mare”. 1. *Buiuc*, Al., 1783 (BCI VII 60) -ul, olt. (Sur VI). 2. *Buiuciu*, ar. (< tc. *böyükli* „mustăcios” (AO VII 220) etc.

BUJĂ, subst. = „bujor”. 1. — N., olt. (f Div). 2. + -ală: *Bujală*, Șt., olt. (AO IV 160); *Bujalie*, Șt. (Sur V). 3. *Bujele*, Șt. (17 A III 9). 4. + suf. -iga: *Bujiga*, Ilie, mold. (RI XIII 286). 5. *Bujoiu*, I., act.; -l s. (Sd XXI). 6. *Bujulca*, fam., mold. 7. *Bujuman*, Nică (Met 271).

BUJOR subst. 1. — b. (16 B IV 444); -u, -eni, -eanca ss. 2. *Bujorea*, olt. (AO XIX 115) 3. *Bujora* t. (Mus); *Vadul Bujorăi* (16 B II 360). 4. *Bojor*, V., ard., act.; *Bojora*, țig., 1501 (16 B I 8); *Bojoran*, P., mold.; — s. (17 B II 59); ocina *Bojoranească* (ib. 214); *Bojorești* zis și *Bujorăscu* t. (Ind 13—16 B). 5. Cu afer. excepțional: prob. *Jora* v. *Gheorghie*.

Buju/l, -man v. **Bujă** 5. 6.

Bul/a, -ancia v. **Bulu** 4, 10.

BULAI. 1. *Bulai*, I. (Sd XI 87; 17 A III 10); *Bulau*, R. (Am 108); — G. (BAP II 226); — diiacul (17 A I 17); — Ioan (Sur V).

Bulandra v. **Buleandra** 2.

BULAT n. moldovean și oltean, cf. tc. < persan *pulad* „oțel” (com. Sîruni). 1. *Bulat* (Vlah PB); — V., pîrcălab (Sur VII); — fam. (Șez; Vra; Buc); — T., olt. 2. *Bulata*, fam., olt. (Am 108). 3. *Bulași*, Tudosie, olt., 1686 (RI XI 44). 4. *Bolat*, fam., mold. (Bîr III; Isp III¹; V²; Sur VII). Etim lui *Maretič* (Rad vol. 82 p. 95): *Bulat* < *Budimir*, e greșită, căci numele poate fi tătăresc, cf. *Șah-Bulat* (Costin).

BULB < lat. *bulbus* „glob”, v. subst. *bulbuc* ³ (DLR). 1. *Bulbu* (I Bot 6). 2. *Bulbe*, b. (17 B I 481); *Bulbea* (Sd XXII). 3. + -os -ie, *Bulbósie* (17 B IV 58). *Bulbósea* (Dm).

BULC cf. subst. *bulcă* < polon. *bulka* „pfiniță” (DLR). 1. *Bulc* t. 2. *Bulcă*, ard. 3. *Bulcan* < *Vilcan* (Drăg 300). 4. + -oiu: *Bulcoiu*, Stoea, munt., din Nucet, 1646 (BCI V 224), care ia diverse forme, în alte acte din același volum: *Bulcoiul* (p. 194), *Bulcoiul* (p. 207), *Bolcoiul* (p. 191), *Bloconie* (p. 196), *Balucoiul* (p. 197), care pot fi și erori de scris ori de tipar. 5. *Bulcea*, ard., 1758 (Paș); olt., 1619 (Sd VI 464). 6. *Bulcio* m. vornic, 1553 (BCI III 79), cf. ung. *Bulesu* (Anonymus, cap 39).

Buldur v. **Boldur** 2.

Bule, -a, -nciu, -te, -u v. **Bulu** 2, 3, 5, 10.

Bulemez, **Bulmiază**, v. **Bolum** 2.

BULEANDRĂ subst. 1. — (Moș; Tec I); *Buliandră*, Toader (Sd VI 534). 2. *Bulandra*, Lucia-Sturza, artistă dramatică.

BULGAR etnic. 1. *Bulgarul*, Badea (16 B II 116). 2. *Bulgarin* (Dm), < rus българин „bulgar”. 3. *Burgarul*, Pantazi, sluger (Aș Br 149).

BULGĂR subst. 1. — țig. (16 B I 84). 2. *Bulgă*, olt. (17 B IV 228) < subst. *bulg*, varianta la bulgăre (DLR).

Bulandră v. *Buleandra* 1.
Buli/că, -ță v. *Bulu* 6, 7.

BULIMAȘ. 1. — sătean (16 B VI 100). 2. Cu schimb. părții finale, *Buliman* (17 A III 213); — călăraș, 1655 (Sd. IV 38).

Bulișescu v. *Șerb* I 4.

BULOREA. 1. — în genitiv: *Bulorei*, Radul (17 B I 386). 2. *Buluroiul*, neg. (17 B II 286).

BULU cf. subst. *bulă*, ard. „sdreanță” (Paș). 1. *Bulu* (Mar). 2. *Bule* (Ard; Sd XXII; Mar); *Bulea* b. (17 B II 187) etc. 3. *Buleu*, Ion (Buc). 4. *Bula* b., ar. (Fărș). 5. *Bulete* (Am 157; Vra; Paș). 6. *Bulică* (17 B II 225). 7. *Buliță* (Sd XVI). 8. *Buluț* (17 A III 118). 9. *Bulancia*, Gr., mold. (RI IX, X 275). 10. *Bulenciu*, ard. (Paș).

BULUMETE. 1. — N. (Pîrscov, r. Cislău). 2. Cf. *Bulmede*, Gh. (Sur VIII); cf. *Bulemez* (v. *Bolum*).

BUMB subst. 1. *Bumbul* (Sd VI 405); — Stan (Glos); *Bunbul* (Sd IV). 2. *Bumb/ea*, A., ard.; *Bumb/eiu*, Gh. (Sd VI 76); -eș, Ion (IO 202); -ești s. 3. *Bumb/ueni*, = -uești, = -oești, = Bămboești, = Bomboești s. în Lovișteea (Ind 13—16 B). 4. *Bumbuia* s. 5. + -oiu: *Bumboae* b. (16 B V 169). 6. + -otă, *Bumbolă* b. și s. (Dm), deformat în *Bumbătă*, Duma (16 A I 260); *Bumbăta*, răzeș, mold. (Sur I) și s.

BUMBAC subst. 1. — V. poetul; — moșnean, 1510 (16 B I 60). 2. *Bumbăcea*, V. (An Pl 1938 p. 7). 3. *Bumbăcilă*, Ioan (LB).

BUMBARĂ subst. < tc. „obuz” (Șăin II) și kumbara cu ac. sens. 1. *Bumbara* b. (Sur I). 2. *Bumbaru*, Ioan, mold., act. 3. *Bumbur* (C Ștef); -a, olt. (16 B I 106); *Bumbărești* s. (Dm). 4. *Bomborăști* s. (Giur 226). 5. *Cumbara*, b. (Giur 277).

BUN adj. și subst. *bun* „bunic”. Miklosich și Weigand explică nume ca: Bun, -ea, -ilă, la Vlahii din peninsulă, prin sl. бунити, etim. admisă de Pașca, dar Maretică derivând Bun din Bunislav, afirmă că acesta „n-are realmente sens în slavă” (Rad vol. 82, p. 15). Capidan respinge etim. slavă la *Bunea* (DR II 806), iar Drăganu explică pe *Buna* b, an. 1211 < rom. „bună, bunică” (Drăg 93 n. 1). 1. *Bunu*, V., mold., act.; -l (Cat); -l, fiul lui Ioan (16 B IV 305); -l olt. (17 B II 62); rotacizat: *Burul* < bun, istroromîn (Drăg 452 n. 2). 2. *Buna* b 1211 (v. mai sus); — f (Ac Bz 43; P Bor 53; P¹⁴; Tec II; Răc 10; 16 A I 441), etc.; fam. (Glos; 16 B I 144; Isp IV¹); *Bună* (Drag 120). *Bun*, -a, -i, -ic, -imir, -islav, -ișa nume de vlahi (Vlah PB). 3. Compuse: *Bună-Cale* b. (Sur IX); *Bunămasă* (16 B I 159); *Bune-verze*, Gh. (Șchei III); *Bunăziua* fam. buc. 4. *Bun/escul* mold.; -ești, -eni ss. 5. Vocativ, *Bune* (Ard); -a fiul lui Cores, log., 1581 (Sd XI 99); — frecv., ard. (Paș). 6. *Bunaci* (AO X 22); -u, act. 7. *Bunata* f. (16 A II 187; Orh). 8. *Bună-escul*, Stan (17 B II 179) < marital *Bunaia 9. *Buneci*, I., olt. (Cras 62, 84); -u ard. (Paș). 10. *Bunei* t. 11. *Buneș* (Isp I¹); -u (Tec II). 12. *Buneul* m-te (Vr.). 13. *Bunic*, țig. (16 B IV 316). 14. *Bunil/a* popa (17 B II 438; 16 AI 65); -ă (Sur I; RI XVIII 24); — vlah Serbia. 15. *Bunișoru* t. (Sc); *Bunișa*, vlah Serbia. 16. *Bunița* s. (16 A IV 220). 17. *Bunița*, T., mold. (Sd V 224). 18. *Bunoe* țig. (16 B II 16). 19. *Bunuș* (Viciu 15); -a f. (17 A II 330). 20. Maritale: *Bunaica* f. (17 A V 233); *Bunoaia* b. (vlah Serbia și Ard). 22. Cu sufix enigmatic: *Buner*, olt. (AO X 128).

Bunciul v. *Boncu* 5.

BUNCU < adj. **bun** + **-cu**, **-cea** etc. sau dintr-o temă străină, v. Drăganu pp. 52, 53, 445–446 etc. 1. *Bunca* b. (16 B VI 337). 2. + **-ciu**: *Bunciu*, olt. (Am); **-l**, Ion (17 A II 279). 3. *Buncil*, olt. (AO X 128); **-ă** (16 B VI 337). 4. *Bunca* zis și *Bun/cea*, **-cil** (AO X 128). 5. *Bunce*a popa, olt. (13–15 B 253; 16 B I 15, 16, 60, III 186, VI 337); *Buncleşti*, **-eni** ss.

Bunda v. **Bonde** 4.

Bundacu v. **Bindac** 2.

Bungeanu v. **Bugean** 2.

BUR(A) cf. subst. **bur**, **-ă** „ploaie, ceață”. 1. *Bur* b. (Ard). *Bura* b. (Dm; Blr I; Sd XVI 157); – ard. (Paș); – f. (16 A I 115, 428); *Bură*, P., olt. (Hur 33); – ar. (Ant Ar). *Bura* la aromîni, după Capidan, vine din alb. **bure**, „bărbat, mire” (Dr II). 2. *Bura* f. (16 A II 66); f., țig. (ib. 132); *Bur*a f. (Ștef) < marital *Buraia. 3. *Bur*aiu băn. (An Com). 4. *Burănescu*, M. 1823, munt. (RA II 21; Fil A 35) 5. *Burlea* (Dm; C Ștef); **-ești** s. 6. Forma masc. *Burul* mold. (Dm; Ștef; Drăg), uneori poate rezulta și din *Bunul* cu **n > r** (rotacism). 7. *Burulea* (Paș); *Burulean* în poezia pop. (G Dem 600); **-u**, Fl. (AO XV 74). 8. *Buracu* ar. < alb. **burak** „omuleț” (Capidan DR II); forma apare și în Banat (LB) și Ardeal (Paș). 9. + **-enciu**, *Burenciu* (Paș). 10. *Buri*. C. (A Gen I 61–65); *Burie*, T. (Isp IV²); *Bur*iașu s.; cf. și subst. *Buriu*; *Buriu*, spătar, 1461 (13–15 B 13, 131). 11. *Buril/ă*, nume de bou, olt.; **-a** s., olt.; *Burleşti* s. (17 B II 195). 12. *Bur*ilea, Fătul (Drj 34); *Burileni*, fam., olt. (AO XV 65). 13. *Buri*șa (Am).

BURADA 1. – (Arh); – stolnic (Sd XXII); *Burădescu* act. 2. *Burudoaia* f. (RI V 225)

BURAG 1. – Gh. (Isp IV¹); **-a** (Sd XVI; Sur I); **-a**, C-tin arheolog mold. 2. Cf și *Burugă*, I., olt (Dolj).

BURBE 1. – (17 B IV 338); **-a** fam. (16 B III 195; Șchei III). 2. *Burban*, A. (AO XV 157). 3. *Burbolea* (17 A III 182). 4. *Burboagă* (AO XVIII 136). 5. *Burbule*, Gligore,

mold. (Sd VII 63); **-a** (17 B IV 216). Drăganu citează: *Burbu*, **-leni** în toponimia Ungariei, ca urme românești, deformate din *Barbu* (Drăg 293, 471).

BURCĂ subst. cu sens de 1° veșmînt, 2° turtă. 1. *Burca* b. (Vra); – 1691 (BCI VII 10); – Naum, ar. (RI IX 114); *Burcă* (Sd XVI); – mold. – C., munt. (Î Div); scris și *Burchi* clucerul (ib și Tec II); *Burcan*, N. (Tec I) 2. *Burcu* (Sd X); – Maria (Î Div). 3. *Burcea* (C Ștef; Cat; 13–15 B 67); – Martin, ard. (RI VII 210). 4. *Burcel*, Ion (Păc 193); – Pană, 1770, din Ploiești (BCI IV 115); *Movila* lui – t. 5. *Burcic* (Dm). 6. *Burcin* (17 B IV 448). 7. *Burciu* (Vra; Sd XVI); **-l**, fam. (Dm; C Ștef; 16 B V 192; VI 243; Băl I; Sur V); **-l** Lupul (Isp I²; 17 A V 201); Ion *Burciului* (sic) (17 V III 182).

BURCHE 1. – (16 B V 5); – Gh. (AO XVII 328). 2. *Burchi* fam. (Arh); – Ursul (Isp IV²) etc. 3. *Burhi* vornic (Sur VII); – *Zmăul* (A Gen I 103); *Burchești*, fam. (Tec I). Tema pare identică cu precedenta.

BURDU, variantă la subst. *burduhan* (DLR); coincidențe: rad. trac *Burd* (An C III) și *Byrdion* (OR I 611). 1. *Burdul*, mold. (Isp II^{1,2}); **-ești** s.; **-l** ar. (Cara 91). 2. *Burdilă*, olt. 1625 (Ao XII 83). 3. + **-ea**: *Burdulea* b. (Isp III²); ard. (Viciu 32; Paș), dat cu explicația „pîntecos”; – fam., olt. (T-Jiu); por. (Sc). *Burdul/oiu*, **-escu** act. 4. *Burde*, Flore, ard. (Met 238); **-a**, act. (Jiu! ard); **-a**, Todor, băn. act.; *Burd/ea*, **-ești** ss.; **-elea** (16 B II 32 L³). 5. *Burda*, ard., 1726, cf. *burdă* **-bujdă** (expl. Pașca); – olt. (Sur VI); – mold. (A Gen I 61). 6. + **-ac**: *Burdacu* (Sd XXII). 7. *Burdălești* s. 8. *Burdan* (Ard). 9. *Burdoiasa* (Ard. I). **BURDEA**, cîmpia.

Burdue v. **Burduf** 4.

BURDUF, **-UH** subst. 1. *Burduh* (16 B III 150); **-an**, olt. (AO VII 306); **-osul**, fam. (Buc). 2. *Burduhar* (17 B I 71; RI I 222). 3. *Burdug*, munt. („burduf”) (17 B III

240); -a, mold. (Sd VII 378); -an (Glos); -ani s. (Sur II); *Burdughen* b. (17 B I 349). 4. *Burduc* ard. < subst. *burduc* „burduf” (etim. Pașca) -a s; -i t.; -ea (17 B III 552; Cîmp); - Barbu (Î Div). 5. *Burduja*, porecla lui Gh. Ștefan Vvd. (17 A III 132), < burduj „burduf”; - b. (Arh; Sd XXI; Vr); *Burduje* (Ard), > *Burdujeni* s., mold. 6. *Burduș*, fam., ard. (Paș); -ești fam. (Vr). 7. *Burdufe* (16 B I 144), sau < Burdu + suf. -uf; cf. G. Pascu, *Cîteva sufixe ...* 1914 p. 5).

Burd/ug, -uja, -ujeni, -uș, -ușe v. **Burduf** 4-7.

Bur/ea, -enciu v. **Bur** 5-9.

Burgarul v. **Bulgar** 3.

BURGHE cf. germ. *Burg* „cetate”. 1. *Burghea*, C. serdar (BAP II 169). 2. *Burghel/a* b. (17 B IV 295); -e, C. (Ștef; Arh); -ea (Sur XV) prob. deformat din germ. „Bürger”. 3. *Burgheluș*, V. (B răz 29). 4. Cf. *Burghes* b. (Ard) „orășan”.

Burhi v. **Burche** 3.

Burli, -așu, -e v. **Bur** 10.

BURIC subst. 1. *Burican* olt. (17 B III 584). 2. *Buricea*, T. (Meșt Cr). 3. *Buric/el*, V. (An Pit 78); -escu, act.

Bur/ilă, -ița, -iu v. **Bur** 11-13.

BURLA cf. subst. *burlă* „bură” (DLR). 1. *Burl/a* (Ștef; Băl I); - 2; -ă b. (Sd XI; Ur XXII 87); *Burlă* zis și *Birlă* (Dm). 2. + -an: *Burlan* (Glos; 16 A III 26; Isp III²; Ard; Sd IV 38); - Hera (Î Div); *Burlă-neșli* s. 3. *Sburlan*, cu s protetic. 4. *Burlea* (17 B I 328); - por. (Bordeni). 5. *Burlișor*, M. (17 A II 300). 6. *Burloi*, C., act.; *Burloes* pren. (Vr). 7. *Burlui*, fam., mold. (Șez). 8. *Burluță* mold. (Sd VII 264). 9. *Burlovici*, Necoară (16 A II 22). 10. Cu met. : *Burl/escu* (RI VI 263); -an (Tec I) sau din o temă brul.

BURNAR tc. „fîntînă” 1. - spătărel (16 A III 84); fam. (17 A II 136, V 284; Sur VIII; BCI VII 7); -iu, Necoară (16 A IV 213); Ene, 1675 (B Cr 18); *Burnărești* s. (17 A I 149).

BURNAZ tc. „nășos”. 1. - Eni, mold. (Sd VI 85); - Ion, olt., 1830 (Sd XV 8; R I X 65); - D. mold. (Isp III²); - Andrei (Î Div); - cîmpul pe r. Vedea; - i, ctitorii bis. Ghencea București ante 1821. (Romanosl. IV).

BURNĂ subst. „buraiță, bură, bîrnă”; cf. și pers. prin canal turc. *burni* „nășos” (etim. Bogrea DR I), 1. *Burna*, N., ar. (Cara 99). 2. *Burne*, C. (Bîr I); -a, Nartilă; -a, Stan (17 B IV 182); *Burn/escu*; -ești s. (Mus; Băl III); -ești fam. (BCI XV 61). 3. *Burnic*, N., mold. (BCI IV 202). 4. + -ici, *Burnici* olt. (Sd V 492). 5. *Burnichi* por. cf. *Burnar*.

Burs/an, -inel, -u v. **Bîrsu** 9, 10.

BURTĂ subst. I. 1. *Burt/a*, fam., 1726 (Paș); -an, fam. act.; *Burtă*, L., ard. 2. *Burtea* boier (Cat; Giur 180); - fam. (Sd XVI 158, XXII) etc. 3. *Burtel* (Hur). 4. *Burtic/ă* și -el, fam. (Tel 58). 5. *Burtin* act. 6. *Burtul*, R. (RS 71); - olt. (16 B VI 146). 7. *Burtuș* (Sd X).

II. Din plur. burți: 1. *Burțea*, munt. (RI XI 315). 2. *Burțac*, mold. (Sur V). 3. *Burțan* (Met 180). 4. *Burțoiul* (16 B VI 313). 5. Cont. cu *burtical* dim. < *burta* (DLR): *Burțucal*, olt. (17 B III 536).

Burul, -ean v. **Bur** 6, 7, și **Bun** 1.

BUSCA. 1. - b. (Ștef; Tec I; 17 A II 16, III 159, IV 122); - f. (Sd XI 91; Isp I², II¹; 17 A IV 224, V 215). 2. *Buscu, *Busculești* t. 3. *Buscata* s.

Busnești v. **Bosna** 1.

BUSTA adv. sinonim cu „busna” (DLR). 1. *Buste* aprob. (Isp IV¹; B-răz 47; Bîr III); pren., munt., 1691 (BCI XV 61); pren., mold. (16 A III 321); olt. (16 B VI 339; 17 B IV 134); -a, Ioniță (Î Div); *Bus-tescul*, Bade, munt., 1711. 2. *Bustuiș*, olt., (Sd VI 495).

BUSU 1. - s. 2. *Busan*, Șt. (CL). 3. *Busiu* b. (16 B VI 193). 4. *Busiu*, Ioan, act.

BUSUIOC subst. 1. — hoț, lit. pop. (G. Dem 604). 2. *Busioc* (Hur); — Cumpănă, pren. munt. (BCI VIII 34). 3. *Bosuioc* s (16 A III 422). 4. *Bosăiuc* (Sd XVI). 5. *Bosioc* mold. (Băl II; Sd. XI). 6. *Bosituc*, „pan” (16 A IV 137). 7. Prob. *Boșilcă* por. (Sc), originar din s. Boșilcești, cf. blg. *Bosilko*, < босилекъ „busuioc” (Weig 137).

Buș/e, -el, -ică, -ilă, -iu, -meni, -oiu v. B u ș 4—8, 11.

BUȘ subst. 1. *Bușul*, mold. (RI V 225). 2. *Bușa*, fam., olt. și ard. (Sur VI; RI VI 262; Paș). 3. *Bușan*, ard. (Paș). 4. *Bușe*, D. (T-Jiu); — pren. (Am 107); — clăcaș (Hur) 5. *Bușu* pren.; *Buștu* frecv., *Bușică*, *Bușicu*, *Bușcu*, *Bușulenga*, forme ar. (Cara 26, 34) probabil de altă origine. 6. *Bușel*, Ion, Moga (AO V 225). 7. *Bușilă* (Paș; Bir I; Arh; Vra); — Lupul, 1790 (BCI VII 21). 8. *Bușoiu*, C. (Grd 44); *Bușuia* (Paș). 9. Cu div. sufixe: *Bușag*, 1425 (Ț-Rom 144, 152); -a (ib.); -a (16 B II 86) și s. 10. Cf. *Bușaf* vlah din Serbia, 1348 (A Ist III 85), cf. srb. -cr. (?) *bušat*, nume de bou (DLR); + -man, *Bușmeni* s.

BUȘCĂ subst., pl. buște. 1. *Bușcă*, Coman (BCI XI 18). 2. *Bușcul* și *Bușcar* (Ard). cf. ar. *Bușcu*, contras (?) < *Bușicu*. 3. *Bușcea* (17 B I 409). 4. Din pl., *Buștea*, Ioan (Șchei III); — și *Buștul* (Drăg).

Bușu, -l v. B u ș 1, 5.

BUT cf. subst. *but* 1° „supărare”, *but* 2° „ciosvîrtă”; 3° ung. *buta* „prost”; 4° srb. -cr. *Buta* < Budimir (Drăg); 5° coincidență, dac. *Butus* (An C III). 1. *But* b. (16 B III 180); — cel Bătrîn (17 A IV 246); *Buta*, fam. buc.; *But/escu*; -ești s. (C Ștef); -eni, -easa ss. 2. *Butul* (Ard II 178). 3. *Butulea* fam. (Șez). 4. *Butuligă* (Nif). 4. *Bută* b. (16 B V 77; Isp III²; Sur V), etc. 5. *Buta* b., 1222 (Drăg; 16 B III 326; Sd XXII 357; (Dm; 17 B II 224, 329); — din Urlați (BCI V 206), etc. 6. *Bûtaș*, fam. (Ploiești). 7. *Bûtiman* t. 8. *Bûtoș*, Gh. (Isp III¹).

BUTAC subst. < magh. *buta* „tocit, nerod” (DLR). 1. — (BCI VII 13); -u fam. (Șez). 2. *Butaci* pren., ard. (An C II).

BUTAN 1. — olt., 1612 (Sd VI 462); — I. (Isp IV¹); — A. (T-Jiu). 2. + suf. -cea: *Butancea*, V., mold., act. 3. + -ilă: *Butănilă* (17 B III 444). 4. Cu as. progr. + suf. -oiu: *Butunoiu*, Gh., mold., act. sau < *Buturoiu*, cu *r* < *r*, v. *Butur*.

BUTE subst. și **BUTOI**.

I. 1. *Bute* (Mar); -a (16 B I 193); -goală, Ion (Meșt Cr) 2. *Butie* Pop, ard., deci ca pren. 3. *Butoi* fam.; *Butcia* b. (17 B IV 295).

II. Cu diverse sufixe, sau din alte teme 1. *Butar/ă* fam. (Am 135); -i s. (Sd XXII); -iu (P Bor 43); *Butărescul*, Călin (17 B IV 102). 2. *Butica*, munt., 1682 (BCI V 210). 3. *Butiuc*, N., act.

Butoș v. B u t 5.

BUTUC subst. 1. — (Glos). 2. *Butuce*, D-tru, 1668 (BCI VII 69); -a (Hur). 3. *Butucel*, Șt., mold.; *Butucel/ea* (17 A III 182); -escu, act. 4. *Butucaru*, M. (Mînceiu).

Butul, -ea, -igă v. B u t 2—4.

Butunoiu v. B u t a n 4, și B u t u r 2.

BUTUR subst. 1. — Ivan (17 B IV 448). 2. *Butur/oiul* (Sd XXII); -oae, Maria (BAP II 191); cf. *Butunoiu*, mold., act. 3. + suf. -lea: *Buturlă*, fam., ard. 4. Prob. sinc. *Butrescul*, D-tru (16 B IV 374).

BUTĂ; din finalul *Buță* < *Iacobuță* (v. *Iacov Partea I*) nu s-ar putea explica toate derivatele acestei teme, 1. *Buță* mold. (Sd XXI); ard., frecv.; — fam. (Acte Sc); *Buța*, Ionuț (Met 22). 2. *Buțu* (Ard); -l olt. (Sd V 305); ar. (BCI IX 182). 3. *Buțan*, N. (Dealul 131). 4. *Buțuică*, Lupul (Sd XV) zis și *Buțoc* (ib.). 5. *Buțoca* (Sd XVI). 6. + -uc, -an: *Buțucan*, Gavril (16 A IV 195). 7. Sincopat din *Buțucă: *Buțcă*, Manea (Div 97) sau < < *Buț* + -că. 8. *Buțcat* paharnic (Ț-Rom 319); — vecin (17 B I 481), v. și *Buscat*.

BUTURA, nume mold. 1. *Buțura*, boier (17 A IV 52); vecin (17 A V 22); — Ioan

(Băl IV) cf. și *Bațura*, D. (ib.). 2. *Buțurea*, țig. (17 A V 22); *Buțureanu*, fam. (Dorohoi). 3. *Buțurin* (Cat mold II). 4. + *-lea* : *Buțurlea*, munt. (BCI XI 95). 5. + *-ca* : *Buțur/ca* (17 A IV 507); *-că*, C. (Isp II²); *-can* (Sur V).

BUZĂ subst.

I. 1. *Buză* b. (Dm; Ștef; Sd XVI; Am 108) etc.; *Buza*, Mircea (13—15 B 213). 2. Compuse : *Buză* de Epure, Stoian (17 B IV 478); *Buzgurilă*, Al. act.; *Buzalată*, R., țig. (17 A V 19). 3. *Buzea* (17 B II 302). 4. *Buzan*, fam. (Buc). 5. + *-ău* : *Buzău* b. (Paș; Mar); — Petru, moșul satului *Buzăeni* (17 A I 169); — Gh., olt. (Dolj 1930); — Badea (Hur 83); *Buzăiu* (Ur XX 407); *Buzăești* s. (16 B II 361) și *Buzoești* s. Cf. rful și orașul Buzău, poate de altă origine, în izvoare vechi (Acta, Sanctorum) < trac. Μουζέοϋ cu M grafie pt. B (cf. Drăg p. 248).

II. 1. *Buz*, Ioan (Sur VII); *-u hoț* (Bîr V); — fam. (Șez); *-ul* (Sur II; 17 A II 57, 227; RA II 233); *-ul*, pitar, mold., 1660 (Sd XI 68, XVI); *Buzulenciu* (Paș). 2. *Buze*, fam. (Tec I); — Mircea 13—15 B 213); *-a* (Ștef; Isp III¹); *Budzea*, Macsin (17 A V 62); *Buzia* b (17 B IV 478); *Buz/escu* fam., boieri olteni; *-ești*, *-eni* ss. 3. *Buzeaiu* = *Buzei*, munt. (BCI V 208). 4. *Buzegiu*, N. băn. act. 5. *Buzian* (16 B IV 98); călărăș 1655 (Sd IV 38), cf. subst. *buziană*, „buruiană”. 6. *Buzica*, Gh., ard. 7. *Buzilă* (Paș; Sc); — munt. (Glos); *Buztlaș* (Sd X). 8. *Buztloiul* (Ard). 9. + *-in*, *-ca* : *Buzinea* (AO IV 466); — comis (A Gen II 190; 17 B III 247; Stavv 4); —

clucer (Sd IV 201); — boier (Sd XI 100; 17 B III 110). 10. *Buzoiu* (Paș); — zis și *Buzoniu*; (Șchei I) 11. *Buzucă* (Sd XVI; Sur V). 12. *Buzat*, M. (Ștef); *-u poreclă* (Sc) < adj. *buzat*.

III. Contaminări, sau din alte teme: 1. *Buzarnă*, Stan (17 B III 505); *Buzernea*, Gh. (Sur VIII). 2. *Buzdrelea* (Sur V), Cf. *Buziaș*, orașul.

BUZD-BUZDUC 1. *Buzdoiu*, V., mold. act. 2. *Buzdoae*, fam., ard. n. marital. 3. *Buzduc* s. olt.; *Buzduca* b. (Hur). 4. *Buzduci*, Radu (17 B III 472), poate identic cu *Buzdug*, Radul (17 B IV 544). 5. *Buzdug* (17 B II 139; Șchi II) și s. 6. *Buzdugă*, Stan (17 A V 236); — fam., olt. frecv. (Olt).

BUZDUGAN subst. 1. — V. (16 A I 465); — Gh. (Sd XXII). 2. *Băzdăgan*, N. (Isp IV¹).

Buz/e, *-ei*, *-eseu* v. B u z ă II 2, 3.

Buzi/a, *-an*, *-ca*, *-lă*, *Buzi/laș*, *-loiul*, *Buzinea* v. B u z ă II 2, 4—8.

BUZNE < adj. *busna*. 1. *Buzne* (Sd XXII); — nepot Milescului (RI XIII 375); *Buznea*, mold. (Isp III¹; Sur V; A Gen I 61; Sd XVI; Arh; Tec II); — munt. (Giur 92; Cep 6); — olt. (Olt; Tis); *Buznești* s. 2. *Buznar*, Stan (16 B III 173). 3. *Busnea* act.

Buz/oiu, *-ueă*, *-ul*, *-uleneiu* v. B u z ă II 1, 7, 8.

C

CABA cf. magh. *kaba* „prost”, blg. < tc. *kabá* „comun, grosolan”, și gr. κάμπα „poiată”.
1. *Caba*, munt. (16 B III 367); — T., mold. (Sur VII); — Ioan (Vr C 73); — țig. (Ștef); *Căbești* s. (Gr Buc). **2.** *Cabi*, Apostul, mold. (RI XIII 285). **3.** *Căbici*, Ven., eg. (Băl V); *Căbiceni* s. (Sd XI 51). **4.** *Căbăești*, moșie, mold. (ib.; Băl IV).

CABAC rus. „tavernă”. **1.** — N. scris și Căbac, 1760 (BCI VII 28, 38). **2.** *Căbac*, Șt. (17 A III 40, V 288); *-ul* pîrîu t. (Băl V). **3.** Prob. *Cobac*, Șt. (Băl IV).

CABAN rus. „mistreț”. **1.** — act. **2.** *Căbtînul* (17 B II 431). **3.** *Cabina* pîrîu (Băl IV).

CADĂ subst. **1.** *Cada* (Moș). **2.** *Cadoiu*, Avram. mold. (BCI IV 142). **3.** *Cădar* (Ard II 194); *-iu*, Șt. < subst. *cădar* „dogar de căzi” (DLR).

Cadejos etc., v. C ă d e a 1, 2.

CAIANU Ioan, umanist român ard., 1676 (AO XV 40); *Caian* fam. (Viciu 15; Puc); — C-tin, zugrav, ard., 1654 (Anuar CMI secția Transilvania 1959); *-ul* Mare s. ard., 1760 (An C III). Etim. incertă, cf. sl. *kaiianŭ* part. < vb. каити că „a se căi” și magh. *kaján* „pizmaș”; cf. Gaian (din calendar, Caianus < Caius).

CAL subst.

I. 1. *Calu* fam. (Șez); — Cercel (Drag 126); *-l*, fam. (17 A IV 68; Sur VII 238);

Călulești s. (Mus) și Valea Călului (sic), (ib.). **2.** + *-oni, -oi*: *Caloi* b. (Giur); *Calona* popa (16 B I 161) sau din altă temă. **3.** + *-ota*, (ca în: Vacotă, Bootă etc. < vacă, bou); *Călota*, pren., 1640 (Cîmp; Pom; AO XXI 171); — fam., boier (Tis) etc.; *Calot/escu* (Am); *-ești* s.; *Calotiță*, act.; *Călotici*, Mătei (17 B III 285); *Calotiei* zis și *Calotin* și *Calota* armașul (AO XVII 435, 451, XVIII). Deformat prin fonetica ungară: *Călata* s. < magh. Kalota cu o > a (Drăg 454). **5.** + *-uș*: *Căluș., *Călușetul* (17 B II 212). **6.** + *-uș*, *Călușu*, Toader (Șchei I), + *-an*: *Călușanul* (Sur IX). **7.** *Călușoiu*, N. (Î Div). **8.** + *-an*, *Călan*, P. (Mag Br). **9.** Compuse: *Calalb* (Bir V); *Calbor* N., ard., 1757 (RA 409) (< cal + bour?); *Calortpă* t. (16 B I 54). **10.** Din altă temă (?): *Calușa* f., dobr. (RI XI 28).

II. Din pl. cai: **1.** Prob. *Căiata* t. **2.** *Căiutul* s. (Dm 28), singular format din plur. *Căiuți < cai iuți. **3.** *Căieriu* fam. (Șez). **4.** *Căilă*, T., ard.; *Căiță*, Bucur (Mag Br).

CALAFAT subst., numele unui preparat cu smoolă (DLR); cf. it. *calafato* „cel ce smolește vasele”, < gr. καλαφάτης. **1.** — mold.; Preda *Calafat*-Săndulescu, 1829, olt. (AO III 142); *Calafati*, Gh., neg. (Cat gr. I); orașul *Calafat* va fi primit numele unui întemeietor din epoca dominației bizantine la Dunăre, între anii 1005—1185; cf. supranumele împ. bizantin Mihail Kalafates (1041—1042).

Calafindești v. Scolopendie 2.

Calara v. Călare 1.

Caleaș, *-oe* v. Călciu 2, 3.

CALCE-CALCIU subst. „buruiană” (DLR) și blg. Калчо, srb-cr. Kalča, derivat de Weigand din st. Kalinikos. (v. Partea I, Calinic). 1. *Calce* b. (16 B VI 8); — C. (Gorj 343). 2. *Calcea* (16 B I 79, V 425; 17 B I 20); *Calcia*, fam. (Tel 58); — diac scris și *Calcio* (Cat; T-Rom 171; Flor 120; 13—15 B 127). 3. *Câlcea* (Isp III¹); *Câlceia* f. (17 A I 52); *Câlcești* (17 B I 263; II 215; AO III nr. 16). 4. *Cilce* (17 A IV 150); — Ioan (16 A IV 148); —ești s. (Tis; Mus). 5. *Calciu* pren. (RA IV); — C. (Bîr I); *Calciul* boier din Vlașca (BCI V 188; PGov P^o 17; Div 67); — (17 B I 439, II 46); — Roșu (16 B III 141); — popa (Hur 92) și t. (Mus); — țig., 1585 (Has, Cuvente I 31) etc. 6. Cf. *Câlciurescu* act.

CALD adj. 1. *Câlda*, 1567 (Gorj 329). 2. Prob. + suf. -eș: *Caldeșiu* t. (Drăg 137). 3. Prob. *Caldășin*, olt. (Sur VI; 17 B IV 118); — Pătru 1631 olt. (Sd VI 468), < cald + suf. -aș/in, ca în *Vulpașin*. 4. *Câldeiu* t., 1593 (M Put 168).

CALINDER < pers. *kalender*. 1. — răzeș, 1635 (Isp II¹); —u fiul lui Lazăr Kalinderoglu (IO 241). 2. *Calendaru*, Panait (Î Div), nume romînzat, sau din subst. *câtindar*.

Calmăș v. *Cal muc* 2—3.
Calmășui v. *Călmășui* 2.

CALMUC etnic, popor tătăresc. 1. *Calmtcu*, I. (Bîr II). 2. *Calmăș* (Sur XXIV), din pl. calmăși < calmuc; *Calmășul* (17 A III 87); — Gav. (Buc); Ioan fiul lui Toader *Calmășul* (vornic den Cîmpulung), dragoman al Porții, își greciză numele, ca Domn: „Ioan-Vodă Calimachi”, după al poetului elen Callimachos. 3. *Calmoșul*, T., mold., 1661, zis și *Calmușul* (Sd V 231). 4. *Calmuș*. 5. *Calmuț*, Ioan. 6. Cf. *Calmuțchi* (Băl VI) și *Calmuschi* (Arh); *Calmățchi*, Toader, 1759 (M Put 190).

Calo- etc. v. *Cal I*.

CALOMFIR subst., plantă zisă și calapăr. 1. *Calomfir/a* f. (Ard; RS); —escu, R. (IO 107) sau *Calofirjescu*, R., post. (17 B IV 6); —ești s. 2. *Caranfil* (Arh; Bîr I) variantă a

subst. calo(m)fir < arab. *karanfîl*, aceeași plantă.

***CALȚU** 1. *Calța*, soția lui Sor 1835 (Sd XV 239). 2. *Câlț*, V. (UI 137); —ă, olt., 1605 (Sd VI 461); —u, P. (D Buc); —ul, Stoica (Tec I). 3. *Câlțaru*, act. V. și Câlți.

Camar/i, -lefu, -in v. *Cămară* 3—5.
Camarzinești v. *Cîrmîz* II 4.

CAMĂNA subst. vechi „dijma de ceară”, < sl. каменъ „piatră”. 1. *Camar* (Ard II 36). 2. *Camen*, fam., act. 3. *Cameniiță* (B-răz 47). 4. *Camenerescul* t. (16 A IV 233) < subst. camenar „birar”.

CAMBURĂ var. la subst. cambula un fel de pește (DLR); **CAMBUR** subst., un accesoriu la șea. 1. *Cambur* (Glos; Sur XV 259; Bîr II); —ean, v. (ib. 268). 2. *Cambrea* olt. (Tocilescu, Mat. folc. I); *Manasiia Cambrii*, olt. (Sd VI 483); *Cîmbrești* „moș” sau ceată (Gorj 179). *Camberiu*, nepot lui Saîfa pitar (A Gen II 66—7). Cf. cu apoc. *Cambu*, Nicu (Cat gr I). Coincidențe: traco-illyr Cambrianus (OR I 525).

CANĂ subst. 1. — b., mold. (17 A I 127); munt. (Cat; 16 B II 171). 2. *Cane șoltuz* (Isp IV¹); —a (16 B VI 286). 3. *Câneiu*, Ion, mold. (Sd VII 323); *Cănjescu* (Buftea); —ești = *Ctinești* s. (Cat.). §§ 2—5 se pot explica și din Răducănu, prin afereză.

Candal/ă, -e v. *Scandal* 2.

CANDREA subst., numele unei cuverturi (DLR). 1. *Candre*, Al., căp., 1813 (Vr C 76); — frații, stăpni ai moșiilor din *Cîndreni* (CL); *Candrea* (Moț; Sd XVI); cu acest n. 16 familii bucovinene (Buc); — mold., 1548 (Sd VI 140); — munt. (17 B III 41). Cf. gr. Κανδρῆς firmă în Atena 1900 și alb. kindră „gloată” (de oameni). 2. *Căndre*, P. (Sd IV 15); —a (Ard II 194). 3. *Cîndrea* (17 B II 228); — V. (Ard II 40) din Amlaș. 4. *Cîndreș*, Ioan nemeș hațegan (AO XVI 231). 5. *Cîndrelul* t.; *Poienile Cîndrelor* (16 B IV 238). 6. *Cîndroiul* (Glos). 7. Cf. *Candrini*, 1487 (C Ștef 35).

CANTACUZIN nume de origine tracă al familiei care a dat un împărat bizantin și, prin C-tin Cantacuzin, ginerele lui Radu Șerban Vvd, s-a transplatat în România, la începutul sec. al XVII-lea. Al. Philippide derivă radicalul trac *Cand-* din zeul *Κανδαίων*, *Κανδαῖος* „Marte al Tracilor” + suf. trac *-acu*, vđ fiind transcris *vr* după fonetica greacă medievală, iar *ζηνος* este *zenu* din *Diuzenu* = gr. *γέννηθ* „născut din” (OR I 5 nota). Pentru *nt* < *nd* adăugăm numele calendaristice: Cantidie, Cantidian < lat. *Candidus*. Forme: 1. *Cantacozino*, Iordachi (Sd V 108). 2. *Catacozuno* (ib. 30, 36–7). 2. Unii dintre membrii familiei semnează scurtat: *Canta* (Sd XXI 499; 520; R Gr); C-tin Cantacuzino apare, la Miron Costin, sub forma: Dinu *Canta*, dar acest nume este purtat și de alte familii, și se confundă cu derivate din subst. *cantă* „oală” (DLR). 3. *Canta* fam. și s., ard. (Ard II 254–5). 4. *Cantea*, fam., act.

CANTEMIR un viteaz mîrzac tătar din Bugeac, la finele sec. al XVI-lea, al cărui nume, celebru la moldoveni, este împrumutat în sec. următor de *Cantimir* Sărdarul (C-tin *Cantemir* Vvd, ca domn, tatăl lui Dimitrie Cantemir) fără să fie înrudit cu omonimul său; – pren. 1782 (B Cr 75); – fam. buc.

CAP subst.

I. 1. *Capa*, spătar, 1512 (Dealu 18). 2. < subst. capăt: *Capătă*, fam. (16 B I 18; Viciu 15); – ard., 1726 (Paș). 3. + *-an*, *Căpătan* (Vr). 4. < subst. căpătii: *Căpătii*, pren. (AO XVII 300).

II. Cu sufixe: + *-otă* 1. *Căpel*, Aurel, băn. act. 2. *Capotă* (16 B I 18; Tec I; Sd XXII; AO XVIII 141); – Nicoară (16 A II 14); – pren. (16 B II 328). 3. *Capot*, N. (Sur XXII). 4. *Capotea* s. (Dm; 16 A I 371); *Căpotjeni* s. vechiu.; – *-ești* s. (Dm; Cat; Ștef). 5. *Căpotici* (C Bog; Băl VI); – moșinaș (16 A I 88); – Ionaș (17 A II 243); *Cipoticiu* (17 A IV 35). 6. + *-lea*: *Caplea*, f., munt. (Hurm XI); – în lit. pop.: sora lui Miu Cobiul; soția meșterului Manole (G. Dem 461); fam., ard. (Paș); *Caple* f. (Stavr 2); – fata lui Gh. Părtoc 1667 (Vieri 67); *Căplescu* (Tec I). 7. + *-lea*, *-an*: *Caplan*, vornic, 1708 (BCI VII 26); *Căplan*, P. (AO XIX 170).

8. + *-șa*: *Capșa* (Arh; Băl VI); – Chirica (Sd V 64); *Capșea*, Sim. (17 A V 60); *Căpșești* s (Cat. mold. II); *Căpșulef*, Sava (17 A II 105) = *Căpșulea*, Sava, 1607 (BIR 231).

III. Compuse: 1. *Capdebo[u]* Erna (An Com); – Iohan din Brașov (Cat gr. I). 2. *Capdeghindă*, Ioan clucer (Sd V 232); *Capdeșer* (Viciu 33) = de fier: *Caplat*, 1820 (Sur XV 259). 3. *Capmare* act. (V. Bistr. – Bicaz): *Caproșu* s. 4. *Capverde*, Ioan, buc. (An Com); – Natalia, act. 5. *Caprau* (Glos). 6. *Captare*, diac (16 B I 115) zis și *Căptar* (Cat; 16 B I 115; V 450); *Căptari(u)*, Radu (17 B I 316, II 280); *Căptărești* s. (17 B I 188); cu suf. ucr. *-enco*: *Captarenco*, mold.; cf. *Căputaru*, Ion (Tut) sau < subst. captar „capac” (Tiktin). 7. *Capdehier*, Radu (Cat; Braș. 380). 8. *Călcăunu*, Ilie (Meșt Cr) < căpcăun.

Capetan v. Căpitan 3.

CAPRĂ subst. 1. – fam.; în genitiv *Caprii* sau *Căprăi* Andronic, armanu (CL). 2. *Caprea* (Sd XVI); *Căprescu* (Arh). 3. *Căpran: *Căprănești*, fam., olt. (RI XV 65). 4. *Căprița* f. (16 A III 79); *Caprina* f. (Cotr 80). 5. *Capreș* (17 B IV 150; 17 A V 241); *Capriș* [armean] (Sur IX). 6. *Căpriș* (Ard); – *ă*, Oprea (17 B I 230); – *oiu* (Sd X). 7. *Căproiu* (AO IX 455). 8. *Căprariu*, Stan (17 B IV 173); – *l* (16 B III 81) < subst. căprar. 9. Cf. *Caprace*, *-a* (Sur X). 10. *Cațichi* (Arh; Sd XI) < neogr. *κατσικά* „capră”.

CAR subst. și vb. A CĂRĂ. 1. *Cara* jîmcer (Isp III¹; Sur XXIV); – căp., mold. (Costin); – locot., 1857 (Sd XVIII); – f. (16 B III 222) sau < tc. kară „negru”. 2. *Cărăscul*, Gr. (Isp. II¹; Sd V 75). 3. *Cărilă*, Ion, act. 4. Prob. *Carai*, Stanciul, olt. (16 B...). 5. *Cărată*, Ion (Ard II 165) sau < participiul vb. a căra. 6. Cf. + *-an*, *-oiu*: *Cărănoiu*, Ion munt. 1848 (BCI XI 99). 7. + adj. mare: *Carmare*, Ion (Sur XV 268).

CARĂ < tc. *kară* „negru”, adj. ce intră în compunerea multor nume de persoană la popoarele balcanice sub influența otomană. În compuse: 1. *Carabaș*, „oaie cu bot negru”, literal, „cap negru” (Enc) și o specie de pescăruși (Păs.); *Cărăbaș*, mold. 2. *Carabat <

gr. *καρπαζόλι*, „cufundar” (pasăre): *Carabatescu* (act.); *Carabet*, (Șchei III); *-ești*, ceată de moșneni (16 B VI 41); 3. *Caracal* (< tc. *Kara-kalé* „cetate neagră”) oraș oltean cf. însă m-rea Caracálu din m-tele Athos, de la care ar fi putut veni numele orașului nostru, dacă i-ar fi aparținut cumva ca danie domnească; *Caracal*, țig. (16 B I 34); *Căracăl* cătun (Mus), numit după vreo persoană, acolo nefiind vreo cetate. 4. *Caracaș* „sprîncene negre”, fam., mold. cf. tc., *Karakaș*, pașă de Buda (Costin); — b. (Sd XVI; VT); *Căracaș* (Băr I). 5. *Caragea* < tc. *karadjá* „negrișor”; — boier + 1523 (P Gov f° 14); Ioan-Vodă Caragea; *Caraja*, comis, 1426 (Ț-Rom 149); + *li* Ioan L. *Carageale* scriitorul; 6. *Caragiani* ar. zis *Caraiani* „Ioan cel negru” sau *Carai*oani (Fil C 255). 7. *Caraghiuzel* (< tc. *karaghüzel* „brunet frumos”) m. stolnic (16 A III 10; Iorga V 158; Sd V) zis și *Caraghizeal* (17 A II 254) și *Carachiuzel* (16 A III 179). 8. *Caraciomag*, T. (D Buc) *Caragos* (17 B IV 142) < tc. *karagöz* (?) 9. *Caraochea*, olt. (17 B I 334); *Caraochi* din Bujorani (16 B IV 314); — Stroe (16 B VI 37) — traducere pe jumătate a n. turc. *karagöz* „ochi negru”. 10. Formarea de nume compuse s-a produs atît în limba romînă cît și în (aromînă): *Caramzulescu*, *Caranton*, D. (Cat gr I); *Cara Dima*, *Caramitru*, *Caranica*, *Carapancea*, *Carastan*, *Caravasile* etc. Cf. *Caramulea* Țîru (BCI IX 114); *Carapotom* (?), I. (17 A II 224); *Caravlah*, v. *Vlah*.

CARABA, subst. reg. cf. tc. *karaba* „ploscă”; cu sensul acesta, nu de carabă-fluer, cuvîntul circulă în r. Cîmpina, ca. elem. pastoral, cuman. 1. — (Dm); — Drăguș (16 A I 323). 2. *Cărăbea*, munt. (RI I 21). 3. *-ulea*: *Carabulea*, T., 1827 (RI XIV 148).

Caraivan v. **Cără**v an 3.

CARAMAN < tc. *karaman* „brunet”, (folosit în blg. cu sens de „om tare” (Weig) la origine etnic „originar din Karamania”, în Asia Mică); la noi circulă și ca nume de bou murg (DLR), dar a pătruns în Moldova din sec. al XV-lea cînd emirul liber al Caramaniei înfrunta eroic pe Otomani; cf. și tc. *kahrimân* „erou” 1. *Caramanu* (Dm); — Gh.

(Bîr I); — D. 1693 (D Buc) sinc. *Carman*, Ioan (Drag 302); *Cărmănești* s. mold. dispărut (Romanosl. IV). 2. *Cărăman* t.n. adus de Cumani (Eug. Tănase în R. Intern. d'Onomastique X p. 292); — moș. (17 B II 318); — Dărbăn pren. (Șchei I) 3. Cu *i* epent.: *Caraiman*, mold. (Arh); — pitar, 1647 (Răc 15); — m-te din culmea Bucegilor; 4. *Cărăi-man* (Ur XXII 215; Sd XI); — comis (16 A IV 175); — Ioan (Sd V 37); — pah. (17 A V 178), scris și *Căriiman* (17 A I 60). 5. *Căriman*, N. (Băl VI). 6. *Caramanlău*, fam. (D Buc); *-lăul* Fil C 256).; *Caramanlău* (17 B IV 157) < tc. *karamanli* „originar din Caramania”; prob. scurtat: *Manliu*, Ioan.

Cara/mulea, **-niea**, **-ochea**, **-pancea** v. **Cara** 9, 10.

Caranfil v. **Calomfir** 2.

Caransebeș v. **Cără**v an 2.

*CARAPCI 1. *Carapciul* fam. (Cat; 16 B III 240); — s. buc. „vechiu nume romînesc și la muntenii în sec. XIV” (RI I 50); *Cărăpcești* s. (r. Tecuci). 2. *Carapcin* (13—15 B 152). 3. *Carapcian*, Coste (Băl VI).

CARAȘ cf. *caras* sau *căraș*, (un soi de pește). 1. *Caras* (Sur III). 2. *Carăș* megiaș (16 B VI 39); *Căraș* olt. (16 B V 55; Sd XVI). 3. *Cărășelu* (Hur 102) < subst., dans rural 4. *Cărășilă*, R. (AO XIV — XV 280).

Cără(m)bețul v. **Cără**bă ț 1, 2.

CARCA I. 1. — vornic (17 B I 179, 222, 363, II 90). 2. *Carcea* (Buc). 3. *Cărcu*, Ion, mold. (RA I 276); *Cărcu* zis și *Cîrcu* (Băl I, III, VI). 4. *Cîrcu*, V., act. 5. Cf. *Cîrcă*, P. pan zis și *Cîrcovici*, P., modificat din *Carca* sau *Cărcu* după analogia subst. *cîrcă*.

II. + suf. **-ciu**: 1. *Carciu*, dobr., 1859 (RI XI 204). 2. *Cărciu*, buc. act.; **-l** (Sd XVI); — Costandin (AO XX 139); *Cărciul* zis și *Cîrciul* (Băl III, VI). 3. Apropriate: *Carciiga*, Ion, mold. (Sd VII 334) și *Caraca*, diac (BCI I).

CARDAȘ < tc. *kardaș* „tovarăș”. 1. fam. act.; — mold. (Sur XVII). 2. Cf. *Cordoș*, și *Corduș* ard. (BA ung 52) < ung. *kardos* „cu sabie” (etim. Bil-Albescu).

Carjan v. **Cîrjă** 2.

Carlan, Carlaonț v. **Cărle** I 3, III 4.

Carman v. **Caraman** 1.

CARNE subst. 1. *Cărneală*, Ioan, act. < cărnă sau < vb. a *ctrni*. 2. *Cărnos*, Șt., mold. 3. *Cărnariju, -iul*, Iordache (Sd VII 327), n. agentis.

Caroli v. **Cărle** I 1.

CARPEN subst. 1. — din Văleni (Draj I); *Carpăn*, R. (Drag 143); — jupin, cismar, 1805 (BCI XI 93). 2. *Cărpeniș*, Stanciul 1620 olt (An C VI 492).

Carșoti v. **Cărsu** 3.

CASANDRA n. vechi grec. < Cassandra, fiica lui Priam; Cassander, un rege macedonic. 1. — f. (Ard; Pom; Șez; P Bor 6 etc.); olt. Sur VI), nume popular mold. și munt. 2. *Casandru*, C. (act.).

CASĂ subst. 1. *Căseiu*, Ioan, munt., 1830 (BCI XV 166). 2. *Căsoaia*, țig. (Tis 245); *Căsoiul*, V., 1667 (BCI VII 34). 3. *Casolă*, Drag. (Dm); *Casota* s. (Bz). §§ 1—3 s-ar putea explica și prin Casu < Casian st. 4. În compunere: *Casa de sus*, muzician francez; *Casamîndră*, V., mold., act.

Case/ă, -oe, -oești, -oi, -ul v. **Casca** 1—3.

***CASTRU**. 1. *Castris* fam. (Nif); *Castris-șoia* t. (Mus). 2. *Căstruș*, olt. (17 B I 325). 3. Cf. *Castriotul*, Gh., comis munt. 1711 (Neculce), prob. de aceeași origine cu eroul albanez omonim.

CAȘ subst. 1. *Caș*, Gr. (17 A V 143); -u, (Viciu 33; Buc); -u, (Isp. IV¹); *Cașul*, Apostul, 1759 (BCI VII 32); — I. (17 A III 167); — Toader (Bîr II); — Ionașco (Glos), 2. *Cașin* t. explicat de Drăganu (p. 542) ca n. de persoană din subst. caș < caseus; *Cașin* b. (C Bog); — Stan, 1443 (Dm), cf. *Kașin* porecla unui cnez rus la 1550 (Ĉicagov 49); *Cașen* s. (Dm); -ul s. (C Bog). 3. + -olă: *Cașot* b. (17 B III 54); -ă vecin (Ștef; C Ștef; Sur I; 17 A

II 273; 17 B IV 199). 4. *Cășot*, Lupul (Sur VII 213); -ești s. (Dm).

CATAMAR 1. — b., 1431 (Dm); *Călămărești* s. (ib); coincidentă: celt. *Caturmarus* (BiA); cf. și *Cotumorii* v. *Cot* 15.

CATANĂ subst. ard. < magh. *katona* „os-țasă”. 1. *Catana*, R. (17 B III 178); — jupan (16 B I 80); *Catană* (Ard); *Cătană* (Moș; Sd X); *Cătan* (Tel 58). 2. *Cătăniță* (17 B II 282). 3. *Cătanu* (AO VI 58); *Cătănuță*, Ghiță (erou de baladă). 4. *Cătănioiu* (Sd XVI 99) -escu. 5. Prob. *Colana* b. (16 B II 98).

CATARGI, < tc. *katırđi* „conducător de catiri”. 1. *Catargiul*, Gh., paharnic; fiul său Ianache banul C. (17 B IV 370); — Ilie (Sd V 48); — Apostul (AO XIV 119).

Catar/aga, -ig v. **Cătărig** 1, 3.

Catuna v. **Cătun** 2.

CAȚĂ subst. (un cîrlig de prins oile). 1. *Cața*, N. (Ac Bz 43) și s. (Ard); *Cață*, Radul (Glos). 2. *Căța*, Dan (17 B IV 511); *Cățan*, M. (An Pit 23). 3. *Cație* (Sd XXII); *Cățești* (16 B I 1). 4. *Cățoiu* (Drag 305) și s. (BCI VII 35); cf. subst. cățoi sau cițoi = bibilică (Păs). 5. *Cățulescu*, A., act.

Cațărui v. **Cățăra** 2.

Cațiehi v. **Capră** 10.

CAUC subst. 1. *Cauca* mold. (Sd VI 143). 2. *Căucelești* s., < caucel, azi *Căciulești* (C 10 Ștef 12).

Cau v. **Căui** 1.

***CAUL**, prob. un masculin din subst. caua. 1. *Caul*, S. (Sur IX). 2. *Căul*, Drag. (16 B II 30; AO XV 120); -ă, buc.; -ești s. 3. *Căulea* fam. (Șez). 34. *Căuaș* s. < caua + suf. -aș.

CAUT. vb. 1. *Căuteș* „cel ce caută” (N Iorga III 219); — Ioan (Sur V); — Gh. (Băl III); — Ivan (16 A I 369). *Cauteș* scris și *Cauteș* (Dm); *Căuțișeni* = *Căuteșani* s. (Ștef). 3.

Cautiș, Gh. (Băl VI); — *Pătraș*, mold., 1650 (RI II 163).

CAZAC, ostaș din organizația liberă militară ucraineană, în care se înrolau și moldovenii (Cazacii de la Nipru). 1. *Cazacul* frecv. n. de fam. (Băl I, III). 2. *Căzac* (Buc, CL); -u (Sd XXII), -ul pren. (17 A IV 451). 3. *Căzăcel*, fam. (Băl II, III). 4. *Căzăcescul*, V., mold., 1680 (Sd V). 5. *Căzaca*, cneaghina lui Trifan, numită și Maria-Căzaca (17 A IV 418, V 277). 6. *Cozac* (Mar; 17 A II 124).

CAZAN subst.; antroponimul se poate explica și prin tc. *kazan* „regiment”. 1. — boier, munt., 1456 (Rel; Giur 245; 13—15 B 62); apare și ca prenume la boierii din sfatul domnesc munt. în sec. al XV-lea (Hris I 122—130); — Crețul, — Bilbaneș (ib 128); *Cazana*, fam. (Bz); marital, *Căzâneasa* (Isp V¹); *Căzânțescu*, -ești fam. 2. *Căzan* pren. (P Bor 6, 90, 92, 93); fam. ard., 1680 (Paș); boieri (Tis; 16 B I 98; Sd XXII). 3. *Căzanciul* t. (17 A V 212). 4. *Căzanovici*, Ș. (16 A I 549). Pentru verificarea derivației din subst. *cazan*, cf. numele *Căldărea* (Ard) < *căldare*.

Căbac v. *C a b a c* 1—2.

Căb/ăești, -ești, -iei v. *C a b a* 1, 3, 4.

Căbăran v. *C ă r ă v a n* 4.

Căbinul v. *C a b a n* 2.

CĂCIULĂ subst. 1. — (Sd X). 2. *Căciulată* olt. (Giur 78; AO XVIII 474; Sur V); — log. (IO 160); — popa (16 B V 194); -a s; -ești (17 B II 307). 3. Prin contam. cu *cuciu*: *Cuciulată*, dregător, olt. (Tis); -a s. (13—15 B 24).

Cădar v. *C a d ă* 3.

CĂDEA (a), vb. 1. *Cadejos*, Gh., mold. (RI VIII 139; Sur XXII). 2. *Cadehrib*, Ș. (Sur XIV). 3. *Cădere*, fam., act., Iași.

Cătata, **Călieru**, **Căilă** v. *C a l* II 1—4.

CĂIN- 1. *Căinușu*, V., diac., 1663 (Cimp). 2. *Căinița* din Borcești, b. (Sur II). 3. + -ar: *Căinar* b., mold. (16 A IV 281); -i s.

Călnești — **Cănești** v. *C i n e* 1.

Căiuțul v. *C a l* II 2.

CĂLARE adj. și adv. 1. *Calara* b. (Ard); *Călărești* t. (Glos). 2. *Călărașul* (ib.) < subst. *călăraș*.

Călata v. *C a l* I 4.

Căle/ea, -eia, -ești v. *C a l c e* 3.

Căleiorescu v. *C a l c e* 6.

CĂLCII subst. 1. — Ana, act.; -u, Vas. (BAP II 218); *Călcăiu*, I. (16 A III 339); — clucerul, mold. (BCI IV 205).

CĂLCU 1. *Călcu* (Sur V); — Ivașco, mold., 1650 (RI II 161). 2. *Calcaș*, M. (17 A V 337). 3. *Calcoe*, R. (AO XXI 173).

Căld/a, -eiu v. *C a l d* 1, 4.

CĂLDARE subst. 1. — Gr. (Sur XV). 2. *Căldăraș*, T. băn. act. *Căldăruș* vornic (D C-pol); -u (17 A II 128); *Căldărușani* s. 4. *Călderescu*, V. munt. (Sd VII 56).

CĂLMĂȚUI n. peceneg sau cuman. 1. — mold., 1602 (Sd XXII) și t. 2. *Călmățui* (sic) b., mold. (Sd XXII 384); — Neagul (Ștef.); -ul (ib). *Călmățoiu*, vătăvul (17 A I 122).

Călotiei v. *C a l* I 3.

Călț, -a, v. *C a l țe u* 2.

Călțaru v. *C i l țe i* 2.

CĂLȚUN subst. 1. — Ioan, olt. 1818 (Sd XXII); -a mama lui Mircea (Rel). 2. *Colțun* fam. (Șez) < subst. *colțuni*.

Călu/ești, -ui v. *C a l* I 1.

Căluș/a, -elul, **Călușan** v. *C a l* I 5, 6.

CĂMARĂ 1. *Cămărescul*, Anton, log. (17 B IV 450). 2. *Cămărășescu* < subst. *cămăraș*. 3. *Cămărici* (17 A II 75) și *Camariciu* (Dm; 16 A III 131, 351). 4. Cf. *Camari*, Cociu, ar. (Cara 34) < ngr. *καμάρι* „fasoane”. 5. Cf. *Camarin* (C Ștef).

Cămărzan, -a, **Cămîrzan** v. *C i r m i z* II 1, 2.

CĂMILĂ subst. 1. — poreclă (Ștef); — T. (Dm); *Cămilești* s. 2. *Cămiloiu* t.

CĂNCIU. 1. *Cănciu*, Ioan (An Pit 81); -l mold; 1607 (BIR 231) -*lescu*, G., act. 2. *Căncilă* (16 B III 224). 3. *Cincea*, Teodor, 1848 (AO XXII 75).

Căndre v. *Candrea* 2.

Cău/eiu, -ești, -ucă, -uță v. *Radu* III 20, 25 și *Cană* 3-5.

Căpăt/an, -ă -ii v. *Cap* I 2-4.

CĂPĂȚINĂ subst. 1. *Plaiul* lui - t. (Sc). 2. *Căpățină* fam. (Bîr I; Paș).

CĂPENEAG sau *chepeneag*, subst. manta de ploae, haină boierească. 1. *Căpeneag*, C., Ion (17 A II 226); - vătaf din *Căpenegi* (17 A IV 140).

CĂPITAN subst. 1. *Căpitan*, T., ard.; -ul, C-tin, cronicarul. 2. *Căpitan* (17 A I 219; Vr C 8). 3. *Capetan* (sic) fiul lui *Tanasă Mitică*. 4. Prob. *Copitan*, olt. (16 B VI 337).

Căpl/an, -escu v. *Cap* II 5, 6.

Căpot/eni, -iei v. *Cap* II 4.

Căpr/ariu, -ânești, -ila, -oiu v. *Capră* 3-8.

Căpșuleț v. *Cap* II 7.

Căptar, -i, -ești, *Căputaru* v. *Cap* III 6.

Căraș v. *Caraș* 2.

Cărată v. *Car* 5.

Cărăbaș, - etc. v. *Cara* 1.

CĂRĂBĂȚ subst., un soi de larvă, fig. „om scurt”. 1. - (LU; Tec. II; Glos); *Petre vornicul* 1518 (Urechi). - *Darie*, spătar (Sur VIII); *Cărăbeș*, I., act. 2. *Carămbeful*, 1743 (AO XXI 191).

Cărăbea v. *Caraba* 2.

Cărăman, *Căr(ă)iman* v. *Caraman* 2-5.

Cărămaș v. *Curama* 3.

Cărănoiu, *Cărăseul*, *Cărilă* v. *Car* 2, 3, 6.

Cărăș/elu, -ilă v. *Caraș* 3-4.

CĂRĂVAN, cf. și ucr. *караван* „car mare” (DLR). 1. *Cărăvan* mold., 1702 (Sur XIII); - olt. (Sd VI 517; 17 B I 342). 2. *Cărăvansebeș*, numele vechi al oraș. bănățean, contras în *Caransebeș*. 3. Cu i

epentetic: *Caraivan*, V. sau < *Cara-Ivan*; cf. și *Curviwan*, Tănas, mold. (Sd XXV). 4. + *Cabă*: *Căbăran* (Isp III; Sur IV) sau < *Cărăvan* cu b < v. și met.

CĂRBUNE subst. 1. - b. (17 B II 228; 16 A IV 56; Buc); - V., ard.; *Cărbun/a* f. (17 B I 168); -ești s. 2. Rotacizat: *Cărbure*, Ioan (16 A I 560). 3. *Cărbunaru*, Stoica, 1841 (Acte Sc). 4. Cf. *Cărbărau* (AO XVI 347), care poate fi din altă temă.

Căre/iul, -u v. *Carca* I 3, II 2.

Căreos v. *Crococ* 2.

Cărlat, -e v. *Scarlat* 2.

CĂRLE - **CÎRLE** < germ. *Karl*, latinizat *Carolus*. I. 1. *Caroli* pren., munt. (P¹⁰); forma germană, sub influența *Sașilor* din Ardeal, a prevalat în trecut. 2. *Cărlea: *Cărlești* s. (Sd VI 159; Sur XV; AO IV 108). 3. *Carlan*, Ct., olt. (Sd VI 504). 4. *Cărlina* t. (Sur XXIV). 5. *Cărlicu* (17 A I 217). 6. *Cărlior*, Ioan (Vr C 144); *Cărliu*, V. (ib. 174). 7. *Cărlotă*, N., olt. (Sd VI 502).

II. Cu *ă* > *i*: 1. *Cîrlă* (C Ștef); *Cîrla* ard., 1726 (Paș); - mold., fiul lui *Avăr* (16 A III 33) zis și *Crălea* (Isp I¹). 2. *Cîrlea*, I. *Cîrl/țești* s. (AO VIII 288); -escu, Gr. act. 3. *Cîrlie*, F. 4. + -ova: *Cîrllova*, poetul; - D. (I Div). 5. Cf. *Cîrlloira* f., țig., 1555 (Tis 245). 6. Sub influența neogreacă *Carol* este echivalat cu *Scarlat*, de ex. *Carol* (*Scarlat*) *Roseti*, ș.a. 7. *Cîrlomânești* s. r. Bz < lat. med. *Carlomannus* < germ. *Karlmann*; cu met. *Cărmălinești* (Cat mold II)

III. Cont. cu *Oanță* sau cu subst. *cîrlionț*: 1. *Cîrlioanță* I. zis *Cărloanță* (Buc; CL). 2. *Cărleanță*, St. (Sur III); *Cărlăanța* (Glos). 3. Contam. cu *Scarlat*: *Scărleștefa*, Stan (17 B III 352); *Scărleșta* t., fost *Cîrliușta* (Puc). 4. Cf. și *Carlaonț*, act.

Cărmă v. *Cîrmă* 1.

Cărmăzinești v. *Cîrmîz* II 4.

Cărn/a, -aeul v. *Cîrn* 2.

Cărn/aru, -eală, -os v. *Carne*.

***CĂRSU**. 1. *Cărsica*, Gh. (Băl III). 2. *Cărșov*, olt., 1785 (Sd VII 7). 3. Cf. *Carșoti*,

Mih. (17 B III 299) zis și Mihai Grecul (17 B IV 183), prob. un aromîn.

Cărt/oage, -ogea, -oșa v. **Cîrtoajă** 3. 4.

Cărțan v. **Cîrța** 2.

Cărț/iboi, -ilă, -ul v. **Cîrțu** 2-4.

CĂRUNT subst. 1. — V. (Sur XX); -ul, cca 1500 munt. (Acte Sc); *Cărunții* fam., moșneni, 1797 (Vieri 70); — sau *Cărunteștii* s. disp. (Acte Sc.), după moșul Căruntul.

CĂSCA vb. 1. *Cască*, Preda (Gorj 179) 2. *Cască* (Glos); *Căscul/escu*, A., mold. act.; -ești fam. (Gorj 179). 3. Prob. *Cascoi* b., munt. (Glos); *Cascoe* m-te (Mus); — N. (C Ștef); — Onică (17 A II 111); — din *Casco/ești* (16 A III 292); -ești s. (Dm). 4. *Cosco* n. act. identificat de M. Costăchescu cu *Cascoe* (Dm); v. și *Cosca*.

Căs/eiu, -oiul v. **Casă** 1, 2.

Căstruț v. **Castru** 2.

Cășot v. **Caș** 4.

CĂȘUNA a, vb. 1. *Cășun*, Lupul, mold., 1665 (BCI IV 169); *Cășuneanu* (Șez).

Cătan, -ă, -u, Cătăn/iță, -oiu, -uță v. **Catană** 1-4.

Cătămărești v. **Catamar** 1 și **Cot** 15.

CĂTĂRAMĂ subst. 1. — olt., 1551 (AO XVII 293; 17 B II 133). 2. *Cotoromă*, D. (17 A II 151).

CĂTĂRIG(Ă) subst. v. rom. 1° picioaroage, 2° tînărul „de la 15 pînă la 22 ani”, termen folosit în Pravila lui Matei Basarab, în „Divanul” lui Dim. Cantemir și în „Calendar pe 112 ani” de clucer Barbu Vișoreanu ed. 1800 (Sd XVI). 1. *Catarig*, (Viciu 15); — R., act.; — Luca, act. 2. *Cătarig* b. (Isp II¹). 3. Prob. *Cataraga*, 1673, răzeș din Iași.

Căt/llă, -uiu, -ulești, -uț v. **Catu** 1-3, 5.

CĂTUN subst. 1. — Stan (16 B II 148); -a f., 1824 (BAP II 111). 2. + Catană: *Catuna*, M. (Mar). 3. *Cotun*, I., act. 4. *Cutuna*

f. (Mar). 5. *Cătunariul*, Dr. (AO VIII 292), cf. *catonaro*, șeful de cătun (Morl 13).

CĂȚĂRA vb. 1. *Cățăr > *Cățărești* fam. (16 A II 75). 2. *Cațărui*, T., mold. (Sd VII 341).

CĂȚEL subst. 1. *Cățelean*, Ioan (C Ștef); — comis (Băl II). 2. *Cățelești* s. (Dm).

Căț/a, -an, -ești, -oiu, -uleseu v. **Caț** ă 2-5.

Căuaș, Căul, -ea v. **Caul** 2, **Căueel** v. **Cauc** 2.

CĂUI 1. *Căui* (16 A I 225). 2. *Căuia*, I. (C Ștef); — s.; *Căuea*, V. mold. 3. *Căuiu*, T. (Ștef); — -i (C Ștef). *Cău/e*, Ioan (Sur IV); -ești s; *ească* t.

Căuteșani v. **Caut** 2.

Căzae, -a, Căzăe/el, -eseu v. **Cazac** 2-5.

Căzan, -eiul, -esen etc. v. **Cazan** 2-4.

Cega și Ciaga v. **Cega** 2, 5.

Cealapie v. **Cilibiu** 4.

Cean v. **Cehan** 3.

CEANGA subst., un soi de șarpe, zis și ceanca (DLR). 1. *Ceanga*, Vlad, ard. (RI XIII 281). 2. *Ceanca* b. (17 B III 346).

CEAPĂ subst. 1.—boier; (Buc); *Cepescul* Barbul (Cat. gr. I; Șchei I); *Cepești* s. 2. *Ceapeș*, T., 1640 (AO XVIII 470). 3. *Ceparu* fam. (Telega). V. și derivatele de la Cep.

CEARĂ subst. 1. *Ceara*, M. din s. Profa (Mz Pl acte). 2. *Cerea* (Tel. 58). 3. Prob. *Cerașul* s. r. Teleajen scris și *Cereș*, iar moșnenii „*Cereșeni*”; este posibilă și derivația din forma cerăș var. la cireș (DLR) sau < subst. *cer* (stejar) + -aș (Drăg). 4. *Cerașan*, C., 1845 (RI XVIII 39) din *Cerașu*, fam. din Vălenii de Munte, al cărui nume variază în acte: *Cerișanu*, *Cereșanu*, *Cireșanu*.

CEASLĂU 1. — mold. 1663 (Sd VII 293) cu *ău* < *ov*, cf. *ceaslov*. 2. Cf. *Cislău* t. greu de explicat din cislă.

CEAUR sau *ceur*, adj. „sașiu”. 1. *Ceur* Pătru (AO XX 146), pren.; -u fam. (Sd XI);

Ceurii la 1430 (Ț-Rom 157; 16 B I 70); *Ceurul*, D. tatăl lui Gh.-Ștefan Vvod (Gane).

2. Prob. *Ceaulești* s. (BCI I), prin disimilare.

CECA subst. „huhurez” (DLR). 1. *Ceca* b. (16 B VI 340; AO X 130). 2. *Cecia* f. (17 A II 304); *Ceciu*, N., act. 3. *Ceoca* pren., mold. (P¹⁴) < subst. ceoca, cu același sens; cf. și „cioci” într-o expresie populară < cioacă „stâncuță” (Păs); v. și CIOACĂ.

CEGA subst. 1. — (13-15 B 174); fiul lui Albul Negrul (Div 62); — tatăl lui Vlaicu, vornic (16 B II 6). 2. *Ciga* s. (Bih 6); *Ceaga* s., mold. 3. *Cegan* spătar (16 B I 40; -i s.; *Cegăneanu*. 4. *Cigan* (17 B I 388). 5. *Ciaga*, V., țig. (Vit 28).

CEHAN. 1. — (Ștef; Tec I); — la origine n. de persoană (Sd V 542), pus în legătură cu subst. *ceahnă* „cîine” (DR III); *Cehan* frecv. (Sur VII); — vătăf (16 A IV 211); — Ionașco (17 A I 3); C-tin *Cehan* Racoviță Vvd semna *Cihan* și *Gehan* (RI X 287). C-tin Gehanu Racoviță (P Gov) cf. pers. *ġehan* „lume” (OR II); *Cehan*, N., (Sur VII); — Petrea (17 A V 330); -i s. (Ștef). 2. *Cihan* (Ștef; Tec I; 17 A II 268); *Ciohan* (Bir I). 3. Cf. fără h: *Cean* (Moț; Ard). 4. *Cehieu* și *Cehesfel* ss. < etn. ceh (?); cf. și *Cehul* Silvaniei s.

Ceh/eiu, -eșel, -ul v. *C e h a n* 4.

***CELU**, cf. rus *чело* „stea” (Vasmer). 1. *Celea*, act. 2. *Celoiu*, T. 3. Cf. *Celiani* s. (16 B II 219; VI 337). 4. Cf. *Celeiu*, s.

***CENA**. 1. *Cenea* (Ard II 172). 2. Cf. *Cenat*, Stelian, mold., act. *Cenei* s., băn.

CENUȘE subst. 1. — Ioan (Buc); — Vladul, munt. 1711 (BCI III 81). 2. *Cenușaru* și *Cenușoiu* actuale. V. și *P e p e l e a* 5.

Ceoca v. *C e c a* 3.

CEP subst. 1. *Cepul* vlah din Serbia (DR IV 1). 2. *Ceplea* s. olt. 3. *Cepoiu* (Șez); — Petria (17 A V 504); §§ 2 și 3 se pot explica și din plur. de la ceapă.

Cep/aru, -ești etc. v. *C e a p ă* 1, 3.

Ceraș, -an, -ul v. *C e a r ă* 3, 4.

CERC subst. și **CERCEL** subst. 1. *Cer-cești* s. 2. Cu suf. -a: *Cerca* f., munt., 1819 (BCI XV 163). 3. *Cerchescu* mold. 4. *Cercel*, Petru Vvd; 5. *Cerceă* f. (16 A III 443).

CERCHEZ etnic, primit ca n. de persoană, sub influența faimei lui Cerchez-Mehemet-Pașa (Cronica lui Neculce). 1. — (Arh; Băl VI); -ul s.; *Cerchiaz*, Gh., boier, 1661 (Sd V 38). 2. *Cercheaj*, Ioan (Glos) < plur. cercheji. *Cerchejea* pren. (Cat mold II) 3. *Cercheza*, Maria, soția marelui vistier Aslan (17 B III 620).

Cer/ea, -eș, -eșan, -eșeni, *Cerișan*, v. *C e a r ă* 2-4.

CERGĂ subst. 1. *Cerghescul*, VI. munt. 1640 (BCI V 192). 2. *Cerguță*, V. (Isp IV¹). 3. Cf. *Cergăul* ss. ard.

***CERMĂ**. cf. rus *чермъ* „cald, roș” 1. — (Hur 124); + suf. -an: *Cermănescu* (RI VI 263). 2. + suf. -eg: *Cermegești* s. (AO XVII 293).

***CERNU** < sl. *чрънъ* „negru”. 1. *Cernul*, b., sec. al XIV-lea (Morl 6). 2. Cu suf. -a, *Cerna* b. (Ștef) zis și *Negru*; *Cernă* b. (Sd XVI 157); *Cerna* f. (Isp V¹; 16 A II 228). 3. Marital: *Cernaia*, Iacob (17 B IV 189). 4. *Cerne* b. (Bir I); *Cernea* frecv. 5. *Cernica*, Știrbei, boier, olt.; — m-re, ctitoria acestuia 6. *Cernicea* t. (Mus). 7. *Cernei*, A., act.; *Cern/escu*; -ești s. 8. + -at: *Cernat*, pren (P¹¹); — solul (Rel; Ștef); -u s.; *Cernăt/escu*; -ești s.; -oae f. (Tec I); *Cernați* s. (Bir I). 9. *Cerneți* t. cf. rus. *чернец* „călugăr”. 10. Enigmatic: *Cernăzoe*, marital (Sd XXII). 11. Din rus. *черный* „negru”: *Ciorna* b. (Dm); *Ciornei* (Arh; Sd XI), cf. subst. *ciornei*, pasăre (Pas).

CERȚUL. 1. — Stan (16 A I 267). 2. *Cerți*, Stan (Dm); *Cerțiăști* s. (ib.), azi *Cerțești* s.

CETINĂ subst. 1. *Cetina* b. (Sd XVI 157); — f., țig. (17 B IV 532). 2. *Celinoiu*, mold. (RI V 225); — Marica, mold. (Sd VII 61).

CEU subst. 1° „ceh”, 2° oală de fier (DLR).
1. *Ceuleț* (RI V 225); — L., mold. (Sd VII 61). 2. + -uț: *Ceuța* și *Ceușea* f. (Dm; Ștef); *Ceuță* (Jiul ard).

Ceue/a, -uț v. Cioacă 6.

Cechiriță v. Chicheriță 1.

CHECIU subst. < tc. *keř* „strimb, cîrlig”, sau ung. *kecs* „vrajbă”. 1. — O., act.; -lescu. 2. *Checea*, Blaj (16 B I 85). 3. + -ică: *Checica* (16 B I 80); *Chiaciche* (ib. 83) și -a, 1507, din Blaj (Rep D 211) poate același, cf. magh. *kecske* „capră”.

Chejna v. Chiajna 3.

CHEL subst. 1. *Chelu*, D-trache N., por. (Sc). 2. *Chela* b., țig. (Sd XVI); *Chelești*, fam., olt. (AO XV 65). 3. *Chialea* f. (Hur 129) sau < subst. piele. 4. *Cheleş* (Tel 58). 5. Cf. *Chilioșoiu*, Al. (IO 79).

CHELDA subst. (DLR). 1. *Cheldea* mold. (Sur IX); *Cheldoaia* (Sur V), marital.; — soția lui Luca Arbore (16 A III 79). *Chealda* ard. act.

Chele-arsă, v. Piele 7.

CHERA < gr. mod. *κερά, κύρα* „doamnă”, v. V. Bogrea, (An C III 512-4) 1. *Chera* f. (Cat; Giur 264; P² P⁰ 14); — preoteasa, 1649 (AO XVII 309); *Chera-Duduca*, îmbinarea a două nume cu sens identic, unul grecesc, altul turcesc, din romanul lui N. Filimon; cf. Keratamar, sora țarului Șisman. 2. *Chera*, ca n. masculin: — logofăt (Hur 48; 101, 128; AO XII 240); — Gardescul, olt. (Sd XV 305); — grecul (17 B I 204); — popa (17 B II 435). 3. *Cherescu* (Sd XVI) -l, D. 1788 (M Put 101); *Cherăști* s. 4. Cheran. V. Chirin, Partea I.

CHERAȚA < gr. mod. *κεράτσα* „madame”, contaminat cu *κυράτσα* „femeie rea” (But). 1. *Cherața* f. (P³; 13-15 B 212); — vara lui Vasile Lupu (An C III). 2. *Chirața* (Sd X); — mama agăi Leca, greacă (17 B I 224). 3. *Chiriață* f. (CL).

CERCHELIE subst. vechi (fiare). 1. *Cherchelan*, diac (Cat). 2. *Cherchelaș*, Mihul

(RI XII 236, 243; Răc 18), mold., scris și *Chercelaș* sau < vb. a se chercheli.

Cherdi/evicii, -vareneo v. Pierde 1, 2.
Cherlești v. Scarlat 5.

CHEȘ adj. ard. „bălțat” < ung. *kesse* (DLR). 1. *Cheșu* (Tel 58); *Cheșo*, Sim., 1830 (16 A I 546). 2. + -an, *Cheșanul* (Ștef). 3. Cf. *Chiașu*, fam., ard., 1680 (Paș). 4. *Cheșea* s., ard.

CHEȘCU. 1. *Cheșco*, S. (Dm); *Cheșcu*, fam. (Ștef; Arh; Sd XXI); — uricar (16 A II 9); *Chiașco* (M Put 200). 2. *Cheșca*, Dinu, munt., 1844 (Sd XIX 84); *Cheșcă* (ib⁰). Cf. subst. *cheșchet* < tc. < pers. *keškel* un fel de mîncare din grîu fiert (Tiktin); sau cuman < pers. *keška* „dce domnul” (OR II 355).

CHIAJNA, slav., feminin de la cnez; echivalente: Doamna, Despina, Dukina, Afendia, etc. 1. *Cneaghina* subst. vechi, titlul soției unui boier; luat ca prenume, (Drăg); — j-sa (Sd XI 271); cu afer. *Neghina* f. (17 A I 85). 2. *Cneajna* (Pom; Cat; Drăg); *Cneajna-Maria*, fiica lui Ștefan cel Mare (C Ștef), n. luat aici ca epitet în sens de „princesă” „domniță”; — vorniceasa (17 B IV 434); — j-ța (16 B VI 261). 3. *Chiajna* (Pom; P⁴); — = Despina soția lui Mircea Ciobanul (Hurm XI); — mătușa lui Ștefan cel Mare (Ștef); *Chiajna* = *Chejna* (17 B II 5); *Chieajna* (Dm); *Chiazna* (VM). 4. *Chineja*, zisă și *Cneaja* (Dm 332; Tec II); *Chineja* s-a explicat de E. Petrovici ca adjectiv posesiv slav < knez (Studii lingv. IV 66); *Chineja* f. (Tec II); — s. (C Ștef); *Chineaja* sora pitarului Isaia (A Gen I 67); ca n. de fam. — D-tru, mold., 1705 (Sd VII 298). 5. Cu afer: *Neja*, femeia log. Stoica (Gorj 219); — j-ța (16 B VI 160). 6. Contaminat cu *Chiajna*: *Chineajna* (17 B I 102).

Chiale-albă și Chiele-albă v. Piele 8.
Chialea v. Chel 3.

*CHIB. 1. *Chibu*, V., act. 2. *Chiba*, -n fam. (Tel 58). 3. *Chibici* buc., amicul lui Eminescu; — Veniamin mon. (Băl V).

CHICĂ subst. 1. — fam. (RI I 22; Bir I, II). 2. *Chicul* (17 B I 323; Sd IV 42); -iță (Viciu 33). 3. *Chiceni* s., olt.

CHICERĂ subst. (vîrf). 1. — fam. (16 A II 197, III 157, 336, IV 148). 2. *Chicer* diac (Sur II, V) cf. și subst. picior-chicior. 3. *Chicerea* s. mold.

Chieînda v. **Cichînda** 5.

Chicioruș v. **Picior** 4, 5.

CHICOȘ cf. subst. *chică* și n. *Picoș*. 1. — jupan, 1499 (13—15 B 261; Rep D 187); — P. (Sd XI 87); — stolnic 1603, 1631 (Al. Papadopol-Calimach, *Notiță istorică despre Birlad*, pp. 41, 79); — Vasile, clucer (Bir I, II); *Chicoș/escul*, M. (17 A I 41); —ești s. 2. *Chicuș* (Arh); *Chicoș*, familii de răzeși în satele Certești, Cîrlomănești și Cotoroia (din r. Tecuci).

CHIDĂ subst. cu sens de „chiciură”, Scorțeni, r. Cîmpina. 1. *Chida* b. (16 A IV 266). 2. *Chidea*, s., ard. 3. *Chidu*, A., act., cf. și *Nichita* (Partea I).

Chigheciu v. **Tigheci** 2.

Childești v. **Pildă** 2.

Chilioiu v. **Chel** 5.

Chiliță v. **Stoia** II A 9.

CHINCI < ung. *kincs* „com oară”. 1. *Chinciul* b. (C Ștef). 2. *Chinceș*, Lazăr (16 A III 262). 3. *Chincioiu*, D. (Rom. Lib. 1 aug. 1953); cf. vb. a se chinci „a se pitula”. 4. Cf. *Chinciboi* (v. Cîrțu 4). *Chinciuș* s.

Chin/eața, -eața, -eja v. **Chiajna** 4, 6.

Chinezu, Chiniz v. **Cnez** 4, 5.

Chioar v. **Pioaru** 3.

CHIOSE < tc. *kiose* „spîn” (etim. Bogrea) 1. *Chiosa*, N. (Bir V). 2. *Chiosea* 1650 (Cat. mold II); — n. fam. sau por. din Bucureștii vechi (N. Filimon, *Ciocoi*...); *Chiosescu* (Fil 42). 3. *Chioselia* s., mold.

***CHIOTOR** < subst. *chiotoare* sau < tc. *kioturum* „paralitic”. 1. *Chiotorea* por. (Paș). 2. *Chiotoroiu*, fam. (Băicoi).

CHIPAR. 1. — I. și *Chipară* (Ard II 40, 90). 2. *Chiparu*, act., munt., v. *chiper*.

CHIPER subst. 1. — act.; *Chiperiu* fam.; *Chiperești* s. 2. Cf. *Chipirceni* s.,

Chiperiu v. **Piper** 6.

Chirața v. **Cherața** 2.

CHIRCI a se, vb. 1. *Chirciul*, Neagu (Puc 6, 13). 2. Cont. cu *circiog* (= șicană): *Chircioagă* fam. (P¹ fila 6), cf. subst. *circiogar*.

CHIRTOP. 1. — (13—15 B 143; Div 89; Ț-Rom 270; 17 B II 209; Sd XV 81; Moț); —pren., 1685 (Vieri 68). 2. *Chirtup* (Puc nr. 11). 3. *Chirtog* (Sur VI).

CHIȘCĂ subst. 1. — (Ur XXII 273; Isp V²; Buc). 2. *Chișcău, Chișcani, Chișcăreni* ss.

Chișcă-babă v. **Pișca** 5.

CHIȘINĂU < tatar *kesen* „schit” (etim. M. Costăchescu, Dm I 465), sau tat. *kesen* „capelă tombală”. Toponimul din RSS Mold. pare să fi circulat și ca antroponim: 1. *Chișinău*, Lazăr, 1660 (17 A II 213) din Cernătești r. Iași, într-un act al m-rii Secul. *Chișinăul de Criș* se poate explica și din ung. < kis „mic” + Ienö (Inăul). 2. Cf. *Chesnoiu*, A., act.

Chitarul v. **Pitar** 3.

Chiteălache v. **Pitpalac** 1.

Chitșoiu v. **Pită** 11.

***CHIU**. 1. *Chiuști* s.; *Chiul*, iuzbașa, olt. (Sd V 482). 2. *Chiulan*, Ioan (17 B IV 323); — Drag. (AO XX 139); cf. subst. *chiul* + -an. 3. Prob. + -uș: *Chiușa* fam. (Scurtești-Bz).

CHIVĂRĂ subst. 1. + -an: *Chivăran*, munt., 1572 (Glos); — St., 1598 (Sd V 175). 2. *Chivărariul*, Bădea, munt., 1711 (BCI III 81).

Ciambală v. **Cimbai** 2.

CIC. 1. *Cic* fam. act. (Jiul Ard); -ul, 1598 (Glos; Sd VI 462; Paș). 2. *Cica*, St., ar. (RI V 113); — ard. (Ard); — munt. (16 B II 16) < ipoc. *Oncica*. 3. + -an: *Cicănești* s. Cf. t. *Ciuc* < subst. *ciuc* (vîrf).

CICE cuvînt ce se poate explica prin denumirea *Cici* dată istroromînilor (Drăg 94 n 1—2) v. și *Găzdaru* (BIFRI) sau prin

srb.-cr. *čiče*, *čičea* „unchiu, bade” și diminutiv srb. pentru Ștefan, imitat de bănațeni: Ștefan-Cicio Pop sau prin ucr. *чича* „gigea”, „frumos” (DLR). **1.** *Cice* b. (Mar; M mar); s. ard. în doc. 1451–1519 (Drăg 94). **2.** *Cicea* b., 1067 (Drăg 93); – fam. act.; s., ard., azi Ciucea. **3.** *Cicei* (Ard 20, 241; IS 270) și n. fam., act., ard. **4.** *Ciceu* (Mar; M mar); *Ciceul* cetatea ard. **5.** *Cicel* t., 1310 Ungaria (Drăg 93). **6.** *Ciciu* olt. (RI VI 262); Ciciul voivod (Ard 20, 241). **7.** *Ciccio* istoromîn 1500 (Drăg 94). Din aceste antroponime s-au format multe toponime în Ardeal (Drăg 93–95).

CICHINDA și Chicinda. **1.** *Cichinda* sau *Chicinda* s., băn. **2.** *Cichindel* scris și *Țichindel*, poet, băn. **3.** *Chiuchindel* băn., act. **4.** *Chicindea*, moț, act. **5.** Fără n: *Cichideanu*, artist dramatic.

Cieur v. **Ciucur** **2.**

Cig/a, -an v. **Cega** **2, 4.**

Cihan v. **Cehan** **2.**

CIL. **1.** *Cil* fost sat pe Crișul Alb, r. Arad. **2.** *Cilea* b., olt. (Sd V 305); + -ie: *Cilieni* s. **3.** Prob. + suf. -ca, *Cilca* b. (16 B V 218).

CILIBIU subst. < tc. *çelebi* „nobil”, titlu dat în sec. al XIV-lea fiilor sultanului, iar din sec. al XVII-lea, înainte, oricărui negustor din Stambul; (cf. N. Iorga, RI XII 363). **1.** *Cilibiul*, C-tin, clucer (17 B IV 365); *Cilibiu*, D., olt. (T-Jiu; BCI X 132); -l, V., mold. (Sd V 550). **2.** *Cilibia*, rumîn, 1697 (AO XVII 135) și s. **3.** *Cilibidachi*, fam., act. < diminutiv tc. **4.** *Țalapi* log. †1523 (P Gov ^o 14); -e (Pom) pren.; *Țalapi* (17 B I 437); – fratele Oancei (16 B I 97); – popa (17 B III 466); – cu fiii: Tatul, Oprea etc. (16 B III 65); – fiul lui *Țalapi*, nepot lui Horvat (16 B IV 429; Sd XI 98) această formă a numelui amintește pe David Celebi, zis Cealapie și Țalapie, pretendent la tronul otoman între 1432–1450 (Rel 52); *Țalapie*, Stan, 1720 (Vieri 71).

CIMBAL subst. (țimbal, chimval) < it. cimballo < lat. *cymbalum*. **1.** *Cimbala*, fam. (Sd XVI 185; Btr I–III); – diac (16 A IV

159); – C-tin (17 A II 308) zis și *Cimbalovici*. **2.** *Ciambală*, C-tin, 1610 (Sd VII 369).

CIMPOI subst. **1.** *Cimpoescu*, act.; *Cimpoiașu* (Mar). **2.** *Cimponeriu* (ib.). **3.** *Cimpoetoriul*, Toader, 1632 (Drj 81); În *Cimpoituri* t. (Bordeni).

CINCA. **1.** *Cinca*, fam. act. și s.; *Cincă*, M. **2.** *Cincan*, ard., 1726, explicat de Pașca „original din Cinca”; – T. (Păc 164). **3.** *Cincu* fam. (Șez. Arh): *Cincul* (Sd XI; Ard 89) și s. *Cincutovici* (Vlah PB), **4.** *Cinciș*, *Cincșor*, *Cincău* ss. Prin sufixele onomastice obișnuite se explică normal Cinca și Cincu din numeralul *cinci*. **5.** *Cincora* ard. act. (Jiul ard).

CINCI numeral, cf. și subst. cince < lat. *cimex* „ploșniță”, etim. Drăganu (DR I), „umflat” (DLR). Tratat ca nume, numeralul *cinci* va primi sufixele onomastice. **1.** *Cinci* b., fam. (Vlah PB); 1641 (Glos). **2.** *Cincea* b., munt., mold., ard. (Cat; DR I 293; 16 A I 511, V 66; Drăg 297 n. 2); – olt., 1635 (Hris I 229). **3.** *Cinciu*, M., mold., act.; -l (16 B I 79, II 97, IV 38; 17 B II 84); *Cinciulești* (Cras); *Cincilești*, ceată, olt. (Î Div); *Cincești* s. (C Ștef). **4.** *Cinciș* s. **5.** + -oi: *Cincioi*, Ion, 1800 (AO XIV 101) sau compus < *cinci*-oi. **6.** *Cincarul* s., cf. subst. *cincar* „cal de cinci ani”.

CINTA. **1.** – P. (L Pl 365) și s., ard. **2.** *Cinte* de Veneția, nobil ard.; *Cintei* s. **3.** *Cintul*, 1719 (Aș Br 17). **4.** *Cintelea* fam. (Șez).

Cioab/a, -ă v. **Cioab** **1, 2.**

CIOACĂ pl. *cioci*, subst. cu origini și sensuri multiple: 1° deal, 2° cioară, etc (DLR); v. și cioca. **1.** *Cioacă*, fam. (Buftea). **2.** *Cioache*, Ioan (17 A IV 140); -a ard. (DR II 697). **3.** *Cioca* (Mar; Gorj 298); *Ciocă*, D. (Sd XV 305); – Ion (Vr C); Danul *Ciocăi* (17 B III 505) sau din subst. *cioc* + suf. onomastic -a. **4.** *Cioce*, fam. act.; -a (17 A II 267); *Ciocleni*, -ești, -ile ss. **5.** + augm. -an: *Ciocean* (Dm); -u fam. (Sc). **6.** *Ceuca* (Bih 6); – gramătic (Div 103), < subst. *ceuca* =

cioca = cioară. 7. Derivate : *Ceucuș* sau *Ciucuș* (Cat; Div 103; 13–15 B 217, 219). Din plur. *cioci*: *Ciocea* poreclă (Viciu 33); *Ciocioi*, *Ciociol*, V. (Băl VI), în care prob. prin erori de transcriere grupul *io* cirilic redat prin *io* în loc de *iu*: „*Ciuciu*”, „*Ciuciu*”.

CIOANĂ subst. „creasta cocoșului” (Tik-tin). 1. — olt., 1679 (AO XIX 167; Sd V 303; Cras 41); — Mihart, mold. (Sur...); *Cioane* post. (17 B IV 557).

Cioancă v. **Cioancă** 3.

CIOARĂ subst. 1. — (Sd X). 2. *Ciora* (Dm; Ard). 3. *Ciore*, Gh. (Met 58); -a (RI VI 263); -a (16 B I 12) și s. 4. *Ciorăia* fam. (AO V 121; Sd XVI); *Cior|ești*, -ăști, ss. -ăscul (17 B IV 52); -ăscul, Albu, Ion (Î Div). 5. *Ciorana* fam. (Ard; Ștef; Sd XXII); *Cior|ănu* (Dm). 6. *Ciorăș*, Gh., 1681 (BCI IV 207). 7. Cont. cu subst. țig. piranda: *Cioranda* fam. (Bîr III). 8. *Ciorun* (17 B II 462). 9. *Cioroi* (Sd XXI); -escu (Cotr 4); -an, act. 10. Cf. *Cioroviță* b. (17 B II 22, 191, 231) și *Ciorănga*, Neagoe, 1654 (Vieri 67).

Cioarbă v. **Cioarbă** 2.

CIOB subst. 1. *Cioba* b. (Viciu 15); *Ciobu* por. (Sc); *Cioaba* și *Ciobeica* soția lui Ciobu (Sc). 2. *Cioabă* (BA ung. 35), cf. și magh. *c s o b a* „,butoiaș” (explic. Bil-Albescu). 3. Compus: *Ciobrău* s. mold. vechi, scris și *Cebrău* și *Ciabrău* prin grafie ucr., doc. mold. an. 1671 iun. 17.

CIOBANU subst. 1. — (Tec I), frecv.; C. Ciobanu-Canano post., mold. (Gane). 2. *Ciobăn|elea* olt. (17 B II 36); -ești, -ița, -oia, -uș, ss.

CIOBOTĂ subst. 1. *Ciobotea* act. 2. Compus, *Ciobote-noi*, Manta, mold. (Sd VII 58). 3. *Ciobot|aru* și -ărașu fam. act.

CIOC subst. 1. — fam. și s.; *Ciocaia* s. 2. Prob. *Ciocheș* (Ard II 172). 3. + -otă: *Ciocot|ă* (Paș; Am 157); -a, Drăgoi (Î Div); *Ciocotan* (Hur); *Ciocotei* (17 B IV 65); *Cio-*

cotiș s. 4. Compuse: *Ciocilbea* (16 B IV 103) probabil < cioc-alb.

Cioc/a, -ă, -e, -ean, -eni v. **Cioacă** 3–5.

CIOCAN subst. 1. — (Sur VII) etc. *Ciocan/a*, -ăi, -ești ss 2. *Ciocanea*, fam. (Sd X); *Ciocănea* t. (Mus). 6. *Ciocănel* (Sd XXII) etc. 4. Cf. *Cioconari* fam. mold.

CIOCHINĂ subst. 1. — (Am 157; Tec II; 16 B I 187, II 29; 16 A I 46) etc.; *Ciochina* (Hur; Glos; 17 B II 303); — Badea (AO XIX 174); *Ciochinescul* (C. Bog). 2. *Ciuchină*, 1502 (16 B I 12; D Gorj).

CIOCÎLTE subst. „cutul jugului” (DLR) 1. *Ciocîltea*, N. (Puc 297); *Ciocîtteni* s. 2. *Ciocălt* m-te (Vit B 37). 3. *Ciocîlțeu*, act.

***CIOCİRDE**. Cf. subst. *ciocîrdan*, r. Reghin pentru *ciocîrlan*. 1. *Ciocârdești*, fam., munt. (BCI IV 156). 2. *Ciocîrdel*, act. 3. *Ciocordei*, Cîrstea, din Urlați (BCI V 226). 4. *Ciocârdiia* din Șchei-(Brașov) (ib.); *Ciocîrdia*, fam., 1700 (Vieri 68).

CIOCÎRLĂ, -AN, -IE subst. 1. *Ciocîrlă* (Sd XVI); *Ciocîrl|u* s.; -ești s. (Ștef). 2. *Ciocîrlan*, fam. (Isp III¹) etc. 3. *Ciocîrlije* (Dm; Isp III¹); — Toader (Răc 23); -ești s. (17 A III-144).

***CIOCOADĂ**. 1. *Ciocodeaiu*, munt. (RI VII 177). 2. *Ciocodeică*, T. (Puc 233); *Ciocodeești* s. (16 A I 181). 3. *Ciocodel*, act.; cf. *Șogodel*, Ion (Șoimari).

CIOCOIU subst. 1. *Ciocoiul*, Oprea (Tis 373); — Radu (17 B II 235); — St (17 B III 42); *Ciocoești* s.

CIOF, sau -**CIUF** subst. 1. *Ciof*, mold. (RI IX 41); -u, mold., act.; *Ciofeni* s. 2. *Ciofia*, moșnean, 1610 (AO XV 62). 3. + -oiu: *Ciofioiu* (16 A II 228); *Ciofoiu* (Sd XXII). 4. + -lea: *Cioflea*, olt. (AO XVI 409); — ard., 1592 (Paș). 5. + -lea, -an: *Cioflan* (Bîr V; IO 25). 6. *Ciuf*, Ioan, ar. (RI IV-V 113); -u, Stoica (Acte Sc). 7. *Ciuf|lea* (RI V 224; Puc); — Gh. (Î Div); -ești s. 8. Cf. *Ciufen* (?)

munt. (17 B I 346, III 54). 9. *Ciuahul*, olt. (17 B IV 511; Sd VI 472), cf. subst. *ciuhă*.

CIOFLEC subst. cu diverse sensuri: 1° foiu, 2° scafă din coajă de dovleac, 3° pahar etc. 1. — ard. 1726 (Paș); — Virgil. 2. *Ciofleacă*, poreclă (Sc). 3. *Ciofliceni* s., cf. și tc. *čiflic* „sătuc”.

***CIOFRE**. 1. *Ciofrea* b. (C Bog); *Ciofrești* s. 2. *Ciofrac*, C. (Băl VI). 3. Prob. *Ciufrilă*, olt. (Nif).

CIOGOLE cf. a *ciogoli* și tc.-pers. *čugul* „vrabie”, etim. Bogrea (DR I). și rus. *Щоголь* (*Čicagov*, în *Voprosi jazykoznanii*, 1957 nr. 6 p. 72). 1. *Ciogole*, Miron (Gane); —, greșit transcris în acte vechi: *Cegole*, mold.; — șase persoane (Băl II); *Ciogolea* (Arh; Sd XI; 16 A IV 218); — pirc. (Sur VII; 17 A V 163).

Ciohau v. **C e h a n** 2.

***CIOLE**. 1. *Ciolea*, Cota, ar. (AO VII 216); — Sofia, ar. (ib.). 2. Cf. *Cioloboc*, I., act. < subst. *cioloboc* „picior de porc” (Tiktin) și *Ciolofan* (Gorj 275) etim. nec.

CIOLPAN subst. 1. — (Dm; LU; Sd XI; 17 A I 97; 17 B II 228); — Trifan, mold., 1538 (Urechi); *Ciolpânești* (Mus).

CIOMĂRTAN cf. magh. *esimertan* „heraldică”. 1. — (Sd XI 56; Băl IV, VI; Arh); *Ciumărtan*, vornic (17 B I 17).

CIOMÎRDA subst. „paceaură, lucru aruncat” (Dicț. Scriban). 1. — (16 B II 16). 2. *Ciomordea* (16 A I 565).

CIONC subst. „mutilat” (DLR); cf. și *ciocancă* „ciont, lulea scurtă” (Tiktin). 1. — ard. (Paș; Bih 8; Sd I—II 36). *Cioncu*, mold. (Sd XXI). 3. *Cionca* și *Ciocancă* (BA ung. 19). 4. Cf. *Cionga*, ar. (Cara 32 < ar. „ciung”); — (Hur 98); *Ciongana*, G. (Isp IV¹). V. și *ciunc*.

Ciontea v. **C i u n c** 5.

***CIOPI**. 1. *Ciopei* b. (Dm; C 10 Ștef 3). 2. *Ciopescul*, Negoită, munt. (RI XIII 391). 3. *Ciopea* s. 4. + -an: *Ciopânești* s.

CIOPLU < vb. a *ciopli*, din care se formează: *cioplu, *cioplaș* etc. 1. *Cioplu*, Radu, munt. (RI XIII 391). 2. *Cioplea*, St. și s.; *Cioplescu*, M. (Ștef); *Ciopljeni*, -ești ss.

Cior/a, -ana, -ăia, -ănga, -e, -ea, -oi, -un etc. v. **C i o a r ă** 2—10.

CIORBĂ subst. 1. *Ciorba*, popa (17 A II 83); *Ciorbea* (Moț). 2. *Ciorbă*, Ioan, act. 3. *Ciorbencea*, munt., 1787 (RI I 21). 4. Prob. *Ciorbolea* t. (C Ștef). 5. *Ciurbă*, boier, 1404, scris și *Ciorbă* (Dm; BA ung. 19). 6. *Ciurbă*, -ea (Dm; C Ștef); -ești s. 7. *Ciurbu*, Sima (16 A II 115), cf. vb. a *ciurbălui* „a pritoci” (DLR).

CIORC(A). Cf. subst. *ciorceușa* = *coțofană* (Păs). 1. *Ciorc*, I. (Buc). 2. *Ciorca* b., ard. (DR II 697); în genitiv: *Radul Ciorcâi* (17 B IV 427). 3. *Ciorce*, -a, *Ciorcia* ff. (16 A II 29, 135, IV 207). 4. *Ciorchia* b. (IO 106); — *Barbul* (17 B IV 260).

CIORIC subst. „șoricu” (Tiktin). 1. *Cioricel*, olt. (AO XVII 79). 2. *Ciorecești* (C Ștef); cf. subst. munt. *cioreci* (pantaloni țărănești); pt. *Ciorec*- cf. și subst. *ciurec* „chiflă” < tc. *čorek* (Tiktin). 3. Cf. *Ciortcă*, Ioan (Meșt br); -a trei ss.; *Ciortce* b. (16 B I 95).

Ciorn/a, -ei v. **C e r n u** 11.

CIOROB subst. (gălăgie). 1. *Cioroba* b. (16 B IV 154; AO XII 83). 2. *Cioroban* (Sur XIX). 3. *Ciorob/ea*, act.; -ești s. 4. *Cioroboreanu* (Sd XI), v. forma *ciorobor* (Tiktin).

Ciort/acu, -ea, -ei, -ești, -lea v. **D r a c** II 2.

CIOT subst. 1. — Ion (17 A II 1); -u, P. (Buc). 2. *Cioată* (Ard). 3. *Ciotor*, N. (T-Jiu) prob. < pl. *cioturi*; *Ciotori*, act.

CIOVICĂ subst. (cucuvae). 1. *Ciovica* b. (Ard). 2. *Ciovacu* (VM). 3. *Ciucă*, N. (Puc) < *ciocă*, variantă ard. și munt. 4. *Ciovlcă*,

por. (Sc) < altă formă pop.; *Cioblia*, Cr. (17 B IV 459). 5. *Ciovîncă*, O., olt. (AO XX 139), cf. sloven. *čuvinki* „cucuvae” (Tiktin).

Cipariu v. **Țipar** 2.

Cîrea v. **Țîrca** 1.

CIREȘ subst. 1. — Ion, mold. (Sur VII). Piscul lui *Cireș* t.; 2. *Cireșoata*, t. < n. marital. 3. *Cireșco* megiaș (16 B IV 209) 4. *Cireășă*, V. (AO IV 466). V. și derivatele de la Ceară.

Cislău v. **Ceaslău** 2.

CIUC subst. „vrîf”, cf. și ciucă „țintă” și vb. a-i *aciuca*, „a-i abate pe cineva, a prinde necaz”. 1. — b (DR II); *Ciucu*, fam., act. -l (17 B IV 192; 17 A III 179); -l, fiul lui Poroseci (17 A IV 123) prenume; *Ciuculescu* (17 B II 286). 2. *Ciucan* (17 B I 369) prob. scurtat < *Ciuculan. 3. *Ciuca* b. (Viciu 33; Ard II 42); — Lupa b. (Sd IV 16); *Ciucă* b. (Cara 91; Î Div). 4. + -aș: sau din expresia enigmatică „cal ciucaș” în doc. din 1683 (RI VIII 200): *Ciucaș* b. (Ard); *Ciucașul*, m-te. 5. *Ciucel*. moșie (Cat). 6. *Ciucea* b. (17 B III 495); *Ciucești* (Î Div); dar pt. Ciucea, s. ard. v. Cice 2. Pentru formele 5–6. v. și Ciuciu. 7. *Ciucescul*, mold. (Dm; C Ștef); olt. (Glos; Hur).

Ciuchină v. **Ciochină** 2.

CIUCIU (cf. Pașca, p. 208). 1. — mold. (Ștef); — ard., 1722 (Paș); — hațegan, 1758 (Haț); — olt. (AO XVI 369); -l, mold. și olt. (Sur V; Sd VI 475). 2. *Ciuciueni* și *Ciuciuleni* ss. (Sur XI). 3. *Ciucioi*, Ioan (AO XIV 101). 4. *Ciuciulă*, V. din Ceraș (BCI XII 141). 5. *Ciuciulei* (17 B IV 507). 6. *Ciucea* (v. Ciuc 6) > *Ciuceanu* fam. 7. Cf. *Ciuciuma* (Dm).

CIUCHI tatar. 1. pah., munt. (Fil C 258); — mold. (Sd XXI); — ard. sec. al XVIII-lea; *Ciuchiu*, munt. (Sur I).

Ciucan v. **Ciuc** 2.

CIUCUR subst. 1. — (17 B II 367); -escu. 2. *Cicur* (17 B III 505).

CIUD subst. (mirare, necaz). 1. *Ciudescul*, mold. (Ur XXII 230). 2. *Ciudatu* (16 B I 187). Derivate din tema slavă чужАх 3. *Ciudeiu* s., buc. 4. *Ciudic* 1767 (BCI VII 42). 5. *Ciudin*, fam., mold. (16 A I 322; 17 A II 200; Sd XVI; Băl VI; (Arh); cf. rus Чудин, etnic (Čičagov 31)

Ciuț, -lea v. **Ciof** 5–7.

Ciufriță v. **Ciofre** 3.

Ciuglea v. **Giugle** 3.

Ciuhul v. **Ciof** 8.

Ciuică v. **Ciovică** 3.

CIUL adj. „fără urechi” (pentru animale). 1. *Ciul* b., 1234 (Drăg); — Gav., mold. (17 A 360). 2. *Ciulea* (Moț); *Ciul/a*, -eni, -ești ss. 3. *Ciul/iei* (Arh); -escu, olt. (Sd V 309); 4. *Ciulean*, olt., 1551 (AO XVII 293). Cont. cu subst. ciolac: *Ciulac*, Dinu, munt. (RI XIV 371).

CIULC(Ă), adj. „oaie fără urechi”. 1. *Ciulcu*, Al., mold. 2. *Ciulcan* (16 B IV 484).

CIULIN subst. 1. — fam., act. ; -ă b. (Dm).: 2. Dim.: *Ciulinița* s. (17 B II 32), probabil forma veche a actualului toponim, *Ciulnița* cu sinc. lui i.

CIUMĂ subst. 1. — L. (Isp V²); *Ciumești* s. (Mus). 2. + art. -ul: *Ciumulești* s. (16 A II 22). 3. *Ciumal/ă* b. (C Bog); -ea b. (C Ștef); -ești s. (16 A III 462). 4. *Ciumeta* ar. (Cara 34) < ar. *ciumă* „smoc d: păr” (Cara 42). 5. Dintr-o formă grecească (?): *Ciumelita* „grecul” (16 B III 215).

***CIUMĂR** < magh. *esimer* „emblemă”, și subst. reg. țimiriu derivat din el. 1. *Ciumăra*, fam., act. 2. *Ciumărin*, olt. (17 B I 377, II 408). 3. *Țimirac*, Ir (17 A V 201). 4. *Țimirăș*, Androne, 1831 (Vieri 94).

Ciumărtan v. **Ciomărtan**.

CIUN var. la cin sau ceam (DLR). 1. *Ciunu*. dobr. (RI XI 204). 2. *Ciuna*, fam. (Tel 58), 3. *Ciunei* s., olt.

CIUNC adj. „ciung”, cf. ital. *cionco* (expl. Drăg). 1. *Ciuncu*, R. (Puc 267). 2. *Ciunca* (Dm); — Stan (C Ștef); *Ciuncă* (Sur I); *Ciuncești* s. (C Bog; Glos). 3. *Ciuncan* olt. 4. *Ciung/lu* b. (Dm). -a, -ani ss. 5. *Ciuntul* b. (Glos) < ciunt = ciung; *Ciontea*, 1722 (Paș). V. și *Cionc*.

CIUP subst. „smoc de păr” și **CIUPĂ**, subst. „albie” (DLR). 1. *Ciupa*, fam., (act). 2. *Ciupe*, (Viciu 15 și -a; *Ciup/ăscul* (Glos). 3. Prob. *Ciupina* (17 B III 13) < vb. a ciupi (=a fura). 4. *Ciupic*, D., act. 5 + -lea: *Ciuplea* (17 B I 416) sau sinc. din *Ciupelea*. 6. + -oca: *Ciupoca* b. (Hur).

Ciupăreă v. **Ciupercă** 1.

CIUPELÍ vb. „a jumuli” (DLR). 1. *Ciupeta* (17 B II 248). 2. Cf. *Ciupelnița* s. 3. *Ciupuliță*, fam. act.

CIUPERCĂ subst. 1. *Ciupercescu*, act.; *Ciupărcă* (Glos). 2. *Ciuptrcă* (16 A I 492).

Ciupuliță v. **Ciupeli** 3.

CIUR subst; cf. și cum. *čura* „șoim” (OR II 354), 1. *Ciura* b. (16 B IV 103); *Ciură*, fam. (17 B I 368). 2. *Ciure*, fam. (Băl VI; BCI I; Tec II; Arh); -a frecv.; -escu (Sd XXII); -ești s. 3. *Ciuroiul* (17 B III 54). 4. *Ciurjel*; -eș; -aru (Tel 58). 5. Probabil, din altă temă: *Ciurman* (17 B III 517); și *Ciuruga*, E. (Viciu 15).

Ciurbă, -ea, -u v. **Ciorbă** 5-7.

CIURC subst. cu diverse sensuri (DLR). 1. *Ciurcu* (Tec II; Șchei I; Sd X). 2. *Ciurca*, 1652 (Sd XVI; RS 13; Paș). 3. Cf. *Ciurciu*, Coste (Sd XXII) și *Ciurchi*, cartier Iași. V. *Ciurica* (Partea I).

Ciur/e, -ea, -el -eș v. **Ciur** 2-4,

CIURLA 1. *Ciurlea*, St. (Isp IV¹); în genitiv: Ift. *Ciurlii*, mold., 1686; *Ciurla* f. (RI II 145). 2. + -an, *Ciurlan* (Sur V). Cf. subst. *Ciorlică* „ciovică” (Tiktin).

Ciur/man, -oiul, -uga v. **Ciur** 3-5.

CIUT(Ă) adj. și subst. 1. *Ciută* fam. (Sd XVI; 17 A IV 69); *Ciuta*, Ion, act. 2. *Ciute*, Ioan, mold. (Isp III¹; RI V 56); *Ciut/ea* (ib.); -ești s.; -escu (Hur 91). 3. *Ciuteș*, B. (Ștef.) 4. *Ciutelea* (17 B III 354); *Ciuteala* olt., 1620 (Sd VI 464). 5. *Ciutulești* s. (Sur XI). 6. *Ciutica*, Ion, act. 7. + -in, *Ciutin*, Badea (13-15 B 115; T-Rom 209); *Ciuttna* b. (16 A I 248). V. și Șut.

CIINE subst. 1. *Ctinești* scris și *Cănești* (Cat) și *Căinești* s. (17 B II 211). 2. *Căiniș* b. (17 B IV 312). 3. În formă mold. *Ctnelea*, Ioan (17 A II 105).

Cilce, -ești v. **Calce** 4.

CILȚI subst. pl. 1. *Cilțea*, olt. (AO XIX 129); — Ion din Pîrscov (Bz). 2. *Câlțaru* act. < *cilțar. V. și **Calțu**.

Cimbrești v. **Cambură** 2.

CÎMP subst. 1. *Ctimp/lu*, Ion (T-Jiu) -ești, ceată (Î Div). 2. + -oniu, *Ctmoniu*, Domnica, buc., act.; *Ctmeanu*, derivat de apartenență locală.

Cincea v. **Căncea** 3.

Cindr/ea, -el, -eș, -oiul v. **Candrea** 3-6.

CÎNT subst. 1. *Ctntea*, fam. act.; Valea *Cîntii* t. (Sc). 2. *Cîntel* moșn. (AO XVI)

Cipotliciu v. **Cap** II 4.

Cire/ă, -iul, -ovici, -u v. **Carca** I 3-5, II 2.

CÎRCOTĂ subst. 1. — Gh. boier 1829 (Fil); — Ilie (Isp II¹); — Sandul (Put).

CÎRD subst. 1. — St. (R. Lib 16 aug. 1953 p. 3). 2. *Ctrde*, D. (Mar 175). 3. + -ei *Cîrdei*, Gh., ard.; — buc. (M Put 131).

CÎRJĂ subst. 1. — Luca (C Bog). 2. + -an, *Ctrjan*, olt. (AO VIII 293) scris și *Carjon*; cf. subst. *ctrjan* „voinic” (DLR). 3. *Ctrje*

(Ștef; Mar); *Ctrjescul* (Ștef): 4. *Ctrjea* (Moț). 5. *Ctrjeu*, munt. (13–15 B 227); — vistier (16 B II 126); — mold. (Isp III¹; 17 A IV 7); *Ctrjei*, *Ctrjiift* ss. 6. *Ctrjäu*, Ioan (Î Div). *Cärjäu*, 1654 (D Buc) 7. *Cräje*, Sandru (Sur I) prob. transcriere greșită pt. Cärje. 8. + -ar: *Ctrjari* s. 9. + -oiu, Ctrjoiu (Am); — Păuna (Î Div); *Ctrjoaia* s. 10. *Ctrjola*, fam. (Bz).

Cir/ă, -ea, -ești, -le, v. C ä r l e III 1–6.

CİRLIG subst. 1. — (Dm; Ștef; 16 B I 59); — diac (13–15 B 180). 2. *Ctrligelu*, M. (AO XI 69). 3. *Ctrligata* (Buc 30).

Cirloanță v. C ä r l e II 1.

CİRLOG 1. *Ctrloga* (16 B IV 193). 2. *Ctrloagă*, D., din Ceraș (BCI XII 141). 3. *Ctrlogan* (Giur 46; 16 B IV 87) cf. subst. cirlogan, o varietate de struguri. 4. *Ctrlogea*, fam., act. 5. *Ctrlogani* sau *Cirlojani* s. (Sd XXII; AO XVII 299).

Cirlo/ra, -man v. C ä r l e a II 5, 8.

CİRMĂ subst. 1. *Cärmă*, Petrica (16 A II 59); *Ctrmea*, P. (17 A I 90), prob. același; *Ctrmești* s. (17 B III 249). 2. + -ete, *Ctrmetea*, Ioan (16 A I 331).

CİRMÎZ subst. < tc. *kyrmyz* < arab. *kermez* „stacojiu”.

I. 1. *Cîrmăzan/ul* și -a b., frecv. în Muscel (Mus); — mold. (16 A II 84). 2. Cont. cu Cămîrzan: *Cîrmîrzănescul*, Lupe și *Crămărzan* (16 A I 225; 17 A I 143).

II. Prin met. *Cămărzan* < *Cîrmăzan: 1. *Cămărzan* (Bîr III; RI II 143; 17 A V 301); -a, fam., Mar. și Satu Mare (Drăg. p. 278). 2. *Cămîrzan* (Dm; Tut), frecv. în nordul Ardealului. 3. Scurtat prob. *Mărzănescul*, Voicu (BCI XI 53). 4. *Camarzinești* în 1468, *Comorzinești* în 1485, azi, „prin metateză, *Cărmăzinești*” s. (Drăg 278), prin a doua met. se revine la prototip. 5. *Comîrzan*, D., mold. act. 6. *Comorzana* s. (Mar). 7. Cf. *Cîmreze* b. (16 B III 87).

CİRN adj., subst. 1. *Ctrnu* t. (Bz); -l (Dm). 2. *Ctrnja*, -ceea, -ești ss. (Dm; Ștef).

3. *Cârna* și *Cârnaicul*, fam. (Tec. I). 4. *Ctrneci* (Mag. Br).

CİRPĂ subst. 1. — Ioan (16 A II 161); *Ctrpești* s. 2. *Ctrpoi* (16 B II 215). 3. *Ctrpît* (16 B III 363) și -ul 1500 (Glos) < vb. a *cirpi*; *Ctrpiții* s.

CİRTI vb. 1. *Ctrt/ea* b. (RA V 71); -escu, Al., 1824 (RI XIV 143). 2. *Ctrtoi* (AO XVII 314).

CİRTOAJĂ subst. „om cicălitör” (DLR), prob. < vb. a *cirti*; -E. „pantofi răi.” 1. *Cirtoajă*, cu s protetic, *Scrttoaje*, M. (Puc 397). 2. *Cartojani* s. 3. *Cărtoega* și *Cărtoage* tt. (Olt). 4. Prob. *Cărtoșa* (Ard).

CİRȚĂ cf. subst. ard. *ctrfă* „cirpă” (DLR); etimologiile: pentru *Cirțea*, numele celor două sate din r. Păgăraș și r. Ciuc din sas Kerz „făclie”, ori Șinca s. din germ. Schinke, admise de Pașca, „înt naive”. 1. Explicația lui Drăganu (p. 551) < rom. Cîrstea prin sas. Kîrtsi fonetizat apoi Kerz, poate fi plauzibilă pt. numele satului ardelean, dar nu e admisibilă pentru Cîrța t. r. Huși (DG). 2. *Ctrțan*, Istrati, boier, mold., 1711 (Neculce, Kog II 332; — Badea, din Cîrța; *Cărțan* Ion (Puc 61). V. și Cîrțu.

CİRȚU 1. — Radu, cetaș, olt. (AO XI 68); *Ctrțescu*, Al. (Fil A 29). 2. *Cărțu* s (Sd V 100); -l mold., 1631 (BCI VII 60). 3. *Cărțilă* (Dm; C Ștef). 4. Probabil de altă origine, *Cărțiboiu*, Gh., diformat în *Chinciboiu*, din Văl-Munte, 1800 (BCI XII 122). V. și Cîrța.

CİȚ, interjecție pt. pisici < germ. *Katze*; -cf. subst. *ctfă* „bibilică”. 1. *Cțu*, fam. act.; *Cțfă*, Gh., fam. act. 2. *Cțoiu*, Nițu (RI XII 113).

CLATE 1. — Frim, de Liiești, mold., 1630 (Sd V 23). 2. *Clătjescu* (R Gr); -ești s. (Giur 159). 3. *Clatie*, m-rea (Ur XXII 197).

CLEOPATRA, gr. numele reginei Egiptului, 1. f., mold., 1827 (Sd XXII 299); -f., olt., 1813 (Gorj 88); — Ghica, soția prințului rus Trubețcoi (conac la Băicoi, v. Dicț. jud. Prahova); 2. Vulgar: *Pleupata* (Sc). 3. Scur-

tat : *Cleo*, *Cleușa*. 4. + Fira : *Cleofira* act. (Valea Bistriței-Bicaz).

CLIN subst. 1. *Clinu*, spătar (16 A I 54). 2. *Clina* t. (16 B II 117). 3. *Clini* b. (Tec I). 4. *Clineș* (Sur V).

CLINCIU subst. 1. *Clinciu* (Sd X); — Toader (17 A II 164); *Clincea*, fam. (Sur IV; Puc); *Clincioaia* f. (ib.); *Clinceni* s.; *Clincescul*, Stan (17 B II 252). 2. *Clincă* (Viciu 33).

CLIP vb. 1. *Cliepa* (Puc). 2. *Clipici*, V. (Buc); *Clipicești* s. 3. *Clipoi* (Glos); *Clipoe*, Neagoe (16 B IV 423). 4. *Clipotă, *Clipotești* s. (16 A III 344).

CLOCOT subst. 1. — Gav (17 A V 241); -e pren. (17 A IV 377). 2. *Clocotici* s.

CLUCER subst. < sl. *КЛУЧАРЪ* „chelar”, dragătorie veche. 1. *Clucer*, M., vornic (Sur XII); -escu, frecv., mold. -easa s. 2. Sub infl. cuv. cruce : *Cruce/ru* și -escu, T. mold. (Tec I); -iu (Hur 129); -iul zis și *Crucean* (Tec I); -easa t. (Mus). 3. Din forma ung. *kulesár* „pivnicer” : *Culcer* gen.; *Colceriu*, ard. (Tocilescu, Mat. folc. I); *Colcer(iu)* 1680 (Paș). V. și *Cruce* (Partea I).

Cneaghina, **Cneaj/a**, -na v. **Chiajna** 1, 2, 4.

CNEZ subst. < sl. *КНЯЗЪ*, *КНЯГА* < germ. *kuning* „principe”. 1. Pentru relația dintre knez, kenez, kinez v. Drăganu pp. 107—108. 1. „*Knes*”, D., sibian (Hurm XI); *Cnez*, (PGov fol 18); -u D-trache, 1828 (RI XIV 151); -ul, Ioan ard. (RI VII 210) și s. (Sd XXII); cu afer : *Nezu* Medru, munt. (BCI XII 141). 2. *Cneazul* m-te (Ard); *Cnează*, Sandu (Vr C 74). 3. *Chenezul*, Trif, ard. (RI VII 210). 4. *Chinezu*, Mih., paharnic (Bîr II); — *Manache*, olt. (AO VIII 17; Sd XVII); -l, D-trache serd (AO XVI 67); pentru eufonie : *Chineza* t. (Isp IV¹); cu ortg. latinistă, *Quinezu* sau *Chinezul* (Bîr I); Paul *Chinezu*, eroul bănățean din sec. al XV-lea; 5. *Chiniz* s., ard.

COADĂ subst. 1. *Coda*, vornic (BCI I); *Coadă-Lată*, Neagoe (17 B IV 176). 2. *Codae*

t. (16 B III 358); *Codea*, țig. (16 B I 34); olt. (Hur 206); *Codia* (Ard II 178). 3. *Codeiu* (16 B III 362). 4. *Codoiu* (16 B II 397). 5. *Codaciu*, Văscan, (Isp II²). 6. *Codău* (Sd XVI); — S. (Sur V); — P. (16 A III 21); *Codăești* s. 7. *Codăuș*, fam. < subst. *codăuș* „codobatură” (Păs.). 8. *Codat*, țig. (16 B II 29). 9. *Codalb* (Moț); -ul, St. (Sur XVIII); *Cudalbești* s. (C Ștef); *Codoubesti* s.; prob. *Codaba* (sinc. din *Codalba*) ard. 1214 (Drăg). 10. Cf. *Codoban*, Dr. (Gorj 104). V. și *Codlea* și *C-tin*.

Coafeș v. **Cofă** 2.

COAJĂ subst. 1. *Coja*, fam. (s. Racovița azi Racovițeni r. R-Sărat); *Cojea* b. (C Bog); fam. (Dm); *Cojești*, boerii (R Gr); *Cojăscu*, C. (Scan). 2. *Cojan*, mold. (Sd XXI) „*Cojani*” por. pentru Cîmpeni.

Coanda v. **Conda** 11.

Coantă v. **Conta** 4.

Coarteș v. **Scoarță** 2.

COATU 1. *Coat*, Ioan; -u, I. (Bîr I); *Coat* scris și *Cuoat* Șt., mazil (Isp V²; Sur VII 240); *Coatu* s. (Bîr I). 2. *Coată* b. (Ard). *Couatești* neam, răzeși (C răz 9). V. și *Oatu*.

Cobae v. **Cabac** 3.

COBIL < sl. *КОБИЛА* „iapă”. 1. *Cobilan*, moșn. (AO X 130). 2. *Cobilaș*. T., act. 3. *Cobiu*, supranumele haiducului Miu, pentru că a haiducit în părțile *Cobiei* (riu, m-te, s., m-re), n. explicat de E. Petrovici < sl. *КОБЛАК*; l muiat a dispărut în sec. al XV-lea (Studii lingv. IV 1953 p. 68). 3. Direct din slavă (rus) *Cobîlca* s. (Sd XXI); > *Cobălcescu* Gr. naturalist.

COC subst. cu trei sensuri, după Drăganu (pp. 79, 140) : 1° tortă de casă, 2° boabă, 3° „bucătar”, la care trebuie adăugat, coca, cocu, cocon, termeni de alintare pentru copii. cf. ital. *cucca*, *cocolo*, „prislea”!; cuvîntul rom. a trecut și la pop. balcanice (Drăg 79 n. 3). 1. *Coc*, D., munt. 1688 (BCI V 212); — mold., act.; — Ioan, pr., 1916. 2. *Cocu*, V. (Bîr I; Ist Pl 368); — G., ar. (AO VII 222); -l, mold. (Tut; Sur VIII; Bîr II); — T. (Sur X); ard., 1722 (Paș); — munt. (16 B II 190;

17 B IV 264); *Cocul/escu*; *ești*, fam., mold. 4. *Coca*, b., ard., 1409 (Drăg) și 1680 (Paș); — olt. (AO X 130; 16 B II 406, VI 340); — Mihali, neg. (Sd XXII); — Ion, mold. (Tec. I; CL; Am); — D-tru (Sur XXV); — fam., ar. (Cara 91); *Coca* numele citorva sate din r. Buzău; *Cocaia*, Stan (I Div). 5. *Cocă*, B. (Drag 151); — Stan (17 B III 337). 6. + -an, *Cocan*, N. (Băl III); — P. (RI VII 210); *Cocani* s., 1566 (Mss 3699 Ac RPR p. 29) din r. Buzău. 7. + -lea, *Cocolea*, munt. (Puc); — ard. (Paș); — P., mold. (Tut 98). 8. + -ici, *Cocolici*, Radul (17 B IV 295); -u, moșn. (17 B II 40). 9. *Cocolin* (Bz). 10. + -otă: *Cocota* (Mar; Sur XII); *Cocuță* ard. (Mar; Ard); — mold. (Arh); *Cocotă*, C-tin, 1827, boier, din Iași; *Cucotă*, fam., ar. (Cara 87). 11. *Cucuța* b. (Glos); — boier (17 A IV 52); — f. (ib. 197). 12. *Cocariu* (Ard). 13. *Cocaina* b. (16 B II 400), eufonic pt. Căcaina pîrlu, cu sens determinat.

COCE n. în majoritatea cazurilor purtat de imigranți balcanici, format din alb. **Koël** „Roșul” (Iorga, Hist. des R. VIII 95); cf. blg.-srb. Коца, Коча < Constantin (Weig, Maretič), uneori din subst. coca + suf. cea. 1. *Coci*, comisul lui Aron Vodă (Let. Urechi; 17 B II 6); — post. (AO XII 445); *Coci* aga (16 A III 5); *Coce* sau *Coci* Lupul vornic, numele autentic al Vvd. Vasile-Lupu (Sd XVI, XXII); *Coce*, V. (Băl IV); — C. (Băl VI); *Coča* ar. (Fărs); *Coccea* (Arh; Sd XXII). 2. *Cociu* (Drăg 140; Puc), formă în uz și la albanezi. 3. + -otă, *Cociotă* (17 B III 197). 4. + -oc, *Cocioc* din Ceptură, munt., 1631 (Sd VII 272), omonim întîmplător cu termenul topografic. 5. + -ială, *Cocială* cu soția Grăjdana (A Gen II 66; RI XI 262); — fam. (Sur VIII; Tec II; Băl IV, VI). 6. + -oiu, *Cocioiu* (BAP II 281). 7. + -man, *Cocioman*, sătean 17 B I 168); *Cociman*, țig. (16 B II 7); *Coci-mănești* s. (AO XVI 326).

COCIUBA cf. cocioabă 1. *Cociubă* b. (16 A III 84; Sur XXI); s., ard., 2. *Cociuban*, Pahomie, post. (Sur X). 3. Cf. *Cocioabă*, Stan (Giur 274).

COCÎR. 1. — Radu, olt. (Mz Pl I 63); — Vlad (17 B I 277). 2. + -lea, *Coctrlea*, St. (17 B I 408) sau < *coctrlă* subst. (Enc).

Cocool/ea, -lei, -in v. C o c 7—9.

COCON subst., derivat din tema *coc*; termen folosit cu sensul de „copil” și „tînăr” în sinaxare: Chelsie Coconul (Syn 8 ian); Cei șapte coconi din Efes (4 aug) etc. Din sec. al XIII-lea pînă în sec. al XVIII-lea *coconi* și *cocoane* înseamnă „fii și fete” (Sd VI 490), fără distincție de clasă socială. I. 1. *Coconul*, Chelsie; *Cocona*, fiica lui C-tin Caragea, 1591 (Fil C 252). 2. *Coconeia*, Dan (AO XIV 105). 3. *Coconef*, Lazor (Sur XXIV); *Coconeață*, fam. (AO XXI 173). 4. *Cococaneș*, fam., act. 5. *Coconeia*, vecin (17 B IV 300). *Cuconeia* 1608 (Cat. mold. I). 6. *Cocoana* f., 1572 (Sur XIX); *Cucoana* f. (16 A III 26); — fata Gligăi (Isp IV 2).

II. Scurtat: 1. *Conul* t. (16 A I 310); *Conea*, fam., act. 2. *Conei*, Stoian, munt. (RI XII 107); — Coman, munt., 1658 (BCI XII 104). 3. *Conilă* (Dm). 4. Cf. + -achi: *Conachi*, Costache poetul; — Manolachi (Bîr I), scurt. < coconachi; v. și C o n a c.

COCOR subst. 1. *Cocoru*, Stan (AO XVII 321); *Cocor*, și -a (Paș); *Cocor*, -u, -a, -ășli ss.; -ăscu (R Gr). 2. *Cocora* an. 1052 (O Dens I 393); — boier 1523 P. Gov. fol. 14); — b. (17 B I 51, II 77); — pren. (Stavr 69); *Cocorea*, mold. stolnic (16 A III 115). 3. *Cocoran* (Băl III; Sd XXII); -ul (Băl VI); — C.; *Cocorean* mold. (sec XVIII). 4. *Cocorcea*, și scurtat *Corciu* (16 B V 56). 5. *Cucor* an 1300 (ODens 394; — b. (16 B III 32). 6. *Cucoara* b. (Isp IV¹); *Cucoară* (Dm). 7. *Cucoran* (Ur XXII 196); -ul (Dm); -ul, Ion (RI X 255) și -ul, 1680 (Sd V 44). 8. *Cucură* b. (Cat), formă confirmată prin cea următoare. 9. + -an, *Cucuranul* Moisi zis și M. *Cocoranul* (Sd XXII; Sd V 106; 17 B IV 442).

COCOȘ subst. 1. — frecv. act. 2. *Cocoșilă* (Olt; Glos). 3. *Cocoșoiul*, N., munt. (RI I XXII). 4. + -ca, *Cocoșca*, Șt. (17 A III 162).

Cocota, Coeuta v. C o c 10.

COCRE, COCRIȘ 1. *Cocre* Dim. din r. Călărași (Scan); *Cocri*, N. (Sur XXV). 2. *Cocriu*, fam., act., r. Călărași. 3. *Cocris* 1603 (Cat. mold. I) — diac 1633 (ib. II); *Cocriș*, fam.

mold. (Sur V; Sd XI); — Traian din Bacău, 1953, act. *-ești* s. (Dm). 4. *Cocrișel* „fiul jurat” al lui Mogilde, mold., 1690 (Hurm XV¹ 773); — boier (Iorga, Scrisori de boieri). 5. *Cocriță* Cazimir, folosit ca ipocoristic pt. Constantin, prenumele oficial mold., cca 1830—1880. Numele pare exotic, cf. fr. Thomas de Koerinel.

Cod/a, -aba, -aciu, -ae, -alb, -at, -ăești, -ău, -ăuș; -ea, -eiu, -ia v. **C o a d ă** 1—3, 5—9.

CODLEA. Numele satului din Țara Birsei apare des ca antroponim; și s-ar putea explica din **Cod(in)** sau < subst. *coadă* + suf. *-lea*, sufix familiar în Ardeal, de ex.: Șteflea, < Ștefu, Birlea, Mușlea (v. și An. CV 572), dar în 1771 s-a găsit scris *Collea*. Etimologia lui G. Kisch < lat. *cotonea* = gr. *κοτόνεα* (?) (DR V 839) nu poate fi admisă. 1. *Codlea* scris și *Collia* b. (Ard); — Gh. din Șercăița (Ard II 176); în ambele forme, numele apare și în Făgăraș (Sd XII 217). Tot de o familie este vorba în expresia „partea Codlenească” din 1607 (Sur XXII) din satul Șolcani. V. și **C o l d a** cu met.

Codo/ban, -iu v. **C o a d ă** 4, 10.

COFĂ subst. 1. *Cofănea* (Vra) < *Cofan. 2. *Coafeș* (AO VII 304); *Cofeș* (17 B III 407).

Cogeamuș, v. **H a g e m** 2.

COGIUȘNA. 1. — s., mold. (16 A I 254). 2. Cu met. *Guciujna*, Chiril, mold., act. 3. *Cuciujna*, mold. act.

COĞILEA. 1. — Ion, act. 2. Cf. *Cogilnic* riul, din care derivă numele lui Mihail *Cogilniceanu*; *Cogilniceanul* diiac (17 A II 63).

COIA, radical cu patru „etimologii probabile” date de Drăganu: trei din limba cumană: *koy* „oaie”, *koia* „domn”, *koyan* „iepure” și una flavă, *кои* „liniște”, la care putem adăuga a cincea: srb-cr. *Koja* ipoc. < Constantin precum și subst. rom. omofon.

I. 1. *Coia* b. (Moț); *Coie* b. (Rel.). 2. *Coian* (Ard); *Coiani* s. (Cat); *Coenești* moșie (Cat). 3. Srb-blg. *Coica* (Rel; Tis; Ard; Div 73; Ț-Rom 177); — megiaș (16 B VI 25) și *Coico* (Rel; 16 A IV 280).

II. Din teme diferite, fără relație între ele, sau diformări de scriere: 1. *Coin*, olt. (Sd V 305). 2. *Cointe* (Mar). 3. *Coidan*, olt. (AO X 130; 16 B VI 340). 4. *Coipan*, Stan, olt. (Sd V 490); — V., diiac (Sur IX). 5. *Coișal*, Tatul (17 B III 429). 6. *Coitănescul*, Gh. (17 B IV 175). 7. *Coiut*, Albul (17 B I 349).

Coj/a, -an, -ea etc. v. **C o a j ă**.

COJOC subst. 1. — fam. (13—15 B 166; Moț). 2. *Cojocoa*, R. (Puc). 3. *Cojoclaru*; -ărelu (Măneci).

Colănești v. **C o l u n** 2.

Colceriu v. **C l u c e r** 3.

COLDA. 1. — (Moț). 2. *Coldea*, ard.; cf. ung. *koldás* „cerșire”. 3. *Coldău* s., ard. Cf. **Codlea**, prin metateză.

COLFI. 1. — (16 B II 30); *Colfescu*, Gr., clucer, 1747 (Stavr 74; Ț Div); — Iord., stolnic (Cob 11). 2. *Colfoiu* fam. (Puc 251). 3. Cf. *Colfoc*, Ioan, boier (Sd I—II). V. și **Corfu**.

COLIBA subst. 1. *Colibi*, Ioniță (Isp VI¹). 2. *Coliban*, olt. (16 B VI 340); — Ion, mold., 1610., (Sd VI 16); — C. „prahoveanul” (Cat gr I); -i s (BCI I); cf. *Coluban*, Stan (16 A I 494; Sur II, VII). 3. *Colibaș*, P. (Ard); -i s. 4. Din altă temă (?) *Colibaba*, Ion act.

COLINDĂ subst. Cu rotacism: *Corinda* b. (Moț); — f. (?) olt. (AO XVII 304): „Vlad tiul Corindei și al Cozinei”.

Colon/aș, -ești, -ețu, -ița. -oi v. **C o l u n** 2—5.

***COLT** și **COLTOR**. *Coltești* (16 B III 112; Sd XVI). 2. *Coltor*, ard., act. 3. *Colturu*, Ioan, ard. (Sd IV 15).

COLȚ subst. 1. *Colțu*, fam. (RI VIII 177; Drag 143; D Buc). 2. *Colțea* (Dm; Giur 247; Hur; 16 B III 210; 17 B II 337); *Colțea*, fiul lui *Colțea* (Glos); *Colța* (Moț; Schei II; Șincai); *Colțești*, -eni ss.; -ăscu (Cras); -oala (Puc). 2. *Colțan*, R. (AO III 516). 3. *Colțildă*, mold. (RI VIII 117).

Colțun v. **C ă l Ț u n** 2.

COLUN subst. cf. tc. *kulun* „măgar sălbatec” (Tiktin). 1 — stolnic (Isp I¹); — Jurj (16 A I 270). 2. *Colonjești* s. (Ștef); — *easa* t.; *Colănești* s. (IO 49). 3. *Coloneșu* t. (16 A III 549); *Coloniș*a s., mold.; — *in*, Ion (inscr. pe o icoană în bis. Băneasa 1900); ca prenume: *Coloneș*, Coțagău, fiul Fătului din Fălciu (Isp III¹) 117). 4. *Colunoi* b. (C Bog); *Colonoi* s. 5. *Colonaș*, fam., act.

CÓMA 1. — (Drăg 297 n. 2); — I (T-Jiu); ca pren.: *Coma* Auraru (ib). 2. + *-cea*, *Comcea* f. (16 B IV 5). 3. + *-in*, *Comin*, Milcu (Acte Pietroasa -Bz); — pren. (Pom); *Comino* popa, din București, 1590 (16 B V 476). 4. *Comoe*, Ilie (Ard II 166). 5. Prob. *Comasca* t., un braț al Dunării la Giurgiu, care ar putea explica tt.: Gura *Comășteni* (Cat) și *Comoșteni* (Giur 173). 6. + *-șa*, *Comșa*, n. actual folosit în Ardeal și Muntenia — derivat de alții din Coman, fără a se explica apocopa lui *-an*, dar cf. și blg. *комшия* „vecin” (Drăg).

CÓMAN etnic, popor turanic, dar accentul și vocala *o* în loc de *u*, (căci poporul se numia *Cuman*, *-ia*), ar sugera derivația numelui de persoană din tema obscură COMA.

I. Cu *o*: *Coman*, frecv., pren. și fam. (Dm; Ard); — *a* f. (16 B I 52, 144, III 163; 17 B I 329; P²; P⁴; P Bor 6); — *i* s.; în vocativ: „*Comane* Crețe” (16 B I 31). 2. *Comănea* t. (Mus). 3. + *-ar*, *Comănariul* (Ard), poate fi cu sens de apart. loc. 4. + *-aș*, *Comănaș*, ard., 1722 (Paș). 5. + *-ca* și *-cea*: *Comanșca* b. (AO X 130) și s.; — *cea*, țig. Ștef 13). 6. + suf. *-eciu*, *Comăneciu* (Cl; BG LIV 157). 7. + *-ici*, *Comănicu* (Ard). 8. *Comănel* (C Bog; 16 A I 414; Paș); *Comanel* (Sur V). 9. *Comănișă* b. (Cîmp; Paș; Cat mold. II) AO V 118). 10. *Comănoiu*, D. (Puc 334).

II. Cu *u* în temă: 1. *Cuman* Uncheașul, olt. 1699 (Sd V 474); — (17 B IV 183), dar actul dă și alte cuvinte cu *u* < *o*. 2. Toponimul „*Vadul Cumanilor*” n-are raport cu antroponimele. Pentru răspîndirea numelui Coman v. Drăganu p. 529.

COMAR subst. (o parte a hamului) < subst. coamă; cf. blg. *комар* „înțar”. 1. *Comărești* s. 2. *Comariciu* (Dm). 3. *Comarca* s. (16 B IV 270). 4. *Comariș*a, fam. buc. (M Put 131).

COMBA 1. — țig., s. Mislea. 2. *Combei*, popa, olt. (AO XIV 107); *Combi* (AO XV 65); — Maria (Cat gr. I); — *escu* (Tel 58).

COMIS subst., rang boieresc. 1. *-ul* t. *Comișăscul*, Ion (Glos); *Comișani* s. 2. *Comișătu*, Șt., munt. (BCI XIII 183) < *comișel*, dregătorie veche; *Cămisoaia* f. 1617 (D Cpol).

Comîrzan, *Comorz/ana*, *-inești* v. *Cîrniș* II 4–6.

COMNU 1. — (16 B II 339); *Comna*, cneaghina, (16 A IV 155). 2. *Comni*, R., munt., 1760 (BCI X 106). 3. *Comnea*, Dana act.; *Comn/ac*, *-oiu* (Tel 58). Cf. srb.-cr. *комна*, ipoc. < Constantin (Rad vol 82. p. 84), greu de admis ca atare; cf. și gr. *Κόμνος* și *Κόμνος* antroponime în Macedonia, pe care Butturas le derivă din gr. *Κομνηνός*, numele familiei imperiale și al unor scriitori greci din epoca post-bizantină. 4. *Comnen*, Gh., mold., sec. al XVI-lea (Fil C 258) < gr.-bizantin.

COMPANIE subst. (de negoț). 1. *Cumpănaș*, D., olt. (Mz Pl I 76); — Micu, din Baia, olt. (AO III 141); — *u*, olt. (Sd XXII). *Cumpănașii* erau membri ai Companiilor de negoț din Ardeal și Oltenia, pe timpul ocupației austriace.

Comșa v. *Coma* 5.

CONACHI cf. neogr. *κατάκι* „măgulire”. 1. *Conachi*, Manolachi (ib); — Costachi, poetul; 2. *Canacheu* ar. act. Cănachioae E. (Aș Br. 20). v. și *Cocon* II 4.

CONCE 1. *Concea* din *Concești* (17 A V 91). 2. Cf. *Conceac*, sătean (17 B II 49) și *Conceatu*, At., pr. băn., 1918.

CONDA cf. gr. *κόντος* „scurt” și „crlig”, etimologie respinsă de Caragiani (p. 42), pentru ar. *Condu*, fără a propune alta; cf. și srb.-cr. *konda* (Rad vol 82 p. 84) < Constantin. 1. *Conda* b. (Sd XI 98; Am 157; Sd XVI; VM; Hur; AO III 143; 16 B II 326); pren. de sătean (P Bor 6, 97; AO XVI 330); — armeanul (17 B II 435). 2. *Conde*, vameș, 1635 (Sd V 23, 215, XI 257); scris *Condi*, vaș meș (17 A IV 307). 3. *Condea*; *Condia* b.

(Hur); *Condea* nepot *Condei*, armaș (Giur 331). **4.** *Condeș* (RI VI 228). **5.** *Condu*, -a, -ea, ar. (Cara 42). **6.** *Condoi*, I. (C. Lit. 1941 p. 1388); -an, Pană (Mag Br). — s. (Cat). **7.** *Condeu*, moț. (O Dens 171) explicat din pers. *kundeh* „voinic” (ib). **8.** Din alte teme înrudite: *Condila*, boier (AO XVIII 137; Sd V 215) și *Condișa* f. (Ctmp); *Condișa* f. (Vieri 72). **9.** Prob. contaminat cu adj. rom. de același sens: scund și bondoc: *Scondoc*, Mărin, 1854 (AO XX 126); *Scondăcescu*, I. (An Com 137). **10.** Cf. *Cunda* b., olt., 1668 **11.** Cu o > oa; *Coand/a* pren. (P¹⁰); -ă, fam. (17 B II 235; Giur 332).

CONDUR < tc. *kondura* „pantof european” (Șăin), < ngr. *κόντουρος* < *κόντη-ούρα* „coadă scurtă”. **1.** — fam. (Șez). **2.** *Condurache*, însă < *Condr/ache*, -ăchști, cu u epenetic, < *Condre* (Partea I). **3.** *Cundur* ar. (Cara 42).

CONDURATU cf. gr. med. *κονταράτον* un impozit bizantin. **1.** Numele unei familii mutene (Sd XVI), al uneia moldovene (Sd XIX 43) și al unui sat. Cf. Bul. lingv. V 59: *condurat* „încălțat”.

Con/ea, -ei, -ilă v. **C o c o n II 2, 3.**

CONTA-CONTE; numele nu-i de origine balcanică, cf. *contăș* < pol. (haină de boier). **1.** *Conta*, Sav., ard. (Met 224); — Vasile, filozoful; Nic. a *Contoaii* (Sd VII 264), nr. marital. **2.** *Conte*, Șt., din Fălciu (BCI VII 22); — ard., 1726 (Paș); *Contea*, M., 1590 (RI VII 177); — Ioan, olt. (Sd XXII) și s.; *Contescu* (Î Div). **3.** *Contu*, fam. (Tel 58). **4.** Cf. *Coantă*, ard. (Paș); Pașca pune numele în legătură cu un srb.-cr. *Konta* (?) obscur și greu de admis pentru exemplele din Ardeal și Moldova; nici explicația lui Bil-Albescu < ung. *k o n t a r* „cîrpațiu” nu are sens.

CONTĂȘ subst. (haină). **1.** — (BCI I, VII 68); mold. (Sd V 40, XI 76 XXII 353-7; Băl III); *Contăș* cu fii „numiți Totoescu, evident după moșia Totoești” (RI XIV 156); *Contășul* Ursul (Tec I). **2.** *Contaș* (Sd IV; Isp III¹; RI VI 77). **3.** *Contășel*, Șt., mold., act. **4.** *Contiș* (Sd XI 51); *Contiș*, log. al III-lea mold. (RI X 119).

CONȚ cf. subst. *conț* „testea, bucată de pline”. **1.** *Conț* ard. (Haț 53); — Mihail, neg. (Ț-Rom 145); -u (17 B II 5); -iu, Ion, ard. (An Com). **2.** *Conțea* (17 B III 258); *Conțescul*, Pană, 1699 (Ard II 143); — Gr., log. (Sd XXI); — Vlad, log. (An C III 740) etc. *Conțești* s. **3.** Cf. *Conțagău*, Coloneț (Isp III¹ 117).

Conul v. **C o c o n II 1.**

COPAC subst. **1.** *Copaciu* pren., mold. (Sd XI 87); n. munt. (16 B II 395); ard., 1726 (Paș); — identic cu *Arbore* (C Ștef); *Copaci* (17 B II 50; Grș 18; 16 A III 229). **2.** *Copacea*, ard., 1688 (Paș); — L. (IS 274). **3.** *Copăcel*, Stan (16 B IV 314). **4.** + suf. augm. -an: *Copăcean*, ard. (Paș).

COPIL subst. **1.** — vlah Serbia, sec. al XIV-lea (DR IV¹); -ul diac 1641, (Cat mold II) — *escu*, Fronie (Î Div); -ul t. (Drăg). Miu Cobiu zis și *Copilul*, fie prin etim. pop., fie ca amintire a funcției vechi „copil de casă” (paș la curtea domnească), unde se afla, ca paharnic, sora sa Caplea (G. Dem). **2.** *Copiloniul* t. (Drăg). V. și DEAT.

Copitan v. **C ă p i t a n 4.**

COPOI subst. **1.** *Copoiu* (Puc); *Copoești* s. (Dm). **2.** *Copoul* t. (la Iași), formă mold.

COPOS n. ard. < ung. *kopasz* „chel”. **1.** *Copos* (Moț). -u, ard. -*escul* Stoica (Vieri 73). **2.** *Copoș* pr. ard. **3.** *Coposeni*, -ești ss. (Dm), numite azi *Scopoșeni*, sub infl. neologismului *scop*.

COR 1. -or(a) b. (Moț); *Cora* b. țig. (16 B IV 128). **2.** Cf. *Corăești* s. (13-15 B 99).

*CORAC c. gr. *κοράκιον* „corbișor” **1.** *Coracă*, D., munt. (RI XIV 194); — Dimul (Slănic-Prah.). **2.** *Corachie: *Corăchiești* s. (17 A II 259). **3.** Cf. *Coraciu*, fam. act. și *Cortciu* (Tel 58); *Coriciu*, olt. (Sd XXII). **4.** Cf. *Coritsu* ar. (Fărș).

Cor/avu, -ovan v. **C r a v a 2.**

CORB subs. 1. *Corbu*, fam. etc.; *Corb/eni*, -ești, -eanca, -easca, -ița, -ișori, -ulești ss. 2. *Corban* (Arh; Tec I; Sur V). 3. *Corbe*, T. (Bibl. Rom. Veche II); -a haiduc din baladă. 4. *Corbaci*, T. (17 A IV 152; Mar). 5. *Corbeia*, 1579 (AO XXI 187). 6. *Corbeș* (Arh). 7. *Corbaru*, act. 8. *Coarba* (Sur VIII). 9. Sinc.: *Corșor*, olt. (AO XX 147), ca Tîrșor < Tîrșușor.

CORCĂ cf. subst. *corcan* ard. = corb (Păs). 1. — Vlad, munt. (Sd VII 57); *Corce* fam. 1457 buc. (M Put 87). 2. *Corcan* din Găgeni (BCI V 219). 3. *Corcolă*, mold. (Isp IV¹). 4. *Corcoiul*, N., olt. (Sd VI 504). 5. +eș: *Corcheș* (Moț; Ard II 78). 6. *Corcoș* (ib). 7. +-ici, *Corchici* (17 B I 210). 8. Cf. *Corchez* (Isp V¹) și *Corcoz*, T. (Isp IV²; Vr C 63). V. și CURCHE.

CORCIU subst. 1. *Corciu*, olt. (16 B V 56); -I, T. (Isp IV²); *Corcio* (16 B IV 324). 2. *Corce* t. (Sur XV); -a (Ștef); omofon: orașul ar. *Corcea*. 3. *Corcic* (Dm); -ă b. (16 A III 31). 4. *Corcel*, munt. (RI I 223).

Core/oiul -oș, -oz v. **CORCĂ** 4, 6, 7.

CORCODEL subst. rață sălbatică-cufundar; iar în lista de cuvinte țigănești „d-zeu” (BL II 142). 1.—(17 B IV 132; Șchei III); — Andrei portarul Sucevei (16 A IV 40); — R., 1774 (IO 195).

CORDA cf. subst. coardă. 1. *Corda* b. (Mar; Hur 254). 2. *Cordea* (Moț); din Călinești (16 B V 3); *Cordleşti*, -eni ss. 3. *Cordaru* (DR I); *Cordăreni* s. 4. *Cordaș*, act.; *Cordăși*, Drag. (RI X 274). 5. *Cordanca* f. (AO XII 46). *Cordeiu* (D Cpol); *Cordiș*, Ioan și *Cordiuș*, Șt., mold. (Băl III). 7. *Cordilă*, diac, olt. (RI VIII 21). 8. *Cordele*, V., mold.

Cord/oș, -uș v. **CARDAȘ** 2.

***CORFU**; pentru etim. cf. subst. corfă (coș pentru cărbuni) și ngr. κορφή „virf” 1. *Corfești*, neam în Brașov, 1780 (BCI XII); *Corfescu* țig. 2. *Corfos*, Toader mold., 1677, (Sd V 223), *Corfus*, buc., act. 3. Cf. *Orfescu*, I. (T-Jiu). V. și Colfu.

Corcieu, Coritsu v. **CORAC** 3, 4.
Corinda v. **COLINDĂ**.

CORLAT subst. cu mai multe sensuri, < ung. *korlát* „stavilă”. 1. *Corlat*, boier, mold. 1421 ș.a. (Dm; Ștef; Costin I; 16 A I 94); — (Sur V); munt. (17 B I 313; Giur 279); BCI I; IO 127); — de la Băcănești, eponim al satului vecin *Corlătești* (13—15 B 158); *Corlăt/escu* (Î Div); -eni, -ești, ss. 2. *Corlățelu* s. 3. Cf. *Corlaci* (Viciu 15).

CORMAN variantă la subst. *cormană*. 1.—(16 A I 536; 13—15 B 173, 221; 16 B I 85, IV 343), (DLR).

CORN subst. 1. *Cornea*, ard. (Paș). 2. *Cornei*, 1437 (AO XVII 289); *Corni*, Ioan (Băl VI). 3. *Cornaci* (Sd V 227; Sd XI); — M. (Puc 396); *Cornace* popa (17 A IV 303); *Corneci*, C. (RI XIII 393). 4. *Corneș* 1521 (P Gov f° 16). 5. *Cornotenii* s. (17 B II 204).

***COROB** cf. corobaie (scorbură). 1. *Corroba*, Dragotă (Cras 99); *Corobia*, Gr., olt. (BCI VII 20); *Corobești* s.

COROD cf. ung. *koroda* „spital”. 1. — (Dm); — Stan (C Bog); — Pătru (16 A III 114); — „bătrîn” (Isp V²); -*escul*, Lupu (Tut); -*ești* s. 2. *Corozel*, T. (Isp V²).

COROI subst. 1. *Coroiu* (Moț). 2. *Corui* (Ștef; Ard I 106); *Coruia* zis și *Curuia* (Tis); *Coroia*, pitar (D Buc). 3. *Corueiu* fam. (Tec II). 4. *Curuia* (Sd XV 305); — fiul Mîinii, olt., 1693 (AO XI și XVIII 474; Sd VI 481); *Curăia*, olt. (Sd VII 4). *Curuian* (17 A I 149).

Corozel v. **COROD** 2.

Corpan v. **SCORPAN** 2.

Corșor v. **CORB** 9.

***CORTOFLE** 1. *Cortoflești*, Stan (Rel); *Cortofleșt*, Stanciu, munt., 1483 (Cat; Div 102), probabil același cu precedentul. 2. *Cortofleș*, Nan, țig. (16 B II 16).

CORVIN < lat. *Corvinus* < *corvus* „corb” supranumele regelui Matei, fiul lui Iancu-Vodă de Huniad. 1. — dregător, mold. (Arh); — munt. (Puc); 2. Cf. *Corvan*, Șt., 1800 (Cob 14).

COSCA cf. subst. *coscă* pl. *coscăi*. 1. *Coscă*, R. (Sur VI). 2. *Cosco* (16 A I 523) eponimul satului *Coscoufi*, v. și **CĂSCA** 4.

COSIȚĂ subst. 1. *Cosițan*, Gh. (17 A I 148); *Cosițean* b. (C Bog); — (Glos).

Coslegiu, *Coslogeni* v. **C o z l e g i** 1, 4.

COSOBA 1. *Cosoba* și *-ești* ss. (Cotr 83); *zis* și *Posobești* (Ind 13–16 B). 2. Cf. *Costmbjescu*, *-ești* ceată (I Div). 3. Cf. *Coșimba* b. (17 B II 58) și *Coșimbocii*, frați (16 B IV 392).

COSTRU 1. — V., mold. 2. *Costrîș*, fam. (Băl V). 3. Cf. *Costrăș*, l., 1771 (Vit B 26); cf. subst. *costrăș* (biban).

COȘ subst. 1. *Coș*, Ioan (Sur IV). 2. *Coșa* b. (16 B II 385); *Coșea*, Giurgiu (16 A III 368); *Coș/escul* (17 A III 169); *-ești* s. (Dm); *-ovici* (ib.) s.; *Coșăscul*, Postol, mold. (BCI IV 188). 3. *Coșoe* (17 B I 346). 4. *Coșef* (Mar). 5. + *-otă*: *Coșotă*, Oprea (Puc); *Coșotoiu* (Sd X); *Coșotoaia*, Floarea (Puc); *Coșotanul* (Băl IV). 6. Cf. *Coșuică*, St. (Dm; C Ștef; Sur V); *Coșilă*, rectificat de N. Iorga în *Coșulă* b. (BCI X 91), ca eponim al m-rei *Coșula* din Botoșani. *Coșilești* s. 1432 (Sucev 121).

COȘTEI subst. ard. „castel”, cf. ung. *kastely* „castel”. 1. — b., ard. (RA V 381). Cf. *Coștîu* s. (Mar). 2. *Coștila* m-te.

COT subst. 1. *Cot*, Ion (Băl IV); *Cotodiac* (Cat), cu *-o* final în loc de *-u*, în stil de cărturar. 2. *Cota* b. (17 B I 398; RI V 113) — ar. (AO VII 216; Fărș); *Cote* (Isp IV²); *Cotea* (Cotr 45); — *stegar* (17 B II 335); — ar. (Cara 92); *Cot/escul*, St. (16 B II 26; 17 B III 229); *-ești*, *-eni* ss. 3. + *-ai*: *Cotai*, Ion, mold. (BCI IV 199). *Cotaescu* (Arh). 4. + *-ac*: *Cotac* (Mar). 5. + *-al(ă)*: *Cotal*, Ioan, mazil, mold., 1797 (ib. 224). 6. + *-ean(a)*: *Cotean* (Tec I); *-a* (Sd XVI); *Cotean* din *Coteana* (16 B IV 443); *Coteanul* t.; *Coteanescul*, Oprea, vinde muntele *Coteanul* cu oamenii din *Cotenești* (RI VII 177); *Cotenescul*, Andrei, munt., 1654 (An C III 740). 8. *Coteance* b. (17 B II 77). 9. *Coteca* t. (Mus). 9. + *-eș*:

Coteș, act. sau fon. mold. < *cotiș*; 10. *Coteșăl* și *Coteșilă* (17 B III 439, 470). 11. *Cotișel* (Moț; Viciu 15; Met 48) < adv. *cotiș*. 12. + *-ică*: *Cotică*, țig. (16 B II 16). 13. + *-uș*: *Cotușul*, Oprea (17 B I 221). 14. + *-man*: *Cotoman*, Ion, mold.; și marital: *Cotomanița*, Maria (Băl VI) zisă și *Cotomăneasă*, Maria, 1765. 15. < *Cotu-mare* sau t. *Cotu-morii*, cu as. progr.: *Cotomorești*, zis și *Cătămărești* s. (Sd V 223). 16. + *-oc*: *Cotoc* și *Moșoc* (Sd XI 274) sau var. < subst. *cotoi*. 17 + *-ocea*: *Cotocea* și *Cotofea* pren. (17 B I 172). 18. *Cotos* fam. buc. (M Put 131) 19. *Cotuș* (Viciu 15). 20. Compuse: *Cotrosa* (Viciu 15) < *cotros*); *Cotlungu*, St. (Sur XV 256).

COTAR subst. 1° cel ce dă cu *cotul*; 2° omida). 1. *Cotărescul*, R. (AO VIII 314); *Cotorești* (ib.), prin as. < *Cotărești*, v. și *Cotor*. 2. *Cotăran*, Ioan, olt. (AO XIII 158).

COTARCĂ subst., ard. „pătul” (Enc). 1. *Cotarcea*, Bogdan (17 B I 383); *Cotărcea* (Sd 56). 2. *Cotărciani* s. disp. în fost jd. Ilfov (Sd IV 271). 3. Cf. prin metateză: *Cotrăcenii* s. (14 B 336), dar nu e probată identificarea cu *Cotrocenii*. V. pentru temă: *Cotorc* și *Cotroc*.

COTARLĂ subst. mold. 1. *Cotărlă*, mold. (Sd V 217); *Cotrla*, Ioan, ard. (Met 160). 2. + *-eciu*: *Cotărleci* b. (16 B I 153). 3. Cf. *Cotrlieșu*, I., munt. (BCI VII 34); pentru acesta cf. *Cotrlieș*, forma romnizată a tc. *kidrelez*, sărbătoarea musulmană de primăvară ce corespunde s-tului Gheorghe, nume aplicat de turci portului cu acest nume, din Deltă.

Cote, **Coti** v. **C o t** 2–13.

COTEL cf. blg. *котел* „căldare”, și orașul *Котел* din Bulgaria; cf. coincidențe: *Cotelas* rege trac. 1. *Coteal*, Gr. (Sur III); *Cotel* zis și *Cotela* diac (17 A I 63; Sur IX; Sd VII 472); *Cotele* b., mold. (16 A IV 186); *Cotele(a)*, mold.; *Cotela*, Staicu, sătean, olt. (Sd XXII); cu exc. ultimului caz, numele pare moldovenesc.

COTEȚ subst. 1. — Costina (Met 48). 2. *Cotecioiul* (17 B I 417).

Cotirl/a, *-eșu* v. **C o t a r l ă** 1, 3.

COTOI subst. și Cotoc, variantă. 1. *Cotoiul* din Mislea (16 B V 18), prob. eponim al satului Cotoiu (Com. Băicoi). 2. *Cotoc* b., 1603 (Sd XI 2/4-5); *Cotocea*, Stan (17 B III 101).

Cotoman, -lța v. **C o t 14**.

COTOR subst. 1. *Cotora* b., mold. (Dm); — munt. (17 B II 424); — Ioan, ard. (Met 180). 2. *Cotoară*, fam., 1680 (Paș); — Don (Met 290). 3. *Cotore*, vicar, ard.; — ar. (Cara 87); *Cotori* s. (Mus); *Cotoroiu* b. (Viciu 33); *Cotoroaia* s. 4. *Cotoraș* (Paș). 5. *Cotorosul*, Oprea (17 B I 349). 6. *Cotorue* t. (AO XIX 85); pt. sufix cf. coporfie.

***COTORC**. 1. *Cotorca* s. 2. *Cotorcea* (Sur V, XIII); — Stan, din Cislău (17 B II 230). V. și Cotroc „adăpost” și Cotarcă „pățul”.

COTOROAGĂ subst. 1. *Cotoroga*, olt. (Sur VI; Cras); — ard. din Hațeg (Sd XI); *Cotoraga* (Sd XXII).

Cotoromă v. **C ă t ă r a m ă 2**.

Cotr/a, -ea v. **C o t r u 2, 3**.

Cotrăcenii v. **C o t a r c ă 3**.

COTROC subst. ard. (adăpost). 1. *Cotroct*, fam. (Tel 58). 2. *Cotrăcen*, Gh. din București (17 B IV 448). 3. *Cotroceni* s. și m-re; — tt. mold. și munt. (Argeș); cf. *Cotrăcenii* și *Cotărceni* < Cotarcă, sau < Cotorc. 4. *Cutroct*, fam. ar. (Cara 34).

COTROZA. 1. — (Moș), pus în legătură de Ov. Densușianu (Curs de Toponimie) cu numele unui șef alan Koterzes. 2. Cf. *Cotroașă* t. (16 B II 299).

COTRU. 1. — morlac, 1453 (BIFR). 2. *Cotra*, St. (AO VIII 316). 3. *Cotrea*, Răducan, munt., 1857 (Ins 290). 4. *Cutrea*, țig. (16 B I 16); — fiul *Cutrei* (ib. 128) sau < subst. cutră. 5. Cf. *Cotrona* b., țig. (16 B IV 325).

Cotun v. **C ă t u n 3**.

Cotușul v. **C o t 13**.

***COȚ**. 1. *Coțan* (Moș). 2. *Coțic* (Băl VI). 3. *Coțoiu* (RI IV 225). 4. *Coțuș*, olt. (17 B IV 323). 5. + -man: *Coțman* b.(Tut; C Bog);

— Gh., din s. *Coțmănești* (Dm; Sur XXIV); — G., popa (Isp V²); — Necula (Br IV); -ul (16 A I 173). 6. *Cuțman* b. (Tut); cf. și t. *Coțman*. 7. Compus: *Coțobăț*, olt. (Sd V 305) și *Coțbuțul* (17 B I 443). Pentru etim. cf. și blg.-alb. *Kofo* sint. < Koste (Weig 126).

Coțimba v. **C o s o b a 3**.

Coț/man, -obăț, -oiu, -uș v. **C o ț 3-5, 7**.

COȚOFANĂ subst. — Ioan (Î Div); *Coțofanu*, R. (AO XIX 173); — clucer (Î Div); *Coțofeni/i*, -ești ss.

Couatești v. **C o a t u 2**.

COVRU subst. „așezare” (Tiktin). 1. *Covrea* Rîmescul, din s. Rîmești, 1808 olt. (AO VI 67). Cf. toponimul *Covur* lac (C Ștef) și *Covurlui*. 3. *Cuvurluji* sau -iasca, hotar și *Cuvurluești*, moșneni în Buzău (Î Div).

COZA < sl. *koza* „capră”; cf. tc. *koz* = fr. „atout” cuvânt folosit odinioară la jocul de cărți (Tiktin) ca și în expresia „frumoasă coz”. 1. *Coza* b. (Dm; 17 A III 53); — vis-ternicele, mold., 1638 (Sur VII p. CLXV); — cu femeea sa Dahina (Sur XX) și s. 2. *Cozan* (CL; Buc); *Cozancea* și *Cozânești* tt. 3. „Coze de Săcueni”, 1662 (Ț-Rom); *Cozea*, mold. (17 A I 188, II 13); *Cozești* s. (Sd XI 88) și *Cozăști* (C Ștef). 4. *Cozde* (Sur XX); *Cozdești* s. (Dm). V. și CUZA.

Cozac v. **C a z a c 6**.

COZAR etnic < *kazar*, popor turanic din evul mediu. 1. *Cozar* (Dm; C Ștef); *Cozărești* s. (ib.); *Cozărăști* s. (16 A III 388). 2. + -cea *Cozărceni* s. (Dm).

COZIA. Toponimul provenit din *козья* adj. posesiv sl. < subst. *коза* „capră”, după expl. dată de E. Petrovici (Studii lingv. IV 71), apare sporadic în actualitate, ca antroponim, nume de familie: *Cozia*, Maria, mold. act.; — Ion, ard., din Agnita; dacă aceste două antroponime sînt rezultatul unei grafii greșite a diftongului -ia pentru -ea, în acest caz ele se pot explica prin COZA § 3. 2. Cf. *Cozla*, T., 1630 (Isp II¹) < sl. *козья* „ied”.

COZLECI. 1. — (16 B V 20); — Stoica, vornic (16 B II 128); — *v.* (ib. 37) azi *Coslegiu*. 2. *Cozleciu* b. (16 B IV 484); — D., croitor, 1644 (D Buc); — *l* s. (ib. 341). 3. *Cozlecel* (ib. 238); *Cozlecești*, fam. (ib. 450). 4. Cf. *Coslogeni* s.

CRAC(Ă) subst. 1. *Craca*, D., căp. (D Buc); *Crăca*, P., mold. (Sur I). 2. *Cracea*, munt. (Cat; RI XVIII 24; 16 B II 274). 3. *Crăc/ean*, R. (17 B I 369); — *ești* s. (16 A I 398); — *-ioaia*, mold. (Sd XXI).

CRACALIA. 1. — staroste, 1602 (Sd XXII 385); — Ilie și alții din sec. al XVIII-lea (Sd XIX 31). 2. *Cracale* = *Cracalie*, fam., mold. (Sd XVI; Băl VI); *Cracalei* diacon, Căpoțeanu (16 A II 52).

CRAGOE < blg.-srb. крагуи „uliu”. 1. — olt. (AO XIX 85); *Craguești* s., olt. (17 B III 162). 2. Cf. *Crăganul*, pan, 1595 (Sd VI 13).

CRAI subst. 1. — *u*, Ioan, mold. (Dm; Ștef; C Ștef; Schei I; 17 A IV 209); craiu se chema și șeful ales de păstori (Drăg); — C. (An Pit 77); — Micu, 1452 (Dm 32; Sur XV). 2. *Craia* b., mold. (Sur XXIV). 3. *Crae* b. (P Gov f° 10); *Crăete*, C., act. 4. *Crăef*, olt. (Sd XXII). 5. *Crăiuțu*, buzoian (16 B III 18). 6. *Crăiță* b., mold. (Isp I²); — din Zorești, munt. (RI X 136; 16 B V 460). 7. *Crăescu* (Arh; Puc); — *l*, V., mold., 1610 (Glos; Băl III); *Crăiască*, Parasca (17 A V 269). 8. *Craina*, boier în fost jd. Săcueni (16 B II 37) < srb.-blg. крайна „margine”. 9. *Crălița* f. 1625 (Sd VII 272), cu *l* nemuiat. 10. *Craiova* toponim din antroponim < crai + suf. posesiv *-ova*, ceea ce nu implică neapărat sensul de „rege”. Boierii Pîrvulești deținând mai mult timp dregătoria de „bani ai Craiovei” (красевски баня), în doc. slave), toponimul s-a luat ca nume de familie: Barbu Kralevski (16 B I 7; Olt 13); o cronică din 1800 traduce numele în „Craioveanul” sau „marele ban dă la Craiova” (BCI X 90), dar istoriografia a admis pentru această familie numele de „Craiovești” (AO VI 36—37, XI 23; Olt 14; Div 104).

Crang/a, —ă v. *Creangă* 1.

CRASNA < sl. красна „frumos”. 1. *Crasnă*, boier (Ștef); — hînsar (17 A I 126; Băl III). 2. *Crasneș* (Sd XI 84; C Ștef); *Crasniș* (Kog I 202); — Lazor (16 A I 370). 3. *Crăsnaru*, fam. adică „originar din Crasna”.

CRASU cf. sl. краса „podoabă”, sau blg. краса „șarpe” și Красимир < Красьо (Weig). 1. *Crasa* b. (P Gov f° 17). 2. *Crasu*, fam., act. 3. *Crasan* (Puc); *Crăsan* (Hur). 4. *Crasoe* (16 B VI 218).

Cratunoglu v. *Crătun* 3.

CRAVA sl. крава „vacă”. 1. *Crav*, V. (Isp III¹) zis și *Cravă* (Isp II²). 2. *Craveș*, V. (Isp IV¹). 3. Din forma rus. корова : *Coravu*, fam., act., și *Corovan*, D. (Sur II).

CRĂCANĂ subst. 1. — N., olt. (Grș 18). *Crăcănel*, act. 3. *Crăcănuș*, Ion (Grș 18).

Crăc/a, —ean v. *Cra c* 1, 3.

Cră/eseu, —ete, —eș v. *Cra i* 3, 4, 7.

Crăganul v. *Cragoe* 2.

CRĂHAN. 1. *Crăhan* (17 A II 335); *Crăhănești* (17 A V 203) și *Cărhănești* (BCI VII 24). 2. *Crihan* fam., act., mold.

Cră/laseă, —iță, —iuțu v. *Craiu* 5, 6.

Crăje v. *Cirjă* 7.

Crăjue v. *Craja* 2.

Crălea v. *Cărle* I 2.

Crălița v. *Craiu* 9.

Crănguș v. *Crîng* 2.

Crăsan v. *Crasu* 2.

***CRĂTUN**, < blg. кратуна „cap-dovleac”.

1. *Crătun/escu*, act.; — *ești* s. (Giur 84). 2. *Crătinești*, moșie (Cat); *Crătunești* scris și *Critinești* s. (Ind. 13—16 B). 3. *Crătunoglu*, balcanic (RI VIII 116; Î Div).

CREANGĂ subst. 1. — Ioan, scriitorul; — V. și S. ardeleni emigrați în Bucovina; *Creangă*, N. (Isp V¹); *Cranga*, olt. (Hur 91); — Stan (IO 88). V. și *Crîng*.

Crep/cea, —șă, —șan v. *Cripa* 2, 3.

CRET adj. 1. — (Moț); — Cazan (Glos); — *escu*, C-ța (IS 265); — *escul* (Dm); *Crețul* (Băl

VI); — vlah din Serbia (DR IV¹); — mold. (Ștef; Ard); — pren. (17 A IV 420); *Creju*, C. (D Buc); *-lescu* fam. boieri (D Buc). 2. *Creața* f. (Pom; P¹; P Bor 5, 25); *Creța* b. (16 B IV 266); *Creța j-ța* (17 B II 313). 3. *Crețean* (Dm); *Crețan* matronim < *Creața* (Sc). 4. *Criș*, Păru (17 B III 430). 5. *Crețoiu*, fam., act. 6. *Crețotă* (16 B III 99). 7. Cu suf. slav: *Crețovici*, Hodco (16 A I 465). 8. *Crețune* (Mar). 9. *Crețeni*, *-ești*, *-oiaia*, *-ulești* ss.

Crîhan v. **Crăhan** 2.

CRIM. 1. *Crimu*, fam., mold. (Bacău). 2. + *-an*: *Crimanu*, Șandru (Isp I¹); 3. *-ca*: *Crimea*, Ioan (Bis R; Sd XI, XVI), tatăl mitropolitului Anastasie C. 4. Cu n < m: *Crin*, fam., act. < Crim (nr. 1); *Crincul* (Sur IX).

CRINTĂ subst. (unealtă de păstor). 1. *Crintea*, fam. 2. *Crinteș*, T. (17 A I 168).

CRIPA. 1. — ard., 1633 (Paș). 2. *-cea*: *Crepeea* (Moț). 3. + *-șa*, + *an*: *Crepșa* și *Crepșan*, ard., 1722 (Paș).

CRIȚĂ subst. 1. *Crițul*, pîrgar în Baia (16 A III 310). 2. + *-ale*, *Crițale*, fam.

CRIVĂȚ subst. 1. — (Sd IV 38); — S. (Sd XXII); *Criveț*, vecin (17 B III 54).

CRIVU < sl. *криво* „rău” „strîmb”. 1. *Criva* b. (C. Ștef); — popa (16 BIV 145); *Criv/escul* (C Ștef); — M. (16 A I 218); *-ești* s. 2. *Crivin* (17 B I 499); *Crivina* s. < subst. *crivină*.

CRÎMPU cf. subst. *crtmpei*. 1. — (17 B I 240, II 60); *-i* (ib. 220, 377); *Crtmpo* (17 B II 212) poate fi aceeași persoană. 2. *Crtmpoe*, Stoica (ib. 248).

CRÎNG subst. 1. *Crtngotă* b. (17 B III 417). 2. *Crânguș* Gh. (AO XVI 351).

CROCOS gr. *κρόκος* „șofran”. 1. — fam., act. 2. *Cărcos*, Șt., boier, mold.

CROI vb. 1. *Croială*, Nan (Sd XI 100); *Croilescul*, Stan (ib).

CRUD adj. 1. *Crudu*, T., prof.; *-i*, Nicoară (16 A II 100). 2. *Crudea* (Sur XX).

CRUȚ cf. vb. a *cruța*. 1. *Cruțul*, Ion (Sd VI 494); *Cruț/ești* s.; *-escu*, D., clucer (Î Div).

CUC subst.

I. 1. —; *Cucea* (P Bor 22); *Cuc/escul* (Sd V 300); *-ești* s.; *-easca* t. (Bordeni). 2. *Cucu/escu* (Puc); *-eș'i* t. (Glos); *Cucul*, frecv., ard. (Paș); *-escu*, mold.; *-ești* s.; *-easa* și *-ea* (Puc 256). 3. *Cuca* b. (16 B IV 425; Mar); — ard., 1680 (Paș); — P., alb., sec. al XV-lea; *Cucă*, Stan (D Buc). 4. *Cuc-Mare*, N. (Sur XII). 5. *Cucol/ea*, Ion act.; *-ie*, f., mold. (Sd XI 87; 71 A II 234); cf. gr. *Κουκούλιες* prof., Atena. 6. + *-eiu*, *Cuculeciul* (17 B II 180). 7. + *-ez*: *Cuculezi* b. (17 B I 432). 8. + *-uș*: *Cucuș*, Ioan, mold. act. 9. *-lea*, *-eș*: *Cucleș* t. (16 BIV 314).

II. Din pl. *cuci*: *Cuce* (D Buc; 17 B I 282); *-a* (ib. 328). 2. *Cuci* postelnic (Sd XVI). 3. *Cuceu*, V., act.; *Cucio* = *Cuciul* (Dm; 16 B II 361, III 238; 16 B V 421; Glos; Giur 275; 17 B I 95, III 157; Sd VII 352); *Cuciul* (Sd XVI).

Cueiulat v. **Căciulă** 3.

Cueiujna v. **Cogiujna** 3.

Cueoana v. **Cocoon** 6.

Cueoar/a, *-ă*, **Cueor/an** v. **Cocor** 6, 7.

CUCUI subst. și cu sensul de „virf”. 1. *Cucuian*, Ioan, act. 2. *Cucuiatul*, Ivan (Glos); *Cucuiata* t. (Glos). — tt. act. în rr. Buzău, Iași, Făgăraș; cf. dictonul, cu sens de „cimitir”.

Cueor/anul, *-ă* v. **Cocor** 8, 9.

CUCURBETĂ subst. (dovleac) < lat. *eu-urbita*. 1. *Curcubeta* b., sc. al X-lea; — t. (16 A II 26; Sd VII 289); — Ana, mold., act.; *Curcubătă*, Ioan, pr., ard., act. din var. *curcubătă*.

Cueuța v. **Coc** 11.

Cudalbu v. **Coada** 9.

CUHNE subst. 1. — Oana (C Bog) și *Cuhnia*, Onea (Sd VI 143); probabil același: *Cuhnești* s. (Dm) și *Cuhniesți* s. (C Bog).

2. Fără h : *Cunie*, moșn. (16 B VI 125); *Cunești* s. (17 B I 320).

CUIB subst. 1. *Cuibe*a, mold. (RI I 48). 2. *Cuibariu*, G., mold. (Sd VI 109). 3. *Cuibuș*, fam., buc.

CUJBĂ subst. 1. — Luca, solul lui Ștefăniță Vodă; D-tru (Vel). 2. *Cujbulei*, D-tru 1590 (Vel), poate același. 3. Prob. *Cojboiu* (Buc).

CULCĂ vb. 1.. *Culcău* (16 A IV 289; Sur XX). 2. *Culcași* s. (16 B VI 40).

Cuman v. C o m a n II 1.

CUMBE. 1. — olt. (17 B IV 479). 2. *Cumbeiu*, Bănică, munt., 1848 (BCI XI 99).

Cumpănaș v. C o m p a n i e 1.

CUMPĂT subst. 1. *Cumpătă*, V. (C Ștef); — Eugen, mold., act. 2. *Cumpătutul*, R. (Tis 361) < adj. cumpătat.

Cunda v. C o n d a 10.

Cundur v. C o n d u r 3.

Cunțești, -ie v. C u h n e 2.

***CUNȚ**. 1. *Cunțea* (Dm). 2. *Cunțanul*, Ioan (Sd IV 15). 3. *Cunțan*, Maria, poeta; < s. ard. Cunț (ung. Konceza).

CUNUNĂ subst. 1. — Golăe, boier, mold., 1694 (BCI IV 208); răzeș (C răz 13); 2. — f., mold. (Sur XVIII 165).

CUPCE sl. коульчнн „negustor”. 1. — b. (Mar); -a (16 A III 29). 2. *Cupcici* (Dm). 3. + suf. de orig. ucr. -encu : *Cupceancu*, mold., act. *Cupțu*, Nica olt 1620 (An C VI 492).

CUR subst. Numai în nume compuse : 1. *Curgios* (Glos). 2. *Curlat*, diac., mold., 1636. 3. *Curnegreață* b. (IO 115). 4. *Cursus* s. (16 B V 406). *Curroșu*, Stan (cat. Braș 36). 5. *Cursaca*, pîrtu (Dm); *Cursăci* s. (Dm); < cur-sec azi *Cursăști*; *Curșec*, ard. 6. *Curvârlos*, Nechifor, munt. (Sd VII 218). 7. + suf. -man : *Curiman* hoț., olt., lit. pop. inedită (Dolj). 8. Cf. *Curupta* f. (16 A I 338). 9. *Curilă*, C. (Bîr I).

CURA vb. a curge, a curăța. 1. *Cură*, V zis și *Cure*, mold. (Sd VI 90). 2. *Curvăle* fam. (Sc).

CURAMA tc. kuramá „bir” 1. — (Isp IV⁴). 2. *Coroamă*, fam., buc. (M Put. 131) act. 3. Prob. *Cărămaș*, Arsenie, mold., act.

CURCĂ subst. 1. — (Dm); *Curca* Berevoescul (BCI II 257), pren. 2. *Curcea* (13—15 B 174). 3. *Curcue*, olt. (16 B V 37). 4. *Curculescu* fam. (Fulga). 5. *Curcoanii* (Sur XI). 6. *Curcanul*, C., din Sibiu (Cat gr. I).

CURCHE. 1. *Curchi* b. (16 A III 37); — cartier Iași; *Curchiă*, țig. (16 B II 16). 2. *Curchea* (Dm; 16 B I 187). V. și Corcă.

Cureub/ătă, -eta v. C u c u r b e ț ă.

CUREA subst. 1. *Curel/ea* fam., act. < pl. curele; -escu. 2. *Curelușa* (Ștef) diminutiv.

Cur/ea, -eseu, -ilă, -iș v. B u c u r III.

CURT; cuvîntul îmbină două teme : a) subst. curt < lat. curtus „scurt”, apelativ pentru animalele cu coada scurtă, b) tc. kurt „lup”. 1. *Curt*, -a, mold. (Arh); băn. (Drăg); *Curt*, Toader (Băl VI). 2. *Curta* s. (Ind 13—16 B); *Curtu*, N. (Grăd 42); — călărăș (17 B II 178). 3. *Curtașu*, D., act. 4. + -ea : *Curtea*, 1655 (Sd IV 38); — ard. (Paș); — Hristea, orășan (AO XIV 289); *Curtești* s. (Cat; C Ștef); acestea nu au raport cu subst. curte.

Curuia, v. C o r o i 4.

Curuivan v. C ă r ă v a n 3.

Curupta v. C u r 7.

CUT *kut* termen agrar ucrainean. 1. — Hr. (Băl VI); -l, fam., ard. (An C II). 2. *Cutuca*, olt. (Sd VI 495). 3. Cf. *Cutova* ar. (Cara 34). 2 și 3 provin din alte teme.

Cutelnieu v. S c u t e l n i c 2.

Cutroci v. C o t r o c 4.

Cutuna v. C ă t u n 4.

CUȚ. 1. *Cuțu*, Petre (Cat gr. I). 2. *Cuțui*. 3. *Cuțiu*, N. (An Com). 4. *Cuțar* (D Buc). 5. Cf. Anghel sin *Cuță*, 1840 (BCI XI 99); actualmente *Cuță* este și ipoc. < Vasilicuță — dar *Cuța* f. < Anca.

Cușman v. Coș 6.

CUZA. 1. Luînd numele Cozea (v. mai sus) drept „prima formă a numelui domnitorului Alexandru Ioan Cuza”, pe care îl derivă din *coz*, Iorga confundă două nume deosebite și explică greșit pe *c o z* prin „frumos”: „Cuzea < cozul, frumosul” (Iorga B răz 21). După Tiktin *coz* < tc. *kuз*, folosit la jocul de cărți are sensul fr. „atout”, germ. „Trumpf”. De fapt, cu excepția unui singur caz, notat într-o însemnare din 1790, pe o carte bisericească din Maramureș (Mar), Cuza este numele unei singure familii boierești moldovene, (ca și acela al Cantacuzinilor, al Roseteștilor etc.); includem și pe Manolachi Cuza, fost mare paharnic și staroste de Putna în 1777 (Vr), care lipsește din tabloul genealogic întocmit de Gh. Ghibănescu (Sur VII). Convingerea acestuia, exprimată în vol. al VII-lea din Surete, dedicat Cuzeștilor, ca și a lui A. D. Xenopol (Ist Rom XIII) este că Dumitrașco Cuza, care deține ranguri între 1677—1706 începătorul familiei, apare ca strein, încetățenit, prin căsătoria lui cu bogata jupiniță Safta Jora. Numele pare cunoscut în Italia (excepțînd pe filozoful Nicolaus Cusanus, nume latinizat din german. Kues), căci Xenopol citează doi nobili ita-

lieni din sec. al XIX-lea, la care adăugăm pe Salvatore Cusa, editorul unor diplome grecești și arabe din Sicilia (Palermo 1868), și pe Annanias *Kuzanos* coautor al Codului Calimachi (An C VI 740).

2. Drăganu găsește numele Cuze și Cuza în Panonia pe la 1230 „cunoscut la bulgari și romîni” (p. 53 § 21) și-l explică din Cosma, cf. și forma ucr. Кузь, -зя. < Кузьма (Grine), iar Weigand (p. 126), dînd aceeași etimologie, pune în balanță și pe cea din Cantacuzino, pe care o dăduse mai înainte Butturas, numele fiind în circulație la greci: Κοῦζης firmă în Atena la 1900 etc. Este deci probabilă originea balcanică a lui D-tru Cuza din sec. al XVII-lea.

3. În ce privește forma originară a numelui, afirmația lui Ghibănescu că „numele Cuza apare din vechiu sub forma Cuze și Cuzea, tot așa cum Balș a fost Balșe și Sturza a fost Sturze” (Sur VII p. CLXIII) este greșită, căci acele forme apar uneori simultan.

4. *Cuze*, -a (Sd XXI); *Cuzia*, log. (Sd V 107). **5.** Asemănări: *Cuzău*, St. cu fiii Albu și Stanciul, rumîn (Cotr 4); *Cuzu* morariul (16 A III 5); *Cuzule*, M. (s. Racovița, r. R-Sărat); *Cuzănești* s. < *Cuzan (Dm). V. și Coz.

D

Dabela v. **De b 5.**

DABU cf. interj. *daba* (DLR). **1.** — din Recica (AO XVI); *-l*, boier 1500 (P Gov. f° 10 vo); olt. (16 B II 228, IV 254, VI 336; Giur 122; Olt; 17 B I 266, 463; AO X 127; Hris I 229); *-l*, Ghira, olt. (Sd V 440); *Dăbuleni* (R Gr); *Dăbești* s. (Dm). **2.** *Dabo* ar. **3.** *Dăbșor*, olt. (Cand). Cf. srb. cr. *Daba* < *Dabiža* (Rad vol. 82 p. 83). **4.** *-cea*: *Dapcea* (17 B III 54).

Daco v. **De a t III 4.**

Dacu v. **R a d u III 1** și **David** (Partea I).

DADU-DADĂ subst. *dadă* (lele, nană) ar. < alb. *dadă* „mamă”, bg. *дада* „lele, țafă”, cf. și țig. *dadă* „tată”; coincidențe: dac. *Dada*, *Dades*. **1.** *Dad*, T. (Met 127); *Dadu*, fam.; *-l*, boier munt. (13–15 B 133; 16 B III 47; Div 375); *-l*, mold. (Dm; Ștef; C Ștef). **2.** *Dade*, olt. (Sd V 439; 16 B VI 338) etc.; *Dadea* (17 B III 18); *Dădești* = *Didești* t. (Dm; Cat); Piscul *Dadilor* t. (Mus). **3.** *Dadin* vecin (17 B IV 332). **4.** *Dadiu* olt. (Jaleș). **5.** *Dădilă: *Dădilești* s. (13–15 B 133); cu as. regr. *Didilescu*, P. (AO IV 18). **6.** *Dadă* (I. Iordan: BL I 137). **7.** *Dadica*, țig. (16 B V 19). **8.** + *Datco*: *Dădcoiu* s. (17 B IV 202).

Dae v. **R a d u III 2** și **V l a d III 2.**

DAFIN subst. planta < din gr. *δαφνη* „laur” și nume latin *Daphinus* < gr. **1.** *Dafin*, 1502 (16 B I 12); — Stoica, ard. (Cat gr. I); *-escu* (Puc); **2.** *Dafina* sau *Dahina*, doamna

lui *Dabija-Vodă* (Btr IV); — nume popular (P Bor 10, 12 etc.); *Dahin*, Bucur (Cat gr. I); *-a* f. (Tut 115; 17 A I 53). **3.** Sinc.: *Dafnă* f. (Ant Ar); *Dahna* *ș-sa* (16 B II 303; 17 B III 123). **4.** Cu apoc. *Dafa* f., ar. (Fărș); — fam. act. *Dafia* f. (Mz Pl I 67).

DAG 1. *Dagul* t. **2.** *Daga*, țig. (16 B II 250). **3.** *Dagiu* (17 B III 68). **4.** *Daghie*, Gh., vataș (Btr II 373). **V.** și **Deag**.

Dahin, *-a*, **Dahna** v. **D a f i n 2, 3.**

Dal/a, v. **R a d u III 2** și **V l a d III 1, 2.**

***DAI** temă slavă, vb. *даиати* „a da”.

1. *Daiul* vlah din Serbia (Arh Ist Rom III 85; DR IV 1); — țig. (Sd VI 251). **2.** Sinc.: *Dail*, nepot lui Saia (A Gen II 66). **3.** + *-co*, *Daico* (Giur 41; AO XVII 74); *Daicu*, pren. (Sd XXII); *Daicul*, ard. 1680 (Paș; Cat; 17 B I 12); *Daiciu*, act.; *Daica* s (Ind. 13–16 B); *Dăiceni* s., mold. (Isp VI²). **4.** + *-ovici*: *Daicovici*, prof. Cf. și srb.-cr. *Dajko* < *Dabiživ* (Rad vol. 82 p. 145). **V.** și **Radu III** și **Vlad III**.

DAINA cf. subst. *daină* = doină (DLR).

1. *Dainea* b. (17 A IV 168); *Dăinea*, olt. (Sd VI 490); *Dăinești* t. (Mus). **2.** *Dăiniș*. (17 B I 386).

DAJ cf. particula sl. *даже* „până” **1.** *Daju*, diac (Cat); — A., act.; *Dajul* (16 A III 127; P Gov f° 18 vo). **2.** Cf. *Dajbog* ceașnic (Isp I²).

Dalb, *-ul* v. **A l b I 20.**

DALE 1. *Dale* (Mar); -a, N., act.; -i, Măgura, t. (16 B VI 340). 2. *Dalica* = *Daleca* (16 B II 162, V 58). Cf. blg. *Dale*, sintoma din David (Weig). 3. Cf. *Dălcioi* fiul lui Trușan (17 B I 172).

Dandesh v. **Donda** 3.

Dapeea v. **Dabu** 4.

DAR subst. 1. *Darul* (16 B II 56, III 180, IV 193). 2. *Darea* (17 B III 580) din *Bracea*; *Dărescu* (Puc); *Dărești* s. (Dm); *Dărăști* s.; *Dărăscu*, V.; *Darascu* și *Daranin* (?) m-te (AO XVI). 3. *Dăroiu* t. (Sd XXI). 4. *Dăruleață* (16 B IV 193). 5. Compuse: + Dan: *Dărădan* (Cat); + slav: *Daroslav* (16 B II 400). 6. + -eciu: *Direciu* (Bordeni), sau subst. *dîră* + suf. -eciu.

DARA 1. *Dara* b. (16 B I 98), — diac (Cat; Deal 18; 16 B V); — vecin (IO 135); — olt. (AO XVIII 125); — (P Bor 100); — m-te (Mus); s. (r. Mizil.); — Iani ar. (Cara 82).

Darabant v. **Dărăban** 2.

DARAMUȘ < iran. *dawramaesa* „oaie grasă” (etim. O. Dens T). 1. — T, ard. (Met 95). 2. *Dărămuș* (Moș) și t. 3. Cu sinc. lui a (ă), sau cf. vb. a *dărma* (a *dărma*): *Darmoiu*, mold. (Sd XXI); *Dărmoiu*, St. (16 B VI 92); *Dărmoș* (17 B III 544). Cf. și blg. *дърма* „greblă”.

DARCIU cf. ung. *Darcsó* 1. — (Cat; 16 B II 225); — Stan munt. (BCI VIII 39); — Ioan (ib. XII 115); -l țig. (16 B I 85). 2. *Darcea* (16 B III 227).

Darvar/i, -u v. **Dîrvar** 1.

DASCĂL subst. 1. Simeon *Dascălu*, cronicar; *Dăscălescu* n. frecv.

DAȘCU, cf. orașul ucr. *Dașkov*, azi *Odesa* 1. — mold. 1661; — ard. (Met 15). 2. *Dașco* fiul lui *Goștilă*, 1480 (Sur V 232); — mold. (Dm; Ștef; Băl II). 3. *Dașculea* ar. (DR II). sau < *dașu* + suf. -cu, -lea; fiind ar., vezi *Dașu*.

DAȘU subst. ar. „miel”, „drăguț” (DR II); coinc. trac. *Dasius* și *Dassius*. 1. *Dașul* G. (OR I 465); *Dașova* s. (ih). 2. *Dașa*, vătăman (17 A V 367); *Dașea*, ard., 1722 (Paș).

Dat/a, -eo, -eu, -aș v. **Deat** III 1-4.

Dăb/ăcescu, -lea v. **Dobica** 1.

Dăd/colu, -ești, -ilești v. **Dadu** 2, 5, 8.

Dăeni, **Dăescu**, **Dăești**, **Dăița** v. **Radu**, III 2 și **Vlad** III 2.

Dăieeni v. **Dai** 3.

Dăina v. **Doina** 2.

Dăin/ea, -ești, -iș v. **Daina** 1, 2.

DĂLBAN < subst. *dălbă, epitet ironic pentru țigani, format a *contrario*, din contaminarea subst. *nălbă*[t] < tc. *nalband* „potcovar” cu adj. *dalb*, vechii potcovari fiind în genere țigani, unii rămași de la Tătari; ei vor fi adus și termenul meseriei la noi — cf. epitetul similar *balaoacheș* < băl. „alb” — oacheș „negricios” 1. *Dălbă* (C Ștef; Div 89; 17 B II 281); — Ioan, mold. (RI XX 246; Vel; 16 A I 163); *Dălbăneșcul*, Stan (17 B II 281); -ești s. (ib. 122). 2. *Dălbă*, 1467 (T-Rom 267). 3. *Dărbă* (17 B II 93). 4. Cf. *Dolban*, mold. (Sur V) și *Dolbanici*, H. (C Bod). 5. *Dălbă* zis și *Dulban* (17 B III 550); *Dulban* (BAP II 349). V. și *Nălbă* (Partea III-a).

Dălbea v. **Alb** I 21.

Dăleioi v. **Dale** 3.

Dăng/a, -eni, -ești v. **Dingă** II 1.

Dăotari v. **Dohot** 1.

DĂRĂBAN subst. < din ung. *darabant* < germ. *Trabant*. 1. — Tudor, 1630 (Isp III¹); *Dărăbani* s.; *Dărban*, Cărmănan (Șchei I). 2. *Darabant*, Ign., ep. de Oradea. 3. Cont. cu *dorobanț*: *Dărăbanțul* (Glos); — Drag. (Drj 43); — Stan (Sur VI) zis și *Dărăbăneșcul*, Stan, 1720 (BCI XIII 187). 4. Cont. cu rus *барабанит* „tobă”: *Barabanț* s.

Dărădan v. **Dîrd** 3.

Dărămuș v. **Daramuș** 2.

Dăr/ăseu, -ăști, -eciu, -escu, -ești v. **Dar** 2, 6.

Dardală, **Dărdăoan** v. **Dîrd** 2, 4.

DĂRÎNGĂ subst. (prăjină). 1. — mold. (Sd XXI; RI XXIII 93); — Florica, Z. 2. *Dortngă*, act.

Dărjan v. **Dîr z** 3.

Dărlău v. **Dîrlău** 1.

Dărman, -ești v. **Dîrman** 2.

Dărm/oiu, -oș v. **Daramuș** 3.

Dăr/oiu, -uleață, v. **Dar** 3, 4.

Dărster v. **Drăst u** 2.

Dărzul v. **Dîr z** 2.

Dăsești v. **Des** 2.

Dău, **Dăuș** v. **Radu** III 40 și **Vlad** IV 5.

Dăvunea v. **Dovîncă** 2.

DEAD < sl. АѢАѢ „bunic” I. 1. *Deadul*, pren. (P 12); *Deadiul*, 1557 (Sd XV 33). 2. + -co: *Deadco* (C Ștef). 3. + -il, -ov: *Deadilov* s. (16 B II 15), azi *Dadilov* („Bunescu”) 4. *Bezdead* s. „fără moș”.

II. Cu *ea* > *e*: 1. *Dedu* pren. (P³ fila 67 v-o); -l, sec. al XI-lea (Morl 6); -l t. (Mus); *Dedu*, -a, -ovița, -ulești ss.; -ulescu (Sd XXII). 2. *Dediul* (Bîr I; Olt; Giur 73; Sd XXII etc.); — pren., fratele lui Raneti (Tec I); -ești (Ac Bz 7). 3. *Dedeiu*. Pană, armaș 1526 (AO XVIII 439). 4. + -co: *Deatco* (AO XI 214). 5. Compus: *Dedulele*, Vladul (17 B II 440).

DEAG < alb. „ramură” (DR II). 1. *Deagu* (16 B I 187) și s. *Deaji* = *Deași* s. 1610 (D Gorj) 2. *Dega* (pren.) cu frații săi (16 B IV 98). 3. *Degan*, E. act.

DEAT — DET — DAT < sl. АѢАѢ „copil.” I. *Deat*: 1. Prob. în cont. *Deateleu* (Dm). 2. + -co, -cu: *Deatco* (Pom); — 1398 (RS 25); — armaș (Cat.); — ban. (16 B I 85); *Deatcu* (Giur 157, 277; Div 85); *Deatcă* b. (Dm). 3. *Dietco*, moșnean (16 B VI 326).

II. *Det*: 1. *Deta*, f. (V Bistr) — Gh., act. și oraș. 2. + -co, -ca: *Dețco* (17 B I 335; 16 B II 35); *Dețcoiul* (Cotr 3); *Dețca* b. (17 B II 156).

III. *Dat*: 1. *Data*, At., ar. (RI IX 114). 2. *Dateș*, Zăhlu (Ard II 150). 3. + -co: *Datco* (Pom; Hur; Ard); *Datcu*, fam. (Șchei I—III) și s. 4. *Datco* = *Daco*, clucerul, 1638 (Ac Bz 6). Pentru *Dac* v. și *David* (Partea I). 5. Compuse: *Mnogodeatnii*, Alex., mold. 1782

(B-răz 18) din sl. „cu mulți copii”. V. și *Bezdech* („fără copii”) v. și *Copil*.

Deava v. **Fata** 6.

DEB, cf. sl. vdeb „pupăză” (Mikl). 1. *Debu* (VM); — P. pr. ard.; — Gh. (Met 303); *Debul* (Ard II 178); -ești fam. (Bordenl); *Debit* (ib). 2. Prob. *Dîbul* (Gorj 102); *Diabul*, 1656 (Hris I 231). 3. *Deba* f., 1722 (Paș). 4. *Debel*, Nan (Cat). 5. + Dabu: *Dabela* b (D Gorj).

***DEBR**— 1. *Debrici* (C Ștef). 2. *Debriș*, Pavel (16 A III 467) traducător de acte din sec. al XVIII-lea. 3. Cf. orașul balcanic *Dibra*, în blg. *Debără*; cf. srb. *Děbre* loc. între Belgrad și Șabaț, și *Debretin*, oraș în Ungaria.

DECU, cf. blg. srb. Деко și Дечо, sintome < Десимир (Weig).

I. 1. *Decu*, dobr., 1859 (RI XI 205); -l (Ac Bz); -lescu. 2. *Deca*, fam. (Olt; Paș). 3. + -an: *Decan*, l. (AO XVI 365).

II. -ce. 1. *Dece* s. (M mar); *Decea* s. (Ard). 2. *Decei* (în cazul dativ) munt., 1539 (BCI III 78). 3. *Decica* b. (16 B IV 65); — Lupul (17 A V 370). 4. *Deci* (Sd I—II, VII); — Mihail, băn., 1430 (LB); *Deciu*, fam., act.; -l, t.; -lescu, act.

Decusară v. **Seară** 2.

Ded/a, -eiu, -iul, -u (lescu), -ulele v. **Dea d** II 1—4.

DEFTA cf. tc. *defter* „condică” 1. *Defla* 1699, orașan din Craiova (RI VIII 173); — popa (Hur); — 1660 (Conv. Lit. 1922 p. 410); — Cr., olt. (Nif); Manda, „fata *Deftei* croitorul”, 1746 (BAP II 121). 2. *Deflu*, C. (Ins 329); pren., act.: *Enescu Deflu*, act. 3. *Defliul* neg. (Puc). 4. *Defteiu*, jupîn, 1692, din București (BAP II 121).

Deg/a, -an v. **Deag** 2, 3.

Dei/a, -ca, -ța v. **Radu** III 6, 7.

DELEU 1. — b. din Seliște s. disp. în f. jd. Hîrlău zis și *Deleiu* (17 A V 366); *Deleul*, aprod (17 A IV 133). 2. *Dealea* (16 A II 70). 3. *Dealeu* (17 A V 72). 4. Însă: *Deli*, fam. (Sur VIII) < tc. *deli* „neburn”.

DELTEG < ung. *delcség* „chipeș”; sau (BA ung. 20) „fălos”. 1. — (Dm); *Dellegă*, P. (Cost II). 2. *Dillegani* s. (Dm) sau *Dilfigan*, prin etim. pop., sat pe apa Bogdana — Tutova, zis și Cernații, într-un hrisev, an. 1617 (Ac RPR mss.). 3. *Deltag*, Pătru (Ștef).

DEMON subst. 1. *Ghimon*, țig. (Sur VII 234); *Ghemon*, țig. (16 B I 13), ca ghiavol < diavol. 2. *Dimonie*, prof., ar. 3. Cf. *Domon* (Sd XVI).

Derloiu v. **D i r 2**.

DERSCA 1. — s. act., în documente: *Dirsca* și *Drasca* (C Ștef), *Dărca* sau *Derșca* (Dm) și *Derzsca* (16 A I 49). 2. Toader *Derzsca*, pitar, cumpără o parte din satul *Derzsca* (17 A II 214, IV 281, 304). S-a propus etim. < ung. *ders* și sl. *дръза* „dirz” (DR VI). 3. Prob.: *Dreșca*, olt. (16 B VI 276).

DES adj.; cf. și sl. *деск* „invenție” (Mikl), pren. srb. cr. *Desa* și *Desislav*. 1. *Desa* s. 2. *Desea* b. (Ard); *Desescul* mar. (Drăg); *Dăscșli* (ib.). 3. *Desilă* (Arh), cf. srb. *Desilo* (Rad vol. 82 p. 115).

Det/a, -ea, -eo, -coiul v. **D e a t II**

DEVA sl. *дѣва* „fată”; numele orașului Deva, este la origine antroponim, deși G. Kisch o pune în legătură cu dac. *dava* „cetate” (RI VII 208). 1. *Deva* f. (17 B I 411; 16 A I 363); *Deava* v. Fata 6. 2. Un masculin format din acesta: *Devul* b. (DR II; Sur; 16 B II 19; 17 B I 90, 170, 411); — Vîlcul (16 B V 219); — fiul Neacșei 1620 (AO XVIII 148); prenume: *Devul*, Turtilă, olt., 1606 (Sur VI; Sd VI 461). 3. Prob. *Divoiu*, 1726, cf. srb. *D i v a* < Deva (Weig).

Dia v. **R a d u III 8**.

Diabul v. **D e b 1**.

DIAMANT < gr. mod. *διαμάντι* gr. *ἀδάμας-ντρος* cu sensul primitiv „oțel dur”. I. 1. *Diamant*; -escu; -ița f. (Am). 2. *Diamond*, fam. -escu; 3. *Dihamandí*, pren. (P⁶). 4. „*Iamandí*” vel armaș „om străin” semna grecește *Διαμαντής* (Iorga, B-răz 19–32); *Iamandí* pren. (P Bor 80, 118; Sd XXII); — fam.,

frecv. (Btr I, II). 5. *Emandi*; *Emandeiu*, Ioniță (B. răz 51). 6. *Amandi*, pîrcălab de Hotin (17 A IV 459). 7. *Amandachi*, căp., mold. (RI VI 79). 8. Cu apoc. *Aman*.

II. 1. Prin afer. în mod excepțional, chiar în l. greacă medie, din care l-am împrumutat, *Diamandi* a pierdut succesiv primele trei sunete ajungînd la ar. *Mandí* (Fărș) formă adusă de aromîni în țară. *Mandu* (Î Div). 2. *Mandea* (16 B II 114, IV 400; Am; 17 B I 35); — comis (ib. 124; Grd 11) etc. 3. +suf. gr. -achi, *Mandache* și *Mändăchescu*. 4. + -ar, *Mandaru* și *Mändaru*, clăcași (Cîmp). 5. *Mändău* armaș, mold. 6. + -ilă, *Mändilă*, mold. 7. + -in, *Mandin*, Cosma, jude (Bis R I 355); -escu (Puc); — prof. 8. + -on, *Mandon*, R. (17 B I 201). 9. +suf. slav *icevschi*, *Mandicevschi*, Eusebiu, buc., muzicolog.

Dianu, **Dica** v **R a d u III 8**.

Dica v. **Vlad IV 9** și **Teodor** (Partea I)

Die/escu, -Dieu, -Ieseu v. **R a d u III 10**.

Did/ești, -ileseu v. **D a d u 2, 5**.

DIDRIH < germ. *Dietrich*, mare magistrul al Ord. Teutonic colonizat, la 1210, în mod trecător, în Țara Birsei; numele se întilnește apoi la sași, poloni, unguri; la romîni două toponime și două persoane. 1. *Dietrich* sas din Brașov (Sd X); cf. *Detricus* Bwbok banus Slavoniae (Hurm XV¹ p. 5); *Detrih* = *Didrih* Buccaiski (Băl III) sau *Buceatki*, polon (Dm); *Dridifi* Andras, ungar (Ard). 2. Două sate: *Dridif* din r. Făgăraș și *Dridu* din r. București, la care terminația -ich, trecînd prin fazele -if, -iv ajunge în documente și la -ov (hărți vechi și Giur 291), cf. Iorga — Hurmuzachi XV¹ p. 214); ambele sate au avut ca eponim întemeietor, un *Dietrich*. 3. *Dridih* = *Tridih*, frate cu Tatul din Urlați 1533 (BCI V 179). 4. Deformat, prob.: *Drădul*, T. = *Dărdul*, T. 1609 (Sd XI 87) și *Dre-dean*, E. și *Dridea*, act.

DIG (DLR trimite la: *vig*). 1. — (Moț); *Digu*, C. act.; -l, fam., olt. (Cras 59, 95). 2. *Diga* (Ard II 194); — R., munt., 1708 (BCI XI 91); *Digă*, C. (T-Jiu). 3. Prob. cu mutația g > h: *Dihul*, în balada Miului, varianta V. Alecsandri, și *Dihan* (BCI VII 8); cf. *Dihan* oronim.

Dib/am, -an, -ul v. D I g 3.

DIL 1. *Dilea*, G. (Isp IV). **2.** *Dileul* s., ard. **3.** *-că, Dilcă* (16 B II 210).

***DIMB 1.** *Dimba*, T. (IO 122). *Dimban*, călăraș, 1655 (Sd IV 40); v. *Dimb*.

Dimir v. A l d e a II 2.

Dimonie v. D e m o n 2.

DIND 1. *Dindești* s. **2.** *Dindin* s.; *-a f.* (IO 26); v. și *Dindar*.

DINDAR < I. — fam., ard., 1722 (Paș). **2.** *Dindărău* (ib). **3.** *Dindere*, Gh., act.; cf. subst. *dindiric* un soi de pițigoi, r. *Vedea* (Păs).

DINGĂ — DĂNGA — DÎNGA cf. subst. *dang — dîng* (sunet) și prep. *dingă* (îngă) (DLR). **1.** *Dinga* (Dm; Ștef; Isp VI; Bîr III); *Dinga*, R. (Băl II); — pitar (Vel); — vornic (16 A II 171); — răzeș (Sd VII 304); — ard. (DR II 687). **2.** *Dingu*, A. (Hris I 511). **3.** *Dingoaia f.* (Vel). **4.** *Dingjan*, mold. (17 A I 101, V 88, 327; Sur XXIV); *-ani, -eni* ss.; *Dingeanii* s. azi *Dîngeni*.

II. 1. *Dănga*, Gh. (Băl I); *Dăngjeni* s. (Dm); *-ești* s. (Cat) azi *Dtngjeni, -ești*, ss. act. **2.** *Dtnga b.*, mold.; — D. (A Gen I 61).

DINTE subst. **1.** *Dintea* (Sur VI; 17 B I 383). **2.** Din forma de plural: *Dințul* (Sur XXII *Dințea* (16 A III 160); *-ești t.* (Glos).

DIR, cf. adv. prep. *dir* „drept” și subst. *diră* „dorință” (DLR mss). **1.** *Dirioiul*, Pr., munt. (BCI VIII 35). **2.** *Derioiu*. **3.** Cf. *Dirina b.* (Moț); *Dirinea*, D. (An Pit). **4.** Cf. *Dtraia b.*, olt. (Sur VI).

Di/a, -ă, -escu, -ești v. R a d u III 15, IV 3.

Divoiu v. D e v a 3.

Dibul v. D e b 2.

Dilban v. D ă l b a n 2.

Dîlgă v. L u n g II 2.

DÎMB subst. **1.** *Dtmb/a* jude (Dm; Ștef); *-ești* s. (RIB XV 23). **2.** *Dtmboiu*, fam., 1628 (Paș). **3.** *Dtmbocca* (Glos; AO X 129). **4.** *Dumba*, N. (Am); — T., ard; — Gh., ar. (Cara 96, 102); — *Rafael*, ar. (RI IX 114).

Ding/a, -eni, -ești v. D i n g ă II 2.

Dtraia v. D ă r 4.

Dîrban v. D ă l b a n 3.

DÎRD — DARD cf. vb. a *dîrdii*. **1.** *Dtrdul*, Toma (17 A II 234). **2.** *Dărdăoan*, Gh. (16 A II 79). **3.** Cu epenteză: *Dărdădan* (16 B VI 133). **4.** *Dtrdală*, act. (BZ); *Dărdală*, Șărban, olt. (Sd VII 58), < subst. *dîrdală* (flecar); cf. pentru sens, blg. дръдоря „a flecări”. **5.** *Dtrdără*, T. (17 A V 142) < subst. *dîrdoră*.

Dîreceiu, v. D a r 6.

Dîrj/a, -an v. D ă r z 4.

DÎRLĂU subst. **1.** — pitar (Glos), *Dărlău* (Isp II¹); — *Lupul* (17 A V 250; Sur III). **2.** *Dtrloaia* s. **3.** *Dtrle* (Moț).

DÎRMAN < cuman *Dorman* (Drăg 392). **1.** *Dorman* (Șincai). **2.** *Dărman* (Dm), transcris de I. Bogdan: *Dîrman* < *Drămana* (Ștef II 167); *Dărmănești* ss. (r. Ploiești și r. Suceava); *Dtrmănești* s. (Bacău). **3.** *Dtrmon* olt. (Hur) și *-ești* s. (Muscel) sub infl. subst. *dtrmon*, de altă origine. **5.** *Durmănești* s. (Sur XXII), cf. și rus. дурман (plantă din genul solaneelor). **6.** Prob. prin apocopă *Durma*, (Hur 100; Scan).

Dîrster v. D r a s t u 2.

DÎRVAR subst. (tăetor de lemne, om de corvoadă). **1.** *Darvarju* și *Dărvărescu*, fam., act.; *Darvari*, fam., ar., din Clisura (Bibl. rom. veche III). **2.** *Dtrvariciu*, C. (Puc). **3.** Cf. *Drevești* = *Drăvești* s. (17 B II 199, 288) < sl. ДРѢВА „lemne”.

Dîrsea v. D e r s c a 1.

DÎRZ adj. **1.** *Dtrza* s. **2.** *Dărzul* (17 B IV 313). **3.** *Dărjan*, olt., 1643 (Sd V 299); — Brăil (Șchei I). **4.** *Dtrjan* ard., act., < *Dtrja* s., ard.

DOAGĂ subst. **1.** *Dogan*, Radu, 1644 (Vieri 66). **2.** *Dogariu* (Ard); *Dogărăscu*, act. < subst.

Dob/a, -an, -ești v. O d o b ă 7, 8.

DOBĂ subst. (tobă). 1. *Dobă*, Nan, 1407 (13—15 B 42, 53), acesta însă este scurtarea lui *Odobă* 7. 2. + -an : *Doban* (Vra). 3. + -oș *Doboș* (Sd XVI; Mar) și *Dobăș*, mold., 1645 (BCI IV 185) < ungh. *dobos* „toboșar”. 4. Cf. *Duboș*, I. (16 A IV 12).

DOBICA s. ard., ungh. *Doboka*. 1. *Dăbtca* s. Toponimul e luat ca nume de familie : *Dăbăcescu* (Cat; T-Rom 77); *Dobtcescu*, Ladislau (Iorga III 235).

DOBROGEA toponim a cărui origine antroponimică din blg. *Доброџица* (Weig p. 148) pare înlăturată de M. Alexandrescu-Dersca (Contr. onomastiques. 1958) în favoarea unui etnic arab *Dubruğ(an)* „stăpâni pe Burğan”, nume dat „protobulgarilor”; (rămâne inexplicabilă coincidența cu antroponimul *Dobrotici*); el apare ca antroponim în două forme : 1. *Obrogea*, Ilie (AO XX 146). 2. *Dobrogeanul* (17 B IV 553).

DOBRU < sl. *Добръ* „bun”, echivalent cu rom. *Bunea*, lat. *Bonifatius*, gr. *Ἀγαθός* -ής, cf. și ardelenismul *a dobrl* „a desmierda” (DLR mss). Răspîndirea acestui nume la noi s-a datorit și expresiei juridice „oameni buni”, redată în slava cancelariei prin *Добры люди*. Nume create din această temă slavă sînt frecvente la bulgari și sîrbo-croați cf. blg. *Добромир*, slav. *Добрьо*, *Добрыло*, etc. (Weig), și srb.-cr. *Dobre*, -eč, -ej, -en, -eš, -ič, -in, -oje, -uj, (Rad vol. 82 pp. 98—99, 101—108, 120, 126). În afară de cîteva forme omofone cu cele bulgaro-sîrbe, limba romînă a creat, din tema slavă *Добръ*, numeroase nume cu sufixe proprii, dintre care unele au fost retransmise onomasticeii slave, prin vechile enclave etnice romînești din peninsula.

I. 1. *Dobru*, munt. (Cat; 16 B III 104, V 128); ard., 1726 (Paș); mld. -l (Dm; 16 A II 133). 2. *Dobruleș* (Dm; 16 A I 216); -ești (Ștef; Sd XXII). 3. Forma de nominativ a fost cu timpul părăsită pentru cea de vocativ, ca în *Petru* — *Petre*, sau tratată cu sufixul -e : *Dobrje*, cu derivatele : -escu fam., -eni, -ești ss.; pt. alte forme de toponime, v. DR II 812, Ind. Statistic etc. 4. *Dobr/ea*, fam. (Șez); -ei, 1521-29 (PGov 16 vo); *Dobreasa* b. (16 B I 144) și *Dobraia* b. (17

B III 382) provenite din n. maritale; -t. 5. *Dobra* f. [„Buna”]; *Dobră*, Ioan (Ard II 37). 6. Cu suf. -ean : *Dobrean*, pren.; ard. (Paș), ca în Drăghicean, Bărbucean, indicînd o persoană simpatică. 7. + augm. -an : *Dobran* (17 B II 170; Ard II 205); *Dobrana* f. (P Dor 10) și s.; *Dobran/iș*, N. (Sur X); -ici (Bir I); cu o < u, *Dubrănești* s. (Sd XXII). 8. + -encu, *Dobrencul*, Ioan (17 A IV 9). 9. + -eș : *Dobreș*, șoltuz (Băl III); *Dobreășa* b. (16 B I 145). 10. + -eș, *Dobreșu* s.; *Dobreși* t. (BCI III 81). 11. + -ian, *Dobrian* (16 B I 80); *Dobrienești* s. (Ștef). 12. + -iaș, *Dobriașul* t. (Mus). 13. + -ic, ș.a.; *Dobric* s.; *Dobric/ea* (Rel); -el și -eni ss.; -ina b. (Tis 109) și s. 14. + -il, *Dobrild* (Cat; Șez; Dealu 138; 16 B V 456); — ard., 1666 (Paș); *Dobrilești* s. 15. + suf. -in și compusele lui : *Dobrin* ard., 1663 (Paș); -ea b. (ib); *Dobrina* f. (P⁴; 16 A II 84; 17 B III 550); *Dobrineață* (17 B IV 185); *Dobrin/ești* s. : -ică b. (Ac Bz 20); *Dobrinchi*, Văscan (17 A I 5); *Dobrenchi* (Băl II). 16. *Dobriin* (16 B I 32, II 245). 17. *Dobrisa* (?) (17 B II 86). 18. + -iș -an : *Dobrișan* post. cu soția *Dobra* din Hulubești (Sd V 290; 16 B V 457); — (Cat; Ac Bz 11); — erou de baladă (G. Dem 473) înlocuit în unele variante cu „Oprișan”. 19. + -iș și compusele lui : *Dobriș* (Dm); a b. (Tis 190); -a, Voico, 1457 (13—15 B 129); *Dobriș/an*, munt. (BG LIV. 194); -aș (C Ștef); -oiu act. 20. + suf. -oc, *Dobroceni* s (Sd XXI); cu afer. *Obrocea* ard. sau < subst. obroc., cf. și *Obrogea*, Ilie (AO XX 146). 21. + -oiu, *Dobroiu*, Șt., 1831 (Acte Sc); Ioan (Puc); *Dobroin* (Ștef). 22. + sufixele -mir și *slav*, împrumutate în această formă : *Dobromir* (17 B I 346); *Dobroslav* (16 B III 211); marital : *Dobromireasa* s. 23. + -oș, *Dobroșești* (16 B I 96). 24. + -otă : *Dobrot* (13—15 B 143) : — călăraș, 1655 (Sd IV 40); — ard. (Ard II 128); — N., mold. (Băl VI); -escu; *Dobrotă*; -casa, -ești, -ineș, ss.; *Dobrotă*, Petcu 1841 (Acte Sc); *Dobruteni* s. (Sd XVI); *Dobrodu* (Mar). 25. + sufixele : -otă, -ici, *Dobrotici*, despotul de Calliaera, nume unic sau prenume „care circula la romîni, nu bulgar cum afirma Mutafciiev” (Iorga BCI X 84); *Dobrotici* Vlahota (adică „al Vlahului”) morlac (Morl 8). 26. + -otă, -in, *Dobrotin* (16 B II 193). 27. *Dobrofel* (17 B IV 566), cf. și planta cu acest

nume; *Dobrofeii* s. (17 B 15). **28.** + *-un*, *Dobrun* (AO XVIII 142; R Gr; Tis 219); cu as. progr.: *Dobron* (Olt). **29.** + *-uș*, *Dobruș* post. (16 B III 101); - D. (AO XVI); *Dobrușa* f. (16 A III 31; P¹⁴) etc.; - schit (BCI VII 102) și s.; - boier munt. (Cat; 16 B II 245). **30.** + *-uț*, *Dobruțul* t.

II. Forme strănii și compuse: **1.** Din srb.-cr. *Dobrača*; *Dobrăcin*, mold., 1427 (Dm; RA I nr. 1-2 p. 221); -i s. (17 A I 146); cf. *Dobtrcea* t. (Mus). **2.** Din blg. добър „bun”: *Dobarea* (Moț). **3.** + Maței: *Dobroșteiul* (Tec I) **4.** + Voia, *Dobrovoe* (16 B III 219; AO XIX 89). **5.** + Neaga: *Dobroneag/a* (16 A III 211; AO IX 181); -ul m-te (Cat). **6.** Întrucît nu există în limbile slave, în romînă sau maghiară un radical *Obr*, în afară de etnicul slav *Obrin* „Avar”, care nu poate fi pus în cauză, se poate presupune că, în mod excepțional grație frecvenței, *Dobre* intră în categoria celor zece nume laice care pot suferi afereza la următoarele nume: a) *Obrescul*, Vlad, 1490 (RI XV 162); *Obresco*, Velicu, ard. (Braș); *Obrăscu* 1599 (Grd 4), toate din *Dobrescu*. Cf. *Bre* și *Brescu*, porecle ard. (Viciu 32) b) *Obru*, Ionu munt. (RI XVIII 40) < *Dobru*. c) *Obrîște*, E., (act.) < *Dobriște. Coincidență: *Deus Dobrates*, erou trac (G. Mateescu, Granița de Apus a Tracilor p. 378) nume înrudit cu dac. *Drobeta* și cu radicalul slav „dobru”.

Docca v. R a d u III 17 și P r o s d o c a (Partea I)

Doccia v. F a t a 6.

DOCOLIN cf. srb.-cr. *Dokolen* (Rad vol. 81 p. 117). **1.** - b (Dm); -a f (Cat mold II) și s. **2.** *Doculina* T. (Met 179). **3.** Cf. *Doclin* s.

DOD cf. adj. *dod* „simplu, prost” (DLR ms) și *DODA* subst. < blg. дода < дада „lele”; cf. alb. Bib-Doda. **1.** *Dod*, -e, -u (C Ștef). **2.** *Doda* ar. (Ant Ar) < dodă „soră mai mare”; *Doda* (Moț; 16 B II 407; Ac Bz 36; Paș); - Marin (Isp V²); - V. (Sd VII 239). *Dode* (Dm; 17 B I 210, 303); -a, act.; *Dodjescu* (Arh); -ești s., -eiul t. **3.** *Dodan* (Sd VI 18, XVI; Tec II; Arh; Ist Pl 383). **4.** *Dodu* (Dm; Sd XXI); -l (CL; Sur XVI); -l, Coste (16 A I 588, Buc). **5.** *Dodecea* (Am 157). **6.** *Dodi*, mold.; *Dodică*,

dobr. (RI XI 208); *Dodiești* = *Dudiești* s. (Ind 13-16 B). **7.** *Dodiță* b. (Sd XXI). **8.** *Dodoi*, V. (Isp V²). **9.** *Dodon*, T. (Isp III¹); -u, mold.; -uș (Sur II); -ușa b. (17 A III 30). **10.** *Dodun*, Ion (17 A III 157). **11.** Sub influența acestui nume laic, martirul persan Dada e scris în sinaxare: *Doda*.

Do/e, -ești, Doiul v. R a d u III 19 și D o i 1-2.

Doft/ana, -ești v. D o h o t 3, 4.

Dog/an, -ariu v. D o a g ă.

DOHOT subst. „păcura extrasă în vechime din coajă de copac”, înainte de a se exploata țîțeiul; cuvîntul a produs toponime și antroponime. **1.** *Dohotărie* t. (Băl VI) și *Duhotărie* (Mus) și contrase: *Dăotari* t. (Sc) și *Dolăria*, deal (Mus). **2.** *Dohotariu*, V., act.; -l, Gh. (Sd XI 60); - l t. (Bacău) < subst. *dohotar* sau păcureț (Sd VI 108); cf. „dohodnec” mold. (Sd VI 108). **3.** *Dohtana* f., țig. (16 B VI 271); cuvîntul s-a contras în: *Doștești* s., mold. (RI III 20; BCI VIII 97), < antroponimul *Dofta. **4.** *Doftana* riul < dohot + suf. (etim. E. Petrovici, în St. și cerc. lingv. V 1-2 p. 27), apare în documente: *Dohłana, -eana* (16 B IV 282, V 41); dim. *Doftăneș*, vale (Sc).

DOI cf. subst. *doiu* „dor” (DLR), numeralul *doi* și vb. blg. доя „a alăpta”! **1.** *Doi*, bătrîn mold.; *Doiu*, C., ar. (RI IX 114); -l, vlah din Serbia (Arh Ist III 85). **2.** *Doilescul*, Stan (17 B III 167). **3.** *Doi-ban*, fam. act.

DOICA subst. **1.** - f. (P³; 16 A I 285); - (Moț). **2.** *Doicjescul*, Danciul (17 B IV 384); -ești s. **3.** *Doiciu* (16 B I 187) < blg. дойчо; -lescu, fam. **4.** *Doicin* țig. (16 A IV 36) < blg. Дойчин. **5.** *Doican* (17 B II 442; Tec I).

DOINA subst. **1.** - fam., mold. și ard. **2.** *Dăina*, Drag. (17 B IV 368).

DOJA < magh. *Dossa* **1.** - Gh., conducătorul răscoalei țărănești din Ardeal la 1514; - Crăciun (Met 70). **2.** *Dojan*, fam. (Buzău).

Dolb/an, -e, -ea v. A l b I 21, 22.

Dolban, -iei v. D ă l b a n 4.

Dold/a, -ea v. D o l t 6.

DOLG rus долгий „lung”.

I. 1. *Dolga*, boier 1480 (Ștef I). **2.** Din rus. должный „dator”: *Dolj > *Doljjești* s. = *Dolhești*. (Dm) -*escul* t. **3.** *Doljae* s. (17 A V 26); *Doljecul*. **4.** *Doljoc* s. (Dm).

II. Forma ucraină: **1.** *Dolh* b. (Dm; Sur X); — pan (16 A I 317); — a f. (ib. 63; Dm); — fam. (C 10 Ștef 56; Sur XVIII); *Dolh/asca*, -ești ss.; *Dolh/escul*, Șt. (Isp II²); -ești s. **2.** *Dolhan* (Șez; Sur XXV). **3.** Prob. *Dulha* f. (16 A II 135). V. și Lung II 3.

Dolj/ae, -ee, -ești, -oe v. D o l g I 2—4.

DOLOG ung. „lucru”. **1.** *Dologa* mar. (BA ung. 33). **2.** Prob. *Dolojan*, C., munt., 1723 (BCI III 94).

DOLOFAN subst. **1.** — spătar, 1481 (T-Rom 319; 13—15 B 170). **2.** — Stan (16 B I 187, V 23) etc.; -ul, Dr. (17 B I 66, II 222).

DOLT **1.** *Dollul* mold., 1610 iul. 12.; — Ioan (Isp IV²). **2.** *Doltea* din Huși (BCI VII 71); *Dollă* t. (Petr 15). **3.** În genitiv, *Dolții* b. (16 A I 472). **4.** Cf. *Dolțan* (Mar). **5.** Cf. și expresia „Jos în valea d-Oltului” (Col 185). **6.** Prob. *Doldja* b. (AO XII 242); -ea (Sd XXI).

Dom/ian, -ănești, -ineasca v. Al de a I 9.

Domir, -ești v. Al de a II 5, Id 6, și Ra du I 3, 4.

Domon v. De mon 3.

Dorman v. Dîrman 1.

DONDA interj., cf. vb. a dondăni. **1.** *Dondea*, Șt. (IO 153; 16 B VI 39). **2.** *Dondaș* (Sur XXI); *Dondăș*, mold. (Sd V 214; 17 A I 187); -ani s. Pentru origine se poate lua în considerație și numele tatar: *Donduk* Mirza (Isp VI²), din care derivă: *Dunduc* D. **3.** Cf. *Dunda* b (16 B V 55) cf. blg. дунда „femeie dezordonată”.

Doringă v. D a r i n g ă 2.

DORNA subst. (virtej de apă). **1** — b. (Ard) și t. **2.** *Dornjea* (MO 10 feb. 1949); -ești s., -escu; v. și tema Durn.

DOROBANȚ subst. **1.** — ul, 1542 (16 B II 293). **2.** Cf. *Dorobăț* (Dm; Tec I; Sd XVI; 17 A II 273; Sur II etc.); v. și D ă r ă b a n.

DOROHOI toponim provenit din antroponim < rus допор „drag, scump”, după E. Petrovici, printr-o formă intermediară, *Dorogun + *j* (St. lingv. IV 1953 p. 74). **1.** În sec. al XV-lea numele orașului apare în formele: *Dorogoni*, *Doroguni*, *Dorohoi* (Dm; C Bog) și *Dorogui* (C Bog). **2.** *Dorogoi* b. (16 A IV 34). **3.** *Dorohan*, T., mold. (Sd VII 239). **4.** *Doroho(n)ceanul*, Gh. comis din Cîrstinești s. din ocolul orașului Dorohoi (17 A V 134, 137).

DOTU. **1.** — și *Dotă* (Cara 25); Caragiani îl dă și ca termen etnic sinonim cu Fărșerot. **2.** *Dotea* b. (16 B IV 194); *Dotu* și *Dotă* n. macedo-române, și *Dotea* muntean, nu se pot alătura de *Dote* și *Dotie* n. maramureșene, cu fonetism local, pentru *Doche* și *Dochie* < *Evdochim*, fără a se fi constatat în prealabil o emigrație din Maramureș către sud, spre cele două regiuni.

***DOVÎNCĂ** cf. adj. verbal *dovîncat* (adîncat) (DLR mss). **1.** *Dovîncescu* sau *Dovăcescu* (Puc 364). **2.** *Dăvâncea* (Ard II 194).

DRAB **1.** — Gh. (Isp I¹⁻²); -ul (16 A IV 204). **2.** *Drabou*, Nica (17 A IV 233).

DRAC subst.; epitete sinonime: *diavol*, *demon*; apoi: *Naiba*, m-te în Mehedinț, *Natima* (< anatema) t. (Bz), *Nefirtatul*, *Năvrutul* etc. tt.

I. 1. *Dracul*, Vlad, fiul lui Mircea I; — Costea, mold. (Hurm XI); — moșnean 1598 (AO X 129); — vlah din Serbia (DR IV¹); — post., olt., 1640 (RI XXVII 131; Glos); — zis și *Draca*, Gh. (17 B IV 306, 553); *Draculus* Zorzi, dalmatin; *Dracu*, spătar, mold., 1750 (Sd XXII). **2.** *Draculea*, Radu (Glos); *Drăculea*, supranumele lui Vlad-Țepeș; — Ioan și Vlad, doi pretendenți la tron (Hurm XV); *Draculi*, Sp. eterist, prob. ar. (IT); *Drăculești*, boierii (16 B II 13) și t. (Î Div), **3.** *Drace*, mold. (Băl I; Sd XXII); *Dracea* (RS 51; Sd XVI; 16 B I 60, II 48); — mold. (Sd IV); — Gr. (Băl

VI); —, pîrc. (17 A V 171); — Gorgotescu, A. (Puc 47); *Dracje*, -i -ea, Iuraşcu (17 A IV 187, 272; Vit 6); *Draci* sin Gorie, 1725, pren. (Sur XV 133). 4. *Drăcea* (Hur 98); *Drăcfeşti* ceată (I Div) şi t. (Mus); -eni s. 5. *Drăcian*, mold. 6. *Drăcaci* (16 A III 229). 7. *Drăcilă* (16 A III 229; Puc). 8. *Dracovăt* s (Am). 9. *Drăcoiu* (Viciu 33). 10. Pt. *Dracşin* v. *Drag* III. 11. *Drăciuna* f. (AO XI 218) < subst. dracionă (plantă).

II. Numele circulă, în forme cu acelaşi radical, la greci, şi la toate popoarele vecine. 1. Din gr. δρᾶκον „balaur, smeu”, dat ca supranume voluntarilor greci înrolaţi în oştile apusene (But); *Draco*, post. (Băl I); — Al., 1688 (Sd V 40); Chiriţa-*Draco*-Ruset, *grec boierit*; *Dracachi* Ruset (Bir I; Sd XVI); — Baston (Arh 205). 2. Din sl.-rus чорт „drac”; *Ciort/ea*, -eşti ss; *Ciortei* G. (Sd XX1); *Ciortacu*, P. (IO 222); *Ciortlea*, St. (AO XXI 171). 3. Din tc. < arab şaitan : Şaitan (Sd XVI). 4. Din ung. ördög, v. Urdîngaş, 5. Din ţig. beng, v. Benga.

Dracşin, -eşti, -i v. **Drag** VI 12.

DRAG adj. şi subst., din o veche temă slavă, care ne-a dat multe cuvinte : drăgălaş, drăguţ, drăgăstos, dragoste, a drăgosti, îndrăgosti etc. şi provincialisme ca dragna (iubire). Frecvenţa temei în vocabularul românesc a contribuit la îmbogăţirea formelor onomastice, prin creaţii proprii limbii române, în afară de cele primite direct de la vecinii slavi ca : Dragn, -a (srb.-blg), Dragan (blg., srb., ceh), Dragi (srb, blg.), Dragoş (blg. srb.), Draguş (srb), Drakša (srb.), Dragomir, Dragoslav etc., date de Miklosich, şi cele sîrbo-croate date de Maretic : Dragina, Dragota, Dragun, Dragoman; cf. blg. Drag/o, -oş date de Weigand.

I. 1. Izvoarele menţionează un *Drag*, fiul lui *Dragoş-Vodă* al legendei, şi alt *Drag*, voievod de Maramureş (1368—1398), fiul lui Sas-Vodă. 2. *Dragu* frecv. şi astăzi; -l (Pom; Dm); *Draga* b. (16 A III 119); *Drăg/escu*, Ioan (AO XVI); -eşti s. 3. Cu *ă* în temă : *Drăgul* (Tec I); -a (Sd XI 264); -ă (16 A I 89; C Bog); *Drăgulea* (Hur); *Drăgulici* (16 B I 114, 144; Ştef); *Drăgul/escu*; -eşti s.;

-eş (16 B IV 113); *Drăgul* 1656 (Hris I 231; Sd X, XXI; Cat; 17 B I 171); -- Comişu din Tohani, 1733 (BCI V 241); -escu, act. 4. + -ai, -ae : *Dragai*, -o (AO XVIII 135); -na (Dm). 5. Cu *ă* în temă + sufixe : *Drăgae* b. (16 B I; Sur I) şi s.; *Drăgaia* b. (Isp I²) şi s. (Cat); *Drăgaicea*, D-tru (Dm); *Drăgaici* s.; *Drăgăilă* (Dm; Sd XVI; 17 A II 83, V 148; Isp IV¹); *Drăgae*, Nistor (Sur IV). 6. *Dragan* (Dm); -ul s. (17 B I 11); -ciul, mold.; -ici (Ştef). 7. Cu *ă* în temă : *Drăgan* frecv., -u, N. filologul; -ul t.; *Drăgan/lea* t. (Mus); -easa, -eşti ss.; *Drăgancea* (Sur XXI); *Drăgân/le* (Hur 128); -eş, A. (17 B II 90); -iţă (17 B I 230; RA III 272; *Drăgăniş* (Băl III); *Drăgănoiu* 8. + -ciu : *Drăgciul* (16 B I 167, 187). 9. *Dragia* (Moş); *Drăgioiu* s. (17 B I 301). 9. -aş : *Drăgaş* Boul (17 A V 162); *Drăgaşti* (Giur 333); *Drăgăşeşti*; *Drăgăşan* b. (17 A IV 115); -i, oraş.

II. Cu gh : 1. *Draghi*, ţig. (16 B I 60); -ul 1711 (Sd IV 4, 41); *Drăghie* (Dm; Bîr IV); *Drăghie* (17 B II 340); *Drăghia* b., vlah din Serbia, 1348; *Drăghiea* s.; *Drăghiescu*; *Drăgh/easa*, -eşti s. (Mus). 2. + -ici : *Drăghici*, deşi cu sufix patronimic, a servit din vechime ca prenume frecv.; *Drăghici* (Dm); *Drăghiciu* pren., ard., 1726 (Paş); şi cu hiperurb. : *Drăvici*, Neculae din Văleni (RI XIV 206); + -an : *Drăghicean* pren., munt. (RI XV 270; BCI X 106); — Vintilă (Sd VII 26); — Greceanu (IO 237), ca Bărbucean, pronunţat greşit astăzi cu -u final, sufixul de alintare -ean fiind confundat cu suf. augmentativ -an, sau cu cel de apartenenţă locală -eanu; *Drăghic/eni*, -eşti ss.; -escul, Oprea (16 B II 20). 3. + -ilă : *Drăgăilă* (17 A III 9, IV 35 160); *Drăghilă* (16 B II 383); *Drăghilă* (Sd XVI); *Drăgilă* act. 4. + -in : *Drăghin* (17 A III 157); -a b (BCI V 218); -ici, mold.; *Drăghin* (Giur 104); -a b. (Sd XI 68; 16 B IV 265); -ici (Isp IV¹); -ici. C. (Băl III, VI); -ieasca s. 5. + -iş, -an : *Drăghişan* (16 A IV 186); -is. (Ştef). 6. + iţ : *Drăghiţ* b. (Isp II¹); -a b. (Ştef); *Drăghiţ/ă* (Sd XVI); -ă, răzeş, 1592 (BCI VII 6); -a (Dm).

III. Cu alte sufixe : 1. + -lea : *Drăglea, cf. şi subst. *drţglu* (unealtă) : *Regleanu*, act. 2. Cu term. -ne : *Dragne*, act.; -a (16 B I 133); *Dragn/a* f. (cf. subst. prov. olt. dragna

„iubire”) -escu, act.; *Drăgneiu* t., în Mehedinți (AO nr. 11); -l t (16 B IV 414); *Drahna* (P Bor 118) și cu *cn* < *gn*: *Dracna* f. (ib. 7); *Drăgnoiu* (CL). 3. + -ociu: *Dragocea* (16 B IV 288); *Drăgociu* t., cu afer. *Ragoci* s. (DR IV² 872 n. 2) cf. și subst. răgoace. 4. +oIU: *Dragoi* (Dm); *Dragoe* (16 B I 54); *Drăgoias* (Sd XVI); *Drăgoițu*, -aia, -eni, -ești ss; -escu; *Drăgoicea* (16 B I 96). 5. + -man: *Dragoman*, antrop. srb.-blg. (Rad), e socotit și de Weigand un derivat din *Drago*, deci fără legătură cu omonimul dragoman (tilmaciu) < it. dragomanno < orient. targoman = tc. *ter-ziman*. a) *Dragoman* (Dm; 16 B I 79, 80, II 97, 130 etc.); - Căpotescul, diiac (16 A II 45); -ul (16 B III 98). *Dragomânești* (și cu o < u), ss. (Dm); b) *Drăgoman* (17 A II 206; III 182, IV 190); c) *Drăguman* (16 A III 298); d) *Drăgămânești* s (G Roș 78). 6. *Dragomir* (Dm), frecv.; -escu; -ești s.; -na m-re; *Dragumir* (M mar). 7. *Dragoslav* (Ștef), -a, -e, -eni ss; cu schimbarea părții finale: *Dragosea* (17 B III 325) și *Dragosul* t. (Mus); cf. cu afer. și sinc. *Gosav* (Drag 120). 8. *Dragoste* 1647 (AO XVIII 135); *Dragostin* (16 B I 159; 17 B IV 159; RI XVIII 155); -a t. 9. + -oș: *Dragoș* Vvd; - (Dm; Ștef; C Ștef; C Bog); n. foarte frecvent în Moldova în legătură cu tradiția întemeierii statului; „Cîmpul lui *Dragoș*” tt.; *Dragoșe* (16 A I 312, III 52); *Dragoșin* (16 A I 195); -a s.; -ul t.; *Drăgoșani* s. (Ștef). 10. + -otă: *Dragotă* pren. (P¹¹; Dm; Ștef; Băl III; 17 A II 5; Rel; 17 B II 204, 289); - Săcuianul (C Bog); *Dragot/escul* (Dm); -easa, - -eni, -ești ss.; *Dragoșel*, act.; *Dragoșăl* (C Ștef); sinc. *Dragoșescu*, act. 11. + -șa *Dragșă: *Dragșan*, spătar (16 A I 373); *Drăgșan* (Băl III, VI; Sd XI 87 etc.); *Drăgșin* vistier (Sd V 529; AO V 119); cu *eș* < *gș*: *Drăcșani*, *Drăcșeni* ss (Dm); -ănei, -ini ss.; *Dracșin*, post., mold. (Hurm XI). 12. + -uș: *Draguș* (Mar); *Drăguș* mold. Dm; Ștef); ard. (Paș) și s.; *Drăgușan* (Paș; Sd XI, XVI; 17 A IV 264, V 159; C Bog; BCI VII 6); -a, -i ss.; *Drăgușeni* s.; -escu (Sd XVI); *Drăgușca* b. (16 A III 414); *Drăgușel* (17 B IV 367); *Drăgușin*, munt. (Cat; Tis 351; Sd XVI; IO 99 etc.); - pren. (P¹¹; P Bor V 120); - pah., 1645 (AO XVII 305); *Drăgușoiu*, act.

13. + -uț: *Drăguț* (Glos); -escul (Băl II); -ești s.; -ă b. (Am); -ul (Glos; Cras 39; Isp II²; 16 A III 143; 17 A V 207; Sd XVI. 62); -ăscul, Ilie (Vit 12; Sur V).

IV. Feminine. 1. *Draga* (Ștef; 16 B I 144; P¹²; Tec I; 17 A V 269; A Gen II 71). 2. *Drăgae* (16 B I 147; 16 A I 200); *Drăgaia* (16 A II 44; Cat). 3. *Drăghia* și *Drăguța* (P¹ fila 8 vo; C Ștef; 16 A I 15); - cneaghina (17 A II 75); *Draguța* (sic) (Dm). 4. *Drăghiță* (Sd XVI 157); *Drăghița* (16 A III 145; Ștef). 5. *Drăghina*, (și cu â) (16 A II 141, III 30). 6. *Drăgana* (Dm; Sur VI). 7. *Dragole* (16 A II 192; 16 B II 188; 17 B II 350); *Dragulea* (16 A I 256). 8. *Drăgulina* (16 A II 186); *Drăgălina* (16 A I 15, 64; Ștef). 9. *Dragomir/a* (Buftea); -na, m-re. 10. *Dragoslava*. 11. *Draguna* (Sd X; Vr; B răz 4); *Drăguna* (RI VI 87; Isp II²; P Bor 26, 103). 12. *Dragna* (Ștef; Ur XXII 71; BCI V 186; 17 B I 466; P¹ fila 9); *Drăgna* (Vit B 10); *Drahna* (Sur XIX; 16 A III 25). 13. *Drăgușa*, fiica *Drăgaei* f. (16 A I 301). 14. *Drăgușca* (Cat.) Multe din aceste feminine apar aidoma și ca prenume de bărbăți sau ca nume de familie; coincidență de formă: trac. *Drăglis* (OR I 548). 15. *Drăguța*, v. III 13 și IV 3.

V. *Scurtări*. *Dragu* intră, din cauza abundenței formelor și frecvenței lor, în grupul celor zece nume laice pasibile de scurtare, ca și *Dobre*, prin afereza lui D inițial. Scurtări ca *Rogobete* fam. din *Dragobete* și *Ragul* < *Dragul* ne pot obliga să luăm în considerație derivatele ipotetice date aici. 1. *Ragul* s.; *Răgul*, P. (Mar); *Răgul/eni* s. (Tis); -eanu (Tis 394) și contras 2. *Ragla* s., băn. (14 C I 312); *Răglă*, Neacșul, munt. (Sd VII 352) și *Rigla* oronim; *Reglea* (Viciu 34) *Regleanu*, arhivist. 3. *Răgău* (17 B III 32) < *Drăgău. 4. *Răgan*, Gh., mold. și *Răgânești* s. (Cat; 16 B II 309) < *Drăgan* etc. 5. *Răgăila* b. (16 B III 36) < *Drăgăilă*, și cu metateză *Răgălie* (17 B II 67; Drj XIX an 1685) sau din subst. *răgălie*. 6. *Răgnea* t. (Mus) și cu *cn* < *gn*: *Racnea* (17 B III); *Răcnea* (16 B IV 393); *Răcnoae*, Neagoe (17 B III 197); sau *Rahne* (17 B III 54), toate din *Dragnea* etc. 7. *Rogobete*, < *Dragobete*.

VI. Compuse. 1. *Dragul-mamei*, Tanasă (Sur V). 2. + *Ilina*: *Dragalina* s.; *Drăgălin*

(17 A I 244); -a f. (ib. 15, 64; Dm; Ștef; Sd XI 87); v. mai sus IV 8. 3. + Onuț: *Dragaonuț*, Petrea, mold., 1615 (Sur XX). 4. + Ghinda: *Draghinde* (16 A III 459); -a, V. (Băl IV, VI), Ghinda fiind nume b. și f. frecvent în Moldova. 5. + Bratu: *Dragobrat* (16 B II 383, IV 259). 6. + Dan: *Dragodan* (Tis 351); -a, -ești ss.; *Dragudănescu* (VM), 7. + Dia: *Dragodie*. 8. + Golea: *Dragole* (17 A IV 118); -a f., mold., munt., ard. (P¹⁴; RI X 138; Ard II 147); *Drăgoești* s. 9. + term. -mir, -slav: *Dragomir*, *Dragoslav* (primite în această formă de la slavi); *Draghistav* (13—15 B 228; 17 B II 169). 10. + Ivan: *Dragovan*, țig. (17 A III 152). 11. + Gugu: *Drăgugești* s. 12. + sl. *сѣну* „fiu”: *Dragosin*, V. (Met 100; 16 B II 228, III 63 16 A I 467; Sd XVI); -escu (17 B I 409) și fără o. 13. *Dragsin* (Dm; Băl II; Sd XVI); cu *gs* > *cs*: *Dracsin* (Băl I; C Ștef; 16 B I 60); — Toader, 1606 (C Neamț II 5); — preot misionar la românii din Timoc-Vidin; *Dracsiniți*, -ești ss. Tema *drag* frecventă în vocabular și în onomastică produce acomodări fonetice la unele nume comune: drăgan (ostaș) < fr. dragon, și drăgan (plantă) < fr., adragant; formează nume pentru sărbători: Dragobete, Drăgaică sau pentru plante: drăgaică, dragavei (ștevie) și pentru insecte: drăghiciu (o viespe). Toate acestea repetă nume de persoană identice.

DRAJ cf. srb.-cr. *Dražmir* „pacem habens” (Rad vol. 81 p. 117). 1. *Draj*, -ă (Dm). 2. *Drajo* (16 B I 79); *Drajul* (17 B III 560); — Mărăcine, 1348, vlah din Serbia; *Drăjești* s. (Ștef). 3. *Drăjan* (Dm; 16 B IV 83); *Drăjânești* s. (IO 106). 4. *Drajilă* (17 B III 268).

DRAJNA, hidronim din antroponim, cf. ceh. *Bražna* (Mikl). 1. *Drajna*, Ana (IS 278); — fiică de domn, în cpos (Bibicescu, Poesii pop. p. 332); — f., dobr., 1859 (RI XI 207); — fam. *Drajnul* (Vlah PB).

DRAMĂ cf. subst. *dram*. 1. — N., 1815 (BAP II 169); *Drămești* t. 2. *Drămoș* (17 B I 374). 3. *Drămuș* (sic), (ib. II 8, 91 etc.).

DRANĂ 1. — b. (17 B III 363). 2. *Drano* (16 B II 97); *Drănoaia*, j-să (AO IV 182).

DRANCA < ucr. Дранка „destrăbălat”. 1. (CL); *Drencescu*, St. (17 B II 21); 2. *Drinca* s. 3. *Drincea* = *Drencea* t. (Ind 13—16 B). 4. *Drinceni* s.

DRANGA cf. subst. *drang* — drîmb. 1. a *Drangă*, Tudose (Bîr II). 2. *Drănga*, Șt. (Isp III²); *Drăngești* s.; *Drăngulești* (C răz 13). 1602 (17 B I 59). 3. *Dring/a* b. și -ești s. (C Bog). 4. *Drîngești* (Cotr 85).

Drăce/aci, -ea, -ești, -ian, -ilă., -iuna, *Drăcul/ea*, -cni, -ești v. *Drac* I 2, 4, 5—7, 9.

Drăga/e, -ia, -ieca, -el, bb. v. *Drag* I 5.

Drăga/e, -ia, -na, ff. v. *Drag* IV 2, 6. *Drăgan*, și derivatele: -cea, -ea etc. v. *Drag* I 7.

Drăg/aș, -aști, -ășan v. *Drag* I 9. *Drăgă/ilă*, -lina, -mănești v. *Drag* II 3, IV 8, III 5 d.

Drăg/eseu, -ești v. *Drag* I 2. *Drăgheasa*, *Drăghi/ei*, -cean, -e, -ea, -escu v. *Drag* II 1, 2.

Drăghilă, *Drăghin*, *Drogilă*, *Drăghiș*, *Drăghiță* v. *Drag* II 3—5. *Drăgioiu* v. *Drag* I 9.

Drăgna f. *Drăgn/eiu*, -oiu, *Drăgo/eiul*, -iaș, ieca, -man v. *Drag* IV 12, III 2, 4, 5b.

Drăgs/an, -in, *Drăguș*, *Drăguț* v. *Drag* III 11—13.

Drăgul/a, -ă, -ea, -eseu, -ești, -eț, -iei, -in, -ina, -ineseu v. *Drag* I 3, IV 3.

Drăgu/na, -șa, -șea, -ța, ff. v. *Drag* IV 8, 11—14.

Drăj/an, -ănești, -ești v. *Draj* 2, 3. *Drălea* v. *Drehle* 3.

Drăm/ești, -oș, -uș v. *Dramă* 1—3. *Drăng/a*, -ești v. *Dranga* 2.

Drănoaia v. *Drană* 2. *Drăsea* v. *Dersca* 1.

DRĂSTU 1. — dobr. (RI XI 209). 2. *Dârster*, răzeș în Loloești (RI I 222) și *Dîrster* (17 B I 78); ce legătură ar fi cu t. *Dîrstor*?

Drăvești v. *Dîrvar* 3. *Drăviel* v. *Drag* II 2.

DRE(H)LE cf. subst. pl. *drele* (bureți) < *drehlă* (DLR mss). **1.** *Drehle*, N. (Sd XI 58). **2.** *Drelea*, Sava (Sur V). **3.** *Drălea* (17 B IV 357).

Drene/ea, -eseul v. **Dranca 1, 3.**
Dreoa v. **Dreve 2.**

DREPTATE subst. **1.** — fam., act. (Viciu 15); — frecv. în orașul Gherla, (com. de Cristureanu); — Luca, scris și *Dereptate* sau *Direptate* (Dm; C Ștef; 16 A I 273; 17 A I 211); *Direptate* este un neam dovedit documentar cu patru generații 1430—1550 (G Roș 58 nr. 1).

Dreșea v. **Dersca 3.**

DREVE 1. — b. (17 B III 175); *Drevești* (16 B VI 172). **2.** *Dreoa*, moșnean (16 B VI 126).

Drin/ea, -eea v. **Dranca 2, 3.**

Dringa v. **Dranga 3.**

Drînceni v. **Dranca 5.**

Drîngești v. **Dranga 4.**

DROC subst. (arbust) și variantă la subst. *drob* (DLR mss) **1.** — C. (Bîr IV). **2.** *Drocea*, fam., ard., 1680 (Paș); — t. (Mus). **3.** *Drocan*, fam., act. **4.** *Droici*, Ioan (C Ștef).

DRO(N)D. 1. *Drodul* olt. (Sd VI 503). **2.** *Drondea* (17 A III 164); *Drondoi*, fam., act.

DRUG subst. *drug*; cf. sl. *друзь* „prieten”. **1.** *Drug*, Antoh, olt. (Sd VII 64); — mold. (Isp IV²). **2.** *Drug* zis și *Drughie*, Pascal (Sur VIII). **3.** *Drughi* b. (Sd XI 54). **4.** *Drugă* (Ard); cf. subst. *drugă* și sl. *друзь* „prietenă” și „soție”; *Druga* b (16 A IV 204) etc.; fam. (Măneci); *Drug/escu*; -ești s. (16 B I 185). **5.** *Drugan*; -e, T., mold. (RI VIII 147).

DRUJA 1. — IIudici (C Bog). **2.** *Druje*, pan (16 A I 256). **3.** *Drujă*, V., mold., act. **4.** *Drujan* (17 B I 498). **5.** *Drujin*, sulger (C Bog); -a b. (17 A IV 294), cf. rus. *дружина* „trupă”.

DRULĂ subst. „femeie stricată” (DLR mss). **1.** — (DR III 137; Sur II). **2.** *Drulea* (Sur V; 17 A III sau IV 82). **3.** *Drulici* (17 A II 59, 226). V. și *Durlă*.

DRUM subst. **1.** — vecin (17 B III 54). **2.** *Drume* (Giur 93; 17 B I 210, 328, II 168); -a pren. (AO XV 287); -a, Graur (Isp V¹) etc. **3.** *Drumă* zis și *Drumeș*, fam., 1690 (Isp IV¹). **4.** *Drumeș*, I. (AO XV 157). **5.** *Druman* (17 A IV 417; Isp I¹; -a b. (Sur II). **6.** *Drumen*, G. (T-Jiu). **7.** *Drumeanu* (Acte Sc). **8.** *Drumenic* t. (16 B III 142). **9.** *Drumău*, M. (Băl III). **10.** *Drumența* b., olt., 1636 (Sd VII 5). **11.** *Drumar* (Moț).

DUBI vb. **1.** *Dubar* (Moț). **2.** *Dubăur* (Viciu; Vr; 17 A II 191, III 87; Glos; — Tudose, logofăt, cronicarul (Sur V; Băl III; RA I 276). **3.** -lea: *Dublea*, 1600 (Sd XVI). **4.** *Dubală* (Vr), < subst. regional, ard. *dubală* „leneș, greoi” (com. de Al. Cristureanu).

Duboș v. **Dobă 4.**

Duc/a, -an, -ă v. **Radu III 23—25** și **Duca**.

DUCA subst. vechi cu sensul de „voievod” < gr.-biz. *δούξα* acuzativ < lat. *dux* (cf. împăratul Ducas 1059—1067) și istoricul biz. Ducas, nume pătruns „în limbile popoarelor care au stat sub influența culturii bizantine” (Drăg 359) deci și la români. Drăganu citează câteva toponime „Duca” în Ungaria și patru în România. Calendaristicul târziu și fără vază Duca (+ 1564) n-a putut servi ca eponim. Unele exemple recente se pot explica și ca ipocoristice din Răduca, Vlăduca. **1.** *Duca*, b., 1210 în Ungaria (Drăg 359); — pristald, în Bihor, sec. al XIII-lea (Drăg 350); — Todî ar. (Cara 88, 246; Ant Ar); la aromîni duca e apelativ cu sensul de „voievod” (ib.); — jupan, din satul Greci 1450—1464 (Rel; 13—15 B 117); — frecv. mold. (Bîr I; Sd X; 17 A IV 330; Arh); — pren., 1620 (Sd XI 261); — frecv., munt. la săteni (17 B I 169, 481, II 218, 317; III 619). **2.** *Duculeș*, C., olt. act. **3.** *Duculeș*, C. (Erbiceanu, Cronicarii greci); poate proveni din Radu, Vlad. **4.** *Ducan*, Gh. prob. < Răducan, **5.** Cf. *Duce*, Toader, 1754 (BCI VII 53); *Ducea*, fam., act. și s.

Ducea v. **Radu III 26**, **Duca 5.**

Dueu, -I, -Ieseu v. **Radu III 22** și **Vlad IV 24.**

DUD subst., cf. și alte teme. 1. *Dud* (Moț) -u (Viciu; Sd XXI) și s. 2. *Dude*, 1388 (T-Rom 50); — cel Bătrîn (Pol 23); *Dude*, -a (Puc); *Dudlești* s.; -*escul*, D-tru, 1643 (IO 57; R Gr) etc. 3. *Duda* b. (17 A II 196; Cotr 3) etc. și s.; — Ursu (Sur IV). 4. *Dudan* (Vlah PB); -a (Sd XVI). 5. *Dudău*, E., act. < subst. *dudău* (buruian fnalt). 6. *Dudac* act. < tc. *dudaq* „buză”; *Dudaș* (Viciu 33). 7. *Dudeală*, M. (Î Div). 8. *Dudeș*, Toader (Sur IV). 9. *Dudeș* (Tec 1). 10. *Dudilă*, P., act. 11. *Dudăilă* (17 A V 70). 12. *Dudulea*, munt., 1787 (Sd X; RI I 21); -*eanu* (act), dar cf. subst. *dudulean* (cocean de porumb). 13. *Duduloi*, R. (17 B IV 522) < subst. omonim (lujer gros de ceapă). + 14. + -*man*: *Duduman*, G., mold., act. 15. *Dudon*, pr., 1644 (M Put 90).

DUDUCA subst. < tc. *dudu* „cocoană”. 1. — Trifu, băn Jug. act. și s. 2. *Dducea*, Gh. (Am 108; BCI VIII 19). 3. *Dduciu*, Stan, munt., 1814 (RI XIV 376). 4. *Dudulu* (Sd X). 5. *Duduica* fam., act. 6. Cf. *Dudachiu*, N., munt. (BCI VIII 34).

Dul/a, -ea, -ean, -că **Dulu** v. **R a d u III 28—31** și **V l a d IV 22**.

Dulban v. **D ă l b a n 5**.

DULCE adj. 1. *Dulcescu* (Sur XVIII); -*escul* (Dm); -*ești* (Sd XI 85). 2. *Dulceag*, P., mold., act. < adj. *dulceag*. 3. *Dulcici* (Dm). 4. *Dulceață*, Ioan (Șchei II) < subst.

Dul/ea, -ieă, -iu v. **R a d u III 34 a-e**.

Dulghi v. **D u r g 1**.

Dulha v. **D o l g II 3**.

DULUMĂ subst. vechi „malotea, haină femeiască” (DLR mss). 1. *Duluma* (Isp III¹); -n (17 A III 162); -n Bejan (Sur IV). 2. Cf. *Dulamîța* b., olt. (Dolj) < subst. *dulamă*.

DUMA sl. „gîndire, cuvînt” 1. — pren., frecv., în sec. al XV-lea (Dm; Ștef; C Bog); 11 boieri de sfat ai lui Ștefan cel Mare îl poartă ca prenume; — boier 1500 olt. (P Gov f° 10). 2. *Dum/je* (17 B I 222); *Dumescul*, Fetion, diac, 1572 (Isp I¹); — Șandru din *Dumești* (16 A II 162); *Dumeni* s. 3. *Dumul* olt. (16 B VI 125). 4. *Dumeș* (AO XVIII 133). 5. *Dumiea*, Neagul (Ștef).

6. *Dumici* (Dm; Băl VI), cu diminutivele: *Dumicîco* (ib.) și *Dumișca* s. (ib.). 7. *Dumin* (16 A I 590). 8. + -ca: *Dumca* (16 A I 208, III 459); *Dumescul*, Mihul (16 A I 537). 9. *Dumșa* (Dm; Ștef; C Bog; Sur II; Isp I¹; Bîr IV; Tut; Ard). 10. + -an: *Dumean*, mold., 1918; *Duman* t. (C Bog); — țig. (16 B I 151) sau < tc. *duman* tatar. *tuman* „negură”. 11. *Dumața* b (Cat mold I).

DUMBRAVĂ subst. luat ca prenume (Dm; 17 B II 78; Hur; Olt; Puc 13); — Ivan (Glos); — vornic (Băl III); — Ion (Șchei IV); *Dumbrăvești*, trei sate; *Dumbrau* log. (D Buc); 2. *Dumbrăvil* (ib).

DUNĂRE fluviul 1. — Voinicul; *Dunărescu*, N. (Î Div). 2. *Dunărințu*, Ion (MO 16 mart. 1944). 3. Din forma slavă: *Dunav*, „Dunăre”; *Dunav*, sătean (17 B II 93). 4. *Dunavăț*, Gavril (16 A II 170), fiul lui Filipaș; este și numele unui braț al Dunării; — Cozma (16 A III 259). 5. Cf. *Dunabul*, V. (Sur V). 6. Din ung. *Duna*: *Dună* (Grd 11); *Dunea* (Ard) sau < Rădunea, cu afer., v. Radu III 35. Cf. blg. *Dunja* < subst. *dunja* „gutue”.

DUNCA 1. — frecv. (Mar; M mar); — Șt., mold. (A Gen I 61); — I. (Băl VI); — N., ofițer aventurier (1837—1866); *Duncă*, P., act. 2. *Duncea*, G., olt. (AO XXI 198). 3. *Duncan*, Samoilă (z).

Dund/a, -ue v. **D o n d a 4**.

DURDA subst. 1. — fam. (Scurtești, Bz). 2. *Durdu* (16 A IV 2). 3. *Durdoii* (AO XV 65).

DURDUC ca subst. „umblătură”, ca adj. „rotund” (DLR) cf. și vb. a durduca. 1. *Durduc* (Isp I¹); — fiul lui Fătul (16 B IV 187). 2. *Durducu*, Dan, 1556, vornic (BCI III 78; 16 B I 187). 3. *Durduca*, Dan, țig. (ib. 69); -ă (17 B I 282); -ă, mold. (Sd VII 272)

DURG 1. *Durghi* fam. (Hur 129) sau *Dulghi* (ib. 124). 2. *Durghie*, Giurgiu, mold. (RI VIII 147).

DURLĂ subst. băețandru. 1. — fam. (Sc); *Durl/a*, N. și M. (Ul 20, 135); -ea, Dan (Sd

VI 493). **2.** *Durlică* fam. și *Durlești* (Sc). **3.** *Durlacu*, Stan (Hur 124), cf. adj. *durlac* „flăcăian” (DLR mss).

Durm/a, **-ănești** v. **D i r m a n 5, 6.**

DURN adj. < pol. *durny* și ucr. дурен (prost, nebun) (DLR mss). **1.** *Durn/ea* (Dm); *-ești* s.; *-escu*, I., mold. (RI II 146). **2.** *Durnli* (Ștef); *Durnăi*, Toader, din Durnești (16 A III 143).

DUȘA cf. sl. *Аоуша* „suflet”. **1.** — b. (17 B IV 19; DR II 697; Sd V 482); — Grecul cu sora Mușă (16 B II 303); — f. cu surorile ei Fiica și Sorița (16 B I 145). **2.** *Dușul*, vlah din Serbia (DR IV¹). **3.** *Duș/e*, V. (Ard) *-ea* (Dm); *-escul* și *-ești* s. (Dm; T-Rom 157); *-ani* s. **4.** + *-an*: *Dușan* (Moț) coincidentă,

srb. Dušan, regele. **5.** *Dușca* (cf. expresia „de dușcă” și blg. душка „suflețel”). b., mold. (C Ștef; Sur XIX; Isp 1¹); — f. (Dm); — b; munt. (17 B III 550, IV 278). **6.** *Dușică* b. (17 B I 168). **7.** *Dușilă* (ib. 167). **8.** *Dușoiu*, (însemnare pe un Mineiu din Cătina — Bz).

Dușa. v. **R a d u III 36** și **D u ș a.**

DUȘMAN subst. **1.** — 1469 (T-Rom 268); — 1542 (Cîmp); — 1604 (17 B I 77). **2.** *Doșmani* s. (Dm), cf. Dușmani, șef albanez din sec. al XV-lea. **3.** Cf. *Dușma* b. (17 A I 2).

Duț/a, **-ă**, **-escu**, **-ești**, **-oiu**, **-ul** v. **R a d u III 37–38, IV 7** și **V l a d IV 29.**

Dzamă v. **Z a m ă 6.**

Dzimă v. **Z i m a 1.**

E

Eașeo v. Iașcu 3.

Edescul v. Ied 1.

Edomirești, sau Edumerești v.

Aldea II 4, Id 5 și Vidimir 3.

Ed/ul, -uș v. Ied 1, 2.

Emand/eiu, -i v. Diamant I 5.

EMIN cf. tc. *emin* „credincios” « administrator », « ministru »; *eminiul*, funcționar turc (RI VI 53, 57). 1. Radicalul se află în numele poetului Mihail Eminescu, născut Eminovici. 2. Cu numele *Imminovits* aflăm patru elevi la Blaj în 1757: Gheorghe, Ion, Iosef, Vasile (RA II pp. 404, 408, 422); *Hagi-Imin*, capanliu, 1821 (Sd XXII 190); *Iminovici*, fam., ard. „derivat din tc. *emin*” (Paș., după: Weigand 167). *Emin* fam. frecv. la turci (Cat tc).

Epan/ea, -ul, Epă v. Iapă 3, 6.

Epot/escul, -ești, Epu, v. Iapă 5, 6.

Epur/an, -ar, -e v. Iepure.

Erbașu v. Iarbă 2.

Erbic/eanu, -eni v. Șerb II 11.

Erb/osecul, -urosu v. Iarbă 3, 4.

Ere/a, -ău, -ea, -iul v. Iarc 1, 3, 4.

Erghevița v. Iorgovan 2.

ERHAN cf. tc. *Er-chan* „om-principe” etim. Bogrea (DR I 286)., cf. și ebr. Ebran (Numeri 10, 26) cu metateză. 1. — neam, mold. frecv. (CL; Sd XXI; Mar; Buc; etc.); -ul, mold. Sd XVI; Isp III²). 2. cf. *Erha* țig. (16 B II 117).

Ernescu v. Herneu 3.

Eroslăvești, Erul v. Iara 2, 4.

Esei ori v. Iaș 2.

ESOP filozoful popular al antichității. 1. *Isop* (17 B I 237); -escul buc. sau < planta isop. 2. Cf. *Isofoiu* (Hur 102), cu *p* < *f*.

Esteu v. Istău 2.

Ețe/ă, -ani v. Iașcu 3, 4.

F

FACĂ tc. „sărăcie”. 1. — C., scriitorul; — C. și I. (D. Buc; I Div). 2. *Făca*, Vlad (17 B I 167); *Făcea*, fam.

FACHIE subst. < lat. *facula* (DLR) cf. și subst. *fachiul* (voal). 1. *Făcheș* (Ard). 2. *Fachiule*, D-tru (17 B III 336).

FAG subst. 1. *Fagu*, Ioan, ard., 1760; fam., ar. (Cara 34); — Iana, b. (16 B V 352). 2. *Faga*, Ion (Mar) 3. *Fagota* b. (Viciu 33) 4. Cf. + suf. *-lea*; *Făglea*, Lupu (Sur IX).

FALĂ subst. 1. — P. mold., act.; *Fălești* s. (17 B II 205). 2. *Fălică*, M., mold., act. 3. Cf. *Falevici*, Ioan (Dm).

FALCĂ subst. 1. — mold. (BCI VII 77). 2. *Fălcu* (Am; R Gr). 3. *Fălcăea*, munt. (16 B III 18; Sd XXII), (nu din fălcea); *-ești* ceată (I Div); 4. *Fălcău* (Ștef; Am 108). 5. *Fălcin* (sic), 1642 (Sd V 73); *Fălcin* (Dm; Ștef; Băl II). 6. *Fălcu* târg, toponimul, este explicat de Drăganu (p. 383) ca un plural din subst- *fălce*, nu din fălcă, așa cum s-a numit, în sec. al XIX-lea și satul Pogoanele, după unitatea de măsură pogon; *-l* < jude > 1503 (M Put 213) 7. *Fălcău*, olt. (Mat folc. I); *Fălcău* (17 B II 367). 8. *Fălcău*, -eni, -ianca ss. 9. *Fălcău*, Radu (Puc). 10. *Fălcău*, V., act. 11. *Fălcău*, Ioan, fost Vasiliu, uzurpător de nume (AO VIII 38).

FARA cf. ar. *farā* „neam”. 1. — pren. (Moț). 2. *Fără* (Ard); — log. mold., (Sd VI 82); *Fărăști* s. (Dm). 3. *Faru* (ib.); *Farul* m-te în Vrancea; aceste prea ipotetice derivate

din Fara se confundă cu derivatele lui Făru sau Foru.

Faraon/ele, -i v. F ă r u II 6.

FARAON poreclă pentru țigani, în legătură cu tradiția care-i aduce din Asia, prin Egiptul faraonilor; se aplică însă și altora. 1. — (Buc); — Ion, mold. (Sd V 73); — vecin (16 A I 550; 17 B II 216); — țigan, frate cu Frățilă (16 A II 132); 17 A III 152); — fam., sec. al XVIII-lea (Gorovei, Folticenii 37) 2. *Faraonaș* (Buc). V. și Făru 6.

FARCA cf. ung. *faroka* „coadă”. 1. — pren. (17 B I 481; Olt); *Farcă*, pren. (Olt). 2. *Farcă* (Dm; C Ștef; Sur I); *Farcovici*, Albul (16 A I 253); *Farcu* t. 3. *Farchie*, boier (17 A V 260). 4. *Fărcă*, Ioan, mold. (Sd VII 354). 5. Cf. *Ferce* din Urlați (17 B I 341).

FARFARA adj. cf. gr. Φαρφαρᾶ sau tc., (?) 1. — munt. (17 B I 329, II 331). 2. *Farfăreanu*, Al. (IO 35). 3. *Fărfărea* (16 B IV 404). 4. Cf. scurtat, *Fărfa*, sau din altă temă, (16 B II 283).

Farinoi v. F ă i n ă 2.

Farim, -et, -eț v. F a r m a II 3, 5, 6.

FARMA — fărîmă subst. I. 1. *Farma*, Radu, 1450 (Rel) < fărîmă. 2. *Fărîmuță*, 1760 (BCI VII 28). 3. *Fărîmeț*, L. (17 B II 10); *Fărîmeșcul*, Preda, log. munt., 1763 zis și „Preda sin Ghioaca Fărîmeșcul” (BCI V 258) și chiar Preda *Meșcul* (ib.). 4. Cf. cu met. *Fărîmeș* (Viciu 13).

II. 1. *Fărîma* (Mar). 2. *Fărîmița*, D. (Cotr 56); *Fărîmiță*, D., poate același (BCI

V 194). 3. *Fărămă*, S. (Sd VI 144). 4. *Fărămea* (Băl I). 5. *Fărțm*, C., mold.; -ă (17 A II 19; Btr IV; RI XXXI 178; 17 B I 282; Sd XVI etc.). 6. *Fărțmet* Leica (?) bucureștean (17 B II 10).

FARMAC cf. subst. ar. *fărmac* „otravă, mîhnire” < gr. φάρμακον „medicament”. 1. — moșn. (AO X 130); marital *Farmacoeae* (Glos). 2. Prob. *Formac*, act. 3. *Farmachi*, boier (Sd V 86); — eteristul din 1821 (IT); -e (17 A I 179); *Farmache*, Vornic, pircălab, 1590 (BCI VII 5), < gr. φαρμάκι „otravă”.

FATA subst. 1. — f. (IO 13, 93; 16 B II 387) și s.; — fiica lui Hărman (16 A 151). 2. *Feata* f., mold., 1670 (Sd XXII). 3. *Fățuțe* f. (Mar 49). 4. *Fetiea* fam. (Șez); *Fetița* f. (17 A IV 168); *Fetești* s., sau < Fetea (Sfetea). 5. *Fetița* (Glos). 6. *Fetița* f. (16 A I 48; 17 A IV 231); — zisă și Doicea (16 A I 492); *Fetița*, fiica Sorei (ib 510); — fata Maicăi, mold.; — (P¹⁴); — f., mold., zisă Deava (ib.). 7. *Afetițai*, V., 1789 (Vit B 112). 8. *Fetițar* fam. (Buc). 9. -in: *Fetina* (16 A III 4). 10. Din plural: *Fetelea*, munt. (BC LIV 158) și ard., 1722 (Paș); *Feteloia* (Brăila); *Fetelești* s. (Ștef).

FAUR subst. 1. — (Dm; Moț; Ard; Arh) etc. frecv. ca n. de familie; *Faurul* și *Făurel* (Glos); *Faurji*, -ie, -eni, -ești ss.; -escu (Hur 98). 2. *Făurjel*; -ei, -oia ss. 3. *Fauroanea* matronim, b. (C Bog).

FĂCIU 1. — Ioan (Ard II 171, 199); -1, olt. (Sd XXII). 2. *Ftci*, -u (Ard; Paș). 3. Cf. *Fucea*, munt., 1494 (Rep D 165). *Fuciul*, ard. 1722 (Paș).

FĂGĂRAȘ 1. — orașul; numele umblă și ca antroponim: — popa, 1632 (Băl II); — b. (16 B III 112) și (16 B IV 5). Drăganu (p 563–5), după N. Iorga, îl derivă din făgariu < fag.

Făglea v. *F a g* 4.

Făilacoș v. *T a i* 2.

FĂINĂ subst. 1. — T. (Sd XI 60); *Fănină*, Tofan, mon. (Sur VIII). 2. *Farinoi*, ard. <

< din varianta fărină + suf. -oi. 3. Compose: *Făină-bună*, Vîsfi (Șchei I).

Făle/an, -ău, -ea, -in, -iu, -oil, -eni, -ianul, -u, -uță. v. *F a l c ă* 2–9, 11.

Făl/ieă, -ești v. *F a l ă* 1, 2.

Făl/ăești, -ulaști v. *F i l f o i* 2.

Făltaciu, *Fălticeni* v. *F o l t e* 3, 4.

Făntăneanul v. *F i n t ă n ă* 3.

Făr/an, -ău, -ăoani, -u v. *F ă r u* II 1–5.

Făr/ă, -ești v. *F a r a* 2.

Fărăm/a, -ea, -iță v. *F a r m a* II 2–4.

Făreăș, -a, *Făreășeni*, -ești v. *L u p* II 1.

Făreă v. *F a r c a* 4.

Fărm/ețeseul, -uță v. *F a r m a* 2.

FĂRTAT subst. (frate de cruce), cf. *Pobrata* sl. < побрѣтъ și побрѣтнмѣ, expl. v. *Bogrea* (DR I 211).

I. 1. *Fărtat* (17 A IV 406; Hur 323; Cat).

2. *Ftrlat* (16 B V 480, 17 B I 309; Glos); *Ftrlățești* s. 3. Cf. *Freatat* (16 A III 63).

4. *Furtat* (16 B IV 272) < furtat, dialectal în Banat și Muscel.

5. Cu apoc. *Fărtul*, Oana (Cat. mold. II).

II. Din sl. побрѣтъ (netradus în *Lexicon Paleoslov. de Miklosich* 1. *Pobrata*, moșn. (17 B I 109); ca toponim s-a schimbat în *Pobrata* sau *Probata*, m-rea lui Petru Rareș.

2. *Pobrot* b. (16 B I 102). 3. *Poprata* b. (17 B III 109); *Pobrățești* s (Cat. Mold. II).

FĂRU — **FORU** < *forró* magh. „fierbinte”.

I. 1. *Foru*, 1436 (Sd XIX 11); *Forăscu*, Alecu (v. „Moș Ion Roată” de Creangă); *Forăști* s.

2. *Foran*, act.; -ul t. 3. *Forăe*, V. (Vr C); — Gh. de Fălcii (BCI VII 52). Aceste forme de nume se pot explica tot așa de bine prin calendaristice ca Nichifor, Cristofor etc. trunchiate.

II. 1. *Făru* (Isp I¹). 2. *Făran*, fam., olt. (AO IV 472, XVI 330). 3. *Fărău* (Moț).

4. *Ftrău* din s. *Profa* (Mz Pl.); *Ftrău*, boier, 1432 (Dm I); *Ftrău* zis și *Furău* (Dm; Ștef).

5. *Forău* = *Forou* = *Forov* b. (Dm). 6. Prob. *Fărăoani* s. (Ștef) și *Faraoanele* s.

FĂSCĂ subst. „bădtiu” zis și fășcuță < ucr. фашка < germ. *Füsschen* (DLR).

1. — V. (Isp III, V¹). 2. Cf. *Fășco* (Sur IV); *Fășco*, Stan (17 B I 152), zis și *Făstă*, Stan

16 B VI 365); *Fășcani* și *Feșcani* ss. (Dm; Sur XIX). **3.** *Fîșcu*, fam. (Buc).

FĂT subst. **1.** — jude (C Bog); *Fātu* (Ard; P¹³ fila 45 vo); — Dascălu (Acte Sc); -l (Ștef); -lescu. **2.** *Fătuleț*, ard. (An Com; Buc). **3.** *Fătui* (Ac Bz 36); *Fātuicul* (16 B VI 387; 17 B II 379; Vieri 67). **4.** *Fetul*, mold. (Băl I); *Fetu-Mare* ar. (Ant Ar). **5.** *Fetiul*, mold. (Sd VI 26). **6.** *Feateș*, P. (Isp IV², Ț¹). **7.** *Fetic*, -u (Cat); -ul (17 B I 296). **8.** *Feticuiul* t. **9.** *Feteiu* = *Fileiu* (17 B IV 118). **10.** *Fetoești* s. (Dm). **11.** *Fătăligă*, 1680, „prin substituire de sufix < *fătălău*” (etim. Paș).

Fătăligă v. **Făt** **11.**

Fătuțe v. **Fata** **3.**

FĂȚĂGAN **1.** — (Mar). **2.** *Fățican*, olt. (17 B IV 511). **3.** *Fățică* (Sd XVI).

Făur/el, -ei v. **Faur** **2.**

Feuer v. **Feir** **2.**

Fearța v. **Fîrță** **2.**

Feat/a, -eș, -ișă v. **Fata** **2, 5, Făt** **6.**

FECIOR subst. **1.** — sec. al XI-lea (Morl 6); — Marcu, vlah din Serbia (DR IV¹); -u, fam., act.; -ul, Matei (Sd I—II). **2.** *Feciora* b., țig. (16 B II 16). **3.** *Fecioriță* b. (16 A III 29). **4.** *Fecior*, ard., 1202. (Drăg), în ortg. lat. -magh. Fichur: *Ficiur* (11—13 C I 26).

FEIR < ung. *fehér* „alb”, traduce pe Alb; numele importat de unguri, sau de ardelenii cu nume maghiarizate, fapt ce se întâmplă deseori, chiar la maramureșenii „descălécători” ai lui Bogdan I. **1.** *Feier* și *Feir* (Ștef I 292; Mar); *Feer* (Moț). **2.** Hotarul *Feaer* (Dm; BA ung. 20). **3.** *Feier*, C., pr. ard., act. **4.** *Ferești*, s. în r. Vaslui, formă contrasă din *Feerești* (Ștef I 292), explicat de V. Bogrea (DR I 211), de Bil.-Albescu (BA ung 20) și de Gh. Ghibănescu (Sur XVI p. IV), ca derivat din *Feir* < *Feer* < ung. *Fehér*, indicînd un sat întemeiat sau stăpînit de un *Feer* (Albu). **5.** Prob. *Fiirescu* olt. (VT). **6.** *Firău* mold. (16 A III 372). **7.** *Firești* și *Firiști* ss. Din cauza contracției grupului *ee* sau *ei* în *e* sau în *i*, ca în *Ferești*, *Firești* se produce confuzie între derivatele din *Fehér* și derivatele lui *Feru* < subst. *fier*, astfel că originea nume-

lor de persoană ardeleni: *Fer*, *Feru*, *Ferești* (Ard I 247, 251 etc.) nu se poate lămuri fără alte date istorice (acte, tradiție orală etc.), cum se întâmplă în cazul satului vasluian.

FELE subst. ard. < ung. *fele* „jumătate de oca” (DLR). **1.** — ard. udvornic, 1219 (11—13 C I 171); — pah. (C Bog); — Ioan Bir I—IV). **2.** *Felea* (Moț; Ard) — mold. etc.; *Felești* s.

FELIGĂ subst. = feregă. **1.** *Feligu* ierei (AO XV 280). **2.** Cu *l* = *n*: *Fenigă*, boier (Isp II¹). **3.** *Feric/a*, -ea tt. < *ferice* variantă la feregă (DLR).

Fenda v. **Afendi** **4.**

Fenigă v. **Feligă** **2.**

Ferce v. **Farca** **5.**

Fer/eseul, -ești, -ofu v. **Fier** **II 3** și **Feir** **4.**

Ferie/a, -ea v. **Feligă** **3.**

FÉRIE sau **HÉRIE** subst., ard. (măsură de capacitate egală cu vadra (DLR) și **FIERIE** sau **HIERÎIE** (accentul pe *î*), < pol. *feruje* „întărire” (V. Bogrea: An C II 345—350), taxă judiciară în vechiul drept românesc, iar în Oltenia cuvînt sinonim cu ocaua. **1.** *Ferie*, Toader, log., 1593 (Vel), scris: *Ferte*, T., log., la 1604 (ib) și „Ferie logofăt” (16 A II 69). **2.** Probabil de aceeași origine: *Heria* s.; și *Heriescu* (Puc).

Feșcani v. **Făscă** **2.**

Fetelu, **Fetic**, -iul, -ul, **Fetoești**, -ul, **Fetul** v. **Făt** **4, 5, 7—10.**

Fetel/ea, -ești, -oia v. **Fata** **10.**

Feti/ea, -ia, -na, -ța v. **Fata** **4, 6, 8.**

Fianu v. **Fiu** **3.**

Fecior, **Fiecur** v. **Fecior** **4.**

Fieni, **Fitai**, **Fliat** v. **Fiu** **3, 5.**

FIER subst. var. *hier*; formele onomastice derivate din varianta fonetică *hier*, *her*, *hâr*, se confundă cu scurtările de nume derivate din: (Za)haria, Hara(lambie), iar cele din tema *fer* (fier) se aseamănă cu derivatele din *Feer*, din *fierle*, și din *ferie*.

I. 1. *Fieru. **2.** *Fiera* pren. (Pom; P⁸ fila 6; P¹¹ etc.); — diac, munt. (Cat); — 1581 (Giur 160); 1571 (RI I 60); — țig. (16 B II 16); — Șchiopul, 1569 (RI XVIII 23); — căpitan (Cotr 54); — log. (17 B II 165);

— moșnean (ib. 228); — ispravnic Craiova 1622 (Ur XVIII 371); — vistiier, 1629 (BCI XI 54); — olt. (Tis; Sd XI 100); — (Ard); — Brezoianul (Aș Br 21); — mold. (Sur III; A Gen II 188). 3. *Fiere* (Olt); mold. (Ștef) sau < subst. *fiere*. 4. Derivate: *Fierășu*, S. (T-Jiu); *Fierea* (17 B I 73, II 303); *Fieroaia* țig. (16 B V 19) *Fierescu*, C. (IS 275); — olt. (IT); *Fierăscul*, Costandin Năsturel, 1751 (Ins 326; Cotr 79); *Fierescul*, Gr., mold., n. redat cu lustrul de cărturar al epocii: *Fierevici* (16 A I 580, 593) și *Fierăvici* (16 A II 92); — Gr., ușar, același (Sur XXIV). Dovada identității de origine a acestor forme o dă numele satului ilfovean *Herăști*, scris în documente: *Fierăști*, *Herăști*, *Hărești* (Cat; Giur 108).

II. Cu *e* < *ie*: 1. *Fer* (Moț); -*u* (Ard; Mar 61); -*iu* (Ard I 251). 2. *Fera* pren P⁴); — munt. (16 B II 304); — fiul diaconului Stan, 1732 (RI XIII 392); și alții: (16 B V 10, VI 185); — Bou, olt. (Sd V 449). 3. Derivate: *Fearăști* s. (Sd. XXI); *Ferești* s. (Ard I 274); *Ferăști* s., mar. (Sd XVII) (posibil să fie numele aceluiași sat în cele trei documente). *Ferescul* (Sd IV); *Feroiu*, Ioan, act.

III. Din forma *hĕr*, her: 1. *Hiera* (Olt); — munt. (BG LIV 159); — din Găgeni (17 B IV 1); *Hierăscul*, boier (R Gr). 2. Cu *e* < *ie*: a) *Her*, Costea, vătaf (16 A III 466); *Her*, clucer (16 B I 384); -*u*, Ilie (Șchei II); *Herlat* (< hier lat), Gh. (Isp VI²). b) *Hera*, pren., b. (P³ fila 22); — pren. (BCI IX 113; AO XV 292; Ins 286; Mus 11); chir popa *Hera*, 1834 (ib.); — log. (Cotr 82); — căp. Balotescu (Cotr 80); și alții: (Ard; Sd XV 67; e) *Here*, olt. (Am 157); d) *Herea* pren. (Cl-Musc); — fam. (Mar; XV 245); e) *Herescu* (Puc); -*l*, V. (Isp V²). f) *Heroiul*, munt. (RI I 21); g) *Herești* s., mold. (Dm), scris și *Hărești* (C Bog). 3. cu *ă* < *ie*: *Hăria* (Sd XI 77 și XI index) sau < Zaharia. 4. Prob. + suf. -*ov*, -*an*: *Herovan* prof.

FIICĂ subst. 1. *Fiica* f. (16 A I 528; 17 B II 285); — fata lui Modruz (16 A II 82); *Fica*, ard. (Viciu 15) 2. *Fiica*, Trifan, mold., 1832 (RI XIII 286). 3. *Fiuța* f., ard., act. (Var 21). 4. *Hiuța* t. 1488 (T-Rom 368). 5. Din expresia: fiica-ta: *Fiicăta* f., act.;

Fiicătești s. (Sur V); *Hicăta* fam. (Ard). Cf. *Hicul* pren. (Cat mold II).

Fiireșu v. Feir 5.

FIN subst. I. 1. -*a*: *Fina* b., 1492 (Glos). 2. *Finic*, B. (Met 303) și — popa (Sd V 536), diminutiv < fin, sau < subst. finic (smochin). 3. *Finuț*, Ion, ard. 4. + -*iș*: *Finuș*, -*el* ss. 5. Cu h < f *Hină* țig. (16 B II 2); *Hine*, Fătul, mold., 1618 (BCI IV 204).

II. Tema fin- poate fi și de alte origini.

A. 1. + -*at* ca în similitudinele Fiiat, Fărtat: *Finat* (AO X 129; 16 B VI 339). 2. Cu h < f: *Hinat*, vlah din Serbia (Arh Ist III 85); -*a*, baltă (Cat); *Hinateștii* (ib.); *Hinătești* s., 1388 (T-Rom 46) = *Hinotești* (16 B I 5), forme ce par a se referi la satul actual *Inotești*. 3. + -*ov*: *Hinova* insulă pe Dunăre. B. 1. + -*că*: *Fincă* (17 B I 86); *Fiincă*, olt. (RI VI 263); *Fincu*, Ioan (IO 47). 2. + -*ciu*: *Finciu* s. 3. Cf. *Finchi*, morar (Băl III). 4. + -*og*, -*ogea*: *Finog*, țig. (16 B II 277); *Finogea*, D. (Puc).

FINDE 1. — Ion (16 A III 85); *Findea* (Isp I; 16 A II 162). 2. *Findic*, pirc., 1711, sau < subst. hindichiu „val, meterez”, țu hiperurb.

Finog, -ea v. Fin II B 4.

FINTA cf. magh. *finta* „strîmb” (DR I), nume rar în Ardeal și Muntenia. 1. — vvd., ard., 1278; — magister, ard., 1279 (Iorga III 137); — Șt. (Mar); — munt. (16 B III 307, VI 213; 17 B IV 91) și s.; — Moș, munt. (BCI VIII 34). 2. *Fintea* b. (16 B I 151); — — jup. (17 B II 329) 3. *Finteșul* s. 4. *Fin-toag* s. 5. *Hintea*, Ioan, act. V. și formele *Hinț/a*, -*ea*, -*escu* < Sfînt II 6 (Partea 1).

Fiotu v. Hiotu 2

Fir, -*a*, -*an*, -*ănescu*, -*ea*, -*eanța*, -*escu*, -*ev*, v. *Safir* IV 1—5, 8.

Fir/ău, -*ești*, + -*iști* v. *Feir* 6, 7.

Firieă, -*ineă* v. *Safir* IV 6, 7.

FIRIZ subst. < din magh. (DLR) „fierăstrăiaș” 1. *Firiz*, *Firezi* tt. 2. *Firizan* b., olt. 3. *Hiriza* zis și *Iriza* (AO XX 145). 4. *Hirizan* (16 B IV 452); cf. *Herezan* post. (17 B II 159).

Fir/o, -*oiu*, -*onie*, -*iu*, -*ulescu*, -*uș* v. *Safir* IV 8—12.

FIȚ cf. fiță sau fiță (un fel de pește (DLR)).
1. — (Moț); *Fițoae* (Mar). 2. *Fițichești* s. 3. *Fțul*, Ioan (Buc).

FIU subst., arhaic: *fitu*. 1. *Fiulescu*, act. 2. *Fiula* b. (Vr C 13). 3. *Fianu* (Ard); *Fieni* = *Fiani* = *Fiiani* s. (Ind 13—16 B; cf. și Drăg. p. 105). 4. *Hiianu*, M. (Mus 11); *Hiiana* (Ard II 143). 5. -at: *Fiiat*, boier, 1514 (Giur 277) sau < vb. a înfia; — munt., 1486 (Ț-Rom 353); — 1514 (16 B I 102, 106, II 175, IV 481; 17 B II 367); — t. (AO XX 91). 6. *Fiastru*, Ioan, răzeș (C răz 13).

Fiuța v. **Fiică** 3.
Fieiu v. **Făciu** 2.
Filean v. **Falcă** 7.

***FILFOI** < vb. a filfia. 1. *Filfoae* și *Filfoești* ss. (Dm). 2. *Fălfuiaști* s. (16 B VI 333); *Fălfăești* (17 B I 19).

FINTINĂ subst. 1. — Maniu b. (Ard), pren.; — f., țig. (Sd XVI 298); — Petriman b. (16 A I 158). 2. *Fintnoe*, Armanca (Glos). 3. *Fântăneanul*, Ioan (17 B V 144).

Firău v. **Făru** 4.
Fireea v. **Frăcea** 3.
Firfarea v. **Farfara** 3.
Firtat, **Firtăești** v. **Fărtat** I 2.

FIRȚĂ subst. „neastîmpărat, indecent”.
1. — s. 2. *Fearșea* (Dm). 3. -an: *Fîrțănești* s. 4. Vocalizat cu o < ɪ, probabil: *Forșul*, C., din Huși (A Gen I 167); — T., 1840 (Bir I); *Forăști* (Tec I). *Fărșești*, *Fîrșești* s (Cat. mold I). 5. Compus: *Forșofoiu*, Al., olt. (din Gorj). 6. + -ig, *Fîrșigu* (V. Bistr).

Fîșeu v. **Făscă** 3.
Fîțul v. **Fiț** 3.

FLANDRU etnic, numește pe cel „originar din Flandra”, provincie franco-belg. 1. *Flândrae*, M. (Cl). 2. Cu schimbarea părții finale; *Flanda*, răzeș (17 A II 283, III 139); — din Negoești (Sur V); — Radul din Dobroței, olt. (17 B IV 226); — Dragomir din Nămăești (Sd VII 28). 3. Cu schimbarea nazalei an în on: a) *Flondura*; b) cu afer. < *Flondru: *Londru* (DR II) și + -man: *Lodroman* (Viciu 34) și *Lodorman* (I Bot). c) *Flondor*, Ioan, olt.

(Hur 167); — D. (T-Jiu); — munt. (Bz); — Negoită (Vit 21) etc.; — familie bucovineană de boieri (BCI IV 175). 4. *Flîndor*, T. (Isp VI¹).

FLĂMÎND adj. subst. 1. — (Moț). 2. -a, Ion (Ard I 271) și s.; *Flămtnești* s. (Sd XVI).

Flândrae v. **Flandru** 1.
Flințiu v. **Franț** 9.

FLOC subst. 1. *Floca* (Moț; Am; 16 B I 52). 2. *Flocle* (Buc); -ea (CL; Puc); -enii neam; -ești s.; -escul, (Glos; 16 A II 153). 3. *Floacă* (Ard). 4. *Floacea* (Moț). 5. *Flociu* t. (Mus). 6. *Flocos* fam. (Olt); -ul (Sd XXII); *Flocoșești* (Olt); 7. *Flucuş* (Ard I 204; Met 303). 8. *Flocotă*, Stan (17 B III 322).

Flond/or, -ura v. **Flandru** 3 a, e.

FLUTURE subst. 1. *Flutur*, Crăstea (Șchei I); -e, act.: -escul. 2. *Fluturel* (Hur).

FOALE subst. 1. — (Ard; Isp IV²) etc.; — Ștef (Glos). 2. *Foalea*, Jurj (Isp I¹). 3. *Fola*, fam. *Folje* R. -ea (Dm; 17 B IV 192); -escul, basul; ești s. 4. *Folic* (poreclă (Viciu 33); *Folici*. R. (16 B III 23).

FOAME subst. 1 — olt. (16 B I 150); — boier (Am); — diac (Cat); — moșn. (16 B I 150); — Negoită (RI X 274); — Negrilă, pren. (RI X 274). 2. *Foameșt* (16 B VI 257). 3. *Foamele*, D. olt. (Sd VI 493). 4. *Fomea < Cîmpul *Fomii* (Intr-un act vechi); *Fomești* s. (Ind 14—16 B). 5. *Fómetje* (Ard); -ești s. (Sd XVI); -escul, V. (T-Jiu). 6. *Fomeți*, Ursu, mold. (RI XI 315). 7. *Fomectiu*, C. (Isp VI¹).

FOFERCĂ. 1. — b. (însemnare pe un mineiu. Cătina) 1800. 2. — *Fofircă* din Chiojd; — C (Mînceiu).

Foilă v. **Foaie** 2.
Fol/a, -e, -escul, -ești, -iel v. **Foale** 3, 4.
Foleie v. **Falcă** 10.
Foloșin v. **Vlah** D 2.

FOLTE subst. „burtea”, 1. — (Dm); -a (16 B V 109) etc.; -a, Stoica (Acte Bor 2); *Foltjeni* s.; -escul (Ard). 2. *Foltan* (17 B I 310). 3. *Foltică* (Dm), din care derivă:

Folticeni oraş, azi **Fălticeni**; eponimul apare şi în forma: **Fultică** şi **Fultuc** (Dm); **Fultuc**, Ion, din care derivă **Fulticeni** s (Glos). Pentru semasiologie: „**Fulticeni** unde era Stan Pintece” (Glos) cf. şi tradiţia cu sasu **Hannes Falten** (= Valentin) căsătorit cu văduva lui Pintece (A. Gorovei, Folticeni, 1938). 4. **Făltaci** mr. (Iorga III 311). 5. **Folt** s. ard.; **Folţisor**, Ursul ţig. cu femeia lui Urita (17 A IV 482). 6. Cf. **Follat** (Sur XIX), cu suf. **-at**, ca în **Fiiat**, **Fărtat**.

Fomet/e, **-escu**, **-eşti**, **-l**, **Fom/eclu**, **-ll** v. **F o a m e** 4–7.

For/an, **-ăe**, **-escu**, **-ăşti**, **-u** v. **F ă r u** – **F o r u** I 1–3, II 5.

Formae v. **F a r m a c** 2.

FORNA 1. – Gh., act.; **Furnea**, M. act. < ngr. φοβονος „cuptor”, 2. Cf. **Formagi**, R., mold. (Sd XXI; RI X 199), deformat din tc. furungi „brutar”.

Forţ/ăşti, **-ofoiu**, **-ul** v. **F i r ţ ă** 4, 5.

FRAGĂ subst. 1. **Fraga**, Ion, ard. 2. **Frăga** b. (16 B IV 361). 3. **Frăguşa** f. (Băl II). 4. **Frăgăul**, N. (Sur II); – şoltuz (Bir IV).

Frameş v. **F a r m a** I 4.

Fraghiia, **Fragozu** v. **F r i n c** II A 7, 8.

Frane, **-ea**, **-ulea** v. **F r i n c** I 1, II A 4.

FRANȚ < germ. Franz = lat. med. **Fran-****ciscus**; contaminat cu ung. FERENC: 1. **Franţ**, **-a** popă (Cat. mold II); **-escu** Gh. (Î Div). 2. **Frenţ**, **-iu** (Ard); **-iu**, ep., ard. 3. **Frenţa** t. 4. Cu afer. **Renţa** (DR II 697; Bir I). 5. **Frenţi**, sas (17 B I 256); **Frenşea** (Dm; BCI V 185); cu afer. **Renşea**, Frinca mnt. 1840 (BCJ XV 143); – movilă; **Frendzea** (Sd XVI). 6. **Freanţă** (Ştef); cu afer. **Reanşea**, M. mold. (RJ II 161). 7. **Sfrenş**, T., olt. (BCI VIII 22). 8. **Frinşiu** (BA ung. 15); **-l** pîriu (C Ştef); **-leşti** s. (C Ştef). 9. Prob. cu **l** < **r**: **Flinşiu**, prof., ard. sau < subst. fleanţă. 10. ***Frinţă**: cu afer. **Rlnţă**, Ioan.

Frang, **-op**, **-ozu**, **-u**, **-ule** v. **F r i n c** II A 1.

Franş, **-a**, **-ă**, **-e**, **-escu**, **-uzul** v. **F r i n c** III 1–7.

FRATE subst. I. 1. **Frat**, Gh. (Ard); **-u**, ard., 1758 (Paş); **-ul** (16 A II 142). 3. **Frata**, Ioan (M mar); – s. ard., 1240). 3. **Frătuşu(l)** (Gorj 214; 17 A I 43; V 32); **-ă** (17 A IV 241); **-ii** termen etnic bănăţean. 4. **Frate** (16 B IV 123, V 442; Sd XVI); – popa (16 B VI 26); **Frăteşti** s. 5. **Frati**, Ioan (17 A II 218). 6. **Fratea** (16 B III 358; Ard; 17 B II 167); **Frătea** (Sur XXIV). 7. **Frăteaiu** (Sur III). 8. Din subst. articulat, fratele: **Fratelea** Şt. (16 A III 365); – **f**. (Sur XXI); **Fratelia** s. 9. **Frătei** (Dm; Sd XVI); **-u** (16 B VI 144; 16 A III 47; 17 A II 143, 14 306). 10. **Frates** frecv., cf. **Brates**. 11. **Frătic** (16 B III 175); **-a** (17 B I 215, II 395); **-ă**, 1619 (Glos). 12. **Frătici** (Ard); **-u** (Viciu 15). 13. **Frătianu** (Băl II); **Frătiani** s. (Sd XI 53). 14. **Frăţifa**, G. (Sd VII 116); **Frăţifa** b. (Dm; Arh; Sd IV, VI 251, XVI; Răc 20); – orăjnic, mold. (RI XII 238); **Frăţifa**, Tacul (BCI VII 27); – comis ş.a. (Sur VIII, XV 133) 15. **Frăţaiuş** şi **Fratoşţifa** ss.; **Fratovshi**, G. (17 A I 95). 16. **Frătule**. 17. **Fratiul** boier 1521 (P Gov 1° 17). 18. **Lufrate**, C. ard. (An C VI 126).

II. Din plur. fraţi: 1. **Frăţ** (Ard); **-il** (Isp II¹). 2. **Fraţi**, Ion (Ard I 247). 3. **Frăţcan** (16 B III 240). 4. **Frăşea** munt. (17 B III 166); – ţig. (16 B I 60). 5. **Fraşi/an** (C Ştef); **-ian** (16 A I 227, II 118, III 209; Sd VI 75); **Frăşian** (Sd XVI; 17 A IV 111); **-ian** (17 A I 147); **-ian**, Ioan, buc. (B-răz 9); **-ianul** Dragota (Ştef). 6. **Frăţică** (16 B I 188). 7. **Frăţilă** pren (P³; P¹⁴; P Bor 119; Dm; Sd XI 263; Glos); **Frăţil/e**, A., ard., act.; **-ea** pren. (AO XXI 201); **-easa** şi **-eşti** ss. 8. **Frăţiloiu** b. (RI I 28); **Frăţlesc** (Tis 42). 9. Cu afer. **Răţilă**, D-tru (B răz 59). 10. **Frăţiman**, mold. (Băl II); – olt. 1647 (AO XVIII 135). 11. **Frăţior** pah. (17 A III 159); **-fam.**, buc. 12. **Frăţinescu**, Iftodie (Băl VI). **Frăţălu** (Cat mold II).

FRĂCEA < Frinc (?) 1. **Frăcea** (Cat; An C III 740; 16 B V 109; 17 B I 177; Drag 135); – frate cu Mitintelul (16 A II 90); **Frăceşti** s., mold. (Sd XI 87) şi cu s protetic: **Sfrăceşti**. 2. **Fricea** Ştef 38); – moşn. (16 B II 37); – ţig. (ib. 12). 3. **Ftrcea** (16 B I

77, III 34, VI 2); — jupan (13—15 B 223).
4. *Frece* (16 A I 196); -a (Flor 332) din an. 1494; 5. *Frucea*, Stoica (genitiv al *Fručiai*) olt. (Sd XI 262). Mih. Costăchescu (C Ștef 247) derivă numele temă din Frînc, explicînd acolo toponimul Frumoasa Farcenii = Frăcenii 1503 < Frăncea, sau Farcean < Frăncenii.

Frăg/a, -ăul, -uța v. **F r a g ă 2—4.**

Frăi/a, -nă v. **F r i n ă 1, 2.**

Frăt- și derivatele, v. F r a t e I passim.

Frăt- și derivatele, v. F r a t e II 1—12.

Freată, Frenț-, Frințiu v. **F r a n ț 2—8.**

Freatat v. **F ă r t a t I 3.**

Freec, -a Fricea v. **F r ă c e a 2, 4.**

FREDERIC < germ. Friedrich; prin forma magh. *Frigyes*. 1. *Frija* (Sur VII); *Frijă*, Ion (16 B IV 69). 2. *Frijan*, fam. (Șez). 3. *Frij-e* b. (16 A I 264); -oae, Mușa f. (ib. 445). 4. *Freja* b., diac (Cat; 16 B IV 491).

Frij/a, -an, -e v. **F r e d e r i c.**

FRÎNC subst. etnic < lat. med. *Francus* designînd pe franco-italienii din coloniile de la M. Neagră (Pera, Cafa etc).

I. 1. *Franc*, N. (Met 152); *Francea*, V. (17 A V 204). 2. *Frtnc*, act., frecv.; *Frtncul* (Hur); — Avram (Ștef); — boier, 1665 (Isp III⁴); țig. (17 A V 86); -ețu (Mîneciu); *Frâncul* (Glos). 3. *Frtnc* t.; *Frtncă* b. act.; -escu, T. (Olt); -escul, pan (16 A III 397) etc.; -ești s. (Ștef); -eni s. 4. *Frtnc* (16 B I 80). 5. *Frtnce*, mold. (Sur XIX). 6. *Frenciu* (Ard). 7. Cu suf. ucr. -ciuc: *Frtnciuc* (C Bog); *Frenciuc* (Ștef). 8. *Frenciocii* (17 A IV 184) și *Frenciucii* s. (17 A III 133).

II. Același etnic venit din gr. modernă: A. 1. *Frangopulos*, C-tin, m. vistier (16 B V 27), scris și *Frangopul* ban (P Gov f° 18). 2. *Frangu*, fam., act. 3. *Frangule* (Hur; Sd XI 280); -a, act. 1—3 sînt nume purtate de greci, care apoi vor trece la romîni: 4. Contaminat cu Francu: *Franculea* fam. (Acte Pietroasele — Bz). 5. Costea fiul *Fra(n)gulei*, din Buzău. 6. *Franghe*, Iuon, răzeș (Băl VI). 7. Deformat: *Frangozu*, Filip

zis și *Frangozu* Hilip (16 A III 466; 17 A II 333). 8. Cu denazalizare: *Fraghiia* log., munt. 1649 (BCI V 196).

B. Cu *an > tn*, după analogia lui Frîncu, formă trecută ca în vocabular „Fata de frîng” (Păsculescu, Lit. pop. 160); 1. *Frtngu*, R., act. 2. *Frtngotă*, munt., 1640 (Sd XXI). 3. *Freng*, V. (Met 65). 4. Prin contaminare cu frînghie: *Frtnghiul* t.; *Fringheșu* (17 B I 178); *Frtnghiș*, -ești s. (16 B I 93; Cat) sau < ung. *Frigyes* „Frederic”, scris și *Frengheșesti* sau *Frăncișani* 1441 (Rep D).

III. Din forma bizantină Φράντζες n. unui cronicar din sec. al XV-lea și din germ. Franz: 1. *Franț* căp. 1680 (Sd XI 80); -e neg. (D Buc). 2. *Franța*, boier (Sd XIV 169); — olt. (17 B I 61, IV 145; — negustor (16 B III 177); — din Cîmpulung (An C III 748); *Franța* zis și *Svranța* spătar (16 B VI 10, 34); *Franță*, Matei (Ard II 207). 3. *Franțe*, popa din Tinos zis și *Frâncu*, 1809 (Acte Sc); *Franțe* pren. (P³ fila 14; 16 B IV 249). 4. *Sfranța*, 1627 (AO I 236). 5. *Frânel*, Cerchez, căp. (RA VI 1—2). 6. *Franțescu*, Al., mold., act. 7. *Franțuzul*, Gaspar, ceasornicar, 1670 (Sd V 89).

IV. Ipotetice, cu afereză: 1. *Rtncu* (Buzău) < Frîncu și *Rtnceni* s. < Frînceni sau < subst. rîncă. 2. *Rtnghea* t. în satul Cucuteni, r. Pucioasa < Frînghea. 3. *Rtnghilă*, sau < Arhanghel.

FRÎUĂ subst. < germ. *Frau* „femeie”, luat de ardeleni cu înțelesul de „doamnă săsoaică” (DLR). 1. *Frăia* f. (Sd XVI; Sur VIII); — b. (17 A V 238; Sur XVII). 2. *Frăind* fam. (Ard).

Frucea v. **F r ă c e a 5.**

FRUMOS adj., subst. 1. *Fromosul*, mold., 1411 (Glos); *Frumosul*, 1534 (ib); Ion feciorul *Frumosului*, 1665, mold. (Sd VII 59); *Frumoșii* t.; *Frumoasa* s. 2. *Frumușan/ă*, act. -ul, V. (17 A II 278); -i s. 3. *Frumușădul* (Dm); *Frumușel* s (Dm); -ei, -ele ss.; *Frumușel* b. (Hur 123); — Marcu (Grș 18); -l (16 A I 436). 4. *Frumușica*, schit; fam. (Sd XV 88). 5. *Frumușeiu* s (Cat) 6. *Frumușifa* s. 7. Contaminat cu Hurmu-

zachi : *Frumuzachi* (A Gen I 134); — Ioan (Btr I); *Frumusache* act. Toponimele 1—8 pot fi independente de funcția antroponimică a subst. frumos. 8. Cu met. *Formos* fam., buc. Traducere în slavă: v. Crasu. 9. Scurtat v. Mușa.

Frumuzachi v. *Frumos* 7 și *Hurmuz* 4. s.

FRUNTE subst. 1. — (Glos); *Fruntești* s. 2. *Frunteș* mold. (Dm; Ștef; C Bog; Băl I; Isp V²) etc. — munt. (16 B II 378); *Frunțișeni* s; *Fruntaș* fam. buc (M Put 131). 3. *Frunce*, Todosie (Băl III), cu fonetism dialectal.

FRUNZĂ subst. 1. — (Buc; Băl VI). 2. *Frunzu* t. (Sd XXI; *-escu*; *-eanu*). 3. + *-an, -in*: *Frunzânescu*, act.; *Frunzinești* s. 4. *Frunzele*, V. (Isp IV²); *Frunzâte*, N. (Băl VI); *Frunzeti* (Arh). 5. *Frunzătătă* (Isp VI²).

Fucea, -ieel v. *Făciu* 3.

FUGĂ subst. 1. *Fug* (Ard). 2. *Fuga* b. (17 B II 168; Sd IV 25); — țig. (16 A II 132; 16 B II 250) etc. 3. *Fugescu*, Marin (AO XV 105); *-ești* t. (Glos). 4. *Fugaci*, Gh. (Șchei III); *-u* (Viciu 15). 5. *Fugaru*, V. (T-Jiu); — Dinu, țig. (AO XXII 144); *Fugariu* (Hur 101). 6. *Fugaș*, Stoica (Vr C 179) 7. *Fugala* fam. (Moț); *Fugălă* (Viciu 15) 8. *Fugușilă* zis și *Fugușel*. 9. Pt. fugar, fugaș — cf. trad. slavă: Bejan și derivatele.

FUIOR subst. 1. *Fuioru* fam. (CL; Buc) 2. *Fuiorlea*, *-escu*. 3. *Fuerea*, fam., act; *Fuiurea* (16 B IV 358).

FULĂU subst. (pierdevară), prob. din magh. (DLR). 1. — I (RI XIV 203); Panait, 1755 (Acte Sc). 2. *Fulea* (Ard II 27); — Moise (Bis R și Șchei III). 3. *Fulicea*, Ioan, ard. act.

FULG subst. 1. *Fulgul* (Glos; Gorj 102; 17 B II 271); *Fulgescu* (Grș 14). 2. *Fulga*, b., ar. (Ant. Ar); — hoțul din baladă (G. Dem 509); — D. ard. (Șchei I); *Fulge* (Cat mold II).

FULGER subst. 1. — (Sd VI 29, XVI; 17 B II 169, III 417; C Ștef; T-Jiu; Btr I) etc.; — ar. (Ant Ar); *Fulgeraș*, act.

Fultie, -ă, -eni, Fultue v. *Folte* 3.

FUM subst. 1. *Fumu* (Dm); — Șt., mold. (Sd XI 73). 2. *Fumărel*, C., act. 3. *Fumotă: *Fumotești* s. (17 B IV 294).

FUND subst. 1. *Fund/a* b. (RI I 21); *-ea* (Dm; Aș Br 150); *-ea*, pan, 1428 (Glos); *-ei* (16 B II 314); *-escu*; *-ești* și *-ulea* ss.

FUNIE subst. *Funaru*, S. act. „cel ce face funii” (DLR). Cf. *Funogea* (Moț).

FUR subst. și **FURT** subst. 1. *Furul* t.; — Cîrstea (Glos). 2. *Furești* s. (R Gr). 3. Cu sens mistic: *Nefuratul*, Vanea, mold. (Glos). 4. *Furtul* (Vlah PB); *Furtești* s. (17 A V 277).

FURCĂ subst. 1. — ard. (Drăg); — R. (St. Nicolaescu Doc. — 254); b., 1534 (Glos). 2. *Furcuțescu*, R. (Cotr 101); *-ești* s. 3. *Furcescu* (Sd XXI); *-eni* s. 4. Prob. *-ilă*: *Furcil*, popa (Isp III²); *-ă*, Ion (17 A I 55; BCI IV 184). 5. *Furecovici*, R. (16 B II 57), poate același cu *Furcescu*.

Furd, -ia, -ui v. *Turda* 7.

FURDUI n. cuman, după Raszony (AECO I) (com. G. Ivănescu); cf. și srb. furdă < tc. *hurđă*. 1. *Furd* și *-ui* (Drăg 481) care le derivă din *Turda*; *Furdui* (Sd XI 278; Moț; Ștef); — m. log., 1469—1493 (Ț-Rom 237; 13—15 B 149); *-ul* (17 B I 433); *-escul*, Șt. (13—15 B 229); — *ești* s.

Furmuz v. *Hurmuz* 3.

FURNICĂ subst. 1. — b. (Sd XVI); — f. mold., 1661.; — (16 A III 321). 2. *Furnicș*, Șt., mold., 1675 (Sd VII 295). 3. Prob. *Furnigel*, C. (T-Jiu), cf. subst. *furnicel* = furuncul).

Furtat v. *Fărtat* I 4.

FURTUNĂ subst. 1. *Furtun*, fiul Agnei (11—13 C I 147); *-escu*; *-ești* s. 2. *Furtună*,

fam., frecv.; — m. comis (Sd XI 100) zis și *Hurtună* (17 B IV 245) și *Fortuna*, m. comis, 1622 (RI XI 315) — dar diacul scrie și alte cuvinte cu o pt. *u*; *Furtună*, Anița, 1670 (Gane). Este posibilă și o contaminare cu *Furtunian* (Syn) < *Furtinian*, sau cu *Fortunat* (v. Partea I).

FUS subst. 1. *Fusa* (Cras 39); *Fusea* (Ard); — St. (Glos). 2. *Fusei*, St.

FUȘTE subst. 1. *Fuște*, Bucur (Șchei I); *-a* (Ard). 2. *Fuști*, Sofronie, mold. (Băl VI); *-lă* (Cat mold II). 3. *Fuștele*, Luca, mold. (Glos; 17 A V 236; C Neamț II 14). 4. *Fustașul* Ift., 1786 (Gorovei, Folticeni 14); — Ion (Î Div); — fam. (Sur XIII) < *fustaș* „lăncier” (DLR). 5. *Fîște*, S. (Bir III), cf. varianta *fîștiu* = *fuște*.

G

GAD subst. *gad* < sl. гадъ „insecte parazitare” (DLR); luat probabil și în sens de gadină (fiară sălbatică). **1.** — s. **2.** *Găda*, *Gad/ăi*, *-ești*. **3.** *Gadea*, D. (Isp II¹). **4.** *-infi*: *Gădinfi* s. **5.** *Gadina* b. (16 B VI 261) < subst. gadină: *Gădineanu* fam.

GAG cf. blg. Faro (cu sens de „cumnat” în DLR); numele vine din Peninsula Balcanică, folosit și de aromâni. **1.** *Gaga* (Viciu 33); *Gagu*, Gh., ar. (Cara 88); Ursu lui *Gagu* (17 B IV 132); *-l* (Tec I). **2.** *Găgul* (C Ștef); — feciorul Gogului, 1671 (BCI VII 40); *-easa* (Sd XVI); *-ești* s. **3.** *Gago* (16 B II 22, IV 104; Cat; 17 B II 40, 274); *-ești* și *Găguești* (17 B I 286, 391; II 171). **4.** *Gagă*, b. (16 B IV 415) poate aceeași persoană cu Gago. **5.** *Gagan* fam. (Șez). **6.** *Gaghe* (Tec I).

GAGE — GAGIU cf. țig. gagio „om” < tc. aghadjik „domnișor” (DR II 441). **1.** *Gage* (Arh); *-a* (Dm; C Ștef; 16 A I 122; 16 B I 31). **2.** *Gagiu* (Puc; Tec I); — G. (Ocina); *-l* (Sd XXII); *-l* 1308 (Vlah PB). **3.** *Găgiul*, 1635 (Sd XIX 25); *Găgjeni*, *-ești* s s. **4.** Cf. + *-eată*, *Găgeată*, I., olt., act. **5.** *Găgil* (Isp I²); *-ă*, vătaf, 1600 (C. Neamț II 2).

Gagor v. **G a n g u r 3.**

GALBEN adj. **1.** *Galbenu* (Ștef; 16 B I 169); *-l*, Neagu (RI XI 226); *-Galbănu*, I. (Sur VII; Isp V²). **2.** *Galbin* (Dm); *-u* (Tec I). **3.** Cu rotacism: *Galbirul*, N. (16 A I 531). **4.** *Galbenuș*, Oprea (Glos), cu alt sens decât subst. omonim.

*GALD cf. și Glad. **1.** *Galda* s. **2.** + *-an*, *Găldanul* s. (Sd XXII). **3.** *Găldin* (17 B II 156). **4.** *Găldău* (Moț); prin forma *Găldău* fam. ard. < subst. găldău „bolboacă” duce la înrudirea cu *Gălda* b. (Giur 264).

Galte v. **G î l t 1.**

GAMA. **1.** *Gama*, fam., act.; *Gămești* s. **2.** *-ac*, *Gămăcești* s. (Mus). **3.** + *-an*, *Gămani* s., *Gămănești*, fam. (Puc). **4.** *Gamian*, St., pîrgur (16 B I 39).

GAMUL. **1.** *Gamulescu* act. **2.** „*Gamulea* (Agamulea), Gheorghe” din Brașov (Cat gr. I); — d-rul; *Gămulea*, Ion (Șchei I). **3.** *Gamolea*, A., mold., act. Nume probabil balcanic < tc. *agá* + *molá*.

GANGU. **1.** — prof., 1890; *Găngulești* s. (Hur). **2.** *Gangea* (Moț). Cf. Gangur cu apocopă (?).

GANGUR subst. var. la „grangur”. **1.** — Goian (Sd XVI 185); — R. (Ștef); — pren., mold. (P¹⁴); *-a* s. **2.** *Gangora*, N., ar. (Cara 92). **3.** Denazalizat: Lupea fiul lui *Gagor* (17 B II 43) și *Găgăra* b. (17 B II 274).

GANȚĂ subst. 1° muscă; 2° cange (DLR). **1.** *Gănța*, f. (17 A I 98). **2.** *Gănță*, b. (17 B III 417). **3.** *Ganțul* (Sur VII 209); *Gănfoae*, Tudora (Sur IV).

GARD subst. **1.** *Gardu*, Șandru (Ștef; Glos); *Garda*, dobr. (RI XI 206). **2.** *Gărdu* olt. (Sd V 451); *-l*, Ioan (16 A I 355); **3.** *Gărdălea*, b. (13 — 15 B 174); *-escu*. **4.** *Găr-*

duș (Viciu 15). 5. Din pluralul garduri: *Gărdura*, C., din Găgeni (BCI V 219); *Gărdorescul*, munt. (Sd XV 46). Pentru §§ 1–2 v. și Grăd.

Gargaun v. Gărgăun 1.

Garnicești v. Harn 2.

GAROAFĂ subst. 1. *Garofoiu* (P; IS 271). 2. *Garufalia* pren. (AO XIV 275) < ngr. γαρφαλιά „garoafă”.

GARO subst. „cioară” (DLR). 1. — fam., ard. (Paș); *Garoescu*, A. (IS 265), cf. și *Zgaroi*. 3. 2. *Garioan*, fam.

***GAT**. 1. *Gatea*, St. (16 B IV 259); *Gatești* t. (Drj 24). 2. *Găt/a* f. (Sd VI 140); *Găte*, -a, ard. (DR II 697). 3. *Gătin*, G. (Bîr I); — Lupul, mold. (Sd VII 80); — Lazor (Sur XXI); etc.

Gaulea v. Găul 2.

GAURĂ subst. 1. *Gaur*, și -ă (Ard); *Gaură* (16 B III 103); *Gaurea* (17 A IV 468). 2. *Găur/ică*, -ice b. (Dm); -ești t. (Glos). 3. *Găurincă*, Vasii zis și *Găurică* (Șchei I, III).

Găbud v. Hăbud 2.

Găcelul v. Ghici 3.

Gădin/ți, -eanu v. Gad 4, 5.

GĂGĂLI vb. (a gîngăvi). 1. *Gagală* = *Gtglea*, fam., mold. (RI V 225). 2. *Găgălău*, Stoica, 1598 (RI VIII 151).

Găgăra v. Gangur 3.

Găgonea v. Gogon 3.

Găgu/ești, -l v. Gag 2, 3.

Gălăgan v. Gologan 2.

Găld/anul, -ău, -in v. Gald 2–4.

Găltea v. Gilt 2.

Găm/ani, -ăcești, -ănești, -ești v. Gama 1–3.

Gămulea, v. Gamul 2.

Gănd/an, -e, -ea, -ul v. Gînd 1–3.

Găngulești v. Gangu 1.

Gănt/a, -ă, -oae v. Ganță 1–3.

Gărăgun v. Grec II 6.

Gărbul v. Gîrb 2.

Gărd/ea, -eseu, -or, -u, -ura v. Gard 2, 3, 5.

Gărdinești v. Grăd I 5.

GĂRGĂUN subst. 1. — Oprea (17 B III, 64); *Gargaun*, Toader, mold. (RI XI 314). 2. Cf. *Gărgănul* (Sur XIX) și *Gărgana*, olt., 1619 (Sd VI 464).

Gărle v. Gîrlă 1.

Gărn/oi, -ot, -oz v. Gîrn.

Găt/a, -in v. Gat 2, 3.

Găt, -a v. Gît 3 și Gat 2.

GĂUL 1. — Stan (17 B IV 180). 2. *Gaulea* (Giur); — Manea Vulpariul (17 B III 201).

Găur/ieă, -ineă v. Gaură 2, 3.

GĂVAN subst. 1. *Găvăn/escu*, Ioan, prof.; -ești s. 2. *Găvănel*, N. (Isp VI²) și s.; *Găvănil* (AO IX 181). 3. *Găvăniș*, Oprea, munt. (RI VIII 199).

Geag/ea, -oe v. Gege 2, 3.

Geagirtu v. Gîgîrt 2.

GEAMĂN subst. 1. *Geamenul*, Radu, munt., 1622 (RI XI 315). 2. *Geamăn*, mold. (Sd. XXII); — Stanciul (AO XVIII 474); -ul (Dm; Ștef; lsp I¹); -ul fiu lui Geamănul (17 A I 261); -a s. (Dm). 3. *Gemen*, ard., 1214 (Lukinich-Galdî Doc. p. LVIII); *Gemen/e*, -ea, -ele, -ești, -i ss. 34. *Geamără*, Barbă, 1454 (Glos); *Geamtră* b. (Dm). 5. *Jemerești* (Ștef). 6. Cu rotacism: *Jemăroaia* t. (16 A II 61) din n. marital. 7. Prob. *Jimănu* (Ard). 8. *Gemănar*, G. act.

GEANĂ subst. 1. — V. (Ard; Buc; Buftea). 2. *Geanău* (16 B III 156). 3. *Genea* (DR II); — Nicola (AO X 382); — Drag (17 B IV 322). 4. *Geneș*, V. (Tec I). *Gean*, băn.

Geangu v. Ghenghe 6.

GEGE. 1. — Ursul (Vr C 10). 2. *Geagea*, ar. (Cara 34). 3. Cf. *Geagoe*, Neagoe (17 B II 139).

Gehan v. Cehan 1.

Gemănar

Gemen, -e, -ea etc., v. Geamăn 3, 5.

Genarul v. **Jenar** 2.

Gen/ea, -eș v. **Geană** 3, 4.

Genga v. **Ghenghe** 5.

GER subst. 1. *Geru* (Viciu 33); — Gh. (IO 255); -*l* (Glos; 16 B IV 212; Isp I²; Giur 278; Cat); t., rful; -*leasa* (17 B I 186). 2. *Gera* b.; m-te (AO XVI). 3. *Ger/ea*, R. (RI XI 54); -*eni* t. (Tec. II). 4. *Geracu* t. (Sd XVI). 5. + -*otă*, *Gerotă* (Puc) și dr. *Gerota*.

Gheabureu v. **Ghiabur** 2.

GHEAȚĂ subst. 1. *Ghiață* spătar, 1512 (Glos). 2. *Ghețu*, b. munt., mold. (Î Div; Sur XI); -*l*, Gh. (Bîr I); — m-te (Mus); -*ul*, V. (IS 264). 3. *Gheța* clucer (Sd III 29); *Gheță* (Bibl. Rom. Veche III). 4. *Ghețan* act. 5. *Ghețau* (Sur XI; Grai I 417). *Ghețe*, act.; -*a*, boier (R Gr; AO XV 287; Gane; etc.); *Ghețea* (Tis; Mano 22; Aș Br 25). 7. *Ghețelu* (Mar). 8. *Ghețeș*, Stanciul (17 B II 58). 9. *Ghețeau* (Isp V²). 10. *Gheațiu* (Sd XVI). 11. *Gheți* (Bibl. Rom. Veche III); -*a* și -*l* ard., act. 12. *Ghețn*, Iliăș (Sd VI 92). 12. Profesune: *Ghețaru* act. Unele derivate din rom. Gheață, prin sufixele onomastice obișnuite, se potrivesc cu blg. Γαῖο ipoc. <. Gheorghie (Weig) fără a fi vreo relație.

GHEB, subst. „cocoasă”; cf. ghebă „manta” și ghebe „bureți”. 1. *Gheba* b. (Vra). 2. *Gheb/an*, M. (Sd XI 63); — I. (D Buc); -*ani*, -*ari* ss.; -*ănești* s. (Hur; Sd XXII); *Gheb/oaia*, -*oiasa*, -*oeni* ss.

GHEGHEU. 1. *Ghegheu* s. (13—15 B 145); Cf. *Ghigheu*, m-re lângă Ploiești scris și *Ghighe*n la 1820 (Vieri 85), Cf. Γερεη, oraș blg. port la Dunăre. 2. *Ghigenescu*, N., olt. (Nif). Cf. *Gheghe*n Pașa (C Erbiceanu Cr. greci), și hanul peceneg *Keghe*n la an. 1050.

GHEIA. 1. — jude (Ștef; C Bog); *Ghești* s. (Dm). 2. *Gheoa* f (Bga VI 23). 3. Cf. *Gheușul*, R. (17 B IV 427).

GHEM subst. 1. *Gheme* (Ard). 2. *Ghemuleț* (16 B III 362). 3. Cf. *Ghemin* (AO XI 217). 4. *Ghimicea*, P., olt. (Î Div); *Ghi-*

micești s. < ghimiciu „om scund” < ghem (DLR).

Ghemon v. **Demon** 1.

GHENGHE cf. magh. *gyenge* „slab, gingaș” (M mar; BA ung. 21). 1. *Ghengi*, Ilie, ard., act. 2. *Ghenghe* (C Ștef; Băl VI; Bîr III), scris și *Ghenghia* (Băl II); — m. log., 1620 (Sd XXI) sau *Ghianghia* log. (17 A IV 102); *Gheanghe*, Cosma, 1548, scris și *Ghianghia* (16 A I 409, III 78; Ur XVIII 192); — vornic scris și *Ghinghe* (Sd V 18) și -*a* (Bîr III; Sur II); *Gheanghea* (Ur XXII 383; 16 A II 5; Sd XI 49, Sd XXII); *Ghianghe*, mold. (Sd XVI; Răc 10), formele acestui nume variază la aceeași persoană și în același document, ca pentru Ionașcu *Ghenghea* (RI XIV 156). 3. *Ghinghe*, -*ești* s. (Ștef); *Ghinga* (M mar; RI IX 144). 4. Cf. *Ghenghelinea* în folclor (DR II). 5. *Genga*, Fabio, italian stabilit în Ardeal, soțul „doamnei Velica”. 6. *Geangu*, Gh., act. etc. 7. *Ginga*, Gh., mar. (Dealul 140); cf. *Gingașu* fam. 8. Denazalizat: *Ghiaghiul*, mold. (Sd XV 219).

***GHENȚ**. 1. *Gențea* țig. (16 B II 16); -*ulescu* (Z). 2. *Ghințea* (16 B III 362). V. și **Gonț** 3.

Ghențe v. **Gonț** 3.

Gheoa v. **Gheia** 2.

Gheon/e, -ca, -ie v. **Ghione** 1—3.

Gheț/a, -an, -aru, -ă, -ău, -e, -ea, -eș, -eu, -l, -ie, -în -u (L) v. **Gheață** 2—13.

GHEUCA alb. 1. frecv. pren. și n. de familie (Sd XI, XXII; Tut; Sur IV; Bîr IV) etc.; — Bejan (Băl II). 2. *Gheoca* pren. (P¹ fila 5 v-o; 17 B II 388). 3. *Gheoica*, Slăvițescu (Olt). 4. *Ghioca*, ar. (Fărș); *Ghioca* = *Gheuca* căp. (Cotr 3); *Ghioca* pren. (Pom; P¹¹ fila 27; 17 B I 313, 445; 16 B VI 254; Hur; Drag 274); — log. Stănescul (Aș Br 7). 5. *Ghioucu* (16 B VI 139). 6. *Ghioga*, mold., act. în cont. prob. cu subst. ghioagă. 7. *Ghiuc*, V. (Băl VI); -*a* (Moț; Bîr III). 8. — grec < alb. Γκίόκα (But); Un Γκέουκα din „Misia” 1762, în București (Iorga III 6 n. 2); „Mitropolitul Leon *Gheuca* de origine albanez” (ib.).

Gheușul v. **Gheia** 3.

GHIABUR var. la subst. „chiabur”. 1. *Ghiaburu*, I (An Pit 24). 2. *Gheaburcu*, Ion (Puc). 3. *Ghiaburcea*, munt., act.

Ghiangh/e, -ia, **Ghiaghiul** v. **Ghenghe** 2, 8.

Ghiață, **Ghiețea** v. **Gheață** 1, 6.

Ghib < subst. *ghib*(ă) sau *gheb*(ă). 1. — (Moț); *Ghibu*, O., ard. 2. *Ghiaba* s. 3. *Ghibuș*, M., olt (T-Jiu).

Ghiban subst., sinonim cu *biban* (DLR). 1. — fam. (Isp V²); -u s.; -ul, Ion (Sur VII 210—211); *Ghibenii* (ib.); *Ghibănescu* Gh. editorul colecțiilor de documente: „Ispisoace și Zapise, Surete și Isvoade” etc. Cf. și *Gheban* (v. *Ghib*).

GHICI vb. 1. *Ghicea* (AO X 129; 16 B IV 155, VI 338); *Gleia* (Viciu 33). 2. *Ghiciul* (16 B III 362). 3. *Găciul* (16 B II 171, 248) și *Gciul* (Ac Bz 17; Cat) — din forma dialectală a vb. a *gci*.

Ghid, -ea v. *David* (P. 1) și *Gide* 8 (P II). **Ghidrașeo** v. *Vidra* 6.

Ghighiu, **Ghighenesu** v. **Gheghue** 1, 2. **Ghilea** v. *Bil* 7.

GHILI vb. dialectal < a *bili* „a albi”. 1. *Ghilea* b. (Moț) și s.; *Ghil/ia*, -ești ss. 2. *Ghiliu* nepot Șendrei hatmanul (A Gen II 71). 3. -an: *Ghilănești* s.; *Ghilenoaie*, N., (Hur 124). 4. *Ghilencea*, Ion (Mus 11). 5. Cf. *Ghiliseni* s.

GHILȚ subst. „laț”. 1. *Ghilțu* = *Gtlțu* (Ștef; C Ștef; Arh; Isp VI¹). 2. *Gtlț* (Dm); -ești s.; -u, *Glig.* (17 A II 245); *Gălțu* staroste de Tecuci (16 A III 96). 3. *Gtlțea* (17 B III 316).

GHIMEȘ cf. magh. *gim* «cerboaleă» 1. — fam. ard. act. și t. 2. *Ghimiș* b. (Bz); — V., mold., act. cf. și subst. *ghimiș* derivat < *ghem* (DLR); *Ghemeș* b. (V. Bistr.).

Ghimicești v. **Ghem** 4.

Ghimon v. **Demon** 1.

GHIMPE subst. 1. *Ghimpu*, T., pitar (Isp VI¹). 2. *Ghimpa* fam. 3. *Ghimpău* (ib.), 4.

Ghimparii neam (Vr). 5. *Ghimpași*, *Ghimpeșeni* ss.

GHINDĂ subst. 1. *Ghinda* f. (Ștef; C Ștef; Glos; 16 A II 104, 117 etc.); — b. (16 A III 146). 2. *Ghindă* (Sd XI 272). 3. *Ghindău*, St. (Sur III); cf. s. *Ghindăoani* (locul luptei lui Sigismund cu Ștefan I Vvd., 1395) și *Vindăoani* (Dm), dar v. și *Hindău*. 4. *Ghindje* b. (C Ștef); -ea, mold. (Isp IV¹); -ea, ard. 1726 (Paș); -ești s. 5. *Ghindul*, fam. (17 B II 228; Tut 35). 6. *Ghinduș* (17 B II 357). 7. Profesiiune: *Ghinder*, mold. (Sd XXI; Isp III).

Ghinga, **Ghinghe** v. **Ghenghe** 2, 3. **Ghințea** v. **Ghenț** 2.

GHIOC subst. 1. *Ghioca* act., formă ce se confundă cu derivatele din *Gheuca* § 4. 2. *Ghiociu* (Vr) < subst. *ghiociu* „car-suian” (DLR); *Ghiocescu* (Puc).

Ghioca, **Ghioveu** v. **Gheuca** 4, 5.

GHIONE < alb. *gjon* „cucuvea”. 1. — post. (17 B III 11) zis și *Ghionea* (ib. IV 6) sau *Gheonea* și *Gonea* (17 B IV 210); (Cat. mold. II) 2. *Gheon/ea*, V., act.; -ie, țig. (Sd VI 532).

Ghiș/a, -an v. **Viș** 3, 7.

Ghita, -na **Ghitina** v. **Margareta** II 3.

***GHITL**. 1. Cu $\bar{t}$ -man, *Ghițiman*, cf. *ghisman* „alivenci” (DLR). 2. + term. -voe, *Ghițivoc*, Obreșă, mold. (Isp II¹, III¹).

Ghiue v. **Gheuca** 7.

GHIZDAV adj. < sl. „elegant” (DLR). 1. — (16 B I 79); *Ghizdăvescu* act. 2. *Ghizdavăț*, munt., 1476 (Flor; 13—15 B 173).

Giforeanu v. **Vifor** 1.

GIGEA adj. 1. — (Glos); *Gige*, N. (Vr C 174). 2. *Gigiu* (Gr Buc). 3. *Gigu* (AO XVI 369); *Gigioi*, ceată (D. Gorj).

GIGIRT. 1. — Ioan (IO 33); -u, V. (T-Jiu; I Div); *Dzigrtu*, ar. (Cara 11); *Gigärtu*, N.,

(1814) (An C III 749); -l, Ion, 1726 (Sd V 104). 2. *Geagrtu*, munt. (BG LIV 157).

Gigle v. *Giuglea* 4.

Ging/a, -așu v. *Ghenghe* 7.

Gioea/ă, -ăș, *Gioe/ă*, -otă v. *Joc* 2-4.

GIODĂ v. *gidă*. 1. — fam. (Hur 123). 2. *Gioadă* (ib.). 3. *Gioidiu* (Hur 102).

GIOGA 1. *Gioga* b., ar. (Ant Ar); — Ioan (Cat gr. I). 2. *Giogea* Z. (Ard II 161).

GIONAT cf. subst. plural *gionate* „gambe” și ar. *džunatic* „vitejie” (DR II). 1. — I. învâț. mold.; *Geonat*, Ioan, 1802 (BCI VII 103). 2. Cf. *Gianat*, moșnean, 1610 (AO XV 62).

GIONE < ar. *džone* „june” (Ant Ar). 1. *Gionea*, Ioan (L. Pl 376); *Gioni*, pren., ar. (Cara); *Gioneasa* f. (Ard I 64), marital. 2. + -ca, *Gionca*, S. (Met 156). 3. + -ete, *Gionete* munt. (BG LIV 194).

Gios/a, -an, -ăni -u v. *Jos* 1-3.

GIUC 1. *Giuca* b. (16 B VI 121). 2. -an: *Giucan*, V. (Buc). 3. + -lea: *Giuclea*, Ioan, act.; v. și *Giuglea* și *Jucu*.

Giudețul v. *Județ* 1.

Giugaru v. *Jug* 4.

IU **GLE** sau **GIUG** + suf. **LEA**, cf. subst. ar. *džuglu* < lat. *jugum* „culme de munți”, + art. *l*; la bulgari „răzor” (DR III). 1. *Giuglea*, Gh. filolog ard.; *Giuglescu* (Gorj). 2. Cf. *Giuglea* (Tel 58) și *Juglea* v. *Jug*. 4. Cf. *Gigle*, Ion, 1793 (BCI VII 22). 5. Cf. *Giuglău*, Olga, act. < *giuglău*, nume de cline (DLR).

Giumătate v. *Jumătate* 3.

Giune/an, -ul v. *Junc* 3, 4.

***GIUP** 1. *Giupe* t. (16 B V 246). 2. *Giupcă*, C. (Sur IV). 3. *Giupană* munt. (BG LIII 157).

Giuratul v. *Jurat* 2.

GIURMA 1. — G. (T-Jiu). 2. + -an, *Giurman*, munt., 1608 (Sd VII 271). 3. *Giurmen*, moșn. (AO X 129; 16 B VI 338).

***GIUVEL** 1. *Giuvela*, Ioan (Î Div); *Giuvata* t. 2. *Giuvellie*, înv., 1890. 3. + -că, *Giuveldă* (Sd X). 4. Cf. *Giuventia* s. *dobr*.

Gieia, **Gieciul** v. *Ghici* 3.

GIȚE subst. 1. — țig. (16 B II 193); -a b. (17 B I 286); *Gtdești* s. (17 B II 193). 2. *Gtdei* act. 3. *Gtdeoiu* act.; *Gtdoi* (Paș); *Gădăiu* (Romanosl. IV 56 n. 98). 4. *Gtdeș*, Manea (17 B II 17). 5. *Gtdinși* s. (Dm; Ștef). 6. *Gtdiușă* act. (Catina). 7. *Gtdesea* t. (Dm) prob. dintr-un marital *Gtdesaa.

GIȚT 1. *Glttea* (16 B I 179, III 304). 2. *Gâltea* și *Galte*, V. (Isp IV¹). V și *Gald*.

Giț/ea, -ești, -u v. *Ghilț* 1. 3.

GIȚD subst. 1. *Gtndu* mold. (Sd XXII; Ur XXII 374); -l, fam. (Sd III, VI 47; Băl VI); *Gândul* (17 B III 407); BCI XI 6) etc. 2. *Gândje* (17 B IV 53); -ea (Cat; 16 B II 205); (AO XVII 314); -escul 1650 (AO II 219). 3. *Gândan*, Stan (17 B IV 368). 4. *Gtndilă*, V. act.

GI(N)SCĂ subst. 1. *Gtnscă* (Dm); — fam. (Buc; Isp V¹); — Ghervasa b. (Sur I). 2. *Gtnscovici*, D., uricar (16 A III 73). 3. *Gtnscă*, fam., act.

GIȚB subst. „spate”. 1. — popa (17 B III 134); -ă act.; 2. *Gărbul*, M. (16 B I 79). 3. *Gtrbjea* (Dm; IT); -eni, -ești ss.; -escul (Ștef). 4. *Gtrbo* și *Gtrbov* (Mar; Dm); *Gtrbov/u* -ăf (Dm; Ștef); -an (Glos; AO XVII 311). 5. + -vici, -an: *Gtrbovician* (u). 6. *Gtrbășan* (17 B I 139).

Giře/a, -ă, -eni, -ina, -ini, -inul v. *Grece* II 1-3.

Giřd/ani, -ăncasa, -e, -ea, -ei, -ești, -oman, -ul v. *Grăd* II 1, 2, 4-6.

GIȚLĂ subst. 1. *Gtrlje* (Dm); -ea (17 A I 136, IV 416); -ea vatah (Sur II); -ești s. (Dm); *Gărle* (Băl III) scris și *Gtrlea*, portarul Sucevii (16 A III 40). 2. *Gtrlan* (17 A II 59). 3. *Gtrluș* (16 B IV 133; AO XIX 134).

***GIȚRN**. 1. *Gtrnea*, C. (Răc 20) — Ghirilă (Sur IV; Isp II¹; RI XII 238). 2. + -otă, *Gtrnotă* (16 B IV 187). 3. *Gărnot*, D-tru, care

semnează *Gârnoi* la 1647, munt. (BCI V 194) zis și *Gârnoz*, D-tru, din *Urtați* (ib. 216).
4. *Gtrnefu*, Gh. (Sur XV 259).

GÎT subst. 1. *Gtta* f. (16 A III 443). 2. *Gttea* (ib. 13, 28); — ard. (DR II 697). 3. Cf. *Gâte*, -a (ib.). 4. *Gttan* act.

GLAVA sl. глѡва „cap”. 1. *Glav* b. (17 B II 274); -a, *Ioan* (Puc). 2. *Glavan* fam, 3. Forma ucr. cu *h-*, *Holova*, mold.; *Holovat*, Vas. (Sur IV); v. *Holouca*.

GOANGĂ subst. 1. — fam. act. 2. *Goangea*. 3. *Gonga* (11–13 C I 57); — P. (Î Div); *Gongu* t.; -lești moșneni din *Teleorman* (ib).

GOCIMAN subst. sau goțman, gojman < germ. *Gotsmann*, ung. *gócsmány* (DLR) „epitrop al comunității ortodoxe sătești în Ardeal” (Sd XIII, la Index de lucruri), „ales de obște și ajutat de jurați” (Ard I 197), pe un act din 16 febr. 1805; funcția se zice „goțmănie” (Ard II 97, 271). 1. *Gociman* b. (Ard II 251); — din *Birsa* (Sd X); — ard., 1771 (Paș). 2. *Goșman* b. (Dm); -i s., mold. (Sd XXI); *Goșmănești* s. (Dm). 3. *Goțman* (L Pl 371). 4. „Uncheaș Gaspar goțman”, din *Cimpulung-Muscel* (Sd I–II).

GOCIU subst. „administrator de moară” (DLR). 1. — ard., 1726 (Paș); — munt., fam. (Cat); — (Scorțeni); -l frecv. mold. (Sur IV; *Bir* III); -l, munt. (17 B I 312). 2. *Goča* f., ar. (Fărș); *Gocești* (Vr). 3. *Gocileasa* (Ur XXII 76) < *Gocilă. 4. *Goceanul*, O. (Ștef). Pentru formele 2–3 cf. și blg. Гоцо sint. < Гоца (Weig).

GOD cf. sl. годъ „ora, timp” și particula *gode* „careva” (DLR). 1. *Gode*, Ion, olt. (Sd VII 61; Vr; 17 B IV 199); -a (Mus 35); -a, din s. *Godeni* (13–15 B 131). 2. *Godeanu*, oronim; — și *Godeni* ss. V. și *Goidc*. 3. *Godințești*, -elul ss., prob. din subst. *godin-godac* (DLR).

Go/e, -eoaie, -eseul, -ești v. Neagu IV 1.
Goecamuș v. Hagem 2.

GOGOĂȘĂ subst. 1. — stol., 1483 (Flor 255). 2. *Gogoșa*, fiul lui *Ioan Gogoșe* (16 A

III 298). 3. *Gogoșe* (16 B II 302); *Gogoșoaiu* (ib. 374).

GOGON subst. 1. *Găgonea* (16 B III 4). 2. *Gogoncea* (Glos). 3. *Gogonef*, *Toader*, 1636 (ib).

Goi/a, -an, -ana v. Neagu IV 2, 4.
Goie/ea, -elu v. Neagu IV 5.

***GOIDE**, cf. *Gode* cu epenteza *i* (?).
1. *Goidjescu*, *Ioan* (Î Div); -ești s.; *Goideasca* t.
2. *Goideanu* (Cat). 3. *Goidișești* s. (Isp IV).

Goiă v. Neagu IV 6.

Goț/a, -ea v. Neagu IV 7.

Golu/ac, -l v. Neagu IV 1, 3.

GOL adj. 1. *Golul* b. (Ur XXII 87). 2. *Golea* (Ard; Moț); -- haiduc (G Dem 584, 588). 3. *Golde* forma mold. (Ștef; 16 A III 10); *Golăești* s.; *Golte* (C Ștef); *Golăi* și *Golea* (Băl II; Sur II) sau < *Neagolea*, v. *Neag* IV 8; *Golti*, *Lazăr* (16 A I 359); *Golae*, *Ursachi* (Isp VI¹). 4. *Goli* ar. (Fărș); *Golia* *Ieremia*, ș.a. (Hurm XI) și s.; *Golie* act. 5. *Golăul* (Braș). 6. *Golăias*, boier, 1600 (C Neamț II 2); *Golăeș*, diac 1740 (BCI VII 20). 7. *Golaș*, (< adj. *golaș*) țig. (16 B II 16); *Golășei* s. 8. *Golanca*, marital (Glos). 9. *Goleș* s. 10. *Golef* (16 B III 143) și s. băn.; -i s. 11. *Golin*, boier (13–15 B 65; T-Rom 65; Flor 19); -easa s. 12. *Golișta* s.; -ă b. (16 B II 379). 13. + -cea, *Golcea* (Moț; 16 B I 60). 14. + -man, *Goliman*, L. (Sd VII 236). 15. *Goloiul*, Gh., munt. (Sd V 489). 16. Cu fonetism ucr. *Holuță* fam. (Buc).

GOLOGAN subst. 1. — țig. (17 B II 184). 2. *Gălăgan*, Ion (Isp II²). 3. Cu schimb părții finale: *Gologuș*, E., act. 4. Cu fonet. ucr., *Holohan*, I. (AO XVI 361).

GOMA 1. — Notea, ar. (Cara 92). 2. *Gom* (ib. 82); — ard., 1750, sătean. 3. + -an, *Goman* (Isp III¹). 4. *Gomoi*, *Stoia* (16 B II 97, 250); -u, *Manea* (16 B VI 155); -ești s.; -escu. 5. Prob. cu *u* < *o*: *Guma*, N. (Ard; Î Div); — *Isachis*, grec (?) (D Buc); *Gumju* (Sd XVI); -uești s.

GON 1. — V., mold., act.; *-ea* (16 B II 392); sau < Ghione. **2.** + *-cea*, *Goncea*, 1713 (Sd XV 89); *Goncescu* (Arh); *Goncia*, Ioan, olt. (Sd VI 504). **3.** + *-ciu*, *Gonciu*, Jălu, dobr. (R1 XI 204); *-l* (16 B III 363); *-l*, Rad, țig., 1760 (AO XXII 128).

Gonea v. **G h i o n e 1.**

Gong/a, -u, -nulești v. **G o a n g ă 3.**

GONT cf. subst. plural goanțe = boabe de fasole, pietricele (DLR) și srb.-cr. *Gonca* (Rječ citat de Pașca). **1.** — D. act. *-ești* s; *-escu*. **2.** *Gonța* mold.; *Gonță* b. (16 A III 189); — și la genitiv: „*Gânșii popii*” mold., 1686 (BCI IV 186, 194); *Gonța*, fata Dumitrei, 1678 (BCI IV 222). **3.** *Gonțe*, pah., munt., 1500 (Sd XXI); *-a* (Cat; Giur 267; 16 B I 187, II 328); *-a*, ard., 1726 (Paș); *-a*, mold. din Solești, care sub act semnează *Ghențe* (BCI IV 188). **4.** *Gonțu*, țig. (16 B II 16); *-l*, Gr. (Bîr III). **5.** *Gonțilă*, I. (AO IX 190). **6.** Prob. *Gunțași* s. disp., vecin cu Bleajoli (17 B III 281) Ploiești.

Goraef v. **H o r a e ț 3.**

Gorban, -ești v. **G u r b a n 2.**

Gorjești v. **H o r j a 5.**

GORN cf. adj. sl. *горна* „de munte”. **1.** *Gorna*, Ianoș (AO IV 322). **2.** *Gornlea, -eiul, -ești, -eni* ss. **3.** *Gornița*, S. (Sd XI 94).

GORUN subst. **I. 1.** — (Cat); — Ioan, olt. (AO XXI 173); — de Dridif, nobil de Făgăraș (Paș); — b. (16 B II 138); — țig. (ib. 16); *-a* b. (16 A I 267); *-ești* s. (Dm). **2.** *Goron* (Moț); *-ul* t. **3.** Cu fonetism ucr. *Horun* act.

II. Derivate ce se confundă cu tema adj. *gorîn* „ars, pălit de soare” cf. și subst. *gărnă* „curătură” (DLR) sinonim în fond cu termenii *Arsa*, *Jariștea* (care designă vechi despăduriri prin incendiu). **1.** *Gorîn* fam., ard., 1680 (Paș); *-a*, sat munt. pe Teleajen.

GOSEA 1. — (16 B IV 213). **2.** + *-an*, *Gosan*, T. (Ștef); — pah. mold.; — Tanasc (Sur X; BAP II 184), probabil referințe pt. același personaj. **3.** + *-ar*, *Gosariu*, Livia, mold., act.

GOST cf. sl. *гостъ* „oaspe” și partea finală din Dragostea. **1.** *Goastă*, Stan (17 A IV 102). **2.** *Gostea*, boier, 1390 < sl. *gostf* (etim. Iorga III 269); — zis și *Gostian*, 1409 (Div 52); — olt. (16 B VI 338; AO XII 110; 17 B IV 405); *Gostești* s. (17 B IV 188); *Gostescul*, Gh., 1712 (AO IV 322). **3.** *Gosteiu* (16 B IV 208; BG LIV 194); — cel Negru (13–15 B 16). **4.** *Gostoia* fam. (M mar). **5.** *Gostilă* (Ștef; Sur XV; Bîr IV); *Gostilo* (Dm). **6.** *Gostilești* s. (Dm); *Gostilele* s. **7.** *Gostinu* s.; v. și Partea I la *Augustin*.

Goșman v. **G o c i m a n 2.**

GOȘU cf. expresia: *goș-gogeamite* și ipoc. *Goșu* < Neagu IV 9; cf. blg. *Gomo* sint. < *Gora* (Weig). **1.** — R. s. *Telega*; *-l* din *Breb* (17 B IV 556). **2.** *Goșa* b. (Moț; 16 B I 34); — s. (Sd XXI); *Goșlea, -ești* tt. **3.** *Goșoiu*, Oprea (Drj 48).

GOT; pentru etimologie se pot face patru ipoteze: 1° calendaristică < Sava Gotul, deci n. cărturăresc, după ex. lui Persu < calend. Iacob Persul etc., 2° *Gotă* din *Negotă* și *Neagotă*, prin afereză, nume foarte frecvent și 3° blg. *Goro* sint. < *Gora* (Weig); cf. și discuția etimologiei la Philippide (OR 1) 4° ipocoristic de la germ. *Gotthard*, *Gottlieb* (Cf. I. Iordan, BL VI p. 41 și Al. Rosetti Ist. 1. romne II 70) **1.** — b. (BG LIV 195). **2.** *Gotăuți* s. vechiu (Ștef). **3.** *Gotha*, Radul (16 B VI 262). **4.** *Got/e* țig. (16 B II 2); *Got/ea* hotarnic (16 B I 165); *-ea* (Mar); *-ești* și *-eșul* tt.; *-ăști* și *-ăuți* ss. (Dm); cu *h* < *g*: „*Hotesti* din *Gotești, în ținutul Tigheciului” I. Bogdan (Ștef); v. și *Hot*. **5.** *Goteș*, munt. (17 B II 285). **6.** + *-ar*, *Gotar*, Ionașco (Sur III).

Gotesti v. **Got 3**, v. **Hot 6** și **Neg C 1.**

GOȚĂ scurtare din < *Negoțu* și < *Neagoță* (< *Neagu*), sau subst. var. la „*gogoriță*”, dialectal ard. și ar.; cf. și blg. *Гоцо* sint. < *Gheorghie* (Weig). **1.** *Goța* olt. (Sd XXII); ard. (Mar); — I. (Grd 42). **2.** *Goțul* (Tec I); — D-tru din Solești, 1686 (BCI IV 208); — fiul Armancăi (16 B III 63); — căp. din Folești, 1707 (ib. 222), zis și *Guțul*, într-un doc. din 1718: „Ștefan sluga *Guțului*

-din Folești" (BCI IV 222). 3. *Goțe* (Ard); -a = *Goția*, E., act.; *Goți*, popa din Vălenii de Munte (BCI XIII 187); -u, N., din Mușcel (I Div). 4. *Goțelă* (Hur 206).

Goțman v. Gociman 3.
Gracea v. Grec II 5.

GRAD cf. sl. *градъ* „grindină” și sl. *Граданир* (Weig). 1. *Grad* zis și *Grid* (sic) Vășii, ard., 1700 (BCI XII 69); *Grad* pren. (Dm; Mar); fam., act.; -ul Șarbanovici 1348, vlah din Serbia (A Ist III 85; DR I 196). 2. *Grada* b. (Ștef); - Dumșa (16 A I 106). 3. *Grade* (AO X 129); -a pren. (P^{II} fila 27; Giur 81; 16 B IV 104); -a, călăraș, 1655 (Sd IV 38). 4. *Gradi* fam. (Isp IV²). 5. *Gradoo* (AO XVIII 474). 6. *Gredescul* (Bez I 22); *Grădescu*, mold. -*escul*, Stoica (17 B II 175); -ești neam brașovcan, 1780 (BCI XII 88); -ești s. (Dm). 7. *Grădan*, Ioan, ard. (Met 138). 8. *Grădoman*, boier 1521-29 (P. Gov. f° 14 vo) v. și **GRĂD**.

GRAMA < gr. *γράμμα* „literă”; folosirea temei ca nume s-ar putea explica și prin scurtarea lui „gramatic” < gr. *γραμματικός* „scriitor”, cf. diacon < diacon folosit în același sens. 1. - b. (Ard; Paș) etc.; *Gramul*, Bogdan (Btr II). 2. *Grăm/oc*, -eac, -oiu (Paș); 3. *Grăman*, act.; *Grămești* s. 4. *Gramcea* act., cont. cu *Grancea* (Jiul ard.).

GRANDA 1. - f. (16 B III 318). 2. *Grande*a, Grigore H., poetul. 3. Cf. *Hrand*, act.

GRAS adj. 1. *Grasul* (Dm; Glos); - Vulpaș (16 A III 284); Ivașco al *Grasului* (Aș Br 150). 2. *Grăsău*, C., ard. 3. *Grăsoi*, -u, act.

GRAVU cf. germ. *Grew*e < *Graf* „comite” (etim. Pașca). 1. *Gravu* (Paș; Viciu 13); -i (Pușc.). 2. *Greavu*, ard., 1627 (Paș). 3. *Grevul*, olt., 1638 (AO VII 29). 4. + ung. *grof* „cont”; *Grovu* 1726 (Paș). 5. *Groful*, Pătru (Șchei I; Viciu 33) 6. *Groh*, Cristea, olt. (Sd VII 58). 7. Prob. *Grou* fam. act. (Băicoi).

GRĂD sau **GIRD** < sl. *градъ* „mîndru”. 1. 1. - (17 B III 137). 2. + -ină: *Grădină* b., 1622 (RI VIII 199; Moț); - din *Putna*

(16 A II 58); N. fiul *Grădinei* din Trotuș, 1656 (Sd VII 380), sau < subst. *grădină*. 3. *Grădinea* f., 1628 (Tut 33, 44). 4. Cu met. *Gărdinești* s. A se compara cu formele temei *Gard* și *Grad*.

II. 1. *Girdul* (16 B IV 232). 2. *Gtrde* scris și *Grtde* (Dm). 3. *Grtdovici* (Dm); *Gtrdea*, mold. (Dm; Arh); munt., 1483 (Ț-Rom 331); *Gtrd/ești* și -oiaa ss. 4. *Gtrdani* și *Gtrdăneasa* ss. 5. *Gtrdei*, Valea, t. (17 B I 357). 6. *Gtrdoman* boier (Rel).

III. *Grid* formă din Ardeal: 1. *Grid*, V., pren., ard., 1696; - Ion, ard. (RI XIII 281); - (Sd X); - din Btrsa (Ard). 2. -an, *Gridan*, P. (T-Jiu).

Grăd/an, -escu, -ești v. **Grad 6, 7.**

GRĂJDAN < sl.-rus *гражданн* „cetățean”, din care s-a lepădat silaba finală, tratată ca sufix; cf. blg. *Gruždana* (Mikl p. 266). 1. *Grajdan*, coconu Mircii spătar, munt. (BCI vol 193). 2. *Grăjdan*, mold. 1607 (17 A II 80; Sd XVI 392); - spătar, 1641 (AO XIX 120); - munt. (Aș Br 3); - olt. (Sd VII); *Grăjdian* b., mold. 3. Alături de acest nume apar și formele moldovene, citate de Tr. Ionescu-N. (Romanoslavica III 25-27, an. 1958) ce rămîn de explicat: *Grăjdean*, mold., 1587; -u (din sec. al XVII-lea și al XIX-lea), *Grăjdianu*, -i; *Grăjdeni* s. (ib. 27), vecin cu schitul *Grăjdana*, poate fi o sinc. din *Grăjdăneni*, și tot astfel „*Grăjdinești* sau *Grăjdineștii*” s., olt. (Sd XXII). 4. *Grăjdana*, nume format ca *Drăgana* din *Drăgan*, apare în documente mai tirziu, ca prenume feminin și ca toponim (Pom; Sur VI), în ambele țări. La exemplele citate de Tr. Ionescu-N. și urmăririte cu precizări genealogice din documente editate sau manuscrise (ib. p. 21-25) adăugăm: *Grăjdana* f. munt. (Sd IV 162); - Băleanu, 1616 (AO XII 447); - soția lui Coceală (A Gen II 66); și *Gredana* 1760 (Ins 338, 241) soția logofătului Bunea.

Grăm/ae, -an, -eac, -ești, -oiu v. **Grăma 2.**

Grămăzilă v. **Grumaz 4.**

Gră(n)otă v. **Griu.**

Grăs/ău, -oi v. **Gras 2, 3.**

Greacea, **Greața** v. **Grec II 4.**

Greavu v. **Gravu 2.**

***GREBEN** blg. грѣбен „pieptene”. 1. *Grebenea* b. (Ard); cf. *Grebena* oraș ar. 2. + -co: *Grebenco* b. (Sd XXI). 3. + -ce, *Grebence* b., mold.; — eg. (Bfr III); -a (Sd XI, XVI; 17 A I 165). 4. *Grebăn/aș* și -uș fam., act., munt. 5. *Gribencea*, Toader sau *Gribinci*, mold., 1674 (RI XII 242); *Gribincea*, Laurenția, poeta.

GREBLĂ subst. 1. *Greble* monah Urlați (BCI V 247); -a poreclă (Sc). 2. *Grebles* (Sur III).

GREC etn., nume frecvent între 1500—1800 în ambele țări și în Ardealul meridional, purtat ca supranume de imigranții greci sau aromîni, fugiți de jugul otoman, din provinciile grecești; s-a luat apoi de dacoromîni ca prenume, la fel cu celelalte etnice; dovada se face mai ales prin prenumele feminine. I. 1. *Grec*, Gh., mold. (17 A IV 415); -u fam. ard. (Paș) etc.; -ul pren. (Dm; 17 B I 145); „*Grecul* și frate-său Lupaiu” (16 A I 358); — fam. (17 B III 560). 2. *Greaca* pren. feminin frecvent: — fiica lui Rusu (Ștef); — fata lui Toader Rus (16 A I 75); — și Mica surori (16 A II 16); — sora lui Bălțatul (17 A IV 103); alte ex. de prenume feminine: (Dm; P¹⁴; 17 A II; Sd XVI 293). 3. *Grecea* b. (C Ștef; 16 A III 132; Isp II¹; Bibl. Rom. Veche III); — călăraș, 1655 (Sd IV 38); *Grecescu*; -l Ilie (17 B IV 145); *Greceanu*, Radu, cronicar. 4. *Greain* 1436 (Dm; CL); coincidentă, lat. *Gracinus*, 5. *Grec/i*, -ea, -eanca, -eni ss. 6. *Grecușor*, Gh. (RI XXXI 187). 7. Cu suf. ucr. -uc, *Greciuc*.

II. Forma slavă Грѣкъ, blg. Грѣк. 1. *Gtrcă* b. (17 B I 283, 332); *Gtrca* circumăreasă (Băl II; BA sl 11). 2. *Gărce*, -a, *Gtreceni* ss. 3. *Gtrcini* b. (Sur XXI); *Gtrcin/a* b. și s., și -ești s. (Dm; Sd XXI); *Gtrcinul* b. (Sur XIX). 4. Prob. *Greașea*, T. (Ard), sau < Grișa (Grigorie v. Partea I); *Greacea* fam. (Ard 172). 5. *Gracea* vătaf (Băl II); *Gurcea* popa, diac 1634 (Cat mold II). 6. *Gărăgun* supranume etnic dat grecilor de către aromîni.

Gredeseul v. **Grăd** 6.

GREIER subst. 1. *Greere*, C. (AO XVI 355). 2. *Grieros*, Șt. (Vit B 41). 3. *Greur*, țig. (16 B VI 145).

GREU adj. 1. *Greul* (Dm; Ștef); — fam. buc— din Bodești, 1580 (AO VII 304); Radu al *Greului* (16 B VI 126).

Grevu v. **Grăv** 3.

Gribencea, **Gribin/cea**, -ei v. **Greben** 5.

Grid, -an v. **Grăd** 1 și **Grăd** III.

Grine/a, -ă, -o, -oviei v. **Ungur** II B 3.

Grin/ă, **Grinț/ăști**, -escu, -ieș v. **Ungur** II B 1, 4.

Grita v. **Negru** 17.

GRIU 1. *Griul* țig. (Sd XVI); *Griești* s. (Sur IV; 17 A III 223). 2. *Grielești* s. disp. (Ștef; C Ștef) < diminutivul *Griel. 3. Cf. *Grias* din Adjud (Sur V), ungur sau sas.

GRIJĂ subst. 1. *Grija* b. (Băl II). 2. Compus: *Haragrij* (Sur XXII) „fără grijă”. 3. *Grijulivi* s.

Grin/că, -eo, -coviei, -i, -ouși v. **Ungur** II 1—3.

GRINDĂ subst. *Grindeș* scris și *Grendeș*; (16 B V 38). *Grindu*, Iacov (Șchei IV).

Grinț/eseu, -ieș v. **Ungur** II 4.

Grita, v. **Negru** 17.

GRIV adj. 1. *Griuv* N., băn. (LB). 2. *Grivei*, N. (AO XVI 344); *Griva* și *Grivei*, în uz și ca nume de cîini. 3. *Griivan* (Viciu 33).

Gridoviei v. **Grăd** II 3.

Grineă v. **Ungur** II C 2.

GRÎU subst. 1. *Grăotă* (Sur XXIV). 2. *Grănotă*, D., munt. 1620 (Sd VII 271) < plur. grîne.

GROAPĂ subst. 1. *Gropeiu* și *Gropieiu* b. (17 B I 186, 237, II 200; AO X 130); *Gropeai* (16 B I 133).

GROAZĂ subst. 1. — b. (Ștef). 2. *Groz* moșnean (AO X 128); -escu; -ești și -inși ss.; -u, dobr. (RI XI 211) și ipot. (prin afer.) *Rozu* (Puc). — f. (Cat); ipot. (cu afer.) *Roza*, Dieu, 1799, sătean (Olt). 3. *Grozea*,

pren., mold. (P¹⁴); frecv. mold. (Dm; C Ștef). 4. *Grozin* (16 A IV 15) și ipot.: *Rozin* act. 5. *Grozufă* b. act. Ca nume de incantație destul de frecvent (să ținem seama și de derivatul *Grozav*) numele a putut intra în categoria celor pasibile de scurtare prin afereză.

Grof, Groh, Grou, Grovu v. Gravu 4-6.

GROS adj. 1. *Gros*, T. (BCI XII 141); -a sec. XVI (PGov f° 10) -*escul*, St. (IO 83); Stan cel *gros* (16 B IV 100). 2. *Grosu* (Î Div); - Martin (Glos). 3. *Grosar*, ard.; -iu, A., act. 4. *Groseș* (Mar). 5. *Grosilă* (17 B I 164, 278). 6. *Groșneală*, Stan, munt. (BCI II 257), poate fi același cu Stan din § 1.

Groz, -a, -ea etc., v. Groază 2-6.

GROZAV adj. 1. *Grozav* (Ard; Sd XIX; Băl VI; D Buc); - vornicul lui Petru Rareș; - armaș (17 B I 230); - diac (Cat; 16 A II 22); *Grozav/escu*; -ești s. 2. *Grozavea*, mold., 1674 (RI XII 243). 3. Femininul este mai frecvent: *Grozava* f., mold. (17 A V 193; Ur XXII 383; Tec I; Giur 153) - f., munt. (Sd VII 286; 16 B IV 87). 4. Cu fonet. ucr. *Hrozavlea* s. (Mar); frecv. cu afer., prin cădere a lui *h* - ca în Ristea < Hristea: *Rozavlea* s. (Mar).

Gruban v. Gurban 1.

***GRUD** < blg. Груд. prenume < гpyдa „talpă” „glie”. 1. *Grudi*, Sima zis și Grundescu, S. (Î Div). 2. *Rudu*, V., ar. (Cara 88); Calea *Ghrudului* (16 B IV 107); cf. și „str. Rudului” din Ploiești.

GRUI-E subst. „cocor” și „colină”. 1. *Grui-Singer* personaj de baladă; Gruiu, șase sate, probabil fără raport cu antroponimul, numite după aspectul terenului. 2. *Gruia*, olt. (Sd XXII; 17 B II 167); - munt. (Cîmp; Puc); - ar. (Cara 102); cf. și srb. -blg. Гpyj-a, -jo < blg. Гpyдa (Weig); *Gruia* lui Novac și *Gruian*, eroi de baladă (G Dem 614 etc.). 3. *Gruifă* (Ard II 106); - Ioan (Met 95). 4. *Gruan* (Mar).

GRUMAZ subst. 1. - (Dm; Ștef; Sd XVI); -a, staroste (C Ștef). 2. *Grumazea* (16 B III 210); *Grumăz/eni*, -ești ss.; *Grumeadzea*, armaș (Sd XI 80); *Grumează*, Ecat., f. act. *Grumexa*, I. (Isp IV²); *Grumezea* (Dm); - olt. (BCI II 262). 3. *Grumezoae* s. (Ștef). 4. Cu as. regr. *Grămăzilă* (16 B III 345) < *Grumăzilă.

Guefujna v. Cogiujna 2.

GUD cf. subst. ard. gudă „cățea, grijă”. 1. *Gude* ar. (Cara 102); *Gudea* munt. (16 B II 249, III 358; 17 B II 423; Puc); mold. (Sur XXII); *Gudescul* (17 B I 395). 2. + -an, *Gudanul* din Lămășeni, mold. (Sd VII 106). 3. *Gudi* fam. (Puc). 4. *Gudici* (DM 29; Dm), dar aici poate fi, prin fon. ucr., *g = h*, < *Hudici*; cf. și *Gudina* zis și *Hudena* fam., mold. (BA sl. 33). 5. *Gudin*, dobr. (RI XI 206). 6. -lea: *Gudlea*, globnic (17 B II 217); - țig. (16 B II 250). 7. + -ar: *Gudărăști* s. (17 B I 338). 8. Cf. *Gudas*, ar. (Cara 23). 9. Coincidență: *Gude* b. (trac) în Moesia Super. (OR I 567). V. și *Hudă*.

Gudiei v. Hudă 3.

Guduman v. Hudă 4.

GUG cf. subst. gugani, gugueni, epitete în Oltenia pentru hațegani, în Banat pentru păstori străini. 1. - mold. (Ur XXII 378); - Pătru (17 A II 216); - Ion (Sur I); *Gugu* (Am 135; Sc); - vatag (16 A III 27); -l 1534, ard. (Paș); -lescu, C. (Î Div). 2. *Guga* b., ard. (Moț; Viciu 16); - mold. (16 A I 343); - munt. (16 B I 114, II 10; BG LIII 156); *Gugă*, Ioan (C Ștef; 17 B I 171). 3. *Guglea* b. (Isp II¹); -ești s. 4. *Gugiu*, fam. -man: *Gugiman*, S. (Isp VI²), sau < subst. gugiu-man (căciulă de demnitar). 5. + -lea: *Guglea*, Stan, 1708 zis și *Gujlea*, Stan în 1667 (BCI III 83). 6. + -lea -eș: *Gugleş*. 7. + -ui: *Gugui*, fam. -a, Ioan olt., 1828 (Valea Jaleșului, Cărăbiș). 8. + -ui, -an: *Guguian*, (Viciu 16); - Jînga, munt. (BCI XII 105); *Guguianca* s. 9. *Gugucea* țig. (16 B II 16). 10. Cu nazalizare: *Gungul* b. și *Gunga* b. (Sur V).

Gui/a, -ea, -eseu, Guin, Guiu v. Neg E 8, 9.

***GUL.** 1. *Gul/ea* olt. (Cat; 16 B II 224, 394); *-ești* s. 2. *Guloiu*, Ioan (Î Div). 3. *Gului*, Safta lui (Tut 78). 4. + *-man*: *Guliman* (Sd XXI); *-escu* act.

Gum/a, -u, -uești v. **G o m a** 5.

Gung/a, -ul v. **G u g** 10.

Gunțați v. **G o n ț** 6.

GURĂ subst. 1. *Gura* b. (Ard); *Gură*, Ursul (Sur IX); *Guroae* f, marital (Glos). 2. *Gur/je* (Dm; Ștef); *-ea*, Vas. șoltuz (Bir IV); *-ești* s. (Sd XI 87). 3. *Gurău*, R., munt. (BCI XII 123, XV 66). 4. *Gureș* (Dm; Ștef; Sur I; Ț-Rom 266); — din *Gureșani* (16 A I 284). 5. *Guril*, -ă (Gorj 307). 6. *Guriță* b. (17 B IV 183), cf. ar. *gurițe* „pere pădurețe”. 7. *Guran* olt. (Sd XXI) < subst. *guran* (șalău); *Gurănescu*. 8. Compuse: *Gură-dulce* (17 B III 181); — C. 1762 (BCI X 106); *Gura-gata* țig. (Sd V 106); *Gură-goală* (17 B II 228, III 116); *Gură-lată* (Isp V²); *Gurlină* (Viciu 33) < gură lină; *Gură-Molia* (sic), Stanciul, 1601, olt. (Sd VI 459); *Gură-rea*, Bejan, (Isp V²).

GURBAN < tc. *kurban* „jertfă”; un vechi subst. *curban* e folosit în cronici. 1. — zis și *Gruban* (Dm; Ștef); *Gurban* fiul lui Șerbul (17 B II 78); *-ul*, *Gurbân/jeasa*, *-ești* ss. Etimologiile date de I. B.-Albescu < ung. *görbe* „strimb” (BA ung 21), sau < sl. ucr. *гpyбий* „aspru”, nu par acceptabile. Prezența numelui din sec. al XV-lea ar face

dovada unei origini cumane, iar nu otomane. 2. *Gorban*, Gr., rus din Putila (Băl VI); *Gorbănești* s.

Gureea v. **G r e c** II 5.

GUST subst. 1. — Șt., mold. (Sd XXXI). 2. *Gustea* grec „venit în țară sub Calimah, falit în 1821 ... boierit în 1834” (Arh), numele poate fi scurtare din Augustin (v. § 5, Partea I).

GUȘĂ subst. — GUȘAT adj. 1. *Gușa* b. (16 B V 62); — popa (17 B I 71); — ard. (Pușc.). 2. *Gușe*, Mușat (17 B IV 249). 3. *Gușu* pren. (Buc); — ard.; — ar. (Cara 23); Caragiani îl dă ca ipocoristic din Tegu < Sterghiu (Cara 26); *Gușul*, mold. (C Ștef; 16 A I 195; BCI VIII 9); *Guș/a*, -e, -u se pot explica și din *Neguș*, v. *Neagu* IV 10. 4. *Gușoiul* și *Gușoeni* ss. 5. *Gușăilă* (Vr); *Gușeală*, Ion (17 A IV 102). 6. *Gușat*, Ioan (Met 146); *Gușetoiu* olt.

***GUTU** 1. *Gutul* s., olt. 2. *Gut/a* f. și *Gutea* b. (16 A I 310, 420); *Agutii*, genitiv (16 A III 63). 3. *Gutilă*, N., act. 4. + *-in*, *Gutin* munte în Maramureș; *Gutina* f., mold., 1529, (Sd VI 139); cf. *Gutinașul* s.

Guț/a, -an, -ă, -ilă, -iul, -olu, -uc, -ul, -uleseu, -uman v. **N e g** E 1-7.

Guțul = **Goțul** v. **G o ț** ă 2.

Guzu/e, -l v. **U z** 3.

H

HABĂ subst. dialectal ard. „șezătoare”.
1. *Hăbeni* s. 2. *Habic*, Toader, ard. (Sd VI 311). 3. *Habolă*, V. (Mar); — D-tru (17 A V 175). 4. Din *haba*, sau o temă asemănătoare, *habi = *Hăbiac*, C. „sluga” (16 A II 170, 310); *Habiac*, P. (16 A III 147); *Hăbian* (Ard; Met 15).

HABĂȘ cf. ung. *habos* „agitat”. 1. — Ursu (Bîr IV). 2. *Hăbășascu*, I. (Vit 10); *Hăbășescu* (LM; Sd XVI); *-escul*, Lupu mold., 1642 (Sd V 27); *-ești* s. (Dm).

HACIMONDA cf. subst. hajmandău „băiat solid” (DLR). 1. *Hăcimonda*, Șt. (17 A I 122); *Hăcimănda*, Drab (Sur II). 2. *Hacimundia*, Varvara, cneaghina (ib. 98) numită și *Hacimăndoe* (ib.; 17 A IV 365) sau *Hosmăndioe* (17 A V 283). 3. *Hoșmonda* (Isp IV¹). 4. *Hoșmăndea*, Mihăil (17 A V 226).

HADARAG subst. dialectal ard. și mold. „mînerul îmblăciului”. 1. — (Sur XV). 2. *Hădărugă* (Moș; Viciu 34). 3. Din *hădărău* forma primă a cuvîntului, < ung. *hadaró* „îmblăciu”: *Hădărău*, Șt. (Ștef) și *Hădărăești* s. (ib.). V. și *Hadăr*.

Hadarbal v. **H a d ă r 1**.

Hadămb v. **H a d ă m b**.

Hadăr v. **H a d ă r 2**.

HADÎR 1. — stolnic zis și *Hadărbal*, *Hadărbălă*...; cu metateză: *Hardabal*, stolnic, 1593 (AO XIV 111), amintește pe Cartaginezul Haderbal (!) 2. Cu apoc. *Hadăr*, sătean (17 B I 453); — vâtaf (17 B II 139); —

din Buzău (17 B IV 59); boier sec. XVII (P Gov f° 12 vo).

Hagimuș v. **H a g e m 2**.

HAI interj. 1. — Gh. (Mar): *-u*, G., mold., act. *Hăești* și *Htești* ss. (16 B I 54; 17 B I 276).

Haidrugan v. **H a i d ă u 2**.

HAGEM < *Agem*, nume arab al Persiei sau < ung. *hagyma* „ceapă”. 1. *Hăgimești* s. (Hur). 2. *Hagimuș* scris și *Cogămuș* și *Gogămuș* popa (Puc) < *hagemiş* subst. „covor persan” (DLR); cf. și ar. *Goğa* (Fărs), v. *Gheorghe* IV 6 (Partea I).

HAGIU subst. < tc. *hacı*, „pelerin”, calificativ transformat cu timpul în nume de familie. 1. *Hagiul*, ctitorul bisericii cu același nume din București; — Alecu (Bîr II). 2. *Hagia* b. (17 B III 529); *Hagi*escu (Hur 240); *-ești*, *-eni* ss. 3. *Hagilă*, mold. 4. *Hagiica*. Teodora (Bîr I). 5. Compuse: *Papahagi*, P., prof. ar.; *Hagibira*, ar.; *Hagi-Chiriac*, P. (Bîr I); *Hagi-Tudose* etc.

Haida. 1. — j-ta „fiica lui Andronie din Grecia” (17 B II 48); — f. (P Bor 123); *Haidă* f. (Ard). 2. *Haidi* b. (Ard II 176).

HAINĂ subst. 1. — N. (RI XIV 203); — T. (Mar). 2. *Haine* b., 1643 (AO VI 426); Poiana lui — (Cras 102); *Hăinescul* t. (AO XVI 252). 3. Compuse: *Hainăroșie* fam.

(Filipeștii de Pădure); *Hainăroșii*, Gh., mold. (BCI IV 179).

HAIȚĂ, -U subst. 1. *Haitul* fam. (Isp VI²; A Gen I 61). 2. *Haitău*, sătean, 1643 (AO VI 425).

HAIJĂU cf. subst. *h a z d e a* „mătase scumpă” < gr. *χάσδιον* (Rel p. 168 n. 1) 1. — Gr. (Băl VI); *Hăjdău*, Tadeu (A Gen II 79); — Miron, 1680, căpitan de dărăbani (Sd V 40); — Gh. căp., mold. 1669, feb. 8. (B-răz 47); *Hajdieni* și *Htjdieni* ss., mold. 2. *Htjdău* boier, 1636 (BCI X 29). 3. *Hășdău* s., ard. și *Hașdău* t. în Hunedoara (DR I 219). B. P. *Hasdeu*, istoricul, semna la început Hăjdău; antecesorii săi semnav: *Hașdeu*, *Hăjdău*, *Htjdeu*, *Htjdău* (Cat mold II); *Hajdău*, Florian preot ard., 1916 din jd. Bihor.

Hală/ga, -nga v. **Halîngă** 2, 5.

HALEP < *Haleb* = Alep, orașul sirian. 1. — Gh. (Băl IV, V; Bîr III). 2. *Halepliu* — Avram post., mold., 1668 (Fil C 266); — zugrav < tc. *Halebli* „originar din Alep”; — M. (Aș Br 37); *Halipliul* (Băl IV). 3. Cu suf. slav -ski: *Halipinschi*, Gr., m. vist. (Aș Br 20). 4. *Halip*, Gr. și *Halipa*. Pan; cf. subst. *halipă* „strai rupt” (DLR) și etim. < tc. *galib* „biruitor” (DR 1). 5. *Alepu*, T. (Romano-slavica V).

Halie -i, -iu v. **Alic** 2.

Halip, -a, -liul v. **Halep** 2, 4.

HALIȚA subst. *haliță* < *hală*⁶ (DLR). 1. — fam și s. 2. *Haliți* (17 A V 26). 3. Cf. *Halefu*, N. (Băl VI).

HALÎNGĂ subst. „tufiș”. cf. sl. *χάλαργα* „saepes”, „gard viu” 1. — s. olt. (Glos); — țig. (16 B V 19). 2. *Halânga*, V., olt (BCI XII 152); *Hălângești* s. (AO XXI 126). 3. *Halunga* b. (Sd XVI). 4. *Holunga*, V., mold. (Sur XII). 5. *Halăga* s. olt. scris și *Halinga* și *Hlânga* (BCI XII 153—155). 6. *Hălugul*, Ion (17 A IV 160), formă ucr.

Halunga v. **Halîngă** 3.

HAM subst. 1. *Hăma* (Mar), 2. *Hămug* (16 B V 107). 3. *Hamură*, A. (Sd XI 77) din pl. hamuri.

Haman v. **Aman** 2.

HAMZA. I. 1. — (Olt; 16 A I 250; 17 B I 53 etc.); pren. (Pom; P⁴); nume în familiile boierești, la noi adus probabil de albanezi, care l-au adoptat din sec. al XV-lea. Un *Hamza* „mare ban al Jiului și al Craiovei”, (16 B II 92) în 1531—1532; *Hamza* Turcul (16 B III 290); — zis *Hamza* (17 B II 170). 2. *Hamze* Roman (16 A III 2); 3. *Hamzu* (Jiul ard); -cu (Sur VI; Sd VI 470).

II. Fără aspirație 1. *Amza* Jianu; — C. 2. *Amzucu* (Sd XXII). 3. *Amzuica*, A. (T-Jiu). 4. *Amzul/escu* -oiu (AO IX 454). 5. *Amz/oiu*, -escu, -uță (Tel 58). 6. Cf. cu epenteză: *Amuză*, -escu (ib). 7. *Muză* b. (Moț).

HANDOCA. 1. — erou din 1877/78. 2. Neaspirat: *Andoca*, pitar, mold. (Sd VI 14; BCI IV 169; Sur IV etc.). 3. + -oga, *Handoga* (Sd VII 116). 4. -ogea, *Hândogea* mold. (Sd XXII) și *Hândogioasă*, soția lui, n. marital (ib). V. și **Hand** (Partea III).

HANDRĂ, cf. ung. *handra* „zdreanță”. 1. — (Viciu 34); *Handrea* fam. ard. Cluj (Rev. Intern. d’Onomastique X p. 286); — t. (AO XVIII 133); *Hândr/escul*, I., mold. (Sd VI 80); -ești s., 1490 (C Ștef; Glos); *Hîndrești* s. com. Oțeleni, -Iași. 2. *Hondra* b., 1670 (AO VIII 296) *Handrea* = *Hondrea* (AO XVIII 133). 3. *Hondru*, C. (Bîr IV). 4. *Hondor* (Hur). 5. Cf. *Hantrea* fam. (Scurtești-Bz).

HANG subst. „ton, ison” și *hangă* subst. „cîmpie”. 1. *Hangu* b. (Ard II 94); -l (17 B IV 173); -l, 1516 (Paș). 2. *Hângul*, P., mold., 1661 (Sd V 36); *Hîngulești* s. (Î Div).

Hans/arul -ărești v. **Hînsar** 1. 2. **Hantrea** v. **Handră** 5.

Harabor v. **Hrabor** 1. 2 c.

HARAC subst.; cf. și ung. *harag* „mînie”. 1. *Harag* (Isp IV²); *Haraga*, Luca (16 A IV 169); — Lupu zis Scripcă (Sd XIX 30); — pitărel (16 A III 466); — țig. (Sd XI); *Haragea* și *Haraguță* (Tel 58). 2. + -aș, -el :

Haragășăii s. (BCI VII 55), și nazalizat: *Harangășăii* s. (ib.) 3. Cf. *Harangus*, Ion, act. 4. *Hărăgae*, Cr. 1618 (D Gorj).

***HARG.** 1. *Hargaș* b., 1388 (Ț-Rom 50). 2. *Hărgi* b. (Isp 1^a). 3. Cf. *Harghel* b. (Sd XVI), sau < hîrghilă „herghelie”.

***HARGET.** 1. Constatat mai întîi ca nume marital: *Hargetoiaia* f., 1639 (Sd XI 261), din care derivă *Argetoianu*; scris, prin etim. pop., la 1779 Argintioianu (R Grec; Olt 170; Fil A), numele a revenit la forma primitivă *Hargetoian*, C., olt. (Sd V 320).

Haragrij v. **Grijă** 2.

Harap v. **Arap** 2.

Hare/a, -ul v. **Arc** 3.

Hardabal v. **Hadîr** 1.

Harlă v. **Hîrlă** 1.

***HARN** < tema slavă *харън* „mulțumitor”, din care derivă rom. *harnic*. 1. *Harnea*, Stan (Drj 31); *Hărnea*, Iordache (Drj 72) și *Hîrnea* V. (Vr C 53). 2. + *-ic*, *Harnic*, fam., act.; *Hărnicești* sau *Garnicești* s. mar. (Sd XVII) și *Hernicești* s. (Dm). 3. + *-ag*, *Harnage*, Ion, 1775 (BCI VII 44) și *Hîrnagea* fam. (C răz 13) și act. mold. (Vutcani). 4. + *-iș*, *Hărniș* (Dm); — *Toader* (Sur I). Cf. și *Hrană*.

Hartie v. **Hîrtie** 1.

HARȚĂ subst. 1. — Răzeșul, tip în literatură (V. Alecsandri). 2. *Hărțea* (17 B III 16); pentru acesta cf. și subst. *harți*. 3. *Hărățul*, Ant. (BCI VII 52) < direct din subst. ard. *hărăț* „luptător”.

Harvat v. **Arvat** 3.

HASAN < tc. *Hassan* < arab. *hasanum* „frumos”. 1. — mold. și munt. (Dm; Ț-Rom 269; Sd X); — fiul lui Fătul, 1469, munt. (Rep D 97). 2. *Hăsan* (16 A I 93). 3. Act. *Asan*.

Hasdău și **Hașdeu** v. **Hajdău** 3.

HASNĂ subst. „folos” < ung. *haszon* (DLR). 1. — G., mold., act. 2. *Hasnaș*, mold. (Arh; Bez I 30) < ung. *hasznos* „folositor”; *Hasnăș* (Ștef); — D. 1426 (Costin I); — V. (17 A V 263); *Hăsnășeni* s. 3. *Hasniș* = *Hasnăș* (Ștef); *Hasniș*, Frim (Sur XXI).

HAȘ. 1. — David, 1425, pren. (Ț-Rom 145); -u, Barbu-Stan, ard. (Met 297). 2. + *-co*: *Hașco* b. (16 A III 25), cf. și subst. *hașcă* „trunchiu găunos” (DLR).

HAT subst. „fășie de loc” etc. 1. *Hătul*, olt., 1626 (Sd VI 466). 2. *Hatica*, pisar (Sd XXII 137). cf. și tc. *h a t t* „ordin”.

Haulă v. **Hău** 2.

HAZ subst. 1. *Hazu*, fam., act.; -i, olt. (17 B IV 402). 2. *Haza*, olt. (AO XI 217).

Hăbăș/eseu, -ești v. **Hăbăș** 2.

Hăb/eni, -iae, -ian v. **Hăbă** 1, 4.

HĂBUD. 1. -ul s. 2. Cu *g* > *h*, fonetism ucr., *Găbud* s. 3. Cf. *Hăbudie* b. (17 B IV 53, 136). 4. Cf. *Abid* (Abud) ard. (An C III). Pentru *Găbud* v. An C V 573.

Găcim/ânda, -onda v. **Hacimonda** 1.

Hăciugă, **Hăciung** v. **Hociung** 3, 4.

Hădăr/ău, -ușă v. **Hadarag** 2, 3.

Hăești v. **Hai** 1.

Hăgimești v. **Hagem** 1.

Hăinescul v. **Haină** 2.

Hăjdău v. **Hajdău** 1.

Hălăci, **Hălăceanu** v. **Alaci** 2.

Hălăue/a, -ești v. **Holouca** 2.

Hălungești, **Hălugul** v. **Halîngă** 2, 6.

Hăm/a, -uș v. **Ham** 1, 2.

Handogea etc. v. **Handoca** 4.

Hândr/escul, -ești și **Hîndrești** v. **Handră** 1.

Hănsărel v. **Hînsar** 2.

Hăuteș v. **Hentea** 3.

Hăra v. **Hîră** 1.

Hărăboru v. **Hrabor** 2 e.

Hărățul v. **Harță** 3.

Hărbarul v. **Hrabor** 2 a.

Hărb/ea, -u v. **Hîrb** 1.

Hăreul v. **Arc** 3.

Hăr/cești, -ia v. Fier III 2 g, 3.
Hărgi v. Harg 2.
Hărgotă v. Hîrgot 3.
Hărjul v. Hîrja 2.
Hărl/ău, -iești v. Hîrlă 3, 5.
Hărman v. Herman 1.
Hărmezău v. Hermeziu 3.
Hărn/ea, -iești, -iș v. Harn 1, 2, 4.
Hărniș v. Harn 4.
Hărpășești v. Arpaș 2.
Hărțag/an, -easca v. Herțeg 2, 3.
Hărțea v. Harță 2.
Hăsan v. Hasan 2.
Hăsărel v. Hînsar 2.
Hășd/ău, -eu v. Hajdău 3.
Hătărăseu v. Hotar 2.
Hătul v. Hat 1.

HĂȚ subst., pl. hățuri. 1. *Hățe*, Lupul, munt., 1741 (BCI XV 65); — Șt., țig. (16 A IV 271). 2. *Hățul*, mold. (Isp IV¹). *Hățăști* fam. 3. *Hățeș*, Florea, olt. (Sd XXII 344—5); *Hățăș* (Sd XXII); *Hățăși*, Onea; cf. subst; *hățaș* „potecă în pădure” (DLR).

HĂU subst. „genune” și **HĂULI** vb.
 1. *Hăul*, Lupul (CL); — T. (Buc); -ești s.
 2. *Haulă*, Stoica din Chiojd (RI IX 44).
 3. *Hăulică*, T. (Bir I—IV). 4. *Hăucă*, olt., 1575 (Hris I 226).

Heartea v. Hîrta 3.

Hearțea v. Herț 2.

HECI < germ. (sas) *Hoetsch*, nume de persoană. 1. *Heci* b. (C Ștef); *Heciu* și *Hecști* s. (Dm); *Helce* = *Heciu* s. (BCI X 82). 2. *Heaciul* (C Ștef).

HENTEA cf. subst. henteiu (hînteu) „trăsură veche, calească”. 1. — b. (Ard; Moț). 2. *Hîntoiu*, Șt., munt. (BCI VIII 33). 3. *Hănteș*, I. (Ard II 140).

***HENȚ** < radical iranic (O Dens 180). 1. *Henț* (Moț). 2. *Hența*, genitiv *Hențai*, (16 B IV 417); *Hențea* (Moț); *Henția pictor*; *Hențieșu*, S. (L Pl 355). 3. *Hîntăști*, moșneni din Muntenia (Î Div). V. și Sfînt II 6 (Par-tea I).

Her, -a v. Fier III 2 a.

Herb/a, -ia v. Hirb 3.

Here/e, -iu v. Iarc II 5.

Her/e, -ea, -escu, -ești v. Fier III 2 b.

Herezan v. Firiz 4.

Heri/a, -eseu v. Ferie 2.

HERIȘ adv. < tc. *her-iș* „complet” (DLR). 1. *Heriș/escu* act.; -ani s. 2. *Hereșescu*, N. (Î Div). 3. Cf. cu *a* < *i* *Herașan* olt. (Sd XXII).

Herj/a, -ea, -eseu, -ii v. Hîrja 4.

Herlat v. Fier III 2 d.

Hern/ea, -iești v. Harn 1, 2.

Her/oiul, -ovan v. Fier III 2 f—g.

HERLA. 1. — (Ard); *Herlea*, A. (Pl 373); — ard. și *Herlo* ard. (BiA ung) < *herlō* „jugănar” (etim. B-Albescu). 2. *Herlic*, T. (Dm); — Ioan (16 A III 213). 3. *Herliț* etc.

HERMAN n. mold. < germ. *Hermann* (redat greșit uneori prin Gherman), explicație, I. Bogdan (Ștef). 1. — clucer (Ștef); *Herman* = *Hărman* = *Htrman* (Dm; C Bog), privind aceeași persoană, 2. *Hrăman* (C Ștef) și *Hramăn* (Sur II), transcrieri greșite. 3. *Htrman* (Ștef), pîrc., 1457—1480, altul decît Gherman ce i-a succedat între 1481—1484 (ib.); *Hărmănești* și *Harminești* tt (Cat. mold. II).

HERMEZIU. 1. — (Dm; Arh; etc.); -l, Ș. (Sd XI 76); *Hermezeu*, C. (ib.). 2. *Htrmezău*, Șt. (RI XXXI 183). 3. *Hărmezău* = *Hurmeziu*, mold. (Sd VI 57). 4. Fără aspirație; *Urmezeu*, S. (Sd XI 18, 27).

HERNEU sau arneu subst. ard. < ung. *ernyő* „coviltir” (etim. DLR); cf. însă și ung. *hernyő* „omidă”. 1. = *Hernea* (Cîmp); *Hernia* act. 2. *Htrnea* (Vr). 3. *Ernescu* (Puc).

HERȚ < ung. *hercs* „șoarec”. 1. *Herț*, Gh. (Șchei I); — *Herțul* ard., 1722 (Paș); — Toader, mold.; *Movila Herțului* în r. Dorohoi, nume folosit mai ales în Moldova. 2. *Herța*, Simeon (Bogrea (DRI); — b. (Dm; Paș; BG LIV 158; 17 B I 277); *Herțea* (Ștef); *Herța* zis *Herțea* și *Hearțea*, Onciul (Isp I¹; Băl I; 16 A III 320, 359; 17 A II 302); *Herțe*, I., mold. (Sd XXII); -a, Sim.

(17 A V 26); -a, Ionașcu, mold. zis *Herfe* (Sd V 533; Băl III); *Herfa* = *Herfea*, Toader (16 A IV 54); *Herfescu*, A. act. *Herfia*, C., ard. (An Com). 3. *Hiarfe*a (Sd XI 85); 4. *Htrfe*a 1628 (Glos); *Htrfești* s (Dm). 5. *Herfoiu* munt. (BG LIV 158); cf. *Herăfoaia*, Ilinca (BCI III 103). 6. Paralel: *Șoarec*, fam., Bacău. Pentru explicarea numelui amintim și subst. *herfiu* „pinză groasă”.

HERTEG < ung. *hercezeg* < germ. *Herzog* „duce”, titlu folosit și de domnul Țării-Românești pentru ducatul de Făgăraș și Amlaș. 1. — (scris în diploma latină: *Herceeg*) b., 1305 (14 C I 41); *Herfeg*, Daniil (16 A I 105; C Bog); în unele doc. acesta se scrie, prin confuzie și *Herțea*, *Hearțea*, *Herțea* (Dm; C Bog; C Ștef; BA ung 30). 2. *Hărțageasca* t. (Dm). 3. *Hărțagan* (Dm). 4. *Herțug* (V. Bistr.) și *Htrțeg* (Jiul ard.) fam. actuale.

Hiarțea v. **Herț** 3.

Hieăta v. **Fiică** 5.

Hieol v. **Vicol** 2. **Hieul** v. **Fiică** 4.

Hidrușa v. **Vidra** 7.

Hier/a, -ăseul v. **Fier** III 1.

Hiiian/a, -u v. **Fiu** 4.

Hinat, -a, -ești, **Hinotești** v. **Fin** II A 2.

Hin/ă, -e v. **Fin** I 5.

HINDĂU 1. — Șerban stăpînul satului *Ghindăoani* (Costin I). 2. *Hindău*, Ș. (Dm); *Hindăești* s.

Hinova v. **Fin** II A 3.

Hintea v. **Finta** 5.

Hintoiu v. **Hentea** 2.

Hinț/ea, -ești v. **Henț** 3.

Hir/a, -eseul, -ești, -ieă v. **Safir** IV 13—15; v. și **Rahela** 2. **Partea** I.

Hiriz/a -an v. **Firiz** 3, 4.

Hirjie v. **Hirja** 5.

Hitoltești v. **Vitold** 4.

Hluța v. **Fiică** 4.

Hleşti v. **Hai** 1.

Hîjd/ău, -ieni v. **Hajdău** 1, 2.

Hîmnu v. **Holm** 2.

Hindă/ești, -u v. **Hindău** 2.

Hindrești v. **Handră** 1.

HÎNSARI subst., un fel de „haiduci liberi”, confundați de Dim. Cantemir cu husarii

(DLR); după etimologie < sl. *хѡвѣра* < *хѡвѣ* „cursă”, este vorba de așa-zisii „ostași în dobîndă” din vechime. 1. *Hansarul*, I. (Isp II², IV). 2. *Hânsărel*, C. 1619 (Isp I¹); *Hânsărești* s. (16 B I 80); *Hășărel* (sic) Gr., mold. (Sur II). 3. < Cf. *Husar*, H. < subst. *husar* „călăraș” < ung. *huszár* < fr. *hussard*.

Hințești v. **Henț** 3.

HIRĂ subst. cu multe sensuri (păduchi, tuse, babă, o boală etc.). 1. *Htra*, boier (LU; 16 A I 67); — P. (Ștef); *Hăra*, olt. (Sd VII 209); — I. (Băl V). 2. *Htre* m. vornic (16 A III 137); -a comis, numit și „pan Boldur *Htrovici*” (16 A II 11, 15); *Htrovici*, Ion, pîrc. (16 A II 11).

HIRB subst. 1. *Hârbu*, D. (Șchei I). 2. *Hârbea* zis și *Îrbea* (ib. I—II). 3. Cf. *Herbia*, Toader (ib. I); *Herba*, I. (ib. II).

Hirbor v. **Hrabor** 1, 2 b.

HIRGOT 1. *Htrgot* (Sd XI); -a, boier, 1482 (Ț-Rom 329); — moșnean (16 B II 406); — țig. (ib. 16); — Barbu (AO XVII 329). 2. *Hărgolă*, Ion (Î Div). 3. *Orgolă*, Ioniță, olt. (AO XVII 329) < Horga II 4. Cf. subst. *htrg* (Südost Forschungen) + *otă*.

HIRJA cf. subst. *htrj* < polon *hurj* „bordeiu” (DLR) și vb.: a *htrji*. 1. *Htrja* s. 2. *Htrjul*, C. (16 A III 216); *Hărjul* (Isp II²). 3. *Htrjău*, C. (Bîr I); *Htrjeu*, C.; *Htrjescu*; *Hirjauca* s., mold. 4. *Herja* b. (16 B V 219; C Neamț 5); Banul, fiul *Herjii* (ib.); *Herjea* b. (16 A III 82); *Herjescu*, act. 5. Cf. *Hirjie*, B. și P. (Dm). 6. *Htrj* Lucaci, „județul Brașovului” 1578 = *Hirsch* L. în (Cat. Braș).

HIRLĂ subst. „scroafă” (DLR). 1. *Harlă* (Sd XVI). 2. *Htrle*, -a (DM 60); — șoltuz (Dm; Bîr IV); *Htrl/escu* act.; -ești s.; *Htrloac*, Tofana, n. marital. (Bîr III). 3. *Htrlău* b. (16 A IV 205; C Bog); — Andrușca și — Duma (16 A I 186); *Hărlău* din Prisăcina (Sd XVI); *Htrlau* orașul. 4. + -ac: *Htrlacu* (Bîr IV). 5. *Htrlici*, Tatul (Ștef); *Hărlicești* s., mold.; acestea se pot explica și din tema *Hrel*.

Hirman v. **Herman** 1, 3.
Hirmezău v. **Hermeziu** 2.
Hirnagea v. **Harn** 3.
Hirnea v. **Harn** 1 și **Herneu** 2.

HÎRTA var. la subst. **burta** (Scriban)
1. *Hirta* b., ar. (Cara 34). 2. *Hirtan*, Jurja (16 A II 207); — T. (16 A III 171).
3. *Heartea* b. (Dm).

Hir|/ea, -escu, -ești v. **Herț** 4.

HÎRTIE subst. 1. — V., mold., 1750 (Sd XI 60); spătarul Vladul *Harlie* (16 B I 47, 90, 97) sub infl. gr. χαρτίον 2. *Hirtești* (Mus; Cotr 53) sau *Hărtești*, *Hirtiești* și odată scris chiar *Hierăști*, sat în Muscel (Cat).

HÎRZOB subst. 1. *Hirzoabă* (Moț). 2. *Virzob*, Ion, olt. (Sd XXI); -ul, Dară (AO VI 425).

Hlânga v. **Halîngă** 5.

Hoanca v. **Hon** 6.

Hoardă v. **Horda** 3.

***HOB** 1. *Hobei*, Drag. (AO XXI 187).
2. *Hobian* (Dm). 3. *Hobincu* (Dm; Sur VII).

HOCIUNG. 1. — A. (Isp V¹); -u, Gh. (Sd XI 53); -u, Drag. (16 A IV 8). 2. *Hodciungi* s. (Dm) zis și *Hociunci* (17 A II 253). 3. *Hăciung*, Vasco (Sur I), cf. și subst. *hăciugă* „copac retezat de coroană” — n. redat cu nazalizare. 4. *Hăciugă*, Pașco (Dm; 16 A I 131).

HOD cf. sl. хѡдъ „mers” pentru formele mold.; cf. ung. *hód* „castor” și subst. ard. *hodă* (lișiță), pentru cele ardelenene și muntene. 1. *Hodă* = *Hodea* (16 B VI 15). 2. *Hode* (Mar). 3. *Hodac* s. 4. + -co, *Hodco* (Ștef; C Bog) etc., scris și *Hotco* (Ștef), ba chiar *Hodici* și *Hudici*, 1411 (Dm); *Hodcești* (Giur 215). 5. -iș : *Hodiș*, -a, -u, -el ss. 6. + -oiu : *Hodoe*, Stan (17 B I 407); *Hodoiu* fam. (Sc). 7. + -oș : *Hodoș*, Nerva, eruditul; -a s., ard. < hodoș „loc bogat în castori” (DLR). 8. + -iv, -oiu : *Hodivoaia* s. n. marital sau < hodivoi „comandant militar” < sl. *hoditi* (Mikl. 240).

Hodciungi v. **Hociung** 2.

Hodob/a, -eni, -ești v. **Odobă** 4, 6.

Hod/oe, -oiu, -oș, -oșa v. **Hod** 6, 7.
Hodopeni v. **Hotop** 2.

HODOR subst. 1° „odor” (DLR), 2° reg. olt. „cadoul miresei” și „clae de fin” (expl. M. Păsculescu, Poesii populare). 1. — (Dm; Mar; M Mar; C Bog; 17 A II 171; Div 71; Acte Sc); -a, -easca, -ăști, -ăuți, -ani ss. 2. + -ac : *Hodorac* (Dm). 3. + -ici : *Hodorici* (ib.).

Hodoș -a v. **Hod** 7.

Hohulea v. **Huhul** 2, 3.

HOLBA vb. 1. *Holbă*, Gav. (Sur V). 2. *Holb|e*, Nistor (Sd XVI); -*escul*, R. (16 B VI 108); -*ăscul* Chiriac (AO XIX 122). 3. + -an, *Holban* (Ștef; Arh; Sd XXII 33); *Holbă-nești* s.; — ceată, zisă și *Horbănești*, v. **Urvan** 4. (Partea I).

Holmaz v. **Olmaz** 3.

Holohan v. **Gologan** 4.

HOLOUCA < ucr. голубка 1. *Holouca* b. (16 A II 118). 2. *Hălăuca*, I. (Isp IV²) și s.; *Hălăucești* s.

Holov/a, -at v. **Glava** 3.

Holt, -eanie, -eanu, -ina, -oiasa v. **Olt** II.

Holunga v. **Halîngă** 4.

Holuță v. **Gol** 16.

HOMOC, subst. ard. < ung. *homok* „nisip”, sau ung. *homoka* „frunte”. 1. — b. (16 B IV 239). 2. *Homoc|a* (ib.); -ea, St. din *Homocești* s. (16 B V 48, 50). 3. Cu schimb de term. 3. *Homic|eni* s. r. *Piatra Neamț*; -ești s. (Dm).

***HON** 1. *Honea*, S., act. 2. *Honae*, C., prof. 3. *Honoi*, St., boier, 1437 (Ț-Rom 177); -u (Ard). 4. + -cu, *Honcu* (Sur XVIII). 5. + -cea : *Honc|ea* (17 A V 181); -*escul*, V. (Isp III²); *Honciul*, uricar (Sur V). Formele s-ar putea explica și din Onu, Onea, Oncu, Oncea < Ioan cu pronunțare aspirată; neprobabil < ung. *hon* „țară” și *honn* „acasă”. 6. Cf. *Hoanca* b. (Hur), sau < subst. *hoanca* „vâlcea” (DLR).

Hondor, **Hondr/a**, -ea, -u v. **Handră** 2—4.

HOP, -A interj. și subst. 1. *Hopu* fam. (Șez); - C-tin din Vălenii de Munte 1772 (BCI VII 123). 2. + -*cea*, *Hopcea* (Vr). 3. + -*ineu*, *Hopincu*, D. (Buc). 4. Compus: *Hopu-lele*, Har. mold. act. și *Hopu-lele*, Ș. (Buc). 5. Cf. cu suf. -*otă*, sau din altă temă, *Hopotă*, fam., băn. (Petr 15).

HORAȚ cf. subst. horaiță „broboadă”, „drum”. 1. - T. (16 A IV 174) -ă b. (Dm). 2. *Horăița* și *Horăiata* ss. (ib.); acestea nu provin din antroponime. 3. Cu *g < h*: *Goraț*, T. (Băl II); - Iliș (16 A IV 220).

***HORB 1.** + -*ai*: *Horbeai* b. (Ard). 2. + -*ian*: *Horbiianu*, mold., 1617. 3. + -*in*: *Horbinjești* s. (Dm); -*escul*, P. (Băl III); *Horbănești*, v. și *Holba* 3. 4. + suf. slav -*ov*: *Horbova* b. (Mar) și s. Prob. < subst. orb cu aspirație.

Horbănești v. **Holbă 3** și **Horb 3**.
Horbor v. **Hrabor 2 d**.

HORDA cf. subst. hoardă, ordie (DLR). 1. - I. (Sur XVI); - V., ard. *Hordinești* s. (Dm). 3. *Hoardă*, Băjescu act.

HORE cf. subst. horă și vb. a hori (= a cînta) DLR. 1. *Horje* fam. (Bîr II); - *Gorcea* 1648 mold. (RI XII 234; Răc 16; 17 B II 107); -*ești* s. (Dm). 2. *Horea* ard. (Viciu 34); - fam., mold (Șez); *Horea*, Lupu, ard.; Nic. Ursu *Horia*, ard., capul răscoalei din 1784; *Horie*, mold. (Sur V); *Horiia* boier (Rel). 3. *Horul* Opriș (17 B II 107). 4. *Horel*, din Loviște (BG LIV 195). 5. *Horiță*, N., mold. act. 6. + -*anga*: *Horeanga*, fam. Ți-fești (B Cr 83). 7. + -*man*: *Horman* sau <tc. *orman* „pădure”, dar cf. și subst. băn. *orman* „dulap”.

HORGA I. 1. - b. (Dm; Ștef; Rel; 17 B II 422; Buc; 17 A IV 122; Șez; Ard); numele e răspîdit deci pretutindeni. 2. *Horga* zis și *Horgăiul*, Danciu (16 A I 419). 3. + -*an*: *Horgan* (Isp I²). 4. + -*aș*: *Horgaș*, Stoian, munt. 1388. și *Horgos* b. (BA ung 21) sau < magh. *horgas* „strîmb” (etim. B-Albescu); *Horgaș*, Gr., ard., 1757 (RA II 419). 5. + -*ilă*: *Horghilă*, mold. 6. + -*ea*, *Horglea* (Moț); -*ești* s. (Isp III²; Răc 24); -*escul* (CBog).

7. Compus cu Dan sau din *horghidan*, subst. folosit ca poreclă în Bucovina pentru „vlăj-gan” (DLR): *Orghidan*, fam., ard. Brașov, scris și *Horghidan*, v. *Orghidan*.

II. Identitatea formei *horghidan* cu *Orghidan*, pronunțat fără aspirație, justifică derivația din această temă a numelor fără *h*: 1. *Orga* (Moț); - T. (16 A II 85); - din Focșani (Sd VII 314). 2. + -*oniu*, *Orgone* (Dm); *Orgone*, Micul, 1479 (Tut); *Orgoane*, Șt. (Tut 47; Sur I); *Orgojești* s. (16 A I 296); -*escu*, Șt. (Tut); *Orguești* s. (C Ștef); cf. și tema *orgoiu* „joc cu mingea” (DLR) 3. Cu diftong: *Oarga* b. (16 B II 89) și *Oargă* ard., act., pe care B-Albescu îl explică din ung. *varga* „cismar” (BA ung 40); *Varga* fam., ard. (Viciu 16). 4. + -*otă*: *Orgotă*, sau < *Hirgot* 2. V. și tema *Horja*.

Horghidan v. **Orghidan 2**.
Hori/a, -*e*, -*ia*, -*iță* v. **Hore 2, 5**.

HORJA 1. - b. (Dm; Ștef; 17 B II 173); - cel Bătrîn (C Ștef). 2. *Horje* (Isp III²; BCI VIII 69); *Horjlescul* (Dm); -*ăști* s. (C Ștef). 3. + -*an*: *Horjan*, T. (Buzău). 4. Fără aspirație: *Orjea* s.; *Orjanca* t. (Mus). 5. Cf. cu *g < h* (fon. ucraineană), *Gorjești* s., mold. (Dm).

Horlești v. **Orlea 2**.
Hor/man, -*ul* v. **Hore 3, 6**.

HORN subst. 1. *Hornă*, V. (Bîr III). 2. *Horn/lea* fam.; -*ești* s. 16 (B I 180).

Horoba v. **Horb 4**.
Horobeiu v. **Vrabie 7**.
Hortopan v. **Rotompan 7**.
Horun v. **Gorun I 3**.
Hosa, -*u* v. **Lung II 1**.
Hosmăndioe v. **Hacimonda 2**.
Hoșmonda v. **Hacimonda 3**.

HOT, numele formate din această temă se pot explica prin: 1° subst. dialectal *hot* „bucium”, 2° sl. *хотѣ* „voință”, cf. și numele dalmatine *Hote*, *Hoten*, *Hotimir*, citate în (DR I), 3° etnicul alb. *Hoti*, numele unui trib de Gheghi. 1. *Hot*, -*ilo*, -*ul* (Vlah P. B.); *Hotu* (Ard I p. VI); *Hota* b (P. Gov. f 13 vo). 2. + -*an*, *Hotanul* m-te (AO XVI).

3. *Hote* (Ard; Mar). 4. *Hotea* (Mar; Cras 61, 100; 17 B I 498). 5. *Hoten* (Ard). 6. *Hotean* și *-cea* bb. (Mar); *Hotian* (Ard). 7. *Hot/eni*, *-ești* ss.; *-escu*, C. act. cf. *Hotești* = *Gotești* (Ștef), identitate dată de Ioan Bogdan. 8. *+iș*: *Hotiș* (Hur 99). 9. *+man*: *Hotman* (17 B II 83, 106; 16 B I 20); — Stroe (17 B I 306, II 15 etc.). 10. *+co*: *Hotco* b. și *Hotcești* s. (cu *tc* < *dc*, forme ce apar și în variantele lui *Hodco* (Dm; Ștef), v. *Hod* 4.

HOTAR subst. 1. — u s., toponim originar; *Hotăr/asa*, *-oaiă*, *-oasa* ss., din maritale, <antroponimul *Hotar b. 2. *Otar*, Matei (Sd XXII 371). 3. *Hătărăscu*, Gh. (T-Jiu), infl. de ung. határ „hotar”. 4. *Hotărel* s. (Bihor), prob. din antroponim.

Hoteo v. **H o t 10** și **H o d 4**.

Hotești v. **G o t 4**.

HOTIN numele de loc se confundă cu un antroponim format din *Hot* + suf. *-in* sau din calend. Fotin transformat prin fon. ucr. în Hotin (apoi în Otin); el este identic cu un antroponim, care a circulat în Moldova și Oltenia 1. — b., act.; *Hotin*, *-u* zis și *Hotini* (Cras), s. olt. 2. *+escu* (în loc de *-eanu*), ca nume de familie, după numele unui sat: *Hotinescul*, Vart. (Cras); — Ioan 1758 (Gorj 54). 3. *Hotinești* s., mold. (C Bog), numit și *Deleni* (17 A IV 398; Sur II).

HOTNOG subst. < magh. *hadnagy* „comandant militar, (sub)locotenent” (DLR). 1. *-ul* 1436 (Costin). 2. *Holtoagă* fam. (BA ung 30). 3. Cf. contam. cu cotonog sau din altă temă: *Otonoagă* băn. (ib).

***HOTOP** 1. *Holopel*, V., buc. 2. *Hotopeni* scris și *Hodopeni* s., 1619 (Giur 188; 17 B III 300), numit azi *Otopeni*; *Hotopeanul*, Stan (Sd VI 474), n. de apart. locală.

HOȚ subst. 1. *Hoțul* (Glos). 2. *Hoțea*, I., munt. 1741. 3. *Hoțilă* olt. (Sur VI; Glos). 4. Cf. *Oțoiu*, Ion, act.

Hoțmăndea v. **H a c i m o n d a 4**.

HRABOR subst. < sl. *храборъ* „luptător” (cu sens de viteaz), epitet atribuit, pen-

tru fapte eroice, unor boieri, în sec. XIV—XV, cînd termenul *vitez* își păstra sensul originar *miles aulae* „cavaler”, „curtean”. 1. *Hrabor* (Dm; Sd XXIV); — Giurgea (16 A I 80); — sau *Harabor* scris și *Htrbor* (C Bog); *Hrăboru* t. (AO XVI); *Hrăburul* s., olt. (AO XI 312). 2. Cu altă transcriere a lui *r* vocalic: a) *Hărbarțul* (16 B II 235) și *-iu* (Ard); b) *Htrbor*, mold. (17 A IV 416); — Maxim (16 A II 139); e) *Harabor* (Dm); *Hărăboru* t. (AO XIX 100); d) *Horbor*, C-tin, mold. (RI V 228); e) prob. *Hărăboi*, Drag. (B Cr 75) prin cont. cu *tărăboi*.

Hraiul v. **R a i 1**.

HRANĂ subst.; cf. și tema sl. *hrani* „păstrare” (Mikl), ca izvor direct, din care derivă și n. strbești: *Hran/a*, *-e*, *-oje*, *-ko*, *-islav*, *-imir* (Rad vol 81 p. 117, vol. 82 pp. 83—146). 1. *Hran* spătar mold. (Sur I); *Hranul*, morlac, sec. al XI-lea (Morl 6); — vlah din Serbia, 1348 (DR I 196); — munt. (16 B IV 176; VI 326; 17 B I 276) etc. 2. *Hrană*, vornic (Ștef); — Tomaș (16 A III 137, 335); *Hrăn/escul*, Negrilă, mold. (Sd XI 87); *-ești* s. 3. *Hraneț*, Mierăuță (Sur III). 4. *Hrăniță* mold. (Sd XI 274). 5. Din subst. hrană, pronunțat și azi în Muntenia fără *h*: *Rana*, munt. (Sd V 449). 6. Tot așa din varianta *arană* < cu sens de „hrană”, în Oltenia și de „secară” în Ardeal (DLR); *Aranea*, L. (Ard II 36); cf. și *Araniti*. 7. Din vb. a hrăni: *Hrănitul* b. (13—15 B 217); — spătar (Cat); — D. (Giur 273; 16 B I 106); cf. por. dată lui Caragiani de colegii săi din „Junimea”, „bine hrănitul”. 8. Din adj.: *Hrănace* (Sd XVI); *Hrănacii* C-tin, olt. (Sd VII 230).

Hrand v. **G r a n d a 3**.

Hranete, *-ită*, *-ite* v. **A r a n i t i 4**.

HRAST < sl. *храстъ* lat. = „sarmentum” „vlăstar”, în blg.-srb. „arbust, stejar”. 1. *Hrastul* s., munt. 1598 (Sd V 174), toponim din antroponim. 2. *Hrăstu*, dobr. (RI XI 210). 3. Prin căderea lui *h*: a) *Rast* t. (AO III 551); *-ul* t. b) *Răsteni* s.; e) *Gliga Răstei* (Met 22), sau < Hristei. d) Cf. *Rasti*, C. (VT); — Elena (Sd XXII 223); *Rastieni* s. (Isp VI²) sau < *s-t* Erast, prin canal grec popular.

Hrăb/oru, -urul. v. **H r a b o r** 1.

Hrăman v. **H e r m a n** 2.

Hrău/ace, -escul, -ești, -itul, -iță v.

H r a n ă 2, 4, 7, 8.

Hrastiu v. **H r a s t** 2.

HREAN subst. 1. — spătar (Vel); — m. vornic (Sur XXII). 2. **Hren**, N. (Băl VI). 3. **Hreaniciul** (Sur XVI)

***HREL** cf. srb.-cr. **hrelta** (Rad vol. 82 p. 154). 1. **Hrelia** srb. (P. Gov. f° 20); + -ic, **Hrelie**, mold. (16 A II 172); cf. și **Herlic** (v. **Herla**). 2. Prin căderea lui **h**: **Rele**, **Glig.**, mold. (BCI IV 131); — popa (17 B II 77); — Stan din Samara (17 B IV 321); **Relea** (17 B III 495); **Realea** (17 B II 222); Dealul **Relii** t. (Mus); **Reli** b. (Ard I 116); — fam., act., buc.; n. nu pot fi în relație cu pl. fem. **rele** < adj. **rău**.

Hrin/că, -ce, -cescu, -eo, -eu, -ea v. **U n g u r** II C 1, 2.

Hriuouți v. **U n g u r** II B 2.

Hrîmbul v. **R î m b** 7.

Hroită, **Hroiot** v. **R o i t** 5, 6.

HROM cf. sl. **хромъ** „schiop” sau < Rom cu aspirație. 1. — (Sd XVI); — Tudor (Sd VII 272); — D-tru nepotul Maricăi, doamna lui Ioan Lupu Vvd (Sd XVI 296) **Hromul** (17 B II 429); — C-tin (Băl III); **Hromi**, V. (Băl IV). 2. + -șa: **Hromșa** „sluga” (16 A III 3); — dregător (Sur XIX). V. formele derivate din tema **Rom**: **Rom/a**, -cea, -șa etc. (Partea I).

Hroiot, **Hroită** v. **R o i t** 5, 6.

Hrozavlea v. **G r o z a v** 4.

HRUSA cf. tema **rus**, cu aspirație. 1. — f., țig. (16 B V 366). 2. + -an: **Hrusan** țig. (16 B II 3); -a f., olt. (ib. 7; Div. 365; AO XI 23). 3. **Hrusin** (17 B III 54), fără **h**: **Rusin**, 1598 (AO X 128).

Hrusana v. **R u s** I 5 și **H r u s a** 2.

Hrusea v. **R u s** II 4.

HUC subst., mold. ard. „resturi, pleavă” (DLR). 1. — V., mold., act.; **Hucul** (Sur XV); — Gh., căpitan (Băl III). 2. Cf. **Huche** (Mar 172) prob. < vb. a huchi < a hupi „a flămînzî” (DLR).

HUDĂ, subst. „spătură, gaură” (DLR), cf. sl. **хорава** „sărman” 1. **Hud**, olt. (AO XIX 117; 17 B I 300); -e, olt., 1626 (Sd VI 466); -e și -ea, Stan (17 B II 66, 130, 357); -ești s. (Dm). 2. **Huda** (16 B IV 324) etc. 3. **Hudici** frecv., mold. (Dm; Ștef; Tec I); Iațco **Hudici** = **Hudescul**, boierul lui Ștefan cel Mare, scris și **Gudici** (Ștef); **Hudicescul**, Stanciul (16 A I 256). 4. + -man: **Huduman**, A. (Tec I) și cu **g** < **h**: **Guduman**, O. (Tec I). 5. Unele forme, dacă nu toate, se pot explica prin **Gud** (v. acesta).

Hudena v. **G u d** 4.

Hueț v. **H u ț** 1.

HUHUL cf. **hoha** „joc de minge”. 1. — b. (Buc). 2. **Huhule**, -a P., post. scris și **Hohule**, sau **Huhulia** (C Ștef; Sur V; 16 A I 470, II 6, III 169; Sd VI 57). 3. **Hohulea** (Sur XVI).

HUIA 1. — din **Bîrsa** (Sd X). 2. **Huianu**, Ioan, act. 3. **Huică**, P. (T-Jiu). 4. **Huieț** (Dm; C Ștef).

HULĂ subst. cu trei sensuri: 1° blasfemie, 2° surpătură (DLR). 3° ceață (în Muntenia). 1. **Hulea**, Ioan munt. (BCI IX 112); -ești (Dm). 2. **Huliță** fam. act. 3. **Huluță**, Gav. (Bîr III).

Hulp/ari, -ășeui, -e, -uș v. **V u l p e** II 6—9.

HUMĂ subst. 1. — C. (Băl VI); **Humești** s. 2. **Hum**, Costachi (Bîr I); **Humulești** s. (Dm); **Humulescu**. 3. **Humiță** fam., act. 4. -șea: **Humșea** (16 A III 30), v. **Pahomie** (Partea I).

Hupulele v. **H o p** 4.

HURDU cf. **hurdoi** „hîrdău” și vb. a hurduca. 1. — (Ard); **Hurduji** b. (16 B IV 329); -escu, Duma (16 A I 14 cf. **Furdui**). 2. **Hurduc**, Lupul (Bîr II); cf. și **Hurdub/ac**, -eț (Partea a III-a).

Hurducaciu și **Hurdugaci** v. **U r d i u g a ș** 2.

Hurmezlu v. **H e r m e z i u** 3.

HURMUZ subst. 1° perlă falsă, 2° arbust. 1. — b. (Sd XXI); -i, V. (An Pl 122); -escu, Drag., prof.; *Hurmuzachi*, Eudoxiu, istoricul. 2. Fără h: *Urmuz/ache* și -escu act. 3. Cu f < h: *Furmuz*, Gav. (BCI VII 32). 4. Cu metateză sau prin etim. populară: *Frumuzachi* (A Gen I 134).

Hurtună v. **Furtună** 2.

HURU cf. ung. *úr* „domn”. 1. — fam., mold., frecv. (Ștef; Sur I); — vornic (CL; LU; Băl I); — Danciul (Sd XI; 16 A II 11) zis și *Hurea*, D. (17 A IY 202); *Huru*, Pătrașco (Vel); — Condrea (17 A I 55); *Hurul* (Sur XIX). 2. *Hura* b. (Sd XVI); — vornic,

1541 (Kog I 202). *Hurești* s. 3. *Hure* (Tec I); *Hurica* s.,; olt. (AO XIX 169). 4. *Huruian*, (Cat mold II).

Husar v. **Hinsar** 3.

HUȚ 1. — și *Hueț* (Moț). 2. *Huță* (Sd XXII) etc. 3. *Huțul* r(Băl I; 17 A IV 35), cf. și etnic huțul popo din Galiția. 4. *Huțui* = *Uțui*, Ion (Puc).

HUZ cf. etnic *Uz* „cuman”. 1. *Huzul*, T., mold. 2. *Huza* = *Huzea*, Gh., 1676 (BCI VII 8); *Huze*, Gh., munt. (Sd VII 319); *Huzea* (Moț); — V., mold. 3. Cf. *Huzău* (Mar).

Huzun v. **Uzun** 3.

I

Iadomirești v. I d - 5.

Iamandî v. D i a m a n t I 4.

IAL cf. locuțiunea turc. *iali-kavak*
1. — „deacon” olt (Sd XXII 346); -u (16 B IV 309). **2.** Cf. *Ialina* j-să (17 B III 226).

IAPĂ subst. **1.** — Toader (17 A IV 456; Glos). **2.** *Iapeș* (16 B IV 483); *Iapăș* (17 B IV 525). **3.** *Epanul* și *Epanca* (Ard). **4.** *Iapă-rea*, Ș., act. **5.** *Iapotă* (Sd XVI); — Ivanco (17 A IV 104); variante: *Iapott*, mold., 1617, (RI XII 256); *Epot/escul* (ib); -ești s. (Isp II²) și *Ipătești*, care se confundă cu *Ipate* + -ești, azi Ipotești 3 sate. **6.** *Epu*, Toli, ar. (Cara 34); *Epă* ar. (Fărș).

Iapuri v. I e p u r e 5.

IAR < sl. *иаръ* adj. „amar, auster” și subst. „primăvară”, cf. rus. *Iaro/mir*, -slav.
1. — țig. (16 A III 231); — t., din nume de persoană (Balcania I 26). **2.** *Iaru* ard., 1656, (Paș); — Jingăi, munt., 1658 (BCI XII 104); *Iarul* (Ard; Hur; Drag 34; 16 B V 16); — Vitani (Drag 124); — sătean, 1614 (P. Pan. Documente de la Mihai Viteazul); — sau *Erul* (Cat); *Iarăști* s. (16 B V 60). **3.** *Ierău*, fam., ard. (Paș). **4.** *Eroslăvești* s. (17 B II 224). **5.** *Iarală* clucer (Cat mold II).

IARBĂ subst. **1.** — D., b. (Ard I 188). **2.** *Erbașu*, Ioan act. **3.** *Erburosu*, Elena, act. **4.** *Erbosescul* (Hur 92) < din adj. *ierbos*.

***IARC** cf. adj. sl. *иарккъ* „auster” și rus *яркий* „luminos”. **I. 1.** *Iarca* (Drag 98); —

ard. (Paș; Șchei I). **2.** *Iarco*, B. (Ard II 123); *Iarcu*, ard. (Paș; DR II); cf. și srb. *jarka* „șant”. **3.** -a, *Erca* act. **4.** *Ercău* (I'aș).

II. Cu suf. -cea, -ciu: **1.** *Iarcea* scris și *Ercea* (Ind 13-16 B); *Iercea* t. (Mus). **2.** *Iarcin* (Sur XX). **3.** *Iarciul*, pren., munt. (Drag 124); — jupan, 1439 (13-15 B 105; Div 66); — (Giur 245; Cat; 16 B II 34; 17 B I 109, III 142); — mold. (Sur IX); — zis și *Erciul* (Cat; 17 A II 17); -escu (Hur 128); *Ierciu*, ard., 1726 (Paș). **4.** *Iarciulov*, Stan (Flor 67). **5.** Cu aspirație: *Herc/e* Șt. (LB); -ești s., ard.; *Herce* și *Herci* (Palia de la Orăștie). **6.** *Iarcîn* boier munt. sec. al XIV -lea < tc. Erkin.

Iasteul v. I s t ă u 3.

Iasul v. I a ș 3.

IAȘ — IAȘI nume purtat de orașul fost capitala Moldovei și de câteva sate, actuale și dispărute (Ind 13-16 B), sau de toponime ca: **1.** *Valea Iașilor* (16 B III 126). **2.** Dim.: *Esciori* s. argeșan (17 B IV 460). **3.** La origine nume de persoană la singular: *Iașul* b. din Fălciu (17 A II 233); cf. *Iasul*, eg. la Sărindar (17 B IV 304), provenit din etnicul *ias -i*, numele Alanilor (Philippide OR I). V. Bogrea (DR I 214) emite și alte ipoteze: peceneg. *Iasy-horda*, pol. *Iaś*, *Iasia*, diminutive pentru Ioan „Ionică”, srb. *Iašo* ipoc. < Iakob, dind și legenda lui Dim. Cantemir despre „morarul bătrîn, căruia îi ziceau Iași”, întemeietorul orașului. V. și Iațcu.

IAȚCU prob. ipoc. ucr. < Iaș, după cum rezultă din explicația „Iașo, am iscălit leșește”,

dată într-un act de un *Iațeo* (Sur IV 276).
1. Iațeo (CL; C Ștef); — Hudici, pren. (16 A III 182); — fam. (17 A II 302). **2. Iațcu** (Dm; C Ștef). **3. Ifculescu**, Al. (Băl VI); *Ițcan* fam., buc.; -i s; în cronică lui Nicolae Costin: *Ețcanii*, numit după „*Eațeo* rusneac din țara Leșească” (Kog I 84). **4. Ețcu** pircălab (Sur I).

Iaz. -a v. Aiaz.

Iban, -a, Ibăn/ul etc., v. Iub u I 10, II 1.

Ibășan v. Iub u I 11.

***ID** — temă ce stă la baza unor antroponime din cele trei mari regiuni: munt., ard., mold. **1. Idul**, olt. (Sd VI 459); *Idești* s. (Dm). **2. + -ilă**: *Idil*, olt. (17 B IV 322). **3. + -mir**: *Idomir*, ard., 1671 (Paș); — sec. XVIII-lea (Șchei I). **4. Cf. ard. Idonea**, pren., 1788 (Paș). **5. Idomirești** s., mold. dispărut, ce apare în documente și în formele: *Iadomirești* (16 A III 41) contaminat cu tema *Iad*, ard. (sat) și contaminat cu tema: *Edomirești* (Ur XXII 338) sau *Edumerești* (Dm), ceea ce-i urcă originea în sec. al XIV-lea. **6.** Pentru etimologie, sau contaminare, cf. și mold. *Aldomir* (Ștef), v. Aldea II 3 și topicul munt. *Domirești* (16 B I 143).

Ieban v. Iub u I 10.

IED subst. **1. -ul** (Isp V²); *Edul*, fam. (Bir III); — popa (Isp I¹, IV¹); — Stan, munt. (Glos); — N. (Puc); *Edescul*, Șerbu, din Chiojdu 1652 (Sd XIX 86); **2. Eduț**, -a, -ul (Drăg).

IEPURE subst. **1. Epure**, N. (Bir I) etc.; *Epur/escu*; -eanu, Manolache — Costache; -eni, -ești ss.; *Epuran*, Ioan (Î Div). **2. Epuraru** (Sc). **3. Epureni** sau *Iporeni* (17 A II 278). **4. Iepura**, D., pirc. (Băl II). **5. Iapuri**, Mihai (Bir I).

Ierău v. Iar 3.

Iereca v. Iarc II 1.

Iga v. Olga 2.

Imin, -oviei v. Eminescu 2.

IMRE n. ard. < ung. *Emerik* < germ. *Americus*, it. *Amerigo*. **1. Imre** (Ard). **2.**

Imroi, 1722 (Paș). **3. Imbre** din Totruș (Sur XVI; Ard); -a, 1680 (Ard). **4. Sintimbru** s. **5. Imbăruș** (Ard). **6. Imbroane**, băn. **7. Imvre** (Ard). Formele **3–6** se explică prin dezvoltare fonetică: între *m* și *r* se introduce în mod necesar *b* (nota Gh. Ivănescu).

IN subst. **1. Inescu**, Stoica, munt. (RI VII 178); -1 (mold); *Inești* s. (Sd XXI). **2. + -oldă**, *Inol/ă* (Tec I) -escu (Puc); -ești s., ard. și munt.; v. și Fin A 2. **3. Inarul** munt. (RI I 22); *Inariul*, Radu (Bir II). **4. Inaș**, frecv. (Șchei I, II). < subst. ard. *inaș* „ucenic” (< magh. *inaș*).

INC **1.** — b. (Moț); -ul t., ard. și *Inkul* riu în Ucraina; *Incești* s. r. Beiuș. **2. Incaș** fam. și s. (Dm). **3. Cf. Inculeț**, fam., mold.

INIMĂ subst. **1. Inimă-Rea** (RI VI 263); *Inimăroae*; Zmaranda, n. marital (Î Div).

Inot/ă -ești v. In 2, și Fin II A 2.
Ioba, -n v. Iub u I 9.

IORGOVAN subst. dialectal, „liliac” (planta) sau „mălin roșu”, < srb-cr. *jorgovan*. < tc. *ergevan*. **1.** — *Iovan*, eroul din baladă. **2. Erghevița** b., olt. (Sd VII 3) și s. (Tis).

Ipătești v. Iapă 5.

Iraca-baba v. Sărac 6.

Iriza v. Firiz 3.

Isehistambol v. Stambul 3.

Isop, -eseu, Isofoiu v. Esop.

Ispan v. Span 1.

ISTĂU **1.** — t. Bz. **2. Esteu** b. și s. (17 B I 354). **3. Iasteul** b. (17 B III 312). **4. + -lea**: *Islea* (16 B IV 13).

Itovoesti v. Lit u 4.

Ițe/ani, -uleseu v. Iațcu 3.

Iubitul v. Iub u I 12.

IUBU — IUBAN și LIUBAN, < sl. любнѣ „a iubi”, cf. și nume slave: Любомир, Люба, etc.

I. 1. Iubu b. (16 B I 102); -1, ard., 1722. (Paș). **2.** Prin fonetism sintactic *Ubul* ard. (14 C I 207). **3. Iuba** b. (Ard II 176; Cat; 16 B II 306). **4.** Cu term. -an (participiu slav

(sau sufix) : *Iuban* (Giur 271 ; C Ștef ; 13—15 B 211 ; 16 B I 65) ; -a s. (C Ștef) ; *Iubănești* s. (Dm ; Sd XXI). 5. + -in : *Iubin*, vecin (17 B IV 353). 6. + -enca : *Iubenca* (16 B II 188). 7. + -ca : *Iubca* s. (16 B III 149). 8. + -ița și fără i : *Ubița* (Moț). 9. Transcrieri greșite cu -io în loc de -iu din cirilică : *Ioba*, 1758 și *Ioban*, ard. (Paș) pt. luba și Iuban. 10. *Iuban* se reduce de către dieci, uneori, la *Banu* (C 10 Ștef 49) sau la *Ieban* (cf. Arhiva, Iași 1934 —1940, Bogaci) și *Iban*, din care provin : *Ibana* s. (C Ștef). *Ibănul* t. (17 B IV 83), *Ibăneasa* s., *Ibăn/ești* (patru sate) ; -escu, Ion (Tut) ; -escul (Bîr III). 11. + -aș, -an : *Ibășan* (Ard). 12. Din vb. romîn. a iubi : *Iubitul*, St. (16 B IV 10) ; și, cu pretenție literară : *Liubitul* Șerban, 1418 (13—15 B 71 ; T-Rom 116 ; Giur 245 ; Flor 41).

II. Forme primite direct de la slavi și aco-
modate : 1. *Liubana*, pîrtiu în Tutova, zis și

Iubana, azi *Ibana* (C 10 Ștef 54). 2. *Liubăneasa* (Ștef) și *Iubăneasa*. 3. *Liuban* mold. (Dm ; C Ștef ; C Bog) ; -a (Glos). 4. + -cea : *Libancea*, G. (AO XVI 359). 5. + -aș : *Lubaș*, boier (13—15 B 54, 55 ; Div 54 ; Iorga III 268) ; cf. *Lubaj* b. (Flor 18). Numele acestea se pot explica și prin pretenția literară a dieci-
lor, restaurînd pe l inițial la formele cu i, u inițial. 6. Cf. *Viba* b., ard. (11—13 C I 107) care s-ar explica prin fon. ungar, ca în Vonu pt. Onu etc.

Iurdugaș v. Urduugaș 1.

IUZBAȘĂ subst. < tc. *iu-z-bašy* „sutaș”.

1. *Iuz*, Stanciul (Cîmp). 2. *Izbășese*, moș. (Î Div) ; -eanu. 3. *Izbășoiu* fam. (ib.).

Ivoești v. Berivoi 2.

Îngurîanu v. Ungur I 5.

Îrbea v. Hirb 2.

J

JAC var. la subst. *jaf*; cf. și subst. *jacă* „traistă” (DLR), < megh. *zśák*, „sac”. **1.** *Jac* b. (Dm; C Bog; 16 A III 378); — t. (C Ștef); -u, Nanu (17 B I 262); -ul (17 A II 75). **2.** *Jăca* și *Jăcu* dobr. (RI XI 205–6), pot fi din altă temă: Caracaș *Jăcu* boier mold. 1641 april 22 (mss Singeorgiu); cf. *Jecu* fam. **3.** *Jacută*, Gr. (Sur XV 258); *Jacotă* 1768 (Sucev 148).

JAGĂ cf. subst. *jega* < blg. жєга „zăduf”. **1.** — b. (16 B III 231). **2.** *Jăgoiu > *Jăgoescu*, Neag (17 B IV 561). **3.** *Jega*, R., munt., 1841 (BCI XI 100).

JALE subst., dialectal *jale*. **1.** *Jalea*, sculptorul. **2.** *Jălu*, G., dobr. (RI XI 204); *Jăliu* (ib. 208). **3.** *Jele* pren. (Br 44); *Jelea*, act., București. **4.** *Jelic*, Ienachi (AO X 382). **5.** *Jelie*, olt. Pentru formele 2–4 cf. și sl. Жєлємнєр și blg. Жєльє (Weig).

JAMB adj., ard. „strîmb” (DLR). **1.** *Jambul* (17 B III 212). **2.** *Jtmbu*, J., mold. act. **3.** *Jâmbei* și *Jtnbei* (Sd XVI 42).

JAPIU cf. subst. *japiu* „ibîncă” și *jăpiu* „găman” (DLR). **1.** *Japiul*, 1598 (Glos); *Jăpiescul*, R., 1652 (Sd XIX 86). **2.** Cf. *Jea-piecu* (sic) (Isp IV¹). V. și *Jep* și *Jip*.

JARCĂ subst. „picle de oaie”. **1.** — poreclă dată unui cojocar (Sc). **2.** *Jarca*, G., ard. (Met 284). **3.** *Jărca* b. (17 B I 229).

Jardan v. Javerdan 2.

JAUCA. **1.** — fam. (Buc); *Jaucă*, Gr., ard. **2.** *Jăuca* b., munt., 1650 (Sd IV 38).

JAVERDAN. **1.** — zis și *Jăvârdan* și *Jărdan*, vornic de poartă 1815, fam. de răzeși moldoveni; *Jărdan*, D., vornic (BCI VII 105), prob. același. **2.** *Jardan*, D. (16 A I 54). **3.** *Jerdanu*, Mîlea, act.; *Jerdenii* s. (Glos). **4.** *Jardan* și *Jerdan* par forme sincopate < *Javerdan*, care prezintă urm. variante: a) *Jovărdan*, vistier (17 A IV 451); b) *Juverdeanul* (A Gen II 79); c) *Juverdian*, vornic (Isp V¹); d) *Jevertiani* s. (Isp I¹); e) *Jeverdeș*, Luca (16 A III 378).

Jăc/a, -u v. *Jac 2.*

Jăgoescu v. *Jagă 2.*

Jăl/iu, -u v. *Jale 2.*

Jăman v. *Sigismund 2.*

Jăp/a, -iecu v. *Japiu 2* și *Jipa 4.*

Jărca v. *Jarcă 3.*

Jărdan, *Jăvârdan* v. *Javerdan 1, 2.*

Jăuca v. *Jauca 2.*

Jega v. *Jagă 3.*

Jel/e, -ea, -ie, -ie v. *Jale 3–5.*

Jem/ăroaia, -erești v. *Geamăn 5, 6.*

JENAR. **1.** -iul S. și *Jtnariul* (Ard I 201); cf. ss. *Jena* în r. Lugoș și *Jina* în r. Sebeș. **2.** *Genarul* din basmul lui Eminescu, cf. it. *Genaro* „Ianuarie”.

JEP subst. cu două sensuri: 1° „jeg”, 2° jneapăn. **1.** *Jepu* (Viciu 34); *Jepiu* (Isp IV²). **2.** *Jepăn*, fam. (ib.). V. și *Japiu* și *Jip*.

JERCA cf. subst. jarcă (pelciă) și blg. жерка „moară de vint” sau blg. жеркам „a arde, a urzica”. 1. *Jerca*, fam., act.; *Jercău* 2. *Jercan*, Ion, act. 3. *Jercea*, T., act. 4. Cf. *Jercălai* t. 5. *Jirca*, St. olt. (Sd XXII), dar cf. ung. *zsir-kő* „talc - (unsuros)”.

Jerdanu v. *Javerdan* 3, 4.

Jeverdeș, **Jevertiani** v. *Javerdan* 4. d, e.

JIANU < n. de apartenență locală < < Jiu, rful. 1. În afară de numele familiei oltene a Jienilor (Î Div), apar omonime în Moldova, fără legătură cu Jiul oltean. 1. *Jian*, Alex. (Băl IV, V); *Jiianul*, munt. (16 B III 87). 2. *Jienișă*, Safta (ib.). 3. *Jiianca* f. sora lui Piscul, mold., 1636 apr. 4. 4. *Jienescu* act. 5. Cf. *Jiescu* (17 B II).

Jiblea v. *Jimbilă*.

JID 1. — (16 B... 161), stăpîn de ocină; *Jidul* din Drajna, 1673 și Radu fiul *Jidului* (BCI XIII 184); Crăciun feciorul *Jidului*, tot din Drajna (Dosarul Drăjnenilor, nr. 81), por.

Jien/escu, -ișă, **Jiescu** v. *Jianu* 2, 4, 5.

Jifco v. *Jiv* 3.

Jiga v. *Sigismund* 3.

Jigur, **Jigoranul** v. *Jugor* 1, 3.

Jimăn v. *Sigismund* 1.

JINGA, < magh. *szenge* „gingaș” (etim. BA ung. 28). 1. — (Moț; Puc; 16 B V 241); — pren. (Drăg 137). 2. *Jingoiu* fam. (Bz.) Cf. și *Genga*.

JIP, cf. subst. jip 1° „gol” (DLR); 2° jip cu sens de jep = jneapăn; coincidență trac Zipas (OR I 465—6). 1. *Jipa* fam., act. 2. *Jipea* (Puc); -ii, Valea, t. (Sc); *Jipescu*. 3. *Jipan* (17 B IV 279). 4. *Jăpa* comis (Sd IV, XVI 100); j-sa *Jăpei* comis (17 B II 79). V. și *Japiu* și *Jep*.

Jirea v. *Jerca* 5.

JIT, < vb. sl. жити „a trăi” 1. *Jita* (17 B I 239, 368). 2. *Jitea* fam. (ib.); II 434; AO VII 34); — pren. (P³; P⁴). 3. *Jtte* (16 B IV 416); *Jitea* (Hur 324; Sd XXIV; Ac Bz 27).

JITIE < sl. житие „viață” „povestire”. 1. *Jitia* s. 2. *Jitian*, 1492 (13—15 B 212; 16 B I 8, 99 etc.); -ul t.; *Jitian* (17 B I 383; II 233); — din Rogojina (Gorj 342). — și *Jătian* (P Gov f° 10 și 11). Sufixul -an, -ian poate fi aici de apartenență locală (< s. *Jitia*) dar și un augmentativ, ca în lungan.

***JIV** < sl. живъ „viu”. 1. *Jiva* b., olt., 1570 (Sd VI 457); *Jivul*, nume romînesc în Serbia (Rad 82 p. 127). 2. + -an: *Jivan*, Al., ard. (Var 20) sau < magh. *szivány* „tilhar”. 3. Din srb.-cr. *Živko*: *Jifco* aga (17 B II 183).

Jid/ea, -ești v. *Jid* 3.

Jimb/ei, -u v. *Jamb* 2, 3.

Jinariul v. *Jenar* 1.

Jîte, -a v. *Jit* 3.

JOC subst., vb. 1. *Jocu*, fam., act. 2. *Joacă-bine*, ard., 1726 (Paș); — N., mold., act.; 2. *Gioacă-bine*, Șt., stolnic (Sur XV 259; Isr VI²); Radul fiul *Gioacă* (Acte Sc). 3. *Gioacăș* vecin (Sd V 51); *Gioacăș*, V., șoltuz în Baia, 1676 (Sd VII 104, 379). 4. + -otă, *Giocotă*, V. (Tec I). 5. *Giocheni* s. (Tec I).

Joimir, **Jomir** v. *Jold* 3, 4.

JOLD subst. < pol. *zold* „leafă”. 1. *Joldea*, boier, mold., sec. al XVI-lea; — (Moț). 2. *Joldeș* (ib.). 3. Cf. *Jomir*, Toader (Bîr I) < pol. *żolnierz* „jolinir, joimir”, lefegiu, ostaș cu plată, la poloni (Tiktin). 4. *Joimir*, Gh. (Bîr I).

Jora v. *Bujor* 5.

Joratu v. *Jurat* 3.

JOS adv. 1. *Giosu*, N., act.; *Josul* fam. 2. *Josea* (16 B I 439). 3. *Josan* (Ard); *Josani*, -eni ss.; -escu; *Giosan*, Tănăsie (Sd VI); -ul (CL); -i s. (ib.). „Joseni”, locuitorii din „Țara de Jos” din Moldova; *Giosa*, Maștei din Giosăni (Bîr IV).

Jovărdan v. *Javerdan* 4a.

JUCU cf. ucr. жуку „cărăbuș”. 1. *Jucu*, fam., act. 2. *Jucan*, Gh., ard. (Moț). 3. *Jucuși*, Ioan, ard., act. 4. *Jucșca*, I. (Sd XI) și s.

JUDE subst. 1. — b. (CL; Ard II 191; Moț); *Judele* b., 1591, ard. (Paș; Schei I); — olt., 1636 (Sd VII 5); *Judescu*, olt. (RI VI 264).

JUDEȚ subst. 1. *Județ*, N. (Drag 308); —u, Dan (AO XIX 121); —u, D-tru (AO IV 181); —ul, 1556 (Paș); *Giudețul* (17 A III 236).

JUG subst. 1. *Juga* b. (16 B III 40); *Jugăurs* stradă în Ploiești. 2. *Jugan*, fam., act. 3. + -lea, *Juglea* (Moț); —A., olt. (AO XVI 353); cf. *Giuglea*. 4. *Jugaru* s., olt. și *Jugăreni* s. (Î Div); cf. *Giugaru*, mold., act., sau < subst. ar. *giugar* „prăjină”. (V. Partea a III-a).

JUGOR 1. — și *Jugorul* ss. (13—15 B 124, 161) zis și *Jigur* s. (16 B V 202) și *Jugur* (Mus 32); cuvîntul apare mai întîi ca toponim în documente, iar derivatele se pot socoti ca nume de apartenență locală: 2. *Jugorală*, olt. (17 B III 505). 3. *Jugoranul*, vornic (16 B I 176, 182), zis și *Jigoranul* (ib. 185, 190); *Jugureni* s., ard. (Î Div).

JUJ 1. *Juja* f. (Grș 12); *Jujescu*, act. 2. *Jujan*, Maria, ard.; cf. și ung. Zsuzsana, bibl. Susana. 3. *Jujică* (16 A III 71).

JUMĂTATE subst. 1. — (Dm); — Ioan (CL); — Șteful (Isp V¹); *Jumetate* (Glos). 2. *Jometate* (ib.). 3. *Giumătate*, Ioan (Ștef; Sd XVI, XIX 11).

JUNC subst. 1. — Pavel (14 C I 360); —u 1758 (Paș). 2. *Junca* b., olt. (AO X 129; 16 B VI 339). — ard., 1726 (Paș); *Juncă*, Miron, mold. (Sd VI 116); *Giuncă*, N. „cruce” 1646 ian. 27 (mss Singeorgiu). 3. *Giuncul*, Ir. (Bir IV); —ești fam. (Dm). 4. *Giuncan* (Ard). 5. *Junincă* (Viciu 34).

JUNE subst. 1. *Junele* b. (16 B V 251; Viciu 34). 2. *Juna*, țig. (16 B I 60); *Junești* s. (Sur XI); *Giunești* s., 1669 (M Put 221).

JUPÎN subst. 1. *Jupîn/ea*, țig. (16 B I 60); —eni, —ești ss. (Glos). 2. *Jupaniotu*, C. ș.a. (Î Div). 3. Cu schimb. părții finale: *Jupa* b. (16 B VI 209; 17 B I 86).

JURAT subst. 1. — b., 1747 (Paș). 2. *Giuratul*, Ona, 1469 (Glos). 3. *Joratu*, Drag. (Ștef).

Juverd/eanul, -ian v. **J a v e r d a n 4 b, e.**

L

LACĂT subst. 1. *LăcăŃea* diiac (16 B III 255), cf. dim. *lăcăŃel*. 2. *Lacatăș* fam. (Buc) < magh. *lakatos* „lăcătuș”.

Lacea v. **Vlad VI C 3**.

Lad, -a, -ul v. **Vlad II 2, 3**.

Ladomer v. **Vlad I 6**.

Ladușan v. **Vlad IV 26**.

Lah/ova, -u v. **Vlah A 7**.

Laleu v. **Vlad VI A 3**.

LAIU adj. „negru”. 1. — b., olt. (16 B VI 338); *Lăescu*, Ion (Vieri 81); *Laiul*, Ioan (RI X 274) și s. 2. *Laia* b. (Viciu 34) și t. 3. *Laiieș* (cit. de Bogrea DR); + -ilă (ca în Negrilă): *Lăilă* (Viciu 34). Cuvântul *laiu* răspîndit și la vecini, cf. cehoslovac *laja*, *lajka* „oaie neagră pătată în alb” (DLR), este reluat, cu acest sufix: *Laica* b. (17 B III 175). 4. + -otă, ca Albu > Albotă: *Laiuotă* b. (16 B V 193); *Laiut* (16 B V 33); -ești și *Laiiești* ss. (17 B I 90, 313); *Laiotă* Vvd. Basarab. E. Petrovici (Romano-slavica III 17—18) derivă formele de mai sus din srb.-blg. **Vlaj**, -o.

LAL; se pot da trei explicații: 1° calend. (Eu)lalie, 2° sl. Lalo < Lazăr (Rad), și 3° „lal, rubin balas” (Jurnal de călătorie în China, de N. Milescu ed. II-a, p. 262), < arab *laal*. 1. *Lal* t. (la Moți); *Lalu* (C Bog); — ard., 1511 și *Lăluț* (Paș). 2. -oiu: *Laloie* vlah din Serbia (A Ist III 85); -ova, *Lalova* t. (C Bog); *Lalescu*, Traian, prof., olt. 3. Tema se mai confundă cu adv. *lela* (etim. I. Iordan, Loc. 176): *Lel-Lăl*, din care derivă: *Lelescu*, fam., Vaslui; *Leloai* - *Lătoai*, fam., mold. *Vezi*: *Evlalie* (Partea I)

LANGA temă expl. de Pașca din germ. **lang** „lung”; cf. însă și *Vlanga*. 1. *Langa* (Ștef; Ard; Arh; 16 B I 60; Paș); — munt. (BCI V 184; 17 B IV 448); — țig. (16 B I 60). 2. *Langaș*, C. (Șchei I). 3. *Lăngescu*, R., din Ceraș, 1686 (BCI XII 104); -i, Ianiu (An Cl III 740); *Lăngești* = *Lîngești* = *Lănjești* s. (16 B II 110; 17 B I 391; Cat; Giur 249). 4. Asimilat cu prep. lîngă: *Lînga* s.

Lapedatu v. **Lepădat 5**.

LAPTE subst. 1. *Lăplea*, ard. din Rășinari (DR II 697). 2. *Lapteș: *Lapleșescu* (Sd XI 262). 3. *Lapteacru* (Glos; 17 A IV 434, V 119). 4. *Laptici*, (Cat Braș 112).

LARG adj. 1. *Largu*, megiaș (16 B VI 39). 2. *Lărgășeni* s. 3. *Larjanul*, Oană din Gura Largă (16 A II 10).

LASCĂR < gr. *λασκάρης*. 1. — s. (Cat etc.). 2. Cont. cu *Lașcu*: *Leșcar* (16 B IV 359); — diiac (13—15 B 142; 17 B II 54). 3. *Lăscărina* f. (P Bor 95). 4. Prin apoc. sau căderea term. -ar: *Lasc* (Moț); *Lascu*, boier mold. sec. XV (Gane); — b. (Ard; Cîmp); -lescu, fam., act. 5. *Lasca* t.

Las/a, -ăul, -ea, -o v. **Vlad VI B 1—4**.

***LAST** cf. rus *ласт* „butoi” și ucr. *ластитися* „a mîngîia”. 1. *Lăstoia* t. 2. *Lastinca* b. (Băl I). 3. *Lastiuca* olt. (Sd V 400).

LAT adj.; pentru unele derivate cf. și blg. *Лато* sint. < Lazăr (Weig) și blg *Лата* <

Latina (etim. Weig). 1. *Latu* Popescu, prahovean, 1823 (BCI XI 98); -l (Sd XVI). 2. *Lata*. Iancul (Tec I); -bătrîn (Vr). 3. *Lateş* fam. (Şez; Vr; CL); *Lateş* = *Latiş*, fam. (Buc). 4. *Lăt/leni*, -eşti ss.; *Lătăi* s. 5. *Latica* b. (17 B III 175); *Lăticeasca*, 1587 (Mus 46). 6. *Latii* fam., mold., 1507 feb. 28. 7. Cf. *Latoca* t.

LATINU subst., considerat ca etnic, cf. frnc. 1. - s.; *Latini* moşie (R Gr). 2. *Latinislav* t., n. împrumutat; cf. blg. *latina* „narcis alb”, care sub influenţa etn. blg. *latinko* „catholic” a produs în bulgară antroponime: *Latinka*, *Lata* etc. (Weig).

LAȚ subst. 1. *Lația*, M., băn. (LB) [*<* *La-tea*]; *Lătești*, *Lătăi* ss.; *Lațescu* (Sd XVI); Boldur-Lățescu, fam., mold. 2. *Lățatul* b., 1512 (Glos). Cf. și blg. *Лѣто* sint. *<* *Lazăr* (Weig).

Lațear v. **L a s c ă r** 2.

LAUDĂ subst. 1. *Lauda*, fost cătun în orașul R-Vilcii. 2. *Laudea* b. (16 B IV 252; VI 255). 3. *Lăudat* pren. (Bz) și *Lăudat* Lerescu (Aș Br 156) *<* part. verb. a *lăuda*; - fam., 1492 etc. (Glos; Giur 153; 17 B II 381 etc.); -ul olt. (Sd XXII; 16 B II 9). Numele circulează și azi.

Lăcățea v. **L a c ă t** 1.

LĂCUSTĂ subst. 1. - Vodă, Ștefan. 2. *Lăcustea*, Lupul (17 B I 186).

Lăd/escu, -ești v. **V l a d** II 3.

Lădoi v. **V l a d** IV 20.

Lăgan v. **L a g u** 2.

Lăhoveni v. **V l a h** A 7.

Lăte/a, -ani v. **V l a d** VI A 3.

Lăl/oea, -uț v. **L a l** 1, 3.

Lăn/gești, -jești v. **L a n g a** 3.

Lăpăd/at, -uș v. **L e p ă d a** 1, 4.

Lăptea v. **L a p t e** 1.

Lăt/ăi, -eni, -ești v. **L a t** 4, 5.

Lăt/atul, -ăi, -escu v. **L a ț**.

Lăudat v. **L a u d ă** 3.

Leabu v. **L e b** 2.

Leaf/a, -u, -ul v. **L e a h** I 4.

LEAH-LEH „polon”, etnic folosit ca prenume de evocare, alături de alte etnice,

fără să indice originea, decât în puține cazuri, așa cum circulă și numele Langlois „Englezul” în Franța (v. Dauzat).

I. 1. *Leah* (Moț); - N., ard. (Met 188); -u (Sur XV; Şez); *Leahul* pren. (17 A IV 458); - fiul lui Mogâldea (17 A V 146); - popa (ib. 191); - prenume sau nume (Dm); Ștef; 16 A I 385); - comișel, 1605 (Glos). 2. *Liahu* (BCI VII 81); -l (Cat); -l, Pricopie (16 A III 150); *Liahu* = *Liavul* (Sd XVI). 3. *Leav* (DLR); *Leavul*, feciorul lui Gavriș Vățul (17 A V 182) pren.; - Ioan (ib. 143); - Cozma (Sur XIII) fam. 4. Cu *v > f*; *Leafu*, olt. (Am 135); -l (Olt); *Lefa*, fam., act.; *Lefțescu*, fam., act.; -ești s.; *Liaf* (Cronica C-tin Căpitanul, ed. Iorga p. 71); *Leafa*, orașan (17 A III 201).

II. + -otă; *Leahotă* b., olt. (AO VII 34); nu e singurul etnic tratat cu suf. -otă, cf. *Vlahotă <* *Vlah* - deși acesta pare format pe o arie străină lingvistică. *Leahotă*, nume oltean explică numele *Leaotă*, (prin căderea lui *h*, ca în *Dăotari <* *Dohotari*, *Praova <* *Prahova*); *Leaotă* circulă ca antroponim (Puc; Giur 267; 16 B I 101, III 22; 17 B I 161) și ca toponim al cunoscutei culmi carpatine, trecută la Dicționarul lui Frunzescu sub numele *Laiotă* (p. 261). Bazat pe această greșită informație de la Frunzescu, E. Petrovici consideră *Leaota* „o variantă mai nouă a lui *Laiotă*”, și acesta *<* *Vlaiotă, un derivat din blg.-srb. **Vlaj**, -o, -a *<* *Vladislav* (Petr 17-18). Împotriva acestei explicații ar sta forma veche cu *h*: *Leahotă* pe care și V. Bogrea o derivă din *Leah* + suf. -ota (DR I); cf. *Lehotha* t. com. *Nógrad* (Csanki, Magyar t. f. Hunyad I, 1890). și LEU 11.

III. Alte forme din *Leh* (fără diftong): 1. *Lehul* fam., mold. (Isp IV¹). 2. + -aci, v. *Lehaci*; -aș: *Lehaș*, V., buc. (Grai II 29). 3. *Lehoiu*, T., mold. 1768 (Sd XXI). 4. Cu *h > g*: *Legul*, N. (Băl I). 5. Din tc. *lehli* „polon”: *Lehliu*, Ianachi (Î Div); - D. neg. (D Buc) și s. 6. Cu *e > i*: *Lihul*, boier (13-15 B 148; T-Rom 279); - olt. (Sur VI; Sd VI 474); - mold. (17 A V 333); *Lihoescu*, olt. (Sd VI 493). 7. Din pl. *leși* „poloni”: *Leșu*, T., ard.; -f (Dm); prob. *Leșovici* (Bz) sau *<* *Ileș - Ilie*; *Leașcă*, N., 1829 (Fil) *<* subst. *leașcă* „polo-

neză” (DLR). **8.** Din ung. *lengyel* „polon” : *Lenghel* ard. ; *Lengher*, Șt. (Bz).

Lealea v. **Lele** **2.**

Leaneșa v. **Lene** **2.**

Leapa v. **Lep** **3.**

Leat/ea, -u v. **Let** **1, 2.**

Leav, -ul v. **Leah** **I 3.**

LEB cf. rus хлеб „pline”. **1.** *Lebu*, frecv. (Șchei I) ; — ard. (Paș ; Ard ; Sd X) ; -*l* (Cat) ; *Lebol* și *Lebul*, olt. (17 B II 62) ; *Leabu*, ard. (Paș) ; -*l* din Brașov ; *Liab/a, -ul*, 1598 și 1614, ard. (Paș).

Leeiol v. **Liciu** **1.**

Leești v. **Leu** **I 3.**

Lef, -a, -eseu v. **Leu** **II 3** și **Leah** **I 4.**

LEHACI frecv. buc. ; etim. lui B-Albescu < ung. *léha* „șurel” (BA ung. 27), nu lămu-rește sufixul. **1.** — (CL ; Buc ; Sd XI 87) ; *Lehaciu*, Simion (16 B VI 144) ; — t. (Ștef) ; — Ioan (Tut) ; *Lehac/ea* (Tec II) și *Lehăceni* ss. **2.** *Lehancea* s. **3.** Cf. expresia : „Partea lehăcească” în doc. din sec. XIV—XV (Vene-lin, Vlaho-blg. gramotî) și „partea Ligă-cească” (Ț-Rom 77). **V.** mai sus *Leah* III 2, și Grigore IV 4 (Partea I).

Leie/a, -ești, -oiul, -ulești v. **Lele** **7, 8.**

Lel, -eseu, -oai v. **Lal** **3**, **Lele** **4,**

LELE subst. și *lela* adv. **1.** — b. (Glos) ; *Lela* s. ; *Lelea* b. (16 A IV 38 ; 17 A III 84 ; 17 B I 461 ; Sur XIV) ; — f. (17 A V 339) ; *Lelia* f. (16 A III 162, IV 200). **2.** *Lealea* b. (16 A II 184 ; Sd XI 87 ; Ur XXII 111) ; Pîrîul *Leleei* t. (16 A I 290). **3.** *Lelu*, D. ; *Lel/escu* fam. (Vaslui) ; -*ei*, -*ea*, -*ești* ss. ; *Leloai* - *Lăloai* fam., mold. **4.** *Leloai* s. **5.** *Leloia* t. **6.** *Lelîceni* s. < *lelica* dim., cf. și ar. *lelic* „barză”. **7.** *Leica* f. (Cat ; 16 B II 263) < dim. *leica* ; — pren. b. „Leica Fă-rîmeț” (17 B II 10) ; *Leiculești* și *Leicești* ss. **8.** *Leicoiul*, R., munt., 1683 (RI VIII 200). **9.** Din dim. *leliță* : *Lilița* f. (6 A 37, IV 246).

Leman, Lemenyi v. **Alaman** **6.**

LEMN subst. **1.** *Lemni* (BA ung. 29). **2.** *Lemne*, fam., buc. ; *Leimnea*, fam., act. ; *Leamna* s. **V.** și **Alaman**.

Lemn/e, -i v. **Alaman** **6** și **Lemn**.

Lenart v. **Leonard** **2.**

Leoa v. **Leu** **I 4.**

LEONARD < it. *Leonardo*. **1.** *Leonardus* notar sas din Brașov 1431—1444, apare în doc. românești ca *Lenart* și *Linard* (Rel). **2.** Numele apare și la romîni *Linart*, stolnic, 1461 (Ț-Rom) 245 ; 13—14 B 131) ; cf. act. *Linaru*. **3.** *Leonard* boier mold. (Sd XXII).

LEONTARI < subst. gr. λεονταρης „leu” (But). **1.** — tatăl mitropolitului mold. De-sofitei, nume transcris *ad litteram* din grecește. **2.** Scris fonetic : *Leondari* vameș, mold., 1654 iul. 3 ; — (Bîr I ; Arh ; Sd X) ; -*ul* pren. (P⁵). **3.** *Londar* vameș (RI VI 82).

LEORDA subst. *leurdă* „aiu de munte”. **1.** *Leorda* b. (Vr). **2.** *Leurdă* b., mold., 1665 (BCI XII 169). **3.** *Leord/ea*, -*oai*, -*eni* ss. **4.** *Leordiș* și *Leurdiș* bb. (Dm ; Ștef). **5.** *Leor-zeni* s.

Leot/a, -ești v. **Leu** **I 11.**

LEPA < sl. лепъ „frumos”. **1.** *Lepa* b. (16 B VI 26 ; 17 B I 214, II 40). **2.** *Lepea* (17 B III 317). **3.** *Leapa* f., țig. (16 B I 188). **4.** *Lepeș*, Dim., ostaș ard., 1368 (Iorga III 234). **5.** *Lep/oș, -uș*, munt. (RI XIV 191). **6.** -*șa* : *Lepșa* b. și *Lipșa* fam. (Isp V¹). **7.** Cf. *Lepinea* t. (16 A I 332).

LEPĂDA vb. **1.** *Lepăduș*, moț ; *Lăpăduș*, pren. (Ard) ; — fam. (T-Jiu) ; -*a* f. (Ard II 194). **2.** *Lepăduță*, 1620 (Glos). **3.** Cf. *Lepe-deanu*, Ș., act. **4.** Participiu luat ca adjectiv : *Lepădat*, pren. (Am 108) ; — 1557 (Glos) ; -*a* f. (AO XV 276 ; Tut 90) ; -*a* f., țig. (17 B I 242) ; prenumele acesta stă în legătură cu credințele populare despre copilul „lepădat” sau „vîndut”, de formă, spre a-l feri de moarte ; — *Lepădații* neam (Vr) ; variante gra-fice : *Lepedat* căpitan (Sd XI 263), *Lăpădat* (Ard). **5.** Latinizat : *Lapedatu*, Al.

Leșeu v. **Vel** **12.**

*LET cf. subst. leat, din expresia slavă diplomatică slavă *лѣтъ* „în anul” prin care se datau actele vechi. 1. *Leatu*, P. Gh. ar. (Cat gr. I). 2. *Leatea* b. (Cat). 3. *Letea* b. (Dm); — Dan (17 B III 619) și *Lețești* ss.

LEU subst. I. 1. *Leu* (Dm); -I (Tec I; Sur XXII; 16 A II 95; 16 B II 174; 17 B II 317; Glos; Ard); *Leulești* s. 3. Din tema fără articol: *Leești* s. (Dm); *Leoști* ss. 4. Cu art. antroponimic -a: *Leoa*, C-tin zis și *Lioa* (16 A III 126, 137); *Leoașer* scris și *Leușar* (16 A I 84), lectură greșită pentru „Leoa ușer” adică ușierul. 5. Din diminutivul leuș: *Leuș* fam.; -eni și -ești ss. 6. *Liucă* (Tec I) sau < Ilie + suf. -ucă. 7. Din același diminutiv sau < subst. *léucă*: *Leucă*, fam. (Glos; 17 B II 228; BCI VII 82). 8. Același, cu o, grafie de cărturar: *Leuco* (17 A I 260; Sd XXII; Isp I², III¹); *Leucești* s. (Dm). 9. + -uc, -uș: *Leucus* b. (Dm); *Leucusеști* s. zis și *Licusești*, în r. Suceava (Ștef). 10. + -uc, -uș: *Leucuția*, act., mold. 11. + -otă: *Leotă* b. (17 B I 424; Hur); *Leotească*, fam. (Hur); *Leutești* s. disp. în r. Ploiești (17 B II 319) și mold. (16 A IV 204) poate identic cu *Leotești* t. < leu (Cat; I Div) ca în Calotă, Vacotă etc.; *Leot/a*, -ei, -easca (Petr 20); cf. *leotă* variantă la subst. liotă (DLR). 12. Cf. *Liotică*, A. (BCI XII 141, sau < subst. *liotă*).

II. Din rus. лев „leu”: 1. *Leva* b. (Dm; 16 A III 339); — fam. (Cislău). 2. *Levești* scris și *Levusești* (< lev + -co), dar și *Leucusеști* (Dm); același nume: *Leucusani* (*Leucusani*, *Leucusoufi*) azi *Leucuseni*, s. în r. Roman (Ștef). 3. + -ici, *Levici* (Dm); — Vasco (16 A I 537). 4. Cu *f < v*: *Lef*, Iacov, maior rus (I Div); — Gh. (Cat gr. I); *Lefescu* act., nu din subst. leafă; cf. Leah I 4.

Leurd/ă, -iș v. Leorda 2, 4.

Lev/a, -eusești, -ești, -iei v. Leu II 1, 2.

LEVENT subst. „lefeșu călărăș” < tc. *levend* „marinar voluntar”, < it. *Levante* = Anatolia, acest soi de ostași fiind recrutați din Asia Mică. 1. *Levântul*, Macarie (Sur VIII). 2. Din plur. levinți: *Levință*, Pavel (Sur XI); *Levințul*, Nacul 1669 (Sur IV); *Livânțul* (ib).

Levinț/ă, -ul v. Levent 2.

Levirădă v. Levărdă 2.

Liab/a, -ul v. Leb 2.

Liahu, -I *Liaul*, v. Leah I 2.

Libancea v. Iubu II 4.

LICIU nume folosit de moldoveni, rar de aromîni și ardeleni. 1. — Bajdechi, ar. (Cara 96) prenume; *Liciu* (Ur XXII; Paș); -I (Dm; 17 B I 368; 16 A II 95; Tec I; CL; Băl I); frecv., mold. (Isp I¹, II², III²); *Leciol* (17 A V 330) grafie dialectală. 2. *Licea* (Ant Ar; 16 A III 213; Paș). 3. Marital: *Antimia Licioae*, mold., 1669. 4. *Lteiu* (Dm). Cf. blg. *Лича*, -чо sintoma < *Ljutovoj* (Weig).

Licusești v. Leu I 9.

Ligăceasă v. Lehaci 3.

LILA 1. — b. sau f. (Tec I); — f., 1677 (Mz Pl I 128); *Lilă* por. (Sc). 2. *Lilu* pren., olt. (P¹⁰); — jupan, olt. (Sd V 315); — țig. (16 B I 12); marital *Liloaia*. 3. *Lili bogasier* olt. din Compania Nouă (Meșt. Cr). 4. *Liloiu* (Viciu 34). 5. Din tema *lili: *Liliești* s. (Băicoi); *Liliana* cneaghina, 1635 (Ins 17); — cumnata lui Vasile Lupu Vvd (I Bot 12); — „fată dalbă” (Col 22).

Lilița v. Lele 9.

LIMBĂ subst. 1.—b (MagBr); *Limbăești* s. 2. *Limbădulce* (Dm; Isp I¹); *Limbădulescu*, 1436 (Sd XIX 11). 3. *Limb/ean* (Ard); -eni s. 4. *Limbel*, pren. din Vălenii de M-te (Sd XV 238). 5. *Limboești* s. 6. Cf. *Limber* b. (VM) din Vălenii de Munte și *Limbel*; *Limberești* s. (Mus).

Limte v. Linte 4.

Linard, Linart, Linaru v. Leonard 1, 2.

LINGE vb. 1. *Lingă*, Vascan (Isp III²). 2. *Linguș* mold. (Sd VII 379), cf. și vb. a linguși.

LINTE subst. 1. *Lint/ea* și -ești tt. 2. *Lintec*, E., buc., act. 3. *Linteș*, fam., act.; *Lintiș*, vecin (17 B III 54). 4. *Limte*, dobr. (RI XI 206).

LINȚ 1. *Lințul*, Oprea (Puc); *Lințului* în genitiv, t. (17 B I 319); *Lință*, R. (AO XI

66); Vîrful *Linței* (Bz). 2. *Lințoiul* (Cat Braș 51).

Lioteală v. **Leu I 12**.

Lipșa v. **Lepa 6**.

Lișe/ă, -otă, -u v. **Vel 12, 13**.

Liteanul, Litovoi etc. v. **Litu 1, 2**.

LITU cf. ucr. Лито́бор, Литомир explicate de Miklosich din sl. лю́тъ „râu, crud”. 1. — b. (C Bog); *Litul*, cnez, 1414 (Dm). 2. *Lita* și *Liteni* ss.; *Litești* ss. (Dm; Ț-Rom 320); *Liteanul* (Dm). 2. + -ovoi, formă de imprumut: *Litovoi*, nume ce apare în Maramureș: *Litvoi* din Uglea (M. mar), în Moldova: *Litovoiu*, 1407 (Dm; C Ștef; RI I 48), sau *Litovie* pren. (Sur XIX) și, în același timp, în Țara Hațegului și în Oltenia: *Litovoi* Vvd, eroul din 1279, frate cu Bărbat Vvd. Încă un *Litovoe* olt. la 1595 (Sd VI 459). Weigand aduce un v. blg. **Lj u t o v o i** spre a explica pe *Litovoi* al nostru. 3. *Litovca* f., țig. (16 A III 26). 4. Cu afer. prob. *Itovoesti* s. (Dm; C Ștef).

LITVĂ vechi etnic pentru lituan, de orig. slavă. 1. *Litva* f., crăsmărița, într-o baladă (AO XX 185), pronunțat și *Liva*, în o variantă din Muscel (Mus 68), omonim cu sl. literar АИВА „crivăț” (DLR).

Liuban, -a v. **Iubu II 1, 3**.

Liubitul v. **Iubu I 12**.

Liucă v. **Leu I 6**.

Liudescu v. **Lude 1**.

Liva v. **Litvă 1**.

LIVADĂ subst. 1. *Livad/ă*, fam., act. 2. *Livade* b. (Puc). 3. *Livădaru*, act.

LIVAN sl. „tămie” < gr. λιβανός < m-tele Liban (DLR). 1. *Livana* t. (Mih 199); *Livănescu*, fam., act. 2. *Livănțul*, Gh. (Buc), cf. subst. livănțica, de aceeași origine.

Livănțul v. **Levent 2**.

Liz/eanu, -u v. **Polizu 2**.

Lielu v. **Liciu 4**.

LÎNĂ subst. 1. — b. (Ur XXII 389; Sd XI 58); ca prenume: *Lînă*, Rugină (C Ștef);

Lănești neam, mold. 2. *Lînuță* țig. (16 B IV 368).

Ling/a, -ești v. **Langa 3, 4**.

LOBONȚ < magh. *lobanc* „cîine”, poreclă dată de unguri pedestrimii austriace din sec. al XVIII-lea (DLR). 1. *Lăbunț* fam. (Vr). 2. *Lobanțul*, I., mold. (RI XVIII 155).

Lodorman și Lodroman v. **Flandru 3 b**.

Logan v. **Lohan 3**.

Logoj v. **Lugoj 2**.

LOHAN < rus. лoханій „lighean”, „găleată”. 1. — stolnic, mold. (Sd XI 84, XVI; 16 A IV 301; Sur VII); — „arman” (Sd V 250); -u b. (16 A III 13); -ul t. 2. *Lohănaș* (Sur VII). 3. Cu *g < h*: *Logan; *Logăneși* s.

LOI 1. — b. (Dm); *Loești* s. (16 A III 134). 2. *Loiuc*, Ioan, act.

Loiz, -oala, -u v. **Aloiz 2**.

Loman v. **Alaman 4**.

Londar v. **Leontari 3**.

Londru v. **Flandru 3 b**.

LOTAR < germ. *Lothar*. 1. — Radu, olt., 1662 (AO XVII 310). 2. *Lotr* călugărul care a scris testamentul mamei lui Mihai Viteazu în 1602, sau < subst. *lotru*.

Lovența v. **Rovența 2**.

LOZA variantă la subst. loază „viță de vie”, „nerod” < sl.-ucr. лoза. 1. *Lozan* țig. (16 B II 16); -ei, Valea t. (Vaslui). 2. *Lozinca* s. 3. *Lozenschi*, V. stolnic (17 A I 218) nume de origine polonă.

Lub/aj, -aș v. **Iubu II 5**.

LUD; numele cu acest radical pot proveni: unele din *lud* „nerod”, altele din scurtarea german. Ludwig, ori < sl. *lude* (v. art. urm.); cf. și etimologia lui B-Albescu < magh. *lud* „gîscă” (BA ung. 45). 1. *Lud* b. (Ard); -u, N., olt. (AO XII 383); -u, ard. Paș). 2. *Luda*, Șt. (Sur XV); *Ludeasa*, olt. (Sd XXI); — m-te (16 B I 15); *Ludeasca* t.; *Ludești* s., mold. (Sur VIII). 3. -in: *Ludin* t. (16 B I 15). 4.

Prob. din Ludovic : *Ludan > *Ludăneasa* s. ; *Ludaș* s., mold. ; *Ludoș*, *Luduș* și *Ludișor* ss., ard. 5. Prin contaminare, sau din altă temă : *Ludrilă*, Ioan, munt. (RI XIII 391).

LUDE subst., termen vechi administrativ (Condica de „liude”), reprezintă pluralul slav *люди* „oameni”, luat ca singular în limba română : lude sau liude, pl. *luzi* „birnic(i)”. 1. *Ludescu*, Stoica cronicarul semnează *Liudescu* (Ard II 145 ; Sd XV 275) ; *Ljudești* s. (C Ștef ; Sur VII). 2. *Luzești* s. mold. (Sur VIII).

Lufrate v. **Frate I 18**.

LUGOJ cf. subst. logoș „pitic” (DLR) și magh. *lugas* „frunzar”. 1. — orașul băn. 2. *Logoj*, mold. (17 A I 88). 3. *Lugaș*, O., boier (T-Rom 128) și s.

LUIA 1. — b. (17 B IV 132). 2. + -că : *Luică* b. (C Ștef ; Sd XVI) ; *Luica*, paharnic, munt., 1502 (Rep D 196). s. 3. *Luican* Ion ; -*eașca* t. Prob. scurtare din subst. aleluia, folosit și în Grecia medievală ca nume : Ioannes Alleluia (E. Gerland, Erzbistum Patras, 1903, index).

LULA 1. *Lula* b. (Ard). 2. *Lulea*, Stan, olt. (Sur VI), dacă accentul cade pe prima silabă ; *Lulescul* munt. (Sd VI 495).

LUMINĂ subst. a 1. *Lumină* Gh. (Cat). 2. Diminutiv, *Luminița* f., act. și s. 3. *Lumineni* s. (Cat). 4. *Luminata* t. (Dm) și *Luminatul*, Radul din Urlați, 1661 (BCI V 200), < *săptămina luminată*.

LUNA subst. 1. — f. (Dm ; Ștef ; Cras 53) ; *Lună* fam., buc. 2. Prenume : *Lunea* Roșul b. munt. 1655 (Sd VII 247) ; — bătrînul (Cotr 18) ; *Lunescu*, Ion, act. 3. *Lunic*, Ion, act.

LUNCĂ subst. 1. — T. (Ul 133) ; *Lunca*, I. (Met 70) ; *Lunchii*, Maria, ard.

LUNG adj. I. 1. *Lungu* frecv. ca nume ; — Roman, ard. (Met 284) ; -l (Ștef ; Tec I ; Glos ; Drag 309) etc. ; -lescu ; -leac -leț ; *Lungjescu* -ești, -eni, -ani ss. ; *Alungulesei* 2. *Lunga* b. (17 B III 209) ; — fam. act. ; — Șt. (16 B VI 245)

3. *Lungaș* (Rel ; 13—15 B 55 ; 16 B II 337 ; Div 59 ; T-Rom 103) etc. *Lungar* (Meșt Cr) 4. *Lungociu* țig. (16 B V 19) ; -l b (C Bog).

II. Echivalente, traduse sub influența politică sau culturală străină ; 1. Din ung. *hosszu* „lung” : Hossu prelat ard. ; Hosa , V., ard. 2. Din slav *длугъ* cu același sens : v. Dîlgă : din rus. *долгий* : v. Dolg. 3. Cu fon. ucr., *Dolha* zis *Lungul* (Ștef).

LUP subst., v. și Partea I-a I. Nume frecvent datorită sensului de exorcism. 1. *Lup* (Moț) ; -ăscu, N. (Buc) ; -escu ; -eni, -ești ss. 2. *Lupa* b. (Moț frecv. ; 16 A I 419 ; Ard ; 16 B II 161) etc. ; — f. (16 A I 541, III 29 ; Sd XXI ; Vit 28) etc. ; Neacșu *Lupa* (Sd X ; P¹⁴). 3. *Lupă*, D., act. ; *Lupău* pren. (P⁴ ; Paș) ; — Ion, ard. act. 4. *Lupăiu* (16 A I 358 ; Ard) ; *Lupăianul* 1771 (Acte Sc.). 5. *Lupan* (Glos) ; -*cea* (An Com) ; -*cești* s. 6. + -*andru* : *Lupandra* (17 B I 310). 7. *Lupaș* (Moț) ; -*cu* (Vr) etc. ; Pașco și derivatele, vin de la Pavel și Paște. 8. *Luple* (Dm ; Ștef ; 16 A II 16) ; f (Isp I) ; -*eașca* f. ; -*escu* fam. ; -*ea* (Moț ; Ard) ; -*ea*, Huru (Sd V 5) ; *Lupia* t. (16 B II 35). 9. *Lupei* (Mar ; Hur 123 ; 16 B VI 142) ; -*u* (16 B I 102) ; *Alúpei*, T., act. 10. *Lupeu* (Mar). 11. *Lupca* ard. 12. *Lupéciu*, *Lupențiu*, -*cea* (Paș). 13. *Lupș* Pozaru (16 A II 18). 14. *Lupila* olt. și *Lupitu* (Cand). 15. *Lupița* f. (R-Sărat). 16. *Lupoi* (14 B II 213) ; -*u* (Hur 101) ; *Lupoae* (Dm ; *Lupoaia*, *Lupoia* ss. ; *Lupoane*, olt. (Cand) și s (AO XI 213) ; *Lupone* și -*asa*, soția lui (16 B I 153) . 17. *Lupșa* (Moț ; Ard ; Ștef) ; -*nu* s. ; *Lupșă* (16 B II 79) ; *Lupșle* (Dm ; Mar) ; -*ea* (Mar) ; -*el* (16 B VI 337) ; -*eni* s. (C Ștef). 18. *Lupșor* (Ard II 194 ; Glos ; Paș) ; -*ea* (Paș) ; *Lupșoară*, G. ard. 19. *Lupșoiu*, olt. (Cand). 20. *Lupu* (16 A II 18 ; Mar frecv.) ; *Lupu/eni*, -*ești* ss. 21. *Lupul* fam. (Tec I ; Sur VII) ; -*escu* ; -*ești* s. ; -*eț* (17 B I 161) ; -*ețul* (17 B II 289). 22. *Lupuca* (Mar). 23. *Lupușor*, munt. (BCI XI 92). 24. *Lupuț*, -*iu*, mar., act.

II. *Lupu* este redat și prin ung. *Farkas* : *Fărcaș*, b ; -*a* f. ; -*u* b. ; *Fărcăș/eni*, -*ești*, -*anca* ss., și prin sl. *Вѣкъ* vezi *Vilc*).

Lupa -*Lupuțiu* v. **Lup I 2—24**.
Lustroaie v. **Stroe 19**.

LUȘC- 1. *Lușc/o* b.; -a f. (Dm) și s., ard. (Drăg 471). 2. *Lușcan* (16 B IV 364); *Luscan*, fam., act. 3. *Lușcești* s. (Dm). Pentru etim. cf. *lușcă*, plantă ierboasă din familia liliaceelor, sau *bălușcă* = ceapa cioarei (DLR).

LUT subst. 1. *Lutul*, olt., 1676 (Sd VI 483). 2. *Luta* V., act.; *Lutescu*.

LUT 1. *Luțăscul*, Nicola (AO XVII 314).

2. + -ina, *Luțina* f. (C Bog). 3. -co + -an : *Luțcan* (16 B III 238). V. și Anghel IV 7 (Partea I).

Luț/a, -ă v. **Roxana** II 4.

Luxa, **Luxandra** și cu o < u v. **Roxana** I 5, II 2, 5.

Luxița v. **Roxana** II 3.

Luzești v. **Lude** 2.

M

Maceș v. **Măceș** 2.

Macher v. **Mahera** 3.

Macieat v. **Măcicat** 1, 2.

Macin v. **Măcin** 1.

***MADĂ** cf. n gr. *μάδα* „pietricea pentru joc de copii” (DLR). 1. *Madescu*, Ioan, act. 2. Matronim din marital: *Mădoaia*, Duma (Sur IX; 16 A I 24). 3. *Mădoiu* (C Ștef); *Mădoești* s. (Dm).

MAG subst. mag, din datina Vicleimului; cf. și ung. *mag* „sîmbure”. 1. *Mag*, Ion fam., act.; — Margareta din Satu-Mare act; *-ul* (Ard; Sd XI 53); *Măgulești* s. (16 B III 285). 2. *Magă*, V., mold., 1766 (Sd VII 377); — țig. (Sd XVI); *Magă*, Ioan (Vr C); în genitiv *Magăi* b. (17 A V 152). 3. *Măgioara* t. 4. *Măgaia* b. olt. (16 B V 338); *Măgia* moșn., olt. (AO X 129). 5. *Maganu*, V. mold. act.; *-lui*, Dealul t. 6. *Magoe* b. (17 B IV 32). 7. Cf. *Măghina* f., mold., 1709 (BCI IV 193).

MAGER, fonetism ard. pt. subst. maghiar < *magyar*. 1. — 1680 (Paș); *Mager* = *Măgere*, Andonii, 1673 (RI XIII 284); *Magiari* și *Magearu*, fam., act. < arm. Mağarîan „ungurean” 2. *Măgearu* fam. (Bîr I). 3. *Mcagher* por. (Sc). 4. *Măghiar*, ard. (Viciu 34).

MAGIR 1. — mold. (Dm; Ștef); — ar; *-escu*, fam., act. 2. *Măgirești* s.

MAGÎLE cf. magălă „pauză în timpul lucrului” (DLR). 1. — frecv., olt. 2. *Magtlea*, Iacov (AO V 223); — Drag. armaș (Cras).

3. — *Măgtlea*, N. (Tis 367); *Măgălea* (Sd VI 482); *Măgălji* (ib. 474); *-escu* (Gorj 262); n. exclusiv oltean.

Magoșa v. **Mogoș** 4.

MAHERA < gr. *μάχηρα* „spadă”. 1. — b. (Cat); — zis și *Maherea* (16 B II 189); *Maheră*, Stanciul, fiul lui (17 B I 482). 2. *Mahir* (ib. 430). 3. *Macher*, tatăl lui Stanciul (Gorj 261), aromîn sau grec românizat. 4. *Mohera* ard. (Paș).

MAI subst. unelta. 1. *Măilă* mold. (Sd VI 82). 2. *Măescu*, Iancu (AO XVII 311); *Măești* (16 A II 111). 3. *Maia* f., țig. (16 A II 132); — t., ard. (14 C I 234); — s., munt; + *-an*. *Măian*, și *Moian* (Jiul ard). 4. *Maiuoga* 1636 (D Gorj); + *-an*: *Maiogan*, Alexa băn. act. *Maiuga*, Șt. (Î Div). 5. *Măișă* b (Cat mold II); *Măișcan* (17 B III 407).

MAILAT etimologia lui Drăganu (p. 179 n. 2) din sl. *мои* „meus” + [V]lad., nu pare acceptabilă. 1. — Familie ard. de conți, romîni de origine, din Făgăraș, primul cu acest nume amintit de Bonfinius, consilier regal în 1131 cu numele Moynolt; ei trec la catolicism în sec. al XV-lea, cel mai de seamă vlăstar e Ștefan Mailat Vvd de Ardeal, pe timpul lui Petru Rareș. Numele s-a păstrat la țărani din Făgăraș (RI VIII 188); bibliografie la Drăganu (p. 180). 2. Numele apare și în principate: *Mailat*, Stan (17 B II 133); *Măilat*, moșn. (16 B V 63; 17 B III 257); — Toader (17 A IV 182); *Măelat*, țăran, olt. (17 B I 237); *Măilați* s. (Cat).

Malnia v. **Miine** 7.

Mai/uga, -uoga, v. **Mai** 4.

MAJĂ subst. 1. *Maja* b., ard. (BA ung. 36). 2. *Maje*, V., 1643 (Isp II¹). 3. *Măjer*, V. (Buc).

Malai, -nie v. **Mălai** 1, 7.

MALAMA subst. variantă la maramă (DLR) cf. și tc. *malama* „aur”. 1. — f. (17 B I 113; BCI XI 64 P Bor 22, 62). 2. *Mălama* f. (17 B III 174).

Malamuc v. **Molomoc** 2.

MALANCA < ucr. *маланка* „colindător travestit” în capră (etim. Bogrea DR IV). 1. — fam. (Băl II); *Malancu*, D., act.; -escu, act. 2. *Mălanca*, D. (Mar). 3. *Mălăncioiu*, N. (Mus 134). 4. *Mălângă* b. (Paș).

***MALC** 1. *Malcea* (17 B II 395). 2. *Malciu*, mold. (Sd XXII); *Mălcescu*, V. (Fil A). 3. -otă: *Malcot* din Călinești prah. (16 B V 3); *Malcotă* (MO 16 mart 1944).

MALCOCI 1. — M. pan (16 A III 152); — sluger (17 B III 461; AO V 233); — vatav, 1580 (Sd V 212); — cămănar (17 A IV 183); — Hrisant, care semnează grecește (17 B IV 249); — țig. (16 B II 117). 2. + Mareu: *Mărcoci*, Stan (AO XII 245). Cf. studiul lui P. Caraman „Gerul lui Marcoci”. *Malcăciu* olt. 1620 (An C VI 493).

MALDĂR subst. 1. — b. (16 B I 158); — țig. (ib. 8); mold 1575 (C-răz 9); *Maldar* (16 A III 44); *Măldărăști* s., nume prob. cont. cu Mardarie (v. Partea I). 2. *Maldur*, fam., act.

Maloman v. **Mol** 7.

MAMĂ subst. I. 1. *Mama*, n. pentru diverse localități în Ungaria sec. XI—XII (Drăg); *Mamă-de-cline*, Ionașeu, mold. 2. *Mămăliță* b. (Sd VI 506). 3. *Mămălată* f. (Isp III¹). 4. *Mămușoara* f. (Sd XI 257); *Mămușoara* f. (17 A II 200). 5. *Mamia* b. (16 B III 181). 6. *Mamina* fam. (Sd XVI); — t. (Ț-Rom 56). 7. *Mamin*, Stoica (17 B III 421);

— D-tru (17 B II 93). 8. *Mamaia* t.; *Mămăești* s.; cf. diminutivele: *mamae* și *mamină* < mamă, al doilea are și sens de „namilă”.

II. *Maică*. 1. — f. (Dm; P¹⁴); — sora Drăgălinei (16 A III 177); — f. (Răc 10; Sd XI 257; 17 A I 120, IV 49). 2. — Prenume de bărbat (17 A II 263); idem, în genitiv: *Maicăi* (17 A IV 127); *Maica* b., țig. (16 A III 113; 16 B II 304). 3. *Maicu*, ard., 1511 (Paș); — înv. mold.; -l, țig. (17 B IV 432); *Măiculescu*, olt. (în lit. pop.). 4. -an: *Maican* pren. (Puc; P⁴ fila 16; Pom etc.); — munt. (17 B I 139); — spătar (BCI IX 75). 5. *Măican* popa (16 B I 36); — munt., 1506 (Cat); — — călăraș, 1655 (Sd IV 38); — mold. (16 A I 469); -u b., mold.); -a f. (16 B IV 438); *Măicăn/escu* (Vr; Hur 92); -ești s. V. și Partea I.

III. 1. *Muică* (formă olteană pt. mamă) fam., ard. (Viciu 16); — Oprea (AO XVII 310). 2. *Muma* pren. (P¹⁴); — b. (17 A IV 382). 3. Din sl. *мамка* „mamă”: *Matca* „sora Faurului femeia lui Treapede” 1592 (BCI VII 6). Coincidență: *Mama* f. în inscripție latină la Tomi (OR I).

MAMUL < tc. *mamuli* „grîu de Turcia”; 1. *Mamul* pîrîu olt., în Dicț. Frunzescu (p. 279) scris „Mam”, dar -ul face parte din tulpină. 2. *Mamulea*, ard. (Paș); *Mămul/ea* P., din Profa (Mz Pl acte); — olt. (AO XVII 311); -ă Bucur (Șchei I); -ești, neam brașovean (BCI XII 88). 3. *Mămuleț*, Ignat, mold., 1609 (Sd V 11). Rămîne de lămurit existența unui srb. *Mamula* (Paș; Drăg), prob. de aceeași origine.

MAMŪRA 1. Toponim s., olt.; Leul *Mămureanul* (Sd XXI) zis *Mamurinschi* la 1436 (Sd XIX 11) „din satul Mamura”. 2. *Mamurinți* s., mold. (Sd XXII). Toponimele s-ar explica printr-un antrop. ca de ex. gr. *Μαμυράς* M. (C. Erbiceanu, Cronicarii greci), dar nu din adj. *mamur* < *mahmur* (DLR).

MANAF subst. < tc. „ostaș turc”. 1. *Manafi* b., ar. (Cara 34); *Manafi* f.; -ea 1859 (P²). 2. *Monafu* (Grș 18) sau < monah.

MANCĂ subst. mold. „doică”, și MANCAȘ. 1. *Mancă* f., mold. (Sd XI 87). 2. *Mancu* b.

(Hur); — (Diac (16 B VI 189); — mold. (17 A II 233) 2. *Mancaș*, fam., mold. (Șez); *Mancaș*, Ion (Sd XXII 333); *Mâncaș* (Sd XVI). 3. + -oi: *Mtncoi* s.

MANCIUL 1. — Dimu (Cat gr. I). 2. *Mancea* b. (16 B IV 103). 3. *Manciuca*, Gh. (Cat gr. I). 4. Cf. *Mangiuca*, Sim., ard.; v. și Manuel (Partea I).

Mand/a, -ița v. *Smaragd II A 3, B 3*.

Mand/aचे, -aru, -ău, -ea, -i, -iceveschi, -lă, -in, -on, -u v. *Diamant II 1, 2, 3—5, 6, 7, 8, 9*.

MANDRA < gr. μάνδρα „stână”. 1. *Mandre(a)* fam. (Btr I, II; Hur). 2. + -in, *Mandrin* act. 3. *Mandrelie*, Coman, moșn. (Cob 57). 4. *Mandravela* n., grec, t. în București, „stână + lână”.

MANGÎR < tc. *mangyr* „gologan”. 1. *Mangtru*, C. (IS 278). 2. Cf. *Mangra* b., ar. (Fărăș); — un episcop ardelean. 3. Sub infl. lui Pangratie: *Mangratie* (Mar).

Mangiuca v. *Manciu 4*.

MANGU n. tăt. 1. *Mang/o*, grăm. (16 B VI 70); -u, D. (Btr I); -ul, N. (Sd VI 504). 2. *Manga* b. (Cat; 16 B III 318; CL), 3. *Mangoiu*, act. 4. *Manguț* (Sd XVI). 5. Cf., din alte teme: *Mangaci* s.

MANȚ cf. cuvîntul din ghicitoare „danța, manța” (DLR). 1. -ul s. 2. *Manța*, G. (Mar). 3. *Mănța* (16 B III 180). 4. + -oga, *Manțogă* b. (16 B IV 338). 4. Din alte teme (?); *Manțora* b. (17 B III 389); *Manțura* „sluga” (16 B VI 14).

Manuk v. *Pruncu 1*.

Maraudie, -i v. *Smaragd II A 1, 2*.

Marceoi v. *Malcoci 2*.

MARE adj. confundat în unele derivate cu subst. *măr*. I. 1. Atributiv, în opoziție cu omonimul supranumit Mic: Mihăicel *Mare* și — *Mic* țig. (AO XXII 144); Dinu Furtună *Mare* și Dinu F. *Mic* (Sc). 2. Subst. *Mare*, Ion (Cat gr I); *Marele* fam. (Dm); — Alb munt.

sec. XV; — T. (Ștef); — Cristea (Sur XVIII). 3. *Cel-Mare*, Ștef., elev (Hris I 506); *Mare*, V., ard. 4. *Marea* b. (Dm); — munt. (16 B III 147). 5. *Maru*, dobr. (RI XI 205). 6. *Marescu* (L Pl 103); *Mărăscul* mold. (Sd XXI); *Mărășli* s. 7. *Marra* (sic) țig. (16 B II 16); *Măra*, D-tru răzeș (Sd VII 239); în genitiv: Voinea al *Mărului* 1637 (AO XVII 73). 8. + -an: *Măran* (Pre II). 9. + -ăiu: *Mărăiu*, Ion (RI XXIII 92). 10. + -aș: *Mărăș* (Mar); -u, Șt., mold., 1664 (Sd VII 294). Este clar că numele din §§ 7 — 10 se pot explica și din subst. *măr*. 11. + -eci: *Mărecci*, Pătrașco (17 A III 121). 12. + -eț: *Mărețul*, Ilie (Sd XV 310; — Stanciu (RI XII 110). 13. + -ilă: *Mărilă* Viciu 16). 14. *Marotă + -in: *Marotin* b. (16 B II 183) și s., ca Dobrotin < Dobrotă. 15. + -uș: *Marușu* (Ard). 16. + -uț: *Maruț/ă*, C. (T-Jiu) și -a, Ilie (Î Div) sau < subst. *măr*

II. Cu suf. -eș, -iș 1. + -eș: *Mareș* fam. (Dm; Moț; Tec I); — Aug. (Ocina); — ard., 1534 (Paș); — pren. (P² fila 12; DZF 203); — fam., frecv., actual. 2. + suf. -eni, -escu: *Măreș/eni* s. (Dm); -escu; cu as. progr.: *Mărăș/escu*, -ești s.; cu as. regr.: *Mereșăscu*, C. (Scan); *Merișăscu* (Hur 47). 3. + -oiu: *Mărișoiu* (Șoimari); *Măreșoiu* (Ocina). 4. Forma *Mareș* alternează cu *Mariș*, ca și cum s-ar produce prin suf. -iș: *Mariș* (Tec II; Ard II 191; Mar; Moț; Met 114; 17 A II 239). 5. Derivate: *Marișești* (Dm; Ștef); *Mărișescul* (Tis 398); *Mărișești* s. (Isp II¹); *Mărișan* (Moț).

MARGARETA, pe cale literară < lat. *margarita*, gr. μαργαρίτης „perlă”.

I. 1. -f., act. 2. *Mărgărit* b., act. (P Bor. 63); -escu; -ești s.; -a f. (P²); -oiu hațeg. (Cand). 3. *Mărgărita* f., mold. (16 A II 109), și dobr. (RI XI 206).

II. *Marghita*. 1. — d-na lui Basarab I. și a lui Simeon Vvd; — f., mold. și olt. (16 A I 370; Sd V 396; Cand 166); *Mărgărită* f. (16 A II 109). 2. Forme masculine: *Marghitu* (T-Jiu); *Marghit/Jan* Ioan, ard. (RA V 380); -ea (16 A I 522); -oiu (Cand 166); *Marghițoi* s. (Mus). 3. Cu afer. *Ghita* fam. (Moț); -na f. (17 A V 28) și cu as. progr.: *Ghitina* b. (Isp III¹); cu -n-: *Marghinta* f. (P. Gov. f° 10).

III. Scurtat: *Marga*: 1. — f. (Ștef; 16 B III 149; Olt; 17 B I 325; P²; P Bor 13); — sora lui Vasile-Lupu Vvd. 2. *Mărghia*, *Mărgheni* ss.; *Mărghescu* act. 3. *Mărgău* b., Țațeg. (Cand 166) și s. 4. + -ociu: *Margoci*, Toflă (17 A I 51). 5. Contaminat cu Dan: *Marghidan*, M. act. *Mărgan*, T. Băn. act. 6. Cont. cu Gherasie sau Tarasie: *Margasie* (Sd VII 296). 7. Cont. cu Marioara: *Marghiora* f. (Aș Br 111) și -oara Goleasca (Hur). 8. -ea: *Mărgea* b. (Olt) sau < subst. mărgea, sau vb. a merge, depinde de accent.; *Margești* s. (Mus). 9. Cu afer. *Argești* s., 1627 (AO I 236); *Margescul* zis și *Murgescu* (AO XIX 130). 10. *Margela*, Șt. (Bibl., rom. veche III).

Margela v. *Margareta* III 10.

Margen/e, -i v. *Margine* 1.

Marg/eseul, -ești v. *Margareta* III 3, 9.

Marghidan v. *Margareta* III 5.

MARGHIOL subst. (șiret, ștregar), cuvântul circulă la greci, italieni, albanezi, turci. (Tiktin) 1. — Tudor, munt. 1765 (RI III 200, III 199); -i, Sandul (Tec I). 2. *Marghioala* f. act. 3. Cf. *Marghiloman* polc. (D Buc)

Marghit/a, -an, -ea, -oiu, -țoiu v. *Margareta* II 1, 2.

Marghiora v. *Margareta* III 7.

MARGINE subst. 1. *Margene*, în genitiv *Margeni*, b. (Dm; C Ștef; 17 A V 32). 2. *Margine* (16 A III 28, 457); *Margină*, Ion (Glos); *Marjină* (ib.). 3. *Margire*, Ion (Sur XVIII); — a lui Malai, pren. (16 A I 208) zis și *Marjire* Malai și *Margire* Malaevici (C Ștef).

MARMURĂ subst. 1. *Marmur* b., 1601 (Sd V 8); -ă sau -e, Miiarea uricar (17 A IV 359, 380; Isp II²); -e diac (17 A IV 237; Glos) etc.; acestea pot privi aceeași persoană; -e de la Birlăzel din *Mărmureni* 1460 (Ștef; 17 A I 4; Sd XVI).

Marotin v. *Mare* I 14.

MARTALOGI ostași austriaci de graniță, magh. *martalok* „bandit” < tc. *martolos*

< gr. ἀρματούλος „armatol”. 1. *Martalog* s., olt., 1723 (AO III 117); -u, Drăghici (AO XVII 343). 2. Cu schimb. părții finale, confundat cu suf. turc -oglu: *Martiolu*, T. (VM).

Maru, -șu v. *Mare* I 5, 15.

MASCUR subst. 1. *Măscurel* (Giur 281). 2. *Măscurilă*, 1580 (Sd XXI). 3. Prin disimilare sau din altă temă: *Măscul*, Ion (Sd VII 61). 4. Cf. + -ici: *Mișcurici*, P. (Î Div) sau din altă temă.

Maște v. *Măcica* 4.

Matasă, v. *Mătase* 1.

Matea v. *Mamă* III 3.

MATRACĂ antroponim grec, format după numele orașului genovez Matrega < gr. Τὰ Μάταρχα < tat. *Tmutarakan*, azi Taman din Crimeea. 1. *Matracă* neg. în T-viște (16 B III 177) și s.; — Pană (Fil); — M. (AO X 401); — boier munt. 1800 (Sd I—II; Î Div); — Ghinea neg. (D Buc) *Matracă*, Panaite, 1776 din munt. (BCI XI 26). 2. *Matracăua* s. 3. *Mătrăcaru*, G. (Grd 42).

MATUR subst. și adj. 1. *Mator* (16 B III 81) 2. *Mongescu*, R. zis și *Maturescu* (AO XX 149).

Matușița v. *Mătușă* 3.

MAȚ subst. 1. *Maț-gros*, Ioan (Sd XI 71) zis și *Mațgras* (ib. 61); *Mățești* s. sau < mț(ă). 2. + -ilă: *Mațil*, R. (16 B I 177); *Mățil(ă)*, Dr. (16 B I 38; Glos). 3. *Mățelea*, Stoica (17 B II 305) < maț + -el, -ea; *Mățălea*, P. (VT); *Mățlelea*, Preda, popa, Dinu, 1834 (AO XXI 171). 4. + -oiu: *Mățoiul* (17 B II 103); *Amățoaei*, N. oct. 5. *Mațoian*, Gr. (A Gen I 106). 6. + -ea, *Mațea*, t. (16 A II 148). 7. *Mățic țig.* (ib. 132). 8. + -ă: *Mață*, Gașpar (Glos). 9. + -an: *Mațan* (Mar); *Mățănescul*, Fl., olt. (Sd VI 485). 10. *Mățu* (Hur); — Stan- ciu, olt. 1619 (Sd VI 464). 11. *Mățug* (16 B III 87); *Mățog*, Barbu (Șchei I). 12. *Mățuiul*, Onică (16 A I 317). 13. + -otă: *Mațotă*, Stan (17 A V 70). 14. Cf. epitetul *Mațe-fripte* „Sărăcică”. Formele de mai sus s-au dat ca epite- tete oamenilor lacomi, la fel cu cele atit de

numeroase relative la pînțece. Următoarele forme pot veni și din alte teme: **15. Măfău** b., ard., 1680 (Paș) și s. în r. Muscel, pe care Pașca îl explică din blg. Маџо hipocor. din Matei (Weig); — Iane, munt. (Sd V 446). **16. Măfăiul**, mold. (Ștef). **17. Măfiona** t. **18. Mașina**, fiul lui Micul (17 A II 124). **19. Mășteaiu** b. (16 A II 79).

Mașina v. **Maș** 18.

MAVRODI din gr. mod. Μαυρούδης (But).

1. Mavrodî, fam., act. **2. Mavrodin** (Arh); — din Mănești sec. al XVII-lea (BCI IX 87) și s. **3. Cu** afer. *Avrodin*, 1513 (C Bog); — mold. (16 A I 88; 17 A II 304; *Avradin*, pzh. olt. 1594 (Sd VI 414). **4.** Alte nume înrudite din ngr.: *Mavromati* „ochi negru”; *Mavrogheni* „barbă” ncagră”.

MAZĂRE subst. **1.** — b (16 B II 299); *Mazere*, Gh. (Buc.). **2. Madzăre**, Drăgan (16 A II 58). **3. Măzăr/escul** (Ștef); *-eanu*, Vartolomei, **4.** + *-achi*: *Mazarachi*, Ioan, gelep, 1590 (Hurm XI); sau *Mazări* mold. *Măzărachi* (Sd XVI). **5. Măzăr/aiu** diac (Cat); *-ăești* s. (Dm).

MAZU subst. termen la joc de cărți. **1.** — (Puc). **2. Mazi** (Sd XI 84). **3.** + *-an* (?) *Măzănești* s. și *Mazanaești* s. (Dm).

MĂCEȘ subst. **1.** — b., 1383 (Glos); —pren. 1583 (Ac Bz 3). **2. Maceș** sau *Măciș* (Dm; C Ștef).

MĂCICA cf. magh. *macska* „pisică”. **1.** — b. (16 B V 107; BA ung. 45); olt. (AO XV 128); *Măcicăuși* s. (ib.). **2. Măcicaș** băn. (LB). **3. Mășca**, Lupu, munt. (Sd XI 269). **4.** Cf. *Maște*, Pătru (17 B III 19).

MĂCICAT adj. „mare”. **1. Macicat**, vlah din Serbia, 1318 (DR IV¹); *-ești* s. (Dm). **2. Macicat** = *Măcicat* = *Mășcat* (C Ștef); *Mășcat* b., mold; *-ești* s. (Ștef); *-eni* s. **3. Mășcăt** (17 B I 409); *-ești* t. (AO VI 264). **4.** Cf. *Mucicat* b. (AO XVI 98).

MĂCÎN cf. vb. a măcina, sau blg. Маџо sint. < Matei + *-in*. **1. Macin** olt. (Rl VI 263); *Măcin* munt., 1482 (Rep D 140); —

oraș, scris și *Mecin* (Costin, Kog I 308). **2. Măcin/ea** Stan, olt. (17 B IV 481); *-ești* s. (Sd XVI); *Măcin*, Ion (la index Sur XIX), dar în text (pp. 98—99) Ghibănescu dă: *Măcău* Ion. **3. Măciniș**. b. (Draj XXIV) < subst. măciniș. Cf. Mucenic Partea I.

MĂCIUCĂ subst. **1.** — b. (Dm; Vr; 16 B II 213; 17 B II 148; etc). **2. Măciuc** t. (Sc); *-ul*, clucer (17 B I 55); *-ești* s. (ib. 144); *-escu*; *-an* (16 B V 462). **3. Măciucar** (17 A I 139; Glos). **4. Măciucași**, *-eni*, *-ul* ss. (Dm); măciucari și măciucași se numeau cetele de ostași înarmați cu ghioage, în sec. al XVIII-lea.

Măd/oaia, *-oiu* v. **Ma da** 2, 3.

Mădr/ieica, *-ăieică* v. **Mîndru** III.

MĂDULAR subst. **1.** *-u*, Ion zis și *Măduraru* (AO XVI 367). **2. Mădularea**, S. (BCI VIII 35).

Măelat v. **Mailat** 2.

Mă/eseu, v. **Mai** 2.

Măg/alia, *-ăia* v. **Mag** 4.

MĂGAR subst. **1.** — *Maței*, mold., 1757 *-iu*, Sava, ard.; *-iu*, R. (17 B III 167). **2. Măgarcea**, St., olt. (RI XI 46). **3. Măgăreață** b., 1787 (RI I 21); — Stan, 1811 (Vieri 81) **4. Măgărete** (Ard). **5.** Cf. *Paomagariul*, Iane orășan (17 B III 170).

Măgâlde v. **Mogilde** 2.

Măgâl/ea, *-l*, **Măgilea** v. **Magile** 2.

Măgăr/ață, *-ete* v. **Măgar** 3, 4.

Măgearu, **Măghiar** v. v. **Măger** 2, 4.

Măghina, **Măgioara** v. **Mag** 3, 7.

Măgirești v. **Magir** 2.

Măgrdea v. **Mogilde** 6.

Măgulești v. **Mag** 1.

Măian, v. **Mai** 3.

Măic/an, *-uleseu* v. **Mamă** II 3, 5.

Mălla/t, *-ți*, v. **Mailat** 2.

Măllă v. **Mai** 1.

Mălman v. **Moima** 3.

Măin/a, *-eseu*, *-iaci* v. **Mîine** 3, 10.

Măinescu v. **Maina** și **Mîine**.

Măiș/a, *-ean* v. **Mai** 5.

Măjănă v. **Mînz** 6.

Măjer v. M a j ă 3.

Măjina v. M i n z II 5.

MĂLAI subst. 1. — (Băl II); *Malai* pren. (Dm); *Mălai-mare* (17 B IV 262); *Mălai-negru* (16 A I 267); *Mălaiu*, m. post., 1525 (16 B I 190); — 1574, mold. (Glos). 2. *Mălaia* b. (17 B I 297, IV 113); — Manea (17 B III 379); — țig. (16 B I 187); — megiaș (Drj 106) și s.; *Mălă/escu*, M. (Î Div); Preda din *Mălăești* s. 3. *Mălăiaș* b. (Ur XXII 64); *Mălăeș*, mold. (CL; Sd VI 5). 4. *Mălăete*, Ioan olt (BCI VIII 21). 5. *Mălăețul*, B. (Olt). 6. *Mălăilă* (Hur). 7. + -nic sau subst. lainic : *Malainic*, Isaia, act.

Mălama v. M a l a m a 2.

Mălan/ea, -ciolu, -gă v. M a l a n c a 2, 4.

Mălă/escu, -eș, -ești, -ete, -ețul, -iaș, -ilă v. M ă l a i 2—6.

Măleom, -iș v. M ă l c o m 1, 2.

MĂLIN subst. 1. — (Dm); — Roșilu din Drajna, 1670 (BCI XIII); -a (Dm; Șez; 16 A I 216, II 119); -escu; -ești s. Cf. și blg. *малина* „sora mai mică a soțului”.

Mămă/ești, -lată, -liță, Mămșoara v. M a m ă 2—4, 8.

Mămul/ă, -ca, -eț v. M a m u l 2, 3.

Mănceaș v. M a n c ă 2.

Măndău v. M i n d 3.

Măndr/e, -iei, -ilă, -oe v. M i n d r u II.

Măni/aci, -eaciul v. M i n e 10.

Mănjică v. M i n z 3.

Mănțea v. M a n ț 3.

Mănunț/a -escul v. M ă r u n t 1.

Mănz/ia, -oiul, -u v. M i n z I 1, 2.

MĂR subst. 1. Cu suf. -a : *Măra*, Pătru (Î Div). 2. *Mărușa*, Ilie (Î Div) sau < mare. 3. *Merescu*, Ilie, polc. (Gane). 4. *Meriacri*, I., mold. (A Gen I 61). 5. *Merișan*, Bărcan, stolnic, munt. (Gane); *Meriș/escu*, -ești, -oia (Î Div). 6. *Merișor*, act. Derivatele se confundă cu cele formate din adj. *mare* și din subst. *merișor*; v. Mare 7—10, 14, 16.

Măr/a, -an, -aș v. M a r e I 7, 8, 10 și M ă r 1.

Mărând/a, -eni v. S m a r a g d II B 2.

MĂRAT adj. (sărman). 1. — M. (Btr I). 2. *Mărăței* = *Mereței* s. (Ștef) < dim. mărățel.

Mărăiu, Măr/ăseul, -ăști v. M a r e I 6, 9.

Mărăseu v. A m a r 2.

Mărăș/escu, -ești v. M a r e II 2.

Mărățel v. M ă r a t 2.

Măr/eci, -eșeni, -eșoiu, -ețul v. M a r e I 11—12 II 2, 3.

Mărgărinta, Mărgărit, -a, -escu v. M a r g a r e t a I 2, 3.

Mărgău, Mărgea v. M a r g a r e t a III 3, 8.

MĂRGEA subst. 1. — b. (Olt), v. și Margareta III 8; Mărgel (16 A I 327). 2. *Mărgelă*, St., act. 3. *Mărgean* fam. (Bz). 4. *Mărgelat*, sau cu -gi- (16 A I 430, IV 205; Glos; Sur VIII).

Mărgh/eni, -escu, -la, -ita, -itea, -itoi, -ițioi v. M a r g a r e t a II 1, III 2.

Mărilă, Măriș/an, -escul, -ești v. M a r e I 13 II 5.

Mărișoiu v. M a r e II 3.

Mărșilă v. M ă r ș a 3.

Mărul v. M a r e I 7.

Măruța v. M ă r 2 și M a r e I 16.

MĂRUNT adj. 1. *Măruntă* f. (17 A I 62; Sd V 531); *Mărunt/a* f. (16 A III 25; Sur XIX); -escul (Băl II; Ur XXII 76). 2. *Mărunțelu*; -ei, -ișu ss. 3. Cf. *Minuta*, vlah din Serbia (DR IV¹).

Mărzae v. M ă r z a 4.

Măseu/l, -rel, -rilă v. M a s c u r 1—3.

Mășea v. M ă c i c a 3.

Mășeat, Mășeăt, -ești v. M ă c i c a t 2, 3.

MĂTASE subst. 1. *Matasă* b. (Dm); Mătase (17 B I 109); *Mătăs/escu*, Ioan, din -sești (Cotr 53). 2. Din gr. μεταξάχιος „fabricant de mătase”; *Metaxar*, grec (Ț-Rom 103). 3. *Metexe* b. și s. (17 B II 337).

Mătrăcaru v. M a t r a c a 3.

MĂTUȘĂ subst. 1. — Ion (Hur). 2. *Tușă* f. (16 B I 36) < tușă, familiar < mătușă. 3. *Mătușila* f. (Dm; C Ștef). 4. *Mătușu* b., dobr. (RI XI 210); -l (Olt; 17 B I 450).

Măi/ă, -ăști v. Mîț ă 2.

Măi/ăiul v. Ma ț 16.

Măi/ă/lea, -nescu v. Ma ț 3, 9.

Măi/ăiul v. Ma ț 19.

Măi/ă/lea, -ie, -ilă, -iona, -ilea, -og, -oiul, -ug, -uiul v. Ma ț 2-12, 17.

Măi/ă, -l v. Ma ț 10 și Mîț 2.

Măi/ănești v. Ma z u 3.

Măi/ă/achi, -alu, -escu v. Ma z ă r e 3-5.

Mearea v. M e r a II 1.

Mearela v. M i e r l ă 6 b.

Meazea v. M e z a 2.

MECEA trei etimologii probabile: 1°

Mecu + suf. *-ea*, 2° blg. Мечо sint. < *Metodie* (Weig), 3° adj. posesiv blg. *Meča* „a ursului” (etim. E. Petrovici: St. lingv. IV 75). 1. *Mecea* țig. (16 B I 43, 84) și s. 2. *Meciu* b. (17 B III 382). 3. *Mecica* b. (Ștef). 4. *Meșca* b. (17 A IV 380).

MECU cf. blg. *мека* „moale, gingaș”.

1. *Mecu* ar., act.; - munt. (RI II 197); - olt. (17 B II 207); -lești s.; -lescu (Mus 11). 2. *Mecula* mold. (Sd VI 82), contaminat cu *Necula*. 3. + art. *a*; *Meca*, V., munt. (Sd VII 56). 4. În genitiv pl.: *Dealul Mecilor*. 5. + -șă: *Mecșă* b. (Cat).

MED-MIED subst. < sl. *МЕДЪ 1. *Medea* b., olt. (16 B V 56). 2. *Medar* fam., olt. (Cand 15) „cel ce fabrică miedul”, dar cf. sl. МЕДАРЬ lat. pincerna „paharnic”; -ul, Sima, 1589 (16 B V 411); *Medariul*, Pavel (16 A III 253); *Mediar* t. (Mus). 3. *Miedar*, Ion (17 A II 245); *Midar* (BCI I index); -i, Nichita, act., mold. v. *Mardarie* (P. I-a).

MEDELEAN < ucr. меделян „fiu mare, robust”. 1. - (Băl I); - stolnic (16 A II 38); - M. (16 A I 330; 17 A I 170); - Neagoe (Sur XVIII); - (Sur VII); -ul neg. (ib); -ul, Negrilă (C Ștef). 2. *Medeleana* f. (17 A IV 267). 3. Cu schimbare de sufix: *Medel/in* de Dușești (17 A V 368); -ian (Sd XVI); *Medeleni* trei s. mold. 4. *Medelea* olt. (Grș 11). 5. *Midilean* pren. (Cat mold II).

Med/eu, -eoa, -ia, iești v. A m e d e u.

MEDREGA. 1. - olt. (Sd VI 493); - Stanciul (Gorj 368). 2. Forme sub influența ucraineană cu *g* < *h*: a) *Medrihan*, D. (CL;

Buc); b) Cu met. *Mederhean*, Ioan (17 A II 286); c) *Mederhenți*, Ion (16 A IV 12).

Mehmet v. M a h m e t 2.

MEI subst. 1. *Meiu*, Neagoe (Glos); - zis și *Meiotă* (17 B II 394). 2. + -a: *Meia* și *Meița* tt. (Mus). 3. + -ică: *Meica* b. (Sd V 533, XVI; 16 A IV 81); - răzeș (17 A IV; Sur IV); *Meescu*, M. (Scan). 4. + -ilă: *Meilești* s. 5. + -otă: *Meiotă*, Leca (Giur 93); *Meiot* = *Meiut*, N. (17 B I 413), zis și *Meinot*, N. (17 B II 196, 367). 5. *Meiroșu*, Șerban (Î Div)

Meinescu v. M i n e 6.

Meiot, -ă, **Meiut** v. M e i 5.

MELEG ung. „cald”. 1. *Meleghi* (Ur XXII 385; Arh); - Tănăsă, vornic; -e (Sd XI). 2. *Meleguș*, V. (17 B IV 407).

MELIC < cf. arab *melik* „rege”, n. adus de armeni și subst. melic. 1. - act.; - ești s; cu as. regr. *Milicfești* s. (Arh); -escu (Sd XVIII). 2. *Meleca* prof., 1890; *Meleacă*, D-tru (Puc); cf. și subst. *meleaptcă*, variantă la *neleapcă* (DLR); cf. *Melecan*, act.

MERA-MIERA < subst. *miere* (?), antroponim, folosit și ca toponim, cu fonetism dublu sau triplu: Mihail Costăchescu recunoaște identitatea formelor *Mera* = *Mierea*, „din care s-au format toponime: *Mireni*, *Mirești*, fonetizate rusește: *Mereni*, *Merești*” (C Ștef 94); cf. și varianta mold. *a se mera* la vb. *a se mira* (DLR).

I. 1. *Mera* = *Miera* = *Mierea*, Ion, uricariul (Sd XVI 104), fiul lui *Mera* Marmuri; *Mera* pronunțat și *Miera* sau *Mira*, toponim vrincean (m-re și s.); *Mera* b., ard., 1726, originar din Moldova (Paș); - moț act.; - „grecul” (17 B I 411), poate fi vreun aromân, căci numele *Meră* se află și la Caragian (Cara 88); *Miera* b., olt., 1655 (AO II 243); - fam., mold. (Isp V¹; 17 A I 3); - Ion (Moț). 2. *Mieru* m-te, olt. (Sd XXI); *Mieriul*, Ivan (Dm; Ștef; C Ștef). 3. *Mierăul* t. (17 B I 407); - Radul (ib. 377, II 408). 4. Cont. cu Marioara: *Mierioara* - Tudora f. (16 A II 42). 5. *Mieriorii* t., olt. (Sd XXI) în formă de plural < adj. *mieriu* „albastru clar” +

suf. -or, 6. + -oș, ca în Vieroș: *Mieroș* fam. în r. Buzău (16 B V 367). *Mierăia*, f. (Cat mold II).

II. Cu grafie deosebită, -e pt. -ie sau i: 1. *Mearea* socrul lui Alexandru cel Bun (Dm; C Ștef). 2. *Meria* b. (Vr); *Meria* = *Merea* s. (Dm). 3. *Meran* b. (Tec I). 4. *Merica* t. 5. -eș: *Mereșești* s.; *Miereș* b. (17 B II 190). 6. *Mereș*, V., act. 7. + -ilă: *Merilă* = *Merilă* = *Mirălă* fam. (Buc). 8. + -in: *Merin* (17 B IV 53). 9. + -iș: *Merișul* s.; -escu t. (Mus); -an b., act.; -ani s., sau din subst. *meriș* „loc cu meri”. Formele 2-4, 7 se pot explica și din subst. *măr*.

Merean v. **Miercan** 1 și **Mercă** 4.

MERCĂ. 1. - b. și *Merçuță* b. (Sd XVI); *Mercaș*, mold., act. 2. *Mercăș* = *Mircăș* = *Merchiș*, Ioan (Vit B 120; CL; Buc). 3. *Merce*, fam. (Tec II; Isp V¹); *Mercica* b. (17 B IV 339); *Mercioiu*, I., olt. (T-Jiu). 4. Prob. + suf, -an: *Mercan* (v. **Miercan** 1).

Merescu, **Merișan**, -or v. **Măr** 3, 5, 6.
Mereșăseu, **Merișăseu** v. **Mare** II 2.
Mereșei v. **Mărat** 2.

MEREUȚ adv. dial. ard. „încetinel”. 1. *Mereuță* (Tec I; Vr); - pîrc. de Putna (BCI VII 6). 2. *Mărăuț* (Sd XI 91); *Merăuț* (Sd XVI); -ă, M. (16 B II 379); contras, *Meruțiu*, V., ard. 3. *Meriuță*, Bălan, pren. (Sd XXII) 4. *Mierăuță*, frecv., mold. (Isp V¹; 17 A V 133). 5. Cu schimbare de sufix: *Mierăuș* fam. (Isp IV¹). Numele apare numai în Ardeal și Moldova. V. și *Mirăuț* < *Miron* (Partea I). 6. *Meruț* vlah. (Vlah P B).

MERGE vb. 1. *Mergea*, Ioan (T-Jiu). 2. *Sămeargă*, mold.

Merilă, **Merin**, **Meriș**, -an, **Merilă** v. **Mera** II 7-9.

Merl/a, -an, -oiu v. **Mierlă** 6 a, c, d.
Meruț v. **Mereuț** 6.

MESEHNĂ 1. - (Dm); - moșul familiei *Misihănești* din Botoșani (Iorga; BCI X 83; Ștef). 2. *Mesehănescul*, Avram (17 A I 213); *Meseinescul*, Ion (Isp II²). 3. Cf. *Mesenie* t. (Dm) și *Mesnea* b. (Cep 58).

MEȘ subst. încălțăminte; -Ă, șuviță de păr. 1. *Meșea* f. (16 A III 29). 2. + -otă: *Meșotă*, Ioan, ard. (Paș); *Meșotești*, neam brașovean (BCI XII 88). 3. + -in: *Meșinești* s., cf. și subst. *meșină*.

Meșea v. **Mecea** 4.

METELEU subst. ard. tradus Tölpel „bădăran” de Tiktin, dar cf. ung. *metely* „găl-bează”. 1. Numele unui sat situat în gura Bărăganului, fosta regiune pastorală. 2. Din antroponim: *Metelești* s. (Cat). 3. *Meteleaucă* = *Mecleaucă* = *Meteileaucă*, fam., 1775 (AO XXI 191).

Metaxar, **Metexe** v. **Mătase** 2, 3.
Meșeseul v. **Farma** I 3.

MEZA < vb. *meza* „a mânca de amiază” (DLR). 1. - N., act.; - t. 2. *Mezea*, Stanciu (Giur 245; T-Rom 116) scris și *Meazea* Stanciu (Div 57). 3. *Mezeu* (Costin II) și s. (Dm). 4. *Mezei* b. cf. și ung. *mező* „cîmpie”.

MEZIN subst. 1. - b. (17 A II 273; 17 B I 416). 2. *Mezăna* b. (17 A III 40). 3. -ca: *Mezinca*, I. (Tis 387); - V., olt. (Î Div); *Mezincescu*, act.

MIC adj. I. 1. Latinizat: *Micus* în doc. lat. ung. 1202 (Lukinish-Galdi, Doc. p. LVIII); *Micou*, ard. 1216, în doc. lat. ung. (11-13 C I 106), 2. *Mic*, mold., 1435 (Glos); - Gălescul (6. Bog); - Ruptură (ib.) și - Crali (Mih 22), redat de I. Bogdan în forma *Micu* (Ștef); *Mic*, -u, -ul frecv. (Dm), forma fără u se întâlnește mai ales în Ardeal; *Mic*, frecv., ard. (Paș; M mar). 3. *Micul*, vlah sec. al XIII-lea (Morl 15); folosit ca pren.: - vlah din Serbia, 1348; - popă, - tătar și - țig. (Ștef); - munt., 1481 (Rel; Glos); - Popșor (13-15 B 76). 4. Derivate: *Mic/escu*; -ești, -ăuși ss.; *Micul/escu*; -ești s. 5. *Mica* f. (P⁴ fila 26; CL; Sd XXII; Olt; Vel 16 A II 16) etc.; - fam. comite de Bihor, 1201 (11-13 C I 19); 6. + -uș: *Micuș* fam. (An Pit 77; Viciu 34) etc.; -ă b. (Sur III); -a (Glos). 7. + -uș: *Micuș* ard. (11-13 C I 25); - t. (AO XVI).

II. Cu alte sufixe onomastice: **1.** *Micaia* t. (Cat) dintr-un n. marital. **2.** *Mican* și *-ești* ss. *Micaci*, Duma, 1456 (Dm); — Dima (17 A I 229). **4.** *Micotă* (Dm; Ștef; 16 A III 101; 17 A II 334); ca pren. — (P¹⁴ fila 142; Sur VII; Isp I¹); — Rohat (C Bog; 16 A I 99). **5.** *Micotici*, 1608 (Sd V 14; 16 A II 173); — Grozea (Ștef; Sur VII); *Micoto* (16 A II 31) cu *o* de stil literar. **6.** *Micoan*, Ivan (16 A IV 250). **7.** + *-ea*: *Micea* (Giur 245); cf. ar. *Miĉja*, *-u* (Firș). **8.** + *-iu*: *Miciu*, dobr. (RI XI 208); *-l*, Tudose, ard. (Braș). **9.** + *-șa*: *Miĉsa* (Moț); Stanciul *Miĉsei* (17 B II 216), pentru că *-șa* este sufix productiv în l. română, de ex: Boc-Bocșa, Focu-Focșa (Focșani) etc. **10.** + *-șa*, *-an*: *Miĉșan* (16 B II 137, 160, III 205, VI 39; Drag 118); *-ești* s. (Dealu 16); *-ii* s.; *Miĉșăni* s. (Arh). **11.** Din alte teme (?): *Miclan*, T. (Sur XXV); *Mictor*, buc., act. < Micu + Victor.

III. *Mic* și onomastica slavă. Pașca atribue origine slavă unor derivate de mai sus, folosite în „Țara Oltului”, ca mai probabilă, decât „îndoioasa legătură” cu rom. *mic*, aceasta pentru că există un slav *Мико*, *Мика*, pe care Weigand, fără temei, îl dă ca ipoc. din Mihail; Miklosich însă afirmă că „nu știe de unde vine” tema Mik spre a explica pe srb. Mik și blg. Miksa, ceh Mika și Mikul, iar Maretič (Rad vol. 82 pp. 84, 128), adaugă; Mika, Mikul [nume purtate de fapt de către vlahii din Serbia în sec. al XIV-lea], fără etimologie sau explicații! Dacă există un ipoc. blg. Miko < Mihail, nu este suficient spre a infirma înrudirile date mai sus.

MICIUR(N)A cf. vb. *micire* „a micșora” (DLR). **1.** *Miciura* t., olt., lingă Govora. **2.** *Miciora*, fam. **3.** *Miciurna*, Ion (Dm; Ștef; C Bog). **4.** Cf. *Micurin*, Barbu (Meșt Cr).

MICȘIN cf. var.: micșinea < micșunea (floare). **1.** — fam. (Dm; Ștef; Sur XVIII); — Petre (16 A I 343) *-ești* s. (ib); *Miĉșenești* s., 1633 (RI XVIII 44). **2.** *Miĉșun*, boier (P Gov I⁰ 11 și 18 vo); — Lazor (Ștef); *-escu*; *-ești* s. (Dm).

***MID** **1.** *Midea* (16 B VI 296); în genitiv: „nepoții *Midii*” olt. (Sd VI 475). **2.** *Midia* t. (Gorj 10); *Midiești* s. (17 A I 51). **3.** *Mi-*

doiul, D-tru, olt. (Sd VI 474). **4.** *Miduș*, R., 1650, olt. (Sur VI); *-i*, N., act. **5.** *Midar*, v. Mied **3.**

Midar, *-i*, Miedar v. Med **3.**

Midilean v. Medelean **5.**

MIEL subst. **1.** *Mielu* ipoc. obișnuit act. pentru Mihail **2.** *Mieleșcu*, Gr., act. **3.** *Mieluș* fam. (Sur IV).

Mier/a, *-ăul*, *-ea*, *-eș* v. Mera **I 1, 3, 5.**

Mieră/uș, *-uță* v. Mereuț **4, 5.**

Mieri/oara, *oril*, *-ul* v. Mera **I 2, 4, 5.**

MIERCAN, *-A* < *Miercurean, nume special pentru vitele născute în ziua de Miercuri ca Vinerean < Vineri etc. **1.** *Miercan* b. (Puc); *Mercan* b. (16 B III 78). **2.** *Miercana* și *Miercăița* fam.

MIERLĂ subst. **1.** *Mierla* f. (17 A IV 454); — soția lui Dobrenchi, 1636, mold. (Sd VII 102). **2.** *Mierlea* b. (16 B V 119); — Ion (Puc) — Florea, act. **3.** *Mierlan*, olt. (Hur; 17 B II 77). **4.** *Mierljoiu*; *-escu*; *-ești* s. (Î Div). **5.** *Mierlușca* f., mold. (Sd VII 102); — b., mold. (RI V 224); **6.** Cu *e* pentru *ie* în temă: a) *Merl/a* b., mold. (Sd XXI); *-an*, munt. (Sd VII 60); b) *Mearlea* f. (Aș Br 113); c) *Merlan*, munt. (Sd VII 60); d) *Merloiu*, N. (Puc). **7.** *Mirla*, f. 1670 (Sd VII 104). *Merlar* scris și *Mirlarul*, Oancea 1682 (Ac Bz 8).

Mieroș, *Mieru* v. Mera **I 2, 6.**

Mictor v. Mic **II 11.**

Miĉș/a, *-an*, *-ăni* v. Mic **II 9, 10.**

MIG, cf. *miga* var. la adj. *mic*¹ (DLR). **1.** — mold. (Ur XXII 378). **2.** *Migul* (17 B I 145). **3.** *Miga*, S., act. **4.** *Mtga*, P. (AO XXI 173). **5.** *Mighiul* fam., sec. al XVIII-lea (Gorovei, Folticeni 37).

MİJA subst. **1.** — b. (Paș; 16 B II 403); — jude (16 B I 90); *Mijea* (Ard); cf. srb. *Miža*.

MIL, temă slavă, v. Emilian (Partea I).

Mînută v. Mărunt **3.**

MIRCU, **MIRCEA** nume istoric, purtat de doi domni munteni, de boieri din ambele

fări și din Ardeal; formele înrudite (Mircă, Mirciu) impun etimologia < sl. мир „pace” sau din calendaristicul Miron, cu schimbarea părții finale, plus sufixele *-cea*, *-ciu*, *-ca*, *-cu*. Etim. dată de N. Iorga (: Ist. Rom. III p. 170) din *Marcu*, prin forma intermediară *Mrcșa* (senior de Avlona) nu se poate admite. La sârbi: *Mirče*, *Mirča*, *Mirka* este un ipocoristic din *Miroslav* (Rad vol. 81 pp. 117, 141, 146) și la bulgari: *Mira*, *Mirka*, *Mirko*, *Mrča*, *Mirčo* < *Miroslav* după Weigand, care pune la îndoială relația cu calend. Miron. Cf. și cuman *Mir* < arab emir (OR II 355).

I. Cu suf. *-cu*, *-co*: *Mirco* b. (Ț-Rom 59).
 2. *Mircă* (17 B III 449, IV 266); *Mirca* b. (17 A III 90; Sd XVI; 17 B I 73, II 246). 3. + *-an*: *Mircan*, gram. (17 B I 415).
 4. *Mrcan* (G Roș 13). 5. *Mircoae* Sultana, fata Doamnei (17 A IV 164), marital. 6. *Mircoș* (Vr).

II. Cu suf. *-cea*: *-ciu* 1. *Mircea* I Vvd. „cel Bătrîn”; — Vvd Ciobanul; — vornic (Rel; Div 63, 98); — frecv., ard. (Paș; Moș) și mold. (Dm; Ștef); *Mirce* (Tec I); — zis și *Milco* (Flor 18). 2. *Mirciu* mold. (Sd XXI); — Liga, pan (16 A III 98); — Dolcu, olt. (Gorj 350); *Mirciul* (16 B V 218; AO VI 29); *-escu* (Hur 100). 3. Derivate: *Mirc/escu*; *-easca* t.; *-ești* s. 4. *Mirceana* f. (Tec II). 5. *Mircioagă* țig. (16 A IV 260); *Mirciogănuș*, olt., 1638 (AO VI 29).

Mirla,-rul v. Mierlă 7.

MISCHIU subst. „oțel” < *Damasc*, etim. dată de Bogrea (DR I) prin formele intermediare: *damaskie*, *dimiskie*, care denumesc oțelul de Damasc. 1. *Misco* b. (C Bog). 2. *Miscă*, M. (IO 47). 3. *Mischi* (ib.); *-e* fam., act.; *-i* s. 4. *Mischiu* (Ard); *-l* (17 B III 523); *-l*, Vladul din satul *Mischii* (AO XVI 105). 5. *Miscul*, Dinu (Sd XXII).

Miscuriei v. M a s c u r 4.

Misihănești v. M e s e h n ă 1.

***MISTRE**. 1. *Mistrenii* s. 2. *Mistrelu*, Tordachi, mold., 1824 (Sur XXV). Cf. adj. *mistrui* și *mistreț* „împetriștat” și epitetul *Mistrișoi*, aplicat unei categorii de bănățeni.

MITITEL adj. 1. *-u*, fam., act. 2. *Mitul*, Manea (17 B II 149); *Mitiutel* mold., 1508 (Glos); — Onciul (16 A IV 80); *-ul* (16 B III 285); *-ul*, pah. (Cat); *Mitiutel*, T. (16 A I 223). 3. *Mituta* b. (17 B II 100). 4. *Mitutica*, Drăghici (Gorj 349); *Mitiutica* (17 A II 102); *Mititică*, Necula (Șchei I). 5. *Mitinteliul* pren. (16 A II 90); — țig. (16 A III 395); — *Mitintești* s. (Mus 50). 6. Din altă temă: *Mitineu*, 1630 (Sur XIV).

MITOC var. la subst. metoh (Tiktin).
 1. — b. (An Pl I 371) sau < *Mitu* + suf. *-oc*.
 2. *Mitocanu*, fam., act. 3. *Mitocoruiu*, ard. (Paș). 4. *Mitoșer/ă* fam., act.; *-iu*, mold. (Sd XXI) < pl. mitoășe, var. la metoace; toate derivatele 2—4 au sensul de apartenență locală.

MIȚ cf. subst. *miță* (de lână). 1. *Miț*, 1620 (Sur XIV). 2. *Mițeu*, Vladușu, olt. (AO XVII 330). 3. + *-oc*: *Mițoc* (17 B III 212). 4. + *-ura*: *Mițur/ă*, b., *-ea* (16 B III 81); cf. subst. *mișurcă*, var. la mișurcă „coif egiptean” (DR III); v. Mașura în Partea a III-a.

Miga v. Mig 4.

MÎINE adv. 1. *Mtine* b. (16 B IV 295); *-a* (Vr; 17 B I 121, 219); *-a*, olt., 1626 etc.
 2. *Măine* b. (17 B II 25); *-a* (17 B I 383; Ac. Bz 29; Hur); *-a* Groșanul (Tis 317, 361).
 3—4. *Mătina* b. (Hur); Mănescu. 5. *Maina* f. (16 B I 2). 6. *Meinescu*, 1847 (Scan), diformat. 7. *Mainia* (17 B IV 192), grafie pt. Mîinea. 8. *Mtinea* zis și *Mtnea* b (16 B III 103, V 85). 9. *Mtnea* b. (13—15 B 148; 16 B III 327; Gorj 209; C Bog). Formele Mîinea §§ 8—9 nu se pot explica din var. mold. *mtne* (pentru adv. miine), ele fiind muntene, ci mai curînd prin subst. *mtnă*, sau ca variante la Manea (Sd XI 263) de la Manuel, v. Partea I. 10. Cf. și variantele toponimului *Măneciu* s., r. Teleajen, din documente: *Măiniaci* și *Măniaci(u)* (Drj 89), și *Mănieaciul*, 1425 (Ț-Rom 147). *Minescu* P. (Bezv. vol. 17, p. 14).

MÎLCOM (= molcom) adj. „potolit, tăcut” 1. — scris și *Mlecom*, moșnean (16 B I 164); *Mălcom* (16 B III 335). 2. *Mălcomiș*, Ion (16 A III 466, IV 232) < adv. *mlcomiș* (pe furîș).

MÎNĂ subst. 1. *Mînlungă*, V., 1664 (BCI VII 66); — Hortolomei, mold. 2. *Mînăscurlă*, Lupu, vornic (Isp VI¹). 3. *Mîneștergureni* s. (Dm). 4. *Mînreci* fam., act. prob. < mîini — reci.

Mîneol v. **M a n c ă 3.**

***MÎND** probabil < Mandu < Diamant. 1. *Mîndescul*, Gr. (16 B IV 330); — Florea (17 B II 417) etc. 2. *Mîndacu* ar. (Cara 268). 3. *Mîndău*, armaș, 1667 mart 12; -l, t. (C Ștef); Cf. și *Măndău* mold.

MÎNDRU adj. I. 1. — b (Dm; Paș; Puc; Bîr I etc.); -l (Glos; Ștef). 2. *Mîndre* (C Ștef); — Stan (13—15 B 161); *Mîndrea* (Dm; Ștef; Glos; Paș); *Măndrea*, Gh. (D Buc); *Mîndrîescu*, -ești s.; -ean (Paș). 3. *Mîndra* „cu ceata lui”, b. (17 B II 367); — f. (16 A I 222; Sd XXII) și s. 4. *Mîndreți* (Am 57). 5. *Mîndricel* (Ac Bz 57). 6. *Mîndrici* (Dm; C Ștef). 7. *Mîndricica* b., 1389 (T-Rom 53; 13—15 B 44); *Mîndrișcă* b (Dm); -a s; pentru variante v. Romanoslavica IV p. 339; *Mîndrușcă* (Viciu 16); *Mîndrișor* buc. 8. *Mîndrilă* (CL; Bîr I) etc. 9. *Mîndroi* act. 10. -os: *Mîndros* (Mar).

II. Cu *ă*, fonetism sau grafie mold. pentru *t*: 1. *Măndre*, mold. (Sd XI 73); -a (17 B I 369). 2. *Măndrici*, Preda (Am 108). 3. *Măndrilă*, fam. frecv., buc. (Buc). 4. *Măndroc*, ard. (Paș) -i (Am 157). 5. *Mîndruș*, Ion (Cat gr. I). 6. *Nemîndri* s. (Sur XXI).

III. Din forme vechi ale cuvîntului: 1. *Mudricica* = *Mădricica* (Flor 13, 19). 2. *Mudrișca* (Dm). 3. *Mădrăciă*, boier (Div 50).

Minea v. **Mî n e 8, 9.**

MÎNECĂ subst. — clucer (Sd IV), — buc.; *Mînecuță*, G. (Braș) *Mînecan* (Viciu 16).

Mînj/a, -ea, -ești, -îna v. **Mî n z I 1—4.**

MÎNZ subst.

I. 1. *Mânzu*, I. (Șchei I); *Mînzul* (Dm); *Mîndzul*, Ivan (Glos). 2. *Mînză*, 1462 (Glos; Rel); — N. (16 B I 72); *Mânzia*, 1670 (Sd V 305). 3. *Mânziol* (Sd XVI).

II. Din pluralul *mînji*: 1. *Mînja* b. (Dm; 16 A I 590, III 123). 2. *Mînje*, Ioan (Bîr I);

-a (C Ștef; 13—15 B 147; 16 A I 106, 180; III 215; -ești s. (Dm). 3. *Mănjică*, S. (Olt). 4. *Mînjina* b. (16 B III 242); — f., țig. (16 B II 193) și s. 5. *Măjina* b. (16 B VI 139; Sd V 173). 6. *Măjănă*, V., olt (BCI VIII 21). Derivatele 3—5 se pot explica și prin sl., мѣжа „bărbat”.

Mînreci v. **Mî n ă 4.**

Mîrcan v. **M i r c**, -ea 9.

Mîrmoe v. **M o r m o e 2.**

MÎRZAC subst. nobil tătar. 1. *Mîrza* b., mold. (C Ștef; Sd XVI); — ard. (Paș) și s. 2. *Mîrzea* pren. (Șoimari); — (C Ștef). 3. -an: *Mărzanul*, Șt. (17 B III 382); *Mîrzănești* s. 4. *Mărzac* „cu frate-său Dințul” mold., 1668.; -u (Sd XVI); -ul, Ioan, mold. (A Gen I 106); *Mîrzaci* s.

MÎȚ(Ă) subst. 1. *Mîț* b. (*Mof*); *Mîțu*, I. (AO XVI 353); -l, munt. (17 B I 450); -l, mold. (Glos); *Mățul*, 1612 (Olt); — mold. (Sd XXI). 2. *Mîță*, fam., mold., act.; *Mîțăblîndă*, I. (Bîr I); *Măță* (Ard); *Mățăști* s. (Sd XXI). 3. *Mîțe* (Sd XVI). 4. *Mîțiu*, Ioan, act. 5. *Mîțelea*, Șt. (17 B III 247). Unele forme se confundă cu derivatele de la *Maț*.

Miecom v. **M i l c o m 1.**

Moagher v. **M a g e r 3.**

Moaleș v. **M o l 8.**

Moangă v. **M o n g u 1.**

Moăș/a, -ea v. **M o ș III 1, 3.**

***MOC** cf. subst. *moc*, f. *moacă*, „persoană înceată, leneșă, toantă” (DLR) și *moacă* „bită”. cf. antroponimele trace: *Moca*, *Muca*, *Mocio* (An C III 482; Philippide OR I) 1. *Moc*, vier (11—13 C I 26); — Ion, zis *Mocioiu* (Puc); *Moc*, *Arsene* (ib.); *Mocu* ard. (Viciu 34); — zis *Moculescu*, N. (ib.). 2. *Moca* b. (17 B I 428); — Gh. (Met 152). 3. *Mociu* ar.; — V. (Cat gr. I); *Mocești* s. (Cat); *Moceanu*, fam. 4. *Mocioiu*, olt. (Sd XXII); *Mocioaia* t. (Mus). 5. + -oni: *Mocioni*, fam., băn., cu grafie ung. *Mocsony* și s. 6. + -ișco, ca în *Velișco*: *Mocișco*, V. (Sur XXII). 7. + -ogan, ca în *Cîrlogan* < *Cîrlea*: *Mociogan*, Șt. (17 B IV 288). 8. *Mocofan*, Bădea (AO XVII 318) < subst. *mocofan*. 10. + -sa: *Mocsa* Mihail, cronicarul, zis și *Moxalie*; cf. *Mox*, an. 1204 ard. (11—13

C I 44); *Mocse*, olt. (Cat); coincidență: *Moza* nume chinez al unui preparat medical (Littré, Dict.). 11. + -*şa*: *Mocşa* (16 B IV 133; 17 B II 313) etc. 12. + -*lea*; *Moclea* (P Gov f° 15 vo).

MOCANU termen pentru a designa cio-banii ardeleni purtători de moacă (biftă). 1. — frecv., fam., act.; -*l*, R., 1728 (Acte Sc). 2. *Mocănaşu*, V., act.

Moceanu, Moci/oni, -u v. **M o c 3, 5.**
Moes/a, -e, Moeşa v. **M o c 10, 11.**

***MOD.** 1. + -*ic, -an*: *Modican*, Vintilă, 1645 (AO XIX 90). 2. + -*iga* în loc de -*ic(a)*: *Modiga* zis și, prin metateză, *Mogada*, Dănilă, mold. (RI XXII 92). 3. + -*oc*: *Modoc*, V., ard., act. 4. + -*oiu*: *Modoia*, Ioan, olt. (RI XI 52); — s. (AO XXI 175). 5. + -*lea*: *Modolea*, P., act., cf. adj. modol var. *modur* „sur închis” (DLR). 6. + -*man*: *Modoman*, Ion (Met 180).

Modora, -n v. **M o d r u II 1, 2.**

MODRU subst. reg. „chip”, „fel” < ung. *modor, modra*.

I. 1. *Modrul* (17 B III 539). 2. *Modrii*, Ion mold. (Sd VII 61); *Modr/lea*, A. (Olt); -*escu* olt. (RI VI 262; Hur); -*eanu*, act. 3. *Modran*, T. ard. (Viciu 16) 4. *Modroi*, Ion (ib.). 5. Cf., prob. din altă temă: *Modrojan*, fam. (Băicoi); — frate cu Ct. Filipescu 1820 (Mz Pl I 69); cf. și subst. *modrigan* „om morocănos, bătăran” (DLR).

II. Direct din ung. *modor*: 1. *Modora*, D-tru, ard. 2. *Modoran*, olt. (Tis 434; Bis R); — Gh. (IS 279); cf. subst. mold. *modoran* „bătăran”. 3. *Modurul*, Ioan munt. (Sd VI 496).

MODRUZ. 1. — Ilieş, boier, 1458 (Ştef); — M. (16 A II 82); — T. (17 A IV 413); — martalogul, 1701 (Sd V 129); — *eştii* s. (T-Rom 150); modruz este și nume de cfinе (DLR).

MOFU. 1. *Mofu*, b., ard., 1726 (Paş). 2. -*lea*: *Mofl/lea* (AO XVI); -*eni, -eşti* ss.

MOGA, cf., blg.-srb. *мога* < *моска* „a putea” și magh. *maga* „singur”. 1. — mold.

(Dm); — ard. frecv. (Paş); *Mogeşti* s. 2. *Mogaiu*, T. mold., act. 3. *Mogan* (16 A II 93). 4. Prob. + -*ină*: *Moghină*, N. (T-Jiu), 5. + -*oi*: *Mogloi* t.; -*oia*, marital (Buc). 6. *Moguţ* (Sc). 7. Prob. din altă temă: *Moglan*, deputat în Adunarea Ad-hoc; — T. (Sur XV 268).

Mogada v. **M o d 2.**

Moghilă v. **M o v i l ă 1.**

MOGÎLDE cf. subst. *mogîldă* și *mogîl-deață*, „nălucă”. 1. *Mogâlde* (16 A IV 272; 17 A IV 27; Tec I; Arh); *Mogîldea* (16 A I; Bîr I); — N., pah. (Costin). 2. *Măgâlde*, Pătru, olt. (Sur VI). 3. *Mogolde*, T., mold. (Sd VI 178). 4. *Mogăldan*, R. (17 B III 443). 5. *Mogîldaşu* (Ur XXII). 6. Cont. cu Măgărdici: *Măgîrdea* (Sd XVI).

Moglan, -oi v. **M o g a 5, 7.**

MOGOŞ < magh. *mogos, mogus, magos* „înalt” (Luk. — Gáldi, Doc. p. LVIII). 1. — (Dm; Ştef); — pren. (P³ fila 12); — ard. 1214 (Luk-Gáldi, ib); — Oancea 1389 munt. (BA ung. 22) frecv. 2. *Mogoş/el* (Cat; Dm); -*escu* (R Gr); -*eşti, -ani, -oia* ss. 3. Cf. *Mogojan*, V., act.; *Mogoş* = *Magoş*, V. (Mag. Br.). 4. *Magoşa* b. (C Ştef); — f. (16 A I 504, II 109).

Moguţ v. **M o g a 6.**

MOH cf. ung. *mahó* „lacom”. 1. — munt. (BG LIII 156) și s.; -*ul*, mold. 2. *Moha*, b. (D. Gorj); -*i* fam., act, cu suf. ung. *i*, ca în Budai-Deleanu. 3. + -*an*: *Mohanu* (Ard; RA V 390); — Ion (I Div) etc.; *Mohănescu*. 4. *Mou* zis și *Mohu* s. lingă Sibiu (Cat gr. I).

Mohera, v. M a h e r a 4.

Mohilă v. **M o v i l ă 1, 4.**

MOHOR subst. 1. *Mohor/a* mold. (Bîr II 374); — b. olt. (Am 108, 157); -*ea* (Vra); -*ea*, Ioan (P Bor 95); *Mohoria*, olt (Sur VI); *Mohorăşti* s. (Dm).

Mohu v. **M o h 1.**

MOIMA subst. „maimuță” (DLR). 1. — (C Ştef); *Moim/escul* (Dm); -*eşti* (ib); -*ăscul*, mold., 1622 (Sd XI; Isp III¹; Sd V 29). 2. + -*an*: prob. *Măiman* (17 B II 367).

MOINĂ subst. 1. *Moina* b. ard. (Viciu 34). *Moinești* s. mold. *M o i m a* 2.

Moj/a, -an, -ăcul v. *M u j* 2, 3.

***MOL-** cf. adj. *moale*. 1. *Mol/e*, Ion (Tec I); *-ea*, V. act. *-ești* s. (Ștef). 2. *-an*: *Molan*, N. (L PI 355; T-Jiu). 3. *-in*: *Molin* (Tec I). 4. *-oiu*: *Moloiu*, A. (RI I 21). 5. Cu suf. *-ența*: *Molența* b., mold. (Sd XXI). 6. *Molcuț* (Moț) < adj. *molcuț*. 7. *Maloman*, mold. prob. < subst. *moloman* (om *molatic*) cont. cu rus мало „puțin”. 8. *Moaleș* și *Moleș*, fam. (Sur X, XXIV); ambele < adj. *moale*.

MOLDOVA, -N toponim și etnic. 1. *Moldovoi* (Ard). 2. *Moldovean*, etnic luat ca prenume de boier muntean (13–15 B 129), după care s-a numit vrful Moldoveanu din culmea Făgărașului; *Moldovan*, fiul lui Tuduran (17 A II 238) pren. *-a f.*, țig. (16 A IV 173). *Moldovenescu*, Ion 1792 (Cat. Braș. 419). 3. Prob. *Mudava*, Ion, sătean (IO 47). 4. Fără sufixul *-ova*: *Molda* b, tatăl lui Vlad Șofrac (17 A IV 120); — țig. (Ștef); *Moldea*, ard., 1722 (Paș). Etimologia lui Pașca: Moldova < subst. moldă „albie” < germ. *Mulde* nu este corectă, acest cuvânt regional fiind nou în l. română.

Mol/ența, -in, v. *M o l* 3, 5.

Moloiu v. *M o l* 4.

MOLOMOC cf. adj. *molomete* „leneș” (DLR). 1. — b. (17 B I 368); — t. locul unde se afla fosta m-re St. Gheorghe, dependentă de orașul Gherghița, astăzi satul *Malamuc* (16 B V 82–83; Index 13–16 B). 2. *Malamuc*, Mihai ploștean, 1770 (BCI IV 110); identitatea dintre cele două forme se dovedește documentar. Coincidență: it. *Malamocco*, din Veneția.

MOMA cf. trac *Moma* f. (Gh. Mateescu, An C III) și dac *Mommo* b. (OR I 574); blg. *momá* „fată” se exclude din cauza accentului. 1. — f. (Cat; 16 B II 270; 17 B IV 314; An C III 739) etc.; — b., țig. (16 B II 16). 2. *Momu* t. (Dm); *-lean*, Barbu-Paris, poetul, cu suf. *-ean*, ca în boulean 3. *Momaița* t. (16 B II 193); *-ul* s.; acestea par a deriva dintr-un marital < *Momu*. 4. *Mome*, Stan (17 B II

312). 5. *-ic*: *Momiceni* s. 6. *+oiu*: *Momoiu* b. (17 B II 330). 7. *+otă*: *Momotești* (Cat; 16 B II 33). 8. *Momerca* (?) (P Gov 1521–29).

MOMCE cf. blg. *momčè* „flăcău”. 1. — b. (16 B IV 420); *Momcioae* (f. 17 B I 417) n, marital. 2. *Mumciu*, dobr. (RI XI 204). 3. *-an*: *Momcean*, munt., 1608 (Sd VII 271). 4. *Momeil*, *-ă* (17 B III 403, IV 53) < blg. *Momčilo*.

Mom/e, -iceni, -oiu, -otești -n v. *M o m a* 2–7.

MONDA cf. ung. *monda* „legendă”, sau expresia ung. *mende — monda* „birfeli”, „flecური” (Sauvageot), cf. și n. *Hacimonda*. 1. — Dan (Ard); — călăraș, 1655 (Sd IV 38). 2. *+oc*: *Mondoc*, ard., 1758 (Paș). 3. *M. Mendea* b. (RI I 21).

MONGU han tătäresc. 1. *Moangă*, fam. (T-Jiu); — zis și *Mongescu* (IT); cf. subst. reg. *moangă* „traiu” (DLR). 2. *Mungescu*, V. (Î Div); *-ești* s. (16 B II 182). 3. *Mungiu*, V. (Bir I, II). 4. *+oci*: *Mungociul* t. (16 A I 93)

Montanul v. *M u n t e a n u* 5.

Monț/ea, -ia v. *M u n t e a* 4.

MORA sau **MORU** 1. *Moru*, olt. (RI VI 263). 2. *Mora* b. (Ard); — T. (RA IV); — Costache (17 B III 239) și s.; *Morău* s., ard. 3. *Morășți*, *-ești*, *-eni* ss.; este înal verosimilă derivarea top. *Moreni* din Mora decit din subst. moară pl. mori: sint 6 sate cu acest nume, fără iaz de moară. 4. *Moreanul*, P. (Sd V 48; Sur IX) și *Morianul*, N. (Sd VI 545). 5. *+an*: *Moran* (16 B IV 300); v. Partea I Anastasie I 5.6. Cf. *Moraicea* zis și *Moraina* moșn., olt. (AO XV 62). 7. *Morenciu* zis și *Moranciu* (Dm; C Ștef), cf. *Murancea*, Sima, țig. (16 A IV 214). 8. *Morcl*, Ioan (Drag 80). 9. *Moruș* b. (Ard; Moț) și s. 10. *+ova*: *Morova*, Radul, sătean (17 B II 365).

MORAR subst. 1. *Morariu* zis și *M u r a r*, ard., 1680 (Paș). 2. *Murar*, băn. (LB); *-u* (Braș); *-iu*, M. (Sd VII 264). 3. *Murărăș* act.; *Murărășu*, ard. (Paș). 4. *Murarețul*, C (Gorj 345; AO XVII 330).

MORC cf. subst. morcuv (morcov). 1. *Morcul*, Cozma (Dm 57). 2. *Morcan* (Moț). 3. Cf. *Morcheș* (Ard).

MORDA cf. rus морда „bot”, sau ung. *mord.* „întunecat” (BA ung. 23). 1. — din Chiojd (Mz Pl I 44). 2. *Mordan*, megiaș (17 B III 144). 3. *Mordeș* (Dm; Ștef).

Mor/eanul, -el, -enciu, -eni, -ești, -ianul v. **M o r a 3, 4, 7, 8.**

Morjan v. **M o r o z 4.**

MORMOE cf. vb. a *mormoi*, variantă la mormăi (DLR). 1. — Bran (Puc 9); *Mormuescu*, olt. (Hur). 2. *Mitrmoie*, moșn. (16 B V 38). 3. *Mormonea*, Ioan judecul, olt. 1765 (BCI III 98); numele s-ar putea explica prin adaosul suf. *-oni* la *Mormoe*.

MOROI subst. = strigoi. 1. *Moroe* t. (Mus); *Moroaia*, n. marital (Hur). 2. *Morojeni*, -ești ss.; *-ianu* fam. 3. Cf. *Moroina* b. (16 B II 387).

Morova v. **M o r a 10.**

MOROZ cf. rus. мороз „ger” și blg. mopyza „cucuruz”. 1. — boier (C Ștef). 2. + *-an*: *Morozan*, Gh., clăcaș (Cîmp); *-ul*, mold. (16 A III 24); *Morzan* (17 A II 143). 3. *Moruzan*, fam. (Isp IV¹). 4. *Morojen*, Albul, 1700 (BCI XV 73); *Morojin*, Danul (ib.); *Morojană*, Neagul (ib. p. 63, 67); *Morjan*, S. (T-Jiu). 5. *Muruzală*, Ioan, 1671 (BCI VII 8).

MORT subst. și adj. 1. *Mortu*, Oprea (Puc 37); *-l*, țig. (16 B V 19); *Morteni* s. 2. *Mortoiu* S. (Dealu 138). 3. *Moarte*, Carol, act. 4. *Moartea* b., unul din ctitorii bisericii din Tordași (Ard II 194); §§ 3 și 4 < subst. moarte.

Mor/u, -uț v. **M o r a 1, 9.**

Moruzan, **Morzan** v. **M o r o z 2, 3.**

MOSCU < ngr. μόσχος sau μόσχος „vițel mosc”. 1. — fam., act.; *-l* (17 B IV 539). 2. *Mosca*, Gr., 1775 (BCI VII 44). 3. *Moschici*, țig. (16 A II 220). 4. *Moschița*, I., mold., 1699 5. *Moscoiu* act. 6. *Moscov/a*, t. pîrliaș (17 A II 128); *-anul*, Nicoară (ib. 75); *-an*,

One (16 A III 138). 7. *Moshu* fam. (Am; Puc; Î Div).

Moshu v. **M o s c u 7.**

MOSOR subst. 1. — olt., 1626 (Sd VI 467). 2. + suf. antroponimic *-a*: *Mosora*, ard., 1726 (Paș); — olt. (Gorj 113; 16 B IV 482). 3. *Mosorea* (Cat).

Mostochină v. **M o ș t o c h i n ă.**

MOȘ subst. ca pren. stă în relație și cu sărbătoarea „Simbăta Moșilor”.

I. 1. — b. (Rel; Cat; Hur; Moț; 17 B I 120); — din Sibiciu (17 B II 285); — pren.: *Moș* fiul lui Oancea (ib. 338); — pren. (P⁴ fila 22; P¹²); *-ești*, t. (Î Div); *Moșu* (Ac Bz 4); *-l* (Tec II; 17 A V 276); *-l*, sătean (16 A IV 56; 17 B I 368). 2. *Moșuleț*, fam. (Șur XXV). 3. *Moșa* f. (16 A III 229). 4. *Moșe* (17 B IV 183); *-a* jude (16 A I 277) din satul Moșești; *-a* (Mar); *Moșjeni*, *-ești*, *-ana* ss.; *-escu*. 5. *Moșan/ă*, olt., 1662 (AO XVII 310); *-i* (Giur 266). 6. *Moșic*, Ion, act. 7. *Moșilă*, D. (17 B III 386). 8. *Moșoiu* (Viciu 16); *Moșoia* f. (17 B I 114) și s.; *Mușoi*, Gh. (Șchei I). 9. + *-ca*: *Moșca* b. (Mar); *Moșco* (16 A IV 56). 10. *Moșci*or (17 B III 382). 11. *Moșescul* zis și *Mușescul*, Petru (16 A I 277); și *Mușescul* (17 A IV 119). 12. Cf. *Alimoș* (DR II 422).

II. Compuse: 1. *Moșandrei*, fam., act. 2. *Moșchiuca*, Frasin, ard. 3. *Moșneaga*, mold. *Moșnegeală* mold. (Sur IX) sau < subst. moșneag, a cărui etimologie din moș + Neagu (Hasdeu, Weigand, Pascu) este contestată de V. Bogrea, care admite un sufix *-neag* „desprins ca desinență comună” din o serie de nume ca: Dobroneag, Voineag, etc. — el circulă și la iugoslavi (DR III 733) — dar nu observă că și acestea sînt niște compuse ale lui Neagu. 4. *Moșitrcul*, 1506 (Cîmp) < moș + Tîrcul.

III. *Moașa* subst. 1. — f. (16 B IV 420). 2. *Amoașei*, V. act.; *Stanciul* al *Moașei* (16 B VI 35). 3. *Moșica* zisă și *Moașca* j-sa (17 B IV 217).

Moșn/eaga, -egeală v. **M o ș II 3.**

Moșneanu v. **M o ș t e a n 3.**

MOȘTEAN subst. 1. — b. mold. (Sd XXI); — u, D., olt. (Sd XXII). 2. Cf. *Moștioru*, fam. olt. 3. Din tema înrudită: *Moșneanu* t.

Motogna v. **M o t o c** 2.

Motomau, -cea v. **M o t o c** 3, 4.

MOTOR cf. adj. *motoran* „tont”. 1. *Motor/a* b. (Ard; Moș; Paș; Met 48); — fam. (AO XV 102; RI XI 46); — *escu*, E. (Ul. 21). 2. -og (a): *Motoroga*, Ioan act.; contras: *Motorga* (17 B IV 343; Gorj 375; AO XV 158); *Motorgi* s. 3. Cf., din altă temă: *Motorță* b. (Hur) sau < *Motoriță.

MOTRU, hidronim. 1. *Motrul*, Lupu și — Dragomir (17 B IV 183). 2. *Motra* din Uglea b. (M mar); — dobr. (RI XI 215); — fata *Motrei* (16 A I 306, 541; 17 A II 287). *Motrea* f., v. și Partea I: Matrona. 4. + -ocea: *Motrocle* (17 B III 299); — *ea*, Drag. (17 B IV 218). 5. + -os: *Motrosul* t. (Mus); În genitiv: Pîrful *Motroșei* (ib.) și ca n. marital: *Motroșoia* t. 6. Cont. cu vb. a mătrăși sau cu țig. matrașo: *Mătreșoae* f., țig. (16 B I 60).

MOȚ subst. 1. — Toader, 1692 (Tec I). 2. Cu suf. antrop. -a: *Moța* b. (Ard); — olt., 1596 (AO XIX 85). 3. *Moțacu*, I. (Vr C). 4. *Moțea* b. (16 B VI 218); — țig. (ib. 16); *Moțăști* t (Î Div); — *ești*, -*iști* ss. (Tec I). 5. *Moței*, mold., 1638 (Sd VII 290); *Moțeai* Șt., mold., 1661 (RI II 143); *Moțdeni* s. act. numit în doc. Coțăeni. 6. *Moțica* b. (17 B, III 407). 7. *Moțoiu* fam.; *Moțoia* (17 B III 349); *Moțoești* s. 8. *Moțoc*, Vornicul, — subst. *moțoc* „nod în păr”. 9. + -otă: *Moțotă* b (16 B II 234). 10. -uc: *Moțuc* (Vra). 11—13 din teme similare: 11. Sinc. din *Moțică*: *Moțcă* b. (Braș) și s., cf. blg. *Моцка* „moț” (Weig). 12. *Moțolea* b. (Am 135). 13. Cf. *Moțune*, fam., act. < subst. *moțună* „blană de vulpe” (cf. Sd VI 121).

MOVILĂ subst. 1. — (Băl I); — vistier, 1540 (Sd XI 48); — = *Moghilă* = *Mohilă* b. (C. Ștef). Domnii din dinastia cu acest nume semnează „Movilă”, ca Ieremia Vodă, dar diecii scriu „Moghilă” și tot așa Cronicile; *Movilescu*. 2. *Moviliță*, pren., 1670 (BCI VII 8); — D-tru, fam. (16 A III 181); Adam *Moviliței*, mold. (RI X 276); *Movilița* m.

vătaf (17 A II 204). 3. Cu suf. -vici, de pretenție literară: *Movilovici*, Toader, 1598 (Sd V 415), membru al dinastiei *Movileștilor*. 4. *Mohilă*, boier (C Bog).

Moxa, -lie v. **M o c** 10.

MUC subst.; coincidențe: tema Muca, frecventă în onomastica tracă: Muca/poris, -tralis etc. (OR). 1. *Mucul*, M., boier, 1780 (Ins 361); — *escu*, T. (Puc); — *iasa* (ib). 2. *Muce*, log. munt., 1768 (Sd VII 56); *Mucea* (Moș); — Stan (16 B I 147); — Z. (Cotr 55). 3. *Mucica*, fam., act. 4. *Mucești*, ceată (Î Div).

MUCHIE subst. 1. *Muchia*, Seva, neg., 1424 (T-Rom 134); — țig. (16 B II 16). 2. *Mucheș*, Voineci (17 B III 116).

Mucicat v. **M ä c i c a t** 4.

Mudava v. **M o l d o v a** 3.

Murdri/ciea, -șea v. **M î n d r u** III.

Muică v. **M a m ă** III 1.

MUIERE subst. 1. *Muera* b. (Paș); *Muerjenî*, -eștile tt. 2. + -iș și -uș: *Muerlișul* s.; — *ușul* t.

MUJ < subst. rus муж „bărbat”. 1. *Muja* b. (16 B IV 299; 17 B II 37, 347) etc. 2. *Moja*, olt. (AO XIX 118) și *Mojan*, Ioan (T-Jiu). Numele dispăre după anul 1600, probabil că uneori traduce pe rom. Bărbat. 3. *Mojăcul*, mold., 1680 (BCI IV 207) < subst. m o j i c < rus. мужик „țăran”

Muma v. **M a m ă** III 2.

MUNCĂ subst. 1. *Muncu*, Silvia, ard. act. 2. cf. *Muncaei* sătean, 1216, din s. Buza, ținutul Rodnei (11—13 C I 108); — u b., ard. și orașul; pentru acesta cf. ung. *munkas* „lucrător”. 3. Cf. *Munceu*, Jurj, 1528 (Sur XVIII), zis și *Muncean*, J. (16 A I 297).

Mung/escu, -ești, -iu, -oclu v. **M o n g u** 2—4.

MUNTEAN etnic, designă în special pe insul „originar din Muntenia”. 1. — (Isp IV²); — Nicșul, șoimar (16 A IV 253); — Radu' țig. (16 A IV 224); n. de apartenență locală

ca și: *Muntian*, Stoica, mold. (Glos) 2. Prenume date la fete în Moldova: *Munteanca* f. (Sur V, XXIV); — sora Dochitei (BCI VII 9). 3. N. marital: *Muntenița*, Maria, „soția lui Muntean” (ib. 99). 4. *Muntenaș* (Viciu 16). 5. Latinizare din epoca umanismului (?): *Montanul*, ard., 1633 (Paș), cf. *Montanus* supranumele unui poet latin.

MUNTE subst. 1. — Stan, mold. (Sur XX). 2. *Muntul*, mold. (Dm; 16 A III 427). 3. *Muntei*, mold. (Sd XI 272); *Muntea* scris și *Muntia* (Dm; Sd X 272). 4. Forme moderne din pl. munți, sub infl. școlii latiniste: *Monția*, J., ard., act.; *Monțea*, E., act.

Murancea v. **Mora** 7.

Murar, -eț, -iu, **Murăr/aș**, -ușu v. **Morar** 2-4.

MURĂ subst. 1. *Mura*, Ioan, act.; — f. (Băl I). 2. *Murea* (B răz 47). 3. Cu alte sufixe: *Murinel*, moșn. (17 B III 4); *Muraș* a b. (16 A I 10).

MUREȘ hidronim și adj. „cafeniu închis, pătat cu negru (oae mureșă)”. 1. — Ion mold. (Graii 421); *Murăș* (17 B III 512). 2. *Mureșanul*, Danciul (16 B II 334); *Mureșan(u)* și, cu ortg. maghiară, *Moroșan*, n. de fam. frecv. în Ardeal.

MURG adj. 1. — (Moț); — Ion, mold., 1491 (Glos); -u (Dm); -u, O. din *Murgești* (16 A I 336); cf. s. *Murcești*, 1473 (Giur 256) sub infl. alb. *Murk* (com. de Gh. Ivănescu). 2. *Murgan*, fam., act. 3. *Murgaș* b. (16 B II 75) și s., olt. (Sur VI); -u m-te în Balcani; *Murgășanu* act. 4. *Murguleț*, mold. (Dm; Băl II; Sd XXII); — Toader (Glos); -u, Al. (RI X 196). 5. *Murgă* f. (Ard II 255). 6. Marital: *Murgoaia* f. (16 B III 31). 7. *Murgea* b. (RI VIII 169; 16 B II 188; Șchei III; 17 B I 145) etc.; *Murgeni*, -ești, -eanca ss; -escul (17 B III 618); -eanu. 8. + -ilă: *Murgilă* fam., act.; -ești s.; *Murgeală*, St. (17 B IV 509). 9. + -in: *Murginul*, M. (17 B I 199). 10. + -oci: *Murgociu* (Dm); — frecv. mold. (Isp IV²); — Coste (Ștef); — Toflea (RI XI 260; 17 A IV 7); *Murgucești* s (Dm); *Murgocenii* s (Ștef).

Murgeseu v. **Margareta** III 9.

Murinel v. **Mură** 3.

MURSA subst., cf. și ilir. *mursa* (Drăg 167). 1. *Mursă* b. (Dm; Moț); — A., mon. — Vlad (C Bog). 2. *Mursjea*, Vlad, 1469 (Glos); -escu, Ioan (T-Jiu).

Muruzală v. **Moro** 5.

MUSCĂ, subst. 1. *Muscu*, haiduc olt. sec. al XIX lea (AO III 345); *Musculescu*, M. (IS 267); — C., olt. (Sd XXII). 3. *Muscan* fam., act.

MUST subst. 1. *Mustul* t. (Dm). 2. *Musta* b., ard., act. și ar. 3. *Mustachi*, Ghinea (17 B III 284). 4. *Muste* b. (Dm; Ștef. Buc.; CL; Sd XI 70) etc.; — Ioana (16 A I 351); *Mustea* (13-15 B 213; 17 B II 402; — N. Cronicarul; — Filaret, băn.; *Must/escul*, Stan, olt. (Sd VI 487) -ești s. (Dm); -evici, Cîrste (Băl I). 5. *Mustică* (17 B I 407). 6. Cf. *Mustocea* (Viciu 34)

MUSTAȚĂ subst. 1. — N. buc. etc. *Musteață* (Băl I; C Ștef). 2. *Mustățea* (Am; Hur). 3. *Musteț*, mold. < pl. musteți. 4. Din varianta ard. mustacă: *Mustăcescu* act.; *Mustăcioiu*, Nan (17 B I 88).

MUȘ, cf. etim. dată de Giuglea (DR III) < lat. *musteus*, „mustos, proaspăt”.

I. 1. *Mușu* b., ard., 1758 (Paș); *Mușiu*, ar. (Cara 34). 2. -lea: *Mușlea*, ard. 3. *Mușică* (17 B III 95). 4. Cf. „Mușul Serafim” (= „moșul”?) într-o inscripție în l. greacă din sec. al XVII-lea la biserica din s. Roata (Vlașca). 5. *Almușu*, Niță (Puc 114).

II. *Mușa*, forma feminină, poate fi de altă origine, scurtare din frumușa. 1. *Mușa* f. (Ștef; Tec. I; Moț; Hur; Paș; P¹ fila 8; P¹³); frecvent în reg. Ploiești; într-un pomelnic (P. Bor) este repetat de 25 de ori. 2. *Mușea* f., mold. (Isp I²). 3. *Mușa* b. (17 B. II 271); *Mușe* b. (17 B I 128); -a, Toader (16 A I 277) sau < moș.

MUȘAT adj. ar. „frumos” (v. Al. Graur, BL V 70). 1. — mold. (Dm; Ștef; Paș; Hur); -a f. (Dm; Ștef). 2. + suf. slav -in: *Mușatin*

„al Mușatei”, cognomen al dinastiei moldovene. **3.** *Mușâl*, fam. (Șez); *-escu*. **4.** *Mușafii* t. (Mus). **5.** *Mușetoiu* (Sd XV 32); *Mușătoiu* t, olt. (Î Div).

Muș/e, -ea, -ieă v. **M u ș I 3, II 2, 3.**
Mușeseul v. **M o ș I 11.**

MUȘINA. vb. „a adulmeca”. **1.** *Mușină*’ Ignat, mold. (Sd V 224); *Mușina* f., mold’ (Sur XVIII). **2.** Cu grafia *s* pt. *ș*, în doc’ lat.-ung.: *Musinea*, C. (Met 303).

Mușlea v. **M u ș 2.**

Mușoi v. **M o ș I 8.**

Mușu, -l v. **M u ș 1, 4.**

MUT adj. și subst. Derivatele se formează cu sufixe după articolul *-ul*: **1.** *Mutul* (17 B II 18); *-escu*; *-ovici* vlah din Serbia. **2.** + *-an*: *Mutan* (17 B I 368). **3.** + *-aș, -cu*: *Mutulașcu*, act. **4.** *-iu*: *Mutuliul* (17 A I 41). **5.** + *-eciu*: *Mutuleci*, munt. (BG LIV 158). **6.** Din pl. muți: *Mușea* (17 B I 481); *Mușanu*, fam. (Șez). **7.** Din vb. a muți: *Mușit*, M., mold. (Sd XXI). **8.** Cf. *Mupul* (17 A I 214) dacă este eroare de lectură sau de tipar pt. *Mutul*.

Muză v. **H a m z a II 7.**

N

Nața v. **Neagu II B 3.**

Nagtra v. **Năgară 3.**

Naica v. **Nană 3.**

NAME cf. tc. < pers. *namé* „carte”.

1. *Nămescul*, Stanciul, munt. 1654 (An C III 740). **2.** *Namian* fam., act. **3.** *Nămilă*, mold., 1474 (Hurm XV¹ 83), pare mai curînd legat de această temă de cît de *nămilă*.

Namei v. **Nămae 2.**

NANĂ subst. (lele), cf. blg. *нама* „mamă, mătușă”. **1.** *Nana* f. (17 B I 109). **2.** *Nănău*, Ioan, 1759 (AO III nr. 16). V. Partea a II-a Anania. **3.** Din *naica*, un derivat al subst. *nană*: *Naica* b. (16 B V 250); — f. (16 B I 193, III 242).

NANDRU < magh. *Nándor* «Ferdinand»
1. *Nandra* b. (Ard); Valea *Nandrii* s. (Mus).
2. *Nandrea* b., 1658 (Mus 42; 16 B II 172, III 205). **3.** *Nandriș*, act. cf. subst. mold. *nandriș* „flăcăiandru, berbant”.

NARAMZĂ subst. **1.** *Naramdza* f., mold., 1640 (Sd V 75); *Nărămzoaia*, Elenca etc. (Î Div). **2.** Cu met. *Nărmaza* f., olt. (AO XVI 373).

NARĂ subst. **1.** *Nareș*, 1615 (Gorj 387) etc.; cu *-iș* neaccentuat = *eș*: *Nariș*, Valea t. **2.** *Narilă* b. și s. (Dm). **3.** *Narița* fam. (Moț). **4.** *Naroi*, Gh., mold. **5.** *Naron*, moșn., 1598 (AO X 128; 16 B VI 338). **6.** *Narolă* (Dm); — din *Nărotești* (16 A III 132). **7.** *Narotiasa*, n. marital (Ștef; C Ștef).

NART subst. **1.** *Narta* b. (Sd XVI) **2.** *Narte* moșn. (16 B VI 326); *Nartu* ar. *Narteștii* t (Tec. II). **3.** *Narteiu* (Sd XVI).

NAS subst. **1.** *Nasul*, 1680 (Paș). **2.** *Nasa* f. (ib.). **3.** *Nasea*, țig. **4.** *Năsoiu*, mold. (Dm); *Nasoi*, mold. (Glos); *-a* b., mold. (Sd XXI); *Naso/e*. jude (Dm) etc.; *-escul* (Isp IV¹); *-escul*, M., 1623 (RI II 142); *Năsoești* s. (Dm). **5.** *Nasulea*, I. (Glos); *Năsolea* t.

NASTUR subst. **1.** — (16 A III 414); *-a* f. (Cat mold II); *-e* (17 B II 174). **2.** *Năsturel*, 1469 (T-Rom 270); — olt. (Cras 92); — Radu, post. (17 B IV 267). **3.** *Năsturic/a*, popa (Pol 82); *-ă* (AO XXI 127). **4.** *Năstureica* b.

NAVARC cf. gr. *ναύαρχος* „amiral”. *Năvârcul*, Badea, munt. (Sd VII 352); *Năvârcescu*, C., boier, 1775 (An C II 743).

Navrat v. **Năvrăp 3.**

***NAVURU** *Navr/ea*, D. (An Com 72); *-ea*, G. (Șchei IV); *-escu*; *Năvrăștii*, neam brașovean (BCI XII 88).

NĂGARĂ subst. **1.** — Pînteleiu, mold., 1691 (BCI IV 213). **2.** *Negar*, V. (Sur VIII); *-ă*, M. (IS 276). **3.** Cf. *Nagtra*, V. (T-Jiu).

Năhuul v. **Neagu III 2.**

NĂMAE subst. „oaie”. **1.** *Nămaia*, țig. (16 B I 77); *Nămaiu* b. (17 B III 503, IV 132); *Nămăescul* din Bîrsa (Sd X); *-iasca* t.; *-ești* s. **2.** *Namei*, Dănilă, mold., act.

3. *Nemai* b. (Ștef); *Nemăiasa* n. marital (Ștef).

Nămă/eseul, -ești v. *Nămae* 1.

Năm/eseul, -ilă v. *Name* 1. 3.

Nănău v. *Nănă* 2.

Năneacă v. *Nene* II 6.

Nărmaza v. *Naramză* 2.

Nărocea v. *Noroc* 1.

Năs/oești, -oiu, -olea v. *Nas* 4, 5.

Năstur/elea, -el, -iea v. *Năstur* 2-4.

Năvăcești v. *Novac* 2.

Năvăreșeu v. *Navarac*.

NĂVRAP subst. „prădător”. 1. — b. (16 B IV 65; Cat); —ul t.; *Năvrăp/ea* t.; —ești s.; —ăscul, T. (17 A V 174; Sd XI). 2. *Nevrupescul*. Savin, mold. 1797 3. Cu mutarea lui *p* în *t*: *Năvrat*, Drag. (16 B VI 180); *Navrat* (ib. 194). 4. Cf. sub infl. lui *nărav*: *Năvra* (16 B VI 2).

Năvra v. *Năvrap* 4.

Neneș/a, -ori, -u v. *Neagu* II B 1, 5.

NEAGU scurtare din srb. blg. *Neago/mir*, slav < sl. *něra* „curatio infantis”, „alintare” (Mikl; în Lex. Paleosl. „ευφορούνη, voluptas”) pt. f. *Neaga*; cf. și subst. *neagă* (-rea). I. A. Formele străine: 1. *Neagomir* moșn. (AO X 130; 16 B I 12, II 41 etc.); — cu fiul său *Mir* (Hur); *Negomir* (17 B II 237) —u s. 2. *Neagoslav*, boiersec. XVI (PGov f° 10 vo); —a f. (C Ștef); — fiica lui *Neagoe* (17 B I 249) și *Negoslava*, j-ță olt. (Ins 211).

B. Formele scurtate: 1. *Neag* (Dm; C Ștef; Sur I; Moț; Puc; 16 B II 377); *Neagu, -l* frecv. (Dm; Ștef; Paș); —l, vlah din Serbia (DR IV¹). 2. *Neagă* b. (Flor 84; Moț); *Neaga* f. (Dm), nume extrem de frecvent; *Niaga* f. (C. Ștef). 3. *Neagăș* și *Neagășești* ss. (Dm). 4. *Neagoș*, ard., 1726 (Paș); —u t.; *Negoșoae* (17 B III 382) și *Negoșina* t. ambele n. marital. 5. *Nēnușeni* s. 6. *Neagole* b. (16 B III 211); —a, 17 B I 168, III 540); *a*, munt., 1580 (BCI v 181); *Negolea* b., pren. (AO VI 425; 16 B IV 283); —t. (16 B II 148); —f. (16 B III 36). 7. *Neagoe* Vvd.; —frecv., munt. și mold. (Dm; Paș) etc. 8. + —oni: *Negoane* s. (Dm; Ștef). 9. + —oiu: *Neagoi* (Ard II 174); —u b., 1428 (T-Rom 152); *Nego* b. (CL); —iuzbașa (BCI V 207);

Negoiu b. (17 B II 91); — b. și t. (Drj 28); — popa (16 B II 187); — Cristea (C 10 Ștef); —t., m-te în Culmea Făgărașului; *Negoae* f. (Tec I) și *Negoioasa* t., ambele din n. marital; *Nego/escu*, boier (R Gr) și frecv. act.; —ești t. 10. *Negoil, -ă* (17 B II 319, III 422) — mold; 11. *Negoit* pren. (P¹² fila 21; 16 B II 335); —ul (Tis); —a j- să (AO VIII 5). 12. *Negoit* (Tec II); —ă (Hur; G. Dem); —escu, act. 13. Contaminat cu subst. „negoț”: *Neagoț*, olt. (Sd XXI 309) și *Negoțu* b. (17 B III 477); cu afer. v. Goță. 14. + —otă: *Neagoț* b., 1400 (T-Rom 79); — mold. (Dm); —u s.; v. și *Negotă* < *Neg*. 15. + —uș, or: *Negușor* b. (Dm), sau < subst. neg. 16. + —uit < —ui + —it: *Neguit* diac (Cat); —ă f. (16 B IV 416); —escu (17 B I 409). 17. *Neguiță* olt., 1526 (AO XVIII 439); — olt., 1670, (Sd V 309) probabil < *Negoită*; *Neguița* j-ța (16 B I 2). 18. *Neagovan*, munt., 1608 (SD VII 271); *Negovan* b. (13-15 B 252); —ul (Petr 15). 19. *Neagoufi* și *Negăuși* ss. (Dm). 20. *Neaghișești* și *Neaghinți* ss. (Dm). 21. + bani: *Neagobani* (16 B I 60) sau cu *v* > *b* < *Neagovani*.

II. + —ș, —șu: A. 1. *Neașu, Neașe* (C Ștef). 2. *Neșe* b. (Ștef). 3. *Neaș* f. (Dm; Ștef; Bîr I; Sd XVI 157); *Niaș* f. (17 A V 7; Ard II 172) și *Negș* f.

B. Grupul *gș* trece în *cș* cu, sau fără influența blg. *Некша*, încă din sec. al XV-lea: 1. *Neașu* și *Neaș* (Dm); *Niaș* fiica *Neagăi* (16 A II 103). 2. *Necș* b., jupan (16 B III 231); — b., dobr. (RI XI 205); *Necș/ești, -ani* ss. (Dm). 3. Cu —ea > a: *Nacș* f. (Sd XV 28). 4. *Necșoiu* (Sd XI 57); — mold. (Sd XXI). 5. *Neașori* b., olt. (AO XVIII 127). 6. *Necșulea, N.*; *Necșuleu, R.* (VT). 7. *Necșat* b. (16 B IV 187; BCI V 208; 17 B II 380-393, III 309). 8. *Necșuța* f. (Acte Sc; R Gr 344).

III. Cu *g* > *h*: 1. *Nehoi*, socotit ca variantă a lui *Neagoi*. — *Negoi* (E. Petrovici, SCL V 25, cf. și M. Sala, în Contributions onomastiques, p. 90). Fonetismul *g* > *h* nefiind obișnuit în Muntenia — numele *Nehoi* și *Nehoiăș* (tt. în r. Cislău) au fost puse în relație și cu *neaua*, mai ales că în doc. latino-ungare din sec. XIII Carpații meridionali se numesc *montes nivium*; cf. și toponi-

mele : Neavăţu, Valea Neaură etc. Aceste forme apar şi ca n. de persoană : 2. *Năhuiul*, C-tin (Hur 99). 3. *Neahoi*, T., act. 4. *Nehoiu*, Gh. (MO 10 febr. 1949).

IV. Ca unul dintre cele mai frecvente nume laice, Neagu intră în grupa celor pasibile de afezază, producând următoarele scurtări : 1. Din Neagoe : *Goe* (Sd XVI) frecv. şi act.; *Goeşti* s.; *Goescul* (Tec I; Arh; I Div); marital : *Goeoae* = *Goiuae* Anghelina 1589 (C Neamţ 9; 17 A V 6, 283). 2. Din Neagoia : *Goi* b. (Sd XI 88; Ard; Moţ; Paş 1680; 16 B I 79, II 97, 375; 17 B II 329; Sd V 173, XXII etc.) şi s. Cf. şi srb.-cr. *Goja* ipoc. la *Goisav* < goj „pace”, etim. Paşca (după Mikl. şi Weig.), o simplă coincidenţă. 3. Din Negoii : *Goiul* (Bîr I; C Bog). 4. Din Negoian : *Goian* frecv. (Dm; Ştef; Băl III; Tec I; Sd XVI); — pren., mold. (P¹⁴ fila 17); —u (Hur); *Goean* (C Ştef; Arh); *Goiana* şi *Goiosa* ss.; *Goenescul* (Dm; Ştef). 5. Din *Negoicea : *Goicea* (Pom; 16 B I 151; 17 B II 201) şi s.; *Goicelul* s.; *Goicilă* (16 B V 62); — țig. (17 B IV 69). 6. Din Negoilă : *Goilă*, ard., 1632 (Paş); — Ionaş (Met 271). 7. Din *Negoia* zis şi *Goia* Cazacul (BCI XI 77); *Goița* b. (16 B VI 296). 8. Din Neagolea : *Golea* v. Gol. 3. 9. Din Neagoşu : *Goşul* şi *Goşa* v. Goşu. 10. Din Neguşeni s., mold., prob. cu afer. : *Guşu*, v. acesta.

Neahoi v. Neagu III 3.

Neaica v. Neica 1.

NEAM subst. 1. — N. (RI XI 52); —u fam. (Bz) 2. *Neamiş* (Cat), sau < nemeş. 3. Cu ea > e : *Nemul* (Dm). 4. —oiu : *Nemoiul* s., olt. şi *Nemoianu*, D., act. n. de apartenenţă locală. 5. Cont. cu pron. „nime” : *Nimoeşti* s.; + -ca : *Nimoica* b. (16 B V 218).

Neamiş v. Nemeş 2.

NEAMŢ etnic. 1. *Neamţu* fam.; —ul, ard., 1680 (Paş); 2. Păuna fata lui *Nemfei* şi *Lupei* (Sur XXI). 3. *Nemţişor* act. fam. (f. jd. Neamţ). 4. *Nemţoi*, Gav. (Vr C); *Nemcioi*, Vladul, 1607 (AO XVIII 43).

Nean- eiul, -iul, -u, -ul v. Nene I 1—3.
Neatodul v. Neted 1. 2.

NEBUN subst. 1. — P. (Buc); —escul, P. (BCI V 231) —eşti şi *Nebureşti* ss. (Dm; Glos); *Nebunul* (Drag 38); — Stanciul (AO XVIII 474). 2. *Nebunaşul* t. 3. *Nebuneică*, Stan (Olt; Div 379). 4. *Nebunéle*[a], T. (Bîr I); — Ioan, mold. (Sd XIX 89); —a 1623 (Glos). 5. Marital : *Nebunoae*, Maria (17 B II 133).

NECOPOI — sătean din r. Buzău (17 B IV 183); *Necopoe*, țig. (RI XVI 168); — (Necopoi) diac (Cat mold II); *Necopoe* sătean, mold., 1702 (BCI IV 41). Cf. *Necopoia*, n. vechi pt. oraşul bulgar Nicopole.

Neaş/a, -ani, -at, -eşti v. Neagu II B 2, 7.

Neaş/oiu, -ulea, -uşa v. Neagu II B 4, 6, 8.

Neceală v. A cru 2.

NEG subst. cu diminutive ca : negel şi neguţ. Ca semn distinctiv adeseori al feței, cf. lat. *cicero*, negul a inspirat numeroase porecle sau nume, în bună parte omofone sau cu neputință de a fi alese din derivatele lui NEAGU < sl. *akra. Că sînt două teme distincte se poate vedea şi din unele nume complete formate din prenume şi nume : Neagoe *Negea*, şi Negomir *Neguţ*, numele de familie derivă din neg, în ambele cazuri. Prin reducerea diftongului ea în e, multe n. derivate din Neagoe par a se raporta la tema *neg*.

A. 1. *Neg* boier, 1421 (Rel; Flor 59); —eşti s. (Dm; Cat) scris şi *Nigeşti* (Glos.). 2. *Negul*, vlah dalmatin (Morl 6); — Vvd în Bihor, 1326; — căpitan (Sd IV 36); —escu frecv., act.; —eşti s.; —ici fam.; —eaci (C-lung; Sd XV 30); —eci (17 B III 139). 3. *Nega* f. (C Bog; Sd XVI 157; 16 A II 114). 4. *Negea*, Neagoe (AO VI 425); *Negaia* şi *Negana* tt, formate din maritale. 5. + -aş : *Negas* (Ard) cu s < ş, grafie străină. 6. *Neghiță*, olt. (Sd VII 24).

B. *Negel* : 1. — Luca (16 A I 258); — mold. (Sd XVI, XXI); — Şerban (Tut); — tatăl mitropolitului mold. Veniamin Costachi (P⁶). 2. Prob. *Negăl* (Cat); *Negălea* cu ceata lui (16 B II 149); *Negălcioae* (Tec II), n. marital < Negălcea.

C. + -otă: 1. *Negotă* s. (Dm); cu afer. *Got/ă*, -e, v. *Got*. 2. *Negoteiu* pren. (P¹³ fila 51); — fam. (Ocina). *Negoteii* t.; *Negotești* s. (Cat; Ștef). 3. + -otă, -in: *Negotin* b., munt, 1400 (Iorga III 267); — oraș în Craina iugoslavă. 4. + -uș, -or: *Negușor* b. (Dm).

D. Din diminutivele *neguț* și *negui* „neg mic”: *Neguț*: 1. — mold. (Sd XXII); — Pietriceanu, munt., 1831 (Acte Sc); *Neguțu*, Pană, 1780 (ib.); -l Bălăcescu (Tis). 2. *Neguță* b. (Hur); — călăraș, 1655 (Sd IV 38); *Neguța* f. (16 B I 2; G Dem 660) cu afer., v. *Guț*. 3. *Neguțoiu* (Ocina). 4. *Negui* b. (16 B II 381); — mold. (Glos) *Neguleț* ard.

Trecerea diftongului *ea* în *e*, când se mută accentul, a dus la confuzia între numele de bază *Neag* și *Neg* și derivatele acestora, care s-ar putea explica deopotrivă din ambele rădăcini. S-au ales la *Neg*, însă, numai formele ce se pot explica fără schimbare vocalică din subst. *neg* și diminutivele lui.

E. Scurtări din formele precedente: 1. *Guțu* (Ard; Paș; Am 135), -l (Ard; Tec I; 17 B I 145; Băl VI) și s. toate < *Neguțu*. 2. Derivatele lui *Guțu*: *Guțulescu* (Î Div). 3. *Guțilă* (13—15 B 184; 17 B I 286, ÎV 223, V 193). 4. *Guțuc*, Gh., mold. (Sd V 534). 5. *Guțoiu* (Am 157) < *Neguțoiu*. 6. *Guț/a* b. (17 B IV 176) și *Guță* (Tec I; Ard II 174, ca și *Guțan* (Paș); -u, olt. (Sd VI 490) din *Neguță*; tot așa: *Guțiul* (17 A IV, V 123) și cu -man: *Guțumanul*, Gl. (Isp III²). 7. Etimologia lui *Pașca* din subst. ard. *guț* „porumbiel” sau din blg. *Gyűa* (Weig. apud *Pașca*) nu poate prevala, dată fiind frecvența onomastică a lui *Neguț*, provenit din subst. *neg* și din cauză că scurtările de mai sus circulă în toate provinciile. 8. Din *Negui*: *Guiu*, munt. (BG LIII 157); *Guiescu*, olt. (Valea Jaleș, com. de Cărăbiș); *Guiesti* s.; *Guia* b. (13—15 B 123; 16 B I 128) și *Guica* b., olt. (17 B I 395) 9. De altă origine, probabil: *Guinul* (17 B IV 132).

Negar v. *Năgară* 2.

Negâl, -cea, -ea v. *Neg* B 2.

Negăuți v. *Neagu* I B 19.

Neghina v. *Chiajna* 1.

Negoae v. *Neagu* I B 7.

Nego/escu, -ești, -i, -iu v. *Neagu* I B 7.

Nego/i, -il, -ilă, -it, -ita, -iț v. *Neagu* I B 9, 12.

Negolea v. *Neagu* B 6.

Negoslava v. *Neagu* I A 2.

Negoș/ina, -oae v. *Neagu* I B 4.

Negot/ă, -ciu, -ești, -in v. *Neg* C.

Negoțu v. *Neagu* I B 13.

Negovan v. *Neagu* I B 13.

NEGRU adj. 1. — (DM; Ștef; Paș; Tec II); -l (ib.); -lești s.; *Negrul* zis și *Negrea*, Vlad (Ștef). 2. -a sau de la gen. slav: *Negra* b., mold., 1440 (Glos). 3. *Negr/ae* b. (Sur VII); -aia s. < n. marital; -ița: *Negrăița* t. 4. + -aș: *Negraș*, -ii s. 5. + -ea: *Negre* pren. (P¹¹; Dm; Rel CL; Tec I; Buc); *Negre* zis și *Negrea*, boier sec. al XV-lea (Ștef); *Negr/ea* fam. (Dm; Ștef) etc. -ești, -eni ss. 6. *Negreaiu* b. (Sd XVI); *Negrei/a* s.; -u b. (Sd XI 56; 17 B III 591; Isp III⁴); *Negr/eni*, -ești ss.; -eu, Ion (BCI XII 141). 7. *Negreș* ard. (Paș); 8. *Negrețu* act. 9. *Negri*, ard., 1766 (Paș); — Costache, om politic; — s. (Dm). 10. *Negriciu*, mold. (17 A IV 485). 11. *Negril* (Tec I); -ă pren. (Sd XI 87; RI X 274); — frecv. fam. (Ștef; C Ștef; Rel CL; Paș; 16 A I 538; Tut); *Negril/aș* (Dm; Ștef); -escul (Ștef); -easa, -ești ss. 12. *Negrin* (CL); -a b. (16 A I 258); -eac act.; -iți s. (Dm). 13. *Negriu* b. (Giur 245). 14. *Negril* b. (Giur 46); -a b. (16 B IV 236); *Negrita* f. (DM 57; Dm; Ștef; 16 B II 336; 16 A I 534; 17 B I 188; P¹⁴; RI VIII 173); — baba, 1708 (BCI XI 91); *Negreta* (17 B II 197, 241); *Negril/ă* (Puc); -easca t. (Ștef); -ești s. 15. *Negrițescu* (Puc). 16. Cu afer. *Grita* țigancă (17 B II 258). 17. *Negroiu* (Sd XXI). 18. *Negotă*, P. (Vr C 15, 74). 19. *Negruș/a*, -ca tt. 20. *Negruț* (Cat mold; Sd XXI); -u, Grigore (Tec I), -i (Tec II); -i Enachi, spătar (ib.); *Negruțăsc*, neamul (b.); *Negruzzi* C. și Iacob, cu grafie italianizantă.

Neg/șa, -șe v. *Neagu* II A 2, 3.

Negui v. *Neg* D 4.

Negu/it, -ita, -iță v. *Neagu* I B 17.

NEGURĂ subst. **1.** — mold. (Dm; Buc; Arh; Sd XXII); — V. (BAP II 169); — Gr., munt. (RA I 275); *Negurești* s., mold. (Sd XXI). **2.** Cf. *Negulă* t., olt. (BCI III 98). **3.** *Negurici*, Ion, 1833 (AO XXII 121). **4.** *Neguriță*, P., mold.

Negușeni v. **Neagu I B 5.**

Negușor, Negu/iț, iță v. **Neagu I B 15 — 17 și Neg C 4.**

Neguț, -a, -ă, -oiu, -u v. **Neg D 1—3.**

Nehoi, -aș, -u v. **Neagu III 1 — 4.**

NEICA subst. **1.** — b. (16 B III 102); — Preda (Sd XXII); *Neaica*, munt. (Glos). **2.** *Neicu*, ard. (Paș); — *l* (17 B III 220) etc.; — diac (Cat); *Neicul* (P Gov f° 18 vo) — = *Neiciul* (16 B V 55); — *escu*. **3.** *Neicea* b. (Ștef).

Neinu v. **Nene II 19.**

Neja v. **Chiajna 5.**

Nemai v. **Nămae 3.**

Nemciol v. **Neamț 4.**

NEMEȘ subst. **1.** — (Ard). **2.** *Nemiș* (ib.; Dm; Mar); *Neamiș*, P. (Isp I¹), formă arhaică; *Nemișanul*, mold. (Glos). **3.** — zis și *Nemișca*, Gav. (17 A III 116).

Nemîndri v. **Mîndru 7.**

Nemol/anu, -ul v. **Neam 4.**

Nemț/ei, -oi v. **Neamț 2, 3.**

Nemul v. **Neam 3.**

NENE subst., **NENA, NEAN** etc.

I. Nean forma arhaică: **1** — moșn. (AO X 131; 16 B IV 191; 17 B I 437); — Vicol (C Bog); — *u* pren. (P Bor 14); — *u*, Cr., act. — *ul* călăraș, 1655 (Sd IV 38). **2.** *Neaniul* pren. (C Ștef); — mold. — Costin (Sd V 124; Tec I). **3.** + *ciu*: *Neanciul*, țig. (Ștef).

II. 1. Nen, ard., 1680 (Paș). **2. Nene**, — *a* (Sd XVI; Paș); *Nenești* s. **3. Neneu** (17 A V 322). **4. Nenu** (Sd XXII; 16 B III 98); — Vicol (16 A I 531); — *l* 1439, mold. (Sur IV); munt. (13—15 B 105). **5. Neneaci** popa (17 B II 204); *Nirteaciul* (17 B I 338). **6. Năneacă**, țig. (16 B I 61; cf. subst. f. *nineacă*). **7. Nenuța** țig. (16 A IV 86; 17 A V 171). **8. *Nenoiu** > *Nenoian*, Marica, mold., 1607 (Sd XXII). **9. Nenoiață**, munt. (Sd VII 56).

10. Neni, Fătu (Ard II 150). **11. Nenia** ard. (Paș). **12. Nenică** (17 B II 195); *Neniceanca* t. **13. Nenișor**, fam. act.; — *i* s.; *Nenișoia* t. **14. Nenița** b. pren. (Isp II¹); — b. (17 A III 182); — b. pren. (TecII); *Neniția* f. (17 A I 121); *Nenișescu*, Ioan. **15. Neniu** t (Dm; Cat); — *l* b. (Sur IV; Sd VII 363, X 52, XV 31; 16 B II 292; 17 B I 286) etc. **16. Neniuță** b. (17 A III 96); — *a* f., mold., 1605 (BCI IV 164). **17. + -cu**; *Nenc* (Ard); — *a*, dobr. (RI XI 211). **18. + -ciu**: *Nenciul*, 1418 (13—15 B 71); — *ești*, — *eni* ss.; — *escu*, Al., m. vornic (VT). **19. Neinu** (16 B III 51). **20. Nentu**, M., act. < *nen-to* (nenea tău). **21. Compus** cu Iuga: *Neniuga*, țig. (16 A II 148).

NEȘTIUT, adj., nume de natură mistică la fel cu : *Lepădat*, *Prodan* etc. **1.** — fam. (Isp IV¹); — *u*, V. (Răc 16; RI XII 234); — *a*, fata lui Tecman din Folești, mold. (BCI IV 206); — *a* f. țig. (Sd VII 326). **2.** Pentru *Neștian* v. *Anesti*.

NETED adj. *Niatedul* și *Netedul* (Dm); *Neatedjul*, Bratul (Ștef); *Neateda*, Varvara (17 A III 96). **2. Neadedu**, Ioan (Șchei I). **3. Netezești** s. < pl. *netezi*.

Netrebiciu v. **Treabă 3.**

*NEVRI — *NIVRE 1. + *iga*: *Nevrița* b. (Sd XVI). **2. + -incea**: *Nerincea* s., băn. **3. Nivrești** s., mold. (Sd XXI). **4.** Cf. cu met. *Nirvie* b., din Bacău (Sur IV).

Nevrupescu v. **Năvrăp 2.**

Niașea v. **Neagu II B 1.**

Niaga v. **Neagu I B 2.**

Niașă v. **Neagu II A 3.**

Niatedul v. **Neted 1.**

Nițești v. **Neg A 1.**

NIME pron. **1.** *Nimja*, — *ăești* ss. **2. Nimul**, olt. (Sur VI) < forma: *nimului*; — olt., 1676 (Sd VI 483).

NIMERI vb. **1.** *Nimereală* ard., 1726 (Paș). **2. Nimirești** s. *Nimereanu*, E. act.

Nimo/ești, -ica v. **Neam 5.**

Nirvie v. **Nevri 4.**

Nișcov, v. **Dionisie VI** și **Ioan III D 2**.

*NIT 1. *Nitul* t. (Isp IV²); *Nita* fam. (Mot); *Nitești* s. munt. **2.** *Nitoe > *Nitoești* s., olt; prob. < *Anita < Ana, cf. rus. АНЮТА. Subst. nit este neologism.

Niver, Nivrești v. **Nevri 3**.

NOAPTE subst. **1.** *Noaptes* fam., Bz.; *Noptes* (16 B IV 275). **2.** -cea : *Nopcea*, Gh. (RI VII 210); cu ortogr. ung., prob. *Nopcsa*, **3.** Cf. *Noaptesele* t. (Olt).

NOD subst. **1.** *Nodu*, Stan (Șchei I). **2.** *Nodea* b., ard. (Paș); cf. *nodea* termen figurat, pt. „dracul”; — B. (Ard II 252). **3.** *Nodeș* (Paș). **4.** *Nodțșu* (Mar).

Nopcea, Nopesa, Noptes v. **Noapte 1,2**.

NOROC subst. **1.** *Noroce*, mold.; -a (17 B III 127; BCI X 101) etc.; *Nărocea*, Ioan (16 A III 424; Sd XVI). **2.** *Norocel*, Neagoe (17 B I 210); -ul t.

NOUR subst. **1.** *Nour* b. (Sd XVI); — diiac (Sur VIII); — fam. (Sur XXI); *Noor* (Sur VII); *Nuorești* s. (Dm; Ștef). **2.** *Nuorețul* (Dm).

O

OACHEȘ adj. 1. — (16 B III 203); *Ochișăști* s. (Dm). 2. *Ocheșelu* (Puc).

OAIIE subst. 1. *Oaie blîndă*, I., mold. (Sd XXII). 2. *Oescu*, C. (An Com 259). 3. *Oaeș* (C Ștef); *Oișăni* s. (ib.). 4. *Oeșanul* (ib). 5. *Oiță*, Lupul (Isp I¹; Glos). 6. *Oileș* (Cat mold II) 7. *Oerești* s. (17 B IV 370) < subst. oier.

OALĂ subst. 1. *Olea*, Căzan (17 B IV 481). 2. *Oalește*, Drag. (ib. 382). 3. *Oliță* b. (Ard). 4. Din var. ard. *ol* (= oală); *Olul*, C-tin, olt. (Sd XXII). 5. + *-ca*: *Olca* b. (C Bog); *Olcescu*, Gh. (IO 83).

Oarb/a, -le v. **O r b** 2, 3.

OARDĂ subst., var., la ordine. 1. — (Moț). 2. *Ordea*, călăraș, 1655 (Sd IV 42).

Oarg/a, -ă v. **H o r g a** II 3.

Oaș/ea, -u v. **A o ș**.

OAȘU sau „Țara Oașului” < magh. *havas* „munte”, cf. și magh. *ovas* „seciu, runc”. Ca și alți termeni geografici: runc, pisc etc. acesta a fost luat și ca prenume: 1. *Oașu*, Bîrzan (Ard II 40). 2. *Oașea*, tată și fiu (16 A III 244); *Oașea*, Miron din ținutul Hîrlău (Sd V 214); *Oșești* s. (Dm; Sur I). 3. *Oșan*, N. (Buc.), < subst. oșan (din Țara Oașului); v. proverbul: „Cu oșanul nu te pune, cu oșanca du-te-n lume”.

OATU 1. *Oatu*, Ioan (A Gen I 61); -I, Sandul, pitar, 1801 (Sd XIX 66). 2.

Oata popa (16 A I 79); — popa (C Bog); — biserică în Craiova. 3. *Oași* s. (17 B III 21). 4. *Ouatu*, popa (17 A IV 149); sub infl. participiul din vb. „a oua”. Prob. cuman *Oual* „încălțăminte” (OR II 356).

OBADĂ subst. 1. — act. 2. *Obede* (AO VIII 218); *Obedea*, Stan, munt-1737 (RI VIII 34, XII 108); *Obedeni* fam. (AO VIII 218). 3. *Obedin* s. (ib). 4. *Obedenaru* fam., n. de apartenență locală „din Obedeni”.

OBIALĂ subst. 1. — (Flor 84); *Obeală*, Stan (16 B VI 210); *Obilești* s. (VT; Cat) și *Obileni* s. 2. *Obiela* moșn., 1610 (AO XV 62).

OBRAZ subst. 1. — Gh., neg., 1424 (Ț-Rom 134); — Andronic (Sur IV); — N. (Î Div). 2. *Obrazlat*, Stanciu (16 B I 185).

Obr/ăscu, -escul, -iște v. **D o b r u** II 5.
Obrocea, Obru v. **D o b r u** I 20 și II 5.
Obrogea v. **D o b r o g e a** 1.

OCEA 1. *Ocea* (16 A I 394) și s.; — Toader (17 A IV 372); *Ocesc*, Al., din satul Profa (Mz Ploiești, Acte). 2. Cf. *Oceful* t.

Ocheșelu v. **O a c h e ș** 2.

Ochișăști v. **O a c h e ș** 1.

OCHI subst. 1. — (Sd XVI; C Ștef). 2. *Ochi-albi* t. *Ochi-roșii*, Gh. (Meșt Cr 125). *Oichi*, b., munt. (RI XXII). 3. *Ochea* fam., act.; *Och/eni, -ești* ss. 4. *Ochi/ia*, I. (VT); -oia t. (Must). 5. *Ochilă* (Sur VII).

6. *Ochil/escul*, *-ești* s. (C. Ștef) < vb. „a ochi”. 7. + *-otă*, *-an*: *Ochiotan* Mănăilă (Sd V 489); *Ochetan*, Ion, munt., act. 8. *Ocul/escu*, act. ; *-ești* s.

ODOBĂ < sl. rus. *худоба* 1° „posesiune” 2° fără valoare < sl. *чѣстѣ*. „prost” (Vasmer), nume de exorcism dat spre a îndepărta spiritul rău. 1. — Ioan (C Ștef; Sur IX; 16 A I 430); — 1599 vatag, (C Neamț 14). 2. *Odoabă* pren. (Cotr 82). 3. *Odobol* t. 4. *Odobeau*, Giurgea, din *Hodobeni* (17 B IV 340); *Odobeni* s. (Ac. Bz 7); *-escu*, Al., scriitorul; *-asca* s.; *Odobești*, orașul, scris și *Hodobești* t. (Î Div). 5. Prob. + *-ac*, *Odobac* (în literatură). 6. *Hodoba* t. 7. Forma veche: *Udob*, Jurj (Ștef); *-a* 1330, fiu de domn (C Dom); *-a* Banișa b. (16 B I 80); *-ă* Nan, 1388. (13—15 B 42, 53) scurtat în *Dobă* Nan 1392 (Flor 17). 8. Deci, prin afer.: *Doba* s. (AO XVI), *Dobești* s. (RI V 228) și prob. *Doban* (Vra); *Dobul* fam. sec. XVIII (Gorovei, Folticeni 37); v. și **Dobă** 1, 2.

Oerești, **Oeseu**, = **Oeșanul** v. **O a e** 2, 4, 6.
Ogărne/a, **-lea**, **Ogîrnoiu** v. **U n g u r**
II A 4.

Ogeseu v. **O g u** 1.

Ogîrnoiu v. **U n g u r** **II A 4**.

OGLINDĂ subst. — T. (RA IV 272); *Oglind/a*, mold., 1534 (Glos); *-ești* s. (Dm), *-oae*, Sora (Glos).

Ogrin, **-i**, **-ul** v. **U n g u r** **II A 3**.

Oinești v. **V o i n a** 5.

Oișâni **Oișă** v. **O a e** 3, 5.

Ojasea **Ojești** v. **U j a** 2.

OLAN subst., dar cu precădere < tc. *oglan* „fiu”. 1. — b. (16 A I 154); *Olân/easca* și *-ești* ss.; *-escul* (Glos). 2. *Olânelul* m-te. 3. *Olânița* t. 4. Cf. *Ulan* boier (Rel); — Ilea, mold. (16 A I 284); cf. *Ulan-Bator*, oraș în Mongolia.

OLAR subst. 1. *Olaru* fam., frecv. 2. *Olăraș* act. 3. *Ulărețul*, Stan (AO VI 426).

Olân/elul, **-escul**, **-ești**, **-ișa** v. **O l a n** 1, 3.

Ole/a, **-escu** v. **O a l ă** 5.

Olde v. **A l d e a** **II 6**.

Olea, **Oliță** v. **O a l ă** 1, 3.

OLMAZ < tc. *olmaza* < arab *elmas* „diamant”. 1. *-u* (Hur 206). 2. *Almaz*, N., olt. (RI XI 52). 3. *Holmaz* (Isp V²). 4. Cf. din altă temă (?) *Olma* b. (17 B IV 173).

OLT temă onomastică, formată din hidronimul Olt, cont. cu un radical ce se pronunță aspirat „holt”. I. 1. *Oltu*, Ioan, ard. — N., act. 2. *Olle*, Gavril, mold., 1586 (Sur X); *Ollea* b., olt., (17 B III 407)—fam. act. ard. (Paș). 3. Aceeași formă a numelui apare la femei: *Olla* f. (16 A I 420); — f. 1546, sora lui Hanco Golăe, și cu *-ea*: *Ollea*, mama lui Ștefan cel Mare, Maria-*Ollea*, soră cu boierul Vlaico (Sd VI 551); *Ollea* f. (Isp I¹); D-tru Trușco fiul *Oltii* (Sd VI 140); *Oltiu*, Ianache 1804 (Vieri 80) 4. *Olleanul*, Stoica (16 B I 112); *Oltanii* s. în r. Focșani. 5. Cf. *Oltina* și *Oltenița* tt. 6. Derivate din t. Olteni: *Oltenescul*, M. mold. (Sur VII), poate fi n. de apartenență locală, cu *-escu* spre a evita repetarea lui *-eanu*; — log., olt. (Tis 356); *Oltenești*, s., în r. Huși.

II. Cu aspirație. Faptul că pe malul Borcii apare în hărțile vechi s. Holtina, dublet, ceea ce se întâmplă și cu alte toponime, al Oltinel de pe malul drept al Dunării, duce la identitatea acestor două toponime; în consecință, antroponimele cu *h* nu se pot despărți de precedentele fără *h*, chiar admitând că au altă etimologie, cf. vechiul Altinum, pt. Oltina etc. 1. *Holt* s. r. Bacău; *Holteanu* b. (Ac Bz 13). 2. *Holtina* s. r. Călărași. 3. *Holteanie*, un hoț (Sur IV). 4. *Holtoiasa* f. (ib.), nume marital < * *Holtoiu*.

Olul v. **O a l ă** 4.

Oncheatea, **Onchitești** v. **U n c h i a ș** 4, 5.

Onheș v. **U n c h i a ș** 2.

OPĂRI vb. 1. Participiul adjectival: *Opăritul*, vlah din Serbia (DR IV¹); *Opăriți* s. 2. *Opărică*, mold.

Opra, **-na**, **-ță** v. **O p r e a** **I 29**, **II 1**, 3.

OPREA, **OPRU** < vb. a oprî, nume format în l. română cu sens de invocare, privind prolificitatea, iar nu din sl. *опра* „bellum”

(etimologia lui Mikl.), nici din blg. *опра* „a împiedica” (etim. Weig.), întrucât și numele și derivatele lui lipsesc la popoarele slave. Weigand adaugă: „Bulgarii cred că acest nume este special românesc”. Sensul „să fie ultimul copil dorit” (Cf. DR II) este redat prin Stamate la greci (But), prin Fermo la italieni; blg. *Опрво* este un împrumut de la români. Oprea s-a aplicat copiilor de ambele sexe; ulterior, numai, a primit și articulația feminină. Ca nume de mare circulație, Oprea produce scurtări prin afereză. **I. Masculine:** 1. *Opru* (I Bot 6). 2. *Opre*, -a (Dm); *Oprea* frecv.; *Opr/escu*, -ești s. 3. *Opran* (Paș) etc. 4. *Oprean*, pren., 1644 (Vieri 66); — T. ard. (Mat 58); *Opriian* (Ard II 39; Cras; Gorj 376; 16 B VI 25); — munt. 1711 (BCI III 81); *Opriana* b. (17 B I 432). 5. Cu afer. *Priian* țig. *(Sd XXI), sau < adj. *prian*. 6. *Oprel*, ard. (Paș). 7. *Opreș* (17 B I 167). 8. *Oprică*; cu afer. *Prică*. 9. + -an: *Oprican*: olt. (Sd VI 476). 10. *Opricean*, ard., 1758 (Paș). 11. + -ile, *Oprile* (17 B II 172); *Oprilea*, ard. (Paș); *Oprilă*, mold. (Glos); *Oprilescul* (17 B I 153). 12. *Oprină* b. (16 B V 466). 13. *Oprinca* fam., ard., act. 14. *Opriș* fam.; -a frecv. ard. (Moș; Mar; Paș; etc.); -a b. pren. (M mar; P¹); -a, paharnic (13–15 B 131); + -ac: *Oprișac* (Dm); — mold., 1727 (RA I 272). 15. *Oprișje* (Dm; 17 B II 332); -ești, -eni ss.; -escu. 16. *Oprișjan*, munt.; din baladă; — pren. (Sd XI 258; Paș); -ănești s. 17. *Oprișilă* b. (Paș); -a s., *Oprișinfi* s. (Ștef). 18. *Oprișor*, log. (16 B I 84; 17 B II 308); -ul s. 19. *Prișor*, fam., ard., 1688 (Paș). 20. *Oprișoi* (Sd VI 503); -u și -fă ard. (Paș). 21. + -cu, *Oprișcu*, cu afer. *Prișcu* (Șchei IV); *Prișca*, Gh. (Buc.). 22. *Oprișla* b. pren. (P³); -ă 1636 (Gorj 296); -escu. 23. Cu afer. *Prișe* b. din Bz (16 B VI 277). 24. Cu + -onu: *Oproni* ard. (Paș); — Ion, băn. (LB). 25. *Oproiu* act. 26. Cu afer. *Proie*, Ion, staroste (AO XIX 109); *Proiescu* olt. (RI VI 262). 27. + -ca, și cu afer. *Proica* (16 B II 400); — jupan, 1485 (13–15 B 183). 28. Compuse: + Ioan, Costa, Moga: *Opriona*, *Opricosta* și *Oprimoga* (Paș). 29. + -ață: *Oprața* s., ard. (Met 120).

II. Feminine: 1. *Opra* (AO XII 242; 17 B IV 488; Grș 15). 2. *Oprea* (Sd XI 264);

— ereița (Grș 9). 3. *Oprana* (AO XII 245). 4. *Oprea* zisă și *Opreiana* (16 B IV 285); *Opriana* (Grș 13; AO XIX 88); *Opreana* (Ard II 194). 5. *Oprina* act. 6. Cu afer. *Prină*, V., dobr. (RI XI 212). 7. *Oprinca* (16 B IV 63). 8. *Oprița* (Grș 12; AO XXI 162).

Oraș/a, -ani, ul v. Rus III 6.

Orăș, -a, -ani, -eni etc v. Rus III 1.

Orătu v. Urit 4.

ORB subst. 1. -u (Mar; Paș); -ul, T., fiul lui Nistor *Orbul* olt. (Sur VI 240); *Orbeasca*, -eni, -ești ss.; -escul (C Ștef). 2. *Oarba* b., ard., 1726 (Paș); — t. 3. *Oarbic* pîru (Ștef), azi: *Orbic*. 4. + -oiu, *Orboești* s. (17 B I 398); — s. lîngă Ciorani — Prahova (Mz Pl acte). 5. + -an: *Orban*, *Antonie* (Cat gr. I) sau < *Urban*,

Ordea v. Oardă 2.

Ordineușa Ordongacl v. Urdiugaș 1, 3.

Oreș v. Rus III 4.

Orleşcu v. Corfu 3.

Orga v. Horga II 1.

Orghidan v. Horga I 7, II.

ORGHIDAN b. ard., după N. Drăganu, format din magh. *vergödö* „svîrcolit” + -an (Dr III 1080), v. și Bogrea (ib. p. 1087). 1. — fam. brașoveană. 2. *Horghidanul*, Radul din Cerașu 1676 (Drj 39, 44) zis și Radu al *Horghedanului* (ib 55) din 1664, *Horgadănița*, Neaga (Cat mold II). Forma cu h ar înlesni explicarea din Horga + Dan, sau < Horghe (< Gorghe) + Dan. V. și Horga II 7.

Orgo/ane, -ne, -escu, -ești, Orguești v. Horga II 2.

Orgotă v. Hîrgot 3.

Orîș Orîș Rus III 3, 5.

Orj/anca, -ea v. Horja 4.

Orla/t, -ți v. Urlat 3.

ORLANDO n. italian. 1. *Orlandea* fam. act. (Paș). 2. *Orlîndești* (17 B II 281) scris la 1488 *Urlîndești* (T-Rom 369; Cat). 3. + -aș: *Urlandaș* s. (Cat).

ORLEA < subst. sl. *орлак* adj. posesiv „al vulturului” etim. E. Petrovici, St. Lingv.

IV 76), sau din forma de nominativ **орлак** (Lex Paleosl., toponim slav pt. virful carpatin. 1. — b. (17 B II 168); Valea *Orlii* și *Orlești* ss.; *Orlescu*, olt. (Hur 98). 2. Cu aspirație, *Horlești* s. (Dm). 3. *Orlacu*, St.. (Hur 129). 4. *Orlița* s. 5. + *-iga*: *Orlița* t. (r. Tulcea).

Ormeniș v. **Armean I 5.**

Oroș v. **Rus III 2.**

Orozescu v. **Orz 10.**

Orsolianu v. **Urs 14.**

Orvat v. **Arvat 5.**

ORZ subst. 1. *Orzu*, freqv. (Paș). 2. *Orza* 1688 (Paș). 3. *Orzan* (Paș; Drag 117) etc.; — Moai, pren. munt. 1658 (BCI XII 104). 4. *Orz/ea* (Cat; 16 B II 375; 17 B II 66; C Ștef); *-ești* s. (Dm). 5. *Orză* (17 B IV 295) și act.; *Oarză*, A., mold., act. 6. *Orzeață* (17 B I 489). 7. *Orzișor* olt. (Sd VII 166); — neg. brașovean (Mz Pl I 104). 8. *Orzoiu* (Paș). 9. *Urzescu* (Puc). 10. Cf. *Orozescu*, Coman (BCI XII 110) și *Orja* < subst. *orja* var. la orz.

OS subst. 1. *Osești* s. 2. *Osoe* t. (16 A I 322); *Osoiu* s. pentru aceste două toponime cf. și sl. *osaj* „loc umbros”. 3. *Osiacu*, A. (act.) și *Oseiac*, V. din Bălănești (Mz Pl acte) < os + *-ei*, *-ac*. 4. *Usoe*, N. (Ard II 94) și *Usoiu* b. (Ard), cu *o* neacc. > u.

OSLU < sl. **ослак** adj. pos. < **ослак** „asin” (etim. E. Petrovici SL IV 76). sau din forma de nominativ **ослак** „asin” 1. *Osl* ban de Severin (AO XVI 6). 2. *Oslea* m-te, poate în legătură cu primul, ca eponim; — Mihai, zis *Osleanul* (Drj 57). Cf. *Oslu*, șef pece-neg (Ist. României II 1962 p. 68).

OSTAȘ subst. 1. — (C Ștef; M mar) frecvent în Maramureș; *Ostașu* (Ard); *Ostă-șești* s. (C Ștef); 2. *Oștanul*, G. 1747 mold. (BCI IV 176) < var. oștean.

Oș/an, -ești v. **Oașu 2, 3.**

Otar v. **Hotar 1.**

Otonoagă v. **Hotnog 3.**

Otopeni v. **Hotop 2.**

OȚEL subst. 1. — b. și *-escul* (Dm; Ștef); *-ești* s. (ib.); *Ofel*, (16 A I 111); *Ofâl* (C Ștef). 2. *Ofelea* (Vra; 16 B I 159 etc.).

Ofoiu v. **Hoț 4.**

Ouatu v. **Oatu 4.**

OVĂS subst. 1 *Ovesea* 1633 ard. (Paș); *Ovesa* fam. act. 2. *Ovisa* t. 3. *Oveselul* s.; sufixele sint antroponimice.

Ovinești v. **Vova 2.**

Ovrelul v. **Jid 2.**

Ozoiu, Ozolimna v. **Uz 2, 4.**

Ozun, -ești v. **Uzun 2.**

P

PAC cf. sl. пакъ „valid” (Mikl). 1. *Pacul*, mold.; *Păcul*, munt., 1620 (Sd VII 272). 2. *Paca* b., mar. (M mar.); — munt. (17 B III 54); — pren., ar.; *Pacă* pren., ar. (Cara 34). 3. *Păca*, R. fiul *Păcăi*, munt. (Cotr 77).

PACE cf. subst. pace și blg. Пачо sint. din Паско 1. *Pace* pren., ar. (Cara 34). 2. *Pacea* fam., ar. (ib. 92); — R. (Tis 381); *Păcescu* act. 3. *Pacioaga*, D. (17 B III 38). 4. *Păcioiu* s. 5. *Păceșilă*, N. (An Pit 82). Toate aceste nume se pot explica și ca derivate din Pacu + *-e*, *-ea* etc.

PACIURE cf. subst. *paceaură* „otreapă”, fig. „femeie neonestă”. 1. — b., ar. (Cara 42); *-a* (Ard); *-a* Nicola (Am); *-a* Dim. (Î Div); *Paciura*, M., ar. (AO VII 224–6). 2. Cf. *Pațurea* vlah din Serbia (A Ist III 85). 3. Cf. *Paciulea* fam., act.

*PADE cf. subst. padie var. la padină „vale”. 1. *Padea* (Ard) și s. (AO XVI); *Pădescu* (Sd XVI). 2. *Padeș* cneaz, olt. (17 B I 377). 3. *Padilă*, pitar (D Buc.). 4. *Padișu* (ib. 454), azi Padeșu r. Baia de Aramă, satul de unde a pornit mișcarea pandurilor lui Tudor în 1821.

PADINĂ subst. 1. *Padina* frecv., n. de fam., olt. (Hur). 2. *Pădin* (Hur); — fam. (Î Div); *-escu* (Hur 102); *-ești* fam. (AO IX 195); *-ești* s. (Mus).

Padișu v. **P a d e 4.**

*PAG adj. „bălțat”, pentru vitele cu pete albe. 1. *Pagu*, ard. 1726 (Paș); *-l* (Sd

XVI); *-l*, St.; *Movila Pagului* t., mold. 2. + *-one*: *Pagone* vameș (Isp VI²). 3. *Peagu*, ard. 1758 (Paș); *Pegulescu* act; *Pegeni* s., olt.

PAGUBĂ subst. 1. *Păgubea* (17 A V 334). 2. *Păgubaș*, Ioan (16 A II 82) < subst. resp.

PAI subst. 1. — V. (CL); *-ul*, mold. (Sd XXI; Buc.; Îns 223). 2. *Păia*, vlah din Serbia; — olt. (16 B IV 479; 17 B III 69). 3. *Paie*, Al. (BCI VII). 4. *Paeș*, I. (17 A IV 415). 5. *Păian*, P., act. 6. *Păiuș*, S., act.; *-ele* m-te; *-eni* s. 7. *Păiliță*, mold. 8. *Păiș* = *Păiuș*, R. (17 B II 81); *Păiș/ani*, *-ești* ss.; *-escul*, olt. (Sd XXI).

PAIC Derivatele se pot explica sau din tc. *paik* „soldat din garda sultanului”, dacă ele se citesc cu *-ai-* sau < srb.-cr. *Pajko* < *Pajo* < *Paulus*, dacă se pronunță cu diftong 1. *Paicu* (Ard); — Busuioc (Drag 133); *-l*, 1633, ard. (Paș). 2. *Paico* t. (17 B II 40). 3. *Păicul* = *Peaicul* (Isp I²); *Peaicul*, I., mold. 1600 (Sd V 6). 4. Prob. *Peicul*, Ionașco (17 A I 97, IV 27, 38, V 163, 329). 5. *Peica* b. (16 B VI 360) — Ioan, băn. (LB).

PAL(Ă) etimologii: 1° subst. pală, 2° vb. a păli, 3° ung. *Pál* < *Paulus*. 1. *Pală*, Iancu ș.a., 1823 (RI XIV 140). 2. *Pătu* (Sd XI 53). 3. *Palea*, C. (Grd 44). 4. *Paljei*, *-eu* ss.; *-eș* t. 5. *Paliu* act.; *-l*, Barbul (17 B III 569). 6. *Paliță*, Iorga (Gorj 205). 7. Cf. *Palaciul*, St., moșn. (17 B III 560).

8. *Palacior*, G. (Bir I). 9. *Pălici*, C., mold. act.; *Pălcea* (16 B V 116).

Palaleu v. *Paraleu* 2.

Palaloga v. *Paleolog* 2.

PALEOLOG gr. Παλαιολόγος „vorbitor de lucruri vechi”; numele ultimei dinastii bizantine. 1. -u, Drăghici, post., 1587 (Fil C 283); — (Hurm XI). Dumitrache Chiriță — mare postelnic (BIR 232, 244; 17 A II 335, IV 466). — Guliano, boier munt., 1739 (pren.), iar nepotul său din 1794 îl asumă ca nume de familie (Fil C 264). Cu timpul, la urmași sau la imitatori, numele se deformează: 2. *Palaloga* fam. (Cîmp; 17 B I 495; R Gr; Arh). 3. cf. *Palilu*, D-tru, 1824 (RI XIV 141), luat și ca prenume (P¹¹ fila 24). 4. Prob. *Parialoga*, Ion, munt., sec. XVIII (RI VII 177).

PALIȚĂ subst. (ciomag). 1. *Pălițiu*, P., olt. (Sd VI 512). 2. Cf. *Pălțea* și *Ptlțea* (Ard II 94).

PALMĂ subst. 1. *Palma* (Ard); — Șt. (Vr C 200). 2. *Palmeș*, mold. (Dm; Ștef); — munt. (16 B II 30). 3. *Compus*; *Palme-albe* (Isp III²).

PALOȘ subst. 1. — Gr., ard. (C Cos II 498); — Codin, clăcaș (Cob 61) și s. 2. *Pălășescu* (Hur), *Paloșanu* act. < s. *Paloș*.

Pandazi v. *Pantazi* 3.

PANGAL < gr. παγκάλος „prea frumos”. 1. — Lex. 2. *Pangalie* (Sur IV); *Pîngălești* s. 3. Cu apoc. *Pânga*, 1766 (Paș; Sur IV).

PANTAZI < gr. Πανταζής (But) nume ca sens echivalent cu *Dabija*. 1. — (Tec I; 17 B I 371); — C-tin, grecul (Buc); — pren. (IO 222; P Bor 9); — Cîmpineanu (Sd XI 260); *Pantazescu* act. 2. *Pantazicul*, C. (Tec II). 3. *Pandazi* vornic (Sur V); — I. (Bir I; Sd XXII 357). 4. *Contras*; *Pazu*, Alexe, olt. (AO V 228); *Paza* f., 1661 (Tut 33) și 1647 (BCI IV 165); cf. și subst. *pază*; *Pazică*, C., mold., act.

PANȚ cf. subst. *panț* sau *pantă* sau *bantă* de fier pentru ferecat, cf. gr. Πάντζος, firmă în Atena, 1900; cf. și *panțur*, terminația -ur, fiind tratată ca sufix. 1. *Panțu*, N. (Șchei II). 2. *Panțucu* (Am; Hur 129). 3. *Panțje* (17 B I 16); -ea (16 A III 7); *Panți*, ard. (Viciu 34). 4. *Panța* b. (Moș). 5. *Panțes*, mold. (Sd XXII). 6. *Panțoiu* s.

PANȚIR subst. 1. — T., monah (Sur XVIII); -i s. (Dm); *Panțiru*, mold. (Sd XXI); -l m-te. 2. *Panțir* (Bir I). 3. *Panțur* (Puc); -u, Gh. (IS 281); -u, Banul (Puc); -escu, Ioan (An Pit 80). 4. *Panțer*, T., act.

Panomagiariul v. *Măgar* 5.

Papana v. *Păpană* 2.

PAPARĂ subst. 1. *Păpară* b. (16 B IV 435; Viciu 34). 2. *Păpar*, St. (Șchei III); *Păparea* (Sd XVI). 3. *Paparela*, Marcu (Tiktin). 4. *Păpăreșu*, ard. poreclă (Paș); *Papareș* Mihul (16 A II 82).

PAR subst. 1. *Păruș*, munt., 1618 (Glos; 17 B III 45) etc. 2. + -otă: *Parotă* act., ard. (Petr. 15). 3. Cf. *Paroșa*, N., olt. (Hur 129). 4. *Parușeni* s., mold.

PARAPAN cf. gr. mod. παράπαν „cu totul” și παραπίνω „mai sus”. 1. *Parapan*, Ioan (17 B I 296); -e, Onea (17 B IV 192). 2. *Parapancea* fam., Bz. 3. Cu epenteza lui i: *Paraipan*, A., act.; -i s. 4. *Parpaniță* schit (17 A I 52). 5. Cf. *Parlapan*, C. (Bir II).

PARCA 1. — șetrar (17 A. IV 291). 2. *Parce* zis și *Parcea* b. (Dm); -a, și *Parciu* ss. (Dm). 3. *Parcheș* și *Parcova* ss., mold. 4. Cf. *Parcani* s < subst. *parcan*.

Parciul v. *Pîrciu* 2.

***PARD**. 1. *Pard/a* b. (16 B II 97); -ău, D. (CL; Buc.); -ea, olt. (17 B III 594); -ești s. 2. *Părdălescu* din -ești s. (Giur 120, 334); -easca f. (Sd XVI). 3. *Perdești* s., olt 1723 (AO III 118). 4. *Pîrdești* s. (R Gr; Tis 381). 5. *Pardoi* din Bîrsa (Sd X). 6. *Pardina* s., r. Tulcea.

PARDOS subst. 1. — (17 B III 102); — ard., 1763 (Paș); — clucer (13—15 B 167);

-ul spătar (ib. 171, 188). 2. Cu met. *Par-doslu* b. (Div 97).

Pareapii v. **P a r e p 1.**

PAREP subst. „cal mic, lăturăș” < v. sl. парпик „cal slab”. *Parepa*, C-tin (RI II 197, III 198); — Pană zis și *Pareapii* (Sd V 483). 2. *Paripa* postelnic (17 B IV 62). 3. *Parapa*, Ghinea, boier munt. (Sd V 478); cf. și *Parapan*.

***PARH** < sl. 1. *Parhovți* s. (16 A I 327), fonetizat: *Părhăuți* s. din antroponim. 2. + -ociu: *Părhociu* b., mold. (Orh).

Paripa v. **P a r e p 2.**

PARIS < gr., numele eroului troian, venit prin infl. neogreacă. 1. — clucer, cu semnătură greacă (17 B IV 248); — Scarlat, moșier (AO V 225); -ești s. 2. Cf. *Pariz*, Stamate (I Div); -a, N. (IS 281); B.-*Paris* Mom.

Parlaloğa v. **P a l e o l o g 3.**

Parlapan v. **P a r a p a n 5.**

Par/oșa, -otă, -ușeni v. **P a r 2-4.**

Parpaniță v. **P a r a p a n 4.**

Parst/eseul, -ești v. v. **P r a s t 3, 4.**

Parușeni v. **P a r 4.**

Parvana v. **P i r v u 3.**

PAS subst. **PĂS** subst. 1. *Pas* Ion, scriitor. 2. *Păsul*, Vasile, olt (AO XVII 358); *Păseni* s. (Ț-Rom 292). 3. *Păsău: *Păsăilă* fam., mold. act. *Păsulă*, Tr. băn (Iugosl). 4. + -ie, *Pasic*, Cozma (17 A II 286).

PASĂRE subst. 1. — T., act. 2. *Păsăr/cl*, Manea (16 B V 340); -escu, T. (Cotr 556). 3. *Păsăroiu*, Oprea, mold. (Sd V 545). 4. *Păsăruică*, I. (AO XI 83).

PAȘĂ subst. (demnitar ture). 1. *Pașa*, Sima (16 A I 456). 2. + -ică, *Pașica* b. (17 A V 30). 3. + -in: *Pașin* (Băl I). 4. Prob. + adj. *râu*: *Pășareul*, Ilie (17 B III 355); *Pășrăiscu*, Neagoe 1569 (Drj 113). 5. Prob. + Diî, ca în expresia „pașa de la Diî” (Vidin); *Pașadia* postelnic, 1488 (Ț-Rom); alți boieri cu acest nume: (16 B II 9; 17 B I 201) etc.; — Iscrul, olt. (AO XV 36). 6. *Peșadia* (16 B V 37). 7. Alte compuse: *Pașalega*

act., *Pașăștima* popa (17 B III 353). Cf. și ucr. Паша іпок. < *Pavel*.

PATRON < gr. πάτρον „protector” < lat. *patronus*. 1. — (Ard). 2. *Patronie* b., mehed. 3. + -ca, *Patronca* b. (Ard).

PATRU numeral, sau alte teme similare. 1. Cu art. onomastic, *Patra* fam., ard. 1788 (Paș). 2. + -ian, *Patrian* Sofia, mold. act. 3. *Patrulea*, Ilie (IS 273); *Patrolea* fam. (Șez). 4. *Patrașcias* (17 A I 18). 5. Din subst. pătrar: *Pătrar*, Nic. (Met 290); *Pătrărești* s. (Cat; 17 B II 86); *Patraroi*, V. (Buc).

Patulea v. **P ä t u l 2.**

Pațurea v. **P a c i u r e 2.**

PAUC rus. blg. паук „păianjen”. 1. *Păuca*, b. (Ștef). 2. *Păuceș*, G., olt. (RI XI 46); *Păucescu* fam. (Ploiești). 3. *Păucină*, olt. (17 B III 505). 4. Cf. *Poucîn* (17 B I 409); — olt. (Sur VI) și *Poucești* s. (Cat).

Paz/a, -ică, -u v. **P a n t a z i 4.**

PAZAVAN cf. tc. Pasvant-oglu cont. cu subst. *pazvan* „străjer” 1. — Gruian (Codrean) — haiduc (G Dem 615, 632); *Păzăvan*, Ion 1834 (AO 471). 2. *Băzăvan*, *Badea* (Meșt Gr). 3. *Vazăvan*, D. (Hur 124).

Păe/a, -ăi, v. **P a c 3.**

PĂCALĂ subst. 1. *Păcal*, Nan, boier 1437 (Ț-Rom 177). 2. *Pecălești* s. (Cat). Din studiul lui Sextil Pușcariu (DR I pp. 237-239) rezultă că nu s-a lămurit enigma originii acestui cuvânt — ipoteza cu inexistența vb. blg. покалити nu e concludentă; vb. n e o s l o v e n *pokaljati* „beschmutzen” este de parte de a da o soluție (Miklosich, Etym. Wörterbuch der sl. Sprachen) — rămîne de văzut dacă expresia: a fi *pe cal*, sugerată de primele două antroponime, ar da o indicație. În sprijinul sensului figurat de amăgire ce i se poate atribui, amintim strata-gema folosită de Alexandru cel Mare spre a încăleca prima oară pe Bucefal și cele folosite în mod curent spre a deprinde calul la călărie; pentru același motiv verbele: a *înșela* (< a pune șeaua *pe cal*) și a *polconi*

calul, operații care inițial s-au executat amăgind calul, au căpătat sensul figurat de amăgire, pe lângă sensul concret, primitiv al cuvântului; de notat că vb. a înșela și-a pierdut aproape sensul concret. **3. Păcală**, munt. (17 B I 389, II 93, 344; Cept 15; Sd XVI 72); — O., olt. 1627 (AO I 236); — ard. 1726 (Paș); bunic și nepot cu același nume: *Păcală* de Runceni, nepot lui *Păcală* de Cépturele, olt. (17 B IV 202); — 1623, munt. (Giur 152); *Păcălești* s. (17 B I 407, II 344); cf. *Păcărești* s. (17 B II 198). **4. Păcăleanul** t. (Glos). **5. Păcălucă**, N., act.

Păc/escu, -eșilă, -iolu v. **P a c e 2, 4, 5.**
Păcul v. **P a c 1.**

PĂCURAR subst. „păstor” < lat. *peccarius*. **1.** — (17 A V 276; Tec II; Ard; Moț); — Stan (17 B II 77); *Păcurariu* (16 A III 29); -l, G. (CL). **2. Păcurărele** t. (Mus). Sensul corect se menține în Ardeal, cel recent „negustor sau lucrător la păcură” este greșit în loc de *păcureț*, < păcură.

PĂCURĂ subst. **1.** — b. (Sur XI; C Cos II 482). **2. Păcuroaia**, Neaga (17 B III 204) marital; *Păcurăști* s.; -escu, Calotă 1834 (AO XXI 171). **3. Păcurici** b. (17 B III 379); *Păcuricea* t. **4. Păcureț**, Stan (BCI IV 107), < subst. „lucrător la extragerea țiteiului”; -i, sat al „păcureților”, r. Teleajen, cu o veche exploatare de petrol.

Pădeseu v. **P a d e 1.**

Pădin, -escu, -ești v. **P a d i n a 2.**

PĂDURE subst. **1.** — frecv., pren.: *Pădure* al Banului (17 B II 178) zis și P. Banul (ib., 436); — stolnic (ib. 428); — fam. (Sd XVI; Ard; Buc; 17 B I 66) etc.; *Pădurăescu* (Hur 206). **2. Păduroi** V. (Buzău); — M. (Ul 138).

Păgub/aș, -ea v. **P a g u b ă.**

Păhă v. **P i h 2.**

Păhu/ă, -ea v. **P i h n ă 1, 2.**

Pălan v. **P a i 6.**

Păleul v. **P a i c 3.**

Păliță, **Păiș**, -ani v. **P a i 7, 8.**

Pălășeseu v. **P a l o ș 2.**

Pălic/ea, -i, **Pălu** v. **P a l (ă) 2, 9.**

Păligrad v. **B e l g r a d 2.**

Pălițiu, **Pălțea** v. **P a l i ț ă 1, 2.**

Păllivan v. **P e h l i v a n 2.**

Pălu v. **P a l ă 2.**

Pânticea v. **P i n ț e c e 8.**

Păpăn/ei, -eș v. **P ă p a n ă 3, 4.**

Păpar/ă, -ea, **Păpărețu** v. **P a p a r ă 1, 2, 4.**

PĂPANĂ cf. subst. ar. *pāpān* „bunic, părinte”. **1. Păpană** = *Pepane* ard. 1726, (Paș). **2. Papana**, Tușa, ar. (Cara 88). **3. Păpănei** s. (Cat). **4. Păpăneț**, N., mold. 1676 (Sd VII 379).

PĂPĂL cf. subst. păpălău (plantă). **1. Păpălui**, mold. (Sd XI 53). **2. Păpăluță** (Isp III¹). **3.** Cf. *Păpălarul* s. (17 B II 72).

Păpen/ei, -ești v. **P e p e n e 4.**

PĂPUȘĂ subst. **1. Păpușe**, Stoian, munt. (Glos). **2. Păpușoiu**, Ioan, 1749 (M Put 95); țig. (RI VI 171); — Daniel, mold., act. și *Popușoiul*, Vladul (Glos) < subst. păpușoi. **3. Păpușaru**, V. (Acte Sc), n. agentis.

PĂR subst. **I. 1.** — Ioan (Ard I 62). **2. Părosu**, mold.; *Păroasa* și *Păroși* ss. **3. Păruș** gelep (16 B IV 445). **4. Perescu**, M. (Î Div); *Perești*, *Perilești* ss. **5.** + -ian: *Perian* b. (Moț); -u (Bir II); *Periani* sau *Perieni* s. (Ștef); *Perian(u)* cu suf. de apartenență locală < satul Peri. **II.** Compuse: **1. Părucriș** (17 B III 430). **2. Părlatu**, olt. (17 B I 443); *Părlățescu* act. -easca t.; cf. însă *Perlati* șef albanez din sec XV. **3. Părvechiu** (17 B III 107); *Părveche* moșn. (17 B II 237). **4.** Cf. *Părchilă*, Drag., 1700 (IO 29) — evident un nume compus.

Pără/u, -uș v. **P i r i u 1, 4.**

Păre/e, -ea, -ieă, -iul v. **P i r c i u 2, 4.**

Părd/escu, -ești v. **P a r d 2.**

Părh/ăuși, -oefu v. **P a r h 1, 2.**

PĂRINC subst. (meiu) **1. Părtne** (Vr). **2. Părinariul**, V., mold. (Sd XI 119). **3. Părincea** s. **4. Părtngă** b., buzoian (17 B IV 361) < varianta *părtng*.

Părlaei v. **P i r l i 2.**

PĂRNĂ cf. adj. pârâu, calificativ pentru berbeci (Sd VII 225 rînd 7; Drăg. 141).
1. — vecin (17 B III 532). 2. *Ptrnău* b. (Buzău). 3. *Parnița*, Stan, 1819, munt. (RA V 126). 4. Cf. *Ptrnechea* b., mold. (Sur III). 5. Cf. și cu *-ag*: *Părnag* b. (Sd XXII).

Pârș/an, -inar, -oiu, -u v. *Pîrș* 1, 3–5.

Pârș/a, -ăilă, -ul v. *Pîrș* 1, 3, 5.

Păruș v. *Par* 1.

Părv/an, -oel v. *Pîrvu* 3, 5.

PĂSAT subst. 1. *Păsatu* (Ard); — Barbu (Am 108). 2. *Păsăt/oiu* fam., act.; *-ești* s. 3. *Păsățel* (17 B IV 505; Sur X).

Păsăilă v. *Pas* 3.

Păsăr/el, -eseu, -oiu, -uica v. *Pasăre* 2–4.

Păs/eni, -ul v. *Pas* 2.

PĂSTRĂV subst. 1. — (Dm; C Ștef); *-ești* s. (Dm). 2. + *-an*: *Păstrăvan* (16 B II 361; Gorj 215; Sd V 443); — Stoica (AO XVIII 474).

Păsturniche v. *Pătturniche* 3.

Pășareul v. *Pașă* 4.

Pătărnice v. *Pătturniche* 4.

Păticiatul v. *Petec* 4.

Pătr/ar, -ărești v. *Patru* 5.

PĂTURNICHE var. la subst. potîrnice.
1. — P. (17 A I 161); — hînsar (Sd V 9).
2. *Pătturnicheriul* „vînător de potîrnichi” (Dm). 3. *Păsturniche*, Mirăuț, mold. 1656 (RI VI 86). 4. Cf. *Pătărnice*, I., mold. (RI XI 315).

Păue/a, -eseu, -eș, -ină v. *Pauc* 1–3.

PĂUN subst. 1. — frecv., pren; *-u* (P Bor 38) etc.; *Păun, -a, -ești, -i, -ul* ss.; *-escu*; *Păuna* f. 2. Cf. *Păuța* Brăiloiuca, 1837 (Î Div) contras din *Păunița* (?) sau fem. de la *Pau*, v. *Paul* (Partea I).

PĂUȘ subst. „prepeleac”. 1. *Păușa* b. (R Gr; Sd XXI) și s. 2. *Păuș/ea* (Hur); *-ești* s.; *Păușescu* (R Gr); — Matei, 1640 (AO XVIII 132); *-i* (Dm; AO XVI 351; Cotr 540). Cf. și blg. *pauș* „ciocan mare”.

Păuța v. *Păun* 2.

Păzăvan, v. Pazavan 1.

Peagu v. *Pag* 3.

Pealeul v. *Paic* 3.

PEANĂ forma arhaică a subst. pană, pl. pene, cf. și antroponim blg. Пене, Пена
1. *Pene*, Ioan (17 A IV 73); — b. (Ard).
2. *Penea* vist. (17 A I 256); — ard, 1726 (Paș); Penescu. 3. *Penul* (Tec I; Ard).
4. *Peneș*, Pascu, Vălenii de Munte (Sd XV 242); — Curcanul, poreclă după pana de curcan pusă ca egretă la căciulă. 4. *Penișoară* b. (Sd XXII; Sur VII).

Peapene v. *Pepene* 1.

Peatră v. *Piatră* 1.

PECENEG etnic. 1. *Peceneagă*, Ion, me-seriaș, act.; *Peceneaga* t. (Bz); *Pecineaga*, două sate în Dobrogea. 2. *Picineagul* m-te în fostul jd. Muscel. Alte exemple v. Drăganu, p. 515.

PECIU cf. subst. peciu „foaie” și blg. Песо sint. < Petru (Weig). 1. Firmă veche Ploiești; *-i* s., băn. 2. *Pecea*, ard. (11–13 C I 26); — fam., olt. (17 B III 252, IV 228); — țig. (16 B II 3); *Pecești* s. (Dm). 3. *Pecilă* fam., (fostul jd. Vlașca).

PECU subst. ard. „brutar” < magh. *pék*.
1. — pîrcălab, munt. (Cob 55). 2. *Peca*, olt. (Sd V 304). 3. Din altă temă: *Pecnea*, frate cu Șerban (16 B II 372).

Pegeni, Pegulescu v. *Pag* 3.

Peie/a, -ul v. *Paic* 4, 5.

Pel/a, -ea, -eș, -ești, -iei, -iș v. *Piele* II 1–5.

Pelgrad, Peligrad v. *Belgrad* 2.

Pelman v. *Pielm* 2.

Pelte v. *Pălte* 2.

Pen/e, -ea, -eseu, -eș, -ul v. *Pea* nă 1–4.

PEPELEA < sl. *пепеля* „cenușă”. 1. *Pepete* (Mar). 2. *Pepel/ea* (16 A II 95, III 25); — diac (Băl I); — scriitor (Sd XI 272); — din Bîrsa (Sd X); — Hireș (Sd VII 364); — Sava (17 A V 313); — Ionașco, mold. 1661 (RI II 142); — țig. (Sd XVI 297; Viciu 16); *Pepetești* s. 3. *Pepeala* b. (Sd XVI 296–7).

Peplit b. (16 B IV 491). 5. Echivalent : *Cenușă*, poreclă (Sc) și *Cenușear* b. (Ard); *Cenușăreasa*.

PEPENE subst. 1. — din *Bîrsa* (Sd X); *Peapene* munt., 1598 (Glos). 2. *Pepen/el*, munt. (RI I 21); *-escu* prof., 1890. 3. *Pepe-nariu*, I., ard. 4. *Păpen/iei* s. (16 B I 5); *-ești* s. (17 B II 304).

Peptan v. **Piept** 2.

Perc/ea, **-ean**, **-leă** v. **Pîrciu** 7.

Perdești v. **Pard** 3.

PERE pl. din *pară*, sau *peri* pl. de la *păr* (pom). 1. *Perigabine*, Ion, olt. (Sur VI). 2. *Perișul*, Oana (16 B IV 165) < subst. *periș*; *Peresh* b. (16 B V 340). 3. *Per/eni*, *-ești* ss; v. și **Păr**.

Per/escu, **-ești**, **-ian**, **-ilești** v. **Păr** 4, 5.

Perleț, **-eanu**, **-il**, **Perliații** v. **Speria** 4, 5.

PERJ subst. 1. *Perjul* fam., mold. (17 A II 260; A Gen II 66). 2. *Perjă*, N. (Tut); *Perja*, D-tru (Șchei III). 3. *Perjoiu*, mold. 4. Cf. *Pergia* (Moț).

PERSȘ cf. srb-cr. *Pêrș* a ipoc. < *Petrus* (com. *Cristurean*). 1. *Perșu* b. (17 B II 205). 2. *Perșea*, Șt., mold. 1654 (Sur X); *Perșea*, Manea, mare vornic (16 B I 192, II 25) zis și *Perșanul* 3. *Perșoiu*, Stan, ard. (Cat gr I); — B. (Cîmp); *Perșani*, culme și s. (Făgăraș); *Perșinaru*, I. (Șchei IV), prob. cu suf. de apartenență locală *-ar* „de la *Perșani*”. V. și **Părșu**, **Părșoiu**, **Părșan** la **Pîrș**.

***PERTȘ** < ung. *perc* „minut” (DLR). 1. *Perța*, D., ard. (C Cos II 530). 2. *Perțea*, Radul (17 B II 230). 3. *Pierțul*, scris și *Perțul* fam. (Buc).

Pessiacov v. **Peș** 2.

Pestre v. **Pistru** 2.

PEȘ subst. 1. *Peș*, Radu, zis și *Peșghiz-dav*, Radu (16 B I 79, II 97), adică „Peș frumos”. *Peșu*, Dinu, ar. (RI IX 114). 2. Cf. *Peșicu*, ar., transcris *Pessica*, zis și *Peseacov* sau *Pessiacov* (AO VII 217).

Peșadia v. **Pașă** 6.

PEȘTE subst. 1. — N. (Sur X). 2. *Peș-tină*, munt., 1787 (RI I 22), cu suf. *-ină*, ca în „porcină”, fiind vorba de carne.

Petărescu v. **Pitar** 2.

PETEC subst. 1. — Babucin 1450 (Ț-Rom 213). 2. *Petică*, Ștefan, ziarist. 3 — *Peticilă*, Gh. (Sd XVI). 4. Cf. *Pățicul* (Sd XVI).

Pialeș v. **Piele** 2.

PIATRĂ subst. 1. *Piatra*, Jurj, 1435 (Sur XIX) scris *Piatra* și *Piitră* Jurja în 1490 (Sd Vi 139); *Peatră*, Giurgiu, 1437 (Mih 12), același personaj.

PIC(Ă) cf. subst. picui „virf” și pică = „bibilică”. 1. *Pic* (Moț); *-u* (IO 3); *Picul* aproad (16 A IV 146) și s.; — *-a* și *-ea* b. olt (Sur VI; 16 A I 353); *Picești*, Ioan (sic) (16 A II 81) și s. 2. *Pica*, ard. 1202 (11—13 C I 25); — 1688, ard. (Paș); — pren. (P Bor 103, 117). 3. *Picurești* s. < subst. *picui*. 4. Cf. *Pichiul*, N. (Sd XV 241). 5. + *-oș*: *Picoșul* și *Picoșelul*, oronime în munții Buzăului, cf. subst. *picui*, fără relație cu vreun antroponim.

Picineagul v. **Peceneg** 2.

PICIOR subst. 1. — St. (16 B III 292). 2. *Picioran* pren. (16 A II 129). 3. *Picioarea*, Badea (P Bor 7); — Pătru, 1702 (AO XX 97). 4. *Picioruș* (Am); — T. (BCI X 109). 5. *Chicioruș*, dobr. (RI XI 212). 6. + *-og*: *Piciorog* (Dm); *-a* t. (Tut); *Picioroaga*, Carp (Băl II). 7. *Picioranga*, mold (Sd XXI) < subst. *picioroange*. 8. Compuse: *Piciorogros* (Vra); — Tofan (Sd VII 331); *Piciorlung*, Sandu, munt. (ib. 330); *Chiciorman* (Ur XXII 221).

PICIU subst. 1. — (Ard); — olt. (Sd XXII) și nume de cal (Sc). 2. Cf. *Picimea* b. (17 B III 250).

Picoș, **-el**, **Picui**, **-ești**, **Picul** v. **Pica** 1, 3—5.

PIELE subst. I. 1. — Ion (BCI II 250); — St., olt. (Sd VI 477). 2. *Pieleș* s. (Dm); —

b., mold. (Sur XXII); *Pialeș*, I. (17 A IV 289); marital: *Pieleșoae*, Trufana, mold. (Glos); *Pielești* s. 3. *Pielici*, poreclă (Sc). 4. *Pieliș*, Negrilă (16 A II 84). 5. *Pielitul* ț. 6. Compuse: *Chiele-albă* (Sd XI 57); *Chiale-albă* (Băl VI); *Chelearsă* b. (Sur XI).

II. Forme scrise cu *e* citit ȳe: 1. *Pela* b. (Puc). 2. *Pelea*, Manea, munt. 1636 (17 B II 4; Sd V 480); — Amza, olt. (An Com 98); *Pelești* s. (Tis). 3. *Pelici* (Sd X). 4. *Peleş* b. (Dm); —ul s. (Bih); cf. însă și *Peleş*, hidronim cu fonetismul *e* și vr. *peleş* „fimbria” (DR I 219). 5. *Peliș*, mold. 1581 (Sur XIX); —or s., ard. Formele 4 și 5 se pot explica și prin subst. *peleş* „ciuciur”, „moț”.

PIELM subst. + -an. 1. *Pielman* (17 B II 100). 2. Cf. *Pelman*, Cîrstea (16 B IV 361), cu *e* pentru ȳe, ca *pele* pt. *piele*.

PIEPT subst. 1. *Pieptleș*, R. (17 B I 48); —escu, Ghinea (P³); —ești s. 2. *Peptan*, I. (T-Jiu).

PIERDE vb. 1. *Cherdivieci* (Dm). 2. *Cherdivarencu* < pierde-vară, ambele cu sufix ucrainean.

Pierțul v. **Pert** 3.

PILDĂ subst. 1. *Pildești* s. 2. *Childești* s. (16 A III 360).

PINCU cf. subst. mold. pincă „trișcă, fluieraș” (DLR). și n. ital. Pincio. 1. *Pincu* fam., mold. (Șez). 2. *Pinciu* fam. (Ard); *Piinciu*, dobr. (RI XI 212).

Pintece v. **Pintecce** 9.

PIPĂ subst. 1. *Pipa*, Radu (17 B IV 87). 2. *Pipea* (Sc). 3. *Pipoe*, olt., 1575 (Hris I 226; 16 B IV 181). 4. *Pipou* (Dm); *Pipău* din Șcheia (16 A IV 217).

PIPER subst. 1. — boier (Rel; 13—15 B 141; Ț-Rom 274); —escu, St. (17 B II 216). 2. *Piperea*, D., olt. (AO XV 104). 3. + -co: *Piperejo* (16 B III 49); —ul, R. (16 B II 234); —a, Toșa, brașovean (AO XVI). 4. *Piparco*, P. (17 A II 302). 5. *Pipera*, M., act. și s. 6. *Piperiu* și *Chiperiu* act. 7. *Pi-*

păratul pitar (Glos; 17 B IV 267) < vb. a pipăra. 8. Cu sinc. *Piprea*, 1488 (Ț-Rom 373; 13—15 B 192) *Pipra* f. (16 B IV 5).

Pipo/e, -u v. **Pipă** 3, 4.

PIR subst. 1. *Piru* ar.; coincidențe: *Pirus*. numele unui rege trac (Iliada c. IV-a p. 79 ed. Murnu). 2. *Pirea*, Neațu (RA III 272). 3. *Piroiu*, I. (BCI XV 141), cf. și subst. *piroi* var. la piron. 4. *Pitrău*, 1630, ard., explicat de Pașca din subst. ard. *pirău* „ierburi”; *Pirăia* s. (17 B III 532). 5. + -otă: *Pirot* b. (Div 122).

Pirțea v. **Pirț** 4.

PISĂU cf. vb. a pisa și ung. pisze „cfrn” 1. *Pisău* act. 2. *Pisai*, M. (An Pl 131). 3. Probabil latinizat: *Piso*, ard.

PISC subst. 1. — (Dm; C Ștef; C Bog); — judele satului Piscani (16 A I 395); —u, R. (Ștef); *Piscuțescu*, St. (Fil; Aș Br 165); —ești, —eni ss. 2. *Piscan*, Florea (AO XVI); *Pisc/ani*, —oiu ss. 3. *Pisco*, ard., 1219 (11—13 C I 89). 4. *Pisculețul*, Pungă (16 B II 235). 5. + -otă, —an: *Piscotan*, M. (IO 106).

Piso v. **Pisău** 3.

PISTRUI, PESTRIȚ adjective. 1. *Pistruiul* (C Ștef; 16 B IV 45). 2. *Pestre*, Sîrbu (Giur 268); —a, olt. (Sd VI 469, XXI) < var. *pestrui* sau < adj. *pistru* „berbec cu pete”. 3. *Pistrea*, Radu (Drj X). 4. *Pistriț/ău*, olt. (Am) și s.; —a t. 5. Cont. cu păstrugă: *Pistrug*, V., mold. (Sd VII 106).

PIȘCA vb., cf. și blg. *пишка* „penis” de copil. 1. *Pișcă*, M. (M Put 205); *Pișculescu* act. 2. *Pișcău* (C Ștef). 3. *Pișcov* călăraș 1650 (Sd IV 38). 4. *Pișcu* din Bîrsa (Sd X), cf. blg. *пишка* „rușinea femeii” (Weig. Wörterbuch. 5. *Chișcă-babă* t. (Sd VII 280) < vb. a pișca. 6. *Pișcărești* s. < subst. pișcar (un pește) v. Țipar.

PITAR subst. rang. vechi. 1. —u fam.; —ul, Stan (Bîr II); —iu (Ard). 2. *Pitărescu* (Glos); *Petărescu*, Gh. (17 A II 54). 3. *Chitarul*, Anton (Bîr II).

PITĂ subst. și vb. a (se) piti. 1. — fam., mold. 1787 2. *Pit/lea* (Sd X; Sur VI; Viciu 16); — *neasca* s.; *Pitești* orașul. 3. *Pitu*, ar., pren. (Cara 96); — *lescu*; — *lași* s. 4. *Pitulea* (Moș). 5. *Pitan*, Ion (Isp III¹); — Gh. 1687 (RI II 147), cf. subst. *pitan-chitan*. 6. *Pitaș* (16 A II 70); *Pitar*, Ioan (Hurm XI). 7. *Pitău* (Ard). 8. *Pitoaia* s. (Sd XXII). 9. *Piteș*, luța (16 A I 206; 17 A II 331). 10. *Pitiș*, R. (Șchei III). 11. + *-oiu*: *Chitișoiu*, Al. (Fil A 21). 12. *Pitușca* s. (Dm) < subst. *pitoșcă*. 13. Prob. *Pitolcoe*, Măriica (17 A II 81) marital < *Pitulca b. 14. *Pitco* (17 A I 149) < blg. питко „pitușcă”. 15. Cf. porecle ardelen: *Piti*, *Piticot*, *Pitoș* (Viciu 34).

PITIC subst. 1. — freqv. (Dm; Băl II; CL; Buc; C Ștef); — C. (BCI IV 202); — T. (16 A I 287); — *escu*; — *eni* s. (Sd XI 258); — *i* s. (Dm); *Piticu*, T. (A Gen II 66). 2. *Pitic/ă* fam. (Nif). 3. *Piticar*, -iul (Buc). 4. Compus + cot: *Piticot*, băn. (LB).

Pit/oaia, -oleoe, -ulea, -ușca v. **Pit/ă** 3, 8, 11, 12.

PITRE cf. subst. *pitroc* „crestătură la urechea oii”. 1. — Stan (17 B II 204). 2. *Pitran* (17 A II 212).

Pițenghe v. **Pițig** 3.

PITIG < subst. *pițigoi*. 1. *Pițiga*, olt. (Am 157).: cf. *Chițigă*, act. 2. + subst. *gae*: *Pițigae* b. (16 B VI 100; 17 B I 172); *Pițigaia* s. și *vîrf* lingă Cîmpina, cf. vb. „a pițigăia” și var. *pițigae* (Păs.). 3. *Pițenghe* fam. (Buc) < *pițingău* subst. (Tiktin).

PITU 1. *Pițu* freqv., mold. (Sd XXI) etc.; — Gh. (Gorj 360); *Pițul*, buc. (RI VIII 118); — ceaușul (Drj 28); — *escu* act. 2. *Piț/a* fam. (VM); — mold. moș 1800; — *ă* poreclă < *piță* „nume de vită la ciobani” (Paș). 3. *Piția* (Ard). 4. *Pițoc* (Ard). 5. *Pițoiu* (Ard); — Soare, din Văl. de Munte (Fil 40). 6. *Pițicul* s. 7. *Pițug*, Radu (16 B IV 39). 8. + *-an* și sinc. *Pițcani* s. (Dm).

PITURCĂ subst. 1. — b. (Dm; Ștef); — Dinu, olt. (AO XI 68). 2. Cu schimb. părții finale: *Piturlea* dregător, 1659 (Sd V 25); — Nicula (Î Div).

PIU cuvînt onomatopeic și subst. „jucă”; cf. *piu* subst. 1. *Piu* b., dobr. (RI XI 205). 2. *Piuța*, C. (Ocina). 3. *Piușă* b., ard. sec. al XVIII-lea.

PIUAR subst. 1. *Pioaru*, Din (Puc). 2. *Pioară* fam.; *Pioarești* s. 3. *Chioar*, P. (Sur XIV).

***PÎH** 1. *Pihul* (16 A III 12). 2. *Pihă*, D. (Gorj 314); *Păhă*, Gh., olt. (Sd VI 503).

PÎHNĂ. 1. — (Dm); — Ilea (16 A IV 91); — *a* s.; *Păhnă* (Tec I). 2. *Păhn/ea* (Ur XXII 262); — *ești* s. (Dm).

Pițea v. **Paliță** 2.

Pingălești v. **Pangal** 2.

PÎNTECE subst. 1. — (Dm; C Ștef; Mar). 2. *Pîntec/ești* (Dm); *Pîntecel* (Dm); — *ea* (16 A I 426); — *ul* (Sur XXIV). 3. *Pînteca* b., ar. (Cara 99). 4. *Pîntecan* act. 5. *Pîntecul* s. (Dm). 6. *Pîntecosul* (Dm). 7. *Pîntic/e* (Dm); — *el* (Băl I). 8. *Pânticea*, Giurea, mold. (Sd VI 11). 9. *Pîntece* (Dm).

PÎRCIU subst. ard. „negură groasă”; „țap” (Tiktin); cf. alb. *părë* „țap”. 1. — Ioan, olt.; — *l* (Băl I). 2. *Parciul* (17 B IV 133); *Părciul*, Mușat (17 B III 135). 3. *Părce* (Sd XVI); — *a* (17 B I 172). 4. *Părcică*, Pavel (Sur XI). 5. *Ptrcea* țig. (16 B V 19). 6. *Ptrcă* (17 B II 77). 7. Cf. *Percea* act.; *Percean*, Onciu, munt. (Sd VII 274); *Percică*, P., mold. 1666.

Pîrdești v. **Pard** 4.

PÎRGĂ subst. 1. *Pîrgu*, C. (Î Div). 2. *Pîrgoiu*, munt. (RI I 21).

PÎRIU subst. 1. *Pîrău* (Dm); *Părău* fam., ard. (Paș); — Onuț (Met 224). 2. *Pîrte* (Ard) sau < vb. a *pîrli*. 3. *Pîrt/ianu* fam., olt.; *escu*; — *ești* s. (Mus 45). 4. *Părăuț* (Paș).

PÎRJOL subst. 1. — A.. munt. (Sd XI 264). 2. *Pîrjol/ea*; — *ești* s.; — *escu*.

PÎRLI vb. 1. *Pîrle* b. (Sd XXII); — *a* (16 B II 259). 2. *Părlaci* (16 B III 321).

3. *Ptrlitul* boier, 1478 (Flor 230). 4. *Ptrligras* (Buzău).

Pîrnău, -echea v. **Părnă** 2, 4.

***PÎRSC** cf. *pîrscău* „fulgure” (ninsoare) și cf. sl. *пърскъ* și *пърска* „persic” „persan” 1. *Ptrscu* b. (16 B IV 103). 2. *Ptrscov* s. 3. Cf. *Ptrsecă*, R., olt. (RI VI 244).

Pîrstești v. **Prast** 4.

PÎRȘ subst. (animal rozător). 1. *Pârșu*, Coste (17 A V 149). 2. *Pîrșe*, Dinul (Puc). 3. + -an: *Pârșan*, N. 1755 (Acte Sc); -u (Anuar CMI 1942 p. 145), nu-i indicată recitificarea în *Perișanu*; *Pîrșan/i* s.; -a t. 4. *Pârșoiu* din *Bîrsa* (Sd X). 5. *Parșinariu* fam. (Mar).

PÎRȚ subst. onomatopeic. 1. *Pîrțul*, munt., 1572 (Glos); *Pârțul*, Ioniță, mold. (Sd VII 220). 2. *Pîrțlea*, Pătru moșul satului *Pîrțlești* (16 A II 81); -ești s. (Glos); -ani, -ana s, t.; *Pîrțea* = *Pârța* (Glos); *Pîrța* și *Perța*, ard. (Viciu 16). 4. *Pîrțea*, Oprea (17 B III 486). 5. *Pârțăilă* (16 A II 129). 6. *Purțul*, N. (RI XII 113) și - C. (RI XIII).

PÎRVU < sl. *првукъ* „primul” [născut], care traduce numele Protion și Protoghen din calendar. Cf. *Pîrvorodni*, C-tin, fiul lui Duca-Vodă (Kog. II 33) „prim născut”. 1. *Pîrvu* banul Craiovei, eponim al familiei *Pîrvulești*, ziși Craiovești; *Pîrvu* Cantacuzino; *Pîrvesti* s.; *Pîrvulea* Brezoi din Preșina 1643 (AO III 139); *Pîrvoaia*, marital, t. și *Pîrvulețu* t. 2. *Pîrva* f. (RI XV 270; Ac Bz 20; Giur 276; 16 B IV 88; P¹, P³; 17 B III 10); *Pîrva* fam. (Moț). 3. *Pîrvan* (17 B I 348); - Vasile istoric; -ul, Șt. (16 B II 137); *Pârvan* vistier (Aș Br 6); -a b., (Sd VI 26); *Parvana* b. (17 B IV 96). 4. *Pîrvilă* (Hur). 5. + -oci: *Pîrvoci*, olt., fiul lui Giurca (Sur VI). cf. pers. *Pervâne* (AOR).

Placsea v. **Plaxa** 1.

Plaiăști v. **Plăieș** 3.

Planița v. v. **Palaniță** 2.

Plaseală v. **Plăsea** 2.

Plășcu, **Plășten** v. **Plaxa** 2, 3.

Plavăț v. **Plăvan** 2.

PLAXA 1. — și *Placsea* 1548 (Băl I; 16 A II 3, III 55) zis și *Placșa*. 2. Prob. *Plășcu* (Ard). 3. Cf. și *Plășten* (17 B I 152).

Plăelcoi v. **Plășcă** 2.

PLĂCINTĂ subst. 1. — (Buc); — Stan (16 B IV 295); *Plăcințeni* s. (Dm). 2. *Plăcentă*, Ioan (17 A III 96).

PLĂIEȘ subst. 1. *Plăeșul*, G. (Buc); *Plăeșii* s., ard. 2. *Plăiașu*, Badea, 1809 (Cărbunești, r. Teleajen). 3. *Plăești* s., ard.; *Plaiăști* t., olt. (17 B I 455).

PLĂSEA subst. 1. *Plăsean*, T., diac (16 B VI 40). 2. *Plaseală* m-te (16 B I 94).

Plășcoi v. **Plășcă** 2.

PLĂTARE subst. ar. „omoplat”, coincidentă: trac. **Plator** (Philippide OR I 465). 1. *Plătărești* s. 2. *Platoresci* (sic) s. 1380, pe Vardar (Iorga II 337).

PLĂVAN, **PLĂVIȚ** adj. 1. *Plăvan*; -escu act. 2. *Plavăț* (16 B VI 20) și *Plăvițescu* act. < adj. *plăviț* (bălai). 3. Cf. *Plăvățești* s. (Dm).

PLEȘ adj. 1. — (16 B VI 88); — Oprea (Sur VII); — Roman (16 A III 299); -u (Dm). 2. *Pleşa* b. (Dm; C Ștef; Moț); — munt., 1780 (BCI XIII 187) și s.; — moșn., 1610 (AO XV 62); *Pleşescul* (Dm); — Bratu, mold. (RI I 271); *Pleşești* s. 3. *Pleşan* fam. (Ștef); -u (Dm); -ul, I. (Ștef); -i s.; *Pleşeni* răzeși (Ștef). 4. *Pleşoe*, Drag. (17 B II 385); *Pleşoiu* s. 5. *Pleşinți* s. (Dm). 6. *Pleşuvul* b. (17 B II 228) < subst. *pleșuv*.

PLEȘCĂ var. la subst. *pleășcă*. 1. *Pleşco* b. (16 B III 358). *Pleşcoi* sau *Plăcicoi* s. (ib. 210, 329; 17 B I 48) = *Plășcoi* s. (Ac Bz 7). 2. *Pleşca*, E., act.; *Pleşcuța* s. 3. *Pleşcotă*, Stoian (16 B VI 80).

Pleş/inți, -oe, -oiu, -uvul v. **Plăș** 4-6.

PLETE subst. pl. 1. *Pletea*, I., act. 2. *Pletosu*, I., act.; — ard. (C Cos II 476). 3. *Pletişel* (17 B I 152).

Pletişel v. **Plete** 3.

PLOAIE subst. 1. *Ploae* popa din Bănești, 1604 (17 B I 108); — Cosma (Grș 18); *Ploeștii*, neam, mold. (Isp IV¹). 2. *Ploe* b. (17 A V 333; *Ploești*, orașul, întemeiat de un *Ploe.

PLOP subst. 1. — (Dm; 17 A IV 128; Isp II²); — Cozma (Glos); *Plopescul* (Dm; C Ștef); — Badea (Glos), scris *Plopăscul*, B. (16 A I 121); *Plop/pești* s. (Dm); *-eni* și *-easa* ss. 2. + *-an*, *Plopăna* s. 3. *Plopșor* b., olt. (Sd VI 494). 4. Din sl. *рѡпѡкъ* „plop” + suf. *-og*: Topolog riu, cu metateză: *Potolog* b. (Moț).

Plotog/ea, -i v. **Potlog** 3, 4.

Plotorești v. **Plătare** 2.

PLOTUN < sl. „cerb”. 1. — (Dm; Ștef); — Tatul (16 A I 158); *-ești* s. (17 A IV 414), azi Plotonești. (Cf. N. Iorga BCI X 82). 2. Cu schimb. părții finale, *Plotea* (ib 528).

PLUG(AR) subst. 1. *Plug-rău* b. (Cîmp). 2. *Plugar/ul* (ib.); *-iul*, Stan (17 B III 142).

Poameș v. **Pom** 2.

POBIV < rus. *побивати* „a tăia”. 1. — b. (16 A IV 263). 2. *Pobihă* b. (17 A II 281); — armaș (ib. IV 126).

POBOR rus. *побор* „exacțiune”. 1. *Pobor/ă* b. (16 B VI 296); *-u* s.; *-ăști* s. (16 B I 12). 2. *Poboran* act.

Pobrata, Pobrot v. **Fărtat** II. 1, 2.

POCA cf. *poc* subst. „boală de cal, ariciu”. 1. — b. (Moț); munt. (RI I 22). 2. *Pochești* s. 3. Cf. *Pochină* b., munt. (RI I 21). 4. + *-șa*, ca în Focșa < Foca: *Pocșa: *Pocșăscul* (C Ștef); *Pocșești* s. (Dm).

POCİ cf. adv. *pocia*, reg. ard. „gratis” și *pociu* subst. reg., băn. „par, pus ca stop”. 1. *Poču* și *Poča* ar. (Fărș). 2. *Poczu* (Moț); — olt., 1701 (Mano 470). 3. *Poccea*, mold. (Sd VII 166). 4. *Pocel* t. (Sd XXII). 5. *Pocioasa* t. din n. marital.

Pocșăscul, -ești v. **Poca** 4.

POD subst. 1. *Podescu* (act.). 2. *Podășcă* act.; *-u* (Băl I). 3. *Podariu* act. 4. *Podulean* ușér (16 A IV 91). 5. *Podosu*, Coman (P¹³; RI XI 95).

PODOABĂ subst. 1. *Podoaba* f. (Viciu) 2. *Podobaia* fam., 1700 (Vieri 68).

PODOBI vb. 1. *Podobitul*, Ioan (Dm); — Ivașco (BCI X 90); 2. *Podobeică*, olt. (RI XI 55).

Poe, -liță v. **Poia** 2, 4.

Poană, Poenești v. **Poiană**.

Poet/aș, -easca -ești v. **Poiată** 2, 3.

POGAN magh. *pogany* „păgin”. 1. *Pogan* s.; *Pogănești* ss., ard. 2. Prin etim. populară: *Pogonești* numele citorva sate moldovenești; 1—2 din n. de persoană.

POGORİ vb. 1. *Pogor* b. (Dm; Ard; Arh); — Vasile (Bîr II); *-ăști* s. 2. *Pogorilă* (Dm).

POIA cf. adv. *poi* < *apoi*. 1. — ard. (Paș); — Lazăr (Met 284); — țig. (16 B I 139). 2. *Poe* (16 B IV 279); — C-tin „mazil, răzcs”, mold. 1786; *Poiul* (17 A I 112), cf. *poi u* „curs” < *Ampoiu* (O Dens T). 3. Cf. *Poeliț* (17 B II 83). 4. Cf. *Poinea* fiul lui Voinea (D Buc).

POIANĂ subst. *Poiana*, Gavril (16 III A 9); — P. (Tut); — Mihul (17 A II 233); *Poană* (Dm); *Poenești* s.

POIATĂ subst. 1. *Poiat* b. (17 B II 77); *-ă* b. (16 B IV 168); — Gh. (Sur VII). 2. *Poet/pești* s. (17 B III 42); *-easca* t. 3. *Poetl* s. (Dm). 4. Prob. *Poetaș*, Stan, act., sau < subst. poet.

POJAR subst. 1. — b. (Dm; M Put 194; Viciu); — Mihul 16 A II 108); *-ești* s. (Dm). 2. *Pojorâni* s.

POJOG 1. — m., spătar (16 A III 115). 2. *Pojoga*, Raisa, mold., act. și s., *Pojogi* s.

POL 1. *Polea* ard. (DR II 697). 2. *Polica*, Vl. (17 B IV 105). 3. *Policea*, Andrei (AO XX 147). 4. Prob. *Policie*, N. (17 B III 149).

POLEAC etnic, < ucř. поляк „polon”.
1. — Avram (Sur XI). 2. *Poleca*, Radu (AO V 119); folosit ca poreclă sau ca nume de familie, el poate designa originea.

POM subst. 1. — (Moř); *-escu*, mold. 2. *Pomeř*, Stroe zis ři *Poameř* (AO XX 113). 3. *Pomuř* act. 4. Din subst. pomet: *Pometescu*, act. 5. *Pomătarău*, mold. (Sd XXII) < subst. „cel ce cultivă un pomet”; *Pomotari* fam., mold.

PONCIU adj. „povărnit” ři subst. „cu privire poncișă”, „ceartă”. 1. — P. (Cămp); *Poncești* (Sd XVI). 2. *Poncea*, ard. (DR II 697).

PONE 1. — frate cu One, fiii lui Gligore Paharnic (Sd XI 274); — 1600, mold. (Sd XI 274). 2. *Ponea*, pren., mold. (P¹⁴); — fam. (Vr; Vr C 32); — P. 1452 (DM 38). 3. *Poni*, ar. (Capidan); — Petre, mold. 4. *Ponici* (Dm; Tec II; Arh; 17 A III 155). 5. Cf. *Poniři*, Toader (17 A V 212). 6. *Ponoi*, D. (Vr C 37).

Poprata v. Fărtat II 3.

POPRI vb. 1. *Poprinea*, Ioan (16 A IV 224). 2. Prob. *Poprican*, I., řig. (16 A III 92); — i s.

Popușoiu v. Păpușă 2.

POR subst. (praz), cf. ři „Por împărat” din „Alexăndria”; nu din Porfir (etim. Pașca), n. calend. folosit numai în forma *Profir*. 1. *Poru*, Gr., olt. (Sd XXII); *Por* nume de bou (Sc). 2. *Pora*, Nic., literat. 3. *Porea*, Gh., din Ceraș (BCI XII 141); — Radul, 1425 (Div 63); *Porescu* act. 4. *Poricel* act. 5. *Poruři*, ard. 6. Cf. *Poride*, Dămian, ard. (Met 224); pentru sufix cf. ři Stoide < Stoia.

PORC subst., ři derivatele lui: porcar, porcel. I. 1. *Porcul* fam. (Dm; C Ștef; Buc; CL; 16 A II 151); — Sandrea, 1437 (Mih 12); *Porceșcul* (Dm; Buc); *-ești* s. 2. *Porca* fam. (CL; Flor 65; Hris I 226); — Oană (Ștef); — Manea (16 B IV 181). 3. *Porcan*, ard. 1216 (11—13 C I 84). 4. *Porcea* (P Bor 120); — fam. (Sur XV; IO 107); *Porcia* din Bădileasa

(17 B III 458). 5. *Porcel* de Odobești (RI V 224). 6. *Porcilescu* (CL; Buc). 7. *Porcolă* vâtaf, olt. (16 B VI 376). 8. *Porcovici* (Dm) 9. *Porcușanu* (Buc).

II. Din subst *purcar*: 1. *Porcar* fam. (Ștef. 2. *Purcar*/u (C Ștef, etc.); *-iu* (16 A III 29). 3. *Purcăr/ea*, firmă; *-escul*, Micul (16 A I 154); *-eni*, *-ești*, *-eři* ss. 4. *Purcărete* act. 5. *Purcăruiș* (16 B III 99).

III. Din substantivele: *Purc/ea*, *-el*: 1. *Purcea* b. (16 B III 87). 2. *Purcel*, mold. (Dm; Vr; Sd XI 271) etc. 3. *Purcel/ea* (Ard I 189; RI XIII 399); *-escu*, N. (CL); *-escul*, Vlcul, 1483 (C 10 Ștef 31); *-eři* s. (Glos). 4. *Purcil*, act.; *-ă* b. (16 B II 30).

POROJ- cf. rus. порошний „gol” în sens de capacitate. 1. — Gr. (Isp III¹). 2. *Porojan*, M., olt., act.; — Vasile, řig. (în proza lui Alexandri) < Zaporojan. 3. *Poruja* (V. Bistr.).

POROSEC cf. rus. поросенок „purcel”. 1. *Poroseci* (Dm); — T., mold.; *Poroseaci*, prc. de Roman (16 A II 183). 2. Sincopat: *Porseci*, Toader, mold. (Sd VI 147).

PORTAR subst. 1. — (Dm); — fiul lui D. Leuco (17 A II 260); *-iul* (Glos); *-escul*, Lupu (Pol 82). 2. *Portărjelul*, C., munt. (Sd VII 505); *-escu*, olt. (Sd XVI; ĩ Div); *-eři* s.

Porudă v. Purd 5.

PORUMB subst. 1. (17 B I 177); *-escu*, I. (Drj XV^a); *-u*, V. (Sur X); *-ul* (Sd XII), Stanciul, 1658 (D Buc). 2. *Porumbelu* act. 3. *Porumbiță*, mold., 1626 (Glos). 4. *Porumboiu* act. 5. *Porumbiu*, Ioan, mold. (Grd 42).

POSA cf. tc. *possa* „depozit” (DR I 287). 1. — b., ard., 1181 (11—13 C I 6); alt *Posa* (14 C I 47); — fam., olt. (AO XVII 314); — Anton, ard., 1757 (RA II 409). 2. *Pos/ea*, fam., în *Poseři* (Prah); *-escu*. 3. *Posoiu* (Ac Bz 36). 4. Cu suf. cuman *-oba*, *-aba*: *Posobeři* (16 B II 292).

POSADĂ subst. 1. + *-nic*: *Posadnic*, S. (Dm; C Ștef); — Coste (16 A I 254). 2. Prob. + *-ar*: *posădar, cu sincopă: *Posădărescu*, V. (T-Jiu).

POȘ, **-URI** „alice” subst. cf. și blg. пом „basma, batistă”. 1. *Poșul*, Lazăr munt. 1670 (RI XII 107); — Șt. 1684 (Cotr 77); *-escu*, E., olt. (An Com 114). 2. *Poșa* ard. 1680, scris și Posa < magh. *Pósa* < sl. *Паша* < *Pavel* (etim. Melich apud Pașca). 3. *Poșea*, T. (z). 4. *Poșoiu*, M. (An Com 121). 5. *Poșoc* (Sd XXII). 6. Cf. *Pușul* (17 B I 368).

POȘTIE, pl. *-ii* subst. „alice” (DLR). 1. *Poștă*, Șt. (17 B II 89). 2. *Poștea*, vecin (17 B III 619); *poșta*, < rus *почта*, apare ca instituție numai în sec. XIX.

***POT**-1. *Potea*, mold., 1630 (BCI IV 165). 2. *Potan*, Pavăl, 1624 (Sur XVI). 3. Cf. *Potoica*, Nicola, neg. 1732 (AO XX 111).

POTECĂ subst. 1. — b. (17 B IV 352); Eufrosin *Poteca* prof. la S-tul Sava. 2. *Potecaru*, St. (Mz Pl acte).

POTÎNG subst., un accesoriu la plug. 1. *-u*, Ioan (Ci-Muscel). 2. *Potîncu* (< varianta *potînce*) haiduc oltean (C. N. Mateescu, *Ballade* 61). 3. Prob. *Potîncu*, F. (Hris I 511).

POTÎRCĂ 1. — mold. (16 A I 439; Sur XXV); — olt. (17 B I 343). 2. *Potârcă* popa și jupan Micul *Potârcan*, olt. (Sd VI 473). Cu met. *Potrăca* b. (P. Gov. f 18 vo).

POTLOG subst. 1. — D., mold. (Sd XXII 262); — G. (A Gen I 61); *-i* s. 2. *Potlogea*, M. (Tîrcov Bz); *Potloje*, Florea (Șchei III). 3. Cu met. *Potlogi*, R. (Puc 203, 292). 4. *Potlogea* pr. ard., 1916; v. și *Plop* 4.

Potolea v. *Pot* 3.

Potolog v. *Plop* 4.

POTOR subst. (monetă veche). 1. *Potorae*, mold. (Sd XXI). 2. *Potoriță* b., munt. (ib.). 3. *Potorache* (Sd XVI).

POTROC subst. 1. *Potroca* b. (Ard; Moț; RA V 375). 2. *Potroacă* b. (17 A III 85). 3. *Potrogă*, olt., 1690 (AO V 32).

Potrovol v. *Protovulea* 2.

POTROGHIUR < gr. πρωτογέρων „primar”. 1. — moșn. (17 B II 109, 159). 2. Diformat: *Potrogilă*, D. (AO XIX 166, XX 103).

POTRU cf. Proto- (prima parte din *Protoghiur*) cu met. ca în var. *potropop* < *protopop*. 1. — (Ard II 84; 17 B I 392). 2. *Potra* fam., act., moț. 3. *Potrea*-Andreescu, Ioan (AO XVI 349). 4. *Potrica*, țig. (16 B I 8). 5. Cu *-os, -us*: *Potros* (16 B II 30); *Potrus* 1613 (17 B II 155) și *Potruș* megiaș (ib. 371), poate fi aceeași persoană cu precedentul, tustrele, de comparat cu gr. πρώτος „primul”, ca echivalent cu *Pirvu*.! (Cf. Rječnik X 189).

Poțineu v. *Potîng* 3.

Poucești, **-in** v. *Pauc* 4.

Prabăș v. *Priba* 3.

PRAHOVA toponim, (popular numită *Proava* pe toată lungimea cursului, dim. *Próvița*, iar în cronici și doc. *Praova*) a produs nume cu sufix de apartenență locală. 1. *Prahoveanu*, Stanciul (17 B II 199). 2. *Provean* fam. (Puc); *Provia*n formație cărturărească.

Praj, **-a, -e** v. *Praz* 1-3.

PRALE cf. țig. *pral* „frate” (etim. Graur BL II 38) și alb. *pralë* „poveste” (G. Pascu, *Sufixe*). 1. — (Buc); — versificatorul *Psal-tirei*; — ard. (Viciu). 2. *Pralea*, 1688, ard. (Paș) și s.; *Praleni* s. (Gr Buc); *Prălești* s. 3. *Praluța*, țig. (Ștef).

***PRAST** cf. sl. прѣстъ „deget”. 1. *Prăstesc*-*coae*, Marica (16 A IV 219), soția lui Ionașco, n. marital, și cu met. *Parstescul*, Ionașco (ib. 112). 2. *Prestescu*, N., act. 3. *Pristescul*, Badea, rumîn (17 B III 616). 4. *Parstești* sau *Ptrstești* s. (RI II 219).

PRAVĂȚ subst. „țintă, direcție”. 1. — sătean (16 B III 322; 17 B I 497, II 337); — P. (Cîmp); *-u*, boier 1523 (St. Nicolaescu, *Doc. slavo-romîne* 254); *-ul* (Gorj 274). 2. *Pravăț*, fiul lui Oancea (17 B IV 49, prenume, < *pravăț*, dacă accentul cade pe prima silabă).

PRAVILĂ subst. „lege”. 1. — Ion (16 B. III 268) etc. 2. *Praghilă* b. (Bz) sau < subst. reg. *praghilă* „plivirea plantelor”.

PRAVE < sl. прѣвъ „drept”. 1. *Prave* log. (Div 98). 2. *Prava*, Ivan (16 A I 367). 3. Prob. + *-ar*: *Prăvari*, Achim (firmă act. în București).

PRAZ sau **PRAJ** subst. 1. *Praj* s. (Mih. 9); *Praza* j-ța (17 B II 343). 2. *Praje* (Sd XI 53). 3. *Praja* b. (16 A II 75); — frecev. Bfr I, II; — moț (z). 4. *Prăjanji* s.; —ul t. 5. *Prăjjești, -eni, -oai*a ss.; —*escu* (Dm; Băl II; Sd XVI); —*escul* (Ur XXII 256). 6. *Prăjila* s.

Prăj/ani, -eni, -escul, -ești, -ila v. **P r a z** 4—6.

PRĂPĂD subst. 1. *Prăpădici* s. (17 B III 306). 2. Din rus. пропал perf. de la vb. *propadatʹ* „a pieri”: *Prăpălă* b. (Vr).

Prăsteseu v. **P r a s t** 1.

Prăvariu v. **P r a v e** 3.

Preabiel v. **P r i b a** 4.

Prebi, -il v. **P r i b a** 2, 5.

PREIA cf. srb. *Prija* < răd. pri- „a favoriza” (expl. Pașca): 1. — b. (17 B I 450); — olt. (Sd V 470); — f. (16 B I 60, III 294; 17 B I 391). 2. *Preica* b. (17 B III 591); *Priico* zis și *Priiul* și *Preico* (17 B IV 155). 3. *Prie* fam. (Paș). 4. *Priica* f. (17 B II 410). 5. *Priia* din Vlădești, munt., 1638 (RI XII 21).

PREPUS subst. —a b., olt. (17 B III 285; Glos); *Prepuseaștii* fam. (AO XIX 190).

PRESEN subst. (piețtarul hamului). 1. — (17 B II 270). 2. *Prob. Presa*, A., mold., act. și *Presan*.

Presteseu v. **P r a s t** 2.

PRIBA, cf. ucr. прибіл „șipcă”. 1. — b. (Cat mold II); *Pribești* s.; *Pribăscul*, St. (17 A IV 82). 2. *Prebi*, munt., 1580 (act. vechiu). 3. *Prabăș*, mold. 4. *Pribici* (C Ștef); *Preabici*, Gh., mold., 1636 (Sd V 24). 5. Cf. *Pribil* (16 B III 325, IV 314, V 35) zis și *Prebil*; *Pribilești* s.

PRIBEAG subst. 1. — Ioan (17 A III 166, IV 159). 2. *Pribegoe*, Neacșa (17 B I 412), n. marital.

Prică v. **O p r e a** I 8.

Pri/e v. **P r e i a** 3.

***PRIG-** 1. *Prighe*, Marin, act. (Lic Pl 373). 2. + *-oci*: *Prigoci* b. (17 A II 238); —i, fiul Piticoae(i) (BCI VII 55).

PRIGOR subst. 1. — pren. (17 B I 63). 2. + *-cea*, (ca în Grigorcea): *Prigorce*, Dinu (Sur XV); —a, T. (Ștef).

Prii/a, -ca, -co, -ul v. **P r e i a** 2—4.

Priian v. **O p r e a** I 5.

Prină v. **O p r e a** II 6.

PRIPĂ subst. 1. *Pripeasca* f. (Ț-Rom 366). n. marital *Pripici* (Jiul ard). 2. Cf. *Pripin/ă*, N. (Ul 137); —*escu*, D. (ib. 138). 3. *Pripie* act. (C Lit 1922 p. 410) sau < calend. *Prepia*.

Pristeseul v. **P r a s t** 3.

Prișe/a, -u v. **O p r e a** I 21.

Prișor v. **O p r e a** I 19.

Prițe v. **O p r e a** I 23.

Prob/ata, -ota v. **F ă r t a t** II 1.

PROD cf. sl. продати, gr. προδίω „a vinde”, termen luat ca prenume de exorcism. 1. *Prod* b., olt., 1661 (Sur VI); —*ulești* s. (17 B I 301); —*uleasa* s. 2. *Prode* birar (17 B I 170); —a din Ogretin (16 B V 88); —a 1540 (Sd XXI; Giur 281; Cat; AO: XVI 363, XVIII 149). 3. *Proda* log. (Gorj). 4. *Prodan* (Dm; Hur 323; 16 B II 15); —i s. <sl.-blg. продан „vîndut”; *Prodănjești* s.; —*escul* (Ștef). 5. *Prădan* (Drăg). 6. *Prodana* f. (16 B IV 118; 17 B I 342; P⁴). 7. *Prodil/ă* (16 B IV 65) etc.; —*ești* s. (16 B I 187); *Proddlești* s. (Cat).

Proica, Proi/e, -eseu v. **O p r e a** I 26, 27.

***PROS-** cf. blg. просо „mei”. 1. *Prosa* b., ar. (Fărș). 2. *Prosi*, H. act.; *Prosie*, Gh. (Sur XVI); Malul *Prosiei* t. (16 B III 205). 3. *Proșica* s. 4. *Proșin*, Gh., cf. gr. προσήνης „afabil” și blg. процес „de mei”.

PROST adj. „simplu”. 1. *Prostu*, Coman (Drag 135); — Ioan (Ard II 254); — Gh. (Hur 128); —*ești* s. (jd. Argeș). 2. *Prost/ea*, (Cat mold II); —*oiu* (BCI VIII 39).

PROTOVULEA < gr. πρωτόβουλος „inițiator”. 1. — boier munt. 1605 (Sd V 478). 2. *Potrovol* b. (17 B IV 23); *Potruvulea*, Necula, 1658 (D Buc), probabil același.

Prov/ean, -ian v. **P r a h o v a** 2.

Prudlă v. **P u r d** 5.

PRUNĂ subst. 1. — fam., act. 2. *Pruneș*, N. (AO XXI 163). 3. *Prunilă*, Aug., ard. (z).

PRUNC subst. 1. *Pruncu* act.; -l fam. (CL; Cîmp); numele este folosit și de armenii din Moldova, tradus din arm. *Manuk*. 2. *Prunca* <16 B I 178, III 36).

PTEANCU 1. — ard. 2. Cu căderea lui *p*: *Tenca*, ard. 1202 (11—13 C I 26); — vecin <17 B III 532). 3. *Teancului*, Valea, s. (Bz), acest n. n-are raport cu subst. *teanc*. 4. + -ciu: *Teanciul*, mold. (Sd VI 56); — mold. (Sur VIII; 17 A II 293, III 89); *Tenciul* (ib.); 5. Cf. *Teanchiu* sau *Tenchiu* (17 A I 53).

PUCHIU < subst. *puchi* și *puchină*. 1. — fam., ard. 2. *Pucea* (Ard). 3. *Puceu* b., <(Mar). 4. *Pucheni* s.

PUF subst. 1. *Puf*, Gh. (Șchei III); -ul, mold. (Sur IX; Sd XXI); *Pufești* s. 2. *Pufulele*, M. (z). 3. *Puflle*, D. (Bir II). 4. *Pufulă*, Lupu, olt. (Sd VI 483) < vb. a pufuf.

Puțtea v. **Buțte** 4.

Puia, -te v. **Puiu** 4, 9.

PUICĂ subst. 1. — moșn. (16 B VI 326); — fam. (Drag 129); *Puica* b., ard. (Paș); *Puiclescu*, M. ș.a. (Î Div); -ești s. (Glos). 2. *Puican* act. 3. *Puicuș*, Ioan (RI I 22).

PUIU subst. 1. *Puiu*, ard., 1680 (Paș) etc.; -l pren. (Pom; P¹¹); — fam. (Dm; Buc; Bir I; 13—15 B 127) etc.; *Puțeni*, -ești ss.; *Puescul*, St. (Sd XI 269). 2. *Puiuleț*, Ioan (17 A II 61, V 171); 3. *Puilă* moșn. (16 B VI 326). 4. *Puia* b. (16 B III 206; Sd VI 464) etc.; — f. <(Pom; P¹¹; Paș). 5. Compus cu Ilinca: *Pui-lincu*, En., mold. (Sd VII 116). 6. *Puișorul*, V. (Bir I). 7. *Puiță* 1579 (AO XXI 187). 8. *Puița* <(Braș); *Puițel* act. 9. *Puiale*, olt. (AO XIX 135) și *Puitău* (17 B II 276), cf. subst. *puit* și vb. a împuia.

PULBERE subst. 1. — (C Ștef); — fiul Negritei (BCI VII 40). 2. *Pulbăruș*, Mihail <17 A II 143; V 154; Sur VII).

PULPĂ subst. 1. — (Glos). 2. *Pulpă* jude <(Dm; Ștef) și s.; -ești s. (ib.). 3. *Pulpaș* (Ard; Braș); — Bucur (Șchei III).

PUNGĂ subst. 1. — (Dm; 17 B I 310); — Ion (Î Div); — Pisculețul (16 B II 235); *Punga* b. (16 B I 100, II 233); *Pungești* s. (Dm). 2. *Pungoci* act. (Nif).

PUR subst. (usturoi sălbatic). 1. *Puru*, Seliștean (Met 160), pren. 2. *Pura* fam., ard., 1688 (Paș); *Purea* (Moț; Gorovei, Folticeni 145); *Puria* (Ard II 99, 300). 3. *Puran* artist dramatic; -i s. 4. Cf. + -in, -ca: *Purincă*, olt. (RI XI 47); -eștii neam brașovean (BCI XII 88). 5. + ic(a): *Purica* fam., ard., act. sau (< purice). 6. *Purilaș* (Cat Braș 111).

Purear/iu, Pureăr/ea, -ete, -uș v. **P o r c II.**
Pure/ea, -el, -il v. **P o r c III.**

PURD adj., ard. „surd” (expl. Pașca). 1. *Purda* b. (Moț); *Purdă*, Gh. (T-Jiu); *Purdu*, 1726 (Ard; Paș). 2. *Purde* fam. (RA VI 39); -a, mold. (Șez); *Purdi* (Viciu 34). 3. *Purdel* (Mus); — Neagoe (AO IV 322). 4. *Purdilă* fam., act., buc. (M Put 131; C. răz 13). 5. Cf., cu met. *Prudlă* sau *Porudlă* (Puc 18bis).

PURICE subst. 1. — (Puc). 2. *Puricel*, C. (Puc 18 bis). 3. *Puricică* (Acte Sc). 4. *Purec*, Nicola (AO XVII 329); -e (LM); *Purecu*, ard. (Var 24).

Purțul v. **Pîrț** 6.

PUȘCĂ subst. 1. — mold. (Sd XXI; 17 B I 312; Bir II). 2. Compus: *Pușcălargă*, Ion., mold. (BCI XII 182). 3. *Pușcu*, T. (T-Jiu). 4. *Pușcăltău*, A., mold., act. 5. + -ar, *Pușcariu* fam., ard. 6. *Pușcaș* (Ard); -u etc., frecv. < subst. pușcaș „tunar”. 7. *Pușcăsoiu* (Am). 8. *Pușculeț*, Ion (Cat mold II).

Pușul v. **P o ș** 6.

PUTE vb. 1. *Putău* (17 B I 489). 2. *Putea*, poreclă (Sc). 3. *Putoare*, N. (Cat gr. I); *Putorea*, V. (Șchei I) < subst. putoare.

Puzdre v. **P u s d e r i e** 2.

PUȚ subst. 1. — Neagu, 1667 (D Buc); *Puțul* b. (Glos). 2. + -ea: *Puțea* (ib.). 3. + -lea: *Puțlea* (16 B V 55).

PUZDERIE subst. 1. *Pusder/ea* (Viciu 16); -escu, 1739 (Vieri 71). 2. Cf. *Puzdre*, buc. act. (M Put 131); -a ard. (DR II 697).

R

Rab/a, -otă v. **R o b 12 a**, e.

Rabega v. **R ä b e g í 3**.

RAC subst. **1.** — (Moț); *Racu*, ard. (Met 277; Paș; Mar); -*l*, mold. **2.** *Răcul* log., olt. (Sur VI); -*escu*, T. (RI XIV 145); -*ești* s.; -*a*, țig. (16 B IV 16); *Raco* (Ard). **3.** Cu suf. onomastic -*a*, *Raca* fam. (Hațeg). **4.** *Răca* b. (Puc) și s. (17 B IV ...). **5.** *Racea* (16 B V 200); — călăraș 1655 (Sd IV 38); — olt. (Gorj 94). **6.** *Răcea*, St. (16 B V 465); *Răcești* s., mold. (Sur XI); -*eni* s. sau < adj. *rece*, var. „răce”. **7.** *Răcoasa* s. < subst. „loc bogat în raci”. **8.** *Răcușana* s. **9.** Cf. *Racâl*, Oprea (Giur 274). **10.** + -otă: *Racotă*, Ioan, munt. (Fil); — Miho 1620 (IO 51). **11.** *Racoș* din Birsa (Sd X).

RACIU un singular format din pl. *raci* de la subst. *rac*; pentru explicarea fonetică v. E. Petrovici (SL IV 77). **1.** — fam., act. și t. (Mus); -*l* (Isp IV²; Puc). **2.** *Răciul* (Sd XVI; Ur XXII 288); — Ap. (Isp V²; Sur VII); cf. *Rtciu* s., ard. **3.** *Răciul/ă* fam., mold.; -*ești* s. (Dm; Ur XXII 157); -*eni* s. dispărut. **4.** *Răcilă*, I. (Ștef); *Răcilo*, Ion, țig. (17 A V 19). **5.** + -iște: *Răciște*, Ivan (16 A I 218) și *Răciște* 1523 (Sur I). **6.** + -oc: *Racioc*, P., ard. **7.** *Răcica*, R., 1652 (Sd XIX 86).

Racnea v. **D r a g V 6**.

RACOTI < ung. *Rákocsy*, fam. princiară în Ardeal. **1.** — t. (f. jd. Gorj), zis și Dracoti (Ind 13—16 B); scris în cronicile noastre: „Racolțea”. **2.** Cf. *Răcuciu* (Ard). **3.** *Racoce*, mold. (Sd XXII).

RACOVITĂ n. frecv. format din t. *Racova*.

1. — fam. (Ard); *Racoviștii* fam. boierească și domnească. **2.** *Racovința* din Mărgineni (17 B II 216) și sat *Racovița* (ib.).

RADU <sl. *Rado|slav*, și -*mir*, < sl. *радъ* „vesel”. Sinonim cu Bucur; nume de mare circulație la români, datorită faimei cîștigate ca nume domnesc, rezonanței și scurtimii lui. Forma primară a numelui cu terminația -*slav* sau -*mir*, obișnuită la sîrbi și bulgari, apare sporadic la noi pînă pe la 1600. Din tema **Rad**, s-a creat însă o mare bogăție de nume, prin jocul sufixelor și scurtarea formelor derivate. **I. 1.** *Radoslav* (I Bot 13; 16 B I 20; 17 B I 388; IO 98); *Raduslav* (17 B I 357); *Rădăslăv|iel* s. (13—15 B 111); -*ești* s. (Ștef). **2.** Derivate prin apocopă din *Rados(lav)*: *Radosul*, olt. 1676 (Sd VI 483, 493); — Lupul, olt. (Sur VI); — D. (Gorj 368); pl. *Radoși* s.; *Radoșel* s. (13—15 B 143). **3.** *Radomir* (ib. 44; 16 B I 79; 17 B I 266) și s.; — din Birsa (Sd X); -*ești* s.; *Radumir* (13—15 B 223). **4.** Scurtat în: *Domir* (17 B I 367); -*ești* s. (Ștef; 16 B I 173), v. și Aldea II 3—5 și Edomir. **5.** *Radimir* (Dm; 16 B I 112) și s.; *Rădimir* (ib). **6.** + -*vici*, *Radovici* (Dm), dar în general -*vici*, ca sufix patronimic de nuanță cultă, înlocuiește pe -*escu*, v. cazurile citate de I. Bogdan (Ștef) și exemple ca: „C-tin Radovici din Golești” numele literar al lui Dinicu Golescu, fiul lui Radu.

II. Radu. 1. *Rad* frecv. (Ard). **2.** *Radu* I Vvd și urmașii săi pînă la Radu XI Leon 1664—9; *Radul*, n. frecv. muntean, apare și în Moldova (Dm; Ștef; C

Ștef); iar la vlahii din Serbia din secolul XIII (DR IV¹) și la morlachi (Morl 5); *Rădulescu*, Ion-Eliade etc. **3.** *Rade* (în vocativ, ca Petre) b. (16 B V 16). **4.** *Radeș* (Dm; C Ștef; Paș; Moț; Vlah din Serbia); — Șteful (16 A I 96); *-ani* s. (Dm). **5.** *Radeș*, b. (Dm) și s. **6.** Cu *-ian*: *Radian* act.; *Rădianul* t. **7.** *Radici* (Dm); — boier (16 B II 104); *-u* și *Radicea*, olt. (Sur VI); *Radicești* s. (Dm). **8.** *Radila* f. (16 B III 275) și s. **9.** *Radina* b., țig. (16 B II 164). **10.** Prob. sincopat: *Radna*, Ioana (R Lib. 4 apr. 1953), sau + *-na*, ca în Dragna < Drag. **11.** *Radivoe* munt. (BCI V 182; Aș Br 175). **12.** *Radoe* (16 B II 395); *Radoii* s. (Cat). **13.** *Radoiță*, munt. 1775 (BCI IV 107). **14.** *Radotă* (17 B IV 439); *-ești* s. (Ștef). **15.** + *-oș*: *Radoșeasa* t. **16.** + *-ov*, *-an*: *Radovan* pren., olt. (16 B VI 248); fam. (Tis 410) și s. **17.** Cu alte sufixe: *Radulian* act.; *Radulate*, D. (Am 157); *Raducalat* (Puc).

III. Cu *ă* în temă: **1.** *Rădac* (17 B III 121), *Rădăceni* s.; cu afer. v. Dacu. **2.** *Rădae* b. (17 B I 383); f. (16 B III 36); *Rădăești* s. (BCI I); cu afer. *Dae* b. (17 B I 238); *Rădaia* b., fecior de grec (Giur 122); — cătun (Mus); prin afer.: *Daia*, Cosma log. (Dealu 26); — Nic. 1743 (AO XXI 189); — ss. în reg. București și în Ardeal (14 C I 94); *Dăișa*, *Dăeni* ss.; toate aceste scurtări se pot explica deopotrivă din Vlădae < Vlad și din tema *Dai. **3.** *Rădan* (17 B I 237, 239, II 133, III 87, IV 65; Sd XVI 73); *-a* s.; *Rădeani* s. (C Ștef). **4.** *Rădaș, *Rădăș/ani* s. (C Ștef), azi Rădășeni. **5.** *Rădea* boier 1483 (Ț-Rom) zis și *Rodea* (ib. 295, 331); *Rădăescu*; *-ești* s. **6.** *Rădei*, olt. (17 B I 32); *-u* (Gorj); *-ul* b. (16 B VI 289); *-ul* m-te; *Rădeia* s.; cu afer. *Deia* și *Deișa* tt. (Gr Buc). **7.** *Rădeica, cu afer. *Deica* (16 B IV 49). **8.** *Rădel* 1726 (Paș). **9.** *Rădia > *Dia* b. (17 B II 27); *Diea*, M., act.; — popa (IO 3); Piscul *Diei* (16 B V 58); cu *-an*: de apart. locală: *Dianu*. **10.** *Rădicu; *Rădicescu*, mold.; cu afer.: *Dicu*, *-lescu*, *Dicescu*, nume care se scurtează de [obicei din Todea < Teodor. **11.** *Rădici* pren. (Vel; RI XX 246), ca Drăghici, Bădici etc.; — fam. (Mus 30; 16 B II 322; 17 B IV 132; V 321) etc.; *-u* t. (Dm); *-u*, moșn. (16 B V 35); *-ul* t. (Ștef); *Rădicești* s. (Ștef). **12.** *Rădilă* (Paș; RA V 390; 17 B I 295; Rel). **13.** *Rădin, *Rădin/ești* s.; *-iță* b. (13—15 B 231). **14.**

Rădișor (Paș). **15.** *Rădiță* (Paș); cu afer. *Diță* b. (Sd XXII 144; AO XIII 158; Drag 305); *Dișescu* (Hur 124); *-ești* s. **16.** *Rădivoe* moșn. (16 B IV 459, VI 326). **17.** *Rădócea* (Paș; 16 B IV 259), cu afer. *Dócea*. **18.** *Rădoi* (17 B III 511); *-u* (Paș); *Răd/oaie* ard. (Paș); *-oia* m-re (Răc 11). **19.** Cu afer. *Doe* (17 B III 17); *Rădoești* s.; > *Doești* s. (17 B I 313); *Doiul*, vlah din Serbia, 1348; v. și *Doi* 1—3. **20.** *Rădoică* b. (17 B II 228, III 111); cu afer. v. *Doica*; v. acesta. **21.** *Rădoștă* (Ard). **22.** *Răducu* ipoc. frecv. act. **23.** Cu afer. *Ducu* (Sd XI 119); — pren. *Ducul* 1585 (Sd V 173; 16 B IV 139, 168); — iuzbaș (Sd VII 28); — Rudeanul, 1697 (Dealu 21); *Ducul/escu* act.; *-eana* (17 B I 417). **24.** *Răducă* (Paș); cu afer. *Ducă*, D., act.; *Răduca* b. (Hur 101). **25.** Cu afer. *Duca*, frecv., scurtare din Răduca; cf. și *Duca* < gr. Δοῦχος < lat. *dux* „general”. **26.** + *-an*, *Răducănu*, fiul lui C-tin Brîncoveanu; *-u* pren. (P³); *Răducăneni* s.; Acest ipocoristic se scurtează în două trepte: a) *Ducan*, V., olt., 1805 (AO XVIII 150); *Ducănești* fam. (Puc), b) cu afereză de 2 silabe: *Cănești* s. (16 B I 1); *Căneiu* (BCI VII 10), *Cănuică* Băneanu (AO XXII 78) și *Cănuță* pah. (Fil A) zis și Răducănu-Cănuță (RI XIV 143), care n-au raport cu subst. cană. **27.** *Răducea > *Răducești* s.; cu afer. *Ducea* fam., act. **28.** *Rădu/iul*, 1634 (AO XVII 300; 16 B VI 315); *-ești* s. (Sur VIII). **29.** Cu afer. *Duiu*, D. (Sd XXII 377); *-i* (17 B I 449; OA X 129). **30.** *Răduia, cu afer. *Duia*, sătean, olt. (17 B II 100, IV 511); — țig. (16 B V 19). **31.** + *-ui*, *-că*: *Răduică: *Duica* f. (P Bor 55); *Duică*, Gh. Bogdan, prof.; *Duicul* P. Gov. f° 13; *-escu*. **32.** + *-an*: *Duican*, I. (An Pit 29). **33.** *Răduinea* fam., olt. (AO XV 66). **34.** *Rădugoiu*, V. (Vr C 109). **35.** *Rădul* - a) + *-lea*: *Rădulea* b. (Ard; Paș; 16 B V 26, 56; Gorj 87); — Bădea (RA IV); Cu afer. *Dulea* (Hur; Moț); — Stan (AO XVIII 474); — popa (1) B II 230); *Duli* (Viciu 34); b) + *-ian*: *Rădulian*, I, act.; e) + *eș*: *Răduleș* (Paș); *-e* t. (Sd XVI); *-ul* (16 B I 117); d) + *-ică*: *Rădulică, cu afer. *Dulică* (Bz); e) + *-iu* și cu afer.: *Duliu* act.; f. + *-in*: *Rădulîn* (16 B VI 338). **36.** + *-un*: *Răduñe* 1691 (BCI VII 10); *-a* b., călăraș 1655 (Sd IV 38); cu afer. v. *Dună*. **37.** *Răduș* (16 B IV 497); *-u*, dobr. (RI XI

209–10); cu afer., v. *Duș/a*; *-ca* (P. Gov f° 39). **38.** *Răduș* (Paș; Giur 152; Șd XXII; Olt); *-ă* act.; cu afer. *Dușă* act.; *Duși*, olt. (AO XV 66); — fiul lui Badiul (Mss 369 Ac Rom); *Dușa* b. 1788 (IO 24); *Dușan*, M. (Grd 44). **39.** *Răduș/ū* (Ard), *-escu*; *-ești* s.; cu afer. *Duș/ū*, *-escu*, *-oiu* act.; *Dușul*, și *-escu* (Cat); *-ești* s. Dușu cu toate derivatele sale se poate explica tot așa de corect din Vlad și din Teodor. **40.** *Răduș* + *-ar*: *Rădușari* t.; + *-oiu*: *Rădușoiu* (Mus 11). **41.** *Rădu* + *-ăuș*: *Răduși* oraș; cu afer. *Dăuș*, Gr., ard. (C Cos II 512). **42.** + subst. dîmbu: *Rădămbu*, Radu (17 B IV 462).

IV. Feminine. **1.** *Rada*, mama lui Radu cel Mare; n. frecv. **2.** Prob. cu afer., *Ada* f. (AO XIV 291) etc.; — moșn. (16 B II 313) < Rada, precum Lada < Vlada. **3.** *Rădișa*, cu afer. *Dișa* (P³) și *Dișești* s. **4.** *Rădeana* (C Ștef). **5.** *Rădina* (Bz). **6.** *Rădeia*. **7.** *Rădușa* și cu afer. *Dușa* (Sd XXII 377), de unde se poate explica: *Ușa* f. și *Ușescu* fam.

Rae v. Rai 5.

*RAET- **1.** *Raetul* s., disp. **2.** *Raite* fiul Sorei, olt. (Sd VII 49). **3.** *Răitea*, R., țig. (13–15 B 175).

Ragla v. Drag V 2.

Ragul v. Drag V 1.

Rahne v. Drag V 6.

РАНО **1.** — b. (16 B V 165). **2.** + *-otă*: *Rahot(ă)*, Șt. (Ard).

Rahotă v. Rohat 2.

RAI etimologii posibile: **1** subst. rai (pa-radis), 2° subst. hrailu „casă mare goală” (DLR), 3° blg. Рай, Райко, sint. <Rad(u). (Weig) și srb. cr. *Raj*, *-a*, *-an*, *-a*, ipoc. < Radislav (Rad vol. 82 pp. 83, 91, 135, 137). Maretić (ib. p. 83) citează și un Hraja, masculin, fără a-l explica, iar Miklosich (p. 227) nu găsește un sens pentru tema „Raj” în limbile slave; numele circulă și la vlahii din Serbia: Hrailu, alături de Raiul (DR IV¹; A Ist III 85). Împrumutat de la vecinii din sud, legătura cu Radu nu s-a simțit în I. română, mai curînd asonanța cu subst. rai. dacă nu chiar aceasta este tema; etim. < ung.

rája „calcan” (Ba ung. 45) nu e admisibilă. Coincidențe: Raius, Raia n. frecvente la traci (OR I 580). **1.** *Hrailu* și *Raiul*, 1318 și 1348 (DR IV¹; Rad vol 82 p. 127) nume identice; *Raiul*, Roman, 1325 (ib); — s. **2.** *Raiu* (Moș). **3.** *Raia* b. (16 B IV 422; 17 B I 71; IO 135); — moșn., olt. (AO X 128); — țig. (16 B IV 188). **4.** *Răian* (Moș). **5.** *Rae*, I. (CL) și Răescul (ib; Buc). **6.** *Raițul* s.; *Raețu* t. **7.** *Răiuțul* m-te; cf. *Răiusul* b. (17 B II 228).

RAICU < blg. Райко; coincidență trac. **Raikeles** (An C III). **1.** *Rayk*, Olachus, 1386 Ard II 275); *Raico* (17 B II 199, 288, 376); *Raicu* (16 B V 35); — dobr. (RI XI 208); *-l* m-te; *-lescu*, *-lești* s. **2.** *Raica* moșn. (16 B V 35); — fam., ard. (Paș); — Chirilă (Met 57); — f. (16 B III 89). **3.** *Răican* (Bz). **4.** *Raicov*, Hîncul (16 A I 250). **5.** *Raiciu* (Dm) și *Raicea* b. (16 B VI 139) < blg. Райчо.

RAIN < blg. Райно < Рад (Weig). **1.** *Rainul*, munt., 1594 (Sd VII 270). **2.** *Rainca* popă (17 B I 111). **3.** *Raina* f. (16 B III 283); — fam., act.; *Raină* b., sec. XVII (AO XXI 188).

RALE 1° < gr. Ῥάλλη, ipoc. < Heraclios, 2° alb. rali „spîn” etim. Bogrea (RI VI 228), 3° blg. Рале ipoc. < Rad (Weig). **I.** **1.** *Rale* Niculache, stolnic, munt. 1650 (Gane); — mold. (Sd XV 184, XX; Arh; Brăila 85). **2.** *Ralea* (17 B III 344); — Iancu (AO XVI); — Șt. (Cob 13); pren. *Ralea*, Alecsiu, 1828 (RI XIV 150); *Ralița* pren., 1869 (P¹² fila 42); *Ralia* b. (17 A II 24); *Rălea* (16 B VI 326); Poenarii-*Ralii*, în genitiv, s.; *Ralescu*. **3.** *Rale* zis *Rali*, C-tin, clucer (VT; R Gr); acest nume face dovada confuziei între cele două teme ce par diferite: Rale și Rali. Ralli, n. de origine frîncă, din epoca bizantină tirzie: provenit din Ral < Raoul, luat ca prenume (Fil C 287).

II. Ralet: Ῥαλέτος, ipoc. < Ῥάλλη cu desinență italiană, ca Gianneto < Giani. **1.** *Ralet* fam., mold. (Aș Br 204; Arh); — D., hatman, 1822 (RI XIV 138); *-ul* s. **2.** *Raleta* f., din Mînzălești-Bz. *Ralea* (Ralli), Gr. 1813 zis și *Rallet* (Cant).

RALU. 1. — fiica lui Mihai Vvd Şulu, zisă și *Raluca*. 2. *Raluța* f. (Sd XVI 270); *Ralița* f. (Sd XXI 242; P¹³ fila 8). 3. *Rarița* f. (Şez); -- f., dobr. (RI XI 204).

Rama(n)dan, -i v. Armand 2, 3.

Rambă v. Rîmbu 2.

Rana v. Hrană 5.

Rane/a, -o, -ov v. Branco II 1, 2, III 1.

Ranet, -e, -i v. Araniti 2, 3.

RANGU I. *Rango* (17 A I 2); *Rangul* (Dm); -- D-tru, mold., 1697 (RI XII 243); -- Gr. (Sur XX, XXV) etc.; -- olt. (AO XVII 79). 2. *Răngul* s., 1438 (Rep D 67); *Ranga*, Ioan, 1660 (Răc 8); *Răngă* b. (17 B I 21); Stan *Răngăi* (17 B II 204). 3. + -otă: *Rangolă*, R. (17 B III 197). 4. *Rîngoala* t. 5. + -ilă: *Rînghilești* s., r. Botoșani care se poate explica și din Arhanghel nu din Ringala. 6. V. și *Renghe*.

Ranit/e, -i v. Araniti 2.

***RANT** cf. ranlie (haină preoțcască). 1. *Ranta*-Buticescu, V., ard. 2. *Rante* din Bîrsa (Sd X); -- Ioan, căp. (BCI II 249). 3. *Răntea* t. (C Ștef). 4. *Rănfea*, R. (16 B VI 182).

Raoas - Raos v. Răus 2.

RAR adj. 1. *Rarii* pitarul, munt. (BCI V 210). 2. *Rarea* 1672, 1680 (Paș; D Buc). 3. *Rareș* (16 A IV 290) < adj. rareș „spîn” (expl. V. Bogrea, RI VI 227); *Petru-Rareș* Vvd. 4. *Răroaia* t. 5. + -inca: *Rarinc/a*, V. (Tec II); -escu, act. *Rarău* t. = zăgan; (v. Par-tea II-a).

Rarine/a, -eseu v. Rar 5.

Rarița v. Ralu 3.

Rast, -i, -leni v. Hrast 3.

RAȘ(CU) cf. blg. Pama sint. < Rad (Weig) și srb.-cr. *Raša* < Radislav (Rad vol. 82 p. 85). I. 1. *Rașul* 1348 vlah din Serbia (DR IV⁴). 2. *Rașa* b. (16 B II 234); *Rășești* s.; *Rîșești* s. (Dm), sau < subst. risul; *Rășani* s., azi Adîncata (pe Prahova). II. + -cu. 1. *Rașcu* (Dm; Bîr I); *Rașco* (C Ștef). 2. *Rașca* b. (17 B IV 520). 3. *Rașcov* s. 4. *Rășciori* s. (IO 51). 5. *Rășcinți* s. (Dm). Miklosich apropie blg. *Raško* de tema slavă *rah*. §§ -ele 1—3 se

pot explica și ca ipocoristice din: Grigo(r)ășcu, Dumitrașcu, Pătrașcu, forme destul de frecvente.

RATĂ cf. sl. *раѣ* „luptă” sau din Brat cu afereză. 1. *Rată*, Ion (Ard II 37). 2. *Rativoi* (Giur 276); *Rativoescul*, V., munt., 1654 (An C III 740). 3. *Rătuneiu*l m-te, < *Rătun, cu afer. < Brătun.

RAT etnic < magh. *rac* „sîrb”. — (Ard; Moț); — Mihai (17 B III 377); — Gheorghce, comandant în oștile lui Mihai Viteazul, zis și *Rafi* Giurgi (17 B II 1); în genitivul patronimic: *Răfii*, Stanciul (AO VII 29); *Rațiu*, act.

RATĂ subst. 1. — Ioniță (Ștef); — fam. (Bîr I; Buc). 2. *Rațe*, -a, *Rați* (ib). 3. *Rață* zis și *Rațu*, mold., din Solești (BCI IV 191); *Rațu*, N. (CL; Buc). 4. *Rățu*, A., mold. (RI XI 220); -lea, munt., 1787 (RI I 21); -lești s. 5. *Rățiu*, olt., 1579 (AO XXI 187); *Răție*, olt. (17 B IV 511). 6. *Rățoiu*, Popuția, țig. (Ștef).

Rațeș v. Reațeș 2.

RAU 1. — fam., act. 2. *Raulea*, Gh., sătean (Puc). 3. + -uc: *Rauca* t. (17 A IV 422); -ă fam (V Bistr) 4. *Rauc*, cont. cu adj. rău: *Răuc/a* fam. (Şez); olt. (D Gorj); -an fam. (Sur IV); *Răucești* s. (BCI I). 5. Cf. *Răugeni* s. (17 B IV 362).

***RAV**- sau **RĂV**- 1. *Răvelea* sau *Răvulea* (17 B III 326). 2. *Răvilă* megiaș (17 B II 63); cf. *ravilă* (ragilă) pe care se trage inul și cînepa (DLR). 3. *Răvoiaș* (Sd XVI), pentru sufix cf. *Nehoiăș*. 4. Cf. + -ar, *Ravaru*, V., buc., act.

Ravas v. Răus 1.

RAZMIR 1. — neg. (13—15 B 77; Ț-Rom 134); *Răzmirești* s. (Giur 266). 2. Cont. cu rus: *Rusmir*, Ilie, băn. (LB).

Răbaia, **Răbii** v. Răbie 2.

RĂBEGI vb. (a rebegi). 1. *Răbeg/a* moșn. (17 B III 560) etc. 2. *Răbăgel*, munt. (BG LVI 158). 3. *Rabega* fam., act. 4. *Rebega*, C. (Haț

51). 5. *Rebegea* (Puc); *Rebeg/ii* și *-ari* ss. 6. Cf. *Rebdea*, S. (T-Jiu).

RĂBIE 1. — Drăgan (16 A II 89, 126) și fratele său *Hrăbeiu*. 2. *Răbaia* s. (f. jd. Neamț) și *Movila Răb/ii* t. derivat de G. Ivănescu < *roaba* „m. roabei” (BIFR I 167).

Răbu v. *Rob* 11 b.

Răc/a, -ea, -ești v. *Rac* 4, 6.

Răceală v. *Rece* 3.

Răc/iște, -ilă, -iul(ă) v. *Raciu* 2—5.

Răeman v. *Ricman* 2.

Răen/ea, -oae v. *Drag* V 6.

Răc/oasa, -ușana, -ul, -ula v. *Rac* 2, 7, 8.

Răueciu v. *Racoți* 2.

Răd/ae, -aia, -an, -ășani, -ăuț, -ea, -ei, -eia, -el, -eseu v. *Radu* III 1—8, 40.

Răd/ia, -ieeseu, -iei, -ieiul, -ilă, -inești, -iniță, -ișor, -iță, -ivoe v. *Radu* III 9—16.

Rădo/ae, -cea, -i, -ieă, -ștă v. *Radu* III 18—21.

Răduc/a, -an, -ă, -ea, -u; Rădugoiu; Rădui, -a, -eă; Rădul/ea, -eseu, -eț, -iah, -ieă, -in, -iu; Răd/un, -uș, -uț, -uțul, -uțoiu v. *Radu* II 2, III 22—40.

Rădundul v. *Rătund* 2.

Răgan, Răgă/nești, -ila, -lie, -u v. *Drag* V 3—5.

Răgeb, Răgepi v. *Regep* 1, 2.

Răghin/eț, -iț, Răghintoae v. *Reghin* 3.

Răglă, Răgnea v. *Drag* V 2, 6.

Răgmau v. *Ricman* 3.

Răgul, -eni v. *Drag* V 1.

Răian v. *Rai* 4.

Răiean v. *Raicu* 3.

Răină v. *Rain* 2.

RăiŃea v. *Raet* 3.

Răiu/sul, -țul v. *Rai* 7.

Răja v. *Rujă* 2.

Rălea v. *Rale* 2.

Rămb/a, -aș v. *Rimb* 2, 3.

***RĂNCE** 1. *Răncea*, mold. 2. *Rănciul*, Ap., mold., 1591 (BCI IV 204). 3. Cf. *Renciu*, Ioan (T-Iiu); -l s.

Răndașu v. *Arendaș*.

Răndurieă, Rânturieă v. *Rîndunea* 2, 3.

Rănea v. *Ranu* 2.

Răngă v. *Rang* 2,

Rănghetei v. *Renghe* II 1.

Rănjă v. *Rinji* 2.

Răn/tea, -țea v. *Rant* 3, 4.

RĂONDAÇU 1. — N. din Chiojd, 1652 (Sd XIX 86); — (Mz PI I 45). 2. *Rîndacu* (Telega acte).

Răorești v. *Rîu* 2.

Răoseni v. *Răus* 1.

Răp/a, -an, -eseu v. *Rîpă* 2, 3.

Răped/a, -e Răpezoae v. *Repede* 2, 3.

Răpta v. *Riptă* 3.

Răroala v. *Rar* 4.

RĂSFIRA vb. 1. *Răshir* (16 A III 365). 2. *Rosfir* b. (16 A II 84).

Răshir v. *Răsfira* 1.

Răsiga v. *Resiga*.

Răsmeriță v. *Răzmeriță* 1.

Răst/ei, -eni v. *Hrast* 3 b, c.

Răstîmpan v. *Rotompan* 5.

Răș/ani, -ești, -einți, -eiori v. *Rașcu* I 2, II 4, 5.

Rășcă v. *Rîșca* 1.

Rășul v. *Roș* 1.

Rătegiu v. *Brat* 10.

Rătiv/ești, -oești v. *Bratu* 23 și *Rata* 2.

Rătîmpan v. *Rotompan* 2.

RĂTUND adj. 1. -ul boier (Rel; AO XV 127). 2. Cu asim. regr. *Rădundul*, munt., 1476 (Glos).

Rătuneiu v. *Brat* 32 și *Rată* 3.

Răște v. *Rață* 6.

Rășilă v. *Frate* II 9.

Răș/iu, -oiu, -ulea v. *Rață* 5—7.

RĂU adj. 1. — pren. (Drag 98); — Ion (RI XIII 394); -l (16 B IV 435; 16 A IV 88) etc.; -l D-tru (Ștef); — Stan (Cotr 53). 2. Răul/ea (Sd XV 158); -escu; -ești s. (Glos). 3. *Răuliți*, Trifan (17 A V 212).

Răue/a, -an, -ești, RăuŃeni v. *Rau* 4, 5.

RĂUS < ung. *ravas-* „șiret” (etim. I. B.-Albescu). 1. *Ravas* (Dm); *Ravas* Litovoi, cu fiul Misa, stăpîni ai satului *Răoseni* (Ștef; BA ung 24); 2. *Raoas* (Ard) scris și

Raos (Ard I 243). **3.** Grafii greșite: Reu-
seni, Ruseni, Răușeni și Reu-
șeni pentru satul din r. Suceava: *Răușeni*
(Iorga IV p. 105), unde căzu ucis Bogdan II,
tatăl lui Ștefan cel Mare. Formele 1–2,
înălătură etim. lui Bogrea < germ. Reuss
„rus”, < ung. orosz (An C I 385). **4.** *Răus*,
Ioan, buc. (RI VII 120); – Toader, mold.
(Sd V 425).

Răușeni v. Răus 3.

RĂUȚ **1.** – fam. act.; – rîu; –u, Ieni
(Sur X). **2.** *Răuță* fam. (Tel 45). **3.** *Răuțuț*
(Moț). < germ. Roth, ca Tăut < Toth (G.
Pascu, R Cr. VII 23).

Răv/elea, -ilă, -oiaș, -ulea v. Rav 1–3.

RĂZBI vb. **1.** *Răzbea* din Chiojd (Mz Pl
I 44). **2.** *Răzbeu* (Sd XVI 73). **3.** *Răzbici* (17 B
II 88) etc.

Răzina v. Rîz 2.

RĂZMERIȚĂ subst. **1.** – fam., act.;
Răsmeriță (Arh). **2.** *Răzmiriț* (Tec I); –ă
(BCI VIII 10; Glos). **3.** *Răzmireță*, fiul lui
Milea (17 B II 349).

Răzmirești v. Razmir 1.

Realea v. Hrel 2.

Reanga, Reanghe, -a v. Renghe 1, 3.

Reantea v. Rente 2.

Reanța v. Franț 6.

Reapede v. Repede 1.

REATEȘ < magh. *reces* „horbotat”.
1. – pîrcălab de Neamț (Ștef). **2.** *Rațeș*, Dealul,
t.; – Toader, 1600 (Sd XI). **3.** Cf. *Reși* vătav
(17 A V 303). **4.** *Rețaș* (Isp I¹).

Rebedea v. Răbegi 6.

Rebeg/a, -ari, -ea, -ii v. Răbegi 4, 5.

RECE adj. **1.** *Recca* b (Ard) și s. **2.** *Recelea*
t prahovean. **3.** *Răceală* b (Sd X); – țig.
(17 B III 534). **4.** Cf. *Recica* lui Dabul, azi
Reșca s (16 B II 259, 302), poate de altă
origine.

*RED- **1.** *Red/ea, -ești, -ișoara* ss., la ori-
gine, conform sufixelor, antroponime. **2.**
+ *-nic*: *Rednîc* zis și *Rennic* b., mar. (Ard).

REGHIN. **1.** – s. în Putna și oraș ard.;
Reghinești s. (Bz). **2.** *Reghineț* fam. mold. **3.**
Răghineț, N. (Sur XXII); *Răghiniț*, N., mold.
(Sur XI) poate același; *Răghințoae* f., mold.
n. marital, cu feciorii Mărzac și Dințul, 1668
iul. 20.

Rel/e, -ea, -ăi v. Hrel 2.

Renecu v. Rănțe 3.

RENE subst., termen geografic (plajă),
formează toponime: *Renia* (Ard), *Renea*,
o insulă și câteva păduri etc., *Reni* oraș,
dar și antroponime **1.** – Alexandrescu act.;
– Moldoveanu, prenume; *Ren/e, -ea, -escu*
(R Gr); –ea, V. 1804, brașovean, neg. în
București. **2.** *Ren/ie* 1722 ard. (Paș); – de
Herseni (Pușc. Frag. IV) **3.** *Reneș* mr. (Cara
82). **4.** *Rin/ie* ard., 1633 (Paș); *Rinești* s.
(Gr Buc).

RENGHE, subst. (pană de lemn) cf. ung.
reng „-et „a sgudui”. **I.** **1.** *Re(a)nghe*, olt.
(Sur VI). **2.** *Renghea* (Tis; 17 B II 274);
Reanghea (Ard); – olt. (AO XVI 328, 343).
3. *Reang/a*, mold. 1599 (Sd XI 272); –ă,
Nițu (AO XXII 121). **II.** + suf. *-ete*: **Reng-*
hété: **1.** *Rănghêtei*, Neclua (Sd VI 488).
2. + *-ici*: *Renghetici*, ceată de moșneni (Î
Div). **3.** + *-oiu*: *Renghetoiu* (Tis 314).

RENTE. **1.** – (17 B I 381); –a (Dm) și
moț act. **2.** *Reantea* (16 A II 173).

Renț/a, -ea, v. Franț 4, 5.

REPEDE adv. **1.** – pren (P¹⁴; Moț;
Met 95); – apod (17 A IV 7); – Luca (16
A III 33); *Reapede* pren. (Ard; C Ștef). **2.**
Răpede (16 B I 81); *Răpeda* b. (17 B III 324).
3. *Răpezoae* b., olt. (17 B IV 511), matronim,
provenit din marital; *Repezești* s (Dm).

Repta v. Ripță 2.

RESIGA **1.** – N. ard., rudă cu Avram
Iancu (An C III); – (Moț); *Răsiga* (Ard
II 203).

Retivoiu v. **Bratu** 23 și **Rată** 2.
Reț/aș, -i v. **Reațeș** 3, 4.
Reuseni, Reușeni v. **Răus** 3.
Revnie v. **Red** 2.

RIC. 1. *Ricul*, olt. 1631 (Sd VI 468). 2. *Ricea*, țig. (16 B I 156). 3. *Riciul*, Apost. (Tut).

RICMAN 1. — C., act.; — F. (IS 279); *Ricmănescu*, V., act. 2. *Răcman*, Ilie (RI VI 263); cf. *Rocmanii*, sau *Rogmanii* din folclor. 3. *Răgman*, V. (UI 134). 4. Cu sincopă, *Riman*, olt. (Sd VI 478).

Rigla v. **Drag** V 2.
Riman, v. **Ricman** 4.
Rimbaș c. **Rimb** 4.
Rin/ești, -ie v. **Rene** 4.

RIPTĂ 1. — b., zis și *Ripteiu* 1762 (Vit B 12). 2. Cf. *Repta* s. 3. *Răpta* b. (Vit B 96; C răz 27); *Ripta* fam. ard. 1770.

RÎCĂ subst. (ceartă). 1. *Rica* s. (RI XXIX 278). 2. *Rtcul*, T. (Fil). 3. Cf. *Rtcol*, Ilie (ib), cu suf. -otă.

Rieiu, v. **Raciu** 2.

RÎMBU cf. subst. rimboi „bătăuș” (DR VI 457). 1. *Rtmbul* fam. buc. (M Put. 131); — i (16 B IV 26) etc. 2. *Rtmba* b. ard., 1726 (Paș); — munt. (17 B I 160); *Rambă* (V Bistr); *Răm̃ba* b. (17 B IV 136). 3. *Rămbaș* (Sd XVI). 4. *Rimb/ū* (Cat Br 267); -aș (Moț). 5. + -ei: *Rtmb̃eii*, ceată de moșneni din Chiojdu Mare. 6. *Rtmb̃eș*, ard. (Paș). 7. *Rtmb̃oiu*, ard. act. (Paș). Ca etim. Pașca aduce și vb. a se rimboi și subst. rimbiță (pește mic) < sl. рѣса. 8. Cf. *Hrtmbul* pîrcălab, mold.

RÎNCĂ subst. 1. — b. (16 A I 539). 2. *Rtncei* s. (17 B III 281). 3. *Rtncaciu*, Stan (AO VIII 319) < adj. rîncaci.

Rine/eni, -u, **Ringh/ea**, -ilă v. **Frinc** IV.
Rîndaeu v. **Răonda** c.

RÎNDUNEA subst. 1. *Rtndurești* s. (16 B I 111). 2. *Rândurică*, P. 1808 (Acte Sc). 3. *Poiana lui Rânturică* t. (Sur XV).

Rînghilești, Rîngoala v. **Rang** 4–5; v. și **Partea I-a, Arhanghel** 5.

RÎNJI vb. 1. *Rtñjea* (16 A II 225, III 220) etc. 2. *Rănjă*, Gav. (Isp IV²). 3. Cf. *Arânja* t. (Puc).

Rință v. **Frant** 10.

RÎPĂ subst. 1. *Rtpa* b. (Sd XVI 73; Btr I; 16 B II 250). 2. *Răpa*, C., mold. (Sd VII 67); *Răpescu*, mold. 3. *Răpan*, Lupu scris și *Rtpan* (Btr II). 4. *Rtpașu*, Iordache (Puc 297, 397).

RÎȘCA 1. — s.; *Rtșcă*, Ioan, act.; *Rășcă*, V. (17 A I 18). 2. *Rtșco* (C Ștef). 3. + -an: *Rtșcan/ă*, -i tt.; -u fam., freqv. (Sur X). 4. + -ov: *Rtșcov* fam. (Dm), cf. subst. ciu-percă. Coincidențe: trac *Rescu*, -lus, -por.

Rișești v. **Raș** I. 2.

RÎU subst. 1. *Rtuleș*, mold., act. 2. *Răo-rești* s. (BCI VII 44) < pl. riuri.

ROADE, vb. 1. *Roade-mei*, Drag (16 B IV 318). 2. *Roadi-deal* răzeș mold. 1605 din Mereni. 3. *Roadeș* (Ard).

Roait/a, -ă v. **Roit**.

ROATĂ subst. 1. — Ioan, mold., deputat în Adunarea Ad-hoc. 2. *Rota* m. post. munt. 1612 (acte Cătina Bz); *Rot/ă* b. (Ard II 37; Sd XVI); -eni s. 3. *Roatăș* (Sd XI 258); — vătah (16 A III 466). 4. *Rotică*, mold., act. 5. *Rotil/ă*, T., mold. (Sd XXI 260); -ești s. 6. *Rotaru*, fam., act. < subst. rotar.

ROB subst. 1. — și -u, fam. act.; -ul (Glos; Sd XI 53) și s. 2. *Roba* b., moț act. 3. *Roban* (Ard); *Robăn/jești* s.; -escu; *Rob/ăia*, -easca, -ești, -oăia ss. 4. *Roaba* f. 5. *Rob/je* (R Gr); -escu, P. (VT). 6. *Robete*, Gh., olt. (RA VI 36). 7. *Robitu* act. 8. *Roboe* Safta (Tec II), marital. 9. + -cea: *Robcea*; *Robcean*, Gl. (17 A V 297). 10. Cu *bc* > *pc*: *Ropcea* (IS 280); — buc. act. și s. pe Siret (LM); — T. 11. Din rus *raba*: a) *Raba*, Ioan din Botoșani (Sd XX); b) *Răbu*, Ion olt. (Cras 28); c) *Răboiu* (Meșt Cr),

+ -otă : *Rabotă* (Ștef), sau format din subst. robotă; tot așa : *Robotșa*, St. (Met 271).
12. *Robu-lui-Dumnezeu*, Ion, 1776 *Răbaia* matronim. V. și *Răbfe*.

Rodea v. *Radu* III 5.

RODNA 1. — Gh., munt. 1663 (Sd VII 371); — căpitan mold., 1597 (Sd VI 13); — boier (Sd XVI; 16 A II 194); — Ion zis și *Rodnie* sau *Rodnea* (16 B II 18, 50); *Rodna*, fiul lui Oană *Rodniciu* (16 A I 152).
2. *Rodnea*, Șt., act. **3.** — f., mold., 1655 (Acte Ac. R.P.R.). **4.** *Rodna*, Avram (Isp I¹) boier mold., 1605 (RI VI 251), fost logofăt (17 A III 187), pîrcălab de Roman (ib 185), în ultima funcție semnat și cu -i, suf. ung. de apartenență locală : *Rodnai* Avram, adică „de la *Rodna*” (17 A I 12). **5.** Cu gn < dn, ca în *Zlagna* : *Rogna* s. **6.** Cf. cu *g* > *h*. *Rohna, în genitiv *Rohnii* Radul (17 B III 384).

Rodulful v. *Rudolf* 1.

Rof, -le v. *Roh* 5, 6.

Rogină v. *Rovină* 2.

Rogna v. *Rodna* 5.

Rogobete v. *Drag* V. 7.

ROGOZ subst. 1. — (Moț); -u (17 B I 248). **2.** *Rogozea* fam., act. **3.** *Rogoază* b. (Dm). **4.** *Rogojești* s. (Dm). **5.** Prob. *Rohoj*, V., mold. (Sd XXII 235).

ROI-ROF- cf. subst. rohii sau rofii și rohini, pl., un fel de bube de cap la copii (Tiktin). **1.** *Rohia* s., ard. **2.** *Rohlan* țig., ard., 1511 (Paș). -ul 1602 (Cat mold III). **3.** + -ină, *Rohină*, I. (Sur V). **4.** *Rof* (Moț). **5.** *Rofie* t. (16 B IV 341). V. și *Rohat*.

ROHAT < ung. *rohád* „putred” (etim. BA ung 24). **1.** *Rohat*, T. 1482 (Ștef; Sd VI 143); — Sima și Micotă (16 A I 99). **2.** Cu met. *Rahotă* (Ard). **3.** Cu asim. progresivă : *Roholă*, Hiliu (RI XXXI 192); *Rohotescul* (Sur VIII); — D., nepot lui T. *Rohat* (Sd VI 143); *Ruhat*, Drag. 1451 (Cat).

Rohna v. *Rodna* 6.

Rohoj v. *Rogoz* 5.

Rohot/ă, -escul v. *Rohat* 2.

ROI subst. **1.** *Roiu*, boier mold. (Sd XXII); *Roiști* s. **2.** *Roișor*, Mîrcea, munt., 1707 (BCI XI 15). **3.** Din *Roiști* + suf. de apart. loc. -an : *Roiștan*, Grozav (17 A V 67).

ROIB adj. **1.** *Roibu*, D. act.; -1 (17 B IV 353); *Roibul-Vacare*, Ioan (A Gen I 61—5). **2.** *Roiban*, Gh. (Sur V); *Roibănești* s.

ROIT < magh. *rojt* „ciucure”. **1.** — s. (Bihor). **2.** *Roita* b. (Ard). **3.** *Roite*, ard., 1726 (Paș). **4.** *Roaita* b., ard. (Paș); *Roaită*, Vasile, ard. **5.** Cu h : *Hroitiă*, Drăgan, mold. (16 A III 45). **6.** Cf. *Hroiote*, adversarul lui Ștefan cel Mare din 1486, venit cu oaste ungurească.

ROLA. **1.** — (Arh); — fam. (s. Scurtești Bz). **2.** *Rol/ea*, Dinu (Î Div); -escu. **3.** Cf. *Rulea*, mold. (Isp V²); *Ruleni* s., mold.

ROMANAT 1. *Romanați*, numele fostului județ oltean, în formă de plural. **2.** *Romănații*, moșie veche în f. jd. Teleorman (BCI XI 17). **3.** *Românăței* s. (16 B VI 156). **4.** *Valea Rumănoșilor* t. olt. (16 B II 132). **5.** Cf. *Romonați* s. **6.** *Romanațul*, toponim în jd. Gorj, singular format din plural. Numele pare derivat din calendaristicul Roman, dar acesta circula puțin în Oltenia, lipsește în Muntenia și pare mai curînd de origine bizantină prin sufixul -at; de comparat și cu termenul *romanat* care, în Bulgaria se dădea, înainte de 1908, celor care plecau la lucru în Rumelia orientală, autonomă (Weig, Dicționarul blg-germ.), al cărui nume, prin canal turc, Rum-ili, reprezintă medievalul „Romania”, nume oficial al Imperiului Bizantin în ultimele secole ale existenței sale; deci romanat ar însemna romanot. Hasdeu a propus etimologia *Romanates, care ar fi dat Ruminați; Bogrea pe gr. Ρομανάτοσ, cu suf. grec. -atos, ca în Vasilați (Drăg 281). Cf. și ipoteza lui N. Iorga pentru Ruminați din *Revelații toponimice pt. Istoria Romînilor*, Ac. Rom. 1941, cu recensia I. Donat (AO XX 279) și Gh. Ivănescu (BIFR IX).

ROMANIT derivat grec din Roman-**ROMANIȚĂ** subst., planta mușetelului. **1.** — Gr. „boier” (VT) probabil grec., cf. *Romanet*, Gr. (FilA). **2.** +subst. romîniță : *Ro-*

maniți b. (16 A IV 290). **3. Romanișoiu** mehed. (Cand 176). **4. Romanița** f., ard. (Var 13) și olt (Cand). **5. Românița** f., olt. (Grș 15–17), frecv. **6. Romanița** f., olt. (Tis 414).

Românița v. **Romanit** 5.

Rombeseu v. **Rimb** 7.

ROMÎN – RUMÎN subst. cu sens etnic și social; forma cu *o*, are numai sensul etnic, și apare în sec. XVII la cronicari (Miron și Nicolae Costin, C-tin Cantacuzino etc.), cea cu *u*, are ambele sensuri. **I. 1. Rominești** s. în r. Hîrlău (16 A I 495); *Romunești* s., munt. (16 B IV 170), uneori apare și forma inversă: „șinutul Ruman” [= Róman] (17 A III 145). **2. Romtnel** b. 1472 (Sur XVIII, dar transcrierea lui Ghibănescu nu e o garanție), poate fi un diminutiv din Róman. **3. Romtnca** și *Ureta* (= *Urfta*), surori moldovene, 1681 (Sd XI 93). **4. Romtni**, n. actual la trei sate; *Romtna* s., olt., *Romtnca* s., mold. act.; *Romtnceasa* f. (16 B II 176) n. marital „soția lui Róman” sau a unui „Romîn” luat ca prenume. **5. Rominești**, 14 sate actuale cu acest nume. Cf. *Romenca* f (P Gov f° 11 vo).

II. 1. Rumtnul b., ard. (Bih); – Ioan și Vlaicu, megiași 1693 (Cob 34). **2. Rotacizat**: *Rumtnul*, Bodea, în opoziție cu Bodea Șirbul (Ștef I), deci cu sens etnic. **3. Piscul Rumtniei** (16 B I 122) < *Rumtnel. **4. Rumân**, Ion, munt., 1743 (Acte Sc); *Rumtnescu*, Șt., jd. Muscel (RI XIII 395); – Bîrcă, ș.a. (Î Div). Cu sens de clasă socială, de „șerbi”: „*Rumtnii* sat] care au fost judeci” (=liberi) (17 B II 24).

ROMOL cf. ngr. ῥωμαλέος „robust”.

1. Romolea moșn. (AO X 129; 16 B VI 338).

2. Romoleț (Cat) și s.; *Romăleți* (17 B III...)
Cf. *Romalo* fam., gr., mod.

Romonași v. **Romanat** 5.

Romonița v. **Romanit** 6.

Romunești v. **Romîn** I 1.

Ropeca v. **Rob** 11.

Ros, -in v. **Rus** I. 17.

Rosandra v. **Roxana** I. 3.

Ros/ăt, -et, -it v. **Rosetti** 2–4.

ROSETTI < Ruset, nume purtat de familia Roseteștilor în sec. XVI – XVIII,

schimbat în *Roset* la începutul secolului al XIX-lea (VT; Arh), apoi în forma italiană, la modă, în același secol, Rosetti, ca Negruzzi < Negruț, ș.a. **1. Ruset**, Antonie, Vvd; – Iordachi postelnic (Sd X); – boier 1740 (Vit 20, 47); – Iancu, ofițer, **2. Roset**, Ștefan, mare ban (ib); – Veniamin, episcop 1844–51; – Nicolae (Tut); *Rosăt*, Mih. (ib). **3. Rosit**, V. (ib). **4. Rosetti**, Carol-Scarlat; – C.A., om politic din sec. XIX; – Alex., prof., ș.a., numele actual al familiei.

Rosfir v. **Răsfiră** 2.

Rosila v. **Ruș** I. 12.

Rosomae v. **Rozoniac** 2.

Rost/e, -oe, -ăeel v. **Rusta** 2–4.

ROȘ adj. **I. 1. – b.** (Tec I); – *-eni*, *-ești*, *-u* ss.; *ul* (Dm); *-ul* scris și *Rășul* (BCI V 192). **2. Roșulețu** t. **3. Roșa** b. (Ard; Drag 36). **4. Roșița**; *-eni*, *-ești*, *-ile*, *-oara*, *-ori* ss. **5. Roșițanul** mare vornic 1800 (AO I 239); *-escu* (Hur). **6. Roșiici** s. (Dm), azi *Roșiiești*; *Rușiiești* s. (Dm). **7. Roșior** b. (Dm). **8. + -ilă**: *Roșilu*, Mălin din Drajna, 1670 (BCI XIII 183), cf. hidronimul Bîsca *Roșilii* sau *Rosilii* din același plaiu, sau < rus. **9. Roșoiu** act. **10. Roșoga** b. din Profa (Mz Pl acte); – **1. (T-Jiu)**; *Roșogești* s. **11. + -ov**: *Roșovenii* s. **12. Rușeț** t. (Sd XXII); – Al. (T-Jiu); *-ul* s. (16 B I 60); *Rușeț*, V. (Sur IV); nume de bou roșu. **13. Rușiță**, Bratu, munt. (RI XII 109). **14. Rușafă**, Ion și *Rușafi*, Ioan (I Div) sau < subst. roșeață. **II. + -ca**, *-cu*, *-cea*: **1. Roșca** b. (Dm). **2. Roșcan/ă**, P. (Ștef); *-i* s. **3. Roșcari** s. **4. Roșcoi** s. **5. Roșcodan** b. (16 B III 247). **6. + -ov**: *Roșcov* (Dm). **7. Roșculțescu**, *-ești* s. **8. Roșculețu**, C. (Șchei II). **9. Roșțescu** (Hur); *-ești* s. (16 B II 344). **10. Roștea** b. (Dm) < *Roșcea. **11. Roșchilă/ă** b (Vr); *-a* t. (Pirscov-cislău).

Roșil/a, -u; -u v. **Roș** 8 și **Rus** I 11.

Rot/a, -aru, -ă. *-eni*, *-ieă*, *-ilă* v. **Roată** 3–6.

ROTOMPAN. 1. – Stanislav, mold., 1411 (Mih. 4). **2. Rătmpan** (Dm). **3. Rotumpan** (17 A II 295). **4. Rolimpan** (Ștef). **5.** Cont cu răstimp: *Răstimpan*, munt., 1605 (17 B I 200). **6. Rotopan** (17 A V 337); *-i*, Șt., buc.

(B-răz 6, 17); -ești s. 7. Cf. prob. cu met. *Hortopan* b., olt. (17 B IV 323). *Rătumpănești* (Cat mold II).

ROVENȚA. 1. — b., olt. (Sd XXII); — Ioan, olt. (Î Div). 2. Cf. *Lovența*, olt., act. < sl.-blg loveц „vinător” (BA sl. 32).

ROVINĂ subst. 1. *Rovinescu* (An Pl 1938 p. 7). 2. Cu fonetism ard. *Rogină* b (Buc).

ROXANA n. persan, lat. și gr. *Roxane*, regina Macedoniei, fiica lui Darius III. I. 1. — fiica lui Răd. *Cantacuzino-Măgureanu*; — fiica lui Ct. *Cantemir* (Hurm XIII). 2. *Roxanda*, doamna lui Al. Lăpușneanu (Ins 45; 16 B III 30). Contaminat cu numele soțului, Alexandru cel Mare, a luat forme ca: *Roxanda*, *Rucsandra*, purtate de domnițe la început. 3. *Roxandra*, Sabie (CL); *Rosandra* (P Bor 18). 4. *Ruxandra*, fiica lui Basarab I, regina Serbiei; etc. 5. Cu *l* < *r*: *Luxandra* (P¹³, P³; Sd XV 86; XXI 83); — Văcăreasca 1823 (Ins 273) și *Loxandra* (Ins 264). 6. *Ruxândariu* fam. (Buc). 7. *Rusanda* (P Bor 8, 34); *Rusa(n)da* (Mîncei; AO III 471); *Rusândescul* (Isp IV¹). 8. *Rusândoiul*, G. (Puc). II. Scurtat prin apocopă: 1. *Ruxa*, N. (RA II 419). 2. *Luxa* f., olt. (Cand; Cras 46). 3. *Luxița* f., olt. (Cand 176; P⁸). 4. Prin sincopă: *Luța* = *Luxandra* f. (Î Div. p. 389); *Luță*, Mihai (Î Div). 5. Prin afereză: *Sifa* (Sc) și 6. *Sanda*.

Roz/a, -in -u v. Groază 2, 3, 5.

Rozavlea v. Grozav 4.

Ruesandra v. Roxana I 2.

RUDOLF n. german. 1. — Popescu, ban. olt., 1716 (AO III 19); — Orghidan (Braș); *Rodulful* moșie (T-Rom 119) la 1418. 2. Scurtare obișnuită la sași: *Rud* Hannes, sas (Sd I — II 4). 3. *Rudța* b. (Moț); -ești s. (Sur V; Gr Buc), sau subst. rudă. Cf. și *Grud* — *Rudu*; v. și *Dulfu*, Partea a III-a.

Rudu v. Grud 2 și Rudolf 2.

RUG subst. 1. *Ruga* udvornic ard. (11 — 13 C I 171) act.; *Rugescu*. 2. *Rugaș* (Ur XXII 72); -evici (Dm); *Rugaș/escul* (Ștef); -ești s. 3. Cf. *Rughi* fam., mold. (RI VI 80); — Șt. (BCI VII 86).

RUGINĂ subst. 1. — b. (Ștef; Sd XI 273, XVI; Glos; Ard I 243); — P. și jupineasa lui, *Ruginoae* (Sd XXII); *Ruginoasa* s. < n. marital. 2. Rotacizat: *Rugiră* b. (Ștef).

Ruhāt v. Rohāt 3.

RUIA. 1. — b. (16 B II 123); m-te (Rel); Bănești de *Ruia* s. în sec. XVII. 2. *Ruic/a* t.; -ă. ard. (Viciu 34). 3. *Ruiiu*, Gh., olt., act.; -l vlah din Serbia (DR IV¹). 4. *Ruiuși* fam. r. Buzău (17 B IV 531). Cf. *ruiiu* = ciocirlan (Păs). V. și *Grigorie* I 15.

RUJĂ subst. 1. *Ruja* pren. și fam., ard. (Paș); — f. (Drag; Ard; 16 A I 245, III 229; Sd XI 87); — fam. (Ard II; RI XIII 285) etc.; *Rujă* b. (16 B III 231). 2. Cf. *Răja* b. (Ard II 94). 3. *Rujea* (16 B I 84); — de Cotnar (17 A V 291). 4. *Rujan* (17 B II 58); — Nițu, munt. (BCI VIII 35); -a (nume de vită). 5. *Rujen* (16 B I 43). 6. *Rujici* (Dm).

Rul/ea, -eni v. Rola 3.

Rumân, Rumîn, -el, -escu, -ii, Rumîr v. Romîn II 1—4.

Ruminați v. Romanat 4.

RUNC subst. 1. *Runc/u*, Ioan (Moț); -escu (Mus 11). 2. *Runcan*, Ioan act. 3. *Runcenescul*, R. (16 B II 18) < *Runceni + suf. -escu în loc de -eanu spre a evita repetiția.

RUPE vb. 1. *Rupo* b. (16 B III 10). 2. *Rupa*, Ion, mold. (Sd VII 67); — țig. (17 A III 17); *Rupă*, ard. (Viciu 34).

RUPTURĂ subst. 1. — Mic (Dm). 2. *Rupture* b. olt. (Sd VI 457).

RUS, etnic, luat, ca și alte etnice, în funcția de prenume, din care se creează, în a doua generație, un patronim sau n. de familie, așa că el nu poate indica întotdeauna originea etnică; mai intervine și sensul de „blond, roșcat” (Tiktin) al cuvîntului *rus* ca și în l. sud-slave (Miklosich) și adj. rom. *rus*, *rusav* cu același sens. După 1775 „Rusu” indică numai originea etnică (BA sl. 19). I. 1. *Rus* b. (Ard; Moț; CL); -eni, -ești ss.; *Rus* Mihai și — Toader (Dm); -u (Ștef); -ul (Dm; Ștef; Buc); prenume: *Rusul* și fratele

său Laur (17 A V 237); — fiul lui Gavril Nemiș (17 A V 262); — fiul lui Toader Parovii (17 A IV 453); — Soli, mold., 1618 (BCI IV 204); *Rusul* sîn Iona Tuțulescu, într-un act. slav. (Glos „R. fiul lui Ioan Tuțulescu” (Tătuțescu în mss. Singeorgiu 1507). **2.** *Rusulei*, Ivan (17 A III 101). **3.** *Rusulef*, I. (17 A II 202). **4.** *Rusa* f., act.; *Rusa* zis și *Rusu* și *Rusin*, Stan (Flor 36; T-Rom 105, 111); *Rusa* = *Rusul*, Stoica 1415 (Div 53). **5.** *Rusan* fam. (Buc; Ard); *-ul* (17 A II 193); *Rusănțești* s. (C Ștef; Giur 331); *-escu* (IS 277); *-escul* (Sd XVI 74); cf. cu h: *Hrusana* (Conv. Lit. 1922 p. 410). **6.** *Ruse* (P¹); — I. (17 A IV 118). **7.** *Rusea* (17 A II 233); *Rusia* b. (Sd XI 87). **8.** *Rusăești* s. (C Ștef). **9.** *Rusaila* b. (Sd XV 79). **10.** *Rusen* (17 B III 36); *-i* s., mold. (Ștef); *-ești* s. (16 B III 219). **11.** *Rusil* din Drajna (Drj 49); *-ă*, C. (Ocina); Bîsca *Rosilii* sau *Roșilii* apare la 1819 în forma Basca Rusului (BCI IV 153). La *Rusaila* și *Rusil(ii)* poate fi o influență a subst. *Rusalii*. **12.** *Rusin* b. (13—15 B 147; Drj 77; Cat; 16 B VI...) etc.; *-ești* (Cat). **13.** Forma *Rusii*, cu s în loc de ș, apare în două toponime moldovene, sat și moșie (C Bog; Sur XXIV), zise mai târziu Siliștea *Ruselor* (C Neamț II 14—16) și numite, se spune, după Rus Toader 13 bis. *Ruși* și *Rusciori* ss. **14.** + *-man*: *Rusman* diac din Vălenii de Munte 1711, 1719 (BCI XI 91, XV 62) și strămoșul acestuia (+ *-ean*): *Rusmăneanul* din Vălenii de Munte (17 B I 319), care la 1608 se vindea „vecin” cu moșia și feciorii. **15.** + *-oiu*: *Rusoiul*, St. (17 B I 481). **16.** Femininul circulă ca prenume de faimă sau de modă: *Rusa*, f., munt. (16 B III 322; P¹⁴); f., mold. (Sd VII 379); olt. (AO XV 287); dobr. (RI XI 205). **17.** Cu u > o: *Ros* b. (Ard); *Rosin*, M. (Olt). **18.** + *Sindilar*: *Rusindelaru*, act.

II. Rus + *-cu*, *-ca*: **1.** *Rusco* (Dm); boier (16 B IV 130); — post. (17 B II 281). **2.** *Ruscan*, T. (Buc); *-i* s. (Ștef). **3.** Feminin: *Rusca* (Ștef; Tec I; Isp II¹; 17 A IV 486, V 277); — soră cu Mărica (16 A I 166); — fiica Șendrei hatman (A Gen II

71); — Căldărușoia (17 A V 23, 156); — cneaghina 1609 (Sur XXI); în genitiv: *Ruscădei*. **4.** Cu h: *Rusca* = *Hrusca* t., mold. **5.** + *Roșca*: *Rușca* moșie (Tec II); f. (Ard).

III. Din ung. *orosz* „rus”: **1.** *Orăș* b. (DM 33; Sd XI 86, 274; Isp I¹; 17 A I 12) etc.; *-a*, *-ani*, *-eni*, *-inca* ss.; cf. și (BA ung). **2.** *Oroș* (Mar); — Cazan (17 B III 376). **3.** *Orlș*, *-escu* (Dm). **4.** *Oreș*, Iurie (16 A I 338). **5.** *Oriș* fam. (Dm; Ștef). **6.** Cont. cu subst. oraș: *Oraș/a*, *-ani*, *-ul* ss. La formele 1—5 înlocuirea lui s (< ung sz) cu ș provine din confuzia cu subst. oraș.

Rusanda, *Rusănd/eseu*, *-oiul* v. *Roxana* I. 7, 8.

Ruse/a, *-an*, *-o* v. *Rus* II. 1—4.

Ruseni v. *Răus* 3.

Ruset v. *Rosetti* 1.

Rusin, *-delaru* v. *Hrusa* 2 și *Rus* I. 12, 18.

Rus/man, *-oiul* v. *Rus* I. 14, 15.

Rusmir v. *Razmir* 2.

RUSTA n. balcanic. **1.** — f. (16 A I 98). **2.** *Rustea* lefegiu, 1655 (Sd IV 43); — Ghence, socrul lui Șerban Vvd Cantacuzino; — Ghinea, 1690 (BCI XI 14); — olt. (AO XVIII 143; Tis 351, 370; 17 B I 242, II 274); *Rustea-Văleanu*, Gh. 1714 (IO 128); *Rustea*, zis și *Roste* (Gorj 306). **3.** *Rostoe*, Achim 1714 (AO XXI 189). **4.** Cf. *Rostăcel* s. (16 B IV 270). **5.** *Ruștea* b. (16 B V 315).

Rușaf/ă, *-i* v. *Roș* I 14.

Rușea v. *Rus* II 5.

Rușef, *Rușiță* v. *Roș* I. 12, 13.

Ruștea v. *Rusta* 3.

RUTĂ subst. (plantă) < lat. *ruta*. **1.** *Rutea* (17 B III 289); — N. (16 B I 85); — țig. (16 B I 43). **2.** *Rutaș* boier, 1437 (T-Rom 177; AO XVII 289).

Ruxa, *Ruxandra*, *Ruxândariu* v. *Roxana* I. 4, 6. II. 1.

S

SABADIȘ < magh. *szabados* „liberat”.
1. — Ion, ard. (CCos II 472). **2.** *Săbădașu*,
ard. (BA ung. 31). **3.** Cu *d > t*: *Săbotăș* s.
vechi, mold.

Sabian v. **Sibiu I. 3.** și **Sabie 3.**

SABIE subst. **1.** — fam., frecv. (Buc);
Săbieșcu, I. (An Pit 78); *-ești* s. **2.** *Săbieul*,
(Dm. Sur X). **3.** Cf. + *-an*: *Sabian*.

SAC subst. Derivatele se confundă cu ipo-
coristicele lui Isac; v. acesta **Partea I.**

SACALĂȘ < ung. *szakallás* „tun mic”
săcăluș. **1.** — Ivan (Ștef); — (Sur III); *-escu*;
-ești (azi Săcăleni); *Sacalișești* s. (Ștef). **2.** *Să-*
căluș, C. (17 A IV 413); *Sacalușa* t. (Ștef).

Sacina v. **S a s 5.**

Sac/lu, *-otă*, *-oți* v. **S a c 1–3.**

SAFIR subst., vechi: samfir, zamfir < gr.
σάμφειρος, sl. *самѣира*; cf. și n. ebraic Sa-
phira, soția lui Anania (Faptele Apost. § 5).

I. 1. *Safir* fam. (Sur VIII, XXV); — sau
Safer 1709 (Sur VII, XXII); *Safera* b., munt.,
1639 (Sd VII 273). **2.** *Safir/ța* f. (Sd XXII;
Iur); *-escu*. **3.** *Safirin* (Puc); — episcop.

II. 1. *Samfir* act.; *-a* (16 B III 370; Hur 47;
BCI X 98; 17 A V 177). **2.** *Samhira* (16 A
III 49). **3.** + *-ici*: *Samfirici* (17 A V 227).
4. *Samfora* mona. (Sd XIX 64). **5.** *Sanhir*, *-a*,
reg. (P Bor 9). **6.** *Sofora* f. (V Bistr-Bicaz).

III. 1. *Zafir* și *Zahir*, olt. (Sd VI 484).
2. *Zafira* f. (P Bor 4; Pom; Ins 338; Ard);
— *j-ța* (17 B III 186). **3.** *Zefirița*, Tzigarâ
(Sd XIX 121). **4.** *Zamfir*, *-a* prenume; *-ești*

s.; *-escu*, Duiliu; *-oiul*, forme actuale.
5. *Zanhir* (Sd VII 58); *-a* zisă și *Sanhira*
f., mold. (BCI IV 16).

IV. Scurtări: **1.** *Fir*, Ion (Hur 100); *-escu*;
-ești s. **2.** *Fira* log. (17 B I 363); — f. (Puc).
3. *Firan* act.; *Firănescu* (Puc). **4.** *Firea* (Puc;
AO XVII 74). **5.** *Fireanța*, Ivanco, log. 1652.
olt. (Sur VI) < *Firu* + *Fisentța* < Vin-
centțiu, v. ac. (Partea I). **6.** *Firică* (Sd XXII).
7. *Firincă* b. (AO XVI 373). **8.** *Firo* și *Firev*
(Dm). **9.** *Firoiu* act. **10.** *Fironi(e)*, mold.
(Sd XXII 356). **11.** *Firu* și *-lescu* act. **12.** *Fi-*
ruș, St. (Sd V 446). **13.** *Hir/șești* s. (Dm;
16 A I 480); *-escul*, Gav. (Băl III; 17 A IV
128). **14.** *Hira* log. (16 B VI 58; Olt; Sur VI;
Sd VI 481). **15.** *Hirică* (P³).

Safranu v. **Ș o f r a n 3.**

SAHA. < tc. *sahâ* (viroagă, deltă, DLR)..

1. — Jupîn Cazan (Div 76). **2.** *Sahan*
3. *Sahini*. A. act. **4.** Cf. *Sahia*, Al. scriitor

SAHAC < arm. *sahak* „catolicos” **1.** *Sahac*,
Radul (13–15 B 92). **2.** + *-ov*, *Sahacov*, R.
1431 (Deal 12), prob. același cu precedentul.

SAHAT. cuman < arab „ceas” (OR
II 356) **1.** — (Cat; 16 B I 190); — popa
(17 B I 190); *Săhăteni* s. **2.** Cu schimb. părții
finale: *Săholești* s. (AO XII 248).

SAIN. **1.** — b. (Ard); — diac (16 B IV
218). **2.** *Săinoiu*, Gh. (Gorj 239).

SALCIE subst. și var. *salcă*. **1.** *Salce*
(Giur 91); — Ion, spătar (16 A II 3)..

2. *Sălca* (Hur 101). 3. *Salcu* (Ard II 174).
4. *Sălcișor* 1382 (O Dens I 394).

Samfir, -iei, **Samfora** v. **Safir** II. 1, 3, 4.

Samhira v. **Safir** II. 2.

Sanda v. **Roxana** II. 6.

Sanhîr, -a v. **Safir** II. 5, III. 5.

Sanislav v. **Seneslav** I 2.

Sară v. **Seară** 1.

Sarb/ăea, -uea, -ușeă v. **Sîrca** A. 2, 3, 5.

Sardin v. **Serdan** 3.

SAS etnic, < germ. *Sachse* „sas, saxon”, luat mai întâi ca prenume, devine nume de familie; rar indică originea etnică. 1. *Sas* Vvd, fiul lui Dragoș-Vodă; *Sas* pren. (Dm; Ard; 17 B I 312); *Sas* din Văcărești r. Roșiorii de Vede (16 B VI 94); — din Dudești (17 B IV 48); — Iancu *Sasul* Vvd (1579–1583) bastardul lui Petru Rareș cu o săsoaică. 2. *Sasu* fam.; -l (Buc); -l Cirstea 1599 (Glos); *Săs/eni*, -ești, -eani (Dm), *Sas/a*, -oia ss. 3. + suf. -cu, -ca + Sascu, și, pentru femei. *Sasca* prenume f. (Dm; Ștef; 16 A I 327, II 143; 16 B I 39); — Radul (AO XIX 135). 4. *Săscio/ri*, -aria ss. 5. *Sascina* f., olt. (Sd V 394); — sau *Sacina*, nepoata Albului (Vit B 10).

SAT subst. 1. *Satu* fam. (Șez). 2. *Sătoi*, Ion (AO XI 69). 3. *Săteanul*, Barbul (din *Săteni*) 1742 (BCI XI 69).

Săbădaș, **Săbotăș** v. **Sabadiș** 2, 3.

Săbi/an, -iu v. **Sibiu** I. 2, 3.

Săbi/erul, -eseu v. **Sabie** 1, 2.

Săbotăș **Sabadiș** 3.

Săcăluș v. **Sacalăș** 2.

Săcăr/ea, -iei, -oiul v. **Secară** 3–5.

Săcui/a, -an, -ul v. **Secui** 2–4.

Săhăteni, **Săhotești** v. **Sahat** 1, 2.

Săiman v. **Seimen** 1.

Săinoiu v. **Șain** 3.

Sălea v. **Salcie** 2.

Săliman v. **Soliman** 2.

Sălt/ănești, -ea v. **Selte** 1, 2.

Sămburescu v. **Sîmbure** 2.

Săngurian v. **Singur** 2.

Sănislav v. **Seneslav** 2.

Săo/ani, -ariul v. **Seu**.

SĂRAC adj. 1. — (Viciu 16); — Florin (MO 10 feb. 1949); -ul (Hur 92; Tec I). 2. *Săraca* f., țig. (16 B IV 173); — fam. (Hur). 3. *Sărăcuț*, P., mold. (Sd VII 350); -ești, -eni ss. 4. *Sărăcilă*, V. (Tec I). 5. *Valea Sîracului* t. (16 B I 187). 6. „*Iraca baba*” 1712 (Sd VIII 168), cf. expresia mold. „îracan-de-mine”.

Sărb/a, -ea -uel v. **Sîrb** 3, 4.

Sărb/ăea, -uea, -ușeă v. **Sîrca** A 2-5.

Săre/a, -u v. **Sîrca** B 2, 3.

Sărdăn/eseu, -ești v. **Serdan** 2.

Sărin/ăuță, -el v. **Soare** 13.

Sărsailă v. **Serșe** 3.

Săsei/ori, -oara **Săs/eni**, -ești v. **Sas** 2.

Săt/eanul, -oiu v. **Sat** 2, 3.

Sber/aș, -ea v. **Zbiera** II 2, 3.

Sbiari, **Shiera** v. **Zbiera** II. 1, 2.

Sbucăea v. **Bucă** 6.

SCANDAL subst. < gr. *σκανδαλον* „păcat”, „intrigă”. 1. — (Dm). 2. Fără s, cf. *curt* din scurt: *Candală*, țig. (16 B II 16); *Candale*, ard. (An Com).

SCARLAT cf. lat. med. *scarlatum* „catifea roșie” (Rel p. 396). ital. *scarletta*, ngr. *σκαρλάτον*, tc. *iskerlet* „ștofă (sau numai culoare) stacojie”; antroponim grec, echivalat cu apuseanul Carol, adus la noi după 1600. 1. — zis și Carol Virnav (RI VI 65); — zis Carol Rosetti, — Calimah Vvd; *Scărlati* (BCI V 37); *Scărlăt/escu*; -easca, -ești, -oia ss. 2. Cu afer.: *Cărlat*, S. (BCI V 34); -i (ib. 36); *Cărlate* (Sur XI). 3. *Scărlat* (Tec I; Costin; BCI I) zis și *Scărlat* (Sd XVI 183, 196). 4. *Scherlet* 1602 (17 B I 53, II 278). 5. Cu afer. și sincopă: *Cherlești* s. fostul jud. Olt (IO 7) < *Scherlet + ești. 6. *Scrlat* (Bîr I; Arb etc.).

Sear/lența. **Scăr-** v. **Cărlc** III. 3.

SCAUN subst. 1. — Neagoe zis și Neagu *Scaun* (17 B III 278, IV 176); -ul, Stoica (17 B I 318); -ul, Drăghici (17 B II 278). 2. Marital: Stana *Scăunița* (Vieri 72).

Scăntei v. **Scînteie** 2.

Scărlati, **Scărlăt/escu**, -ești etc., **Scărlat** v. **Scarlat** 1, 3.

SeărleŃa v. Cărle II. 3.
Sehe/aua, -la, -ii, -lu, -ul v. Șchiau II 3, 4, 6, 7.

Scherlet v. Scarlat 4.

Sehianca, Sehiau/e, -l, Sehinea, Sehiula v. Șchiau II, 1, 2, 5.

Shintea v. Scînteie 4.

Shiopu v. Șchiop 3.

SCÎNTEIE subst. 1. *Scntee* (Dm; Arh; 17 A III 143, V 209) etc. 2. *Scntei*, Toader (16 A 11 22); *Scăntei*, V., mold. (BCI IV 128). 3. *Scntiá* (Ștef). 4. *Scintá*, Sandu (AO XVII 327).

Serilet v. Scarlat 6.

Serltoaje v. Cîrtoajă 1.

SCOARȚĂ subst. 1. (Dm; Ștef); — zis și *Scorțea* (16 B V 109; AO XVIII 135). 2. *Scorțș* comis (Sd IV), zis și *Scorțș* (Vr; Sd XI 86) etc., și *Coarțș*, socrul lui Costin postelnic (RI XI 45). 3. *Scorțul*, olt. (16 B VI 338). 4. *Scorțșescu* (Tec II; Ur XXII 218); -escu (Arh); -ești s. (C Ștef); -ăuși, s., mold. 1407 (Glos) -eni ss.; -eanu fam (< Scorțeni s.). 5. *Scorțarul* s. 6. Toader *Scorțști* (sic), comis, mold. 1663 (RI XII 237). 7. + -un: *Scorțun* moșn. (AO X 129). *Scorți*, D. (Cat Br).

Scodrea v. Scorde 3.

Scod/ăceseu, -oe v. Conda 9.

Scoposeni v. Copos 3.

Scorțarul, -ăseu, -eanu, -eni, -escu, -eș, -ești, -ul, -uu v. Scoarță 2-7.

SCOBI vb.; cf. și subst. *scoabă*. 1. *Scobea*, Manea (17 B IV 382). 2. *Scobai*, act. 3. *Scobici* fam. 4. Compuse: *Scobihornu* (Arh); *Scoghihor[n]*, M. mold.; *Scobiota*, mold. < a scobi în oală.

*SCOLOPENDIE cf. gr. σκολοπένδρα 1. *Scolofendie* preot (Ștef). 2. Cf. *Calafendști* s. (Ștef) < *Scalafindești, explicat de Ioan Bogdan (Ștef II).

SCORDEA < ngr. σκόρδον „usturoi”. 1. *Scordea*, Criste 1680 (IO 16). 2. *Scordilă*, olt. (RI VI 263). 3. Cu met. *Scodrea* fam., act.

SCORE cf. rus скоро „iute”, și coincid. dac: Scoris și Scirilo (OR I 583). 1. *Scor|e*

din Boteni (17 B IV 577); -ea (Drag 34); -ea log. (17 B IV 356); -eni s. 2. *Scorei*, Andrei; -u, olt. (Sd XXII). 3. *Scora* f. (M mar). 4. *Scoril|a* s.; -eni fam., olt. (17 B IV 179). 5. *Scoricu*, mold. 6. *Scorata* t. (Tis). 7. Cf. *Scurea*, St. (Lic Pl 370).

SCORNI vb. 1. *Scornea*, E. (T-Jiu). 2. *Scornicești* s.

SCORPAN, cf. subst. scorpie. 1. — (Arh; B-răz 68; Sur VIII). 2. Fără s: *Corpan* (16 A III 91); — vornic (Sur XVI); cf. și subst. corpanca (un soi de pește).

Serület v. Scarlat 3.

Seriban v. Scriv 4 și Zgriban 2.

SCRIPCĂ, subst. 1. — (Dm; C Ștef). 2. *Scripcea*, Florea (Șchei I).

SCRIP(T) var. mold. < subst. scripet (Tiktin). 1. *Scripa*, N., act. 2. *Scripe*, Gh. diac (Sur XIV). 3. *Scripi*, I. 1762 (Vit B 12). 4. *Scripțu*, Gr. (Sur VIII); *Scripțestii*, neam brașovean (BCI XII 88). 5. *Scripțanești* s. (Sur VII).

*SCRIV- cf. gr. Σκριβάνος < lat. *scriba* „scriitor” 1. *Scriban*, Gh., mold (A Gen I 61). 2. *Scrivilă*, D-tru (16 A IV 251). 3. *Scrivulin*, Drag. din *Scrivuleni* (16 A I 346). 4. Vasile Popescu, ca arhiereu ia numele Filaret Scriban, prof. în Iași la 1836; *Scriban* fam. (Puc).

SCULĂ subst. 1. *Scule* b. 2. *Sculeș* (16 A IV 38; 17 A III 158; Ur XXII 387). 3. *Sculotă*, Nan 1431 (Flor 79).

SCUMP adj. 1. *Scumpul* (Dm). 2. Din rus. скупой „avar”: *Scupu*, Pătrașcu (RI XII 109). 3. Cf. *Scuptrei*, Ion, 1661 (Sur XV).

SCUND adj. 1. *Scundul* s., olt. (Sd XXII) — Andrei, gelep., 1590 (Hurm XI). 2. *Scundea* 1642 (Drag 36).

Seup/trei, -u v. Scump 2, 3.

Seurea v. Score 3.

SCURT adj. 1. *Scurtu* frecv.; -l (Dm); *Scurt|a* și -ești ss. 2 + -an: *Scurtănescul* (Am 157).

SCUTELNIC subst. vechi „o categorie de birnici”. 1. — *u*, Ioan, mold., act. 2. Prin căderea lui *s*: *Cutelnicu*, Emilia, mold., act. 3. Din subst. scutire: *Scutirici* (17 B II 63).

Seachil v. **Secui** 5.

SEARĂ subst. 1. *Sară*, M. (Bîr II). 2. *Decusară* (LM; Kog III 14; Isp VI²). 3. Prob. *Serea* și *Serescu* act., sau < Serafim (Partea I-a).

Sebieeu = **Sibiciu** v. **Sibiu** II 1.

SEC adj. 1. *Secu*, Stan (Mz Pl acte); *-la*, Ioan act. 2. *Secul/a* băn. — act. *-ici* fam. 3. *Seca* sulger (16 B I 138). 4. *Secea* (16 B II 375).

Secheli, **Sechil** v. **Secui** 5.

SECARĂ subst. 1. — (C Ștef). 2. *Săcară* (Dm); *Sacară* (Arh). 3—5. *Săcăr/ea* (Petr 15); *-ici* mold.; *-oiul* (Șchei I).

SECHERĂ < magh. *székér* „căruță”, 1. — (Puc). 2. *Sencheru* (ib. 114). 3. Prob. *Sichir* s. (16 B I 81). 4. *Sechiraș*, mold. (Sd XXI) < ung. *székéres* „căruțaș”.

SECUI etnic. 1. *-u*. 2. *Secuia*, Gl. (Met 48) și s.; *Săcuia* b. (Sur IV). 3. *Săcuiul*, St. (Dm); *-escului* munții. 4. *Săcuian*, cîșnic (Sur IV). 5. Din magh. *székely* „secui”: *Sechil*, Sim. (16 A IV 140); *Seachil* pîrcălab (16 A II 166); — boier 1562 (C Neamț 4); Moise *Secheli*, general ungar, la 1600.

Secu/la, **-lici** v. **Sec** 1. 2.

SEIMEN subst. (ostaș lefegiu). 1. *Săiman* (Sd XXI; Ur XXII 221). 2. *Seiman*, N., băn. (Anuar CMI Trans. 1929).

SELAGE cf. ung. *Szilágy*. 1. — (Moț). 2. *Selașani* s. (Dm) azi *Sălăgeni*. 3. *Sllaghi* b. (17 B II 77).

SELTE cf. *Seltis* șef peceneg (D. Cantemir, Hronicul). 1. *Seltea*, munt. (BC LIV 159); *Săltea*, olt., act. 2. + *-an*: *Săltănești* s. (Olt).

Sen/a, **-ă**, **-ecăuți** v. **Seneslav** II. 1. 6.
Sencheru v. **Secheră** 2.

SENESLAV n. slav. 1. — Vvd., 1247, nume împrumutat, produce variante în onomastica română: 2. *Sanislav* (Ard) și *Sănislav*, ard., 1688 (Paș). 3. *Senislav* pren. (P³ fila 20 vo). 4. Cont. cu termenul, *sin*, *sîn* „fiu”: *Sinislav* s. zis și *Stnislău* (RA II 409).

Senguricean v. **Singur** 2.

Senislav v. **Seneslav** 3.

SERDAN. tc. 1. — (Vlah. P B); *-ul* s. 2. *Sărdănescu*, Corniță (AO XXI 133); *-ești* s. (Giur 256). 3. Cf. *Sardin*, sătean din Păcurești (Nif). 4. Cf și *Șărdan*, Șt. (Î Div) și *Șerdinescu* (IS 278; Puc).

Seret v. **Siret** 1.

Serpega v. **Șerbega** 3.

SERSE cf. tc., *serserin* (Condica lui Ienăchiță Văcărescu mss. Ac. RPR, p. 24) „vaga-bond” și blg. cepcem „nerod” < tc. 1. *Sers/ea* fam., munt.; *-escu* și *Serscu* din Chiojd (Mz Pl I 44). 2. *Sirsia* din Chiojd (Giur 27²). 3. Cf. *Sărsailă*, Ionașco (Sd XVI), < subst. sarsailă.

SEU subst. 1. *Săoani* s. (17 A II 245). 2. *Săoariul*, Hristodor, mold. (Sd. XI 93) < < varianta mold. „său”.

Sfrança v. **Frînc** III. 4.

Sfrăcești v. **Frăcea** 1.

Sfrenț v. **Franț** 7.

Sghibarță v. **Ghibarț** 2.

SIB- sl.; cf. blg. *сиба* „corn” (copacul) (Weig Flussnamen). 1. *Sibu* log. (17 B II 439). 2. + *-in*: *Sibin* vornic din Buzău (16 B I 179); *-i* s. morlac (Morl 14); Martić afirmă că este un nume obișnuit la sârbi (Rad vol. 81, p. 92). 3. + *-iș*, *-oiu*: *Sibișoiul* t. (Mus).

Sibișteni, **Sibieni**, **Sibiești** v. **Sibiu** II. 2.

SIBIU n. orașului este antroponim; coincidență trac. Sibiaenus b. (OR I 545). I. 1. — b. din Buzău (Cat); — log. și diac (ib); — spătar (16 B I 34); — fiul lui Odor cu frații, primesc ocină la Pătrîrlage (16 B III 267, IV 125, V 8, 169); — log., 1585, cumpără ocină pe Teleajen (16 B V 197); *Sibiū* din Ciocani (16 B IV 309); — fiul lui Radu din Țigănești, 1686

(BCI XI 64). **2.** *Săbiu* (Xen III 101); *Stbii*, Nica din Simbăta (Braş). **3.** *Săbian* (16 B II 210); *Sabian*, Alexe 1691 (Tec I). Piatra *Sabianului* = *Şebianului* (Drj 30). **4.** + -at: *Sibiati* t. fostul jūd Olt. (I Div). **II.** Apropii: **1.** *Sebiceu* sat în Bz (17 B II 386) azi *Sibiciu*. **2.** *Sibişteni* ceată de moşneni [16 B I 30, 35]; moşnenii *Sibieşti* sau *Sibieni* [din *Sibiciu*] Bz. 1838—9, (I Div); *Sibişţian* 1506 (Rep D 207).

Siehir v. **Secheră** **3.**

SIGISMUND < germ. *Siegmund*, împărat german şi rege al Ungariei, numit în cronici *Jimon* < ung. *Zsigmond*. **1.** *Jimăn* (I Bot 15). **2.** *Jăman* crai în lit. populară (Păsc 153) **3.** Din magh. *Zsiga*: *Jiga*, ard. (Paş; Bih); — olt. (Hur; Drag 36). *Jigoianul* 1525 (D Gorj).

SIMINIC subst. (plantă). **1.** *Siminichioae*, Safta (Tec II). **2.** *Siminicescu*, Oprea (AO XVIII 148).

Sin v. **Sin** Partea I şi **SÎN**

SINET subst. (document). **1.** *Sinilaru*, V., mold., act. „păstrător de sineturi”. **2.** Prob. *Sinilaş* fam. (Sur X).

SINGUR adj. **1.** — D-traşcu (16 A II 227); -a f. (C Bog; 16 A I 75); -eni s.; *Stngur* (Ştef); -eni s. (ib). **2.** *Săngurian*, mold.

Sinislau v. **Seneslav** **I. 4.**

Sinit/ar, -aş v. **Sinet** **1, 2.**

Siracul v. **Sărac** **5.**

Sirbul v. **Sîrb** **3.**

Sire/a, -uşa v. **Sîrca** **B, 5.**

SIRET hidronim, de origine neclară, Bogrea citează Σέρετος castel roman în Dardania (DR II); apare şi ca antroponim. **1.** *Seret* („Sceret” în doc. latin) b., ard., 1229 (11—13 C I 141); *Seretu* s. mehedintean (AO XVI 262). **2.** *Sirel*, prcălab şi *Sireliţa*, soţia lui, într-o baladă olteană inedită (Col Inst. de Folclor), dar varianta editată (Conv. Literatură XXXIII p. 772) dă *Siret* Cîrpălab. **3.** Cu suf. -an, de apart. locală, *Siretean*, Roman (Sur XXI).

SIRIA țară **1.** *Siriul* munte (Culmea Buzăului), cf. tc. *Siri* (Bogr. DR II 799), zis şi *Sireu* în balada lui Gheorghelaş; cf. Efrem *Sirul*, scris: „Siriul” într-un act (16 B I 191), fiind originar din Siria. **2.** *Sirian*, Panaite (Bîr I). **3.** Cu s > ș: *Șiriul*, C-ța, act. și s. reg. Dobrogea; *Șiria* s. băn. (Ard).

SIRMĂ subst. (sîrmă). **1.** *Sirmă* b. 1675 (IO 37). **2.** *Strmă* b. (17 B I 424).

Sirsia v. **Serse** **2.**

SIS sau **ȘIȘ**, cf. Sisinie și Sisoe, sau subst. șiş. Coincidențe dac Sisie, Sisinus bb., Sisa și Sisia ff. **1.** *Sisul* munte în Istria (DR I 196); *Sisești*, scris și *Șișești* s. olt. **2.** *Șișa* b. (13—15 B 69) și *Șișa* b. 1415 (Rep D 37; Div 53) poate fi aceeași persoană. **3.** *Șișul* Giurca (AO XVII 310); *Șișescu* (Tis; Gorj 72).

SITĂ subst., var. ard. sită. **1.** *Sitea* fam., olt., ard. (Sur VI; Paş). **2.** *Sttea*, ard. (Paş). **3.** Cf. *Sitișești* s. (RI XVIII 23). **4.** + -man: *Silimană*, Lupul, olt., 1652 (Sur VI).

Sița v. **Roxana** **II 5.**

Siurie v. **Suric** **2.**

SIV adj. **1.** *Sivu* (Sd XXII); *Siva*, Ioan (Bîr I); cf. și „Siva” din cîntul „Vasilcei”. **2.** Cf. din altă temă (?), *Sivif*, Gl. (16 A IV 262).

Sibii v. **Sibiu** **I. 2.**

Sibur v. **Sîmbure** **1.**

Silaghi v. **Selage** **3.**

SÎMBURE subst. **1.** *Sibur*, olt. (17 B II 239). **2.** *Sămburescu*, C. (AO V 119). **3.** Cf. din altă temă: Valea *Stmbului* (Sd XVI 400).

SÎN < sl. сѣиъ „fiu”, termen folosit în actele vechi, pînă la 1850, pentru formarea patronimelor (v. la Introducere § VI D) sub forma *stn*, *sân*, și mai tirziu *sin*; pentru numele cu tema *sân* ori *sin* este însă mai probabilă explicarea din tema comună *Sin* ce reprezintă mai multe nume calendaristice (V. Partea I) **1.** *Stn* b. (Dm); — clucer (C Ștef); *Stnești* s. (Dm). **2.** *Stnia* fam. (Ur XXII 407).

3. *Stnovschi*, nepot lui Bîrlea (BCI X 82).
4. + *-cu*: *Sincu* (Dm); Sînço, zis și Sînco (B Bog).

Sîn, *-cu*, *-ești*, *-ia*, *-ovsehi* v. Sînt 1–4.
Sîngur v. Sîngur 1.
Sînislău v. Seneslav I. 4.

SÎRB etnic, luat și ca prenume, de modă, mai ales la femei. I. Ca prenume: 1. *Strbu*, fiul lui Stoica din Chiojd (Draj). 2. *Sârbo*, fiul lui Ion (17 B IV 217). 3. *Sirbul*, fiul lui Gheorghe, nepot lui Nistor (17 A V 277). 4. *Strba* f. și fam. (Moț); — Baba (Păsc 247). II. N. de familie. 1. *Strb/*u freqv.; *-i*, *-eni*, *-ești* ss. 2. *Strbul* 1447 și *Strbescul* (Dm; Ștef). 3. *Sârbea*, Ipatie, fiul *Sârbei* (Isp II¹), trecut la Index „Sârbea = Sârca”. 4. *Sârбуel*, D., cumpănaș (în Compania de negoț), olt. (AO III 141). 5. Bodea *Strbul* — opus lui Bodea Rumînul în același act; — (Ștef) cu sens etnic.

SÎRCA etnic, format din sîrb, sau sîrba + suf. *-ca*, valabil pentru ambele sexe, mai rar primind suf. *-cu* (Sircu) pt. bărbați.

A. 1. *Strbca* (< subst. sîrboaică) sora lui Miron Costin (RI XII 106), prenume de modă (ca Sasca, Armanca, Rusca etc.) v. Bogrea (DR I 213); — f. (16 A I 331); pîrfu (Dm) scris și Sîrca. 2. *Strbaca* f., mar. (Ard I 246); *Sărbăca* f., mold. 1644 (Sd XXII). 3. *Sărbuca* f. (17 A IV 230). 3. *Strbsca* t. (Dm) și s., olt. (Cat); redus la *Strsca* s., olt., fostul jud. Dolj (AO I 251). 5. Cf. *Sărbușcă*, Ioan (Tut) < subst. sărbușcă. B. *Strca* antrop., luat ca prenume, de ambele sexe, apoi toponim redus din Sîrca < Sîrbsca, sau < Sîr(b)ca după Bogrea (DR I; cf. DR III 213). 1. *Strca* s., mold. și munt.; v. Soroca. 2. *Sârca* f. (Sd XXII 61); pren. mold Iași (Sd XV 187); *Sârca* apare și ca pren. oltean la bărbați în urm. ex.: ginerele lui M.; — fiul lui P.I.; — Merișescu (Hur 47). 3. *Sărcu* Toader (Sur XV). 4. *Strcul*, C. (C Ștef); — fam. freqv. (Sd XXI). 5. *Sirca* f. (Sd XV 224), în pomelnicul familiei lui Vasile Lupu Vd.; — b. (Dens, Curs 182); — t. (Isp IV¹); — V. (Sd III 31); *Sirca* și *Sircuția* fam. (Moț) Este o enigmă dacă numele cu *i* reprezintă o grafie *i* < *l* sau se explică prin blg. сирка „plop”; Weigand explică Sîrku < sl. сиркѣ „orfân” (I).

Sîrmă v. Sîr m ă.

Sîrsea v. Sîrca A. 4.

Sitea v. Sită 2.

SLAB adj. 1. — țig. (13–15 B 144); *-ul*, Stan (16 B I 66). 2. *Slabacu*, fam. act. 3. + *-cea*, *-ciu*: *Slabcea* și *Slabciul*, mold. (Sd VI 456); v. și Slav 7.

SLAM cf. blg. слама „paie”; cf. și „slam” < sl. слама „sărat” ca în Slam-Rîmnic. 1. *Slama* fam., act. 2. *Slamea* (16 B III 362). 2. + *-in*: *Slăminești* s. 4. Cf. *Slăminărești* s. (17 B III 20).

Slamna, v. Slav 12.

SLAV, **-Ă** inexplicabil ca etnic, slavii vechi fiind cunoscuți sub numele de Șchei Slav se mai poate explica din terminația legată de multe nume împrumutate ca: Vladislav, Radoslav etc. și simplu слава (Mikl. Lexicon) sau din subst. slavă < слава „glorie”; cf. și srb. *Slavolub* (Rad 82 p. 135). 1. *Slav* (Dm; Cat; 16 B I 60; Vr C); — cu frații săi Stan, Pătru... (Div 375); — țig. 1509 (Paș); 16 B I 362); *Slavul* Dobro, tribun în Zara an. 969, dalmatin (Iorga II 337); — fiul lui Badea Ciutin 1445 (T-Rom 209); — unchiuș din Vărbilău 1763 (BCI IX 125); — din Vlădești (BCI III 95) 2. *Slăvulea* (16 B III 180). 3. *Slava* f., ard. (Paș); — soră cu Sora (16 B III 99). 4. *Slave* act.; *Slăvjea* (17 B III 147); *-escu*; *-ești*, *-eni*, *-uța*, *-eanca* ss. 5. + *-ei*: *Slăvei* b. (C Ștef; 13–15 B 140; 16 B IV 176), cf. și blg. славећ „privighetoare”. 6. *Slăvița* f. (P²; 17 B I 384). 7. + *-ciu*: *Slaviciu* Vătășescu (IO 214); *-l* zis și *Slabciul* 1525, 1545 (Gorj 269); *Slăvcescu*, M., act. (L Pl 356). 8. + suf. *-ici*: *Slavici* fam. în Făgăraș (Paș); — Ioan, scriitorul. 9. + suf. *-ilă*: *Slăvilă* (16 B II 165; Giur 78); — pren. (Tec II); *Slăvilești* s (T-Rom 263). 10. + suf. *-it*: *Slăvițescu*, C. (I Div); — Ioan olt. (Sd XV 330; AO VI 309); *-ești* s., sau din part. perf. slăvit < vb. a slăvi. 11. + suf. *-na*: (ca în Dragna): *Slavna* f 1575 (AO XXII 29; 16 B I 59; RI X 128); — f 1470 (BCI IX 22); — fata Frosinei (16 A I 81). 12. Cu *vn* > *mn*, ca în rîvni > rîmni: *Slamna* f (P²; P⁴; P Bor

76 , 107); — fiica lui Filipescu (IO 54): 13. *Slămnoiu*, M. (VM). 14. Prob. cu *i* epentetic *Slămînești*, v. Slam 3. 15. + suf. *-mir*: *Slavomir* (17 B IV 218). 16. + suf. *-ui*: *Slăvuiu* iuzbașă (17 B I 182); *-a* fam. ard. 1726 (Paș).

Slămînești v. **Slam 3** și **Slav 14**.

Slămnoiu v. **Slav 13**.

Slăv/cescu, *-ea*, *-ei*, *-escu*, *-eul*, *-ilă*, *-itescu*, *-ița*, *-uiu*, *-ulea* v. **Slav 3** — 7, 9, 10, 16.

SLUGĂ subst. și a **SLUJI** vb. 1. *Sluga*, Andriaș (16 A I 317). 2. *Slugan* (Moț). 3. *Sluj/ăscul* (Dm); *-ești* s. (ib). 4. *Slujitoru*, fam. din Gorina (Acte Sc).

Smadu v. **Smead 2**.

SMARAGD subst. I. 1. *Smarand* b.; *-escu*, *-ache*, actuale. 2. *Smărăndiș* b. (Sd XVI). 3. *Zmaragda* f., mold. (Sd XI 258); — d-na (P⁶), și *Zmărăgda* f., munt. (Sd XVI 77). 4. *Zmaranda* (P Bor 115) și *Zaranda* (ib. 90). 5. *Asmarandei*, Gh. II. Derivate:

A. masculine: 1. *Marand* v. (Meșt Cr); *-ic*, Al., act. 2. *Marandici*, P., act. 3. *Contras*: *Manda* b. (17 B I 442); *Mandă*, Gh. (An Pit 27); v. și *Mandfi*, *-ea* etc. la Manta.

B. feminine: *Smara* ipoc. act.; *Mara* f. (Giur 152) sau < *Marana* (Partea I). 2. *Mărănda* (Tec I; Șez; Sd XV 195); *Mărăndeni* s. 3. *Scurtat* în: *Manda*, *Măndița* ff., act.; *Măndoiu*, D. (Meșt. Cr.).

SMEAD adj. 1. — b. (17 B IV 32); *-a* f. (P¹¹; P Bor 5; Sd VII 34); *Smedești* s. (16 B VI 159). 2. *Smadu* Botoșariului și Nicolae al *Smadului* Botoșariul 1736 (AO XVI 329). 3. *Zmada* f. (Ard). 4. *Smdul*, Iordan (Bir II 387).

Smestanca v. **Sminti 2**.

SMEU subst. 1. — Ioan (Sd XVIII). 2. *Zmeul* Șomescu, olt. (Sd XXI); — R. (Cras 38); — Stoia (17 B IV 536).

SMIL cf. blg. смил „immortela” (plantă) (Weig). 1. — b. (13 — 15 B 66); — vechiul

nume al orașului Ismail; *Smila* t. (Sur III) „azi Simila și Sîmila, pîrtiu” (Ștef). 2. *Smilea*, vale (Mus). 3. *Smilan* (Braș), cf. și srb-cr. *Smilia* f. 4. *Smil* sau *Smiltzes* Vvd. blg., în Sredna Gora (Balcani) sub țarul Gh. Terteri 1281—92.

SMINTI vb. 1. *Sminteană* fam. (Sur XI). 2. Cf. *Smestanca*, Gh. (17 A I 110), cf. și sl. *sumesti* „a sminti”.

Smidul v. **Smead 4**.

SMOALĂ subst. și vb. a smoli. 1. *Smolii* b., mold. (Sd XI 87). 2. *Smolea* (17 A II 233). 3. *Smolean* mold. (Sd XXIII); *Smolian* b. (C. Ștef; 17 A IV 367).

Smuellă v. **Zmuci 2**.

SOARE subst. 1. — prenume frecvent. 2. *Soara* f. (P Bor 54); — moșneanca 1829 (Cărbunești r. Teleajen). 3. *Soarul*, Alexa, mold. (Isp IV¹). 4. Din pl. sori: *Sor* cu soția Caița 1835 (Sd XV 239); *-u* fam. act.; *-escu*; *-ești* și *-eni* ss. 5. *Sorea*, Ioan (Am 108; 17 B I 318). 6. *Soreață*, Ion act. 7. Prob. + *-enghea*: *Sorenghea* b. (Drag 258). 8. *Sorete*, C. (Moreni). 9. *Soricu*, Ioan, poetul; *Sorici*, Badea și *Soricești* ceată (Î Div). 10. *Sorin* (Răc 10). 11. + *-oiu*: *Soroiu* (T-Jiu; Sd VI 495); *-l*, Iane (AO XIX 111); *-l*, Stab, 1700 din Drajna (BCI XIII 186); Radu *Soroi* (Drj 83); *Soroescul*, Neagul (Drj 1). 12. *Soroica*, St. (Am 157). 13. *Sărinel*, ard., 1680 (Paș) și *Sărincuță*, mold. (Sur X) < Sorin cu *o* > *ă*. Unele derivate se confundă cu cele create din subst. soră.

SOC subst. 1. *Socu*, Dan (Glos; C Ștef). 2. *Socea* pren. (P¹⁴ fila 21); — eponim al satului *Socii* (17 A IV 121); *Socia* b. (Ard); *Soc/țești* s. (Tec I); *-eni* s. 3. + *-otă*, *Socotă: *Socoteni*, s. (Cras; Cat); *Socoteanu*, olt. din *Socotești*. (ib.), sau < vb. a socoti.

SOCOL < sl. соколъ „șoim”. 1. — (16 B IV 113). 2. *Socola* b. sec. XVI (P Gov f⁰ 11); *Socol/ăn* (16 B V 44); *-escu*; *-ești* și *-ari* ss.

Socot/e/anu, -eni, -ești v. Soc 3.

Sofora v. Safir 6.

Soldana v. Sultan 4.

SOLIMAN < tc. *Suleiman*. 1. — pan., 1456 (Dm; Hurm II²; poate grafie greșită pt. Solomon; 2. *Sälیمان*, olt. 1605 (Sd VI 460); — sătean 1620 (AO XVIII 149). 3. Cf. *Sulimănitul*, Avram (AO XX 147), < vb. a sulemenii (?)

Soltan, -a, -ănești v. Sultan 3.

Sor, -ea, -eață, -enghea, -eni, -ești, -ete, -iei, -ieești, -ieiu, -in v. Soare 4 — 10.

SORĂ subst. I. 1. *Sora*, frecvent prenume feminin, din vechime: (Cotr 305; — sora lui Ștefan cel Mare (Dm); *Soră* (Ștef). 2. *Soară* f. (Ard II 42). 3. *Sorica* f. (Cotr) 553; Ins 265); f. dobr. (RI XI 208) etc. 4. *Sorița* f. (Dm; Ștef; BCI VII 71; Paș; C Ștef; 16 A I 353, 528, III 162; 17 A I 149). 5. *Sorae* f. (16 A I 182, II 206); *Soroaie* f., ard. (Paș). 6. + -an: *Soran* de Hațeg, Maftei, 1798, care semnează în 1816: Matiaș *Sora* (Ard II 110); *Sorana* f., act. 7. *Surata* f., 1546 (Glos) < subst. surată.

II. Forme apropiate. 1. *Sorca*, nume valabil a) pentru femei: *Sorică* zisă și *Sorca* (16 B II 380, IV 217, 296; 16 A III 127) și b) de bărbați: *Sorcă* (16 B IV 104); — din Muscel (17 B I 99); e) sau n. de familie: — (16 A I 485; AO III 516; Sd XI 280 mold.). 2. *Sorcă*, V. (Isp I¹); *Soreescu*, munt. (BG LIV 159). 3. *Soracă* 1530 (P Gov f° 16); *Soraci*, D. (17 A V 237); *Sorăcea* b., (Sd XVI). 4. *Sorăcel*, Ion din Huși (BCI VII 69). 5. *Sorlița* t. (16 B IV 370), prob. sinc. < dim. sorulița. 6. Cf. *Soroagă*, N., mold., act. 7. *Soroviți* popa (17 B II 436, IV 434), ambele nume se pot explica și din subst. soare + sufixele -agă; -oviț.

SORB subst. (copac). 1. *Sorbu*, Andrei (BCI V 203). 2. *Sorbizamă* b. (Sur VIII), < vb. a sorbi.

Sore/a, -ă, -escu, -u v. Soră II 1, 2.

Sor/ea, -eață, -enghea, -eni, -escu, -ete, -ieiu, -in v. Soare 4 — 10.

Sorești v. Soare 4 și Zori 2.

Soroagă, Soroaie v. Soră I. 5, II 6.

SOROCA. 1. *Soroaca* cu surorile Sofiica și Gafa, „copiii lui Fădor Ciolpan” (16 A I 542); *Soroaca*, zisă și *Strea* f. (ib. 236). 2. Stoica *Soroci* olt. din Cocorăști, lângă Arcești, 1646, (AO XVII 306). 3. *Sorocoteja* b. (Dm) < ucr. сорок (40) și ТЪЖ „sarcină” V. Teju (Partea a III-a).

Soro/eseul, -iea, -iul v. Soare 11, 12.

SOT subst. 1. — b. mold., 1648 (Glos); -u, mold. 1576 (Sur XIX); -ul b. (Sur III).

SPAHIU subst. (cavaler turc). 1. Spa-
hiul mare ban (IO 108); — din Vllsănești (AO XII 341); — Ionașco, olt. (Sd VI 497); — Stan 1570 (Păc 178); *Spahii*, ceată, olt (Î Div). 2. *Spafiul* Radu, olt. (Sd VI 459).

SPAN etnic, < gr. ἰσπανός „spaniol”. 1. *Ispan*, olt. (17 B I 365, III 69); — vecin (17 B IV 300). 2. *Span*, călugăr munt. (Sd VII 272); *Spanopol* boier munt. 1433-1446 (Rel). 3. + suf. -ache: *Spanache*, Ion 1790 (BCI VII 21); cont. cu spîn: *Spînachi*, Ion (Bir II), poate fi același. 4. Din rus испанец, -нка „spaniol, -ă” avem adject. *spanță* [lingă] (DZF; Furnică 96); câteva n.: *Spânțescu* Ion act. + -ov: *Spanțov* zis și *Spanțog* b. (16 B I 95) și satul *Spanțov* numit la 1558 *Spanțoc* (Stavr). Pentru variația sufixului, cf. Bran/cioc zis -ciov și -ciog, cîmpul la N. de Ploiești. 5. *Spanciog* 1617 (Cat mold I). Cf. *Spancioc* b. (Cat; LU); *Spancioc* spătarul., mold. (Kog I 219); — b., ard. 1722 (Paș); — b., mold.

Spanci/oc, -og, Spanțoc v. Span 4, 5.

SPĂLA vb. 1. *Spălă-varză*, Ilii, dobr. (RI XI 212). 2. *Spălățelu*, mold. (An Com 38) munt., 1779 (BCI IV 108).

Spălățelu v. Spălă 2.

Spân/asie, -ei v. Spîn 4, 5.

Spăr/elul, -ietu, -ieții, -iosu v. Speria 2, 6, 7.

Spărlă v. Sperlă 1.

SPĂTAR subst., rang boieresc. 1. *Spătar/* u s.; -*iu* fam. (Buc). 2. *Spătăr/* ei, -*ești* ss.; *Spătărelu*, Dragu (Deal 16). 3. + -*ici*: *Spătăriciu*, munt., 1616 (Glos). 4. *Spătăricea* b. (17 B III 32). 5. *Spătar* fam. (Moț) < subst *spătar*: a) *spatele* unui scaun, b) fabricant de spete.

SPEIA subst. (un fel de coș). 1. — pren. f. (P¹² fila 21). 2. *Speaia* t. (16 A II 218). 3. *Spiești* s.

Spenea v. **Spî n 5**

SPERIA vb. 1. *Speriatu*, Elena, act.; *Speriați* s. 2. *Spărietu*, Ioan, mold. 1761 (BCI IV 218; — 1 b. (Ștef); *Spărieții* s. (ib.) 3. *Speriețeni* s. 4. Din „*sperieți*”, fără s: *Perieț*, P., stolnic (Fil A); *Perieții* s.; *Periații* lui Manea (17 B II 32). 5. *Periețeanu* fam., cu suf. de apart. locală -*anu*. 6. *Spăriosu*, băn. act. 7. Cf. *Spărelul*, Oprea (16 B IV 479).

SPERLĂ subst. (spuză). 1. *Spărlă* b. (17 A IV 112); -*ul*, Stoian (BCI V 191). 2. *Sperlea* (AO IV 462; DM); — Stan (Glos). 3. *Sperlești* s. (Glos). 4. *Sperlan*, olt. (16 B II 85); — Ivan, olt. (17 B I 368).

Spiești v. **Speia 3.**

SPIN subst. 1. *Spinei* act.; — Chiril, mold., act. 2. *Spineaciu*, C. (AO XVIII 329). 3. + -*ei*: *Spinciul* (17 B I 215, 325, 361; II 206; III 37).

SPÎN subst. 1. *Sptnul*, olt. (Hur; Glos) etc. 2. *Sptnescu*. 3. *Sptnați*, Neagoe (Glos). 4. *Sptnei*, M. *Spănei*, V. (Sd VII 239). 5. *Sptnul* scris și *Spenea* (Iorga, Observații, BCI X 82); *Spenea* (Dm; Sur I; Drj 56; Sd XVI 73); — Giurgea 1411 (Mih 4). 5. + Tănăsie: *Spănasie* (Sd XVI). V. și Span 3.

Spodeul v. **Spudeu 1.**

SPOI vb. 1. *Spoială*, Antal, mold., act. 2. *Spoilea*, popa din Târgșor (16 B VI 297).

SPOR subst. 1. *Spora* b., ard. (DR II 697). 2. *Sporea*, C. (IS 263). 3. *Spornuic*

(Ard) < adj.

Sprent/in, -*enești* v. **Sprinten 2.**
Sprin/ceană, -*jan* v. **Sprinceană 1, 3.**

SPRINTEN adj. 1. — b. (Cat; 16 B II 252) etc. 2. *Sprintin* 1489 (Div 110); *Sprentin* (17 B II 195); *Sprentenești* s. (16 B III 224). 3. Cu schimb de terminație: *Sprinteș* (16 B I 15).

SPRÎNCEANĂ subst. 1. *Sprinceană* fam. și *Sprîncean* fam. (Sur VII). 2. *Sprîncean*, buc. 1780; -*a*, Stanca (AO XVIII 153) < adj. 3. Cf. *Sprinjan* (Ard II 174).

SPULBER subst. 1. — b. (Vr; Am 108); — St. (Vr C 179). 2. *Spulbăr*, A. (Tec II).

SPUZĂ subst. 1. — b. (17 B I 286). 2. *Spuzoiu*, P.; -*i*, Preda (AO III 338).

Stait v. **Stai e 9, b.**

STAIU din tema sl. *стаити* echivalentă ca sens vb. latin *stare*; cf. sl. *стаи* „colibă” sau srb. -cr. *Staja* < Stanimir (Rad 82 p. 85). 1. *Staiul* pren. (O Dens; Hur 101); — vlah din Serbia (A Ist III 85; DR IV¹). 2. Cu afer. *Taiul* (Mar). 3. *Stai*a b. (Ștef; Ț-Rom 79; 13—15 B 64); — f. (ib. 133). *Stăia* b (P Gov f⁹ 37 vo). 4. + -*ca*, -*cu*: *Stai*ca b. (13—15 B 227; 16 B III 310); f. (AO XI 217); *Stăica* Dobrotescu (AO XIII 130). 5. *Stăican* (16 B VI 159). 6. *Stai*co b. (Rel); *Stai*cu frecv., act.; -*lești* s. 7. *Stăesc*, Vlad, munt. (BCI V 201). 8. *Stăilă* jude (Dm). 9. + -*it*: a) *Stăit* b. (AO XVIII 141; 17 B II 173); -*ul*, olt. 1493 (Cat). b) *Stait* (13—15 B 195; Ț-Rom 353). e) Cont. cu vb. *tăiat*: *Stăiat*, țig. (16 B III 251). d) *Steitea* moșn. (16 B VI 326).

STALU 1. *Stalu*, vătaș (16 B VI 80). 2. *Stalia* b., olt. (Sd V 305). 3. + -*cea*: *Stalcești* s. (17 B II 10).

STAMBUL numele turc. al orașului Constantinopole, < gr. *εις τήν πόλιν* „la oraș”. 1. *Stambol*, Preda (Has). 2. + suf. turc -*li*: *Stamboli*, M. ș.a. (Cat gr I) și -*u*, N. (Sur VIII)

„din Stambul”. 3. *Ischistambol*, Chirită (Î Div) < tc. eski-St. „Stambulul vechi”.

Stamnieoi v. Stavilă 2.

STAN < sl. Stani/slav, -mir < sl. *stan* „a sta” (în sus), a se ridica (Capidan; DR II; Weig 148). La răspîndirea lui va fi contribuit și forma Costan < Constantin; unele forme pierd pe *s* inițial (afereză). I. Din forma slavă cu *-slav* și *-mir*: 1. *Stanislav* (Dm) și s. 2. *Tanislav* (G Dem) și *Teneslav*, D. (An Pl 117); „*Tanislavi* sau *Tanigociu*” (Loc...); *Stănistlav* (Ard; 16 B I 52); — zis și *Tăslav* (D Gorj 125, 127). 3. *Stănistlavone* b. 4. *Stanimir* act.; *Stănimir* (16 B I 114); *Stanomir*. 5. Cu afer. *Nimir > *Nimirești* s. (Glos); cf. Nimirov, oraș ucr.

II. Forma scurtă: *Stan*: 1. Frecv. dacorum. În doc. (Dm; Rel, etc.) și act.; *Stanul* (Morl 6); vlah din Serbia (DR IV¹; 13—15 B 183: 16 B III 318; 17 B II 100; RS 57). 2. Cu afer. *Tane* act.; *Tanu* (ib); + *-dici*, *-anu*: *Tanoviceanu*; *Stănescu* frecv.; *-ești* s.; cu afer. *Tănești*, ceață de moșneni (17 B I 202); *Tanesco* Ganciuc, 1824 (Sur XI), luat ca prenume. 3. *Stănulescu* act. 4. *Stănulețul* (17 B II 367). 5. + *-ig* + *-oci*: *Stănigoci* (17 B III 421); cu afer. v. *Gociu*. 6. Compuse: *Stanariciul* 1635 (Hris I 229); *Stanciulcul* (17 B II 100); *Stăndrău*, Stan (17 B III 102); *Stănrăciu* (Ard); *Stănsilă*, N., act.; *Stanchiș*; *Stănciuorae* f. (16 B VI 248; 17 B I 368), marital.

III. A. + *-cu*, *-ca*: 1. *Stanco* (Dm); *Stancu* frecv.; — al Jidovului (AO XXI 143). 2. *Stanc* și *Stănc* (Moț). 3. Cu afer. *Tanco*, Pîrlul lui, (Ștef); *Tancu* (C Ștef); — dobr. (RI XI 208). 4. *Stancul*, cu afer. *Tancul*, ar. (Ant Ar), dar *Ancul* v. Ioan VI A 10 (Partea I); *Stăncușescu*; *-ești* s. 5. *Stanca* b. (17 B III 392); — f., frecv. 6. Cu afer. *Tanca* f. (Fărș). 7. *Stăncișă* f. (Puc 274) sau < Stana + Chița. 8. *Stăncău*, ard. 1680 (Paș). 9. *Stăncoe* b. (Ard II 146). 10. *Stăncuș*; *Stăncucel* (Cat mold I) (act). 11. Compus: + Ilie, *Stăncălie*, Ioan, act.

B. + *-cea*, *ciu*: 1. *Stance(a)* b. (Dm; 13—15 B 152; 16 B I 52; 17 B I 386); — cu fiica *Stancea* (16 B III 65). 2. *Stăncel*, ard. (Met 6);

-cei s. 3. *Stănc/escul*, Er. (17 A V 229); *-easca*, *-ești*, *-eni* ss. 4. *Stanciu* frecv. 5. Cu afer. *Tanci* (Ard I 106); *Tanciu*, din Bîrsa (Sd X); — dobr. (RI XI 205). 6. *Stănciulaș*, D. (MO 10 feb. 1949). 7. *Stănciulea* (16 B IV 358; Paș); *-escu*; *-ești* s. 8. *Stănciulețul* (16 B III 81). 9. *Stăncic*, firmă (București) și *Stancic/a* b. (16 B I 147); *-ă* (17 B I 167); *-ul* (Drag 36). 10. *Stancișor* (Tis). 11. *Stăncilă* b. 12. *Stănciuc* (Giur 40); *-ă* b. (17 B I 372); *-ul* (17 B II 112, 367); *Stănciug* 1587 olt. (D Gorj). 13. *Stanciunel*, ard. (Paș). 14. *Stăncioiu* 1829 (Cărbunestii r. Teleajen). 15. *Stancioniu* act. oltean-meh.

IV. Stan, cu diverse sufixe. 1. *Stana* b., post., 1638 (D Buc); *Stanian* (Dm). 2. *Stărnăgui* (16 B VI 338). 3. *Stănea* (17 B II 237); *Stănean*, ard.; *Stanian*, Radu, act. (Ploiești). 4. *Stăneasă* fam., ard. (Paș). 5. *Stănecl* act.; *-u* 1726 (Paș). 6. *Stăneiu* 1680 (Faș); *Staneica* t. 7. *Stanel*, olt. (Sd VI 506). 8. *Stănesul* (sic) 1726 (Paș). 9. *Staneș* (Tec II). 10. *Staret* (Cat; 16 B II 400). 11. *Stănia* scris și *Stănie* (16 B IV 118, 353, VI 139). 12. Cu afer. *Tanie*, C. (Bîr I); *Stăniia* b. (17 B II 411; Hur); Pîscul *Stăniei* (17 B II 156). 13. *Stănișă* b. (Dm; M mar); *-ă* (Dm); *-eanul*, T. din *Stănișeni* (16 A IV 209; 17 A V 331); *-eni* și *-ești* ss. 14. *Stănișoiu* moșn. (AO X 130); *-l* (17 B I 307). 15. *Stanigociul* s. 16. Cf. cu asim. regresivă: *Stinișușă* (Paș; IS 278); *-ă* (IS 278). 17. *Stănil* (AO XVI 98); *-ă* pren. (P²; Dm); *-escu*; *-ești* = Stălinești s. (Dn). 18. *Stănișești* (Tec I); *-el* act. 19. *Stănișor* (Acte Sc); — Ioniță (P Bor 63); *aști* s. (Dm). 20. *Stanișă* b. (C Ștef); *Stănișescul* (Dm; Ștef). 21. *Stanu > *Taniu*, dobr. (RI XI 211). 22. *Stănoiu*, Damian. 23. *Stănoca > prob. *Anoca* (Mar 144). 24. *Stanoman*, P., olt. (Sur VI); — fiul lui Stănislav, olt. (Sd VI 506). 25. *Stănuț < *Tănuță* (16 B VI 312). 26. *Stănușă* (16 B III 98; 17 B II 132); *Stenug* (17 B I 318). 27. *Stănuș > *Stănușești* s. (C Bog). 28. *Stănuș* (Paș); — olt. 1622 (RI VI 244; 17 B III 535); *-escu* act.

V. Feminine 1. *Stana* frecv.; cu afer. *Tan/a*, f., dobr. (RI XI 211); — fam. (Moț); *-ă* f., ar. (Fărș). 2. *Stănae* f. (17 B I 202, III 574); *Stănaia* (17 B IV 288; AO XVIII 124). 3. *Stanca*, D-na lui Mihai Viteazul,

și *Stancea* f. (v. sus III 1). 4. *Stânica*. 5. *Stănișoara*. 6. *Stanina* 1548 (Răc 10). 7. *Stănuca*. 8. *Stanuța*. 9. *Astancăi*, Gh., matronim.

Stangăul v. Stînga 2.

STAR sl. *сѣръзъ* „bătrîn”. 1. *Stărteni* s., olt. (Sd XXII) < *Starlea. 2. Compus prob. din star + Vilcu: *Stravolca*, Sc. 1848 (IO 67). 3. Cf. cu afer. + *-oga*: *Taroga* b., olt (17 B I 368).

Staree, -a v. Stîrc 3.

STAVILĂ subst. 1. ard. (Viciu) 16; — vornic, mold. (BCI VII 32); *Stăvilă* (Giur 160; Sd XVI și XXI). 2. Cu *mn* < *vn*: *Stamnicoi* (Dm).

Stăesc, Stăi/an, -at, -lă, -tul v. Stăiu 4, 5, 7—9.

Stănaia, Stănăgul, Stăn/ăraclu, -ărau, -ăsilă v. Stăna II 6, IV 2, V 2.

Stăne, -călie, -cău, -cel, -ceșeu, -ceeni, -cești, -chița, -cie, -eilă, -eioiu, -eiu v. Stăna III A 2, 7, 8, B 2, 3, 9, 11, 12, 14.

Stăneiu/ăș, -ea, -eseu, -eșul, Stăneiu/roae, Stăne/oe, -uleseu, -uș v. Stăna II 6, III A 4, 9, 10, B 6, 7.

Stăn/ea, -ean, -eci, -eiu, -eseu, -esul v. Stăna IV 3—8.

Stănga/cea, -eiu v. Stînga 4, 5.

Stăni/a, -ea, -e, -ga, -geni, -goei, -goiu, -lă, -șești, -șoara, -șor: Stăn/oiu, -ue, -uea, -ușă, -uești, -uleseu, -uleșul, -uș v. Stăna II 3—5, IV 11—14, 17—19, 25—28, V 5, 7.

Stăvilă v. Stăvilă 1.

STEAG subst. 1. *Stegjaru*, -ărescu. 1. *Stevu* t. (13—15 B 130) și *Stevș*, olt. (Sd VI 459) < *stevă*, variantă ard. < steag (expl. Pașca).

Steaiotă v. Stei 2.

Stega v. Stînga 6.

STEI subst. 1. *Steia*, țig. (16 B II 16) și *Șteia* b. (17 B I 432, II 180). Cf. blg. *Steja* < *Stefan* (etim. Weigand). 2. *Steaiotă* t., suf. -otă indică un antroponim.

Steiten v. Staie 9, d.

STEJAR subst., 1 — C. act. 2. *Stejerean* vornic (Sur III).

Stenga v. Stînga 6.

Stenug v. Stăna IV 26.

Stevș, -u v. Steag 2.

Stiniguța v. Stăna IV 16.

STÎNCĂ subst. 1. *Stîncești* s. (Dm); 16 B I 6; RI II 197); *Stîncăuși* s. (Ștef). 2. + Stăncu: *Stînculești* s.

STÎNGA subst. 1. *Stîngă*, Ioan (17 B II 40), etc. 2. *Stăngăul* munt. 1622 (RI VIII 199). 3. *Stîngeoiu*, M., ard. (z). 4. *Stăngaci* (Glos); *Stîngaciu* (Dm). 5. *Stîngăcea* (Cat; Sd XI 261; 17 B I 261) și *Stăngăcea* (16 B II 138). 6. Cf. *Stenga* și *Stega* (Moț), prob. din altă temă.

STÎRC subst. 1. *Stîrcu* b. (Ard); -i (Dm). 2. *Stîrc/e*, Miron, vornic mold., 1618 (Hurm XV 786); -ea, I. (Sd XI 78); frecv., mold. (Băl I); -eni s. 3. *Starce* spătar (Isp I¹); -a țig. (16 B II 30).

STOIA < sl. *сѣотн* cf. srb.-blg. *Stoj*, -o, -ko, -no, -an etc. Unele derivate ale temei sînt luate direct din bulgară sau sîrbă. Ca nume frecvent se supune aferezei. I. 1. *Stoi*, munt., 1709 (BCI XI 91). 2. *Stoe*, cu afer. *Toe* (Grozav AO.); *Toea* (Bz). 3. *Stoia* (Cat; Vr); — ard., 1680 (Paș); cu afer. *Toia* (Paș); *Stoiescu* (Hur 101); -i, R., olt. (17 B IV 183); -ești s. (Vr); cu afer. *Toescul* (Tis 374); — R. (AO VI 426). 4. *Stoiu*, dobr. (RI XI 208); *Stoiasa* marital (16 B I 29). 5. *Stoian* sau *Stoian* (Dm; Paș; Cat) -a (P¹). 6. Cu afer. *Toeian* (Ard II 92). 7. *Stoan* (Ard II 141). 8. *Stoenel* (16 B IV 104); *Stoenescu*; frecv. act.; (Ard) -ești; -easa, -oiaa ss. 9. *Stoeniș* b. (16 B III 1).

II. A + -ca, -cu: 1. *Stoica* b. (Dm; Cat; Paș); — zis și *Staico* Vintilov, sec. XV (BCI IX 17). 2. *Toică* (Bz); *Stoiceni*, -ești ss. 3. *Stoica* f. (16 B II 32, III 127; 17 B I 223). 4. *Stoican* b. (16 B I 59; Cat; Paș); -ea, ard. (Paș) -i s.; -ul pren. (Pom; 17 B II 234); -ul din Chiojd (Mz Pl I 42). 5. *Stoicânel* (16 B V 220). 6. *Stoicul*; -escu; -eș, I. (Puc 297). 7. *Stoichina* b. (16 B III 53, 210; Sd X); — f. (AO XIX 84). 8. *Stoi-*

chiță b. (17 B I 301; Paș); — log. (Tis; Giur 328; AO XII 243); 9. *Stoichilă, cu afer. *Chiliță* b. (17 B II 380). 10. *Stoicoiu*, act.; *Stoiconiu*, Mătei, olt. (Grai I 14). 11. *Stoicușă* b. (16 B IV 258). 12. *Stoicuț*, -a ard., 1720, 1766 (Paș).

B. + -*cea*, -*ciu* : 1. *Stoicza* (Cat; AO X 128; 16 B III 53; Bîr I). 2. *Stoiciu* I. (Bîr I); *Stoicioaia*, f., marital.

III. Cu alte sufixe. 1. *Stoide*, C.A.; cu afer. *Toide* popa (17 B III 483). 2. *Stoeci*, ard. (Paș). 3. *Stoechiu*, Ion, neg., olt. (Sd XXII). 4. *Stoilă* (Mus 33; BCI XV 78); -*ci* s. 5. Cu afer. *Toilă* (= *Toilea*) Crăciun (C 10 Ștef 41; 16 A I 388,517); *Stoilea* t. (Mus). 6. *Stoinea* s. *Stoinea*, munt. (17 B II 8, IV 6; Sd V 448; BG LIV 159). 7. Cu afer. *Toinea*, olt. (Sd V 439). 8. *Stoiniță*, Aga (1668 Deal 16); — t. (17 B I 378). 9. *Stoinfel* fam., act. 10. *Stoișor* (1688 (Paș)). 11. + -*it* : *Stoit* (17 B III 514), ca Stăit < Stae. 12. Compus : *Stoichirlea* b. (17 B I 162, III 381).

IV. Din blg. Цопью din Stojo : *Țone*, ea, -i, actuale.

***STRAII** < sl. *срѣха* „tremur”. 1. *Strahoi*, Giurgiu (16 A I 108). 2. *Strahoești* s. (16 A III 354). 3. + -*olă*, -*in* : *Strahotin* s. (Dm); — b. (Sur XXI); v. și Străhae.

STRAJĂ subst. „custodie” t. și antr.; cf. srb. *stražimir* (Rad 81 p. 128). 1. *Strajă* t. (pichet vechiu de graniță); — b., olt. (Sur VI); -*an* fam. 2. *Străjan* (Ard II 174); -*ești* = *Străzăști* (Tec I.); *Străjeni* s.; -*escu* (Arh). 3. *Străjer* (Buc) < subst.

STRAMĂ subst. 1. Stanul *Stramei*, rumîn (17 B IV 148). 2. *Strămătură* b. (16 B III 256) < subst. 3. *Strămăturaru*, D. (Ocina) < nom. agentis. 4. Cf. *Stramco* (16 B V 137).

***STRAȘ** cf. blg. Страшимир < sf. *Evstratie* (etim. Weig). 1. *Strașa* f. (16 B III 363); *Strășeni* s. 2. + -*ca* : *Strășca*, Ioniță, mold. (R I × 196). 3.—4. Cf. *Strășna*, D., mold. 1821 (BCI XV 102) și *Streășin*, vatag (16 A IV 262), ambele și din subst. strașină.

STRAVA sl. *срѣва* „comîndare” (v. Romanoslavica I 170). Cuvînt auzit de Iordanes la curtea lui Atila; cf. însă lat. *strava* „un fel de trofeu” (Quicherat, Dict. lat.) I. 1. *Stravo*, Iuon, ard. (Met 277); *Strava*, ard. 1728 (Paș). 2. *Stravici* (Dm); *Stravici* „fiul lui Stroe” (Iorga III 281, etim. greșită); — sau *Straovici*, Bratul și Costea (Dm; Ștef; 16 A II 233, III 157). 3. *Strova* (Ard); *Strovici* (C Ștef). 4. *Stravinescu*, M. (RI XI 54) sau < Stavri cu met., 5. *Straova* și *Streaua* tt. (Mus). 6. *Străvoiu*, I., ard. Rămîne de stabilit raportul dintre Strava, Straova, Straoa.

II. 1. *Straoa*, b., 1489 (Ț-Rom 386; Vr). 2. *Straua* (Cat; 16 B I 110—111). 3. *Straao* (Ac Bz 4); *Străoanji*, -e, *Străoia* ss. 4. *Stroi* Ilie (Vr C 60). 5. *Străoști* s., 1482 (Ț-Rom 325); cf. cu afer. *Tăoști* = Tăvești (Ștef II p. 21, derivație greșită). 6. *Străuș* (Moț). 7. Articulat : *Straul : *Straulan* din Loviștea (BG LIII 156); *Străul/lea*, ard. (Viciu; Paș); -*escu*, P. (Î Div) -*ești* ceată (ib) și s.; *Straico* boier sec. al XVII-lea (P Gov f° 11 vo).

STRĂHAE cf. ceh. Strechaj și fem. Strachaja < *strachă*, v. mai sus, Strah. 1. — (P Gov f° 18); — Radu (16 B IV 353). 2. *Strahaia* s. 3. *Străhaeș* b. (13—15 B 160); s. (Ț-Rom 300).

Străin v. Strein 2.

Străj/an, -er, Străzăști v. Strajă 2—3.

Strămătur/ă, -aru v. Stramă 2, 3.

Strămbăiu v. Strimb 3.

Străș/ea, -eni, -na v. Straș 1—3.

Străz/ă, -ăseul, -ăști v. Strez I 3.

Stră/oaia, -oști, -ulea, -ulești, -uș; Străvoiu, v. Strava I 6, II 3, 5—7.

Streășin v. Straș 4.

Streaua v. Strava I 5.

Strez v. Strez I 1.

Strahaia v. Străhae 2.

STREIN adj. 1. -u, Ioniță (Î Div); -ov, N. act. 2. *Străin*, Gr. act.

Strej/a, -an, -aru, -ea, -nieu, -oiu v. Strez II 1—6.

Streoi v. Strava 4.

STREZ < sl. *срѣза*, cf. srb.-cr. *Strezi-mir* (Rad 81 p. 128). I. 1. *Strez* principe în

Balcani, vasal Asăneștilor. 2. *Strez*, D. munt. (BCI V 201). 3. *Străzică*, I. (Ard II 150); *-ești* (17 B III 527); *-ăscul*, *-ăști* (Tec I) se confundă cu Străjești < Strajă. 4. *Streza*, de Dridif, ard. (Pușc IV); — ard., 1595 (Paș). 5. *Streze* (16 B IV 187, V 464); *-a* b. (Paș; Ard); — log. (Cat); *-ești* s., olt. (Cat). 6. *Stredzescul*, Gh., mold. (Sd VI 92). 7. *Strizu*, act.

II. Cu *z > j*: 1. *Streja* fam. (Tel 45); — s. 2. *Strejan* (Lic Pl 103). 3. *Strej/ea* (U1 19); *-ești* s. 4. *Strejoiu* (Sd XV 243). 5. *Strejaru* fam., act. 6. Pt. *Strejnicu* s. cf. subst. strijnic (mfnz de 2 ani). Acestea (1–6) se pot explica și din strajă.

Strizu v. S t r e z I 7.

STRĪMB adj. 1. *Strtmb/ū*, *-a*, *-eni* ss. 2. *Strtmbei*, M. mold., act.; *-u* (17 A IV 278). 3. *Strămbăiu*, mold. (Sd XV 116).

STRĪMT adj. 1. *Strtmtu* (16 B III 81) 2. *Strtmtoraru*, Dinu (Puc 297).

STROE < sl. Strojmir < *срѡма* „providență” „ordine”, cf. srb.-blg. *Stroje* 1.—frecv. act. (Dm); — Buzescu; *-ești* s. 2. Cu afer. *Troe*, T., act.; — C-tin (Isp IV²). 3. *Stroiu* (Hur 128). 4. *Stroia*, ard. 1613 (Paș); — munt. (17 B I 465). 5. Cu afer. *Troia* fam. act. 6. *Stroiasa* f., marital (17 B II 214). 7. *Stroian* pr. act. 8. Cu afer. *Troian* act. sau < subst. troian; *-escu* și, prob. prin acomodare, *Traianescu* act.; *Troenești* s. (Cat; Dm; 16 B I 5; Ț-Rom 237). 9. *Stroică > *Troică*, Ioan mold., act. 10. *Stroici* (Dm); — Lupul, log. (16 A IV 17; Sd XI 85); — Luca (Gane). 11. *Stroiciul* (16 B VI 338). 12. *Stroicicul* (AO X 128). 13. *Stroiel* (Paș). 14. *Stroil/ă* și *-escu* act.; *-easa* s. 15. *Stroin*, Gg., ard., act. 16. Cu afer. *Troina* b. (17 A III 24). 17. *Stroinfi* s. (Dm). 18. *Stroișor* (Paș); *-u* (Mus). 19. *Lustroaie*, ard., 1726 (Paș), din patronimul „al lui Stroae”.

Strov/a, *-iei* v. S t r a v a I 3.

STRUNGĂ subst. 1. Cu suf. *-ar*, de apart. locală: *Strugăriță* b. (17 A II 258). 2. *Strungari* s., fără raport cu subst. strungar.

STURZ subst. 1—S. (Tec I); *-ești*, *-eni* ss.; *-ăsc* fam. (Tec I). 2. *Sturz/je* (Mar); *-a* (Tec I; Buc; D Buc); — răzeș în Putna; *Sturza* hatman (Costin). 3. *Sturzoiu* (Bz). 4. *Sturzevici*, D. (16 A II 11). 5. Cu afer. *Turza* 1726 (Paș).

SUCA 1. — Ioan (Met 65) < subst. ard. sucă «nărav» < magh. szokas (com. Cristureanu). 2. *Suce*, Stan AO XXI 173); *Sucescu*, Ion 1808 (ib. 174). Pentru *Suc/e*, *-escu*, cf. vb. a *suci*. 3. *Sucală* b. (16 B IV 152) și *Sucal* boier (13–15 B 171), din subst. *sucală*.

SUCHIAT 1. —b. (16 B III 236). 2. Cf. *Suchias*, armean (RI XV 132); *-ian* Cricor, armean (RI XV 136). 3. *Suchianu*, I., formă modificată, din precedentul.

Suei/gan, *-ul* v. S u ț u I, 3.

SUDIT subst. „supus strein”. 1. *Sudil/ul*, Radu (Bîr II); *-a* f. (Aș Br 111); *Sudiții* s.; > *Sudeșeanu* act.

SUFLA vb. și **SUFLET** subst. 1. *Suflea*, Ion, act. — S. (VM); — M. (BCI XII 133). 2. *Suflefel* b. (Puc).

SULĂ subst. 1. — din *Suleni* (16 A III 366); *Sula* (Glos; Moț). 2. *Sul-ea* b. (17 B I 417); *-eanii* (Glos); *-escu*. 3. *Sulul*, Voicilă (17 B IV 507) sau < subst. sul. 4. *Sulariul* t. (Glos); *Sulăreni* s. (17 B I 406). 5. *Suletea*, C., act.

Sulimănitul v. S o l i m a n 3..

SULTAN subst. 1. — țig. (16 B V 271); — sătean, mold., 1654; — G., ard. (Sd I–II 30); *-ești* s. (Dm). 2. *Sultana*, domniță, din dinastia Mușatinilor, mama lui Nic. Mavrocordat (Hurm XIII); frecv. f. 3. *Soltan*, mold. (16 A I 10; DM 57); — boier (17 A V 286); — a „domnița” (RI II 25); *-ul*, ard. (Sd X); *Soltănești* s. 4. *Soldana* și *Soltana* f., dobr. (RI XI 205).

SUMA subst. 1. *Suma* b., ard. (DR II 697; Ard; Paș); — olt. (Hur 324; 16 B IV 86; 17 B IV 262). 2. *Șuma* b. munt. 1620 (Sd VII 271).

SUPȚIRE adj. **1.** *Supțirel*, S. (CL); *-ul* (Hur); *Supțireii* (CL) fam.

Surata v. S o r ă I 7.

SUR adj. **1.** *Suru* fam. **2.** *Sur/a*, *-aia*, *-ani*, ss.; coincidențe: dac. *Surus* b. și *Sura* f. (OR I 586).

SURD adj. **1.** *Surdul* vlah din Serbia (l. cit); — morlac (Morl 6); — Ion (Tec I); *-escu*; *-ești* ss. **2.** *Surdilă*, țig. (16 B I 60); — St. (17 B II 430). **3.** *Surd-oiul*, *-eni*, *-ești*, ss.

SURIC cf. adj. *suricel* < sur. **1.** — și *-arul* ss. **2.** *Surica* b., mold., 1661; — zis și *Siuric*, mold. *Siurici*, Luca (16 A I 270). **3.** *Surici* Luca 1528 cu surorile Varna și Panca au sat pe Surice: Suriceni. *Suricia* pîrîu; *Suriceanu*.

SURLĂ subst. **1.** *Surl/ă*, *-ea* act. **2.** *Surlar*, Toma (16 A I 272); *-i* s.

SUS adj. **1.** *Susea* (17 B II 359). **2.** *Susa* b. (Ard); *Susă*, Pătru, olt. (17 B IV 518). **2.** + *-an*, ca în Josanu < jos: *Susanu* fam., act., sau < subst. *susan*. **3.** Cf. *Susleni* și *Suslănești* ss.

SUTĂ subst. **1.** *Suta* b. (17 A V 330); *Sut/escu*, Ion, olt (Î Div); — Ioan post. (Bibl. Rom. veche III); *-ești* (Hur). **2.** + *-ilă*: *Sutilă*, munt. (RI XVIII 23). **3.** *Sutașul*, St. munt. (Sd VII 306); — Ifrem 1699 (AO III 43), din subst. *sutaș*.

SUȚU familie fanariotă. **1.** — <tc. *sütgü* „lăptar”, pronunțat Suçu, redat în greacă, Suțu; străbunul familiei a fost un „șef lăptar”, *baș sudci* (Arh). „Mihail Suciul Vvd” (pe un sigiliu, RI XI 90). **2.** *Suțul*, Staicu, olt. (Mz PI I 76). **3.** Cf. *Sucigan* act.

Ș

Șafar v. Ș u f a r 3.

Șafranu v. Ș o f r a n 3.

ȘAICĂ subst. „șalupă”, var. șeică. 1. *Șaicău*, V. (P Bor 77). 2. *Șeica* s. 3. *Șeiculescu* (Nif).

ȘAIN 1. — fratele unui preot (Cat; 16 B VI 276); Valea lui — t. (Mus). 2. *Șainel* (ib). 3. *Șainoiu*, T. (Fil A). 4. *Șein*, C-din (I Div); -ești t. (ib.). 5. *Șeinean* (16 B VI 305). 6. *Șeinoiu*, Matei ș.a. (ib).

Șaitan v. D r a c II 3.

ȘANTA < ung. *sánta* „schiop” 1. — f. (în baladă), — fam. buc. (M Put 131; Petr 15) 2. *Șantea* b. (16 B VI 266). 3. *Șent/ea*, ard. (Paș); -ești s. (Ț-Rom 270). 4. Cf. *Santei*, M. (Ard II 173-4), s < ș grafie eronată (?).

ȘAPTE num. I. 1. *Șapte-frați* fam., mold. 2. *Șapte-ochi*, olt. (Sur VI); *Șapte-oichi*, C. (AO XI 229). 3. *Șapticeni* = *Septiceni* = *Șep-teșani* s. (Ștef; C Ștef; 16 A I 3). 4. *Șapte-teș* b., 1648 (Băl II); *Șepteș* (C Ștef). 5. Prob. *Șaptirea*, R. (16 B VI 183), n. rotacizat; *Șeptelea*, Gr. (CL). 4-5 echivalează cu lat. *Septimius*, ca sens. 6. Cf. srb. *Șeptevice* (Rad) < rom. șapte. *Șapte-mese* Toader (Cat mold II).

II. *Șaptelici* n. moldovenesc, < al șaptelea + -ici, sufix frecv. chiar la prenume ca: Drăghici, Bădici etc.; etimologia populară „șaptelici”, n-are sens. Un studiu genealogic va decide dacă este rudenie între persoanele

purttnd acest nume. 1. *Șaptelici* (Dm) ante 1457; — Mariica (16 A IV 44); — fam., frecv. și ca nume la țigani (17 A V). 2. *Șăptilici*, Ilie, stolnic (Bir I; Sd XI 57). 3. *Șeptelici* frecv. (Sur XXII; Isp VI¹); — Grig. 1687 (RA I 277); — hatman etc. (Băl II). 4. *Șeptilici*, Gh., log. (Sd XXII); — armaș al doilea, adus în Ț-Rom. de Radu-Mihnea (17 B IV 204). 5. *Șeptelișă*, mold. 1630 (RI I 225); *Șapteliceni* s. (Isp¹).

ȘAR subst. < sl. *шаръ* = culoare. 1. *Șaru*, Gh. (Rom.-Lib. 31 mart. 1953). 2. *Șiara*, ard. act. 3. Toponim: *Șarul* Dornei.

Șaramet v. Ș e r e m e t 2.

Șarb/a, -an, -iva v. Ș e r b II 1, 5, 8.

ȘARÎNGA 1-s. (Bz). 2. *Șarangul* fam., ard., 1633 (Paș). 3. *Șorungă*, Gh. (Isp III²).

ȘARPE subst. 1. — fam. (Ștef; C Ștef) zis Șerpe; *Șârpe* (Tec I) pren. 2. *Șerp/je* post (Sd IV); -eni, -enița ss.; -elea (Ard). 3. *Șâr-păluș*, T., mold. (Sd VI 171). 4. *Șerpău*, olt. (AO XI 76). 5. Prob. + -otă: *Șerpătești* s. (16 B VI 191).

Șăgarcea v. S ă g a r c e a 2.

Șăna v. Ș a n a 2.

Șăpărlan v. Ș o p ă r l ă 2.

Șăptilici v. Ș a p t e II 2.

Șărb/an, -ănilă, -ănuș, -e, -ești, -ie, -ieiu, -otești, -u, -ulea v. Ș e r b II 2-10.

Șărdan v. S e r d a n 4.

Șărmet v. Ș e r e m e t 4.

Șarpăluț, Șarpe v. *Șarpe* 1, 3.

Șășman v. *Șișman* 3.

ȘCHIAU pl. *Șchei*, etnic vechi < etn. lat. *Sclavus* „slav”, pentru vechii slavi, aplicat apoi, pînă la 1400, și bulgarilor. I. Cu *ș*: 1. *Șchiau* (Ard); -*I* munt., 1505 (Glos) și t. (16 B I 31). 2. *Șchiao*, Radu rumîn (Aș Br 81). 3. *Șcheaua* fam. (Bz). 4. *Șcheauca* f. (Băl II; 16 A III 31; Isp II¹); - Movilă, f., mold. (Sd V 579). 5. + -otă: *Șchiaotă* t. (16 B IV 330). 6. *Șcheul* (17 B IV 132). 7. *Șchiulești* s. 8. Prob. + t. Ostra, numit în același doc., *Șcheiostra* = *Șcheostre* s. (16 B I 80).

II. Cu *s*: 1. *Schiaul* (16 B VI 185). 2. *Schiauc* fam. (Nif); -*u* act. 3. *Scheiu*, fam.; -*I* s.; pl. *Scheii* Brașovului, cartier; Valea *Scheilor* t. 4. *Scheul*, Vl., mold., act.; -ești s. (17 B II 11); -eșii s. (16 A IV 217). 5. Prob. *Schiula* b., mold., 1600 (Sur II). 6. *Scheaua* s. 7. *Scheia* s. 8. *Schianca* f. (P Bor 38) și contras, *Schinca* f., dobr. (RI XI 205) sau < subst. *schin* = spin.

ȘCHIOP adj. 1. *Șchiopu*, ard. (Paș); -*I* (Buc); Petru Vvd. -*I*. 2. Grafie eronată (?) *Școpoe* < *Șchiopoe* > moșn. (17 B IV 531). 3. *Șchiopu* (Sc) poreclă.

Șchiulești v. *Șchiau* I 7.

Șapteș v. *Șapte* 4.

Șebianul v. *Sibiu* 3.

ȘEGA 1. - I. (T-Jiu); Barbul *Șegăi*, olt. (Sd VI 478). 2. *Șegh/escu* ard.; -ești sec. XVII (Bih); Siegescu, grafie streină.

Șeie/a, -aru, -uleseu v. *Șaică* 2-4.

Șein, -ean, -ești, -oiu v. *Șain* 4-6.

Șentea v. *Șanta* 3.

Șeptel/ea, -iei, -iș; Șeptes, -ani, Șepti/eeni, -liei v. *Șapte* I 3, 4, 6, II 3-5.

Șeramăt v. *Șeremet* 3.

ȘERB subst. 1° sens vechi „rob”. 2° „țăran aservit”, I. Cu *e*: 1. *Șerb* (Dm); frecv., ard. (Ard); - Răspopă (Ștef); - munt. (16 B I 34); - M. (Șoimari); -ești, -eni ss.; -escul (Dm); Șerbu (Paș); - munt. 1451 (13-15 B 123); - (Drag 135); -*ul*, S., mold. (Sd V

54). 2. *Șerba* Paușescul 1426 (Glos); - fam (Mar; C Ștef) și s. (Dm). 3. *Șerbe* zis și *Șarbe* (17 B IV 409); *Șerbea* (Dm; Sur I, X; 16 B VI 40). 4. *Șerbac*, V., ard., act.; -*a*, Ion (16 A I 396); *Șerbăcani* t. 5. *Șerbaia* t. (Olt). 6. *Șerbașcă* b. (Sd XVI). 7. + -*co, -cu*: *Șerb/co, -cu* (Dm). 8. Prob. cu sincopa lui *b*: *Șerc/aia* s., ard.; -*ani* s. (Sd XXI). 9. *Șerbic* (16 A III 161); -*a* (ib). 10. *Șerbici* (Dm); - zis și *Șerbescul*, Andreico (Ștef); *Șerbiceni* s. (Dm). 11. Prob. cu afer. *Erbic/eni* și -*eanu*. 12. + -*an*: *Șerban*, ard. (11-13 C I 80); - sec. XIII, (Morl 6); - (Dm; Ștef; Paș), frecv. și astăzi; -*a* f. 13. *Șerbinți* (sau < Fierbinți) și *Șerbăuți* ss. 14. *Șerbănuț* (Ard). 15. *Șerbăn/eci* fam.; -ești, -escu, -easa ss. 16. Cu sincopă, *Șerbantu*, ard. 1758 (Paș). 17. *Șerbancea*, G. act. 18. *Șerbănil* (17 B III 356). 19. *Șerbinul* m-te (AO XVI 252). 20. *Șerb/oiu* (Hur); - ard., 1633 (Paș); -*oia, -oeni* ss. 21. *Șerbotă* b. (Ard II 146) și t. (Petr 14). 22. Cf. cu afer. Botea b. și Boteni s., sau numai din subst. Bot. 23. *Șerbătei*, Vlad scris și *Șerbot/ieiu* (RI XII 109); -*eni, -ești* ss (Dm). 24. *Șerbeta*, ard., 1726 (Paș). 25. *Șerbeneți* s (Cat mold II).

II. Cu *a* sau *ă* în temă: 1. *Șarb/ă* f. (P Gov 13) b. (17 B III 54); - f. (C Ștef; 17 B I 2; RI X 136) și s. 2. *Șărbu* (Dm; C Ștef); 1-; *Șărbulea*, Stan., munt. 1742 (RI VII 177). 3. *Șărbuliță, cu afer. *Bulițescu* (Cep 38). 4. *Șărb/e* b. (RA V 118); -ești (Dm). 5. *Șarban*, vlah din Serbia; *Șărbān* (Dm; Ștef (suret); P Bor 7); -*a* f. (Ac Bz 36; RI XVIII 155); prob. în unele cazuri prin afereză să fi dat: Banu și Bana < Șerban, -a. 6. *Șărbănilă* (17 B I 440, II 71). 7. *Șărbănuț* (Ard II 172); *Șărbănești* s. (Tec I) > Bănești. 8. *Șărbic* (C Ștef); -*eni*, s. (Dm), *Șărbica* b. (Dm). 9. *Șărbiciu*, Iurie (16 A IV 200). 10. *Șărbotești* s. (BCI IV 186).

* **ȘERDEGA** 1. *Șerbegiul* b. (17 B III 213). 2. *Șerbegea*, porecla lui Alexandru III cel Rău. 3. Cf. armean *Șerpega* soțul mamei lui Ioan-Vodă (DR II), scris și Șerbega.

Șere/aia, -ani v. *Șerb* II 8.

Șerdineseu v. *Serdan* 4.

ȘEREMET 1. — b. (Dm). 2. *Șaranel* fam. (AO XIX 129; 17 B IV 304). 3. *Șeramăt*, I. (Sur VIII). 4. Cf. *Șarmet* diac (Cat).

Șerpătești; **Șerpău**, -e, -elea, -eni v. *Șarpe* 1-5.

Șiara v. *Șar* 2.

* **ȘIC** 1. *Șicac* t. (16 B I 81). 2. *Șicone*, M. (16 B II 98). 3. *Șicoe* (Mot).

ȘINȚA 1. — aprod (Sur XX; 17 A I 199); *Șințea*, pan (17 A III 203) zis și *Șința*. 2. *Șințisor*, Gl., mold., 1640 (RI III 197).

ȘIPIN 1. — b. 13-15 B 130. 2. + -e/ *Șipinet, > *Șipeniți* = *Șipinți* (Ștef); cf. șipinile Iordanului «valuri», (DLR mss) sau < Iosip + -in.

ȘIR(IA) < tema slavă шир, «lat». 1. *Șiria* s. 2. + -co: *Șirco*, moșul satului Șircani (17 A IV 112); *Șircă*, Merăuț (Isp IV¹). 3. *Șirioara* și *Șirina* ss.

Șirl/a, -u v. *Siriu* 3.

ȘIRINA cf. blg. „poiniță”. 1. — s; *Șirineasa* (= *Șerineasa* = *Șărăneasa*) s. (17 B II 373), < n. marital soția lui *Șirin (a). 2. Cf. sincopat: *Șirn/a*, -ea ss. 3. *Șirnenco*, C., mold. (Sur XII). 4. Prob. *Cirnea* b. din Olteni (17 B II 214).

Șiș/a, -eseu, -ești, -ul v. *Sis* 2, 3.

Șișca v. *Șișman* 4.

ȘIȘMAN nume bulgar al ultimului țar medieval < blg. *šișman* < *šišmo* „burtos”. 1. — 1430 (Div 63; T-Rom 162), zis și *Șușman* (ib. 349); — b., 1511 (16 B I 67). 2. *Șușman* (Dm; Ștef; 16 A I 492); — *Negrilă* (Sur I). v. ȘUȘ. 3. *Șășman*, mold. (Sd VI 33). 4. Cf. *Șișca*, vlah din Serbia; *Șișcani*, -ăuși ss.

Șoaree v. *Herț* 6.

Șofartu v. *Șufar* 2.

ȘOFRAN subst. 1. — 1573 (Glos; 16 A III 25); -ești (ib.). 2. *Șofranco*, Ion Comișel (16 A III 90). 3. *Safranu*, A. Ion (Cat gr I). 4. Cf. *Șofrac* b. (17 A II 75, IV 120); -ești <

subst. șofrac (Păs). 5. Cu schimb de term. *Șofrea* 1579 (D Gorj) și *Șofrat* b. (16 A III 7).

Șogodel v. *Ciocoadă* 3.

* **ȘOI** 1. + -ugă: *Șoiuga* b. (16 B III 210). 2. + -it: *Șoit* moț, Densușianu îl explică din iran. *šoit* „lucitor” (O Dens T); -u, răzeș (C răz 13).

* **ȘOIC** 1. *Șoica* b. (16 A IV 56); Cf. *Soicar* (sic) b. (Sd XVI). 2. *Șoiculescu*, Stancu, log. al III-lea, din Filip. de Pădure (Fil; I Div) V. și *Șuică*.

ȘOIM subst. 1. — (17 B II 289). 2. *Șoima* b. (Ard II 139). 3. *Șoim/ul*, Stanciu 1467 (T-Rom 266); — cel Bătrîn (17 A II 238); -ești, -eni ss. 4. *Șoimar*, Stănilă (Glos) < n. agentis; -i s; -ești s. (Dm).

Șoit v. *Șoi* 2.

Șoiuga v. *Șoi* 1.

ȘOLD subst. 1. *Șolda* b. (13-15 B 133; 16 B II 256); — mold. (C 10 Ștef 40; C-răz 8). 2. *Șoldje*, Gh., mold. (BCI 188); -ea (Dm); -ești s. (16 B I 93).

ȘOLDAN subst. (puiu de iepure). 1. — boier (Dm; Sd XXII); — Petru, care ar fi „sultanul Petru, tatar botezat” expl. N. Iorga (Observațiuni, BCI X 82); *Șoldănești* s.

* **ȘOM** cf. ung. *som* „coarnă”. 1. *Șomescu*, olt. (Sd XXI). 2. + -an: *Șomân/escul*, Udrea 1722 (Pol 120); -ești s., sau < șoiman cu sincopa lui i.

ȘOP subst. (umbrar) și subst. *șopă cf. alb. șapi „șopîrlă” (Enc). 1. *Șopa* b. (Ard) 2. + -lea: *Șoplea* b. (16 B I 1(7, II 37); — s loc. istorică.

ȘOPÎRLA subst. 1. — b. (Glos; Ștef); — f., țig. (Vit 28). 2. *Șăpărlan*, Oprea (Puc 71). 3. *Șoptrliğa* Țiganului, s. (17 B I 332).

Șorungă v. *Șaringa* 3.

ȘOȘOI subst. (iepure tânăr). 1. — C. (T-Jiu). 2. Cu schimb. părții finale, *Șoșia*, Ap., mold. (Sd VI 82).

ȘOTÎNGĂ adj. ard. „șchiop” (com. Cristurean). 1. — fam. (Jiul ard.) *Șotîng/a* s.; *Șotângă* Vasile (BCI VII 8, 9); -ă, Valeria, act. 2. Scurtat: *Șotul*, Ursul, mold., 1676 (BCI VII 8, 9).

ȘOTROPA 1. — olt. (AO XVIII 474; Sd VI 482); — Onciul, mold. (Sd VI 15); *Șotropea*, Șt. (Tec I).

ȘOVA subst. „uliu” și **ȘOVĂI** vb. 1. *Șova* b. (Sd XVI). 2. Cf. *Șovei*, Ion, act. 3. *Șovăilă* (Ard II 132).

ȘTEIA v. **ȘTEI** 1.

ȘTERB/AN, -EAI v. **ȘTIRB** 3, 5.

ȘTI vb. 1. *Știutu*, Toader (Vr C 182). 2. *Ștința* b. (16 B III 384), < subst. știință.

ȘTIBOR nume polon. 1. — voievodul Ardealului, aliat cu Mircea I, la 1397; — (M mar; Dm; Ștef; C Ștef); — cel Bătrîn (16 A I 75); *Știboreni* s.

ȘTIRB adj. 1. *Știrbu*; -l ard., 1630 (Paș). 2. *Știrban* (16 B I 102); — D. (AO VIII 296). 3. + Șerban: *Șterban*, mold. (RI X 254); *Știrban* buc., act. 4. *Știrbea* (Ard II 174). 5. *Șterbeai* Radul (Sd XI 101); *Știrbei* s. olt.; *Știrbei*, Cernica, boier olt. strămoș al fam. cu acest nume. *Știrbej* (16 A I 195); — Laslo, 1465 (Ț-Rom 263); *Știrbăji* s. (Sd XVI).

ȘUFAR < germ. *Schaffer* „intendent”, cf. magh. *sáfár* „gospodar” (Paș). 1. — (Hur 330); — Gh., munt., 1610 (BCI XI 13); -iu, ispravnic de Muscel (An C III 748). *Șofariu*, ard., 1613 (Paș). 3. *Șafar* de vistierie (funcție), ard. (Pușc. Frag. IV).

ȘUI adj. (strîmb). 1. *Șuiul* (Vr; Buc). 2. + -ic(ă): *Șuică*, boier 1521—29 (P Gov

f° 14 vo); -ă paharnic, (BCI IX 30; 16 B I 33); — olt., 1622 (RI VI 244); — vornic (Cat); — pîrcălab (Mus 30); — sătean (17 B I 219, II 413) etc. 3. *Șuici* s (Argeș).

ȘULA 1. — Neagul (13—15 B 151); *Șulești* s. (17 B IV). 2. *Șulete* s. (Sur VII 240).

ȘUMA v. **SUMA** 2.

ȘUPI vb. „a grăbi” (Tiktin). 1. *Șupitul* olt. (16 B V 179). 2. *Șupială*, C. (Ocina). 3. *Șuplea*, Radu (Div 84).

ȘUR cf. subst. șură. 1. *Șurverde* 1658 (Tec I). 2. *Șurea* (16 B III 81). 3. + -in: *Șurin* D., mold. (Sd XXII); -escul, D. (Sur X). 4. Cf. *Șurlin*, Stan (AO VI 426) sau din altă temă.

ȘUȘ. 1. *Șușu*, Baiu din Zărnești, ard. (Sd X); *Șușul* (17 A I 205; D Gorj). 2. *Șușan*, fiul lui Despot (16 B V 227).

ȘUȘMAN v. **ȘIȘMAN** 1, 2.

ȘUT adj. (ciut). 1. *Șuta*, Al., act.; — ard., 1726 (Paș). 2. *Șutul*, Fl. (17 B I 368, II 413; Cras). 3. *Șutescu* (Paș). 4. *Șutil* 1451 (Ț-Rom 228); -ă (17 B II 191; Paș). 5. *Șutitul*, N. (16 B V 199). 6. *Șuteu* (Ard), cf. magh. *sütö* „brutar” (etim. Pașca). 7. *Șuteica* (Paș). 8. *Șutiul* (Cat). 9. Cf. *Șutaianul* log. munt., 1631 (Sd VII 272), < Șutaia n. marital + -an.

ȘUTRA v. **ȘOTRA** 1.

ȘUȚ. 1. *Șuțu* b., mold., 1642 (Sd XI 91), fără raport cu fanariotul *Suțu*, care greșit se scrie adeseori cu ș. 2. *Șuța*, N. (IȘ 271); cf. subst. ard. *șuț* < germ. *Schutz* „pază”.

T

TABA 1. — b. (16 B VI 35); *Tabești* ceată Bz (Î Div). 2. *Tăba* (Mar). 3. *Tăbut*, Ion, mold. (Sd XIX 89); -ă, A., mold. (Sd XXII). 4. *Tabai* (Ard). 5. *Tăbăic*, G. (17 A I 143). 6. *Tabaic/a* b. (Băl I); -o, Gh. (16 A III 331). 7. *Tebeică*, R. (AO XV 158; — Stan (17 B IV 378) cf. și subst. *tăbeică* (săculeț)). 8. Cf. prob. din altă temă, *Tebeșie* b. din Profa (Mz Pl acte).

TABAC subst. 1. — popa (16 B IV 98); -u, A. (Cîmp); -a țig. (16 B V 10). 2. *Tăbac* (Moț). 3. *Tăbăci* (16 B II 11).

TABAN tc. „oțel”. 1. — b. (Mar). 2. *Tăban* (Ard II 108) — mold., 1667 mart 12; — olt. (17 B I 367); — Melisian, armean (Băl II). 3. *Tăbăniniasă*, jup-sa (Vit 10).

TABĂRĂ subst. 1. *Tabăr*, Mihai 1702 (AO XX 97); -ă, Ioan, mold. (Sd VI 129) etc.; St. vornic, 1776 (Sd XXII 247-9); -a, călăraș, 1655 (Sd IV 38).

TABUCIU 1. — Mitinteliul (16 A I 196, II 90). 2. — zis și *Tăbuciu* și *Tobuciu* (Dm; 17 B I 317, 384); *Tăbuci* (17 A IV 413); -u (P Gov f° 12).

Tabureă v. **Tăbîrci** 2.

Tacutești v. **Tăcea** 2.

Tagsaba v. **Tocsaba** 2.

TAI vb. < a tăia. 1. *Tai* b. (17 A III 178). 2. *Tae-ncoș* moșn. (16 B II 303; 13—15 B 100); cf. *Făitacoș*, Manole, zugrav în Breaza-Prahova, 1777 (Sd XXII 359). 3. Prob. *Taindel*, L. < tae-în-deal, act.

4. Prob. *Tăilac*, Ion (17 A IV 159) < tae-n lac (?). 5. + -ilă, -iță: *Tăiliț*, Chircă, olt. (RI XI 45).

Talstr/a, -ă, -eni v. **Traistă** 1.

Taiul v. **Stai** 2.

TALABA nume cuman (după Iorga, la Drăg. 524), cf. Tol-aba etim. L. Rásonyi (la Pașca). În DLR mss, *talabă* „grapă sau boroană”. 1. — b., mold. (Dm; Tec II; Băl I); — (Sd, XI 234, 257); — ard. (Rel); *Thalaba* de Săscior (Drăg 524 n. 2); *Tălăbești* s. 2. *Tălabu* (Sur II). 3. *Tălăbai > cu met. *Tăbălai(u)* (17 A III 25, IV 127); *Tăbălăiasa* = *Tibileiasă* (16 A II 8); *Tăbălăești* s. 4. *Teleabă* și *Telebuș* (BGL III 156). 5. Cu *b* > *mb*, sub infl. subst. tulumbă: *Tălamba* b. (16 A III 234). 6. *Talambută*, M. (17 A V 207; RI II 142).

Talambută v. **Talabă** 6.

Talmăci v. **Tălmăciu** 2.

TALPĂ șubst. 1. — Gh. (Sd XI 69); — Lupu, cupar, 1628 (Glos), etc. 2. *Talpan* (Ard); cu met. *Tăplan* (I Bot 6). 3. *Tălpășu* s. (17 B I 484); -ășești s. (Glos); *Tălpescu* (Î Div). 4. *Tălpău* (Bir II). 5. *Talpea*, Mihai (AO XX 147). 6. *Talpeș*, G. (RI XXXI 179; Bir II; Arh). 7. *Tălpici* (17 A I 167). 8. *Talpiș* (Bir I); — din Tutova (Arh). 9. + Dan: *Tălpădan* (16 B VI 373); -a din Chiojd (Mz Pl I 43). 10. *Talpalaiu*, Vana (16 A II 203). 11. *Tălpăliariu* (Ștef). 12. *Tălpig* (Ștef II 21). < subst. talpig (pedal din talpă); -eanul (ib.). 13. *Tălpilăești* s. (Dm).

TAMBA 1. — țig. (Mislea). 2. *Tâmbău* (BCI V 224; 17 B III 278); — Nan (17 B I 341). 3. *Tâmbul*, mold. 4. *Tîmba*, ard. (C Cos II 526). 5. *Tîmboești* s.

TAMBURĂ subst. 1. — olt. (Sd XXII). 2. *Tîmbur(i)* b., mold.; — *ești* s.

Tampa v. **Timp** II 1.

Tan/a,-ă,-e,-oviei,-u v. **Stan** II 2, V 1.

Tanc/a,-o,-i,-iu,-u,-ul v. **Stan** III A 3, 4 6, B 5.

Tan/e,-esco,-ie,-igociul,-islav,-iu v. **Stan** I 2, II 2, IV 12, 21.

Tapărdău v. **Țapudre** 5.

TARAC subst. 1. *Tărăceni* = *Tăriceni* s. (BCI XI 53). 2. *Tărăcilă*, N., mold., act. 3. *Tărăcinul*, St. (17 B III 238).

Tarachieu v. **Teriachiu** 3.

TARBA coincidențe: Tarba, calend. f., orig. din Persia, fără importanță; Tarbunis, b. illyr (OR I 526); celt. *Tarbos* (Bi A 26). Cf. srb.-cr. *trba* „burtă” (etim. Pașca). 1.—(Paș; Ard I; Bz); — *Tarbă*, I. (Drag 309); — N. (Șchei III). 2. *Tarbu* (Bi A 26); *Tarbăscu* (ib.). 3. *Tîrbju*, ard. (Paș); — *ești* s. 4. *Tarbulul*, V. (17 A II 233); *Tarbolescu* = *Tarbelescu* (Hur 98, 102); *Tărbălescu*, act. 5. Cu grafia *ăr > ră*: *Trăbuful*, V., mold. (Sd XI 87) și *Trăbeca* (16 B VI 338; AO X 128).

TARCA cf. magh. *tarka* „pestriț” și ung. *tarkó* „grumaz”. 1. — fam. act.; Vasile al *Tărcăi*, 1662, vinde „partea lui *Tărcău*” (Puc 5); *Tarcu* și *Tărcău*, ard. (Viciu 35). 2. *Tărcău*, munt., 1787 (RI I 21). 3. *Tarcan* și *Tărcan*, ard., 1726 (Paș). 4. *Tarcea* (16 B III 143) etc.; — ard. 1722 (Paș). 5. *Tărcău*, munte și s. 6. *Tărca* b. (Giur 93; 17 B I 331). 7. *Tărcea* (Brăila 71). 8. *Tărcan* (17 B I 278) și *Tîrcan* (ib. 164); această echivalență justifică apropierea Tarca - Tîrca. 9. *Tîrca* b. (C Ștef); — biserică în București; — țig. (16 B IV 214); *Tîrcă*, olt. (16 B VI 24); cf. Potîrcă. 10. *Tîrcu*, Marin (AO XI 68). 11. *Tîrcănești* și *Tîrcăița* ss. 12. *Trăcov*, Voicilă, din Chiojd, 1652 (Sd XIX 85—6); <*Tărcov> *Tîrcov* s. (Bz). 13. Din altă temă (?) *Tărchiu* s. ard.

TARE adj. 1. *Tăreș*, I., munt. (BCI XV 143). 2. Cf. (?) *Tărisescu*, I. (AO XVI 365), cu s în loc de ș.

TARLE cf. magh. *tarló* „miriște”. 1. — (17 B II 451) din Chiojdu. 2. *Tîrlea* (17 A II 234; Viciu); *Tîrlesc*u învătător, 1890; — *ești* s. (r. Teleajen) și *Tărești* s. disp. (reg. Argeș). sau < subst. tîrlă. 3. Cu grafia *ăr > ră*: *Trălea*, mold., 1609 (Sd XI 87). 4. *Terle* I. (Bîr II 389); — V., mold. (Sur VII). Cf. Nic. Tarlo sol polon (Sd XXIII 68).

Taroga v. **Star** 3.

Tarpa v. **Tărp** 5.

TARTABĂ după sufix, prob. cuman. 1. — olt. (Sd VI 494). 2. *Tărtava*, P. (17 A III 96). 3. Scurtat, fără term. -*aba*: *Tărtea* olt. (Am 135) sau < tartău „corfă” (DLR). 4. *Tărtaș > *Tărlășescu*, act.; — *ești* s.

TARTAR subst. 1. *Tartără*, S., ard. (C Cos II 476). 2. Cf. *Tărtăraul munte* (Sur VI).

TATĂ subst. I. **Tat(ul)**: 1. *Tat* (Met 138; Viciu 38). 2. *Tatul* (Dm; Ștef; C Bog; Rel; 17 B II 440; Paș); —*escu*; *ești* s; *Tatul* fiul *Tatului* (Drj 14); *Tatjol*, -ul, în top. ungară (Drăg 181 n. 2). 3. *Tătul* (17 B I 315). 4. *Tătulje* (ib. 312); —*ea* (ib. 315; Sd X 352; Viciu 16; 16 B V 218); — Rumănu, munt. (Sd VI); —*escul* 1602 (17 B I 59). 5. *Tătucu* (17 B I 289, III 278) etc. 6. Cu afer. *Tucă* (17 B I 351) < tătucă. 7. *Tătucea* (17 B II 440). 8. *Tătuiul*, Vlad (16 B V 38); *Tătui* (Giur) 286). 9. *Tătuiș*, -*escu*, act.; *Tătășescu*, olt. (Sd XXII 344). 10. *Tătuiță* moșn. (16 B III 17). 11. *Tătui* (17 B I 172). 12. *Tatoe*, țig. (16 B II 304); *Tatoiu* (16 B VI 267); *Tătioiul* (Giur 93); *Tătioinea* (C Dom).

II. *Tata*. 1.—A. (Met 138); —N. act. 2. *Tatăl* (Tec II; Drag 34); pren. — Hearlic (16 A III 184). 3. *Tai*ca, munt., 1526, (Glos); — țig. (16 B I 43; II 3); *Tai*cu (Viciu 35); *Tăicuful*, Radu, munt. (Sd V 546); *Tăicanul*, Neagoe, banul (Cotr 50). 4. *Teatea* b. (Isp II²). 5. *Teat*iu prc. (Cat); —*l* (Dm); *Tetia* b. (Ard) < *te*tea „tată”„unchiu” 6. *Ti*ful 1590 (BCI VII 6), dim. <tătiful. Substantivul tată poate fi în onomastică, tot așa de productiv ca și ceilalți termeni de rudenie: mamă, soră, fiu,

frate etc., fiind și mai bogat ca aceștia în derivate, dintre care unele se pot confunda cu cele formate din radicalul străin Tatos, sau din caracteristicile de Tation, Tatuil. Alte coincidențe: nume dace: Tata, Tato bb., Tatta f.; ionic: Tatu/o, -us bb, Tattaia f.

TATU < Tatos șef cuman la Dunăre, la anul 1000, în izvoarele bizantine: Τάτος, Τατούς, Τατοῦλος, cf. cuman *Tat* (în Codex Cumanicus și armean *Thalh*, -ul (O Dens T), amintind pe Tații iranici din Transcaucazia, colonizați în Crimeea (V. Bogrea) și pe „Tații tătari” așezați în Dobrogea. A. Sacerdoțeanu conchide la o origine tracă a numelui (RI XV pp. 13–17); bibliografia la N. Drăganu (op. cit. index). 1. *Tatos* (17 B I 383). 2. *Taju* pren. (P¹³ fila 42 vo; P Bor 53; Ard; Sd X). 3. + -co, -cu: *Tatco* (Dm); *Tatcu*, act.; *Tătcoi* s. (17 B II 135). 4. *Tatomir* (Dm; Ștef; Ard; 16 B III 82); -escu; -ești s. 5. *Tatovan*, Stan, vecin (17 B IV 353). 6. Cf. *Tatorca* (Puc), prob. < Totorca + tatu. 7. *Tătulcea* (16 B IV 232). Originea turco-cumană se confirmă prin onomastica: „Tatul și Tacsaba, fiii lui Mircea”, munt., 1507 (Rep D 211).

TAUL cuman „furtună” (etim. OR II 357). 1. *Taula* s. 2. *Tăul/ea*, ard., 1726 (Paș); -ești (BCI V 187). 3. *Teul/ea*, ard. (ib.); -escu.

TAUR subst. 1. *Taurul*, Neagoe, 1475 (Glos; 13–15 B 163); – Ganea, (T-Rom 366; 16 B I 6). 2. *Taura* s. 3. *Tăuraș* diac (Cat); – Stoica, 1567 (Glos); – log., munt. (RI XVIII 23). 4. *Tăurel* (Sc).

Tăba v. **Taba** 2.

Tăbac, **Tăbăci** v. **Tabac** 2, 3.

Tăb/an, -ăniniasă v. **Taban** 2, 3.

TĂBARTA 1. – b. (16 B I 12). 2. Cf. *Tăbtr/ă* (Sd XVI, XXII; Glos); *Tăbăr/ă*, N. (Sd VI 132).

Tăbăie v. **Taba** 5.

Tăbăl/ai, -ăești, -eiasa v. **Talabă** 3.

Tăbărcă v. **Tăbirci** 1.

Tăbăr/ă v. **Tăbarta** 2.

TĂBÎRCI vb. 1. *Tăbtrcă* (Bîr I); *Tăbărcă*, Marin (P Bor 27); – Costea, 1842 (Acte Sc).

2. Cf. *Taburcă*, I., preot (Sur II).

Tăbîr/ă v. **Tăbarta** 2.

Tăbuei, -u, v. **Tabuciu** 2.

Tăbuș v. **Taba** 3.

Tăcuciu v. **Tecuci** I. 4, II 1.

Tăie/anul, -ușul v. **Tată** II 3.

Tăll/ae, -iș v. **Tai** 4, 5.

Tălabu, **Tălămbă** v. **Talaba** 1, 2, 5.

Tălhar v. **Tilhar** 1.

TĂLMACIU subst. 1. *Tălmaci* b. (17 A IV 181, V 262; Glos); – s. ard.; -u, Ion (17 A I 8); – Toader (16 A IV 174) zis și *Tălmăcel* (ib. 208; Glos). 2. *Talmaci* b., mold., 1503 (Glos; Sur IX; C Ștef).

Tălp/așu, -ălariu, -ău, -escu, -iei, -ig, -ilăești v. **Talpă** 3, 4, 7, 11–13.

Tălv/an, -ă, -escu, -ul v. **Tilv** 1–3.

Tămărtăș/an, -inși v. **Timur** C 1.

Tămb/ău, -ul v. **Tamba** 2, 3.

Tămerean v. **Timur** A 2.

Tănești v. **Stan** II 2.

Tăntești v. **Tint** 1.

Tănucă v. **Stan** IV 25.

Tăoanu v. **Tăvan** 2.

Tăoști v. **Strava** II 5.

Tăplan v. **Talpă** 2.

TĂPȘI vb. (a îndesa). 1. *Tăpșe*, St. (17 B III 557). 2. *Tepș/a*, -e, -ea fam., olt., sec. XVI (16 B I 67, II 361; Gorj 241; Șd VI 457); cf. srb. *Tepša* < Stefan (etim. Drăganu, Paș).

Tărăbușă v. **Tarabă** 2.

Tărăe/eni, -ilă, -in, **Tăriceeni** v. **Tarac** 1–3.

Tăr/ău, -oi v. **Tar** 1, 2.

Tărbălescu v. **Tarba** 4.

Tăre/a, -an, -ău, -ea v. **Tarca** 1–3, 6–8.

Tărehiu v. **Tarca** 13, și **Tărp** 4.

Tăreș, **Tărisescu** v. **Tare** 1–2.

Tărlilă v. **Tîrl** 1.

TĂRIȚĂ subst. 1. – Drăgan (Glos). 2. *Tăriță*, Danciul, olt. (Sur VI). 3. *Tăriceru* sau *Tărtceru*, olt. (AO XV 65).

***Tărl/ea**, -ești v. **Tarle** 2.

Tărn/a, -iceru v. **Tîrnă** 1, 3.

***TĂRP** cf. vb. a stărpi cu afer. lui s. 1. *Tărpești* s.; *Terpești* s. (Dm). 2, + -eș: *Tărpeș și + -ilă: *Tărpășilă* b. (17 B I 392)

3. + *-ici* : *Târpiciu* (16 A I 573) scris și *Terpici*. (16 A I 28) etc. 4. + *-iu* : *Târpîu* 2 sate ardelenne; cf. *Târchiu* s. în Săcele. 5. *Tarpa* fam., act. prob. < *Târpea.

Tărt/ava, -ășeseu, -ea v. **T a r t a b ă 2—4.**

Târzi/e, -ul v. **T ă r z i u 2.**

Tăslav v. **S t a n I 2.**

TĂTAR etnic. 1. Ca prenume: *Tatar*, nepot lui „Dragus Olahus” mar., 1368 (Iorga III 213); — nepotul lui Șărb (16 A I ...); — Ursul vătag, 1630 (Isp II¹); acestea nu indică originea etnică. 2. Ca supranume: *Petir Tătarul* (Ștef); nume de familie: *Tătar*, munt. (17 B I 210); — *u* ard., 1722 (Paș); — *Fătul* (16 A I 494); — *ul*, *Cristea*, boier, 1418 (Div 57); — *ul*, *Stoica*, 1569, fiul lui *Buchi* (Drj 113). 3. *Tătara* b. (16 B I 85). 4. *Tătărăș*, *Simion*, țig. (16 A V 214) < subst. *tătărăș* supranume pentru țiganiilor robi, capturați de la Tătari (explic. N. Iorga), cf. cartierul *Tătărăși* din Iași și *Tătărășeni* s. 5. *Tătărăscu*; — *ăști, -ești, -ița, -ani, -ăi, -oaia, -uși* ss.; *Tătarcă* t. (Sur XVIII). 6. *Tătărna* b., cu soția sa *Tătărna*ca (16 A IV 226).

Tăteoi v. **T a t u 3.**

Tătoidul v. **T a t ă I 12.**

Tătu/cea, -eu, -iul, -l, -le, -lea, -ș, -șeseu, -fă v. **T a t ă I 3—11.**

Tătulea v. **T a t u 7.**

Tăul/ea, -ești v. **T a u l 2.**

Tăur/aș, -el v. **T a u r 3, 4.**

TĂUT etnic < magh. *toth* „slovac”. 1. *Thot* b. și *Thota* f. (M mar). 2. *Tăut* (Arh); — *ul* diac (Ștef); nume frecv., mold. (Dm; Băl I) etc.; *Tăutul/ovici* scris și *-escul* (Ștef; Sd XI 84). 3. *Tăuțeni, -ești, -ul, Tăuții* ss. 4. *Teutul*, l. (CL).

TĂVAN, 1. — olt. 1521 (Gorj 294; 16 B V 313). 2. *Tăoanu*, *Ghidioanu* (16 A I 237).

TEACĂ subst. 1. *Teaca* f., dobr. (RI XI 205) și s. 2. *Teacu*, *Adam*, act.; *Teculescu* act. 3. *Tecoiu*, *Ioan*, act. 4. *Tecioiu* t. (Mus). 5. *Tecău*, D., ard. (An Com 76). V. și tema *Tec-* cu *e* neacc. < *ea* accentuat.

Teahoe v. **T e h u i 2.**

Teameș v. **T e m e .**

Teampea v. **T i m p II 2.**

Teanchiu, Teane/iul, -ul v. **P t e a n c u 3, 5.**

Teat/ea, -iu v. **T a t ă II 4, 5.**

Tebeică v. **T a b a 7.**

Tebeșie v. **T a b a 8.**

***TEC** 1. + *-man*: *Tecman* (Sd XI 68); — diiac *Covurluianul* (17 A V 150). 2. *Tecoță* b. (Ard). 3. *Tecșa* b. (*Viciu* 16; Ard); — *n* (17 B II 162 etc.). 4. *Tecușan* (17 B III 325). 5. Cu *e* > *i*, *Ticușan*, E. V. și *Teacă*.

Teeău v. **T e a c ă 5.**

Teeheci v. **T i c 12.**

Tee/ioiu, -oiu v. **T e a c ă 4, 5.**

TECUCI sau **TICUCI** circulă în ambele țări ca antroponim, ca hidronim (afluentul Bîrladului și al Vedei), toponim (orașul); etim. < rus *Текуч* „curgător” (I. Bogdan) din sl. *тѣкч* „cursus” (Weig. Flussn.) are sens pt. toponime. Cf. și *Philippide* (OR II 370). I. *Tecuci* antrop., mold. 1. — fiul lui *Nelipescul* (17 A IV 163), deci prenume. 2. Nume unic de familie: — (B-răz 47); — din *Scheia* (Sd VII 378); — țig. (17 A II 271); — orașul; *Tecu-cești* (Dm). 3. *Tecucia* b. (16 A 135). 4. *Tăcuciu*, ținut (17 A III 25).

II. Antroponim. munt., frecv. 1. *Tecuci* (16 B III 119, 291); — din *Olteni* (16 B IV 445; 17 B II 214); olt. strănepot lui *Danciu Zamona* 1568 (Pol 22); — *Radu*, 1646 (Sur VI; Gorj 11); — olt. (Sd V 475); — olt. (17 B I 254); — din *Bujorani* (16 B V 358), zis și *Tăcuci* sau *Ticuci* (16 B III 201); *Tecuciu*, P. (AO XV 159). 2. *Ticuci*, formă munteană: — *jupan*, 1480 (Cat; Rep D 126; 13—15 B 165; Ț-Rom 310—315) boier cu 27 moși; — (16 B I 52); — 1533, 1548 (16 B II ...); *Ticuceani* s. disp. în reg. Argeș (Cat; 16 B III 119).

Teculescu v. **T e a c ă 2.**

TEGA 1. *Tega* și *Tegu* bb. ar. (Fărș) ipoc. < *Sterghiu* (etim. *Caragiani* 34, 96). 2. *Tega* b. (Drăg 53 n. 4); — log., munt., 1745 (Cob 39; D Buc); — țig. (16 B II 16; 17 B II 362); — *Radul* (17 B IV 285); — s. (Bz). 3. *Tegu* mr.; — *lești* s., mold. (Sur VIII).

TEHUI adj. 1. — D-tru (16 A III 84).
2. Cf. *Tehulești* t. 3. Cf. *Teahoe*, vlah din Serbia (l. cit.).

TEI subst. 1. *Teiu*, Nechita (16 B VI 144).
2. *Teiș* b. (16 B V 58) < subst.

Tele/abă, -buș v. **T a l a b ă** 4.

TELEAGĂ subst. 1. — (Dm; C Ștef; 16 A I 517, II 116; Sd XVI) etc.; — Dragotă (17 A III 207); — Toader (Isp II²). 2. *Telega*, Onca (16 a VI 35) și s. 3. *Telegar*, Mihai, diac (17 A I 1) < subst. 4. *Teleghe*, M. (Sur IX). 5. *Teleguș* (Ard); —ă, D-tru (17 A V 220); —escu din Cimpina.

Teleg/a, -ar, -hie, -uș v. **T e l e a g ă** 2–5.

TEME vb. 1. *Temătoriu*, Ion (Vr C 105). 2. Prob. *Teameș* (Dm; C Ștef); — țig. (16 B I 13) sau < Temeș < Timotei (Partea I-a). 3. *Temere* buc. (C Cos IV).

TEMELIE subst. 1. — Dinescu (Ploești); *Temeli*, Hristu (Cat gr. I). 2. + -agă: *Temeleagă* (Grd 11), sau < blg. Темељак ipoc. < Telemakos (Weig).

Temerliani v. **T i m u r B** 1.

Temircan v. **T i m u r A** 2.

Temp/ea, -eanu, -eș, -u v. **T i m p II** 3–5.

Tenea, Tenechiu, Teneiul v. **P t e a n c u** 2, 4, 5.

Teneslav v. **S t a n I** 2.

Tepș/a, -ea v, **T ă p ș i** 2.

TERIACHIU subst. vechi < tc. *tirjaki* „beat de opiu” < gr. θηριακή. 1. — (Iorga IX); *Tereachiu* paharnic (Sur VII). 2. *Tiriacchiul*, D. (Bîr II). 3. *Tarachiu*, R., act. Cf. tc. *Teriaki* Mehmed (Hurm XIII p. XI).

Terle v. **T a r l e** 4.

Terp/ești, -iei v. **T a r p I**, 3.

TERTE 1. — T., mold., 1677; -a, cel bătrîn, 1670 (Băl II; Isp II²). 2., *Tertel* Ig. (17 A II 286), cf. tc. *tertel* „șnur de fir împletit”.

TERTIU subst. „berbec de doi ani” (Enc) 1. — Mereuță și Al. (Vr C 104). 2. *Terțu*,

Tănasie (Vr C 180). 3. *Tirțești* s., mold.; cf. Țirțescu prof. Lic. Ploești, 1905, v. Țerț.

TEȘ cf. adj. < teșit. 1. Gruiful lui *Teș* t. (Glos). 2. *Teșilă* b. (17 B IV 132) și s.; cf. srb.-cr. *Tešilo* < Tješimir (Rad 82 p. 115). 3. Prob. + suf. -un, -ea; *Teșunea* (17 B I 351).

*TEȘTIBAN 1. *Tiștiban* (Sd XVI). 2. *Teștepană* (Sd XXI). 3. *Testiban* act. (Tel 43).

Teșunea v. **T e ș** 3.

Tetia v. **T a t ă II** 5.

TETU tema se poate explica prin subst. *tață* sau din alb. *teta* „mătușă”. 1. *Tetul* (17 A II 19). 2. *Tetiu* (16 B I 112, III 119, V 44); Valea lui — (16 B IV 293); *Tetiul* (Sd XVI); — din Picleni (16 B I 108). 3. *Tetici*, Ignat (16 A III 421). 4. *Tetila* s. 5. + -co: *Tetcoi* (17 B I 411); —ul s. 6. *Tetișu* s., ard. 7. *Tetoiu* fam., act. 8. Fem. *Teta* (16 A III 119; Sd XXII) etc.

Teul/ea, -escu v. **T a u l** 3.

Teutul v. **T ă u t** 4.

Thot, -a v. **T ă u t** 1.

TIBERIU < lat. *Tiberius*. 1. Din forma ung. *Tibor*: *Tiba* b., 1488 (Ștef); *Tibescul*, Mihai (16 A I 272). 2. *Tiberiu* act.

Tibileasă v. **T a l a b ă** 3.

TIC, var. la subst. tătic. (com. Cristurean), cf. și ipoc., act. *Ticu* < Constantin (Partea I) și Dimitrie (ib.) 1. *Ticul* (17 B II 101); —escu. 2. *Ticuță*, V. (An Pl 134). 3. *Ticab*. (16 B VI 159); *Tică* fam. act. 4. *Tican*; — M. 5. + -aș, -an: *Ticășan* (16 B VI 374). 6. *Ticeă*, olt. (16 B V 55). 7. *Ticiul* (17 B III 444). 8. + -șa: *Ticșa* vătaf (16 B IV 289). 9. *Ticșul* (17 B II 81). 10. *Tichilești* s. 11. *Tic/u, -oș, -ușul* ss. 12. Cf. *Teheci*, M., mold., act., cu e<i fon. mold., v. și Tigheci.

Ticuel, -ani v. **T e c u c i II** 1, 2.

Tieușan v. **T e c** 5.

TIG 1. *Tigul* 1598 (AO X 128). 2. + -ilă, -ea: *Tighilea* (16 B VI 337, 17 B II 205). 3. *Tigoiu* s.; *Tigoianu*, N., act.; *Tiigoești*, neam brașovean, 1780 (BCI XII 88). 4. Cf.

Tigici răzeș, 1783 (Bi A 57). 5. Cont. cu *Ti*-*homir*: *Tigomir*, mold. (Dm; BCI X 84). 6. + *-eciu*, ca în Berheciu: a). *Tigheci*, Savin, ș.a. (Sur VII); Codrul și pîrtul *Tigheci*; b). cu chi<ti: *Chigheciu*, căp. (Băl III); – *Postolache*, 1693 (RI VII 45); – *C-tin*, 1725 (BCI VII 20); *Chighiaci*, mold., 1694 (Sd V 95).

TIH < sl. ТИХА „liniștit” sau < sl. ТИХЫН „tăcut” (Ioan Bogdan) și ipoc. srb. < *Ti*-*homir*, sau < calend. *Tihon*, v. ac. (Partea I-a). 1. *Tih* b. (16 B II 299); – (inscripție bis. Cătina); – *a* f. și s. (16 B VI 338); – *Ion* (Șchei I); *Tihul* (Dm); – *Oană* (Ștef); – *ești* (17 B II 285). 2. *Tihaci*, I. (Sur XI). 3. *Tihan* b. (17 B II 309, 339). 4. *Tihoc* (Tec I). 5. *Tihomir* (Dm). 6. *Tthomir* zis și *T u g o m i r* Vvd., tatăl lui *Basarab I* (= *Tocomer* în doc. lat.-ungare). 7. *Tugomir* (Dm). 8. Din blg. ТИШО ipoc. < *Tih*: *Tișu* b. (I Bot) și cu suf. -ca: *Tișca*.

Timpășor v. **T i m p** 6.

TIMUR nume tătăresc, var. la *dimir* „fier”; *Temerești* s. olt.; folosit în compuneri: **A.** + tat. *khan* „suveran”. 1. *Timircan*, N., act. pare a fi n. compus la fel cu *Cantemir*; *Timircan*, Lupul mold. (BCI VII 44). 2. *Temircan*, mold. (ib. 84); *Tămercan*, Ioniță, mold.; cf. *Temirhan* sau *Timerhan Mirza*, tătar (Kog III 163, 166). **B.** + tatar *lenk* „șchiop”, diformat în *Tamerlan*: 1. *Temerliani* s. (Sd XXII 357). 2. *Tomârlei*, în genitiv (17 A II 226). **C.** Din tatarul *Timurtaş*: 1. *Tămărtășani* s. (17 A I 82); *Tămărtășinși* s. (Dm).

TINT 1. *Tintul* b. (16 A II 114); – ușar (17 a III 163); – fost oraș, citat de D. *Cantemir* în „*Descriptio Moldaviae*”; *Tintești* s. (17 A 216, III 90; BCI VIII 69); *Tântești* s. (17 A IV 413). 2. *Tinte* nepot *Nastii* (17 A IV 415); – *a* (16 A II 225; 16 B III 77); – *a* țig. (16 B I 60). 3. *Tintiul* (Ștef; Isp 1²; 16 A I 220) moș eponim al satului *Tintești*; *Tintiul* boier, tatăl lui *Horja*, bunic lui *Cehan* (A Gen I 178); *Tintil* zis și *Tintiul* (Ștef).

Tiriachiul v. **Teriachiu** 2.

Tirtești v. **Terțiu** 3.

TIRU 1. *Tiru*, V. din *Bălănești* (Mz P) acte). 2. *Tira* b., ar. (Fărș). 3. + *-că*: *Tircă* ar. (RI IX 144). 4. + *-ică*: *Tirică* (Moț) sau < persan *Tirike* (după O. Dens T). 5. + *-ig*: *Tirig*, C. (AO XXI 174). 6. *Tirilă* (Ard.), dialectal pt. *Chirilă* (expl. *Cristurean*).

Tiș/ea, -u v. **Tih** 8.

Tiștiban v. **Teștiban** 1.

***TITIR** 1. + *-că*: *Titircă*, *Manole* (Lir II 374). 2. + *-eci*: *Titireciu* s. (Argeș) din antr.; *Titiricești* s. (16 B I 116). 3. + *-lea*: *Titirlești* s. 4. Cf. *Titiris* ar. (RI IX 144), cf. gr. Τίτρος păstorul lui *Theocrit* și *Virgiliu*.

TISĂ subst. (copac). 1. *Tis* b. (Ard); – *a* s.; – *u* (Moț); – *escu*; – *ești* și – *ăuși* (Dm) ss. 2. + *-ac*: *Tisăcești* s. (Dm). 3. + *-ău*: *Tisău* b. (Moț); *Tisău* înseamnă și locuitor în s. *Tisa*. 4. Prob. + *-man(a)*: *Tismana* t.

Tițul v. **T a t ă** II 6.

***TIU(C)** 1. *Tiu* (Moț); – *l*, *Ion*, act. 2. *Tiucă* t. (17 B II 240). 3. *Tiucul* b. (16 A IV 28).

Tiuntie v. **T u t u c** 2.

Tihomir v. **Tih** 6.

Tișne v. **T u f n e** 1.

TILV subst. (= *tigvă* și *culme de munte*) 1. *Tălvul* b. (16 B III 189); – *ești* s. (C Ștef); – *escu*, C. (T-Jiu). 2. *Tălvă*, *Văsii* (Șchei I). 3. + *-an*: *Tălvan* (Hur). 4. *Tălvăr* act. 5. *Tălvlei* s., olt.; *Tălvrești* (AO IV 108).

Timb/a, -oești v. **T a m b a** 4, 5.

Timbur, -ești v. **T a m b u r ă** 2.

TÎMP, -Ă subst. „vîrf de munte”; adj. „tocit”. **I.** 1. *Tîmp/ă*, ard., 1758 (Paș); – *ăscu* (Buc); – *escu* (Șez); – *ești* s.; – *ulești* fam. (AO XV 65). 2. *Tîmpa* b. (Cat; 17 B I 171; Ștef; 16 A I 259, III 73, 182; Tec I; Paș; A Gen II 66; Sd VI 469); și t. 3. *Tîmpău* (Șez). 4. *Tîmpea* (Moț; 16 A III 73); – din *Bîrsa* (Sd X). 5. + *-lea*: *Tîmplea*, ard., 1726 (Paș) sau < subst. *tîmplă*. 6. *Tîmpoae* f. (16 A IV 41) marital. 7. + *-iș*: *Tîmpîșul* (Dm). 8. *Tîmpele* s. 9. *Tămp/ea* (Giur 93); – *eștii*,

neam brașovean (BC XII 88). **II.** Cu *i* > *a*, *ea*, *e*, *i* : **1.** *Tampa* din Bîrsa (Sd X); — Pătru (Șchei I). **2.** *Teampea* (Ard; Șchei I). **3.** *Tempu* (I Bot 6). **4.** *Temp/ea*, ard., 1726 (Paș; Sd X); *-eanu*, V. **5.** *Tempeș*, ard. (Paș). **6.** *Timpășor* (Ștef).

TÎMPINĂ, Sima (16 A I 197), < subst.

***TÎNCABĂ** n. cuman (Drăg 524); *Ttn-căbești* s.

TÎNDALĂ subst. personificarea omului de nimic în lit. populară. **1.** *Tîndală* poreclă, cf. Tandaler în Țiganiada. **2.** *Tîndăl/escu*, Iosif, 1808 (Gorj 389); *-ești* s. olt. **3.** *Tîndălecul*, I., olt. (Sd VI 490).

Tîrb/ești, -u v. **Tarba 3.**

Tîre/a, -an, -ă, -ăița, -ănești, -ov, -u v. **Tarca 3-12.**

TÎRÎ vb. **1.** *Tîrîlă* pren. act.; *Tîrîlă*, Tache, act. **2.** *Tîrîtul* din Bîrsa (Sd X).

Tîrl/ea, -escu, -ești v. **Tarle 2.**

TÎRNĂ subst. **1.** *Târna*, olt. (Sd VI 484). **2.** *Tîrne*a (16 B IV 494). **3.** *Târniceru*, Onofrei, mold., act., n. agentis, „cel ce face tîrnițe (șei)” (Cristurean). Cu met.: Vlad, nepotul *Tîrnei* 1690 (Gorj 367); *Tîrnescul*, Rizea, vâtaf, 1729 (Cîmp).

Tîrt/ea, -oba v. **Tartabă 3, 4.**

TÎRZIU adv. **1.** — (Dm; T-Jiu); — Gr. (Hur 128); — Radu (Gorj 368); *Tîrziul* cneaz în satul Tîrzii (Glos; 16 A I 332); — ard. (Paș); — C. (Sur XXII); *Tîrziul*, St., munt., 1642 (BCI V 193; Vieri 66); *Tîrdziul* (16 A IV 129). **2.** *Tîrzie* fam. (Șez). **3.** *Tîrzea*, St (Sur IV).

Toaxen v. **Toesaba 3.**

TOBĂ subst. **1.** *Tob/a*, -escu act.; *-eștii* fam., olt. (AO XV 65). **2.** + *-lea*: *Toblea* (17 A IV 306). **3.** + *-oc*: *Toboc*, Marcu (Sur XVII).

Tobuciu v. **Tabuciu 2.**

TOC subst. (cutie, cadru, condei etc.), cf. subst. toacă și vb. a toca. **1.** *Toc*, Toader (BC IV 184); — fam. (C Ștef; 16 A I 6, 13; 17 A I 55). **2.** *Toca*, Gh. (AO XVI 345); — P., ard. (Var 125); Piscul *Tocei* t. (17 B II 434). **3.** *Tocar*, V., mold., act. Coincidențe: blg. Toko sint. < **Todor.**

TOCILĂ subst. **1.** *Tocilă*, V. (Tec I); *To-cilescu*, Gr., istoricul. **2.** *Tociulescu*, G. (Lic Pl 354) sau < blg. Toce sint. < **Todor.**

Toeomer v. **Tih 6.**

TOCSABA n. cuman (după N. Iorga ș.a., cf. Drăg 225) < turc. *tokuz*, doguz „nouă” + *aba* „tată”. **1.** — boier munt. 1421, 1431 (Rel; 13-15 B 87; Cat; Giur 245; Div 66); *Toesabă* (16 B II 381); *Toesabe* (17 B I 393 etc.); *Toesobă* (17 B III 529), *Toesoben*i s. (Hur; CO 157); *Toesăbești* (ib.). **2.** *Tag-saba* b. (16 B I 43, 84), cf. emirul turc Tak-saba (Drăg). **3.** Cu schimb. părții finale: *Toaxen*, V. (T-Jiu) și *Toximiu* t.

Toe/a, -an, **Toescul** v. **Stoia I 2, 3, 6.**

TOGAN tc. „șoim”, pas. din grupul păs-cari (Păs), balaban. **1.** — olt. (Sur VI); dar Tohan < Antioh, nu < Togan, etim. dată de Bogrea (DR I). **2.** *Togănel*, Gh. act.

Toi/eă, -de, -lă, -nea v. **Stoia II 2, III 1, 5, 7.**

TOLBĂ subst., variantă: *tulbă*. **1.** *Tol-bescu* (Puc). **2.** *Tulbă*, Crăciun (Isp II²); — Jurja (16 A II 21). **3.** *Tulbu*, Ana, act. **4.** *Tul-ban*, Stan (16 B V 107); *-ul*, Neagoe 1584 (RA III 354); AO XV 127).

Tomârlei v. **Timur B 2.**

Tonguz v. **Tunguz 1.**

TOP **1.** *Top/ă* t (Ștef); *-ești* s. (Cat); *-escul* (Tis 36). **2.** *Topa* ar. act. **3.** *Topan* (Ard); *-a* s. (Cat); 2 și 3 pot proveni din n. calendaristic (v. Partea II, Teofan 8). **4.** + *-cea*: *Topcea* (Giur 281 și 16 B IV 17). **5.** *Topoiu*, M., munt. (BCI XV 159). **6.** + *-șa*: *Topșa* (13-15 B 180; 16 B IV 44); — s. (T-Rom

345); *Topșea* b., munt. (Sd XXI). 7. *Tușpa* b. (Cat). 8. Cf. *Topioae*, Ion (Tec I).

TOPOR subst. 1. — (Ștef); -*ășli* s. 2 + -*cea*: *Toporcea*, Radu, olt. (Sd VI 479); prin mutarea lui *o > i*, probabil: *Topircea* s., ard. > *Topirceanu*, scriitorul.

Topș/a, -*ea* v. **T o p 6**.

Tord/a, -*aș*, -*e*, -*eș* v. **T u r d a 1, 6**.

TORN cf. vb. *torn* < a *turna*. 1. *Torne*, țig. (17 B I 107); -*a* b. (16 B III 342); -*a* popa (17 A IV 214; Sur XXI).

Toroc v. **T u r c 15**.

TOROPI vb. 1. *Torop*, D. (AO XX 147). 2. *Toropeală*, Ilie (AO XXI 173). 2. *Toropcel*, Toader, mold. (Sd XI 119).

TORTABA n. cuman. 1. — (Giur 256); contaminat cu turtă: *Turtab(a)* s. (AO XVIII 470) și -*a* (Dicționarul Frunzescu) azi *Turtava* (r. Baia de Aramă). 2. Scurtat: **Tort/oiu*: *Tortoești* s, sau < subst. *tort*. 3. Prob. *Trtoba*, ard., 1633 (Paș). 4. Scurtat: *Ttrtea*, munt. (17 B II 81); — ard. (DR II 697) sau < *tirt* subst. onomatopeic (Tiktin).

Torturești v. **T u r t u r e a 2**.

TOS 1. *Tosu* act. 2. *Tosa* din Solești mold., 1678 (BCI IV 222). 3. Cf. *Tosun*, nume turanic (CO 161).

TOSCA < rus *тоска* „tristețe”. 1. *Toscul* Toader, stolnic, mold., în 1502 obține satul Solești. 2. Cf. *Toșca*, Badea (P Bor 83) și *Toșculeșu*, N. (VM).

TOT adj. cu sensul „întreg (la minte)”, „în toată firea” — opus lui *netot*. Cf. și ung. *toth* „slovac”, cu fonetism actual. 1. *Tot* (Dm); -*u* ard., 1722 (Paș); 2. *Tota* b. (AO XVIII 125); — țig. (Ștef); — b. ar. (Fărș). 3. *Totul* boier, mold. (Sd I, II). 4. *Tolea* b. (Paș; Tec I; 16 B I 144); — f., țig. (17 B I 242); *Totești* s. 5. *Totica*, olt. (Am 157). 6. *Totoiu* (Ard; Paș; Sd XVI); -*l*, Stan, 1713 (Vieri 70) *Totoaia* f. (16 A II 135) marital; *To-loescu* act.; -*l* (Isp IV¹; 16 A I 202); -*ești* s. 7. *Totoian*, P. (Met 129). 8. + -*el*, -*ea*,

-*an*: *Totelean*, V., ard., act. 9. *Totolje* (16 A I 342); -*ei* (Viciu 35); + -*ici*: *Totolici* act. 10. + -*oș*: *Totoș* (Ac Bz 4). 11. Cf. *Tolome* (Tec I). 12. Omograf: *Tot* Ișțfan, ungur din Hirlău, (Ștef I 150) grafie cirilică, pt. ung. Tóth „slovac”, în loc de Tăut.

TOTORCEA 1. — Radul, olt. (Sur VI). 2. *Totorcică*, Florea, olt. (Dolj).

Totova v. **T u t o v 2**.

Toxaba, **Toximiul** v. **T o c s a b a 1-3**.

TRAIAN lat. *Trajanus*, nume neexplicat pînă astăzi, cf. însă Traia, orașel în Baetica. I. În forma *Troian*, cu fonetism slav, numele cuceritorului Daciei s-a păstrat ca toponim în Bulgaria și la români ca termen pentru valorile romane fortificate, zise „troiane”, fiind atribuite acestui împărat, venerat de vechii slavi ca zeu (Weig 148). Ca nume de persoană în documente, Troian se poate explica și din Stroe, cu afereza lui *s*, alături de Troia, Troică, Troina, alte derivate ale acestuia. Excepție face toponimul Troieniști „loc lângă Troian”, cum spune documentul (16 A I 545), adică situat lângă valul Traian, a cărui origine este clară, iar terminația -*ești*, denotă că, în acest sens, ar fi circulat și ca antroponim. Antroponimul bulgar actual Trajan, -*a* se explică de Weigand ca derivat din vb. blg. *traja* „a trăi”. Poate așa s-ar explica numele Ilie *Traianovici* din București, în 1816 (Cat gr. I).

II. În forma actuală, circulația numelui Traian, ca și a celorlalte nume romane se datorează curentului latinist, care le-a impus mai întâi în Ardeal. Ca nume de familie îl găsim la 1830 în catagrafia satului Joldești; C-tin *Traian* (Sd VII 263-4) alături de alte nume de ardeleni, colonizați acolo: D-tru Moreșan, Ion Ungurianu, Ion Murariu.

TRAIȘTĂ subst. 1. *Traistă* zis și *Taistră* (Sur XVII 16); *Taistră*, mold. 1611 (Glos), forma originară a cuvintului. *Tăistreni* s. (17 A III 13; 17 B IV). 2. *Trăistaru* act. 3. *Trăisteni* s.

TRANDAFIR subst. 1. — și -*a* pren. (P¹; P Bor 97); — fam., mold., 1610 (Glos);

-escu. 2. *Trandaşir*, ard. (Paş). 3. *Trandafir* 1779 (Sd XV 30). 4. Scurtat: *Trandaf*, E. (IS 276).

Trantea v. **Trîntă** 4.

Trăb/eca, -uful v. **Tarba** 5.

Trăcov (= **Treov**) v. **Tarca** 12.

TRĂI vb. 1. *Trăescu*, Miu (AO XV 158). 2. *Trăilă* prenume: — fiul popii Nichii 1780 (AO XXI 194); — Turturea, olt. (RA VI 42); — Bobei, olt. (BCI VIII 18); — Boghici din Chiojd (Mz PI I 67); — feciorul Mihniî Buzianu 1781 (AO III 427). Acest prenume este luat în sensul unei urări la naşterea copilului, echivalent cu sl. *Dabija*. 3. — nume de familie (Sd XV 8; Arh; LB; Am 108; Sd XXII). 4. *Trăiulă* (Sur XV); *Trăilescu* act. 5. Din blg. Трайко: *Traico* cel Bătrîn (17 B III 616).

Trălea (= **Tărlea**) v. **Tarle** 3.

TRĂMÎNDAN prin intermediul ngr. ἡ τραµοντάνα < lat. vulg. sau it. *tramontana*, numele vântului nordic supărător pentru navigatorii din Mediterana; cf. şi it. V. *Tramontini* nume actual. 1. În forma *Tremondana*, numele se atestă către finele sec. XIX la aromîni, în satul Floru din Tesalia (comunicare I. Biciola); în evul mediu, imigranţi aromîni l-au adus în Muntenia; *Tramandan*, Radul, munt. 1507 fratele lui Cazan log. (Rep D 210). 2. *Trămtndan*, Radu, 1488 (16 B I 84), fratele lui Cazan, ale cărui fiice vînd partea sa din Descupereşti, 1492 (13—15 B 213); — olt., 1582 (16 B V 64); Stepan fiu lui — din Murgaş, 1700 (16 B VI 19). 3. Cf. *Trămădeci* s. (BCI X 86).

Trânca v. **Trencu** 3.

Trântuş v. **Trîntă** 3.

TREABĂ subst. 1. *Treabeş* s. (Mih 9). 1. *Trebeşan* fam. (C Ştef). 3. În sens negativ: *Netrebiciu* (M mar).

TREAPĂD subst. vechi, cu sens de penalitate. 1. *Trepede* 1592 (BCI VII 6). 2. *Trepăduş* 1558 (Glos) < subst; — *Dragotă* (16 A II 102); *Tripăduş*, Anton, mold. (Sd VII 232). 3. Cf. *Trupede* paharnic (Aş Br 131).

Treaşcă v. **Trişcă** 3.

Trebeşan v. **Treabă** 2.

TREI numeral. 1. *Triboi*, C. din mold. (RI XIII 286). 2. Cf. *Treică*, I din Bălăneşti (Mz PI acte).

TRELE 1. — pîrcălab de Neamţ (17 A IV 362); *Trelea*, mold. (Sd XXII); — Mihai (Sur VIII). 2. *Trileşti* s. mold.; cf. numeralul (al) *treilea* şi expresia *trela-lela*.

Tremondana v. **Trămîndan** 1.

TREMUR subst. 1. *Tremurici*, Ionaşco (Glos). 2. *Tremurişca*, Vladul (17 B IV 16).

TRENCU 1. — mold. (Sd XXI). 1. *Trinca* s., mold. 3. *Trânca* b. (Moş; AO VI 57). 4. *Trîncă* b. (17 B II 168).

Trepăduş, **Trepede** v. **Treapăd** 1, 2.

TRESTIE subst. 1. — (Ard; 16 B III 240). 2. *Trestiana* t. (Cat mold. II) 3. *Treste*, Măscurilă, munt., 1582 (Sd XXI 12).

***TRET** 1. *Tretie* b. (16 B III 145), cf. num. sl. третій < „al treilea”, pus la rangurile boiereşti. 2. *Treteliac* buc. (Băl I). 3. Cf. *Triteni* s., ard., de altă origine, şi *Triteanu* cu suf. de apart. locală. 4. *Triteac* t. (16 A IV 11).

TRICOLICI subst. 1. — vornic, 1481 (Dm 57). 2. Prob. *Tricolescu* (Dm; Ur XVIII 72).

Trileşti v. **Trele** 2.

Trîncea v. **Trencu** 4.

Tripăduş v. **Treapăd** 2.

TRIŞCĂ subst. 1. *Trişcu* fam., olt. (Hur 101; AO VII 227). 2. Cf. *Triştiu*, Ioan, act. 3. Prob. *Treaşcă*, Şt. (Sur XIV).

Trit/ea, -eni v. **Tret** 3, 4.

Trîn/a, -escu v. **Trîrnă** 4.

Trîncă v. **Trencu** 4.

TRÎNTĂ subst. 1. *Trîntescu* înv., 1890, 2. *Trînteci*, P. (RA VI 45). 3. *Trântuş*, R. munt. (Sd VII 39, 353). 4. *Trantea*, T. (T-Jiu). 5. *Trîntilă*, act.

TROACĂ subst. 1. — act. 2. *Trochești* s.; *Troculești* fam. (AO XV 65). 3. *Trocan*, olt. (Sd XXII). 4. *Trocaru* act.

Tro/e, -enești v. *Stroee* 2, 8.

Trofanda v. *Trufanda* 2.

Tro/ia, -ian, -ieă, -ina v. *Stroee* 5, 9, 16.

Troi/an, -enești v. *Traian* I.

TROT cf. rus. *трот* „trap”. 1. *Trotea*, I. (RA VI 36, 43); — Mincu (Î Div). 2. Cf. *Trotocan*, St. (ib.) < *trotoc*, cal de trap (Tiktin).

TROTUȘ hidronim. 1. Ca pren. — Blaj din Cotnari, 1621 (17 A IV 297, V 60); — rful. 2. + -augm. -an: *Trotușan* log., 1522 (16 A I 208; Isp I¹).

TRUFANDA subst. 1. — mare postelnic (17 B III 587; Sd VII 4). 2. *Trofanda* post. (Băl I), același, trecut în Moldova. Numele fnsă a precedat neologismul grec, admis în vocabular.

TRUFĂ subst., variantă la trufie. 1. *Trufești* s. (13—15 B 61). 2. Cf. *Truha* b., dobr. (RI XI 209). 3. *Trufaș* (Moț) < subst.; — ard. (Var 20); — Petriia (17 A IV 504); -ul, Ioan (Sd VI 314). 4. Cf. *Trușilă*, Dima (Sd VII 39).

Trujanu v. *Tursa* 3.

Trupede v. *Treapă* d 3.

Trusin v. *Tursa* 2.

Tucă v. *Tată* I 6.

TUFĂ subst. 1 — (17 A V 333); *Tuflăscu* (Arh); -escu; -ești s. 2. + -eș: *Tufeș*, I. (17 A IV 106).

TUFNE 1. — b., cu variantele: *Tușnea*, *Tijne*, *Tujne* (Mar). 2. *Tujne* b. (16 B VI 340).

Tugomir v. *Tih* 7.

Tujne, -a v. *Tufne* 1, 2.

***TUL** cf. adj. *tulă* (mută, DLR). 1. *Tula* b. (Ștef); *Tulești* și *Tulova* ss. (Ștef; 17 A IV 233). 2. *Tule, -a* bb. (Dm); *Tulea* (Sur VIII; C Ștef; Moț). 3. *Tulici* zis și *Tulescu* (Ștef). 4. + -in: *Tulin* (Ac Bz 50). 5. + Stan: *Tulistan*, T., mold. (Sd V 251).

Tulb/an, -ă, -u v. *Tolbă* 2—4.

TULCA subst. reg. „brezae” (DLR) 1. *Tulca* s. (RA II 411). 2. + -in: *Tulcin*, mold. 3. + -ea (sau din *Tula* + -cea): *Tulcea*, orașul, antroponim la origine. *Tulcești* s (Cat mold II).

Tulcea v. *Tulca* 3.

TULUC subst. (junc. DLR). 1. — (16 A I 394; A Gen II 60 etc.); -ă 1539 (Sd XI 84); -ești s; -eanu (Bfr I).

TUN subst. și vb. a tuna. 1. *Tun*, (D Gorj); — M., mold.; — Pîntece sec. XV (BCI X 83). 2. *Tuna* b., ar. (Fărș); — Nic. (Cat gr. I); *Tună* fam. (Sc). 3. + -cea: *Tuncea* mare clucer (17 B III 205). 4. *Tunnariul*, Sava (17 B III 447) < subst.; de remarcat epoca formării acestui termen (sec. al XVII-lea).

Tundilă v. *Tuns* 3.

TUNGUZ etnic, popor siberian. 1. *Tonguz*, S. (Isp III²). 2. *Tungujeni* s. (16 A III 292). 3. Cf. *Tunga* b. și *Tungul* (Dm; C Ștef); TC I 35) < tatar. *tung, probabil cuvînt ce intră în compunerea etn. tunguz.

TUNS adj. 1. *Tunsu* (Dm); *Tunsul*, călăraș, 1655 (Sd IV 38); — Ion, mold., 1546 (Glos); *Tunșii*, *Tunsești* ss. 2. *Tunsilă*, Ivănuș (17 B II 228). 3. *Tundilă*, Stan, 1650 (Gorj 376) < vb. a tunde.

Tușpa v. *Top* 7.

TUR cf. sl. *тѣръ* „taur” și subst. *tur* 1. *Turul*, Stanciu (13—15 B 42). 2. *Tura*, Dan (17 B IV 558). 3. *Turea*, B (Met 303); *Turia* din Rucăr (Sd X) și *Turiia* b. (16 B I 89). 4. *Turicu*, ard., act. 5. *Turuș* b. (Moț) 6. + -ova: *Turova* sătean (17 B III 100).

TURBĂ vb. 1. *Turbat* (Drăg); -ul, mold. (Sd XXI). 2. *Turbul* (Ard; Bih). 3. *Turbulea*, T., pictor ardelean, 1579, (Anuar CMI — Trans. 1929).

TURC etnic, nume folosit în ambele țări înainte de venirea Turcilor osmanlii la Dunăre; epitetul „turc”, sinonim cu „păgîn” se aplica copiilor înainte de botez. 1. *Turcu* fam.; — Stanciu 1388 (Ț-Rom 50); — ard.,

1511 (Paș); — Stepan munt. 1461 (Glos); — Ivanco, munt., 1488 (Glos); *Turcul*, Sim., boier în divanul Moldovei, 1436 (Dm; Mih 12); nepoții săi: Ivanco, Toader și Mihuță vînd două sate în 1497, dar fiul lui Ivanco poartă un nume turcesc Șaidir (Ștef II 107); — Ion (16 A III 26). **2.** *Turcul* ca prenume: — fiul lui C-tin, nepot Simei (17 A IV 504); — fiul Drăgălinei (16 A II 85). **3.** + *-an*: *Turculan* (Paș). **4.** *Turculeș*, Gh. (Sd XI 57). < subst. o pasăre (Păs) **5.** *Turca*, fam. (Moț); *Turcă*, Ilie, ard. (C Cos II 482); cf. și subst. *turca* (brezaia). **6.** *Turcan* (17 B III 458). **7.** *Turcaș* (Giur 291). **8.** *Turcea* (16 A III 113; 17 B II 76, 216; Paș etc.); — pîrcălab de Hotin (Sur II); *Turc/escu*, Gh. (RI XXIX 284); *-ești*, *-eni*, *-oiaia*, ss. **9.** *Turcin* (Moț; Ard); — munt., 1654 (An C III 740) *-a* f. (Sd XI 53); *-u* boier (16 B I 185); *-ești* s. **10.** *Turcioiu* s. (17 B I 338). **11.** *Turciul* (17 A IV 181); — Leca (Sur V); — Toader (16 A IV 119). **12.** „Ștefan *Turcuman*, ficiorul Turciului” mold. 1660 oct. 28); *Turcuman*, V. vornic (Isp VI¹). **13.** *Turcuș* (Ard; Mar). **14.** *Turcitul*, supranume dat celor trecuți la islamism: Mihnea Vvd — ; Bădea *Turcitul* (AO XXI 177). **15.** Prob. din ung. *török* „turc”: *Toroc* pîrcălab., olt. (16 B I 39).

TURDA nume topic ce „derivă dintr-un nume de persoană” întîlnit „foarte des în cronicile și documentele vechi” zice N. Drăganu, care-l explică dintr-un subst. vechiu *turdă < lat. *turda*, fem. lui *turdus* „sturz”, sau din sl. *тврда* „tare”. (Drăg 479, 482). La topicile date de Drăganu putem adăuga: un munte la Comarnic (Sd XXII); un pîrfu (Mus), un sat pe Militin (16 A III 306) și *Turza*, variantă pentru orașul Turda (Ard II 256–7). La antroponimele citate de Drăganu, ca: *Turda* episcopul din Anonymus, ș.a. în forma *Thurda*, *Thurde*, din documente și cronici vechi, se mai adaugă: **1.** June *Torda* (doc. latin) în reg. Arad 1219 (11–13 C I 171). **2.** *Turd* și *-a* nume purtat de opt săteni din Săpînța (Mar). **3.** *Turdea*, ard. (Moț; Paș). **4.** *Turdeș* comite, 1275 (11–12 C I 62). **5.** + *-at*: *Turdăt/ješli*, *-eni* ss. (etim. Drăg 480). **6.** Din forma ung. *Torda*: *Torde* b., (17 A IV 202); *Torda* preot (Sur

IV); din ung. *Tordas* (Drăg 480), avem nume romanizate ca: *Turd/aș*, *-eș* (ib.).

TURLĂ subst. **1.** *Turla*, S. act. **2.** *Turle* (Cat mold II); *-a* (Moț); — mold., 1680 (Sd VII 60). **3.** *Turlui*, 1530 (17 A IV 110); *Turloe*, P. (17 A II 294); *Turluiu*, P. nepot lui Sima *Turluianul* (16 A I 502).

TURN subst. cf. și vb. a turna. **1.** *Turnea*, Ap. act.; *Turnescu* (Sur XX). **2.** V. și Torn.

* **TURSA**. **1.** *Tursan* moșn. (16 B VI 337; AO X 129). **2.** Cf. *Trusin*, D-tru 1645 (AO VI 426). **3.** Cf. *Trujanu* (17 B I 310).

Turtab, **Turtava** v. **Tortaba** 1.

TURTĂ subst. **1.** *Turta* f. 1661, din Sipoteni. **2.** *Turtea* (An Com 92). **3.** *Turteș* (16 B IV 104); — Stan 1534 (AO XVII 308). **4.** *Turtilă*, Devul (17 B I 198). **5.** *Turtelea* t. (Drăg). **6.** *Turtoiu*. C. (P Bor 83). **7.** *Turtui*, G. ard. (C Cos II 482). V. însă și **Tortaba**—**Turtaba**, ca etim. posibilă.

TURTUREA 1. *Turturescu* act. **2.** *Torturești* s (Glos).

Turza v. **Sturz** 5 și **Turda** 1.

Tușa v. **Mătușă** 2.

Tușnea v. **Tufne** 1.

TUT, **-Ă** adj. tont; „mut” (Se); cf. rus. *тут* „dud” (Weig-Flussn.). **1.** *Tutu*, Prăda (Am 107); *-l* (Sd XVI); *-escu*, Lupul, mold. (Sd V 413); *-ești* s. (Ștef). **2.** *Tutela* fam. (Moț; Cl). **3.** *Tuta* V., act. **4.** *Tutana* și *Tutănești* ss. **5.** *Tutelea*, I. (Sd XVI). **6.** *Tutilă*, Vintilă (AO IV 322). **7.** *Tutiloi*, Anița (AO IV 472). **8.** * *Tutac* > *Tutăcești* s. (16 B VI 146). **9.** *Tutolici*, Ilie (Bir I), v. și **Totolici**.

TUTOV < rus. *тытовъ* „de dud” (Weig Flussn.) **1.** *Tutovă*, V. răzeș din mold. (Arh.). **2.** *Tutova*, riul și ținutul, scris și *Totova* (16 A I 328). **3.** + suf. *-in*: *Tutovin* *-ești* s (16 A I 249).

TUTUC subst. „lemn scurt, opritoare”, var. tiutiuc. **1.** *Tutuc* fam., act. **2.** *Tiutiuc* fam. (Acte mss Filipeștii de Pădure).

T

Țaba v. Țamba 1.

ȚABRA cf. magh. *czimboru* „camarad” (etim. BA ung. 29). **1.** *Țabrea* fam., buc. **2.** *Țăbrian*, Gr. (Buc). **3.** *Țebrean*, C., act. **4.** Cf. *Țombru* (Sd XI 86) și *Țumburu*, M. (Braș; Cat gr I).

ȚACA cf. subst. țaca, variantă la țafa, lelea. **1.** — olt. (17 B III 408). **2.** *Țăcău* (16 A II 148). **3.** *Țacul* (Sd XIV); *Țăcul* (17 B III 486). **4.** *Țachia* (Giur 272). **5.** Cf. + -șa : *Țăcșul* (17 B III 406). **6.** Cf. *Țacal* (Drag. 13—15 B 129).

ȚAGA 1. — s. *Țagu* Z. diacon 1623 (Cat mold II) și s. ard. **2.** *Țagoi*, Neagoe, țig. (AO XIX 167). **3.** Cont. cu Țugulea : *Țăgule* boier (Sd XIX 45).

ȚAGIRA v. Țigira 3.

Țalapi, -e v. Cilibiu 4.

ȚAMBA 1. — b. (17 B I 499); cf. *Țaba*, I., ard. (C Cos II 486). **2.** *Țambe* (17 B III 557). **3.** *Țambu*, Ioan, act. **4.** *Țămboiu*, Stan 17 B II 424). **5.** Cf. din altă temă, *Țampău* (16 A I 360).

ȚAMBLAC n. grec, epitetul unui nobil bizantin : Alexie Παλαιολόγου τοῦ Ἐξαμπλάκωνος (Cronica G. Phrantzes 191, 9) < gr. ἕξ și ἀμπλακία „greșeală, rătăcire”.; sau ἀμπλακίων „banderolă, cerc”, frontar de cal la friu. **1.** — Grigorie, mitropolitul Sucevei 1436; — Ioan, unchiul și solul lui Ștefan cel Mare (Ștef) nepot lui Kyprianos Țamblak, arhiep.

de Kiev † 1406 (Südost Forsch. vol. XIX 1960).; — frate cu Stan comis, foști, „vecini” amîndoi, 1634 (AO XIV 352).

Țampău v. Țamba 5.

ȚAN cf. blg. Цане, Цанко sint. < Stan (Weig). **1.** *Țana* din Bîrsa și f. (Sd X); *Țană*, A., act. **2.** *Țanul* țig. (16 A IV 260) zis și *Țancul*. **3.** *Țancu*, dobr. (RI XI 215).

Țanceo v. Țince 4.

ȚANG 1. *Țangul*, mold. **2.** *Țanghiul*, Oprea (17 B I 242, 364). **3.** *Țănghia*, Stan din Muscel (17 B IV 448). Cf. gr.-bizantin Tzanghitzaki (Miklosich — Müller, Actele m-rii Lembo).

Țangarea v. Țigira 5.

ȚANȚU 1. — mold. (Arh); — -l izbașa (BCI VII 52). **2.** *Țanța* vătămă (Sur III); Oprea *Țanței* (Gorj 164). Cf. Tzantzas, șef bizantin la 837 (Șincai I). **3.** *Țenful* (Sd X). **4.** *Țenfea* act. **4.** *Țințu* (Arh). **6.** *Țănțoiu*, Cr. (Șchei I). **7.** *Ținț*, Ion (Șchei III).

ȚAP subst. **1.** — mold., 1572 (Glos); -u, A., ar. (RI IX 144); ard. (17 A V 333); -ul (Sd X). **2.** *Țăp/lea* (Vr); -eani s. (Glos); -ești s. (Ștef). **3.** *Țapeș*, mold.; *Țăpeșe* (17 B I 499). **4.** *Țapelea*, Mirea, olt. (Băilești).

ȚAPUDRE coincidență : Tzaparda localitate în Moesia, an 587 (Șincai I). **1.** — b. (16 B VI 403). **2.** *Țăptrădea*, Gh., olt. (Tis 417). **3.** *Țepordei* și *Țipordei*, mold., act. **4.** *Țopordei* s., mold., **5.** Cf. *Țapărdău*, Ioan (Buc), dacă este eroare de tipar.

ȚARĂ, ȚĂRAN subst. 1. *Țară* b. (Viciu 35); *Țară-lungă*, Șt. (Tec I); — Gh., mold. (A Gen I 105); — Radul, post. (Glos). 2. *Țăran* (Buc; Moț); —u, (Ard I 4); —ul, I. (Sd VI 28); *Țărană*, P. (17 A III 89); *Țăranu*, I. (Bîr I); *Țăranu*, olt. (Sd XII); *Țărean* (Viciu 35). 3. *Țărănușa*, Baba (Vr C 52).

ȚARC subst. 1. *Țarcu* t.; *Țărculești* s. 2. *Țărcan*, Stan (AÖ XXI 171). 3. *Țărcar*, St. (17 B I 323).

ȚAȚĂ subst. 1. — Ion munt., 1636 (Glos). 2. *Țațea* (Sd XVI). 3. Cf. *Țăț*, Osif (Ard II 170). 4. Cf. și *Țațu* ar., act. < alb. *Tsatse* < Anastasie.

ȚAU 1. — (Tec II); —l, P., mold. (Sd V 224); Valea *Țăului* t. (Mus). 2. *Țăulea* (16 B VI 144).

Țăbrian v. *Țabra* 2.

Țăeșul v. *Țaca* 5.

ȚĂFIRDAN 1. *Țăfirdan* (Bîr I 18); — — Torosu armean (Bîr III). 2. *Țifărdan*, șoltuz (Sur VIII). 3. *Țifirdan*, Barbu, Lupul ș.a. (Bîr I, II). 4. *Țifărdă*, Apost. (Sur IX); prob. prin fonetism grec (ca în τζαμί „geamie”) să stea în legătură cu Javerdan.

Țăful v. *Țif* 6.

Țăganca Țăgănaș, v. *Țigan* I 2, II. 2.

Țăgule v. *Țaga* 3 și *Țug* 4.

Țămboiu v. *Țamba* 4.

Țănghia v. *Țang* 3.

Țânt/ă, -ul v. *Țintă* 1, 7.

Țântar v. *Țințar* 1.

Țănoțu v. *Țanțu* 6.

Țăp/ea, -eșe, -ești v. *Țap* 2, 3.

Țăpîrdea v. *Țapudre* 2.

Țăposu v. *Țep* 5.

Țăr/a, -ă v. *Țîr* 2, 3.

Țăran, -ă, -ul v. *Țară* 2.

Țăre/an, -ar v. *Țarc* 2, 3.

Țăreă v. *Țîrca* 2.

ȚĂRÎNĂ subst. 1. — Ion, mold., 1617 (Glos). 2. *Țărîă*, razeș [mold. 1673]; *Țăr-neștii* s.

Țăro/ga, -iu v. *Țîr* 8, 9.

Țărești = *Țițești* v. *Țiță* II. 1.

Țărfărău v. *Țerț* 4.

Țărul, -escu v. *Țîr* 4.

Țăț v. *Țață* 3.

Țăul v. *Țau* 1.

Țeagle v. *Țeglă* 1.

Țeanchea v. *Țenchiu* 3.

Țearța v. *Țerț* 2.

Țeațiul v. *Țeț* 5.

Țebrean v. *Țabra* 3.

Țec/an, -șă, -u v. *Țicu* 5, 6, 9.

Țegan v. *Țigan* 1.

* **ȚEGLĂ** cuvînt ce s-ar explica prin două toponime: *Țeglea* (piscăla Scorțeni, r. Cîmpina) și *Țiglăul* t. (DG) alt pisc. 1. *Țeagle*, Mehe-luță, ard., 1703 (RI XI 311). 2. *Țeglaș*, Alexa din Someș ard. act.

ȚENCHIU subst. 1. — Nechifor, 1636 (Glos). 2. *Țenche*, Stan, olt. (Sd VI 479). 3. *Țeanchea* munt, 1626, (Glos).

Țenț/ea, -ul v. *Țanțu* 3.

ȚEPI subst. pl. < țeapă. 1. *Țepu*, *Țepoia* ss. 2. *Țepuș* fam., act.; *Țepjești* s.; —escul, St. (Sd XV 313). 3. *Țepeș* Vlad II, Vvd. 4. *Țepeluș* (porecla lui Basarab Vvd cel Tînăr); — fam. (Isp IV²). 5. *Țăposul*, St. (17 B I 417); *Țeposu*, I. ard. (Cat gr. I).

Țepordei v. *Țapudre* 3.

Țăranu v. *Țară* 2.

ȚERT adv. (an-țărț) < lat. *tertius*, 1. *Țerțea*, Pătru (pe o icoană din biserică (Băneasa-București). 2. Delnița *Țearții* în genitiv, (RI XIII 391). 3. Cf. *Țtrțescu* (Lic Pl 178). 4. Cf. *Țărfărău*, I. (Sur XVII).

ȚEȚU 1. *Țeț*, Gh. (Haț 65). 2. *Țețu* ar. 3. *Țețe* (17 B II 216); —a moșn. (16 B VI 304); —a țig. (ib. II 216). 4. *Țețoș*, R (17 B I 479) 5 *Țeațiul* (Sd X); cf. gr. *Tzetzes*, Ioan poet sec. XII; și blg. *Țețo* < Țvetko [„Florea”] (Weig).

ȚIBA cf. *țibă*, interj. adresată la ctini. 1. *Țibeni* s. buc. 2. *Țiban* olt. (Hur 92); —mold. C Ștef; 16 A I 353; Isp I¹); — moșul satului *Țibănești* < sl. „capră” (etim. Ghibănescu, Isp IV²); *Țibana* s. 3. *Țibanca* fam. (Ard).

4. *Țibiș* b. (Ard). 5. + *-lea*: *Țiblea* t.; *Țiblescu*, I., 1848 (AO XXII 78); + *-eș*: *Țibleș* t. 6. *Țibăștea* b. 1628 mold. (TC I 55).

ȚIBRU 1. — olt. (RI VI 264). 2. *Țibre* (Vr C 72). 3. *Țibra* t. (16 B IV 308); cf. *Țibru-Palanca* orașel din Bulgaria < lat. *Ciberis*. 4. Cf. *Țiberiha* s. (Sur XXI; 17 AV 11).

Țiehindel v. **Cichinda** 2.

* **ȚICL-** cf. subst. *Țiclău* < sas *Zikle* „stîncă”. 1. *Țiclea* ard., 1758 (Paș). 2. + *-ete*: *Țiclete*; D. (T-Jiu); *Țicletu*, olt. (Sd XXII).

ȚICU cf. alb. *Tsiko*, ipoc. < Risto < Christ; coincidențe: trac. *Tzykos* din an. 820 (OR I 16). 1. *Țicul* moșn. (16 B VI 122; Ard); -*escu*. 2. *Țica* alb. (Sd XI 51); — Sterie, ar. (RI IX 144); — C-tin, munt. 1686 (Sd VII 321). 3. *Țicău* b. (16 A I 78; Arh); — cartier în Iași. 4. *Țicoiu*, Ion (RI XIII 392). 5. *Țecu*, At. ar. (RI IX 144). 6. *Țecan* (17 B I 278). 7. *Țicușul* (17 B II 172). 8. + *-șa*: *Țicșea* fam. (Buc); *Țicșul* (17 B I 123, 286, 391), 9. *Țecșa* (ib. 170). 10. *Țicșă* (ib. 171).

ȚIF, ȚÎF subst. (soiu de iarbă, de fin). 1. *Țiful* log. (Isp I²); -*ești* s. (17 B IV 400); *Țifescu*, Ilie, boier mold.; *Țifești* s. 2. + *-lea*: *Țiflea* (16 B I 12). 3. *Țife* (Vr) < *țif* (un soiu de fin). 4. *Țifoiu* fam. (Șez). 5. *Țăful* „din Țif” b., (Sur VII).

Țiîrd/an, -ă v. **Țăfirdan** 2, 4.

ȚIG. 1. — *Țigul* (D Gorj; 16 B VI 339); — (17 B II 49); — moșn. (AO X 129); — Ion (16 A III 296). 2. *Țigula* b. (17 B I 272). 3. *Țigulea* diac (Cat; 16 B V 37, 477); *Țigule* (17 B III 381). 4. *Țigolea* vecin (ib. 54); cf. *Țigle* (16 B V 352) și *Țigliș* (Viciu 35) 5. *Țigău* munt., 178 (RI I 22). 6. *Țigoiu*, I. (VM). 7. *Țigui* (Ard; 17 BV276); pentru 5, 7 cf. adj. *țigae* (oaie). 8. *Țigal*, munt., 1711 (BCI III 81).

ȚIGAN etnic, luat și ca prenume de romîni, îndeosebi la femei, și ca poreclă. I. Masculin. 1. *Țigan* (Dm); — clișiva săteni (17 B II 49, 332, 408); — răzeș (17 A IV 126, III 366; 17 B I 5); — frate cu Raciul, moșn. (16 B V 207); *Țegan* (17 B I 377); *Țiganescul* (sic),

Radu, log. (Deal 16). 2. *Țăgănaș*, Gh. (Sd XI 56). 3. *Țăgănel*, Vladul (17 B IV 170); -*eii* s. (Glos). 4. *Țăgănilă* (17 B I 328, etc.; Mus 56); *Țăgăneală*, R. 1702 (Cat Braș 44). 5. *Țăgănoiu*, Crăciun (Sd VII 305). 6. *Țăgănușa* b. (16 B II 324, IV 212).

II. Prenume sau epitet alături de prenumele calendaristic, la femei: 1. „Todossia — *Țiganca*” vinde o treime de sat (17 A V 120), deci romîncă; *Țiganca* f., mold. (Isp II¹; 17 A V 276). 2. *Țăganca* (17 A II 63; Isp II¹); — fiica lui Alexa, răzeș (17 A II 374). 3. *Țăganca*, fiica Sorei (17 A V 241).

ȚIGÎRA cf. țigare adj., variantă la țigae (lînă) (Enc); etim. lui Bogrea < ung. *czégér* < germ. *Zeiger* „deget arătător” (DR I) nu e acceptabilă. 1. — fam. 2. *Țigăr/ea* fam., act.; -*eni* s. olt. 3. *Țagtra* s. 4. Cf. *Țigărlan*, Stan (17 B II 403). 5. *Tzigara*, Zotu, ginerele lui Petru Șchiopul Vvd, balcanic (nume albanez „țigan”, com. Gh. Ivănescu). 6. Naza-lizat: *Țangarea*, țig. (16 A II 109), cf. Tsin-gara, oraș pe Eufrat de la care s-ar deriva numele țiganilor.

Țigoiu, -olea, -ui, -ul(e) v. **Țig** 1—3, 6, 7.

ȚILA 1. — b. munt., 1539 (BCI III 84). 2. *Țilea* (17 B I 383). 3. *Țilică*, I. act. 4. *Țilin* (Cat; 16 B III 147).

Țimir/ae -aș v. **Ciumăr** 3.

ȚIMP subst. băn. „pulpă” < ung. *csomb* (Enc). 1. *Țimpe*, One (Met 120); -*a* act.: coincidență: castelul Tsimpe, din pen. Galipoli (nume trac ?), primul punct ocupat de Turci în Europa. 2. *Țimpău* (Buc). 3. *Țînpău*, Gh. (17 A V 374).

ȚINC, ținc subst (puiu). 1. — (Puc); -*u*, M. (P¹); -*a* țig. (Ștef). 2. *Țîncul* (Cat). 3. + subst. coca: *Țîncoca*, mold. — țig. (17 A IV 157); cf. *Țancoc* (V Bistr — Bicaz.)

ȚINTĂ subst. 1. *Țintă*, mold. (Sd XXII); — mold., act. (Huși), pronunțat țîntă. *Țăntă* (B-răz 25); — fam. din Herța (Sd XXII 392); *Țîntă* (Arh). 2. *Țînt/lea, -eni, -ești, -easa* ss. 3. *Țînteș*, I. (Buc). 4. *Țîntiul*, Ion (Sur XVII). 5. *Țîntilă* (Isp VI¹). 6. *Țîntoiu* (Drag

36). 7. *Țintu* act. -l (17 B III 200); *Țântul* (ib. 264).

Țințu v. *Țanțu* 5.

ȚIP cf. vb. a *țipa*. 1. *Țip*, T. (Ard II 43); -ești t. 2. *Țipa* neg. (17 B III 30). 3. *Țipău* s. 4. *Țipoe*, R. (16 B IV 269); *Țipoaia*, V. (Tel 43). 5. *Țipilești* s.

ȚIPAR subst. 1. — N. elev Blaj 1757 (RA II 422). 2. — Timoteu, ortografiat *Cipariu*, filologul ardelean. 3. *Țipărești* s.

ȚIPLĂ subst. 1. *Țiple* (Ard; Tut); 2. *Țiplea*, mold. (Tec II; RI I 224; Isp IV¹); frecv. (Mar); — țig. (17 B I 398); *Țiplești* s. 3. *Țiplașcul*, Nan (17 B II 422). 4. *Țiplic*, mold. (Isp IV¹); Sur XXII; RI I 225); — vâtaf (17 B V 153); -ă, Sava (BAP 197); *Țiplica*, mold., act. 5. Cf. *Țiplitești* s. mold. < vb. a *țipli* (a lipi cu țiplă) fereastră.

Țip/oaia, -oe v. *Țip* 4.

ȚIR 1. *Țirul* (16 A III 165). 2. *Țira*, Trohin (Sur XI). 3. *Țirea* b (16 B VI 185). 4. + suf. -lea: *Țirlea* (Ard; Hur 101); V. *Țirlea* și *Țurlea* la *Țir*, *Țur*.

ȚIRCA cf. ung. *cirok* „tătarcă” (un fel de căciulă). 1. — Năstase, mold. (Sur VII); — episcop ard., ortografiat *Circa* (RI IX 21); *Țircă*, Oprea (Braș). 2. *Țărcă*, P. (17 A V 70) sau < subst. țărcă. 3. *Țărcă* b. (Ard I p. 52 prefață; Cat gr. I) sau < vb. a *țircii*; *Țircu* și *Țircoi* (Viciu 35) *Țirculești*, ceată (Î Div).

Ți/escul, -ești, -ieală, -ian v. *Țiță* II 1–3.

Țișiriga v. *Țuțura* 4.

Țuțu, -l v. *Țiță* II 1.

ȚIU subst. (uncaltă); cf. și vb. a *țiu*. 1. *Țiul*, Ioan, mold. (Sd V 74); — Simeon (Sd VII 91); — R. (IO 109); — Mistode (Sur IX); -escu, -eni s. 2. *Țiuială*, V., mold. (Sd VI 82). 3. Cf. *Țiia* țig. (16 B II 304).

Țlururug v. *Țuțura* 3.

Țieșă v. *Țicu* 10.

Țif, -e, -oiu v. *Țif* 4–6.

Țifirdan v. *Țăfirdan* 3.

Țigancea v. *Țigan* II 3.

Țineul v. *Ținc* 2.

Ținpău v. *Țimp* 3.

Țintă v. *Țintă* 1.

Ținț v. *Țanțu* 7.

ȚINȚAR subst. 1. *Țănțar*, Gh., mold. (R1 VI 86). 2. *Țințar* b. (17 A IV 128, V 143); ca prenume: ar. *Țințar* Marcovici (din Iugoslavia).

Țiplica v. *Țiplă* 4.

ȚÎR subst., cf. și subst. țîră (puțin). 1. *Țîr* (Moț). 2. *Țără*, Gr.; *Țăra* b. (Băl II; 17 B II 77; 17 A III 69). 3. *Țira* (Dm); — Radul (16 B VI 35); — ard., act. (Nepos) 4. *Țărul* (17 A V 212); -escu, act. 5. *Țîrtu* (Moț); *Țîrau*, Ioan (Sur VIII). 6. + -lea: *Țîrlea* (Ard; acte Filip. de Pădure); *Țîrlești* (Mus). 7. *Țîrlie*, popa (Isp II²). 8. + -oiu: *Țăroi*, Lupu, mold. (Sd VI 104). 9. + -oga: *Țăroga* b. (16 B VI 248); — Oprea megiaș (AO XVIII 132).

Țire/ă, -ulești v. *Țirca* 3.

Țirl/ea, -ești, -ie v. *Țir* 6, 7.

Țirțescu v. *Țerț* 3.

ȚIȚĂ, subst. I. 1. *Țița* s. (r. Pucioasa), scris *Țața* (Giur 315). 2. *Țițu*, fam. act.; Radul *Țiții*, în genitiv (17 B II 99). 3. *Țițoc* fam., act.

II. Cu *i* în temă: 1. *Țițu*, ard., 1726 (Paș); — Ioan (Ard II 52); *Țițul* (BCI VII 8; 17 A V 144); — Comișel (17 A II 214); *Țițulescul*, Echim (Sur IV); -ești s. (Mus) scris și *Țățești*. 2. *Țițian*, Șt. din Vălenii de Munte (BCI VI 34). 3. *Țițială*, Iftodu (RI XII 247).

Țoancă v. *Țonc* 3.

***ȚOG** 1. *Țogae*, Vlad (16 B VI 9). 2. *Țogoe* olt. (16 B V 55); — popa mold. (Sd V 73); — mold. (Sur IV, XXII).

ȚOL subst., variantă, țoală. 1. — (Dm); -escu; -ești s. 2. *Țole* f. (16 A I 22). 3. *Țola* b. (16 A IV 56). 4. *Țolea* b. (Dm; 17 B II 332; etc.

Țombru v. *Țabra* 4.

ȚONC, ȚONT cuvînt de alintare pentru copil. 1. *Țoncu* 1808 (Acte Sc); — jupîn, 1838 (P Bor 47); + *-ești*: *Țonțești* fam. (Buștenari), grupul de familii cu numele Țoncu. 2. *Țonca* b. (17 A I 147). 3. *Țoancă* b. (Ard). 4. *Țonța* b. (Sd XVI); f. (17 A I 61, V 374). 5. *Țonțea* b. (17 A II 14). 6. *Țonțeu*, Strat, mold. (RI X 275). 7. *Țuncu*, St. (RA VI 39); *Țuncă*, Miron, 1782 (BCI VII 60).

Țondrea v. **Țundră** 2.

Țone, -ca, -i v. **Stoia** IV.

ȚOP poreclă dată moșilor < germ. *Zopf* „coadă”; cf. vb. a țopăi și ar. țopă < alb. *tsope* „felie”. 1. *Țop*, Cîrstea (din Brașov). (Sd X 414—415) scris și Țap; *Țopu* act. 2. *Țopa*, D. buc. act.; — ard. (Paș); — fam., mold. (16 A I 556, III 10; 17 B V 241). 3. *Țopană* act. 4. *Țupa* fam. act.

Țopîrdei v. **Țapudre** 4.

ȚOȚĂ subst. olt. (clăie de snopi). 1. Radu *Țoțai*, în genitiv, olt. (16 B ...). 2. *Țoțea*, fam. act. 3. *Țoțoc* (ib.) *Țoțoi* s. 4. *Țoțoș* Radul (17 B I 479).

ȚUC < vb. a țuca ard. 1. *Țucu* (Mar); *-lescu*. 2. *Țucă*, Ist. mold. (Sd VII 327); *Țuca* b. (17 B IV 132).

***ȚUG** 1. *Țuga*, munt. (17 B I 417). 2. Cu art. *ul* + suf. *-ea*: *Țugulea* (Isp IV¹) și frecv. act., explicat în DLR „copil rău” 3. *Țugulan* (Bz). 4. + Țaga: *Țăgule*, boier (Sd XIX 45). 5. Cf. *Țughea* (13—15 B 178). *Țugheni* s.

ȚUGUR (în jocul de cuvinte: țugur-mugur, și interj. țugurel, pentru iezi (Sc)). 1. *Țugurești* s. 2. + *-lea*, *-an*: *Țugurlan*, G., mold. (Sd V 224).

ȚUI subst. o pasăre (Păs). 1. *Țui* țig. (Sd XI 234). 2. *Țuia* b. (Hur 320). 3. *Țuilă* (17 B I 443).

***ȚUL**. 1. *Țulea* (16 B V 86). 2. + *-uc*: *Țuluc* act., cf. subst. țuluc (chică). 3 + *-igă*: *Țuligă* ard. act. 4. Cf. din altă temă, *Țulupe* (Mar).

Țumbru v. **Țabra** 4.

Țune/ă, -u v. **Țonc** 7.

Țupa v. **Țop** 4.

ȚUR- cf. interj. mold. țurrr, pt. a chema găinile. 1. *Țura* b. (17 B II 237); — Toader (Sur X). 2. *Țuru*, (Cráz 14); — Brat (Vr C 74). 3. *Țuraina*, olt. (17 B III 107); cf. subst. țurană (coastă de deal). 4. + *-lea*: *Țurlea* (Ard II; B-ráz 47); v. și Chiril 5 Partea I.

ȚURCĂ subst. (căciulă, joc). 1. — Ard (I 72); *Țurca* b. (16 B IV 228); — Dr. (BCI VIII 23). 2. *Țurcaș*, fam. act. 3. + *-an*: *Țurcan* b. (Buc; CL); *-ul* (Sd XVI) sau < adj. țurcan(ă); cu ortg. germ.: *Zurkan* diacon 1736 (Sucev 141).

ȚUȚ, țuță și țuțu (virf, moț). 1. *Țuțu*, C. (Cat gr I); *Țuțul* (Weig); *-ești* s.; *-ea* (Î Div). 2. *Țuțea*, Ion act.; — Banu munt. (RA I 275). 3. *Țuțui* (Sd XVI); *Țuțuianu*, act. < subst. țuțuian „cioban ardelean”. 4. *Țuțoiu*, St. (Î Div). 5. Cf. *Țuțcani* s.

ȚUȚURA vb. 1. *Țuțur* (Sd XVI); *-a* b. (Ard); *-ă* (Viciu 16); cf. *Țoțora* s. (Dm), azi *Țuțora*. 2. + *-man*: *Țuțurman* (17 A I 136, II 234). 3. Cf. *Țiuțurug* b. (16 B VI 139), cu suf. *-ug*. 4. *Țițiriga*, Stan, ard. (Cat gr I).

Tzigara v. **Țigira** 6.

U

Ubița v. **Iubu I 3.**

Ubul v. **Iubu I 2.**

Ucea v. **Vîlc II 3.**

Udob, -ă v. **Odobă 7.**

Ugrin, -ești, -ouți v. **Ungur II A 2, B 2.**

Uhorea v. **Ungur II C 3.**

UJA < rus. ужа „șarpe”. 1. *Ujăști* s. (Cat). 2. *Ojești* s. (17 B III 175); *Ojasca* t. 3. *Ujtcă* zis și *Usică* fam. (Buc); CL).

Ulan v. **Olan 4.**

Ulărețul v. **Olar 3.**

ULM subst. 1. *Ulma* t. ard. (Drăg), terminația -a denotă că provine din antroponim. 2. + -aciu : *Ulmaci* b. (Vr). 3. + -an : *Ulman*, băn. act. și ginerele Bărtanului (A Gen II 79); -ul mold., 1644 (Glos) zis și *Ulmeanul* prin confuzia cu sufixul -eanu. 4. *Ulmanca* s. ard. derivat greșit din germ. *Ulmann* (Drăg 214).

Ultan v. **Vultur 5.**

UNCHIAȘ subst., frecvent în documente ca atribut, uneori ca nume. 1. *Unchiașu*, V. (Hur 128); -i; *Uncheș* (Viciu 16). 2. *Oncheș*, mold. (Sd XXI). 3. *Uncheata* scris și *Uncheata* (C Ștef; BCI X 87); — pan 1436 (Sd XIX 11); *Unchiat* (Sur V). 4. *Unchetești* (C Ștef); *Onchitești* s. (ib.; Sur VII). 5. *Oncheatea* pren., mold. (P¹⁴).

UNGUR etnic. I. 1. — (Mar); — Petrea (17 A V 329); -ul mold., 1585 (Glos; 16 A I 395); munt. (16 B I 175). 2. — și *Unguraș* fam. (Jiul ard). ard.; — -ul b. (Olt; 16 B I 162, III 343). 3. *Ungurel*, munt.

(Sd XVI). 4. *Unguréu* schit (într-un mss 1667); *Ungurú* s. (Bz); *Ungur/i*, -ei, -elu, -eni, -aș ss. 5. *Ungureanu* n. de fam. frecv., pentru ardelenii trecuți peste munți; — Oanăș (Ștef). 6. *Îngurjanu* (Hur 128).

II. Din sl. *ugrin* „ungur”. A. 1. *Ugrinus* în doc. lat. 2. *Ugrin*, P. (Isp II¹), formă în uz și la sârbi; -ești, -ăuți ss. 3. *Ogrin* b. (C Ștef); *Ogrinii* s. (16 B V 480); *Ogrinul* s. dispărut. 4. *Ogârnea* și *Ogârnelea*, I. din Vălenii de Munte (BCI CV 72); *Ogrnoiu* Ana (VM); — familia dăinuiește în localitate. B. Cu afer. : *Grin* : 1. *Grini*, N. act. 2. *Ugrinouți* sau *Grinouți* = *Hrinouți* ss, echivalente citate de Bogrea (An C I 385). 3. Din rus. Гринко : *Grincă* b. (Dm); -a f. (16 A I 537); *Grinc/o*, -ovici, boieri (Dm; Ștef); 4. + -inț : *Grințescu*; *Grințieș* munte, *Grințăști* s. (Tec I). C. Cu fonet. ucr. h < g : cf. N. Iorga, *Observațiuni* (BCI X 82). 1. *Hrinjea* (< *Grinea) spătar, 1448 (Dm); — (16 A I 372); -escu buc, act. (M Put 131) 2. *Grincă* zis *Hrineo* (C Bog); *Hrinču* t. *Hrinco* în textul slav, *Hrinču*, -ă (Dm); *Hrincovici* clucer (Ștef); *Hrinče*, -escu (Tec II); -ești s. 3. Prob. *Uhorca* b. (16 A IV 283) < feminin *Ugorka*.

UNT subst. 1. *Untu* act. 2. *Unt-rece*, Gh. (Sur V); *Unt-tare* act.; *Untaru* fam., act.; *Untărescu* (Sd XXII). 3. *Unte* b. (16 B I 151, III 238); -ea (16 A I 374; 16 B VI 9). 4. *Untéi*, Radul (17 B III 174). 5. *Unteșu*, act.

Urătu v. **Urit 1.**

URDĂ subst. 1. — Mihul (16 A II 82). 2. *Urde*, Iacob (Met 114); -a, Bucur (Cat

gr I); *Urdești* s. (C Ștef). 3. *Urdan*, T. (Buc). 4. *Urdarii* s. 5. Cu fonetism regional ard. *Vurdea* (Moț).

URDIUGAȘ < magh. *ördüngös* „înrăcit, vrăjitor”. 1. — Tador, 1479 (Ștef); *Urdugaș*, T. (16 A I 428); *Iurdugaș*, Toader (16 A IV 135, 268; 17 A I 240); numele în aceste forme privește una și aceeași persoană, redat și în traducere: *Urdugaș zis și Dracea și Ordongaci* (Sur XX). 2. *Hurdugaci* b., ard. (Ard II 232); *Hurducaciu* (Viciu 16). 3. *Ordnu-çușa*, vale, t.

URECHE subst. 1. *Ureache* 1505 (16 B I 34); *Urechi*, Grigorie, cronicarul; *Ureacii* = *Ureche* (C Ștef); *Urecl*, mold., 1437 (Glos); *Ureche* pan, mare vornic (16 A IV 134); — Ioan ard. (C Cos II 488); *Urechia*, V. A prof. 2. *Urecheanul*, mold., 1533 (Glos). 3. *Urechiatul*, Stoica, armaș, munt. (Glos).

URIC subst. 1 — Mihail, mold., 1433 (Glos); *-ul*, Gav. mon. 1492 (ib.). 2. *Uricel*, M. (Isp I¹). 3. *Uricani*, *-eni*, *-ari* ss.

Uri(ta, *-țeseu* v. **Urit** 2, 3.

URÎT adj. luat ca prenume 1. *Urțtu*, munt. (Viciu 35); (Sd XIX 82); *-l*, Popa (Ard I 137); *Urțtescul* 1604 (Glos); *Urātu*, dobr. (RI XI 211). 2. Din plural: *Urțții* s. (Glos); *Urțtescu*, ard. (Nif). 3. Prenume feminin: *Urțta*, munt. (P Bor 97); mold. (P¹⁴; 16 A I 209; Sd XVI, XXI, XXII); — soră cu Romina (Sd XI 93); — soră cu Antonia (ib. 257); *Urta* (Glos). 4. *Orăta* 1600 (C Neamț II 3). 3. Compus: *Urțtalisa*[veta] (17 A II 196). Nume de exorcism.

URLA vb. 1. *Urlă*, Voicul (AO IX 454); *Urli* s. 2. *Urlea* fam. (Isp II¹, IV¹); — *Busuio* munt. (BCI VIII 39); — Stan (Drag 142); *Urlești*, *-eusca*. 3. + *-an*: *Urlan* act.; *-i* t. 4. Cu suf. slav. *-inskiĭ*: *Urlinschi*, N. (17 A I 63). 5. Din subst. urlet: *Urleta* s.

Urlandaș, **Urlăndești** v. **Orlando** 2, 3.

URLAT subst. 1. — b. (C Bog); — *Dragoș* 1432 curtean moldovean (14—15 A 96) *-ul* b. (Ștef; 16 B V 44). 2. *Urlătoi* s. (16 B

III 21). 3. Din forma de plural: *Urtafi*, tirguri și trei sate; toponimul Dealul *Urtafiilor* de lângă tirg (17 B IV 507) ar sugera etim. < *Orlat*, (numele satului de lângă Sibiu), pe care N. Iorga îl derivă din *Orlea* + suf. *-at*. Pentru frecvența sufixului v. *Drăganu* (op. cit. 480); v. și *Orlea*.

Urmezeu v. **Hermeziu** 4.

Urmuzahe v. **Hurmuz** 2.

URS subst. 1. — frecv. (Mar); *-escu* (Î Div); *-ești* t. *Ursu* pren. (Tis; P⁵); *-l* pren. (Tec I, II; Drj 84); n. unic: (Morl 6; Moț; Ștef; Glos Sd XI 271 etc.); *-l* lui Mone, olt., 1614 (Sd VI 463); *-lescu*, *-leanu*. 2. *Ursuleș*, mold. (Sd XXII). 3. *Ursuliță*, I. (Neculce 1711). 4. *Urse* (16 B V 262). 5. *Ursa* b. (16 B I 109, 110; Sd XV 28, XVI, XXI); — f. (Vr C 4); *Ursă* fiul lui Obrejie (Cat mold II). 6. *Ursachje*, *-i* (CL; Buc; Arh). 7. *Ursan* (Vit 20; Bir I, II; Sd V 94; Î Div); *Ursăscu* (Cl; Hur 124). 8. *Ursași* și *Ursății* ceată (Î Div) și ss. (Tis; Gorj). 9. *Urșan/i* s; *-u*, Fl. (Î Div). 10. *Ursei* s. 11. *Ursefi* s. 12. *Ursin* act. 13. *Ursoiu*, mold.: *Ursoaia* b. (Glos). 14. *Ursoian* (Arh); *Ursoianu*, mold. (Sd XXI 295); *Ursuian*, I. (BCI VIII 12). 15. *Ursolea* s. 16. *Ursolea* meșter, 1694 (AO XIX 173). 17. *Urșon* (Arh). 18. *Ursuțu* fam (Ard); — *Candrea* (Buc). 19. Cf. *Ursebea* și *Ursebaș* (Moț).

Urzescu v. **Orz** 9.

USCAT adj. 1. — Vlas (Drj 32); *-ul*, Ivan, 1614 (Glos); *Uscătescul*, Jurja (Glos). 2. Cf. *Uscaș* (Moț).

Usieă v. **Uja** 3.

Iso/e, *-iu* v. **Os** 4.

Ustași v. **Ostaș** 1.

UȘAR < subst. ușier. 1. *Ușar* (LU); *-iu* (C. Ștef). 2. *Ușerel*, Ursu mold. 1593 (Sd XI 271).

UȘUREL adj. < ușor. 1. — Dima, post.. 1649 (Glos); *-u*, N. (Puc); *-ul*, Toader (16 A II 186); *-ul*, Radu (17 B II 440).

UTMĂ subst., mold. (umflătură). 1. — vecin (17 B IV 419); *Utmea*, St. (16 B V 66). 2. *Utmeș* 1415 (Giur 244; Cat; Iorga III 628). 3. *Utmej*, olt. (Sd XXI).

UȚ(A) 1. *UȚ* (Moț); -*UȚu* și *UȚa* (Ard); *UȚă* al Ilincăi olt. (Sd XXII; I Bot 12); *UȚescu*. Numele poate proveni, ca scurtare, din diverse nume terminate în -*uȚ(ă)*: Răduț, Stătuț, Vlăduț, Mariuța etc. V. Radu III 6, IV 7 etc.

Uțul v. H u ț 4.

UZ n. etnic, neam înrudit cu cumanii, cf. *Uzaș șef cuman* (N. Bănescu, Crearea statului Asăneștilor 1943 p. 25). 1. *Uzu*, Ion popa (P

Bor 12); pîrlul și pasul *Uz*. 2. Cf. *Ozoiu*, N. (Drag 309). 3. Cf. *Guzul* și *Guzuc* (Tec I). 4. *Ozolimna* t. „lacul Uzului” (v. studiul lui N. Grămadă).

UZUN n. tătar, cf. *Uzun-Hassan*, șah persan, „Hasan cel lung”. 1. *Uzun*, T. mold. (Sur IX). 2. *Uzunești* = *Ozunești* s. numit după „*Ozun* cel bătrîn” (16 A III 69, 306; Ist. României 1962, II p. 70); *Uzonie*, Ax. băn. act.; 3. *Huzun* (C-răz 13). sau < Huz + -un.

V

Vacarciue, Vacare, -ea v. **Văcar** 2, 3.

VACĂ subst. 1. — Toader. etc. (Sur XXI; Isp II²; TC II); — ard., 1680 (Paș). 2. *Văcan*, ard., 1680 (ib). 3. *Văcălie*, munt. (BG LIII 156; 17 A II 245) cf. subst. *văcălie*. 4. + *-ul, -ea*: *Văculești* și *Văceni* ss. 5. *Vacotă* s. (Sd XVI); *Văcotești* (Tec I); = *Vocotești* s. reg. Iași 1685 (RD I 211). V. și **Văcar**.

VAD subst. 1. *Vadeș*, ard., 1680 (Paș). 2. + *-an* de apart. locală: *Vădișan* (17 B III 93). 3. + *-an*: *Vădan*, fam., sau din adj. *vădan*.

Vadislav v. **Vlad** I 2.

Vagailu v. **Văgă** 2.

Vale/otă, -u v. **Voicu** III 1, 2.

Vaid/a, -omlr v. **Voevod** 5, 6.

Vait/iș, -oianu v. **Voit** 5.

Valahul v. **Vlah** A.

***VAM-** cf. subst. *vamă* (?). 1. *Vama* f. (16 A I 270). 2. *Văman*, Duminte (Buc); — G. (Grd 42).

VARANG cf. etnicul bizantin Βαράγγου pentru Varegii-Ruși. 1. *Varanga* t. (17 B II 364). 2. Cf. *Varanghel* t. (ib. 292). Cf. și **Baranga**.

VARCA 1. — b. (Cat mold II); — toponim din antroponim: fântâna *Varcei* (16 A I 363). 2. *Vărcan* t. olt. în satul Buzduc. 3. Cf. *Vraca*, artist dram.

Varga v. **Horga** II 3.

VARZĂ subst. 1. *Verzea* (Puc; Sd X); Stan *Verzei* din Mănifaci (Drj 56); Radul *Verzii* (16 B IV 274); și *Verzescul R.* (17 B IV 179) probabil aceeași persoană. 2. *Verzan*, C. (T-Jiu). 3. *Vărzar* (Moț); *-u*, R. boierul lui Matei Basarab; *Vărdzar*, mold., 1661 (Sd V 221); *Varzare*, N., mold. (A Gen I 61). 4. + *-ole*: *Varzole* (Ard II 174). 5. *Vărzărescul* „arman” 1669 (M Put 199).

VATRĂ subst. pl. vetre. 1. *Vătra*, Ion (RA IV). 2. *Vătrea* (Vra). 3. *Vetre* b. (16 B VI 291). 4. *Veatreș* (Sd VII 317; Sd XVI; Răc 20); — Ursul, mold. (Sd V 89). 5. *Veatruș*, olt. (AO XVIII 141). 6. *Vetriș*, T. (16 A I 288) moș în *Vetrișani*.

Văe/an, -ălie, -eni, -otești, -ulești v. **Vacă** 2—5.

Vazăvan, v. Pazavan 3.

VĂCAR subst. 1. — (Paș); — Onuț (Met 224). 2. *Vacare-Roibul*, Ioan (A Gen I 61); *Vacarea* (sic) țig. (16 A II 73); *Văcărea* țig. (16 B I 151). 3. *Vacarciue*, F. act. 4. *Văcărescu* fam. boierească, nume de moșier, în calitate de proprietar al satului Văcărești (r. Titu); *-I*, Petru 1517 (16 B I 119). 5. *Văcărașu*, E. (IS 276). 6. *Văcărel* s. în munții Balcani; *-u*, I. (RI XVIII 40). 7. *Văcărița*, R., munt., 1625 (Sd VII 272). 8 + suf. augm. *-an*: *Văcărean* buc. (M Put 131).

Văd/an, -ișan v. **Vad** 2, 3.

Vădislav v. **Vlad** I 2.

VĂGĂ 1. — sătean (17 V I 9); — zis și *Vtgă* (IO 50); *Văgăiu* fonetism grec pentru

Bogoi Vlahul, erou ar. din evul mediu (DR II 492). 2. *Văgăi* (Capidan) rectificat: *Văgăiu* (în Am 108, 135); *Văgaia* Manea (17 B III 517) prob. < marital. 3. *Văgiulești* scris și *Vogiulești* s., olt. (16 B VI 204) < Văgiu; v. și *Vegja*, -ea.

Văle/ău, -eiu, -ioiul, -iei v. *Vîlc I* 9-12, 14.

Vălisari v. *Belisarie* 2.

Văltur/ă, -ești, -ul v. *Vultur* 4.

VĂLUȚĂ 1. — s. (AO IV 303); *Văluță* fam., act. Cf. cu sincopă *Vluțea*, Alexa (17 A IV 367).

Văman v. *Vamă* 2.

Vănağă v. *Voina* 7.

Vănă v. *Vînă* 1.

Văneoane v. *Vincu* 4.

Vântilă v. *Vînt II* 1.

VĂR subst m., **VARĂ** subst. f. 1. *Văru*, R. (Hur 101). 2. *Verea* (Tel 45); *Verescu* din *Verești* (Arh). 3. *Verișcani* s. (Sur XXII) < subst. verișcan. 4. Cf. *Veroiu* act.

VĂRBA < sl. *вѣрба* „salcie”. 1. *Verbea* = *Verbia* = *Verghia* s (Dm); *Verbie* diiac, 1625 (17 A V 319). 2. *Vărbă* (13-15 B 206); *Vtrban* (16 B III 41). 3. *Vărbancu* fam., act., cf. și subst. verbunc „recrutare”, la figurat, numele unui joc.

Vărean v. *Varca* 2.

Vărjoghe v. *vîrjoghe* 1.

Vărlugă v. *Virla* 3.

Vărtos v. *Virtos* 2.

Vărzar v. *Varză* 3.

Văteă v. *Vîtcă* 2.

Vătra v. *Vatră* 1.

Vățoghe, *Văzoghe* *Virtoghe* 4.

Veariș v. *Vereș* 1.

Veatr/eș, -uș v. *Vatră* 4, 5.

VECHI adj. 1. *Vechiu* act.; *Vechiul*, P. (Sur XXII); — Gr. (Bir II 375); — Ionită (RI XI 314); — Larion (17 A V 203); -escu. 2. *Vecheș*, Radul (17 B III 378).

VEDE cf. vb. a vedea. 1. *Vede* (Sd XVI); *Vedi*, A. (Tec I). 2. *Vedea*, T. ard. dramatic; — riu. 3. *Vedeul*, olt. (16 B VI 306).

VEGA 1. — b. (16 A I 196). 2. *Vegea* (Sd XXII; BG LIV 159). 3. *Vegiu* (ib), V și *Văgă*.

VEISA cf. ung. *vejsze* „leasă de pescuit”, (etim. BA ung. 36). 1. — pîrcălab de Neamț, 1554 (Isp I¹, III¹, VI¹; Băl I); — 1815 (BAP II 169); *Veisă* fiul Andreicăi (16 A IV 301).

VEL < sl. *вѣлнй* „mare”, termen de cancelarie, în titlul boierilor „mari” scurta din *великий*, calificativ de boierie mare și de calendar: Vasilie Velikii etc. 1. *Vel* căpitan (AO XVI); -u, Țoncu din Ploiești (Mz PI I 94). 2. *Vela*, Sp. (Sur X); — f., dobr. (RI XI 208); *Vala* f. (ib). 3. *Velea*, C. (Sur X); — b. (17 B II 230); *Veljescu*, Șt. (AO XVI); -ești, -eni ss. 4. *Velean* (16 B VI 306). 5. *Velicju* act., -ă, Ion (Tec II); -a f. (P⁴; Ocina; 16 B I 2, etc.); — din Șitoea olt. (Div 365). 6. *Veliciu*, fam. act. *Velicescu*, G. (Mus 11); -l, N. (AO VIII 291). 7. *Velichi*, Gh. (Tec II); -e vornic olt. (Sd V 304). 8. *Velicdnești* neam brașovean (BCI XII 88). 9. + -cu, -ciu: *Velcu -lescu*; *Velciu*, *Velcescu* act. 10. + suf. sl. -iciko: *Velicco*, fratele lui Miron Costin, cronicarul. 11. + -ișco < iciko: *Velișco* (Sur XXII); — nepot Barbului Mogoș (AO VII 297); *Velișcu*, D. (Sur X). 12. Forma fiind frecventă se scurtează în *Lișcu*: — dobr. (RI XI 210); *Lișcă* b. (Tec II); cu fonet. mold. *Leșcu*, mold. 13. *Lișcoteanca* t., probabil din *Lișcu* + -otă, -eanca. 14. *Velișescu* (VT) < pl. *velifii* [boierii] „boierii cei mari”.

Velesar, *Velisar*, -le, -ea v. *Belisar* 2.

Velter v. *Valter* 2.

Ventil, -ă v. *Vînt II* 1, 2.

Verb/ea, -ia, -le v. *Vărbă* 1.

VERDE adj. 1. — fam. (P¹⁴); *Verdescu* act. 2. *Verdele* b. (17 V B IV 295). 3. *Viardeș*, C. (Gorj); — popa, mold. 1599 (Sd XI 272); *Verdeș* (Vit 9; M mar); — Cozma (17 A III 85). 4. *Verdeșel* (C Ștef). 5. *Verdefi*, Ioan (AO XX 147).

Ver/ea, -escu, -ești, -oiu v. *Văr* 2, 3.

***VERC**, cf. germ. *Werk* „lucru, fabrică” 1. *Vercescu* (Puc). 2. *Vtrcescu*, Radu, munt. (RI X 285). 3. *Vercicani* s.

Vereha v. Veriva 2.
Verența v. Verințe 2.

VEREȘ < magh. *vörös* „singeros” și *verés* „bătaie”. 1. Vereș, T. stăpîn al s. *Veresești* pe Tazlău (Versești) 1546 (mss Singeorgiu). *Veariș* 1414 (Cost I); *Veariș* zis și *Vereș* = *Veriș* = *Viriș* b. (Dm); *Vereșiu* act.; *Verișești* = *Virișești* s. (Dm). 2. *Vertș* b. (16 A I 359). 3. *Vereșceac* (Dm); *Verășciac* (16 A IV 228).

Verevoe v. Beribvoi 3.

***VERG-** cf. gr. *βεργά* „baghetă”. 1. *Verga* b. (Bir I; Sd XV; Isp IV¹); — Lupul, 1740 (BCI VII 20); *Vergă* ar. (Fărș). 2. *Verghi* (Arh). 3. *Vergo* boier (Tis); *Vergu* act.; -l Gheorghiu, pren. (Mz Pl I 94); -lescu învățător, 1892; -lesei, C. (Bir II).

Vergoliei v. Virgoli 2.
Verș v. Vereș 2.

VERNA 1. — ard., 1787 (Paș). 2. *Vernea*, ard., 1680 (ib.); *Vernesu* fam. boierească (Î Div); *Vernești* s. (Bz); cf. germ. Werner și Bernard IV (Partea I-a).

Verz/an, -ea, -eseul, -ei, -ii, v. V a z ă 1, 2.

VESA 1. — fam. moț. 2. *Vesia* b. (Ard II 144). 3. *Vesan*, Ioan, act.

Vespea v. Viespă 1.
Veterigă v. Beterig 1.
Vetr/e, -iș, -ișani v. V a t r ă 3, 6.

***VEȚ-** 1. *Vețea*, olt. (Sd XXII). 2. *Vețel*, St. (16 B I 131). 3. Prob. *Vețichești* s. (Flor 52; 16 B IV 242).

Viardeș v. Verde 5.

VESEL adj. 1. — *Eremia* (Sur XVII); -u, Gh., olt. (Dolj); -u, Mitrică munt. (BCI X 113) -i b. (Ard). 2. *Vesela* f. (Pom).

Viba v. Iubu II 6.

VICOL subst. (viscol). 1. — (Tec I; Glos); -ul, Ioniță răzeș mold. 2. *Hicol* (Isp III¹; 16 A IV 56).

VID temă cu origini diverse; etimologii posibile: 1° scurtare din David, cu afereză, 2° scurtare din Ovidenie, sărbătoare, 3° sl. *вѣдѣ* „vedere” sau blg. *Видѣо* < *видѣя* „a vedea” (Weig), 4° magh. *Vida* < it. *Guido*. 1. *Vid*, și -a, 1202 b., ard., romîn sau ungar (11—13 V I 24); *Vid* b., 1235, la Oradea (Iorga III 135); *Vidu* dobr. (RI XI 211) și s. (11—13 C I 115); — b. (Drăg 53, n. 8); -l. Ioan, muziclan băn. 2. *Vida*, Ioan (T-Jiu); — Gh., prof. (Bis R II 245 și s; *Videle* s., pl. < *Vida* (raion Videle). 3. *Vidac*, Ion (MO 14 mart 1944). 4. *Vidi*, C. orașan (16 B V 219) Cf. și *Vidimir*; *Vidoslava* f. (P Gov f° 10); *Vido*, -ul (Vlah PB) 5. *Viduț > *Viduțesc*, Gh. (AO XV 158). 6. + -at, ca în *Vasilat*; *Vidat*, fiul lui Stoian (17 B I 409, II 247). Coincidențe: *Vid*, rfu în Bulgaria < lat. *Utus* și *Vidin* oraș ib. < gr. *Βυδίντων* < lat. *Budinium* și *Bundin* (vechiul Bononia) în izvoarele medievale.

***VIDIMIR** 1. *Vidimirești* s. (AO XVIII 311). 2. Cf. formele: *Idomir*, *Iadomir*, *Edomir* etc. v. Id-.

VIDRA subst. 1. — f., în lit. pop. „*Vidru* cu *Vidra*” (Tit Bud p. 11); *Vidră*, Șt. și C-tin (Tec I, II; Bir I). 2. *Vidran* (Vr C 61), originar din Vidra Vrancei. 3. *Vidriou* fam. (Găești). 4. *Vidruț* b., mold., 1645 (RI VI 87). 5. *Vidrașco* (Tec II; Arh). 6. *Ghidrașco* (Sur V). 7. *Hidruța* f. (17 A III 106).

Viduțase v. Vid 6.

VIER subst. vier, sau subst. vier. 1. *Vierul* s. 2. *Vierșea* b. (Vr); -escu act.; -ești; s.; *Viere* sau *Vieria*, Ion, mold. (Sd VII 60). *Vieroș* m-rea (16 B IV 271); -i s. 4. Cf. *Vierșani* s.

VIESPE subst. 1. *Viespe*, D-tru din *Viespești*, reg. Oltenia. (Î Div). 2. *Vespea*, ard., 1584 (Paș). 3. *Viespești* și *Vispești* ss.

VIFOR subst. 1. *Giforeanu*. Gh. act. < gifor < (ghifor) vifor. 2. *Viporul*, *Necula*, boier munt., 1582 (Sd XXI 11), cu p < f, ca *Stepan* < *Stefanos*. 3. Prob. *Vivăr*, *Crăciun* (BCI VII 31), cu asim. progresivă.

4. *Vihorești* s. (17 B II 83, 291). 5. Cf. *Bihor* și *Biharea* tt., ard.

VIG cf. ung. *vig* „vesel”. 1. *Vigul*, olt. (Gorj 344; Sd VI 483). 2. *Viga* f. (16 B IV 267). 3. Cf. cu suf. *-eciu*: *Vigheciu*, actual.

Vihorești v. *Vifor* 4.

VII 1. *Vija* fam., act. și t. 2. *Vijan* și *Vijeu* fam., act. 3. *Vijulțești* s. 4. *Vijulan*, V., olt. (T-Jiu). 5. Cf. *Vijole*, ard. act. (Paș). 6. *Vijoieni*, *-ești* < *Vijoiu. V. și *Vij* mai dep. și *Vej* (Partea a III-a).

VILA 1. *Vilae* ban (P Gov f° 18); — f. (Ins 342); *Vilica* f., 1636 (AO XVIII 444). 2. Cf. *Vilău* și *Vilenci* bb., act. (BG LIV 158).

Viltot v. *Vitold* 2.

VIN subst., cf. și subst. *vină* și subst. *vine* pl. de la *vină*. 1. *Vinul*, jurător (AO XVIII 471). 2. *Vina*, Ivașco din *Vtnești* (16 A I 33 9). 3. *Vinea* act.; *Vinia* 1501 4. (16 B I 2); *Vințești* s.; *-escu*, C-din (Î Div). *Vineș*, M. (IS 279); *Vinăsescul* munte (AO XVI). 5. *Vinăgros* pietrar în Botoșani (Sd XI 72); 4 și 5 acomodări după nume străine. V. și *Vină*.

Vindăoani v. *Ghinda* 3.

VINCUL 1. *Vinculeț*, ierom. 1648 (Răc 17; RI XII 234). 2. *Vtncul*, 1469 (T-Rom 271). 3. *Vincea* (17 B I 224). 4. *Vâncoane*, olt. (17 B III 69).

Vint/ea, *-eloiu*, *-ia*, *-iei*, *Vintil/ă*, *-eanca*, *-escul*, v. *Vint* I 2, 3, II 3, 4.

VIOARĂ subst. (planta). 1. *Vioar/ă* b. (Păsc 175); *-a*, fiica Armencăi (17 A IV 247). 2. *Vior*, Vasile, băn. (An Com 118), masculin format din *vioreă*; *Viorescu* Lascăr (pers. în literatură). 3. *Vioroaii*, mold. (RI XI 219), marital, în genitiv. 4. *Viorel* și *Viorica*, dim. actuale.

Viporul v. *Vifor* 2.

Virș, *-ești* v. *Vereș* 1.

VIS subst. 1. *Visul* (178 I 368); — Stan 1594 (AO XII 444). 2. *Visator* sau *Visitor*, munte în Muntenegru „la origine nume de

personă” (Jireček, *Gesch. der Serben*) < *visător* < vb. a *visă*. 3. V. și *Visarion* 3 (Partea I-a)

Vispești v. *Viespă* 2.

Vivăr v. *Vifor* 3.

VIȘ < sl., *више* „mai înalt”, cf. srb. *Višeslav*. 1. *Vișu* (Giur 207; Arh); *-l* logși diacon (Cat; 16 B VI 145; Sd V 290). 2. *Vișa* f. (Cat; 16 B I 52, 193); — sau Voica, mama lui Radu-Mihnea; *Vișa* fam. (Paș); — Ion (Moț). 3. *Ghișa* f. (P Bor 39); — ard. (Paș). 4. *Vișe* b. (Sd XVI); *-a* b. (Ard). 5. *Vișea* b. (Dm). 6. *Vișan* (Arh; Sd XXII); *-a* f. (P^{II} fila 28). 7. *Ghișan* Gh. (Acte Sc). 8. *Vișoiu* (An Com 123); — s.; *-l*, Bratul (17 B III 131). 9. *Vișosav* 1510 (16 B I 63), prob de orig. srb. 10. *Vișorog*, Cîrsta din T-Jiu (17 B II 17) trad. în slavă < „corn înalt”.

VIȘINA subst. 1. — f (Păsc 207); *Vișin/escu*; *-ești* s.; *-oiu* act.

VIT < st. *Vitus* catolic, < lat. *vita*, la noi prin srb.-blg. *Vitomir* (Drăg 53 n. 8). 1. *Vitul*, vlah din Serbia (Rad 82 p. 127). 2. *Vitan*, frecv. 3. + *-voiu*: *Vitevoiu*, D-tru, 1640 (BCI V 191); *Vitioara* t.

VITEAZ subst. < magh. *vitéz* < v. sl. *вѣтѣзь* < germ. *Witeng* < scand. *Wiking*; în sec. XIV — XV cuvîntul are sens de cavaler „miles aulae”, iar ideea de brav se reda prin sl. *hărbor*. 1. *Dragoș Viteazul*, mold., 1392 epitet; alte exemple (BA ung 24); 9 inși mold. cu acest epitet (Dm); *Viteaz vătah* (16 A I 57, II 466); *Viteazu*, Tamaș (16 A I 212); *Vitezști* s. (Dm). Numai din sec. XVI încoace cuvîntul ia sensul de erou, brav, ca în epitetul dat lui Mihai *Viteazul*.

VITOLD n. litvan, ducele Lituaniei frate cu Vladislav Iagiello regele polon, a jucat un rol de seamă în politica lui Alexandru cel Bun. 1. *Vitoll* 1436 (Dm; Sd XIX 11; C Ștef); — comis (16 A II 130); — Dănăilă mare log. 1664 (A Gen II 64; Răc 20); — țig. (16 A III 7); *-escul* (Dm; Ștef); frecv.

(Sur IX). 2. Cu met. *Vittot* (C Ștef); *-ești* s. 3. Deformat: *Vitol*, mold. (Sd XI 257, XVI). 4. *Hitoltești* s. (17 A IV 273, 290).

VIZANTE < gr. Βυζάντιος, „originar din Bizanț” 1 *Vizantea* s., mold.; *Vizanti* fam. act. 2. Cf. scurtat: *Zantea* b (16 B IV 137).

***VÎJ** subst. «bătrîn» în Maramureș și Năsăud (com. Cristurean). 1. *Vîja* b., ard. (Paș). 2. *Vîjeu* (ib.). 3. Cf. *Vuju* (ib.). V. și Vij.

VÎLC < sl. *вълк* „lup”, folosit ca și Lupul în onomastica romină cu aceeași valoare mistică.

I. 1. *Vîlc* (Moț); *-u* frecv.; *-ul* (C. Ștef). 2. *Vîlca* s.; *Vlăca* b. (Giur 90); *Vîlcescul*, D. (16 B VI 92). 3. *Vîlcan* munt., 1494 (Rep D 168); mold. (Dm); — munte, sub infl. latinistă scris *Vulcan*; *-a*, s. cu aceeași dublă grafie; *Vlăcan* (Giur 90); *Vîlcan/ul* mare log. (16 B II 376); *-a f.* (AO XV 291); *Vîlcăn/ea*, *-ești* ss. 4. *Vîlcomir* (17 B III 495), *Vlăcomir*, olt. (Sd VII 4; AO VIII 292). 5. Scurtat: *Vîlcomu* t. (AO XIX 134). 6. *Vîlcașin* olt. (17 B III 200), cf. srb. *Vuk-kašin*. 7. + *-cea*, *Vîlcea*, apare ca antroponim dintru început, în toate marile regiuni: mold. (Dm; Ștef; 16 A I 593), ard. (Moț), munt. (Rel; 16 B II 377 etc.) și s-a putut forma în domeniul limbii române din prenumele *Vîlcu*, împrumutat ca și magh. *Farcaș* spre a înlocui pe „Lupu”, adăugându-i sufixul cel mai productiv *-ea* sau *-cea*, ca în Cucea, Ducea, Marcea, Stîrcea, din Cuc, Duca, Marcu, Stîrce și ca în multe alte cazuri. Județul oltean purta un nume de persoană, cum se admite de obicei, al județului din sec. XIII, ca și Mehedințul și Romanațul, care fără motiv se scriu cu *i* final. Este posibil ca în unele cazuri, numele să se fi primit gata format din slavă, de la vecini: Iorgu Iordan (Loc. p.) îl derivă, în cazul acesta, din n. personal blg. *Вълче* „lupușor” < *вълк* „lup”, citind pe *Вълча* (= *Vîlcea*) (Rel. p. 175), solul lui Basarab III (1478 — 1482), iar E. Petrovici (Studii lingv. IV 75, 80) consideră numele județului, scris la 1329 *sudstvo Вълчъско* „județul *Vîlcii*” ca

adjectiv posesiv slav feminin, cf. srb. *vilča*, blg. *vâlca* „al lupului”. 7bis. *Vîlcea* se mai scrie și *Vlăca*: *Vlăcia*, mold. 1438 (Sd VI 125); + *-in (a)*: *Vlăcina* (16 A I 237). 8. Cu *č* > *f*: *Vîlțea* b. (C Ștef) și rotacizat: *Vîlțiu* (Moț), dacă acesta n-are altă origine. 9. *Vîlțiu*, P., act.; *-l t.*, canal la Dunăre. 10. *Vâlceiu* b. (Sur XXII), poate sub infl. dim. *vâlcel* < subst. *vâlceă*.

11. *Vâlciouil*, D. (IO 176); *Vîlciou*, M. (Î Div). 12. + *-oci*: *Vâlcoți* b. (17 B I 383). 13. + suf. slav *-ov*: *Vîlcov* s., care a tradus pe medievalul gr. *Lykostomion* „Gura Lupului”. 14. *Vâlcau* s. 15. *Vulcușiu* ard., act. și *Vulțești* s. (BCI I) cu *u* < *f*, sub infl. srb.-cr. *Vuk*. 16. *Vîlceanul* m. log. 1549 (D Gorj), n. de apart. locală.

II. Alte derivate. 1. + *-san*: *Vîlcsan* (Cat; Ștef; Div 59; 16 B I 2) și *Vîlcsan*, probabil primit direct < blg. *Вълксан* (Miklosich); pentru echivalența acestuia cu *Vîlcan* avem cazul: *Vîlcsan* Florev „al Florei”, zis și *Vîlcan* al Florii (Flor 82, 101, 120) și *Vlăcsan* Viorin (Div 59). 2. Forme rusești *волк* „lup”: *Volcineț* s. și *Volcinschi*, mold. (Arh) 3. Din srb.-cr. *Vuk* „lup”: a) *Vuc* b., olt (Tis); *Vucoaia*, Maria (17 B III 33); b) *Vucea* olt. (17 B I 32, II 289, III 131; Hur 323); *Vucia* (Giur 339);¹ cu afer. prob., *Ucea* s. ard. c) *Vuciu*, D. act. d) forme originare sîrbești: *Vucina* b. (Tis; An C III 748); — pan. (IO 260); *Vucenic* și *Vucetici* (Arh).

Vîltur v. **Vultur** 3.

VÎNĂ subst. 1. — b. (Hur 91; 17 B II 31; AO XVIII 474); *Vînă*, Barbul (17 B IV 382); — P. (IO 88); *Vână-Roși*, Floarea munt. (Sd VII 57). 2. *Vînosu* fam., act.

VÎNĂT adj. 1. — Simion, mold., 1649 (Glos). 2. *Vîneți* și *-ești* ss.

VÎNCUL v. **Vincu** 3.

VÎNJ subst. tărie 1. *Vînjul* Mare și *-eț* ss. 2. *Vînjea* 1482 b., munt. (Glos); — Sinea 1488 (Ț-Rom 325). 3. *Vînjă* t.) 17 B III 325). 4. *Vînzulești* s., olt. (Î Div).

VÎNT subst. I. — 1. *Vntu* fam. (Is 282; Vr C 179); *Vntul*, mold., 1530 (Glos); — N. (act.) — Ursul (sur XXI). 2. *Vintea*, fam. act.; — țig. (16 A III 160); *Vintia* act. 3. *Vintici*, fam. (Tel 43).

II. + -ilă : 1. *Vântilă* sau *Ventil* (Drj 77, 82); *Ventil* log. (Sur IX); — Radu (AO XVIII 474). 2. *Ventilă* (17 B I 164, II 153); — vornic, 1653 (AO XX 74). 3. *Vintilă-Vvd*; *Vintilă* — pren. frecv. (P Bor 11, 43, 60; P²; P⁴); *Vintilescul*, Drăghici (13—15 B 240; Div 364); mare vornic (16 B II 104); *Vintil/iasca*, -eanca ss. 4. *Vinteloiu*, R. pah. 1520 (BCI X 96). Coincidență, got. *Swin-tila*.

Vinzulești v. **Vînj 4**.

Virban v. **Varba 2**.

Vireescu v. **Verc 2**.

Viretu v. **Vîlc I. 3**.

VÎRJOGHE cf. *virjoaghe*, tălpigi de lemn pentru ciobani (DLR) 1. — log. (17 B I 46); — Ilie (Puc 234, 334); *Vtrjoga b* (D Gorj); *Vtrjoghi* clucer 1525 (16 B I 185); -e mare portar, 1549 (16 B II 393), etc.; *Vărjoghe* (16 B III 7). 2. *Vtrșog* (17 B I 349). 3. Cf., cu schimb. părții finale, *Vtrjan*, J. (T.-Jiu) și *Vtrja b* (D Gorj). 4. Deformat: *Văzoghe*, D. olt. (Sd XXII 145) și *Vățoghe*, S. (ib. 146).

VÎRLA cf. subst. *virlean*, *virługă* (pești) 1. — s. olt., 1723 (AO III 118). 2. *Vtrleni* s. olt. (AO XXI 173). 1 — 2 s-ar putea explica și din calend. *Varlaam* (Partea I-a). 3. *Vărlugă*, Ioan (Isp II²). 4. Din o temă apropiată: *Vtrlefi* s. (16 B I 60) și *Vtrlezi* s., mold., act.

Virșog v. **Vîrjoghe 2**.

Virzob v. **Hîrzob 2**.

Vișea v. **Viș 5**.

VÎTCĂ 1. — olt. (16 B IV 259; T-Jiu); *Vătcă b.*, mold. (Sd XXII 356). 2. *Vttcani* s. mold., azi modificat în *Vutcani*.

VLAD < sl. *Vladimir* și *Vladislav* < sl. *ВЛАДИМІР* „a stăpîni”; ambele nume au cîrculat la noi și în forma întregă, apoi reduse

la ipoc. *Vlad*, cu circulație mai mare decît la popoarele slave; ca nume domnesc a produs derivate speciale și numeroase, la fel cu *Radu*, alt nume preferat al dinastiei muntene.

I. 1. *Vladislav I*, *Vvd* zis *Vlaicu*; — al II-lea și al III-lea. 2. Popular: *Vadislav* (P⁴ fila 24 vo); *Vădislav* (Giur 159; AO XI 217); apa *Vădislăvii t.* (BCI III 101). 3. *Vladimir*, forma cultă; -ești s. (Ștef); -escu, Tudor, conducătorul răscoalei populare din 1821 care și-a format un nume de familie după satul natal, dar oficial semna simplu: *Theodor*; *Vlădmiri* s. (17 B III 523) forma veche. a toponimului oltean (Mz Pl I 81). 4. Cu afer. *Adimirești* s. (Cand 13), greșit explicat de *Candrea* din *Aldimir*. 5. *Vladomira* s.; *Vladomiroș*, D. (AO XIII 155). 6. Cu afer. *Ladomer* (M mar.), sub infl. formei magh-latine *Lodomer*, cf. *Lodomeria*, țara de la nordul Galiției, fostul principat rus *Vladimir*. Cu *b < v*: *Bladimir* boier † 1523 (P Gov f° 14).

II. **VLAD**. 1. *Vlad*, obișnuit în cele trei țări: (Dm; Ștef; Cat; Paș) etc. frecv.; *Vlada* f. (P³; P⁴; 16 B I 2); — b. (17 B I 329 II 93). 2. Cu afer. *Lad*, -a, -ul (Dr VII); *Lada*, Ioan act. 3. *Vlădescu*, frecv.; -l (Dm); cu afer. *Lădescu* (AO V 209; Hur 102; Olt); *Vlădești* s., cu afer. *Lădești* s.; *Vlădeni*, -ia ss. 4. *Vladul*, sec. XIII (Morl 6); *Vlădul/escu*, *Istodor* (Gorj 256); -eni, -ești, -easa ss. 5. *Vlăduleț* (16 B I 100). 6. *Vlade b.* (17 B I 496, II 366); — f. (17 B II 216), vocativ ca *Petre < Petru*. 7. *Vladae* f. (16 B I I 175) și cu -ă-, f. (16 B II 13, V 81; 17 B I 118, 226, II 187; P⁴; AO XI 217); *Radu* sin *Vlădae b.* (BCI V 259); *Vlădaia b.* (Cat; 17 B I 252; AO XX 133; Pom; P², P¹¹); — f., olt. (Div 365; AO XVIII 124; BCI XV 73; 16 B I 20; Cotr 48; 17 B II 318); sufixul -*aia* la feminine ar dovedi un nume marital, dar luat ca prenume masculin rămîne enigmatic; cf. I. Iordan (BL VIII—IX). 8. *Vlaia* diacon (P Gov f° 32).

III. **DAIA**. Formele *Vlădae*, *Vlădaia*, aplicate indiferent de sex, fiind prea fecvente, au putut da loc la scurtări ca *Dae*, *Daia*, la care, în oarecare măsură, va fi contribuit și *Rădaia* < *Radu*, pentru unele antroponime, care au devenit apoi toponime; ele se potri-

vesc la formă cu derivatele temei Dai. 1. *Daia* (AO XVIII 474); — pircălab olt. (Tis 392); — Bulúbei (Cras); — *Daia* al Daicu (Sd XXII); toate acestea ca prenume. — Călin act. n. de fam. Coincidență: supranumele trac al unui împărat roman: Maximinus Daia. 2. *Daia*, *Dăița*, *Dăișoara*, *Dăești*, *Dăeni* ss.; *Dăescu*.

IV. Derivate cu sufixe: 1. *Vlădan* (17 B I 21, 426, II 386, III 553); fam. (RI XIV 379; Cătina). 2. *Vlădășjel* (Paș) și *-ești* s. 3. + *-ca*, *-ău*: *Vlădășcău*, act. 4. *Vlădău* (Sd X; 17 B I 455; Drag 302); — ard. (Paș). 5. Cu afer. *Dău*, Ioan, mold. (Sd XXI). 6. *Vlădeț* t. (Giuglea, Curs p. 7). 7. *Vlădia* b. (17 B I 276) și s. 8. *Vlădica* b. (Ștef; Tis; 17 B I 167); — pitar (17 A IV 116); *Vlădică* b. (16 B IV 263, VI 388; Sd VI 461), fără raport cu subst. omofon vlădică. 9. Cu afer. *Dica* b. (17 B I 71) sau < Todea, vezi Teodor. 10. *Vlădicăș* (M mar). 11. *Vlădicieja* (17 B IV 260); *-escu*; *-ești* s. (Ștef); *-eni*, *-ina* ss. 12. *Vlădicel* (17 B I 388). 13. *Vlădichianul* (17 B I 211). 14. *Vlădicico*, Ioan (Ștef). 15. *Vladtein* (Ștef). 16. + *-ila*: *Vlădilja* b. (Cat); și s.; *-ă* (16 B VI 388); *Vladilu*, ard., 1688 (Paș). 17. *Vlădin* 1643 (AO XXII 40); *-ul* s.; *-ești* s. (Sur VIII); *Vladin* călăraș, 1655 (Sd IV 38). 18. + *-iș*, *-an*: *Vlădișjan* (17 B II 93) *-ăl* (17 B III 511); *-or* (Olt); *-oiul* (17 B I 383, IV 2). 19. *Vlădișu* b. (17 B I 32). 20. *Vlădoe* (16 B III 64); *Vlădoi* act.; cu afer. *Lădoi*, Calotă (I Div) și *Doiul*; *Vlădoaia* s. 21. *Vladuiu* (17 B I 258). 22. Cu afer. *Duiul* sau < Răduiu. 23. *Vlăducju* (Hur 129; 17 B I 289); *-ul* (17 B III 14); *-a* b. (16 B VI 292); *-ă*, Ion (Acte Bordeni 44); *-ă*, P., act.); *-eni* s. 24. Cu afer. *Ducul* (16 B IV 317) sau < Răducu. 25. *Vlăduș*, *-ul* (17 B I 430). 26. + *-an*: *Vlădușan, cu afer. *Ladușan*, E., act. 27. *Vlădușcă* din Birsa (Sd X). 28. *Vlădușil*, munt., 1602 (BCI V 185). 29. *Vlăduș* (Drag 117); *-ă* act.; *-ești* s.; *-iu* ard., act.; prob. cu afer. *Dușu*, v. ac. 30. Vladnic t., n-are raport cu Vlad (v. Ivănescu, BIFR I 166).

V. Compuse: 1. + Dunca: *Vlăduncă* b. 1589 (AO 2I2 83). 2. + Doicin: *Vladoicin*, b. mold., 1467 (Sd VII 73). 3. + Piscu, *Vladu-*

piscul, I. (17 B II 344). 4. + rău, *Vlădărău* (Paș). 5. *Vladumitrel* (Paș). 6. *Vlădășcău*, act. < Vlad + Dașcu.

VI. A. VLAICU < srb. -cr. *Vlajko* 1. *Vlai-cu-Vodă*, în doc. lat.-ungare: *Layk* Vaivoda = Vladislav I Basarab, cf. (Dr VII 136). 2. *Vlaicu* 1726 (Paș); *Vlaicu* (Cat; Rel; Dm; C. Ștef); *Vlaica* b. (Tis 362; 16 B V 302; Div 59). 3. *Laicu* b. (Bih); *Lăica* t. (Mus), *Lăicani* s. (17 A III 103). 4. *Vlăicuț* munt. (RI I 21); *Vlăicuț/escu*; *-ești* s. B. Din magh. László < *Ladislas*: 1. *Laslo* Știrbeț, 1465 (Ț-Rom 263). 2. *Lasla* de Doboca (13—15 B 24). 3. *Laslea* s. 4. *Lastău* (Dm; 16 A I 277); — globnic (16 A II 86); *-l* și *Lăslăoani* ss. (Ștef). C. Din rus Volodimir: 1. *Voloder* (Rel). 2. *Volodeni* s. mold. 3. Din sl. *Vla d ě a*: *Vlăcia* b., mold. 1438 (Sd VI 125); *Vlăcina* b (16 A I 237); cu afer. *Lacea* (etim. Drăganu (DR VII 136); *Lăceanca*, *Lăceni* ss. v. Vova.

Vladnie v. **V l a d IV. 30**

Vla/e, *-ia* . **V l a d II. 8.**

*VLAG cf. subst. vlagă sau din altă temă.

1. *Vlaga* b. (16 B V 303). 2. *Vlăge*, 12 persoane (CL.); *-a* 1640 (Cat mold II) 3. *Vlge*, *-a* (Buc). 4. *Vlăgiu*, Oprea, olt. (Sd VI 474). 5. *Vlăgioiu* fam. (An PI 1938 p. 7). 6. Cu *on* în loc de *ă*: *Vlonga* b. (Mar.); cf. *vlanga* la tema: *Langa*. 7. Cu suf. *-ar*: *Vlăgăra* (Ard II 94). 8. Cu suf. *onea*: *Vlăgăone* (Ard II 94).

VLAH etnic, aplicat de străini poporului român în diverse forme. A. Din germ. *Walache*. 1. *Valahu*, M. act. *-l*, Costea (Dm). B. Din gr. Βλάχος și sl. *влахъ*: 1. *Vlah*, Necula mold. 1609 (Sd V 214); — Sofia mold. act. *-ul* olt. (16 B VI 337); *Vlaha* și *Vlăhița* ss. 2. *Vlahota* (Mikl.). 3. *Vlahuțu*, grec ginerele lui Ioan Caragea Vvd. 4. *Blahuțu*, N. din Birlad 1847, zis și *Vlahuță* (Bir V; I Div); *Vlahuță*, Alex. poetul; *Vlahuți*, comis, mold., 1802 (Sd VI 111). 5. *Vlithut* „român” (Ant Ar). 6. *Vlahide* act. 7. Cu afer. *Lahu* și *Lahova* t. (Sur I); *Lăhoveni* s. (Dm). 8. *Vlahin* (Dm). 9. *Vlașin* b. (Dm; Mar; M mar frecv; Ștef; 16 A I 63; 17 A IIII 101, 148); — Mogoșescul 1435 (BCI

X 90); *Vlaşan* de Horgești (16 B VI 144).
10. Cf. *Vlaghi*, *Vlaghene*, antroponime în registrele ins. Creta (Iorga II 336).

C. Din adj. sl. *блшкнй* „romfnesc”: 1. *Vlaşco* (16 B IV 271); — *Bășcul* (ib), prenume; *Vlaşcu* mold. (Sur XIV); — *l munte* (AO XVI 232—4). 2. *Vlaşculețul* munte (ib.). 3. *Vlaşcă* b. 1669 mold; *Vlaşca* b. (Cat mold II 17 A IV 358); — b. mold. (16 A II 91); cițiva săteni moldoveni 1643 (RA IV 327); — județul, poate fi la origine un antroponim, numele primului jude, ca la cele trei județe oltene, sau < sl. *земля Влашка* „Țara Românească”. Valca *Vlăști* t., în s. Buzduc (Dolj). 4. *Vlășcuța* și *Vlășcenii* ss. 5. Cf. + *Vladnic*: *Vlaşnecul* b. (Dm); v. și *VLASIE* P. I-a.

D. Din rus *волох*: 1. *Voloșin* „moldovean” (I. Bogdan: Ștef II 596). 2. *Foloșin* (Sur V). 3. *Voloșca* b. (16 A I 412) și *Voloșcanii* s. < adj. rus. *волоший*. Din tc: *Caravlah*, Șt (Cat mold. II).

E. Din magh. *oláh*: 1. *Olah*, Ioanș din Hirlău (Ștef.); numele este frecvent în Ardeal, astăzi. În doc. latine: *Nicolaus Olahus*, umanist sec XIV și *Michael Valachus*, umanist; *Vlacus* epitet la Morlaci în actele Raguzei; *Olac*, -*us* (Vlah PB). Celelalte forme: *Vlah*, *Vlaşin*, *Vlaşcu*, *Voloșin* și derivatele lor indică romni veniți din țările vecine, unde circula pe vremuri denumirea etnică respectivă.

Vlaic/a, -u, -ul v. *Vlad* I. 1, VI. A. 1, 2.

Vlăș/ân, -în v. *Vlah* B. 9.

Vlaş/ea, -că, -eo, -eu v. *Vlah* C 1, 3.

Vlaşneul v. *Vlah* C 5.

Vlăe/a, -an v. *Vîlc* I 1. 3.

Vlăel/a, -na *Vîlc* I 7bis.

Vlăe/omir, -san v. *Vîlc* I 4, II 1.

Vlăd/ae, -aia, -an, -ău, -ărău, -ășcău, -ășel, -eni, -eseu, -ești, -eș v. *Vlad* II, 3, 5, 7, 9, IV 1—4, 6, V 4.

Vlăd/ia, *Vlădie/a*, -aș, -ă, -ea, -el, -leo, *Vlădila*, *Vlăd/in*, -lșan, -lșâl, -lșor, -lșotul, -lșu, -oala, -oe, -oi, v. *Vlad* IV 7—12, 16—20.

Vlădimir/eseu, -i v. *Vlad* I. 3.

Vlăduc/a, -u, *Vlădul/eni*, -eseu, -eș, *Vlăduncă*, *Vlăduș* -că, -il, *Vlăduș* v. *Vlad* II. 3—5, IV 23, 25, 27—29, V 1.

Vlăescu v. *Vlad* II 3.

Vlăgă/ra, -one, *Vlăg/e*, -iolu, -lu v. *Vlag* 2, 4, 5, 7, 8.

Vlăhîța v. *Vlah* B 1.

Vlăieu/lescu, -ț v. *Vlad* VI A. 4.

Vlășeu/lețul, -ța, *Vlășcenii* v. *Vlah* C. 2, 4.

Vlfesan v. *Vîlc* II. 1.

Vlfițe, -a v. *Vlag* 3.

Vlfhut v. *Vlah* B. 5.

Vlonga v. *Vlag* 6.

Vluțea v. *Văluța* 2.

Vocea, *Vociu* v. *Voicu* II. 2, 3.

Vochin, -ța v. *Voicu* I. 4, 11.

Vocotești v. *Vacă* 5.

Vod/a, -ă, -easă, -inesu v. *Voievod* 2—4.

Voena v. *Voina* 2.

Voet, -ești v. *Voit* 1.

Vogiuțești v. *Văgă* 3.

Vogoride v. *Boris* 4.

VOI < sl. *вои* „luptător” 1. *Voislav*, principe munt. 1350 (C Dom 41); -a f. (C Ștef); — sora lui *Voica* (16 B III 15) și s. 2. *Voimir* olt. (Sd VI 457; 17 B III 490). 1—2 ambele, nume vechi slave sau primite din srb.-blg. 3. *Voi* pren. (Giur 331) sau < subst. voe.; *Voe* b. (16 B IV 118), 4. *Voia* (al) Turcului (17 B I 481); *Voia* Robu (ib.). 5. + -an: *Voian* s. 6. *Voiață* (17 B I 412), frecv. în Maramureș. 7. + -ilă: *Voila*, ard., 1688 (Paș); — munt. (Cat); și t. 8. + -ilă, -an: *Voilan* (Paș). 9. + -man: *Voimănea* (17 B III 149). 10. + -olă: *Voiotă*, Stan (Gorj 213). 11. + Sile: *Voisil* (17 B III 65); -ă (16 B II 387) 12. + Ivan: *Voevan* t. (Sur V).

VOICU < blg. *Воико* I. 1. *Voico* (Dm; Rel; Cat; Ț-Rom 105). 2. *Voicu* și *Voicul* n. act.; -escu, -ești și -easa ss. 3. *Voica* f., frecv., doamna lui Pătrașcu cel Bun, etc. 4. *Voichița* -Maria, sau *Vochița*, doamna lui Ștefan cel Mare; *Vochița* f., olt. (AO IV 191). 5. *Voiculéci* (17 B I 59); *Voiculețur* t. 6. *Voiculan* (17 B IV 132). 7. *Voicuță* b., munt. (Sd XXII; RI I 21). 8. *Voicoaia* f. (16 B II 56), marital, 9. *Voicuș* (17 B III 197). 10. *Voichina* b. (17 B I 167). 11. Cu sincopă: *Vochin*, D. act.; — Marin

(An Pit 79). **12. Voican** (Tec I; 16 B VI 339). **13. Voicucean** 1626 (D Gorj).

II. + -ea, -in, -iu, cf. blg. Войчо : 1. Voice, -a (Drj 14, 56); *Voicea*, olt. (13–15 B 227; Cat; 17 B I 90); – ard. (Paș); *Voicescu* și *Voicioaia* (Puc); *Alvoicii* (Paș). **2. Cf. Voca** f. sec. al XVI-lea (P Gov f° 11); *Vocea* b. (17 B III 550, IV 278; Gorj 258). **3. Vociu** act. **4. Voicelu** (P Bor 52), pren. **5. Voicelea** (17 B I 27). **6. Voicilaș**, M. din Chiojdu (Drj 99). **7. Voicina** b. (Hur 243).

III. Din forma magh. Vajk < sl. Vojk :
1. Vaicu, ard., 1780 (Paș). **2. Vaicotă** (ib.).

VOIEVOD subst. **1. Voivoda** b. (Ard). **2. Scurtat : Voda** b. (17 B I 283); *Vodă* b. (Ard; C Cos II 480); *Voda banul* (17 B II 120) scris și *Voda-ban* 1605 (Sd VI 460; *Voda țig.* (16 A II 132). **3. Vodeasă**, Ion (AO XV 105), n. marital. **4. + -in : Vodinescu**, I., munt., 1707 (BCI XI 15). **5. Din ung. vajda** „voivod” : *Vaida* (Ard). **6. + -mir : Vaidomir** s.

Voihnești v. **Voina** 9.

Voil/a, -an, – Voi/mănea, -mir v. **Voi** 2, 7–9.

VOINA < sl. война „războiu”, și : войно „ostaș” în blg. (Weig) și „bărbat tânăr”, în srb. (E. Petrovici (DR V 400); cf. și sensul de „logodnic” < sl. *vojnă* „miles” (DR V 483). **1. Voina** (Dm; Ștef; Rel; Paș). **2. Voena** b. (17 B I 383). **3. + -aș : Voinășița** t. (AO XVI). **4. Voineșica** t. în satul Buzdug (Dolj). **5. Voinșea** frecv.; -escu, -easa, -ești ss; cf. *Oinești* s (Dm), cu afer. (?), sau < Onești cu *i* epentetic. **6. Cu suf. -ag : Voinag** (Ștef); *Voineag* (Dm; Băl II); *Voineagu* olt. (Grș 9); – ard., 1680 (Paș). sau < sl. *Vojn-něgъ* (com. E. Petrovici) **7. Diformat : Vănag/ă**, V. (Sur VII); -a, Simeon (16 A II 99). **8. + -ig : Voinig/escul** frecv. (Ard); -ești s.; formele § 7 se pot explica și prin cont. cu Neagu, iar nu din tc. *voiniklar* (An C I). **9. Voihnești** s (16 B I 18). **10. + suf. -eci : Voineci** b (17 B II 228). **11. Voinic** fam. act. -ul munt., 1619 (Glos) < adj. – subst. *voinic*, cu sens de „ostaș”

(în *Cronica lui Ureche*). **12. Voiniș** s. (Dm)-
13. + -oiu : Voinoiu (Bz).

Voin/eci, -le, -ig -iș v. **Voina** 8, 10–13.
Voicotă, Voi/sil, -slav, -ță v. **Voi** 1, 6, 10, 11.

VOIT (VOIUT) < slav < germ. *Vogt* administrator la un feudal”. **1. Voet** t. (Cras 99); -ești, azi *Voiești* s.; *Voit* b. (M mar); – din *Voiești* (17 B III 511); *Voil/a* moșul (Î Div); -escu, -ești, ceată (ib.). **2. Voitec** < ceh *Vojtek*. **3. Voiteg** s. băn. **4. Voitin/ul, -el**, ss. **5. Prob. prin disimilare : Vaitiș** (Am) și *Văitoianu* < *Văitoaia. **6. Voiutul**, munt. 1591 (T C I 131).

Voivodă v. **Voievod** 1.

Volcin/eș, -schi v. **Vîlc** II 2.

Volinteri v. **Voruntar** 3.

Volod/eni, -er v. **Vlad** VI C 1–2.

Voleş/ea, -cani, -in v. **Vlah** D 1, 3.

Vorintărești v. **Voruntar** 1.

VORONA rus. „cioară”. **1. Voronă**, Șt., mold., 1671 (BCI X 49). **2. Voron/eș, -ești** ss.

VORUNTAR pare un vechi cuvînt, căzut în uitare, „voluntar” în oaste < lat. med. *voluntarius*, **1. – vornic**, 1614 (Sd XIX 23); – Prăjescul, mare comis (17 A II 21); -iul, același 1606 (Sd V); *Voruntărești* s. (Dm; Sd XI 271) = *Vorontărești* pe Siret (16 A III 126) = *Vortntărești* (Sd XVI); *Vorontar*, Ion (16 A III 62). **2. Cu schimb părții finale : Voruntai**, C. (Dm). **3. Modern : Volinteri**, P. act.

VOVA ipoc. rus < Vladimir (com. Cristurean) **1. – fam. act. ; Vovu**, act. **2. Vovinești** s. mold.; – scris și *Ovinești*.

*VOVRIE **1. Vovriești** s. mold. (Dm; RI I 117). **2. Vovrina**, Maria artistă dram. **3. Compus : Vovrilata** t (16 A II 114).

VRABIE subst. **1. –** (Sd XVI); *Vrăbiescu*. **2. Vraghi/e** (Sd VII 65; Arh); -i post., 1628 (BCI VII 19). **3. Vrahie** (Sur VIII). **4. Vrabcea** 1515 (16 B I 110). **5. Vrabeș** (Ț Rom 263). **6. Vrăbioiu**, munt. BCI XV 161). **7. Horobeiu** b. (17 A IV 181) < rus. *bopobēk*, „vrabie”, fon. ucr.

Vraca v. Varca 3.

Vrabie v. Vrabie 3.

VRAN < sl. *вранъ* „corb”, „negru” (Mikl); cf. și subst. *vrană*. 1. *Vranu*, Șt. munt. 1388 (Rep D 25); *Vran/a* pren (P¹¹ fila 27; Pom); -ă, P. (Dm); -ă, Enachie (Sur V); *Vranas*, grec gelep, 1590 (Hurm XI); *Vrănescu*, A. (IS 264). 2. *Vranău* (Buc). 3. *Vranica* țig. (16 B I 8). 4. *Vranici* (Dm). 5. *Vrani*, *Vrân/ęști*, -iuș ss. 6. *Vranin*, Șt., 1388 (Ț-Rom 50; 13–15 B 45) < *vrana* + suf. -in, (ca în Mușatin) „al Vranei”; cf. *Vranena* fam. bizantină. 7. + -cu : *Vrancul* popa din Peștiana (16 B V 481); *Vrtncu*, T. și *Vrtncescu* act.; *Vranco* ar. din satul Floru — Tesalia (comunicare I. Biciola), sau fon. grec < Branco. 8. + -cea, v. Vrancea.

VRANCEA ținutul zis „Țara Vrancei” cu organizație social-politic-economică autonomă odinioară; etimologia mult discutată, a fost pusă în legătură și cu Brodnicii de I. Motogna, (RI VIII 59); acesta e probabil numele unui străvechi jude sau voivod local, ca și Vilcea, Mehedinț, Tecuci, Tigheciu și altele la fel, format din antrop. *Vrană* + suf. -cea. El apare în această formă de cîteva ori, ca prenume : 1. *Vrancea* mold., 1632 (Sd XI 258); — din Tigheciu (17 A. . . 238); Izvorul *Vrancului* t. din Gorj (16 B V 481); *Vranciu* n. de familie act. 2. + suf. augmentativ -an, ca prenume chiar : *Vrancean* spătar (Dm); — mold. (P¹⁴ fila 14); *Vrtncean* frate cu Lupea (17 A II 115); — Șt. diac 1647 (Cat mold II); și ca toponim : *Vrtnceni*, -ioaia.

Vrăbi/escu, -oiu v. Vrabie 1, 6.

Vrăn/escu, -ești v. Vran 1, 5.

VREME subst. 1. — M. act. — țig. (Vit 30); — căp. (Sur XXIII); *Vremi*, I. (Bir II 381). 2. *Vreames*, Lupu, mold., 1673 (Sd XI 77; XVI); *Vremes*, Grav. (16 A I 195); *Vremiaș* (ib. 467).

Vrine/ean, -eni v. Vrancea 2.

Vrîncu v. Vran 7.

Vuc/ea, -enie, -etici, -ia, -ina, -iu, -oia v. Vilc II 3.

VUI cf. srb. Vujo și Vuja < Vlk (Mikl.).

1. *Vuia* (Cat; 17 B I 283); Meșt. Cr.; — diac (16 B II 229); — frate cu Micul (16 B V 56); — popa, 1620 (Sd VII 271). 2. *Vuița* b (P Gov ^o 18 vo). 3. *Vuionii*, cartierul urmașilor lui Vuia, băn.

Vuju v. Vij 3.

Vule/ęști, -uștu v. Vilc I 15.

VULPE subst. 1. — act.; *Vulp/ea* (16 B I 60); -escu. 2. *Vulpaș* (DM 36); — Grasul (16 A III 284). 3. *Vulpan*, M. act. 40. 4. *Vulpar*, Manea 1526 (16 B II 26); — -iul Manea (Cat); *Vulpariu*, Manea-Gaulea, 1567 (Giur 160). 5. *Vulpui/șu*, M. (Hur 129); -ești s. 6. Cu v > h : *Hulpe* fam. (Bir IV; Sur II, XV) etc. 7. *Hulpari* fam., buc. (C Cos II). 8. *Hulpășeni*, -ești ss. (Sd XVI). 9. *Hulpuș*, C. ard. act.

VULTUR subst. 1. *Vulturești* s. 2. *Vulturar* (Moț). 3. *Vlttur* (16 B II 325). 4. *Vălturul* (Glos); *Văltur/ă* din Brașov (Sd X); -ești fam. (Olt). 5. *Uttan* din București (16 B V 440) < hultan < vultan (vultur).

Vurdea v. Urdă 5.

Vuteani v. Vitcă 2.

Z

Zaeț v. **Zaic** 4.

Zafir, -a v. **Safir** III. 1, 2.

ZAGORA sl. „peste munte”. 1. *Zagură* b. (Arh). 2. *Zagăr* (Ard); *Zagara*, Ioan (T-Jiu). 3. *Zagra* s. ard.; *Zăgrici* (Moț). 4. + -cea: *Zagorce*, mold.; -a (16 B II 100); *Zăgorcea*, Tatul (17 B I 159). 5. Cf. *Zegrea* fam. buc (M Put 131).

Zabir v. **Safir** III. 1.

ZAIC cf. **zaică** subst. ard. „gaiță” (Păs.).

1. *Zăic*/ul din *Zăicani* (Ard); -ești, -ani ss. 2. *Zeaicu* (Dm; Ștef). 3. *Zeico* (17 A III 82); *Zeicu* (16 B V 8; T-Jiu); *Zeica* t. (Putna); -ești, -oiu ss. < ard. zăicoi “gaiță” (Păs). 4. Cf. blg. заек, pl. заєчки „iepure”, din plur. *Zaiți*; *Zaeț*, Radul (17 B II 241); *Zaiță* M. mold. act.

ZALE subst. pl. < zauă. 1. *Zal/e*, Toma (Cat. mold. II); -i b. mold. 2. *Zealea* (Ard). 3. Prob. < za + -oș: *Zăoș* olt. (Sd V 305). 4. Din subst. zelar „cămașa de zale” (Tiktin): *Zalar* (Arh); -ul, P. (Sur V); *Zălariu*, Ilie 1700 mold. (Cat. mold. II).

ZAMAN < tc. „ocazie” (Tiktin) 1. *Zaman*, D. (Î Div). 2. *Zamona*, P., boier, 1420 (F-Rom 128; 13-15 B 170); *Zămona*, P. (Giur 245) același. 3. *Zamonea* sau *Zamonul*, Danciul, olt., 1463 (Pol 22-23). 4. *Zamina* la olt. (17 B II 364).

ZAMĂ (zeamă) subst. 1. *Zamă* b. (17 A III 85); - Gh. mold. 1656. - Drag. (16 A I 484) etc.; *Zamă-neagră*, mold. (Glos;

RI II 142), *Dzamá* D. (RI X 275). 2. *Zeameș*, G. (17 A V 170); -ești s. (C. Ștef); *Zameșăști* s. (Dm). 3. *Zamoe*, Mărica (BCI VII 6). 4. Cf. *Zam* t.; *Zăm*, Radul (16 B II 269); -ești s. (Dm). 5. + -șa: *Zamșe*, Vas. mold., 1756.

ZAMBILĂ subst. 1. - f. (Cotr 85). 2. *Zambela* pren. (P³ fila 75). 3. Cf. *Zamboiu*, Gh. 1725 (AO XX 110), sau < vb. a zimbi.

ZAMC < sl. ЗАМЪКЪ „închisoare fortificată”. 1. *Zamcu*, M. (Buc). 2. *Zamca* t. buc. 3. Cf. *Zancu* fam., mold. (Șez) și *Zanc/e*, -ea, -iul (C Ștef).

Zamfir, -a etc. v. **Safir** III. 4.

Zam/ina, -ona v. **Zaman** 2-4.

ZAMORA, 1. - Ioan (T-Jiu); - munte lângă Bușteni; cf. vb. a zămori (a leșina de foame) 2. *Zamore*, munt. 1482 (Rep D 137). Coincidență: *Zamora* t. spaniol, și vrăjitorul *Zamori* (Cronograful lui Cigala din 1637).

Zanc/e, -ea, -u v. **Zamc** 3.

Zanbir v. **Safir** III. 5.

Zantea v. **Vizante** 2.

ZAPA cf. sapa subst. 1. - olt. (16 B II 174); - ar. filantrop, ctitor al stadionului *Zapeion* din Atena. 2. Cf. *Zapan* Co-truță, pren. act.

ZARA subst. zară; cf. și *Zara* fiul lui Simeon (Biblie, Numeri 26,13). 1. *Zara* pren. (intr-un pomelnic din București); - fam., olt.; *Zară*, ard., 1726 (Paș); - Ignat (Sd XI 77). 2. Cf. *Zarce*, olt. (16 B VI 360).

Zaranda v. Smaragd 3.

Zaree v. Zara 2.

Zarna v. Zîrnă 3.

ZAVID sl. „invidie”. 1. — (Dm; Ștef; 16 B VI; Hur 307); *Zăvideni* s. olt. 2. *Zavedesc*, C. (17 B I 272).

Zazulea v. Zăz 3.

Zăbr/ăuți, -iceni v. Zubr 3.

ZĂGAN subst. (vultur). 1. — b. ard., 1722 (Paș); — (16 B III 319; Mar); *Zăgănescu*. 2. Cf. cu *g > h* (?) sau de altă origine: *Zăhan* moș (O Dens T).

Zăgorcea, Zagrici v. Zagură 3, 4.

Zăhan v. Zăgan 2.

Zăic/ani, -ești, -ul v. Zaic 1.

Zălariu v. Zale 4.

Zăm, -ești v. Zamă 4.

Zămbrești v. Zîmbbru 1.

Zămona v. Zaman 2.

Zăoș v. Zale 3.

Zărnă, -ești v. Zîrnă 1.

Zărul v. Zer 2.

Zăvideni v. Zavid 2.

ZĂVOIU subst. 1. — fam. (17 B IV 107; Sd XXII; Grd 11). 2. *Zăvoaia*, Maria (Sur XIII).

***ZĂZ**. 1. *Zăzea* (17 B III 218). 2. *Zezul* (16 B III 256). 3. Cf. *Zazulea*, Gl. (Sur IX) < blg. *Zazulja* < *Zaharia* (Weig).

Zbăgu v. Begu 5.

Zbărcetese v. Zbirci 2.

Zber/a, -e, -ea, -ol v. Zbiera 1, 2.

ZBIERĂ vb. I. 1. *Zbiară* 1452 (DM 38; Băl I); *Zbiara* = *Zberea*, C-din comis (Tec II); *Zbiarea* scris și *Zbearea* = *Zbiera* = *Zbera* (C Ștef); *Zbiiarea* (16 A III 46); *Zbierii*, Nacul, 1654 (Sd V 31); *Zbiera* = *Zbere*; (Sd XVI); *Zbiera* pren. (Gorj 137); — olt., 1570 (Sd VI 457); *Zbera*, Gh. (Tec II; Buc). 2. *Zberoi* (Tec I; Sd XVI). 3. *Zbiiroaia* b. (Cat; 16 A VI 14) din marital.

II. Cu s. 1. *Sbiera* (Buc). 2. *Sbiera* boier (C Ștef); *Sbiari* (CL). 3. *Sberaș*, C-tin mold. (RI II 20, III 201).

Zealeu v. Zaic 2.

Zcalea v. Zale 2.

Zeameș v. Zamă 2.

Zearotă v. Zer 5.

Zeiirîța v. Safir III. 3.

Zegrea, v. Zagora 5.

Zeic/a, -ești, -oiu, -u v. Zaic 3.

***ZELET**. 1. *Zeletescu* (Sd XXI). 2. *Zeletic* t. (ib). 3. *Zeletin* b (Dm) și s.

Zembrești v. Zîmbbru 1.

Zemțe v. Zimț 2.

ZER subst. 1. *Zeriu* (Moș). 2. *Zărul* (Sd XVI). 3. *Zera* țig. (16 B IV 115). 4. *Zerea* (16 B I 129). 5. *Zearotă* (Sur VI).

ZET sl. „ginere”, termen de cancelarie folosit în formarea numelui de familie în actele vechi, alături de brat, sîn etc. 1. *Zetu*, Sintion (RI XI 106). 2. *Zetică* (17 B III 101).

Zezul v. Zăz 2.

ZGAE < vb. a zgîi. 1. — R. (16 B IV 359); *Zgae* zis și *Zgăișor* (16 B VI 148); *Zgaia*, munt. (RI I 21). 2. *Zglia*, Mircea munt. (BCI V 189); *Zgțești* s. (Glos). 3. *Zgăitu* (ib).

ZGAROIU 1. — (Bîr I); 2. *Zgaroe* (16 B II 371, III 315); *Zgaroae* (Vr). 3. Cf. ard. act. *Garoiu*.

Zgî/ești, -ia v. Zgae 2.

ZGRIBAN cf. subst. pl. zgrebeni și subst. zgrib „fior de frig” (DLR). 1. *Zgribani*, Arsanii zis și *Zgrobani* (Vit V 120).

Zimbr/oeiu, -u v. Zîmbbru 2, 4.

Zirnea, v. Zîrnă 2.

ZISU < gr. Ζῆσοϋς, < νὰ ζῆσθῆ = „să trăiești!”. 1. — (Arh; Î Div); — ar. (Cara 96); -l, Carapan (Sd XXII 190). 2. *Zisă* b (Ant Ar); *Zisa* b., ar. (Fărș). 3. *Zișul* 1466, vlah, Serbia (O Dens I 396).

ZIZI 1. — actual. 2. *Zizea* b. (16 A III 155); *Zizoae* f. (17 A III 11) marital. 3. *Zizica* postelnic, sec. XIX (Sur X).

ZIZIM, 1.— monah, olt. (Ins 167). 2. *Zizin* s ard. 3. *Zizinca* s. mold.

ZÎMBRU subst. (un soi de pin), cf. și subst. zimbru (bour) și subst. f. zimbre. 1. *Zămbrești* s. (RI XVIII 23) și *Zembrești* s. (16 B III 237); *Zîmbreasca* s., din nume marital. 2. *Zimbociu* munt. (RI I 21). 3. *Zîmbroiou*, C. (Î Div). 4. *Zimbru* s.

Zimșea v. *Zimș* 1.

ZÎRNĂ subst. 1. — boier (Dm; C Ștef; 16 B I 109, II 204, 386) și s. (Cat); *Zărniță* b (Giur 261; 17 B II 204) etc.; *-escu*; *-ești* s. 2. *Zirnea* pren. (Pom). 3. Cf. *Zarna* boier munt. 1359 (Hurm. I² 60); — b. băn. (Drăg).

ZLĂTAR subst. (aurar). 1. *Zlătariul* (17 A II 196). 2. Pentru derivatele din sl. *златъ* „aur” v. Partea I-a: *Zlataust*.

Zmada v. *Smead* 3.

Zmar/agda, *-anda* v. *Smaragd* 3, 4.

Zmeu v. *Smeu* 2.

ZMUCI vb. 1. *Zmucilă*, mold. (Sd VI 251) zis și *Zmăcilă*; *Zmuncilă* b., mold; (Buc; C Cos I 518). 2. *Smucilă*, Savin (R Gr) zis și *Smuci-cine* (Kog II 29).

ZORI (de **ZIUĂ**) subst. pl. 1. *Zorilă* b. (Dm; Ard; 16 B IV 152; BCI VII 20); — Manu (AO XVI 367) și n. pentru boul năs-

cut în zori; *Zorilești* s. olt. (Sd XXII); prob. sincopat: *Zorileasca*, *-eni*, *-ești*, *-incior* ss. 2. *Zorjea* b, *-easca* t.; *-ești*, azi *Sorești* s. Bz 1639 (RI X 137) sau < Lazăr, sau < subst. zor (silință). 3. *Zoran*, ard. (Viciu 16); *Zorean* fām. buc. 1780.

ZUB < rus *зуб* „dinte”. 1. *Zuba* b (Ard; C Ștef). 2. *Zubac* act. 3. *Zuban*, Gh. (Sd XI 54).

*ZUBR 1. *Zubor* (Ard). 2. *Zubră* -u b. (Dm); *-ești* s (ib.); *-escul* mold. 3. Cf. *Zăbrăuți* m-te și *Zăbriceni* s.

ZUGRAV subst. 1. *Zugravju* fam.; -a f. (P¹³ fila 43 vo); *Zugrăvescu*, act. 2. *Zugraf* (Dm).

ZUP 1. — E. act. 2. *Zupa*, Stoica (17 B II 223). 3. *Zupcoae*, D-tra mold. 1671 din s. Ciobrău, marital.

ZUZ 1. *Zuz*, Ioan 1767 (M Put 99); -u Gh. dobr. (RI XI 212). 2. *Zuza* b. mold., 1581 (Sur II); — vornic (Sur XXII). 3. *Zozia* vornic mold. (Sur XVII).

ZVIȘTALĂ cf. sl. *свѣцнало* candelabru; explicat de Ghibănescu (Isp V¹ 86) din blg. *свещтен* „sfințit”. 1. — b (16 A I 119); — Toader (Ștef) zis și *Zviștală*, T. (Sur I); *Zveștală* b. (Isp V¹); *Zvișteală*, Vlad (16 B II 116); *Zvăștilești* s. (16 A III 146).

Partea a III-a

NUME LAICE RAR ÎNTÎLNITE

A

ABGAR, armean (RI IX 132; C Cos IV); după Avgar, regele Edesei (lit. religioasă apocrifă).

ACON, ard. sec. 18; diminutiv al subst. ac (DLR).

ACRIVIȚA f. < ngr. ἀκριβία „drag”; *Acrivescu*, act.

ADEJCU, I., mold. (BCI XII 181).

ADIBU, Th., clucer, 1787 (AO XIX 195), cf. adv. *adiba* „pînditor” (DLR).

AFTIRA, fiica lui Teodor Calmăș sec. XVIII.

AFUMATU, R. (Puc 297); -l Pîrvu (AO XVIII 474); *Afumați* s.; < adj.

AFURISITUL, Stanciul (17 B IV 119), < vb. a afurisi.

AGACI, P., ard. (C Cos II 496).

Ageadur, v. Hagfadurian.

AGER, fam., 1644 (Vieri 66); -e țig. (16 A IV 59), < adj. ager.

AGLICA, f. (AO X 129), < subst.

AGLEA, boier sec. XVII (P Gov f° 13), cf. blg. аръл „adăpost”.

AGRIBICIU, b. (Sd IV); cu met. *Agtribiciu* s., ard. > *Agtribiceanu*, Ioan, scriitorul.

AGURA, f. mold act. *Agurița*, pren. (Șez), < subst. agura „viță sălbatecă”.

AIAVE, Oprea (17 B III 536); cf. adv. aevea.

AJIGHIRIE vătaf (16 A II 31); cf. *Azghir*, (17 A II 92).

ALĂDIN țig., < arab. *Alaeddin*.

ALĂUTAR țig. (16 B IV 172; Sd VII 285), < subst.

ALBEG, Oprea Ciovîncă, 1736 (AO XX 139), prob. < Ali-beg.

ALESUL Șt., în sec. XVII (Isp II²), < adj. ales.

ALGU, (16 B IV 240).

Alivera, v. Oliver, 2.

ALMAȘ, s. ard.; - b., act., luat deci și ca nume de persoană < magh. *alma* „măr”.

ALPAȘ, vornic de Suceava (17 A I 158), cf. tc. *alp* „robust”.

ALTĂMAȘ sau *Allămuș*, m-te (Mus); cf. tc. *Atlamos*, han tătar, 1345 (RI VI 183); cf. și Altamiș, personaj în „Alexândria” (RI VI 183).

ALUNESCU, (AO XXII 130), < subst. alun.

AMAN < arab *amān* „iertare”. 1. - ar. (RI IX 110); Dimitrie M. Dimu, zis *Aman*, magazierul untului în Craiova (Sd XXII 191), în 1821, tatăl pictorului Th. Aman. 2. *Haman* pren. mold. (P¹⁴).

AMĂGITUL mold. (RI V 225), < adj.

Amelihnii, v. M e l i h n a.

AMIRAS, Al. cronicarul grec; *Amira*, Ion, act., < gr. < arab. e m i r „principe”.

ANDRABUȘ, „sluga” (16 A I 377 și III 114), prob. corupt < gr. *anthropos* „om”.

ANGINCO vameș, tatăl Troțușanului (C Bog. 135).

APERTU vătaf, 1821, în Vălenii de Munte (RI XIV 193).

APRIHAN N., mold. (Băl VI); - eanu, act., < arm. *Aprahamian*.

ARABELA, n. actual, luat din romanele lui Dickens; coincidențe: ar. < alb. *hara-bel* „vrabie”.

Arhuz, v. C a r p u z.

ARCAN/UL, (16 B VI 125; 17 B I 368); - îi s. (Tis), < subst.

ARCUDA, C. (RI V 74); și s.; boier (D Buc); cf. *Arcudios* gr. (Hurm XIII p. XI), < gr. ἀρκουῖδα „urs”.

ARDEI, Radu lui (17 B II 410); *Ardeu*, (Moș), < subst.

AREF s. în r. Curtea de Argeș, în doc. variază: *Haref*, etc. (v. Ind. 13 – 16 B); cl. tc. *arâf* „purgatoriu” și n. Arif-bei (Cat tc I).

ARRONDA, j-neasa, 1702 (Sur VII p. CLXIX), < gr. mod. ὁ ἄρχωντας „senior, domn”; *arhon*, „domnul”, era epitetul de politețã la începutul sec XIX.

ARRHOT, Chircu, olt., 1710 (Sur VI).

ARIBAȘ, moșn. olt., 1555 (Tis 275).

ARIETE, Bundeia, moșn. (16 B VI 326), < subst. vechiu *ariete* „berbec”.

ARINDAȘU, V., act. (Acte Sc); *Rândașu*, P. (ib), sec XIX, < subst. *arendăș*.

ARNIC/A, b. (17 B III 619), < subst.; -ea, Ioan (Meșt Cr).

ARSUL (16 B I 99); din 1635 (Hris I 229), < adj.

ARVA t.; – stolnic, 1579 (AO XXI 188), < ung. *arva* „orfan”.

ASLAN, mare post., 1576; – vornic, 1629 (Has) etc. < tc. *arslan* „leu”.

AȘUNEL, < iran. *axšaena* „albastru închis” (O Dens T). Nume obișnuit la Moși.

ATINGE, din Docolina, b. (Isp VI⁶), < vb. a atinge.

ATOC, Gh. mold., 1434 (Dm), cf. at (hat) (DLR; BiA 18).

AUDEA s. și citeva toponime, pare a fi fost antroponim la origine; cf. vb. a auzi (?).

AUZONIE, ieromonah, 1674 (M Put 157); cf. lat. *Ausonius*.

AVANUL, Nicola (17 B I 147, II 252); – C-tin (17 B IV 279) < adj. *avan*.

Azghir, v. A j i g h i r i e.

AZIMĂ galbănă, b., mold., 1707 (BCI VII 11; Sd VII 324), < subst.

B

BAGIURA, Arsene (Sd XXII 238); — fam., 1810 (Gorovei, *Fălticeni* p. 100); *Bagiurea* s.

BAHLUIAN diacul (Tut); *Bahluianie* [i], D-tru fiul, 1603 (Sd XI 275) < Bahlul, pfrul.

BAHOR, b. din r. Buzău (17 B III 551); cf. *Bahor*, Ioan, ard. 1770.

BALARDĂ, Andronic din Bacău, 1670 (Sur IV).

BADAC, fam., mold. (Arh).

Baitar v. *Boitar*.

BALAVA, olt. (AO XI 219), cf. subst. bălvan < pers. *pahlavan* „erou” (DLR).

Balgiu v. *Bolgiu*.

BARAGHIN, sătean (17 B I 440).

BARIȚ, Gh. ziaristul ardelean; — Stoica (Șchei I); cf. srb. *Barica* < *Bara* sau < *Barbara* (etim. Pașca, după Rječnik).

BASTON, Iordachi Rusăt, 1742 (Kog III 184).

BATREISA, T. (17 A I 54).

BAXURA, I. (Băl V).

BAZAC, fam., act.; -a fam. (Î Div); „Bazaca” strada pînzarilor din Bucureștii-vechi; cf. tc. *bez* „pînză”.

BĂHA, P., mold., 1779 (Has), < subst. băha = refuz.

BĂEȘESCU t. (*Gr Buc*); *Băișoiu*, E., subst. băieș.

BĂJNĂ, din Vălenii de Munte, 1711 (BCI XV 62).

BĂLOG, moșnean (AO X 128), < magh. *Bálogh*.

BĂNZARIU (Binzar), mold., 1778.

BĂRBUNCEȘTI, s. < subst. bărbunc un joc, zis și verbuncu (< germ. *Werbung* „recrutare”, în Transilvania sub dominația Austriei).

BĂRGLEZ, Staș (17 B IV 97).

BĂRȘIE, C-tin (Sur IV), prob. cu afer. < subst. obfrșie.

BĂRZĂUNELE, Stoica (16 B VI 329), < subst. bărzăun.

BĂTĂCUI, ard. (Viciu 15).

BEDER, C. megiaș (Drj nr. 34); cf. bedearcă (uneltă de păstor).

BEGHEAR, zis și Bergea (17 A IV 89).

BEIUT, b. (17 B I 358); *Beito*, olt (16 B VI 248), probabil același cu precedentul.

BEJDU, fam. (Cătina, r. Cislău); *Beșgu*, personaj în balada lui Gheorghelaș, creată în același raion.

BELEUJA, b. (Glos; Sd VI 472); olt., 1610 (AO XV 62), explicat de V. Bogrea (DR III) < tc. *Palauz* „peceneg”; cf. și subst. „guguman” (DLR).

BEMAN, olt. (RI VI 262).

BENCHE, fam. (Sur VII, VIII); -a, St. (Sur V); cf. subst. benchiu.

BENEVRIG, T. (Isp 11²); — C. (Sur V).

BEREZI, s. < rus. бepeзă „mesteacăn”; *Berizanu*, Drag., mold. (17 A II 233); cf. Berizani insulă la gura Niprului.

Bergea, v. *Beghear*.

BERNEVIG, T. mold. (Isp IV); *Brenevig*, Carpu, mold., 1660 (Sd VI 105), cf. subst. pl. bernevici.

Beşgu, v. *B e ş g u*.

BEZNE (Ard II); *-a* munt. (RI I 21), < subst. *beznă*.

BIA f. munt. 1639 (RI X 138); *Biacă*, fam. olt (Sd VI 470; Sur VI).

BIBARSA, t (13–15 B 111); *Bibarş*, b. olt. (Sd VI 470).

BIBILIGĂ, Ioan (Cîmp) < subst. *bibilică*, sau subst. *bibil* (dantelă) + suf. *-igă*.

BICINA, b., dobr. (RI XI 211) < t. *Vicina*.

BICIULESCU, act.; < subst. *biciu*; cf. ar. *Biciola* (Cara 99), coincidență dac. *Bicile*.

BILBANES, Cazan, 1453, boier (13–15 B 126; Flor 156).

BILUGEȘTI, s. (Gorj 205).

BIMIR, b. (17 B III 495) olt.

BINDOC, b. (Sur IV); cf. *Bindiul* s. (Băl III).

BINGA, b. ard. 1726 (Paş) și *Binghea* (ib).

BIRD, Ilie zis și *Birt* Ilie (Şchei I); *Birtea*, Micu (ib.); Cf. *Bîrdă*, R. (ib); *Bîrdea*, b (17 B III 198).

BIRIŞ, ard., act., < subst. ard. *biriş* cf. magh. *béras* „argat” (DLR); cf. *Birisoii*, Androni (AO IX 39).

BIRZA, On (Met 95).

BISA, b. 1480 (T-Rom. 312; 13–15 B 166; P Gov f° 12); coincidență: dac. *Bisius* (OR I 555).

BISDEGA, b., mold. 1507 (Sd V 395).

BISTROI, S., ard. (An C III), cf. sl. *бистроїт* „repede”.

BIŞEA, b (VM); *Bişoriu*, N. (An Pit).

BIVĂ, „vecin” (17 B III 616).

BÎDA, b (C Ştef).

BÎNZAR, b (C Bog); *-e* mold., < subst. (o insectă), cf. vb. a *bînzli* = a *bîzli* (DLR). *Bîrdă*, *-ea* v. *Bird*.

BÎRFOLEA, Voico (17 B III 316).

BÎTLAN, (16 B VI 277); fam. (17 B IV 176), < subst.

BÎTNEA, b. (16 B V 38).

BÎŢĂ, fam., ard., 1633, < subst. *bîŢă* (insectă), expl. Paşca.

Blearcă, v. *Bolearcă*.

BLEGU, D., 1800 (RI I 21); *Blegea* Sandu (în literatura băn.) < adj. *bleg*.

BLÎNGA, b. (Ard).

BOACĂ, fam. munt. (RI I 21; An PI 126); *- ar.* (Fărş); cf. subst. *boacă*.

BOANGĂ b. (Cob 57), < subst. (un soi de insecte).

BOARE, fam. (Şez), < subst.

BOATCĂ, fam. (Buc).

BOCINEAGĂ I. (LB).

BODĂI, Ion (Băl V); *-eşti* s. < subst. (DLR).

BOET, lacul lui, t. (AO III nr. 11).

BOHATIR, (Băl III); *Bohatirel*, Costaş (Băl V); n. ucrainean.

BOIBEC, vecin (17 B III 54).

BOITAR, zis și *Boitar*, mold. (16 A III 97); *Baitar* pren. sau por. 1578 (TC I 34); *Boitor*, act. (BA ung. 33), < subst. ard. *boitar*, cf. magh. *bojtár*, „ciobănaş”.

Bolbonă, v. *B o r b o n ă*.

BOLBOSEA, post., mold., 1456 (Hurm. II²).

BOLEARCĂ, poreclă (Acte Sc); cu sinc. *Blearcă*, Drag. (Puc 22); *Bulearcă* act.

BOLGIU (Ac Bz 13; Lic Pl), < subst. *balgiu*, „negustor de miere”, < tc. *balğy*.

BOLHA, 1528 (Cost I), < magh. *bolha* „purece”.

BOLŢUN, b. (Sur XXV); cf. *Bolsun* monah (Let. Urechi ed. Giurescu).

BONBAR, Crucean (Sur III); *Bombă-răşti* s. < subst. *bombar* (bărzaun).

BOMPA, fam. (Buc).

BONGHEREȘTI, fam., olt. (AO XV 65); cf. subst. *boanghen*, cu *n > r*.

BORBONĂ, T., olt., zis și *Bolbonă* (Sd XXII), în care se poate recunoaște subst. *broboană* cu metateză, și cu disimilarea lui *r*; cf. și subst. *borbonar* „agrij”.

BORMOTĂ, b. (17 A V 253).

BOTURȘA, v. (16 B VI 100); cf. cu schimb. de suf.: *Botrcă* fam. (Şez).

BRAȚEA, moşnean (AO X 129), < subst. braț; *Brătea* țig. (TC I 50).

BRÂNDINĂ, b., mold., 1493 (RI XX 243).

BRĂNTOIUL, Stan, sec. XVII (Acte Sc).

BREACE b. (Sd X).

BRECAN, „fiul lui Brecan” (17 B I 2).

BREGHIDI, Stanciul (17 B IV 134), cf. subst. „bătător de putinei” (DLR); *Brighideu*...; *Brighidoae*, Irina (Tec I).

Brenevig, v. *B e r n e v i g*.

BRICI, T. (17 A I 18); *Briceni*, s. mold., < subst. brici.

BRIGHIU, A. (Sur XVII). Cf. Brighid- v. Breghidi.

BRINCI, b. (Hur); *Brincea* din Șcheii Brașovului (Sd X).

BROATEC, M., mold., 1688 (BCI IV 190), < subst., var. la broțăcel.

BROTE, 1733, ard. (Paș); -a, Ion, ard., prob. din germ. *Brot* „pline”.

BRUSE, C., 1745, munt. (An V III).

BRUSTUR (17 B II 429), < subst.

BUBREA, t. (17 B I 369), cf. subst. buberic, plantă; + suf. -ig: *Bubriga* fam., mold. act.

BUBURUZ, L. (16 A I 487), < subst.

BUDALA subst. < tc. „nătărău” (Tik), — fam. (Deal 134). *Budălănescu* (IS 271).

BUDRINGĂ, Căpitan (Isp IV¹); cf. „moș Bodringă” (personaj în „Amintirile” lui I. Creangă).

BUDUHAL, T., neg. (17 A I 256); -ă, Șt. (16 B VI 326) zis și *Buduhă* (ib. 119), cf. subst. buduhală.

BULAC, (Glos); — Radul (17 B III 155); — M., ard. cf. *Bubulac*, fam., act.

BULBOAE, b. (Sd XI 53); < subst. bulbuc;

BULCHIU, Gh. (P Bor 14).

BULF, G. (An Pit 25); *Bulfea*, țig. (16 B I 60); cf. subst. bolfă.

BULIGA, fam. (Bfr I; Sd XVI); — schitul (IO 121); *Bulega*, N. (Meșt Cr.) < subst., un soi de pajură (DLR și Păs).

BULUREA, b. (16 B IV 65).

BUNGHEZ, (Șchei I) și *Bungheț*, V. (ib. III).

BURAGA, mold., 1803; cf. *Burada*, Th.

BURCUȘ, sculptor. < magh. *burkus* „prusian”, < lat.-med. *Borussus* (DLR) sau < *Brandenburgus* (etim Bogrea, DR II 412); cf. Burcuș nume de cline, frecv. în Ardeal < magh. *burkos* „stufos, mișos” (apud Pașca).

BUREȚA, Gh., olt. (AO IX 198); -ea, Voicu, brașovean (RI IX 104); *Burefe*, și -a, (Șchei III), < pl. subst. bureți,

BURLAMIZ, Gh., mold. (Sd XXII 356).

BUR/SAN,-ZANI, frăție (vlah. PB).

BUSĂRENUL (17 V III 73).

BUȘTUC D. (Ocina), cf. subst. buște (DLR).

BUTĂLANC, (Moț).

BUTCĂ (Ard; Puc); *Butculescu* (VT; Î Div).

BUȚCAT (vlah. PB).

C

CABALORTA, mold. (RI V 225).

CABARȚUN, Stan, zis și Stan din Căpriorul, boier (17 B I 163).

CACALEȚU, Ion din *Cacaleți* (RI XIII 396-8), din Muscel, < blg. сѣкалѣц „lăcustă” (RI VIII 169); cf. alb. karkaleț, cu același sens.

CACEAUN, Pană (Isp II) < prob. din expresia „negru, ca ceaanul”.

CACICA, f. (17 A IV 97) și s., buc.; cf. rus. ткачиха „șesătoare”.

CADUBEȘTI, s., buc. (RI V 224; Băl IV); olt. (Sd V 396) < caduba.

CAISIN, fiul lui Ciumeș (17 A II 171, IV 112); *Caistn*, mold., act.; cf. magh. *kájszin* „migdal” (DLR).

CAIR, din Crasani (17 B III 41).

CALABETE, negustor în Tîrgoviște (16 B III 177).

CALAMAZ, Ion (Sur X).

CALANGIU, fam., act. < tc. *kalaigi* „spoitor de vase”; cf. *Calance*, V. (Băl VI); -a, Z., buc., act.; cf. *Calan* s.

CALCÂNTRAUR, Șt., mold. (Sd XXII); - Ap. (Băl V); nume folosit de armenii din Moldova.

CALICA, zis și *Calicea* (16 B I 84-88); *Calici* b. țig. (16 B I 106), < subst. *calic*

CALIARI, Gr., boier, 1804 (D Buc) < gr. καλλι-ἄρχος „frumos-șef”.

CALNOC, I. comis (D Buc).

CALVIN Ioan, cca 1800, din fostul județ Săcueni (Vieri 7-8); cf. satul *Calvini* din același județ; *Calbian*, D. (Î Div).

CANACHEU, ar. act. < ngr. κανάι „măgulire”; *Cănăchioae*, Elenca (Aș Br 203); cf. + cîine: *Căineachiia* t. (17 B II 208).

CANATNICUL, Stanciul (13-15 B 196; Ț. Rom 378); cf. subst. *canat* de ușă, sau de piele.

CANELA, (Puc), < gr. κανέλλης = canea.

CANIUCA, P. (Sd XXII), 1645, buc.

CAOLEA, A. (Cîmp 187).

CARAULEA, Stan (17 B IV 352) < subst. *caraulă*.

CARBAULEA, N. (Scan).

CARPUZ, fam., mold. < tc. „pepene verde” modernizat, *Carpus*, fam. Iași; 2. *Arbuz* b. (RI VIII 10) < subst. *harbuz*.

CARTON, „moș” ținutul Iași, 1786, cf. subst. ard. < pol. *karton* „stambă”.

CAȘCAMBA, Dim., din Ț. Rom. (Cat gr. I).

CAȘTUGOR, Andrei (16 B III 230).

CATALANUL, două toponime în raionul Cislău < n. etnic(?).

CATARCHIN, Ivan, 1605 (17 B I 168).

CATOLCA („Vitan al Catolchii”) b. sau f. (?) (17 B I 167).

CAȚALI, (17 B III 430).

CAȚAVEIU, fam., ard., 1726 (Paș); munt. (17 B II 441) < subst. (unealtă de dulgher).

CAZAR b. munt., 1787 (RI I 21), n. etnic, < kazari, popor turanic din sec. IX.

CAZDREA (16 B IV 118).

CAZIMIR, n. polon; - fam., mold.; *Căzâmir*, P. mold., 1794. (Balaur, Biserici, p. 36).

CĂBUZ fam., 1582 (Paș) < subst. *cobuz*.

CĂFRENII, s. (Isp II¹).

CĂLĂTOR, Bucure (Sd X); -escu, act. < subst.

CĂLBĂZEȘTI, neam brașovean (BCI XII 88) < călbadză. variantă băn. la subst. găl-bează.

CĂLDURĂ, Chivu (P Bor 54), < subst.

CĂLUI, n. peceneg-cuman; – b. (Drag 134); -ul, M-rea.

CĂMIN, b. din r. Buzău (16 B V 78), < subst. cămin.

CĂNĂDIN, b. 1483 (13 – 15 B 174; T- Rom 331).

CĂNĂI, b. (Ard).

CĂNȚĂLĂREȘTI, s. (Sur XV), < subst. canțalar.

CĂPENEAGĂ, S., olt. (Cras), < subst. căpeneag, (haină) < magh.

CĂPRIOARĂ, D-tru (Dm); – Vlaicu (17 A IV 121), < subst.

CĂRARE, N. (BCI IV 224); – V. mold. (Sur VII), < subst.

CĂRDAN, b. (Ard II 161).

CĂRETEU, St. (16 B IV 168), < subst. cărcte.

CĂRPĂTORI, Luca (AO XX 147), < subst.

CĂRȚOCLEȘTI, s. (17 B II 208).

CĂTĂRIȘTE, b. (16 B III 87), < subst. cătare + -iște.

CĂTĂRĂU, Gr. (Sur XIII); – Tudose, act.

CĂTINEL, b. (16 B IV 208), < adv.

CĂȚIRGĂ, (Tec I), cf. gr. κατέργα „muncă silnică”, și ard. cătargă „sămînță”.

CĂTUȘE, b. (17 B II 216), < subst.

CĂȚENE, Cosma (16 A IV 270) < subst. cățin „strachină” (Scriban).

CĂUȘ, (17 B I 385), < subst.; cf. Căuaș s.

CĂVAL, Dinu (AO XIV 105), < subst. caval.

CĂZNILĂ, Stanciul (Glos), < subst. caznă.

CEACEA, f., mold., 1594 (Sd VI 414), cf. subst. ceac „cange” de plutăși (Scriban)

CEAHLĂU, sau **CEALHĂU** subst., magh. *cealhó* „vultur”, zăgan (Păs) numele unui masiv carpătin; a circulat și ca n. de persoană cf. *Ceahlău* fam. buc. (Glos IV) și *Cehlăești* s. (16 A IV 97).

CEALÎC < tc. „nărăvaș”, „pieziș”; fam. act.; *Cealcăul*, Ene, < tc.

CEAȘU, -l, Roșul, olt. (Sd VII), cf. interj. ceaș. și blg.-srb. Чаша „pahar”.

CEATARUL, D. (Dm) cf. tc. *čatal* „furcă”.

CEAUȘ/U, -escu, -a, etc., n. actuale < subst. ceauș.

CEBA, b. (17 B IV 295); *Cebin* fam. act. (Jiul ard.).

CEPRAGA, căp., 1708 (BCI VII 26), cf. subst. ceapraz.

CERBICE, D., țig. (17 A IV 278); – Petrică (16 A I 399) < subst.; *Cerbicean* (Vi-ciu 15).

CERFUL, jupan, olt. (Sd V 481).

CEZIENI s. în r. Caracal; *Cesianu* fam., descinde din Stănuță Jianu (AO IV 296, 300).

CHEAȚA, f. sau b. (?) 1771 (Ins 332); – s. (Ard), < subst. cheață, o floare numită și gheață (DLR).

CHEBAP mold.; *Chebac*, G. (Isp III¹), prin schimbarea părții finale, < subst., < tc. *kebâb* „friptură”.

CHEFU neg. (16 B III 177); -l hoț mold. (Sd I–II).

CHELBE, Gherghin, 1782 (AO XXI 143), < subst.; *Chialbe-re*, Șt. 1669 (Dam. Bogdan Acte mold.) < subst.

CHEMETU, Vasilie, moldovean în oastea polonă (Sd XVI 287), < pol. *kmec* „țaran dependent”.

CHECHIRIȚĂ, fam. (CL; Buc), < subst. chicheriță (căpușă, parazit al oilor); cf. și magh. *kikiriics* „brîndușă”; cf. *Chichirică*, poreclă (Sc).

CHENĂ, ard. (AO XIV 283), cf. magh. *ken* „pucioasă”; cf. *Chenan*, Radul (Sur II).

CERCIOU și **CERCEA**, fam., act. < subst. ard. „tufă”.

CHERDZA, Ifrim (17 A II 105).

CHERMEG, .ești s. (16 B II 24).

CHESAT C. (Î Div), < adj. = sgircit.

CHEȘCHINUL, (Sur VII), < adj. cheș-chin < tc. *keskin* „inteligent”.

CHEȚEUL, vecin (17 B II 139).

CHEVERNA, St., „rumân” (17 B IV 93).

CHIBZŪI, fam. act. 2. *Chibzuilul* (Sd XVI).

CHICIU, olt. (Am); -l (17 B II 92), < subst. băn. *chici* „șold”.

CHICIUC, Gg. (Bîr I), < tc. *kičuk* „mic”.

CHIHAIIA, b. (Sd XXI); *Chihăescu* act. > subst. chihae < tc. „intendent”; cf. capu-chehaia „representantul țărilor române la Poarta Otomană”.

CHILĂU b. (Vr), < subst. „ciocan, ghioagă” (DLR).

CHILIM, b. (17 B III 536); -ii olt. fam. (AO XV 65), < subst.

CHILIȘOIU, Al., 1823 (RI XIV 139); *Chilu*, poreclă (Vieciu 33).

CHINDIA, b. (17 A V 301), < subst. chindie.

CHINOC, T., ard. 1780.

CHIPA, Ct. (Î Div), < subst. chip.

CHIPCE, V. (Sur XV 258); cf. Kipčak n. vechiu al Cumanilor (Drăg 528).

CHIRACOLA, boier, 1480 (DM 59), < gr. „fese de dame”.

CHIRICHEȘ, Șt., 1539, mold. (BCI VII 64), < magh. *kerekes* „rotar”, cuvânt folosit și de rominii ard. (Com. Al. Cristurean).

CHIRIMEZ b. (16 B VI 326).

CHIRINDEL, fam. (Sc), cf. magh. *kirendelt* „delegat”.

CHIRLA, b. (17 A IV 264); *Cherlești* s.; cf. subst. ard. chirală < magh. *kerülo* „țarc”.

CHIRNOAGĂ, fam., act.; *Chirnoșji* și -eni ss. < subst. *chirnog* „sgrcit” (DLR).

CHIRTU, 1690 (Sd V 526); *Chirtoiu* fam., act.

CHIȘEGUL, Al. (Sur XII).

CHITCĂLACHE, Toader mold. (BCI IV 193), cf. subst. pitpalac.

CHITZEȘCU, Crăciun (Î Div).

CHIȚORAN, 1823 (RI XIV 144), < subst.

CHIUȘDEA, Lațcu (Met 259), < adj. chiuзд cf. magh. *kősz* „în genere” (Tiktin).

CIAGORA, St., rumin (Cotr 4).

CIAREȘTI, s (17 A V 162), < cier, variantă la subst. ceair.

CIEU, b. (Mar); *Ciești* s.

CIHOIU, fam., olt. (Gorj 356).

CIMBRU, b. (Buc; Băl VI), < subst.

CIMPOCA, b. (Gorj 199).

CINAIRE, dascăl (Mar 31).

CINGĂ, fam., buc., ard. 1770.

CIOCÎNDEA, ard. (Paș).

CIOCÎRTAN, b. (16 B VI 380), cf. ciocârțeu, var. la ciocârțeu „piron” (Scriban).

CIOFLINTEA, I. (AO XV 155).

CIOICA, b. (Moș), < cioică, variantă (Sc) la subst. ciovică.

CIOINAC, Ioan, mold. (Isp VI²).

CIOLAN, ard., 1758 (Paș); – Gavril, ctitor al m-rii *Ciolanu*, Bz. (RI XIII 279), < subst.

CIOLCA, b., 1621 (Gorj 354); *Ciolei*, b., 1598 (AO X 127).

CIOMAGA, N., mold., act, < subst. ciomag cu suf. -a.

CIONEA, ard. (Paș); – Mihai, ar. (AO VII 222), < subst. *cione* „știr” (etim. Pașca).

CIOPOR, b. (Sd IV 38), < subst.

CIORGAN, Ioan (AO XVI 359).

CIORLA, P. (RI VII 210), < subst. *ciorlică* „ciovică” (Tik).

CIORMOCUJ, Grozav, diac (16 A IV 134), cf. ucr. чорнокнужний „necromantic”.

CIORSAC cnez (Dm); *Ciorsacji*, -ești (ib.); cf. subst. cioarsă.

CIORTAN, Sillion (16 A III 33), < subst.

CIOTÎRCĂ, Ion (Nuc), < subst. (copac cioturos).

CIOVÎRLĂ, olt. (17 B II 395).

CIRICAN, Matei (AO XXI 218), < subst. circic.

CIRIF, b. (16 B IV 39).

CIRNEA, din Olteni (17 B II 214).

CIRȚU, (17 A I 11); cf. *Cirțăcoe* (Dm).

CIȘMEGIU, Caracostea (Î Div), < subst. (meșter de cișmele) (Tiktin), sau parc de cișmele.

CITEA, (16 B I 107), țig.

CIUBEAN, moș (O Dens T).

CIUREZU, G. < ciuhurez; cf. *Hurezii* s, olt., scurtat prin haploglie din huhurezi.

CIUPAG, (R Gr); -ea s. <subst.

CIUȘMAN, (Dm); cf. *Cizman*, (Sur VIII).

CINACI, mold., 1685 (Bir III 81).

CÎNEPĂ, b., din Hirisești, olt. (Cras 73); – I., ard. 1780 < subst.

CÎLNĂU spătarul (Ștef; C Ștef; C Bog etc.), scris de regulă: Clănău uneori Călnău; – t. (17 B IV 18), cf. blg. клѣнь „germen, odraslă” (Weig. Wörterbuch).

CÎRA, b. (Moș), < subst. cîră.

CÎRBEȘTI s. (Cat); *Ctrbuleș* (17 B I 370), cf. grb (ov).

CÎRCIU, b. (RI VI 263).

CÎRLUCI, b. (16 B III 254), cf. tc. *karlık*, etnic, vechi popor turc.

CÎȘLEA, vecin (17 B III 54), < subst. cișlă.

CÎTE, M. și N. (Bir II 380–381); *Clești* s.
CLĂBUCEARU, Panait (D Buc).
CLĂCUL, Gr (Sur II); *Clăcești* s. (16 B I 71), <subst. clacă.
CLAMBA, b. (Mot).
CLANȚA, G., vătav (16 A III 443), <subst.
CLĂȘNEȘTI, s., 1483 (Ț-Rom) 342).
CLEAN b (Mot).
CLITĂ, Istratie, 1654 (Răc 18).
CLOAJĂ, V. (Ard); *Cloaje* (Viciu 15).
CLOPOT, Costea din Clopoteni (17 A II 19), <subst.
CLOȚĂ, Dobre (AO XV 66); *Cloțeștii* fam. (ib. 65), <subst. cloț.
COAVĂR (17 B IV 409).
COBAC, b. (C Ștef; Băl IV, VI; 16 A III 20); *Cobăceni* s. (ib.), <subst. = cotineată (Scriban).
COCĂȚ, Pătru (AO XXI 199).
COCHINȚU, I., olt. (RI XI 51), <subst. cochinț, poreclă dată, pe timpuri, grecilor veniți cu Fanarioții.
COCIOCĂ, V. (Cat. mold. II) subst. cocioac.
COCÎRȚĂ, b. (Buc); *Coclița* (ib.), <subst., o mîncare ciobănească (Enc.).
COCUZ, Ioan, mold., 1792 (BCI IV 202), cf. tc. *qoqoz* „sărac”, nevoiaș” (DR I).
COHLAT, Cristea din Cîrbești (Gorj 202).
COIFA, Nechifor (16 A III 314), <subst. coif.
COLACI, Badiul (17 B III 619); *Colacea*, V. (Șchei III), <subst. colac.
COLANDĂ, Marin (17 B I 111).
COLAREȚI, s. (16 B III 331), cf. subst. colărezi.
COLATIN, Agopșa (Băl III) prob. armean.
COLCEAC, I. (Fil A 20); *Colceag*, Al. sărdar (Vieri 77) și s. cf. rus *Колчак* <tc. *kolčak* (quoltchaq) „manșon, tuzluci” (Șăin) sau „brățară” Bogrea (DR II 425).
COLCETOAIA, f. olt. (17 B IV 390).
COLEZEA, fam. Bordeni; v. Cuculezi < Cucu (Partea a II-a).
COLOMIRA, f. (AO XII 95), cf. adv. ngr. *κολόμοιρα* „fericit”.
COMARNIC, M. (Sur XV) și s. <subst.
COMUZ, b. 1466 (Dm; Ștef I), cf. magh. *kamasz* „flăcău” (etim. BA ung. 22).

CONAC, N. argintar, 1830 (Bir I), <subst.
CONDOR, fam (Buc); -u (BA ung. 26), < magh. *kondor* „creț”.
COPAL; *Copalescu* și sinc. *Coplescu* (Hur 254, etc.; Sd XI).
COPUL, mold. (Sd VI 22); *Copan*, C. (Baș) sau <subst.
COPCEA, (Arh); — D-trescu, pren. (C. Erbiceanu, Cr. greci), <subst. copcă.
CORALICI, zis și *Curalici*, Coman (17 B IV 291).
CORANGA, fam. (Tut 120; Sur II; Bir II 375), cf. subst. coroață (coață).
CORCOLAȚI, s. (17 B II 76).
CORGHE, b. 1598 (AO X 127).
CORLAN, N., olt. (AO XXI 191); cf. subst. corlă (găinușă de baltă).
CORMAN, subst. cormană (DLR) (16 A I 536; 13–15 B 173, 221; 16 B I 85, IV 343).
CORMĂRIN, b. (13–15 B 481).
CORMOHUZ (Dim).
CORNIM, Ioan 1609 (BCI VII 55).
CORPACI, stolnic (16 A III 321).
CORȚUN, b., ard. 1800 (Paș).
CORTEZA, vădana, f. (Bir II 365).
CORUZ, Ioan, ard. (C Cos II 474).
COSAC, fam. (Hur; Î Div); *Cosăcescu* prof. <subst.
COSCIUG, Vascan (17 A I 149; Sur V), <subst. mold. = „coșniță”.
COSGAREA, ard. (Viciu 15).
COSILĂ, Miu (Î Div), <vb. a coase, sau vb. a cosi.
COSOVO boier (13–15 B 209), <sl. *kosovo* „al mierlei” < *kosъ* „mierlă”.
COSTIȘATUL, Stan din Ogretin, 1487 (Drj 101), <adj. (povîrnit).
COSTOBOIUL, Lupul, olt. (Sd VI 469; Sur VI).
COSTRAȘ = Costrîș, (Băl VI), <subst. costrăș (biban).
Cosuștea v. C u ș u t ă.
COȘĂRIN, Badea (AO XVII 358–9), <subst. coșar.
COȘONARU (Vr).
COTĂRLAN, mold. (RI V 225), <subst. cotarlă.
COTEIU, b. (16 B II 314); *Coteia* t. (Mus), <subst. *cotei* „cotitură”, sau *cotei* „cîine”.
COTOLFĂ, Stan (17 B III 505).

COTOVILĂ, b., olt. (Sur VI); cf. *Cotov* t, -a s.

COTRUȚ, fam., mold. și ard. (A Gen I 61), <subst.

COTUJAN, mold. (17 A II 253); cf. s., mold. Cotujeni.

Cosuștea v. *Cușuta*.

COVĂSEALĂ, b. (17 B III 531), < vb. a covăsi.

COVĂLTIR, Radu (16 B I 195), < subst. coviltir.

CRADĒA, popa (17 B I 272), cf. blg. *кpaдѧ* „a fura”; cu s protetic *Scrada* s.; *Serădoasa* s. (Isp I¹).

CRAJA, V. ar., act. 2. *Crăjue* (16 B V 28).

CRAMĂ, Vladul (16 B VI 131), < subst.

CRAMBA (Moț).

CRĂNIȚĂ, R. (16 A IV 268).

CRAST, vornicul (Olt), < blg. *кpaстa* „rfe”.

CRASTAVĂȚ, Radul (17 B I 341); -Trifan (17 A II 233, V 142), cf. blg. *кpaстaвнцa* „castravete”.

CRĂPĂCIOSUL, (Glos), cu sens de „mîncău”.

CRĂPCINEȘTI, s. (C Bog), < subst. crăpcean.

CREASTEȘ, Buda (RS 76). < subst. creastă.

CRECEȘTI s.; *Creciotă* (16 B II 15), < blg. *кpeч* „greer”.

CREDINCERIU, C. (RI V 56), < subst. „sfetnic, om de credință”; *Crede-mă*, po-reclă (Viciu 33).

CRENCEA (Moț).

CREFA, b. (17 A III 25).

CRESA, M. (Met 70).

CRICEȘTI, s. (16 A III 44), cf. gr. *κρiκoc* „inel”.

CRĂNGAN, Ion (P Bor 35), < subst. crîng.

CROICA, S. (16 A IV 35); *Crăicul*, olt. (Sd XXII); cf. srb-cr. *кpoиaч* „croitor”.

CRUȘEȚ, b. (16 B V 193), cf. subst. crușăț

băn. < srb-cr. *кpуac* „fărmă” și *crușătea* (plantă).

CUCIUR, Iorga, buc., 1730 (Sd I-II) și s.; -*eanu*, fam., mold.

CUCUTA, Tatul (17 B IV 83), < subst.

CUDA fam., act.; *Cuduman*, fntfna lui,

t. 1711 (Gorovei, Folticenii 30).

CUFTA, fam. (Dm).

CUFOIUL, R. (Cotr 101).

Cuhurești, v. *Huhurești*.

CULADICI, Coman (17 B II 235).

CULDA (Moț), cf. magh. *koldus* „calic”.

CULERU, fam. (Hur 124); cf. *Culare* t. (16 B I 132).

CULMEA, b., ard. (Paș); *Culmescu*, Gh. (AO IV 472), < subst. culme.

CUMPĂNĂ, țig. (16 B II 16), < subst.

CUMĂTRA, Valea, t. (16 B I 132), < subst.

CUMPĂTĂ, V. (C Ștef), < subst. cumpăt.

CUNGRE, b. (16 B IV 5).

CUPARENCU, (B răz 3), < subst. cupar + suf. ucr. -*enko*.

CUPTOR, Stroe (Șchei I), < subst.

Curalici, v. *Coralici*.

CURĂTEȘTI, s. (Cat; 16 B V 76), < adj. aurat.

CURBET, fam.; *Gurbet* pren. (P⁷ fila 32), < tc. *gurbet* „pribeag”, < arab. „exil”, po-reclă dată țiganilor (etim. V. Bogrea DR I).

CURIAȚI, s. (17 B I 6); cf. litv. Koriat, n. de persoană și *Curiac* s. vechiu, azi Cîmpinița.

CURMATUL, Buta (17 B IV 507), < vb. a curma.

CURMAZ, St. (Flor 141).

CURSAR, V. (RI XVIII 39) munt. < subst.

CURȘEU, b. (Moț).

CURVELEA, Radul, vecin (17 B III 619)

CUSTODIE, pr. (Vlah. PB) < subst.

CSTRU, Neagoe (16 B I 60).

CUȘOI, I., munt. (RI XVII 39); *Cușilă* (17 A I 149).

CUȘUTĂ b. (Ard), < blg. *кoмyтa* „cerboiacă”; cf. *Cotuștea*, b. (17 A V 214) și *Cosuștea* (Petr 15).

D

DABELA, 1636 (Gorj 296); *Dabelea* (ib. p. XXXI).

DABIJA, Istratie Vvd; < sl. *dabišiv* „să trăiască” (P. Caraman, Balcania VI), (echivalent cu rom. Trăilă, v. Trăi vb. (P. a II-a) și cu Zisu < gr. *ὡς ξύσσης* „să trăești”; *Dabijiv* (vlah PB).

DABUGEA, b. 16 B IV 29).

DAGIȚA, fam. (Sur VIII).

DAHORI, V. (Sur VII).

DALEJA, Manuil (AO XXI 198).

DAMARIS, Ioan grec., vornic munt., (D Buc; I Div p. 387); *Damari* Cernovodeanu (Fil C 259); *Dămăroaia*, < n. marital, cartier în București.

DAMBOLE, fam. (17 A III 171).

DAMIR, mold. (Sd. XI 53; 17 A I 199), < tc. *demir* „fier”, cu *a* < *e*; *Dimir*, munt. (Giur 267).

DANDU fam. (V Bistr–Bicaz); *Dandez* (17 A II 51).

DARBUN, Ghelea pren. (Tec II), < expresia „dar bun”.

DARMALE, fam., act. Scurtești, r. Bz.

DARUL b. 1735 (D Buc).

DARZĂU, fam., mold.; cf. subst. *durzău* „jneapăn”, cuvânt maramureșan (Tit Bud), coincidentă: zeul trac Darzales.

DARCA, ard., 1788 (Paș); *Dască*, A., ard. (C Cos II 472), cf. rus *допка* „scindură”.

DAUNĂ, Lazor (17 A III 115) < subst.

DĂDĂRLAT, N. (T-Jiu); *Dădtrlat*, fam., act.; *Dădărlad*, Ion, act., v. *Dtrd*, (Partea a II-a).

DĂLMAN, N., olt. (AO XVI); – răzeș, 1529 (BCI VII 6), cf. germ. *Dahlmann*.

DĂMĂLIN, dascălul (Drj 43).

Dămăroaia, v. *Damaris*.

DĂNAC, olt (Sd VI 474; Sur VI); -u, Șt. (AO XX 147), cf. subst. *dănac* „flăcău” < blg. *данак* „vițel”. V. și Dan III 2.

DARPESA, Gh. (AO XXI 192); *Drăpefi*, Gh. (ib.); cf. vb. blg. *дърпам* „a păruți”.

DĂRȚU, Blaga, ard.

DECUPEȘTI, s. (17 B III 240).

DEGERATUL, Ioan (Bir I); *Degerații* s.

DELARI, Ioan (A Gen I 61). prob. < deal + -ar.

Demirat, v. *Mira*.

DEOCHETUL popa (Sd XI 92; *Deochiafi* s. (Dm)), < vb. a *deochia*.

DESC (11–13 C I 47).

DESCUPEREȘTI s. (13–15 B 212; 16 B II 15), < vb. a *descoperi* (?)

DEȘLIU, fam., act.; *Ndeșli* (DR I), < tc. *dilşu* „colțat, dintea”.

DEȘU, olt. (RI VI 263); -l olt (16 B VI 125) etc., < blg. *Дешо*, sint. < *Desimir* (Weig).

DEUGA, Ioan (17 A V 146).

Diavol, v. *Ghiaval*.

DIBĂCEȘTI s (16 B II 66), < adj. *di-baciu*.

Diboglu, v. *Edibolu*.

DIBOȘU, fam., act. (Măneci).

DICHECIU, (16 A IV 282).

DICHISENI și **DICHISEȘTI** tt. (Glos). < subst. *dichis*.

DISESCU, C. < *Disu; cf. *Disan*, orășan (17 B III 527).

DIJMĂRESCU, V. (AO XVI 353), < subst. dijmar.

DILDA, T. (16 A IV 165).

Dimir v. *D a m i r*

DINCOATĂ, I. (Hur 92).

DIRIBLEANCĂ, Mitrofan (BCI VII 92)

DIȘCU, 1657, mold.; -l, b., mold.

DÎCOLE, stolnic (17 B II 207).

Doanșea, v. *D o n ș u l*.

DOBIEN, b. (17 B II 340) sau grafie greșită.

DOEREL, munt. (BG LIV 157).

DOHUL, t. mold.; *Dohan*, R., țig. (Sur VI); *Dohomaru*, Gh. (Sd XXII 332).

DOHOREȚ, St. (16 B III 337); — Stanciul (13–15 B 233) prob. același.

DOLDA, N. și *Dolodan*, fam. (Mar).

DOMICI, fam. (Dm), cf. vb. a domăi (DLR mss) și sl. *домъ* „casă”.

DOMARAT, fam. (Dm), cf. gr. vechi *Δημόρατος*.

DOMESTIC, Pop Daniil, 1495 (Flor 347), <lat. *Domesticus*, antroponim și *δομέστικός μέγας*, rang bizantin.

DOMUZ, vecin (17 B I 383).

DONȚUL, (17 B III 19); *Doanșea*, Ion Stinghe (Șchei 17), cf. donță, var. < subst. doniță.

DOP, (Ard); *Dopan* (Ard. II 174; 16 B III 221), < subst. dop.

DOSTĂ, fam. (Ard).

DOȚ, (Moț); + -cu : *Doșeul*, Ion (17 A IV 105).

DOZĂSCU, olt. (VT; RI VI 262); *Dozăști* scris și *Doșești* (Sd XXII; AO XXI 172).

DRĂFEASCĂ, ocna (16 B V 38).

DRAFTA sau *Trafta*, Andrieș (Băl V).

DRAS, Urs moț. (Met 22), cf. blg. dialectal *драц* „urias”; *Drasco*, călăraș 1655 (Sd IV 40).

DRAUȘ, (Ard).

DRAVA, Matei, mold. (Hurm XI).

DRINEȘTI s., 1456 (Mih 22).

DROJA, (AO XVIII 149).

DROPIE, (17 B IV 295); *Drochie*, I. (Isp V¹), < subst.

DROȚ, (16 A I 528).

DRUȚ, Ionașco (16 A IV 201).

DUBA, (Moț), < subst. sau vb. a dubi.

DUBNIȚĂ, N. (Băl III), < sl-rus *дубна* „de stejar”; *Dupniță*, armaș (16 A II 120)

DUGALĂ (Ard I 210).

DUISA, b. (16 A I 299).

DIUITUL, (17 B II 231).

DULAVĂ, olt. (16 B VI 296).

DULFU, b. (16 B IV 40); — Petre, scriitor. cf. subst. *dulfu* < sl. *дельфинъ* „delfin” în traducerea lui Herodot (DR III 429); v. și *Rodulful*, (Partea a II-a).

DULIMAN, 1636, olt. (Sd VII 5); *Dulimăn* 1579 (Gorj 365); -*easa* (D Gorj)

DUMBA, Rafail (Î Div); — frații (Cat gr. I).

DUP, fam. (Moț).

Dupniță, v. *D u b n i ț ă*.

DURAC, Mihalcea, mold., 1639 (BCI X 35), < rus. *дурак* „prost”.

DURALEU, Gh. (Sur III, IV, V); cf. *дуралей* „bădăran”.

DURBAIL, mold.; *Durbăilă*, mold. (C Cos. I 540) ard. 1780.

DURDUNESCU, E. (Mus 11).

DURUIAN, Ioan, munt. (BCI VIII 34), cf. vb. a durui.

DUTAN, (17 A I 180).

DUVAL fam. act. (V. Bistr) < cuman *duval* „perete, gard” cf. subst. reg. *duvar*.

DUVALMUL, St. (Sur XVI), subst. < sl. *дубальмю* „turmaș, argat la cai” (DLR).

E

EDIBOLU, Toader (Isp VI²) spătar, zis și *Dibolu* sau *Diboglu* (Sur X), de origine balcanic. < tc. *Edi-bol* „șapte orașe”.

EDIRNĒ, tc. = Adrianopole. *Idirniliu*, D. post. 1821.

EGHIURMEDI, postelnic (16 B IV 274).

ELEMEH (DR I 458).

ELEZ (17 B IV 290 și *Elezu* sau *Ilezu* (ib. 240).

ERTARIUL, morar (Băl III), < vb. a ierta (?).

ERUGĂ, olt., vecin, (17 B IV 511), < subst. ierugă (canal).

ESCA, zis și Iesche, 1662, cf. cuman *eskī* „velus” (Cod Cum. 252) expl. Pașca.

ETIVLE, sătean (17 B II 248); cf. și *Etivoiu*, rumîn (17 B IV 571).

F

- FĂGUREL**, (Ard) dim. < subst. fagure.
- FANDOS**, G.. (Isp II²), cf. vb. a se fandosî.
- FANCEL**, comite în Ungaria, 1055; cf. *Fñcel* t. f. jd. Turda, explicat de Drăganu din romanic. fancelo (la p. 353) și Fan + suf. slav -ĉ < Ștefan (la p. 354).
- FANSOLĂ**, fam., ard. (sec. al XVIII-lea).
- FARDEA**, R. (16 B IV 240).
- FARMAZEU**, D. (Băl VI), prob. < franc-mason, farmazon.
- FARTUG**, Lupul (Isp IV⁴); -a din Soci b. (17 A II 34).
- FAZAR**, L., ard. 1780.
- FĂCĂLĂ**, poreclă mold. (Sd XXI), < blg. факел „stea pe frunte” (la animale).
- FĂCĂU**, S. (17 A IV 119); — Mihul (16 A II 87), < subst.;
- FĂCĂLETE**, (Viciu 33), subst. făcăleț.
- FĂICAVUL**, Neag (16 A I 298).
- FĂROLI**, Diamandi (Băl VI); *Fărloești* (16 A II 171).
- FĂȘIE**, (17 B II 424); cf. *Fășeu*, Stan, olt. (Sd V 451), < subst. fășie.
- FĂSTOACĂ**, moșn. (16 B V 38), < subst. *făștoacă* (bucată).
- FĂUNOAI**, (Ur XXII 339, 356; Isp III¹), n. marital, < *Făun.
- FEACȘEA**, Irimie (Sur V).
- FEDELEȘ**, fam. (Isp IV¹), < subst.
- FELCĂ**, b. (Cat; 16 B III 298; 17 B III 392); *Felcescu*, M., act. cf. subst. felcuță (DLR).
- FENDE**, fam. (Isp V²).
- FETÎNGHEȘTI**, (16 A III 300), cf. germ. Fitting, un agrimensur (doc. Puc.)
- FIERTUL**, Ion (Șchei I), < vb. a fierbe.
- FILGA**, pren., din Berteza (P Bor 54).
- FILIBILIU**, (DR II; Bri I); „originar din Filibe” numele turc. al orașului Filipopole. Prin haplogie: *Filibiu* fam., Bz.
- Fiotu**, v. Hiotu.
- FIROJIE**, C. (Sur V), cf. subst. firog „lucru plănuit” (DLR).
- FIRATCO**, (Sur XXIV), cf. adj. firatic „furios” (DLR).
- ***FIRAV**, adj.: *Hireancescul*, Machidon (17 A V 367).
- FISTRUIA**, țig. (13–15 B 144).
- FIȘCU**, I. act.; *Fișcălia* s. olt., numit probabil în timpul administrației austriace în Oltenia < adj. lat. *fiscalis* < *fiscus*, cu ș < s fonetism magh.-lat.
- FIȘIGĂ**, olt. (17 B IV 420).
- FIȘTE**, Stan (16 B IV...).
- Fiștovanul**, v. Svișto v.
- FÎLCU**, St. (Î Div).
- FÎRGA**, b. (16 B II 378).
- FÎRLUȚ**, St., munt., 1493 (Rep D 163).
- FÎRTOPEȘTI** s. (17 B III 163), < subst. hîrtop.
- FÎSEA**, b. (Glos), < vb. a fiși.
- FÎȘIȘAN**, E. (BAP II 189).
- FÎȘTICI**, m-re în fost. jd. Vaslui (Acte Șubina Ac. R.P.R. nr. 71):
- ***FÎȘNEȚ** adj. „descurecăreț”: *Fășneafă* T. (Isp II²).
- FÎȘU**, T., ard. (An C II).
- FLANCĂ**, I., ard. (C Cos II 498).
- FLĂCĂU**, P. (Hur 101, 129); — Ioan (IO 255; Sd XV 305), < subst.

FLENT, Gh., ard. (Braş). < subst. *fleanță* „zdreanță” (DLR); cf. *Flințiu*, ard., act., prin cont. cu *flintă* sau cu *Frențiu*. *Frant*, v. Partea a II-a.

FLEȘTI, s. (17 B I 294).

FLEVA, C. din Nevesca ar. (RI V 77); — N., om politic, < gr. mod. φλέβα „vină” și „mină”.

FLINTĂ (Viciu 33) < subst.; *Flintea* fam., act.; *Flintașu*, Stoica, munt. (RI XIV 203), format ca pușcașu din pușcă.

FLONȚ, Ene, munt., 1758 (BCI XII 106).

FLUERAȘ, act. < subst. fluier; *Flueran*, Tatul (Cob 35).

***FOAE**, subst.: *Foești* t. (Cat); *Foildă* (Sd XVI; 17 A IV 233).

FOFÎSĂȘTI, s. (Dm).

***FONF**, adj.: *Foanfă* (Viciu 33); *Fonfea*, poreclă (Sc).

FONTA, b. (Ard).

FORCOSU, ard. (11–13 C I 26).

FORFOTA, fam., act. < adv. forfotă; *Forfotială*, mold. (Sd VII 107), < vb. a forfoti.

FOSTOC, (Moț).

FOSTEEȘTI, neam brașovean (BCI XII 88).

FOVRIJA, b. (16 B I 399).

FRANUL, sec. al XIII-lea (Morl 6); -a (vlah PB).

FRASIN, Ioan, <subst. frasin, antroponim modern; similarele: *Frasin* Moșchiuca ard., *Frâsin* Tuță, olt. și *Frasina* par a fi deformări din Eufrosin, -a. (v. Partea I).

FRINT, V., ard.

FRIZEA, (Ard), cf. Hrizea, prin hiperurb.

FRÎHAM (Dm).

FRUGA, moșn. (16 B V 35).

FUFA, b. (16 A III 186).

FUGLE, olt. (Sd VI 470); -a (Sd XIX 85); Deatcu al *Fuglei* 1636 (D Gorj) < vechi dr. *fuğlulu* „legat” (O Dens II 275) sau subst. *fuğlă*, o pasăre (Păs), cf. magh. *foğoly* „prizonier”.

FUION, Ion, serdar mold. (A Gen I 104); cf. *fuiogă* „tindală” (DLR).

FUNINGINE, „vecin” (17 B IV 511), < subst.

FURFUESCU, m-te (Mus).

FURFUREAZĂ, (Moț; Viciu 33).

FURSUE, (17 B I 71).

G

GACIU, poreclă (Paș); *Gacea*, V. (Ard II 161); cf. subst. ard. *g a c i* „izmene, brace” (DLR); cf. și srb.-cr. *Gača* < Gabriel (Rad vol 82 p. 83).

GAIDA, N. (Sd XVI), < subst., < tc. *gaida* „cimpoiu” (DLR); *gaidar „cimpoyer”.

GAIDAR, fam. (17 B I 377, II 408); *Găidarul*, T. (Bir III); cf. gr. mod. *γαϊδάρι*, < tc.

GAGRÁMA, b. (16 A III 26).

GAITĂ, f., 1533, Urlați (BCI V 179), < subst.

GAJA, b. (?) (Sur VII).

GALANO, Ioan (Băl VI).

GANATA, Iane, neg. Țirgoviște (17 B II 206), < gr. *Gonatas*.

GANCE și **GÂNCIU** < subst. gance „bu-boiu” (DLR); v. și Gane < Gheorghe (Par-tea I).

GANDEA, b. 1726 (Paș); cf. *Gandori* să-tean din Meteleu (Bz), act.

GARA (Moș); cf. *Gari*, Ivan (13–15 B I 77).

GARCEA, Stan (Cat Braș 158).

GASCOCIUL din satul *Gascocii* (Cotr 83).

GAȘUL, G. boier mold., 1600 (Sd I).

GĂINIȚA b. sau f. (?) ; Grozav, fiul Gai-niții (D Buc), < subst. găină.

GĂITIN, b. (17 B III 96).

GĂOAZĂ, fam., < subst.; *Găosu*, Crăciun (Glos).

GĂRTOIU, fam., olt. (AO XV 65).

GĂRȚE, Ir., mold. (Sd VII 110).

GEABUL (17 B I 186). 2. Cf. *Geabelea* (Mus 35), cf. adv. geaba.

GEAMBA, b., olt. (AO X 129; 16 B VI 338).

GEALALĂU (Sd VI³ 420), < subst. tc. *ġelali* „rebel, bandit”; *Gealaleul* (Isp III¹).

GEAPĂ, fam. (Isp IV²) etc.

GEVAL, Pătru (16 B V 76).

GEBLEȘTI, s., cf. tc. *ġebre* „otrepă”.

GENUNE, t. < subst.; *Ginunenul*, Stoica (17 B I 377).

GETARUL, răzeș Igești (Băl VI).

GHELEME, M., serdar (Sur XVII), < subst. *ghelmea* „vîrf”.

GHELMEG, P. (BA ung. 29); -eni s.. olt.

GHENUCHE, Ioan (Puc 327), < subst. *genuchi*.

GHERDANUL, Gh. (Isp. IV¹), < subst. *gherdan* (colier).

GHERLA, Pătrășcoia, f. din Hințești, r. Suceava (17 A IV 187); *Gherlii* genitiv (17 A V 189); *Ghirlă*, poreclă (Sc), < subst. *gherlă* „Inchisoare”, după vestita Inchisoare din orașul ard. Gherla < germ. *Gherlach*.

GHERMEC, b. (17 B IV 427); -i (IO 106); < subst. „spetează de loitre” la car.

GHEȘTUC (Mar), cf. germ. *Gestüt* „her-ghelie”.

GHEURO(I)EȘTI s. (Dm), < vb. a gheora „a curăța știuleții”.

GHIAVOL, căp. 1679 (D Buc), < subst. *diavol*.

GHIBAL, Ioan (17 B III 486), < sl. cf. blg. *гибель* „pagubă”.

GHIBARȚ (Sur XVII), cf. subst. *ghiborț* sau *ghiban* (DLR); *Ghibârțeni* s.; cf. *Sghibarță*, act., mold.

GHIERACHI, boier (Tut), < ngr. *γέρρακι* „șoim”.

Ghighera v. *Gighir*.

GIMNASIE, mon. (Sucev 179).
GHINJ, orășan (17 B II 21), < subst. ghiuj, dacă este eroare de scris n < u.
GHIONOIU, fam. (Vr; Sc), < subst.
GHIZE, 1590 (Flor 84), < subst. ghiză (giză).
GHIRCOIAȘ, (Viciu 15), < ghircă, un soi de grâu.
GHIRGHIR, mold., 1665 (Sur IV).
GHIȚIFAN, (AO XVIII 133).
GHIURDUN, (17 B I 462), < tc. *gördum* („un joc de cărți) (DLR).
GIAGIA, Ioan, mold. (Sd VII 60), de origine aromîn.
GIANVALE, olt. (16 B IV 104).
GIANOS, Ion, 1650, mold. (RI II 162).
GIBESCU, act.; *Giblești s.*; -enii de pe Elan (BCI XV 101).
GICOVAN, fam. (Vit B 118).
GIDĂ t.; *Gidești* (BCI VII); cf. termenii entopici: gidogînă, gidunie, jidovină (DLR); cf. *iudă* „prăpastie”, folosit la Vilcana-Pucioasa.
GIGHIR, Stoica (Glos), < subst. cighir, < tc. *ğighir* „drob de miel”; cf. *Ghighera s.*
GIGÎTUL, Ioan (Bîr III), < georgian *đjighit* „cavaler, viteaz”.
GIMBAȘU, olt. (Sd XXII 144), cf. subst. geambaș.
GINE (Ard II 194); *Ginica*, St. (Tis 317), < *Gin*, nume albanez, cf. Gin Musachi din sec. XV, în Albania și Gin-Ali-pașa vizirul otoman, ucigașul lui C-tin Brîncoveanu; *Ginje* (Ard II 194); -oiul Oprea (Mag Br).
GINERE, fam.; folosit ca toponim: Partea *Ginerească* (dintr-o moșie) (17 B IV 219).
GIOLESCU, popa Papa (Hur 47); < *giol*, în expresia: „pui de giol, ipocrit, incorect”.
GIORA, sătean, 1613 (AO I 236).
GIUCĂRAN, mold. (Sd V 223).
GIUGARU, artist dramatic, < subst. ar. giugar „prăjină”; v. și Jug (Partea II-a).
GIULFUL (16 B VI 276); cf. *Gulful* b., 1619 (D Gorj).
GIUMĂNEȘTI s. (Drăg), < *giuman, sau guguman.
GIUȘCĂ, Ioan (Tut).
GIUVARA (Arh), < tc. „iertare”.
GIVULESCU, T., ard. (An Com); *Givoc*, Tudor (AO XVIII 132).

GÎLBEA, olt. (RI VI 262).
GÎLCĂ (Dm); < subst. gîlcă; *Gîlcescu*, T. olt.
GÎLE, Carp (Isp V²).
GÎLGA, b. (16 B III 362), cf. vb. a gîlgi; *Gălgul*, olt., 1631 (Sd VI 469).
GÎNDĂCOAE, Drăguța (Glos), < subst. gîndac.
GÎNEA (Dm).
GÎNGUL, Crăciun, olt. (Sur VI).
GÎNJUL, b. (17 B II 27), < subst. gînj.
GÎRGA vătaf, olt. (17 B III 535); *Gărgulescu* (VT), < gîrgă, variantă la subst. cîrcă.
GÎRJOABĂ, olt. (Grd 45), < gîrjob, adj., „încovoiat”.
GÎRNIȚĂ, munt. (RI I 21), < subst. (un soi de stejar); *Gîrneală*, S. (Sur XXII), < subst. variantă moldovenească.
GÎRTEA, Lix. (BCI XII 105), cf. subst. gîrtan.
GÎȚĂ, Andrei (Sur XXII).
GLAD, ducele din Banat (Cronica Anonimului); -fam. (Drăg; BA sl. 31); cf. *Gladici*, Simeon, rus., 1762 (Băl VI), cf. sl. *гладъ* „foame” și *гладота* = lat. laevitas.
GLAPIA, fam. (Sd XXI).
GLEABEȘ, munt., 1667 (BCI III 83).
GLEGOT (Sd X).
GLIGAN, b. (16 A III 42); -u t. (16 B I 186); cf. *Gliganu* t. (Sc), < subst. gligan „mistreț” (DLR).
GLONȚUL, Pătru (17 B IV 166). < subst.
GLUȚUL, Gr. (16 A IV 166).
GOBAN, 1680, olt. (Cărăbiș) din v. Jaleș.
GOCA, Dinul, mazil din Scorțeni, 1838 (Acte Sc).
GOAGĂ, Petrea (Glos), < goagă var. la subst. gogă „nucă cojită de verde” (com. Gh. Ivănescu).
GOGHEȚ, R. (17 B IV 557), cf. subst. goghe (DLR).
GOIM, Dragomir Roșu (Mano 19), cf. subst. ebr. *goim* „necredincios”.
GOJDU, fam., ar. (Șchei IV).
GOJE (Ard II 254); *Goja* și *Gojea*, frecv. (Mar).
GOLDA (Moț); *Goldiș*, V., prof., ard., cf. germ. *Gold* „aur”.
GOLIMAS, T., mold. (Băl IV, VI); -ă, I. (RI V 56; Sur XV 257).

GOTCA, F. (Dm; Ștef), < subst. (găinușă sălbatică); *Golcu*, act.

GOZNEA, munt. (RI I 21), cf. subst. goz (netrebnic).

GRABĂ, F. (Isp V²), < subst.

GRABICINA, b. (17 B II 329) zis și „Grăbiceanu din Grabicina”.

GRĂILĂ (17 A III 107), < subst. graiu.

GRANCEA, 1726, pren. ard. (Paș); – Ioan (Șchei I); *Granciu* (Ard), cf. sl. ucr. Хрань

GRAPĂ, spătar (Sur II, III) < subst.

GRAUR, munt. (17 B I 219); – Ion (Glos), < subst.

GRĂMADĂ, nume de familie, bucovinean < subst.

GRĂUNȚĂ, P. (Cat; 16 B II 321), < subst.

GREȘIT, Tanasie post (D Buc), < vb. a greși. *Greșiță*, R. (AO XIII 155).

GRIBEȘTI, < blg. гриб „plasă” sau un fel de „grapă”.

GRID, S. ș.a. (Șchei I).

GRINDINEȘTI s. (Sd XXII), < subst. grindină.

GRIPSOR, olt. (Sd VII 4), < subst.

GRITU, fam., ard., 1726 (Paș); cf. italian Aloisio Gritti, personaj istoric din sec. XVI.

GRIZUNUL cel bătrîn, mold. din sec. XV, citat în doc. mold. 1605.

GROZDEA, fam. act.; *Grozdin*, L. (Sd XV 314), < blg. грозде „strugure”.

GRUMALI, munt., 1707 (BCI XI 15); cf. *Grumai* (17 B II 228); v. și Sugrumale.

GUBA, b. (Ard), < subst. reg. *gubă* „sarică”, „suman”.

GRUMBUL, G. (Buc) < sl. рржсо „rustic”, „grosolan”.

GUCEA, ar. (Cara 34).

GUDEA (Puc); *Gudon*, Ion, 1647 (Tec II). *Gudoie*, Stan (Vlah PB).

GUIDUMAN, v. Huidumă.

Gulful v. **Giulful**.

GULIA, -nea ss.; *Gulian* (17 A V 260), – subst. gulie.

***GUN**, *Gunoaia*, s. din n. marital, „soția lui Gun”; + -cea: *Guncea* (AO X 128).

GUPEAJĂ, I. (AO XVI 369).

GURGUI (17 B I 383), < subst.

GUSCO, fiul Diei din Craiova (AO XX 103).

GUZA (Isp II¹); *Guzul*, Hilohie (Sur V); v. Uz, Partea II-a.

H

HABARCA, G., mold., 1661, cf. subst. habar.

HACICU (17 A III 40); *Hacica*, b. (16 B III 325), nume armeneste.

HACIUL, Alecu băiaș (Isp IV¹, V¹); – Gav. (Sur I); – fam. (Isp IV²), cf. subst. hăciu, hiciu „hățiș” (DLR).

HADA, fam. (Moș; Met 179), < subst. hadă, „lăptoc”, cf. ung. *had* „oaste”.

HADÎMB; *Hadîmbul*, fam. (Isp V); *Hadâmbul* b. (16 A IV 290); – Iani (Sd V 96), < tc. *hadum* „eunuc”.

HAGĂDURIAN, fam., armean, act.; *Ageadur*, armean (BCI IV 109), < arm. *Hacîdur* „dat de cruce”.

HAGON, C. (Băl VI).

HAIBUL (16 A III 26).

HAIĐĂU, Ion, mold. (RI XI 315; Băl VI); *Haidăii* fam. (17 B I 338), < subst.

HAIDRUGAN, Toader (16 A IV 15).

HAIDUCUL, Stan (17 B IV 185), < subst.

HAINCA, pren. (Mar).

HALĂR, frate cu Drăghici (16 A II 100); *Hălărești* s.

HALAS, Toader (16 A III 28), < magh. *halász* „pescar”.

HALCA, b. (17 A I 97), < subst.

HALEȘ, b. ard. (C Cos II 532); și t.; cf. subst. haleș „jaleș” (DLR).

HALGAȘU, Stan, 1388, munt. (Rep D 25).

HALMAJ, b. (Sm); *Hălmăjești* s. și cu j < g (Dm; C Bog), cf. magh. *halmasz* „grămadă”.

HAMARȚ (17 A V 162); -u mold.

HĂMEIUȘ, mold. (Glos), < subst. hamei.

HĂMUGII, neam brașovean. 1780 (BCI XII 88).

HAND, -a, fam. hațeg. (Rev. Intern. d'Onomastique X p. 286); *Hândoescul*, I. (Sur III). V. și Handoca (P. II-a).

HAUGUL, zis și *Hăugul*, Ion pitar (17 A II 290, III 4).

HAOTĂ, mold. (Sd VI 109), < subst. haot (Sc) „huet”.

HAPCA, b. (Mar); – f. (16 A III 25), < subst.

HARAM, mold. (Isp III¹), < subst.

HARAMINĂ, epitet în anecdota populară; *Haraminii* s. (17 B III 513), < subst. *haramin* „bandit”, < it. *arimano* „ostaș” – termen transmis prin canal balcanic; lămuriri istorice în N.A. Constantinescu, „Vitejii și arimanii”, p. 11 (RI XXXI).

HĂRĂȘOR, Gh. (17 A V 260), < subst. haras (lină colorată).

HARDEA, b. (17 A IV 176); *Hardon*, Antofi, mold., 1653 (Bîr III); cf. *Hardalupa*, V., 1686 (BCI VII 10).

HARHOT, b., olt. (Sd VI 472), < subst. „larmă” (DLR).

HARTAGUL, m-te (Drj I); *Harțoghii* t., 1699, o moșie (ib.), < subst. harțag, luat ca n. de persoană.

HARUȚ (17 A IV 134); -ul (16 A V 275); ul, P., 1580, mold. (Sd V 214).

HAVARU, comis., mold. (Sd VI 353).

HĂBEGIU, D., munt., 1768 (Sd VII 56), cf. subst. habagiu (un fel de haină (DLR), < tc. *habajî* „croitor de abale”.

HOVATIEȘTI, s. (16 A III 69).
HĂGA, b. (Hur), cf. subst. *hăgău* „ponor” și magh. *hăg* „pas”.
HĂITU, pren., dobr. (RI XI 207).
HĂIUL, Gl. (Sur VIII).
HĂJERĂU, din satul Hajerăi (16 A III 209), cf. hij „ghiuj” (DLR).
HĂLĂLĂI, ard. (Viciu 16), < subst. hălălăe (larmă) sau < magh. *halál* „moarte”.
HĂLCHIU s., ard.; cf. Helchia, tatăl Susanei (Bibl., Paralipomene, VI 13).
HĂLBAE, b. (17 B I 164, 278), < subst. pl. halbe „lături”, cf. expresia „albie” (de porci), formată prin etim. populară din halbe.
HĂLDAN, Gh. (AO XXI 197), < subst. „cneapă cu tulpină groasă”.
Hăugul v. H a u g.
HĂRDĂUȚ, b. (Moț), cf. subst. hîrdău.
HĂRGI, b. (Isp V¹).
HĂRȘCA, Șt. (Băl II).
HĂȘTIȘESCU, Onea, olt. (Sd XXII 342).
HEGHIAȘ, St., mold., 1712 (Sd VII 112); cf. subst. hedia < tc. *hediyе* „cadou” și adj. ard. hegeș „cu coarne întoarse”.
HEIA, Toader (17 A IV 140), cf. subst. *heiu* „maidan”.
HELGIUL, b. (Glos), < subst. *helge* „nevăstuică” < magh. *hölgy* „hermină” (DLR).
HERDA, V., act. (Lic Pl 306, 337); *Herdea* (Moț).
HERCE, Ștef. (< ung. Hercse) coautor al Paliei din Orăștie (Iorga, Ist. Lit. rom. I 204); *Herșești*, s. (16 A IV 104).
HIGIUL, Ioan (Isp IV¹, V¹), < subst. *higiu* sau huciu „hățiș”, lăstăriș” (DLR).
HILIBARCO, Ioan (Băl III).
HILIER, Gh. 1754 (BCI VII 38); cf. subst. pl. hilerii („pantofi galbeni”) < tc. *filér* „pantofi”.
HILT, fam., act.; *Hiltiul* s. (17 A II 222), < subst. *hiltă* „răutate”.
HIOTU, C. (IO 129); < gr. „originar din ins. Chios”. Prin hiperurbanism: *Fiotu* căp. (Olt); – Scarlat (IO 132).
Hireaveeseul v. F i r a v.
HIRIȘ/ENI s. (Sd XXI); -ești s. (17 B I 344), < adj. hircș < fire + suf. -eș (etim. DLR), cf. însă magh. *hires* „renumit”.
HIIVRA, f., dobr. (RI XI 207).

HÎNS, t. (16 B II 319); *Hînsea* paharnic, 1481 (Ț Rom 319; 16 B III 142), < subst. „desiș, tufiș” (DLR).

HITĂ, (Sd XXII), < subst. „săniuță” (DLR).

HÎRCIOG, fam. f. jd. Muscel (Î Div), < subst.

HLAP/EA, b. (Dm); -escul; Gl. (Isp III¹); -ești s. < subst. *hlap* „desfrinat, nevrednic” < sl. *хланы* „rob”.

HOAGĂ, b., ard. (Paș) < subst. „groapă cu apă” (DLR), Pașca îl explică greșit, din confuzia ce face cu *hoală*; de fapt: „vâlcea ascunsă”, „coclaură” (Sc).

HOALDĂR, (17 B II 65); prob. < germ. *Walter* cu *h* < *v*, ca hultur < vultur.

HOARĂ, b. (Hur 100), < subst. zis și *oară* sau *horă* „resturi de lână” (DLR).

HOBJILĂ, Nedelian, mold. (Sd VII 61), < vb. a gobji.

HOCIUL, (Sd VI 145); + -otă: *Hociotă*, fam., ard. (Petr 15).

HOCMAN, N. (Met 48), < germ. *Hofmann* (?)

HODOROG, Gl., mold. (RI X 120); *Hodorogioiul*, munt., 1787 (RI I 21), < subst. *hodorog*.

HOGEA, moșn. (17 B I 109), < subst. *hoge* < tc. *hoja* „dascăl”; din altă temă (?): *Hoginești* s., mold.

HOGHI, T. (Băl VI). Cf. expresia magh. *hogy-let* „cum să nu”.

HOHĂNEȘTI, neam brașovean, 1780 (BCI XII 88) < vb. hohăni, „a necheza” (DLR).

HOIS/ESCU, act.; -ești s. (Sd XVI); *Huisescul*, C., pitar (Isp I²); < interj. *hois*, sau *hăis*.

HOIT/U, D., act.; -an: sau din altă temă: *Hoitan*, fam. (Ocina); *Hoitânică*, I. (ib), < subst. *hoit*, cf. pren. *Goitan* Banilović (Vlah. PB).

HOLBĂCA, Sava (17 A III 162); cf., t. *Holboca*, act. (Iași).

HOLITU, Oncică (RI XII 109), cf. vb. a hăuli.

HOLMUL, n. mold. (Isp V¹; Sd VI 93); subst. vechi *holm*. „deal” din ucr. *Холм*. *Hltmu*, fam., act. < *хлмъ* v. sl.

HOLOBA popa (17 A V 255), cf. subst. *h u l u b*.

HOLOLAN, olt., 1636 (Gorj 296; Sd VI 470), cf. magh. *halálo* „moarte”.

HOLUȚA, fam. (Buc), cf. subst. *hold* „javră” și *holița* „petec la cojoc” (DLR).

HONȚ (Gura) t.; *Honță*, D., olt. (Sd XXII 351), cf. vb. a honțâni (a alerga, a lucra).

HORBATIE, b. (Sd XVI). < rus. *горбатый* „cocoșat”.

HORCIUG, T. (Sur III), cf.. horcegi (un fel de ceapă).

HORLACIU, Ioan mold. (Sd VI 176).

HORODIGA, Ienachi (Băl III), cf. rus-ucr. *город* „cetate”.

HORVEJA, b. (16 B III 153).

HOSPEA, (Miț), < subst. hoaspă (tărfă).

HOSU, V., episcop, ard.; *Hosa* b., ard. < magh. *hoszu* „lung”.

HOȘU, și **HOȘA**, bb. ard., 1680 (Paș), cf. adj. *hoș* „drag”.

HOVE/EȘTI, s. (Dm).

HOVRA/EȘTI, s. (Dm).

HOZESCU (Hur 206); *Hozoc*, fam.

HREAMĂTA, fam. mold. (șez) < subst. freamăt.

HRECIUL, (16 B IV 168).

HRISOS vlah, domn în Strunița, 1190–1200 (N. A. Kominatos VII 1–2).

HRISTAFINA, iica m. ban Mihai sub Petru Cercel, gr. *χρυσάφι* „fir de aur”.

HRISOSCUL, sulger mold., 1665 (R1 XII 238; Răc 20; Sd V 37); – jitnicer (Sur IV); – stolnic (Băl V); + Hristea : *Hristoscul* medelnicer (Sur IV), cf. Hrisoscoleg < gr. *χρῶσος* + *κόλεος* „teacă de aur”; *Cristoscul* cel Mare jitnicer, 1662 (An AcR tom XI p. 147). *Hrisosculina* soră cu Mihnea Turcitul (Fil C 267).

HRISOVELONI, fam. gr. act; + Cristea : *Cârstolovean*, Văsi (Șchei III).

HRISOVERGHI, < gr. *χρυσοβεργί* „inel

de aur”, familie greacă așezată în Moldova la finele sec. XVI; *Hrisoverghi* pircălab de Neamț în 1602, cu urmași pînă la poetul Alex. H.; deformat : *Hristoverghi* (Sur X).

HROEȘTI s. (17 B II 374), < *Hroe.

HROIOT = Hruet pretendent mold. (Cronicle publ. de I. Bogdan, ed. 1959).

HRUN, b. (16 B IV 302)

HUBA, b. și s. (Dm), cf. subst. mold. „hulubă”; *Hubăe*, V. (Isp III¹).

HUREZ și **HUHUREZ**, *Huhurez* b. 1579 (D. Gorj); scurtat; *Hurez*, -i fam. frecv. (Jiul ard.); cu apoc. *Huhurești*. s. (C Bog), cf. subst. *huhură* „chiot” (DLR); sau *huhurez*, și var. ard. *cuhurez* (Păs.). Cf. *Cuhurești* s mold. (C. Ștef.); *Cuhărești* și *Cugurești* ss (Dm; C. Ștef).

HUIBAN, b. (Sur XVII, XXV), < subst. *huib* („năuc” (DLR).

HUIDUMĂ, subst. *Guiduman*, Vas. (Isp II¹; Bîr III).

HULUBA, Gav. (Bîr IV) < subst. *hulubă*.

HULUBEI, T. (Băl VI) < n. tătăresc *Ulu-bei*, cont. cu subst. *hulub* „porumbiel”; *Holobei*, Gl. (Cat. mold. II).

HUMENICUL, Ieremia (C Bog), < subst. *humelnic* (păzitor de grîne) (DLR).

HUNA, fig. (16 B II 16); + -ca : *Hunca*, Toma (16 A IV 221).

HURDUBAC, D., act.; cf. vb. a hurduca și expresia *hurdug-burdug* (DLR); cf. *Hurdubeț*, Ioan ard.

HURDUZĂU, b. 1540 (An C III 746), subst. o pasăre (Păs); cf. subst. *h-zău* „odgon” < magh. *hordozó* (DLR).

HURJU, P. 1491 (Isp II 1-2); *Hurjui* (Buc; Vr), cf. magh. *orsó* „fus” (etim. BA ung. 35).

HUZURU, Dinu (AO XVII 327); *Huzuriu*, D-tru, 1750 (AO XVI 326), < subst. *huzur*.

I

IABA, b. (17 B III 273), < subst. „vin-turătoare” < tc. *yabá* (DLR).

IADERĂ, M. (Glos), < subst. iederă.

IAHMAN, moșn. (16 B I 150).

IAIUȚA, f. (16 B VI 329) cf. rus. яице „ou”.

IARCĂN, (Flor 27); *Iarcn*, boier, 1409 (13–15 B 65), cf. Iarc (Partea II-a).

IARMA, jupîneasă (17 B III 355), < tc. *yarma* „spintecat” (DLR), „ce se crapă ușor” (com. Siruni).

IARNU, N., 1823, (RI XIV 140), < subst. iarnă.

IASC, dregător de Birlad (Bir III), cf. subst. iască (?).

IATAN, Stroe (UI 19), < subst. iatagan.

IATANTIC, b. (Hur 206).

ICHE, C. (Sur VII 209); cf. *Ichis*, V., act.

ICOANĂ, b., munt. 1616 (Glos), < subst.

IDOFILA, b. (Mar).

ILDEȘTI s. (16 A III 178), < Alde sau germ. *Hilde*.

ILICERU, (Puc 286), „fabricant de ilice”.

IMBU, Leon, 1754 (Tut).

INDUL, b. (16 A I 327), cf. magh. *inda* „lujer”.

INTIU, Marian, 1868 (Șchei IV), cf. ung. *intü* „îndemnător”.

INTRIU, b. (Ard).

INȚU, (Ard; Paș); *Ințea* (17 A V 171), < magh. *Incse* (etim. Pașca).

IOGA din Șovarna b., 1662 olt. (AO XVII 310; BCI VIII 17), cf. magh. *iog* „drept”

IOLEC, pren., ard. sec. al XVIII-lea.

IOUS, diac, 1594 (AO XIX 85).

IRIVAN, olt., 1596 (AO XIX 85); pare o contaminare din Ir și Ivan (ambele în Partea I), fără leg. cu orașul arm. Erivan.

Isaceea, v. S a c c e .

ISCRU, (Ard; Giur 317); – boier, munt. (Sd IV); -l, olt. (17 B I 268, 326, II 73; P Gov f° 13 și 17 vo) < blg. Искро < sl. искра *iskra* „scîntee”; *Iscroni* s., ard. cf. E. Petrovici (DR V, VIII).

ISTĂVOIU, Gh. (Dm).

ISTOAFĂ, b. (Ard).

IUNAC călăraș, 1655 (Sd IV 38) < blg. юнак „viteaz”; *Iunah*, b. (16 B VI 198).

IUTEȘ, b. (Sd XVI) < adv. iute.

IVERINȚI, Toader, 1613 (Sur XX), ar însemna originar din Ivir, Iberia, țară în Caucaz, sau venit dela m-rea *Ivirul* din Atos; cf. Antim *Ivireanul*.

IZBEȘTI s. (Sd XVI) < vb. a izbi.

IZEȘTI, * Izu, zis și *Hizești*, ceată moșneni (A. Nicolescu, Monografia c. Păcurești (1912).

IZGORI, Vladul (AO VII 29) < blg. изгора „pîrjolire”.

IZBARNA, b. olt. (AO IV 323), cf. vb. *a izbrâni* < sl., termen de cancelarie „a perfectă o chestiune juridică”.

I

ÎMBUCĂTURĂ, Ion (AO XI 65), < subst.
ÎMPĂRAT, fam. (Moș; Viciu 34) < subst.;
Impărățelu poreclă (Paș; Viciu 34).
ÎNALT adj. *Naltul*, Ioniță (Meșt. Cr.)
ÎNDELETE, munt., 1585 (Sd V 173);

— moșier (Fil; 16 B VI 139), < adv.

ÎNJUGĂ-URS, D. Sărățeanu și *Jugă-urs*,
 str. în Ploiești, < vb. a înjuga.

ÎNSURĂȚELU, Gane (Sur XV 268).

ÎNTINGE, Ignat (Sur IV), < vb. a întinge.

J

JANGHIUL, olt. (Sd V 439)
JARAVETE, R., 1810 (Î Div).
JARNEA, 1650 (Giur 331), cf. jarnău
 „șiroi” (DLR).
JÂNIE, (Ard II 194).
JĂRĂVIA, b. (17 B I 338), < blg. жаравя
 „cărbune aprins, Țeratic”.
Jbranca, v. Zbranca.
JDER b. (Sur XII); -a b. (16 B V 440;
 -a, Bejan (Sd XI 56), < subst.
JEFA, f. ard. (Var 23); + -lea : *Jeflea* (Moș).
JEGĂLIE popa (16 B VI 349); *Jigălia*,
 s. (Hur); *Jiagla*, ard. (DR II 697), cf. jégâl
 „arsură pe git” (DLR); cf. expresia „a băga
 pe cineva în jigălii, < blg. жегла „resteu”.
JELERIU și *Jileriu*, (Viciu 29, 34; cf.
 subst. dial. „șerb” < magh. *szellér* „clăcaș”).
JELEZ b. (17 B I 317); *Jilează* și *Jilezea*
 (16 B III 345, IV 436), < sl. жєлєзє „fier”.
JELOBIN, V. (Sur IV), < rus. желоб
 „tufan”, „jghiab”.
JERU, C. vătav (Băl III), cf. subst. ger.
JEVA, Frîncul, orășan (17 B I 256).
Jiagla, v. Jegălie.

JIBLEA s., act. fost Jimblea (16 B I 5
 II 256) satul Coziei, < poreclă de persoană.

JICIU, dobr. (RI XI 211).

Jigălia, v. Jegălie.

JIJIE, C., 1831 (Sur XV 268); frecv. în
 Vaslui; fam. 1725 în s. Racova (Vaslui);
Jijia riul.

JILAVU, St. Ilie (Meșt. Cr.); *Jilava* s.

Jilează, v. Jelez.

Jileriu v. Jeleriu

JILESCU, (act.), cf. blg. жила „vină”,
 „mers”; -cu *Jilcu*, V. (Gorj 110; Hur 99).

Jimblea, v. Jiblea.

JIMOTEA, olt (Sd VI 466).

JÎNȚUL, S. (Btr III).

JOJA, ar., act.; *Jojai* (16 A IV 278).

JOLBA, b., mold. (Sd V 223).

JOLPAN, solul lui Ivenco Dobrotici, 1387
 (13—15 B 34).

JOLNĂ, Gr. (Sd XXII 332).

JOTU, N. (Drag p. 310).

JUBA, boiler sec. al XVI-lea (P. Gov. № 11).

JUMTEA, Ioan, mold., 1340 (Sd VI 413).

JURUBEȘTI s. (Bz).

L

1. **LAGU**, Gh. din Boca, olt., act.; -l t. (Mehedinți). 2. *Lăgan* t. (Vilcea).

LĂBĂȘEȘTI s. (Dm), cf. *Lăbuș*, nume de ciine < labă + suf. -uș. Cu grafie eronată: *Lăbuscă* fam. (17 A I 118).

LĂCĂROIU, G. (T-Jiu), cf. subst. lăcărie.

LÂNCAR, I. (17 A I 132).

LÂNTEȘTI s. (Giur 277), < subst. lanț.

LĂPOIU, Preda (Hur 128).

LĂSCĂEȘTI, ceată (Gorj 179), < subst. lăscăe.

LEAGHIN, b., munt. (16 B II 309); mold. (16 A I 267; Isp IV¹).

LEBĂDĂ, olt. (16 B VI 305), < subst.

LECHE, (Vr).

LEGĂNUȘ, (17 B I 211), < vb a legăna.

LEIA, b. (13-15 B 227); - călăraș, 1655 (Sd IV 38).

LENEA, 1789 (Paș); *Leaneșa* b., 1557 (Glos), < subst. lene și adj. leneș.

LENSȘ, Filip, francez romînzat, fiul lui Linchou, zis și *Lenci*, *Lenț* (IO...) 2. *Lenj*, Filip s.a. (Î Div).

LEOCADIA, Giurgiuvan f., buc., 1836 (Băl VI), cf. t. gr. din Insulele Ionice.

LEPROSUL,¹D. (16 B IV 122), < subst.

LESUȚ, v., ard. sec. al XVIII-lea.

LETCA, b., (16 B I 145); cf. blg. „uneltă de tors”.

LEȚU ar. (Cara 96) și s. *Leța* t. 2. *Leșea* (16 B II 117 Paș). 3. *Leș*, scurtare din ipoc. cu Puiuleț, Voiculeț etc.

1. **LEVĂRDA** sau *Livarda* s. (Sur IV). 2. *Leotrdă*, C., mold., act. 3. Cf. gr. Loverda, ctitorul unui muzeu în Atena; cf. și subst. dialectal buc. *leoftrdă* „trancănicu” (DLR).

LIFOE, Vlad, din Brănești (17 B IV 583).

LINCIUL, (Btr I).

LINGURIȘĂȘTI s. (16 A I 492), < subst. lingură.

LIPĂREȘTI, (16 B I 322); *Liper/escu*, Stoica (16 B VI 14) < subst. lipăr, (arșiță de soare) (DLR).

LIPITOARE, b. (16 A III 292), < subst.; v. Avdela, cu același sens.

LIUREȘTI s. (Cat; 16 B I 153), < ucr. люра „must” (DLR).

Livarda, v. *L e v a r d ă*.

LOGADI, colonel (AO XVI 16); prin cont. cu vb. a logodi: *Logodeanca* t. (Sc), < n. grec Logadi < λογάζδην „după alegere”.

LOGOFĂTUL, V., sulger (Sur X); - Eustratie, analist moldovean; *Logofeteni* s, < subst. logofăt.

LOGRESCU, A. din s. *Logrești* (Gorj 387, 390).

LOJA b. 1521 (D Gorj); *Loji* jup- (în genitiv) 1730 (RI X 130).

LOMNEA b., 1646, olt (AO XVII 305); Cf. *Lomnic* t. < sl. ловьникъ < ловъ „vânătoare” (Drăg 505) și *Lumnic* s., olt.

LONDE, mold. (17 A I 191; Sur XXII 127).

LULELEA, D. (Puc 297), < subst. lulea.

LUCREȚIA; *Lucrița* cneaghina armaș. Andrei (Cat. mold. II).

LUMBESȘ, (Bogrea).

Lumnie, v. Lomnea.

LUPERNA, b., olt., 1628 (Sur VI).

LURUL, Mihăilă (17 A I 102).

LUZNIAN, dobr. (RI XI 208).

M

MACRU, ard. (Paș), adj. v. și Macrin (Partea I).

MADINCEA, V., băn. (An Com), cf. tc. *maden* „minereu”.

MAGHEȚU, Coriolan, ard.; *Maghița*, Erina (17 A II 83, IV 123).

Maglaș, v. Măglaș.

MAHMET, comis (17 B IV 3); *Mehmet*, Hagî de la Bălești, 1848 (AO XXII 78), n. arab. Mahommed.

MAHRIC, N. (Sur II).

MALIC, mold. (16 A IV 42; Sd V 532), < subst. malic sau melic și malie, buc. „untură de găscă”.

MALINCA, f. (M mar), < rus. маленький „mic”.

MALIȚA, N. pr. ard. din Bihor; *Maliță* Candrea (17 A IV 59).

MAMAI, n. de tătar (Dm).

MAMALAC, Ciochină, fiul Micăi (16 A I 46).

MANENCHIE, b. (Sur IV).

MANLIU, < lat. *Mānlius* (Torquatus), n. luat în epoca latinistă, autorul gramaticilor ante 1900 (sau scurt. din Caramanliu); – ard., 1848 (An C).

MANSUL, neg., 1506 (Cîmp), cf. tc. *man-sup* „slujbă” „funcție”.

MANTALE, Antohi, mold. (RI X 254), < subst. mantă.

MANUGHEVI, din Cucuteni (13–15 B 151).

MĂRĂRAȘ, buc. ard. 1780 < subst. mărar.

MARDAGIU (Sd XVI 76; Puc); *Mardangiu*, C. boier, 1829 (Fil). < subst. mar-

dagiu (negustor de vechituri) < tc. *mardaği*, cf. subst. marda, -le, „vechituri”.

MAROGEA, Pîrvul (AO XX 139).

MAROȚI, Gh. (17 A II 260; Sd V 11).

MASIAN moș lui Tudan (Vit II 12).

MASLEA, b. (17 B III 322), < subst. maslu.

MATIȚA, f. (16 A I 234), subst. dialectal olt. „sac de pescuit” (Tiktin), cf. și sl. матица „isvor”

MAȚURA, sau **MANȚURA**, b. (16 B IV 103, 186).

MAXUT vornic de Botoșani, 1712 (Bogrea DRI 213) < tc. *maksud* „șintă”.

MAZGA, (Buc). < subst. mizgă.

MAZIL/U, -escu, act.; *Mazâl/lu* (Tec I) -ea (Meșt Cr), < subst. mazil.

MĂCĂU, fam. (16 A I 388, 539) și s. băn. < subst. ard. (ciomag).

MĂCELARU, fam. (Șchei; Sc); frecv. nume de fam., < subst.

MĂCIUMBA, I. (Sur XXIV).

MĂDĂRAN, (Ard), cf. vb. a mädări „a-linta” și magh. *madär* „pasăre”; Mădărăș (ib.), < magh. *madörász* „păsărar”.

MĂDÎRJAC, b. (Ștef); *Mädärjac*, M. (Sur XXII; 16 A I 539); *Mädtrjești* s. (Dm), provenit din Mădîrjoci, prin fonetism popular (com. de Gh. Ivănescu).

MĂGÂRDICI, armean 1788 (RI IX 129); *Mogtrdici*, frate cu Ovanes, armean (Sd XXI). v. și Partea I.

MĂGLAȘ, ard. (Viciu 34), < subst. măglaș sau miglaș „miner”; *Maglaș* ard (Grd 11).

MĂGOPET-UL, T. (Isp III¹), nume de apartenență locală, în formă rusească, „din Mangup” oraș în Crimeea.

MĂGURECI, b. (17 B I 478), < subst. măgură; *Măgăreanu* (sic) [Cantacuzino], Matei (Mag Br) n. după moșia Măgureni.

MĂJEARIUL, Petru [Rareș] (Urechii), subst.

MĂLĂCAN, Cosma, mold. (BCI IV 202), cf. subst. malac.

MĂLĂȘCUL, St. (Bir III 83).

MĂLUȘTIAN, V. (16 A IV 7).

MĂMĂLIGĂ, Vlad (Șchei 1), < subst.

MĂNDULĂ, b. (Moț).

MĂNGĂNARIUL, Fiera negustor (16 B IV 324); *Mingănariul* (Glos), < gr. το μάγγανον „unealtă de tors”.

MĂRĂCINE. act.; *Mărăcină*, vlah din Serbia (A Ist III 85), < subst.

MĂRĂNGA, Ș., 1691 (BCI V 218), cu terminație ca Șarnga; cf. subst. pl. mărni-ghile (un joc țărănesc) (DLR mss).

MĂRDAN (Viciu 16), cf. Smirdan (?)

MĂRGOTA, Ion, zis *Mărgoașul* (BCI XV 167–9).

MĂȘTEAC, b. (16 B III 206), < subst. mesteacă.

Meaņ, v. **Menții**.

MECHIU, b. (Ac Bz 5), cf. *Mechenicești*, fam. din Apele Vii (AO XV 65).

MEDENA f., ard., act. (Nepos) n. din legenda „Arghir și Elena”; *Midina* f (V Bistr); + -ca: *Medenca* fam. mold. (Sd VII 91); *Medeniuc* Ana, buc., cf sl. мѣдѣна „arămii”.

MEDIAN, St. (An Com); *Medleanu* și -ianu fam., (act.); u final provine din asimilarea cu sufixul -ianu, < subst. medean, variantă la maidan; *Medienești* s. 1606 (Cat mold I).

MEGETE, Voico (17 B I 139); – sau *Migete* (17 B IV 123).

MEGIEȘAN, T. (IS 282), < subst. megiaș.

MEGHU, olt. (AO XX 147); *Meghea*, Gh., mold., cf. magh. *meggy* „vișină”.

MEHER/E, Petruț, ard. (Met 146); -a b. 1690 (Paș).

MEIRIȘU, Stan (17 B III 174). cf. subst. meiran pt. magheran.

MEITANI, fam. act.; *Maitani* scris și *Meidani* = *Maitani*, aromln, 1821, < magh. *melytani* „drept, just” (etim. BA unq. 27).

MELA, b (16 B II 211); + suf. -iș; *Melișescu*, Gr. mold.; cf. gr. μέλας „negru”, sau magh. méla „visător”.

MELDEA, Ioan (Sur III).

MELESTAN, M. (Sur II) < subst. melesteu + suf. -an; *Meleștan*, Tăban (Isp II²).

***MELIHNA**, cf. subst. melină pt. mălină (DLR): *Amelihnii*, Gligore (Băl VI).

MELNIC, b. (Ard). cf. oraș blg. Меленик.

MENGE, b. (Sd XXI); *Mengea* t (Mus).

MENTII s. reg. Oltenia (Î Div); *Meaņ*, schit (AO XX 133); *Meņico* b. (17 B II 66).

MEREU, fam. din Lipia, -Buzău < adv. și adj.; cf. *Merei*, s. r. Buzău.

MERSURLEI, A., ard. sec. al XVIII-lea.

MERTĂȚEA, (Hur).

MERTU, olt. (RI VI 262); *Merfan*, Ioan (An Pit 27), cf. subst. merță (baniță).

MESDRE, Ioan (CL).

MEASTEĂ, b. (Cat), < vb. mesteca.

MEȘTEA zis și *Meșta*, vatag (16 A III 29, 156), vb. mește = a turna vin, a amesteca.

METEREGHEN, (17 B IV 448).

MEXANA, b., 1638, mold. (Sur XI).

MEZILUL, b., olt (RI VI 263); *Mizil*, orașel, fost stație de poștă < subst. menzil, serviciu și stație de poștă < tc. *menzil*.

MEZIRAR, pren., 1680 (G. Roș 42).

MIAUNĂ, Ioana (Sur IX), < vb.

MIBOȘAIU lui Anania, orașan (17 B II 234).

MICHER, sătean (17 B I 36, 368).

MICUD, 1639 (An C III 739); -ă, munt., 1787 (RI I 21).

MIEȘCUL, P., mold. (Sd VI 57).

Migete, V. **M e g e t e**.

MIHART postelnic, olt. (17 B III 412, 533), cf. mihalte, un soi de pește (DLR).

MIIICA, gram. 1584 (D Gorj).

MIJATCĂ, St. (Drj XIII), cf. subst. mija.

MILTON, G. ard. (Met 48).

MINCIUNĂ, Dinu (Î Div), < subst.

MINDILEȘTI s. (16 B IV 159); *Mindoiul*, D., olt. (Sur VI), cf. ung. *mind* „totul”, + suf. -ilă și -oiu.

MINGHECI, olt. (17 B IV 87).

MINTENA, f. (Băl II), cf. adv. reg. *minten* „îndată”.

MINUNE, țig. (16 B II 16), < subst.

MINUTA, f. valahă din Serbia, 1318 (DR IV¹), < adj. *minut* „mărunt, subțire”.

MIORU, ard. (Viciu 34) < subst.

MIORȚU, Dr. (17 B I 220), < vb. a mior-
țai, var. la vb. miorlăi (DLR).

MIOTOȘ, boier (P Gov f° 12 vo).

***MIRA**, a se, vb.: *Demiral* fam ard. sec. al XVIII-lea.

MIRE, vlah din Serbia, 1348 (A Ist III 85); – 1815 (D Buc) < subst.; cf. *Mireul*, (17 A IV 420) și *Mireș*, cojocar (D Buc).

MIROVAN, Ion (CL).

MISCURICI, G., olt. (Sd XXII).

MISIR, (Sd XVI), < tc. *Misir* „Egipt”; *Misirliu*, fam., act. < tc. *misirli* „ostaș egiptean”.

MISNEA din Crîng, munt., 1688 (BCI V 212).

MIȘELESCU, I. (Sur X), < subst. mișel („sărac”).

MIZ, b. (Moș); *Mizulești*, moșie (Î Div); *Mizla* f., 1234 (11–13 C I 145), cf. miză, var. la mijă (DLR).

Mizil v. *Mezil*.

MÎCSINEȘTI s. (Sd XXII), cf. subst. micșunea și vb. a micși.

MÎNCAT, boier † 1523 (P Gov f° 14 < vo).

MÎNZALĂ, b. (17 B IV 173); – Stan (17 B I 92), < subst. mînzală sau mînjală; alt sens: în expresia „mînzitul frunzelor” folosită în fosta com. *Mînzătești* din r. Buzău.

MÎNZATU, (Dm); -1 (Glos); *Mînzătești* s. din subst. mînzat.

MÎRA, D., mold. (BCI VII 98), < subst. mîră „ceartă” (DLR).

MÎRJEL, (16 A III 117); cf. *Mîrjolea* (Mus).

MÎRLEANU, act. și t. (Iacul); *Mîrlec*, b (Dm); cf. vb. a mîrli.

MÎRȘEȘTI s. (C Bog), < subst. mîrșeu „poftă” (Tik).

MÎRȘA t. (BCI XI 53, 58); + suf. -an, -ete: *Mîrșănele* t. (Mus); + -ilă: *Mârșilă*, C., olt (RI XI 45), < subst. mîrșă: 1° oae slabă, 2° nadă (DLR).

MÎRȘAVUL, St (17 B II 58), < adj.

MÎRTAN, Drag. (AO XVI), < subst. (cotoi).

MÎRȚCAN, popa (16 B IV 48).

MÎZGĂ porecla unui Ștefan Vvd. (Hurm. XI).

MLADEN, vecin (17 B IV 45); boier (P Gov f° 11) < srb.-blg. *mladŭ* „tînăr”.

***MLEC** + suf. -an: *Mlecănești* s. (17 B II 432); *Mleică*, b. (RI I 22), cf. subst. *mlece* și vb. a mleci „a dumica”.

MOARCĂȘ, Z. (Șchei III).

MOCIRLĂ, Vlad (16 B V 426), < subst.; cf. și *Mociran*, b. (Mar) < Mocira sau din Mociar ss., + suf. -an; cf. blg. *моуур* „mlaștină”; cf. *Mociorniță* < subst. (băltoacă).

MOCȘURCUL, R. (17 B II 270); cf. *Mocșa* < Moc 11 (Partea a II-a).

MOGLAN, b. (Sd XXI) < subst. „bădăran” (DLRM).

MOHĂRTE, C. (Vr. C).

MOJACHER, moșn. (16 B VI 125).

MOLODEȚ, pan (16 A IV 40); -i b (17 A I 219), probabil aceeași persoană. < rus. *молодец* „flăcău”.

MOLOTENA, jupînița (17 B IV 428).

MOLTEA, b. (Mar).

MOMOLAN, Vlad (RI X 136); cu schimb. de sufix: *Momoloșu* t. (Mus).

MONȚESCU, fam. (Î Div) < *Monț.

MONOCAN, Ioan, munt., 1705 (BCI XI 15).

MORÎNGLAV, D-tru, fiul lui Giura, 1742 (AO IV 191); -u s.; *Morînglavi*, Matei (Ins 165), < blg. *мопен* „violet” și *глава* „cap”.

MORSĂIASA, (Sd XVI), n. marital < *Morsa, cf. magh. *morsza* „fărmă”.

MOSTĂ, olt., 1616 (Sur VI), < sl. *мостъ* „pod”.

MOSTRĂ al Șerbăneasăi (16 B V 181), < ngr. *μόστρα* „bucată de probă”.

MUSTOCHINĂ, b. (17 B III 512), cf. subst. regional *moștochină* (în doc. Pucioasei) „smîrc”.

MOTAN, v. (16 B II 245), < subst.

MOTÎNCEȘTI t. (Mus), < *motîncă.

MOTOC, ard. (Paș; Viciu 34), < subst. motoc (cotoi), la fig. „molu”, + suf. -na, ca în Zlatna > Zlagna: *Motogna*, ard., act.

MOTOMAN, D. (Olt) cf. Mota < Timotei (v. Partea I) și suf. -man; + suf. -cea, *Motomancea*, act.

MOTOS, b. (16 B II 397).
MOZAVIRUL, Badea (Glos), < tc. *mozavir* „calomniator”.
MRAZE, b. (16 B II 135); cf. *Mrazek* prof. < ceh. *mrazek* „ger”.
MUCAVELA, R. (17 B III 505).
MUESTREA t. (Mus), din n. de persoană < subst. măestru.
MUGHIN, D. (AO XV 158).
MULIU, Enea (Ard II 254), nume modern, luat sub infl. școlii latiniste < lat. *Amulius* rege latin (cu afer).
MULTEA, (Ard); *Multescu*, fam., act. < adj. mult.
MURAFĂ, mold. (DR I); – Gh., 1832 (BCI VII 119). < tc. „procedură”.
MURAT, Ion, meseriaș, 1820 (Sd XI 72), < XI 72, < vb. a mură.
MURDARIU, Pătru, olt. (Sd XXII). < adj.
MURENA, b. (Ant Ar).
MURNU, Gh., poetul, < adj. „albastru închis”.

MURTA b (Cat mold II); – s., olt. < tc. *murtad* „renegat”; probabil + suf. -aș : *Murtășești* s. (13–15 B 143), sau < Timurtaş.
MUSA, b., olt. (16 B VI 306); *Musi*, b. (17 B III 464), cf. turc. *Musa* < Moisk și ngr. *μουσσα* „muscă”.
MUSELIMUL, Balasache (Ins 248); *Muslina*, j-sa (17 A IV 246), cf. și muselin (țesătură) de la < Mossul, oraș arab, sau < tc. *müssellim* „vice-gubernator”.
. **MUSTAFA**, personaj în baladă (G Dem 614); Cepal *Mustafă*, român turcizat, vinde o vie (T-Rom).
MUȘCATA, f., mold., 1606 (RI VI 76), < subst. mușcată (plantă) (DLRM).
MUȘCHER, Gh., mold. (BCI IV 205).
MUȘUROI, (16 B III 221); -u, Ciucă (Î Div); *Mușuroaia*, Mărin (IO 258), n.marital, < subst.; ca sens, cf. Movilă.
MUTĂHALĂ, R. (17 A II 267) < subst. mătăhală + adj. mut sau < muteveliu < tc. *mütehveli* «administrator».
MUTRU, b., dobr. (RI XI 207); *Mutrea*, Marcu (Sur V), < subst. mutră.

N

NAFIR, P. (Haț 47).
NAGĂȚ, Ursu (Cat mold II) < subst.
NAIBA, S. (Hur 102), epitet pentru diavol.
NĂLEȘTI, Dealul, t. (Sd XXII); *Nadina* b. (Mar).
NALBA, b. (17 B II 237); *Nălbea*, Marin (RA I), < subst.
NANDIU, Bălaci, olt. (AO XVIII 142).
NAPOS, Stan (17 B III 477).
NAȘA, b (16 A III 443) < subst. naș; *Nănășești* s. (16 B I 127) < nănaș.
NAVALĂ, I. (Sur XXIV), < subst. năvală.
NĂBLOJ, fiul lui Zarbul (17 A II 233).
NĂDĂBAICO, b. (Dm); *Nădăbaică*, boier (16 A III 32 IV 263). n. ucr.
NĂDILĂ, fam. (Cat mold. II) < subst. nadă.
NĂFURDEȘTI s. (17 A III 196; Tec I).
NĂGLUPEȘTI s. (16 A I 279).
NĂHIUL, b. (Nur 99).
NĂIMANUL, (17 A III 182) n. etnic, < naimani, popor turanic.
NĂLBAN, Iane (17 B II 119, IV 194); *Nalbantu*, Gr., act., cf. arm. *Nalbandian*, < tc. *nalband* „potcovar”; v. Dălbă (Partea a II-a).
NĂPÎRCĂ, mold. (BCI IV 148), < subst.
NĂPRAN, mold. (Sd XXI), < blg. *напран* „bătut” „semeț” (Weig. Wörterbuch).
NĂSDRĂVĂNIȚA, Pauna, olt. (BCI VIII 18), < subst. năzdrăvan.
NĂTĂLMOȘ, pren. (16 A I 504).
NĂTĂRĂU, Ioan (T-Jiu) subst.

NĂȚPA, vecin (17 B II 413).
NĂUCUL, Vladul (17 B I 351) < subst.
NĂVRUTUL, Oprea (16 B V 246); < nevrut, epitet pt. diavol.
NEARI, b. (Ard); cf. *Neaura*, t.
NEBESCU, Ioan, mold., ard. 1780.
NEBOJATCO, diac., apoi boier (16 A I 5, IV 263), < rus. небогатый „sărăcilă”.
NECIU, ard. (Paș) cf. srb. -croat. *Neč* < Nestor, sau < Недѣлко (etim. Pașca).
NEA, moșn. (AO X 130) < subst. neaua.
NEI, log. (C Cos I 578); *Neiu*, fam., act.
NELCIUL (Dm; C Bog).
NELIP/ESCU, fiul Urteii (17 A IV 162); -ești s și t. (Bir I).
NEMĂNESCU, Simion (Tec II); *Nemen*, C., mold., act. cf. 1° magh. *némán* „mut” 2° srb. -croat *Nemania*, fam. 3° Neeman Sirianul (Noul Test.).
NEMICANI, t. (Sur VIII; Glos), < pron. neg. nemică.
NEMIRA, oronim; *Nemir/ea* și -ca fam. (Dm), < cf. sl. *немирнѣ* „fără pace”.
NEPOȚESCU, (Tis 347), < subst. nepot.
NETOTUL m-te; *Netotea*, Ion, act.; *Netoții* s., < subst. netot.
NEVASTA, fam. (Hur 101); *Nevesteasca* s. < subst.
NEZĂCUTUL, mold., 1522 (Sur XXI; 16 A I 599), < adj.
NIHORNE, b. (Ur XXII 121); *Nihoreni* s.
NIGOLIA f. (Vieri 72), Neagul (?)
NIMARA, Vas. (T. -Jiu); *Nimoreni* s.
NINGA, tătar (Ștef).

NIOCA, ard., 1726 (Paș).

NOBIE, Cr. (VM).

NOHAI fam., buc. (M Put 131) n. etnic < tătarii Nogai.

NORA, b. (16 B VI 105); – ard., 1726 (Paș), subst. noră sau < nor (nour); *Norel* (ib.); n. act. < Eleonora.

NOTARA, prelat grec; – fam. (Sd XVI); – Alex. ș.a. (I Div); – Ctin, artistul dramatic. < gr. Νοταρᾶς < lat. *notarius* „secretar”.

NOTEA, b. ar. (Cara 92); *Notă*, f. ar. (Fărș); *Noti* s. ar.

NOVAC, olt. (17 B III 535); *Baba-Novac* căpitanul lui Mihai Viteazul; *Năvăcești* s., < srb-cr. *novak* „tînăr”.

NUCLEȘTI s. (17 B III 485).

NUDA f (?) sec. al XVII-lea (P Gov 1° 12 vo).

NUNA, f., mold., 1661 (Sd VII 379), < subst. nun.

NURSU, Costin (16 A III 246).

NUȘU, dobr. (RI XI 211); *-l*, Rogozi, 1716 (BCI XV 62); *Nuși* Tului, ar.

O

Oaida v. *Oida*.
OAJDĂ, Ion (Sur XXIV).
OARĂ, R., olt. (Hur 101), < subst.
OARFĂ, fam., meh.
OARGA (16 B VI 89), cf. magh. *varga* „cismar” (etim. BA ung. 40), sau < Horga. (Partea a II-a).
OARȚĂ, din Orțești (16 A I 129, 558), < subst. „rîsul” (zool.).
OBĂLIȚĂ, b. (17 A II 47).
OBINCU, T. (Sur VII).
OBITAȘ, P., ard. 1780.
OCSOTI agă, 1579 (AO XV 123, 125; Cat); — mare ban, 1567 (Giur 282); — neg. în Tirgoviște (16 B III 177), probabil aceiași personaj în toate actele citate.
ODAHNA, b. (17 B I 310).
OGÎRLACI, Al., ard. act., cf. magh. *agrârlac* „locuință agrară”.
OGRANUL, Ion, ard., 1800, cf. blg. огран „gardul curții”.
OGRETIN s. munt. scris și „Ogradini” la 1743 (RI IX 44); *Ogrătin*, b. din Drajna, moș eponim al satului vecin (Drj II); v. și Obretenia.
OGU, D-trașco, din Muscel 1820 (Mus); *Ogescu*, N.
OHENCĂ sau *Ohincă*, mold. (Sur VII); cf. *Ohică* (ib.).
OHNEA, Stan (AO VI 425).
OIAGA, Ana (An Com 253), < subst. ard. oiagă sau uiagă „clondir”.
OIDA, b. (17 A II 81; Sur IV); *Oaida*, Pătrașca (ib. 258); *Oidești* s. (17 A V 132; C Ștef); cf. Goidești s. Bz., < interj. „*oida* „hăis” (DLR).

OIJA, b (16 B IV 479).
OINEȘTI, s. (Dm) < subst. *oina*, sau < Voina.
OJOG fam., mold. (Sur VIII; Isp IV¹); *Ojogeni* sat dispărut; cf. *Ojoc* b. (Ur XXII 224), < subst. ojoc „coada cociorvei, pămătuf”.
OLAC b. munt., 1586 (Cat; Glos). < subst.
OLĂȘEI s. (Sur II) zis și *Oloșei*, mold. (Sd VI 84) prob. magh. ólah „vlah”.
OLIVER, frate cu Marin și Lupu (17 B IV 59), n. italian venit prin sirbi; -a f. sec. XVII (P Gov f° 12 vo). 2. *Alivera* ostaș 1521—29 (ib f° 17).
OLOGEA t. (Mus); *Ologelu* (Cl), < subst olog.
OMENGHIE, b. (Sur X).
OMUL, ard., 1726 (Paș); — mold (16 A IV 229); — munt. lc, < subst.
ONCEAR, Ion, mold. (17 A II 231).
ONDECAL, Oprea (17 B I 438).
ONOGHIE, 1659, mold. (Sd VI 143); *Onogea*, fam.
OPINCĂ, P. 1661 mold. 1780, < subst.
OPINTEALĂ, mold., 1497 (Glos; Ștef), < vb. a se opinti.
OPLEȘTI, fam., 1579 (AO XXI 187).
ORCAN, (16 B III 297; Aș Br 17) n. ture.; *Urcan*, S., ard., act.
ORHA, Ignat act.; -otă: *Orhot*, Ioan, olt. (An Com 173), cf. vb. a orhăi, var. la vb. horhăi.
ORIHESȚI s., olt. (AO III 118); *Orhei*, Natalia, mold., act. cf. sl. *orěchŭ* „nuc, alun”.
OROMU, din Lovișteea (BG LIV 195), cf. magh. *három* „trei”.

ORȘANUL, Stoica (17 B III 191).

ORTAȚI, Călin, mold., 1674 (Răc 24; RI XII 242).

ORȚA, b., mold. (Isp I¹); *Orțești* s., scris și *Ortești* (16 A I 245). V. „trei perechi-orțeale” (citată din „Iorga SN 194” fără explicație, în DLR mss).

ORUC, Al., olt. (BCI VIII 22).

OSMAN, Lupu, 1670 (D Buc) pren.; — hoț oltean, în folclor; — D. (Î Div), n. turc.; cf. *Ozmana*, Lupu, olt. (Sd VI 507).

OSMELEȘTI s. (16 A I 210, 512).

OTAC, fam., mold. (RI XII 243); *Otacl*, Toma Tîgîngăș, 1674 (Răc 25), < tatar *otak* „cort”.

OTĂRĂ (17 B III 326).

OTIC, P. (17 A IV 35) < subst.; cf. *Otiuc*, V. (16 A IV 8).

OTITELIȘ s. (17 B II 169); *Oteteleşanu* clucer, 1793 (Cat gr 1) scris și *Teteleşanu* (ib.), prob. < sl. *отъ* „din” + *Teliș* s.

OȚET, Pătru (17 B II 100) < subst.; *Oțetea*, Al., prof.

OUL, V. (Bir I), < subst. ou; *Ouleț*, T. (Bir IV).

OVAIU, P. (16 B V 246).

OVĂRLEȘTI s, munt., 1644 (RI XVII 312), cf. t. ucr. *Hovirła*.

OVREICU, pren. (AO XV 287) în pomelnicul unui orășan, Dobre Băcanu, < etn. ovrei (evreu).

Ozmana v. O s m a n.

P

PABOLCE, Ct., mold. (Sd VII 236).
PACHIRCU, (Sd XXII).
*PAHARNIC; *Păhărniceleu*, vătăf (D Buc).
PAIUNDUR (l) boier munt., 1636 (An Com III 748).

PAIZAN, „ginere Tăbălăescului” mold., 1741 (RI XI 265); — Sterie-Drăghici, Buștenari, < magh. *pajzán* „neastimpărat”, cf. și gr. Παϊζανής, firmă în Atena (Guide, 1899 p. 62 B), < it. *paesano* „șăran”.

Palaleu, v. *Paraleu*.

PALANCĂ, I. (Lic Pl 381) < subst.; *Palancea*, fam. (Buftea).

PALANIȚĂ, I., mold. (Sd XXII 332) „cf. subst. ard. palaneț „plăcintă cu brânză” (com. Cristurean).

PALAVU, t. (17 B I 368); -l, Albu (16 B IV 88; Giur 277), < blg. палав „furtunos”.

PALAVRĂ, Dima, mold., 1600 (Hurm XV¹ 775) < subst. palavără.

PALHĂR, din Criva, 1643 (AO III 139), cf. subst. reg. palhă (petec, pală de fîn) < magh. *pályha* „pală”.

PALTÎN, fam., act. < subst. *paltin*; prob. *Păltinea*, M. (Vr C 152); *Păltinescu*, Șt (TC IV). Cu subst. de terminație: *Păltele* mold. (Sd XXI); *Pelte* (Ard); *Palta*, Mihai (Cat Braș 114).

PANDOR moș; -u (Viciu 34) *Pandrea*, ard., 1664, 1722 (Paș), explicat greșit de Weigand din Pandora; cf. subst. pandur, în Ard. de nord cu sens de „paznic în sat”.

PAOR, oberchinez de Fetislan în Serbia (AO VIII 293), subst. băn. < germ. *Bauer* „plugar”.

PAPĂGOL ard. și *Papalea* (Viciu 34) ard. < vb. a păpa.

PAPINA, Mihnea (17 B III 15) < subst. papină (fem. desfrînată), cf. blg. папина „nătărău”

PARALEU, P., ard. (RA II 408; Viciu 34) < subst.; prin disimilare: *Palaleu*, Gh. (17 A II 340).

PARNO, mold., act., < subst. țig. „oală”.; *Parnaia*, f., țig. (16 B II 16), marital; cf. și rus. парной „cald”.

Parție, v. *Prăț*.

PASTIA, (Puc) etc., < gr. παστί „făină”.; *Pastiescu*, D. suptcîrmuitor 1841 (Drj XV a).

PAȘNICU, fam. (Șez), < adj.

PATE-RĂU, poreclă (DR III), < vb. a păți.

PAZARLIE, b. (16 B I 114), < adj. tc. *pazarlı* „de piață”.

PAZIA, b., dobr. (RI XI 210) cf. subst. pazie, detalii la streășina casei și subst. paziia < topaz (etim. DR II).

PĂCATE, Mihai (Met 290), < subst. păcat; *Păcățan* (Viciu 31).

PĂDULEIU, vecin (17 B III 54).

PĂIDA, b. (Ard); *Paidiu*, act.; cf. subst. păidași, grup de patru inși la colindat (DLR).

PĂISTÎRNAC, St. (17 A III 44), < subst. păistîrnac.

PĂLCĂU, Ion (Î Div).

PĂLICIU, mold. (RI V 224), < subst. ard. „arsură de soare (DLR).

PĂLIVAN, N. (16 B V 2); *Pelivan*, Ioan, mold. < tc. *pehlivan* „acrobat”.

PĂLPĂ, munt. (16 B V 470); *Pelpea*, Șt. (Ștef) mold. cf. vb. a pîlpi.

Pâlte, Pältinea, v. *Paltin*.
PĂRĂDOREȘTII, neam brașov. (BCI XII 88).
PĂRĂȘ, Costul, 1491 (Sur XV), < subst. pîrîș.
PĂRĂȚ, olt. (Sd VI 488); cf. *Pereț* fam., act. < subst. rus. *пеpeц* „piper”.
PĂRCĂLĂBOIUL, Vladul, sec. XVII (Acte Sc), < subst. pîrcălab.
PĂRGĂLIE, M., 1698 (Tec II); cf. subst. ard pîrgălaş.
PĂRTOC, Gh., munt. 1644 (Vieri 66).
PĂTCĂU, St., 1468 (Ț-Rom 324), < magh. *patkó* „potcoavă”.
PĂTLAC, Neagul, 1644 (Vieri 66).
PĂTRUNSUL, N., preot (Sur XV), < vb.
PĂTULEA (Bz); *Patulea* (17 B III 495), < subst. pătul.
PECHIEA boier 1530 (P. Gov f° 14).
PECICA, b., mold. (16 A I 302); — s. băn., cf. blg. *печка* „sobă”.
PEDESTRU, Ion, pîrgar în Bran (Cat Braș 371).
PELIN, Drăgan (Glos), < subst.
Pelivan, v. *Pălivan*.
Pelpea, v. *Pălpă*.
Pelte, v. *Paltin*.
PERCIUN, M., mold. (BCI VII 84), < subst.
PERECICHIU, b. (Dm); cf. *Perchiul* s. (Tec I).
Pereț, v. *Părăț*.
PERGA, b. (17 A III 8).
PERIZEA, b. (VM), subst. peruzea.
PERNEA, Gh., mold. (BCI II 214); — Ion (Mag Br); < subst. pernă.
PERPELEA, Șt. (BCI V 201); — P. (Puc 397); *Parpală*, act. (reg. Ploiești), < vb. a perpeli.
PESIUȘ, (16 A IV 184).
PEȘTIȘEL, Moise, coautor al *Palici* din Orăștie, < subst. pește.
PETROȘEL, fam., act.; -u, Milea (Puc), < subst. (pasăre)
PEȚA, ar. (Capidan); cf. *Pețanca*, fam., actuală.
PEȚARCĂ, b. (17 B I 139).
Pevițul, v. *Piaveț*.
PIAVEȚ, b., 1690 (Isp IV¹), < blg. *пѣвецъ* „cîntăreț”; Prob. *Pevițul*, V., mold. (Sd VI 160).
PIELMUȘ, S., mold. (Sd V 94), < subst. pielm, + suf. -uș.

PIERCAN, I. (Puc); -i t. (Sc), < vb. a piercăni (Sc), a piui de foame (despre păsări).
PIGUI, Ion (T-Jiu).
PIHĂ, C. (Vr. C), subst-ard. „puf, scamă” (com. Cristurean).
PIIATA, ceaș (Sd XVI); la genitiv : „par-tea *Piefei*” b. (16 B I 111).
PILAREA, ard. (DR II 697).
PINESCUL, moșn. (17 B III 561), < subst. pin.
PINTEN, spătar (Glos; 16 B II 155), < subst.
PINȚA, b. (Sd XVI); cf. magh. *pinca* „pivniță”.
PIPIRIG (planta): *Peperig*, b. (C Ștef); cf. subst. buc. piperig (om pipernicit).
PIRCU N. (Buc.); *Pirciu*, act.
PIROHA, b. mold., 1654.
PIRSUL, din Bălteni (17 B IV 363).
PISĂȚEL, D. (Sur V), < vb. a pisa.
PIRTEA, olt. (Sd VI 474, 506); cf. *Per-tești* s.
PIVEN, C., mold. (Sd V 416), cf. blg. *пивен* „bodegă”.
PÎNZU, Stan 1625 (AO XII 378), < subst. pînză.
PÎRDESCU, Matei post. (AO XVI), < subst. pîrde var. la pîrtie.
PÎRGARIUL, Ioan (AO XIX 111), < subst. pîrgar.
Pîrpală v. *Perpelea*.
PÎTU, din Ceraș (BCJ XV 141); *Pitea* țig. (16 B I 84) < sl.
PIECUL, Vladul, olt (Sd V 299).
PÎȘĂU, Gh., birău (Braș), < subst. piș.
PLAHUDA, Șt. (16 B III 99).
PLANIȚA, vistier (Sd XXII 332), < blg. *планица* „fragă”.
PLĂIAȘ, Lupu (Șchei III), < subst. plăeș < plai; *Plăian* (Viciu 16) < subst. plăian „locuitor pe plai”.
PLĂMĂDEALĂ (Ard), < subst.
PLEPEA, b. (16 B IV 78).
PLEȘECHI, C. (Flor 61).
PLIC, Petru (Met 48).
PLITEA, țig. (16 B I 43), < subst. plită.
PLITOS, fam., mold. (Arh), explicat de Gh. Sion, autorul Arhondologiei Moldovei, ca nume grecizat după *πλήθος* „mulțime, berechet”, din rom. *Pletosu*, în epoca fana-

riotă, ca și Calimachi pentru Calmăș; cf. însă Plithos (Erbic., Cronicarii greci).

PLUMBOTĂ, din Bîrsa (Sd X), < subst. plumb.

POBIR, fiul lui Nubir, armaș mold. (Sur XX), < subst. băn. „știulete”.

POBIRCU, b. (16 B IV 104), < subst. pobirec, cînepă crescută chircit (Sc).

POCRIȘ, Necoară (16 A IV 172); — Ioniță, mold. (Sd XIX 89), < subst. „capac”.

PODRAG, boier 1521—29 (P Gov f° 15 vo).

POGHIL (17 B II 380).

Pohă, v. P u h a.

POHREB, b. (16 A II 34).

POIADE, Ifrim 1782 (B Cr 75).

POJEȘTI (Hur), < *Poja.

POLADA, N. (Isp IV^d).

POLEI, Lîpul (Sur VII), < subst.

POLIȚANUL, M. (Sur V) < subst. poliță.

POLIZU, < gr. πολύζωος „cu viață lungă”, 1. — D. boier, 1788 (Fil C 286); *Polizești s.*, cf. Dabija, ca sens.

POMANĂ, T. (BCI VII 56).

POMIR spătar (Sur VII, X).

POMOHACI, L. (CL; Buc), < ucr. помогати „a ajuta”.

PONGHINĂ, b. (16 B II 141, V 439).

PONORAȘU, Bran (AO XV 157), < subst. ponor.

POPORA, b. (16 B IV 425); „moara Poporei”, < subst. popor.

PORNEIU, C., dobr. (RI XI 212), < vb. a porni.

PORUBIN, mold., act.

PÓROBOH, b (17 A III 97).

PORTIȚA, Pop Stan (Ard II 172), < subst.

POSHARI, Dim. (Cat gr I), n. grec.

POSPAUL (16 B III 362), < subst. pospai; *Pospală*, mold. (Glos; B-răz 65).

POTERAȘU clăcaș, Chiojdu 1800.

POTLOG, V. (Bir II); -i s; < subst. *Porlogaru*, poreclă (Bordeni) < varianta porlogar < potlogar.

POTOLEA (16 B II 365); — olt., 1645 (AO VIII 295), < vb. a potoli.

POTRICAL (17 B I 261), < subst. potricală (uneltă).

POVAR, din Văleni (17 B I 480), < subst. povâr, variantă la povară (Tiktin).

POZARU, Lupu (16 A II 18).

POZNAN, pren. (Pom).

PRADĂ (16 B IV 189), < subst.

PRAGIA, b. (Moț).

PRANDEA, V. (Tg-Jiu); — Ion, buc., act.

PRANȚEA (16 A IV 132).

PRASA, Șt. (BAB II 111), < gr. πρασιζ „verdeață”.

PRATEA, boier, 1437 (13—15 B 97).

PRAȚA, Iacob, ard. (Met 39); prob. cu metateză: *Parțic* popa (17 A V 326).

PRAZNIC, Ion (Sur III), < subst.; *Praznicea*, (17 B III 15).

PRĂDĂLICEȘTI, s. (Glos), < subst. *prădalică* „beneficiu”, în vechiul drept românesc.

PRĂVĂLICIU, Vas. (Tut), < vb. a prăvăli.

PRĂVĂLIE, Ionașcu 1606 (Cat mold II) din subst. prăvălie.

PREJA, b. (Moț).

PRELUC, Chiriac, moșn., 1696 (AO XVI 311) < subst. prelucă (poiană în pădure) cf. *Prelici*, Gh., buc., act.

PRENCIU, dobr. (RI XI 210).

PRESEACĂ, Oanța (Ștef II); — Oana, mold. (Sd V 386); — t. (Sc); cf. subst. prisacă, sau preseacă; sens primitiv: „seciu” „tăetură” în pădure, sau locul înconjurat de nămetul crîngului tăiat.

PREZU, jupînceasa (17 B IV 93).

PRIBOI, fam., act.; *Priboieni*, -ești ss.; *ai* s. și *-iasa* f., nume maritale (16 B II 234), < subst. priboi (plantă și uneltă).

PRIIAN, țig. (Sd XXI), < adj. *prian* „bălțat”.

PRIMA, Ștefan ș.a. (I Div) < adj. prim, -ar.

PRIMICHIRIU, Pantazi 1725 (Cant) < subst. primichir.

PRIPAS, b. (17 B II 413).

PRISA, f., țig. (17 B II 88).

PRISIAN s.; cf. Presian, țarul bulgar din sec. VIII.

PRIȘTA, moșn. (16 B VI 326).

PRIVEGHIU, Mihail și Grig. (Sd VII 64, 65), < subst.

PROASPĂTU, Ioan (Sur XV), < adj.

PROCEALNIC, (Dm; 17 A I 163); -i s. (Cat mold II) < subst., funcționar de cancelarie domnească.

PROCOISCU, Șt. (17 B I 32).
PRON/A sau **-EA**: „Neagoe al Pronii”,
munt. (Sd XI 261).
PROVAT, R., olt., 1735 (doc. inedit din
s. Buzduc), < gr. πρόβατον „oaië”.
PRUȘ, Ion, 1662 (Sur IV).
PUCEREA, Tașcu, ar.; – Gh., mold. (Sur
XXII).
PUFRA, P., ard. 1780.
PUHA, ard. (BA ung. 28); *Pohă*, 1686
(Ur XXV 279), < subst. puhă „biciu”.
Puida v. **P u n d a**
PUJDREA (16 B V 109).
PULCE b (17 B I 111); *Pulcio/iu*, *-iaș*
fam. (Draj).
PUMNEA, D-tru (Șchei III), < subst. pumn.
PUNDA, Ion (Băl I); cf. *Puida* Ioan 1653
(M Put 90), eroare de grafie la una din forme.

PUNTULESCU, Stan (Braș), < subst.
punte.
PUPA, țig. (16 B II 16); *Pupă-lapte*,
1800 Piatra-Corbului (Chiojdu); poreclă (Sc),
< vb. a pupa.
PUROICEA, St. (AO III 251), < subst.
puroi.
PURȘA, Luca, ard. (Sd I–II 13).
PUȘTIUL, Neguș (Mag Br); – fam. (D
Buc); – Florea și D-tru (17 B III 37, 427);
Puștiul (17 B II 200) < subst.
PUTINIȘCĂ, Ion (BAP II 329), < subst.
putină.
PUTRED, Tatul (16 A I 117); *-ul* mold.,
1505 (Glos), < adj.
PUȚCOAIA, b. (17 B I 172).
PUZI, vecin (17 B III 54).

R

RACHIEARIUL, Badea, 1664 (Acte Sc),
< subst. rachier.

***RAFLEA**: *Răflești*, fam. munt., 1630
(Sd VII 369)

RAGAZAN, fam. mold. (Șez).

RAGUZEL, b., 1640 (Isp II¹); cf. orașul
Raguza.

RAMADAN, C., stolnic, 1730 (BCI XI 17);
– D-tru spătar (Aș Br 20); < arab *rama-*
dan, a noua lună din calendarul musulman,
se dă ca nume celor născuți în această lună,
la turci.

RANU, (Ard); *Rănea* (ib), cf. blg. Рапо „cel
născut dimineața” (Weig).

RANDA, stegar (Sur XXV).

RAPANDA, b. (16 B IV 177); *Rapoda*
t. r. Vaslui.

RAPȘA, s.; *Rapșă* b. (Isp V²); < subst.
„răpire, jaf” cf. *Rapcea*, Ion (G. Dem).

RARĂU, b., ard., 1680 (Paș); – m-te.
< ung. *ráró* „uliu” (etim. Pașca) sau „bft-lan” (DR I, Bogrea), „zăgan” (Păs).

RASUL, Ion, mold. (RI VIII 147); *Rași*
t. (R Gr; IO 51), < adj. ras.

RATIȘ, Necoară (17 A II 32), < subst.
rateș.

RĂCĂNEL, Pîrvu și Maria *Răcănița*,
soția lui; – P. olt. (Mz Pl I 63) < subst.
(brotăcel).

RĂCĂTĂU, frate cu Lurul (17 A I 102);
– s. ard. și mold., cf. magh. *rakat* „depozit”.

RĂCNEA, (Cat); – călăraș (Sd IV 42),
< vb. a răcni.

RĂCOREA, D. (AO XV 156), < subst.
răcoare.

RĂDAMEDE, fiul lui Stan Burcuș, rumîn
(Aș Br 81)

RĂDĂCINĂ (17 B II 317); – P. (Șchei
I), < subst.

RĂDICHE, (Sd XI 87) mold. < subst.

RĂFTEA, (16 B VI 155), < subst. raft.
Răgașiu v. Rîga.

RĂGAZUL t.; *Răgăjeni* t.; *Răgoaza* zis
și *Nistra* s.; toponime < subst. răgaz

RĂGEB, Radul (17 B III 91); *Răgepi*,
megiaș (17 B IV 490), poate aceeași persoană,
< arab. *regep* „a șaptea lună a calend.
musulman”.

RĂJA, Dtr., munt., Slănic (RI XIV 194).

Rândașu, v. A r î n d a ș u.

Rănea, v. R î n e a.

RĂPEAGĂ, P. (Olt; AO XVI 353), <
subst. ripeag (unealtă de pescuit, DLR).

RĂSCA, Stan, munt. 1769 (BCI V 264).

RĂSICOL, Vlad 1672 munt. (BCI V 203).

RĂSIPĂ, b. (Tis; Cat); *Răsip*, b. (Hur
320), < subst.

RĂȘINAR, elev Blaj, 1757 (BA II 408);
-i s, < subst. (culegător de rășină).

RĂZNEȘTII, neam brașovean (BCI XII
88), < adv. razna.

REANEL, Stoica (Șchei I).

REI, buc. (orig. din Cehoslovacia (RI
VIII 117).

REMOTEA, olt., 1626 (Sd VI 466).

REREA, Manea (An C III 344).

RESU, Lambru, ar. (RI V 77); *Ressa* b.,
1202 (11–13 C I 26); coincidențe: trac. Res-
sus, rege; cf. blg. неца „moț” „șuviță”.

RETEVOEȘTI, s.; *Retivoiu*, N. (Dealul
133); -l m-te, < subst. retevoi (toiag).

RÎGA, t.; cf. *Răgașiu*, St. (Puc 297).
RÎMNA pîriul; *-ianș*: *Rîmneanșu* fam., act.
și *Rîmneaș*, A., act. < s Ramna r. Caraș.
RÎNEA, (Ard II 112); *Rănea*, (Ard). <
subst. rînă; *Rîle*, Ioan (Buc), < varianta
rîlă (rînă).
RÎNDUL, b. (16 B VI); *Rîndoaie*, Dobra
(17 B I 297), marital, < subst. rînd.
RÎNZ/ESCU, act., *-ești* s. (Glos), < subst.
rînză.
RÎTEA, țig. (16 B I 60) < subst. rît;
Rîtanu, din Pîrscov r. Cislau < subst. rîtan;
cf. Rătanu (Partea I).
ROGAN, act.; *Rogaciu*, Gh. (T-Jiu) și
s. < sl. *roga* „corn”
ROGU-TE, Ioniță, răzeș mold., 1781,
< vb. a *ruga*.
ROINEA, boier (Giur 249; Div 73), <
subst. (burete galben).

ROJA, (Bis R), < magh. *rózsa* „trandafir”.
RONDEA, căp. (D Buc).
RONȚA b., ard. (DR II 697); *Runțea*,
popa, mold. (Sd VI 93)
ROPOT/Ă, V. (Sd XI 55); *an*, I. (Puc
296), < subst. ropot.
ROUĂ, munt. (BG LIII 156), < subst.
ROZOMAC, 1495 (Cost I); *Rosomac* (Dm);
-iu (ib), < magh. (BA ung 24); cf. rus.
pocco-max ... „polifag” (Čiagov 9).
RUACA, Radu din Chiojd (Sd XIX 85-6;
Mz PI I 45).
RUCĂ, boier (17 B I 421), < rus. *рука*
„mînă”; cf. *Rucar*, Al. log (Sucev 174) n. ag.
RUCIUL, boier (17 B I 421).
Runțea, v. R o n ț a.
RUȘDEA, (Moț); *Rusdea*, N., act. < subst.
rușdă (uneltă rea: DLR).

S

SACIȘ, b. (DM 38); Saciș = Sacheș = = Sechiș (C Ștef) < ung. *székes* „scaun” (?).

SABAINOV, ușerel (Sur I).

SABĂU, fam., ard.; *Săbăoani* și *Săboani* ss. (Dm), < ung. *sabó* „croitor”.

SACAZLĂUL, Matei portar, munt. (Sd VII 6), < tc. *sakizli* „locuitor din insula Chios, = tc. *Sakiz-adasi*.

SACCE, șef peceneg, cca an. 1000; + *i* protetic: *Isacce* oraș, (ca Ibrail pt. Brăila) sau din Isac + suf. *-cea*.

SADIHA, Nedelco (AO XIV 106).

Saidir, v. Șaidir.

SAITA, P., Or. (AO VII 216).

SAIVLOCUL-CIUMALEU, Radu, f. jd. Argeș (17 B IV 83).

SALUMIR, (17 B IV 183) din r. Buzău, sau lectură greșită pentru Balomir.

SAMBACIL, b. mold., 1554 (Sur XXII); *Sambocil* răzeș, 1640 (Tec II).

SAMOR, David din Săcele (Cat gr I), < subst. samur.

SANGUIU, (16 B IV 383); *Sango*, 1588 (Gorj 375) cf. subst. sangulie = voalfin (DLR).

SARCIU, v. (Tis), < subst. sarce (lișiță).

SARIALBĂ, Dobre (Bîr II), < subst. sare.

SATHA, f. (17 A I 168) P Gov f° 46 și 49 vo) de la Safta (?)

Sată, v. Ș a t r ă.

SAVIRDIAN, vătav (17 A IV 453) cf. arm. *Şahverdian*.

Săbăoani, v. S a b ă u

SĂBRIAN, b. (17 B III 212); – Savin, mold. (Sd VI 24).

SĂFENDACHE munt., 1707 (Sd XI 269), n. gr.

SĂGARCEA v. *Segarcea*.

SĂIGAN, din Buzău (17 B II 303).

SĂLBAIU Ioan, olt (Sd VI 497), cf. subst. salbă.

SĂLDUL, m. log. 1645 (D Gorj).

SĂMĂCHIȘE, căp. sub Matei Basarab (Kog I 308). subst. ard. „chișleag”.

SĂMÎNȚĂ, b. (17 B I 237, 319, II 133) < subst.; *Sămîmbu* (?) 1582 (D Gorj).

SĂNCHEA, Oprea, olt (Sur VI).

SĂNȚE, (Tec I).

SĂRDAR, C. (Buc), < subst.

Sătariul, v. S i t a r.

SBÂNCA, fam. (Moș).

SBENGHE, D., olt. (An Com 40); cf. benghi, cu *s* protetic.

SBÎRNACIU ard. (Viciu 16).

SBORĂSCU olt. (RI VI 263), < subst. sbor.

SBURLAN, (Puc); *Sburlănescu*, act.,

SCABORCEA, (17 A I 123).

SCAFĂ, Bucur (Ocina); *Scăfești* s. (DG), < subst.

SCAVAI, fam., act. (Scurtești – Buzău); *Scavinschi*, Daniil, scriitorul.

SCĂRȚEA, Oprea (BCI II 259), cf. *Scărcea*, b. (Vra).

SCHELET fam. (Arh); *Scheletti* fam., grafie italianizată, < subst.

SCHIMNE, b. (17 A I 102); < tc. *iskemni-agasi*; în cronici, *schemni-aga* „Comisar al Înaltei Porți”.

SCHIPUL, Ene (Cat mold II); *Schipcea*, (16 B V 188).

SCHIȚĂ-VERDE, Gh., dobr. (RI XI 212), cf. subst. spiță.

SCLIPOTEȘTI s. disp. (DG), < vb. a sclipi + suf. -otă.

SCOCIU, Șt. (Puc), < subst. scoc.

SCOPELITU, N., ceauș (D Buc), originar din orașul Scoplie.

ORAȘPRA, f. (17 A V).

SCOVA, Miloș log. (AO V 115).

SCOVARDĂ, Coman (Șchei I).

SCRABĂ, Enac, 1827 (Vit B 81); *Scraba*, G. D. prof.; < subst. (cismă grosolană), cf. scroboase (iminei de iuft vechi), reg. (Sc).

Scrada, v. C r a d e a .

SCROAFĂ, P. mold., 1706 (Sd XI 259; BCI VII 11), < subst.

SCROB, (Moț), < subst.

SCUTARIUL, R., 1680 (AO II 219), < subst., termen pastoral.

SEBEȘ, nemeș ard., 1802 (AO XXII 209), și oraș ard. < magh. *sebes* „repede”.

SECETĂ, Gavril (17 A I 149); — fam., buc. (C Cos IV) < subst.

SEGA, (17 A I 148).

SEGARCEA, sau Săgarcea (și cu ș), s. olt.; *Săgarcea* b. (17 B II 287). cf. subst. ard. *săgar*, „ostaș, argat”, (DLR).

SEMNAT, Dobre (Acte Bordeni 39), < vb. a însemna.

SENIN b. ard., 1138 (11—13 C I 3) munt. (17 B IV 132) < subst.

SERBEȘTI s. (16 B I 29); *Serbiceni* s.

SERITON, Gr., ard. (C Cos II 470), < ung. *szerető* „iubitor”.

SFATUL, D-tru, olt. (Sd VI 469); — Șerbu, 1634 (Gotj 366), < subst. sfat; *Sfătosu* poreclă (Viciu 35).

SFĂRJANU, bătrîn mold., 1787.

SFIIA, b. din Baia 1662 (AO XVII 310).

SFÎRCEȘTI = *Sfrăcești* (16 B V 187, 363).

SFÎRA, b. (16 B IV 26); *Sftrtiac*, ard., < vb., a sftrii.; cf. *Sftrdelean* buc.; *Sfăra* fam. băn. (Jugosl).

SFRANCIOC, (BC LIV 159), subst. (pasăre).

SIADRUL, (Mar 113).

SIANA, b., f. (?) țig. (16 A II 64).

SICHIN, Radu, 1786 (Ocina).

SICOE, moț (Dens Curs p. 164),

SICRA, Ion din Brașov (Braș); cf. *Sicora*, Gh., act.

SIEIU, Vlad (17 B III 364) sau eroare de tipar pt. Siciu.

SIGHETE, ard., 1527 (Paș); cf. t. Sighet.

SILIM, b. (Sd XV 85), cf. tc. *Selim*.

SILIȘTE, Ion, fiul lui Mîndrul 1641 (Cat mold II).

SIMÉRIA t.; fam. V.-Seacă, Gura-Humor.

SIMIZ, Ioan (RA IV 273).

SINCARA, T. (17 A I)

Sipuriga, v. Șipurigă.

SIRDEA, b. munt. (Giur 274).

SIREA, Moșneanu, olt. (AO XIX 129). Coincid. dac. *Siro* (OR I 585).

***SITAR** subst.: *Sătariul*, Șt. (Tut 11).

SIUL, P., 1635 (Sur XIV); *Slicu* preot (Șchei I).

SÎMCEA, b. (16 A IV 226); cf. *Stncel* s. < subst. (vîrf, pisc ascuțit).

SÂNGE zis și *Stnge-linge* b. (17 B III 194) < subst. Sînge.

SÎNGER, boier mold., sec. XV (Gane); — din satul *Stngerii* (Arh); Grui *Stnger*; subst.

SÎRDENUȘ, P. (Bîr I).

SLACNA, f. (17 B III 569), cf. t. Zlagna sau blg. *злак*, „iarbă grasă”.

SLINA, sora popii Opre din Vălenii de Munte, 1640 (BCI XV 79), cf. subst. slin.

SLON subst. vechi «*pridvor*», vamă. 1. — Samoilă (Cat Braș 135) și s. 2. *Slonar*, Dan (ib. 111).

SMÎRCEA, b. (17 A V 276), < subst. smîrc.

SMÎRDĂȘEȘTI s. (17 B II 414); cf. *Smîrdan* și sl. *смръдана* „rustic”.

SNEG = *Sneagă*, boier sec. XVI (P Gov f° 10 vo); — *ă* b., 1606 (17 B I 507); cf. *Snagov* t. < sl. *снѣга* „neauă”.

SOIHULEȚ popa (Sur VIII); *Soholeț* b. (C Bog). Cf. sl. *соуха* „uscat”.

SOLOVEANU prov.; *Solovaru*, V., mold., act.; cf. rus *соловѣй* „gâlbui”.

SOMEȘTI s. (Cat; RS); *Somșa* (17 A I 159).

SOMIRAD, mold (Ins 59); cf. act. *Semerad*, fam. act. Buzău; cf. sl. *сморѣа* „plebeius” (Mikl).

SOMNEA, Ap. (Isp III^l), < subst. somn.

SOVAT, Ianachi, căp. (Sur X); — *a* s.; cf. subst. băn. *sovată* = *covată* (DLR).

SPITCO (Dm) și *Spttec* (ib).

SPÎNTEC, b. (17 B IV 84) < vb. a spînteca, sau din pîntec cu *s* protetic.

SPODAR, G., ard. (C Cos II 478), excepțional caz de afereză < subst. hospodar.

SPRONI, v., olt. (BCI XII 156).

SPODEUL, Dima, mold (Sd V 58), < subst. vechiu spudeu, < gr. σπουδαῖος „student”; *Spudera* frecv. ard. (Șchei III), cf. și spudeu + Anderca.

STAVĂ, subst. „berghelie”. 1. *Stavul* 1822 ard. (Paș). 2. *Stăuc/escu*, Vas. (17 A 175); *-ești* s (C. Ștef) < stăucă dim. < stavă.

3. *Stamnicoi* (Dm) prob. < *stavnic + oi.

STĂRUIALĂ, b. (Vra), < vb. a stărui.

STEZ, mold. (RI V 225; Sd VII 59).

STICLĂ, Gav., 1567 (Glos; Isp I¹), < subst.

STINGHE, Sterie (Șchei I), < subst.

STÎNE, Stan, ard. (Met 58) < subst. stină.

STOBORĂȘTI s. (C Ștef; 17 B II 208), < subst. stoșor (impresimure).

STOLĂJA sau **STOLEJ**, b. (AO XXI 188) < blg. столджа „o sută isvoare calde”. *Stolojan*, act.,

STRAFALOGEA, A. (Mus 11).

STRAPODAR, b. (17 B III 353), < gr. στραποδαρχης „mareșal”.

STRECHE, D. (17 B II 77), < subst.

STRELE, b. (Sur XXII), < rus. стреля „săgeată”.

STRHA, moșnean (16 B II 306).

STROPÎLEA, b. (16 B II 31), < vb. a stropoli.

STRUȚ/UL (Glos; Sur IX); -ă, Maria (ib.) < subst. struț, sau < dim. Nistruț < Nistor.

SUBA, b. (Moț); cf. *Șuban* (13–15 B 185).

SUCIU (Moț); -i (Ard); *Șucești* [= Sucești] neam brașovean, 1780 (BCI XII 88); < magh. *sües* „blănar”; *Suciul* = *Suțu*, v. acesta.

SUGRUMALE căp. (R Gr), cf. vb. a sugruma; pt. sufix v. Darmale, Chemale v. și Grumali.

SUILĂ, D-tru, 1620 (Glos); *Suești* s. < vb. a sui; cf. *Suica* (sic) paharnic, fiul lui Badea de la Șuici, primește satul Suica în 1505 (Rep D 206).

SULCELEA, Șt. (P Bor 67), < subst. surcea, cu asimilare. regr.

SULFIN (Cat gr I), < subst. sulfină.

SULIȚĂ, Deatco („Copilaș”), munt., 1636 (Glos), < subst. suliță.

SUPT-COASĂ, Bratu (13–15 B 133), < subst. cu prep. sub.

Surea v. Ș u r c a.

SURTA, Ift. (Isp III²); – Gav. (Sur III).

SVIȘTOV, Dimitri, bulgar (Braș); *Sfiștovanul*, C-tin și Ilie, scris și fără s inițial (Bir I, II), „originar din orașul bulgar, *Sviștov*” (Șiștov).

Ș

ȘAGULEA (17 B IV 483).

ȘAGUNA, Andrei, mitropolitul, cf. ar. șigună (haină femeiască).

ȘAHANUL, Badul din Chiojd, 1652 (Sd XIX 86; Mz Pl I 45).

ȘAIDIR, diacon 1626 (Cat mold II); *Saidir*, diacon mold., 1641 (RI VI 87).

ȘALĂU, I. (Buc), < subst.; *Șalov*, (Dm).

ȘANA, pren., f. ar. (Ant Ar); *Șana*, Vlad, munt. (BCI XV 159).

ȘANGA, b. (Dm); — Iiaș (16 A I 373), cf. magh. *csángó* „ceangău”.

ȘAPU (Isp V²).

ȘARLĂUL fam., olt. (Gorj 94, 314); — N., olt. (Sd VI 487); *Șarlea*, ard., 1680 (Paș); cf. magh. *sarló* „seceră”.

ȘATAVEI, Drag., olt (Sd XXI).

ȘATRĂ și **SATRĂ** (?), b. (16 B IV 384; 17 B IV 83), < subst. șatră.

ȘĂHOMEI, Avram (16 B V 177).

ȘEDEA, b. (Ard), < vb. a ședeia.

ȘELBEA, călăraș, 1655 (Sd IV 38).

ȘEIȘESCU, olt. (Sd XXI); *Șeișan(u)*, ard.

ȘEVA (Pom).

ȘELARUL, Vladul (17 B I 449), < subst.

ȘIFOTĂ (Ard).

ȘIPURIGĂ, frate cu Toader Liciului (Isp IV¹); cu s pt. ș, b. (17 B II 217).

ȘIRODĂ, Ion (Am 108).

ȘIROPUL (17 B III 317); *Șorupul* (16 A IV 78).

ȘIT/UL, b. (Ștef); -oia s., olt.

ȘOAN scris și *Șuanul* (Șchei I).

ȘOBAND/A, b., olt. (Sd VI 475); -ea, olt., 1646 (Gorj 366; Sur VI).

ȘOBREA, V., ard. (C Cos II 474).

ȘODEA, St. (Cat), <adj. ard. șod (poznaș).

ȘOFRI, (în genitiv), ard., 1761, (BCI IV 209), < subst. reg. ard. șofru (șopron).

ȘOFULTEA (Dm).

ȘOGHIU, Ilnat (17 A V 42).

ȘONȚU, Gh., 1841 (BAP II 244); maiorul — erou în 1877; Șonț, poreclă pentru neamț, în Ardeal, dar cf. și vb. a șonti = ciunți.

ȘOREGA, b. (BG LIV 195).

Șorupul v. *Ș i r o p u l*.

ȘOTRA, Petrea, zis și Șutra, ard. (Hurm XV¹ 753; cf. *Șotrite* s.

ȘOVÎRDEA, R., olt. (AO XVIII 474), prob. „suedez”, din cei veniți cu Carol XII în 1709, cf. *Șovedria*, numele Suediei în eposul popular (G Dem).

ȘTERSUL (17 B I 455), < adj. șters.

ȘTIRĂ, ard., 1652, (Paș), < subst. (oaie stearpă).

ȘTIUBEI, b. (Dm), < subst.

ȘTIUREȚI, Răducan, moșn. (AO XVII 311).

ȘTREANGA, b. (16 A IV 56), < subst. ștreang.

ȘTUCU, M. (AO XVI), < subst. ștuc.

Șuan, v. *Ș o a n*.

Șuban, v. *S u b a*.

Șucești, v. *S u c i u*.

ȘUCHIȚA, munt. (Sd V 526) și *Șuceha*, Dobre, 1815 (Vieri 82 n. 1), cf. adj. deșuchiat.

Șuitei, v. *S u i l ă*.

ȘURCA, Eva (Șchei II); *Șurca*, Șt. (Met 39); *Șurcan*, T., buc., act.

ȘUVARAV, D-tru (17 A IV 63), cf. rus. *Шуваров*, generalul.

ȘUVATRU, vecin (17 B III 100).

T

TACAL, Drag. 1457 (Ț-Rom 238).
TAFTĂ, b. (Vr C 61), < subst. taftă.
TALAC, Preda, 1700 (AO XX 98); *Talaciu*, (Moț).
TALGIR, C. (Sur VII), < subst. talger.
TANGU, N. (Cat gr I).
TANSA s.; — zis și *Tanse*, Sim. (Ștef; C Ștef); *Tânsoiul*, R. munt., 1680 (BCI III 84).
Tapalagă, v. Tăpălagă.
TAPȘE, C. (Buc).
TARABUL, mar. (Drăg); *Tărăbușă*, fam., act., < subst. tarabă.
TARABEGA, olt. din Gorj (AO XX 281).
TARANGUL, buc., act.
TARANTOCU, din Profa (Mz Pl acte).
TAUCEA, V. (Isp IV¹).
TĂCIUNE, mold., 1591 (Glos), < subst.
TĂCMAN, b. (17 A I 126); -ești s.
TĂCUTU, fam., act.; -l (C Ștef); *Tacutești* (ib.).
TĂFĂLOG, b. (Sd XXII), < subst., variantă la tăvăluc; cf. scurtat: *Tăfală* (Sur II).
TĂJUC, Ioan, act., prob. < etnic, *tadžik*, un neam tătăresc, în U.R.S.S.
TĂLĂȘMAN și *Tăleşman*, Cirstea (16 A IV 18); (17 A IV 128); cf. tc. *talašmak* „gîlceviator” (Tiktin) și arab. *tālāsām* „talisman” (com. de Siruni).
TĂLCEAN, fiul lui N. Orbul (Sur VII 240); -a moș mold., 1635 în s. Șuletea (C-răz 7); -a, fiica lui Simion Braia din Brăițeni (ib.).
TĂLHAR: Tălhărești mold., 1619 (Glos); s. (ib.).
TĂLPIZ (Dm); *Telpiz* (Ștef), < tc. „șiret”, < arab. *telbis* „fraudulos”.

TĂMĂDĂU, fam. și s.; „ocina Tămădu-lască” (16 B VI 52), < magh. *támádo* „agresiv”.
TĂMĂIALĂ, vecin, 1643 (AO VI 425), < subst. tămte.
TĂNTAR (Moț).
TĂPĂLAGĂ, b. (16 B IV 61); *Tapalagă*, F., munt., act., < subst. tălpălagă (încălțăminte groasă).
TĂRĂU, ard., act.; *Tăroi*, D., act. (Hris I 511), cf. tar, subst. vechiu (povară).
TĂRDE, comis (Aș Br 29); *Tărdești* s.
TĂRTUCĂ, Toader (Isp IV¹).
TĂRTĂLIGE, b. (17 B II 281).
TEAHNĂ, D-tru, mold. 1577 (Hașdeu Cuvente I 25).
TEJU, pren., ar. (Cara 96); *Teja*, b., ar. (Fărș) < blg. тежа „povară”; v. și Sorocoteja, P a II-a.
TELEAJEN hidronim, forme: Teleajina, Telej/in, -ena (16 A I 202, 313, 340) < sl. тележна долина „vale carosabilă” (Weig. Flussn). 1. *Teleajen* Ion, haidău (Sur XVI); *Teleajan* fam. (Jiul ard.).
TERCIU, ard (Sur X); *Terce*, Radul (17 B III 421), < subst. terci.
TERLA, b., mold. (Sd VI 160); „sora *Terlii*” în genitiv.
TERSU, Oprea (17 B III 531).
TESCAR (Moț), cf. subst. teasc.
TESMAN, b. (17 A I 167).
Teteleşanu, v. Otiteliș.
TETRADE boier sec. XVI (P Gov f° 11); — țig. (16 B I 179, II 16); *Tetrat*, act. < gr. τετραδάη „miercuri”.

TEȚUL, (17 A III 152); Valea *Teții* t. (Mus).

TEZLUI, țig. (16 B II 16; – fiul lui Vladul moșn. (16 B II 289; Hris I 226), prenume, < n. cuman, cf. *Tealui*, pîriu în lista top. cumane (CO).

TICLETE, D. (T-Jiu), < subst. sticlete, cu afer.

TIAC, b. (16 B III 149).

TIGHINA t., n. vechi < tatar : Sebuk Teginá, tatăl lui Mahomed din Gazna; – s. olt.

TIGINGĂȘ, Toma Otacul (Răc 25).

TIMARIU, ard. (Paș); *Timărești* s., < magh. *timár* „tăbăcar”.

TIPARIÛL, Stanciul, munt., 1618 (Glos), < subst. tipar; *Tipărescu*, act.

TIPOGRAFIĂ, Marta, mona (Aș Br 121), < subst.; cu met. Potigraful s.

TIVEȘTI, s, 1495 (Viața Feudală 1957 p.53); -lea : *Tivlești* s. (17 B II 75), < subst. tiv.

TIVIG, olt. (T-Jiu), subst., are și sensul de juvăt ca în zicerea : „a pune tighicul de git” (Sc).

TIZ (Moț), subst.; *Tizian* 1634 (Cat mold II) după O. Dens. (Curs 185) < iran. *tiz* „isteț”.

TÎC 1. *Ticu*, N. din Ceraș (BCI XII 141). **2.** *Tlea* f. 1680 (Tut 34).

TÎNGONIE b. (17 B II 77); *Tînganu* s.; cf. subst. tîngă (mîhnire).

TÎNJALĂ fam. act. < subst.; *Tînjelești* s. Cu schimb. părții finale : *Tînjan* (16 B III 238) sau < vb. a tînji.

Tintava v. *Tontea*.

TÎRGOLEA, din Tigheciu (17 A II 237) < subst. țîrg.

TÎRHEȘ moșn. (16 B V 31).

TÎRNOȚESCU (17 B IV 290), prob. < subst. țîrnaț „balcon”.

TÎRNOVITUL, T. (Bîr I); cu fon. grec., *Turnavitu*, Toma, 1825 (RI XIV 143); < Tîrnova, oraș în Bulgaria.

TÎRSA b. (16 B I 89, 156); – s. < subst. (tăetură în pădure).

TÎRȘAG, Stan (Cob 34) < subst.

TOGOZIAN fam. (Drj 47).

TOLANTAN, Ion (Sur V).

TOLPAN b. (Dm), < subst., variantă la tulpan (Tiktin); cf. și tolpa „ceată” (DLR).

TOLTEA, C. olt. (T-Jiu) < subst. tolten „caș, iesle” (DLR mss).

TOMAC, mold. (RI VIII 118); cf. tatar *t o m a i*, „herghelegiu”.

TONDA, pren. (P Bor 93).

TONGHIOIU, din Cîmpulung (RI I 21).

TONIGAR, Gh. (Buc); *Tonegaru*, act.

TONTEA, Gh., ard. (Met 39), < adj. tont; cf. *Tintava* s. < adj. tintav „gingaș, prost” (expl. Glosar).

TONȚA, b. (Moț).

TOPALĂ, Paraschiv (Bîr I) < tc. *topal* „șchiop”.

TORA, orășan (17 B II 257); – țig. (17 A III 152), cf. subst. *tor* „ogrinji” (DLR).

TORCU, (Bi A 32); *Torchilă*, (ib.); *Torcești* s.

TOZER, Lupul, 1661 (AO XXII 243).

TRAPEȘTI s. (Ur XXII 200), < subst. trap.

TRAȚCA, Ion (Sd XI 77).

TRĂSNEA (16 B V 447); – , Iancu serdar (Î Div); „Pană – Sfintul” (în literatură), < vb. a trăsni.

TRENTUL, Ioan, băn., 1430 (LB); cf. *Trândul* t. (Puc 15).

TRIMESU, moș mold., 1635 (C Răz 7), < vb. a trimete.

TRIȘALCA, fiul Fătului (16 A II 131)..

*TROJA: drumul *Trojii*, 1720 (BCI XI 68) < Stroja.

TRONECIU, b. (Puc), < subst. (tron mic, lădiță).

TROȘ, moșn., olt. (16 B VI 337; AO X 128); *Troșan* (17 A I 8).

TRUDĂ (Dm); *Trud/escu* și *-ești* (ib.), < subst.

TRUNCHEA, b. (Cat; 16 B II 400), < subst. trunchiu.

TUCUL, vecin (17 B IV 65).

TUDUC, -escu, act. < tc. *dūdūk* „fluer”..

TUHUȚ (Moț); nume explicat de Densu-sianu din iran. *tuhe* „putere” (O Dens T).

TUICA, b. (17 B I 71, IV 133).

TULGHEȘ, m-tele, < cf. magh. *tölg* „stejar”; *Tulghișel*, fam. (Șez).

TULUN (Mar), cf. tc. *tulum* „burduf”.

TUMBA, b. (16 B III 363). < subst. < lat. vulg. *tumba* „mormint”, cf. și neologismul omofon *tumbă* „rostogolire” < ngr.

TUNCHEȘTI, s. (Mus 24).

TUPAN, A., act.; *Tupiță* b. (Mar).

TURMEI, b. (17 B IV 65), < subst. turmă.

Turnavitu, v. Tîrnova.

TURTURESCU, act.; *Torturești* s. (Glos), < subst. turtură.

TUȘINU s., ard., < vb. tușina (a reteza din păr).

TUȘLIGA, b. (16 B III 342).

TUZLUȘ (16 A III 381), cf. subst. tuzluc.

T

ȚABIȘA, grămătic, 1398 (Div 31, 54);
— jupan, 1413 (13–15 B 67).

ȚAPORA, Stan (17 B IV 291); cf. țăpă-
rue < țepușă (Tiktin).

ȚAR, mold., 1751 (Sur VII 238). < subst.

ȚARINĂ, subst., fam. buc. (C Cos IV).

ȚARBÎNGĂ, C., din Șchei, 1700 (Sd X).

ȚEBA, b. (17 B II 40); *Țebea* s., ard.

ȚEREDUONA, Damaschin (Met 290).

ȚERFEA (Moț).

ȚIGALA, vecin (17 B III 616), cf. Cigalá,
grec adus de Duca-Vodă, ca profesor (Descr.
Mold. de Cantemir III 5).

ȚILIMBRĂ moșn., sec. XVII (acte Co-
țăeni r. Pucioasa); cf. *Țilivea*, Gh. (T-Jiu);
Țilimpea, C-tin, 1800 (Vieri 78); — Ioniță
(Păc 213).

ȚIMA, țig. (16 B I 12).

ȚIPURLEA, Ion, ard. (C Cos II 488)
< vb. a *șipuri* „a zice strigături” (DLR).

ȚINA, t. (Sur X); *Tinșă*, b. (17 A II 214).

ȚIRȚAG, fam. (Sur VIII).

ȚITEA, țig. (16 B I 187); *Țiteiu*, V. act.

ȚIȚEIU, ard., 1722 (Paș); munt. (17 B
I 455, IV 352), < subst. țitei.

ȚIȚICĂ < subst., — Dobre, 1699 (Vierț
68); — G. matematician.

ȚIȚONEA, ard. (Viciu 16).

ȚIRDE (Vr C 60); *-a* (17 A V 217; Olt).

ȚIRGHIȘ, Șărban, munt., 1634 (RI XI
224); *Țtrghișești* moșneni (ib.).

ȚOADĂ, Ion (Hur 98).

ȚOC, b. (Ard); *Țoculești*, mold.; *-escu*, act.

ȚOMBRIC, b. (Sd XI 86); *-ul* t. (17 A
V 138).

ȚUDCĂ, zis și *Țutcă* (Dm).

ȚUGUI, D. (Drj 30); *-u*, Ion, 1800 (Cos-
tieni, reg. Ploiești), < subst. (virf ascuțit).

ȚUIC/Ă b. (Sur III; Viciu 35); — C. (An
Pl 127); *-a*, frate cu Argeșan, 1695 (Has),
< subst. țuică.

ȚUNDREA, olt. (Cras; AO XVII 305);
Țondrea, olt. (Sd XXII 144), < țundră, subst.
ard.

ȚUN/EȘTI s. (17 A IV 114); *-escu*, fam.,
act., < *Țun(e).

U

UGLE(A), țig. (16 B II 12, 16), < rus. уголь „cărbune”.

UIDA, mold. (Sur V); *Uidești* s.; *Uidilă*, C.

UIE, *Uiescu* (Hur; Sd XVI); *Uiasca* și *Uești* ss.; *Uieț* (Viciu 16).

UICĂ, fam. act. sau ipoc. < Răduică, cf. alb. *ujk* „lup”. și sl. оўйка „mătușă”.

UIBAR, b. (Moș); *Uibărești* s. (Cat; 16 B I 80), < pers. *aybar* „prieten” (etim. O Dens T).

ULEIA, munt., 1785 (RI I 22), < subst. ulei.

ULTAT, fiul lui *Balea*, 1605, megiaș (17 B I 153, II 52), < part. vb. a *uita*, nume de exorcism.

Ulu-bei, v. *Hulubei*.

UMĂR, Toader, mold., 1613 (Glos).

UMBRAR, Cîrstea, mold., 1603 (Glos), < subst.; *Umbrărești* s. (Dm).

UNGA, C. (L Pl 375); *Ungoci*, T., ard. sec. al XVIII-lea; cf. vb. a unge și *Ung*, oraș în Rusia Subcarpatică.

URĂTARIUL (Buc), cf. subst. *urătură*, și urător, cel ce zice „orășiile” la nuntă; Cf. *Uratise*, Vasile (ib.).

Urean, v. *Orcan*.

URCULESCU fam., olt. (Î Div), < vb. a urca, cf. *Urucu* și *Curculescu*.

URGHIȘ, T. (C Cos II 494), < magh. *örvegeş* „bătrâncios”.

URGIE, Vlaicul (16 B II 308), < subst.

URIEȘ, ard. (Viciu 35) < subst.

URLOIUL s. < subst. *urloi*; *Urluiești*, -eni, -ia ss.

URMĂ, L., act., < subst.; *Urmeș* (17 B II 385).

URMEZEU, St., boier, 1425 (Cost 1), < magh. *örmezö* „pîndar” (etim. BA ung. 34).

URUCU, b. (inscripție Cătina-Bz sec. XIX); — clăcaș, Chiojdu Mare (N.A. Const., Biserici și m-ri din Buzău, 1924 p 16) cf. *Orukogli*, trib. tătăresc în Bugiac în sec. XVII.

URZICĂ, b. (Vr), < subst.

USTEI = **USTIEI**, în cazul gen. (16 A I 468), < sl. оґстие „gură, vărsare”.

USTUROIA, b. (17 B IV 202), < subst. *usturoi*.

V

- VAER**, ard. (Viciu 35).
- VAIPAN** (17 A IV 61); — Nicoară (ib. I 175).
- VĂLIȘTE**, V., munt., 1638 (Sd VII 290), < subst. vale + suf. *-iște*.
- VALNAG**, uricar (16 A IV 226).
- VALTER**, Mărăcineanu, erou, 1877, n. modern < germ. Walter; prob. *Veller*, Stoica din Bujoreni (16 B V 358).
- VAMVUL**, olt. (Sd XXII); *Vamba* f. (Cat mold II).
- VĂNGU**, olt. (Sd XXII), < subst. vangă.
- VATATE**, C. boier, mold., 1760 (Sd XXII), n. bizantin < gr. Ioan Vatatzes-Dukas, împărat bizantin.
- VĂISIL**, b. (AO XVIII 474).
- VĂNDALACHI**, Stoian (17 B I 223).
- VĂRNICERU**, Badea, 1808 (Acte Sc), < subst. (fabricant de var).
- VĂSAR** (Moț), < subst. (fabr. de vase?).
- VĂTAF**, subst.: *Vătășescul* (Sd XXII); *Vătășoiu*, act.; cf. eronat (?) *Vătan*, St. (Tut 115), pentru vătav.
- VEJU** b. (Giur 256); *Veja* s, v. și *Vij* (Partea a II-a).
- Velter**, v. *Valter*.
- VERINȚE** t. (17 B IV 429); *Verența*, b. (17 A V 327), cf. ard. verinca = velință (DLR).
- VERIVA**, răzeș (17 A V 363); *Vereha*, Șt., mold. (Sd V 413), cf. blg. *вепев* „curmeziș”.
- VEȘTMEA**, Văsii, olt. (Sd XXII 350), cf. *Veștem* s., ard.
- VERIGĂ**, b. (Dm), < subst.
- VEȚEL**, Stanciu, 1517 (16 B I 131).
- VEVERIȚĂ** (16 A III 378), < subst.
- VEZA**, ard. (DR II 697); — munt. (BG LIV 159).
- VIANU**, **VIANU** și *-l* b. (16 B III 70, VI 332; 17 B II 235).
- VICENEASCĂ**, t. (AO XIX 117) < adj.
- VIDINLĂU**, Marin (Meșt Cr), cu suf. tc. *-li* „de la Vidin”.
- VIEZURE**, Ivan (16 B II 334); < subst.
- VIGHIAN**, mold. (17 A III 101).
- VIIA** f. sec. XVII (PGov f° 12) < vie adj. și subst.
- VIJELIE**, M. (IO 24); *Vijălie*, Gh., munt., 1775, < subst.
- VILNA** și **VILNEȘTI** ss. (17 A II 5); coincidență: Vilna (Vilnius) oraș lituan.
- VIOIU**, b. (Ac Bz 36), < adj. vioi.
- VIPER/E**, b. (16 B IV 266), < subst.; *-ești* s.
- VIPHE**, N. (AO XV 152), < subst. vipie (arșiță).
- VITICHEȘTI** s. (Cat; 16 B II 206); cu *t* în loc de *ț* (Cotr 82).
- VICĂ** b. (17 B I 171); *Viciu*, ar. (AO VII 216).
- VIRȘA**, b. (IO 197), < subst. virșă.
- VIRGOLICI** (Bîr I; Arh); scris și *Vergolici*, act., cf. vb. *virgoli* = a se svîrcoli.
- VIRTOS** scris **VĂRTOS**, Gh. (Hur 80); < adj.
- VISTACĂ**, b. (17 A IV 119).
- VITĂ**, b. (17 B III 512).
- VLAJOG** (16 B III 156).
- VLANGALI**, grec, stăpîn la 1841 al satului Ceptura, care se va numi și *Vlăngălești*; — Al., clucer, 1835 (Î Div).
- VLÂNDE**, b. (17 B I 372).
- VLEAC**, Dan (C Ștef).

VLORIN, Florescu, boier în sec. XV, cf. Vlora pren. albanez (Balotă, A l b a n i c a I).

VOLATA, D-tru, 1482 (Rel).

VOE b. (16 B IV 118); *Voia* fam., act.; *Voiosu*, act. < subst. și adj., v. și *Voia* (Partea a II-a).

VOLBEA (Tec I).

VOLINAȘ, personaj în folclor, < subst. vechi volnaș.

VOROAVĂ, b. (Dm), < subst. (vorbă); *Vorovești* s. (Dm).

***VRAE**: *Vrăești* s. (Ț-Rom 154).

VRAJĂ, ard. (Viciu 16).

VREALA popa (13-15 B 269), olt. < vb. a vrea + suf. -ală.

VROIȘTEA, țig., 1510 (16 B I 60).

VRUȚUL, megiaș munt. (16 B VI 26; Sd V 435), < subst. vruță = cutră (DLR).

VUIP, Cioban, pren. (Sur V).

VUPUREȚ (Moț).

VUVLEGEA, V. (17 A III 147).

X

XIFTERI, boier † 1523 (P Gov f° 14); cf. *Xifta* fam. ar. act.

Z

- ZAB**, Ioan (Mar); *Zabou*, Cîrste, țig. (Puc).
- ZACIONCA**, Sim., 1664 (BCI VII 77), cf. blg. *заченка* „Inceputul”.
- ZADUL**, pren. (17 A V 228, 309; Gorovei, Folticeni 34), < subst. *zadă*.
- ZAGAVEI**, Schitul, t.; -u popa (Sd V 107).
- ZAIN/EA**, C.; -*escu*, act. Coincidență: trac *Ζελνγς* (OR I 17).
- ZANVEL**, neg. munt., 1440 (Rel); cf. *Zinvel*, Flore pr. ard. (An C II).
- Zemfe*, v. *Zimțea*.
- ZANGUL** (17 A V 149), cf. *zanga*, expresie onomatopeică.
- ZAPRA** (Moș), cf. interj. blg. *запри* „stai”.
- ZARAF**, A., 1741 (Ins 317), < subst.; *Zărăfoaia* s.
- ZARAND** t., fostul comitat din Ardeal, desființat după 1848; la origine antroponim, după Drăganu, care citează un *Zarand* b., 1237, n. iranic, cu sensul de „aur”.
- ZARBUL** (Sd XI 87), < tc. *zarba* „brocard” (Tiktin), sau arab. *zarb* „a bate” [monetă] (com. de Siruni).
- ZARDA**, Ion (T-Jiu).
- ZARIMBA**, D. preot (Bîr I); *Zaremba*, Stan (ib.).
- ZARMA**, T., ar. (An Com 43); cf. tc. *zarmacli* „monedă de aur” (DLR).
- ZARUBA**, țig. (16 B I 60), < rus. *зарубать* „a tăia”.
- ZARZĂ**, b. (Ac Bz 27).
- ZATE**, b. (16 B VI 332).
- ZAȚA**, f., dobr. (RI XI 206).
- ZAURICEA**, pristav (16 B VI 100).
- ZAUTUR**, mold., 1781; *Zaftur*; cf. rus. *завтра* „mîine”.
- ZĂBAVĂ**, M. (Hur 129); — Oancea (RI XII 113), < subst.
- ZĂCAN**, Efrem, traducătorul Paliei din Orăștie, băn. (LB) < vb. a zace.
- ZĂHUȚ**, moș, dat ca n. iranic (O Dens T); *Zehuț*, N. (Met 30).
- ZĂI**, b., mold., 1800.
- ZĂLBU**, olt. (Am); *Zălbău*, Badea (16 B II 356).
- ZĂNOAGĂ**, Șt. (RI XI 314); — Ioan (16 A IV 262) și unele toponime; *Zanoagă* act. (V Bistr.).
- ***ZĂPALCE**, în genitiv: *Zăpalciei* b. (17 A V 143).
- ZĂTORCEA** (BCI VII 78).
- ZĂVELCĂ**, Gh. (AO XXI 201), < subst.
- ZĂVÎTEA** (16 B I 158); *Zăvantie* (Tut 93). cf. rus. *захват* „cotropire”.
- ZBANȚU**, Antohi (Sur XI), < subst. (ventuză) (Tiktin).
- ZBÎRCEA**, munt., 1620 (Glos); *Zbârce-tească*, partea de moșie (ib.), < vb. a zbîrci.
- ZBÎRNĂ**, Ion (Sur XVII); *Zbârne*, I. (Tec II), < vb. a zbîrnăi.
- ZBORA**, b. (Cat; 17 B III 392), < subst. *zbor*; cf. *Zbaroi*, Pan, olt., 1835 (Sd VII 20).
- ***ZBRANCA** subst.: *Jbranca*, b. (Buc).
- ZBRECHIA**, Ioan, munt. (Sd XXII).
- ZDROBEȘ**, N. și *Zdrobiș*, Chiriac (17 A V 69), < vb. a zdrobi.
- Zehuț* v. *Zăhuț*.
- ZEMNIC**, b. (17 B III 54); *Zimnicea* t., < subst. zimnic.
- Zemfe* v. *Zimțea*.
- ZGARBURĂ**, răzeș, mold. 1812 april, < subst. (Tiktin).

ZGÎCEA, țig. (16 B II 16).
ZGÎRA, P. (Met 146), cf. vb. a zgîria.
ZGÎRCEA, olt., 1656 (Hris I 231). < subst. zgîrciu.
ZGÎMBOIATUL (17 B III 512), < adj. zgimboit.
ZGÎNDĂRĂ, Gh., 1714 (AO XXI 189), < vb. a zgîndări.
ZGLOBIU, fam. (Nif), < adj.; cf. *Zglob*, R munt., 1705 (BCI XI 14).
ZIMA, Pinte, ard., 1848 (An C V); *Zimă*, b., ar. (Cara 25); *Dzimă*, b. (Ant Ar); cf. sl. зима „iarnă”.
Zimnicea v. *Z e m n i c*.
Zinvel v. *Z a n v e l*.
ZIPA postelnic, 1647 (Sd XI 289); cf. Jipa (?).
ZILE, subst. pl. < ziuă: *Zilescu*, M, (Meșt Cr); *Ziulica* f act. (Cătina, Bz).
ZIZANIA, Lavrentie preot traducător (Bis R), < subst. zizanie (intrigă; plantă).

ZIZARCĂ, Ioan, mold., 1667 Iunie 10, din Giunești.
ZÎMBEȘTI s., < vb. a zîmbi.
ZÎMȚEA (16 B I 53); *Zemțe*, D. (17 B IV 283) < subst. zimț.
ZLOB, Șt., munt., 1705; cf. subst. *zloabă* „răutate” (DLR).
ZLOT/EA; *-escu*, act.; *Zlo[t]ești* t. (17 B I 369), < subst. zlot.
ZOBA, numele lui Ioan din Vinț (DR II), < subst. zob.
ZODIERU, (Dealul 135); *Zodești* s., mold., 1481 (M. Put 88) < subst. zodie, -ier.
ZOPA, Stoica (17 B IV 8).
ZORBESCU, C. 1710 (BCI VII), < subst. zorbă (răscoală).
ZOVA, b., olt. (Sd VII 7).
ZUE, b. (17 B I 71).
ZURADIA, f. din Urlați, 1756 (BCI V 253).
ZURA (Cat mold. II); *Zure*, b. (Ard); *Zurescu*, act.
ZVORIȘTE, b. (Dm), subst. loc cu izvoare.

Redactor responsabil: VIOLETA MIHĂILĂ
Tehnoredactor: IOANĂ POPESCU

---

*Dat la cuies 06.03.1962. Bun de tipar 06.06.1963. Apărut 1963.
Tiraj 3550+50 ex. legate. Hârtie velină de 63 g/m² 700×1000/16.
Coli editoriale 46,28. Coli de tipar 29,50. A 01034/1961. C.Z. pentru
bibliotecile mari 459-313(03), C.Z. pentru bibliotecile mici 4R-3.*

Întreprinderea poligrafică nr. 2, str. Brezoianu nr. 23—25,
București, R.P.R. Comanda nr. 1237.

E R A T Ă

<u>Pagina :</u>	<u>coloana :</u>	<u>rîndul :</u>	<u>în loc de :</u>	<u>se va citi :</u>	<u>din vina :</u>
LV		12 de sus	Tomoiogă	Tomoiaga	autorului
LXII		20 de sus	-tța	-ița	editurii
3	II	10 de jos	magh.	lat.-magh.	autorului
24	I	10 de sus	дѣтъ „dar”	дѣти „ponere”	„
148	II	16 de sus	III 4	III c	„
168	I	10 de sus	Bar Talmaj	bar Tholmaj	„
227	I	6 de jos	КЛЮТЬ	КЛАТИ	„
422	I	16 de jos	быстрѣ	быстрѣ	„

LEI 29.—